Opus pclarissimū eximij dñi magistri Roberti holkot sacre theologie moralissimi atq; doctissimi professoris ordinis fratrū pdicatorum sup sapientiā Salomonis quā philo disertissim⁹ collegit. Cōtinēs postillā accurate ac sūma enucleatione elaboratā. Cū singularibus questiōibꝫ ad oēm materiā. tā scholasticā atq; disputabilē. q̄ ad populū pdicabilē vtilissimis Atq; solēnes. nō modo diuinarū litterarū. verū t phorum atq; famosoꝝ poetarū ad easdem materias congruenter applicatas. allegationes.

A Ominus petra mea t robur meū. ij. Reg⁹. xxij. Artes t sciētie hūanis studijs adiuēte p occasionē q̄/ druplicē materiā glorie sibi sumunt. Artes nāq; quedam gloriose videntur ex auctore imperiali nobilitate. quedā ex pncipioꝝ naturali subtilitate. quedam ex occultorū materiali difficultate. quedam ex officiorū generali vtilitate. Prime aūt sunt artes ciuiles siue politice. Scē sūt artes pueriles et mathematice. Tertie sunt artes subtiles t physice. Quarte sūt artes seruiles t mechanice. Sz sacre scripture subtilitas hoīb⁹ inspirata diuinitus. p cuiusdam progatiue priuilegiū singulare. quattuor istas causas honoris t glorie sibi vendicat merito sup oēs. vtpote cui⁹ auctore nihil sublimius. q; dñs Cuius tenore nihil solidius q; petra. Cuius vigore nihil potentius. q; robur. Cuius valore nihil locupleti⁹. q; mea t meū. vt sic soli sacre scripture q̄uenīat merito dicere verba the

B matis passumpti. Dñs petra mea t robur meū In quibꝫ quo ad q̄tuor eius causas. efficientez t materialē. formalē. t finalē. quattuor dignificant eā t extollunt. videlicet. Munimētū maiestatis. fundamentū firmitatis. cōplementū potestatis. et emolimētū pprietatis. Primū magnificat. Scōz ratificat. Tertiū fortificat Et quartū dignificat. Munimentū maiestatis quo ad cām efficientem notat cū pmittit dñs. De quo Ps̄. Uox dñi sup aquas. deus maiestatis intonuit dñs sup aquas multas. Fundamentū firmitatis q̄ ad materiam subiacentē notat in petra. Eccli. xxvi. Fundamenta eterna supra petrā solidā t mādata dei in corde mulieris sctē. i. militātis ecclie sm glo. Cōplementū potestatis quo ad formā relucentē importat robur. vt de ea digne verificet illud. Esaie. xl. Dat lasso virtutē. t his q̄ nō sunt fortitudinē t robur multiplicat. Emolimentū pprietatis quo ad finē consequentez designat in duplici pronomine possessiuo mea t meū. vt digne dicat illud Deut. ij. Cōrescat vt pluuia doctrina mea. fluat vt ros eloquiū meuz. Dñs inq̄ petra mea t robur meū. Circa primū est aduertendū. q; auctor egregie huius sacratissime facultatibꝫ in ipsis auditoribꝫ q̄tuor dispositiones virtuosas req̄rit. s. intentiōis simplicitatē. estimationis humilitatē. cōicatiōis liberalitatem. t operatiōis pformitatē. Primo dico requirit intētiōis simplicitatē. Juxta illō Sap. i. Sentite de dño in bonitate. t in simplicitate cordis querite illū. Nam sicut nemo pōt duobꝫ dñis seruire. Aut ei vnum odio habebit. et alterū diliget. Aut vnū sustinebit t alterū pdemnet. Mat. vi. Ita nemo pōt distinctis facultatibꝫ vtiliter applicari. Et iō sicut dr Math. iiij. Dñm deū tuum adorabis t illi soli seruies. ei⁹ scripturis totalr intendēdo. Scōo requirit spūs ctūs in auditore scripture estimationis humilitatē vt siue doctor siue discipulus humilr sentiat de seipso. Juxta principalis magistri exēplū. Joh. xiij. Uos vocatis me magister t dñe. t bñ dicitis. sū etenim si ego laui vestros pedes dñs t mgr̄. t vos deberis alter alterius lauare pedes. Exēplū em̄ dedit mgr̄ in seipo reprimēs inflationē. t ad alios idignationē. eo q; sciētia inflat si charitas nō assistat. Et ī mlta sapia sit mlta indignatio. Eccs. i. De ista materia loq̄t Bern̄. sup can̄. sermone. xli. Et dicit sic. Ue q̄ bene de deo t assentirez eloq̄ acceperūt: si questū esti mauerūt pietatē. si puertāt ad inanē gloriā qō ad lucrū dei acceperūt erogandū. si alta sapiētes humilibꝫ nō psentiāt. Paueāt illud qō in pphēta legitur dicēte dño. Dedi eis aurū meū t argentum ipsi aūt de argento meo t auro meo operati sunt. Baal. hec Bern̄. Tertio req̄rit auctor scripture sacre in auditore ipius cōicatiōis liberalitatē. vt qō sine fictiōe didicit: sine inuidia cōicet. Sap̄. vij Sicut ei dicit Seneca. Sapia est nobilis ai possessio. auarū dedignās possessorē. q̄ cū sit distributa recipit incremētū seu augmentū. Et Aug⁹. de doctrina xp̄iana. c. v. Oīnis res q̄ dādo non deficit dū habet t nō datur. nō dū habet quō habenda sit. Est em̄ officiū sapiētis rudiores īstruere: et minus informatos curialr supportare. Juxta illō Esa. l. Dñs dedit mihi linguā eruditā: vt scia sustentare illū qui lapsus est verbo. Quarto req̄rit operationis pformitatē. Nō em̄ decet subtilr sape et seruilit viuere. q; Prouer. ix. Principiū sapientie timor dñi. t sciētia sanctoꝝ prudentia. Prudētia ei est recta rō agibiliū. sicut dicit Arist. vi. ethi. Sicut enī auctor sacre pagine de⁹ sciētiarū dñs ē Ita sacra scriptura oīm facultatū dña dici debet et nō illa vana methaphisica. quā dicta scientiarū et dominā Aristo. vocat seu estimat. pmo metaph. c. iij. Istius enī dñe misteriis reuerēdis. artes t scientie liberales tenent intendere: sicut oculi ancille in manibꝫ domine sue. q; sicut dicit glo. quedaz interlinea. Leuit. ij. Oēs artes phice eo fine distinguunt vt p eas quasi quodā nouo īstrumēto theologia sacratissima pficiat. De ista dōa theologia figuratiue scribit Hester. xv. q; assūpsit duas famulas t sup vnā quidē initebat q̄si pre delitiis et nimia teneritate corpus suū ferre non sustinās altera autē famularū sequebat dominā. defluentia in humū indumenta sustētas. Moralit pma ista rum famularū est sapia philosophorum. Scōa est lex pontificum t imperatorū. Sup primaz sacra theologia cū sit sibiipsi sufficiēs t robusta. pre de-

C

D

Osee. 2

litꝫs tñ simulat se inniti quasi dictis ꝫ modis eoꝝ loquendo: opponẽdo: rñdendo: pbando ꝫ reprobãdo: nõ p necessitate sed p delicijs vtiꝫ sicut placet Scõa vo. s. ler pontificũ ꝫ impatorũ domina sequi debet ꝫ eiꝰ indumẽta in terrã defluctia. i. iura de decimis ꝫ oblationib ꝫ alijs tpalib ꝙbus ad tps i uestiꝫ ecclia sustentare. Et signanꝫ dr ꝙ ista famula dñam seꝙbaꝫ. nimis em̃ piculosum est ꝫ incõueniens ꝫ absurdũ. ꝙ cũ sua dña pari passu incedat: ꝙ ipsa de fidei articulis. de ecclesie sacramentꝫ de visõe brorũ vel põdere pctorũ determinet. iurta verba legũ in terrenis negocijs vsitata. hoc ei catholicos in scismaticos ꝫ infideles ꝫ doctores i adulatores cõuertit: sicut recẽter vobis occurrit ꝫ nuper exprimẽto vidistis. Hec em̃ facultas ẽ illa ancilla Agar. de qua scribiꝫ in figura Ben̄. xvi. ꝙ concepisse se videns ꝓtempsit dñam suã: ꝫ afflicta dominã suã fugit. fugiens sub his verbis ab angelo reuocaꝫ. Reuertere ad dñam tuã ꝫ humiliare sb manibus eiꝰ. Leges ei ꝫ canones istis tpib ꝰ mirabiliter fecũde concipiũt diuitias ꝫ pariũt dignitates. Et ideo sacra scriptura ꝙ est oim scientiarum dña derelicta est: ꝫ ad illas ꝓfluit ꝙsi tota multitudo scolariũ. his diebꝫ flebilis adimpleꝫ lamẽtatio Hiere. I reñ. i. Facta est quasi vidua dña gentiũ. Hec ẽ etiã cã ꝙre nõ solũ illa. imo ancilla sua ꝑma pbia videlicet a paucis respectiue modernis tpib ꝰ frequẽtaꝫ. Sicut plangit Ouidiꝰ de vetula. li. i. sic dicẽs: Oẽs declinãt ad eã ꝙ lucra ministrat. Utꝙ sciant discũt pauci plures vt abundẽt. Sic te pstituũt o virgo sctã: sic te venalẽ faciũt castis amplerib ꝰ apram. Nõ te ꝓpter te querẽtes ꝫ lucra ptẽ. Ditari ꝙ voluit potius ꝙ philosophari Et infra sic. Exilũ patiꝫ: ꝫ philo pecunia regnat Sed caueãt sibi ne dñam banc ꝓtenant: qꝛ ad eã oportet oẽs finaliꝛ reuerti: ꝫ sub manib ꝰ ipius humiliari si tñ velint saluari. Non em̃ de legib ꝰ illis ꝫ de ista sola dr ꝑ Ps̄. Beatꝰ hõ quẽ tu eruditeris dñe: ꝫ de lege tua docueris eũ. Sic ergo declaratum est munimẽtũ maiestatis sacre scripture scientiaꝝ dñe: qđ est ꝓncipiũ ꝓncipale in themate lectionis. Scõm ꝙ scripturã sacrã cõmendat in vbis istis. est fundamentũ firmitatis ꝙ ad materiã sub iacentẽ. cũ dr petra. Hec ẽ em̃ petra aquosa ad potandũ: Petra mellosa ad cibandũ: Petra olei ꝑforata ad lenimẽtũ penitentiũ. Petra scandali destinata ad detrimentũ discredẽtiũ. Primo dico ꝙ sacra scriptura est petra aquosa ad potandũ. De qua. i. Corint. x. Bibebãt aũt omnes de spirituali cõsequẽte eos petra. Et Sap̄. xi. Sitierũt ꝫ inuocauerũt te dñe ꝫ data est illis aqua de petra altissima. Est ei petra altissima ꝓpter eiꝰ sublimitatez dulcissima ꝓpter eiꝰ suauitatẽ: durissima ꝓpter eiꝰ difficultatem. vt merito possit dicere illud Esa. l. Posui faciẽ meã vt petrã durissimã: ꝫ scio qm̃ nõ confundar. Faciẽ. i. notitiã sensuũ diuersoꝝ. In facie em̃ naturaliꝛ patent sensus: ꝫ scio qm̃ nõ cõfundar. Licet ei hereses semp manebũt in mũdo vsq̃ ad finẽ mundi sicut dicit ꝙdã glo. Esa. vij. Contra eos tñ semp erunt quidã spũales doctores i ecclesia sicut dicit alia glo. Exo. xxvi. Et ideo signãter dicit scriptura. Scio quoniã nõ confundar. Nec mirũ Edificata est enim supra firmã petrã. De qua i. Corinth. x. Petra aũt erat xps̄. cui nullꝰ hereticus nec pbs cõparaꝫ sicut ī Ps̄. Absorpti sunt iũcti petre iudices eoꝝ. glo. iudices eoꝝ sunt potentes ꝫ doctores ꝙ de moꝛib ꝰ iudicabunt Plato Pithagoras ꝫ Aristo. absorpti sunt petre iuncti. i. cõparati xpo. p se videnꝫ aliq̃d dicere: sz iunge ꝫ cõpara eos xpo ꝫ nihil sunt: mortui iacẽt: ꝫ stulta est sapia eoꝝ. hec glo. Scõo ista petra ẽ mellosa ad cibandũ. de q̃ Ps̄. Libauit eos ex adi. fru. ꝫ de pe. melle satu. eos. Vñ Hugo de didascolõ. li. iiij. c. iiij. Diuia eloquia aptissime fauo cõparanꝫ: ꝙ etiam ꝓpꝛ simplicitatẽ sermonis arida apparẽt exterius: ꝫ intꝰ dulcedine plena sũt. Sic ei lac fm medicos meliꝰ nutrit si sugaꝫ. Ita mel sacre scripture si sugaꝫ p studium ꝫ deuotionẽ mlto meliꝰ nutrit ꝙz si p breuẽ auditionẽ faciliꝛ capiaꝫ. Et iõ de deuoto theologo dr. Deut̄. xxxij. Cõstituit eũ sup̄ excelsam terrã: vt comederet fructꝰ agroꝝ vt suggeret mel de petra. Cõueniẽter autẽ sacre scripture difficultati dulcis ꝫ vtilis suauitas ẽ ãnexa. qꝛ fm Horatiũ in poetria sua: ꝫ est ad ꝓpositũz. Oẽ tulit punctũ ꝙ miscuit vtile dulci. Oẽ tulit. i. poeta ꝙ in libro suo approbationẽ ꝫ fauorẽ habuit olim romano ꝝ. Ppl̄s ei romanꝰ ī ꝙnq̃ ordines erat distinctꝰ. Erãt em̃ prẽs ꝓscripti: senatores: ordinarij: eq̃tes plebs. Si ꝙ poeta ꝙcũq̃ opus nobile ediderat coram populo publice legebaꝫ: si gñaliꝛ placuit: vnusquisq̃ ordo vnũ punctũ apposuit in fine scripti: et tunc carmẽ illud deinceps autentriꝰ habebaꝫ: ꝫ iõ docet Horatiꝰ ꝙ ꝙ vult opus suum oib ꝰ placere: videat ꝙ opꝰ suũ habeat illa duo. s. ꝙ sit delectabile ꝫ vtile: qꝛ Oẽ tulit pũctũ ꝙ miscuit vtile dulci hoc autẽ marie facit sacra scriptura. Vñ Aug. de vera innocẽtia ca. lxvi. Bone inq̃t i scriptur̄ sctis mysteriorũ ꝑfundirates ꝙ ob hoc tegunt ne vilescant: ob hoc querunt vt exerceant: ob hoc apiunt vt pateant. Est igiꝫ hec sacra scriptura petra mellosa ad cibandũ. Tertio sacra scriptura ꝫ petra olei perforata ad lenimẽtũ penitentiũ. de q̃ Job. xxix. Petra fundebãt mihi riuos olei. Perforaꝫ autez ꝑ acutas ꝫ subtiles expõnes. vt aia deuota intrinsecus introgressa i xpi amplerib ꝰ delectetꝫ cũ spõsa. de qua Can̄. ij. Columba mea i foraminib ꝰ petre Hec sunt foramina domũcule siue case: in q̃bꝰ iurta cognitiõis mei ꝓfectum ꝙuersari debeo: sicut ei nomẽ a robore deriuatuz: ita cognomẽ habeo a foramie casum datũ. Et iõ sicut nomẽ meũ robertus in robore: ita holkot cognomẽ intueor in foramine petre. Igiꝫ sacre scripture foramẽ ingressus rogabo cũ Moyse Exo. xxxiij. Dñe oñde mihi gloriã tuã. Et ipse dignabiꝫ mihi rñdere. Tu inuenisti grãm coram me: ꝫ temeriꝑm noui ex noïe. ego oñ dam oẽ bonum tibi. Ecce ẽ locus apud me ꝫ stabis supra petrã. Cũq̃ trãsibit gl̄ia mea ponãte in foramie petre ꝫ ꝓtegã te dextera mea. Quarto sacra scriptura est petra scandali destinata ad detrimentum discredẽtiuz. de qua. i. Pe. ij. Nõ credentib ꝰ autẽ lapis quẽ reprobauerunt edificãtes hic factus ẽ in caput anguli: ꝫ lapis offensionis: ꝫ

petra scandali. bis q̄ offendūt verbo. nec credūt in quo ꝛ positi sūt. Tertiū q̄ sacrā scripturā p̄cipalit cōmendat ē cōplemētū ptātis q̄ ad formā relucentē. qz robur. Robur nāq; scientiarū secularium nō excedit ptātē rōnis humane: sz certe robur sacratissime theologie est p̄me veritat' auctoritas q̄ cuiuslibz ingenij vim excedit. Et iō hec vnūquēq; theologū ꝓsolat' ꝛ admonet dicēs illō Deut. xxxi. Confortare ꝛ esto robustus. Quasi diceret. Esto robustus ad expugnandum: ad supportandum: ad alleuiandum et tolerandum. Ad expugnandum errores ꝛ vitia. Ad supportandum honores et officia. Ad alleuiandū dolores ꝛ supplicia. Ad tolerandū errores p̄ iusticia. Primo tenet doctor catholicus realr esse robustus ad expugnādū errores ꝛ vitia iuxta zelū sanctoꝝ patrū q̄ nos in ecclesia p̄cesserūt. Talis fuit helyas. sicut. iiij. Reg. patet. qui robustus dñator interptat'. Talis fuit Dauid sicut. ij. Reg. ptz. q̄ manu fortis interptatur Talis fuit Boos de quo Ruth. iiij. q̄ silr interptat' robustus. Talis fuit Oza q̄ arcā declinantē manu voluit erexisse. ij. Reg. vi. q̄ silr interptat' robustus. Et multi alij de q̄bus verificat' illud. Judic'. ij. Omnes robustissimi pugnatores. Scōo tenet esse robustus ad supportandū honores ꝛ officia. vt sit q̄si colūna ad supportandū eccliam militantē. In cuius figurā salomō in porticu templi dei duas colūnas collocauit. quarū vna vocauit Jachin qō est firmitas. ꝛ alterā boos qō sonat robur vel in robore. iij. Reg. vij. Porticus tēpli dei. i. celi ē eccliā militās cuius glia creatur ꝛ crescat si ei honores ꝛ onera deferātur sapientibz ꝛ robustis: Juxta illud Prouer. xi. Mulier gratiosa. i. militans eccliā inuenit gloriā. ꝛ robusti habebūt diuitias. qz sicut scribitur Prouer. xxiij. Vir sapiens fortis. ꝛ vir doctus robustus ꝛ validus. Tertio tenet doctor catholicus esse robustus ad alleuiandum dolores et supplicia q̄ interdū inuste inocentibus inferunt'. Juxta illud Esa. xxxv. Cōfortate manus dissolutas ꝛ genua debilia roborate. vt sibi merito dici possit illō Job. iiij. Ecce docuisti plōs ꝛ manus lasses roborasti. vacillātes confirmauerūt sermones tui. ꝛ genua debilia ꝓfortasti. Quarto tenet theologus esse robust' ad tolerandum terrores p̄ iusticia ꝛ veritate sane doctrine. qz ſm Greg. xxvi. moral'. ca. xxix. exponēs illō iob xxxvi. Pro robustis ꝓpli ascēdāt Robusti sunt illi qui p veritate quā detinēt despici nō timescūt. Robusti sunt illi q̄ ad vincendū hui' mundi desideria conualescūt. sed p robustis ꝓpli tunc ascendunt si p negligentiā agit' vt doctoꝝ ꝛ fortiū loca indocti ac debiles sortiant'. hec Greg. De talibz nāq; verificat' illud Hiere. li. Deuoratū est robur eoꝝ. facti sunt quasi mulieres. Nō sic viri theologi q̄bz pro veritate defendēda districte dr Josue. x. Nolite timere nec paueatis. confortamini ꝛ estote robusti. Quartū vltimū qō sacrā scripturā extollit ē emolimentū ꝓpietatis q̄ ad finē ꝓsequentē. qō notatur cum dr. mea ꝛ meū. Cū em̄ sit scientiarū dña. sicut supius est pbatū. iuste sibi ꝓuenit ꝓnoibz istis vti. Ipsa em̄ est q̄ singularit' dicit Prouer. viij. Meū est consiliū ꝛ mea est eqtas / mea est prudētia / mea est fortitudo. Ubi q̄ttuor sibi appropriat virtutes insignes. Cōsiliū discernēdo. equitatē erequendo prudentia in p̄cauendis. ꝛ fortitudinē in sustinendis. Ut autē p studiū sacre scripture has virtutes diuinus ꝓsequamur. dicā iā in fine lectiōis illō q̄ scribit Cassiodorus. li. suo institutionū diuinarū lrāꝝ ca. vl. Presta dñe legentibz pfectū legē tuā q̄ rentibz. remissionē oim pctōrū. vt q̄ desiderio magno ad lumē scripturarū tuaꝝ puenire cupimus. nlli⁹ pctis caligātib⁹ obscuremur ꝛ trahe nos ad te virtute oipotentie tue. ꝛ nō relinquas sue volūtate vagari quos p̄cioso sanguine redemisti. Qō nobis concedat ꝛc.

Lectio. I.

Diligite iusticiaz qui iudicatis terrā. Circa librū istuz q̄ liber sapie nūcupat' sūt in p̄ncipio tria notanda. Primū est de ei⁹ noie. Secundū de ei⁹ auctore. Tertiū de ei⁹ fine. Circa nomē hui⁹ libri dico. q̄ iste ē titul⁹ sapiētia. Et est sciendū q̄ tripl'r accipit'a diuersis. Nā p̄mo apud peripateticos dr vna virtus intellectualis ꝛ speculatiua inter oēs virtutes ītellectuales nobilissima. Et sic de ea tractat Aristo. vi. ethi. ca. vi. Et. i. metaphi. ca. v. vbi descriptionē sapiētis inuestigat talem. Sapiēs est q̄ scit oia ꝛ difficilia ꝓpter certitudinē ꝛ cām: ipm scire ꝓpter se q̄rēs: ꝛ alios ordinās et psuadēs. Etiā ibidē dicit q̄ sapiēs debeat nō solum scire p cās. sz etiā p altissimas cās. Hoc autē nomē sapiēs in latino: sophos in greco interptat'. Unde antiqtus añ tpa pythagore oēs q̄ se studio sapientie māciparūt sophi dicebant': tandē pythagoras ille famosus q̄ tante fuit auctoritatis in populo q̄ de ei⁹ snīa nulli licuit disputare indicans q̄ p̄sumptuosum esset sic vocari: cū interrogaret' quid se ꝓfitereretur: nō sapiētē sz pḃm. i. amatorē sapientie se vocauit: eo q̄ se sapientē ꝓfiteri arrogantissimū videbat'. sicut dicit Aug⁹. viij. de ci. dei ca. ij. Exquo patet q̄ auctor hui⁹ libri pḃs dici potest Scōo apud theologos accipit' sapia p dono supnaturali siue infuso p qō hō noticiā hz diuinorū ꝛ humanoꝝ ex inspiratiōe spēli. vl' ex quadā vicinitate gr̄osa ad deū. sicut dicit Dion'. ca. v. de diuinis noib⁹. q̄ hierotheus patiēdo diuina didicit. Sicut aūt sapia acquisita q̄ vocat' naturalis pfectior est scia: ꝛ intellectū etiā p̄ncipioꝝ cōprehēdit. sicut ptz. vi. Ethi. qz hec sola ꝓtra negantes p̄ncipia arguit. sicut. iiij. metaphi. dr. Jta hoc donū fidem p̄supponit ꝛ defendit. de hac sapia dr Esa. xi. Requiescet sup eū spūs dñi. spūs sapie. Tertio mō accipit' sapia apud stoycos ꝛ morales pḃos sicut fuerūt Socrates: Seneca ꝛ Boeti⁹ q̄ nihil aliud vocāt sapiētiā q̄z collectionē virtutū ītellectualiuz et moraliū. Et illo mō sapiēs est idē q̄ pfecte ꝛruosus. Un̄ de sapiēte sic accepto dicit seneca in libro quodā q̄ intitulat' de trāq̄llitate ani. q̄ in sapientem nō cadit iniuria: in q̄ libro pbat q̄ sapiēs non pōt offendi: ꝛ q̄ sapiētis anim⁹ semp ē in tranq̄llitate: ꝛ q̄ cor sapiētis ē sicut adamas ꝛ multa talia de

quib alias erit sermo. Sic etiã loqtur Lactãti⁹. li. iij. Virtus cũ scia ꝓiuncta est sapia. Natura ei hois de⁹ hãc esse voluit vt duaꝝ rerũ cupid⁹ t ap petẽs esset: sapie t religiõis. t iõ hoies fallũtur: qz aut religionẽ suscipiũt omissa sapia: aut sapie soli student religione omissa. cũ alterũ sine altero esse nõ possit. Et sic mihi videt ꝙ accipit sapientiã auctoꝛ hui⁹ libri. Cui⁹ rõ est: qz nomẽ libri cõiter accipitur a materia de qua tractat. Nã in hoc libro nõ tractat ꝓcipue nec ꝑncipal'r de aliq̃ virtute intellectuali vl' morali sz de omi virtute. Et iõ nomẽ sapie nõ hic ponit ꝙ dono supnaturali nec ꝙ vtute intellectuali: sz ꝙ sũma virtutũ totali. Qõ autẽ dicit Hiero. i ꝓlogo ꝙ ꝓinde liber sapie noiat: qz i eo xp̃i aduent⁹ t ei⁹ passio euidenter exprimit q̃ ẽ sapientia dei ꝑris videt esse q̃dã aptatio modal' vel ꝯgruentia magis q̃z denomiatio l'ralis.

B Scõo sciẽdũ de hui⁹ libri auctoꝛe. Sunt em̃ apud sctos varie opiones q̃s auctoꝛ fuerit hui⁹ libri. Videt em̃ Hiero. dicere. ꝙ philo quidã iude⁹ in lingua greca diserti'ssimus: librũ istuz q̃ sapia inscribit ex multis sentẽtijs editis a salomone cõpilauit. Vñ philonis hũc librũ dicit esse nõ salomõis: nec haberi apud hebꝛeos: nec inter scripturas sacras cõputari debere: sz ꝓtra istã sentẽtiã sũt euidẽtia argumenta. Primo q̃ in. iiij. li. ecclesiastice histo. dꝛ sic. Egesipp⁹ t Erene⁹ olim antiquo ꝓch⁹ librũ q̃ intitulat sapia salomõis eẽ dixerũt. Itẽ Math. xvij glo. ꝑdictũ erat in li. sapie. Morte turpissima ꝓdẽ nemus eũ: q̃ ante passionẽ fuit liber edit⁹. Nõ igit a philone q̃ floxuit tpe apl'oꝝ. Item libri philonis eiusdẽ in ecclesiasticis hystoꝛijs numerant vbi nõ ponit liber iste. Itẽ infra ca. ix. dꝛ sic. Tu elegisti me regem ꝓp'lo tuo t iudicẽ filio ꝓ tuoꝝ: qõ philonẽ ꝓuenit q̃ fuit iude⁹ alexandrinus in egypto ẽm Hiero. li. de hebꝛaicis noibus. Itẽ Amb. in li. super tres qõnes salomõis dicit. Sapiẽtissim⁹ oim hominũ salomõ ꝓpheta tria ꝓposuit ꝑ possibilia: et infra sic ipse in li. sapiẽtie sue se dñm oipotentẽ deprecatũ fuisse cõmemoꝛat dicẽs: Da mihi dñe sedium tuaꝝ assistricẽ sapientiã: q̃ vult ꝙ salomõ sit auctoꝛ hui⁹ libri. Itẽ beat⁹ augustin⁹ fuit aliquando istius opionis ꝙ iesus fili⁹ sirach fecit librũ sapientie sicut t ecclesiasticũ. Dicit nãq̃z sic. Illi duo libri: vnus q̃ sapiẽtia: alius q̃ ecclesiastic⁹ inscribitur: de quadã similitudie salomonis esse dicũtur Nã iesus filius sirach eos cõscripsisse cõstantissime phibetur. Hãc autẽ sniam retractauit augustin⁹ ij. retractationũ. c. iij. sub his verbis. De auctoꝛe libri quẽ plures vocãt sapiam salomonis. ꝙ et ipsum sicut ecclesiasticũ iesus fili⁹ sirach scripsit: nec ita cõstare sicut a me dictũ est postea didici. Et iõ ꝓbabili⁹ cõperi nõ esse hũc ei⁹ auctoꝛẽ. Ex quib videt ꝙ btus augustin⁹ dubitauerit q̃s fuerit auctoꝛ hui⁹ libri. vel ꝙ senserit salomonẽ fuisse hui⁹ auctoꝛẽ. Itẽ feria q̃rta in hebdomada pẽthecostẽ legit in missa. Dirit salamõ filijs israel. Diligite iustitiã qui iudicatis terrã. Cõstat ꝙ eccl'ia nec dubiũ nec falsã asserere vult in missa. Propt'istas septẽ rões tenẽdas apparet ꝙ salomon fuit auctoꝛ isti⁹ libri ꝓncipalis. Possibile ẽ autem ꝙ iude⁹ ille philo q̃ multũ fuit peritus in lingua greca. libꝛuz salomonis vl' libri sniam quõcũq̃z ꝓtetas in greco ediderit. t ꝙ de greco trãslat⁹ sit liber su⁹ in latinum: t ꝑ tãto ipsi⁹ auctoꝛ dicat. Quãtũ autẽ ad Hiero. verũ est ꝙ asserit librum istũ philonis fuisse: sed dicit ꝙ iudei librum istuz cuiusdã philonis fuisse affirmãt. Vñ Raban⁹ in glo. sup ꝓncipiuz istius libri male hoc imponit Hiero. ꝙ Hieronymus nõ asserit: sed recitatiue scribit. Qõ autẽ iter sacras scripturas debeat numerari: exꝑsse dicit augustin⁹ de doctria xp̃iana: vbi ꝓmo oẽs libꝛos canonis t biblie ꝓsequẽter enumerãs. de sapia et ecclesiastico sic dicit. Qui q̃m in auctoꝛitatẽ recipi meruerũt inter ꝓpheticos eũ enumerãdi sunt. Ex istis ꝓz ꝙ iste liber inter scripturas canonicas apud eccl'iam cõputatur. Et ꝙ ei⁹ auctoꝛ salomõ fuisse dicend⁹ est. Licet a iudeis oppositũ sentiat. Unde Damascen⁹. iiij. li. sniaꝝ suaꝝ. ca. ix. vbi libꝛos sacre scripture enumerat dicit sic. Pana retos hoc est liber sapie salomonis: t sapia iesu. i. ecclesiasticus ꝛtuosi quidẽ t boni: sz non numerant neq̃z iacebũt i archa. hec ille. Et ideo licet apud iudeos nõ numerant: apud fideles tñ magne auctoritatis habent. Patet ḡ ꝓmo de hui⁹ libri nomie. Scõo de hui⁹ libri auctoꝛe. Tertio restat videre de hui⁹ libri fine. L Ubi sciendũ ꝙ finis sapie que in hoc libꝛo tradit est hominẽ disponere vel dignificare spãliter q̃ ad tria. Prio ad gubernãdũ ciuilẽ cõitatẽ. Principiũ em̃ leges codendi t humanam policiã statuendi fuit sapiẽtia ꝑ eloquentiã ordinata: sicut narrat Tullius in ꝓlogo rhetoꝛice ita dicens. Fuit quondã tps cũ in agris hoies pasti bestiarũ moꝛe vagabant sibi t victu ferino vitã ꝓpagabant: nec rõne ani quicq̃z sed pleraq̃z viribꝰ coꝛporis administrabãt nedũ diuie religiõis nõ humani officij rõ colebat: nemo nuptias legittimas viderat: nõ certos q̃s q̃z cõsperxerat libꝛos: nõ ius eq̃bile q̃d vtilitatis haberet acceperat. Ita ꝓpter eroꝛẽ atq̃z insciatiã ceca atq̃z temeraria dñatrix cupiditas ad se explendã viribꝰ coꝛpis abutebat pernitiosius satellitibꝰ. Quo tpe inq̃t Tullius. vir quidam magn⁹ t sapiẽs cognouit q̃ materia esset: et quãtas opoꝛtunitates ad maximas res anim⁹ in esset hoim si q̃s eam posset elicere: t ꝑcipiẽdo meliozem reddere: q̃ dispersos hoies in agros t interris siluestribꝰ abditos: rõne quadã cõpulit et ad vnũ locũ cõgregauit t eos i vnũ quãq̃z rẽ reducẽs vtilẽ t honestã. Primũ ꝓpt̃ insolẽtiã reclamãtes. Deinde ꝓpt̃ rõnẽ t oꝛõnẽ studiosi⁹ audiẽtes exter t imanib⁹ mites reddidit t mãsuetos: t hoc quidẽ nõ tacita videt nec inops dicendi sapia pficere potuisse. hec ille. Hoc idẽ poete signare volebãt q̃ fabulã de oꝛpheo fecerũt: q̃ tã subtil' extitit citharedus q̃ flumia stare: siluas recurrere coegit: ceruam cõiunxit leoni: t lepoꝛẽ cani: t in ifernalibus furijs causauit pietatẽ. sicut recitat Boe. iij. de cõso. Oꝛphe⁹ in rei vitate sapiẽtes designat q̃z ẽ homines vicios⁹ t a se inuicẽ ꝑ passiones varias discoꝛdãtes i vnã ciuilitatẽ recolligere: t eos ꝑ leges et rões sapiẽtie castigare: ꝓpt̃ qõ signant oꝛ Sap. vi. Si delectamini i sedib⁹ t sceptris: o reges ꝓpli

diligite sapientiã: vt imppetuũ regnet ſ. vſus. Regna btã forent ſi vl' ꝓringeret esse phos reges vl' reges phari. Boeti⁹ in de ꝓso. li. i. pſa. iiij. At qui tu hanc sniam platonis oze sanxisti. Btãs foze respublicas si eas vel studiosi sapiẽtie regerẽt: vl' ea ꝙ rectozes studere sapiẽ ꝓtigisset: tu ciusdẽ viri oze hãc sapiẽtib⁹ capessunde reipublice cãm esse necessariã monuisti: ne imꝓobis flagitiosisq; ciuib⁹ vrbiũ relicta gubernacula: pestẽ bonis ac pniciẽ inferrent. Scõo ꝓuenit huic scie hoiem disponere ac dignificare ad expugnãdũ hostilẽ aduersitatẽ. Eccs. ix. Ciuitas parua z in ea pauci viri: venit ꝓtra eã rex magnus z vallauit eã extruxitq; munitiões p gyrum: z facta est obsidio: inuent⁹ est in ea vir sapiẽs et paup z liberauit ciuitatẽ p sapientiã suã. Et qz in antiquis ẽ sapia Job. xij. z annoꝝ mltitudo docet sapientiã. Job. xxxij. Ideo alexander magnus nullũ in exercitu suo ducẽ habuit nisi seragenariũ vt magis senatozes q̃z milites viderent. Scuit ei q̃ quantũcũq; hõ sit fortis virib⁹ z honest⁹ corpe: si sapiẽtia careat nihil valet p rege vel duce. Vñ fm Aristo. Sapiẽtis ẽ regere z ordinare: ſz fortiũ est obseruare z mistrare. Et hoc est qõ dz Sapiẽ. vi. Melioz ẽ sapiẽtia q̃z vires: z vir prudẽs magꝫ q̃z vir fortis. Tertio ꝓuenit huic scie hoiem disponere z dignificare ad castigandũ puerilẽ fatuitatẽ. Prouerb. xxix. Uirga atq; correctio tribuet sapientiã: Puer autẽ q̃ dimittit volũtati sue confundet matrẽ suã. Erim⁹ igit apti p noticiã hui⁹ libri ad gubernãdũ ciuilẽ cõitatẽ. Ad expugnãdum hostilẽ aduersitatẽ: z ad castigandũ puerilẽ fatuitatem. Et ideo scribit Prouer. viij. Audite disciplinã: z estote sapiẽtes: z nolite abijcere eã.

Lectio II

Diligite iusticiam qui

iudicatis terrã. Actur⁹ de sapiẽtia sapiẽtissimus salomõ in hoc libro vt ad eam auditozes alliceat sic ꝓcedit Primo ei determinat ipsi⁹ sapiẽtie nobilitatẽ z cõmẽdationẽ. Scõo ei⁹ vtilitatẽ z opationẽ. ca. ix. Dei⁹ patrũ nostrozũ et dñe misceõie zc. Nã p sapiẽtiã sanati sunt q̃ placuerunt tibi dñe. Circa primũ ꝓmo ostẽdit quõ hõ possit sapiẽtiam acquirere. Scõo quõ acq̃sita possit hominẽ ꝓficere ifra ca. vi. Melioz est sapia.

Circa ꝑmũ ꝓmo ostendit q̃ p sapia acquirẽda oportet hoiem iusticiã habere. Scõo excludit opinionẽ iusticie z sapiẽtie ꝓtrariã. c. ij. Direrunt ipz

Circa ꝑmũ duo facit. Primo ꝓponit q̃ ad habendã sapiẽtiã oꝑtet amare iusticiã. Scõo oñdit q̃ hec iusticia diuidit se triphariã, ibi sentite. Dicit ꝙ ꝓmo sic. Diligite iusticiã q̃ iudicatis terrã. Notandũ autẽ q̃ in gnatione aialis natura nõ incipit a digito vl' a pede: ſz a corde: pulmone z capite et mẽbris ꝓncipalib⁹: sic hui⁹ libri auctoz volẽs informare corpus eccie in vtutib⁹ moralib⁹ incipit a dominis z ꝓlatis q̃b⁹ incũbit ordinare z iudicare. Extendit em̃ se hec doctrina moral' general'r ad oẽs. Conuersatione aũt semp plebs dños imitat' z superiozes. Ideo salomõ afflatus spũsancto in ꝓncipio sue doctrine aggredit informare ꝓlatos z iudices scies q̃m si illi fuerint virtuosi: hoies subiecti vitiosi esse nõ potuerunt. Eccl. x. Judex sapiens iudicabit ꝑplm suũ z principatus sensati stabilis erit fm iudicẽ ꝑpli: sic z ministri ei⁹ z qualis rector ciuitatis tales z habitãtes in ea. Notandũ est scõo q̃ nõ est mirabile si ꝑplus suum ꝓncipẽ imitetur. Corpa em̃ celestia q̃ ꝓtinẽtur sub ꝓmo mobili oia habent motum fm motũ illi⁹. Habent tamen nihilomin⁹ suos motus ꝓꝓios sit qualitercũq;: oꝑtet q̃ ꝑplus suo ꝓncipi se ꝓformet. iuxta illud Poete. Nobili mutat' semp cũ principe vulg⁹ Cuius rõ est: q̃ ꝓncipes se habent ad ꝑplos sicut caput ad mẽbra: q̃ ipsi sunt minoꝝ capita: fontes et exemplaria. Modo a capite corpus recipit regimen. Riuul⁹ a fonte capit aquã: z ab exemplari scriptor accipit hoc q̃d scribit. Vñ si exemplare sit corruptum z falsum: scriptor sufficient' excusatur: licet scripserit falsũ libr̃. Et ideo solet medicus curare ꝓcipue q̃ caput sit sanũ: q̃ si caput infirmuz cetera membra dolent. Faciẽtes artificial'r aqueductus curant principal'r q̃ fons sit clar⁹. Et stationarij solent esse solliciti vt exemplaria sint correcta: de q̃bus scriptoribus copia ministrat'. Isto modo p oĩa auctor hui⁹ libri volens p totum corp⁹ ecclesie virtutes morales trãsfundere incipit a iudicibus ꝓncipibus z ꝓlatis dicẽs: Diligite iusticiam. Notandũ est tertio q̃ ꝓncipal'intentio salomonis est docere sapientiã. Mediũ autẽ ad acq̃rendũ sapientiã est iusticia. iuxta illud Eccs. iij. Fili ꝓcipiscẽs sapientiã: serua iusticiã z dñs ꝓbebit tibi illã. Propt' qõ ꝑ medio tãq̃ necessario ad sapientiã dicit iudicib⁹ ꝓncipib⁹ z ꝓlatis. Diligite iusticiã. Uidem⁹ em̃ q̃ illud qõ est ꝓciosum carũ vel amatũ a ꝓncipe in ornatu gestu vel victu illud trahitur ad ꝓsequentiã a subditis: z siue sit vtile siue inutile: saltẽ nobile negociũ reput' effigiare ꝓncipem in his q̃ ab ipso diligi cognoscunt'. Unde si iudices z ꝓlati vellẽt amare iusticiã: nõ est dubiũ q̃n eam subditi amarẽt: nec mirũ: q̃ em̃ põt de secta regis z roba de eodẽ vl' cõsimili pãno indui bene habet materiã gaudij. roba autẽ ꝓncipis z ꝓlati iudicis debet esse iusticia. fm illud Job. xxix. Justicia indutus sum z vestiui me sicut vestimẽto. Et i ps Sacerdotes tui induant' iusticia. Sed reuera tã sacerdotes q̃z alij scholares z laici nũq̃z sibi ita ꝑparuerunt indumẽta: sicut modernis tpib⁹ iã videm⁹ et certe sicut est de veste corpis ita ẽ de vestitu mẽtis. z ideo necesse est de eis dicere. Diligite iusticiam. Ubi breuiter eos docet tria. vicz qual'r sint affecti. Diligite iusticiã: ad q̃d sint electi: q̃ ad iudicandũ: z q̃ sunt eis subiecti: q̃ terrã. i. hoies terrenos z terrenis desideriis inherẽtes. Ad hoc q̃ hõ sit iustus nõ sufficit iusta facere: ſz requirit' q̃ iuste faciat iusta fm Aristo. ij. z. v. Et bi. Uñ qui suspẽdit furẽ zelo vindicte ꝑpter grauamẽ personale facit quidẽ iuste ſz nõ iuste: sed ad hoc q̃ hõ sit iustus requirit' q̃ iusta faciat amoze iusticie. Et iõ dicit Ansel. de libero arbitrio. c. iij. q̃ iusticia est rectitudo voluntatis ꝑpter se seruata. z Deut'. xvi. Juste qõ iustũ est exequere. Ex q̃bus patet q̃ ꝗttuoz gña hoim sunt q̃ iusticiã quodãmodo faciũt: z ta-

men cā nō diligūt vicz appetitiui honoris et reue-
rentie: vindicatiui rācoꝝ z impatiētie: lucratiui nu
merū z dissimilatiui scelerꝝ. Būt em̄ ꝓmo quidaz
qui licet iusticiā nō diligāt: volūt tm̄ videri iusti: ar
guunt delinquētes: vituperant vitia: docēt virtutes
punīūt sine miscōdia: z cū oī intentiōe corrupta: qz
non ob aliud nisi vt honorificenť ab hoibz z vocen
tur iusticie zelatores. Tales fuerūt scribe z phari
sei. de qb⁹ Matth. v. Nisi abūdauerit iusticia vīa
plus qz scribarū z phariseoꝝ nō intrabis i regnuz
celoꝝ. Scōo vindicatiui rācoꝝ z impatiētie ꝓten
dunt se esse amatores iusticie z nō sūt. Sicut ei iu-
sticia vult vindicare delicta: sic z ira. vñ iratus an
te vindictā dolet quasi patiēs aliqō iniustū: sz quā
do punit delectať. sicut ōr. iij. ethi. ca. xxij. Tales
fuerūt illi duo senes iudices q̄ susannā adiudica-
uerat morti: qz eorū libidinosum amorē ꝓtempsit.
sicut ōr Dañ. xiij. Inter cēm passiōes malas q̄ i iu-
dice esse pñt. ira est vna de peioribz. Nā ira impe-
dit animū ne possit cernere verū: sicut dicit Gatho
Ira excogitat cās calūniādi: z vbi culpa nō subest
ira in penis nescit modū tenere. Vñ Seneca in li.
i. de ira ad nouatū. De iudice quodā malo dicitꝙ
furoze accēsus ꝓdēnauit ad morte tres milites in-
continētes ꝑ hūc modū: vnū iussit occidi: qz de via
redierat sine socio cōmilitone: ꝓponēs ei q̄ eū in-
terfecerat: ꝓcepitqz statim cuidā militi astāti q̄ eū
duceret ad locū supplicij vbi morte plecteret cum
aūt esset educt⁹ redijt cōmilito san⁹ z incolumis ꝑ
quo alius morte plectēdus ducebať. Uidēs autē
hoc tert⁹ miles q̄ ꝓmū ducebať versus supplicium
redijt ad iudicē: z ambos coꝝā illo milites pñtauit
quos vt vidit tyrānus furoze accēsus iudiciū de
dit tale. ꝓmo dixit te iubeo occidi: qz iussus es oc-
cidere z imperatori nō obedisti. Scōo te inq̄t iubeo
interfici: qz dānatus es: z tertio te inq̄t sil'r iubeo
interfici: qz cā cōmilitoni dānatiōis fuisti. Et sub-
dit Seneca ibidē. O qz solers ē ira cūdia ad fugiē-
dum cās furoris. Tres em̄ ibi puniri sūt ob vni⁹
innocentiā. Excogitat iste quēadmodū faceret cri
mina cū nullū inueniret: habet em̄ ira cūdia ꝺ ma-
lum qō nō vult regi. Nā ipsi veritati irascať si con-
tra volūtatē ei⁹ aliq̄d faciet. hec Seneca. Et ideo
signāter ōr Jaco. i. Sit aūt oīs hō velox ad audiē
dū tardus ad irā. Ira em̄ viri iusticiā dei nō operať.
Tertio lucratiui numoꝝ ꝓtendūt se iusticiā dilige
re: sz mēntunť oīno. diligit em̄ pecuniā: z ꝓpter pe-
cuniā faciūt iusticiā. Isti nō diligūt iusticiam nisi si
cut veneficus venenū z iudas xp̄m ad vendendū.
Isti em̄ sunt mercatores iusticie z nō amatores: z
sicut mercator nō curat cui vēdat merces suas ni
si q̄ ille bēat q̄ pl⁹ offert de pecunia: ita tales iudi
ciūsuū vēdūt indifferēter iusto z iniusto. Dūmodo
ille pot⁹ bēat q̄ plus de pecunia eis donat: ꝺbus
deus merito maledixit. Esa. v. Ue q̄ iustificat impiū
ꝑ muneribz z iusticiā iusti aufert ab eo. Quar
to dissimilatiui scelerꝝ nō sūt iusticie dilectores: hz
em̄ iusticia q̄ culpe correspōdeat pena sicut mor-
bo medicina: z iō talis pietas vl'cōpassio falsa est z
iniusta: sicut em̄ mr̄ q̄nqz nō sustinet filiū verbera-
ri vt corrigať. nec filiā aduri vt saneť. Et ꝙ tales lo
quēs aug⁹. in quadā epl'a dicit. Molestus ē me-
dicus furēti frenetico: z pr̄ indisciplinato filio: ille
ligando: iste cedendo. si aūt illos negligāt z perire
ꝓmittant: ista pot⁹ falsa māsuetudo z crudelitas
est. Et ideo signāter ōr in ps̄. Beati q̄ custodiūt iu
diciū z faciūt iusticiā. Et Matth. v. Bti q̄ esuriūt
et sitiūt z̄c. Uñ nota ꝑm Anselmum de ꝓcordia q̄
dupler est affectio anie: quedā cōmodi z quedā iu
sti. Prīa est affectio a volūtate insepabilis. Scōa
est sepabilis. Sub prima cadet affectio cibi z po-
tus z hmōi. Sicut igiť oī die renouaťi nobis esu
ries z sitis: ita affectio iusticie in crimibz corrigen
dis semp debet esse in nobis recēs z insepabil': z iō
dicit. Beati q̄ esu. z̄c. Glo. Amatoribz veri boni sa
tis est q̄ iusti sūt: sz semp sitiūt opa iusticie: vt de q̄-
libet tali verificeť illud Apoc. xxij. Justus iustifi-
cabiť adhuc. dicit igiť. Diligite iusticiā. Est aūt ¶ L
hic ꝓmo dubiū quare ꝓncipibz z ꝑlatis potius ōr
Diligite iusticiā q̄z diligite prudētiā vl' aliquā aliā
virtutē moralē. Ad hoc dicendū q̄ huiꝰ dupler ē
causa. Una qz habita iusticia in ꝑlatis habētur cō
muniter oēs virtutes. z hoc est qō dicit Amb. i era
me. Ubi inq̄t est prudentia: ibi iter dū est malicia:
vbi fortitudo ibi iracundia: vbi tpantia: ibi impa-
tientia plerūqz aut alia vitia. Ubi aūt iusticia ibi
est ꝓcordia virtutū cetera q̄. Scōa cā est: qz sine iu
sticia nō pñt reges z ꝓncipes esse dñi: z ideo ml'tū
diligere dñt illud sine q̄ dñi esse nō pñt. Amota ei
iusticia fiunt reges tyrāni. Uñ. aug⁹. iiij. de ci. dei
ca. iiij. Remota iusticia q̄d sunt regna nisi magna
latrocinia: z latrocinia q̄d sunt nisi parua regna.
Ad qō ostendendū inducit augustin⁹ hystoriā de
alexandro magno: z quodā pirata q̄ vocabať dio
nides: q̄ tm̄ plen⁹ narrať Polli. li. iij. vbi ōr q̄ cū
pirata cōprehensus esset: z cū alexander interro-
garet ꝓpter q̄d mare haberet infestū. Rndit libe-
ra voce. tu ꝓpter q̄d orbē terrarū: sed qz ego facio
illud paruo nauigio: latro vocor tu aūt quia ma-
gna classe facis: dictis imperator: si solus captꝰ fue-
rit alexander latro erit. nā si ad nutū dyonidis po
puli famularen̄. erit dyonides imperator: nā quan
tū ad cām nō differūt nisi qz deterior ē q̄ rapit im-
probius q̄ iusticiā deserit abiecti uis: q̄ manifestꝰ
ipugnat: leges q̄s ego fugio tu ꝑsequer⁊: ego vtrū
qz vereor: tu ꝓtenis: me fortune iniq̄tas z reifami-
liaris angustia: te fastus intolerabilis z inexplica
bilis auaricia furē facit: si fortuna māsuesceret: fie
rē forte melior: z tu q̄ fortunatior nec⁊ eris. Mi
ratus alexāder ꝓstantiā hoīs cū increpeť iuste et
merito argueret. Exptar inq̄t an futurꝰ sis melio-
or: fortunā mutabo ne tūc alicui qō deliq̄sti: sz tu-
is moribz ascribať: cūqz fieri iussit militē vt posset
exinde saluis legibz militare. Ex isto sequiť q̄ sine
iusticia nō pñt reges iuste regnare. Scōm pōt
esse dubiū q̄ est magis necessaria rei publice vl' iu-
sticia vel amicitia. Et videť q̄ iusticia. qz. v. ethi. c.
viij. in quadā ꝓportione pmanet ciuitas: sz b̄ ꝑti-
net ad iusticiā. Jtē ca. ij. Justicia est p̄clarissima vir-
tutū: z ē virtus pfecta: z neqz hesperꝰ neqz lucifer ē
ita admirabil'. Ad oppositū arguiť ꝑ Tullium de
amicitia. Est ei amicitia ꝑm cū oīm diuinarū hu-

Amen Finit.

manarūq; rerū cū beniuolentia ⁊ claritate ꝓsen-
sio: sz illa est marime necessaria reipublice ḡ ⁊c. Et
addit q; si oēs hoies essent amici nō indigerem⁹ iu
stitia: sz quātūcūq; hoies essent iusti adhuc indige
remus amicitia. Et ideo dicit Aristo. q; amicitia
est magis necessaria q; iusticia. Dicēdū q; sicut di-
cit Aristo. ij. Ethi. Justicia est duplex. s. iusticia le
galis, q̄ ē oēs ꝟtutes ⁊ nō est ps virturis sz est tota
virtus. Alia est virt⁹ pticularis q̄ fm eū diuidit in
cōutatiuā ⁊ distributiuā. Sitigit querit an isticia
sit magis necessaria rei publice vl amicitia: ⁊ fiat q̄
stio de iusticia gñali. Dicendū q; illa est magis ne-
cessaria sicut totū est meli⁹ sua pte. Si ꝟo de iusti-
cia particulari. Dicēdū q; amicitia est magis neces
saria. Et hoc satis innuit aristo. vi. Ethi. c. i. vbi dicit
q; amicitia ꝟtinet ⁊ ꝟseruat ciuitates ⁊ legispoſi-
D tores magis circa eā. s. amicitiā studēt q̄z circa iu-
sticiā. Ad argumentū in oppositū: verū ē q; p iusti
ciam cōmanet ciuitas magis q̄z p amicitia. Qđ aūt
dr q; iusticia ē pclarissima virtutū: loq̄tur ibi de iu
stitia legali: nō de iusticia pticulari. Qui iudicat⁊
terrā. Et ista lr̄a tripl̄r exponit. Prio mō sic. terrā
id est homies. Generalit enim homines possunt
vocari terra: tū q; de terra sunt originē ducētes.
Eccī. xxxiij. Oēs hoies de solo ⁊ ex terra sunt vñ
creatus est adā: cū terrā inhabitēt. Unū Pſ. Inco
la ego sum in terra. Tū q; ex terra sūt existentes.
Eccī. xvij. Omnis hō terra ⁊ cinis. Tū q; in terrā
reuertent. Eccā. iij. Qui de terra sūt in terram re
uertent. Unū in hō q; dicit terrā repmit supbiā iudi-
cum ⁊ plato ꝟ. Terra cni vilis est ⁊ infimū omniū
corpoꝝ. vñ Eccī. xlij. dr: Quid supbis terra ⁊ ci-
nis, debent ḡ iudices ⁊ plati ꝟsiderare iudicando
q; ipsi nō sūt celestes: sz terreni sūt hoies alijs sil'es
in ꝟditionis fragilitate: alijs ꝟuertibiles i corru-
ptibilitate: alijs eq̄les i nature vtilitate: q; terra,
nam fm phm. Terra est mr̄ oim corporū: vnde et
ipsi filij sūt matris nr̄e gñalis q̄ est terra: ⁊ etiā ipi
sunt filij pr̄is nostri gñalis q; est terra fer ⁊ putre-
do oim elementorū. Qđ ꝟsiderās brūs Job. xvij.
c. ipi terre dixit: Pat̄ me⁹ es tu ⁊ mr̄ mea. Scđo
modo exp̄it ista lr̄a. de terra. i. de eccl'ia, pp̄ tres
cōditiones terre q̄ eccl'ie ꝟueniūt. vicz humilitatez
stabilitatē ⁊ fertilitatē. Unū Bern. sup cantica de
eccl'ia sic exclamat. O humilitas ⁊ sublimitas ⁊
tabernaculū cedar ⁊ sanctuariū dei terrenū habi-
taculū ⁊ celeste palaciū dom⁹ lutea ⁊ aula regia ⁊
thorus mortis ⁊ rēplū lucis ⁊ despectio superbis
⁊ sponsa xp̄i ⁊ stabilimentū sane doctrine ⁊ fertili-
tas fidei xp̄iane. quasi diceret multa bona in te re
lucent si bñ fuerint iudicata. Tertio mō exponi
tur ista lr̄a de terra. i. de carne nostra ⁊ corpe nr̄o
q; debet iuste iudicare vt dei⁹ obsequiū rationabile
fiat ⁊ deo placeat. vñ Greg. in mora. dū carnal' vi-
ta corrigit ⁊ vsq; ad abstinētie studiū a proficienti-
bus ꝟuenitur quasi in altare iam corpus nostruz
vel caro nostra incenditur vel offert: vt vnde in cō
spectu omnipotētis sacrificiū redoleat: vnde ꝑus
culpa displicebat. Qui ergo diligitis iusticiaz: sic
iudicate terram.

Lectio. III.

Entite de domino in
s bonitate ⁊ in simplicitate cordis querite
illum: qm̄ inuenit ab his q; nō tēptāt il-
lum. Apparet aūt eis q; fidē habēt in illum. Qz p-
posuit salomō q; ad inquirēdā sapientiā de q̄ intē-
tio est pncipal' hui⁹ libri necessaria ē iusticia. Post
q̄z pmisit hic de ipsa iusticia, psequit ꝟsequēter. Et
qz iusticia a cultu dei incipit, iō pmo oñdit quō hō
debet ordinari ad deū in mēte. Scđo quō in fmo
ne. ibi. benignus est em̄ ⁊ tertio gñaliter quō in to-
ta cōuersatiōe. ibi nolite celare. Circa primū ostē-
dit pmo quō deus p virtuosas cogitatiōes placa-
tur. Scđo quō p vitiosas ab hoie sepat̄. ibi. Per
uerse enī. Circa pmū est sciendū. q; mēs huma- A
na ordinat̄ ad deū p tria. p fidei integritatē p cor-
dis charitatē ⁊ p spei firmitatē. Et hec tria i textu
isto notant̄. Primo qz sine fide impossibile ē place
re deo: pmittit fidei integritatē dicēs. Sentite de
dño in boni. ⁊c. De dño. i. ea q̄ sunt de dño reuela
ta. q̄si diceret: sacrā scripturā p quā deus cogno-
scitur pie ⁊ humil'r ⁊ studiose legite ⁊ intelligite: et
que nō potestis de deo pbare pie credite: qz sicut
dr Prouer. xxv. Qui scrutator est maiestatis op-
primet̄ a gl'a. Scđo qz fides nō saluat sine chari-
tate: qz si habuero oēm fidē ita vt mōtes trāsferā:
charitatē aūt nō habeā nihil sum. i. Cor. xiij. Jō
postq̄z mēs humana ē pmo illuminata p fidē, opor-
tet q; scđo sit inflāmata p charitatez. Et iō subdit,
in simplicitate cordis q̄rite illū. Querite em̄ per
amorē ⁊ dilectionē. Juxta illud Cañ. iij. Quesiui
quē diligit ania mea. Bern. sup cātica sm̄one. xx.
Nō abduci blādicijs: nec frāgi iniurijs: nec seduci
flagicijs: toto corde: tota aīa: tota ꝟtute diligere
est. Et vt breuit̄ dicā toto corde diligere: est oē qđ
blandit̄ de ꝑpria carne velut illicita respuere: sz qz
iā nemo q̄rit efficacit̄ qđ nō sperat: iō post fidei in-
tegritatē ⁊ amoris charitatē: subdit spei firmitatē
dicēs. Qm̄ inuenit̄ ab his q; nō tēptāt illū. Glo. su
per illud Matth. iij. Nō tēptabis dñm deū tuū.
Dicit sic. Nemo tēptare dz deū qm̄ ex humana ra
tione hz q̄d faciat. Ille enī tēptat deū q; cōmittit se
periculo qm̄ ex humana rōne pz euasio: ⁊ ideo xp̄s
dixit Matth. x. Cū vos psecuti fuerint i vna cita-
te: fugite i aliā: sicut ipe idē fugit ⁊ latuit puul⁹ in
egypto. Matth. ij. Et postea iā fact⁹ vir idē fec̄ Jo
han. viij. Sic paulus dimissus in sporta euasit. ij
Cor. xj. sz sicut dicit glos. vbi ꝑus. Postq̄z huma-
na rō defecerit: cōmēdet se hō deo nō tēptādo: sed
deuote ꝟsitendo, ꝑpriā infirmitatem. ij. Paral'. xx.
Cū ignorem⁹ q̄d agere debeam⁹ hic solū hēm⁹ re-
sidui vt oc'os nr̄os dirigam⁹ ad te. Itē glo. supra
pſ. lxxxi. vel lxxxij. Temptare ē cū in verbis ē sim
plicitas ⁊ in corde est malicia. Et tales nō q̄rūt de
um in simplicitate cordis: ⁊ ideo nō inuenit̄ ab eis
qui temptant eum. Apparet aūt eis q; habēt fidē
in illum. Hic est notandū q; aliq; tēptāt dei cle- B
mentiā q; negligēter orāt sine deuotiōe: sicut si ali-
qs tēptaret si hō dormiat vl nō. Eccī. xviij. Ante
orationē ꝑpara animā tuā ⁊ noli esse quasi q; deū
tēptat. Aliq; tēptāt dei patientiā q; pseuerāt in pecca

tis.in ps̄. Temptauerūt ⁊ exacerbauerūt deū excelsum ⁊ testimonia ei⁹ nō custodierūt. Aliq̄ temptāt dei iusticiā q̄ orant vindictā. Luc.ix. Vis dicam⁹ vt ascēdat ignis de celo. Aliq̄ tēptāt dei potentiā vt temerarij in periculis. Judith.viij. Qui estis vos q̄ tēptastj dīm. Loquit̄ ꝯra sacerdotes qui statuerūt vt deus eos liberaret infra aliquos dies. Quidā tēptāt sapiētiā dei qui exponūt se docendū sine studio ad ⁊ p̄meditatiōe. ps̄. Temptauerunt deū in cordibꝫ suis ut peterēt escas aiab⁹ suis. Nō solū aūt inuenit̄ ab his q̄ nō tēptāt illum sed apparet. i. spōte se eis ostēdit: nō tñ adhuc statim p̄ spēm sz p̄ fidē p̄mo ⁊ post p̄ spēm: ⁊ iō subdit. Apparet aūt his q̄ habēt fidē in illū. i. fidē tendentē in illū p̄ dilectionē. Sic̄ḡ has tres ⁊tutes theologicas ordinātes mentē in deū: homi iusto esse necessarias patet manifeste. ℣ Iō p̄t esse dubiū h ⁊tutū p̄ter ⁊tutes morales acq̄sitas necesse sit ponere theologicas. Et videt̄ q̄ nō: q⁹ de oib⁹ virtutibus necessarijs ad felicitatē vel beatitudinē determinat aristoteles sufficiēter in moralib⁹ suis: ⁊ non facit mentionem nisi de naturalib⁹ vl̄ acquisibilibus aut ꝯsilib⁹: ḡ ille sole sufficiūt. ℣ Preterea hō p̄t ex naturalib⁹ suis assentire his q̄ fides p̄dicat de deo si bñ instruat̄. Sil̄r deū cognitū p̄t amare sup oia ⁊ sperare q̄ deus dabit sibi vitam īmortalē. ḡ ad illos act⁹ nō ē necesse ponere hītos infusos. Añs pz: q⁹ alit̄ hō infidelis nō foret vituperand⁹ si nō crede ad p̄dicationē doctorū catholicoꝝ. ℣ Preterea si tales hītus infusi forēt in nobis: hō posset scire ⁊ experiri eos p̄ eoꝝ opatiōes: ⁊ sic posset hō de lege cōi scire se esse in charitate. ꝯns falsū. ꝯsequētia pz q⁹ icōuenīs ē nobilissimos hītus esse in nobis ⁊ latere nos. Ad oppositū ē ap̄l's. j. Cor. xiij. Nunc aūt manet fides spes charitas tria hec. Ad istud dubiū dicēda sūt duo. ℣ Primus est q̄ sicut reuelatū ē sctis p̄ſib⁹: sic scola catholica tenet ⁊ eccl'ia tradit. Nō ē q⁹ duplex ē bonis felicitas: natural'⁊ supnaturalis. ℣ Prima ē ꝓportionata nature hūane ad quā p̄t ptingere p̄ principia nature sue. Alia excedit ⁊ ad illā nō p̄t ptingi nisi diuina virtute fm quandā diuitatis participationē Et iō ad illā ꝯsequēdā oportet q⁹ hmōi supaddantur. ⁊tutes theologice: q̄ iō theologice dicunt̄: q⁹ a solo deo inf̄undunt̄ ⁊ sola diuia reuelatōe i sacra scriptura nob traduntur. Ad p̄mū arist. nō tradit nisi de ⁊tutib⁹ ordinātib⁹ hoiez ad felicitatē hūanā. Ad scōm pz q⁹ bñ nō p̄t hō facere meritorie ex naturalib⁹. Ad tertiū nō simpl'r latēt: sz credim⁹ nos: tales hīt⁹ hīe. Verbū aūt p̄bi dz itelligi de hītib⁹ naturalib⁹. In simplicitate cordis q̄rite illū. Circa q̄ nota. q⁹ i hoc q̄ttuor inuunt̄ q̄ vitā boni rp̄iani faciūt meritoriā in p̄nti. Rectitudo sctē ꝯuersationis in simplicitate. Gratitudo pie deuotionis: cordis. Sollicitudo discrete inq̄sitiōis: q̄rite. ⁊ altitudo q̄ere ꝯtemplatiōis. illū. Simplicitas ātilla dz eē cū prudētia. sicut dr Math.x. Estote prudētes sic̄ ꝛc. Unde Gen.xxxv. dr de iacob q⁹ vir simpler hītabat i tabernaculis: ⁊ tm̄ q̄nte prudētie fuit erga fratrē suū esau i emēdo p̄mogenita sua: erga p̄em i surripiēdo bñdictionē; erga auūculū in custodiēdo greges. erga vtroz̄es pacifice eas regēdo ⁊ i mltis alijs p̄z i Gen. diffuse. ⁊ iō simplicitas asinina nō ē cōmēdabil'sz colūbina. Ro.xvi. Volo vos sapiētes esse in bono: simplices aūt i malo. Et dz hec simplicitas esse sine plica vane intētiōis sine ruga falsē opionis: sine tegumēto palliate fictionis. Primā simplicitatē nō hīt q̄ facūt opera de gñe bonoꝝ intētiōe hūane laudis vl̄ luce tpal: et nō p̄ter ⁊itatē ⁊ honorē dei ꝯ q̄s dr Math.vi. Si oculꝰ tuꝰ fuerit simpler: totū corpꝰ tuum lucidū erit. Qō exponēs btūs augꝰ. li.ij. de ser. dñi in mōte dr. Oculꝰ dr intētio q̄ q̄libet in ope suo finez intuet̄. Corpus vero cōgeries operū intelligitur. Tunc aūt oculus est simpler: qñ intētio solūmō in deū dirigit̄: ⁊ qñ sic est: tūc tota cōgeries operū luce iusticie coꝝ deo resplēdet. Unde Greg. sup Eze. j. omel'. vij. Si nr̄a intētio apud deū fuerit simpler eiꝰ iuditio nr̄a actio tenebrosa nō erit. Scōam simplicitatē nō hīt heretici q̄ veris sentētijs fidei x̄piane cōmiscent errores falsaꝝ opinionū. Unde hi non sunt simplices corde ⁊ lingua imo duplices ⁊ biligues. ꝯ q̄s ℣ Prouer. xvij. Uerba bilinguis quasi simplicia ⁊ pueniūt vsq̄ ad īteriora vētris. ⁊ Eccl. ij. Ue duplici corde ⁊ labijs sceleratis ⁊ mānib⁹ malefacientib⁹ ⁊ pctōri i gredienti terrā duab⁹ vijs. Tertiā simplicitatē nō hīt p̄ditores ⁊ dolosi q̄ p̄tēdūt vnū in ore ⁊ aliud hīt i cordis. de q̄bꝫ ps̄. Labia dolosa in corde ⁊ corde locuti sunt. De q̄bꝫ verificat̄ illud Jac.j. Vir dupler aīo inc̄stās ē i oibus vijs suis. Dicit aristo. xvij. de anīalib⁹. c.iij. q⁹ in animali nō ē nisi coꝝ vnū ⁊ aīa vna. Scōo dēt hīre hō gratitudinē pie deuotōis ⁊ iō dr corde. Ubi notandū q⁹ deus exigit coꝝ hūanū sibi dari tripl'r. s. liberalit̄: integral'r: ⁊ p̄petual'r. ℣ Prio vult deꝰ q⁹ tu des sibi libe coꝝ tuū. nō q⁹ mutues: nō q⁹ vēdas: sz q⁹ dones. Mutuāt q̄ sibi fuiūt p̄ tpali p̄sperita te ꝯsequēda: ⁊ qñ eis substrahit̄ p̄spitas: substrahūt ⁊ illi coꝝ a deo. ps̄. Cōfitebit̄ tibi cū bñfeceris ei. Illi aūt vēdūt q̄ eū diligunt p̄ mercede q̄ tm̄ de deo cogitāt quātū iā de bñficijs ab ipo se p̄cepisse cognoscūt. Primi em̄ mutuāt sub spe futuri commodi: sz isti vendūt iā p̄ mercede accepta. De q̄bꝫ dr. ℣ Pl's hic labijs me honorat: coꝝ aūt eoꝝ lōge est a me. Illi āt coꝝ suū deo donāt q̄ merā dei bonitatē ⁊ bñficia spūalia cogitāt: nec nō ⁊ amore celestj patrie coꝝ suū custodiēdū ⁊ regēdū i manib⁹ dei ponūt. Et istū modū exigit sibi deꝰ. Unde si gnant̄ dicit ℣ Prouerbiorum xxiij. Prebe fili mi coꝝ tuū mihi. q. d. fili mi p̄ creationē: fili mi p̄ informatōez: fili mi p̄ redēptionē: p̄be p̄ donationē: coꝝ p̄ dilectōez: tuū p̄ possessionē: mihi p̄ deuotionē. Uult ḡ p̄mo q⁹ des sibi coꝝ tuū libera liter. Scōo q⁹ des ei coꝝ tuū integra liter. Math.xxij. Diliges dñm deū tuum ex toto corde tuo ⁊ ex tota anima tua. Est em̄ deus sicut homo zelotipus qui nō p̄mittit vroꝛi sue alios diligere. Exo.xxxiij. Noli adorare deū alienū. Deꝰ em̄ zelotes nomē eius dñs ⁊ emulator nec mirū: quia solus redemit te. Aquis generosa cum diu volauerit et se fatigauerit et predam suam ceperit: requirit coꝛ prede sue pro mercede. Sic christus generosus ille falco: qui pro te sua preda capien-

·9p̄d· bene p̄ticata.

da volauit de celo in virginis vterum: z de virginis vtero ad patibulum: de patibulo ad infernū: de inferno ad mūdum: de mundo ad celū: z iō merito sibi vendicat totū cor. Parare ergo debemus cor nostrū ei sicut aui p̄dali paratur cor p̄de sue. p̄mo extrahit lauat z cōp̄imitur: z sanguis niger exp̄imit z in partes diſcindit. Sic moraliter extrahamꝰ cor nostrū p peccō occulto z recordationē. in ps. Effundite cor ā illo corda vra. Lauet p lachrymarū supinfusionem Hiere. iij. Laua a malicia cor tuū vt saluus fias. Comp̄imat p ꝓtritionē z sanguis. i. pcm exp̄mat p ꝓfessionē tandē diſcindatur per penosam satisfactionē. z tunc dz sibi toraliter dari per deuotionē. vñ Joel. ij. Cōuertimini ad me in toto cor deuō. Tertio vult deꝰ q̄ des sibi cor tuū perpetualiter. Solent eñ hoies quādo volunt simplicit z perpetuo aliq̄d dare alicui: facere sibi bonā cartā z bñ scriptā. z postea illaz signant sigillo: z tandē ponūt eā in possessione: z tūc est securꝰ p perpetuo. Isto mō vt deū p aiabus nostris assecuremꝰ p ꝑpetuo: faciamus sibi cartā de cord eñō scribendo in illo mandata z p̄cepta sua. Prouer. vij. Scribe illā. i. legē dei in tabulis cordis tui: z postea signet sigillo humanitatis xp̄i. qđ sculptū fuit multis līs: hoc est in passione applicemus p deuotā ꝓtēplationē mēti nr̄e memoriā illiꝰ passiōis. Can. viij. Pone me sicē signaculū sup cor tuū: z tūc ponemꝰ eū in possessionē: vt in mēte nr̄a p gr̄am inhabitare dignet. Eph. iij. Detvobis deꝰ fm diuitias gl̄ie sue virtutē corroborari p spm̄ in interiori hoie habitare xp̄m p fidē in cordib⁹ vr̄is. Et sic in simplicitate cordis q̄rite illum. Vbi notatur sollicitudo discrete inquisitōis. Et iō tertio q̄rere debemꝰ deū sapiēter cū trib⁹ magis. de quibus Math. ij. Illi em̄ quesierunt stella duce. Et nos ducēte maria q̄ est stella maris. vñ Bern. supermissus est omel. iij. Si insurgūt venti tentationū: si in curris scopulos tribulationis: respice stellam inuoca mariā. Queramꝰ scō dolenter cū maria z ioseph. de quib⁹ Luce. ij. Dolentes q̄rebamꝰ te. Illi p triduū q̄sierūt xp̄m z post triduū inuenerunt. Tertio q̄ramꝰ xp̄m diligēter. Luc. xv. Que mulier hñs dragmas. x. ꝛc. Quarto p̄manenter. Math. vij. Petite z accipietis: q̄rite z inuenietis. Quartū qō vitā xp̄ianā rectificat ē altitudo quiete cōtemplatiōis: q̄ illū. In illo em̄ z in alio quietatur nostre ꝓtemplatiōis intentio. vñ Aug. j. lib. ꝓfes. Tu dñe fecisti nos venire ad te. Et inquietū est cor nostrū donec req̄escat in te. In simplicitate igitur cordis querite illum.

Lectio. IIII.

Eruerse enī cogitaꝓ tiōes separāt a deo: pbata aūt virtus corripit insipiētes: q̄m in maliuolam aiam nō introibit sapia: nec habitabit in corpe subdito pctis.

Postq̄ determinatū est q̄liter hō cōueniēter ad sapiam p̄cipiendā disponitur. Hic oñdit p q̄d hō a sapia p̄ncipalr impedit. Impedit aūt spūs sapie ne hoiem inhabitet spūalr ꝓpter duplex obstaculū. Primū est mentalis malicia: scōm corpalis immūdicia. Et fm̄ hanc lectio ista diuidit in duas p̄tes. Nā p̄mo docet vitari malicia mentis: scōo vitare immūdiciā corpis: ibi nec habitabit. Dicit g̃ p̄mo. Peruerse cogitatiōes separant a deo. Et notandū q̄ nō accipiūtur hic cogitatiōes. distinguendo cogitationē ꝑ actū volūtatis: sz includēdo taz actū volūtatꝭ q̄z intellectus: q̄ sic sūt cogitatiōes pcā. Nulla em̄ res est pctm̄ nisi actus elicitꝰ a voluntate vel imperatꝰ. vñ Aug. Pctm̄ adeo est voluntariū q̄ si nō sit volūtariū non est pctm̄: alʒ hō peccaret nolēs. Et sic puniret vbi noluisset delinquere: qđ nō est rōnabile. ꝓpter hanc illa bta agnes dixit tyrāno. Tu aūt si me inuitam feceris scortari, castitas mihi duplicabit ad coronā. Est igitur sensus. Primū q̄ a deo separat ē peuersa cogitatio. i. affectio cogitatiōis p quā deꝰ nō diligit nec adoratur: nec i eū credit. Probata aūt virtꝰ. i. fides operans p dilectionē corripit insipiētes. i. arguēdo cō scientiā de errore z ingratitudine erga deū. Et sic corripiendo suadet amare z timere deū: qđ est va sapia. Causa aūt q̄re cogitationes infidelitatis separant a deo est: q̄ tales hoies sunt in mēte malitiosi z in corpe voluptuosi: z i illos nō p̄t sapia introire: sapia. i. vbū dei. Eccli. j. Fons sapie verbū dei in excelsis. Vel sapia. i. collectio virtutū moraliū z intellectualiū: q̄ si vnū ꝓrio⁹ fuerit in sūmo: nihil secū cōpatit de suo ꝓrio. Deꝰ aūt est sūma bonitas: z iō nullomō cohabitat cū malicia. Et ideo in maliuolā aiam nō introibit sapia. Et nota q̄ dicit in maliuolā aiam nō solū nō inhabitabit: sed nō introibit in eā. De corpore aūt subdito pctis: dic q̄ in isto nō inhabitabit: q̄n aliq̄n introeat in eā nō negat. Huiꝰ dicti rō p̄t ee vt oñdat differentiā inter pctā carnalia z spūalia: z maxime malicie pctā cuiusmōi sunt tra iuidia z hmōi: q̄ ista sunt minoris verecūdie z maioris culpe fm̄ Greg. econtrario carnalia sunt maioris verecūdie z minoris culpe: z iō vt cōiter facilꝰ ꝓterūtur hoies de pctō carnali: z cum maiore verecūdia satisfaciūt q̄z de peccatis spūalibus. Vñ pctā spūalia sicut odium: iuidia: supbia magis in hoibus cōtinuantur q̄z pctā carnis: z iō dicit q̄ in maliuolaz aiam ꝛc. Sed in pctōres z reos pctō⁹ carnalīū bene intrat aliquādo: sed tm̄ nō inhabitat in eis. vñ Greg. dicit. Maliuola aia est q̄ in corde odiū tenet vel rancorē. Corpus aūt subiectū pctis est qō fm̄ apl̄m fornicationi: nō dño seruit. Sunt aūt q̄ttuor genera malarum cogitationū: malicioſe: ambitioſe: voluptuose z infructuose. Cogitatio p̄mo modo malicioſa que p̄cedit ex aio offendendi vel nocendi cui ꝓtra dicit ps̄. Quid gl̄iaris in malicia q̄ potens es in iniq̄tate: tota die iniusticiā cogitauit lingua tua. Talis fuit cogitatio saulis contra Dauid j. Regum xviij. Saul cogitauit tradere dauid in manꝰ philistinorum. Et cogitatio fratrum contra Joseph. Gen̄. xxxvij. Qui cum vidissent eum procul añ q̄z accederet ad eos cogitauerūt eum occidere. Nota de malicia ipsius q̄ cocodrillum adduxit vt germanū suū deuorasset: z ideo de teste malicioso dicit deus legē talionis. Deut. xix. Reddet ei sicut fratri suo cogitauit. De cogitatōe ambicioſa scribi

tur Luce.ix. Intrauit cogitatio in eos quis eorum
B maior eēt. Ubi notādū ꝙ ambitio ē ſymia charitatis, ſi ē dicat Petr⁹ bleſenſ in q̄daz epl'a ad clericos de capella regis Hēnici directa Ambitio dicit ipſe eſt q̄dā ſymia charitatis. Charitas em̄ patiens ē ꝓ eternis, ambitio patiť oia ꝓ caduc. Charitas benigna ē pauperib⁹: ābitio vero diuitib⁹ charitas omnia ſuffert ꝓ veritate: ābitio ꝓ vanitate. Utraq; oia credit: oia ſperat: ſz lōge diſſimili mō. hec ad gl'iam huius vite, illa ad gl'iam ſine fine. Et infra. Dēs q̄ militant in caſtris ambitionis capti ſūt a Naas amonita, dextros q; oculos amiſerunt Proſpicientes em̄ ſunt in acq̄ſitiōe tp̄aliū: iacturā ꝙ vite q̄ ꝓterit z iminētia mortis eterne ſuppli cia nō attēdit. Et parū ſup̄ in eadem epl'a. Pro vanissima vanitate militāt hodie nr̄i curiales i labore: in erūna: in vigilijs mult⁹. z periculis magnis: periculis mar⁹: periculis fluminū: periculis pontiū: periculis mōtiū: periculis in falſis fratrib⁹: in mortib⁹ frequēter, in ꝓfractōe: in laſſitudie corporis: atq; in alijs vite diſcrimib⁹ in q̄b⁹ gloriā martyrij mererent, ſi hec ꝓ xp̄i noie ſuſtinerēt. Nūc autē martyres ſūt mūdi, ſeculi pfeſſores: diſcipuli curie: milites vl' armigeri berlekoni. Per multas ſi quidē tribulatiōes intrāt iuſti in regnū celoꝝ. Hi aūt p multas tribulatiōes ꝓmerent infernū. Certiū gen⁹ malarū cogitationū ſunt cogitatiōes voluptuoſe. Ben. viij. Sēſus em̄ z cogitatio humani cordis ꝑni ſunt ad malū ab adoleſcētia ſua. erq̄ corrupta fuit i ꝑmis parētib⁹, certe modicū meliorata i ſuis poſter⁹. Albert⁹ tractatu. ij. li. ij. de cauſis ꝓprietatū elementoꝝ. c. ij. dic. q̄ ſi ſup carbonē cādele extincte nō tū ſic oio mortificace, q̄n ibi aliq̄ lis ignis remaneat, ſup ꝓiciat tenuis puluis ſulphuris cādela reaccendit. Moraliť q̄tūcūq; hō in ſe flāmas voluptat⁹ extinxerit: ſp tm̄ manet ignicul⁹ nō mortificat⁹ h̄ eſt fomes carnalis z cupiſcētie q̄ in vita iſta totaliť extingui nō pōt. Et iō ſūmopere cauendū eſt ne ꝓiciat ſup talē ſcintillulam tenuis puluis ſulphuris, ſulphur eſt calid⁹ fetidus z tenax, z deſignat luxuriā. Et puluis tenuis hui⁹ ſulphur⁹ eſt cogitatio moroſa: de circūſtātijs hui⁹ actus z delectationib⁹ eiuſdē, vñ Greg⁹ ſup illud Job. xviij. Aſpergat in tabernaculo ei⁹ ſulphur. dic ſulphur ſic ignē nutrit vt in ſe ſit ḡuiſſimi feroris: iō in eo pctm̄ carnis intelligim⁹: qō dū querſis cogitationib⁹ q̄ſi ferorib⁹ mentē implet eterna incendia fouet. Unū dñs in ſodoma pluit ignē z ſulphur Cauēdū eſt igit cuicūq; penitenti de ꝓterit⁹: ne de eiſdē cogitatōes recordatiuas admittat: quia ſm Grego. iij. mora. c. v. ſepe mens ita in culpe recordatiōe ꝓcutit vt ad perpetrationē illi⁹ lōge grauiꝝ ꝓpus capta fuerat vrgeat. Et iō ſignāter dicitur Deut. xv. Caue ne ſubrepat tibi impia cogitatio. Sicut em̄ paru⁹ latrūculus pfeneſtraz imittit vt maioribus latronib⁹ feras aperiat, ita diabol⁹ paruas cogitationes imittit: z ſi ille ꝑ negligentiā admittant: trahūt mentē ad ꝓſenſum. Unū ſert⁹ Julius ſtratogema. li. iij. ca. ix. Caius pōpeius cum ſuſpectos haberet baucēſes vl' trecēſes: z vereret ne preſidiū reciperent, petijt ab eis vt egros inter-

rim apud ſe refici paterent, fortiſſimis deinde habitu languentiū miſſis ciuitatē occupauit: ꝓtigitq;. Iſto mō diabol⁹ ꝓpendens aliq̄s viros ſctōs nolle recipere ſuggeſtiōes in groſſa materia ſicut in ope exteriori, ſuadet eis ſaltē cogitare de illecebris, fingēs nō eē piculū in debilib⁹ cogitationib⁹. Sed certe mēdax eſt: q; ſub infirmis cogitationibus: fortiſſimas delectatiōs imittit: z ſic mentem ad ꝓſenſum deducit. Et iō ſtatim ſūma vigilātia z prudētia erat aīanda eſt cogitatio q̄ occurrit, z ſi ē noxia vel īmūda expellēda eſt a corde, z ꝓuenīēda eſt ne fiat moroſa. ꝓpter qō ſignāter dr Hiere. iij. Uſq; quo morabūtur i te cogitatiōes nocie. Quā auctoritatē ptractās btūs Greg. xvij. moraliū. c. x dicit ſic. Nō repbendit cur veniūt ſz cur morantur etēm in bona corda cogitatiōes illicite veniūt ſed morari pbibentur. vñ Hiero ad euſtochiū. Dum paru⁹ eſt hoſtis interfice vt ei⁹ neq̄tia elidat in ſemine: ille p̄dicat btūs q̄ ſtatim vt ceperit cogitare interficit cogitat⁹ eius z allidit ad petrā. z Caſſiodorus exponēs illud ps̄. Filia babylonis miſera ꝛc. Filia inq; babylonis eſt caro q; confuſionē peccato ꝓ ingerit cui digna cōpēſatio dat. vt ſicut cōcitat ad vitia: ita repreſſa ſubdat virtutib⁹. Unde ſubdit. Btūs q̄ retribuet tibi retribu. tuā quā reddidiſti nobis. quā carni retribuere bonoꝝ eſt. q̄ etiā paruulos q̄ ex carne naſcūtur. i. malos mot⁹ aīq; creſcant retinent: ne ſint liberi z allidūt ad petram xp̄m vt confracti diſpareant: cogitationes. i. facilius vincūtur cū parue ſunt. Et notandū ꝙ nō ſolū apud catholicos īmo apud gentiles mūdicia mentis virginitati corpori ꝓferebat intim̄ ꝙ vbicunq; potuerūt ꝑperendere ꝙ aliq̄ virgo ꝓſecrata corrupta erat mente, ipſam a ſacerdotij repulerūt ſacrificio Narrat Seneca. lib. vi. declarationū declamatione. viij. de virgine veſtali quia ſcripſit hunc verſum Felices nupte moriar vbi nubere dulce eſt. Et ob hanc cām voluerunt eā ſacerdotio priuaſſe Eſa. i. Auferte malum cogitationū veſtrarum ab oculis meis dicit dñs. z Eſa. lv. Derelinquat impi⁹ viaz ſuam: z vir iniquus cogitationes ſuas. Quartū genus malarum cogitationū ſunt cogitatiōes infructuoſe z vane que ſine fructu z vtilitate ſunt. ō quibus in ps̄. Deus ſcit cogitatiōes hominū q̄m vane ſunt. z alibi. In illa die. i. in die mortis peribunt oēs cogitatiōes eorum. ¶ Ubi notandum ꝙ oīs cogitatio mūdanoꝝ: vel eſt de terrenoꝝ prouidentia: vel eſt de differētia pnia. z certe vtraq; iſtarum cogitationū perit in morte vel in die mortis. Qualiter aūt perit pma cogitatio. ptz Luc. xij. de diuite q̄ cogitabat horrea ſua dilatare. q̄liter aūt cogitatio ſecūda perit, exp̄ſſe narrat. iiij. Reg. xxi. de amon filio manaſſe qui vitā malā patris ſui cogitans. z miſericordiā dei ſibi finaliter ꝓceſſaz deliberauit ꝙ in pctis more p̄ris iuuentutē ſuā duceret: z poſtea finaliter ſicut p̄ fecerat peniteret: ſed illa cogitatio perijt. qz in medio malicie ſue a proprijs ſeruis interfect⁹ eſt. De talib⁹ p̄ſūptuoſis dr in ps̄. Qm̄ declinauerūt in te mala cogitauerunt ꝓſilia q̄ nō potuerūt ſtabilire, h̄ eſt te ꝓmittēte: qz malicias ꝓceperunt tua bonitate z mia. z ſic ma-

la sua in te declinauerũt.ió iusto tuo iudicio cogitauerũt cósilia q̃ nó potuerũt stabilire. Cogitatio fm Greg.cópat radici.xij.moza.ca.xvij.qz qõ radix arbozi.ꝺ vnicuiqz hoi sua cogitatio ẽ. Rõ est. qz sic radix occultat sub terra.sz in planta sup terrã manifestat.Sic cogitatio latet sub terra corporis in pñti.sz in opatõe pz.sz in futuro erit sicut in corpe.vitreo.nũc aũt ẽ in corpe luteo.xvij.moze. c.xxxiij.qñ aũt radix desiccat tota planta deficit. fm Greg.xiij.c.vij.vbi dicit. Dis iniquꝰ pus in cogitatiõibꝫ arescit.z postea in bonis actibꝫ deficit Et iõ sic ille q̃ vult arbozẽ hre bñ crescẽtẽ z fructiferã.sume curare ꝺz q radix nó arescat p siccitatẽ ita q̃ vult semetipm fructiferũ reddere in operibꝫ ꝓtuosis.curet oino q nó sit aridꝰ in cogitatóibus suis.qz nihil ita seruat hoiem in mẽte nec ieiunium nec ciliciũ:nec vigilie:sic ẽ sctã ꝓtẽplatio vl cogitatio ꝓtẽplatiua z sic ẽ illa duo marie humectãt radicez ne arefiat.s.fimꝰ z sanguis hũanꝰ.si calidꝰ appona tur.ita duplex cogitatio videlz de morte nra et de xpi passiõe pẽpue i oibꝫ opibꝫ nos fecũdat.i.Pet. iiij. Xpo in carne passo z vos eadẽ cogitatõe armamini.itẽ Eccls.vij.Melꝰ est ire ad domũ luctus q̃z ad domũ ꝓuiuij. In illa eñ cuncto ꝓ finis ãmonet hoim z viuẽs cogitat q̃d futurũ sit.Scõo cogitatio compat tinee.fm eũdẽ.ij.moza.c.xxi.qz sicut tinea sine sonitu penetrat vestimentũ. ita cogitatio trãsfigit mẽtẽ añq̃z ppendat. Job.xiij.Quasi putredo ꝓsumẽdꝰ sum: z q̃si vestimẽtũ qõ comedit a tinea. Tertio compat ozi moza.xv.c.iij.Os quippe cogitatio cozdis ẽ oĩs hõ mittit hre os suũ in deum:z sume cauet aliquid ponere fetiduz in oze suo. Prouer.xv. Abominatio dñi cogitatões male. Quarto pilis carnis cõpat.v.moraliuz.xxvij. Pili carnis sunt vite veteris cogitatiões. Uñ bñ p moysen ꝺz Numeri.viij. Leuite radãt oẽs pilos carnis sue:qz is q̃ in dinũ obsequiũ assumit.ꝺz añ dei oculos a cũctis carnis cogitatiõibꝫ modꝰ apparere. Utinã sic eẽt modernis tpibꝫ. Sed notandũ q̃z est fragilitas nra si cõparemur aplis q̃ in primitiua ecclia fuerũt. Apls eñ q̃rit q̃si ꝑ mirabili Roma.viij. Quis nos sepabit a charitate xpi ꝛc. Et reuera tales clerici q̃ successerunt in locũ eozũ pñt rñdere.nõ moze nõ gladiꝰ sz puerse z voluptuose cogitationes sepant nos a deo.z seruũt hodie in ecclia tales pbyteri.de qbꝫ ꝺz Dañ.xiij. Uenerũt duo pbyteri pleni iniq̃ cogitatõe aduersus susannã.qz noluerat eis cõmisceri. Uos eñ nõ sic charissimi.sz iuxta cõsiliũ Hiere.xxv. reuertatur vnusq̃sqz a via sua mala:z a cogitatiõibꝫ suis pessimis. De scõo aũt ꝓncipali qõ vt ꝓmissum est tangitur. Nec habitabit in corpore subdito pctis. Quã uis sedes dei.z p ẽns sctus spũs sit ꝓncipalr aia.tñ etiã in corpore ꝺz habitare:qz corpꝰ accipit ꝑ totu cõpositu sepi in scripturis: sctis vt cũ dixit xps.hoc est corpꝰ meũ. Aut cũ ꝺz hõ est corpꝰ sensitiuũ.z sic de similibꝫ. Et ẽ similis rõ huiꝰ si ẽ ꝓmi. Nã oppositã nõ sunt in eodẽ. Et marie hoc apparet in operationibꝫ corporalibꝫ.si ẽ primũ in puersis cogitatiõibꝫ. Nã sic ignis in sinu nõ abscõdit.z ex vultu animꝰ hois cognoscit. Ita q̃lis q̃sqz est intra sic loquit iu

dicat z operat.pbatio eñ dilectionis.i.amoris q̃ spũs est exhibitio ẽ operis.teste Greg.in omel.pẽ thecostis. Assit g̃ mũdicia corpis.i.vitemus petã carnalia vl corporalia. Et non regnet in cogitatu ꝓnoiata multipler malicia. Et remota sunt a nobis duo sapie diuine obstacula.

Lectio. V.

Piritus enĩ sanctus
discipline effugiet fictuz. z auferet se a cogitatiõibꝫ q̃ sunt sine intellectu z corripiẽta supueniente iniq̃tate. Postq̃z oñsum est p duplicẽ indispõem hõ impedit ne sapiam conseq̃tur.videlz p mẽtis maliciã z carnis imũdiciã. In ista pte vtriusq̃z rõnem assignat oñdendo q̃ pctm duo mala hoi facit. Nam aufert gram.z affert penã.z sic in ista lectiõe tria facit. Primo oñdit quõ pctõz quodãmõ necessitat deũ ad eũ relinquendũ Scõo oñdit q̃ hõ nõ est simplr sentiẽdũ.imo deꝰ iuste z sine cõpulsione se subtrahit pctõri.ibi. Et auferent se. Et tertio subiũgit:q̃ hõ p pctm velit nolit obligat se finalr puniendi.ibi. Et corripiet. Dicit g̃ ꝓmo sic. Spũs eñ sctus discipline effugiet fictum. Ista lra dupler legitur. Uno mõ vt ille genitiuus discipline construat cũ eo qõ pcedit: sic spiritus sctus discipline.i.datoz vl inspiratoz disciplinę:effugiet fictuz.i.hypocritã q̃ bonũ ꝓtendit exterius:z maliciã gerit interꝰ. Uñ non est mirũ si sapiẽtia in maliuolã aiam nõ introibit. qz spũs sctus q̃ est auctoz z datoz sapie effugiet tale fictum.z sic in isto assignat rõ q̃re in maliuolã aiam nõ introibit sapia. Cõsequẽter subdit rõem q̃re nec habitabit in corpore subdito pctis. qz aufert se a cogitationibꝫ libidinosis z bestialibꝫ cũ sit spũs mũdicie z honestatis. Uñ qz spũs veritatis effugiet fictiones.sed qz est spũs honestatis effugiet bestiales cogitatiões. Et hoc est q̃ dicit. Aufert se a cogitationibus q̃ sunt sine intellectu. Aliter exponit ista lra vt ille gtus discipline cõstruatur cũ hoc q̃ ꝺz fictuz z est sensus. Spũs eñ sctus effugiet fictuz disciplinę.i.illum q̃ fingit se hre disciplinã cum nõ habeat Sed ꝓmus modꝰ loquẽdi ꝓcordat cũ glo.sic ergo nemo põt deo ꝓponere q̃ ipse sponte hoiem derelinquat.imo per maliciã fugat ab eo. Et ideo dicit spũs sctus ꝛc. Nec iterũ põt hõ imponere deo qõ cõsentit z fauet voluptatibꝫ bestialibus z repugnantibus rõni.qz statim aufert se a cogitationibus q̃ sunt sine intellectu. Cum eñ intellectꝰ sit hois naturalis pfectio z suprema nobilitas per quã cõpescere debet motus irratiõabiles carnis.qñ ita est q̃ aliq̃s carnalibꝫ cogitationibꝫ subditur.tales cogitationes hz sine intellectu totaliter sensuales et bestiales. Cõtra quales loquit ps. Nolite fieri sicut equꝰ z mulus quibꝫ nõ est intellectꝰ.qz a talibꝫ se aufert spũs sapie. Notandũ est fm Aristo.vij. ethi.c.iij. Tres sunt spẽs fugiende circa mozes.videlicet incõtinentia:malicia:z bestialitas. Incontinentia est fm Aristo. qñ ita est q̃ aliq̃s hz rectaz estimationẽ z sufficientẽ informationẽ q̃d deberet facere z q̃d vitare.passio tamen tentationis est ita vehemens in appetitu sensitiuo q̃ ipse succumbit

passioni ꝛ recedit a ſnia ſui iudicij ꝛ ꝓprie ꝙſcie faciendo illud qđ ſcit ſibi eē phibitū. ꝛ iō vocaꝫ incontinens, qz nō ꝙtinet ſe infra limites ꝓprie ꝙſcie, ſed ꝓpter passionē regrediꝫ ꝛ recedit a iudicio cōſcientie. Et hec eſt ꝑma ſpēs fugiendi circa mores. Secūda eſt malicia, ꝛ eſt ꝑm eū habit⁹ malus generatus ex aſſuefactiōe ſequēdi passiones. ꝓ quē maluz habitū recta eſtimatio ſiue bona ꝙſcia tā eſt corrupta, intantū ꝙ iudicat oē illud eē bonū ꝛ ꝓſequendū ad qđ appetit⁹ ſenſitiu⁹ inclinat. Et iō talis taz ex electiōe ꝛ nō ex passiōe operaꝫ ꝓuerſe, ꝛ iſte multo peioꝛ eſt qz incōtinēs, vñ talis apud Ariſto. vocaꝫ intꝑatus, ſicut ꝑz. c. x. eiuſdē libri. vñ Seneca de copia ꝟboꝝ pene ante finē. Tūc eſt ꝙſummata infelicitas vbi turpia nō ſolū delectant ſed etiā placēt ꝛ deſinit eē remedio locꝰ, vbi q̄ fuerāt vitia mores ſunt. Tertia ſpēs fugiendoꝝ circa mores vocaꝫ beſtialitas. Sicut aūt malicia excedit incōtinentiā ita beſtialitas excedit maliciā. vñ q̄n malicia eſt tanta ꝙ excedit limites hūane affectionis circa materiā ire vel libidinis vel cuiuſcūqz pcti, tūc ōz talis hō beſtialis ꝛ malicia ſua vocaꝫ beſtialitas, ſicut em̄ q̄n affectiōes partis intellectiue aſſimilantur in claritate ꝛ honeſtate cogitationib⁹ ꝛ affectionib⁹ intelligētiarū ſiue angeloꝝ vocaꝫ virtus diuina ſiue heroyca, ita ꝓ oppoſitū q̄n ꝓ affectiones partiꝫ ſenſitiue corrūpunꝫ ꝛ deꝑmunꝫ adſimilitudinē beſtiarū malicia talis ꝑſone vocaꝫ beſtialitas. Nō em̄ in quodā medio ꝙſiſtituiꝫ inter ſubſtātias diuinas ꝛ beſtias, ꝛ iō ſi ſapiat naturam alteriꝰ extremi ab illo denoiaꝫ. Et iō viri excellentes in ꝙtemplatiōe ꝛ honeſtate vocanꝫ diuini viri, ꝛ excellentes in malicia vocanꝫ beſtiales, ſicut ibidem dicit Ariſto. Et a talib⁹ cogitationib⁹ tā videlicet incōtinentie q̄z malicie ꝛ beſtialitatiꝫ aufert ſe ſpūſſctūs ꝛ eas diligentē ꝓiicit in infernū. Contra qđ ſignāter petit. ꝑs. Ne ꝓiicias me a facie tua et ſpm̄ ſctm̄ tuū ne auferas a me. Sequiꝫ in lra. Et corripieꝫ a ſupueniente iniq̄tate. i. fictus talis q̄ ꝓ ſuā maliciā fugata ſe ſpm̄ ſctm̄ certe nō euadit finaliter impune. imo corripieꝫ. i. ꝓ rōnē iuſte dānabiꝫ ꝛ hoc a ſupueniente iniq̄tate. i. ꝓpter iniq̄tatē q̄ eiꝰ cōſciam oppꝛimet ſicut onus ḡue. iuxta illud ꝑs. Iniq̄tates mee ſupgreſſe ſunt caput meuz. ꝛ ſicut onus ḡue ḡuate ſunt ſup me. Et nota ꝙ aliꝫ corripitur penitens de pctō. ꝛ aliter impenitens nā in correptiōe penitētis ſupueniet māſuetudo ꝛ miſericordia ꝓ quā pctm̄ dimittiꝫ ꝛ hō deo reconciliaꝫ vñ ꝑs. Qm̄ ſupueniet māſuetudo ꝛ corripiemur. Sz certe in correptiōe impenitentis finaliꝫ ſupueniet ira dei ex vna parte. ꝛ ꝓpria iniq̄tas ex alia ꝓte Baruch. iij. Ignis em̄ ſupueniet ab eterno in longiturnis dieb⁹. Dubitatio ꝑōt eē. an ſpūſſctūs deteſteꝫ ꝛ fugiat oēm fictionē. ꝛ ꝑbaꝫ ꝙ non. qz Luc. vltimo ōz de xp̄o ꝙ lōgius ſe finxit ire ꝛ tm̄ ꝓpoſuit cū eis manere. ḡ ſimulabat vnū exterius et aliud intendebat interius. Preterea Luc. ix. legitur. et Matth. xvij. ꝙ xp̄o transfigurato coꝝ diſcipulis apparuerūt moyſes ꝛ helyas. Quero ḡ. an apparuerūt ibi vere: an imaginarie: ſi imaginarie: tunc fuit fictio. Si vere: tūc moyſes fuit ibi ſuſcitatus, ꝛ helyas de paradiſo trāſlatus. ſz hoc nō apparet verū. qz btūs Auguſtin⁹ hz ꝓ inconuenienti ꝙ aia ſamuelis fuit reſuſcitata q̄n ſamuel mortuꝰ videbatur apparere ſauli. Et dicit ꝙ fuit illuſio imaginaria diaboli ꝛ nō ſpūs ſamuelis a req̄e ſua ſuſcitatus. Preterea glo. Luc. ix. ſup illud. Apparuerūt moyſes ꝛ helyas dicit. Sciendū eſt non corpora vel aias moyſi ꝛ helye ibi apparuiſſe, ſed inſubiecta creatura illa corꝑa fuiſſe formata. Pōt etiaz credi ꝙ angelico miniſterio vt angeli coꝝ ꝑſonas aſſumerēt. Propterea illa claritas trāſfiguratiōnis, aut fuit vera ꝛ in xp̄i corꝑe realiter. vel imaginarie tantū. Si ſcōm habeꝫ ꝓpoſitū. Si primuz ꝙtra corꝰ xp̄i in rei veritate fuit opacū ꝛ terminatū ꝛ coloratū. glo. Bede. Luce. ix. ſuper illud. Nō guſtabūt mortē donec viderint regnū dei. i. glorificationē corꝑis in imaginaria repſentatiōe. ergo illa claritas fuit imaginaria tm̄. Preterea in corꝑe xp̄i poſt reſurrectionē apparuerūt cicatrices imo diſcōtinuatio carnis, qz thomas miſit manū in latus xp̄i. Quero ḡ. aut apparuit imaginarie tantū. ꝛ ſic fuerūt apli deluſi. ꝛ nō fuit probatio reſurrectiōis vera. vel fuit illa apertura vulnerū vera ꝛ realis. ꝛ ſi ſic. Cōtra in corꝑe gl'ioſo nullꝰ manebit defectꝰ nature. vel corruptio vl' difformitas ſed cicatricis aperture vl' diſcontinuatio partiū corꝑoris xp̄i fuit difformitas ꝛ defectꝰ nature. ḡ nihil tale ibi fuit. qz corpus xp̄i fuit tuncita gl'ioſum ſicut eſt mō. Ad oppoſitū eſt ſcriptura ſacra hic. Itē Bregoriꝰ in omelia. Nihil ꝙ duplicitatez ſimplex veritas fecit ſed talē ſe foris exhibuit eis in corꝑe. q̄lis erat eis in mente. Hoc enim egit foris dñs in oculis corꝑis. qđ apud illos agebaꝫ in oculis mētis. Apud ſemetipſos intus eū amabāt ꝛ dubitabant. Et dñs eis ꝑñs aderat. ꝓpter hoc ꝙ amabāt ſed aberat ꝓpter hoc qđ dubitabāt. Ad iſtā qōem aliter rñdendū eſt ꝑm vſum loquēdi moderno⁹. ꝛ aliter ꝑm modū loquēdi ſcō⁹. Apud modernos nāqz ex cōi vſu loquēdi, iſte terminꝰ fictio ꝑportat deordinationē ꝛ falſitatē. ꝛ ꝑm b̄ manifeſtuz eſt ꝙ ſpūſſctūs effugiet oēm fictionē. Sed ꝑm modū loquēdi ſctō⁹, iſte terminꝰ fictio nō neceſſario ꝑportat ſiue ꝙnotat falſitatē ſiue deordinationē. ſz poſſibile eſt ꝙ fictio ſignificet ſic̄ eſt. ꝛ tūc fictio non eſt ꝑm̄. vñ Augꝰ in lib. de qōnibus euāgelij. Non oē qđ fingimꝰ mendaciū eſt. ſed q̄n illud fingimus qđ nihil ſignificat tūc mēdatiū eſt. Cū aūt fictio nra referaꝫ ad aliquā ſignificationē. nō eſt mendaciū. ſz aliq̄ figura veritatis. ſic em̄ dñs finxit ſe longius ire. qz cōpoſuit motū ſuū q̄ſi volens ire ad aliq̄d ſignificandū. Item Damaſcenꝰ. iij. ſniarū. c. x. Eorū q̄ poſt reſurrectionē xp̄o inſuerūt. modi ſunt diuerſi. Nā hec quidē nature. ſz nō ꝑm naturā ſz ꝑm diſpenſationē ad certificandū vel credi faciendū. q̄m ipm̄ qđ paſſum eſt corꝰ reſurrexit. vt cicatrices. potatio. cibatio poſt reſurrectionē. Alia autē vere ꝛ ꝑm naturā. vt trāſire de loco ad locū infatigabiliter ꝛ ꝓ clauſas ianuas intrare. Alia aūt ꝑm fictionē. vt illud. finxit ſe longiꝰ ire. Ex iſtis ꝑz ꝙ nō oīs fictio cōuoluit ſecū malitiā vel deordinationē. Et dicendū eſt ad qōnē ꝙ ſpūſſctūs quālibet fi-

ctionē deordinatā detestaf ⁊ nō aliā. Per hoc primū argumētū q illa nō fuit deordinata: sed fuit figura ſcans ḡles fuerūt illi discipuli amādo ⁊ dubitādo ſm Greg. Ad ſcōm dicendū q in trāſfiguratiōe dñi moyses ⁊ helyas ve realiť ⁊ ꝓſonaliter apparuerūt ibi, ſic̄ docet Aug⁹. de mirabilib⁹ diuinarū ſcripturarū. c.x. Circa quoꝝ apparitionem notāda ſūt ḡtuor. Prio q in ſuis verſ corpib⁹ ibi fuerūt. Scdo q in moyſe nō fuit finaliter reſurrectio cōpleta ſz corp⁹ ſuū iterato in terrā ſeu puluerē eſt reuerſum. Tertiū eſt q corpora ſcōꝝ iſtorū nō ꝓfecte ſz ſimilitudinarie habuerūt reſurrectionis future gl'iam ꝑ tūc. vñ Luc. ix. dr q moyſes et helyas viſi erāt in maieſtate ⁊ gl'ia. Quātū ad hoc dicit ſctūs Tho. q claritas i moyſe ⁊ helye non fuit eiuſdē generſ cū claritate corpoꝝ in pria. ſic̄ claritas xpi fuit. ſz fuit q dā claritas ſic ſe hns ad illā ſicut fides in via ad viſionē in pria. ⁊ iō aſpectū apl'orum nō offendebat qō nō fuit de claritate xpi. Et huiꝰ rō eſt: qr aia xpi gl'ificata fuit nō aūt aia moyſi. Et iō corpori eiꝰ potuit cōueniēter attribui claritas gl'ioſa. nō aūt corpi moyſi. ne ꝑius eēt gl'ia in corpe q̄z in aia. ⁊ hoc videť mihi rationabiliť dictum. Quartū ē q aliter fuit de apparitiōe Samuelis: qr ibi fuit vnū corpꝰ formatum ex aere qō apparuit eē corpus ſamuelis ꝓ opus diaboli. Ad ſcōm argumētū aliť rndet ſctūs Tho. ſup. iij. ſniarū diſt. xvi. q. iij. arti. v. vbi dicit q glo. q allegať in tertio argumēto ē a mḡris ipūctata vl' ſuſpecta. ⁊ ſbdit. Vñ dōm ē q vterq; illoꝝ ibi apparuit ſz helyas in corpe ⁊ aia. moyſes in aia tm̄ q̄ apparere potuit. vl' ꝓ corpꝰ aſſumptū ſic̄ āgeli apparēt. vl' poterat aia ſpēm cauſare in oculis videntiū repñtantē hominē cuiꝰ erat illa aia. Sz hec rūſio vt videť dicit oppoſitū. Nā dicit q moyſes ⁊ helyas ibi vere apparuerūt. ⁊ tm̄ tm̄ fuit ibi alter coꝝ. Et ſilr Aug. dicit oppoſitū de mirabilib⁹ diuinarū ſcripturarū. c. ix. Et textꝰ euāgelij idē ſonat. Et ꝑſimilr dic̄ Alber. ſup Lucā. c. ix. videlz q ibi moyſes apparuit in ꝓpria ꝑſona. qr aliter eiꝰ teſtimoniū parū valuiſſet. ⁊ tm̄ nullꝰ erat ibi in ꝓpio corpe ſed in corpore ſibi ab angelis aptato. Nec eſt credendū q corpꝰ ſuū putridū reſurrexit ad hāc viſionē pagendā. aia tm̄ ſua de lymbo venit. penaz tm̄ videlz carentiā dine viſionis nō amiſit. Unꝰ venit de inferno. alius de paradiſo: vnus de mortuis: alter de viuis vt ille oñderet. de q̄ Sap. xvi. Tu es dñe q̄ vite ⁊ mortis habes ptātem. Sed tam Albertꝰ q̄z ſctūs Tho. videnť ſic dicere diminute ſine ꝓiudicio. Certus em̄ dic̄ Luc. ix. erꝑſſe q duo viri loq̄bant cum illo Erāt aūt moyſes ⁊ helyas viſi in maieſtate: Item Chryſoſtomꝰ dic̄ q vnꝰ de mortuis. aliꝰ de viuis adducti ſunt ad teſtificādū. Et ſatis credibile ⁊ rōnabile eſt q corpꝰ moyſi reſuſcitatū fuit ꝓpter idez teſtimoniū pagendū. ſic̄ multi alij reſurrexerunt xpo reſurgēte q̄ poſtea obierūt ſm Aug. de mirabilib⁹ diuinarū ſcripturarū. vbi. ſ. Ad tertiū argumētū dicendū ē q gloſa illa eſt ſuſpecta. ⁊ ab antiq̄s mḡris negata. Ad quartū ō claritate faciei dñi in trāſfiguratiōe dicendū. q fuit in ea vere et realiter. tm̄ ꝑ miraculū ⁊ nō ꝑ aliquā formā imma-

nentē corpori xpi. ſicut erit in corporib⁹ glorificatis poſt reſurrectionē. ⁊ fuit ille fulgor eiuſdē ſpēi cum fulgore corporis gl'ificati. nō tm̄ ita ꝑfectꝰ ſic̄ claritas vie aſſimilaťr claritati patrie. nō tm̄ fuit in toto ꝓfundo corporis. ſz in ſupficie tantū: ⁊ ſic nō eſt ipoſſibile idē corpꝰ fore opacū intrinſecꝰ ⁊ luciduz in ſupficie. Qō aūt dicit gloſa Bede q fuit imaginaria repñtatio: dicit ꝑ tāto qr fuit imago ⁊ figura glorificatiōis future. Ad q̄ntū de vulneribus et cicatricib⁹ in corpe xpi poſt reſurrectionē dicendū q aliud eſt loq̄ de cicatricib⁹. ⁊ aliud de vulneribus ſiue de diſcōtinuatiōe carnis in corpe xpi. nā q fuerūt cicatrices oēs doctores ꝓcedūt. Sz de vulneribus vl' diſcōtinuatiōe plane h̄ negat Albertꝰ. imo hoc repugnaret glorificationi q̄ non erit ſine integritate nature. Nec ē credendū q Thomas miſerit manꝰ ſuas intra latꝰ xpi. qr hoc fuiſſet temerariū in apl'o. ⁊ infirmū in dño: ſed verū eſt q latꝰ tetigit ⁊ cicatrices vidit. vñ ad aſpectū vulnerū credidit ⁊ nō ad tactū. ⁊ ideo dictū eſt ei. qr vidiſti me ⁊c. Et addit Albertꝰ. q cicatrix nō affert difformitatem: niſi q mutat ſitū vel figurā mēbri. ſed cicatrices in xpo fuerūt ita ſubtiles q hoc nō fecerūt. vñ ſm Augu. vlri. de ciui. dei. ca. xix. hmōi cicatrices vulnerū manebūt in martyrib⁹ ſine q̄cunq; difformitate. imo ad decorē quaſi q dā inſignia victorie ſue. Et ſic ꝓbabiliter tenet. q cicatrices ſunt et ſp manebūt in corpe xpi. ſicut dicit ſctūs Tho. ſuper. iij. ſniarū. di. xxi. arti. penulti. Qō autē vulnera ibi nō fuerūt dic̄ btūs Aug. lib. vi. queſtionū cōtra pelagianos. Sciāt inq̄t qui has q̄ſtiones ꝓpoſuerūt xpm nō vulnera: ſed ſigna vulnerū cicatrices diſcipulis demōſtraſſe q tūc falſe eēnt. ſi nulla vulnera p̄ceſſiſſent. ſctūs Tho. ſup. iij. q̄ſtione. xxiij. arti. aūt vltimo in ſolutione ſecūdi argumenti tenet q in xpo fuit apertura vulnerū ⁊ ſolutio cōtinuitatis recōpenſata ꝑ maiorem decorē glorie. ⁊ q thomas tetigit vulnera.

Lectio. VI.

Enignus eſt enī ſpi

b rit⁹ ſapie. et nō liberabit maledictū a labijs ſuis. qm̄ renū illi⁹ teſtis eſt deꝰ ⁊ cordis illius ſcrutator eſt verus et lingue illius auditor. Qm̄ ſpūs dñi repleuit orbem terrarum ⁊ hoc q̄ cōtinet omnia ſcientiā habet vocis. Ducuſq; docuit ſapiens q̄liter hō virtuoſus ordinare debet in deū ſuas affectiones. Hic aūt exequitur informare quō debet in deū ordinare ſuas locutiones. Et circa hoc ſic procedit. Primo docet vitare maliciā loquēdi in gñali. Scdo quedā vicia loquēdi diſſuadet in ſpāli. ibi. Cuſtodite igitur vos. Circa primū duo facit. Primo oſtendit q̄z maliloquꝰ nō poteſt euadere impunitus in iudicio per culpe ſue tergiuerſionem. Secūdo q non poteſt euadere impunitus per culpe ſue occultationē ibi. Propter hoc qui loquitur. Circa primum duo facit. Primo oſtendit q iudex ſuus hz de eo plenariam cognitionē. Scdo ſue tante notitie aſſignat rationē. ibi. Qm̄ ſpūs dñi ⁊c. Circa ꝑmū adhuc duo facit. Nā ꝑmo oſtēdit q iudex ꝓcōris maliloqui

hz ad bonos summā pietatez. Scdo q̄ seruat ad malos iustam eq̄tatē. ibi. Et nō liberabit maledictū. Dicit g̈p̄mo sic. Benignus est spūs sapie. Et pōt hic spūs accipi dupl'r. Notionaliter p spūsctō Juxta illud Job. xv. Spūs veritatis q̄ a p̄cedit ille testimoniū phibebit de me. Essential'r p tota trinitate q̄ est de⁹. iuxta illud Job. iiij. Spūs ē de⁹ t eos q̄ adorāt eū in spū t vitate oportet adorare. Et siue vno modo accipiat siue alio modo benignus est spiritus sapientie. est enim benignus iustos exaudiendo: malos reducēdo. cunctos recte regēdo. De primo in ps̄. Exaudi me dñe q̄m benigna est mia tua. Est etiā benignus malos reducēdo. iuxta illud Rom. ij. Ignoras q̄ benignitas dei ad pniam te adducit. de tertio Luc. vi. Benign⁹ est sup ingratos t malos. t Matb. v. Solē suū oriri facit sup bonos t malos. Si ci gitt iste sapientie spūs hz ad bonos summā pietatē t tn̄ non ideo p̄sumat pctōr maliloqu⁹ q̄ se finaliter nō emēdat q̄ sit euasur⁹ impune q: nō liberabit maledictū. i. maledicentē vel detractorē a labijs suis. i. a pena sibi debita p p̄cis labio ꝝ suo ꝝ. q: sic dicit. ps̄. Labor labio ꝝ suo ꝝ operiet eos t̄c. vsq; vir linguosus. Et q: posset aliq̄s q̄rere quō puniet spūs ctūs malos hoies. cū nō ostendat se mō nosse eorū pctā. Jō p̄ter oñdit q̄ iudex ille oīm pctōrum plenariā hz cognitionē. Et subdit. q̄m renū illius testis est de⁹. Tria em̄ sunt q̄ vellet pctōr marie latere. videlicz delectationē siue voluptat⁊. cogitationē p̄cepte vanitatis. locutionē cōicate puersitat⁊. t tn̄ oīa ista de⁹ nude videt. Ista aūt tria tāgit sapiens p tria corpis organa. videlz renes: cor: et linguā. In renib⁹ viget voluptas: i corde vanitas t in lingua puersitas. Et respectu isto ꝝ triū tres actus deo attribuit. Nā respectu voluptatis ipse est testis. respectu vanitatis ipse est scrutator. Scrutari em̄ est ad interiora t latentia penetrare. Jn ps̄. Scrutās corda t renes deus. sed respectu puersitatis seu falsitat⁊ ipse ē auditor. q̄ habemus q̄ de⁹ pōt⁊ē iudex t testis. Testis: q: videt t audit. iudex quia scrutator t inuestigator ē cordis. Hiere. xxix. Ego sum iudex t testis. dic dñs. Ergo ptz cū sit summe iust⁹. nō liberabit maledictuz a labijs suis. Sz q: posset eē dubiū vñ hz ille spūs sapie q̄ videat t audiat t scrutet oīa. iō cōuenient assignat sue cognitionis rōnē. Est aūt rō. q: spūs ille est vbiq; p̄ntialr. t potentialr t ēntialiter. Et h̄ est qđ subdit. q̄m spūs dñi repleuit orbē terrarū. Et pōt legi dñi vel intrāsitiue vt sit sensus. Spūs dñi. i. spūs q̄ est dns. vel trāsitiue. i. q̄ est a deo p̄ce t a deo filio iste repleuit orbē terrarū. Hiere. xxiij. Celū t terrā ego ipleo. t Aug⁹. Ubiq; est de⁹ iter oīa nō inclusus. extra oīa nō exclusus. sup oīa nō elat⁹: infra oīa nō depressus. Et h̄ qđ p̄tinet oīa. i. idē spūs q̄ oīa p̄tinet. i. gubnat t fuat oīa. sciaz hz voc⁊. i. notitiā oiz q̄ ab hoie dici pōt q̄cūq; vtat lingua. Et ideo cauere debem⁹ in q̄bus delectemur. q̄ meditemur t q̄lia loq̄mur. q: iudex noster videt t audit quicqđ hō cogitat vel dicit. Et hoc est qđ p̄cludit Boetius vlti. lib. p̄so. suarū. Aduersamini inquit vica. colite virtutes ad rectas species animū sub

leuate. Humiles p̄ces in excelsa porrigite. Magna vobis si dissimulare nō vultis indicta est necessitas pbitatis. cū oia ante oculos agitis iudex cūcta cernentis. Notandū q̄ hic tāgit sapiēs tria corporis organa. q̄ difficillimū est regere rōne: renes: cor t linguā. Nam in renib⁹ voluptas. in corde vanitas. in lingua falsitas dñatur. Et iō difficilimū est etiā sanct⁊ q̄ se regāt p̄fecte t delectationibus q̄ per renes signātur. in cogitationib⁹ q̄ per cor. in locutionib⁹ q̄ per linguā noiant. dicit Arist. xiij. de animalib⁹. Infirmitas renū in hoie est difficilis curationis. Moraliter. q: in renibus dñatur voluptas. ideo infirmitas renū carnalē noiat concupiscentiā. q̄ vocat languor nature. in ps̄. Miserere mei deus q̄m infirmus sum. Hec infirmitas est difficilis curatiōis. sicut patuit in Paulo et in alijs sctis. Uñ mitigari pōt. tolli nō pōt circa mortem oīno fm Aug. de p̄fectiōe iustitie humane. et Bern̄. siue velim⁹ siue nolim⁹ Jebusē⁹ iste in finibus nostris habitat. suppr̄imi pōt extingui nō pōt vnde narrat Greg. iiij. dialo. c. xiij. ō Ursino p̄sbytero. q̄ sic cōuixerat sue p̄sbytere tanq̄ frater cū sorore continue a tēpore ordinatiōis sue. ille cū esset confectus etate t iaceret infirmatus ad mortem. t intantū ingraluisset infirmitas: q̄ dubitabāt aliqui an spiritus exiuisset an nō: accessit ad eum p̄sbytera sua: t naribus suis aures apposuit vt sciret si corpori suo aliq̄s vitalis spūs inesset: qđ ille iam semimortu⁹ sentiens recollectis viribus q̄s habebat erupit in vocem: t ait. Recede a me mulier adhuc ignis ulus viuit: tolle paleam. Et cito post: venientib⁹ ad se petro t paulo apostolis sicut sibi videbatur spiritū exhalabat ille potuit deo regratiari t dicere cuz ps̄. Benedicaz dominū qui tribuit mihi intellectum: insup vsq; ad noctem increpuerūt me renes mei. i. vsq; ad mortē fm glosam increpuerūt. i. arguerūt vel tentauerunt me renes mei. Dicit em̄ cōiter q̄ infirmitas renū est difficilis curatiōis q̄ nō recepit curā sine adustione. Talis est fomes carnis. Propter qđ dicit psalmista signāter. Proba me dñe t tenta me: ure renes meos t cor meū Glosa: proba me. i. iudica me esse pbatum: nō tibi qui oīa nosti: sed mihi t hominibus: ne q̄d delicti maneat. Jō dicit tenta me: q: nisi tentares negligentes essemus. Et ure igne tribulationis renes meos: t cor meum. id est adhibe medicinalem purgationē tribulationis delectationibus meis: ne quid mali delectet me. t cogitationibus: ne quid mali cogitem. Cor nāq; pro cogitationibus: renes p̄ delectationibus posuit hec glosa. Sedm organū corporis qđ nimis est difficile regere rōne est cor. vnde Grego. iiij. mora. Facile est peruersa opera vitare: sed nimis difficile ē ab illicita cogitatione corrigere. Quia sicut Bernardus dicit: in meditationibus suis. Nihil in me corde meo fugatius: quod quoties me deserit et per prauas cogitationes defluit: toties deum offendit. Cor meum cor vagum instabile: dum suo ducitur arbitrio: t diuino caret consilio: in semet ipso nō pōt p̄sistere: sed omi mobili mobilius per infinita distrahit. Et iō signāter dicit Prouerb.

iiij. Omni custodia serua cor tuū: qr ex ipso vita p cedit. Est aūt de corde hūano sicut de argēto uuo qō est sp in motu, sistitur tn aliqliter et mortificat p odorē. hoc est p fumū sulphuris. sicut docet Aristo. in. iiij. metheororū Moral'. Si sisteret domare velim⁹ cor nostrū a vagis motib⁹ supbie t elationis: adhibeam⁹ ei odorē sulphuris. i. imaginationē pene eternalis vel gehēnalis. cui⁹ vna portio dr esse sulphur. Jurta illud ps. Ignis sulphur spūs procellarū pars calicis coꝝ. t Apoc. xxi. Pars illorū erit in stagno ardēte t sulphure. t statim ꝯcipiemus timorē. t p timorē ꝯtinebim⁹ t ꝯgregabim⁹ cor nostrū. Eccl'i. xxx. Cōtine t cōgrega cor tuū in sctitate ei⁹ t tristiciā lōge expelle a te. Refert Giraldus cābrensis in libro suo de topographia hibernie. q quondā in mare ppe hiberniā apparuit subito q dā insula. iuuenes vo de hibernia ascendētes schalas t naues nitebant ad istā insulā applicare. Cū aūt ita ppe insulam nauis eēt q eoꝝ iudicio ponere possent pedes suos descēdendo. statim insula ab eis fugit t se ad aliū locū mouit. Cum g̃ b mirabile frequēter tēptassent t sp mō p̄dicto delusi fuissent: tandē dixit eis vn⁹ senex: audiui inqt q ignis valet cōtra phātasmata. Accipiat g̃ aliqs sagittā ignitā t sagittet insulā. t statim phātasmata cessabūt. Et factū est iuxta ꝯsiliū eiusdē senis t insula stabilita est. q̄ ppr̄ sue mirabilē fugā vocata est deinceps insula fugitiua. Insule ista phantastica et fugitiua cor designat hūanū. qr sp mutabile varijs phātasijs fatigat: nisi diuina gr̃a stabilitat Eccl'i. xxxiij. Sicut pcutietis cor tuū phantasias patit: nisi ab altissimo missa fuerit visitatio. Stabilit aūt p ignitā sagittaz v̄bi dei. De q̄ in ps. Sagitte potētis acute cū carbonib⁹ desolatorijs. Et alibi. Ignitū eloquiū tuū vehemēter. Et istud est optimū stabilimētū hūani cordis. iuxta illō Heb. xiij. Optimū em̄ est gr̃a stabilire cor. Greg. xxviij. moza. ca. xviij. Quid ē inqt mare: nisi cor nostruz furore turbidū. rixis amarū. elatiōe supbie tumidū. fraude malicie obscurū. Qō mare q̄stū seuiat. attendat q̄sq in se occultas tentationū cogitationes intelliget. Tertiū organū corpis qō difficile est regere est lingua. de q̄ Jac. iij. Lingua modicū mēbrū ē t magna exaltat. Et cito post. Lingua cōstituit in mēbris q̄ maculat totū corp⁹ t inflāmat rotā natiuitat⁹ nostre inflāmata a gehēna. t infra Linguā aūt nullus hō domare pōt. Quā auctoritatē p tractans augustin⁹ de natura t gr̃a dic. Nō ait: linguā null⁹ domare pōt: sed nullus hoim: vt cū domat dīno adiutorio t gr̃a fieri fateamur. vñ nō est exp̄ssio ipossibilitatis. sz magne difficultat⁹ In cui⁹ figurā natura ordiauit circa linguā q̄ duplicī muro clauderet osseo t carneo: ad docēdū q̄ dupler examinatio fieri debet anteq̄z lingua suum opus exerceat. Primo em̄ debet ꝯsiderari an sit licitū. Scō an sit expediēs. t iste sunt vie p quas sermo dz trāsire: de quib⁹ ps. Dixi custodiā vias meas vt nō delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiā tc. Vñ abbas pap⁹: sicut narratur lib. ix. historie triptite: cuz esset sine lr̄is accessit ad quēdam vt addisceret. vt cū deuenisset ad istū ver

sum. Dixi custodiā vias tc. dixit se satis didicisse. nec oporteret vlterius addiscere: si istam lectionē posset bn̄ scire. Eccl'i. xxv. Btūs vir q̄ habitat cum muliere sensata: t qui in lingua sua nō est lapsus. Et licet iust⁹ aliqn̄ corripiat: habz tn̄ mel t lac sub lingua. Bern̄. Mala lingua est que aut peruersa laudat aut recta reprehendit.

Lectio. VII.

Propter hoc qui lo-

p quit iniqua non pōt latere: nec p̄teriet illū corripiēs iudiciū. In cogitationib⁹ ipij interrogatio erit. sermonū aūt illi⁹ auditio ad deū veniet: t ad correptionē iniq̄tatū illi⁹. qm̄ auris zeli audit oia t tumult⁹ murmurationū nō abscondet. Postq̄z sapiēs declarauit q̄ vitiosa locutio nō trāsibit ipunita p aliquā tergiuersionē vl'ca uillationez. Hic ꝯñr ondit q̄ nec in iudicio poterit ipunita trāsire p occultationē. t circa h̄ duo facit. Primo pponit qō intēdit. Scō illud ꝓbat ibi. in cogitationib⁹. Circa primū duo facit. Primū est q̄ maliloqu⁹ nō poterit se in iudicio occultare.

Scōm ē. q̄ nec iudex nolet circa eū dissimulare ibi. Nec p̄teriet. Dicit g̃ primo quasi ꝯcludēs ex precedentib⁹ ppter hoc. s. q̄ spūs dn̄i repleuit orbē terrarū t existit vbiq̄z p̄ntialit̄: potentialit̄ t cētialit̄. Jdeo cōueniens est q̄ ille q̄ loquit̄ iniq̄ quecūq̄z secreta q̄stūcūq̄z occulte. non poterit latere finaliter etiā hoies. Deū vero nec ad tps pōt latere. Luce xij. Que i tenebris dixistis in lumie dicent̄. Et qō in aure locuti estis in cubiculis p̄dicabit̄ in tectis Hui⁹ exemplū habem⁹ de dauid exp̄sse q̄ tā adulteriū q̄z homicidiū occultissime ppetrauit cū Bersabee vroze vrie. t statim misit ad eum dn̄s p nathan. ij. Regū. xij. dicens. Tu fecisti abscondite: ego vero faciam verbū istud in ꝯspectu oīs israel. t in ꝯspectu solis huius t sic per penā manifestaz declarabo culpā tuā. Et sic p re nō manifesta culpa detegit̄ quōcunq̄z in p̄senti lateat peccator. saltem in iudicio non potest latere iniquus. vñ Anselmus in meditationib⁹ suis. Latere erit impossibile. apparere intollerabile hoc est primū qō ꝓponit Scōm est q̄ iudex nolet circa eum dissimulare. t ideo dicit: Nec p̄teriet illum corripiens iudicium. Eccl'is vlti. in fine. Cūcta q̄ fiunt adducet deus in iudicium siue bonū siue malum sit. Consequēter ibi Jn cogitationib⁹. Probat ista duo que ꝓposuit Et primo primū. Scō scōm ibi. Qm̄ auris zeli. Primū sic. Latentiores sunt cogitatōes q̄z verba sed in iudicio cogitatiōes discutient̄ t punientur g̃ a multo fortiori sermōes. t hoc est qō dicit. Jn cogitationib⁹ impij interrogatio erit: id est inq̄sitio t discussio. Et exponit̄ sic littera. q̄ interrogatio fiet a dn̄o in cogitationib⁹. hoc est de cogitationibus iuxta illud ps. Dn̄s interrogat iustū t impiū: vel q̄ interrogatio fiet sibijpsis a seipsis. Sic em̄ dr infra. c. v. Impij in iudicio q̄rent a seipsis. q̄d nobis ꝓfuit superbia. aut diuitiarū iactantia q̄d ꝯtulit nobis. ad Ro. ij. Testimoniū reddente illis ꝯscia ipsoꝝ. Aut etiā inter seinuicē cogitationū accusantiū t defendentiū sermonū. Posito aūt an recede

reponit ꝓsequens. qz auditio sermonū ad deū veniet ex quo cogitatiões venient ad noticiā dei. Et quō certe non ad approbationē. sed ad punitionē et vltionē. Et iō subdit. Et ad correptionē iniqtatuz illius. Hanc correptionē timuit ps̄. cū dixit. Dñe ne in furore tc. ꝓsequēter ibi. Qm̄ auris. pbat secūduz qō supp posuit. videlz q iudex i iudicio nō pcet nec dissimulabit. Et pbat sic Judex q sūme zelat p observatiōe legis sue. nō pteribit i iudicio qn puniat trās gressores. sed de⁹ est talis iudex qui summe zelat p lege sua. igit tc. Et hec rō inuit cuz dz. qm̄ auris zeli. i. dei zelātis audiuit oīa. t tu multus murmurationū nō abscōdet. Zelus i sacra scriptura accipit ꝗnqz mōis. Primo mō p iuidia. t sic accipit Eccli. iij. Qui docet filiū in zeluz boc est in inuidiā nutrit inimicū. Et in eodē zelus t iracūdia minuent dies. Scō accipit p ira. ps̄. Accendet velut ignis zelus tuus. Tertio mō accipit p imitatiōe in ps̄. Noli emulari in malignantibus neqz zelaueris facientes iniquitatē. i. imitat⁹ fueris. Quarto accipit p rigore t iusta affectōe vlciscendi. Prouer. vi. zelus t furor viri non pcet in die vindicte. t Sap̄. v. Accipiet armaturā zelus illi⁹ t armabit creaturā ad vltionē inimicoz. t sic accipit hic. Quito vocat feruēs amor. Un̄ zelotipus t zelotes dz ille q feruēter amat. t talit vult reclamari. Exo. xxxiij. Dñs zelotes nomen eius

B Dubitatio lr̄alis ee pōt. Utrū pctā p pniam cōdonata sunt reuelāda in iudicio gnali. Uidetur q nō. qz qō tectū est videri non pōt. sed pctā p pniam ꝺdonata sunt tecta sic dicit glo. sup illud ps̄. Beati quoz remisse sunt iniqtates et quoz tecta sunt pctā. Itē. iij. sniarū di. xlij. ca. vij. Non irrōnabiliter putari pōt pctā hic p pniam tecta t deleta. illic etiā tegi alīs. g. item Jac. v. Charitas operit multitudinē pctōz sed hoc nō est dictū q ad hoies: qz operiūtur apud hoies occulta sine charitate. gn ꝓspectu dei. t p ꝺns multomagis in ꝓspectu oim hoim in iudicio. Ad oppositum est glo. sup illud. i. Coz. iij. Manifestabit ꝓsilia cordiū dicēs. q gesta t cogitata bona t mala nota tūc erūt oib⁹ hoibus. Item btūs Bern̄. tractans idē verbū dicit. Lūcta qz cūctoz cūctis arcana patebūt. Ad istud ꝓcordat anselm⁹ de similitudinib⁹ c. vi. Et textus apl̄i cum glo. Sanct⁹ thomas t alī multi catholici tenent q sic. qz oia tam bona q mala nota erūt oibus. Rō est ad manifestā equitatē iudicij declarandā: qz ostensio malorz in bonis est ad manifestationē misericordie pus impēse. ostensio vero bonoz ad manifestationē iusticie. t econuerso in malis erit ostensio malorz ad manifestationē iusticie dei tūc punientis. ostentio vero bonoz ad manifestationē dine misericordie p̄cedentis. Hec tn̄ ostensio nō cedit in infamiā nec in verecūdiā. sed ad gr̄arūactionē in bonis t ad dei gl̄iam saluantis t liberantis. et sic verificat illud Apl̄i. ij. Coz. v. Oēs em̄ nos opz manifestari ante tribunal xpi vt referat vnusquisqz p̄pria corporis put gessit sive bonū sive malū. Ad primū pctā dicūtur tecta q̄tuz ad erubescentiā nō q̄tū ad sciam. t q̄tū ad punitionē nō q̄tum ad cognitionē. Ad scōm ō mgr̄o patet per idem. Uel dicendū q fuit illius opinionis. et in hoc nō tenetur. Ad tertiū p idem qz nō reuelabuntur ad penā sed ad diuine misericordie t iustitie euidentiā. Istud psuadet quidā doctor sic. Si rex misisset tibi centū libras p vno obolo: nonne si gratus esses narrares beneficiū regis oībus amicis tuis t diceris eis. Regr̄amini regi p me in tanto sibi tenebar t p tanto mihi remisit. Cuz ergo p pctō mortali merebaris penā eternā. t remisit tibi deus p pena tpali q nullam ꝓportionē ad penaz eternā habet: multomagis debes istud beneficiū velle manifestari. Itē ex quo q̄libet bonus gaudebit de liberatione sua t primi. magna materia bonis gaudij subtraberet si ignorarent gr̄am sibi factam. nec oportet de erubescentia primescere. qz sicut deus pōt ignē facere approximare cōbustibili sine cōbustione. sic pōt facere noticiā peccatoz p sine verecundia in alīs. Et q tu illud scias sine erubescentia. qz qualitates rerū suspēdit q̄n vult. Itē si noticia multoz hoim causaret in te erubescētiā g̃ noticia vn⁹ causaret in te simil̄r aliq̄tam. Sed ꝓstat q deus t aīa xpi t angelus q fuit custos tu⁹ scient pctā tua. ergo noticia pctōz p tuoz causaret in celis erubescentiā. ꝺns falsum. igit antecedēs.

Notandū est sup illud qō in lr̄a dz. q in iudicio: £ in cogitationib⁹ impij: interrogatio erit q de⁹ tūc interrogationes tibi faciet de trib⁹. maxime si fueris ds̄: siue plat⁹: vel in honore: vel dignitate cōstitutus. Interrogabit te q̄liter tu vixeris: qualit subiectos rexeris: t q̄liter bona tibi ꝓcessa expenderis. qz ipse est a quo nulla pōt fieri appellatio: qz altissimus Corā eo nulla pōt fieri aduocatio: qz iustissimus. Et nulla recipiet excusatio: qz sapientissimus est: nulla sum et dilatio: qz strictissimus est nullius p̄sone vel mūeris acceptio: qz fidelissim⁹. Igit interrogabit te Primo q̄liter vixeris. Sap̄. vi. Prebete aures vestras vos q ꝓtinetis multitudines t placet vobis in turbis nationū: q̄m data est vobis p̄tās a dño. t virt⁹ ab altissimo q interrogabit opera vestra t cogitationes scrutabit.

Interrogabit scōo. q̄liter subditos rexeris. Nā malicia subiecto p vertet p magna parte in caput malo p dño p. vñ Sap̄. iij. Ex iniquis em̄ oēs filij q nascētur testes sūt neqcie aduersus parentes in interrogatiōe sua. i. tā in interrogatiōe parentū q̄z filioz p. i. subiecto p et plato p. Et iō notabiliter btūs Augustin⁹ nō solū plates sz ds̄ laycos monet curare vtuose de subiectis in q̄dā epl̄a ad comitē Bonifaciū ita dicēs. Queso mi frater. queso oībus subiect sz t bone volūtat sz in domo tua. a maiore vsq ad minimū amore t dulcedinē regni celestis: amaritudinē t timore gehēne annūcies et de eoz salute sollicit⁹ ac vigil existas: qz p oībus tibi subiectis q in domo tua sunt rōnem dño reddes. hec ille. Interrogabit etiā deus tertio. q̄liter tua expēderis. Luc. xvi. ō villico diffamato apud dñm suū q̄si dissipasset bōa sua. Quid inq̄d. hoc audio de te: redde rōnem villicatiōis tue. Et iō p uidendū est nobis diligēter ꝓtra istū cōpotū quē reddemus: qz Job. ix. Si repēte interroget: q̄s respōdebit ei. q. d. nullus. De equitate iudicis t diaboli

cõtra nos allegationib⁹ deuote scribit btūs aug⁹ ad comitē supra dictū. Expectat inqt dies iudicij Aderit eqssimus iudex q nullius potentis psonā accipiet: cui⁹ palaciū auro argentoq; nullus eps: nec abbas: nec comes corrūpere pōt. Astabāt oēs aīe vt referat vnaquaq; sm illud qō in corpe gessit siue bonū siue malū: pīsto etiā erit diabolus aduersarius t recitabūt verba pfessionis nre t obijciet nobis in faciē q die peccauimus: t quo loco: t qd boni opis tūc tpis facere debebam⁹: t si tales inuenti fuerim⁹: exultabit ille aduersari⁹ in ꝓspectu pissimi iudicis supiorē se esse nobis clamās agēs talē causam apud talē iudicē: habet eīm tūc dicere ipse diabolus. Eqssime iudex: iudica ipm esse meū ob culpā: qr tuus noluit: esse p gratiā tuus est per naturā: me⁹ p miseriā: tuus ob passionē: meus obsuasionē: tibi inobediens: mihi obediēs: a te accepit imortalitatis stolā: a me pānosam q indut⁹ est tunicā: tuā vestē amisit: cū mea veste huc aduenit: qd apud eū īpudicitia faciebat: qd intēperātia: qd auaritia: qd ira: qd supbia: qd cetera mēbra vl' vitia: dimisit te: cōfugiū fecit ad me et meas sorores video comitari cū illo. Eqssime iudex iudica illum qr iustitia t iudiciū ꝑparatio sedis tue: iudica illū esse meū t mecū esse dānandū. Hec oīa q huc attulit mea esse cognosco me⁹ esse voluit t mea cōcupiuit: iō mecū puniri debet. hec aug⁹. igit nō pteriet illū corripiēs iudiciū. D Notandū q iudiciū istud comparatur arcui sicut dicit Glo. super illud ps. Dedisti metuentib⁹ te significationē vt fugiāt a facie arcus. Primo qr anteq; feriat timorē incutit. Unde glo. Arcus me⁹ extensus iā minat: sed nōdū ferit qr iudiciū nos terret sed nōdū dānat. In psalmo. A iudicijs eīm tuis timui. Nota de illo q fuit territ⁹ p somniū in iudicio. Nota q; q duo milites ex deuotione iuerūt vltra mare visitare loca sctā. Accidit q intrauerūt vallē iosaphat. Un⁹ autē ex solatio posuit t adaptauit vnū magnū silicē et ait socio suo: volo mihi parare sedē ꝑ iudicio: et volēs ꝑbare si bene eēt aptus sessioni: posuit se ad videndū: sedit t ad celū vbi dns debet apparere aspexit Cui subito tant⁹ timor t tremor in mēbris eius missus est q vix p sociū suū potuit inde leuari atq; abduci. Asseruit postea q ex tūc in antea nūq; fuit qn audito iudiciū noiari tremor in ossib⁹ eius non irrueret. Scō cōparat iudiciū arcui qr corda arcus quāto magis retrahit tanto graui⁹ pcussus ledit sic certe quātū iudiciū legis differt a pctōre: t quāto diuti⁹ expectat: tanto duri⁹ feriet. Rho. ij. Scōm duritiā tuā t cor impenitens thesaurizas tibi irā in die ire t reuelationis iusti iudicij dei. Et sicut videm⁹ q tensio arcus reflexio ē a sua naturali habitudine t rectitudine: ita xps in iudicio cū sit naturalit misericors qr filius matris misericordie ex vna pte: t filius pris misericordiarū ex alia: ij. Lor. j. flectet qdāmodo parcū rigoris t iustitie t emittet sagittas dire sñe. Ite maledicti in ignē eternū. Math. xxv. Tertio cōparat iudiciū arcui Arcus sm Isi. xviij. etymo. c. ix. dr quia curuat arcius vt arceat hostem: sic fiet in iudicio. Unde anselm⁹ in meditationib⁹ suis. O angustie: hinc erūt peccata accusantia. Inde terrens iustitia: subtus horrendū chaos inferni patens: desup iudex iratus: int⁹ cōscientia vrens: foris mūdus ardēs peccator sic depbensus in quā partē se premet constrictus vbi latebit: hec ibi. Et ideo ante iudicium para iustitiam. Ecci. xviij.

Lectio. VIII

Ustodite ergo vos a

c murmuratione q nihil ꝑdest. Postq; sapiens dissuasit oēm locutionis maliciā generaliter. Hic particulariter descēdēdo dissuadet quasdā lingue malicias specialiter: t sunt tria. murmuratio/ detractio/ et mendaciū. Et sm hoc lectio diuidit in tres partes sicut patet intuenti. Dicit g inferēs ꝯclusionaliter exp̄cedentib⁹. Erq; sic est q peccator maliloquus nullo mō pōt euadere impunit⁹: sed iudicabit t corripiet a deo: ergo custodite vos a murmuratione q est spēs vna locutionis q multū deū offendit: t nō solū cauēda ē ꝑpter dei iudicantis seueritatē: īmo ꝑpter sui inutilitatē: t ideo subdit: q nihil ꝑdest. dupler est malū A cū quo viuere moleste ferim⁹. vt dicit Uarro. Et est notandū circa istud vitiū qd sit t quāte grauitatis apud deū. Est eīm querela cū impatientia in his q hō debet ferre patienter vel sustinere. Et cōmittit qnq; cōtra deū p displicentiā: qnq; contra p̄elatū per inobedientiā qnq; cōtra p̄ximū per inuidentiā. Primo eīm inueniunt quidā q murmurant ꝯ deū p displicentiā quā habēt de suo regimine t administratione quam facit circa hoīes. Et hoc ē multū irrationabile. Un Seneca. Optimū est pati qō emēdare nō possis: t deū q auctorē cūcta ꝓueniūt sine murmuratione comitari. Dalus eīm miles est q imperatorē gemēs sequit. Seneca in epla. xiij. Ubi nulla prudētia ē: subtiles t artifices multū indignant t merito: qñ corripiūt t instruunt ab inscijs et ignaris artis sue. Certe mūdi regimine nos sum⁹ ignari. Deus aūt solus scit qd oīb⁹ expediat. Et ideo qcūq; ꝯ diuinas ordinationes et dispositiones murmurat ostēdit se eē fatuū t indisciplinatū. Ecci. x. Uir prudens t didisciplinat⁹ nō murmurat. Murmurāt tñ mundiales ꝓtra deū ꝑpter q̄tuor. Primo de hoc q tēperies t tēpestas nō tribuit eis sp secundū eor̄ voluntates. Scō de hoc q psperitatē t aduersitatē nō tribuit in vita ista iuxta merita t demerita hoīm. Tertio de hoc q de⁹ eis frequēter īmittit tribulationes t infirmitates. Quarto specialr murmurant paupes inuoluntarij ꝯ deū de eo q nō ita abundāter tribuit eis sicut qbusdā diuitib⁹ Primi hoīes multū faciūt ꝯ seipsos qr impediūt ꝑpriā trāquillitatē t pacē: non conformando se diuine voluntati: immo si sic esset sicut vellent: mundus periret: quia talis temperies qualē vnus homo vellet pro oneribus suis vel pro agro suo displiceret vel noceret vicino suo: immo sibijpsi displiceret vel noceret postea: quia homo nescit quid sibi vel suis expedit. Tales videntur consimilis affectiōis qualis fuit phaeton sm fabulas. de quo Ouidius. ij. metham⁹. qui fuit fil⁹ phebi:

sed quia de hoc dubitatur petijt q̄ pater sibi aliq̄d daret quo boies certificari possent/sup hoc pater iussit q̄ peteret et ab eo ipetraret. Petijt igitur q̄ posset regere currū solis. Rexit igitur iste puer inscius et inexpertus aliq̄n duxit solem ita p̄ocul a terra q̄ omnia p frigus congelabantur Aliq̄n ita ꝑ terram q̄ oia cōburebātur p̄opter qđ a ioue fulminatus interijt. Ita cōtingeret de istis fatuis et p̄esumptuosis qui de diuina gubernatione murmurāt. Sed si scōm eos fieret gubernatio tota mūdi machina soluet. Unū narrat de quodam heremita qui seminauerat olera et petiuit pluuiaz a deo z optinuit. Postea serenitatem z optinuit. Jteꝝ pluuiā z habuit/z quale tempus voluit petere breuiter deus dedit. et tñ nec vnū olus excreuit. cogitauit ergo heremita q̄ esset vniuersalis defectus olerū in toto mundo z patienter sustinuit. Casu tñ cōtingente diuertit ad locū alteri⁹ heremite z vidit ibi olera pulcherrima. Quō inquit habes tu olera illa pulchra/ego seminaui olera et pluuiā a deo postulaui sicut mihi videbatur expedire et optinui: z tñ nihil habeo. Certe respondit alius/hoc iuste et rationabiliter tibi accidit/putabas te sapientiorē deo: et ipse tibi ostendit fatuitatem tuam. Unde etiā de quodaz agricola narrat qui cōmuniter habuit in agris in vineis z pascuis vberiores fructus z herbas q̄z vicini sui. Req̄situs aūt quare? Respondit q̄ semper habuit talē tēperiē qualem volebat. Requisitus quare? Respondit: ego nūq̄z aliud tēpus appeto q̄z de⁹ dat. Unū murmuratores ex causa tales sunt similes. Caio cesari. De quo narrat Sene. li. j. de ira in fine/z sueto. in li. de vita. xij. cesa. Iste Caius ordinauit facere solēnissimū festū suis nobilib⁹: Contigit q̄ ipso die festi tonitrua/flumīa/et pluuias maximas fieri. Rex fatuus indignat⁹ indixit belluz cōtra ioué z iussit balistarios suos z sagittarios z magistros machinarū suarum sagittas z tela iacere contra ioue: Isti fatui obedientes suo principi sagitauerūt tela z iecerūt lapides contra celū qua oia in populū descendentes magnā partē populi peremerunt. Reuera sic est de illis qui murmurāt diuinis dispositionib⁹ iaciūt verba impatiētie cōtra deum que deo nocere non possunt: sed precise in damnū proprīū retorquent. Sic murmurauerūt filij israel in deserto contra deū z perierūt: nec intrare potuerunt in terrā promissionis. Unū Nume. xiiij. Oēs qui numerati estis a viginti annis et supra murmurastis contra me nō intrabitis terram super quā leuaui manū meā vt habitare vos facerez preter caleph filiū iephone z iosue filium nun. Et ideo signāter dicitur. j. Coz. x. Neq̄z murmuraueris sicut quidā eoz murmurauerūt z perierūt ab exterminatore. Secūdo inueniūtur bomines q̄ murmurāt contra deū eo q̄ prosperitatē z aduersitatē non distribuit in vita presenti iuxta merita z demerita personarū: z hec est antiquissima querela gentiliū phoz cōtra deū: z cā propter quā pleriq̄z dixerūt mundū nō regi a deo sed a casu Juxta illud Claudiani in primo margine i pncipio. Sepe mihi dubiā traxit sententia mentez.

B

VIII

Curant superi terras aut nullus inesset Rector: z in certo fluerēt mortalia casu. Et Boe. in de cōso. li. j. metro. v. O stelliferi cōditor orbis Et postea circa medium metri: Oia certo fine gubernas Noīm solos respuis act⁹. Merito rector cohibere mō. Nā cur tantas lubrica versat. Fortuna vices: premit insontes Debita sceleri noxia pena. At puersi residēt celso Mores solio sceptraq̄z calcāt. Inusta vice colla nocētes. Latet obscuris cōdita virtus Clara tenebris iustusq̄z tulit: crimē iniq̄. Nil piuria nil nocet ipsis. Fraus mendacij: cōpta colore rē. Sed posito sicut veritas se habet q̄ deus regit mundū tunc apparet maius mirabile quare mali reportāt p̄mia iusto⁹ z sancti aliq̄n luunt et puniunt loco malo⁹. Unū dicit Boet⁹ loquēs ad philosophiā prosa. v. li. iiij. Cur ergo hec viceuersa mutent sceleruq̄z supplicia bonos premāt. Premia virtutū mali rapiant: vehementer admiror: queq̄z tā iniuste cōfusionis ratio videat ex te scire desidero: min⁹ etem mirarer si miseri oīa fortuit casib⁹ crederē: nūc stupore meū deus rector exaggerat: q̄ cū sepe bonis iocunda: malis aspera: contraq̄z bonis dura tribuat: malis optata cōcedat: nisi causa deprehendat: qđ est qđ a fortuitis casib⁹ differri videat. Nō solū aut gentiles phi: sed scti dei ꝑphete viderūt de hoc murmurasse: sed nō murmurauerūt: sed poti⁹ admirantes exclamauerūt q̄liter incōprehensibilia sunt iudicia dei z inuestigabiles vie ei⁹. Ad roma. xj. Unū Job. xxj. Quare impij viuūt sublimati sunt cōfortatiq̄z in diuitijs. Et Hiere. xij. Quare via impioz ꝓsperat bñ est oīb⁹ q̄ ꝓuaricant z inique agūt. Jtē ps. Usq̄q̄ dñe pctōres: vsq̄quo pctōres gloriabunt. Item abacbuc. j. Quare respicis sup ꝓtēptores: z taces ꝓculcāte ipio iustiorē se. Sed certe istud murmur est irrōnabile si causa penset. Medic⁹ prudēs z fidelis egro de q̄ desperat: oīa indifferēter concedit q̄cunq̄z desiderat. Egro vo de cui⁹ salute spem bz multa negat: deitas z abstinētias ordinat z amaras potiones: tñ salubres ei ꝓpinat. Isto mō de⁹ reprobis in hac vita abundātiā tpalū bonoz tribuit: vt ꝑ paucis bonis opib⁹ paucis dieb⁹ in hac vita p̄mient. Et b̄ est qđ dicit btūs Grego⁹. xxj. moral. ca. iiij. sup illud Job. xxxj. Nunq̄d nō est p̄ditio iniq̄. Dicit Greg⁹. Iniust⁹ ad debitū mortis currēs effrenat⁹ voluptatib⁹ vtit: qz et vituli qui mactādi sunt in vberiorib⁹ pascuis relinquuntur. At ꝯ iust⁹ a delectationis trāsitorie iocūditate restringit: qz et nimirū vitulus ad laboris vsū vite deputat⁹ sub iugo detinet. Et ꝓnter ponit exēplū de egro desperato: z de ista materia loqt idē Greg⁹ vj. moral. c. iij. Quasi ꝑ amena prata in carcerem venit q̄ per ꝑsentis vite ꝓspera ad interitū tendit.

Tertio inueniūt q̄dā mūdiales murmurātes ꝯ deū qñ eos flagellat vel ꝑ tribulatiōes: vel ꝑ infirmitates: z b̄ fatuū ē z irrōnale: cū frequēter infirmitas sit vtilior boi vel sanitas. Unū in vita spat⁹ legit: q̄ cū q̄dā petijt liberari a tertiana a iohanne heremita: rndit: rem tibi necessariā cupis abjcere Dicit em Aristo. iij. topico⁹. Illud qđ est effectiuū beatitudinis magis est eligendū q̄z qđ sanitatis:

sed tale ẽ frequẽter infirmitas. Unñ Eccĩ. xxxj. Infirmitas grauis sobriã facit animã. Flagella etiã ⁊ tribulationes ⁊ tedia faciũt nos fugere ad deũ. Et ideo cõsiderato q̃ pr̃ nr̃ est qui nos flagellat ⁊ verberat: et q̃ nobis hereditatẽ seruat: patienter debem⁹ sustinere q̃cq̃d nobis irrogat. Unñ Greg⁹ vj. moral'. iij. ca. Quidã tũc ꝓsperitatẽ despiciunt cũ malũ eis extrũ cernũt: sed perfecti ecõuerso. Unñ tũc ẽ ꝓsperitas pensanda q̃zuis nihil sit cũ sese supꝫ ceteros successibꝫ extollit. Narrat Señ. vj. declamationũ. c. j. q̃ q̃dã abdicauit filiũ suũ: ad quẽ frater suus accessit rogans q̃ pr̃i suo nullo mõ dure rñderet: ſz abdicationẽ patiẽter sustinere sub quo pacto cyrographũ suũ sibi dedit: ꝓmittẽs se daturum sibi dimidiã partẽ hereditatis sue: ille tacuit ⁊ frater ali⁹ abdicat: tũc declamatiõe facta super casu: frater ille grat⁹ dicit germano suo. In omnẽ me fortunã frater tibi iungã comitẽ: si militandũ est vna militabim⁹: si pegrinandũ vna pegrinabimur: si quotidianã rogauero stipã: illã tecũ diuidam: nolui recentẽ patris irã excogitare: malui vt tacendo patrem vincerem: mee parris heres ero: tue custos. Moraliter loquẽdo. Frater iste charissim⁹ xp̃m significat q̃ nos frẽs suos vocat. Ad Heb. v. Nõ cõfundit frẽs eos vocare p̃ nr̃ deus. Deut̃. xxxij. Nũq̃d nõ ipse est p̃ tuus. Iste pater vnũquẽq̃ de nobis toties abdicat q̃ties cũ aduersitate flagellat. Quid igit̃ dicit xp̃s frater nr̃ tali hoĩ a deo tribulato. Certe sic dicit ille frater gratissim⁹: sustineas patienter ⁊ patri nr̃o nihil dure respõdeas ⁊ dabo tibi medietatẽ hereditatis mee ⁊ simul cũ hoc in oĩ fortuna stabo tecũ: nec te deseram: nec dimittã dũmodo hoc vnũ cõcedas q̃ pr̃i nõ remurmures. Et ideo Treñ. iij. scribit̃. Quid murmurabit hõ viuẽs nisi ꝓ pctis suis. Scrutemur vias nr̃as ⁊ q̃ramus ⁊ reuertamur ad dñm: quia Gregori⁹. v. moral'. c. xij. dicit q̃ q̃ in penis murmurat iusticiã feriẽtis accusat ⁊ deũ postponit. Unñ Aristo. dicit. vj. topicoꝝ q̃ proterue respõdens ẽ causa q̃re frequenter nõ bene disputat̃. Et ij. elencoꝝ dicit: q̃ si rñdens ꝯ argumentet̃ cũ debeat soluere: peccat ꝯ leges bene rñdendi. Moraliter disputatio est inter deũ ⁊ hoĩem: deus habet opponere ⁊ arguere. Apocal'. iij. Ego q̃s amo castigo ⁊ arguo. Et hois est in ista disputatiõe respõdere. Job. xxx. Disputare cũ deo cupio. Si igitur ille rñdens proterue ⁊ ꝯ argumẽtando ⁊ remurmurando rñdeat: reuera nõ bene disputabitur a parte sua: sed si patiet̃ sustineat et gr̃as agit deo: disputatio bene finiet̃. Sic rñderũt sancti martyres de q̃bus canit eccl'ia. Non murmur resonat nõ querimonia; ⁊ est Ambrosij. Quartũ genus murmurantiũ ꝓtra deũ sunt pauꝑes inuolũtarij q̃ nõ virtute sed necessitate ad paupertatẽ cogunt̃ ⁊ isti sunt valde fatui: q̃ si de sua necessitate virtutẽ facerẽt: indubitanter eligerent̃ ad regnum celoꝝ. Jaco. ij. Nonne de⁹ elegit pauꝑes in mũdo: diuites in fide ⁊ heredes regni. Multos tñ iuuat paupertas ad vitã eternã cõsequendã: scitis q̃ pauper scolaris deficientib⁹ victualib⁹ suis: plus appetit repatriari q̃z ille q̃ abundat. Et pegrin⁹ in terra extranea deficientib⁹ expensis: facit maiores dietas. Et falco famelicus auidius volat ad predã. Et reuera isto modo pauperes: multi qui sunt in ista vita: sicut scholares q̃bus victualia quotidie deficiũt: sicut pegrini q̃ paruas expensas habent: ⁊ sicut falco famelicus multo auidius desiderant celestẽ patriã ⁊ versus eam pegrinant̃ q̃z diuites impinguati ⁊ abundantes in seculo. Et hic est notandũ q̃ horror paupertatis voluntarie quã ita detestant̃ hoĩes his diebꝫ: pcedit ex defectu fidei q̃z nõ credũt deũ velle sufficienter subuenire his qui fiũt pauꝑes ꝓ amore suo. Et nõ aduertũt fatui q̃ pater habẽs multos filios: plus de illo sollicitat̃ q̃ minus potest seipsum iuuare ⁊ cui nondũ ꝓuisũ est vnde possit viuere: ⁊ mater plus sollicitat̃ circa vnum filiũ infirmũ q̃z circa multos sanos. Ita de⁹ circa pauꝑes volũtarios q̃ pro amore suo fũt pauperes plus sollicitat̃ q̃z circa diuites. Unñ in p̃s. Ego vero egen⁹ ⁊ pauꝑ sum sol. est. mi. De istꝫ pauperibꝫ murmurantibꝫ dicit p̃s. Ipsi dispergent̃ ad manducandũ: si vero nõ fuerint saturati murmurabũt. Nõ sic vos charissimi: sed sicut ad Phil'. scribit̃. Oĩa facite sine murmuratione.

Lectio. IX

Ta detractiõe parcite lingue qm̃ sermo obscur⁹ in vacuũ nõ ibit. i. in obscuro vel in occulto ꝓlatus. i. impunit⁹. Postq̃z sapiẽs dissuasit primũ genus querse locutionis q̃ fit directe ꝯ deũ videlicet murmurationẽ. Hic dissuadet secundũ genus querse locutionis q̃ cõmittit̃ ꝯ primũ videlicet detractionẽ. Et circa hoc duo facit. Nã primo ponit ꝓsuasionẽ ad vitandũ detractionẽ. Secundo assignat ꝓsuasionis rationẽ: ibi: qm̃ sermo obscurus. Dicit ergo sic. A detractione parcite lingue: q̃si diceret laboriosum est si bene ꝯsideretis verare linguã in detractione. Omne q̃ ẽ innaturale ⁊ violentũ exercet̃ cũ labore et fatigatione: modo lingua data est hoĩ ad duo officia et soli homini. Jurta illud. ij. de aĩa. lingua cõgruit in duo opa: gustũ ⁊ loquelã. In gustũ ꝓpter esse aĩalis. In locutionẽ ꝓpter bene esse. Est em̃ hõ aĩal politicum hoc est ciuile cõmunicatiuũ naturaliter cõceptuũ et affectionũ suaꝝ ⁊ desiderãs amare ⁊ amari. Et ideo ad istud bene esse et ad istũ bonũ effectũ q̃ est amare ⁊ amari: dedit de⁹ linguã hoĩ. In cui⁹ etiã figurã spũssanct⁹ q̃ est amor patris et filij in talis organi effigie voluit apparere nõ in specie manus nec auris/ nec oculi: sed apparuerunt apl'i dispꝫte lingue tã q̃z ignis ⁊c̃. Actuũ. ij. Et iõ naturale officium lingue est multiplicare amorẽ ⁊ beniuolẽtiã inter hoies: ⁊ hoc est q̃ dr̃ Eccĩ. vj. Uerbũ dulce multiplicat amicos ⁊ mitigat inimicos: ⁊ lingua eucharis. i. gratiosa in bono homine abundabit. Psitacus ẽ auis quedã q̃ pót doceri ad loquendũ vocib⁹ humanis. Et de ista dicũt doctores q̃ nihil nouit naturaliter loqui: nisi verbũ salutandi vnde imperatorẽ dicit̃ naturaliter salutare: iuxta illud marcialis epigramaton. xiij. Psitacus a vobis alioꝝ nomina discam. Hoc didici per me di-

cere cesar aue. Uñ in hystoria karoli magni narratur q̄ cū arrasset per deserta grecie: obuie ei fuerūt aues que psitaci nuncupantur: que statim eū lingua greca salutauerūt clamātes:

hoc est dictū: aue cesar inuicte: q̄ fuit prima ꝓphetia sibi facta de imperio. Nā cū tunc nō foret nisi rex francie: fact⁹ est postea imperator. Istud aliq̄liter signrat q̄ ꝓpriū ⁊ naturale officiū est lingue loqui bona ⁊ amicabilia. Et quia naturale fit cum labore ⁊ fatigatione ideo innuit sapiēs q̄ hō maledicendo detrahendo cōtendēdo laborat: ⁊ innaturaliter vexat linguā: Jurta ps̄. Cui⁹ maledictione os plenū est sub lingua ei⁹ labor ⁊ dolor. Dicit q̄ aues habentes linguas partitas nūq̄ bene loquunt: ⁊ blesi dicunt habere linguas partitas: et ideo male loquunt. Et ideo cauendū est summe a detractione partite lingue. Alia littera habet partite lingue. i. diuise vel duplicis lingue. Et est sensus. Custodite vos a detractiōe partite lingue. Dis eñ detractor patitur linguā suā: tū q̄ in eadē narratione verboꝝ de eadē psona dicit bona q̄dā ⁊ q̄dā mala. Mala autē ꝓfert p se ⁊ principaliter. Bona p accidens ⁊ secūdario vt mala cōtenta verisimiliora videant: tū quia cōiter dis detractor est adulator: blandit in psentia ⁊ mordet in absentia: ⁊ ideo de eoꝝ linguis notabiliter dicit in ps̄. Sepulcrū patēs est guttur eoꝝ linguis suis dolose agebant. Ille q̄ in ludo scacoꝝ nouit bñ ludos partitos: de facile circūuenire pōt sociū suū et mattare. Reuera ita isti dolosi detractores a tergo ⁊ adulatores in facie facillime circūueniūt etiā prudentē. Isti portant partitā robā diaboli cui⁹ vna medietas de adulatione ⁊ alia de detractione est. Hec fuit roba quā diabolus induit q̄n euā decepit. Gen. iij. Neq̄q̄ moriemini: scit enī de⁹ q̄ in q̄cūq̄ die comederitis ex eo apient oculi vestri ⁊ eritis sicut dij scientes bonum ⁊ malū. Ecce roba ꝑtita cui⁹ vna medietas ē detractio ꝫ deū iponēs sibi inuidiā: ⁊ alia adulatio mulieri ꝓmittēs impunitatē ⁊ oim scientiā. Esa. vj. Pro cōfusione vestra duplici ⁊ rubore laudabunt partē eoꝝ. Isti figurāt p amon regē amonitarū. De q̄. ij. Regꝝ. x. Qui tulit seruos dauid et rasit dimidiā partē barbe eoꝝ ⁊ pscidit vestes eoꝝ vsq̄ ad nates ⁊ dimisit confusos turpiter valde. Isto mō detractores vnā partē radūt p adulationes suaues ⁊ aliā dimittūt reseruātes i memoria ⁊ vestes pscindūt vsq̄ ad nates. Uestis bois ē ei⁹ bona fama ⁊ honesta. Istā vestē pscindunt vsq̄ ad nates. i. vsq̄ ad denudationē illoꝝ de q̄bus hō habet verecūdari ⁊ ꝫfundi. Et ideo satis cōuenient describit eos ps̄. dicēs. Sepulcrum patens ⁊c. Ubi describit eos esse receptiuos mundicie: quia sepulcrum patēs: effectiuos iniusticie: q̄ linguis suis dolose agebant: ⁊ infectiuos oīs neq̄cie: quia venenū aspidū sub labijs eoꝝ. De ꝑmo videtis q̄ sepulcrū patēs recipit indifferenter corpus mortuū cuiuscūq̄ ⁊ nō est clausum: ideo fetores et humores illi⁹ qō recipit oīb⁹ oñdit ⁊ oēs accedentes inficit ⁊ corrūpit. Isto modo certe q̄dā sunt exploratores criminū ⁊ defectuū ꝓximoꝝ suoꝝ: ⁊ corū qui eis cōiuūt quorūcunq̄ siue iusti/siue iniusti: quia nemo sine crimine viuit: defect⁹ quos notauerunt omnib⁹ publicant vbi pñt nocere. Et quia carēt oculo: nil pñt celare. Uñ in lege veteri: vas qō caruerat oculo imūdū fuit. Nume. xix. Et p oppositū viri sancti ⁊ electi defectus fratrū suorū quātū bona ꝫscientia pmittit: sepeliūt ⁊ occultant apponētes mirrhā cōpassionis ⁊ inuoluētes illud sindone charitatis: q̄ charitas operit multitudinē peccatoꝝ. Jacobi. v. Et inungentes illud balsamo honeste excusationis: quātū bona cōscientia pmittit. Gen. xxiij. In electis sepulcris tuis sepeli mortuū tuū. Secūdo sunt effectiui iniusticie: q̄a linguis suis dolose agebāt: q̄ cōmuniter sub specie pietatis ⁊ passionis ⁊ cōpassionis ꝓponūt venenū maliciose intētionis. Uñ de illis dicit ps̄. Os tuū abūdauit malicia ⁊c̄. Tertio sunt infectiui oīs nequicie: q̄ venenū aspidū sub labijs eoꝝ. Istud venenū est valde nociuū: q̄ sic intoxicat: q̄ nullo remedio sanari pōt: hoc nāq̄ in fama vir vel cū difficultate sanat. Deut. xxxij. Uenenū aspidū insanabile. Notandū q̄ detractor assimilatur vrso per illā bestiā figurato quā vidit daniel que similis erat vrso: ⁊ tres ordines dentiū erāt in ore eius: ⁊ dictum est ei. Surge comede carnes plurimas. Daniel. vij. In trib⁹ ordinib⁹ dentiū figurant tres modi artificialiter detrahendi. Prim⁹ modus est bona q̄ hō facit diminuere vel male exponere tāq̄ corrupta intētione sit factū: vel ex cōparatione ad aliū ostēdere q̄ nō sit virtuose factū vel excellēter sicut decebat. Secūdus modus est defect⁹ occultos: tñ ⁊ de lege charitatis celandos publicare ⁊ ꝓponere sub intētione ledendi famā: Terti⁹ modus ē pessim⁹ q̄ est falsa crimina confingere ⁊ innocentib⁹ iponere. Isti tres ordines dentium q̄ in q̄busdā abundāt. Cōtra quos petrus in canonica sua ꝑma. c. ij. Deponētes oēm maliciā ⁊ oēm dolū ⁊ simulationes ⁊ inuidias ⁊ oēs detractiones q̄si modo geniti infantes rōnabiles sine dolo lac cōcupiscite. Signāter docet primo deponere oēs detractiones. i. tres modos p̄dictos: q̄a omne ⁊ totū suptria ponim⁹. Que designant per tres ordines dentiū in ore vrsi. Et ꝫsequēter illis dentib⁹ depositis malicioſis esse debem⁹ sicut infantes q̄ carentes dentib⁹ mordere non possunt ⁊ lac dulcis ⁊ suauis affabilitatis sine dolo desiderare vt de vnoq̄q̄ nr̄m verificet illud Cant. iiij. Fau⁹ distillās labia tua mel ⁊ lac sub lingua tua. Sed notandū q̄ ꝫtra istud vitiū debem⁹ nos disponere tripliciter: virtuose videlicet cōtra detractionē. Primo ne eā aliqualiter faciamus. Scōo ne eā faciliter audiam⁹. Tertio ne eā pusillanimiter timeam⁹. De ꝑmo Jaco. iij. Nolite detrahere alterutrū fratres. Uñ Hiero. epl'a. xiij. Nulli detrahas: nec in eo te sanctū putes si ceteros lateat: accusamus sepe qō facim⁹. Et ꝫtra nosmetipsos districti in vitia nostra inuehimus: muti de eloquentibus iudicantes. De istis detractoribus loquitur Bernhardus sup̄ cañ. ser. xxij. Dis qui detrahit hic primū quidē seipsum prodit vacuum a charitate: demū quid aliud detrahendo intēdit:

nisi vtis cui detrahit veniat in odiū siue cōtēptū ipsis apud quos detrahit. Berit igit charitatē in oib⁹ q se audiūt lingua maledicta: z quātū in se ē necat fundit⁹ z extinguit. Et infra. vnus loquit: vnū verbū dicit vel pfert: z tamē illud vnū verbū in vno momento audientiū aures inficit: animas interfecit: hec Bern. Omnes em discordie lites z odia q̄ sunt in mūdo fere habēt originē vel ad minus augmentū p detractiones vel p tertiā linguā In cui⁹ figura fingūt poete q Carduus rex greco⁹ seminauit in terra dentes serpentinos ex quibus succreuerūt milites armati: q statim in seinuicem irruētes acerrime pflixerūt z se mutuo peremerunt: hec ouidi⁹ metaph. li. vj. Isto mō detractor seminat dentes serpentinos. i. verba venenose detractionis: inter illos q̄ debent esse amici: q quidē dentes statim crescūt in milites armatos: q3 ẏba detractoris cōcepta in cordib⁹ boim ad effect⁹ hostilitatis z inimicitie pcedūt q̄q3 ad pugnā. Iste seminator est septim⁹ eo⁹ quos odit de⁹ q videlicet seminat discordias inter fratres. Prouer. vj. Et de istis dentib⁹ in armatos pugnatores crescētibus dr in Ps̄. Dentes eo⁹ arma z sagitte. Nec legim⁹ q deus aliqō vitiū exp̄ssius odiat vel psequat q̄ detractionē. Vñ ad Roma. j. Detractores deo odibiles. Et de⁹ ipsemet in ps̄. Detrahebem secreto p̄timo suo hūc psequebar. De b̄ vino dicio Gregor⁹. ix. moral. sup illud Job. xix. Quare persequimini me sicut de⁹ z carnib⁹ meis saturamini Sciendū in q̄t est q̄ bi qui aliene vite detractione pascunt: alienis pculdubio carnib⁹ sciant. Vñ p salomonē dicit. Noli esse in conuiuijs potatoꝝ: nec comedas cū eis q carnes ad vescendū cōferūt. Carnes q̄ppe ad cōuescendū cōferre est in collocutione derogationis vicissim p̄timoꝝ vitia dicere De quo⁹ pena mox subdit: q3 vacantes potibus z dantes symbola cōsument. Potib⁹ vacant qui de opprobrio aliene vite se inebriant. Symbolū vero dare est sicut vnusq̄sq3 solet p parte sua cibos ad vescendū: ita in cōfabulatione detractiōis ẏba cōferre. Sed vacantes potib⁹ et dantes symbola cōsument: q3 sicut scriptū est. Qis detractor eradicabit: hec Grego⁹. Scdo p̄uidendū est ne detractionē faciliter audiam⁹. Vñ Bern. sup cantica sermone. lxiij. Porro detrahere aut detrahentē audire q̄d eo⁹ dānabilius sit non facile dixerim. Abominabile est audire vel cōferre cū boie cuius dentes sunt corrupti vel stomachus repletus fetidis humorib⁹: q3 talis habet anhelitū fetidū nimis grauē. Et dicūt naturales q oēs bestie vescētes crudis carnib⁹ habēt ora fetida z abominabilia. Et certe multomagis moraliter deberēt nob esse fetētia z abominabilia ora detrahētiū. Juxta illud Prouerb. xxiij. Cogitatio stulti pecm̄ est et abominatio hominū detractor. Tertio cauendū est nobis ne detractionē pusillanimiter timeam⁹ Multi em̄ p̄pter obloquia detractoꝝ a bono p̄posito retardant: z hoc est valde fatuū: imo fm̄ doctrinā Grego. vj. moral. ca. xvij. Detractiōes hominū despicie⁹do z cōtēnendo superare debem⁹. Expedit em̄ nobis scire q aliq̄ nobis detrahūt. Vñ Gregor⁹. xxij. moral. ca. xij. Sed inter hec sciendum ne imoderatis laudib⁹ efferamur plerumq3 miro rectoris nr̄i moderamine z detractionib⁹ lacerari p̄mittimur: vt cū nos vox laudātis eleuat: lingua detrahentis humiliat. Et eadē sentētia ponitur in canone. vj. q. j. Sūt plurimi. Vñ Boeti⁹ j. de ꝓsolatione: p̄osa tertia assignat cām q̄re oēs pbi veri z etiam apparētes psecutionē a reprobis passi sunt: quos inq̄t nihil aliud in cladē detraxit nisi q nr̄is moribus instituti studijs reprobo⁹ dissimillimi videbant. Ira nihil est q admireris si in hui⁹ vite salo circūflantib⁹ agitemur p̄cellis: quibus hoc maxime p̄positum est pessimis displicere Jrē Seneca de copia verbo⁹. Sit tibi tam triste laudari a turpib⁹ q̄ laudari ob turpia. Letior em̄ esto quoties displices malis: z malo⁹ de te existimationes malas: veram tibi laudationē asscribe. Et ps̄. Detrahebāt mihi qm̄ sequebar bonitatē. Isti sunt consores vel falsarij monete legalis. Impeditores legati regalis. Exhumatores cadaueris fraternalis. Est em̄ ꝑsona clare fame: sicut moneta legalis q̄ nullus potest refutare: sed si fuerit deformata vel attrita: pdit pondus z imaginē et ita nō recipit loco p̄cij sicut p̄ius. Eodē mō detractores nituntur cōfundere bonos viros diffamādo eo⁹ merita per deprauationē z attenuando circūstantias: z attrita do p diminutionē vt opus eorum nō appareat virtuose factū: sicut circūstantie signāt. Et ideo tales possunt vocari consores monete legalis. Musce sicut dicit Aristo. viij. de animalib⁹. ca. j. habēt aculeū loco armo⁹ p quē extrahūt sanguinē. Eodē mō simplices morsu quātūcunq3 sint parui valoris detrahere bn̄ sciunt z extrahere sanguinē coopertū. i. defectus occultos: nescientib⁹ diuulgare. Exo. v. Venit musca grauissima in domo pharaonis. Scdo sunt impeditores legati regalis. Rex em̄ xp̄s moriturus statuit xp̄ianis oib⁹ testamentū pacis dicens: Pacē relinquo vobis: pacem meā do vobis. Joh. xiiij. Hoc testamentū impediūt potissime detractores Tertio sunt exhumatores cadaueris fraternalis. Dicit em̄ Aristo. vij. de aialib⁹. c. viij. q hyena est animal multū feror simile lupo: intm̄ diligēs carnes humanas q frāgit interdū sepulcra mortuo⁹ et exhumat corpora vt eo⁹ cadaueribus saturetur. Ista bestia aptissime gerit figurā detractorū. Hō p̄ctm̄ mortale mortē sepelit a bonis: q̄n quantū iusticia p̄mittit ei⁹ petā occultant z corrigit ꝓscia fama integra p̄manēte. Sed quid facit detractor violat sepulturā: z iō est infamis fm̄ iura. vj. q. j. ca. infames. Extrahit carnes fetidas z comedit et alijs ad comedēdū distribuit: cū defect⁹ occultos z lapsos a memoria ad mentē ei⁹ reducit. De talibus dicit Hiere. xij. fm̄ aliā translationē. Nūq̄d spelunca hyene hereditas mea mihi. Et p̄mittit parū ante. Facta est mihi hereditas mea quasi leo in spelunca dedit contra me vocem suā: ideo odiui eā. Hereditas christi sunt gentes christiane. Ps̄. Dabo tibi gentes hereditatē tuam: sed hec hereditas dat vocē contra christū: z fit quasi hyena per detractionē: sicut superius expositū est.

Lectio X

Lectio X

Sautē quod mētiē

o occidit animā. Postq̄ sapiēs dissuasit duo pessima vitia loquendi: videlicet murmurationē ꝓ deū: z detractionē ꝓxta ꝓximū. Hic cōsequēter dissuadet tertiū quo hō peccat specialiter ꝓ seipsum: videlicet mendaciū. Est em̄ mentiri ꝓxta mentē dicere. Hō est quodāmodo intellectiuus fm Aristo. hoc ē intellect⁹ ē nobilissimū qđ possit in hoīe repiri. Et iō hō q̄ ꝓxta mentē dicit facit ꝓ seipsum. Et istud vitiū dissuadet tali ratione. Illud qđ animā occinit spūaliter: hoc ē ad mortē eternā adducit z gr̄a ꝑuat q̄ est vita anime: illud oīno est cauendū: sed tale ē mēdaciū: ergo ꝛc.

A Notandū est hic q̄ monstruosū z innaturale est q̄ os sit causa instrumētalis vel occasio occisionis anime: q⁹ illud instrumentū ꝑcise ordinat natura ad ꝓseruandā vitā aīe: sicut in opib⁹ suis patet: nā ꝑ os expiram⁹ et inspiram⁹: sine q̄ opatione vita aīe in corpore nō seruat. Per os alimētū recipim⁹ masticam⁹ z trāsmittimus. Per os affectiones aīe exp̄imimus: ꝑ os pacē aīe: amicitiā z beniuolentiā in oculis sine macula assignam⁹. Est q̄ mirabiliter ꝑditiosum z ꝓ naturā: q̄ os animā occidat. Et iō signanter dr̄ Prouer. x. Uena vite os iusti: os aut̄ impior̄ opiet iniq̄tatē. Et Prouer. xxj. Qui custodit os suū z linguā suā: custodit ab angustijs animā suā. Notādū q̄ mēdaciū dedecet hoīem ꝑter tria specialit̄. Est em̄ hō dei rōnalis indago: filiat̄ ꝑ ago: dei naturalis imago. Est ꝑmo hō dei rōnalis indago ꝫ est inuestigatio z inq̄sitio: et ꝑter hāc causā fact⁹ ē intelligibil'a deo. Et iō sibi repugnat falsitas mēdacij. Cū em̄ veritas sit bonū intellect⁹: cōstat q̄ falsitas ē ei⁹ malū z ei⁹ corruptio Un̄ Aug⁹. in enchiridion. xxiij. Uis naturaliter refugit naturaliter falsitatē: z q̄ntū pōt deuitat errorē Un̄ z ~~falsi~~ nolūt etiā q̄ amāt fallere. hec aug⁹. Et ideo sicut oīs creatura rōnalis appetit veritatē z sciētiā naturaliter: ita oīs creatura rōnalis detestari debet mēdaciū. In cui⁹ figurā legim⁹ Ben. iij. ꝙ q̄n diabolus mētiri ꝓmo cogitauit: noluit in aliq̄ effigie rōnalis creature apparuisse vel ꝑpinq̄ effigie: q̄si nobilitati sue nature: ꝑ quanto rōnalis erat mēdaciū displiceret: sed bestie talis formā accepit q̄ nature būane magis inimicat̄ z repugnat in signū q̄ mēdaciū ē venenū humane nature. Sicut em̄ venenū corp⁹ occidit: ita mendaciū animā vt patet hic in lr̄a. Et quāto aīa nobilior est corpe tanto videt̄ mēdax deterior venefico. Et iō rōnabiliter simul cōbinabunt̄ in die iudicij: z a societate dei z sctōr̄ expellent̄. Apocal'. xxij. et vlti. Foris canes z venefici: z oīs q̄ amat z facit mēdaciū. Foris inq̄t canes: Nūcij vel alij q̄cūq⁹ morātes in curia pape ꝑ negocijs expediēdis accedūt ad palaciū z int̄ fores seu portas expectant donec possint ad camerā introduci ad papā: sed q̄n pulsat̄ foras cū cāpana pape: oēs recedūt tristes z certi: ꝑ illo die q̄ pape colloquiū nō habebūt: z ideo statim egrediunt̄ palaciū z ad hospicia sua vacui reuertunt̄. Sūmus pontifex xp̄s ē ad Heb. ix. Xp̄s assistēs pontifex futuror̄ bonor̄. Ad hui⁹ curiā venīūt in die iudicij oēs hoīes. ij. Lor̄. v. Oēs nos oportet ante tribunal xp̄i manifestari: z tūc certe dicet̄ alicui⁹ ꝙ intrēt ad xp̄m. Nā vnicuiq⁹ iusto dicetur. Intra in gaudiū dñi tui. Math. xxv. Et cito post intrabūt hi in vitā eternā: sed alij⁹ cāpana pulsante: hoc ē tuba sonāte clamabit̄ p angelos. Math. xiij. Exibūt angeli z separabūt malos de medio iustor̄: z mittēt eos in caminū ignis ibi erit fletus z stridor dentiū. Et ibidē: malos aūt foras miserūt: sic erit in ꝓsūmatiōe seculi. Exibūt ꝛc. Et nō mirū si mēdax ejiciet̄ a xp̄o. q⁹ naturaliter vnū ꝓtrarior̄ expellit reliquū. Modo xp̄s ē veritas. Joh. xiij. Ego sū via veritas z vita: g̃ necessario hō falsus z mēdax ejiciet̄ a xp̄o. Math. xxv. Inutilē seruū ejicite in tenebras exteriores. Dicit̄ q̄ si fiat circulus de terra hibernica: tante potentie est terra illa q̄ nullū aīal venenosū poterit illū circulū intrare vel si fuerit inclusum nō poterit exire: nisi aliunde violēter ejiciat̄. Terra ista veritatē designat i ps̄. Veritas de terra orta ē. Ista veritas potētissima circuit z munit vndiq⁹ xp̄m. in ps̄. Potēs es dñe z veritas tua in circuitu tuo. Mō vsq⁹ ad diē iudicij hoīes infecti veneno mēdacij cōtinent̄ a diuina veritate: sic q̄ impossibile ē eos euadere: cū sit nemo q̄ de manu ei⁹ possit eruere. Job. x. Sed certe tunc iudicabunt̄ z ejicient̄ extra circulū istū z tradent̄ passionib⁹ eterni ignis. Roma. j. Mutauer̄t veritatē dei in mēdaciū: ꝑterea tradidit eos de⁹ in passiones ꝛc. Sc̄do est hō dei finalis ꝑfago. j. Joh. iij. Uidete q̄lē charitatē dedit nobis de⁹ vt filij dei nōiaremur z sim⁹. Ergo sum⁹ generosi valde. Dei em̄ gen⁹ sum⁹ sicut Actuū. xvij. dr̄. Ipsi⁹ em̄ z gen⁹ sum⁹. Si vero ita ꝓtingeret q̄ fili⁹ nobilissimi regis cui ꝑparata esset honestissima ꝛgo z nobilissimi generis in spōsam illā repudiaret et vilissimi ribaldi filiā acciꝑet in vxorē: ipse fatue eligeret z turpiter degenerare⁹: z tā se q̄ suū genus mirabiliter deboneſtaret. Sed hō xp̄ian⁹ ē ille q̄ gen⁹ dei ꝑ fidē z baptismū intrauit. Joh. j. Dedit eis ptātē filios dei fieri. Isti ꝑparata ē veritas seu sapia in vxorē naturaliter: q⁹ oēs hoīes scire desiderant. j. metaph. et Sap. vij. dr̄. vice z ꝓsona nature humane. Hāc amaui z exq̄siui a iuuētute mea: z q̄siui eā mihi assumere spōsam: z amator fact⁹ sū forme illi⁹. Ista veritas est filia dei fm Bern̄. B Mēdaciū vo filia diaboli. Joh. viij. Mendax est z ꝑ eius. glo. i. mēdacij. Si g̃ hō relicta veritate dei filia: copulet sibi in vxorē mēdaciū filiā diaboli: turpiter degenerat z magnā verecūdiā sibi ipsi facit. Et ideo signāter amor isti⁹ sponse nobis interdicit̄. Eccī. vij. Noli amare mēdaciū aduersus fratrē tuū: neq⁹ in amicū sil'r facias. Scitis q̄ de re icōmuni dispar cult⁹ int̄ ꝓbentes ipedit matrimoniū ꝓbendi z dirimit tā cōtractū: mō hō z oīs rōnalis creatura colere debet deū. Anselm⁹ ca. ij. Cur de⁹ hō in ꝓncipio dicit rōnalē creaturā a deo factā esse iustā: vt illo fruēdo btā esset dubitare nō debem⁹. Et Catho. Si deus est anim⁹ vt nobis carmina dicunt. Hic tibi ꝑcipue ꝛc. Sed ꝓstat q̄ mendaciū colit diabolū: sicut filia patrē q⁹ patrē

sequit sua ples: z ideo de iure matrimonii tenere nō debet. Tñ si de facto tenet qd cōtinget: sine dubio q accipit filiā a patre debet z dotē cōsequēter accipe ab eodē: z certe dos quā diabolus dat cum filia sua ē infern⁹. Apocal'. xxj. Oīb mēdacis ps illoz ē in stagno ignis. Osee. x. Feriet⁹ fedus cū mēdacio z germinabit q̄si amaritudo iudiciū: z iō tales pñt dicere illud Esa. xviij. Percussim⁹ fed⁹ cū morte: z cū inferno fecim⁹ pactū. Scitis q de iure cōi q ꝫ bit ꝑmo cū vna: z postea cū alia: vocat bigam⁹ z efficit talis coꝝ iudice si agat ꝫ eū mortem quātūcūq; sit lr̄at⁹ nō euadit: sic xp̄ian⁹ ꝑmo cōtrahit cū veritate filia dei. Osee. ij. Sponsabo te mihi in iudicio z iustitia. Et infra. Spōsabo te mihi in fide: si postea ꝓtrahit cū mēdacio efficit bigam⁹: z i iudicio generali euadere nō poterit. Nota q posset ꝑbabilit dici de ista spōsa q̄ est veritas q satis ē formosa z amabilis intm̄ q veritas p se odiri nō poterit: nō tn̄ est bene fecūda: qz nō parit bonā prolē. Nā ſm salustiū: veritas odiū parit: z ideo dimittūt hoies veritatē cōiter: qz p eā incurrerēt odiū: sed illud nō rōnabile: imo amico socrate z amica veritate: sctm̄ est ꝑhonorare veritatē: vt ꝺr in ethi. Sed mēdaciū multo peiorem generat prolē: qz mendaciū est pctm̄: z pctm̄ cū cōsūmatū fuerit generat mortē. Jaco. j. Mors aūt infernal' est peior ples q̄z odiū malor̄ hoīm. Sit'r nō considerāt tales q est de veritate: sicut fuit de rebecca. Gen̄. xxv. q̄ habuit geminos ī vtero: iacob et esau sic veritas duos filios simul parit. s. dilectionem dei z odiū malor̄ hoīm. Malach. j. Jacob dilexi esau odio habui. Luc̄. vj. Beati eritis cū vos oderint hoies. Et ideo deponētes mendaciū loq̄mini veritatē vnusq̄sq; cū ꝓximo suo. ad Eph̄. iiij. Tertio est hō dei naturalis imago. Un̄ Aug⁹. xiiij. de trini. ca. xv. Eo q̄ppe mens imago dei ē quo etiā capax ē eiusq; ꝓticeps esse pōt: z ideo sicut in trinitate paterna memoria gignit verbū qđ est veritas ita mēs humana nullū aliud verbum gignere debet nisi verax. Eccī. xxxvij. Ante oia verbū verax p̄cedat te. Persone diuersor̄ regnor̄ z diuersarū terrarū facilit̄er ab inuicē discernunt̄ p diuersitatem idiomatū z linguar̄: vt cōiter: qz qui gallicū loq̄tur gallic⁹ est vel estimat̄: z q anglicū / anglic⁹ sic em̄ arguebat̄ ꝫ petrū q esset gallic⁹ z xp̄i discipulus. Math. xxvj. Vere z tu ex illis es: nā z loquela tua manifestū te facit. Sūt autē moralit̄ loquendo duo regna adinuicē in hac vita cōmixta: videlicet regnū dei z regnū mūdi: regnū xp̄i z regnū diaboli: regnū celeste z regnū terrestre. Et sicut ista distāt in regib⁹ z legib⁹: ita in idiomate nō cōcordāt. Nam idioma regni celestis ē veritas. in ps̄. Dñe in celo misc̄ia tua z veritas ꝛc̄. idioma vo regni terrestris siue mūdi ē falsitas. Osee. iiij. Nō est veritas nō misc̄ia: nō est sciētia dei in ter̄a. maledictū z mēdaciū: homicidiū z furtū z adulterium inundauerūt. Si ḡ hō velit ꝑpendere ad qđ regnum pertineat: videat cui regno in idiomate concordatur. Narrant hist̄orie q cū guilhelmus dux normanor̄um regnum anglie cōquisiuisset: deliberauit quomodo linguam saxonicam posset destruere z anglicam z normanniā in idiomate concordare: z ideo ordinauit q nullus in curia regis placitaret: nisi in gallico: z iterū q puer q̄libet pōdus ad litteras addisceret gallicū et per gallicū latinū: que duo vsq; ad hodie obseruant̄. Isto mō moral'r ꝓnceps hui⁹ mūdi diabolus est. Joh̄. xvj. Princeps hui⁹ mūdi tā iudicat⁹ ē. Sed verū est q principatū suū in mūdo nō habet hereditaria successione: sed violenta oppssione: et iō nō est heres sed cōquisitor: idioma ꝟo suū ꝑpriū in ꝑuincia infernali ē mendaciū. Joh̄. viij. Cū loquit̄ mendaciū ex ꝑprijs loquit̄: z ideo vt cōcordet mūdum cū ꝑuincia infernali in idiomate ordinauit q oia secularia in cōuentionib⁹ z mercationib⁹ z cōmutationib⁹ vtant̄ mēdacijs: z sicut puer docendus in schola ꝑmo addisc̄it gallicū: ita iuuenis seculo applicādus cū studio z labore addisc̄it loqui mendaciū. Hiere. ix. Docuerunt linguā suā loqui mendaciū. Un̄ Grego. xij. moral'. exponens illud Job. xv. Terrebit eū tribulatio z angustia vallabit eū: ꝑbat q omne illud qō malus hō ꝑpetrat relicta veritate vallat̄ tribulationib⁹ z angustijs z labore. Et hoc ꝑbat specialit̄ de mēdace sic. Mendax relicta veritate mentiri deliberat: vt audiētiū animū fallat. Sed quātus labor est sollicite custodire: ne ipsa eius fallacia deꝓhendi queat. Ponit quippe ante oculos quid sibi ad veritatē scientib⁹ rñderi possit z cū magno conatu ꝓtractat quō per argumētū falsitatis: documēta veritat̄ eruperet. Hinc inde dicta circūtegit: et ꝫ hoc vbi deꝓhendi poterit veritati simil̄ rēsponsionē querit: q̄ si vellet verū dicere vtiq; sine labore potuisset. Plana nāq; ē veritatis via: z graue ē iter mendacij. Un̄ ꝑ ꝑbetā ꝺr. Docuerūt linguā suā loqui mendaciū. hec Grego⁹. Et notandū q̄z uis boni mēritores pñt se arguere: seu iactare ingeniosos: nō tn̄ sapientes. Nā duplex est operatio scientis z sapiētis: sicut ꝺr. j. Elen. videlicet nō mētiri de q̄b⁹ nouit z mentiētē posse manifestare: z q̄cūq; mentit̄: arguit se nō esse sapientē. Et ideo Eccī. vij. Noli velle mentiri oē mēdaciū. Assiduitas em̄ illi⁹ nō ē bona ꝛc̄.

Lectio. XI

Olite celare mortē

n in erroꝛe vite vestre: neq; acq̄ratis ꝑditionem in opib⁹ manuū vestrarū: qm̄ de⁹ nō fecit mortē: nec delectat̄ in ꝑditione viuor̄.

Postq; spūssctūs declarauit q̄lit̄ hō tenet̄ ordinare ꝟtuose suas affectiones. Prio cogitādo. Secūdo suas locutiones ꝟmociocinādo. Dic vlteri⁹ docet quō hō debet ordiare suas opatiōes pctm̄ detestādo. Et circa hoc duo facit. Nā ꝑmo suadet hoī detestari pctm̄ terrendo p viā timoris. Scō suadet illud idē allicie̅do p viā amoris: ibi. Creauit em̄ de⁹. Circa ꝑmū duo facit. Quia ꝑmo dissuadet pctm̄ ꝓpter pene ꝫsequētis acerbitatē. Secundo ꝓpter dei ꝓhibentis voluntatem: ibi. Qm̄ de⁹ nō fecit mortē. Dicit em̄ ꝑmo sic. Nolite celare. i. diligere mortē. i. pctm̄ mortale qđ est causa mortis. Jaco. j. Pctm̄ cū ꝫsūmatū fuerit generat mortem. In erroꝛe vite vestre. i. erronee ꝫ dei pre-

ceptaviuendo. Prouerb.xiiij. Errāt q̄ opant malum. Augusti. Enchi.v. Nonnullis errasse ꝓfuit aliqñ: sz in via pedis nō in via mozū. Et ecce ꝓmuz motiuum quare nō debetis amare peccatū: videlicet pene sequētis acerbitas que est infernalis pena ipsa sola vocat ꝓprie ꝑditio. Prouerb.xv. Infernus t ꝑditio coꝝ dño quātomagis cozda filiorum hominū. Unde dicit. Neqz acquiratis perditionē in opib⁹ manuū vestrarū: quasi diceret: nisi per opa ꝓpria acquisieritis nūqz incurretis perditionē: vitam nō possum⁹ habere nisi ꝑ deum: sed perditionē acquirere possum⁹ ꝑ opera manuū nostrarum. Unde signant dicit Osee.xiij. Perditio tua israel ex te: tantū in me auxiliū tuū. Scōm motiuum: quare nō debem⁹ amare peccatuz: est dei ꝓhibentis voluntas. Quoniā deus mortē nō fecit. i. nō ordinauit nos ad mortē eternam: sz magis ad vitam q̄ vult oēs hoies saluos fieri: hoc est leges dedit ꝑ quas oīs homo saluari pōt si velit. Uel sic. Deus mortē nō fecit. i. peccata nō approbat: nec diligit. De quo tñ dicit. Nihil odisti eoꝝ que fecisti. Nec letat in ꝑditione viuoꝝ. i. nō ordinat ꝓmo t principaliter q̄ homies perdant: sed ipsi ꝑ maliciam ꝑdunt seipos. Joh.xij. Qui amat animā suam ꝑdet eam. Luce.ix. Filius homis nō venit aias ꝑdere sed saluare. Nolite g̃ celare mortem. Notandū q̄ metaphorice loquēdo peccatum satis ꝓuenienter vocat mors ꝓpter tres rationes. videlicet ꝓpter similem defectū: ꝓpter consimilem effectū t ꝓpter cōsimilem aspectum. De primo q̄ moriente coꝛpe talis est ꝓcessus in deficiendo. ꝓmo coꝛpus distemperat t distrahit. Scōo infirmatur. Tertio morit. Quarto portat extra domum. Quinto sepelit. Sexto a vermib⁹ consumitur. Isto modo aia ꝓmo distemperat t distrahitur ꝑ temptationē t cogitationem de peccato. Scōo infirmat ꝑ cōcomitātē delectationē. Tertio morit ꝑ consensum. Quarto asportatur de domo t elongat ab hom̄ibus ꝑ culpe sue abhominationem apud homines. Quinto sepelit ꝑ malam consuetudinē. Sicut em̄ terra vel lapis suppositus onerat t oppmit coꝛp⁹ ne resurgat etiā si posset: ita mala ꝓsuetudo ē quasi quedaz moles grauissime opprimēs t necessitās hominē ad peccādū Unde Aug. viij. ꝓfess. cap. v. Lex peccati est violētia cōsuetudinis qua trahit t tenet etiā inuit⁹ animus eo merito q̄ in eā nolens illabit. Et in eodem ca. cito post ꝓncipiū: loquēs de seipo ꝑ statu peccati ante baptismū suū. Suspirabā inqt ligat⁹ non ferro alieno: sed mea ferrea volūtate: velle meū tenebat inimicus: t inde mihi cathenā fecerat t constrinxerat me: q̄ppe ex voluntate puersa facta est libido: t dum seruit libidini facta ē ꝓsuetudo: t dū consuetudini nō resistitur facta est necessitas. hec Aug. Et hec ꝓsuetudo peccādi cōpat lazari sepulture: ſm eundē in sermone dñi in monte. li. j. c. xiij Et sicut videris: istis magnis t nobilib⁹ fiunt sepulchra honestissima de marmoꝛe: vel de alijs honestis lapidib⁹: seu lignis cū figuris t pictur̄ q̄ sīl' ornāt t onerāt t honestāt. Ita istis magnis t potētib⁹ mortuis ꝑ peccatū faciūt adulatoꝛes sepulchra dealbatat depicta: pigētes t palliātes: diminuētes vl' excusantes: imo cōmēdātes petā potētium: q̄ laudat petrū in desideriis aie sue: t iniqu⁹ bñdicit: t isti videntes eos honoꝛare t ornare: t ita faciunt: sz tñ simul cum hoc onerāt t oppriműt miseros ne resurgāt ꝑ pniaz depctis. Un narrat Gregoꝛ. xiij. moral'. ca. xix. q̄ xp̄s tres moꝛtuos suscitauit: puellā in domo: iuuenē i porta: lazaꝝ in sepulchro. Quartū vero moꝛtuū discipulo nūciāte cognoscit: sz tamē nō suscitat: q̄ valde difficile ē vt is quē post vsum male ꝓsuetudinis t adulātium lingue excipiūt a mētis sue moꝛte reuocet. De q̄ bene dicit. Sinite moꝛtuos sepelire moꝛtuos suos. Moꝛtui em̄ moꝛtuos suos sepeliunt: cū petōres petōris fauoꝛib⁹ pmunt: erat aūt lazar⁹ moꝛtu⁹: sz nō a moꝛtuis sepultus: sed a fidelib⁹ mulierib⁹ cum pietate sepultus. Sexto coꝛpus moꝛtuum a vermib⁹ ꝓsumit: t sic mēs ꝑuata vita gr̄e a vermibus ꝓscientie desperatiōis t finalis impenitētie coꝛrodit t moꝛdet. Sic igit ꝓueniens peccatum dicit moꝛs ꝓpter sīl'em defectū vl' ꝓcessuz deficiēdi: sic em̄ intrat in animā sicut moꝛs i coꝛp⁹ Ad Roma. v. Per hm̄ intrauit i mūdū t ꝑ peccatū moꝛs. Scōo vocat peccatū moꝛs ꝓpter ꝓsīl'em effectū. Moꝛs nāqz facit coꝛpus rigidū t frigidū: fetidū t putridū hoꝛridū t terreum t pōderosum. Isto mō moral' peccatū facit animā rigidā ꝑ superbiā t inobedientiam ad deū. Prouer.xviij. Cū obsecratiōib⁹ loqt̄ paup: t diues effabit rigide. diues. i. superbus fm glo. Et efficit animā frigidā ꝑ inuidiā quā vocat ꝓpheta maliciā. Hiere.vj. Sicut frigidā facit cisterna aquā suā: sic frigidā facit malicia animā suam. Fetidam ꝑ luxuriā. Esa.xxxiij. De cadaueribus eoꝝ ascendet fetoꝛ. Putridā ꝑ gule immoderantiā ꝑ quā sensus t rō sepeliunt t opiunt: t homo in asinuz cōmutatur. Hiere.xxij. Sepultura asini sepelietur putrefactus t ꝓiectus extra portas hierusalē. Hoꝛridā ꝑ iracūdiā. Gen̄.xv. Hoꝛroꝛ magnus t tenebꝛosus inuasit abraā. Terreā ꝑ auariciā: q̄ nihil sapit nisi terrenū: vt dicat tali anie sicut talpe dixit natura t deꝰ serpēti. Ge. iij. Terram comedes cūctis diebꝰ vite tue. Pigram per accidiam qua homo nihil boni opatur. Prouer.xiij. Ult t nō vult piger: aia autem opantiū impinguabit. Et cōueniens peccatū vocat moꝛs ꝓpter ꝓsīmilem effectū Ad Roma.viij. Peccatum vt appareat peccatū per bonum opatum est mihi moꝛtem: vt fiat supra modum peccās peccatum p mandatum. Tertio ꝓpter ꝓsīmilem aspectum. Quātūcūqz ei fuerit hō amabilis t pulcher t delicat⁹: statim post moꝛtē ē hoꝛribilis: turpis et abominabilis: t a cōtione hoīm seq̄strabilis t separandus est. Sic aia añ peccatū pulcherrima t formosa videt. Jurta illud Cant.iij. Tota pulchra es amica mea t macula nō est in te. Per peccatū veꝛo spoliatur gratuitis t vulneratur in naturalib⁹ fit feda t abominabilis coꝛam deo: vt dicat ei deꝰ illud Ezech.xvj. Ad omne caput vie edificasti signum ꝓstitutionis tue: t abhominabilem fecisti decoꝛē tuum. Et tunc per peccatum anima misera sepat a cōtione fideliū t amicitia dei t angelo

rum bonoꝝ. Prouerb. xiiij. in fine. Miseros facit ꝓpios peccatū. Fatuissimus operarius est ille qui difficillimis laboribus se fatigat: et tamen nihil stipendij vel mercedis reportat in fine. Quot laboribus difficultatibus et periculis se exponūt homines pro pctō: isti pro voluptatibꝫ: isti pro cupiditatibꝫ isti provanitatibus inexplicabile dictu: et quod erit stipendiū? Certe mortis dispendiū et infernale suspendiū. ad Roma. vj. in fine. Stipendia peccati mors. Et ideo postꝙ premisit sapiens. Nolite celare mortē: signāter subiūgit: neꝙ acquiratis pditionē in operibꝫ manuū vestrarum: quasi diceret: nullum aliud lucrū habebitis per pctm̄. Et quia manus est organū organoꝝ hominis: sicut dr. iij. de aīa. Ideo male operationes quecūqꝫ possunt exerceri per opera manuū prohibent. Secūdo notādum qꝫ ō triplici morte legimus in scriptura. Est em̄ mors claustralis cōuersationis: mors carnalis resolutionis: et mors infernalis cruciationis. Prima mors est voluntarie veneranda. Secūda est multifarie meditanda: et tertia est quotidie detestanda. De ꝑma notandū qꝫ sancta religio vocatur mors figuratiue. Unde vulgariꝰ regulares dicuntur mortui: et seculares viuentes. Et tamen malus secularis vere mortuus est: et bonus regularis vere viuens. Nam malo seculari dr Apoc. iij. Nomen habes vt viuas et mortuꝰ es. Et ō sanctis dr. ij. Corꝝ. vj. Quasi morientes: et ecce viuimus. Mortui em̄ sunt pctō: viuētes aūt deo. iuxta illud ad Ro. vj. Existimate vos qdē mortuos esse pctō: viuentes aūt deo in xpo iesu. Quare aūt religiosi mortui dicūtur ꝑ̄t aliqne congruitates adduci. Primo em̄ moriturus ꝓdit testamentuꝫ suū in quo legat aīam suā deo et corpꝰ tumulo: facultates amicis: et sup his executores assignat et ꝓstituit. Isto mō religiosus ꝓfitendo dat animaꝫ suā deo: corpꝰ assignat monasterio: facultates habitas et habēdas resignat mūdo. Executores illiꝰ testamenti ꝓstituit ꝑlatos suos: quoꝝ custodie tā corpus qꝫ aīam suā tradit. Item moritur² incipit amittere calorē naturalē: postea sensuū vsum exterioꝝ: sicut visus auditꝰ et hmōi: tandē vltimo motum suū ꝓpriū: ita qꝫ si moueri debeat de loco ad locū: oportebit qꝫ hoc fiat ꝑ alios nō ꝑ seipm̄. Deinde dimittit loquelā: pānus ei tribuit breuis et incerta mensura: et sic finaliter abscondit in sepultura. Isto modo moraliter ingrediens religionem. Primo amittit calorē: hoc est oēm calorem carnalem: vel mūdialem amicoꝝ vel parentū quo posset a mūdi ꝓtemptu et setā ꝓtēplatione retardari. Scō amittit quasi vsum sensuū exterioꝝ ꝑ honestam et religiosam custodiā: visus: auditus: et gustus. Tertio pdit loquelā ꝑ silentiū locis et tpibus ꝓuenienter seruatū. Silentiū nāqꝫ multū iuuat ad mentis recollectionē et grām ꝓsequēdā. In cuiꝰ figurā zacharias mutꝰ genuit iohānem. i. gratiā. Luc. j. Quarto pdit motū ꝓpriū. i. ꝓpriā voluntatē qꝫ nusqꝫ se mouet vel vadit: nisi per obedientiam vel licentiā ꝑlatoꝝ. Quinto tribuitur sibi pānus modicus: qꝫ habitꝰ vilis ad necessitatē nō ad superfluitatem. Et sexto tandē absconditur in claustro quasi in sepulchro suo: ne ꝑ seculi tumultus a sanctis occupatiōibꝫ perturbet. Unde istis sic mortuis dr ad Col. iij. in ꝓncipio. Mortui em̄ estis: et vita vestra abscōdita est cū xpo. Scda mors est carnalis resolutōis: et hec ē multifarie meditāda. Eccli. xiiij. Memor esto qm̄ mors nō tardabit. Et sicut idem cibꝰ est infirmo amarus: et sano suauis: ita memoria mortis sctis et virtuosis hoīb ē valde delectabilis: ipīs aūt et pctōribꝫ mirabiliter amara. Eccli. xlj. in ꝓncipio. O mors qꝫ amara est memoria tua hoī iniusto: et pacem habenti in substantijs. i. diuitijs suis. Et infra. O mors qꝫ bonus est iudiciū tuū hoī indigenti: et qui minoratur viribꝫ. Ista meditatio facit mundum contēnere. Hiero. ad paulinū. Facile contēnit oia qui cogitat se quotidie esse moriturū. Facit hominē carni resistere. Iuxta illud. Non aliter melius poterit caro viua domari: mortua qualis erit qꝫ semper premeditari. Item facit hoiem pctā vitare. Eccli vij. in fine. In oibus operibus memorare nouissima tua: et in eternū nō peccabis. De hac meditatione Seneca de copia verbo. Cum rerū natura deliberat hoc meditare quotidie vt possis equo animo vitā relinquere. Tertia mors est infernalis cruciationis et hec est quotidie detestanda. De qua in ps. Quasi oues in inferno positi sunt mors depascet eos. Quis est stolidissimū pecus et inter alias conditiones hoc habꝫ qꝫ si sit in domo accensa: nō exit ab igne: sed magis ingerit se igni. Sic dānati in inferno: ita effecti sunt stolidi: et per maliciam obstinati qꝫ de inferno qui est eis quasi domus accēsa nunqꝫ exibunt. Et hec est mors secunda. De qua Apoc. xxj. Et de hoc in ps. Mors pctōꝝ pessima Huic ꝓtrariat illa vita de qua loquens Ambro. ita ait. Est vita sine morte: certa sine sorte: dies sine nocte: gaudium sine merore: tranquillitas sine labore: fortitudo sine debilitate: rectitudo sine puersitate: pulchritudo sine deformitate: veritas sine falsitate: charitas sine inuidia: felicitas sine miseria: hanc nobis concedat etc.

Lectio. XII.

Reauit enī deus vt

c essent omnia et sanabiles fecit nationes orbis terrarum: nō em̄ est illis medicamentuꝫ exterminij: nec inferorum regnū in terra. Postꝙ spūssctūs dissuasit pctm̄ inique operationis incutiendo timorē ꝑ penā q̄ sequit. Hic dissuadet itidē alliciendo ꝑ amorē recitando diuina bñficia que hoi ꝓferūtur. Et circa hoc duo facit: nam ꝓmo declarat quales deꝰ fecit homines qꝫtū ad naturalia. Scō excludit tria ꝑ que homines se excusant a pctis: qꝫtū ad moralia: ibi. nō em̄ ē illis. Circa ꝓmū duo facit: qꝝ ꝓmo ostendit qliter deꝰ creauit omnia generaliter. Secūdo quale fecit genus humanū specialiter: ibi: et sanabiles fecit. Quantum ad ꝓmū continuans se ad precedentia dicit sic. Ideo deus non fecit mortem. i. pctm̄ quod ducit ad mortem: qꝝ deus creauit vt ēent oia: mors autem et pctm̄ facit hominem nō esse. Treno. iij. Patres nostri peccauerūt et nō sūt: et. j. Corꝝ. xij.

Si linguis hoim loquar: charitatē aūt nō habue
ro nihil sum. ꝛ Aug⁹. sup ioh em. Pctm nihil est: ꝛ
nihil fiūt hoies dum peccant. Exquo ergo de⁹ nō
solū creauit hoies vt essent: sed etiā oēs res vt eēnt
vnaquęq; in sua natura: manifestū est ꝙ deus non
fecit pctm: ꝛ ideo nō approbat pctm: per qō peccā-
tes a perfectiōe suę nature deficiūt. Dicit ḡ. Crea-
uit em deus vt essent oia: creauit sc̄z per potentiā:
oia in sapientia. ps̄. Omnia in sapientia fecisti: vt
essent. Ecce bonitas siue clementia. Aug⁹. xj. de ci
uitate dei. c. xxj. Tria maxime scīēda sunt de crea-
tura: quis eam fecit: per quid eā fecit: ꝛ quare eaz
fecerit. Et hec tria insinuat scriptura: cū dicit: di-
xit deus: fiat lux: ꝛ facta est lux: et vidit deus lucē
ꝙ esset bona. Si ergo querim⁹ quis fecerit: deus
est. Si per quid fecerit: dixit fiat: ꝛ facta est. Si q̄
re fecerit: qz bonus est: hec ille. vñ Damas. li. ij. c. ij.
Quia bonus ꝛ supbonus est deus: nō est ꝓtentus
sui ipsius ꝓremplatione: sed superabundantia bo
nitatis: acceptauit generare quedā q̄bus benefa-
ceret: ꝛ participata sua bonitate ex nō esse ad eē de
ducit ꝛ condit vniuersa. ꝛ Plato in thimeo. Opti-
mus erat ab optimo pozro inuidia relegata ē. Jta
qz ꝓsequēter sui similia cuncta pur cuiusqz natura
capar beatitudinis esse poterat effici voluit. Quā
quidem volūtatem dei originem rerū certissimaz
si quis ponat recte eū putare ꝓsentiam. hec Pla-
to. Ex quib formatur talis ratio. Amor ꝛ grati-
tudo cōpellunt hoiem cauere offensam benefacto
rum ꝛ amicoꝝ: sed deus est benefactor ꝛ amic⁹ ho
minū: precipuus qui creauit hoiem: ꝛ alia oia pro
pter hominem: ergo omnis homo vitare tenetur
ne cuz offendat ꝛ hec ro innuitur in littera. Crea
uit de⁹ vt eēnt oia. Cōsequēter post beneficiū crea
tionis subiūgit beneficiū recreationis seu reformā
tionis. Et dicit ꝙ nō solū creauit deus hoies iter
oia alia: imo fecit eos tales ꝙ si laberentur in pec
catū sanari pñt per sua sacramēta. Et hoc est quę
dicit. Et sanabiles fecit nationes orbis terrarū. ḃ
est hoies qui nascūtur de terra. Et ḃ est spāle bene
ficiū qō solis hoibus est collocatū. Angeli em insa
nabiliter peccauerūt. vnde Damas. li. ij. ca. iij. Sci
re oportet qm̄ qō hoibus est mors: hoc ē angelis
casus: ꝛ per ꝓns sicut hō mortuꝰ est insanabilis p
naturā: ita angelus post casum: sed hoi est hoc col
latum ꝙ licet multoties infirmet per pctm: semp
tamen manet sanabilis citra mortē: ꝛ hoc ē ꝙ de-
note recolit. ps̄. Benedic anima mea dño: et noli
obliuisci oēs tribulationes eius. Qui ꝓpiciatur
oibus iniquitatib tuis: qui sanat omnes infirmi-
tates tuas. Et istis recolligit talis ratio. Amor ꝛ
gratitudo cōpellunt hoiem vitare offensam illius
qui sanat ꝛ curat omnes infirmitates suas: sz deꝰ
hoc facit homini si velit: ergo ꝛc. Et hec ratio inui
tur in hac littera. Et sanabiles fecit nationes orbis
terrarum. Non nationes celoꝝ videlicet angelos:
sed specialiter nationes xp̄iano⁹. Jn ps̄. Non fe-
cit taliter oīi nationi. Nobis autem iam in noua
lege prouidit de tot remedijs: tot sacramētis tot
indulgentijs quibus sanari possumus si velim⁹.
Sed heu Hiere. ij. dicitur. Curabimus babylo-
nem ꝛ nō est sanata. Consequēter cum dicit. Nō
eni est illis. ꝛc. Excludit triplicē excusationē quaz
etiā solent pctores allegare. Ad excusandas excu
sationes in peccatis. Dicūt em ꝙ speciositas ꝛ bo-
nitas rerū creataꝝ allicit hominē ꝛ incitat ad ꝓcu
piscentiā oculoꝝ cōtra legē dei. Scōo addūt ꝛ di-
cunt carnis fragilitatē necessitare hominē ad pec-
catū. Tertio dicūt ꝙ demones hoies decipiūt et
peccare faciūt quadā violētia extrinseca. Sz istas
tres excusationes irrōnabiles tollit spūssctūs p du
as negatiuas. Primo duas pmas simul p vltam
negatiuā. Nō est em illis medicamētū exterminij.
Illis. i. creaturis oib quas deꝰ posuit in mundo
nō est refectio ad causandū pctm. Tertiā vo excu
sationē tollit p scōaz negationē. ibi. nec infero ꝓ re
gnum in terra. Cōtra duas pmas ḡ dicit: nō est il
lis. i. oibus reb quas creauit deꝰ: ꝛ posuit i mun
dū medicamentū exterminij. hoc est necessaria im
mutatio vel ifectio ad causandū exterminiū. i. pec
catum. ꝓpter qō hō exterminat. id ē incurrit ex ter
minū eternum: vel exterminat. id est extra termi-
nos eccl̄ie vtriusqz ponit. Et est metaphoricꝰ mo-
dus loquendi: quasi medicus diceret infirmo oīa
dendo sibi aliquē cibū extraneū: comedas secure
de isto: moderate tn̄: qz nihil piculi nihil mali i eo
est: nisi tu facias excessum. Et vult dicere ꝙ b̄nul
lo modo est imputandum bonitati rerū vel speciei
vel forme ꝙ hoies in amore mūdanoꝝ ꝓtra amo-
rem dei fingunt: sz tm̄ mō quersitati hoim q̄ ma-
le vtunt rebus bn̄ creatis. Et sic tollitur pma ex-
cusatio. Vñ aug⁹ de vera religione. c. xxxviij. Nec
aqua malū nec aliq̄d qō in aere viuit. Nā iste sub-
stātie sūt: sed malū est voluntaria precipitatio i aquā
et suffocatio quā mersus patit. Stilus ferre⁹ alia
parte qua scribam⁹: alia qua deleam⁹ fabricatus
est in suo genere pulcher ꝛ ad vsum nr̄m accōmo-
datus: ꝛ si q̄sq; ea pte scriberet qua delet: ꝛ ea ve-
lit delere qua scribit: nullo modo stilū malū fece-
rit: sed ipsū factū iure vituparet. hec Aug⁹. Scōa
excusatio pcōrū q̄ dicunt fragilitatem carnis ad
peccandū ipellere: excludit p illud idē. Nō enz est
illis medicamentū exterminij. hoc est ꝓcupiscētia
necessitās vel exterminās: sz exitās tantū quā hō
peccāda habere meruit: ꝛ de qua si velit pficit si re
sistit. Vñ Grego. ix. moral. ca. xxxvj. Supna di-
spensatio idcirco nos tota sibi intētiōe seruientes
carnē nostrā pmittit ipugnatiōib ꝓcuti: nec mēs
nostra audeat in supbia psumptionē sue securita-
tis eleuari: vt dum pulsata trepitat: in solo auctoꝛ
ris adiutoꝛio: pedē robusti⁹ spe figat. Jtē lib. ix. c.
iij. dicit sic. Ad ima q̄ppe trahit caro ne extollatur
spūs: ꝛ ad sūma trahit spūs ne pternat caro: spi-
ritus leuat ne iaceamus in imis: caro aggrauat
ne extollamur ex sūmis. Et sic fm Grego. quodā
certo moderamine fit vt carne deprimēte sed non
pternente: hō desperationis lapsū caueat: ꝛ spū ele
uante: ꝛ tm̄ tētatiōes sentiēte: superbie casum eua
det: et sic dum spūs sursum trahit ꝛ caro retrahit
subtilissimo interni iudicij moderamine infra sū-
ma ꝛ supra infima in quodam medio anima libe-
ratur. Et sic pz ꝙ nō est in homie medicamētū ex-

nabilem: z ad imaginē similitudinis sue fecit illū.
Tertia excusatio peccato⁹ est ꝓpter demonū infestationes: sed excusatio ista excluditur per tertiā
£ negatiuā que est ista. Nec infero⁹ regnuz in terra id est regnum vel dominiū: infero⁹. i. demonū: nō est in terra. i. in hoibus viuentib⁹ in terra z de terra existentib⁹: zio lz hoibus possunt malū suggere z tentare: sed nullo modo violentare ꝓmittunt hoiem: z ideo dominiū nō habent in hoie: nisi hō sponte ꝑ liberū arbitriū eis subdi velit. vñ Bern. sup cantica sermo. lxxxvj. Impulsor hois diabol⁹ est. Impulsor mūdus: impulsor hō. Quis iste hō sit queris: quisq; hō sui: noli mirari: vsq; adeo impulsor sibi ē z sumet ꝑcipitatorz vt nō sit qō in altero impulsare formidas: si ipse a te ꝓias ꝓtineas manus: manus tua ꝓsensus tuus. Nota sup illō Creauit deus vt essent oia q⁹ ꝓsideratio creaturā ꝓpter hoiem factarū: mouet hoiem erga deum ad q̄nq; laudabiles dispositiones: mouet em̄ hominē ad amorē: ad honorē: ad stuporē: ad timorē: z ad laborem. De ꝓmo Aug. x. ꝓfes. ca. xvij. Celū z terra z oia que in eis sunt: ecce vndiq; mihi dicūt vt te amem: nec cessent dicere oibus vt sint inexcusabiles. Et infra. c. vij. Quid aūt amo cū te amo: nō spēm corporis: nō decus tpis: nec candorē lucis nec dulces melodias cātilenarū: nō flo⁹ z vnguēt⁹ z aromatū suauitatē: nō manna z mella: non membra acceptibilia carnis amplexib⁹: nō hec amo cum amo deum meum et tamen amo quandam lucem: quandam vocem: z quendam odorē z quēdam cibum: z quēdam amplexum interioris hois mei: vbi fulget aio meo qō nō capit locus: z vbi sonat qō nō capit tps: z vbi olet qō nō spargit flatus z vbi sapit qō nō minuit edacitas: z vbi heret qō nō diuellit satietas hoc est qō amo cū deū meū amo. De isto amore Hugo de arra aie loquens aie sue dicit. Magno debito obligata est aia mea z multum accepisti vel habuisti: z pro his oibus nō habes quid retribuas nisi vt tm̄ diligas. Nam qō ꝑ dilectionem datum est nō melius nec decentⁱ⁹ q̄s ꝑ dilectionē rependi pōt. Sapien. xj. in fine. Diligis oia que sunt z nihil odisti eoz⁹ que fecisti. Ex quo ergo ꝓpter dilectionem hois omnia fecit: rationabile est q⁹ super oia ab homine diligat: imo sicut a deo per amorem ꝓceduntur: ita per amorem reguntur: z per amorem in deo redeūt q̄tum possunt fm Boetiū. iij. de cōso. metro. vj. Unde oia res nititur facere orbem sui: id est circulum. Unde dicit: hic est cunctis cōmunis amor. Secūda consideratio creaturarū mouet hominē ad honorem debitum deo impendendum: omnis em̄ creatura pro sue nature potentia deum nititur honorare: nec est aliqua res corporea que suis legibus nititur obuiare. vnde Boetius. iij. de conso. prosa. xij. probat q⁹ omnes res a deo quasi voluntarie regūtur seq; ad disponentis nutum conuenienter z cōtemperate cōuertunt: nec bonū regimen foret si foret iugum detractantiū non obtemperantiū sal⁹: ideo concludit q⁹ nihil naturam suam seruās deo contrariari coꝑatur: z hoc est qō dicitur. Sapiē. viij. in ꝓncipio. Attingens a fine vsq; ad finem fortiter z disponēs oia suauiter. De isto honore loq̄t Ansel. j. cur deus hō. c. xij. Sic oīs voluntas rōnalis creature subiecta debet esse voluntati dei: et hoc est debitum qō deber angelus z homo deo qō soluendo nullus peccat: z qō omnis qui nō soluit peccat: hec est iusticia siue rectitudo volūtatis que iustos facit siue rectos corde. i. voluntate: hic est solus honor z totus quem debemus deo et a nobis exigit deus. Hec Ansel. Hanc ꝓsiderationem creaturarū: habuerunt illi tres pueri in fornace qui omnes creaturas singillatim ad deū laudandum z honorandū inuocandum induxerunt. Daniel. iij. Benedicite oīa opa dñi domino. j. Pe. iij. In oibus honorificetur deus. Tertia cōsideratio creaturarū mouet ad stupore⁹. Non enim est tam parua creatura in hoc mundo cuius naturā cōpositionem z virtutē possit cōprehendere intellectus: sed magis stupere z mirari. Hiere. v. in fine. Stupor z mirabilia facta sunt in terra. Eccī. xj. Mirabilia opa altissimi solus: z gl'osa et abscōdita z imensa opa illius Quarta ꝓsideratio creature mouet hominē ad timorem. Omnis enim creatura triplici voce alloquitur hominē: sicut dicit Hugo de archa noe. In hoc ei genere cōtemplationis audiuimus omnē creaturā tribus vocibus nobis loquentem. Prima vox dicit. Accipe. Scōa dicit. Redde. Tertia Fuge. Accipe beneficiū. Redde debitū. Fuge supplicū. Pria vox ē famulantis. Scōa est āmonentis. Tertia cōminantis. Vox famulātis est. Celū dicit. Ego ministro tibi lucē in die vt vigiles: tenebras in nocte vt pauses: ego ad oblectationes tuas gratas tpm vicissitudies paro z tempero: veris z estatis feruorē: autūni plenitudinē: algorem hyemis: z ego alternātibus incrementis dierum z noctiū: spatia simili ratiōe dissimiliter extendo: vt z varietas tollat fastidiū z noua oblatio pareat oblectamentuz Aer dicit: vtilem tibi ꝓbeo flatum: z omne genus auium ad tuum mitto obsequiū. Aqua dicit. potum tibi prebeo: sordes purgo: arentia rigo: et diuersa genera piscū ad tuum vsum ministro. Terra dicit. ego te porto: pane confforto: vino letifico: omni genere fructuum oblecto: diuersis animalibus mensas tuas impleo. Scōa vox admonētis est. mundus dicit: vide homo quō amauit te qui ꝓpter te fecit me: seruio tibi quia factus sum ꝓpter te: vt tu seruies illi q̄ fecit te z me: me ꝓpter te: te ꝓpter se: si sentis beneficiū redde debitum. Accipis benignitatē: redde charitatē: hoc tribuit de⁹: hoc exigit deus. Tertia vox cōicantis est: ignis dicit a me combureris: aqua dicit: in me submergeris. terra dicit: a me sorberis: infernus: a me deglutieris: quia omnis creatura sicut ex conditiōe homini famulatur: sic etiā peccatoribus pro malorum suorum conscientia cōminatur: vt in singulis creaturis se punire timeant qō se meruisse cognoscunt. hec ille. Et ideo signanter dicit. Eccī. xxv Timor dñi sup oia se suppositit: qz er oīm creatura hō debet cōcipe timorem dei. Quinta consideratio creaturarum seu vniuersi mouet hominē ad laborem. Omnis em̄ creata natura habet ali

D Dīb creatū tri
voce alloq̄t h

quã vtilem operationẽ. Vñ cõmẽtator.ir. metaphi.ca.vij. Qui aufert ꝓprias opatiões a reb⁹ aufert rerũ essentias. Hõ autem ad laborẽ nascitur. Job.v. Et iõ cauendũ est sibi ne ociosus z inutilis habeat. Et rogand⁹ est de⁹ vt nobis cooperari dignetur; qz ipse est de q̃ scribit Esa.xxvi. Dia opera nr̃a opatus es in nobis dñe.

Lectio.XIII.

Justicia enĩ perpetua

I est z imortalis: iniusticia aũt mortis acquisitio. Impij aũt manib⁹ z verbis accersierũt illã: z estimãtes illã amicã defluxerunt z spõsiones posuerũt ad illã: qm̃ morte digni sunt q̃ sunt ex pte illius. Postq̃ spũssctũs rõabilr reprobauit triplicẽ iniustorũ hoim excusationẽ. In ista pte soluit quandã incidentẽ dubitationẽ: z incidit dubitatio ex imediate p̃dictis. Nã declaratum est q̃ peccatores se nõ possunt excusare p rerum sensibiliũ delectationes nec p carnis inclinatiões: nec per demonũ intrinsecas suggestiões: z certum est

A q̃ deus ab initio creauit hominẽ iustũ in statu innocẽtie. Est ergo dubitatio: vñ ꝓmo ꝓueniat iusticia in genere humano: ex quo creat⁹ est iustus: et se potuisset si voluisset in iusticia cõseruasse. Et circa hãc dubitationẽ sic ꝓcedit. Primo enĩ ꝓmittit q̃d dubitatio supponit. Scõo dubitationẽ soluit. ibi. impij. Premittit duo. Primum est q̃ iusticia homis quantũ in se est vel fuit potuit fuisse ꝓpetua: qz deus nõ potuit eã separare a volũtate ipsa nolente fm aug⁹. de libero arbitrio. c. vij. Silr iusticia est ꝓpetua z imortalis effectiue: qz facit homines perpetuos z imortales. Sap. v. Justi autem in ꝓpetuũ viuent. Iniusticia vo est acquisitio mortis: qz in ps̃. Virũ iniustũ mala capiẽt in interitu. Est ergo dubitatio. Unde ꝓuenit iniusticia et mors in gñe humano: ex quo creat⁹ fuit homo iustus: vel sine iniusticia habẽs immortalitatẽ in sua potestate: qz nisi fuisset iniusticia precedẽs: nũ q̃ fuisset mors subsecuta. Ad Rom̃. v. Peccatus intrauit in mũdum z ꝑ peccm̃ mors. Nunq̃d possunt dicere impij q̃ deus fecit eos iniustos. Probatum est enĩ in lectione precedente q̃ nulla creatura alia a voluntate põt facere voluntatẽ iniustã et cõstat q̃ facta est iniusta: ergo relinquitur q̃ vel deo vel a seipso facta sit iniusta. Consequenter ibi Impij. soluit istam dubitationem. Et in soluendo dicit tria. Primus est q̃ primi parentes spõtanee peccauerũt. Scõo q̃ erronee iudicauerunt. Tertio q̃ suam plem ex pactione dãnauerũt. Dicit ergo ꝓmo sic. Impij aũt. i. primi parẽtes a pietate q̃ ẽ cultus dei: recedẽtes manib⁹. i. opibus comedendo pomũ vetitum: z verbis colloquẽdo serpẽti accersierũt illã scz iniusticiã z estimantes illam. s. iniusticiam vel transgressionem diuini ꝓcepti amicam id ẽ vtilem z expedientẽ eis: quia putauerunt q̃ iuxta ꝓmissionẽ facti fuissent sciẽtes sicut dij. Ben. iij. Defluxerũt. i. sponte ꝓcipitauerunt in illã trãsgressionẽ siue iniusticiam: vel defluxerunt. i. perdiderunt stabilitatẽ iusticie originalis. Et sponsiones. i. pacta vel promissiones seu federa posuerunt ad illam. s. iniusticiam z morte. Et quale pactum est. Certe tale: qm̃ digni sunt morte: q̃ sunt ex pte illi⁹. i. oẽs q̃ de illis ꝓmis parẽtib⁹ obligat⁹ iniusticie descenderũt. Adam enĩ cõmisit crimen lese maiestatis: ideo puniri debuit tam in se q̃ in suis filijs. ad Ephe. ij. Eram⁹ filij ire. Hic autẽ B incidit dupler dubitatio ĩfalis. Prima est: vtrũz virtutes cardinales manebũt in patria. Istã questionẽ pertractat bt̃us Augu. xiij. de trini. c. ir. de magis: vbi recitat opinionem Tullij in hortensio dicentis: virtutes quattuor cardinales nõ manere post hanc vitam. Si aũt esset q̃ post hanc vitã imortaliter liceret viuere in insulis sanctor̃ vt fabule referũt. Quid enĩ indigerem⁹ fortitudine: cũ nullus labor futurus sit vel periculũ: vel de quo fieret iusticia: cũ nullus appetet alienũ. Ad q̃d tẽperantia: qm̃ nulla est libido: sic quid esset prudentia: cum nulla sit electio boni vel mali. Unde subdit. Si sic viueremus: essem⁹ beati sola cognitione nature qua nihil ẽ meli⁹ ac amabilius. Sz hãc vitam nõ tenet Augustin⁹: sed plane dicit q̃ iusticia manebit: de alijs q̃ fortassis manebunt: sz tam iusticia q̃ prudentia habebunt alios actus q̃ modo habent. Qõ enĩ nũc agit iusticia in subueniẽdo miseris: qõ prudentia in precauendis insidijs: qõ fortitudo in perferendis molestijs: qõ temperantia in coercendis delectationibus prauis. Nõ ibi erit vbi nihil oĩno mali erit. Sed tunc erit op⁹ prudentie: nullum bonũ deo preponere vel equare. Fortitudinis ei fortissime coherere. Temperantie nullo norio delectari. Justicie subiectum eẽ deo. Hec est sententia augusti. Aliter dicit sanct⁹ Thomas. ij. ij. q. vj. articu. vij. Dicit enim q̃ in istis virtutib⁹ aliq̃d est materiale z aliquid formale. Materiale est quedam inclinatio partis appetitiue ad passiones vel operationes fm aliquẽ modũ. Formale autem est ordo rationis determinãs modũ illum. Dicit ergo q̃ virtutes iste nõ manebunt q̃/tum ad suũ materiale: q̃tum autẽ ad suũ formale manebũt. Sed iste modus dicendi nõ apparet clarus. Tuz qz virtus est habitus simpler nec potest componi ex inclinatione in appetitu z alio existẽte in rõne: z maxime fm eum: qz ponit q̃ fortitudo et tpantia sint incõcupiscibili z irascibili quas ponit potentias irrationales affixas organis corporeis prudentiã ponit in ratione: z iusticiam in voluntate. Ratio autem fm eum differt ab appetitu sensitiuo: z per consequens est imaginabile q̃ aliquis habitus componatur ex re existente in ratione: et re existente in appetitu sensitiuo. Unde facilius videtur dicendum q̃ manebunt ibi habitus illi: sed habebunt alios actus. Justicia autem plenius manebit q̃z alie: qz ꝓncipaliorem actuz habebit q̃/nũc: scilz reddere vnicuiq̃ quod suũ est: deo amorem sup omnia: z proximo fm mensurã voluntatis diuine: z ideo de ea signanter dicitur q̃ est perpetua z imortalis. Põt tm̃ saluari dictum scti thome: vt scz dicatur nõ intelligere de compositione reali alicui⁹ virtutis de numero istarũ: sed de connotatione termini: quia iste terminus tpantia formaliter est habitus compescin⁹ passionũ gustus:

tactus: z sic in recto dicit habitū: z in obliquo pas-
Lsiones: z sic de alijs. Secūda dubitatio lr̄alis ē
an iusticia orig̃alis includat aliqō donū supna-
turale. Et dicendū q̄ si iusticia originalis dicat p̄-
fectam anime ad deū subiectionē z corpis ad ani-
mā: cū ania sine p̄fecta grā nō possit subdi. patet q̄
sic. Sed si p̄cipue corpis ad animā: sic nō oportet
Sic eni vocatur naturalis rectitudo vl' iusticia q̄
anima corpori p̄ficiebat in statu innocētie. Jux ta
illud. Justicia eñ ꝑpetua est. Notandū q̄ iusticia
est munimentū p̄liantis: ornamentū triumphan-
tis z instrumentū iudicantis. Propter primū cō-
paratur lorice. ad Ephe. vi. z vltimo. State ĩdu-
ti lorica iusticie tē. Est enim lorica gen⁹ armoꝝ
defensiuoꝝ z nō inuasiuoꝝ: z disponit ipsum
hominē ad sustinendū inuasiones alioꝝ sine lesio-
ne vulneris. Isto mō iusticia innuit hominē inter
p̄secutiōes vt nihil ei noceant si iusticiam habeat.
Matth. v. Beati q̄ p̄secutionē patiunt ꝓpter iusti
ciam. Ista lorica debet hō indui vt oñe opus suū
iusticia regulet: sicut arma lorice valent ad caput
tybias z pedes z ad totum corpus sic iusticia. Et
ideo signant̄ dr de iusto. Indutus est iusticia z lori
ca z galea salutis in capite eius. Scō o iusticia est
ornamentū triumphātis: z ideo cōparat̄ corone in
ludis agonisticis sicut in palestra vel cursu p̄ponu-
tur brauium in fine stadij: z illud est p̄miū certā-
tis: sicut tāgit apl's. i. Cor. ix. Stadiū in quo cur
rimus est vita p̄ns cui⁹ termin⁹ est mors. In isto
termino reponit̄ merces nr̄a finalis. Juxta illud
Eccl. iiij. ꝓpe finem. Usq̄ ad mortē certa p̄ iusticia
Sed certe p̄tingit hoīb⁹ impedimētū incurrendo
ꝓpter qō deficiunt a triumpho: sicut p̄tigit atalan
te virgini p̄ hypomenē. De qua narrat Ouidius.
x. metamor. ꝓpe finē q̄ tante agilitatis fuit in currē
do q̄ a nullo viuente vinci potuit: nec aliquē virū
dignabatur habere nisi q̄ eam p̄mo cursu vicisset:
et simul cū hoc fuit tante venustatis z pulchritudi
nis: q̄ ab oīb⁹ nobilib⁹ amabat̄: z currebāt multi
eius nuptias affectātes: sed oēs defecerunt z ca-
pitib⁹ plectebant̄. Tandē iuuenis quidā ifor ma
tus a venere: nuptias eius postolauit: z atalanta
offert se certami. Cui iuueni venus tria poma au
rea dedit: vt ea iuxta stadiū p̄icceret z a cursu suo
faceret virginē deuiare. Currūt agillime hinc in-
de: incipit hypomenes fatigari. p̄iecit pomū aure-
um. Illa videns pomum diuertit a stadio: hypo-
menes p̄terijt eā z p̄cucurrit. illa deuiationē velo
citate cōpensans celeriter eum attingebat. p̄iecit
scōm: de quo ꝓsimiliter fecit: ille tandē cum essent
ꝓpe metā fortiter p̄roiecit tertiū: z longius a stadio
q̄ p̄us fecerat: illa cupiditate allecta cucurrit ad
pomum: z interim hypomenes metam attigit: et
sic ō virgine victoriā reportauit. Virgo ista veloci
sima est anima humana que est mire venustatis:
quia creata ad dei imaginē z nimie agilitatis: q̄
affectionibus z cogitationib⁹: nunc est rhome: nūc
est parisius: nūc in celo: nūc in terra: nunc in infer-
no. Ista habet currere p̄ stadium vite p̄sentis ad
brauium finalis iusticie. Sed vnus agillimus q̄
simul cum ea conatur currere: videlicet diabo-
lus qui cursor velocissim⁹ est. Job. xv. Currit ad-
uersus deum erecto collo. Iste videt q̄ virtute et
velocitate non potest eam vincere: z ideo cautelis
vtitur p̄ virtute. Habet tria poma aurea. i. tres
peccatoꝝ delectationes quas p̄oiecit iuxta viam
hui⁹ vite. Una q̄si cito post p̄ncipiū. Secūda in
medio. Tertia ꝓpe metam. Prima iuuenib⁹. Se-
cundam viris. Tertia senibus. Primū pomū est
delectatio lasciuie. Scōm superbie. Tertiū auā-
ritie. Et si ꝓtingat q̄ aliquis nō impediat̄ p̄mis
duob⁹ vir tertiū euadere poterit. z sic perditur co
rona iusticie finalis. Et ideo necesse habemus cer
tare viriliter: z per virtuosam continentiam a tali
bus abstinere. iuxta illud Apli. i. Cor. ix. Omnis
qui in agone cōtendit ab omnibus se abstinet sup-
ple istis tribus. z Eccli. xv. Qui continens est iu-
sticie apprehēdet illam. Sic enim certauerat z cu-
currerat Paulus sicut ipemet recitat. ij. Thym.
iiij. dicens. Bonū certamen certaui: cursum con-
summaui: fidem seruaui. de reliquo reposita est
mihi corona iusticie. Tertio iusticia est instrumē-
tum iudicantis. Sine enim iusticia nullus superi-
or iudicat nec bene dispōit: z ideo comparatur re-
gule. Sicut enim latomus lapidem cedens: z cō-
planans duo semper habet in promptu. videlicet
regulam z martellum: z cū martello percutit: cuz
regula dirigit z examinat planiciem. Ita bon⁹ iu-
dex vel prelatus quicūq; duo debz habere in ma
nibus malleū ad corrigendum delicta: z regulam
legis z iusticie: ne fiat excessus in vindicta. Esaie
xxviij. Ponam iudicium in pondere: z iusticiam in
mensura. Grego. xix. moral'. ca. xi. Ille iusticia si-
cut vestimento vestitur: qui se vndiq; bono opere
protegit: z nullam partem actionis sue nudam re
linquit. Nam qui in aliquibus actionibus et iu-
stus: in aliquibus iniustus: non est perfecte vesti-
tus Job. xxix. Justicia indutus sum: z vestiui me
sicut vestimento.

Capitulum. II Lectio. XIIII

Jrerunt impij cogi

D tantes apud se non recte. Eriguū z cū
tedio est tempus vite nostre: z nō est re
frigerium in fine hominis z non est qui agnitus sit
reuersus ab inferis. Post q̄ spiritussanctus capi
tulo precedenti persuasit hominibus seruare iu-
sticiam tanq̄ medium necessarium ad acquiren-
dam sapientiam. Juxta illud Eccli. i. Fili concupi
scens sapientiam serua iusticiam z deus prebebit
tibi illam. In hoc scō o capitulo reprobat quādam
detestabilem opinionē tam iusticie q̄ sapientie cō
trariā. Et circa hoc sic p̄cedit. Primo ponit repro
boꝝ erroneam opinionē. Secundo opinionis ori
ginem z occasionem. ibi hec cogitauerunt. Circa
primū duo facit. Primo ponit malorum prauaꝝ
opinionem. Secūdo describit iuxta illam illoꝝ
cōuersationem. ibi venite. Circa primum adhuc
duo facit: q̄ primo opinio ponitur: secundo opinio-
nis probatio. ibi. quia ex nihilo nati sumus. Cir A
ca primum sciendum q̄ opinio est ista breuiter. q̄
vita ista corporali finita: nulla restat alia nec in

gloria nec in penaꝫ ſicut beſtie moriunt totaliter in corpore t aiaꝫ ita ponit hec opinio de boibus q̄ penitus moriunt. Un̄ hec opinio negat immortalitatē aie t penas t p̄mia poſt hāc vitā durare. Sic ergo dicit. Dixerūt impij. i. cogitauerūt occulte: t verba mētis dixerūt credēdo t aſſerēdo. Jn ꝑs Dixit inſipiēs in corde ſuo: nō eſt de⁹. Et hoc non recte: q̄ falſū eſt in rei veritate: t ſiḿ hominꝫ p̄cipitur credere ꝯtrarium. Sed q̄d dixerunt. Eriguū cū tedio tc̄. Et nota q̄ tres ꝓpoſitiones dicūt quaꝝ p̄ma eſt vera t due que ſequūtur ſūt falſe: quia nulla doctrina eſt q̄ nō aliqua vera habeat admixta. Omnis ꝑditor t deceptor operit falſitatem ſuā aliq̄ colore t opione boni: ſicut ille q̄ vult ꝑpinare venenū nō exhibet illud in ꝓpria forma nec cū aliq̄ amaro: ſꝫ magis cū aliq̄ dulci t delectabili. iuxta illud metricū. Sepe venenū ſolet inf̄ dulcia poni. Ut lateat virtū ꝓprietate boni. Et ſic iſti impij tres ꝓpōnes ꝓponūt quarū p̄ma eſt veriſſima t certiſſima. Scōa falſiſſima. Tertia eſt falſa ſed nō ita manifeſte falſa. Prima ꝓpoſitio hec eſt. Eriguū t cū tedio eſt tp̄s vite nr̄e. Scōa ē q̄ poſt mortē non eſt temp⁹ p̄mij t q̄etis. Un̄ dicit ſic. Et nō eſt refrigeriū in fine boīs: hoc eſt quātumcūq̄ hō bñ vixerit t iuſte: t a delectatiōibꝫ irrationabilibus ſe abſtinuerit: nihil ſibi poſt mortē tribuet ꝑ merito q̄ nō eſt refrigeriū i fine. i. quies poſt mortem: t iſtud eſt falſū: q̄ dr̄ Hiere. vij. Ambulate in via bona t inuenietis req̄em animabus veſtris. Et Hiere. vij. Ambulate in oīi via quā mādaui vobis vt bñ ſit vobis Et Sap. iiij. Juſtus ſi i morte ꝓoccupat⁹ fuerit i refrigerio erit. Jtē ꝑs. Trāſiuim⁹ p ignē t aquā t induxiſti nos in refrigeriuꝫ Tertia ꝓpoſitio dicit q̄ poſt mortē hominis nullus erit locus tormenti vel pene. Un̄ dicūt nō eſt qui agnitus ſit reuerſus ab inferis. quaſi dicerent: ſi eſſet aliq̄s talis locus tormento ꝓ illi q̄ ſunt ibi puniti accederēt aliq̄n ad nos t nobis de ſuis penis nunciarent. Sed iſti fatue t falſe loquuntur. Fatue nō aduertētes illud Luce. xvi. Chaos magnū firmatum eſt inter nos t vos: et qui volunt tranſire hinc ad nos non poſſunt: neq̄ inde huc trāſmeare: t hoc de lege cōmuni. Falſe loquuntur quia et chriſtus ab inferis reſurrexit. Johā: xx. Et Laz a
B rus ſimiliter. Johānis. xi. Circa iſtam litteraꝫ ſunt duo querenda. Primum. Utrum anima ſit immortalis: t ſcōo dato q̄ſic. An hec poſſit probari euidenter ratione naturali. Quantum ad primum eſt ſciendum q̄ animam humanam immortalem eſſe: a potiſſimis philoſophis eſtimatū eſt: a ſcriptoribus catholicis p̄dicatur: t quaſi infinitis miraculis approbatur. Primuꝫ patet ꝑ philoſophiam Platonis i Timeo. c. iiij. vbi inter mlta erronea que de anima dicit humana: hoc vnū verum interſerit q̄ anima eſt immortalis: t ſm q̄ paſſiones vicerit ul' ab eiſdē victa fuerit: premiabitur vel punietur poſt mortē. Unde ponit q̄ ſi anima exiſtens in corpore virili: vincat a corpis paſſionibus poſt ſeparatiōeꝫ a corpe virili in corp⁹ muliebre mittet: t ſi ſe ibidē male habuerit: in corpus pecoris tranſibit poſt mortem in penam: et ſcōm q̄ male vel peius ſe habuerit: in deterius pec⁹ vertetur finaliter tñ oēs redibunt ad originalē innocētiam t dignitatē. cum fuerint per penā ſufficienter erpiate. Jtem in libro quē ō aia cōpoſuit t phedonis noīe intitulauit: rōnes adducit ad īmortalitatem aie cōprobandā. vbi plane dicit. q̄ ſupueniente nece in boīem. q̄ mortale eſt ipſi⁹ defungit q̄ vero īmortale: integrū t īmortale euolat abiēs cedenſq̄ loco. De quo ſm eū heſitare nō cōuenit alicui mentē habenti. vbi etiā ponit q̄ q̄n boies defūguntur ducūtur in chaos: t q̄ ſcētē deguerūt: p̄miantur. q̄ vero iniuſte puniūtur: imo hoc ait. O viri iuſtū eſt intelligere: quīn q̄dez ſi aia īmortalis eſt ſollicitudine indiget: nō p iſto tp̄e ſolum in q̄ vtiq̄ vocam⁹ viuere: vnū pro vniuerſo: ſi em̄ eſſet mors vniuerſi liberatio: inuento eēt malis certe morientibus a corpore pariter liberari. t ab ipſoq̄ malicia cū aia nūc ſane q̄m īmortalis apparet eē nulla ꝑfecto erit ipſi⁹. alia fuga maloꝝ neq̄ ſaluatio q̄ꝫ vt optima atq̄ prudentiſſima fiat: t infra dicē maloꝝ aias ingreſſuras tartarū. vñ nūq̄ egredietur t hoc eſt ꝯtrariū illi dicto ſuperius in Timeo. Secūdo ꝓꝫ hoc idē ꝑ pythagorā q̄ recitat Ouidius v. metamor. vbi dicit ſic. Morte carēt aie ſemp̄q̄ priore relicta. Sic de iouis domibꝫ viuūt habitāq̄ recepte. Sꝫ meli⁹ dicit pythagoras inverſibus aureis. Sicut allegat Calcidi⁹ in cōmēto Timei platonis. vbi dicit Corpore depoſito cuꝫ liber ad ethera perges. Euades boiem fact⁹ deus etheris alti. Jtem hermes trimegiſtus ad aſclepiū prope ꝓncipiū. O aſclepi oīs humana aia īmortalis eſt ſed nō vniformiter cūcte: ſed alie alio more. Et infra poſt mediū libri. Cū fuerit aie e corpore egreſſio. tūc examen meritiq̄ eius arbitriūq̄ trāſiet in ſūmi demonis ptātem. ſi eq̄ eam cū piā iuſtāq̄ proꝑuiderit: in ſibi cōpetentibꝫ locis manere p̄mittit. ſi aūt delicto ꝓ illā maculis vitiiſq̄ obligatā viderit deſup ad ima deturbans p̄cellis aeris. ignis t aque ſepe diſcordantibꝫ tradet: t ſic inter celum t terrā mūdanis fluctibꝫ in diuerſa ſemp eternis penis agitata raptabit. Unde in hoc aie obſit eternitas q̄ ſit īmortali ſnia eterno ſupplicio ſubiugata. Ad idem eſt ariſto. xvi. de aiali. c. iiij. Intellect⁹ ſolus eſt ab extrinſeco t ſolus habz eē diuinū. Jtē ſcōo de aia: vbi dicit q̄ aīa intellectiua eſt alterū gen⁹ aie a vegetatiua t ſenſitiua: t q̄ ipam ſolā cōtinet ſeparari a corpore ſicut perpetuū a corruptibili. Idem in libro de pomo. Jtē Sene. epl'a. lxxi. Mors quā partim ſcim⁹ t recuſam⁹ interimit vitam nō eripit. veniet iterū q̄ nos in lucem reponet dies Jtē epl'a. xiiij. que tñ cōiter non habet. q̄ ego inueni. xxxvi. epl'as. ꝑter illas. lxxxviij. q̄ cōiter habent. Dicit em̄ ſic vbi ſup̄. Juuabit de aiarū eternitate aliq̄d q̄rere imo credere. Credebā me enīz facilē opinionibꝫ magnoꝝ virorꝝ rez gratiſſimam magꝫ p̄mittentiū q̄ꝫ ꝑbantiū dabā me ſpeꝫrante. Q̄d aūt hec ſcta fides ſit catholicis diuulgata et multis miraculis p̄dicata ꝑbare nō oportet. q̄ ſatis conſtat. Scōo ꝓſuadetur illud ad preſens triꝑliciter. Primo ex diuina bonitate ſic. Cuꝫ deus ſit bonus ſingulariter. maxime tñ bonus eſt ami-

dis suis: sed amico ꝙ ꝓprie est cōuiuere. viij. ethi. ⁊ amicꝰ saluat vitā amici si pōr: ergo deꝰ ꝙfert amicis suis imortalitatē. i. Loꝙ. xv. Si in hac vita tā tum sperātes essemus: miserabiliores essemꝰ oībus hoīb. Scōo ex dei eqtate. Justicia eī dei requirit q oīb reddaf̄ m merita sua ⁊ demerita: ꝑ miū ꝓ meritis: pena ꝓ demeritis: sed hoc nō fit in ista vita in q̄ mali letanf̄ ⁊ ꝓsperanf̄: boni depmū tur ⁊ tribulanf̄. ḡ necesse est vt hoc fiat in futuro.

Tertio patet idē ex diuina veritate: qꝛ deꝰ nullum fallit: sed ꝓmisit nobis vitā eternā: si bñ fecerimus: ⁊ penā eternā si male. ḡ ita fiet. Et licet forsitan nō possit naturali rōne ꝓbari: sicut ptz satis per debilitatē rōnū q̄ ad hoc tā a sctis q̄ a philosophis adducunf̄. Sūme tī ꝙuenit hoc credere sicut multa alia sūt vera q̄ probare nescimꝰ. Alteꝙ eni istoꝝ est verū: mūdus incepit esse: vel mūdus nō incepit esse: tī neutrū istoꝝ pōt ꝓbari demonstratiue f̄m Aristo. iij. topico. Simiľ quadratura circuli certa est tī ei⁹ demonstratio tpe Aristotelis inuēta nō fuit: sicut ipse met dicit in ꝓdicamētis. cap'o de adaliq̄d. Et nihilomin⁹ sicut aristoteles q̄ hoc scibile fuit. Uñ ꝙueniēter dicit de q̄dā religioso q̄ quendā philosophū redarguit de eo q̄ negauit animā esse imortalē. Quero inq̄t a te aut aia est mortalis: aut imortalis. Si mortalis nullum incōmodū infliget credētib⁹ eā esse imortalē: si immortalis ⁊ eā credim⁹ esse mortalē aliq̄ incōmodū inde sequit: ergo melⁱ⁹ est credere aiam esse
£ immortalē q̄ mortalē. Circa primū verbum q̄ impij in sua opinione ꝓponūt. istud sez. Exiguuz est cum tedio erit tēpus vite nostre. Est sciendū q̄ est uerissimū. In quo vita nr̄a a trib⁹ describit. a breuitate sue durationis: exiguū a penalitate grauis afflictionis: cū tedio: ab instabilitate seu labilitate cōtinue mutationis tēpus vite nr̄e. De ꝑmo. Sapien. ix. Hō infirmꝰ ⁊ exigui tpis. De scōo Job. ca. x. Tedet aiaz meā vite mee. De tertio. Eccl. xviij De mane vsq̄ ad vesperā imutabit tps. Istā breuitatē vite humane simul cū penalitate ꝓtractās. Sene. epl'a. vj. dicit sic. Propone tpis ꝓfundi vastitatē ⁊ vniuersū cōplectere: deinde q̄ etatē vocamus humanā cōpara vniuerso: ⁊ videbis q̄ exiguum sit q̄ optemꝰ q̄ q̄ erpēdimꝰ. ⁊ hoc tam lachryme q̄ sollicitudines occupāt: quātū mors anteq̄ optata veniat: quātū valitudo quātū timor: quantū tenēt inutiles anni: dimidiū ex hoc edormitur: adijce labores / luctus / ꝑicula / ⁊ intelliges in longissima vita minimū esse q̄ viuit. Ex istis tribus patet triplex fatuitas hoim mūdanoꝝ ꝓsumentiū longitudinē nō obstāte breuitate: diligentiū amaritudinē nō obstāte penalitate: differētiū morū rectitudinē nō obstāte tpis labilitate. Contra istos vltimos. Sene. epistola. lxxxviij. Nullⁱ⁹ vita expectat in craftinū q̄d hoc sit mali queris interimi. Non enim viuūt sed victuri sūt. oia differunt. Et si attenderimꝰ cū nos vita ꝑcurreret. Nūc vero cūctantes: id morātes quasi aliena trāscurrit: et vltimo die finit omī tempore perit. Et iō iuxta consiliū apli ad Gal'. vi. ⁊ vltimo. Dum tempⁱ⁹ habemus operemur bonū ad oīes. maxime autez ad domesticos fidei. Senes. debiles imponētes nō habent tps. sed habenf̄a tēpore. Infirmi ⁊ grauiter patientes nō habent tps. cum nō sint sui cōpotes. Mortui transierūt tēpus suū. ⁊ ideo nec senectus: nec morbus: nec mors: expectāde sunt ad bene viuendū. sed statim incipiendū est dum tpus nostrū est. Sed q̄ plangendū est multi inueniuntur ⁊ cōiter oēs de quoꝝ quolibet verificaf̄ illud Job. xxiij. Dedit eis tēpus penitentie ⁊ ipsi abutuntur eo ad superbiā. ⁊ ps. Tēpus faciendi dñe dissipauerūt legem tuā. Augustinus de disciplina xpiana. Peruerse plus amas mortē q̄ vitam. Absit inquit. quis est homo qui plus amat mortem q̄ vitam. Forte cōuinco te q̄ plus amas mortem q̄ vitam. Ecce vnde te cōuinco: tu amas tunicam tuā. bonā eam vis. amas villam tuā: bonam eā vis. amas filiū tuū: bonū eū vis. amas domū tuā bonū eam vis. Quid est q̄ etiā bonā vis habere mortē. bona mortē dicis det mihi deus: etiam auertat a me malā mortē. plus ergo amas mortē tuā q̄ vitā tuā. male mori times. male viuere non times. corrige male viuere. time male mori. q̄ noli timere. Non pōt male mori q̄ bene vixerit hec ille. vñ Virgi. eneiō. lib. x. introducens. Mezentiū ꝓra eneam ⁊ verbis ⁊ facto resistentem sic inquit Nec mortē horremus: nec diuinū parcimus vlli. Et concurrūt ad eandē sententiā eiusdē poete versus ex. vi. Eneiō. Facilis descēsus auerni. Noctes atq̄ dies patet atri ianua ditis. Sz reuocare gradum: superasq̄ euadere ad auras. Hoc opus hic labor est. Pauci quos equus ꝛc. Ille autem qui pōt dicere: tantū viri ⁊ tantū viuā de futuro. felicissimus ē. vñ Seneca epl'a. xlvij. Ille beatissimꝰ ⁊ securus sui possessor est qui craſtinū sine sollicitudie expectat. quisquis dixit viri quotidie ad lucrum surgit. Talis sententie fuit quidam religiosus qui quātum virisset interrogatus a quodam nihil respōdit ei nisi viri. Fuit eī in religione. xvij. annis. et cum alius diceret. quero an non viristi. sed quātum. respondit. Dum dixi viri quātum viri tibi dixi. Voluit enim dicere q̄ per tantū tempus vixerat quātum significāt littere numerales in hac dictione viri. ⁊ illa significant. xvij. annos. sicut patet. Unde marcialis epygramaton. xxvij. lib. ca. i. Non est credemihi sapientis dicere viuaz sera nimis est vita craſtina: viue hodie. Et hoc est quod docuit Augustinus de verbis domini omelia. xv. Age semper esto correctus. longe quidē est dies iudicij. sed vnusquisq̄ dies vltima longe esse non potest. quia breuis est vita et ipsa breuitas semper incerta res ipsa est. que multos occidit dū dicunt cras cras. et subito ostium clauditur: remansit cum voce coruina: quia non habuit gemitum columbinū. Hec ille. Est ergo summa stultⁱcia iuuentutē vel tps pñs expendere in petis ⁊ de tpe futuro q̄d nō est nostrū sperare. Et ideo signāter ꝺr Eccl'i. vij. Ne impie agas multū: ⁊ noli esse stultus ne morīaris in tpe non tuo. ⁊ ad Gal'. vi. ⁊ vltimo. Bonū autē facientes nō deficiamꝰ. tēpore em̄ suo metemus nō deficientes: quia vita breuis casus breuis nec spes remeandi. Quanta seres

hinc tanta feres sit cura parandi. Plura seras vt plura feras ne non seruisse. Peniteat dum nil valeat iam penituisse. Lectio. XV.

Via ex nihilo nati

q sumus ⁊ post hoc erimus tanq̃ si non fuerimus. qm̃ fum⁹ afflatus est in naribus nostris. ⁊ sermo scintille ad commouendū cor nostrū: qz extinct⁹ cinis erit corpus nostrū ⁊ spūs diffundet tanq̃ mollis aer. Posita erronea opinione. Hic exequitur de eius insufficienti pbatione. Et est pbatio talis. nulla res q̃ moriendo perit ⁊ ānihilat̃ pmiat̃ vl̃ punit̃ post mortē sed ois hō est talis. g̃ ꝛc. Isti⁹ rōnis solū ponit minorē ⁊ pbat eā. videlz q̃ post hanc scz vitā p̄sentem erimus tanq̃ nō fuerim⁹. i. nec corpus viuet nec aīa. ⁊ ita moriendo perit totaliter. Circa pbationē istius minoris duo facit. Primo pbat q̃ hō totaliter peribit fm rē. Scōo pbat q̃ scōm nomen ibi. Et nomen nostrū. Circa primū duo facit. qz p̄mo psuadet hec opinio naturaliter ⁊ philosophice. Scōo exemplariter ⁊ rhetorice. ibi. Transiet. Circa primū duo facit. Primo pbat hoc ex hois
A pductione. Scōo ex hois resolutiōe. ibi. Extinct⁹
Circa primū duo facit. Primo pbat hoc ex parte termini a q̃. Scōo ex parte termini ad quē pductionis humane. ibi. Quoniā fumus. Est g̃ p̄mа ratio talis. Productio ⁊ corruptio sunt mutationes oppositе ⁊ inter terminos oppositos. sed pductio nostra est ex nihilo sicut a termino a quo: ⁊ ad esse sicut ad terminū ad quē. ergo corruptio est ad nihil sicut ad terminū ad quē. ⁊ ab esse sicut a termino a quo. Dicat ergo qz ex nihilo nati sum⁹. iō ꝯsequēs est. Et quia stat ibi ꝯsecutiue quasi innuerent istam ꝯsequētiam. Ex nihilo nati sumus: ergo post hoc erimus quasi nō fuerimus. sed ista ratio nihil valet. quia productio anime est ex nihilo. sed pductio corporis ex aliquo est. scz ex semine viri ⁊ mulieris. Anima vero corrumpi nō potest. sed si corrūperetur: corrūperetur in nihil: corpus vo corrumpitur in illa ex quibus generatur vel componitur. ⁊ ideo hec est falsa. productio hominis est ex nihilo. quia corpus a parentibus ꝓpagatur et aīa a deo creatur ⁊ infunditur. Et ideo in corruptione hois corpus resolvitur. et anima separata viuit. Consequēter ibi. Quoniā fumus. ponit se cūdam rationē ad istam falsam opinionē. ⁊ sumit̃ ista ex parte termini ad quē in pductione homis. Terminus ad quē est homo viuens. In isto autē termino quattuor sunt in quibus videtur vita pendi. videlicet respiratio. ⁊ inspiratio. sensus calor ⁊ motus. Unde anima nihil aliud est. nisi aliquod istoꝝ fm eos: sed quodlibet istorum annihilatur. ergo ⁊ anima. Quātum ad p̄mū dicit. Qm̃ fumus ⁊ flatus est in naribus nostris. i. in corpore nostro. ⁊ ponitur pars ꝓ toto. quia ibi patet sensibiliter egressio spūs de corpore. Quātum ad secūdum videlicet q̃tum ad sensum dicit: Et sermo Sermo em̃ non est sine imaginatione. nec imaginatio sine sensibus. sicut patet. ij. de anima. Sz cōstat q̃ sensus perit corpore mortuo. Quātuz ad tertiuz dicit. Scintille. i. calor naturalis qz calor similiter perit. Quātum ad motū dicit ad cōmouendum cor nostrū. i. calorē q̃ est in corpore nostro ad ministrandū motū in corpe nostro q̃ mot⁹ deriuatur a corde. docet Aristo. in de motu cordis: et sic tangit quattuor falsas opiniones de aīa. q̃s reprobat Aristo. i. de aīa. Prima fuit eraclīti q̃ posuit aīam eē vaporē quē impij vocant fumū vl̃ flatum. Scōa fuit dyogenis qui posuit aīam eē aerem. quē aerem impij vocāt sermonē. qz sermo est vox significatiua articulata: ⁊ vox est aer ꝑcussus fm prisciānū. Tertia fuit quorūdam antiquoꝝ q̃ aīa est ignis quē impij vocant scintillam. Quarta fuit melissi italici. q̃ aīa est quoddam motiuū corporis. ⁊ illa tangit̃ cū dr ad cōmouendū cor nr̄m. Consequēter ibi. Quia extinct⁹ cinis. pbāt q̃ hō totaliter morit̃ ex hois resolutiōe. Et qz inter positiones q̃ ponāt aīam eē de natura alicui⁹ elementi. ille sunt pbabiliores q̃ ponūt eā esse de natura ignis vl̃ aeris. De natura em̃ terre null⁹ simpliciter ponit ꝓpter eius grossitiē nec de natura aq̃ nisi valde grossi pbi. sicut dicit Aristo. i. de aīa. Et iō tm̃ duas has opiniōes exequit̃. Et arguit̃ primo sic fm primā opinionē. Sicut enī q̃n ignis extinguit̃. nihil manet nisi cinis extinct⁹. ita q̃n anima morit̃ nihil remanet nisi extinct⁹ cinis. Et sicut cinis totaliter extinct⁹ nō accēdit̃ iterꝝ. ita nec corp⁹ nostrū iterꝝ accēdit̃ p viuificationē ⁊ resurrectionē fm istos. Iurta scōam opinionē arguit̃ sic. Quando vas repletū aere euacuat̃ ab aere. nihil remanet ibi nisi vas repletū aliq̃ alio. Sic q̃n hō morit̃ aer a corpore expellit̃. ⁊ nulla alia vita manet. Et sunt iste rōnes stolide īnitentes totaliter sensui: nec aliquā rē credunt tales esse nisi q̃ possit videri vel tangi. Scōa rō tangit̃ cū subdit̃. Et spūs. i. aīa diffundet̃. i. in nihilū de facile resoluet̃. tanq̃ mollis aer. i. tenuis vl̃ humidus. qz ōr in littera q̃ corpus humanū est cinis extinct⁹. Et vident̃ īuere isti impij q̃ hec est g̃ialis cōditio humani g̃is q̃ corpus resoluat̃ in cineres. vñ pōt esse dubium. Utrū oī̃e corpus humanū sit de lege cōi in cineres redigendū. Et videt̃ q̃ nō. qz aliq̃ hoīes morietur īmediate aī iudiciū ⁊ ante resurrectionē: sz corp⁹ hois nō incinerat̃ nisi ꝓ magnū tps p⁹ mortem. g̃ saltē corpa taliū nō incinerabunt̃. Et de aliquib⁹ ōr. q̃ simul rapiētur in nubib⁹ obuiā xp̄o in aera. i. Thessal. iij. Preterea si oia corpa redigerent̃ i cineres. tūc nō foret maior īclinatio i cineribus petri ad aīam petri q̃ pauli. ꝯtia pz q̃ oēs cineres istoꝝ corpoꝝ sūt eiusdē rōis sz ꝯsequēs fl̃m. qz si nulla inclinatio foret in ill̃ cineribꝫ ad aīaz petri. nulla dr̄ñtia foret ex q̃bꝫ cineribꝫ corpus petri formaret̃. sed hoc est falsū. qz sic nō foret idē hō qui ꝓus. Preterea si sic. tūc oīa corpa hoim essent cōbusta aut cōburēda. sz hoc ē falsū. ꝯsequētia patz qz nihil resoluit̃ in cineres nisi ꝓ cōbustionē. Preterea de mort̃is sctis legit̃ quoꝝ corpa nō incinerā-
tur quoꝝ relique habent̃. Ad oppositū ē qđ dicit Haymo q̃ oēs natos in originali tenet hec sententia es ⁊ in terram ibis. Et Gene. iij. Pulvis es et in pulverem reverteris. Pro isto dubio notan-

da sunt tria. Primū est q̄ ad virtutē vocis loquēdo: corpa humana nō sunt in cineres redigenda. Scōm est q̄ ad intentionē sanctoꝝ loquēdo: hec est sentētia generalis: q̄ corpora de lege cōi sūt in pulueres vel cineres redigenda. Tertiū est quare vtūtur sancti isto mō loquēdi. Primū patet breuiter ex tertio argumēto: qz cineres nō vocant̄/nisi cōbusta p ignē. Scōm ptz sic: sententia lata a deo p̄ peccō originali circa penā corpis tenebit de lege cōmuni vsq; ad resurrectionē: sed illa sentētia non fuit solū de morte: sed etiā de resolutione in elemēta. Gen. iij. Pulvis es & in puluerē reuerteris: g̃ illa tenebit sicut illa de morte: sed sentētia mortis transit in oēs in quos trāsit pctm originale: ergo & sententia incinerationis. ad Heb. ix. Statutū est hoibꝫ semel mori. Et. j. Cor. xv. In adā oēs moriunt̄. De tertio hec est rō quare resolutio corpis humani in illa ex quibꝫ cōponit̄ vocat̄ incineratio apud sctōs. Primo p̄pter antiquā cōsuetudinē q̄ humana corpa cōburebant̄/& maxime nobiliū ne in elemēta viliora reuerterent̄/& postea cineres cō seruabant̄ in memoriā in vrnis: & ideo mos inoleuit dicere q̄ in illa in qua resoluit̄ corpus hūanū/ dicant̄ cineres. Scōo p̄pter causā resolutionis corporis hūani q̄ est ignis cōcupiscētie carnalis q̄ vocat̄ fomes. q̄ de lege cōi corpus hūanū cōtinue accendit. p̄pter quē fomitē corpus humanū in elemēta resoluit̄ ad huius infectionis purgationē. Illud autē qō p accensionē ignis resoluit̄ si cōbustū fuerit/dicit̄ in cineres resolui. Ad primū dico q̄ tales resoluent̄ p ignē q̄ mundū ante iudiciū concremabit: & sic resoluent̄ & cito reparabunt̄. Ad secundū dico q̄ nulla est naturalis inclinatio in cineribꝫ petri ad animā petrit; sed ordo p̄uidētie diuine boc faciet q̄ illi cineres magis vnient̄ aie petri q̄z alteri vt idem hō resurgat. Ad tertiū dico q̄ scriptura loquit̄ figuratiue vt iā dictū est. Ex his ptz q̄ corpus virginis bñdicte resoluendū nō fuit: qz in eo fomes extinctus extitit. Silr est de alijs si q̄ alij sunt bmōi q̄ eis est concessum ex priuilegio speciali. Item est de reliquijs dicendū sanctoꝝ q̄ de lege cōi ante resurrectionē cōmunē incinerabūtur. B boc eis erit cōcessum ex priuilegio speciali. Notandū est hic q̄ cōtra materiā vane glorie de aliq̄ cuius delectatio mouet in p̄nti: valde expedit p̄cogitare q̄d de illo delectabili eueniet i futuro sicut legimus in diuersis tractatibꝫ. Et in vita bti iobānis elemosynarij babet̄ q̄ mos erat antiq̄tus apud grecos q̄ statim imperatore electo & coronato: edificatores monumētoꝝ/quattuor genera marmoꝝ ei afferētes sibi diceret̄ isto modo. De quali marmore iubet imperiū tuū sibi fieri monumentū ne p gloriā imperialis dignitatis in vanā gloriā efferet̄. Silr dicit̄ fieri in cōsecratiōe papali: stuppa cora oculis eius accendit̄ & cōburit̄ & sic sibi dicit̄. Sic transit gloria mundi. Silr legit̄ in bystorijs rbomanoꝝ q̄ triūphāti in curru assidebat quidā ribaldus q̄ ei impune cōuiciebat̄ & interdū collaphizabat: ne excessus honoris illo die sibi collati: eū sup oēs trāsmūtaret. Summū accensiuū vane gl'ie est nobilitas iuuēturis hūani corporis: cōtra qō & ad qō reprimendū metrice dicit̄. Forma genus mores sapiētie vis & honores. Non retinent hominē q̄n redit in cinerē. Unde satis admiratiue dicit̄ Eccl. x. Quid superbis cinis & terra. Et ideo vnicuiq; nostrū expedit cōmemorari pluries boc verbū. Extinctus cinis erit corpus nostrū. Pōt etiā boc verbū dici delicate & sumptuose nutriētibus corpus suū: nūc calidis speciebꝫ/nūc electissimis carnibꝫ tā domesticis q̄z ferinis/nunc vestibꝫ mollissimis & suauibꝫ/ac si putarēt q̄ calorē & ignē vite naturalis p̄petuare possent sed valde decipiūtur. qz Job. xxxiij. Dis caro deficiet & hō in cinerē cōuertet̄. Item boc patet de pigris remissis & ociosis: qz sua corpa tantū appreciant̄ q̄ nulli penitētie se volūt exponere: & tn post modicū nihil aliō erit q̄z extinctus cinis: & ideo in signū istoꝝ dicit̄ vnicuiq; nr̄m in die cineꝝ in capite ieiunij a sacerdote. Demēto hō q̄ cinis es & in cinerē reuerteris. Dicamus g̃ & mēte sentiamus: qz extinctus cinis erit corpus nr̄m. Duo sunt in quibꝫ laus corpalis cōsistit scz. pulchritudo & fortitudo. Pulchritudo cōsistit in quadā p̄portionali claritate bone cōplexionis: & ideo vere pulchri desiderāt esse in lumine vt videant̄ ab hoibꝫ. Un̄ corpus animaliū est q̄si quedā lucerna que nō est pulchra nisi aia lucente & ipm viuificāte refulget. Et iō mali hoies q̄n moriunt̄ pulchritudinē totā p̄dūt. Prouerb. xiij. Lucerna impioꝝ extinguet̄. Scōo fortitudo consistit in quadā naturali potestate facilis operatiōis. Hec aūt ptās resultat ex solida & compacta cōnexione ossiū & neruoꝝ. Sed bec fortitudo q̄ntūcūq; fuerit valida finaliter dissoluet̄ & erit cinis. Esa. xxxiij. Erūt populi quasi de incendio cinis. Sit g̃ recordatio nr̄a frequēs & assidua q̄ extinctus cinis erit corpꝰ nr̄m. £ Et est notādū q̄ iste cinis in tēse recogitatus/fugat tēptationē/seruat deuotionē/ornat orōnē. Prio dico fugat tēptationē. Experimētū esse dī & ponit̄ Alberto li. suo de vegetabilibꝫ q̄ si corꝰ nidificauerit in arbore & oua posuerit/p talē cautelā facilit̄ p̄t impediri ne de ouis valeat pullos p̄creare. Accipiat̄ cinis vitri & ponat̄ subtiliter inter lignū & cortices arboris portātis nidū & q̄diu cinis ibi durabit/corꝰ nunq̄z pullificabit. Corꝰ diabolū signat. Theodolus. Corum p̄fidie dānant aialia queq;. Hō est moraliter arbor: sic dicit saluator Matth. vij. Arbor bona fructꝰ bonos facit. In ista arbore diabolus per tēptationē nitit̄ nidificare/oua pone & postea pullos p̄ducere Nidos facit de ramusculis diuersarū cogitationū/oua ponit de munusculis puersaꝝ delectationū/sed pullos p̄ducit p cōsensum. Si ergo istum corꝰ impedire velimus/etiā si nidū fecerit p aduētitias cogitationes/etiā si oua posuerit p surreptitias: ne pullos p̄ducat p assensiuā electionem accipiamꝰ cineres vitri. vitrū qō est fragile est caro nr̄a q̄ frangit̄ oīi ictu. cinis huius vitri est memoria status quē caro nr̄a habebit post mortē: q̄ erit ad ſram status cineris Job. xiij. Mēoria nr̄a cōparabit̄ cineri. ponamus g̃ istū cinerē sub cortice. i. sub nr̄a exteriori cōuersatiōe p priuatas & occultas meditatiōes mortis/& infallibiliter nunq̄z

cõsentiemus suggestionib⁹ diaboli p cogitatiões ⁊ delectatiões cõceptas. Et hoc est qđ dicit Eccl. vij. Memorare nouissima tua ⁊ in eternũ nõ peccabis. Iste est cinis vacce imolate. i. carnis mortificate vel in forma mortis recogitate quẽ vir mũdus colligere iubet: ⁊ in loco mũdissimo ponetur Nũeri. xix. De quo apl's etiã ad Heb. ix. Cinis vitule aspersus inq̃natos sctificat ad emũdationem carnis. Secũdo cinis iste conseruat deuotionẽ. Ignis em̃ cineribꝫ cooptus optime seruat marie iuniperi. Dicit Isiõ. xvij. Etym. c. vij. q̃ iuniper⁹ arbor sic vocat: ideo q̃si gignẽs pyr. i. ignẽ: q⁹ conceptũ ignẽ adeo diu seruat q̃ si p⁹ne ex eius cineribꝫ fuerint coopte/vsq̃ ad annũ ꝓdurãt. Iuniperus q̃si gignẽs pyr. i. ignẽ debet esse bõ moraliter q̃ ignẽ feruẽtis ⁊ deuote dilectiõis in altari sui cordis ingiter cõseruare tenet: iuxta illud Leuit. vj. Ignis in altari meo semp ardebit. Si g̃ istũ ignẽ deuotiõis ⁊ dilectiõis dei per totũ annũ vite nre seruare velimus: inuoluamus eũ in cineribꝫ carnis nre. In altissimis mõtibꝫ inueniũtur cineres incõuulsi p annũ: sic in mẽtibꝫ sctõr̃ iugis est mẽoria mortis cũ deuotiõe ⁊ penitẽtia ⁊ reꝑbensione suor̃ vitior̃. Exemplo Job q̃ dixit. Meip̃m reꝑbendo ⁊ ago penitẽtiã in fauilla ⁊ cinere Job. xlij.

Tertio iste cinis ornat orationẽ. Quanto enim paup̃ se magis hũiliat ⁊ necessitates suas declarat: tãto facilius impetrat qđ implorat. Sic nos q̃n fragilitatẽ nostrã coram deo fatemur facilr̃ expedimus. Exẽplũ habemus de abraã Gen. xviij. Qui dño supplicare ꝓponẽs p̃misit. loq̃r ad dñm meũ cũ sim pulvis ⁊ cinis. Et in huius figurã iudei deũ adorare volẽtes: capita sua cineribꝫ ꝑsperserũt: sicut in multis locis scripture sacre dicit. vñ sic fecerim⁹: dabit nobis corona ꝑ cinere. Sicut dicit Esa. lxj. vñ ỽsus. Dic hõ vas cinerũ qđ confert flos facie⁊. Copia qđ rerũ mors vltima meta dierũ. Flores marcescẽs cades in morte nigrescẽs. Audis surdescẽs formidas nulla paues̃cẽs. Hec lege lecta tene: lachrymis babẽtur babene. Ne pateat pene tibi ianua tpe cene. Forma genus mores sapiẽtia vis ⁊ honores. Non retinẽt hominẽ q̃n redit in cinerẽ. Itẽ Ortus cũcta sua repetũt matrẽq̃ req̃rũt. Et redit in nihilũ qđ fuit añ nihil.

Lectio. XVI.

Transiet vita nostra tanq̃ vestigiũ nubis/ ⁊ sicut nebula dissolues q̃ fugata est a radiꝫ solis: ⁊ a calore illius aggrauata. Postq̃ sapiẽs posuit opinionẽ impior̃ ⁊ totaliter pctõ deditor̃ de morte bois. q̃ posuit boiem sicut brutũ oĩno resolui in elemẽta. posuit etiã ad hoc ꝓbandũ rõnes q̃bus arguũt naturalr̃ ⁊ phỹsice. Hic ꝑsequẽter ponit rõnes quib⁹ hoc ꝑsuadẽt exẽplariter ⁊ rhetorice. Et sumũtur ista tria exẽpla de quibusdã ipressionibꝫ q̃ generant̃ in sublimi: videlicz de nubecet
A de nebula. Est aũt generatio nubis de vapore eleuato de aquis: ⁊ terra vsq̃ ad mediũ intersticiũ aeris vbi est locus frigidus. Eleuat̃ em̃ talis materia nubiũ ỽtute solis ⁊ corpor̃ celestiũ imissio va-

pori q̃dam calore accidẽtali p quẽ ascẽdit. Cũ aũt puenerit ad mediũ intersticiũ aeris/ vbi est locus valde frigid⁹: tũ ꝓpter distantiã a reflectõne radior̃ solariũ a terra/ que reflexio calefacit aerem quẽ nos inhabitam⁹: tũ ꝓpter cõstl'em distantiã a corpib⁹ celestib⁹ ⁊ spera ignis calor incõpact⁹ nubi p quẽ ascẽdebat/ deficit ⁊ corrũpit̃ p circũstantẽ frigiditatẽ ⁊ perit nubes ⁊ resoluit̃ ĩ pluuiã vel ĩ niues seu grãdines fm ptãtẽ ⁊ fortitudinẽ frigoris cõmẽtis. Sic igit̃ generat̃ nubes de vapore: et corrũpit̃ p resolutionẽ. Nebula aũt fm q̃ dicit Aristo. ij. metbe. est reliq̃e nubis vel nubiũ resolutarũ aqua pluente: ⁊ ideo nebula signat serenitatẽ. Cõparãt g̃ vitã nostraz vestigio nubis qđ est nebula fm Aristo. Et sic/ et/ tenet̃ exponitiue ꝑ id est. Uel vestigiũ nubis ỽr p ꝓtrariũ: q̃si diceret: nullus est vestigiũ nubis/ sz tota disparet. Sic nl'a erit nra memoria/ sz oĩno q̃bim⁹ in corpe ⁊ aĩa. Sz hic sũt due dubitatiões lr̃ales. Pria est quõ dicunt q̃ nubes siue nebula p calorẽ solis aggũat̃: cũ calor nõ sit causa g̃uitat̃ nec descẽsus: sz magis causa leuitat̃ ⁊ ascẽsus: sicut. j. et. ij. metheo. satis ptz. Ad hãc dubitationẽ rñderi possum⁹ multiplicit̃. Primo: q⁹ mali ⁊ ip̃i loquunt̃: ⁊ nõ ẽ incõueniẽs q̃ a phĩa aberrẽt: q⁹ euanuerũt in cogitatiõib⁹ suis: ⁊ obscuratũ ẽ insipiẽs cor eor̃: dicẽtes em̃ se ee sapiẽtes/ stulti facti sũt. Ro. j. Ira in finem isti⁹ capituli: Nec cogitauerũt ⁊ errauerunt: excecauit em̃ eos malicia eor̃. Secũdo põt dici sic: q̃ cũ nubes fuerit eleuata ad mediũ intersticiũ aer̃/ calore solis recedẽte/ nõ accedẽte: ⁊ radiꝫ nõ agẽtib⁹/ sz deficiẽtib⁹ nubes aggrauant̃ p frigiditatẽ circũstantẽ: ⁊ sic descẽdit rediẽs ad naturã aque de qua fiebat: ⁊ sic volũt dicere q̃ nubes fugat̃ radiꝫ solis deficiẽtib⁹: ⁊ aggrauat̃ calore illi⁹ deficiẽte. Tertio põt dici q̃ nubes vel nebula q̃nq̃ a radiꝫ ⁊ a calore solis rarescit: ⁊ q̃n est rarior/ tũc frigus circũstãs eã magis penetrat ⁊ infrigidat ⁊ facit recidere ad naturã ꝓpriã: q⁹ oĩs vapor est essentialiter frigidus: cuz oĩs vapor sit aqueus vel terreus.

Secũda dubitatio ẽ de modo loquẽdi impiorũ: q⁹ videt̃ q̃ sacra scriptura eodẽ modo loquẽdi vtatur tanq̃ vita corpis bũani nõ sit denuo reparanda. Et arguit̃ hoc multipliciter. Primo sic in ps. Remitte mihi vt refrigerer prius q̃z abeam ⁊ amplio⁹ nõ ero. Secũdo sic: Job. vij. Sicut cõsumit nubes ⁊ ptrãsit: sic q̃ descẽdit ad infernũ/ nõ ascendet vt reuertat̃ vltra in domũ suã. Itẽ Job. x. Uadã ⁊ nõ reuertar ad terrã tenebrosam: ⁊ op. mor. c. Itẽ. ij. Reg̃. xij. Uadã ad illũ: ille ỽo nõ reuertet̃ ad me. Itẽ Eccl. iij. Un⁹ ẽ iteritꝰ bois ⁊ iumẽtor̃ ⁊ equa vtriusq̃ ꝯditio: sicut morit̃ hõ: sic et illi moriunt̃. Itẽ in Ps. Sepulchra eorũ dom⁹ illor̃ in eternũ. Itẽ Sap. xvj. Nõ quidẽ p malicĩ occidit aĩaz suã. Et cũ exierit spũs/ nõ reuertetur/ nec reuocabit aĩaz q̃ recepta ẽ. Itez. ij. Reg̃. xiij. Oẽs morimur: ⁊ q̃si aque dilabimur in terrã q̃ vltra nõ reuertent̃. Itez Algazel. v. metha. sue. cap. iij. dicit/ q̃ aĩa q̃ est expers sciẽtiar̃ ⁊ sordida ꝓpter cõsuetudinẽ voluptatũ cruciat̃. quia amissum est instrumẽtũ. s. corpus sine quo nõ põt ꝑsequi illud

ad qđ eā reuocat cōcupiscētia. Et dicit ibidē ꝙ illa est maxima pena eterna: sed eterna nō foret si corpus esset reparādū. Item. j. Cor. xv. Caro t sanguis regnū dei nō possidebūt. In oppositū est illud Job. xv. Scio ꝙ redēptor meus viuit t in nouissimo die de terra surrecturus sum t rursus circūdabor pelle mea t in carne mea videbo deū saluatorē meū. Itē Ezech. xxxvij. Ego aperiā tumulos vestros t adducā vos de sepulcris vīis. t ibi dicit dñs ossibꝫ aridis. Dabo vobis spm̄ t viuetis. Itē Danielis. xij. Et Esa. xxvj. t multis locis scripture sacre. Ad questionē. Credendū est t asserendū oīno ꝙ vita būana est denuo reparanda. Bia em̄ būana naturalē hz inclinationē ad corpꝰ suū eternaliter administrādū. Naturalis aūt inclinatio nō est frustra: ḡ cū cōstet oēs mori: necesse est ponere corpa eoꝝ qnqz ad vitā reditura. Ad pmā auctoritatē de ps̄. sic exponit glosa. Remitte mihi pctā mea vt refrigerer pmisericordiā ab estu vitioꝝ prius q̄z abeam t ampliꝰ nō ero id est si nō dimittis ibo de hac vita: t ampliꝰ nō ero in vero esse qđ est esse cū deo. Ad scām dicēdū est ꝙ Job loquit de reuersione ad vitā istā mortalē. Et eodē mō dicit ad tertiū t ad quartū. Ad qntū dico ꝙ Eccle. loquit more cōcionatoris: nūc in psona fatui: nūc in psona sapientis. Vel equa vel eq̄lis est qntū ad apparentiā exteriorē. Ad sextū rndet. Blo. meternū huius seculi. vel ineternū fm opinionē eoꝝ falsam. Ad septimū loquit de reuersione ad vitā psentē. Ad octauū sil'itudo est. Un̄ sicut aque fluunt in terrā t reuertunt ad mare vt iterū fluāt sicut dicit Eccs. j. Ita corpa redeūt ad terrā t resoluūtur vt itꝝ virtute diuina resurgant.

Ad nonū glo. exponit sic. Caro t sanguis tc̄. i. boies dediti vitijs q̄ ex carne t sanguine oriunt.

Ad decimū negandus est: qz infidelis nec pbat qđ dicit. Et Auicēna mgr suꝰ dicit oppositū. Dicit em̄ ix. metaph̄. c. vij. ꝙ ania habebit corpus ad resurrectionē. Trāsiet vita nra. Notādū ꝙ scriptura sacra vitā humanā cōparat mltis rebꝫ: sed nunqz vel raro alicui pmanēti vel stabili: sed semp rebꝫ caducis t trāscūtibꝫ. Cōparat aūt qnqz vita būana herbe: qnqz flori: qnqz nubi: qnqz rori: qnqz hospiti: qnqz cursori. Bia aūt ista trāsitoria sūt t mometanea t caduca. Primo mō loquit de homine t de vita humana Ps̄. Mane sicut herba trāsiet: mane floreat t trāsiet: vespe decidat t arescat t induret. In isto versu sic dicit Blo. Uitā humanā inter tria tpa diuidit. scz puericiā/adolescentiā/t senectutē. Tēpore pueritie compat hō herbe nondū florēti. In adolescētia cōpat herbe florenti. Un̄ sic vulgariter dicit hoī: ꝙ est in floribꝫ suis p pter primas duas etates. Dixit em̄ ps̄. bis mane Tertiū vo tēpus ꝙ est senectus, vocat vespe. Dicit ergo mane id est i pueritia sicut herba trāseat. mane id est in adolescētia sua floreat t transeat: sed vespere id est in senectute decidat vel infirmitate/induret p mortē/arescat per resolutionē in puluerē. Tertio vita nra compat nubi: sicut habet Job. vij Sicut nubes ptrāsit t cōsumit/sic qui descēdit ad infernū nō ascendet. Sicut em̄ nubes de inferioribꝫ eleuat calore celesti: t ascēdit volatqz in altum ad tēpus: t qnqz in sua altitudie circūfert t agitat cōtinue sine q̄ete: t tandē iterato in terrā resoluta descēdit: ita hoies in vita p̄nti oriunt de terra: eleuant ad dignitates t honores vbi circūagitant t fatigant t inq̄etant: t tandē de dignitatibꝫ decidūt t cōuertunt in terrā Job. iij. Abstulit q̄si ventus desideriū meum t velut nubes ptrāsij t salus mea. Qualiter vo i nullo statu/in nullo gradu vel dignitate est quies pfecta. pulchre determiat Boetius. ij. de ꝙsola. psa. iiij. Quis ē inq̄t tā copiose felicitatis nō ex aliq̄ pte cū status sui q̄litate rixet. Anxia em̄ res est humanoꝝ cōditio bonoꝝ: t que vel nunqz tota pueniat vel nūqz ppetua subsistat. huic cēsus exuberat: sz est pudore degener sanguis hūc nobilitas notū facit: sed angustia rei familiaris inclusus esse mallet t ignotus: ille vtroqz circūfluus vitā celibē deflet/ille nuptijs felix/orbat liberis: alieno censu nutris heredes. Alius ple letatus filij filieue delictis mestus illachrimat. Id circo nemo facile cū fortune sue cōditione ꝙcordat Inest em̄ singulis qđ inexptus nesciat/exptus exhorreat. Hec ille. Quarto cōparat rori vita nostra Osee. viij. de vita nra. Quasi nubes matutina t quasi ros mane ptrāsiens. Aristo. ij. metheo. dicit ꝙ pmanētia rotis nō est nisi vni deo. Quī to cōpat hospiti. Eccī. xxxix. Trāsi hospes t orna mensam t q̄ in manu habes ciba ceteros. Quilibet em̄ nostrū stat in vita ista sicut in hospitio nō sicut in domo. Un̄ Tullius de senectute. Sapiēs de hac vita discedit tanqz ex hospitio nō ex domo cōmorandi em̄ diuersoriū natura nobis dedit: nō habitādi locū: recept in hospitio vsum habet domus/lecti/vasoꝝ t hmōi/sed nō dominiū. Un̄ nihil secū auferet sed emit libere t expēdit t tandē in fine ꝙ omnibꝫ tenet cōputare: sic est de nobis: in vita ista sum in hospitio mūdi/vsum mūdanoꝝ habere possumus sed nihil asportare nobiscū in morte. Un̄ Job. xxvij. Diues cū dormiret nihil secum aufert. Un̄ mūdus similis est Busiridi. de quo referūt fabule ꝙ boies solebat recipe sub specie pietatis t postea explorata oportunitate cosdē occidere Isto mō mūdus sub specie fauoris t amicicie admittit t aduocat boies ad diuitias t dignitates vt eos p gulas libidines t concupiscentias occidat. D

Sexto vita nostra cōparat cursori. Job. ix. Dies mei velociores fuerūt cursore: trāsierūt t nō viderūt bonū. Sic ergo patet quō vita nra rebꝫ trāsitorijs cōparat iuxta respōsionē quā quondā vetus palatiū dicit rndisse. Un̄ Aristo. in poetria inducit fabulā cuiusdā poete: q̄ddā palatiū desertū deplorātis in his verbis. Domus egregia cōpungor ad lachrymas: tuā inspiciēs solitudinē. At illa cōtremuit cōpassa mihi p̄ter lachrymaꝝ multitudinē. Cui iniquo. Ubi queso sunt q̄ q̄ndā in te habitauerūt: t iocundā vitā cū securitate t tpis amenitate duxerūt. At illa. Tēporales inq̄t existētes tpaliter transierūt cū tēpore: t me quoqz sub sorte tēporis transiturā dimiserūt. res nāqz nulle stabiles q̄ cū fluxu huius tēporis fluxibiles fluūt. Hec responsio huius palatij. Nota ꝙ vulpecula trāsi-

tura glacie nullo modo confidit in illa glacie si audit aquā currentē ꝛ fluentē fortiter sub glacie.timens ꝙ sit nimis tenuis ad portandā eā. Ista cautela debemus nos uti. Gloria mūdi est quasi q̄dā pulchra ꝛ splendēs glacies: qz delectabile est honorari ab hoīb pasci/potari/ꝛ vestiri delicate/et habere magnā familiā cui possit impare/sed cauēdū est: qz glacies ista ē valde fragilis. Ausculta diligēter ꝛ audies murmur aquaꝝ transeuntiū sub ista glacie. Apoc. xvij. Aque multe populi multi. Aduertas ꝛ audies qz mō trāsiet vnus rex i morte: mō vnus comes: modo epūs: modo miles ꝛ sic de alijs. Et ideo de ista glacie nō est confitendū Rabanus in legēda de oīb sanctis. Transeūt cūcta q̄ tpaliter festine celebrātur: quia mūdus transit ꝛ cōcupiscētia eius. Qđ exponens Aug⁹. dicit sic. Ecce inquit mūdus transit ꝛ cōcupiscētia ei⁹. quid vis ergo. utrū amare tpalia ꝛ transire cū tēpore. an xp̄m amare ꝛ in eternū viuere. Rerū temporaliū fluuius transit: sed tanq̄ iuxta fluuiū arbor nata est dñs ihesus xp̄s. raperis in p̄ces tene lignū. voluit te amor mundi tene xp̄m. ꝙ si amaris istā vitā miserā ꝛ fluidā vbi cū labore viuitis: q̄ntomagis amare debetis istā vitā eternā vbi nullū laborē sustinebitis.

Lectio XVII

T nomē nostrū obe liuionē accipiet p tēpus ꝛ nemo habebit mēoriā operū nostroꝝ. Postq̄ impij declarauerūt ꝙ totū genus humanū perit post mortē q̄ntū ad corpus ꝛ q̄ntū ad aiam ita ꝙ nihil hois manebit fm rē. Hic intēdūt p̄bare vlteri⁹ ꝙ totū gen⁹ hūanū pibit etiā fm opinionē ita ꝙ ois hō pibit nō solū fm psonā sed etiā fm famā. Circa istā questionē duo facit. qz p̄mo ꝓponit. scđo p̄bat ibi. Umbre trāsitus. Circa p̄mū est sciendū ꝙ fama hois dupl'r diuulgat ad multos. Uno mō p altitudinē magnoꝝ statuū. Alio mō p magnitudinē bonoꝝ operꝝ. Propter p̄mū reges ꝛ p̄rincipes ꝛ oēs general'r potētes magis sunt note q̄ꝫ p̄sone p̄uate. ꝓpter scđm legim⁹ apud veteres ꝙ p̄sone q̄ magna ꝛ mira fecerūt vel multū vtilia reipublice. successores eoꝝ nō solū mēorie cōmēdauerūt imo sicut deos colere in eterna mēoria statuerūt. Sic Dionysius qz p̄mo virē colere docuit. liber pater vini appellatus est ꝛ apud grecos deificat⁹ est. Sic minerua qz p̄mo docuit vsū olei sicut docet Aug. xviij. de ciui. dei. c. xij. Sic isis ꝛ serapis apud egyptios colebāt. sicut ptz ca. v. eiusdē libri. Sic hercules ꝛ vlyxes/aiax/ꝛ hector/ꝛ multi corpore strenui/nomē ꝛ famā p oīa bellica ꝓperuare conati sunt. Sic etiā poete metris ꝛ carminib⁹ tā se q̄ꝫ alios in eterna mēoria apud hoīes cōmendare satagerūt. vñ Ouidius in fine metaph. dicit sic

Jamq̄ opus exegi qđ nec iouis ira nec ignis. Nec poterit ferrū nec edax abolere vetustas. Cū volet illa dies q̄ nil habet corpis hui⁹. Jus habet in certi spaciū mihi finiat eui. Parte tn̄ meliore mei sup alta pennis. Astra ferar nomēq̄ indelebile nostrū Quaq̄ ptz domitis romana potētia terris. Orelegar populi perq̄ oīa secula fama. Si quid habent veri vatū p̄sagia viuā. Ult dicere ꝙ tale et tantū op⁹ ego cōpleui ꝙ p illud habeo eternā memoriā in ore hoīm. qz op⁹ istō nec fulmē nec ignis nec ferrū i bello/nec obliuio tpis poterit abolere. ꝛ ideo veniat mors quādo sibi placuerit. qz nō curo de ea ꝓpter duo. Primo. qz nō habet ius nisi i corp⁹ meū. ego fact⁹ sū pennis fm aiam q̄ est pars melioz mei ferar sup astra in celū empyreū q̄ nulla mors pōt attingere. Secūdo qz licet mors possit delere ꝛ destruere corpus meū. nomē tn̄ meū delere nō poterit. qz p totū mundū vbi viget humana potentia legar ore ppli. ꝛ sic licet nō corpe viuā tn̄ in noīe ꝛ fama. Iste fuit in boc bone spei et sane opinionis ꝓpte. Sed nō sic isti impij q̄ sūme desiderauerūt eternitatē sui nois ꝛ memoriā suoꝝ operꝝ ꝛ tn̄ desperātes dixerūt. Et nomē nostꝝ nō obstāte statu ꝛ dignitate quā habuim⁹ obliuionē accipiet p tps. i. p lapsū tpis. oīa em̄ rabescūt ꝛ corrūpunt in tpe. ꝛ obliuio fit ꝓpter tps. iij. phi. ca. de tpe. Est etiā in ista lectione notādū/ ꝙ circa nois celebritatē ꝛ famā diuersimode se disponūt hoīes in p̄senti. Quidā em̄ nomē suū ambitiose magnificāt ad ostentationē. Quidā nomē suū scādalose vilificāt in detestationē. Et q̄dā nomē suū virtuose dignificāt ad edificationē. Primi nomē suū et famā excellenť appciant. Secūdi nomen suū negligēter aspnant. Tertij nomē suū ꝓuenienter venerātur. Primi sūt hoīes vani ꝛ mūdani. q̄ nihil aliō in suis operatiōib⁹ appetūt nec intēdūt/nisi ꝙ sint magni nois ꝛ famose opinionis apud hoīes. et isti scribūt noīa sua in cineribꝫ. Best in vanis memorijs hoīm q̄ sūt nisi terra ꝛ cinis. Eccī. vij. in fine. Dis hō terra ꝛ cinis. De q̄bꝫ loquit beatus Grego⁹. ij. moral'. cap. xviij. Oēs q̄ huic seculo cogitatiōe terrena ꝓformant/ p oē qđ agūt huic mundo relinq̄re sui nois mēoriā conant. Alij bellorꝝ titulis. Alij edificiorꝝ menib⁹ alt⁹. Alij diserti doctrinarū secularium libris instāter elaborabāt/ sibiq̄ memorie nomē edificāt. Hec ille. Et ꝙ fatue b̄ fiat/ondit paulopost subdēs. Quātūlibet inde q̄sq̄ ꝓ facieda gl'ia sui nois laborauit. mēoriā suaꝫ q̄si cinerē posuit. qz hāc citi⁹ vet⁹ mortalitatis rapit. Et ecōtra de iustis dr. In mēoria eē na erit iust⁹. Cōtra tales q̄ sic nimis appciant tāq̄ sūmū negociū fame gl'iam ꝛ nois celebritatē/ arguit Boe. de cōso. li. ij. pſa. vij. declarās fame vanitatē p quiq̄ rōnes. Prorio ex terreni spatij quitate sic. Tota terra nō hz nisi rōnē vni⁹ pūcti respectu celi/sicut ꝓbat ptolome⁹ in sua almagesti di. j. ca. ix. Et alphorabi⁹ de differētijs astrorꝝ. differētia. iij. Sz de supficie terre tm̄ q̄rta ps est habitalis nec tn̄ illa tota. Tuꝫ ꝓpter ptes ꝓpinq̄s eq̄noctiali ex vna pte vbi est nimi⁹ calor. Tū ꝓpter ptes ꝓpinq̄s polo artico ex pte boriali/ vbi est algor ꝛ frig⁹. Quid q̄ magnū est dato etiā ꝙ hō p totū mūdū q̄ non est nisi ps pūcti possit nomē suū diuulgare. Job. xx. Gaudiū hypocrite ad instar pūcti. Scđo sic. Impossibile est ꝙ diuulgeť nomē suū ꝛ biq̄ p mūduꝫ. ꝛ b̄ ꝓpter difficultatē itiner⁹ ꝛ defectū cōiunctiōis ꝛ vic⁹. qz nō oēs hoīes sibi inuicē cōiūgāt. Tertio.

qz dato q̄ possent non ꝓcedere vbiq; ad gloriā: qz illud qđ vne gens approbat ꝛ cōmēdat: alia deridet ꝛ dānat. Quarto qz hoīes morient ꝛ mēoria nois tui ꝑibit. Unde dicit: qs habz mō mēoriā fidelis fabricē vel caronis vel bruti iacent vtiq; noīa eoꝝ in pauculis lr̄is, nec cū lr̄as per lr̄as habem⁹ noticiā ꝑsonarū. Quinto sic. Ille q̄ intēdit viuere in noīe suo i mēoriis hoīm: facit sibi duas mortes: vnā corpis: ꝛ aliā postea sui nois: qz necessario a memoriis hoīm cadet. Ad idē adducit duas rōnes. li. iij. psa. viij. Primo sic. qđ falsa opinione ꝓferē nō debet esse iure magni ponderis apud hominē: sed pleriq; nomen falsum vulgi opinionib⁹ obtulerūt: ḡ. Scđo sic. Illud qđ falso iudicio dat vel si vero iudicio det: nō diu ꝑseuerat nō debet cē magni ponderis apud animū virtuosi hois: sed fauor popularis nunq̄ ꝓuenit fm bonū iudiciū: vel si ꝓueniat fm bonū iudiciū nō diu ꝑseuerat in vno sed qđ isti placet alteri displicet ḡ fauor populi non debet hoīem multū mouere. Patet ḡ vanitas hominū q̄ nomē suū ambitiose magnificāt ad ostētationē. Et de talib⁹ inuenim⁹ scriptū Ben. xj. de filijs noe post diluuiū q̄ dixerūt. Celebrem⁹ nomē nostrū anteq̄ diuidamur i vniuersas terras: ꝛ ceperūt edificare turrim cuius culmē attingeret ad celū. Et q̄d accidit. Certe volebāt sibi facere nomē cōfusionis. Et idcirco vocatū est nomē eius Babel. i. cōfusio. De talib⁹ etiā habemus exemplū. j. Macha. v. q̄ Ioseph⁹ ꝛ azarias ꝓncipes iudeorū dixerūt. Faciamus ꝛ ipi nobis nomen: ꝛ eam⁹ pugnare cōtra gentes, ꝛ sequit. Et ceciderunt illa die de populo ad duo milia viroꝝ. Scđo sunt alii qui scādalose q̄ nomē suū vilificāt: nomen suū negligēter aspernant: hmōi sunt isti notorij pctōres q̄ pdita verecūdia ingerūt alijs exēplū male viuēdi ꝛ peccāt sine freno: ꝛ isti ꝓprie loquēdo scandalisant eccl'iam dei prebētes infirmis occasionē peccādi ꝛ ruine puerso exēplo. Naturali est em̄ hoī cū sit aīal politicū cōformari sentoriib⁹ eoꝝ cū quib⁹ cōuersat ꝛ viuit. Unde talib⁹ conqrit iacob in cano. sua ca. ij. Nōne ipi blaspbemāt nomē bonū qđ inuocatū est sup vos. Bonū em̄ nomen qđ vocatū est sup vos: est nomē ihesu xpi. Tertio sunt aliq̄ qui nomen suū virtuose dignificant ad edificationē: ꝛ sunt tales q̄ honeste ꝛ laudabiliter in exteriore homine cōuersant: dātes alijs scīm exemplū viuēdi: de quoꝝ q̄libet dici pōt illud Hester. ix. Fama nominis ei⁹ crescebat quotidie. Nota q̄ est de fama hoīs sicut de paratura piri vel pomi: illa paratura si deleat a pomo paucū valet ꝛ qñ tū est cum pomo bene cōseruat pomū: ꝛ qñ aufert pomū statim corrūpitur. Isto modo est de fama q̄diu habz famā integrā cohibet ꝛ ꝑseruat p eā multis pctis Sed reuera pdita fama hoīs vnū de maximis refrenatis a pctō: est pditū: ꝛ ex tunc ꝑsona putrescit continue sicut pomū putrescit cortice denudatū. Prouerb. x. Mēoria iusti cū laudib⁹ ꝛ nomē ipiorū putrescet. Nota q̄ inter illud qđ scribit in celatura dom⁹ ꝛ illō qđ scribit in pauimēto: de terra cōculcat ꝛ delet de facili. sil'r nō pōt videri nsi a paucis ꝛ nō ab oīb⁹ q̄ sunt in domo: qđ aūt in celatura scribit ab oīb⁹ sil' videri pōt. Moraliter celatura mūdi est celū ꝛ pauimētū est terra. In ꝫ pauimēto hoīes mūdani quoꝝ q̄libet pōt dicere. Adhesit pauimēto aīa mea scribūt noīa sua ꝛ ꝓpetuare conant. Juxta illō ps̄. Uocauerūt noīa sua i trīs suis. ꝛ Hiere. xvij. Recedētes a te in terra scribēt Et certe dupl'r fundant ab intentione sua. Tū qz pauci legūt famā nois eoꝝ qz vicini ꝛ cōtemporanei eoꝝ. tū qz illi q̄ precesserūt ꝛ multi q̄ succedent nihil sciēt de eis. Itē ex alia ꝑte histriones ꝛ diuites ꝛ raptores quib⁹ dederūt bona sua vt multiplicarēt nomē eoꝝ morient ꝛ p ꝓns nomē eoꝝ delebit Jn ps̄. Nomen eoꝝ delesti in eternū ꝛ in seculū seculi. Sed viri sancti scribūt noīa eoꝝ in celatura mūdi. hoc est in celo vbi est liber vite. Et sicut celū est incorruptibile: ita nomē indelebile. Apoc. iij. Non delebo nomen ei⁹ de libro vite. vñ ab oīb⁹ videbit in die iudicij ꝛ ꝺ signāt dicit Luc. x. Gaudete ꝛ exultate qz noīa vestra scripta sunt in celis. Figura est ad hoc q̄ xps narrās historiā de Lazaro ꝛ diuite Luc. xvj. nomē diuitis noluit mēorari in signū q̄ fuit deletū Jn ps̄. Nec memorer⁹ nominū eoꝝ p labia mea. nomē aūt pauꝑis signāter exp̄ssit. Eccl. xv. Noīe eē no hereditauit illū. Tertio notandū q̄ nomē cuiuslibet ꝛtuosi tria debet habere. vicz honorē honestatis: tenorē veritatis: ꝛ fauorē pietatis. Primo vt fama nr̄a sit honesta ꝛ mūda. Scđo q̄ sit vera q̄ nomē cōcordat cū re. iuxta illud ps̄. Scōm nomē tuū sit ꝛ laus tua. Sed timendū est q̄ multi magnū nomen habēt ꝛ nihil de re. imo habēt noīa p antifrasim: sic bos niger vocat cignus ꝛ sicut q̄dā appellant pastores ꝛ sunt lupi dispēsatores: appellant aggregatores ꝛ sunt dissipatores: appellant rectores ꝛ sunt destructores. de quoꝝ quolibet dicit Apoc. iij. Nomen habes q̄ viuis ꝛ mortu⁹ es. Hi sunt similes pomis q̄ nascūt iuxta mare mortuū q̄ vsq; ad maturitatē sunt colorīs honesti: sed si ea matura incidas nihil intus inuenies nisi cineres ꝛ fauillas: ita quidā nomē habēt in statu ꝛ fama: sed si intrinsec⁹ aperiant: turpib⁹ ꝛ vilib⁹ abominatiōib⁹ sunt repleti Uñ talis caret tenore veritatis in noīe suo: ꝛ verificat de eo qđ scripsit quidā clericus de abbatia que vocat vallis dei. Cū clericus q̄dam fuisset ibi exiliter hospitat⁹ sūmo mane recedēs scripsit bos vsus in porta. Uallis dicta dei domus est mire speciei. Magnū nomē ei grā nulla rei. Tertio debet virtuosus ꝓuidere q̄ nomē suū habeat fauorē pietatis. nā si fama hoīs cōspsa sit crudelitatib⁹ ꝛ in misericordia necessario erit odiosus: ꝛ p oppositum si fama pietatis de aliq̄ diuulget fiet diligibilis vniuersis. Can. j. Unguentū effusum nomē tuū: ideo adolescētule. i. ꝑsone ꝑficiētes ꝛ honeste dilexerūt te nimis. Dubitatio pōt esse vtrū sit hoī viꝛtuosum negligere famā suā: qđ sic videt qz fama hoīs est de bonis fortune, sicut ptz p Boetiū. ij. ꝛ. iij. de consola. sed bona fortunalia videt esse virtuosum cōtēpnere: sic faciunt sci qui oia ꝓpter xpm relinquūt. Preterea illud est ꝓtēpnendū cui⁹ contēpt⁹ ducit ad ꝑfectionē: sed tale est nomē vel fama. Uñ Matth. v. Bti eritis cū vos oderint ꝛc̄, ꝛ eiecerit

nomē vīm tanq̄z malū ꝛc̄. ḡ infamia nois facit beatū esse. Preterea. ij. Loꝟ. vj. In oīb⁹ exhibeam⁹ nos sicut dei mīstros ꝛc̄. Et infra p infamiā ꝛ bonā famā Glo. Exhibeam⁹ nos deo vt nec de bona estimatiōe supbiam⁹ nec de mala doleam⁹: ḡ si nō debem⁹ dolere de ifamia: nec debem⁹ curare de fama. Ad oppositū ꝺr Eccl. xxxj. Curā habe de bono noīe, hoc em̄ magis pmanebit tibi q̄z mille thesauri magni ꝛ p̄cīosi. Et puerb. xxij. Meli⁹ est nomē bonū q̄z diuitie multe. Rñsio q̄ sic̄ dicit Aug. de cōi vita clericoꝟ. Et allegat. xj. q. iij. nō sūt audiendi. Et. xij. q. j. Nolo. Due res sunt ꝓscia ꝛ fama. Conscientia est nob necessaria ꝓpter nos: fama ꝓpter ꝓximos: ꝛ ideo cōtēpnere ꝓpriā famā pctm̄ mortale est: ꝛ negligere ē pctm̄ vel veniale vl̄ mortale fm q̄ negligētia ē maior vel mior. Cui⁹ rō est q̄ est directe ꝓtra charitatē cui⁹ est ꝓprimū edificare p bonā edificationē vel bonā cōuersationē. Un̄ oīs hō triplex testimoniū tenet habere, vidz a superiore: ab iteriore: ꝛ ab exteriore. A supiore, s. a deo. Ad Rom. viij. Ipe aūt spūs testimoniū reddit spiritui nr̄o q̄ sum⁹ filij dei. Ab interiore scz ꝓscia nostra. ij. Loꝟ. j. Glia nr̄a hec est testimoniū ꝓscie nostre. Ab exteriore scz primo. j. Timo. iij. Oportet aūt sctōs testimoniū habere ab his qui foris sunt. Duo ꝑma testimonia necessaria sunt ad salutem. Tertiū est vtile tn̄ sine hoc est salus. Ad primū dico q̄ bona fortunalia nō sūt negligēda nisi p q̄nto dant impedimētū virtuti. Bona aūt fama nō impedit: sed magis ꝓmouet ad virtutē: amor tn̄ siue cupiditas bone fame pōt cē nimia: sicut amor cibi vl̄ potus vestis q̄buis vtrūq̄z sit necessariū ad vitam.

Ad scōm dōm q̄ bñdictio illi⁹ brītudinis refert ad patiētiā infamie iniuste illate: nō aūt ad negligentiā bone fame: sicut oculi hois eruerent ꝓpter xp̄m laudabilis esset patiētia: ꝛ tn̄ negligētia patiēdi vel custodiēdi oculū in nullo debet cōmēdari: imo iste termin⁹ negligētia exp̄sse importat defectū virtutis. Un̄ in illa materia est negligētia bona. Ad tertiū dōm q̄ glosa vult dicere q̄ de infamia de nobis iniuste suscitata nō dolere debem⁹: sed patiēter sustinere: nullo tn̄ mō occasionē dare debem⁹ q̄ de nob fama mala iuste valeat suscitari

Lectio XVIII.

Obre trāsitus est tē

Vpus nr̄m ꝛ nō est reuersio finis nr̄i qm̄ cōsignata est ꝛ nemo reuertit. In pte p̄cedēti ꝓposita est vna ꝓclusio ꝓbāda fm opinionē impioꝟ: ꝛ est ꝓclusio ista q̄ totū genus hūanū annihilabit destrueret ꝛ pibit: nō solū fm rē: sed etiā fm nomē ꝛ mēoriā alioꝟ: ita q̄ nec hō erit i re nec in opinīoe. Posita aūt hac opinione in lectiōe hodierna: subiūgit eius ꝓbatio q̄ talis est. Inter oīa q̄ sensu distinguim⁹ illud q̄ minus imanet mēorie nr̄e est vmbra corporis motu cōtinue. nā talis vmbra ꝓtinue variat: sed vita nr̄a est filis p oīa tali vmbre: ḡ oīno necesse est q̄ eius memoria oīno deleatur. Posset ad questionē responderi: q̄ licet pear memoria istoꝟ hominū p̄o certo tpe: al's tn̄ renouabit p corpis resurrectiōem. Et io hāc rñsi onē ꝓsequenter ip̄i excludūt p modū istū. Illud q̄ est ꝓhibitū ꝛ q̄si p cōsignationē nature firmatum nō pōt mutari: q̄ cursus nature est imutabilis in hoc q̄ a ꝓuatiōe in habitū impossibilis est regressio, sz reuersio post mortē q̄ est finis noster a natura ꝓhibita: ꝛ q̄si p signationē nature firmata: q̄a natura nō vtit isto mō ꝓducendi vel repandi homines q̄ eos de morte reducat ad vitaz: sz cursus vite nostre est talis / q̄ de non esse ꝓducit ad esse: et itez post vitā ad nō ee ducit p mortē: ꝛ de isto gradu nūq̄z reducit p naturā ad esse: ꝛ hec est sentētia littere. Circa istā lectionē q̄ro istā q̄stionē. Utꝟ A resurrectio oīm generaliter sit futura: excepto tamē a titulo questiōis christo ꝛ sua matre bñdicta: de q̄ pie credit eccl'ia / q̄ sit in ea resurrectio cōpleta. Et arguo ad questionē q̄ nō. Primo per illud Daniel. xij. Multi de his q̄ dormierūt in pulvere terre euigilabūt. Ista locutio ꝓtritionē quādā importat; ergo nō oēs resurgēt. Item in Ps̄. Nō resurgūt impij in iudicio: sed oēs q̄ resurgent / ad iudiciū resurgent; ergo impij nō resurgēt. Itez Job xiij. Nō cū dormierit nō resurget donec atterat celū: sed hoc nūq̄z erit. Itē illi q̄ cū christo resurgente / resurrexerūt simul cū christo; ascēderūt i corpore ꝛ aia; ergo in eis est resurrectio cōpleta. Antecedens patet p rabanū; ꝛ habet in glo. cōi. Qui resurgente dño resurrexerūt a mortuis etiā ascendēte ad celos simul ascēdisse credendi sūt; nec vlla rō ne eoꝟ temeritati fides accōmodāda est; q̄ eos postea reuersuros in cinerē ac denuo in monumēt̄: q̄ triduo patefacta sūt ab eis q̄bus pauloante apparuerūt viui; more mortuoꝟ putāt esse ꝓuersos. Hec ille. Itē si iterū morierent cū anīa nō separaret a corpe sine pena bis passi sūt penā mortis: sed hoc est iniustū: q̄ ad Heb. ix. Statutū est hoīb⁹ semel mori: ꝛ p cōsequens p vnā mortē esse debituz pene solutū. Itē ipi resurrexerūt vt essent socij ꝛ testes resurrectiōis christi; sed christus resurgēs ex mortuis iā nō moritur; q̄ eius resurrectio fuit ad vitā eternā; ergo ꝛ eoꝟ cōsimiliter: al's nō erāt testes sufficiētes p totū. Ad oppositū sunt verba salvatoris Joh. v. Oīes q̄ in monument̄ sunt / audient vocē filij dei: ꝛ q̄ audierint / viuent. Item. j. Corinth. xv. Oīes q̄dē resurgem⁹. Itē ait ap'lus ad Ro. v. Quia si peccatū ꝛ mors ꝓtransiit in oēs hoīes p vnū siue ꝓpter culpā originalē: ergo multo magis resurrectio ad vitā dabit a christo i oēs hoīes. Ad istam q̄nestionē sine scrupulo est dicendū q̄ sic: sicut euangelia ꝛ apostolica doctrina testat tam in locis ad oppositū allegatis q̄z in multis alijs. Rationē istius resurrectiōis assignat sāctus Tho. super. iij. sententiarū. di. xlij. arti. j. et ij. talem. Omes homīes appetunt beatitudinez. Iste appetitus nō complet in vita ista / nec in vita alia potest impleri in sola aīa: ergo necesse est q̄ cōpleat in vita alia vbi anima corpori sit coniuncta. Sed cū doctoris reuerentia hec ratio nihil facit p resurrectiōe damnatoꝟ; in q̄bus oportet concedere q̄ appetitus beatitudinis frustrabit in eternū. Et ideo alij assignant aliā rationē: sicut Richardus de media villa di. p̄allegata q̄ est talis. Nul-

la naturalis inclinatio est frustra: sed omnis anīa rōnalis habet naturalē inclinationē ad regendū ꝛ gubernandū corpus: ergo omnis anīa rōnalis corpori vnitur. Sed nec ista ratio cogit intellectū ad assensum: qr naturalis inclinatio volūtatis omniū hominū est ad bene viuendū fm Aug. xiij. de trinitate ꝛ in multis alijs locis: ꝛ tamē constat fm fidem ꝙ appetitus frustrabit in multis: quia multi sunt vocati pauci vo electi. Et ideo tenendū est ꝙ sic: quia hoc sonat sacra scriptura expresse: hoc etiā est sanctis patribꝫ reuelatū: ꝛ quasi infinitis miraculis declaratū: inter que est illud de septem dormiētibꝫ vt patet in legēda sctōꝝ. Ad primū potest dici ꝙ ad ſram auctoritas potest exponi de pueris dānatis in lymbo: quia illi ꝓprie nō euigilabunt: quia cū vigilia sit ꝓprie resolutio ꝛ vsus sensuū: ꝛ ipi nō resurgent ad sentiendū penam vel gloriā. Ideo pōt multi teneri ibidē ptinue. Aliter exponit Aug. multi id est omnes. Sic em̄ loquit scriptura frequēter. Ad secundū dicendū ꝙ ipij nō resurgent in iudicio. i. ad iudicandū sicut sancti vt iudicēt: sed resurgēt vt iudicent. Ad tertium sensus est donec atterat celū id est donec a celo per quietē auferat motus: per quē ꝺdem motū celum causat generationē ꝛ corruptionē in istis inferioribus. Ad quartū qō est de illis resurgentibꝫ cū christo ꝛc. Primo videndū est quid dicat Hiero. postea ꝺd magister in hystorijs. tertio quid sentiat Augꝰ. De primo Hiero. in sermone Cogitis me o paula ꝛc. dicit sic. Quos cū dño resurrexisse legimus vtrū redierūt in puluerē: certū nō habem⁹ Melius est deo totū cōmittere q̄ aliquid temere diffinire ꝛ hec sentētia mihi placet. Eadē est sentētia magri in historijs sup euangeliū. Recitat tn̄ ꝙ quidā opinant ꝙ aliqui de illis ꝺ cū xpo resurrexerunt sepulti sunt in hierusalē. Sententia vo beati Aug⁹. de mirabilibꝫ diuine scripture: plane diffinit ꝙ iterū mortui sunt. ix. ca. ꝛ est ꝓpe finem libri. Sicut em̄ in resuscitatis mortuis sīlitudo tn̄ nō mors cōtinua fieri cernit: ita ꝛ in his sīlitudo resurrectiōis nō ipa resurrectio ostendit. de cōtinua em̄ morte nullus ad vitā indiuiduā nisi dñs vsq̄ in diē nouissimū reuertit. Unde dōm est fm mentem Augustini ꝙ apparet ꝓbabile in hac ꝑte: ꝛ ꝙ illi qui cū xpo surrexerūt iterū mortui sunt quorū corpa iterū ad monumēta reuertebant. nam ꝛ verisīle est ꝙ inter eos fuisse debebant sancti patres moyses ꝛ dauid ꝛ quidā alij quoꝝ fidem maximā cōmendat apls ad Heb. xj. ꝛ in fine subiūgit. Hi oēs testimonio fidei ꝓbati inuenti sunt acceperūt repromissionē: deo ꝓ nobis aliqd melius ꝓuidente ne sine nobis consumarent. Et hec ratio mouet Augꝰ. ad sic dicendū. Ad rabanū dr ꝙ nō bn̄ cōsiderauit apl'm nec etiā augustinū ꝺ satis eū ꝓcessit.

Ad quintū nō constat ꝙ moriebant sicut de iohāne euāgelista dicit ꝙ dolorē in moriēdo nō sensit. Uñ nō sequit ꝙ si iterꝝ moriebant cū pena vel sentirēt etiā penā: potens est em̄ deus ꝛ cū statuto cōmuni dispensare ꝛ eis ꝓ pena gloriā recōpensare. Ad sextū dicendū ꝙ surrexerūt ꝓ testimonio resurrectiōi ꝓhibēdo absolute ꝛ nō quātū ad oēs resurrectiōis circūstantias. Umbre transitus: B Notandū ꝙ vita nostra valde cōueniēter vmbre cōparat. Est em̄ in vmbra indigētia luminis. Assistentia frigoris ꝛ apparentia corpis. Primo dico ꝙ in vmbra est indigētia luminis: qr in vmbra est lum̄ diminutū. Isto mō licet in ista vita sit aliud lumen cognitiōis naturalis / ꝛ etiā fidei de dō: ista tn̄ cognitio nō est nisi vmbra respectu illius cognitiōis ꝛ scientie quā sumus in patria habituri. Sicut em̄ lex antiqua vmbra fuit fidei que nūc ē: Ad Heb. x. ita fides moderna nō est nisi vmbra respectu noticie beatoꝝ cū quodā desiderio beatitudinis. Cant. ij. Sub vmbra illi⁹ quē desiderabā sedi. Ista aūt vmbra fidei ꝛ noticie scripturarū tāte est ꝛutis ꝙ purgat mentē ab infirmitatibꝫ hoc est a vitijs ꝛ peccatis. In cuius figuram legimus Act. v. ꝙ vmbra petri sanauit infirmos. Uirtute etiā vmbre fidei christū spūaliter cōcipim⁹: sicut fecit virgo benedicta carnaliter Luc. j. Spūssanctus supueniet in te: ꝛ ꝛtus altissimi obumbrabit tibi. Secūdo vita p̄sens cōparat vmbre ꝓpter assistentiā frigoris. Est em̄ frigidius in vmbra q̄ extra. Isto mō in p̄senti vita est torpor ꝛ carētia charitatis. Et sicut vmbre sunt longiores ꝛ frigidiores versus vesperā q̄ in meridie: ita defectus charitatis cordiū humanoꝝ vsus finē mūdi augebit: q̄m supabūdabit iniquitas / refrigescet charitas: Matth. xxiij. ꝛ Hiere. vj. Ue vobis q̄m declinauit dies: ꝛ lōgiores facte vmbre vesperi. Tertio cōparat vita nr̄a vmbre. In vmbra em̄ est apparētia corpis ꝛ nō existētia: ita in p̄senti vita ē apparētia soliditatis in diuitijs / dignitatibꝫ ꝛ bonoribꝫ ꝛ nō existētia: ꝓmittit satietatē / ꝛ afferunt egestatē: ꝓmittūt btitudinē / ꝛ asserūt sollicitudinē: ꝛ lō mētiunt nobis iste vmbre ꝛ nos fallunt. Eccl. xxviij. in ꝓncipio. Quasi ꝺ appēdit vmbrā ꝛ psequit ventū: sic ꝺ attēdit ad visa mēdacia. Et sic videtis q̄m hō habet solē p̄ oculis ꝛ an̄ faciē suā: tūc ꝓjcit vmbrā a tergo: q̄n aūt sol est a tergo: tūc habet vmbrā suā ante ꝛ corā oculis suis: ita ꝙ sol et vmbra nō cōpatiunt se ex vna ꝑte. Isto mō ē moraliter de delectatiōibꝫ tpalibꝫ hui⁹ vite q̄ sunt q̄si vmbra / ꝛ de sole iusticie ꝺ est christ⁹. Nā ille habz christū corā oculis cordis sui p̄sentē illuminantez p fidē / ꝛ inflāmantē p amorē: talis indubitanter proiicit vmbrā a tergo. i. respuit ꝛ ꝓtēnit ꝛ puipendit illecebris hui⁹ vite: sz certe boies mūdani qui xp̄m tradiderūt obliuiōi / ꝛ ꝓtecerunt: ipi bn̄t vmbras in cōspectu suo: ꝛ quāto xp̄s magis distat et elongat ab eis: tāto eis vmbra vanitatis mūdane maior apparet cū nihil sit. Lā q̄re luna eclypsat in vitate ē: qr ītrat vmbrā terre: sol vo nūq̄ ītrat vmbrā t̄re: ō nūq̄ eclypsat realr / sz apparent tm̄ sic boies fuietes mūdo / īmergūt se vanitati mūdane: ō necesse ē vt p̄uent lumie gr̄e p ꝓpm̄ mortale Job. iij. Obscurēt eū tenebre ꝛ vmbra mortis.

Lectio. XIX.

Enite ergo et fruamur bonis q̄ sūt: ꝛ vtamur creatura tāq̄ in iuuētute celeriter. Posita im

v

pioꝝ erronea opinionē: hic ꝓsequēter agit de eoꝝ vitiosa cōuersatiōe. Quales em̄ opiniones habēt hoīes in moralib⁹ tales sunt electiōes eoꝝ in moribꝫ. Electio em̄ sequit̄ ꝑconsiliationē vt patz. iij. ethi. ca. vj. et. vij. z iō iniquū consiliū z sup falsis ꝓncipijs fundatū seu radicatū. sequit̄ vitiosa electio z puersa. Et ideo in ꝓte ista ponit̄ conclusio totius negocij ꝑcedētis z est practica et valde malaꝫ fm quā impij ducūt vitā suā. Et est ista conclusio vna cōspiratiua cōuocatio fm quā impij alliciūt z inuitāt se inuicē ad peccandū. Et diuidit̄ ista cōclusio ī mltas ꝓtes: qz est vna copulatiua ex multis partib⁹ aggregata. Uñ ꝓmo animāt seipos ad pctā lasciuie corꝑalis. Scōo ad pctā iniusticie generalis. ibi. Oppримamus. Circa ꝓmū tria facit. Primo se exhortant̄ ad peccandū in genere. Scōo materiā delectationū enumerāt inductiue ibi. Uino p̄cioso. Tertio q̄ hoc expediat cōfirmāt
A rōne. ibi. Qm̄ hec est ꝓs nra Dicūt ergo ꝓmo sic Uenite g̃ z fruamur bonis q̄ sunt: quasi dicerent: exq̄ sic est q̄ non restat hoī post hanc vitā nec pena nec ꝓmiū: sed ois hō ꝑ suo ꝑpetuo corrūpit̄ in morte sicut fm eos supius est ꝓbatū: g̃ venite. i. socialiter z a pari cōueniamus z fruamur bonis q̄ sunt id est bonis tēpalib⁹: qz alia sperare nō possumus post hanc vitā: z vtamur sicut nobis placet creatura. i. oī re creata: tanq̄ in iuuētute. i. tēpestiue z siue freno auide z voluptuose z hocceleriter. i. statim: qz tēpus breue est. Hec cōclusio cū nō sit ꝓmiū post hanc vitā ꝑ bonis op⁹: nec pena ꝑ malis: indulgendū est omni ei qō in hac vita delectat

Dei ista cōclusione ꝓmo videndū est de ꝙntia: z sine dubio videt̄ bona z satis cōsulte z prudenter illata: qz si in hac vita tantū sperātes essemus: miserabiliores oīb⁹ hoīb⁹ essemus vel sum⁹ sicut dic̄ apl's. j. Coꝝ. xv. Uñ dato q̄ nō foret pena futura vel ꝓmiū: nō video q̄n fruendū esset illecebris z delectatiōib⁹ huius vite: sed hoc antecedēs est falsuꝫ z dato vno incōuenient̄ mlta sequūtur. sicut dicit Aristo. j. phisicoꝝ. Sed qz infatuati fuerūt in antecedēte illius ꝙsequētie. viz imponēdo aīe humane mortalitatē: ideo multa incōuenientia cōcesserūt z est illa ꝓs ꝙclusiōis plena fatuitatib⁹. Primo in hoc q̄ dicūt q̄ debeam⁹ frui tēporalib⁹. Nam sicut dicit Aug. j. de doctria xp̄iana ca. vij. Illa res quib⁹ fruendū est nos btōs faciūt: qō nō p̄nt facere tpalia. Scōo qz fruitio est inherere alicui rei. ꝑ se ꝑ seipam: sed oīe tpale factū est ꝓpter aliud scz ꝓpter deū. Prouerb. xvj. Uniuersa ꝓpter seipm operatus est dñs. Fatue ergo dicūt. Fruamur bonis que sunt scz tpaliter z nō ꝑmanēter. Et tñ hec ꝙsequēter aliquoꝝ malo⁹ hoīm sentētia est. Dic scimus quid habemus: nescimus quid habebim⁹ in futuro: z ideo ducamus letos dies. Tertio fatue dicunt qz īmediate post primā ꝓpositionē cōcessam concedūt eius contrariā quādo dicūt. Utamur creatura. Nam vti est aliquid diligendo referre in deum sicut in finē: z ideo nullo modo stat q̄ homo eadem re simul vtatur z fruatur. sicut patet primo sententia⁹ dist. j. Unde in hoc q̄ dicūt respectu eiusdem fruamur z vtamur: dicunt contradictionē implicite. Quarto fatue loquūtur in hoc q̄ se determināt a iuuentute talibus mancipare: quia hoc nihil aliud est nisi in peccatis perseuerare. Cuius ratio est: quia illud qō homo assuescit in iuuentute non potest faciliter deserere: z ideo dicit Aristo. j. ethico⁹. q̄ non differt parū sic vel sic ex iuuentute assuefieri. Et Cōmentator super prologū. iij. Phisicoꝝ. Consuetudo habet maximā vim que a iuuētute contrahit̄. Et Prouer. xxj. Adolescens iuxta viam suā etiam cū senuerit nō recedet ab ea. Unde cōclusio eoꝝ plena est fatuitate. Super istam litterā potest esse dubiū: B vtrū homo ex charitate teneatur plus diligere deū q̄z seipm̄. Qō nō videtur: quia diligit se q̄ntū pōt: ergo nō potest deū plus diligere q̄z se: ergo ad hoc nō tenetur. Qō autē hō diligit se quātum potest patet: qz diligit se naturaliter: sed natura agit fm vltimū potētie sue: quia natura agit libere: ergo si diligit se naturaliter / diligit se quantū potest.

Preterea illud qō ratio diligēdi alterū plus diligitur illo altero: quia vnūqōq̄ ꝓpter qō z illud magis. j. Posterioꝝ. Sed ratio quare deus debet ab homine diligi est: quia est bonū suū ꝓprium ergo diligit se magis. Item. ix. ethico. ca. iij. Amicabilia que sunt ad alterū: veniunt ex amicabilib⁹ que sunt ad seipm̄. Item Aug⁹. x. confessio. Quicū q̄z aliquid amat qō nō ꝓpter te amat: minus te amat: sed qui minus amat deū: amat deū: ergo cū amore dei stat vsus dei. Ad oppositū est Aug⁹. ij. de doctrina xp̄iana ca. vij. Teipsum propter te nō debes diligere vel amare: sed ꝓpter ipsum qui dilectionis tue rectissimus finis est: sed vnūqōq̄ ꝓpter qō z c̄. g̃ tenet̄ magis diligere deū q̄z seipm̄.

Ad questionē dicendū q̄ sic. Ratio est: quia deus est beatitudo nō solum ꝓpria vnius hominis: sed quoddā totius cōmunitatis ipius: z ideo diligi debet ꝓpter se tantū z per consequēs maxime.

Propter rationes est notandū q̄ dilectio qua homo diligit aliquid pēsatur ex duob⁹. Ex feruore seu intētione actus z ex qualitate boni volīti illius quē diligit: quādo ergo dicitur q̄ homo tenetur diligere deū plus q̄z se. non habet hoc intelligi de intēsione vel feruore actus: sed de quātitate boni volīti. nam debeo deo velle summū bonoꝝ z summā beatitudinē: nō autem hoc mihi. Aliud est notandū q̄ in homine est duplex dilectio. Naturalis que nō elicitur libere a voluntate: sed naturaliter z est semp̄ in voluntate. Alia est rationalis consequēs rationē z de hac dilectiōe habet ītelligi questio z nō de prima. ꝑ hoc ad rōnes. Ad primū: minor negatur z est falsa pēsando dilectionē ex bono volito z loquēdo de dilectione rationali. Unde pl⁹ boni posset hō velle sibi q̄z facit: si rōnabiliter diligit se: nā posset appetere bonū infinitū. Rō vo ꝙcludit de dilectiōe naturali. Ad secūdū minor negat̄: nō em̄ qui rōnabiliter diligit: deū diligit ꝑ se ipse: qz bonū ꝓprium: sed qz bonū cōe est totius vniuersi. Ad tertiū intelligendū est illud de bonis q̄ sūt bona ꝑticularia z de illo ꝙq̄ō ē bonū oīm. Ad q̄rtū dōm q̄ peccās mortal'r deū amat: non tamen virtuose: quia vult ꝙcū esse deū: sed non

sic amat deū: sed seruat eius p̄cepta: nec oīs qui amat deū / est in chantate: quia qui diligit deū p̄pter se / amat deū: z tamē peccat mortaliter. Uenite ergo z fruamur bonis in actu siue belli siue pacis gerendo. Animatio ducis multū iuuat: q; ꝑm verba sua z cōsilia totus exercitus regulat: z ideo oīs ductor sibi p̄uidet de aliquo inuitatorio suis cōplicib⁹ faciendo. Quadruplex igit̄ inuitatoriū inuenio in scriptura sacra a quattuor generib⁹ cantor⁹ cantatū. Primū cantant voluptuosi. Secundū malicioſi. Tertiū ambitioſi. Et quartū sancti z religioſi. Et tres primi cantant in choro diaboli. Et quarti solummodo in choro christi.

Inuitatoriū voluptuosor⁹ ponitur ibi: Uenite fruamur tc̄. quādo sic est q; homo intrat ecclesiaz cathedralē vt audiat matutinas de aliquo sancto statim per inuitatoriū potest discernere in quanta veneratiōe sanct⁹ ille habeat ibidē: quia in ferialib⁹ diebus sufficit tm̄ vnus: z quanto festum celebratur solennius: tanto plures inuitatorio deputantur. Moraliter. Inter nos ī vita p̄senti dī multi colunt. j. Lor∫. viij. Siquidē dī multi z domini multi mūdus / caro / demonia / deus. Uideam⁹ ergo quis istor⁹ habeat in choro: plures ad cantādum inuitatoriū: z inueniem⁹ q; deus habet pauciores. Oīes alij habent inuitatores in magna copia. Si loquamur ō mūdo. Nōne senes z iuuenes z pueri a cunabulis suis extracti / statim alliciunt: statim inuitant z animant ad colendū mūdū: iste vt fiat mercator: iste vt fiat miles: alius vt fiat diues rector: z sic de alijs: qui oīes vna voce dicunt: Uenite z fruamur bonis que sunt: z sicut illi qui sunt magis vicini cantorib⁹ magis excitant ad cantandū: ita hominibus accidit qui familiariter magis tractant cū mūdialibus vel carnalib⁹ q; nullo modo possūt euadere quin eis in moribus cōformēt. Unde Jsido. iij. de sūmo bono. Rarū est inquit vt quisq; inter seculi voluptates positus: a vitijs maneat illibatius: in quibus etsi nō cito implicet: aliquādo tamē attrahit: nec diu potest esse securus q; periculo ferit p̄mus. Quot sūt qui his dieb⁹ inuitant homines ad mundi contemptū ad p̄mia relinquendū: ac se p̄ suis peccatis totaliter contenendū. Certe vel nulli vel pauci: imo tātus strepitus est cantor⁹ mūdi / q; illi q; dicūt inuitatorium christi vix in aliquo possunt audiri.

Secūdū inuitatoriū cantant malicioſi: vt scribitur Hiere. xviij. Uenite cogitem⁹ cōtra hieremiā cogitatiōes: nō em̄ peribit lex a sacerdote: neq; cōsiliū a sapiente / neq; sermo a p̄pheta. Et notate q̄les homines malicioſi ponūt p̄ parte sua: videlicet sacerdotes sapientes z p̄phetas. Sacerdotes sunt magni p̄lati moraliter: sapientes iusticiarij: p̄phete sūt religioſi. Et nunq; videbitis in republica magnā iniusticiā seu maliciā fieri nisi ab oībus istis: vel ab aliq̄ istor⁹ p̄cedat. Uñ isti tres p̄fecte cātant inuitatoriū malicioſor⁹: z isti sciūt facere conspiratione cōtra optimū hominē / dicētes illud Hiere. xviij. Uenite p̄cutiam⁹ eū lingua et nō attendam⁹ ad vniuersos sermones eius. Percutere hominē lingua / est p̄cludere ei viā respondēdi vt nihil possit dicere p̄ seipō. Uel p̄cutere hoiem lingua / est falsū cōspirare: falsū testimoniū contra hoiem p̄hibere.

Et nota q; isti malicioſi triplex habēt inuitatoriū: scz̄ p̄riū: quo se inuicē ad maliciam animāt z instigant. Primo em̄ se colligūt ad cōspirādū subtiliter / dicētes illud Hiere. xviij. Uenite cogitem⁹ p̄tra hieremiā cogitatiōes. Secūdo recolligūt se ad accusandū ciuiliter z sub iuris caloze / dicētes illō hiere. xviij. cōsequēter. Uenite p̄cutiamus eū lingua z nō attendamus ad vniuersos sermōes ei⁹. Tertio recolligūt se ad occidēdū hostiliter / dicentes illud Mateh. xxj. Uenite z occidam⁹ eū z nr̄a erit hereditas. Et hec ē cōclusio malicie vltima. Tertiū inuitatoriū q̄d ponit̄ in scr̄ptura: cāt̄ant isti ambitioſi: z scribit̄ Ben. xj. Uenite faciam⁹ nobis ciuitatē z turrim / cui⁹ culmen p̄tingit ad celū et celebrem⁹ nomen nostrū. Et notandū q; oēs ambitioſi exponūt se maximis periculis z laboribus p̄ honoribus cōsequēdis / intantū q; si tertiā p̄tē laborū facerēt p̄pter deū / maximi meriti essent. Unde isti ad edificandū / ad fodiendū z cōstruendū se applicāt z exponūt. Quantū estimatis verationē sustinēt: q; curiſ pape / regū z ep̄or⁹ se mancipāt. Dāt munera / dissimulāt / adulant̄ / mētiunt̄ / z se nequiter būiliant q̄busc̄q;. Uñ Jnno. de vilitate hūane cōditiōis sic dicit: Ambitioſus sp̄ est pauid⁹ / sp̄ attētus ne dicat q̄d displiceat z būilitatē simulat honestatē mētit̄: affabilitatē exhibet: benignitatē ostēdit: subsequit̄ z obsequit̄: cūctos honorat: vniuersis inclinat: frequenter curias vsitat optimates: assurgit z amplexatur / applaudit z adulat̄: z bene nouit illud poeticū Ouidij de arte amandi. j Et si nullus erit pulvis: tamen excute nullū. hec ille. Et ideo talib⁹ curialib⁹ q; castra regū sequunt̄ dixit quidā: Sūt: nō dicunt miseri q; castra sequūtur. Quartū inuitatoriū q̄d ponit̄ in sacra scr̄ptura cantāt boni christiani z religioſi: z ponit̄ ī p̄s. Uenite exultem⁹ dño / iubilem⁹ tc̄. Et istud inuitatoriū cantāt valde ferialiter bis diebus: imo tantus est strepit⁹ in choro mūdi / q; istud inuitatoriū nō audit̄ in choro christi: q̄d dolendū est. Sed q̄liter isti inuitatores se expediūt / sat∫ declarat̄ Matthei. xxij. vbi habet̄ de homine rege qui fecit nuptias filio suo z misit seruos suos dicere inuitat∫ omnia sunt parata / venite ad nuptias: quod cū factū fuisset / inuitati totaliter neglexerūt: et abierūt ali⁹ in villam suam: alius ad negociationē suam. Sz caueant sibi: contigit autē aliquando q; faciens festum magnū inuitat multos diu ante: ordinat vt illis ordinate seruiatur z sine p̄ssura: habet fortes custodes in ingressu portarum: qui deuote recipiāt inuitatos qui promiserūt venire: z sūt amici facientes festum: z alios nō inuitatos excludūt Jsto modo facit christus: Modo mittit seruos suos p̄dicatores ad inuitandū ad cenā agni: sed in die iudicij soli illi recipient̄ q; suā inuitationem admittūt: z alij excludent̄ dicēte dño: bonis illō dulce inuitatoriū. Uenite benedicti patris mei: p̄cipite regnū q̄d vob⁹ patū est ab origine mūdi. Et dic̄ reprobis: Jte maledicti in ignez eternū q; par⁹ est diabolo z angelis eius: z ideo dū tēpus habem⁹

venite adorem⁹ ꝛ procidamus ante deū plorem⁹ coram domino qui fecit nos. in ps̄.

Lectio XX

Jnopreciosoet vn-

v guentis nos impleam⁹ ꝛ non ꝓtereat nos flos tpis. ¶Posita inuitatione q̄ improbi se inuicē alliciūt ad fruendū illecebris in generali. Hic incipiunt enumerare in speciali. Et circa hoc tria faciūt: q̄ ꝓmo enumerāt excitamēta gule. Scōo ostēsiua superbie: ibi. Loronem⁹ nos. Tertio cōtentiua luxurie: ibi: Nullū ꝓratū. Primo ergo enumerāt delectabilia gustui cōferentia. Scōo tactui cōferentia. Tertio olfactui cōferētia Unū em̄ delectat gustum. Unguentū emollit ad tactū: ꝛ flos redolet ad olfactū. Dicūt ergo. Uino ꝑcioso ꝛ vnguēt̄is nos ipleam⁹. Jn q̄ duplicē excessum exprimūt euidenter in suo appetitu. Appetunt in vino maxime raritatē ꝛ mēsure nimie q̄ntitatem. ¶Pro ꝓmo dicūt. Uino: nō quolibet: sed ꝑcioso: id est care empto. Omne rarū carū. Scōo addūt. Impleam⁹ nō sufficit intēperatis ꝛ gulosis dicere: vinū ꝑciosum nec absolute. Uinū bibamus: sed ꝑcioso nos ipleam⁹: cū tamē natura humana in modico sit cōtenta. Unde Boeti⁹. q̄. de ꝙsola. prosa. v. Paucis minimisq̄ natura cōtenta est: cui sacietatē si superfluis vrgere velis aut iniocundū qđ superfuderis fiet. aut noxiū. et. j. Timo. vj. Habētes alimēta his cōtenti sum⁹ ꝛ q̄bꝫ tegamur. Scōo ad vinū addūt vnguēta. i. electuaria ad iocūde bibendū: ꝛ fm hoc vnguentū ptinet tam ad gustū q̄ꝫ ad tactum. Aliter exponit de vnguentis ad vngendum corpora ꝛ facies vt magis resplendeāt ꝛ suauius redoleant ꝛ mollius tangi possint: ꝛ sic ptinēt ad delicias tā visus q̄ꝫ tactus.

Tertio q̄ꝫtū ad olfactū subinferūt: ꝛ nō ꝓtereat nos flos tpis: quin de floribꝫ singulis iuxta tempus suū nostras delicias habeam⁹. Aliter flos tēporis vocat flos iuuēturis nr̄e: ꝛ tunc est sensus. Non ꝓtereat nos flos. i. tēpus iuuenturis nostre: quin fruamur quātū possibile est omni generi voluptatis. A Hic est vna dubitatio ſfalis. Utrum vsus vini sit homini licit⁹. Et videt q̄ nō. Eccl. ij. Cogitaui a vino abstrahere animā meā vt trāsferrem eā ad sapientiā. Sed sine sapia hō nō potest saluari: quia Sap̄. j. Neminē diligit de⁹ nisi q̄ cū sapientia inhabitat: ꝛ ideo necessariū est hoī q̄ aia sua a vino abstrahat. Scōo q̄ ad Roma. xiiij. dicit. Bonū ē nō māducare carnē ꝛ nō bibere vinum: sed cessare a bono ꝛtutis: est vitiosum ꝛ illicitum. Tertio quia Hiero. dicit: q̄ vinū cum carnibus post diluuiū est dedicatū: xp̄s autē venit in fine seculoꝝ ꝛ extremitatē retraxit ad principiū: q̄ tpe legis xp̄i est illicit⁹ vsus vini. Ad oppositū ē ap̄l's ad Timoth. v. Noli adhuc aquā bibere: sed modico vino vtere ꝓpter stomachū tuū: ꝛ frequentes infirmitates. Jtē Eccl. xxxj. Exultatio aie et cordis vinū tēperate potatū. Ad questionē siue dubitationē dicendū: q̄ ꝑ se loquēdo vsus vini est hoī licit⁹. ¶Pōt tn̄ cōtingere p accidēs q̄ alicui homini sit illicit⁹. Uel ex cōditione bibēt̄is: q̄ forte alīj ex suo facto scandalizarent̄: vel forte quia vino de facili ledit̄: ꝛ pdit caput linguā ꝛ pedes: quia ꝓvorū a vino se abstinere astruxit. Ad ꝓmū dicendum: q̄ licet hoc sit pfectionis ꝛ cōsilij: nō tamē est vsus vini: ideo illicit⁹. Aliter pōt dici q̄ sapiētia ē dupler. Una q̄ a deo infundit̄. Alia q̄ ꝑ doctrinā ꝛ studiū acq̄rit̄. Et certe respectu ꝓme disponit abstinentia a vino: nō autē respectu secūde: ita q̄n liceat vinū bibere. Ad scōm dicit̄ q̄ illa auctoritas allegata est trūcata: q̄ intentio ap̄li est persuadere romanis q̄uersis ad fidem: q̄ nec carnibꝫ nec vino vtant̄ in scandalū xp̄ianoꝝ: de nouo conuersoꝝ. Un̄ subdit̄: neq̄ in quo frater tuus offendit̄ aut scandalizat̄. Ad tertiū dicendū: q̄ Hiero⁹. vult dicere q̄ xp̄s a vino retraxit se tā q̄ꝫ ab impedimento pfectionis si excessiue sumat̄ Circa ꝓmū notandū q̄ vsus īmoderat⁹ vini multipliciter nocet hoī. Est em̄ detrimētū libertatis: attramentū honestatis: cōplementū voluptatis: ꝛ exprimentū fatuitatis. Est em̄ detrimentū libertatis. Un̄ prima radix seruitutis ꝛ ignobilitatis fuit per vinū. Legim⁹ em̄ in Gen̄. ix. q̄ Noe ꝓmo plantauit vineam. Nā ante diluuiū vinū nō fuit in vsu: nec homines vinū bibebāt: bibens q̄ vinū inebriat⁹ est ꝛ dormiēs iacuit in tabernaculo posteriora nudatus: accessit filius⁹ su⁹ cham ꝛ patris verenda nuda ꝙspiciēs derisit eū: nūciatū est hoc postea patri: ꝛ filium seruitute dānauit: ꝛ hec fuit ꝓma origo seruitutis: sicut dicit Aug⁹. xix. de ciui. dei. c. xv. Jn hoc autē satis innuunt̄ q̄tuor mala q̄ ebrietas solet hoib⁹ inferre. ¶Primo nāq̄ priuat hoiem vsu sensus ꝛ rōnis: ꝛ facit eū deteriorē bestia: ꝛ hoc significat Noe inebriatio. Scōo spoliat hoiem diuitijs suis. Un̄ frequēter magni potatores fiūt pauperes finaliter: quia q̄ amat vinū ꝛ pinguia nō ditabitur. Et hoc significat noe denudatio. Tertio reddit hominē derisibilē nō solum inimicis immo amicis: ꝛ hoc significat q̄ filius derisit eū. Quarto q̄ noe punit filium suum: significat q̄ potatores filios suos et prolem suam mendicitati et seruituti exponunt frequēter. B Secundo vinū īmoderate sumptū est attramentū honestatis: cōfundit em̄ ꝛ deturpat hominis honestatē ꝛ nobilitatem tam corporis q̄ꝫ anime. Unde Jnnocentius de vilitate conditionis humane. Quid turpius ebrioso: cui fetor in ore: tremor in corpore: promit stulta: prodit occulta: cui mens alienatur: facies transformatur. Nullum em̄ secretum vbi regnat ebrietas. Unde Seneca epistola. xij. Non est animus in sua potestate deuict⁹ ebrietate: quēadmodum musto dolia ipsa rūpunt̄: ꝛ quicq̄d in imo iacet: in summū vis caloris eructat. Sic vino estuante quicquid in corde latet abditum: effertur et prodit in medium. Et infra dicit: q̄ turpe sit sibi plus ingerere q̄ꝫ venter capiat ꝛ stomachi nō esse mensuram: quod multi ebrij faciūt de quibus sobrij erubescunt. Unde dicit nihil aliud esse ebrietatem q̄ꝫ voluntariam insaniam extendi in plures dies illum ebrij habitum. Nunc quidē de futuro dubitabis nūc quoq̄ nō minor sed breuior. ¶Refert alexander macedonis exēplū: q̄ clientulū

sibi charissimū ac fidelissimū inter epulas trāsfodit z intellecto facinore mori voluit. Hec seneca. Fingit a quodā imaginē ebrietatis sic fuisse depictam vt imago puerilis cornu habēs i manu z in capite coronā de vitro. Puer erat in signū q facit hoiem eloquētē insensatū more pueri: cornu habebat in manu in signū q nullū celat secretū: sed clamando z clangēdo revelat: coronā habet vitriam qz reputat se gloriosū z diuitē q est ebrius cū nihil habeat. Et ō inuenim⁹ vinū fuisse phibitū trib⁹: scz vginib⁹ sacerdotib⁹ z regib⁹. Prouer. xx. Luxuriosa res ē vinū z tumultuosa ebrietas. Hiero. epla. xcv. Si expto credit hoc primū moneo vt spōsa xpi vinū fugiat p veneno. Un apud antiquos vinū vocabat venenū. Leuit. x. Sacerdotib⁹ ingressuris tabernaculū phibitū erat ne biberēt vinum. Regib⁹ etiā phibitum erat. Prouerb. xxxj. Noli dare regib⁹ vinum o lamuel Uale. li. ij. c. j. Usus vini romanis factis erat ignot⁹. Tertio vinum est cōplementū voluptatis. Uerecūdia nāq multos cohibet a pctis: z ideo vbi illa p vinū aufertur voluptas que latuit in corde sine pudore se detegit. Un seneca in epla vbi supra. Plures pudore peccādi q bona voluntate phibiti sunt a scelere. Ubi aūt possedit animū nimia vis vini: q cq d mali latebat emergit. Et ideo ad Eph. v. scribit. Nolite inebriari vino in q est luxuria: scz effectiue. Exēplū de loth Ben. xix. et Ecci. xxxj. Multos em exterminauit vinū. Quarto vinū est experimētū fatuitat⁊: qz hō fit dispositus ad qcūq malū in ebrietate: pōt de eo capi experimentū. Ecci. xxxj. Vinū corda supbox arguit z oūdit z prodit.

Lectio XXI

Coronemus nos ro-
c sis anteq marcescāt: nullū pratum sit qō nō ptrāseat luxuria nra. Nemo vestrū exors sit luxurie nre. Ubiq relinqm⁹ signa leticie: qm hec est ps nra z hec est sors nra. Posita inuitatione q reprobi seinuicē inuitāt ad pot⁹ ebrietatē. Hic ponit inuitatio q se alliciūt ad supbie vanitatē et ad carnis voluptuositatē. Et in h textu tria fiūt. Nā primo se inuitāt ad supbie vanitatē. Scdo ad luxurie voluptatē. Tertio vtriusq ponūt libertatē. Secūda ibi. Nullū pratum Tertia ibi: Qm hec ē ps nra. Prio q animāt seinuicē ad ornatū supbie z luxurie: dicētes. Coronemus nos rosis. Nota q reprobi in psenti coro-
A nant corona lasciuie: sed in futuro coronabūt corona miserie. Un cuiq eox dicet Esa. xxij. Coronans coronabit te tribulatione z tunc lugebūt et plangēt de eo de quo modo rident: dicentes illud Treno. iiij. Defecit gaudiū cordis nri: versus est in luctum chorus nr: cecidit corona capitis nri. ve nobis quia peccauimus. Et ideo cōuenienter dicunt q volūt coronari rosis: ad sciendū q omnis mūdi lasciuia breuis ē z trāsitoria. Rosa enim habet odoris iocunditatem: decoris speciositatē: et viroris breuitatē: inter spinas crescit: sic z lasciuia mundi non est sine punctura conscientie. Licet em gaudētes in odoribus rosarū nō dicam⁹ inte peratos: sicut dicit Aristo. iij. ethi. ca. xiij. tamen delicat⁹ ornat⁹ satis indicat mētis lasciuiā. Eccī. xix. Amictus corporis z risus dentiū z ingressus hois annūciāt de illo. Un Seneca epla. lxxxviij. Quim rerū si obseruent indicia sunt in argumenta morū ex minimis licet capere ipudicū et incessus ostēdit z man⁹ mota z interdū vnū responsū z relatus ad caput digit⁹: reflexus oculox improbum: risus insanū vultus habitusq demōstrabit. Illi em i aptū p notas exeūt qlis qlibet sit scies si quēadmodū laudes aspexeris. De sctō Ludouico legimus q serta de rosis seu alios capillos phibuit se proli portari ferijs sextis ppter coronā ipositā spineā tali die capiti saluatoris. Sequit. Nullum pratū zc. Unde se inuitant ad luxurie voluptatē. Hāc autē voluptatē integrare nitunt ex trib⁹ causis seu circūstātijs: videlicet ex locali amenitate: ex sociali cōitate: qz nulli⁹ sine socio iocūda ē possessio z dissoluta iocūditate. Quātū ad pmū dicūt. Nullum pratū sit, i. nullus loc⁹ sit delectabilis in quo nō luxuriemur: vt amenitas loci cōferat delectationē. Quātū ad scōm dicūt. Nemo exors sit, i. expers sit luxurie qsi dicerēt luxuria nra cōis sit omnib⁹: ita q sit libertas z licētia generaliter peccandi: z alios ad pctm trahēdi. Nota q luxuria est qsi morb⁹ contagiosus sicut lepra vel scabies. Si hō multū tractat cū leproso de facili infic̄it: z ō solēt leprosi expelli de ciuitatib⁹. Sic est de libidinosis si fuerit vn⁹ talis in vna societate vel familia ipse solus decē alios attrahit ad pctm. Quātū ad tertiū: videlicet dissolutā iocūditatē dicūt vbiq relinquam⁹ signa leticie nre videlicet in cantu tripudio festis z ludis. Ultimo subiūgit cām hui⁹ libertat⁊ peccādi videlicet qz hō nō pōt plus bre in hac vita nec restat aliq alia in futuro. Et notate q isti sunt pseudo pdicatores z deo ingrij. Nā sic dr Esa. xxj. Uocat dns ad fletū z ad planctū z ad caluicia et cingulū sacci: z isti p ingressū vocāt ad leticiā dissolutionē deordinatū ludū. Dubitatio lra⁊. Utrū fortitudo simpler sit pctm mortale: videt q non. Pctm mortale nō cadit sub dnico pcepto: sed fornicatio cadit sub dnico pcepto: qz Osee. j. pceptū fuit pphete. Uade z sume tibi vxorem fornicariā.

Preterea antiq pres hoc fecerūt sine reprehensione. Ben. xxj. Abraā ingressus ē ad agar ancillam suā Iacob ad ancillas vxox suarū Balā et delfam Et Ben. xxxviij. Judas accessit ad Thamar quā estimabat meretricē. Preterea sup illud Deut. xxiij. Nō erit meretrix de filiab⁹ israel. Glosa dicit: ad eas phibet accedere qrū est venialis turpitudo: ergo fornicatio non est nisi venialis turpitudo. Preterea sup illud. j. Timoth. iiij. Exercete ad pietatē. Dicit glosa Ambro. Dis sūma disciplina xpiane in misericordia z pietate est: quā si aliquis sequēs lubricū carnis patiat⁊ sine dubio vapulabit sed nō peribit. Ad oppositū est apls ad Gal. v. Manifesta sunt opa carnis que sunt fornicatio zc. qui talia agunt regnū dei non possidebunt: sed nihil excludit a regno dei nisi peccatum mortale. Preterea Deuteronomij. xxiij. Non erit fornicator de filijs israel. Preterea. xxxij.

q.iiij. Fornicatio enumerat inter vitia crimina-
lia. Jte ad Heb.xiij. Fornicatores t adulteros iu
dicabit de⁹. Glo. In iudicio generali eterne dam
nationis. Ad q̄stionē dicendū q̄ sic:qz ꝓhibet ſb
vitatione pene eterne sicut ia allegatū est. Ro qua-
re debet inhiberi est:qz ꝓtrariat bono finis poten
tie generatiue collate hoi a deo. Bonū em gene-
rationis hūane est duplex:corpale t spūale. Corpa
le est ꝓseruatio speciei:sicut dr.ij.de aia. Spūale
est impletio numeri electoꝝ. Ad pmū requirit cor
poralis educatio filioꝝ. Ad secūdū informatio i fi
de t in bonis moribꝫ:t illud ē bonū prolis qđ cō-
numerat ad sūmū bonū matrimonij. Mo taz ad
educationē corpalē q̄z ad informationē moralem
duo req̄runt. Certa cognitio plis/q̄ haberi non
posset nisi mulier essz appropata vni viro. Uel sal
tē nullo mō posset haberi ita bene in diuisa coha-
bitatione:ad quā req̄rit inſepabilis viri cōiunctio
t mulierſ. Jō lex mrimonij req̄rit in hoib⁹ ad ꝓse-
quēdū debitū finē generationis hūane: t iō Aug⁹
dicit. Uagus ꝓcubit⁹ ꝓtra charitatē est/quā hō
debet pli generāde. Ad pmū dicendū de ꝓpha/
q̄ dispēsatio dei fecit nō esse peccatū qđ alis pecca-
tū fuisset,sicut de homicidio qđ abraaz in filio suo
voluisset cōmisisse. Ad secūdū dicendū/q̄ abraā
t iacob plures habuerūt vxores vñ nō fuit fornī-
catio. Uocabant tñ cōcubine:qz cū dño cōueniāt
in vxore: videlicet inſepabilis coniūctio:t familia-
ris coadministratio in q̄z tū est socia. Prima habu
erūt cōcubine:t secūdā nō. Prima faciebat matri
monū:secūda nō. Uñ fuerūt vxores q̄ ad thorū:
nō q̄ ad regimen familie:sm q̄ vxores nras mres
familias vocam⁹. De iuda vō ꝓcedēdū est q̄ pec
cauit mortalit. Ad tertiū dicendū/q̄ vera litte
ra ē venialis:ita etiā.xxxij.q.iiij.meretrices. Ad
q̄rtuz dicendū/q̄ pietas iuuat hoiem vt liberet a
morte eterna:si tñ desistat t penitcat. Notandū
est hic q̄ nō solū cōsensus in actū peccati mortalis
est peccatū mortale:sed etiā cōsensus in delectatio
nē peccati mortalis est peccatū mortale:et iō oscu-
la amplex⁹ t tact⁹ que fiūt ꝓpter delectationē in-
ordinatā sūt peccata mortalia:t vocant oscula li-
£ bidinosa/vel tact⁹ libidinis. Circa materiā p̄-
sentis lectiōis q̄ est tota de voluptate carnali/est
notandū breuiter/q̄ ipa est multipliciter nociua.
Nā ipa est effeminatiua vigoris potētie militaris.
Accumulatiua doloris t displicentie singularis.
Offuscatiua decoris t sapientie salutaris. Pri-
mo est effeminatiua vigoris t potentie militaris.
Jn cui⁹ figurā samson dū dormiuit in sinu Dali-
le/strenuitate solita exiuit spoliatus. Judic.xvj.
Persona quecūq̄z dormit in sinu Dalile que se ne-
gligēter cōfert voluptuose vite:spoliat vigore for
titudinis. Uñ fingit Ouid.xv.meth.de fonte sal
matio/q̄ talis erat vtutis q̄ seruz abstulit viro:q̄
se balneareti eo. Jsto mō cuenit de voluptate. Nā
si hō militaris se balneet in delitijs voluptat⁹:effe
minabit t mollict t aiositatem amittit. Uñ nar-
rat Valeri⁹ li.j.q̄ cornelj⁹ scipio missus in hispa
niā eo momēto quo castra intrauit:edixit vt om-
nia que voluptatis causa cōperta erāt/auferent t
sb̄moueren̄t: vñ simul duo milia scortorū legunt
abisse ab exercitu romanoꝝ. Et notandū q̄ nobi-
lissimi p̄ncipes q̄ nec bellis nec armis vinci potue
rūt:p luxuriā ceciderūt:sicut narrat Vale.lib.ix.
ca.j.de hanibale duce carthaginensi:quē mulier
quedā ꝓditiose romanis tradidit occidendū:cāpa
na in q̄t luxuria sua inuictū hanibalez armis suis
illecebris amplexata vinciēdū romano militi tra-
didit. Uñ fingit Ouid.d arte amādi.li.ij.q̄ mars
q̄ de⁹ est bellantiū capt⁹ est cū venere vrozevulca
ni inuisibilibꝫ carbenis ligat⁹:et oībus dijs cele-
stibus in derisionē ostensus est. Cuibistorie allu
dens Vale.ad Rufinū de vroze nō ducēda dicit
sic. Mars q̄ est de⁹ bellantiū demeruit triūpho-
rū familiari frequētia in q̄bus expedit marie ꝓm
pta strenuitas nil sibi metuēs a vulcano ligat⁹ est
cū venere inuisibilibꝫ carbenis sensibilibꝫ tñ:b̄ au-
tē t ad applausū satiroꝝ t derisum celestis curie.
Uult dicere q̄ vulcan⁹ fecit carbenas inuisibiles
t posuit eas in lecto veneris: in q̄bꝫ duz mars in-
trasset lectū veneris/capt⁹ t detēt⁹ donec tota ce
lestis curia cū cōspexisset. Exemplū de Holofer-
ne Judith.xij. De talibꝫ dr Job.xxxvj. Morient i
tēpestate aīa eoꝝ t vita eorum inter effeminatos.

Secūdo voluptas est accumulatiua dolorum D
vel merorſ t displicētie: qz naturaliter post volu-
ptatē sequit displicētia. Uñ Boe.iij.de ꝓsol'.psa.
vij. Quid aūt de corpis voluptatibꝫ loq̄r: quaruz
apparētia q̄dē plena est anxietas :societas vo pe-
nitētie quātos illos morbos q̄z intolerabiles do-
lores q̄si quēdā fructū neq̄tie fruentiū solēt infer-
re corpibꝫ: q̄ꝝ mor⁹ q̄d bēat iocunditat⁹/igro:tri-
stes vo eē volu ptatū exit⁹: q̄s q̄s reminisci libidinū
suaruz volet/itelliget: q̄ si bros explicare.i.efficere
pñt:nihil cause ē q̄n pecudes q̄z brē eē dicāt: q̄ruz
ois ad explandā corpalē lasciuiā festinat intentio.
hec ille. Et ifra metro seq̄nti cōpat voluptatē api/
q̄ est i eodē loco:p̄mo fūdit mel sedēdo:t ifigit acu
leū recedēdo. Uñ dic.hz b̄ ois voluptas stimulis
agit fruētes:apiūq̄z par volātū. Ubi g̃ta mella fu
git:t nimis tenaci ferit icta corda morsu. Hec pru
dēter aduerterat demostbenes ille pb̄s famosus a
q̄ tays solēnis meretrix de corintho cētū talēta pe
tijt p vno ꝓcubitu. At ille i celū suspiciēs/ait. Nō
emo tāti penitere.i.p tāto p̄cio non emo penitere:
qđ tñ necessariū foret/si tua fruerer voluptate. Jn
cui⁹ figurā fingit Ouid.meth.li.x.q̄ vngo q̄dā no
mine mirrha p̄tis desiderauit incestū:t desidera-
tū ipetrauit/adiuuāte nutrice: tādē cū cēt pceptū
fugat a p̄re:t in tantā tristiciā icidit fletu q̄ suspi-
rijs t gemitibꝫ alterata ꝓuersa ē i arborē sui nois
q̄ adhuc guttas amarissimas q̄si lachrymas ō se
fūdit:i signū q̄ voluptatē illicitā corpis ppetu⁹ se
quit dolor merſ. Tertio voluptas carnal'ē offu
scatiua decorſ t sapie salutarſ. Hui⁹ exēplū bēm⁹
in salomōe rege:q̄ femora sua icuruauit mlieribꝫ:
t posuit maculā i gl'ia sua. Cui historie Valer.ad
rufinū sic alludit. Sol boim salomō:thesaur⁹ de
litiaꝝ/dñi sapie singl'are domicilio crasso tenebra
rū fuscat⁹ atramēto:lucē aie sue:odorē fame suc:
gl'az dom⁹ sue amore mlierſ amisit t postrēo icur

uatus coram baalim t ecclesiastico dono mutat⁹ est membrū zabuli: id est ex concionatore dei mutatus est in membrū diaboli.

Lectio XXII

Oprimam⁹ paupe

o rem iustū: t nō parcam⁹ vidue: nec veterano: nec reuereamur canos multi rpis: sit aūt fortitudo nra lex iusticie. Qō em infirmū ē inutile inuenīt. Posita imitatiōe p quā reprobi t puersi alliciūt t prouocāt seipsos ad petā lasciuie corporalis. Hic ponīt corp inuitatio q seinuicē animant t inuitāt ad petā iniusticie fraternalis. Et circa hoc duo fiūt. Nā pmo loquunt impij generaliter. Scdo crucifixores xpi specialiter: ibi. Circūueniam⁹. Circa primū duo fiūt. Nam primo se hortant ad iustoꝝ oppressionē. Secūdo legē quā faciūt statuūt ad sui defensionē: ibi. Sit
A autē fortitudo nra. Circa pmū sciendū q quatuor generibꝫ hoim solent hoies parcere etiā valde malis: videlicet pauperibꝫ ꝓpter ipotētiā: iustis ꝓpter innocentiā: viduis ꝓpter clementiā: t senibꝫ ꝓpter reuerentiā. Hec oīa dictat ratio naturalis cōpassionis: sed isti vilissimi hoies ꝫ tales intra se ꝫspirāt. Unde dicūt. Opprimam⁹ paupere q̄tū ad pmū. Justū q̄tū ad secundū. Et non parcam⁹ vidue: q̄tū ad tertiū. Nec reuereamur canos multi rpis: q̄tū ad q̄rtū. Sit aūt fortitudo nra lex iusticie. Hoꝝ opposita docet tā ratio q̄ scptura. Esa. j Querite iudiciū / subuenite oppsso / iudicate paupi / defendite viduā. Quātū ad q̄rtū. Leui. xix. Coram cano capite assurge t honora psonā senis. Unde poeta. Magna fuit quondā hoīs reuerentia cani. Neq; suo pcio ruga senilis erat. Nō sic sensit Ouid. de arte amandi q dic. li. iij. de caluis. Turpe pecus mutilū turpis sine gramine campus. Et sine fronde frutex t sine crine caput. Unde notandū q signāter ī tertu cōnectit paupere t iustū: qr raro inuenīt aliqs diues q̄n aliquo mō sit iniustus. Unde diligenter notandū an hec sit sentētia hoim modernoꝝ q nec pauperibꝫ nec iustis nec viduis nec senibꝫ vllis parcunt. Amouēt a se hoies mūdani viscera cōpassionis oīno t induūt viscera crudelitatis vt nulli parcāt de cui⁹ dāno lucrum expectāt. Dicit Ouid. xv. methamor. q est fluui⁹ qdā cui⁹ aqua bibita reddit viscera bibētis sarea t qcq̄d intingīt in illa aq̄ fit lapideū. Unde dicit. Flumen habēt citones qō potū sarea reddit. Uiscera q; tactis inducit marmora rebus. Fluuius iste est cupiditas deordinata diuitiarū: cui⁹ affectiones ꝓuant miscēdo charitate t pietate. Utinā de talibꝫ verificarēt illud Ezech. xxxvj. Auferā cor lapideū de carne vra t dabo vobis cor carneū. Cōsequenter ibi. Sit autē fortitudo nra. Statuūt illi iniq̄ legē ad suā defensionē dicētes. Si ꝓtingat q obq̄ iudicatur nobis ab aliqs q facim⁹ ꝫ legē bene fiet. qr sit loco legis fortitudo nra: ita q oēs nobis oppugnantes opprimam⁹ nec aliā legē habeam⁹ quia oīs legista debz habere colorē iusticie. Et iō subiungūt. Qō em infirmū est inutile inuenīt ad nostram. s. lasciuiā ꝓuocandā. Et nota q illi qui non

sunt vtiles p obligationes t munera ab istis maioribꝫ cōiter opprimunt quātūcūq; sint iusti. Isti autē q sunt vtiles etiā si sint iniusti supportāt. Unde nota q opprimunt tyrāni p potentiā t p violētiā. Jaco. ij. Nōne diuites opprimūt p potentiā. Opprimūt aduocati p sapiētiā. Exo. j. Uenite sapienter opp̄mam⁹ eū. et Esa. x. Scribētes iniusticias scripserūt vt opprimerēt in iudicio paupes. Opprimūt plati p negligentiā. iij. Reg. ij. Dormiēs q̄ppe oppsit eū. Dubitatio pōt esse. An liceat p B potentiā opprimere primū. Uidetur q sic. Licet pdari t rapere ab hostibꝫ: ergo licet eos opprimere. Cōsequentia patet: qr rapere ab aliquo substātiam vnde viuit: hoc est eū opprimere. Antecedēs patet p Ambro. li. suo de patriarchis: t p cōmunē vsum bellorꝝ. Preterea: infideles primi sunt: quia oīs hō primus est fm illud mādatū. Diliges primū tuū: sed fm Aug. in epla ad Uincē. donatistā. Res in q̄t falso appellatis vestras: quas iuste possidetis. Et fm legem terrenorꝝ regū amittere iussi estis: ergo ab infidelibꝫ potest homo iuste rapere.

Preterea: dñi t principes a subditis suis multa violēter extorquēt: qō ad oppressionē pertinet: sed nō est credendū q tā nobiles errent: ergo est licitū. Preterea: verberare hoīem ptinet ad oppssionem: sed hoc licet dñs qr licet eos verberare seruos suos: ergo licet homini opprimere hominē. Ad oppositū est illud. Leuit. xix. Non facias calumniam primo tuo. Ad questionē dicendū q opprimere est aliquē contra vires et voluntatē premere. Hoc autem fieri potest dupliciter. Uno modo fm ordinē iuris: sicut pater opprimit et verberat filios suos q̄b⁹ tenet castigationē. Alio modo ꝓtra ordinē iuris: sicut tyrāni opprimūt subiectos t hoc est ꝓprie opprimere aliquē cōtra ordinē iuris debilitare vel in rebus vel in psona: t hoc quia est contra charitatē est illicitū. Ad primū qō est de hostibꝫ aut est iustū bellū aut iniustū: si est iustum ea que per bellum acquirunt: eorꝝ efficiunt nec ad restitutionē tenent. Ad secundū dicendū q bona infideliū nō licet ꝓuatis auferre: secus ē de his qui publica auctoritate funguntur. subdunt em legibus principū terrenorꝝ. Ad tertiū dicendū q vel p̄ncipes extorquēt qō est necessariū reipublice defendende: t tūc licet subditi iniuste soluant ipsi nō sunt in periculo. Aut extorquent qō nō est necessariū: tūc sunt oppressores t raptores: quia remota iusticia magna regna nō sunt nisi magna latrocinia: sicut dicit Aug⁹. iij. de ciuitate dei. Unde ad restitutionē tenentur: hoc caueant confessores dominorꝝ: quia longe aliter et aliud est loqui de regibus: et de dominis istis paruis. Ad quartum dicendum: q nulli licet aliquem verberare nisi sit eius iurisdictioni subditus vt eum instruat: sed fm leges licet eum instruere: et si deficiat licet eum per verberationem ad legem reducere et idem de filio potest pater. De paupertate est sci E endum q tripler in hominibꝫ reperit paupertas Est em pauptas egestatis: paupertas honestatis et paupertas vanitatis. Prima miserabilis quia voluntati contraria. Secunda commendabilis;

quia virtuosa ⁊ volūtaria. Tertia est vitupabilis ⁊ nulli necessaria: ⁊ talis fuit pauptas quozundā pꝛoꝛ tpe iobis euāgeliste: q̄ p vana gl'ia mūdi gē mas pciosas fregerūt in signū mūdani cōcēptꝰ: ſz de his nō plus modo. Primā pauptatē que vocaꝯ egestas/ sustinēt isti q̄nuolūtarie sūt paupes: q̄ si possent/ libēter haberēt diuitias. isti deū accusant de iniq̄tate. primū de tenacitate. foꝛtunā suā de infelicitate. ⁊ hi sūt pleni murmuratiōibꝰ/ furtis ⁊ mēdacijs. ⁊ licet vitiosi sint vt plurimuz/ tamen piū est eoꝝ defectib⁹ subuenire. Unū Ps. Beatus q̄ itelligit sup egenū ⁊ pauperē. Et glo. Hiero. sup illud Eccī. xij. Da misericoꝛdiā/ ⁊ ne suscipias pctōꝛē. Dicit sic. Qui indigēti misericoꝛdiaz tribuit/ nec p delicto spꝛeuit/ misericoꝛdia vere facit. Natura em̄ respiciēda est ⁊ non psona. qui em̄ indigēti dat pctōꝛi. nō qꝛ peccatoꝛ est/ sed qꝛ hō ē. nō pctōꝛē/ sed iustū nutrit. qꝛ nō delictū diligit/ ſz naturā. Secūda est pauptas honestatiſ. ⁊ est volūtarie assūpta ꝓpter christū qua nō solū hō sollicitudinē seculi deserit. imo indigentijs multis se exponit. Et isti triplicē securitatē habēt. Nā sūt christo similioꝛes in ꝙuersatiōe. validioꝛes in tēptatione. beatioꝛes in remuneratiōe. Augꝰ de eccl'iastici dogmatib⁹. Bonū est pauplb⁹ facultates cum dispēsatiōibꝰ erogare. melꝰ est p intētiōe sequēdi christū insimul donare/ ⁊ absoluti ſz sollicitudine egere cū xpō. Sz Bern. v. floꝝ. iij. Sūt q̄ pauperes esse volunt. eo tamē pacto/ vt nihil eis desit. et sic diligūt pauptatē/ vt nullā patiant inopiā. Sūt q̄ volūtarij paupes christo similioꝛes in cōuersatiōe. qꝛ ipe realiter ⁊ effectualiter effectꝰ ē paup ꝓ nobis. Paup nascēdo/ viuēdo/ docēdo/ moriendo. Jn cuiꝰ psona dicit Ps. Paup ego sum ⁊ in laboꝛib⁹ a iuuētute mea. Unū isti possunt dicere christo. Dñe/ si decepti sumꝰ/ tu decepisti nos/ sic viuēdo/ sic docēdo. Uenit ad suscipiendā paupertatez hoīb⁹ odiosam/ vt eā nobis redderet gratioſaz/ dicēs illud Matth. xix. Si vis pfectꝰ esse/ vade et vende oīa que habes ⁊ da pauplb⁹/ ⁊ veni sequere me. Secūdo sunt paupes validioꝛes in tēptatiōe. Si duo boies ad inuicē colluctenꝯ. ⁊ alter sit totꝰ sarcitꝰ pānis. aliꝰ nudus. ille q̄ est nudꝰ bene foꝛtassis habet verecūdiaz. sed tamē habiliоꝛ ē ad luctā. nā nō habet in se vñ a socio teneaꝯ. Uita nostra colluctatio est cū diabolo. Ad Eph. vj. Non ē nobis colluctatio aduersus carnē ⁊ sanguinē tm̄ sed aduersus pncipes ⁊ ptātes ⁊ rectoꝛes tenebraꝝ hui⁹. Jpe aūt q̄ de diuitijs nō curat/ est nudus. diuites aūt vestiti sūt ex oīi pte. ⁊ ideo diabolus pōt eos tenere ex oīi pte/ ⁊ pſternere in tēptatione. Paupes aūt qꝛ nudi sūt. iō cuadūt. Unū Grego⁹. Nudi cū nudo luctari debem⁹. Faciliꝰ enim ad terrā trahit. q̄ habet in se vñ teneaꝯ. Serpens sicut dicit mgr̄ in hist oꝛijs/ hoīem nudū fugit. ⁊ īsilit in vestitū. Sic diabolꝰ q̄ est serpēs antiquus paupes fugit. in diuites insilit. qꝛ qui volūt diuites fieri/ incidūt in tēptationē ⁊ in laqueū diaboli. j. Timoth. vj. Et Eccī. xxx. Melioꝛ est pauper foꝛtis q̄z diues imbecillis ⁊ flagellatus malicia.

D Tertio sūt paupes beatioꝛes in remuneratiōe;

Erūt iudicꝭ assessoꝛes in iudicio. Matth. xix. In resurrectiōe vel regeneratiōe cū sederit filiꝰ hoīs ī sede maiestatis sue/ sedebitis ⁊ vos iudicātes. Et Job. xxxvj. Judiciuz paupib⁹ tribuet. Nota ꝙ sūt tria genera hoīm. q̄ licet nihil habeāt. tm̄ nō reputanꝯ paupes/ sed electi ⁊ vocati ad magnaz dignitatē. Habētes in depositō securas diuitias et thesauꝝ. Et beredes magnoꝝ. Et hec tria iueniūtur in paupib⁹ spū. Unū Jaco. ij. Nōne paupes elegit deꝰ in hoc mūdo. Ecce pmuz. Diuites in fide. Ecce secundū. Et beredes regni. Ecce tertiū. Unū pauptas volūtaria cōfert mundiciā/ noticiā et leticiā. De pmo Seneca. ⁊ ob hoc maxime amanda est pauptas. qꝛ ex quo amꝯ/ ostēdit. Quippe non habet adulationē comitē sibi foꝛtunā/ ⁊ nō psonā amantē. qꝛ ista respicit. Hiero. in epl'a. Paupes dei sūt q̄ mundana supbia derelicta/ būilitati se poꝛia tradidēr̄t. Nā ⁊ paup si supbiat/ nō ē dei pauper. ⁊ locuples si būilitatē diligat/ nō est seculi diues. Uolūtates em̄ taliū sūt inspiciēde/ nō noia. Hec Cassioꝺ. sup illud Ps. Edent paupes ⁊ saturabunꝯ. Unū Hiero. in epl'a. Difficiliꝰ arrogāria q̄z auro vel gēmis caremꝰ. His em̄ abiectis/ iterū gl'iosi soꝛdib⁹ tumemꝰ/ ⁊ venerabilē pauptatē populari auro offerimꝰ. Plus est aīm q̄z cultum deposuisse. Hec ille. Cōfert ḡ volūtaria pauptas noticiā/ leticiā ⁊ mūdiciā. Tertia est pauptas vanitatis. Et talis fuit q̄rundā pꝛoꝛ tpe iohannis euāgeliste. q̄ p vana gl'ia mūdi gēmas pciosas fregerūt in signū mūdani cōcēptꝰ.

Lectio. XXIII.

Arcūueniamus ergo iustū/ q̄m̄ inutilis est nobis ⁊ contrariꝰ est opib⁹ nr̄is. ⁊ impꝛoꝛat nob peccata legis. ⁊ diffamat in nos pctā discipline nostre. Pꝛomittit se scientiā dei habere. ⁊ filiū dei se nominat. Postq̄z spūssanctus posuit verba reproboꝝ conspirantiuz contra iustos in generali. hic ponit verba iudeoꝝ reproboꝝ conspirantiū cōtra christū in speciali. Et circa hoc duo fiunt. Primo tractant de christo decipiendo. Secūdo ꝺ eodem occidendo/ ibi. Uideamꝰ. Circa pmū duo fiunt. Nā pmo cōspirant ad circūueniendū. Secundo inducūt causaz quare hoc est faciēdū/ ibi. Q̄m̄ inutilis est. Dicūt ergo pmo p modū ꝯclusiōis. Circūueniamꝰ ergo iustū antonomastice. i. christū. Jsta ꝯspiratio adimpleta fuit Joh. xj. Collegerūt pncipes ⁊ phariseī ꝯciliū ⁊ dicebāt. qꝛ hic hō multa signa facit. q̄d faciemꝰ. Si dimittimꝰ eū ⁊c. Cōsequēter inducunt causam huius circumuentiōis faciende/ ⁊ accusant christū de multis. Proponūt em̄ cōtra eū duodecim accusatiōes. videlicet de infructuosa opatiōe. Et ꝺ malicioſa pturbatiōe. De imꝓperiosa intētione. Et de iniuriosa diffamatione. De ambitiosa pꝛesumptiōe. Et superstitiosa blasphematione. De secreti reuelatione. Et de discoꝛdi conuersatione. De criminali paruipensione vel irrisione. De partiali diuisione. De pꝛeiudiciali cōparatiōe. Et de supernaturali vsurpatiōe. De istis articlis sex ponūt in textu isto. Quoꝝ pmū

Nō p feria 6. dmice in palmis istam lectiuez

est de infructuosa oratione: quo notat vbi dicit. qm̄ inutilis est nobis. Arbor q̄ inutilis est t infructuosa est merit excidi. Luce. iij. Omis arbor que nō facit fructū bonū excidet. Eodē modo est de ciuilitate humana q̄ null⁹ ociosus debet admitti in republica: sicut docēt oēs legislatores. nā rō etiā hoc suadet q̄ vnicuiq; rei ꝑpriā actionē assignat et tribuit. Ita q̄ negat ꝑprias actiones vel operatiōes negat a rebus ꝑprias essentias: sicut docet Auerrois. ix. metha. Cōmento. vij. Sed ipse christ⁹ est ociosus in vita t nullū fructū reipublice affert. ergo iustū est t licitū ꝑ quācūq; viā eū circūuenire et destruere. Hec est cor̄ prima accusatio. Sed isti accusationi dicendū est. q̄ falsum accipit vel assumit. Xp̄s cm̄ fuit lux mūdi. Joh. viij. Ego sum lux mūdi. Xp̄s fuit lignū vite afferēs fruct⁹ duodecim p singulos menses. Apocal. xxij. i. docens t informans duodecim apostolos rectā fidē cōtinue. Nichil autē est vtilius mūdo q̄ lux que totū mundū illuminat t viuificat. q̄ autē inutilis eis fuit: culpa cor̄ fuit qui se per odiū a christi lumine diuiserunt. j. Joh. ij. Qui odit fratrē suū in tenebris est t in tenebris ambulat. Secunda accusatio fuit de malicioſa ꝓturbatione. Et arguāt sic. Bonum totius ciuilitatis humane est pax: ergo qui ꝓturbat pacē cōmunitatis: dignus est de illa cōmunitate expelli: sed iste est ꝓturbator pacis cōis oīm: ergo iustū est eum de ciuilitate cōmuni expelli. Et hec accusatio notat cū dicit. Cōtrarius ē oꝑibus nostris. Et ista accusatio de perturbatione pacis: potissime debet mouere principē: regē t imperatorē t generaliter quēlibet reipublice rectorē: quia finis oprationis principis est pax subditor̄. Unde Cassiodo. variarū formarū epl'a. ij. Decet regalis apicis curam generaliter custodire concordiā: qm̄ ad laudē regnātis trahit: si ab boib⁹ pax ametur: quid est em̄ qō principē melius ꝑdicet q̄ quietus populus: cōsors senatus: t tota respublica mor̄ honestate vestita. Hec ille. Sed ad hāc accusationem respondendū est: q̄ xp̄us fuit summ⁹ amator pacis: quia pacē ꝓmulgauit nascēdo. Luce. ij. In terra pax boib⁹ bone voluntatis. Pacē ꝑdicauit docendo. Luce. x. In quācūq; domū intraueritis primū dicite: pax huic domui. Pacē legauit testamentū cōdendo dicēs. Pacē relinquo vobis: pacem meā do vobis. Joh. xiiij. Sed quia pax vera est cōcordiā habere cū bonis moribus et litigare cū vitijs. ſm Cassiod. sup illud ps. Factus est in pace locus eius. et cū ipsi habuerūt mores pessimos necessarū fuit q̄ vel eis cōtrarius fuit: vel conformiter cū eis malus: pacem em̄ malā nullus debet fouere: nā pbie maxime ꝓpositū est pessimis displicere. Boetius. j. de cōsola. prosa. iij. ergo culpa contrarietat⁊ ex eor̄ culpa causabat B Tertia accusatio est de improperiosa cōtentione: t formatur sic. Improperare alicui peccatū suū vitioſū est t pacis ꝓturbatiuū: sed hoc xp̄s facit nobis: ergo debet extirpari. Hec accusatio notat in his verbis. Et improperat nobis peccata legis. Occasio hui⁹ accusationis pōt haberi: q̄ xp̄s dixit Joh. vij. Nonne moyses dedit vobis legē t nemo ex vobis facit legem. Sed ad hoc dicēdū ē. q̄ caret scrupulo societatis occulte: q̄ manifesto facinori non desinit obuiare. Manifestū aūt fuit facin⁹ cor̄ / t inde merito debuit eos increpare: sed q̄ obsequiū amicos: t veritas odiū parit: iō fact⁹ est accusantib⁹ odiosus. Quarta accusatio est de iniurioſa diffamatione: t b̄ specialit in doctrina. Et format sic: quicunq; in docēdo seducit vl' abducit boīes a bonis moribus publice vel occulte: dign⁹ ē expelli de cōmunitate t destrui. t q̄cūq; ꝑponit alicui nisi probet: dign⁹ ē pena talionis: sed xp̄us publice dixit q̄ nos iudei falsa t friuola docem⁹ t legē dissoluim⁹ t hoc nō ꝓbat: ḡ dign⁹ ē a nr̄a cōmunitate exterminari. Materia hui⁹ accusationis accipit de verbo saluatoris. Math. xv. Irritū fecist⁊ mandatū dei ꝓpter traditiones vestras. Et notat accusatio in his verbis. Et diffamat in nos pctā disciplinē nr̄e. Sed ad id rndendū ē q̄ falsis informationib⁹ resistēdū ē t p̄cipue a veris: sed xp̄s fuit magister verax sic ipsi ꝓbibuerūt testimoniū. Math. xxij. Magister scim⁹ q̄ verax es t viā dei in veritate doces: sed amico socrate: t amica vitate: sctm̄ est ꝓbonorare veritatē: iō cū xp̄s esset ipsa veritas iustū fuit eos redarguere de falsitate doctrine: nec fuit diffamatio: q̄ falsa cor̄ doctrina fuit notoria Un̄ ipsi se diffamauerūt. Quinta est accusatio de ambitioſa p̄sumptione t accusant eū sic. Quicūq; sibi equalitatē scientie dei arrogat: q̄si pctm̄ ꝓmi parentis replicat: xp̄s autē b̄ fecit: quia dixit Joh. vij. A meipso nō veni: sed verax ē q̄ misit me quē vos nescitis ego aūt scio eū. t q̄ scit eū ꝑfecte ē eq̄lis ei in scia. Hinc dicēdū ē q̄ nō fuit p̄sumptio: sed humil' notificatio t p experimēta ꝓbatio: ſm illō Joh. xvj. Nunc scim⁹ q̄ scis oīa t nō est tibi opus vt quis te interroget. Hec accusatio notatur cum dicunt permittit se scientiam dei habere: id est iaceat se scientiam dei habere. Sexta accusatio est supstitioſa accusatiōe et formal sic. Quicūq; dicit se filiū dei naturalē t exigit sibi cultū fieri supstitioſū t etiā blasphemat deū. Sed de blasphemo scribit Leuit. xiiij. Quicūq; blasphemauerit nomen dñi morte moriat: t b̄ fecit xp̄s Joh. x. Uos dicitis q̄ blasphemo: q̄ dixi filius dei sū. Sed hec accusatio refellit q̄ non fuit blasphemia sed vera annūciatio sicut opa manifestauerūt et ꝓbauerūt cecos illuminādo / mortuos suscitando / leprosos mūdando / t oēs infirmos curādo / q̄ cōuenit soli deo. Un̄ Math. xxvij. cōpūct⁹ centurio dixit ita. Uere filius dei erat iste. Hec accusatio notat in lr̄a cū dr: filiū dei se noīat. Licet oēs xp̄iani filij dei nominent et sunt. j. Joh. iij. Uidete qualē charitatē dedit nobis p̄r vt filij dei noiemur t sim⁹. et Joh. j. Dedit eis potestatē filios dei fieri. Unde viri ecclesiastici t aiarū curati dicunt filij dei signanter cōputari. Sap. vj. Cōputati sunt inter filios dei t inter sanctos sors illor̄ est: quia filij patri assimilantur: quia ſm Aug⁊. filius dicit quia sit vt ille Deus aūt icōmutabilis in potentia. Ineffabilis in sapientia: indicibilis in clementia. Debet igitur in eis apparere patris potentia: per carnis mortificationem. Filij sapientia per sanctā info-

viri ecclesiastici dicunt filij Dei

mationē. Et spūssancti clemētia/p iniuriarum remissionē. De ꝓmo dicit.j.Machab.iij. Accingimini ⁊ estote filij potētes. Accingimini p cōtinentiā carnalis voluptatis. Que accinctura ḡttuor zonas habet iurta ḡttuor exēpla in scḡptura. Una ad pectus: alia ad ventrē. Una ad renes: ⁊ vna ad lūbos. Ad pect⁹ dicit zona aurea. Ad ventrez zona linea. Ad renes zona funea. Et ad lūbos zona pellicea. Zona aurea est mūdicia mētalis puritatis: ⁊ hec debet poni ad pect⁹ cōtra imūdas cogitatiōes. Zona linea est tēperātia nimie superfluitatis: ⁊ hec debet poni ad ventrez cōtra superfluas cōmessatiōes. Zona funea est penitētia rigida ⁊ austera: ⁊ hec debet poni ad renes cōtra libidinis titillatiōes. Et zona pellicea est reminiscētia nostre mortalitatis: ⁊ hec debet poni ad lūbos ꝓtra voluptatis delectatiōes. De ꝓma zona dr Apoc. j. de Job: q̄ vidit pſonā similē filio hois vestitum podere ꝑcinctū ad mamillas zona aurea. De secūda Job.xlij. Ebrist⁹ ꝑcinxit se linteo/⁊ cepit lauare pedes discipl'oꝝ. De tertia Job.xij. Balteū regū dissoluit ⁊ ꝑcinxit funē renes eoꝝ. De quarta Matth.iij. Jobes habebat zonaz pelliceā circa lūbos suos. Qui aūt sic sūt accincti: possūt esse filij dī potētes p carnis mortificationē. Referūt fabule ⁊ scribit in lib.epl'aꝝ Quidij epl'a penulti. de hercule ex alcmena nato. Juno vxor iouis voluit herculē interficere. Et misit ad puerū iacentē in cunis duas angues/vt pueruz interfecissent: q̄ eas manib⁹ cōstrictas occidit: ⁊ in hoc cōpertū est ipm esse filiū iouis. Hercules est q̄libet litteratus q̄ nascit spūali generatiōe generosus qñ cura sibi cōmittit aīaꝝ: sic em̄ ꝑt bō nasci cū sit senex. Job. iij. Nutrit delicate: et ponit in cunis qñ vestitur delitijs/diuitijs/decimis ⁊ oblatiōib⁹ ecclīastic⁹ debitis ꝓmonio crucifixi. Sz q̄d euenit: Forte dū esset paup scholaris/vixit satis caste ⁊ satis dure. Jā aūt est in cunis: vestit mollib⁹/⁊ epulat q̄tidie splēdide: statim iunoxid est sensualitas/duas angues mittit vt sic occidat filiꝰ iste iouis: videlicet p gulā ⁊ luxuriā: qz statim ex delitijs ⁊ honoribus carnis tēptatiōes oriunt. Sz si vellet ostēdere q̄ sit filiꝰ iouis. manib⁹. i. potēti custodia/⁊ resistentia rōnis ⁊ volūtatis: angues tēptatiōis occidit: ⁊ sic se filiū iouis. i. christi ostēdit: vt dicere possit de eo xp̄s illud Matth.iij. Hic est filiꝰ meꝰ dilect⁹ in q̄ mihi cōplacui. Sz reuera timendū est: q̄ de istis filijs cōquerit christ⁹/dicēs illud Esa. j. Filios enutriui ⁊ exaltaui: ipi aūt spreuerūt me. Qui em̄ deberēt esse filij christi/sūt hostes christi: ⁊ q̄ deberēt esse filij dei potētes/sūt totaliter imbecilles. Diuūt pōpis ⁊ vanitatib⁹ in delitijs et voluptatib⁹: ⁊ carni sue succūbut: nec cōtra eā/sz contra christū pugnāt. De q̄bus loquit Bern. super cātica sermo. xxxiij. ⁊ ad clerū in rhemensi cōcilio. Ministri in q̄t christi sūt ⁊ seruiūt antichristo: bonorati incedūt de bonis dñi/cui honorē non deferūt: inde est eis quē q̄tidie vides: meretricis nitor: histrionicus habitus: regius apparat⁹: inde aur in frenis ⁊ sellis in calcarib⁹: plus calcaria q̄z altaria fulgēt. Inde mēse splēdide cibis ⁊ cipbis: in

de comessationes ⁊ ebrietates: inde citbara ⁊ lira: inde redūdātia/torcularia ⁊ ꝓmptuaria plena eructātia ex hoc in illud. Pro hmōi volūt esse ⁊ sūt eccl'iaꝝ ꝓpositi/decani/archidiaconi ⁊ episcopi. Hec ille cōtra istos malos filios loquit in eodem sic dicēs: Olim p̄dictū est/⁊ nūc tempus adimpletiōis aduenit. Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Amara ꝑus in nece martyrum. Amarior post in cōflictu hereticoꝝ. Amarissima nūc in moribꝰ domesticoꝝ. Nūc fugare: nūc fugere eos potest: ita inualuerūt ⁊ multiplicati sūt supra numerū: intestinalis ⁊ insanabilis est plaga eccl'ie: ⁊ ita in pace eius amaritudo eiꝰ amarissima. Sz in q̄ pace? Par ⁊ non est par. Par a paganis: par ab hereticis: sed nō par ꝓfecto a filijs. Uox plāgētis eccl'ie in tpe isto. Filios enutriui ⁊c. spreuerunt et maculauerūt. A turpi vita: a turpi questu: a turpi cōmertio: a negocio deniq; perambulante in tenebris/supest vt iā de medio fiat demoniū meridianuz. Hec ille. Isti mali filij nō sūt filij dei: nō sunt potētes accincti/sz imbecilles ⁊ debiles ⁊ filij sue carnis: Ad Ro.ix. Nō q̄ filij carnis hi filij dei sūt sed q̄ filij ꝓmissiōis. Cant.j. Filij matris mee pugnauerūt cōtra me. Nō vos sic charissimi: sed appareat in vobis potētia patr̄ nostri. Ad Eph.v. Estote imitatores dei sicut filij charissimi. Secūdo debet in istis filijs. i. pſonis eccl'iastic⁹ apparere filij sapiētia p̄ sanctā informationē. Eis ei dicit.j. Thessal.v. Oēs vos filij luc⁹ estis ⁊ filij dei. Ex q̄ susceperūt docēdi officiū: illuminare debent luce sapiētie corda subiectoꝝ. Sed reuera timēdū est/q̄ de filijs istis iā verificat q̄ de filijs beli legit.j. Reg⁹.ij. Porro filij beli filij belial. Nescientes dñm neq; officiū sacerdotū ad populū: q̄ tñ lucis claritate lucere deberent: vt dr ad Eph.v. Ut filij lucis ambulate. Tertio debet in eis apparere spūssancti clemētia p iniuriarū remissionē: et hoc est maxime ꝓpriū p q̄ filij christi discerni pnt. Nā christo ꝓpriū est misereri. Et ideo nobis dr Luc. vj. Eritis filij altissimi: quia ipe benignus est super ingratos ⁊ malos. Estote ergo miseri cordes sicut ⁊ pater vester misericors est.

Lectio. XXIIII.

Actꝰ est nobis i tra-

f ductionē cogitationū nostraꝝ: grauis est nobis etiā ad videdū: q̄m dissimilis ē alijs vita illiꝰ/⁊ imutate sūt vie illiꝰ. Proponit⁹ in textu p̄cedēti seraccusatiōes iudeorū ꝑ xp̄m in isto textu addunt due alie cōtra eundez. Et fm hāc ista diuidit in duas pres. Naz ꝓmo accusant christū de secreti reuelatiōe. Secūdo de discordi quersatiōe/ibi: Grauis est nobis. Accusant g̃ ꝓmo sic. Ille q̄ occulta cōsilia reuelat/pditiosus est ⁊ fraudulētus: fm illō Prouer.xj. Qui ambulat fraudulēter/reuelat arcana: sed oīs pditiosus et fraudulētus/est a cōitate extirpādus: talis autez est christ⁹: g̃ ⁊c. Causaz ⁊ materiā huiꝰ accusationis acceperūt: Matth.ix. Cū vidisset iesus cogitatiōes eoꝝ/dixit: Ut q̄d cogitat⁹ mala in cordib⁹ vestr̄. Et loq̄bat iudeis murmurātib⁹ de b̄ q̄ pa-

ralitico peccata dimisit, sed fatue excecati fuerūt. Ex hoc em̄ cōclusisse debebāt q̄ veraciter fuit deus q̄ sol⁹ cogitatiōes hoim videre potest. In Ps. Dñs scit cogitatiōes hoim: qm̄ vane sūt. Arguūt aūt cōtra christū sic. Maxima secreta hois sunt cogitatiōes. Et ideo q̄ reuelat cogitatiōes hoim: maxime eos cōfundit: z est nociu⁹ in cōitate: ḡ licet illū p circūuctionem destruere. Hec accusatio ponit in his verbis. Fact⁹ est nobis in traductionē. i. ꝑlationē fm Grecismuz. Est em̄ traducere fm grecū, exēplare vel ꝑlare qō fuit occultuz, et cedit ad deboneſtationē alicui⁹. z sic accipit traducere. Matth. j. Joseph aūt cū esset iustus z nollet eā traducere/voluit occulte dimittere eā. Traducere idē est qō ꝑlare ad deboneſtatē ꝓginis coram iudice. Secūda accusatio est de discordi cōuersatiōe. Et formal sic. Quicūq; studet singulari vite z dissimili alioꝝ cōiter viuētiū/videt esse schismatic⁹ in republica, qz recedit a cōi vnitate z conformitate/sed talis est iste christ⁹. ḡ est schismaticus i republica, qz recedit a cōi vnitate. Et habēs etiaz discordē cōuersationē ab alijs. talis est ꝑiculosus in republica, ḡ z̄c. Ad istā accusationē dicendū, cōcedēdo q̄ fuit dissimilis eis, qz ipi fuerūt mali. Dissimilis fuit, qz sine peccato concept⁹ z natus, sine peccato semp cōuersat⁹. Uñ malis fuit dissimilis z bonis fuit silis. Hec accusatio notat i his ꝓbis. Grauis ē nob ad videndū, qm̄ dissilis ē alijs vita illi⁹/z imutate sūt vie illi⁹. i. variate sūt a nob vie. i. opa ei⁹. Iste mod⁹ loquēdi oñdit eos fuisse valde inuidos. Nō dicūt qz grauis fuit eis ad cōuiuendū/vel conuescendū/vel ad viuendū sub eo/vel ad eū audiendū. Sed grau⁹ fuit eis ad videndū. Uisus em̄ est de sensibilib⁹ q̄ magis spūaliter imutant sicut patet. ij. de aīa. sed spūalis imutatio minus grauat q̄z corpalis. z iō inuidia fecit eos valde teneros/q̄ bonū hoiem sine lesiōe videre nō possent. Eccl. xliij. Nequā est ocul⁹ liuidi. Et Matth. xx. An ocul⁹ tu⁹ nequā est, qz ego sū bonus. Fuit de istis sicut de bubone z vesperiliōe, quoꝝ oculi non sustinēt lumē solis, qz ocul⁹ egris odiosa est lux/q̄ puris est amabilis/sicut dicit Aug⁹ in lib. ꝓfessionū. et Seneca. Utinā inuidi oculos centuz haberent in oīb⁹ ciuitatib⁹/vt de oīm felicitatib⁹ torq̄rent. Nā quāta feliciū sūt gaudia, tanta sunt inuidoꝝ tormēta. Hec em̄ accusatio in caput eoruz refellit/si iuste iudicent. Hec est sentētia text⁹. Dubitatio ſralis sup materiā ꝑme accusatiōis q̄ est ō secreti reuelatiōe/pōt esse talis. Utrū aliqs teneatur ex ꝑcepto sui iudicis reuelare secretū fidei sue cōmissū. Et arguit ꝑmo q̄ sic. qz obedire oportet deo magis q̄z hoib⁹ Act. iiij, sed iudex ꝑcipit vice dei, ergo magis est sibi obediendū q̄z hoi q̄ cōmisit illud secretū. Preterea seruiētes iurāt cōiter dominis suis/q̄ nihil nocumēti ꝓcipiēt q̄n eis reuelent. Ponam⁹ q̄ vnus seruiens cōmittat fidei alteri⁹ q̄ dānificauit dñm suū i quodā facto. Queritur/an alius debeat seruare secretū. Si sic, est piurus erga dñm suū. Si nō, est infidelis ꝓtra socium. Preterea aliqs cōmittat fidei mee crimen qō cōmisit extra cōfessionē. postea contingit q̄ est de eodem crimine infamia, iudex inquirit z excōmunicat ꝑ veritate dicēda. Queritur, nunquid teneor reuelare iudici? Uidet q̄ sic, quia nō teneor magis celare q̄z idem q̄ cōmisit ex ordine charitatis, sed ille tenet dicere exquo laborat infamia. Uidet q̄ nō, quia tūc faceret cōtra fidē. z ꝑter nulli⁹ ꝓceptuz debet peccare. Ad oppositū. Uitare fraudez et seruare fidelitatē sūt de iure nature, sed nullus iudex potest cōpellere ad illud qō est cōtra ius nature, ergo null⁹ iudex potest hominē ꝑ ꝓceptuz cōpellere ad reuelandū fidei sue cōmissū. Ad questionē dicēdū q̄ secretū potest esse dupler. Uel est tale qō nō potest celari sine peccato, vel potest celari sine peccato. In ꝑmo casu celare tenet q̄ sub secreto recipit z nō tenet ꝑlato ꝓcipienti dicere, q̄ndo aūt nō pōt celare sine peccato, quia forte est de aliquo perpetrādo in nocumēto alioꝝ, sicut si aliquis cōmittit mihi sub secreto q̄ ipe interficiet tali nocte talem virū vel cōburet domū/illud nō teneor celare, qz illud qō ꝑ charitate institutū est/cōtra charitatē nō debet militare, sicut dicit Bern. li. de ꝓcepto z dispensatiōe. Et tale secretū ad ꝓceptū iudicis homo reuelare pōt. Essz em̄ contra iusticie bonū q̄ secretū vellet ſuare/si ad effectū talem deduceret secretū. Sec⁹ est de sigillo cōfessionis, quia si q̄s sb cōfessiōe recepisset/nullo modo etiā ꝑ morte reuelare deberet. Unde sciendum q̄ quādo dicūt forte laice ꝓsone vel quecūq;, dico tibi sb sigillo cōfessiōis z nō cōfitet, nec est confessio sacramentalis, ibi nō est sigillū cōfessiōis/sed tm̄ sigillū secreti. Uñ talis sic recipiens secretū/z postea reuelans peccat mortaliter, sed tamē nō est reuelator cōfessiōis, qz nulla cōfessio sacramentalis ibi fuit. Uñ ꝑ canonē sigillū secreti ꝑtie est quando bō dicit, dico tibi istud sb secreto/placet tibi admittere. Et alius admittit, si tunc reuelet/peccat mortaliter z crimen ꝑditiōis incurrit. Ad primū verū est. Et qz ꝓcipit homini ſuare fidelitatē/vbi illud nō redundat in damnū ꝑtis, ideo non tenet. Ad secundū. Talis ſuiens nō debet admittere secretū, quia esset cōtra iuramentū. sed statim debet dicere domino suo vel aliū de cauere de damno dñi. Aliter dicūt ad illud secundū q̄ dato q̄ promisit se ſuare secretum, tenet tamē illud domino reuelare ꝑter iuramentuz seruandū et puniret de illicita promissione. Juxta illud Jsi⁹. In malis ꝑmissionibus rescinde fidem z in turpi voto muta decretū. Hec est sententia beati Tho. j. quotlibeto. q. xv. Sed dubiuz est quō liceat eis sic intrare dominis de reuelando secreto/cum videatur esse contra ꝓceptū de correctione fraterna. Matth. xviij. Si peccauerit in te frater tuus z̄c. Credo q̄ iuramentū debet intelligi saluo illo ꝓcepto, z per cōsequēs tenet corripere cōseruuz/si sperat eū per hoc corrigere/z monet ad restitutionē si oporteat z postea poterit/cū eū sepius deprehenderit/dño intimare, nō aūt ꝑ ꝑma vice si sibi cōstiterit ꝑter ꝓceptū christi. Matth. vbi supra. Ex triplici ergo causa pōt cōtingere q̄ homo teneat celare illud qō vouit. Primo ex hoc q̄ ipe solus scit z nondū seruauit ordinē correctiōis

fraterne. Secūdo ex cōmissiōe sb̄ sigillo secreto⁹. Et tertio ex cōfessiōe qō erit maximū. Ad tertiū credo q̄ nō. Unde p̄cepta iudicis ⁊ iuramēta que exigunt̄ de veritate/ semp intelligunt̄ fieri a toto ordine iurs;⁊ ordine charitatis. Grauis est ⁊c.

℔ Notādū q̄ in vita p̄senti multa grauia sūt peccatoribus/que nō sunt grauia viris bonis ⁊ iustis. Sūt em̄ quattuor que grauia sunt puersis: onera peccato⁹: opa mandato⁹: vicinū beneficiuz: diuinū iudiciū. P̄o p̄mo dicit in eo⁹ p̄sona. P̄s. Iniquitates mee supgresse sūt caput meū: ⁊ sicut onus graue grauate sūt sup me. Quāto aliq̄d est grauius tanto veloci⁹ diuidit mediū ⁊ descēdit ad centrū terre si possit: quia om̄e graue appetit q̄ medium suū sit mediū mundi: sicut patet. iiij. de celo et mūdo. Et si esset aliq̄s graue qō in instanti ⁊ subito descēderet: diceret̄ q̄ illud foret infinite grauitatis: qz sine ꝓportiōe veloci⁹ descēderet quocūq; grauiqō in tpe moueret̄: sicut patet. iiij. phisi. ca. vj. Sed sic est q̄ peccator mortēs descēdit ad mediū terre subito ⁊ in instanti: qz infernus est in medio terre. Job. xxj. Ducūt in bonis dies suos ⁊ in puncto ad inferna descēdūt. In pūcto: hoc est in istanti: qz qō pūctus est in magnitudine: hoc est instans in tpe: ergo peccatū est onus graue: imo infinite grauitatis. Et hoc est imaginandū q̄ si ferrū magnū vna cū magnete ponant̄ in vno appendulo equilibris nō erit sibimetipi graue: hoc ē sua grauitas in nullo ꝓmouebit descēsū suū: sed tātū descēdet quantū ꝓmiserit grauitas magnet;. Cuius causa est: qz magnes naturaliter attrahit ferrū ad se p̄ modū finis vel p̄ modū efficientis. Unde nō pl⁹ pōderabit ferrū cū magnete q̄z magnes solus. Ferrū durū ⁊ ad diuidendū difficile/ est bō vtens rōne ⁊ arbitrij libertate: q̄ licet difficultari pōt: vinci nō potest ſm Aug;. de libero arbitrio. Magnes aūt de⁹ est: qm̄ de⁹ magn⁹ dns: in p̄s. Iste magnes naturaliter trahit ferrū. i. hoiem: qz sūmi boni cupiditas hoi naturaliter inserta: sicut dicit Boe. iij. de cōsola. ps. ij. Et Job. vj. Nemo pōt venire ad me nisi pater q̄ misit me traxerit eū. Quādiu ḡ de⁹ ⁊ hō se tenēt simul ⁊ cōiungunt̄ in fortuna bui⁹ vite p̄ gratiā ⁊ charitatē hō nō est sibi ꝓpi grauis: sed de⁹ eū cōfortat ⁊ supportat. Unde Apl's ad P̄hil. iij. Oia possū in eo q̄ me ꝓfortat. Sz si separet̄ a deo ⁊ ponit̄ in cōtrario appēdulo libre p̄ peccatū mortale: statim fit hō sibi grauis i tantū/ q̄ si moriat̄/ statim ad infernū descēdit: ⁊ b̄ est qō signāter dicit̄ Job. vij. Posuisti me ꝓtrariū tibi: ⁊ fact⁹ sū mihimetipi grauis. Quare nō tollis peccatū meū: ⁊ quare nō aufers iniq̄tatē meā. Quasi diceret. Aufer iniq̄tatē meā: ⁊ statim ero i alio appendulo eq̄libris: ⁊ nullo modo ero mihi/ metipi grauis: imo tūc ponas quicq̄d volueris in tpe cōtraria: ⁊ ego q̄z diu tibi adbesero/ nō curabo. Et b̄ est qō dicit Job. xvij. Poneme iuxta te: et cui⁹ vis pugnat man⁹ cōtra me. In cui⁹ figuraz vidit Zacharias mulierē quandam in amphora habentē in ore suo massam plūbi: ⁊ dictū est ꝓphete: Hec est impietas zacharie. v. in signū q̄ois iniq̄tas opilabit os suū: ⁊ q̄ omis iniq̄tas grauis est: quia Eccī. xxij. Sup plumbū q̄d grauabit̄. Et ideo p̄ iniq̄tatē popul⁹ ad ve eternū descēdet/ si se b̄ non cōuerterit penitēdo. Et hoc est qō dr Esa. j. cōminādo. Ue genti peccatrici: populo graui iniquitate semmi nequā filijs sceleratis. Secūdo vident boiby opa mandato⁹ grauia: ⁊ in hoc decipiunt̄: qz. j. Joh. v. Mandata ei⁹ grauia nō sūt. Grauitas em̄ rei nūq̄z bene ꝓpendit̄ p̄ vnū boiem impotentē/ sz p̄ fortē. Siliter iudiciū in vtrutiby⁹ vitijs nūq̄z debet accipi ſm falsam opinionē errātis: sed ſm rectā rationē sapiētis: sicut patet. iij ethico⁹. ideo qō malis apparet graue/ nō ideo dicendū est graue qz sunt infirmi. P̄s. Infirmati sūt ⁊ ceciderūt. Scitis q̄ ignis est totaliter leuis: ⁊ tertia totaliter grauis: qz est graue simpler. Mixtū vo ex terra ⁊ igne erit ꝓtim graue/ ⁊ ꝓtim leue. Et si terra p̄dominet̄/ mixtū tale descēdet/ signis ascendet. Terra est aīa humana grauis p̄ peccatū p̄ concupiscentiā originalem. Eccī. xl. Jugū graue sup filios ade a die exit⁹ de ventre matris eius vsq̄z in diem sepulture. Un̄ in P̄s. Anima mea sicut terra sine aqua tibi. Charitas est ignis: Luc. xij. Ignē veni mittere in terrā. Quādo igit̄ ita est q̄ anima separat̄ a charitate/ fit simpliciter terra simpler: ⁊ grauis deorsū vert̄ ō peccato in peccatū: Eccī. iij. Lor nequā grauabit̄ doloribꝫ: ⁊ peccator abijciet ad peccandū: ⁊ tūc descēdet ei⁹ delectatio tm̄modo ad terrena ⁊ vana huius vite: ⁊ fit tota grauis ꝓpter qō acute arguit eos P̄s. Filij hoim vsq̄q̄ gui corde vt q̄d diligit; vanitatē ⁊ q̄rit; mēdaciū. Glo. Qia frena sr mēdaciū: qz nō faciūt qō ꝓmittūt. Sz certe si fiat ꝓmissio charitat; ad aīaz: aia pdit de sua gūitate. Quātū em̄ itendit̄ charitas: tātū minuit̄ cupiditas ſm Aug;. q̄ est aie gūitas: ꝓpter quaz nō pōt ei⁹ amor ferri sursū pfecte sicut deberet: ⁊ intantū pōt ista charitas augeri ⁊ intēdi qō fiet aīa magis leuis: id est tendēs vsus superius p̄ dilectionē q̄z grauis ad ista tpalia. Que sursum sunt/ sapite/ nō que sup terrā: Ad Col'. iij. Et si sic leues essem⁹: videm⁹ oia mandata dei facilli ma. Tertiū qō malis graue videt̄/ est vicinū beneficiū. Displicet em̄ malis q̄ boni q̄ viuūt e vicino iuxta eos/ bene faciūt ⁊ bene viuūt: ⁊ tales sūt ꝓprie inuidi q̄ loquunt̄ in ꝓposito de viro bono dicētes: Grauis est nobis etiā ad videndū. Quartū qō malis videt̄ graue/ est diuinū iudiciū: et ita est sine errore. De illo em̄ iudicio tremēdo dicitur Esa. xxx. Ecce nomen dñi venit de longinquo ardens furor ei⁹/ ⁊ grauis ad portādū. Quāto grauue ab altiori descenderit: tanto grauius ledit: sed christus de celo empyreo ad iudiciū venit: in P̄s. A sūmo celo egressio eius: tam ad incarnationem q̄z ad iudiciꝫ diffinitionē. Impij aūt stabūt deorsū in ꝓfundo: ⁊ ideo grauissima sentētia illa sup eos cadet. Nota q̄ ex quo mali graues sunt ⁊ ponderosi: magna erit cōpressio in inferno post die iudiciū: quia eo⁹ corpora erunt mirabiliter grauia: et qōlibet ſm vltimū potentie sue conabit̄ versus cētruz. Maxima ergo p̄ssura ibi fiet. Et tamē cōuenit hic imaginari quandā misericordiā ex iustitia p̄cedentē: quia licz q̄libet esset dignus cētro-

grauiores tamen loca centralia occupabūt: et minus graues loca exteriora: ꝛ sic erit minor pressura q̄z si fieret ecouerso. Notanda est causa quare quātūcūq̄z homo sit ḡuis ꝛ pōderosus p̄ peccata: ꝛ ꝓtinue descēdat cadendo: nūq̄z tamē est de eo finaliter desperandū. Ratio hui⁹ est. Si aliqō graue cadat ab alto quantū a sūmo ceciderit/ si posset ante casū ad terram: repelli a linea casus nō cadet grauius q̄z si cecidisset a loco in quo a linea casus est expulsū. Uñ si homo caderet a tecto domus: et dū esset in cadēdo: ali⁹ supra terrā stans eū depelleret manu a linea casus: ipse ad terrā cadens nō plus ledere⁊ q̄z si a loco depulsionis a linea casus tm̄modo cecidisset: ita q̄ totū nocumentū casus q̄ pcesserit per illā vim depulsiōis impedit. Noraliter homo cadit cōtinue quādo est i peccato fm lineaz rectam versus centrū terre qō est infernus: sed sūt hoies stantes/nō cadentes: videlicet sancti viri in eccl'ia q̄ eū vel p̄ pdicationē/ vel p̄ orationes/ vel p̄ penitentie sacramentum a linea sui casus depellūt: ꝛ tunc nō cadit vt cōiter oīs homo videlicet per mortē: ꝫ aīa de casu non ledit: nec aliquā penā sentit p̄ casu/si peccatū in hac vita remittat.

Lectio.XXV.

Anq̄z nugaces esti-

t mati sum⁹ ab illo: et abstinet se a vīs nostris tanq̄z ab īmūdicijs: ꝛ p̄fert nouissima iustoꝝ: ꝛ gloriat⁊ se deū patrē habere. Positis octo accusatiōibꝫ q̄bus iudei accusabant christū: in lectiōe hodierna supaddunt⁊ quattuor alie contra eū: ꝛ fm hoc hec lectio diuidit in quattuor ptes. Nam primo accusat⁊ de criminali derisione. Secūdo de partiali diuisiōe. Tertio de p̄iudiciali cōparatiōe. Quarto de supnaturali vsurpatione. Secūda ps ibi: Abstinet se. Tertia ibi: Et p̄fert. Quarta ibi: Et gl'iat. Prima ergo accusatio formaꝫ sic. Illi q̄ secū cōuenientes cōtemnit ꝛ p̄pendit pacē p̄turbat: ꝛ p̄ cōsequens debet a cōitate repelli: nisi sit spes de bona correctione. Sed christ⁹ nō iudeos totaliter p̄pendit: ergo ꝛc̄. hec accusatio ponit⁊ in his v̄bis. Tanq̄z nugaces estimati sumus ab eo. Nugax acis oīnis generis est: ꝛ dicit⁊ hō mendax q̄ totaliter ꝛ supflue dat se trufis ꝛ inutilibꝫ. Siliter hic ꝛ hec ꝛ hoc nugas: cui⁹ vltima littera est s. ꝛ est nomen hebreū: ꝛ idem significat qō nugax: sed est indeclinabile. Et ponit Sopho.iij. Nugas q̄ a lege recesserāt cōgregabo: Bło. exponit sic. Nugas: id est vanos. Dicūt ergo q̄ fuerūt cōtēpti a christo: ꝛ estimati ab eo tāq̄z nugaces. i. hoies trufatores/ vani ꝛ inutiles: sed in hac accusātiōe magꝭ accusant seipōs. naz tales fuerūt in rei veritate/ nec ipe q̄ veritas fuit/ potuit de eis aliter estimare. Secūda accusatio ꝛ decima in vniuerso est de partiali diuisiōe. Et formaꝫ sic. Quicūq̄z diuidit se a vita cōi/ trahens alios secuz ad cōuenticulas ꝛ ptiales cōfederatiōes/ est nociuus in republica: sed talis est christ⁹. Abstinet em̄ se a nobis: trahit⁊ ad discipulos: ꝛ cōfederat⁊ cōtra legē nostrā: ergo ipe est nostre cōmunitati nociu⁹. Et ponit⁊ hec accusatio in his verbis, Et abstinet

p se a vīs nostris tanq̄z ab īmūdicijs. Sed ad istam accusationē dicendū/ q̄ christ⁹ eoꝝ legem p̄ totuz seruauit ꝛ impleuit ꝛ p̄fectionē docuit/ que fm eorū ꝓphetas post legem eoꝝ successura fuit legi eorū. Uñ ipe legem illaz diuulgauit: ꝛ bonis ꝛ sanctis illā recipientibꝫ se cōiunxit: ꝛ a malis hoibus deo inobedientibꝫ se abstraxit siue subtraxit. Tertia accusatio est de p̄iudiciali cōparatiōe. Et formaꝫ sic. Cōparatiōes sunt odiose: ꝛ q̄ fiūt cōiter generāt discordiā: sed christ⁹ tales cōparatiōes fec̄: p̄fert iustos gētiles nō habentes legē nobis iudeis q̄ legem dei habem⁹: ergo in p̄iudiciū nostrū facit tales cōparatiōes. Et hoc dicūt in his verbis. Et p̄fert nouissima iustoꝝ: id ē p̄fert vite nostre nouissima: id est finale p̄miū iustoꝝ gentiliū nō obstāte lege nostra. Et hoc dixit christ⁹ Matth. xij. vbi dixit q̄ viri niniuite q̄ egerūt penitentiā ad p̄dicationē Jone. Et regīa austri que sola fama audita salomonis venit vt informaret⁊ ab eo. Surgent in iudicio ꝛ cōdēnabūt generationē iudeorū/ q̄ cōtēpserūt credere christo q̄ fuit maior salomone ꝛ Jona. Jsta accusatio refellit⁊ in semetipos. Naz iuste fecit in hō q̄ iustos p̄tulit ipis malis. Quarta accusatio ꝛ duodecima in numero est eadez cuz sexta in virtute. Unde accusant eū de supnaturali vsurpatione nature diuine. Uñ iste due cause. Filiū dei se nomiat. Et gloriat⁊ patrē se habere deū: idē dicūt realiter. Et replicat⁊ bis eadē accusatio: quia est de grauissima materia: vt poteō blasphemia atq̄z vsurpatiōe honoris diuini: sed vt dictuz est cū de sexta accusatiōe ageret⁊: non nomen vsurpauit: sed naturā diuinaz se habere p̄ maxima miracula demōstrauit: ꝛ ideo merito gloriabatur se deū patrē habere: non falsa gl'ia/ sed vera: q̄z vere sic erat testante voce patris. Matth. iij. Hic est filius me⁹ dilect⁹ in quo mihi bene cōplacui/ ipm audite. Gloriat⁊ se deū patrē habere. Notandū q̄ magna est gl'ia veraciter habere deū patrem et posse cū sana cōsciētia sibi dicere quotidie: Pater noster q̄ es in celis: Matth. vj. Gloriant⁊ em̄ q̄dā de p̄genioꝝ nobilitate: nobili⁹ nihil deo esse pōt. De q̄ singulariter dr̄ Luc̄. xix. Hō q̄dam nobilis abijt in regionē longinquā accipe regnuz ꝛ reuerti. Quidā de p̄genitoꝝ dignitate. De⁹ tot⁹ vniuersi rex est ꝛ imp̄ator. Jn p̄s. Deus aūt rex noster ante secula. Quidā de p̄genitoꝝ diuitijs: ꝛ ō deo scribit⁊ i p̄s. Bl'ia ꝛ diuitie i domo ei⁹. Quidā de p̄genitoꝝ militijs. At deus ipe est dñs exercituū p̄ncepsq̄ militie ꝛ belli. De quo Job. xxv. Nūquid est numer⁹ militū eius? Ergo cōfidenter gloriemur deū nos habere patrē: q̄z Eccl. iij. Bl'ia hominis est honor patris sui: ꝛ dedecus filij pat⁊ sine honore. Jnuenim⁹ aūt in isto patre libertatē sufficientis exhibitiōis/ si ei seruiam⁹. Regularitatez cōuenientis castigatiōis/ ne delinquam⁹. Hilaritatē allicientis reconciliatiōis/ si ad eū redeam⁹. De p̄mo facit nobis christus dulcissimū argumentū q̄ō deus nullo modo nobis deficiet/ si ei seruierimus. Luc̄. xij. Quis inq̄t christus de hominibꝫ: petit a patre suo panem: nūquid lapidē dabit ei/ aut piscem: nūquid p̄ro pisce serpentē dabit illi? Aut

si petierit ouũ: nunquid porriget illi scorpionem? Quasi diceret: nõ. Et tunc arguit christ⁹ a multo fortiori. Si ergo vos homies cũ sitis mali/nostis dona data dare filijs vestris: quanto magis pater vester celestis dabit spiritũ bonũ petentib⁹ se? Et ideo nullus timeat mundũ cõtemnere/et paupertatẽ pro christo subire: quia deus oĩbus sibi seruientib⁹ sufficienter ꝓuidebit. Luz magister nostri ordinis scz frater Jordan⁹ in quadã abbatia cistertiensiũ receptus fuisset/cõuenerunt circa cũ monachi secum amicabiliter cõferentes/quesierũt ab eo. Magister/quõ potest ordo vester durare/cũ nihil habeatis vnde viuatis? Licet mũdus sit modo deuot⁹: tamen scriptũ est in euangelio q̃ refrigescet charitas multoꝝ: z cũ nõ habuerit ele mosynas/deficietis. Respõdit aũt magister manuete. Si vobis videt vestra ratio ꝓbat q̃ vos citius deficietis: quoniã vbi vos allegatis vt premit tit: quoniaz supabundabit iniquitas: refrigescet charitas: sed quoniã supabundabit iniquitas iniqui homies/põdones z raptores auferent bõa vestra: z cũ vos mendicare nesciatis/deficietis: et ipi nobis de bonis vestris cõferent abundanter. Scitis q̃ pater q̃ habet multos filios mittentes ad scholas tres vel quattuor/seniori dat pecuniã pro oĩb⁹: nõ quoniã plus eũ diligat: quia fortasis plus diligat iuniorẽ: sed quia senior pl⁹ est exptus de seculo. Jsto modo deus dat alicui diuitias hui⁹ mundi nõ ꝓ seipõ tm̃/sed ꝓ suis pauperibus/quorũ dispensatorẽ vel senascallũ facit talem: z nisi eis erogauerit grauiter/finaliter arguetur. Uñ vos diuites rectores portatis cõmunes pauperuz fratres bursas: sed caueat sibi q̃libet q̃ nõ sit iudas. Judas eĩ loculos habebat: z ea que christus ordinauit pro pauperib⁹ asportauit: z in vsus proprios cõuertit. Sic modo diuites q̃daz qui portant loculos pauperũ: sed magis in voluD ptatib⁹ z vanitatib⁹ hui⁹ vite cõsumũt. Qualiter aũt deus diuitib⁹ dat diuitias ratiõe pauperũ: docet Aug⁹ sermone. xxiiij. Diues inq̃t z pauper duo sunt sibi cõtraria: sed iterũ duo sibĩ inuicẽ sunt necessaria. Nullus indigeret si inuicez se portarent: z nemo laborare si ambo se iuuarent: diues ꝓter pauperẽ factus: et pauper ꝓter diuitẽ fact⁹ est. Pauperis est orare: diuitis erogare: dei pro paruis magna repensare: de misericordia ei⁹ parua/magna nasci copia. Fecũdus est ager pauperũ: cito reddit donãti⁹ fructũ. Via celi est pauper per q̃ quã venit ad patrem. Hec Aug⁹. Et rationabiliter inbibuit christus voluntarie pauperib⁹ sollicitudinẽ excessiuã circa victũ suuz. Exquo eĩ precepit diuitib⁹ q̃ sint solliciti circa pauperes sustentandos de suis elemosynis: superfluũ esset q̃ pauperes forent etiã solliciti circa idem. Et iõ conuenienter dixit discipulis suis Matth. vj. Respicite volatilia celi quoniã nõ serũt neq̃ metũt nec cõgregant in horrea: z pater vester celestis pascit illa. Et infra: Nolite ergo solliciti esse dicentes. Quid manducemus aut quid bibemus: aut quo operiemur. Hec eĩ omnia gentes inquirũt: scit eĩ pater vester quia his oĩbus indigetis. Querite ergo ꝓmũ regnũ dei z iusticiã eius: z hec omnia adijcientur vobis. Hec est autẽ spes z regula pauperuz firmissima q̃ si bene seruierint deo: hec oĩa adijcient eis: z si nõ tm̃ quantũ deordinate appetũt: tamen quantũ indigentie est. Secũdo inuenimus in isto patre: qui deus est regularitatem cõuenientis castigatiõis. Inter tria que pat dat filio fm phm. viij. ethic. ponit disciplina. Dat ei pr̃ filio ꝑmo nutrimẽtũ z disciplinã. Et dicitur vulgarit. Melior est puer nõ nat⁹ q̃z nõ disciplinatus seu informat⁹. Ad Heb. xij. Quis est filius quẽ nõ corripit pater. Nobilis homo q̃ habet filios sibi charos/facit eos diligenter castigari: corripi z flagellari ꝓ oĩ defectu/ vbi gartiões z famuli dimittũt sibi ꝑpis. Jdeo dicit Apls ad Gal. iij. Quãto tpe heres puulus est nihil differt a seruo/cum sit dns omniũ: sed sub tutoribus z actoribus est vsq̃ ad ꝓfinitũ tẽpus a patre. Jsto mõ deus reprobos z finaliter dãnandos dimittit sue voluntati: filios autẽ suos corripit z castigat: nũc per infirmitates: nũc p aduersitates: nũc p sbtractionẽ bonoꝝ tpaliũ: nũc p detractionez maloꝝ hoim: q̃ oĩa sũt tolerabilit sustinẽda si cogitem⁹: quia pr̃ est q̃ ifert: z q̃ hereditatẽ nob ꝓpat. Et h̃ẽ q̃ dr Sap. xj. Nos q̃dem: id est filios tanq̃z pater monens ꝓbasti: illos aũt reprobos tanq̃z durus rex interrogans cõdemnasti. Et ideo Ecci. iij. Judicũ patres audite filij/ z sic facite vt salui sitis. Tertio inuenimus in isto patre hilaritatẽ allicientis cõsolationis/si ad eũ redeam⁹ quotienscũq̃ peccauerim⁹ Figurã habem⁹ exꝑssam ad hoc Luc. xv. de filio prodigo: q̃ cum a patre paternã suã portionez petiuisset/ z illam in regione longinqua viuendo luxuriose expendisset cũ meretricib⁹: z tandẽ cõpulsus miseria/ad patrẽ redisset: cũ adhuc longe eẽt/ occurrit ei pater. Et cũ dixisset: pater peccaui in celum z coram te: nõ sũ dignus vocari filius tuus: irruens pater in oscula/et amplexus dixit seruis suis: Cito proferte stolam primã z̃c. Dicamus ergo z nos isti patri sicut fili⁹ dixit pr̃i suo: fm Valeriũ. li. v. ca. iij. Queso vt meus erga te amor eo sit melior quo a pueritia oritur. Jta dixit filius patri quem grauiter offenderat/et reconciliatus est patri suo. Hec ille.

Lectio. XXVI.

Ideam⁹ ergo si sermones illius veri sint: z tẽptemus q̃ ventura sint illi: z sciemus que erunt nouissima illius. Si eĩ verus est filius dei/ suscipiet illum z liberabit illũ de manib⁹ contrarioꝝ. Postq̃z spiritussanctus posuit conspirationem iudeorũ ꝯ xpm z ad xpm circũuenienduz, hic ponit eorundẽ conspirationẽ ad christũ occidendum. Et circa hoc duo facit. Nam primo tractat de emolimento q̃d ipi de morte eius percipient. Secũdo de tormẽto quo christũ ad mortem affligent. Secunda pars ibi: Cõtumelia. Circa primũ notã A dum q̃ nihil boni sciuerunt videri q̃ posset eis de morte christi prouenire/nisi vna certitudo experiẽtie: an esset verus filius dei vel non; z hec fuit cru-

delis curiositas sciendi q volebant eū occidere vt experirent/an esset filius dei: Narrat Boetius t alij de nerone/ q motus crudeli curiositate sciendi qualiter in vtero matris sue iacuerat/matrē p̄ priam pulcherrimā dominā fecit occidi t aperiri/ nec cōsiderando funus matris sue lachrymando vel gemēdo quodcūq; signū cōpassiōis ostendit. Et hec fuit cōsimiliter crudelis curiositas. Enūcrant ergo quattuor de christo que p eius mortem innotescent: sciem⁹ inquiūt de christo/ an sit infallibilis veritatis/ an sit impassibilis potestatis/ an infinibilis eternitatis/ an sit inuincibilis diuinitatis. Primo iudicant se scituros/ an christus sit infallibilis veritatis. Et q̄tum ad hoc dicunt. Videam⁹ an sermones illius veri sint. Cōstat q veri fuerunt. Nam ip̄emet fuit veritas. Secundo iudicant q sciēt/ an fuerit impassibilis potestatis. Et q̄tum ad hoc dicūt: Tēptem⁹: id est experiamur que ventura sint illi/ si eū affligam⁹ t torqueam⁹: t hic fuerunt decepti/ putantes q nō potuit simul esse passibilis t dei fili⁹ per naturam: t hoc falsum fuit: habuit em̄ duas naturas: et f̄m vnā impassibilis extitit: f̄m aliā videlicet hūanaz potuit vere pati. Tertio iudicauerūt q experiētur/ an esset infinibilis eternitatis. Et in hoc decipiebant: quia quādo finitus fuit per mortē temporis/ existimauerūt eū nullaten⁹ resurrecturuz. Unde putabant mortē corporis nouissima sua eē Et q̄tū ad hoc dicunt. Et sciemus que sint nouissima illius. Quarto iudicauerūt q experirentur an esset inuisibilis diuinitatis: Et arguebant sic. Si deus p̄mittat eum cruciari t affligi per nos: t nō liberauerit eū de manib⁹ nostris: cōstat q non est filius dei: t in hoc decipiebant oīno. Uenerat em̄ mori: t sic littera tota plana est. Dubitatio literalis. An persecutores christi cognouerunt euz esse deū? Et videt q sic. Nam principes sciuerunt eū esse illum qui fuerat p̄missus in lege f̄m Aug⁹. in lib. questio. noui t veteris testamenti: sed f̄m p̄phetas debuit esse de⁹: ergo sciuerūt ip̄m esse deū.

Preterea sicut amare: sic odire p̄supponit cognitionē: sed odiebunt eum quaten⁹ fuit deus: ergo sciuerūt eū esse deum. Minor patet Joh. xv. Nūc t viderūt t oderunt me t patrē meū. Ad oppositum est Ap̄lus. j. Cor⁹. ij. Si cognouissent/ nunq̄ regem glorie crucifixissent. Qō exponitur f̄m glo. tam de demonib⁹ suggerentib⁹ mortem christi/ q̄ etiā de iudeis. Item christ⁹ dicit Luc⁹. xxiij. Pater ignosce illis quia nesciūt quid faciūt. Itē Act⁹. iij. dixit petrus iudeis: Scio quia per ignorantiā fecistis sicut t principes vestri. Ad dubitationē dicendū q nō: neq; em̄ demones neq; principes/ neq; simplices cognouerunt eum esse deū. In hoc tamen est differentia q principes t maiores instructi in lege sciebant eū esse messiam: sz nō sciuerunt eū esse deū. Minores vero et simplices nec sciuerunt eū esse p̄missum in lege/ nec filiū dei. Sed cōtra: Luc⁹. iij. demones clamabant. Quid nobis t tibi iesu fili dei. Preterea Orige. super illud Matth. xxj. Hic est heres venite occidamus eū: dicit sic. Hoc in illis ympletū est que videntes christū t cognoscentes filiū: nihilomin⁹ crucifixerūt eū. Preterea Beda sup illud Luc⁹. xxiij. Pater ignosce illis t̄. Notādū inquit q nō p̄o eis orat q eū filiū dei vere intellexerūt: t crucifigere q̄s confiteri maluerūt. Ad hec dicit sanct⁹ Tho. q deberet sic intelligi: cognouerūt euz esse filiū dei nō per naturā/ sed per quandā gratie singularis excellentiā q̄tū ad iudeos. Ad secundū de demonib⁹ dixerunt illud ex suppositiōe et suspitiōe nō ex certa cognitiōe: sicut ponit glo. j. Cor⁹. ij. Si cognouissent. Ad p̄mū p̄ncipale dicendū/ q licet scirēt eū per facta t signa que fecit esse p̄missuz in lege: non tamen oīes p̄ncipes sciuerūt quas de deo p̄dixerūt p̄phe: sz tm̄ b̄ sciuerūt q fuit messias Ad scōm dicēdū q coḡuerūt filiū dei: nō tm̄ coḡuerūt eū eē filiū dei ad odiū dei b̄ sufficit odire xp̄m. Ui deam⁹. Notādū q būane ꝯditōis ꝯsideratio ad q̄ttuor se debet extēdere in p̄senti: ad b̄ q vita nr̄a virtuose regat. Oportet em̄ videre quid supra nos patet: quid infra nos latet: quid circa nos cernit: t quid sb̄ nobis sternit. Uideam⁹ ergo supernaz premioz̄ affluentiā. Uideam⁹ internā cōmissorū cōscientiā. Uideam⁹ fraternā p̄morū indigentiā. Uideam⁹ eternā tormentorū vehementiam.

Uideam⁹ primo supernā premiorū affluentiā recogitando iocunditatē illius beatitudinis/ que nobis p̄mittit in celis: t statim vilescet quicq̄d p̄cioſū inuenim⁹ in terris: t de ista visione dic̄ p̄s. Uidebo celos tuos opa digitoz̄ tuoz̄: lunā t stellas que tu fundasti. Sed notandū q ille qui est in p̄fundo puteo circa meridiez/ videt stellas vbi ille q̄ stat in supficie terre in lumine nullā videt stellā. Eodē modo ille q̄ ponit in p̄fundo humiliatiōis/ tribulatiōis t angustie/ suspirat ad celū et clamat ad deū: q vostat in lumine mundi/ t claritate mūdane cōuersatiōis t lasciuie/ stellas videre nō pōt. Est etiā experimentū/ q si denarius ponat in scutellam vacuā: recedaturq; a scutella donec denarius desinat videri/ si aqua supinfundatur: stante oculo in eadē distantia/ denari⁹ iteruz apparebit p̄ter aquā supfusam denario. Moraliter denarius vitam designat eternā. Matth. xx. Nonne ex denario diurno cōueniſti mecū? Iste denarius nō apparebit quibusdā hominib⁹ in hac vita dum in dignitatib⁹/ voluptatib⁹ t honorib⁹ elongant a deo: quales fuerūt illi duo sacerdotes pessimi: ō quib⁹ Daniel. xiij. Declinauerūt oculos suos ne viderent celum/ neq; recordarent iudicioz̄ iustorum. Sed si ponant tales in infirmitate/ tribulatione t persecutiōe/ bene recordabunt de deo t de celo ad q̄ facti sunt. Nota q vespertiliones debiles sunt oculis. Causa est: quia humor crystallinus qui necessarius est oculo ad videndū/ trāsiuit in substantiā alarū. Unde habent alas coreales: t sic p̄ter volatuz amiserunt visum: quia subtractum est oculis q̄ ponit in alis. Hi figurant superbos q quanto magis volare nituntur: tanto gratia diuini luminis magis p̄uant: quia tota intētio corū que deberet esse in cōsiderādo celestia trāsiuit in pennas ambitiosas: quia tota corū cogitatio est quō possint gradatim ascendere de dignita-

ficut dolor meus. Narrat Aug⁹. xviij. de ciuitate ca. xix. ℨ Ualerius libro. v. ca. iiij. de Lbodro rege attheniēsi. q̄ cū regio sua ℨ ciuitas ingenti hostiū bello debilitata esset: humani auxilij diffidentia ad oraculū appollinis confugit ac per legatos scisscitatus est quō tam graue bellū discuti posset. Respondit ei ita finem sortietur: si ipe hostili manu cecidisset: qō cū ad castra hostiū peruenisset ordinauerūt q̄ nullo modo regē attheniēsem interficerent. Uidens ergo Lbodrus q̄ nullo modo ciuitas sua posset pacem habere nisi ipe ab hostibus interficeret: deposuit regis insignia: habitūq; pauperis induit ℨ castra hostiū ingressus ab eis interfectus est: post cuius mortē pars sua ℨ patria triūphauit. Spiritaliter illo modo fuit de xpo: ꝓphetatū cū fuit deo ꝓordināteq; ciuitas humani generis nunq̄ triūpharet donec rex eius dei filius ab hostib⁹ foret occisus: ℨ ideo cū xp̄m dei filium nullus alius vellet aut posset occidere: idem dei filius amore humani generis liberādi formā serui accepit ℨ sponte se occidi ꝓmisit habitu inuētus vt hō. ad Phil. ij. De hac morte Bernardus in quodam sermone. O bone iesu quid tibi ℨ morti. Nos debuimus ℨ tu soluisti: nos peccauim⁹ ℨ tu luisti: opus sine exemplo: gratia sine merito: charitas sine modo. Secūdo fuit passio xp̄i incurialis de ignominiosa: mirabiliter: vnde subiūgit turpissima. scz ex genere: ex tēpore: ex socio: ex loco. Ex genere nā nullū genus supplicij magis ignominiosum fuit q̄ crucis. Unde Bernardus. O bone iesu q̄ dura q̄ aspera ꝑ hominib⁹ passus es: dura verba: durioza verbera: durissima ℨ horrēda crucis supplicia. Idem in quodā sermōe dicit sic. Laput angelicis tremebundū spiritib⁹: densitate spinarū cōpungitur facies pulchra pre filijs hominū sputis iudeoꝝ deturpatur. Oculi lucidiores sole caligant in morte. Aures que audierūt angelicos cantus: audiūt petróꝝ insultus. Os qō docet angelos felle ℨ aceto potat. Pedes quoꝝ scabellum adorat⁹. cruci clauo affigūtur. Manus que formauerūt celos sunt in cruce extense ℨ affixe. Corpus vulnerat: latus lācea ꝑforatur. Et quid plura. Non remāsit i eo nisi lingua vt ꝑ petróz⁹ exoraret ℨ matrē discipulo cōmendaret. Hec Bern. Item Aug⁹. de quattuor vtutib⁹ cardinalib⁹. Filius inquit dei ad crucem ducitur: expalmat qui est vera palma victorie: spinis coronat qui peccatorū spinas venit cōfringere: ligatur qui soluit cōpeditos: suspēdit ligno qui erigit elisos. Aceto potatur fons vite: disciplina ceditur salus vulnerū: vita moritur: occidit ad tēpus vitam mors vt a vita imꝑpetuū occideret mors. Hec ille. Fuit etiam mors xp̄i ignominiosa ex tēpore. Nam tunc tēporis celebrauerūt iudei pascha suum: ℨ fuit solēnissimū festum totius anni ℨ maioris sanctitatis. Et ideo maximus popul⁹ cōfluxerat ad ciuitatē de iudeis. Grau⁹ est aūt affligi tēpore quo alij gaudent ℨ letant cōiter q̄z qñ est tēpus penitētie q̄ alij cōiter affligunt. Jteꝝ q̄ntū ad tēpus Illo tpe a iudeis patit q̄ eos ex egypto liberauit: illo die exspirauit quo animā boi inspirauit. Ex parte loci fuit altus in monte qui videri poterat a longe. Abhominabilis: ꝓpter cadauera mortuoꝝ: ꝓpe ciuitatē vt ab omnib⁹ videri posset. Ex parte societatis: qz inter latrones: iter cognatos ℨ in p̄sentia matris ℨ ideo morte turpissima. vt de eo exponat illud. ij. Mach. xj. Jpe lysias turpiter fugiēs euasit. Lysias interpt̄at genitus ℨ significat xp̄m a patre genitū eternaliter ℨ a matre tp̄aliter. Tertio fuit passio xp̄i p̄iudicialis ℨ iniuriosa: quia nec cōfessū nec legitime cōuictū ad morte damnauerūt: sicut de eis per dauid fuit ꝓphetatū. Laptabāt in animā iusti ℨ sanguinē innocentē condēnabunt.

Lectio. XXVIII

Ec cogitauerūt ℨ er

b rauerūt excecauit em̄ eos malicia eorū ℨ nescierūt sacramēta dei neq; speraurūt mercedē iusticie: neq; iudicauerūt honorē animarū sanctarū. Postq̄ spiritussanct⁹ posuit reproborū erroneam opinionē. Hic ponit errores eorum fontalem occasionem. Et circa hoctria facit. Nam primo ponit errorū recapitulatio. Secundo causa errandi manifestatio. ibi. Excecauit enim illos ⁊c. Et tertio errantiū triplex deceptio. ibi. Et nescierunt. Dicit ergo spiritussanct⁹ primo sic. Hec cogitauerūt. hec id est anime rationalis mortalitatē: ℨ vite carnalis voluptatem ℨ iustitie peruersitatē: ℨ mortis christi crudelitatē. Cogitauerunt impī ℨ errauerunt: cogitauerunt per malam deliberationē: ℨ errauerunt per vitiosam electionem. Secunda ibi. Excecauit enī eos. Ponitur cause errandi manifestatio. Ubi notandū q̄z nunq̄ est error primū peccatū actuale hominis quia si hominē contingat errare: aut est error vincibilis: aut invincibilis. Si invincibilis: excusatur quia deus non exigit ab homine nisi qō homo potest benefacere. Si est error vincibilis: ergo homo deberet talem errorem p̄cauisse: ℨ cū nō vitauit: sequit aliquā maliciā siue vicium aliqō precessisse. Precedit autē quādoq; errorem hominis negligentia quādo homo nō desiderat scire ea q̄ deberet scire: nec adhibet sollicitudinē ad sciendū ea q̄ cōuenit statui suo. Et hec ignorātia est peccatū graue. Et est ignorātia affectata interp̄tatiue: licz nō exp̄resse. Sed est alia ignorātia affectata exp̄sse ℨ est talis per quā homo nō solum non desiderat scire: imo desiderat nescire. Et talis non solum negligit scire: imo contēpnit scire ℨ hec est innaturalis malicia: quia omnis natura scire desiderat: et talis malicia facit hoiem idisponere ad se sciēdū ℨ facit hominē se dare talib⁹ ad que sciendū indisponunt. Hec autē sunt maxime voluptates ℨ iniusticie ℨ libertates: ℨ talis malicia fuit causa ignorātie iudeoꝝ. Excecauit em̄ eos malicia coꝝ id est contēptus sciendi cum volūtate male viuendi: qz in maliuolā animā nō intrabit, sapientia: nec habitabit in corpore subdito peccatis. Sap. j Tertio ibi. Et nescierunt. Ponitur errantium triplex deceptio. Decipiebātur enim istimali de tribus in isto ca. de quib⁹ est determinatū. Primo q̄ntū ad ea que tenem⁹ supnaturali reuelatiōe. Secun

do ꝗtū ad ea q̄ tenem⁹ morali iformatiõe. Tertio ꝗtū ad illa que sequunt ex vtriusq; declaratione. Quātū ad p̄mū dicit / q̄ nescirent sacramenta dei: id est mysteriū incarnatiõis t passiõis ꝛc̄. que p̄ diuinā reuelationē sūt homini necessaria ad salutem. Et hec est causa quare nondū gētes multe sunt informate in fide christi. Uiuūt em̄ ita male t vitiose cōtra legem nature / q̄ nō sūt digni habere gratiā. Lex em̄ gratie p̄supponit legez nature in adulto. Secūdo decipiebant isti ꝗtuz ad ea que tenem⁹ morali informatiõe. Omnes em̄ leges rationales p̄supponūt iusticiā esse premiādā. Hoc plato in libro suo de republica supponit: q̄ supponit cōseruatores iusticie īmoraliter p̄miandos: t transgressores eternaliter puniēdos. Idez supponit Tulli⁹ de somno Scipionis: t Macrobius cōmentator eiusdē. Et in hoc secūdo / istoruz malicia excecauit eos. Unde dicit: Neq; em̄ sperauerūt mercedez iusticie: Hoc est neq; p̄mia danda bonis / neq; penas dandas malis. Sperauerunt sicut supi⁹ in isto capitulo determiatū fuit. Tertio decipiebant isti ꝗtuz ad illa que sequunt ex fidei t ꝓphetie declaratiõe: videlicet q̄ anime sancte viuentes in p̄senti quantūcūq; sint plus in tribulatiõe vel angustijs: honorabiliores erūt post mortem. Unde subdit de eis sic: Neq; iudicauerūt bonorē animarū sanctaruz. Dubitatio litteralis: Utrū aliqua credenda supnaturalia fuerunt homini reuelanda necessario ad salutez: Et videt q̄ nō: quia natura nō deficit in necessarijs / nec abundat in supfluis: vt dr. iij. de aia. Ergo p rationem naturalē potest homo acq̄rere omnē noticiā necessariā ad salutē: ergo nulla noticia requirit supnaturaliter reuelanda. Preterea negare rationez est vituperabile: sed qui credit ea que rationi nō cōsonant / negat rationē: ergo credere talia est vituperabile. Sed fides suadet credere talia que rationi repugnāt: sicut videt de sacramento altaris: et incarnatione filij dei / t de multis talib⁹: ergo ꝛc̄.

Ad oppositū est Apl's ad Heb. xj. Fides est sperandarū rerū substantia argumentū nō apparentiū: scz naturaliter: sed sine fide impossibile est placere deo: necessariū est ergo habere fidē de non apparētib⁹ per rationē. Ad questionē dicendū q̄ sic. Et ratio est: q̄ finis siue beatitudo humana ē felicitas supnaturalis: iuxta illud. j. Eor. ij. Q̄ oculus non vidit / nec auris audiuit / nec in cor hominis ascendit que p̄parauit de⁹ his q̄ diligunt illum. Ergo cuz vltim⁹ finis sit supnaturalis: ideo necesse fuit vt homo haberet media supnaturalia ad illuz finem: t hmōi sunt fides / spes charitas t sacramenta eccl'ie nobis reuelata: t ideo omnia talia sunt necessaria ad salutē. Ad p̄mū dicendū q̄ in ista ꝓpositiõe natura supponit p deo. Ille em̄ est q̄ omnia naturalia ordinat fm beneplacitum sue voluntatis: t cōcedendū est q̄ nō deficit in necessarijs. Nam si homo facit q̄ in se est / satis informabit de illis que sūt necessaria ad salutē suā. Unde Job. xvj. Spūs⁹ veritatis docebit vos oēm veritatez. Glo. necessariā ad salutem. Ad secundū quādo arguit / q̄ negare rationē est vituperabile: cōcedo. Sed dico q̄ ratio cuiuslibet hois experit se esse defectuosū: q̄ sicut experimento ꝓbam⁹ fm quēlibet sensum faciliter decipimur: t ideo verisimile est q̄ regulari debem⁹ fm rationē superiorē. Unde hoc est p̄ncipiū christiani adulti q̄ vult esse fidelis: captiuare nō soluz sensū in obsequiū christi: q̄ hoc faciunt laici / sed etiā intellectū. t hoc est valde difficile: t ideo multo plus meret bon⁹ theologus q̄ videt t audit hereticos cōtra fidem: t tamē assentit fidei / q̄ laici moderni tpis q̄ putant theologos habere scientiā subalternantē ad fidez eoruq; quasi possent docere illa: et demonstrare que ipsi tm̄ modo fide tenent. Dicendū ergo ad formaz negando ꝓbationē minoris videlicet illaz / q̄ fides suadet credere illa que rationi repugnāt: sic videlicet q̄ nulli rationi cōsentit / sed tm̄ credulitati: q̄ si ne discursu rōnis t p̄ceptiõe volūtaria veritatis: fides nō habet. Unde Hugo de sacramentis. Fides est volūtaria certitudo absentiū supra opiniones / t infra scientiā cōstitutoꝝ. Et Tulli⁹. ij. rhetorice sue. Fides est p̄ceptio veritatis cuz firma assertiõe creditoꝝ sine causaruz cognitiõe: t ergo ad credulitatē t fidem ratio requirit t nō repugnat. Excecauit em̄ illos malicia eoꝝ. Notādū q̄ oīne peccatū natū est excecare spūaliter: iuxta illō Sopho. j. Ambulabūt vt ceci: q̄ dño peccauerūt. vñ septē vitia capitalia / septē inferūt cecitates mortales q̄bus correspōdent cecitates corporales que i sacra scriptura nominant. Primo em̄ excecat superbia p̄ sua nimia claritate. Eccī. xliij. Sol suis radijs effulgēs excecat oculos. Sol ē pōpa glie mūdialis: t figurat p pauli cecitatē: de q̄ dr Act. ix. q̄ circūfulsit eū lux ō celo / t cadēs in trā nihil videbat. De hac cecitate pōt expōi illō ad Ro. xj. Cecitas ex pte ptigit in isrl. Isrl iterp̄tat videns deū: t significat hoiez donis nature t fortune p̄uētū: cuiusmōi sūt hoies īgenioſi / specioſi / fortes t diuites. Hec ei oia sūt supbie materia. Un Aug⁹ i q̄dā epl'a. Uitia cetera i pctis: supbia vo etiā i rectis factis timēda ē / ne illa q̄ laudabil'r facta sūt / ip̄i⁹ laudis cupiditate amittat. Scp̄sit Se. ad lucil. epl'a lxxxix. q̄ vxor sua q̄ndā famulā habuit q̄ sbito facta ceca videre desijt: īcredibilē rē tibi narro / sz verā: nescit se eē cecā sz sp̄ rogauit pedagogū suū vt recedat ō domo i q̄ ē. Dicem̄ domū tenebrosā eē. Et sbdit Se. Hoc ei q̄ō i illa videm⁹ / nob accidit: nemo se auaꝝ eē ītelligit: nēo cupidū. Ceci ducē que rūt / nos sine duce erram⁹ t dicim⁹: Nō ego ābitiosus sū: sz vrbs mea magās exigit īpēsas: nō ē meū vitiū q̄ iracūd⁹ sū: q̄ nōdū ꝓstitui certū gen⁹ vite adolescētia fac. Quid nos decipim⁹? Nō ē extrīsecū malū nr̄m intra nos ē / i visceribus sedet. Et iō difficulť ad sanitatē p̄uēim⁹ q̄ nos egrotare nescim⁹ hec ille. Hec fuit cecitas epi laodicie: cui dr Apoc. iij. Dicis q̄ diues sū t locuples / t nulli⁹ egeo: t nō scis q̄ tu es miser t miserabil' / pauꝑ / cec⁹ t nud⁹. Scda cecitas ē iuidia: t hec figurat p cecitatē helisacerdotis. De quo. j. Reg. iij. legim⁹ / q̄ caligauerāt oculi ei⁹ t videre nō poterat lucernā dñi anteqū extinguebat: forte sine lesione oculoꝝ suoruz nō poterat cōsiderare lucernā ardētē / sz q̄n fuerat

extincta de die/tūc potuit bene videre. Isto mō est de inuido. Nā lucernā ardentē boc est psonam gratiose viuentē: z pspere coꝝ deo z bonis boibꝫ merito approbandā videre nō pōt: qn ledaꝫ corde p inuidiā. Narraꝫ de quodā cupido z inuido insimul iter agētibꝫ: qꝫ vor ꝺ celo venit ad eos /dicēs: Petat vnꝰ vestruꝝ quicqd voluerit z habebit: sic tamē qꝫ socꝰ eiꝰ habebit duplum. Fit cōtrouersia qs eoꝝ ꝑus peteret. Tādē inuidus. Peto inquit vt eruaꝫ mihi alter oculꝰ. De illis pōt exponi illꝺ Esa. lix. Palpauimꝰ sicut ceci parietē: z qsi absq oculis attrectauimꝰ /impegimꝰ in meridie qsi in tenebris. Tertia cecitas est iracūdia. In Ps. Turbatꝰ est a furore oculꝰ meus zc. Et Eatho. Ira impedit animū ne possit cernere verū. Hec figuraꝫ p cecitatē lamech: qꝫ babēs arcum voluit sagittare putans occidere ferā /occidit boiez. s. cain: sicut narrat magister in histoꝛijs sup qrto c. Beñ. Ira est de iudicibꝫ excecatis p ira cōtra psonaꝫ accusatā. Putant cm occidere ferā. i. vindicare peccatū: z ira impedīte occidūt psonā. De talibꝫ scribiꝫ ad Eph. iiij. Ignorātia est in illis ꝓpter cecitatē cordis eoꝝ. Quarta cecitas est accidia: z figuraꝫ p cecitatē Tobie/qꝫ dormiēdo cecitatē incurrit: Tob. ij. Quinta cecitas est cupiditas: qꝫ facit homines siles talpis fodientibꝫ sp in terris: z hec ē cecitas qꝫ facit boiem pauperē z mēdicū. Uñ figuratur p cecitatē mēdici qꝫ sedebat secus viā ꝓpe biericho z mēdicabat a turba ptereūte: Luc. viij. Seneca epla. xxxviij. Nō parū habet/sed qꝫ plꝰ cupit paup est. Quid refert quantū illi in arca: quātū in horreis iacet: quantū pstet/pascat aut fenereꝫ: si alieno iminet: si acqrēda cōputet. Quis sit diuitiaꝝ modꝰ qrit ꝓmus habere qō necesse est: ptinus qō satis est. Sexta cecitas est gula: qꝫ frequēter excecat boiem z spūaliter z corpaliꝫ. Prouer. xxiij. Cui ve/cuiꝰ patri ve/cui rixe/cui fouee/ cui sine causa vulnera/cui suffossio oculoꝝ? Nōne bis qꝫ morantꝫ in vino z studēt calicibꝫ epotādis. Hec designaꝫ p cecitatē ceci nati. De qꝫ narraꝫ Joh. ix.

Septima cecitas est luxuria z amor voluptuosus qꝫ aufert boi iudiciū rōnis: qꝛ oīs amor cecus nō est amor arbiter equus. Nā deforme pecꝰ iudicat esse decꝰ. Uñ ꝑm Greg. xxxj. moral. Cecitas mētis ē ꝓma filia luxurie. Uñ dicīt metrice. Mēs excecaꝫ qꝫ luxurie famulaꝫ. Hec significaꝫ p cecitatē samsonis: Judic. xvj. Quē dalila amica decepit z philisteis tradidit excecandū. Figuraꝫ etiam p cecitatez qꝫ pcussi fuerūt sodomite: Beñ. xix. cum vim fecerūt loth vt angelis fuissent abusi qꝫ in forma boīm extiterūt apud loth hospitati. Ab istꝫ cecitatibꝫ nos custodire debemꝰ qui sumus viri ecclesiastici z litterati quoꝝ vnicuiqꝫ dicīt illꝺ Esa. xlij. Dedi te in lucē ppli i fedꝰ gētiū/ vt aperires oculos cecoꝝ/vt educeres de cōclusiōe vinctū: de domo carceris sedētē in tenebris. Lectio. XXIX.

Doniam deus creauit hoiem inexterminabilē z ad imaginem similitudinis sue fecit illū. Invidia aūt diaboli mors intrauit in orbem terraꝝ: imitantꝫ aūt illū qꝫ sunt ex pte illius. Postꝫ sp̄s rituſſanctus posuit recapitulādo errorē ponētiuz aie humane corruptibilitatē: Hic incipit ostendere eiusdē erroris falsitatē. Et ꝓmo facit hoc i generali ostēdendo aīe rōnalis naturalē nobilitatem. Secūdo ostēdit in speciali idez p anime ratiōalis mortalem bonitatē. ca. iij. ibi: Justoꝝ anime i manu dei sunt. Circa ꝓmum duo facit. Nam ꝓmo ostendit qꝫ homo a deo factꝰ est īmortalis in arbitrio sue volūtatis. Secūdo ostendit ꝓmordiū nostre īmortalitatis /ibi: Invidia aūt. In ꝓma parte duas ponit boīs prerogatiuas speciales: videlicet valitudinē īmortalitatis qztū ad corpus: similitudinē diuinitatis qztū ad animā. Dicit ergo ꝓmo sic. Posito errore improborū qꝫ negauerunt mercedē iusticie z honorē sanctarū animaruz post hanc vitā. Ex istis duobꝰ ostēdit falsū. Primo qꝛ deꝰ creauit boiem inexterminabilē: in quo differt a brutis: z generaliꝫ a qbusdā elemētis z elementatis. Secūdo qꝛ creauit eū ad imaginē z simlitudinē suā: in quo differt a coꝛpoꝛibꝫ celestibꝫ: que licet sint coꝛpalia: tamē sunt inanimata. Circa ꝓmū sciendū/qꝫ ꝓmus parens in statu innocētie habuit posse mori si peccaret: z habuit posse nō mori si peccatū vitaret. Et ideo qntū fuit ex pte dei: creauit hominē inexterminabilē ꝑm coꝛpꝰ: z hoc tractaꝫ. ij. sentētia ꝝ. di. xix. Circa secūdū sciendū/ qꝫ cetere creature alie ab boīe vestigiū dei habent: id est quandā obscurā notificationē: sed solus homo inter coꝛpoꝛeas creaturas imaginē dei habet que cōsistit in intelligētia/memoria z volūtate: in quo est ꝓcessio verbi a memoria dei patrꝭ et amoris ꝓcessio ab intelligētia z volūtate. Uñ memoria coꝛrespōdet patri: intelligētia z verbū filio: voluntas sine amoꝛ spūsancto. De hac imagine tractat beatꝰ Augꝰ. ix. x. xj. xiiij. xv. de trinit. diffuse. Et magister sentētiaꝝ li. iij. di. xvj. p totū. Sūt ꝙ hic due rōnes ꝓtra aie coꝛruptibilitatē. Quia potest de aīe coꝛruptibilitate dupliciꝫ dici. Uno mō qꝫ nō esset coꝛruptibilis p se/sed p accidens ad coꝛruptionē coꝛpis. Secūdo etiā qꝫ i se ex natura coꝛruptibilis esset. De ꝓmo arguit sic. Talis deberet bō esse naturaliter: qlis est a deo creatꝰ ꝑm bominem: sed fuit creatus exterminabilis ꝑm coꝛpꝰ ergo zc. Secundo sic. Anima humana est creata ad imaginē z similitudinem dei: sed dei nobilissima conditio est immortalitas et incoꝛruptibilitas: ergo anima humana est immortalis z incoꝛruptibilis. Consequenter ibi. Invidia autem diaboli mors intrauit in orbem terraꝝ. Ostendit spiritussanctus primordiuz nostre mortalitatis. Et circa hoc duo facit. Primo ostendit quomodo intrauit mors coꝛporalis. Secūdo quō perseuerat mors spūalis /ibi: Imitantꝫ. Primo ergo dicit sic. Diabolus post casum suū videns homines ad eternā vitam creatum: ad quam ipe ab eterno creabatur: z per superbiā perdidit: homini invidit: z ipm hominē ad peccandum temptauit: sicut patz Beñ. iij. Homo autem habens ꝓceptum: et ꝙ si peccaret/moꝛeretur: peccauit et peccatum toto suo generi cōqsiuit: qꝛ sub illa lege ꝓhibitionez

dceperat ligni vetiti. Scdo de morte spirituali quare anime ad inferna descēdunt. Hec est causa: imitatio videlicet diaboli in peccando. Unde qui nō peccāt: nō sunt obnoxij mortis. Et hec ē senten
B tia textus: licet sit plen⁹ dubitationib⁹ Queritᷣ tñ vtrū corpus p̄mi hominis fuisset incorruptibile: dato q̄ in statu innocētie p̄stitisset. Et videt q̄ nō quia omne cōpositū ex cōtrarijs est de necessitate materie corruptibile. ij. physicoꝝ: sed corp⁹ hois in statu innocētie fuit cōpositū ex contrarijs: sicut nūc est ꝛ eiusdē speciei p oia: ergo ꝛc. Preterea in statu innocentie fuit nutritio/generatio/ꝛ augmentatio: et p cōsequēs depditio nature: qz alʒ nō fuisset necesse q̄ saltē comedisset: quia fuit creatus in sufficienti quantitate: ꝛ ideo frustra comedisset: nec ꝓpter nutritionē ꝛ generationem que in paruulis esse cōstat ꝓpter solidationē masse corporee vel carnis: indiguissent nutrimēto: qz p perditione nutritione ꝛ augmētatione ac generatione: ergo habuissent corpora corruptibilia qō est ꝓpositū. Preterea ponam⁹ q̄ gladi⁹ vel securis cū bono impetu attigisset collū vni⁹ in statu innocentie: certum est q̄ habuisset corpora molliora: q̄ꝫ sit ferrū: si fuisset caro vnita cū carne: ergo collū cessisset: quia naturaliť molle cedit duro: ꝛ maxime duro acute figure: ergo ꝛc. ꝛ tūc potuit vn⁹ alium occidisse: vel hō potuit a bestia vel a casu fuisse occisus. Preterea: hec ē diffinitio hois q̄ sit aial rōnale mortale. viij. metaph. sed in statu innocentie fuisset hō vniuoce: ergo ꝛc. Preterea calor naturalis agit ī humidū radicale cōtinue: ꝛ illud humidū nō potest restaurare deperditū: sicut fuit vel ita purū: ergo p admixtionē humidi nutrimēti aliq̄ deficiet naturaliter: ergo cū tūc fuisset depditio humidi radicalis: fuisset finaliť corruptus

Ad oppositū est apl's ad Roma. vj. in fine. Stipendiū peccati mors: g̃ si hō nō peccasset mortu⁹ nō fuisset. Preterea nō p̄cedit culpā: ergo ante pctm̄ nō fuisset mors: vgiť ꝛc. Ad questionē dicendū q̄ sic. Primo tñ notanda sunt duo. Primū est q̄ īmortalitatē nō habuisset a natura: sed a diuina gratia: qz ſm Dyonisiū de diuinis noib⁹ ca. iij. Naturalia em̄ data demonib⁹ nō p̄cierunt ꝓpter pctm̄. Et sil'r mortale est differētia essentialis hominis vt argutū est. Scdm est q̄ hoi fuisset ex speciali gr̃a conditoris īmortalitas corporis concessa. Cui⁹ rō est: qz hō fuisset ordinat⁹ ad finē supn̄ naturā suā corporeā: g̃ decuit q̄ in ipsa institutiōe aliq̄d sibi esset collatū supn̄ facultatē p̄ncipioꝝ naturaliū q̄ sunt aīa ꝛ corp⁹. Habuit g̃ anima per donū gr̃e supnaturaľ q̄ q̄diu ordinē obedientie seruare ad deū corp⁹ viuificare posset ippetuū: ꝛ ido corp⁹ hois si hō nō peccasset: corruptū nō fuisset:
L de hoc vide sctm̄ Tho. ij. sñia ꝛ. dis. xix. Tertio sciendū q̄ in reb⁹ corporalib⁹ q̄druplex modus inuenit. Un⁹ ē generaľ qō videlicet oēs res hñt sue durationis p̄yodū: sicut dz. iij. de genera. Scds ē ꝓpter p̄dominiū excessiuū vni⁹ ctrioꝝ ꝛ hoc dumtaxat in mixtis. Sū illa armonia p̄dicta soluit quā forma substantialis reqrit. Tertiꝰ est q̄ calor q̄ est instrumētū aīe vegetatiue cōsumit humidū in qō agit ꝛ cū nō possit illud humidū restaurari naturaliter in sua puritate semp admisceť cū humido nutribili: ꝛ sic fit ipuri⁹: sicut vinū mixtū aq̄ fit debili⁹ ꝛ tātū misceri pōt q̄ fit aq̄ sic dz. j. de genera. in fine: ita humidū radicale cōsumit finaliť ꝛ aīal morit. Et sil'r sit de plāta deficiēte illa restauratōe ꝛ hec ē mors naturaľ. Quart⁹ mod⁹ corruptiōis est p violētiā ab aliq̄ extrinseco agēte vt gladio igne vl'hmōi. Mō ꝫ duos p̄mos modos datū fuit aīe q̄ ſm ꝫditionē sue īmortalitatis: corp⁹ pficeret et ppetuā eq̄litatē cōplexionis ꝫferret. Cōtra tertiū modū corruptiōis habuit hō illud donū q̄ per esum ligno⁊ de paradiso ꝫcesso⁊ fiebat restauratio depditi ad certū tps: et qz illa restauratio ē cū admixtione humidi extranei debilitātis humidū radicale magʃ ac magis. Jō hō habuit lignū vite cui⁹ vtus erat alimētū taliter assumptū in pfecta assimilatione adducere ꝛ facere humidū radicale totū ita recēs: sicut fuit in p̄ncipio nature cōdite.

Cōtra q̄rtū modū corruptiōis q̄ est p violentiā: ꝫseruabať hō p diuinā ꝓuidētiā ꝛ ꝓpriā prudētiā ꝛ ab extrinseco nihil potuit pati corruptiuū. Ad p̄mū dām ꝫcedēdo q̄ corp⁹ hois fuisset corruptibile ꝓpť cōpositionē ex ctrijs: nisi fuisset diuinitus p̄seruatū ab extrinseco p subsidiū diuine ꝓuidētie ꝛ ab intrinseco p gratiā originaľ iusticie. Ad scdm patet quō fuisset facta restauratio depditi cōiter p lignoꝝ ꝓadisi: ꝛ q̄ñ necesse fuisset p esum ligni vite qō nūq̄ꝫ fuisset necessariū: nisi insensibili debilitate nature p recreatione recupanda: sicut superius dictū fuit. Ad tertiū qō ē de extrinseco nocumēto dictū ē qō p ꝓpriā prudentiā ꝛ diuinā ꝓuidētiā nihil hoi extrinsecū nocuisset: nec molle duro cessisset: nisi sicut aīe placuisset si non peccasset. Ad q̄rtū patet q̄ fuit aīal rōnale mortale. i. natū mori naturaľ: sic tñ fuit ordinatū a deo q̄ illa aptitudo moriēdi nūq̄ꝫ fuisset ī actū deducta/nisi hō peccasset. Et iō hō habuit in sua ptāte mori ꝛ nō mori posse mori ꝛ nō posse mori: stante lege data: ꝛ ideo fuit mortaľ p naturā ꝛ īmortaľ p gratiā. Ad q̄m tū de actione calidi naturaľ ī humidū radicale dictū est q̄ pfecta restauratio illi⁹ humidi fuisset facta p esum ligni vite. Hoc tñ nota q̄ lignū vite nō habuit ex sua vtute naturali dare hoi ppetuitatē viuēdi: qz cū esset res creata: vtus sua finita fuit ī duralitate. Et iō nō ꝓtulit fortitudinē humidi radicaľ: nisi ad certū tps: q̄ lapso hō iterū comedisse debuit: si ita diu pstitisset: nō assūpt⁹ ad celū integraliť. Sed ꝫarguiť p illud Ben. iij. Ne forte sumat de ligno vite ꝛ viuat ineťnū. Dām q̄ ineťnū accipiť ibi p eo qō ē diuti⁹ q̄ꝫ deberet ſm naturā corpori hūano ꝫcessā: vl'a p̄ncipijs intrinsecis p̄cedentē. Jnuidia autē. De inuidia autē notādū: q̄ D
inuidia ē torīcū charitat⁊ nisi em̄ inuidia cēt: q̄libet de bono alteri⁹ gauderet: ꝛ de malo alteri⁹ dolere: qz b̄ē p̄riū charitat⁊. Un̄ aug⁹ sup iobez. Tolle inuidiā ꝛ tuū ē qō habeo: tolle inuidiā ꝛ meū ē qō hēs. Glo. sup illō Esa. xlv. Ego do. fo. lu. ꝛ creās tenebras. Qō est vita serpētis: mors ēbois sic venenū: ꝛ ecōtra humor aqueus. i. saliua ꝛ vita hominis ꝛ est mors serpētis. Jsto mō qō est vita vir

tuosi ꝛ boni boīs: est moꝛs inuido: ꝛ qō in bono viro moꝛs vel damnū: est in inuido vita. Secūdo est ostiū iniq̄tatis: p̄ hanc eīm moꝛs intrauit i mūdū sicut dicit hic. Per hanc occisus est abel a cayn iacob tribulat⁹ ab esau: ioseph vēditus a fratrib⁹. dauid persecutus a saule: xp̄s traditus a iudeis. Matth. xvij. Sciebat eīm q̄ p̄ inuidiā tradidissēt eū. Istud ostiū fere nullus pōt vitare Seneca lib. suo de moꝛib⁹. Et si nullos inimicos tibi fecit iniuria/multos tñ fecit inuidia. Eccēs. iij. Industrias aīaduerti patere inuidie p̄mi. Tertio est vitiū vel putredo sanitatis. Pꝛouer. xiij. Vita carniū sanitas coꝛdis: putredo ostium inuidia: hoc tñ est iustissimū vitiū: qꝛ est in sui auctoꝛē reciprocū. vñ Hugo de sctō victoꝛe. Justius inuidia nihil: qꝛ p̄tinus ip̄m auctoꝛē punit coꝛ cruciatq̄ suū. Unde Basilius. Sicut rubigo ferrū: sic inuidia animā de qua nascit coꝛrūpit: ꝛ tō maximā iniuriā faceꝛet de⁹ iuido: si poneret eū in celo: qꝛ ibi est sūma felicitas in p̄mo: ꝛ p̄ ꝯns sūmū nocumētū esset inuido: ꝛ ideo erit in inferno vbi nihil videbit cui inuidere poterit. j. Petri. ij. Deponētes oēm maliciā ꝛ oēm dolū ꝛ simulationē ꝛ inuidias ꝛ oēs detractiōes: quasi mō geniti infantes rōnabiles sine dolo lac ꝯcupiscite sc̄z charitatis.

Capitulū III Lectio XXX.

Ostoꝛū aīe in manu dei sunt ꝛ nō tanget illos toꝛmentū malicie visi sunt oculis insipientiū moꝛi ꝛ estimata est afflictio exitus illoꝝ: ꝛ ab itinere iusto abieꝛūt in exterminiū: ꝛ qō a nobis est iter exterminij: illi autē sunt in pace. Posita ꝛ enarrata opinione ꝛeꝓboꝝ in ca. ij. p̄ totū. Hic cōsequēter agit de illi⁹ opinionis ꝛeꝓbatiōe. Sicut eīm opinio p̄tractata p̄mo psuasit aīe moꝛtalitatē ꝛ postea oēs boīes iuitauit ad vite voluptatē ꝛ ad iniusticiā sine timoꝛe pene exercendā. Ita hic sacro sctā fides catholica. Pꝛio psuadet aīe post hāc vitā iustā remūeratiōnē. Scōo inuitat ad iusticie dilectōz ibi. Audite nunc reges. Pꝛia ps sic oꝛdinat q̄ mixtim vicissiz ꝛ alternati nūc agit ō remūeratiōe iustoꝝ post moꝛtē: nūc de punitiōe maloꝝ. Et diuertit se mō ad istos: mō ad illos vt oñdat q̄ siue i pena imoꝛtal⁹ aīe sp̄ viuūt. Pꝛocedit ḡ sic. Pꝛio ꝓponit q̄d iusti ꝛcipiēt i futuro final⁹. Scōo q̄d sustinēt i p̄nti ꝛpal⁹ ibi. Et si coꝛā boīb⁹. Circa p̄mū lectio hodierna diuidit in duas ptes. Nam p̄mo oñdit q̄d ꝛtigit aīab⁹ iustoꝝ. Scōo ostendit q̄d de eis iudicat ſm fatuitatē mūdanoꝝ. ibi. Uisi sunt oculi ꝛc̄. Dicit ḡ p̄mo sic Impij dixeruṫ q̄ nō est refrigeriū in fine boīs: ꝛ q̄ bō siue iustus fuerit siue mal⁹ nulla erit dīa: qꝛ aīa cū coꝛpe moꝛiet siue coꝛrūpet. Sed certe h̄ est falsum: nā iustoꝝ aīe in manu dei sūt. i. in dei ꝓtectiōe ꝛ gubernatiōe. Uerū q̄ iustoꝝ coꝛpa tam in vita q̄z in moꝛte in ptāte boīm sūt: sed certe iustoꝝ aīe: nec in moꝛte nec i vita sūt in manu boīm nec diaboli: sed tātū dei. Unde Job. ij. dixit dñs ad sathan: Ecce in manu tua est veꝝtn̄ aīam illi⁹ fua. Glo. in ipa iusticia p̄missionis miscet q̄dā libera pietas: qꝛ si totū desereret: bō q̄d esset. Serua inq̄t: nō q̄ ipe fuet: sed ne aude at irrūpe ne tēptādo supet. vñ Boe. ij de ꝯsol. psa vj. p̄bās q̄ dignitas nō pōt boīem facere felicē deridēdo boīm moꝛtaliū dignitatē: dicit q̄ aīo boīs nisi bō velit null⁹ pōt dñari. Nunq̄d libero impabis aīo. Nū mentē firma rōne sibi berentē. de statu p̄prie q̄etis amoueb. q̄si diceret nō: ḡ iustoꝝ aīe in manu dei sunt tā in vita q̄z in moꝛte. Sap̄. vj. In manu dei sum⁹ ꝛ nos ꝛ sermōes nr̄i: ꝛ ideo ꝯns est q̄ nō tāget illos toꝛmētū moꝛtis. Differētia est inter tactū naturalē ꝛ tactū mathematicū. Tact⁹ natural⁹ est cū passiōe: qꝛ q̄cq̄d tāgit patit: sic patz ij. de aīa. ꝛ p̄mo de generatiōe. Tact⁹ aūt mathematic⁹ nō est nisi iuxta positio coꝛpoꝛū q̄z vltima sunt sil⁹ sicut coꝛpa celestia tangūt se. Ult ḡ dicere q̄ iustos i moꝛte sua nō tāget toꝛmentū moꝛtis tactu vicz naturali q̄ fit cum passione ꝛ afflictiōe quo iusti tāgent frequēter. Hoc autē toꝛmentū moꝛtis cōsistit in trib⁹ ſm Bern̄. Est eīm in moꝛte maloꝝ: doloꝛ in exitu: hoꝛroꝛ in trāsitu: pudoꝛ in dei cōspectu: sed certe ista nō erūt in moꝛte iustoꝝ: imo p̄ciosa in cōspectu dñi moꝛs sctoꝝ eius. Un̄ dicit q̄dā sctus: moꝛs nihil aliud est q̄z exitus aīe de carcere: finis exilij: laboꝛis ꝯsumatio: ad poꝛtū applicatio: pegrinatōis finitio: oneris grauissimi depositio: de equo furioso descēsio: de domo ruinosa liberatio: oīm egritudinū termīatio: oīm piculoꝝ euasio: oīm maloꝝ cōsumptio: oīm vinculoꝝ diruptio: debite nature solutio: reditus in patriā: ingressus in gloriā. De q̄ dicit Eccēs. j. Melioꝛ ē dies moꝛtis die natiuitatis. ꝛ Pꝛouer. xiij. Justus sperat in moꝛte sua: ꝛ ideo fatuū est ꝛ irrōnabile p̄priā moꝛtē nimis timere ꝛ moꝛtē alterius nimis dolere. De p̄ma fatuitate loq̄t Lip̄an⁹ ꝛ ponit i canōe. xiij. q. ij. q̄z p̄poste ē q̄z q̄z puersū vt cū dei volūtatē fieri postulem⁹: qñ dñs euocat nos ꝛ accersit de h̄ mūdo nō stati volūtat⁹ ei⁹ ip̄io paremus: obnitimur ꝛ reluctamur ꝛ p̄nicanū moꝛe seruoꝝ ad ꝯspectū dñi cū tristicia ꝛ meroꝛe p̄ducimur: exeūtes hīc necessitat⁹ viculo. nō volūtat⁹ obseq̄o: ꝛ volum⁹ a deo p̄mijs celestib⁹ honoꝛari ad quē venim⁹ iuuti. Hec ille. De fatuitate p̄ moꝛte amicoꝝ nimis dolētiū loq̄t Aug. de vera religiōe ca. xxxij. Qui pfecte inq̄t deū diligit ñ affligit moꝛte cuiusq̄z qm̄ q̄ toto aīo deū diligit: nouit nec sibi pire q̄ deo nō p̄it. De⁹ aūt ē dñs viuoꝝ ꝛ moꝛtuoꝝ. Hec ille. Erq̄ ptz simplicitas illoꝝ q̄ p̄ moꝛte bonoꝝ irrōnabil⁹ ꝯtristāt: sz p̄ q̄z moꝛte nos dolere ꝯuenit: docet Isid. li. iij. de sūmo bo. Illi inq̄t deplorādi sūt i moꝛte: q̄s miseros īfern⁹ ex hac vita recipit: nō celestis aula letificādos īcludit. Tulli⁹ de p̄doxis. Moꝛs ē ꝛpribil⁹ bis q̄z cū vita oia merita extinguūt nō bis q̄z laus emoꝛi nō pōt: ꝛ de talib⁹ dꝛ q̄ nō tāget illos toꝛmētū moꝛt⁹. Hoc figuratū est i trib⁹ pueris Dañ. iij. Illos aūt nō terigit ignis: neq̄z ꝯtristauit: nec q̄cq̄z molestie ītulit. Consequēter ibi. Uisi sunt oculis insipiētiū: ostendit q̄d de iustis afflictis p̄ iusticia in hac vita iudicatur ſm mundanoꝛū fatuitatē. Et circa hoc duo facit: quia p̄imo ponit coꝝ estimationē. Secūdo ponit coꝝ deceptionē. ibi. Illi aūt sūt in pace. Di-

rit ergo: Justi pcedētes nos visi sunt oculis insipientiū in ps̄. Dixit insipiēs in corde suo nō est de⁹. mori totaliter in corpe t aīa qñ falsum est cū mors iustoꝝ nō sit nisi requies a labore. Apoc. xix. Ammondo iā dicit spūs vt requiescāt a laboribꝫ suis. Estimata est afflictio exitus illoꝝ pcise nihil aliud vñ nō iudicauerūt qꝫ fuit ingressus in vitā eternā sed tm̄ fuit afflictio. Sed paulus fuit alteri⁹ opinionis q̄ dixit ad Phil'. j. Cupio dissolui t esse cū xp̄o. Scōo vlterius iudicatū est qꝫ ab itinere iusto abierūt in exterminiū. i. in ānihilationē t nullū aliū fructū iusticie receperūt. Hec tm̄ clausula fm Rabanū nō est de textu: sed antiqui t moderni eā habent. Uerū est qꝫ in eccl'ia in epl'a de martyribꝫ trāsilit. Tertio vlteri⁹ iudicatū est qꝫ mors iustorū non solū est afflictio imo qō est iter exterminiū a nobis. i. de nobis: quasi non sit aliud mors q̄z iter nos exterminās. i. extra terminos būane vite ponens. Ultimo ibi. Illi aūt sunt in pace: ostendit istorum insipiētiū deceptionē. nā vbi putabāt iustos extermiari affligi t ānihilari. iusti eripiunt de hoc seculo nequā: t sunt in pace. Esa. xxxij. Sedebit ppl's meus in pulcritudine pacis: t in requie opulenta. Dubitatio l'ralis. vtrū aīe defunctoꝝ habeāt distincta receptacula post hanc vitā sibi diuinitus deputata. Et videt qꝫ nō: q̄ tūc aīe tales vl' pñt ab illis receptaculis recedere vel nō; si sic ergo aīe dānate t aīe existētes i purgatorio possent minuere penam: t aīe existētes in celo possent minuere gaudiū suū: cōsequēs ptz: q̄ loca penalia augēt penā: t loca letitie augēt gaudiū. aliter frūstra talia loca deputarent: t p ꝓns relinquēdo loca sua diminuerēt de suo gaudio; si essent beate t minuerēt suā penā si essent non beate. Si dicat qꝫ aīe defunctoꝝ nō pñt ꝓ libitu suo loca illa dimittere. Cōtra hoc est qō ꝓbat Aug⁹ li. suo de cura p mortuis agēda: inter mediū t finē qꝫ aliq̄ ex mortuis mittāt ad viuos. p hoc qꝫ Matth. xvij. moyses in trāsfiguratiōe dñi apparuisse legit cū helya t tm̄ constat moysen ante fuisse defunctū. Jtē Hieron⁹. redarguit vigilantiū sup hoc qꝫ dixit aīas nr̄as nō posse adesse tumulis suis qñ vellēt: p hoc qꝫ sequūtur agnū quocūq̄z ierit: sed agn⁹ est vbiq̄z Jtē demones toto orbe mira celeritate vagant: ḡ inconueniēs est dicere aīas alicui esse inclusas vsq̄z ad diē iudicij. Jtē Grego. iij. dial'. narrat de multis mortuis qui viuis apparuerūt. Preterea ad q̄stionē: si sic. tūc sinus abrae foret vnū de illis receptaculis: ꝓntia ptz q̄ eccl'ia orat in officio sepulture: sinus abrae cā suscipiat: sed falsitas ꝓsequentis patet: q̄ est in inferno: vel q̄ fuit lymbꝫ patrū vbi nulla aīa mō recipit post xp̄i passionē. Preterea si sic. purgatoriū foret vnū receptaculū. consequēs falsum: q̄ aīe decedētes in charitate vadūt ad purgatoriū si habeāt culpā venialē vel obligationē ad penā. Sed purgatorium est vnus locus inferni sub lymbo patrū. al's aīe patrū purgāde fuisse in loco supiori viderent: tā ante purgationē q̄z post. Ad oppositū est Aug⁹. Ench'. c. iij. Tēpus qꝫ inter bois mortē t resurrectionē vltimā aīas abditis receptaculis tenet ꝓut vnaquaq̄z digna est

B

vel requie vel erūna. Jtē glo. sup illō. j. Thes. iiij. simul rapiemur tc̄. dicit qꝫ oēs aīe q̄ de seculo exierūt habent diuersas receptiōes. Ad questionē dicendū qꝫ sic. q̄ sicut grauitas in corpib⁹ req̄rit diuersa loca: sicut patet. iiij. de celo: ita meritū t demeritū diuersa req̄rit loca p aīab⁹. Un̄ qō est corpori leuitas hoc est aīe meritū t hoc est qō corpori grauitas: hoc est aīe demeritū: t sicut grauia qñ generant statim ad loca sua mouent: nisi impediātur sicut ptz. viij. phico. t. iij. de celo: ita aīe stati qñ a corpe sepant ad loca mouent: male ad infernū: bone ad celū: nisi inueniāt aliqō impediēs per culpā venialē t reatū pene nō solutū: habēt igitur distincta receptacula. Est ḡ notandū qꝫ de istis receptaculis aīaꝝ post eaꝝ sepationē loqui possumus dupl'r. Primo mō de lege cōi. Alio modo de dispēsatione spēali. Primo loquēdo sunt q̄ttuor receptacula aīaꝝ. vicz infernus ●ānatoꝝ: lymbꝫ puerorū ꝓ originali: purgatorium ꝓ veniali: t celū ꝓ pfecte bonis. Quintū receptaculū ante xp̄i passionē fuit lymbꝫ patrū q̄ tūc dicebat sinus abrae: hoc de lege cōi. De dispēsatiōe spāli habēt aīe receptacula alia inter boīes in quib⁹ purgant ad informationē t ad eoꝝ celeriorē redēptionē t ita diuersimode deputant: sicut ipis viuētib⁹ expedit.

Scōo notādū qꝫ spaciū infernale in q̄ttuor portiones distinguit. In infima sunt dānati ꝓ pcō actuali mortali. In scōa dānati ꝓ pcō originali. In tertia aīe que purgant de lege cōi. In quarta fuerūt aīe patrū antiquoꝝ vsq̄z ad resurrectionē xp̄i. Ad primū argumentū dōm qꝫ aīas a suis receptaculis recedere dupl'r pōt intelligi. Uel simpliciter vl' ad tēpus. Simpl'r sic qꝫ nunq̄z redeant: nulla recedet q̄ est i inferno vel purgatorio. Ad tēpus dupl'r: vel ex lege nature t sic nō: vel ex ordie diuine ꝓuidētie: t sic ꝓcedendū est qꝫ redeūt interdū ad viuētes: sicut docet Aug⁹. in li. suo de cura ꝓ mortuis agēda. Hoc tm̄ interest qꝫ aīe sanctorū possunt cū volunt viuētib⁹ interesse. Alie aūt aīe nō: sed solū diuina ꝓmissiōe. Etiā dānati apparuerūt viuentib⁹ ad viuoꝝ ꝓmonitionē. Ad scōm de sinu abrae dicendū est fm Aug. xij. sup Gen̄. Sinus abrae dicit requies sanctoꝝ q̄ olim fuit lymbus: nūc vo est celū: sic orat eccl'ia. Ad tertiū dicendū qꝫ tenet ꝓbabiliter ex dictis sanctoꝝ: qꝫ locus purgatorij est locus vicinus inferno: de lege cōi. Justoꝝ aīe in manu dei sunt. Notandū qꝫ inter iustū t ipiū iuenio q̄druplicē differētiā i scriptura. Differūt em̄ viuēdo/moriēdo/patiēdo t penitēdo. Uiuēdo q̄ iusti viuūt i pace t trāq̄llitate. Impij i discordia t ꝓturbatione Jn ps̄. Pax ml'ta diligētib⁹ legē tuā. De ipis vo dr̄ Esa. lxvij. in fine. Nō est pax ipis dicit dns. signāter dic̄ ps̄. Pax ml'ta diligētib⁹ legē tuā. Nō sic: diligētib⁹ legē mū di: illi sūt sp i ꝓturbatiōib⁹ i discordijs t rebellionib⁹. Un⁹ q̄ audiuit iura p sex āños vel septē: facit maiorē brigā in vna comitiua q̄z. xviij. sapiētissimi clerici. Xp̄s em̄ iustis legauit pacē. Joh. xiiij. Pacē relinq̄ vob. t Ecci. xlv. Statuit ill' testamētū pacis. Scōo differūt moriēdo: q̄ mors iusti ē ei⁹ spes t ꝓsolatio: mors aūt iusti ē desperatio. puer. xiij. Jn

E

malicia expellit ipius: sperat iust⁹ in morte sua. sz Prouerb. xj. Mortuo boe impio vltra erit spes. Si oes tres t sacerdotes mūdi celebrarēt p ania sua: si mortu⁹ est sine penitētia: frustra fieret. Un Aug. xij. de ciui. dei ca. ij. Si de aliquib⁹ malis ita cōstaret q̄ sunt dānati: sicut nūc constat de demonib⁹ eccl'ia nō plus oraret p eis q̄z p ipō diabolo. Et a multo fortiore. Nō est spes impio mō defuncto: t b̄ loquēdo de lege mō cōit vsitato. Tertio differūt iust⁹ t ipius i patiēdo: qz iust⁹ sustinēdo aduersa se exhilarat. Iniust⁹ sustinēdo sp remurmurat De iusto puer. xij. Nō contristabit iustū q̄cq̄d ei acciderit. Itē Prouerb. x. i fine. Labia iusti cōsiderant bñplacita: t os impioꝝ puersa. Quarto differūt penitēdo: qz iustus in bene viuēdo semp se accusat: impius male viuendo semp se excusat. De iusto Prouerb. xviij. Justus poz accusator est sui. Et in eodē. Impius cū in pfundū pctoꝝ venerit contēpnet. Itē ibidē. x. Os impioꝝ operiēt iniqtatē. Notandū q̄ anie iustoꝝ in pnti in manu dei

D multipl'r sunt. Sūt em̄ in manu dei supportātis. In manu dei cōfortātis: In manu dei castigātis. In manu dei cōseruātis. Primo sunt i manu dei supportātis. Nutrit em̄ puerū incipientē incedere q̄tinet int̄ man⁹: t ex ea pte q̄ cadere credit suppozrat manū supponēdo ne cadēs ledat Xps ē nutrici⁹ nr̄. Osee. xj. Ero em̄ nutriti⁹ effraim t brachijs meis portabo eos. Effraim iterpt̄at crescēs t fcat nos viatores q̄ crescere debem⁹ de vrtute in vrtutē. Due manus dei iusticia t miscōia. In ps̄. In man⁹ tuas cōmēdo spm meū. Justicia dirigit vt bene incidamus: miscōia subleuat ne nimis ledamur In ps̄. Cū ceciderit iustus nō collidet: qz dñs supponit manū suā. Scō sunt in manu dei cōfortātis. Ezech. iij. Manus em̄ dñi erat mecū cōfortās me. Falco nobilis pascit̄ t recreat̄ manu dñi sui. alias si cibū haberet in suo regimine auolaret a dño suo: ió de⁹ sic eos pascit bñficijs q̄ semp ea tenet in manu sua quā manū q̄n vult claudit et patimur egestatē: t q̄n vult aperit t habem⁹ copie largitatē. In ps̄. Oculi oim in te sperant dñe: t tu das escā illoꝝ in tpe opportuno. Aperis tu manū tuā t imples omne aial bñdictione. Et iterū in ps̄. Aperiēte te manū tuā oia iplebunt̄ bonitate: alias em̄ a deo auolaret. Osee. ix. Effraim q̄si auis euolauit. Sic qui nimis abūdāt terrenis auolāt a deo sicut falco a dño suo q̄n nimis satiat̄. Tertio sunt iustoꝝ anie in manu dei castigantis. Qñ em̄ medicus manu sua ꝓpinat infirmo t p̄ceptat bibēdo facies sibi credentiā: licet medicina sit valde acuta: tñ infirmus acceptat. Xps medicus est t calicē p̄gustauit tribulatiōis: quē nobis p remedio infirmitatis pcti ꝓpinat in psenti. Et ió castigationes suas filiali benignitate suscipiam⁹. in ps̄. Hūc būiliat t būc exaltat: qz calix in manu dñi vini meri plenus mixto. Quarto sunt iustoꝝ anie in manu dei ꝓseruātis. Un illud q̄ dō bō cōtinue in manu tenet illud bñ ꝓseruat. Xps autē in manib⁹ suis nos seruat. Solet etiā bō dicere q̄n habet nomen alterius scriptū in libro suo: habeo illum in libro meo. Christus aūt nos in manib⁹ suis scripsit ita q̄ nō potest nostrū obliuisci. Esa. xlix. Nunq̄d potest mulier obliuisci infantē suū vt non misereatur filio vteri sui. Et si illa oblita fuerit: ego tamē nō obliuiscar tui. Ecce i manib⁹ meis descripsi te. Sed tñ aliter habet animas iustoꝝ: t aliter aias peccatoꝝ. Quādo em̄ ita est q̄ aliquis est dñs alicuius manerij t dimittit illud in aliena custodia, ita q̄ alij ad certū terminū capiūt fructū illius: dicimus q̄ licet manerij sit talis dñi: nō tñ est i manu sua: sed tunc ꝓprie quando inhabitat t recipit fructū t vsum tūc dicimus esse in manu sua. Modo dñs bene est dñs peccatoꝝ: t tamē nō inhabitat eos p gratiā: nec recipit fructus ab eis: t ideo non aie pctōꝝ: sed aie iustoꝝ in manu dei sunt.

Lectio. XXXI.

Si corā hominib⁹

e tormēta passi sunt: spes illorū imortalitate plena est: in paucis verati: in multis bene disponētur. Quoniā deus tēptauit illos t inuenit illos dignos se. Postq̄z spūssctūs declarauit quid iusti boes percipiēt in futuro eternaliter. Hic cōsequēter ostēdit quid sustinēt in psenti tēporaliter: t quia pene quas sustinēt t premia que percipiēt sunt cōtraria: ideo faciēs quandā cōparationē vtitur quodā colore rhetorico qui dicit antithesis quasi ꝓtraposītio: vel antitheton vel cōtentio fm Tullū. v. rhetor⁹. sue t est figura talis: q̄n aliquis in locutiōe cōtraria cōtrarijs cōtraponit: sicut facit apl's. j. Cor. vj. Per infamiā t bonā famā a dextris t a sinistris. t Ecci. xxxiij. Cōtra bonū malū t cōtra vitam mors. sic cōtra viz iustū peccator. Isto genere eloquētie vtit spūssanctus in isto textu ostendēs q̄ illa q̄ sancti patiunt in pnti nō sunt equalia illis q̄ percipiūt in futuro pmio Et ponunt̄ tres antithēses ꝓsequēter. Scti em̄ in psenti tribulant̄/ vexant̄/ t tēptant̄: tribulātur in penis: vexant̄ in verbis: t tēptant̄ in diuis pmissionib⁹: sed cōtra tribulatiōes penarū habēt spem imortalitatis: cōtra vexationē cōtumeliarū habēt spem eterne trāquillitatis: t ꝓtra diuinā tēptationē habēt spem pcipue dignitatis. Dicit g̃ primo ponens primā cōtrarietatē. Et si corā hoibus tormēta passi sunt. corā hoib⁹ qui tm̄ exteriora vident. j. Regū. xvj. Homo videt ea q̄ parent: tormēta passi sunt in corpore sustinēdo: spes illoꝝ imortalitate plena est: hoc est dictū: sperauerunt a dño p sua iusticia pmiari: t illa spes est plena t nō vacua: sicut malorū de qua infra in isto ca. vacua spes illoꝝ. vñ spes illoꝝ nō cōfundit̄. ad Rom̄. v. Scōa antithesis est talis. Scti sunt in pnti verati verbis/ cōtumelijs/ t iurijs: tñ hec sunt pauca respectu illoꝝ que ad suā beatitudinē aggregabūtur: qz fm Boetiū Beatitudo est status oim bonorū aggregatiōe pfect⁹. Et ideo dicit: in paucis verati: in multis bene disponent̄. Multū t paucū sicut magnū t parū sunt relatiua: sicut ꝓz in ꝑdicamēt⁹ ca. de q̃ntitate. Un si illa q̄ patimur in pnti cōpent̄ ad ea q̄ bonis dabunt̄ in futuro p mercede: licet sint i se valde mlta: videt̄ tñ in cōparatiōe illoꝝ valde pauca. ad Rom̄. viij. Nō sunt ꝓdigne

passiones huius tpis ad futurā gloriā q̄ reuelabi
tur in nobis. Tertia antithesis est talis. Deꝰ tē-
ptat sctōs in pñti: sed nō ad eoꝝ detrimētū ꝛ deie-
ctionē: sed ad eoꝝ emolimētū ꝛ ꝓmotionē. Uñ di
cit ꝙ deꝰ tēptauit illos ꝛ inuenit dignos se, i. sua so
B cietate ꝛ dilectiōe. Et notādū ꝙ difficile sed vir
tuosum est ꝙ hō fiat dignus deo. Ad hoc em̄ req̄-
rit̄ ꝓfectus mūdi ꝓtēptus. Unde xps dixit Mat. x.
Qui amat patrē ꝛ matrē plus q̄z me nō est me di-
gnus, ꝛ q̄ amat filiū vel filiā plus q̄z me nō est me
dignus/ ꝛ q̄ nō accipit crucē suā ꝛ sequit̄ me nō est
me dignus: ḡ q̄cūq; vult dignus esse xpo oportet
ꝙ seipm̄ det ꝓ xpo. Uuiꝰ ꝓbatio est. qz demōstra-
to q̄cūq; bone cōtingit sic arguere. Aut iste diligit
xpm̄ plus q̄z filios ꝛ filias ꝛ semetipm̄: vel nō. Si
nō/ nō est dignus xpo. Si sic/ dat se ꝓ xpo qz q̄ nō
accipit crucē suā ꝛ seq̄t̄ xpm̄ nō est eo dignꝰ. No
randū ꝙ tēptare ipropꝛie ꝙuenit deo. qz tēptare ꝓ
pꝛie est aliq̄d exp̄iri vt habeat eiꝰ cognitionē. sicu
hō tēptat vinū/ ꝛ mgr̄ discipulū. Aliter dr̄ tēpta
re exp̄iri aliquē cū intētiōe manifestādi cōditiōes
eius alīs. Primo mō deꝰ tēptare nō pōt sed scōo
mō. vñ Gen. xxij. Tēptauit deus abꝛaā. Tertio
mō dicit̄ tēptare callide accipe exp̄ientiā alicuius
hois cū intētione decipiēdi. ꝛ sic ꝓpꝛie cōuenit dia
bolo/ ꝛ nullo mō deo. qz Jaco. j. dicit̄. Nemo cū
tēptat̄ dicat/ qz a deo tēptoꝛe. Deꝰ em̄ intēptatoꝛ
maloꝝ est. ipe em̄ neminē tēptat. Glo. Deꝰ tēptat
nō seducēdo ad malū: sed exercēdo ad meritū. Ali-
ter pōt exponi sic. deus tēptat illos. i. tēptari per-
mittit. Et notandū ꝙ deꝰ electos suos tēptari p
mittit spēaliter ꝓpter tria. Primo ad exercēdū no
stre nature ꝓbitatē q̄ habemus vsum liberi arbi-
trij ꝓ gr̄am informati si velimꝰ. Si rex dedisset ar
ma ꝛ equū nobilissimū alicui militi. ille ꝓbit̄ ꝛ vi-
riliter in bello ꝓ honoꝛe regis se exponeret ꝛ amo-
re rex non īmerito eū acciperet. Xps rex dedit nobis
arma liberi arbitrij cū equo coꝛpis nr̄i ꝛ sunt q̄si si
milia armis dei. qz ad imaginē ꝛ silitudinē suā fe-
cit hoīem Gen. j. ꝛ ad Eph. vj. Induite vos arma
turā dei vt possitis resistere aduersus insidias di
aboli: ḡ nos ꝓ honoꝛe regis nr̄i viriliter exponā-
mus alioq̄n nosmetipos decipimus ꝛ vānamus
Job. vij. Tēptatio est vita hois sup̄ terrā. sic deus
tēptauit abꝛaā de īmolatiōe filij sui vnigeniti Gen.
xxij. Sic etiā omnes suos amicos tēptari ꝓmittit
Tobie. xij. Quia acceptꝰ eras deo: necesse fuit vt
deus tēptaret te. Constātinus impatoꝛ voluit ꝓ-
bare qui de familia sua essent viri xp̄iani ꝛ fideles
ꝛc̄. Ita xps ꝓmittit viros catholicos a mūdo tem
ptari ꝛ q̄ mundanā gloriā q̄ est quasi idolū adoꝛāt
de suo expellit seruitio. Quia nemo pōt duob⁹ do
minis seruire. q̄ idolū adoꝛare contēpnit in suo re-
tinet famulatu. Et omnis xpo seruiens necessario
habet tēptari ꝓpter qō signanter dicit̄ Eccs. ij. Fi
li accedēs ad seruitutē dei/ sta in iusticia ꝛ timoꝛe ꝛ
ꝓpꝛepa animā tuā ad tēptationē. Scōo ꝓmittit
L nos deus tēptari ad recensendū nostre censure va
nitatē. nisi em̄ tēptemur nimis ꝓpter defectū no-
stre cognitiōis ꝛ exp̄ientie de nobis̄ ipsis supbire-
mus. Et ideo clementer ꝓmittit sanctos suos de
sua carne tēptari. sicut de paulo patuit. ij. Coꝝ.
xij. Ne magnitudo reuelationū extollat me datꝰ
est mihi stimulus carnis mee angelus satbane qui
me colaphizet. De hoc loquēs Greg. ix. moral'. ca.
xxxvj. dicit. Supna dispēsatio idcirco nos tota in
tentione seruientes carnis nr̄e tēptationib⁹ ꝓmittit
cōcuti ne mens nr̄a in supbiā audeat p̄sumptione
sue securitatis eleuari. vt dū pulsata trepidat in so
lo auctoꝛis adiutoꝛio fidē robustius spei figat. Et
ix. moral'. ca. iij. exponēs illud apli ad Rom. vij.
Uideo aliā legē in mēbꝛis meis repugnantē legi
mētis mee ꝛ captiuū me ducentē legē pcī que est
in mēbꝛis meis, dicit sic. Ad ima trahit caro ne ex-
tollat spūs. ꝛ ad sūma trahit spūs ne ꝓsternat̄ ca-
ro: spūs leua me iacemus in infimis, caro agḡuat
ne extollamur ex sūmis. Sicq̄z ꝑm Gꝛego. quodā
certo moderamine fit vt carne deprimēte: sed nō ꝓ-
sternēte hō desp̄ationis lapsum caueat: ꝛ spū eleuā-
te ꝛ tēptatiōes sentiēte supbie causam euadat:
ꝛ sic dū spūs trahit: caro retrahit subtilissimo in-
terni iudicij moderamine infra sūma ꝛ infima in q̄-
dā medio alia liberat̄. Hec Greg. Et ideo signan
ter petiuit. Ps̄. Proba me dñe ꝛ tēpta me vre re-
nes meos ꝛ coꝛ meū. Glo. ꝓba me. i. iudica me es-
se ꝓbatū. nō tibi q̄ oīa nosti: sed mihi ꝛ hominib⁹.
Nisi em̄ tēptares negligētes essemus. Notat ibi
glo. ꝙ aliter tēptat deus: aliter hō: aliter diabolꝰ
Deus vt eruditat: hō vt sciat: diabolus vt seducat.
Uñ dicit̄ metrice. Dat tria tēptare seducere scire
ꝓbare. Nota de puella de qua narrat Cesarius
in cuius fine ꝛc̄. ideo signāter dicit apl's. j. Coꝝ. x
Tēptatio nō appꝛehēdat vos nisi hūana. Ter-
D tio deus nos tēptari ꝓmittit ad ꝓmerendū vite fu
ture felicitatē. Jaco. j. Btūs vir q̄ suffert tēptatio
nē: qm̄ cū ꝓbatus fuerit accipiet coꝛonā vite. Et
q̄z diabolꝰ oēs tēptet: aduersos tm̄ ꝓfectos ꝑla
tos ꝛ religiosos maxīe excādescet. vñ petrꝰ rauañ.
in q̄dā epl'a. Mundus aduersus desertoꝛes suos
foꝛtius pugnat ꝛ egredientes vite seculares illece-
bꝛas grauioꝛ ꝙcursus expectat. Nā ꝛ in exitu isrl̄
de egypto: pharao vehemētius excāduit: ꝛ satba-
nas egredi⁹ ab hoīe quē ab infantia tenuerat:
ip̄m grauiꝰ in egressu discerpit. Etiā io Hugo de
claustro aie li. j. religiosos istruit q̄ sūt cause tēpta
tionū Prima est loci amenitas vt ciuitates ꝛ opi-
da q̄ nō tātū ex situ loci amenitatē recipiēt: sed ex
habitantiū gr̄a. Scōa cā est locꝰ diuitiaꝝ: vbi em̄
diuitie ibi piculū. Tertia vo cā est p̄ciosus oꝛnatꝰ
ꝛ equoꝝ pinguiū cura ꝛ vestimentoꝝ exq̄site va-
rietates. Quarta aūt mulieꝝ spēs q̄rū vox blādit̄
auribꝫ ꝛ facies oculis. Istas occasiōes viriliter ca
ueamꝰ: qz tēptatio nō ledit nisi obediamꝰ: ꝛ hē qō
metrice dr̄. Hostis nō ledit nisi eū tēptatꝰ obedit.
Est leo si cedit: si stat q̄si musca recedit. Et hē qō ꝓ
mittit apl's. j. Coꝝ. x. Fidel' deꝰ q̄ nō ꝓmittit vos
tēptari sup̄ id qō potest̄: ꝛ cū tēptatiōe etiā
ꝓuētū vt possitis sustinere ꝛc̄. Lectio. XXXII.

Anq̄z aurū in fornace ꝓbauit illos: ꝛ q̄si holocausti hostiā accepit illos ꝛ i tpe erit respectꝰ illoꝝ

Declarato q̄ iusti in p̄senti multipl'r tribulent. Hic ostendit qualiter p tribulationū tolerantiā a deo acceptant. Et circa hoc duo facit: q̄ primo ostēdit q̄ pena iustoꝝ est vehemēs argumentū diuine dilectiōis. Scōo q̄ ei cōrn̄det euidēs emolimētū remunerationis. ibi In tēpore Pena igit iustoꝝ deo esse acceptā qn̄ ex charitate t p̄ suo amore susti net: ostendit p duo exēpla: quoꝝ primū cōsistit in artificio naturali. Scōm in quodā sacrificio legali. ibi. Et quasi holocausti tc̄. Primū exemplū est tale: q̄nto aurū frequētius liquescit t trāsit p ignē tanto fit carius/purius/t acceptabilius. Sed tribulatio vite p̄nt̄is est sicut fornax vel camin⁹ in q̄ etiā boues depurātur Eccs. ij. Ignis p̄bat argētū t aurū: boues vo receptibiles in camino būlia tionis: g̃ iusti quāto plus p̄ xp̄o tribulātur: tanto sunt magis p̄recioſi t meliores. Et hoc est q̄d dicit tanq̄ aurū in fornace p̄bauit illos. Scōm exēplū est in quodā sacrificio legali q̄d dicebāt holocaustū. Ubi notandū q̄ inter sacrificia q̄ deo offerebant p̄cipuū erat holocaustū t fiebat de armētis pecudib⁹ t auib⁹. Et de isto sacrificio nihil habuit sacerdos q̄ obtulit p̄ p̄te sua: sed totū cremabāt dño: t ideo dicebāt holocaustū ab olon grece q̄d est totū latine t cauma incendiū: q̄ in alijs sacrificijs sacerdos quandoq̄ tollebat sibi partem offerenti ad comedendū: sed in holocausta totum corpus siue esset vitulus ouis vel hedus incendebāt. pellē tn̄ potuit sacerdos vēdicare sibi s̄m legē Licet omne genus sacrificij deo foret acceptū. nullū tn̄ sicut holocaustū: q̄ illud totū offerebāt in bonore dei integro. Et isto mō scti martyres īmolati sūt deo: sicut hostia holocausti. Sacerdos occidēs martyres est mūdus Joh. xv. Mūdus vos odit. t ad Rom. viij. Estimati sumus vt oues occisionis: sed certe sacerdos nihil habuit nisi pellē vicz gloriā secularē Job. j. Pellē p̄ pelle t cuncta que habet hō dabit p̄ aīa sua. Ergo sicut holocaustū est optimū in sacrificijs/sic martyriū in actib⁹ meritorijs. Et hoc est q̄ spūſctūs dicit Et q̄si holocausti hostiā accepit illos. Consequēter declarat q̄d est emolimentū remūerationis cōrn̄dens iusto rū p̄secutionib⁹ in p̄senti. Et dicit q̄ cōtra momētaneū penalitatis/accipiēt p̄miū sempiterne felicitatis. Et vt ostēdat q̄ tribulatōis ad p̄miū nulla est p̄portio. supponit eoꝝ penā q̄si instātanee breuitatis t eoꝝ p̄miū tp̄ance q̄ntitatis. Modo notū est q̄ tp̄is ad instans nulla est p̄portio: sicut nec puncti ad lineā Esa. liij. Ad punctū in modico dereliq̄ te: t in miserationib⁹ maximis congregabo te. In momento indignationis abscōdi faciē meā parūper a te: t in miscōia sempiterna miser⁹ sum tui. Uñ supra modū merces excedit laborē. Et hoc est q̄d dicit q̄ in tp̄e erit respectus eoꝝ q̄si diceret in puncto. i. in modico instanti passi sunt: sed in tp̄e p̄lixo t longo. hoc est in eternitate erit respect⁹ eoꝝ id est p̄miatio. Uñ solet dici: cū dñs remunerat aliquē liberaliter sibi seruientē dando sibi aliq̄d magnū q̄ ipe bene respexit eū. Et certe deus bn̄ respexit eos: qn̄ sup̄ modū t p̄portionē retribuit p̄ labore. Juxta illud. ij. Cor. iiij. Illud q̄d i p̄nti est momētaneū t leue tribulationis nostre: sup̄ modū t sublimitate eternū gl'ie pondus operatur in nobis. Et B notādū q̄ electi⁹ q̄libz a xp̄o ml'tipl'r p̄bat. sic clericus ante p̄motionē sic nouitius ante p̄fessionē t sic bacha- bachalari⁹ añ iceptionē: t sic denari⁹ añ solutionē Clericus ordinād⁹ t recepturus coronā p̄us examinat t q̄nto altiorē ordinē ē receptur⁹: tāto difficilius examinat. Dēs nos p̄mouēdi sumus ad ordines: q̄ in futuro oēs erimus sacerdotes Apoc. v. ca. Fecisti nos deo nr̄o regnū t sacerdotes. Magn⁹ fauor fieret clerico si posset p̄muniri i q̄ passu t de q̄ materia deberet examīari: q̄ tūc posset sibi p̄uidere: t tūc foret sibi magna verecūdia deficere. Iste fauor fit nob. Ordies fiūt i resurrectōe gñali in die iudicij qn̄ iuxta merita nr̄a ad ordines angelor̄ recipiemur p̄ sp̄ vt dicat vnicuiq̄ nostrū illō ps̄. Tu es sacerdos in eternū s̄m ordinē melchisedech. t mō sumus p̄moniti de quo examīabimur: certe de difficili: sed de cōib⁹ de donato. s. t patrib⁹ nr̄is. hoc est de opib⁹ pietatis. Sicut patet Mat. xxv. Esuriui t dedistis mihi māducare. Totū est de donato: t iō illi q̄ inuenient nescisse donatū. deficient de ordinib⁹ repellent sic laici. t ponēt ibi vbi est vmbra mortis t nullus ordo Job. x. qn̄ dicet bis. Ite maledicti in ignē eternū. Sed boni et electi q̄ bene rn̄dere possunt. certissimi erūt de corona Tobie. iij. Hoc habet p̄ certo dis q̄ colit te. q̄ vita ei⁹ si in p̄batiōe fuerit coronabit. t Jaco. j. Cū p̄batus fuerit accipiet coronā vite. Scōo examīatur electus: sicut p̄batur nouitius ante p̄fessionē. Uñ tēpus nouitiatus est tēpus p̄bationis s̄m iura. Licet aūt nouiti⁹ interdū gerat habitū p̄fessorū tn̄ in volūtate sua est p̄ijcere habitū infra tēp⁹ p̄bationis q̄ncūq̄ sibi placuerit. t iō nō habet habitū inseparabiliter. Habitus t ornatus aie est gr̄a vita p̄sens est tēpus nouitiat⁹ t tēpus p̄bationis. Ad Rom. xij. Renouamini in nouitate sensus vestri vt p̄betis q̄ sit volūtas dei bona t bñplacens t p̄fecta. Licet igit nos geramus habitū p̄fessoꝝ hoc est beatoꝝ q̄ est gr̄a ?sumata. nō tn̄ ideo p̄fessi sumus. sed sumus in tēpore p̄bationis: q̄ possum⁹ habitū p̄ijcere t peccare. Nouitij aut̄ inter frēs p̄dicatores examinant de moribus diligenter. Et generalr de q̄nq̄z cauendis in eis. Nam ab vnoq̄z requirit an sit seruilis cōditionis/an sit alterius professionis/an mulieri cōiugatus/an rōcinijs obligatus/an occultā habeat infirmitatē aliquā. Si vo aliquē istoꝝ defectū habuerit t sciat a p̄fessione repellit. Certe hec q̄nq̄z xp̄s in suis nouitijs reqrit. Primo an sit seruilis cōditionis. vicz an sit totus datus seruitijs mūdi. p̄ diuitijs t bonorib⁹ consequēdis in hac vita. t si sic. nō admittit eum. Matth. vj. dicit. Nemo pōt duob⁹ dñis seruire Dns quidā assurgere noluit p̄ncipi venienti alijs eū bonorātib⁹ assurgēdo Et causā reddidit. Seruit inq̄t seruo meo. Nā contenendo mundū t mundus mihi seruit t ipe seruit ei: quare ei nō assurgo iste nō fuit seruilis conditionis: sed valde nobilis. L

Scōo requirit an hō sit alterius p̄fessionis. vi ille q̄ est radicatus t habituatus in aliq̄ mala consuetudine viuēdi in p̄cīs/ipe est alteri⁹ p̄fessionis:

caueat sibi q2 licet recipi posset a xp̃o tñ cũ difficultate. Tertio requirit̃ an sit mulieri cõiugatus id est an sit operib9 carnis datus: q2 scit q9 talis nõ venit ad deũ pfecta volũtate Lu. xiiij. Uxorẽ duxi z ideo nõ possum venire. Quarto an sit rõcinjs obligat9. hõ est obligatus ad cõpotũ z restitutionẽ si fuit vsurarius z de pecunia vsuraria fuit ditatus z nõ vult restituere. xps nõ curat de eo: q2 ipe rõcinjs obligat̃. Si clericus symoniace intrauit eccl'iam: occupauerat bona p amicos: z nõ est parat9 resignare z restituere: ipe est obligat9 rõcinjs. Xps aũt eũ ad pfessionẽ donec soluerit nõ admittit. Si spoliasti pauperẽ p potentiã vel p falsum iudiciũ vel testimoniũ pbitũ cõtra eũ: z non fecisti restitutionẽ tu es obligatus rõcinjs z talẽ obligatũ xps nõ admittit. Jn ps̃. Declinates aũt in obligatiões adducet dñs cũ operãtib9 iniq̃tatẽ

Quinto q̃rit an habeat aliquã infirmitatẽ occultã. Uñ si cõmisisti pctũ vile de q̃ nõ es cõfess9: celas z occultas: tu habes infirmitatẽ occultam: xps te non admittit nisi tu curaueris. Jdeo omissis talib9 impedimẽtis vnusquisq3 vestrũ curet se pbabilẽ exhibere nociuũ. ne a pfessione cõfusibil'r repellat̃. ij. Timo. ij. Cura teipm pbabilẽ exhibere operariũ incõfusibilẽ: z q̃ talis inuẽtus fuerit: faciet suã pfessionẽ in finali iudicio. dicẽs illõ Deut̃. xxvj. Profiteor hodie coram dño deo q9 ingressus
D sum terrã p qua iurauit patrib9 nr̃is. Tertio examinat̃ electus sicut baccalarius ante inceptionẽ seu magistrationẽ. Jste em̃ anteq3 incipiat pbar̃ in trib9: in legẽdo: opponẽdo: z rñdendo. Habet em̃ necesse legere aliq̃ vnũ volumẽ adminus facultatis sue. Et certe nos legere debemus p confessionẽ volumẽ ꝓscientie nr̃e. Stolidius clericus est q̃ nẽ volumẽ ꝓscientie nr̃e. Stolidius clericus est q̃ nescit legere scripturã suã z opus ꝑprium. Ad Gal'. vj. Opus aũt suũ vnusq̃sq3 pbet z sic in semetipo gloriã habebit. Scõo habem9 opponere: hoc ẽ arguere p iustã correctionẽ ꝑrimo9 z hoc ꝓncipalit̃ ptinet ad plat̃os: z in casu ad oẽs Matth. xviij. Si peccauerit inte frater tuus vade z corripe illũ inter te z ipm̃ solũ. Sap̃. j. Probata virtus corripit insipiẽtes. Et platis dicit̃ Hiere. vj. Probatorẽ in populis dedi te. Tertio habemus rñdere p grã9actionẽ. j. Thes̃. v. Jn oĩb9 gr̃as agite: z q̃ hõ cõpleuerit dignus est gradu magistrali. Exẽplo Tobie q̃ in se hec oĩa formaliter z deuote cõpleuit peccata confitẽdo: vxorẽ corripiẽdo: z ideo p cecitatis flagello gr̃as agẽdo: z ideo sibi dictum fuit. Quia accept9 eras deo: necesse fuit vt tẽptatio pbaret te. Quarto probat̃ electus vt denarius ante solutionẽ. Uñ qui alteri mutuat denariũ: diligẽter cõsiderat ante solutionẽ q̃ntitatẽ: pondus z imaginẽ sonũ z materiã: q2 si in aliquo istor9 defecerit: nõ ẽ legalis moneta: nec recipi debet. Quãtitas est eq̃tas: pondus est charitas: imago est iusticia: sonus est veritas ad oẽs z ad seipm̃. Unusquisq3 nostrũ a xp̃o recipit denariũ. i. aĩam rõnalẽ habentẽ imaginẽ regis: z in die mortis est tempus solutiõis; ꝛ̃c oportz reddere denariũ z xp̃o offerre. Marc̃. xij. Afferte mihi denariũ. Et certe si habeat quinq3 p̃dicta; quãtitatẽ: pondus: imaginẽ/sonũ z materiã/reprobabit̃ Hiere. vj. in fi. Argentũ reprobuz vocate eos: q2 dñs piecit eos. Si vo illa pdicta habuerit/ dicet nobis christ9 illud Ben̄. xliij. Pecuniã quaz dedisti mihi pbatã/ ego habeo. Et de nostro denario verificatur illud Ps̃. Argentũ igne examinatũ pbatũ terre purgatũ septuplũ. Examinatũ igne charitatis/ pbatum terre: idest a terra nihil habẽs terrene vanitatis: purgatũ septuplum a septem capitalibus vitijs: que sunt radices vniuerse iniquitatis.

Lectio. XXXIII.

f **Ulgebunt iusti et** tanq̃ scintille in arũdineto discurrẽt. Postq̃ spũssectũs posuit vnaz pmissionem generalẽ de futura remuneratiõe sanctor9 p tribulatõib9 quas sustinẽt in pñti. Jn pte ista eandẽ remũerationẽ explicat z distinguit in speciali. Et circa b̃ duo facit: q2 primo oñdit q̃n iusti liberalit̃ respicient̃. Secũdo q̃n iniusti rõnabilit̃ iudicient̃/ ibi: Impij. Circa primũ tangit excellentias futuras in remuneratiõe. Erũt em̃ tam in corpe q̃z in aĩa gl'ie possessores in vita eternali. Erũt em̃ iudicis assessores in iudicio generali. Et ideo ꝓmo describit q̃lis est eor9 excellentia vl' erit: q̃ est gl'ia corpalis. Secũdo q̃lis erit eis ꝓcessa assidentia iudicialis/ ibi: Judicabũt sancti. Tertio q̃lis erit beator9 in aĩa gl'ia spũalis/ ibi Qui ꝓfidũt in illũ. Circa ꝓmũ sciendũ/ q̃n isto A
textu q̃ttuor dotes corpis gl'iosi latẽter innuunt̃ q̃ sũt claritas/ ipassibilitas/ subtilitas z agilitas. Cui9 rõ ẽ: q2 aĩa bũana pfectũ tũc habebit dñiuz corpis sui/ z inq̃ntũ forma: z inq̃ntũ motor: z inq̃ntũ brã z deo cõiũcta. Inq̃ntũ brã: gl'ia aie redũdat̃ in corpus causabit in corpe claritatẽ: z b̃ est q̃ dr̃ Matth. xiij. Fulgebũt iusti sicut sol in regno p̃ris eor9: Perfectũ aũt regimẽ causabit in corpe ipassibilitatẽ. Oẽ em̃ corp9 q̃ dr̃ pati passiõe ꝑprie dicta pdit dominiũ forme sup̃ materiã suã. Aliter ei passio talis nõ foret ad corruptionẽ forme patiẽtis vl' saltẽ sepationẽ a materia. Et ideo q2 aĩa incorruptibilit̃ z pfecte ꝓtinebit corp9 suũ: nullo mõ poterit victoria aie sup̃ diminui. Sec9 aũt fuit in statu innocẽtie q̃n licz aĩa pfectũ hẽbat dñium por̃at illõ dñiũ pdere: q2 se a deo por̃at auertere p pctũ. Tũc aũt nũq3 auerti poterit: z iõ dñiũ suũ siue victoria sua sup̃ materiã suã nũq3 poterit diminui: z iõ nũq3 poterit ꝑprie loq̃ndo pati: z iõ corp9 suũ erit impassibile. Tertio cũ aĩa nõ sit solũ forma corpor̃: sz etiã motor: sicut ptz. iij. de aĩa: z li. de motu aĩaliũ. Mouebit corp9 p volũtatẽ: z q2 habebit pfectũ dominiũ sup̃ illud: ideo aĩa gl'iosa inq̃ntũ beata mouebit oĩno siẽ volet corp9 mouere: z iõ erũt corpa agilia. Quarto cũ aĩa posset rõnabilit̃ velle q9 corp9 suũ sit in eodẽ loco vbi est aliud corp9 sine ãmonitiõe alteri9 corpis: z aĩa poterit regere corp9 suũ sicut volet: sequit̃ q9 aĩa poterit ponere corp9 suũ in loco vbi est aliud corp9: z ista vt9 vocat̃ subtilitas. Sic igit̃ erit corp9 gl'iosũ/ clarum/ impassibile/ subtile z agile. Et ista ꝓuilegia vocantur a doctor9ib9 q̃ttuor dotes corpis p quandã fi-

non

c

gūratiuā locutionē: qꝛ sicut dos dat in signū perpetue ꝓfederatiōis ⁊ amicicie inter virū ⁊ mulierē ita iste dotes dabūtur hoīb⁹ glorificatis ꝓ semper Iste aūt dotes ponunt cōiuncti. j. Lop. xv. vbi facit apl's cōparationē inter mortē humanā ⁊ resurrōnē būanā: ⁊ dic sic. Semiat in corruptōe: resurget in incorruptiōe. i. in corruptibile ⁊ ipassibile: seminat in ignobilitate. i. in obscuritate mortis: resurget in gl'ia. hoc est in claritate: seminat in infirmitate: surget in virtute: hoc est agilitate: seminat corpus aiale: resurget corpus spūale. i. subtile ad modū spūs. Spūs em̄ pōt similis esse cū corpe: sicut patet de aia que est tota in toto: ⁊ tota in q̄libet pte: ⁊ sic poterit corpus gl'iosum ꝓ virturē subtilitatis esse simul cū corpe nō glorioso: quāuis ꝫ nō placeat sctō Tho. iiij. sentē. dist. xliij. q. v. in solutione argumēti primi ⁊ scōi. vbi exp̄sse dicit q̄ hoc nō hz corp⁹ gl'iosum ex dote subtilitatis: ſz exopatiōe virtutis diuie. Descendēdo ꝑ ad l'ram Iste quattuor dotes in hac l'ra exprimūtur ſm istū ordinē. Primo em̄ notat claritas cū dicit fulgebūt. Scōo ipassibilitas: qꝛ iusti Sap̄. j. qꝛ iusticia ppetua est ⁊ imortalis. Tertio subtilitas: qꝛ tāq̄z scyntille. Quarto agilitas. cū dicit. discurrent. Et qꝛ cōpletoriū qō dicit in fine dici. pmiū nostrū finale figurat: ideo tūc q̄ttuor p̄s. dicimus tm̄ ad illas q̄ttuor dotes significādas: sed de appꝛopꝛiatiōe ꝓ trāseo ad p̄sens. Pꝛo l'ra nota q̄ arundinetū est
B locus vbi crescūt arūdines. Un̄ sicut scyntille mouent̄ sine difficultate inter arūdines ⁊ sine resistentia: ita scti sine resistentia corpa mouebunt. Fulgebunt iusti. Nota q̄ viri iusti merito se exponere debēt ꝓ xp̄o actib⁹ virtuosis in p̄nti: ⁊ si eis tribulatiōes occurrāt illas eq̄nimiter sustinere: ⁊ b̄ habita cōsideratiōe ad p̄miū qō sequit. Armigeri q̄ seruiūt magnis dn̄is ꝓ diuersis tēporib⁹ anni cōuenientes robas accipiūt vnā pꝛo hyeme: aliā pꝛo estate illa q̄ dat ꝓ hyeme est de grosso pāno. Causa est: qꝛ debet exponi: modo pluuiꝰ: modo niui: modo igni: sed roba q̄ dat ꝓ estate ordinat de subtili pāno ⁊ delicato: ⁊ hoc qꝛ fuiet hoi ꝓ tēpoꝛe gratioso vicz in estate. Isto mō de⁹ ꝓuidet bonis viris. Uita p̄s est hyems. Uita futura est estas. Corpus est anie sicut roba. Job. x. Pelle ⁊ carnib⁹ vestisti me. Quia igit̄ in p̄nti est tēp⁹ tribulationis ⁊ angustie ⁊ penitētie. igit̄ corpus ꝓ nūc est sicut roba de grosso ⁊ rudi pāno: sed tēpus futurū vite eterne est tēpus estatis gl'ie ⁊ honoris. Et ideo tūc habebit aīa robam valde gl'iosam q̄n corpus erit clari⁹ sole: ipassibile: agibile ⁊ subtile. Et ideo sicut bonus armiger sperans ⁊ certus de roba estiuali: lacerat: destruit ⁊ expēdit robā hyemalem in seruitio dn̄i sui: ⁊ nō parcit pluuie: nec niui: nec igni. Ita iustus in p̄nti corpore suo non parcit ab opib⁹ penitētie: sed semꝑ exponit se ad honorem dn̄i sui q̄ntū pōt scīēs. Qm̄ fulgebūt iusti ⁊c. Refert scriptor quidā de naturis rerū q̄ papa alexāder habuit vestimentū quoddā de pilis salamandre: qō q̄dem vestimētū q̄n ablui debuit ad honestatē nō lauabat̄ in aqua: sed p̄iciebat̄ in ignem ⁊ nō cōburebat̄: sed fulgētius reddebat̄. sic corpora sanctoꝝ nō in aquis carnaliū delectationū lauari debēt vt fulgeant: sed magis in igne tribulatiōis. Et iō Eccī. ij. dicit. Jn igne ꝓbatur argentū ⁊ aurū hoies vo in camino hūiliationis. Scōo notandū q̄ iusti fulgere debēt in p̄nti triplici claritate: vicz fame vite ⁊ doctrine: vt fama referat̄ ad extraneos vita ad nosmetip̄os: doctrīa ad subditos ⁊ ꝓpinquos. Et hec triplex claritas est maxime necessaria viris ecc'iasticis. Pꝛimo vt fulgeāt bona fama. Quādiu em̄ candela ardet ⁊ fulget delectabile negociū est ⁊ vtile. Sed q̄n extinguit relinq̄t locū circūstantē tenebꝛosum ⁊ fetet. Et sicut dicit Aristo. vij. de aīalib⁹. Jlle feroꝛ est valde nociuus pꝛegnāti mulieri q̄ si sit vehemēs facit eā aboꝛtire ⁊ occidit fetū. Isto mō est de q̄libet viro ecc'iastico q̄ quasi candela ardēs ⁊ lucēs in ecc'ia cōstituitur q̄diu est bone fame delectabilis est ⁊ vtilis dādo bonū exēplū alīj. Q̄n aūt extinguit vento tēptationis: ⁊ cōmittit aliq̄d noꝛiū pctm̄ ⁊ publicum. statim relinq̄t circa se locū tenebꝛosum ⁊ fetet ꝓ infamiā. Iste feroꝛ nocet p̄sonis in ꝓposito existēt⁹ sctē viuēdi. Sanctū em̄ ꝓpositū est ꝓceptus vel fectus mētis: ⁊ certe frequēter bone p̄sone sic ꝓcipiūt a spūsctō: sed ꝓferoꝛe scādalosi pcti suffocat ꝓceptꝰ iste. Et locus vicinus efficit tenebꝛosus: qꝛ stat⁹ ecc'iastic⁹ ꝓ tales ꝓcēptibilis reddit ⁊ derisibilis iudicat: q̄ q̄n habet p̄sonas lumiosas ⁊ fulgētes a laicis notabiliter ⁊ rōnabil'r bonoꝛat. Tobie. xiij. Luce splendida fulgebis ⁊ oēs fines terre adorabūt te. Scōo fulgere debemus in vita p̄senti q̄ ad nosipsos intrinsecus in cōsciētijs vt deū timeam⁹ ⁊ luceamus moꝛe solis: nō moꝛe lune. Sol em̄ sic lucet q̄ habet sibi lucē incoꝛpatā per totū. Luna autē non sic. Et ideo semꝑ apparet macula quedā in luna: ⁊ quasi vmbꝛa hois poꝛtātis fasciculum spinarū: vt vetule fabulant̄. Isto mō boni viri in ecc'ia fulgēt moꝛe solis: qꝛ fulgent in fama fulgēt in cōsciētia: de quoꝝ quolibet dicit Eccī. l. Quasi sol effulgēs: sic ille effulsit in tēplo dei. ⁊ Matth. xiij. Fulgebūt iusti sicut sol. Mali vo fulgebūt sicut luna: qꝛ licet sint clari fama sunt tm̄ vmbꝛosi in cōsciētia vbi interioꝛ hō poꝛtat fasciculū spinarū id est pūgētiū pctoꝝ Baruth. vj. Nisi aliq̄s exterius rubiginē nō fulgebit. Tertio debem⁹ fulgere ꝓ doctrinā Daniel'. xij. Qui docti fuerīt fulgebūt sic splēdoꝛ firmamēti: ⁊ q̄ ad iusticiā eruditi multos tanq̄z stelle in ꝓpetuas eternitates. Dubitatio l'ralis: vtrū corpus gl'iosum istis quattuor dotib⁹ sit dotandū. Pꝛobat̄ primo q̄ nō: qꝛ non erit corpus impassibile qꝛ erit corpus mixtū ex q̄ttuor elemētis ⁊ q̄ttuor humoꝛib⁹: ⁊ ꝓ ꝑns ꝓtraria erūt ibi appꝛoximata ⁊ agēt ⁊ patient̄ adinuicē: ꝫ corpus erit passibile. Scōo mō sic. Sentire est pati. ij. de aīa: ſz illa corpa erūt sensibilia ⁊ sentiēt i actu videndo/audiendo/tangendo ⁊ sic de alīs: qꝛ alias vita foꝛet magis somnus q̄z vita: ⁊ ꝓ ꝑns vita imꝑfecta sicut dicit Aristo. v. Eth. q̄ somnus est dimidia vita: ꝫ erūt passibilia. Tertio arguit̄ q̄ corpus gl'iosum non erit clax: qꝛ color est extremitas ꝑspicui i corpe termiato. Lux aūt est q̄litas corporis ꝑspicui ītermiati ſm Aug. xix. de ciuitate dei.

Pulchritudo corpis est cōsonantia partiū cū quadā coloris suauitate: igit erit corpus coloratū: nō ergo lucidū siue clarū. Quarto q corpus gl'iosum non erit subtile: q tūc posset esse in eodē loco cū corpe nō gl'ioso z eadē rōne cū infinitis: sic arguit Aristo. iij. phicoꝝ. Si duo corpa pnt esse sil' z infinita. Quinto q corpus gl'iosum nō erit illo mō agile q possit moueri ad voluntatē aie: q tūc posset moueri in instāti: ꝓña pater: q volūtas pōt hoc velle. Nam volūtas est impossibiliū: sicut prz. iij. Ethicoꝝ. Ad oppositū est fides xp̄iana z habet. j. Loꝝ. xv. z in lra ista. Ad q̄stionē dicē dū q sic. Nā sicut corpus būanū est instrumentū ad merēdū: sic iustū est q p̄miet: sicut instrumētū aie ad bñ viuendū: sed ad hoc habēdū req̄rit q defectus corpis oīno tollant. Nā si defect⁹ corpis pmanerēt: nullo mō foret aīa brā siue bō beat⁹ qui cōpositus est ex corpore z aīa: defect⁹ autē corpis manifeste sunt penosi z ꝓpter pcīm primi hois inflicti: sicut nūc suppono: ergo illi defect⁹ debent in futura beatitudine suppleri p gratias cōcessas illis defectib⁹ cōtrarias. Ad p̄mū dicēdū q resurrectio corpoꝝ in futuro miraculosa erit: z comparando statū gloriosū ad statū naturalē: totum erit miraculosū q̄cq̄d supnaturaliť tūc fiet: modo q cōtraria sunt approximata z nō agāt: fieri pōt vtute diuina z nulla alia sicut fuit de tribus pueris. Dañ. iij. et sic fiet ibi. tñ si dabiť sctis aliqō donū increatū siue inherēs aie siue corpori p qō ꝓportio elemētoꝝ siue humoꝝ vniformiter cōseruabiť vel nō: nō ē nob sufficiēter reuelatū: z posito q b̄ fieret posset tñ dici miraculū: sed hoc tenendū ē quocūq̄ modo b̄ fiat q saltē fiet q elemēta agāt adinuicē in corpore glorificato nec q̄ tenenť credere ꝓsequēs: tenenť z antecedens. Ad scōm dōm q passio est duplex. Materialis sicut qñ ignis agit in aquā et Intētionalis sicut qñ coloratū agit in oculum. Prima passio nō erit in corporib⁹ beatis. Scōa erit. Et ideo erūt oēs sensus in suis opationib⁹. et tñ tantū ꝓpter īmutationē spūalē sensus hoīs erit receptiu⁹ specierū sine materia. ij. de aīa Adtertiū q aie poterūt sua corpora ostendere clara sicut volent. Corpus aūt clarū pōt apparere coloratū. Et iō erūt clara z colorata q̄ntū ad apparentiā sic bō volet. Ad q̄rtū ꝓcedendū ē q corp⁹ gloriosū cū infinitis corporib⁹ esse pōt: sed nō posset esse cū infinitis corporib⁹: q nec possent esse infinita corpora simul: licet infinita corpora possent esse. Unū ad p̄bm nō ē argumētū nisi a latente ipossibili ad minimū ipossibile: vel apud multos putatū. Ad q̄ntū de agilitate: q posset moueri in instanti negāda ē ꝓsequētia: q volūtas beata nō pōt velle ipossibile: nescio tñ defendere q̄n vltra oēm velocitatē datā: pōt se bō mouere glorificat⁹. Semp tñ habebit velocitatē finitā: sicut xp̄s in ascendendo p̄fixit sibi velocitatē quā voluit: sed tñ successiue ascendit.

Lectio. XXXIIII.

Dicabūt sancti nationes z dñabunť populis z regnabit dñs illoꝝ in ꝑpetuū Postq̄ spūssanctus declarauit q̄lis erit iustoꝝ post iudiciū excellentia gl'ie corporalis. Hic ostēdit q̄lis erit eoꝝ in iudicio assidētia psonal'. De q̄ habeť Matth. xix. Vos q̄ secuti estis me in regeneratione cū sederit fili⁹ hois in sede maiestatis sue sedebitis z vos sup sedes iudicātes duodecim trib⁹ isr'. Erit ēm magnus bonor sctis q̄n illoꝝ erūt iudices quos paꝝ ante habuerūt p̄secutores: z tñ iustū ē q eos recte iudicēt a q̄b⁹ iniuste iudicabanť. Sed q̄ aliq̄n cōtingit q hō sit assessor iudicis p̄o vna die z postea nullā iurisditionē in illos bz q̄s p̄ius iudicauit Ideo ne hoc estimeť de sctis xp̄i assessorib⁹ in iudicio: tria facit spūssanct⁹ in b̄ textu. Nā ista se habent f̄m ordinē: iudex dñs z rex: q nō ois iudex ē dñs: nec ois dñs ē rex. Sed ecōtra bene ꝓuertit: q ois rex est dñs: z ois dñs est iudex: incipiēdo ḡ a supiori ad inferi⁹: Primo attribuit iudiciū sanctis tā q̄ assessorib⁹. Scōo dominiū tā q̄ possessoribus. Et tertio regnū tā q̄ cōregnantib⁹. ij. Timoth. ij. Si sustinem⁹ et cōregnabim⁹. Scōa ps ibi. Et dñabunť. Tertia ibi. Et regnabit. Et sic triplex p̄rogatiua tangit quā sctī habebūt in futuro iudicio generali: z deinceps. Ipsi ēm habebūt ptātē iudicādi/ dñandi/ z regnādi. In iudicādo ē vel erit rectitudo sentētie q̄ nūq̄ reuocabit: q iudicabūt sancti nationes. In dñando magnitudo potētie: q̄ nunq̄ coartabit: q dñabunť populis. In regnādo certitudo pmanētie q̄ nō terminabit q regnabit dñs illoꝝ in ꝑpetuū. Dicit ḡ. Judicabunt sancti nationes. i. malos q̄ tales pmāserūt. i. sine gr̄a q̄les noīati sunt infra in fine capi'. Nationes iniq̄ dire sūt cōsūmatiōis. Et dñabunť pplis q̄b⁹ p̄ius subiciebanť. In ps. Subiecit ppl's nobis z gentes sub pedib⁹ nr̄is. Sed ꝓtra in iudicio cessabit oīs p̄latio z dominiū creature sup creaturam. Juxta illud. j. Loꝝ. xv. Deinde finis cū tradiderit deo regnū z p̄ri: cū euacuauerit oēm ptātē principatū z vtutem z dñationē. Ubi haymo in glo. Tūc cessabit oīs creature p̄latio: in angelis z hoīb⁹ cessabit timor: regnabit charitas: nec erit inter p̄sidentes z subditos vlla dissensio. Dōm q ad dominiū p̄tinet potētia coercendi rebelles z castigandi. Et iō q sctī habebūt dānatos in suo carcere cōi coercendos z punitēdos: de eoꝝ iusta punitione gaudebūt: z f̄m quendā modū eis dñari dici possunt. Et regnabit dñs illoꝝ in ꝑpetuum.

Notandū q securū est seruire illi dño: q̄ imꝑpetuū regnabit. Seruientes dñis mortalib⁹ p̄ncipibus z regibus z nobilib⁹ sunt in magno piculo q̄n dñi sui moriunť nō solū q seruitiū suū ꝑdūt: imo q frequēter cōtingit q illos quos mag⁹ familiares habuit/ ipse fili⁹ magis habebit odiosos: sicut hist⁹ie multe docēt: sed certe seruire deo regnare est z q deus īmortalis: q̄ seruiūt sibi in perpetuū regnabūt. Apocal'. v. Redemisti nos in sanguine tuo: z fecisti nos deo nr̄o regnū. Et Sap̄. vj. Diligite sapiētiā vt in ꝑpetuū regneris. Judicabūt sancti nationes. malefactores z rei criminosi ex triplici causa solent cōfidere se euasuros ipune. Primo q̄ sperant q possunt declinare z euitare rigorem iudicij vt sine examinatiōe iudiciali fiat emen-

da per mediationē amicoꝝ. Scō sperāt se rei ꝓbabiliter euasuros: licet nō oīno impune si possint subire iudiciū: sic tñ ꝙ habeāt iudices ⁊ assessores fauorabiles eis. Tertio ꝓ trāslationē psonarū suarū: q⁹ reus in vno regno: pōt impune ꝓseruari in alio: sed certe nullo istoꝝ modoꝝ pñt euadere peccatores: q⁹ iudicabūt scī nationes: nō em̄ declinabūt rigorē iudiciꝫ: q⁹ iudicabūt: nō impetrabūt iudices q̄ sint eis ꝓpicij: q⁹ iudicabūt sancti: nec se alienabūt a loco supplicij: quia nō iudicabūt vnā gentē tm̄: sed oēs nationes. Jn ps̄. Judicabunt in nationib⁹. Judicabūt igit̄ vt assessores sancti: xpi imitatores: nationes. i. pctores. De ꝑmo nota B ꝙ durū est reo iudicando iudicialit̄: si iudex sit sibi extraneꝰ q̄ sibi in nullo penit⁹ teneat̄. Scō si sit talis ꝙ a iuris regula nullaten⁹ abducat̄. Tertio si sit talis de cui⁹ iniuria reus accusat̄. Modo sancti i iudicio reddēt se pctoribꝫ valde extraneos qm̄ etiā ipse xps dic̄. Amē dico vobis: nescio vos. Matḥ. v. et. xxv. Scō: nullo mō declinabunt a regulis iuris: q⁹ scī iudicabūt ⁊ sāctitas ē iusticia maxima. Erūt em̄ induti nouū hoīem qui fm̄ deū creat⁹ est in iusticia ⁊ sctitate veritat̄. ad Eph̄. iiij. Tertio ipsi erūt hostes ipsoꝝ q̄s impij in hac vita cōculcauerūt. Abacuch. j. Quare respicis et taces a cōculcante ipsio iustiorē se. Et ideo ipsi tūc versa vice calcabūt. Malach̄. vltio. Cōuertimini ⁊ videbitis q̄d sit int̄ impiū ⁊ iustū: inter seruientē deo ⁊ nō seruientē ei. Et cito post Egredieminī: et salietis sicut vitulus de armēto: ⁊ calcabitis impios cū fuerint cinis sub planta pedū vestroꝝ. De isto iudicio indesinēter cogitare debem⁹. Vñ Gre gorius. xxxix. omelia. Present̄ tpis talis sit leticia vt nūq̄ amaritudo futuri iudiciꝫ recedat a memoria. Jtē Bern̄. sup ps̄. Qui habitat. Quid tā pauendū: q̄d tā plenū anxietate ⁊ vehemētissime sollicitudinis excogitari pōt: q̄ iudicandū astare illi tā terrifico ⁊ deifico tribunali: et incertam adhuc subitāq⁹ sub districto iudice expectare sentētiā vbi iudex teste nō indiget: vbi veritas discutit intētiones. Et in q̄dā epl̄a ad robertū monachū. Venit q̄ male iudicata iudicabit: illicite iurata ꝓfurabit: q̄ faciet iudiciū iniuriā patiētib⁹. Veniet in q̄ dies i q̄ pl⁹ valebūt pura corda q̄ astuta ꝛba ⁊ ꝓscia bona q̄ marsupia plena qm̄ iudex nō fallet ꝛbis nec L flectetur donis. Dubitatio lr̄alis. Utrū scī homines i iudicio generali participabūt aliq̄ modo actū iudicādi: q̄d nō videt Job. v. Omne iudiciū dedit filio: g̃ nullus ali⁹ habebit iudiciū. Secūdo mō sic. Jn nullo iudicio pōt esse accusator ⁊ iudex eadē psona: sed scī viri erunt accusatores maloꝝ. Sap̄. v. Stabūt iusti in magna ꝓstātia aduersus eos: g̃ ⁊c̄. Tertio sic. hoc potissime intelligendū foret de paupib⁹ volūtarie: de q̄b⁹ dr̄ Job. xxxvj. Judiciū pauperib⁹ tribuit: sed h̄ est falsū ꝓp̄ tria: q⁹ h̄ solū aplis ē ꝓmissū. Matḥ. xix. Sedebitis sup sedes iudicātes duodecī trib⁹ isrl̄: sed nō oēs paupes volūtarie sunt apli. Scō q⁹ martyres ⁊ ꝛgines offerūt deo de corpore suo substātiā corporalē: g̃ eis magis debet ptās iudicādi q̄s pauperib⁹ q̄ offerūt iusticiā secularē. Tertio q⁹ inferior nō iudicabit superiorē: sed multi diuites erunt superiores in celo q̄busdā pauperib⁹: g̃ ⁊c̄. Ad oppositū ē illud Matḥ. xix. Sedebitis sup thronū iudicātes duodecī trib⁹ isrl̄. Jtē Esa. iij. Dñs ad iudiciū veniet cū senioribꝫ ppli. Ad q̄stionē dicendū: ꝙ act⁹ iudicādi in iudicio generali diuersis diuersimode attribuit̄. s. q̄nq⁹ modis in scriptura videlicet ordinata maiestate: delegata ptāte: assessoria dignitate: approbatiua cōformitate: ⁊ cōparatiua diuersitate. Primo mō videlicet ordinata maiestate solus de⁹ iudicabit. j. Reg̃. ij. Dñs iudicabit fines terre. Scō: delegata ptāte iudicabit hūanitas xpi: sicut tactū fuit in ꝑmo argumento. Joh̄. v. Oēm iudiciū dedit filio. Null⁹ em̄ h3 ptātē delegati nisi xps inq̄tū hō. Tertio: assessoria dignite: ⁊ sic iudicabūt volūtarie paupes. Jux ta illud in tertio argumēto tactū Job. xxxvj. Judiciū pauperib⁹ tribuit: ⁊ h̄ est ꝙnies ꝓpter duo. Primo q⁹ ad iudicādū se magis disposuerūt. Un̄ erūt magis idonei. Pauptas em̄ volūtaria nō est nisi eoꝝ q̄ soli xpo inhesuerūt: ⁊ ꝓp̄ eū oīa cōtēpserūt secularia negocia: ⁊ ideo in eis nihil debet esse q̄d iudiciū possit ꝙuertere Scō q⁹ iudicare magis meruerūt: cui⁹ causa ē: q⁹ humilitati correspōdet exaltatio ꝑ modū meriti: fm̄ illd̄ Matḥ. xiij. Qui se humiliat exaltabit̄: mō inter oīa q̄ hoīem despectum faciūt est pauptas. Un̄ illi q̄ apud hoīes magis apparēt paupes vident̄ esse magis despecti: ⁊ iō q̄ volūt pauptatē suā ostēdere: excogitāt quātū pñt vilitatē vestimētoꝝ vt boies ꝑ hoc ad cōpassionē ꝓuocēt: q⁹ igit̄ veri paupes faciūt se ꝙtēptibiles ꝓpter xpm̄: iuste merent̄ excellentiam assessorie dignitatis. Quarto mō attribuit̄ act⁹ iudicādi D in iudicio q̄busdā tm̄ approbatiua cōformitate: ⁊ sic iudicabunt oēs electi: q⁹ oēs tā angeli q̄ hoies approbabūt sentētiā iudicis. i. xpi. Apocal̄. xix. in ꝓncipio. Audiui vocē turbaꝝ dicētiū in celo: Alla laus ⁊ ꝛtus ⁊ gl̄ia deo nr̄o: q⁹ vera ⁊ iusta iudicia ei⁹ sunt. Quinto attribuit̄ act⁹ iudicādi q̄busdā ex q̄dā cōparatiua diuersitate: ⁊ iste modus iudicandi laudabil̄ nō ē: q⁹ sic min⁹ mali dicunt̄ iudicare magis malos: fm̄ illud Luc̄. xj. Viri niniuite surgēt cū generatione hac ⁊ condēnabūt eā. Ex istis patet ad q̄stionē ꝙ scī participabūt actū iudicandi oēs general̄. Scō mō ꝑ approbationē q̄ est satis ipropꝛie ⁊ trāssumptiue dictū. Sic em̄ oēs existētes in loco iudiciꝫ ⁊ approbantes iudiciū pñt dici iudicare. Et iō dicūt doctores ꝙ specialit̄ paupes participabūt actū iudicādi sicut assessores ꝓpter rōnes supius adductas ⁊ auctoritates scripture q̄ ad hoc sonāt. Un̄ Glo. sup illud Matḥ. xix. Vos q̄ reliq̄stis oīa ⁊c̄. Qui reliquerūt oīa et secuti sunt dñm: bi iudices erunt: q⁹ licita habētes recte vsi sunt: bi iudicabūt. Gregor̄. tñ. vj. moral̄. exponēs illud Prouerb̄. vlti. Nobilis in portis vir ei⁹ qn̄ sederit cū senatoribꝫ: dicit ꝙ xps cū senatoribꝫ terre resident q⁹ iudiciꝫ sententia cu eisdē ecclesie p̄dicatoribꝫ discernit vbi doctoribꝫ attribuit actū iudicādi: sed bene stant simꝫ ꝙ sint paupes ⁊ p̄dicatores. Ad ꝑmū patet ꝑ dicta q⁹ auctoritas intelligit̄ de potestate delegata. Ad scōm dicendū

q in iudicio hūano vbi iudex nō hz q̄ p̄cedat nisi ex p̄batis z allegatis: nō debet esse idē iudex z accusator: sed in iudicio diuīo vbi iudex nō hz informari sed oīno nouit cām: idē p̄t esse accusator z iudex: sil'r reus nō negabit sed confitebit velit nolit. Ad tertiū q̄n arguit q̄ si aliqb sanctis cōpeteret iudicare: maxime cōpeteret paupib. cōcedēdū est q̄ eis cōpetit p̄tās assessoria nō vt iudici cōsulāt sz vt honorēt. z sil'r ꝓscie coꝝ erūt q̄si libri in q̄b decreta iudicis xp̄i poterūt plane legi. Ad p̄mū in oppositū de duodecī ap̄lis rn̄det Aug. q̄. de. ci. di c. vj. q̄ p illū nūerū duodenariū nō nūerus talis ad rām intelligit: sed p nūerū misteriū designat. Alias cū mathias loco iude fuerit electꝰ Paulus sine throno relinq̄ret nisi duo sederēt sil'. Et ideo p nūerū duodenariū q̄ est nūerus p̄fectōis vniuersa paupeꝝ mlitudo p̄fectoꝝ designat: z sil'r vniuersitas iudicādoꝝ cū dī duodecī tribꝫ isrl'. Ad secundū ō martyrib. z virginib. dī q̄ isti nō sūt de corde vbi reponūt decreta diuīe iusticie: sicut pauptas. nā pauptas directe ꝓriat sollicitudini diuitiarū q̄ suffocat verbū. Luc. viij. Ad tertiū dōm q̄ cōcedit p̄fectis paupib. q̄ iudicabūt se meliores nō auctoritate p̄pria: sed auctoritate suprioris cuiꝰ erūt assessores sicut aliq̄n iudex delegatus est multo inferior q̄ ille quē iudicat.

Lectio. XXXV

Di confidunt in illū q iutelligēt veritatē z fideles in dilectōe acq̄escēt illi q̄m donū z par ē electꝫ dei

Postq̄ spūssanctꝰ declarauit q̄lis erit electoꝝ remuneratō. Prio q̄ntū ad honestatē coꝝpalē in illa lr̄a. Fulgebūt iusti. Sco q̄ntū ad ptatē iudicialē. i illa lr̄a. Judicabūt sancti. Hic tertio ō declarat q̄lis erit eoꝝ r̄mūeratō q̄ntuz ad felicitatē vel gl'az spūalē i eoꝝ aiab. Ubi notādū q̄ trib. virtutib. theologicꝫ indigemꝰ in p̄nti ad hoc q̄ in finē supnaturalē ꝓuenīt ordiemur viz fide/spe z caritate De q̄b loq̄t ap̄l's. j. Coꝝ. xiij. Nūc āt manēt fides spes z caritas hec tria. sz q̄ fides ē cū obscura cognitōe siue expectatōe. Spes cū diuturna dilatōe Charitas cū tepida dilectōe: ideo isti tres hītꝰ in futura beatitudīe p̄manere nō p̄nt i q̄ nihil ē ip̄fectū nihil diminutū: ido manēte charitate z p̄fectiorē actū hītē: fides z spes euacuabūt. Cū em̄ venerit qd̄ p̄fectū ē: euacuabit qd̄ ex p̄te ē. j. Cori. xiij Succedēt g̃ in aiab. electoꝝ dotes aie q̄s p noia operationū ō sig̃mꝰ q̄ fidei succedet visio. z spei ꝓpbēsio siue securitas. Caritati āt nihil succedet: sz ipa manebit p̄fectior q̄ nūc ē: z vocat dilectio siue fruitio Sūt g̃ tres dotes aie: visio: dilectio: tētio siue cōpbēsio. Sic em̄ erit aīa sūme btā vidēs tenēs diligēs sūmū bonū in quē credidit in que spauit z p posse dilexit Et de istꝫ dotib. dem̄iat i ista lcōne z docet q̄ scī viri z electi dī q̄ i p̄nti vita tribulatōnib. varijs p suis bonis opib. exponūt: deū mūdo visu agnoscēt: diligēt z totalit̄ ei acq̄escēt. Un̄ dicit sic. Qui afidūt in illū. i. q̄ fidē spē z charitatē in illū habuerūt intelligēt nude z clare. j. Joh. iij. Videbimꝰ eū sicuti ē. Ueritatē. i. deū q̄ ē p̄ria z sūma veritas Joh. xiiij. Ego sū via veritas z vita. Et fideles in dilectōe. i. fidelit̄ diligētes z p̄seuerāter: acq̄escēt illi. i. p̄petuo adherebūt illi: qz i futuro a societate eiꝰ auelli nō poterūt q̄ eū h̄ p fidē z spē tenuerūt. Et qz posset aliq̄s credere q̄ ista remūeratio fiet sanctꝫ ap̄l̄ valorē suoꝝ opm̄ q̄si opa nr̄a ex sui ꝓditōe foret cōdigna tanta remūeratōe. Jō h̄ excludēs dicit q̄ p̄dicta p̄miatio fiet sctis ex dei liberali acceptōe: q̄m donū z par est electis dei. q̄si diceret: par eterne beatitudīs q̄ est futura electis est donū dei liberaliter: z sup ꝓdignitatē passionū p̄ntiū p̄miātis Roma. viij. Nō sunt ꝓdigne passiones huiꝰ tēporis ad futurā gloriā. Dubitatio B lr̄alis Utrū hō adiutꝰ gr̄a possit mereri vitā eternā ex ꝓdigno. Uidet q̄ nō. Prio p auctoritatē allegatā Rho. viij. Nō sūt ꝓdigne passiōes ⁊c̄. sz sctōrū passiōes sūt maxīe meritorie: ergo nulla opa hominis sūt ꝓdigna ad vitā eternā. Preterea q̄ reddit alicui debitū q̄ō ei debet: nihil meret apud eū sz quicq̄d possumꝰ p deo facere: deo debemꝰ: z ad huc amplioꝰ deberemꝰ si ap̄lioꝰ possemꝰ sicut dicit Arist. viij. Ethi. ca. j. ꝛ impossibile ē nob̄ tribuere dignos honores dīs z parētib.: q̄ eoꝝ bn̄ficia sp̄ excedūt. z Luc. xvij. Cū oīa bn̄ fecerit⁹ dicite q̄ sui inutiles sumꝰ q̄ō debuimꝰ facere fecimꝰ. Preterea: q̄cūq̄ meret aliq̄d ab aliq̄ ꝓstituit illū debitorē suū: sz deꝰ nulli est debitor nec eē p̄t: g̃ nihil possumꝰ apud eū mereri. Ad oppositū est illud Hiere. xxxj. Erit merces opi tuo: sz merces q̄ dat p̄ ope correndet dignitati opis: g̃ cū vita eterna sit merces opis hois existēt⁹ i gr̄a: p̄t talis hō ex cōdigno vitā eternā p̄mereri. Preterea. ij. Thi. iiij De reliq̄ reposita ē mihi corona iusticie quā reddz mihi dn̄s in illa die iustꝰ iudex: sz q̄ō reddit scōm iustū iudiciū ē merces ꝓdigna: g̃ hō p̄t p̄mereri coronā iustā z ꝓdignā sz illa ē vita eterna g̃ ⁊c̄. Ad q̄stionē dōm q̄ boiez adiutū gr̄a p̄mereri vitā eternā ex ꝓdigno p̄t intelligi dupl'r. Uno mō q̄ meritū hōis tm̄ valeat natural'r puta q̄ tāta sit bonitas in natura siue suba meriti q̄ ei debeat vita eterna. Alio mō q̄ tm̄ valeat legalit̄ ex institutōe legis sic̄ pua pecia cupri ex natura sua siue naturali vigore non valet tm̄ sicut vnꝰ panis: sed ex institutōe p̄ncipis tm̄ valet. Isto p̄mo mō opa nr̄a ex sua naturali bonitate nō merent vitā eternā de cōdigno sed de congruo tm̄: qz ꝓgruū est q̄ hōi facienti scōm potentiā suā finitā: deus retribuat scōm potentiā suā infinitā. Sed scō mō possumꝰ dicere q̄ opa nr̄a sūt cōdigna vite eterne ex gr̄a nō ex suba actus: statuit em̄ deus q̄ bn̄ opans in gr̄a hēbit vitā eternā: z g̃ p legē z gr̄az p̄ncipis nostri christi meremur de cōdigno vitā eternā. Ad p̄mū dōm q̄ non sūt cōdigne passiones naturaliter sed legaliter vt dictum est.

Ad secundum dicendum q̄ meremur faciendo quod debemus deo: christo sic statuente et ordināte sed nō absolute ex natura redditionis sicut argumentū procedit. Ad tertiū q̄ deus constituitur debitor ex natura sui promissi non ex natura nostri cōmissi: sicut dicit magister. li. j. dist. xliij. c. iij. Qui cōfidunt. Notandū q̄ spes et confidē- L
tia ē tribus generibus hominū maxīe necessaria

dimicantib⁹:nauigantib⁹:ꝛ egrotantib⁹. Hec vo
tres cõditiones nobis cõueniũt si vitã ꝛ statũ no
strũ pensem⁹. Sum⁹ eñ dimicãtes ꝛ ꝯ hostes con
tinue ꝓliantes. In ps. Multi bellantes aduersũ
me.et.j.Machab.iiij. Nõ cõcupiscatis spolia qꝛ
bellũ ꝯ nos ẽ. Scutũ nostrũ ẽ fides nra.ad Eph.
vj. In oĩb⁹ sumẽtes scutũ fidei in quo possitis oĩa
tela neꝯssimi ignea extinguere. In hystoria brito
nũ scribitur de archturo rege qꝫ in interiori parte
scuti sui imaginẽ ṽginis glorioſe depictã habuit
quã quotiẽs in bello fatigat⁹ aspexit:spem recupe
rauit ꝛ vires. Isto mõ nos si in bello vite ꝓsentis
triũphare velimus:infra scutũ fidei nre imaginẽ
virginis cũ filio deportem⁹:hãc respiciam⁹ ꝛ i ea
ꝯfidam⁹ qꝛ ab ea vires ꝛ virtutes recipiem⁹. Am
brosi⁹ de sctã virginitate. Sit nobis tãꝯ in ima
gine depicta vita marie:ex q̃ velut exspeculo reful
get spẽs castitatis ꝛ forma virtutis. Hinc sumat⁹
exempla viuẽdi vbi tãꝯ in exẽplari magisteria ex
pressa sunt ꝓbitat⁹ ꝛ qd corrigere:qd effugere:qd
tenere debeatis ostẽdit. Narrat macrobi⁹ de na
tura lapidũ.ca.xxv.qꝫ est vna gẽma q̃ vocat⁹ ethi
tes:habẽs in se natural⁹ more ꝓgnantis vnã aliã
gẽmã. Istã gẽmã natura suggerẽte aq̃la cognoscit
ꝛ eã in nido suo cũ habuerit pullos collocat inter
eos:ꝛ qꝯdiu in nido fuerit:pullis nihil infortunij
accidere pot. Hẽma ista mariã significat q̃ lapidẽ
angularẽ in se ope sctispũs ꝯcepit. Pꝛ vero celest⁹
nos tãꝯ pullos suos in nido militatis eccl'ie mõ
fouet:sed ne ꝓ inimicos nros aliqõ nocumẽtũ ex
trinsec⁹ nobis inferat:gẽmã istã videlicet Mariã
in medio nostrũ posuit:q̃ si eã deuote inspexerim⁹
ꝛ dilexerim⁹ ab hostib⁹ nos defendet. Et iõ nõ in
armis nrã ꝫ virtutũ ꝯfidam⁹:sed in ist⁹ virginis
gr̃a in q̃ est ois spes vite ꝛ ṽtutis. Eccl.xxiiij. De
q̃ exponi pot illud Eccl.iiij. Eos q̃ diligũt eã dili
get de⁹:ꝛ q̃ audit illã iudicat gẽtes:ꝛ q̃ intuet illã
ꝓmanebit ꝯfidẽs. Scõo indigem⁹ cõfidẽtia spe
ꝛ animositate qꝛ sum⁹ nauigãtes ĩ piculoso mari
hui⁹ mũdi. Uñ naute si nocte stellã maris viderit
sciũt dirigere iter suũ:sed qñ est ita qꝫ nec lunã nec
stellas videre pñt de salute desperant. Act.xxvij.
Neꝯ sole neꝯ sꝫderib⁹ apparẽtib⁹ ꝓ plures dies
ablata erat spes salutis. Moral'r si vitã nostrã di
rigere velim⁹ ad portũ salutis eterne:stellã mar⁹:
id est mariã attendam⁹ cõtinue oculis spei nostre.
Unde Bernñ.sup missus est omelia scõa ꝫpe finẽ.
Maria est ꝑclara et eximia maris stella:sup hoc
mare magnũ ꝛ spaciosũ necessario subleuata:mi
cans meritis:illustrans exẽplis. O q̃s̃q̃s te intelli
gis in hui⁹ seculi ꝓfluuio magis inꝫ ꝓcellas ꝛ tẽ
pestates fluctuare q̃ ꝓ terram ambulare:ne auer
tas oculos a fulgore hui⁹ sideris:si nõ vis obrui
ꝓcellis:si insurgunt venti tẽptationũ:si incurris
scopulos tribulationũ:respice stellã:inuoca ma
riã:si iactaris superbie vndis:si ambitionis:si de
tractionis:si emulationis:respice stellam/inuoca
mariã.si iracundia/aut auaricia/aut carnis illece
bra nauiculã ꝯcusserit mẽtis/respice stellã/respice
ad mariã. Porrigam⁹ ergo ei ꝑces nras cum fidu
cia dicentes illud Esa. xlvij. Audi hec delicata q̃
habitas cõfidenter. Et licet virgo gloriosa ꝓ no
bis oret cõtinue:nõ tñ maris labores ꝛ ꝑicula sta
tim euadim⁹. Nã xp̃s quarta vigilia noctis labo
rantib⁹ discipulis venit ꝛ dixit. Confidite ego sũ
nolite timere. Marci.vj. Tertia ꝯfidentia bo
na est nob necessaria qñ sum⁹ egrotantes. Mul
tũ em̃ cõfert laborãntib⁹ aliq̃ infirmitate sperare ꝛ
cõfidere in medico suo:ꝛ diligere medicũ:sperare
etiã salutẽ suã qꝫ spes ꝛ ꝯfidentia de salute futura
sit infirmo necessaria patet ꝑ illud metricũ. Spe
ret qui metuit morituros viuere vidi. Spe ducti
victuros spe moriente mori. Ex vero amor ꝛ spes
de medico multũ cõferãt egroto:patet ꝑ quandã
narrationẽ quã ponit Seneca.iiij. declamationũ
ca.v.vbi ponit talis casus:quidã abdicatus a pa
tre suo studuit medicine:cõtigit patrẽ grauiter in
firmari ꝛ a medic⁹ salus ei⁹ desperari:redit ergo
filius iã factus medicus ꝛ curauit patrẽ:facta cu
ra reconciliatur patri. Accidit postea vt vxor pa
tris ꝛ nouerca filij:cõsimili infirmitate laborꝛet
qua prius pater laborꝛauerat. Jubet fili⁹ a patre
curare nouercã:nolens abdicat secũdo. Pñ igitur
accusat filiũ de eo qꝫ noluit cũ sciret ꝛ posset cura
re nouercã:qꝫ autẽ sciuit et potuit:ꝑ hoc probat qꝫ
se curauerat de morbo cõsimili:filius respondit qꝫ
nesciret an posset eam curare vel non:licet morbo
consimili laborꝛaret:nam alterius spei ꝛ amoris ẽ
pater ad filiũ q̃ nouerca. Spes em̃ patris de fi
lio fuit fortassis magna causa cure. Unde subdit
nihil magis prodest egrotis q̃ ab eo curari a quo
volunt. Ad propositũ cũ sumus peccatis langui
di/summe nobis est necessaria spes et confidentia
tam de habenda sanitate q̃ de medici xp̃i bonita
te. Nam quãtũcunq̃ sit infirmitas magna de fa
cili curabit si sperem⁹ ꝛ confidam⁹. In cui⁹ figu
ram signanter dixit xp̃s cuidã paralitico Math.
ix. Confide fili remittunt tibi peccata tua. Propt
defectum autẽ hui⁹ spei siue cõfidentie cayn ꝛ iu
das incurabiles extiterũt peccantes peccatum in
spm̃ sanctũ qõ neq̃ remittit in hoc seculo neq̃ in
futuro. Math.xij. Et si quis fortassis a filio ter
reatur qꝛ iudex est:matrẽ intueat que medicina ẽ.
Uñ Lassiodor⁹ in q̃dã epistola. Tu patrona hu
mani generis:tu afflictis reis medicina singula
ris. Quis tuo nõ egeat munere cũ sit peccare cõ
mune. Item Bernñ.supmissus est omelia secunda
ꝫpe finẽ. Si criminũ imanitate turbatus:consci
entie feditate confusus:iudicij horrore pterritus:
baratro incipias absorberi tristicie de sperationis
abysso cogita. Mariã in periculis ꝛ angustijs in
rebus dubijs cogita mariam:inuoca mariã/ma
ria non recedat ab ore:non recedat a corde. Et vt
impetres eius orationis suffragiũ ne deseras con
uersationis exemplũ:ipsam sequens non deuias:
ipsam rogans non desperas:ipsam cogitans non
erras:ipsa tenente nõ corruis:ipsa protegente/nõ
metuis:ipsa duce/nõ fatigaris:ipsa propitia pue
nis:ꝛ sic in temetipso experiris q̃ merito dictũ sit
ꝛ nomen virginis maria. Ex his patet qꝫ merito
sibi dici pot illud Danie'. xiij. Non est confusio
confidentibus in te.

Lectio. XXXVI

Ospij autē secundū

q̄scogitauerūt correptōez habebunt q̄ neglexerūt iustū t a dño recesserūt. Sapiaz etem t disciplinaz q̄ abijcit infelix ē. Sic dictū fuit superi⁹ in principio huj⁹ ca. Spūssanct⁹ in h̄ libro agit nūc d̄ iust̄ nūc d̄ ipijs alternati. Post q̄z igit̄ spūssanctus declarauit q̄ iusti non carebunt mercede. Hic diuertendo se ad impios ostendit q̄ nec impij trāsibūt impune. Fuit aūt opinio eoꝝ sicut in principio scōi capituli patuit q̄ nulla penit⁹ est iusticie vl' iniusticie retributio in futuro. Quia igit̄ tā declarauit oppositū de electis oñdendo q̄ p̄miabūt̄ eternalit̄. Nec ostēdit q̄ etiā impij iuxta coꝝ demerita punient̄ ꝓportionabilit̄. Et circa hoc duo facit: q̄ primo oñdit q̄ tales infideles nullā aliā vitā expectātes in futuro cruciant̄. Scōo q̄ in pñti a suo desiderio defraudāt̄. Scōa ps ibi Et vacua spes. Circa p̄mū duo facit. Nā prio pena ipijs d̄bita applicat̄. Scōo cā pene rōnabilit̄ explicat̄: Scōa ps ibi. Qui neglexerunt iustū. Dicit g̃ p̄mo sic. Impij aūt̄. i. infideles deū negātes t nullā aliā vitā estimantes. De quib⁹ dictū est in scōo capitulo ꝑ totū ibi. Dixerunt aūt impij. ꝛc tales in q̄z impij habebunt correptōez. i. penā eos coripientē: t h̄ iustissimā q̄ coꝝ malicie correspōdentē. Unde dicit scōm q̄. i. scōm illa q̄ cogitauerūt: q̄ omne malū a cogitatōe ꝓcedit. ıō si cogitationes puniāt̄ ꝓstat q̄ tā locutōes q̄z opatōes punient̄ Cōsequēt̄ cū dic̄ Qui neglexerūt iustū: cām punitionis malorꝝ explicat. Ubi notādū q̄ p̄mordial' cā pene tā in angelo q̄z in hoie fuit negligētia: Si em̄ hō vl' angel⁹ a deo creat⁹ in gr̄a bñ fuisset vl⁹ naturalib⁹ t gratuitis sibi dat̄: nunq̄z apparuisset angelo cōuenies aliqō deordinatū vl' dei excellentiā appetiuisse: nec vnq̄z homo iudicasset dict̄ t ꝓsuasiōib⁹ serpētis acq̄euisse: sed q̄ neglexerunt vtī gratijs sibi datis: p̄missi sūt cadere i errorē ꝓt̄ peccatū negligētie: t de errore in peccatū supbie t inobedientie. Et ideo tangendo radicē culpe petrū dicit. Qui neglexerūt iustū. i. iusticiā. Justū em̄ fuit t est q̄ omis creatura rōnalis ꝑ gratias a dō acceptas: sollicite t diligēter deū honoret q̄ est earundē gr̄arū largitor. Michee. vj. Indicabo tibi o homo q̄d sit bonū t q̄d dñs deus tuus querat a te: vtiq̄z facere iudiciū t diligere iusticiā t sollicitū ambulare cū dño deo tuo. t q̄ negligētia parit cōtēptū: ideo subiungit q̄ nō solū neglexerūt iustū imo a dño recesserūt: q̄ t xvij. Prouer. dj. Impi⁹ cū in profundū peccatorꝝ venerit cōtēnit. Et nota q̄ iste est modus cadendi seu ordo in hoie: q̄tūcūq̄z fuerit in statu ꝓfectoꝝ videlicz: p̄ro negligere modica: loqui ociosa: raro cōfiteri: parū dicere diuinū officiū: hec videntur modica peccata. Et ex istis diabolus inducit⁹ grauissima peccata. Circa doliū sunt magni circuli quibus asseres dolij colligantur t illi magni in suis extremitatib⁹ colligātur cū parui⁹ viminibus: solutis ergo paruis soluuntur magni: t solutis magnis: totū decidit. Sic moraliter est qui spernit modica pauluti decidit. Ecc̄. xix. in principio. t sic nō solū nō curauerūt isti impij scire que dei sunt: sed abiecerūt sciam dei. vnde subdit. Sapiētiā t disciplinā qui abijcit infelix est: id est fidem de supnaturalib⁹ hominib⁹ reuelatis diuinitus. ad Roma. xj. O altitudo diuitiarū sapientie t scientie dei q̄z incōprehensibilia tē. Uel disciplinas. i. diuinas correptōes t montōes q̄s ꝑ pphas suos mūdo oñdit. Prouer. xv. Qui abijcit disciplinā despicit animā suā t ꝑ p̄ñs est infelix. Jurta illud metricū. Tres infelices in mundo dicimus esse: Infelix qui pauca sapit: spernitq̄z doceri. Infelix qui multa sapit: spernitq̄z docere. Infelix qui recta docet: operat̄ iniqua. Neglexerūt iustū. Nota q̄ clericꝰ peccator similis est argo: Argus fuit sic̄ refert Ouid. Metha. j. circa finē. q̄dā pastor q̄ habuit cētū oc̄los t tm̄ n̄ habuit nisi vnā vaccā nup trāsformatā ꝺ virgine ad custodiendā. Mercuri⁹ vero finxit se custodē t pastorē capr̄arū: t accessit ad locum vbi argus iste vaccam pascebat: Mercurius fistulabat ita iocūde: et ita gratiose q̄ argus eū rogauit q̄ placeret sibi morari cū capr̄is suis in pascuis illis secū. Alius ānuit quia idcirco venit: sederūt ergo simul. Mercuri⁹ de nouo incepit fistulare ita gratiose q̄ aliq̄ oculi ipsius argi inceperunt dormitare: alijs adhuc ad vaccam respicientib⁹. Tandē ita iestimabilit̄ bene fistulauit q̄ oēs centū oculi dormitauerūt: t stati surrexit mercurius t caput cū oculis amputauit t sic vaccā secū duxit. Moralit̄ clericꝰ litteratus est quasi argus cētū habens oculos: videlicz consideratōes multas. i. cautelas t nō habet nisi vnā vaccā custodire. i. vnā bestialē cōscientiā. Ista fuit ẏgo dūmō retinuit innocētie puritatē. Hec trāsformata est in vaccā ꝑ bestialē cōcupiscentiā t voluptatē. Esaie. vij. Nutriet homo vaccā Osee. iiij. Sicut vacca lasciuiens declinauit israel. Mercuri⁹ id est medius currēs diabolus est qui circūit querens quem deuoret. j. Petri. v. Iste fistulauit ita dulciter per strepitū lasciuie mundialis: per adulationes amicorū q̄ iste argus obdormiuit per negligentiā vsq̄z ad mortē. Et tūc aufert sibi caput quia sepat ab eo xp̄m qui est caput ecclesie: t miseram vaccam ducit in gehennā. Et ideo eis dicitur Nolite negligere: nolite cessare a custodia t cōcussione conscientie proprie. Judic̄. xviij. In hoib⁹ mundo deditis quadruplex his diebus negligentia inuenitur. Sūt em̄ negligentes in addiscendo morū sanctitatem In discutiendo proprią peruersitatē. In reuerēdo dei maiestatem: et in sufferēdo proximi necessitatem. Primo sunt negligentes in addiscēdo morū sanctitatē. Bene iueniuntur quidam assidui ad addiscēdum artiū subtilia propter curiositatem: Jura ciuilia propter vtilitatem Artem bellandi propter strēnuitatem: Artem negociandi contra paupertatē: et sic de singulis que ad vite presentis promotionē et administrationē spectant. Sed ad discendū artē bene viuendi: deo seruiendi: artē peccata vitandi: omnes quasi se exhibent negligentes. Unde mundus inuitat ad errores t ineptias t omnes obediunt. Deus vocat ad honores t nuptias et omnes negligūt. Mat. xxij. Illi neglexerūt et abierunt: alius in villam suā: alius ad negotiationē suā: t tamen hec sūma

philosophia est: scire bene viuere: cui continue et semper insistendū est: ꝛ vacandum ab alijs vt huic inseruiat. Non sicut multi q̄ citius oīa volunt facere q̄z ordinē bene viuēdi addiscere. Lōtra quos Seneca epl'a. ci x. subtrahe fm cōes libros. xxxvj. Non cū vacaueris philosophandū est: sed oīa alia negligenda sunt vt huic assideam⁹ cū nullū tēpus satis magnū est: etiā si a pueritia vsq; ad humani cui terminos vita ꝓducat. Sed hic est vna negligentia cōiter in iuuenib⁹ q̄ ideo negligūt partem addiscere: q̄z nō possūt totū acquirere. Ideo nihil volūt scire: q̄z nō pñt alios excellere: ꝛ hec negligētia filia ē superbie: q̄s bene deridet Horati⁹ li. epl'a ꝑ epl'a ꝓma. Non poteris oculo q̄ntū cōtendere linces. Non tñ idcirco cōtēnas lippus inungi. Vult dicere: ponat q̄ sis lippus ꝛ diffidas acq̄rere tantum visus acumen q̄ possis sicut linces ꝑ muros penetrare vidēdo: nō ideo contēnas vti collirio et aqua iuuāte ad acumē oculoꝝ. Fatuū est em̄ partem cōtēnere: q̄z totū non potes habere. Talibus aptis ad discendū dr. j. Timo. iiij. Noli negligere gratiā q̄ in te est. Figurat illud Ben̄. xlij. Audiēs iacob q̄ alimenta venderent in egypto dixit filijs suis. Quare negligitis? Audiui q̄ triticū venundetur in egypto. Vult significare q̄ vbiq; sunt alimenta venalia, s. alimenta aie: ꝓter nullā difficultatē debet hō ea negligere. Et reuera scientia salutis non est nisi in egypto. i. in obscura ꝛ tenebrosa theologia: q̄z tenebrosa aq̄ in nubib⁹ aeris in ps. Glosa: id est obscura doctrina in ꝓphetis ꝛ ꝑdicatorib⁹. Scō sunt hoies negligētes in discutiēdo ꝓpriā puersitatē. Quendā noui q̄ fuit optimus senescallus ordinādo familiā alienā etiā magnoꝝ dñoꝝ: et pessime sciuit ordinare de regimine dom⁹ sue. Tales sūt pleriq; q̄ diligēt alios emēdāt: ꝛ tñ sp negligūt seipsos. Quantas sollicitudines habem⁹ ad discutiēdas ꝓscientias alienas: ꝓ q̄b⁹ nō habem⁹ rndere nisi fuerim⁹ coꝝ ꝑlati: quātā pigriciā ad discutiēdas ꝓprias ꝓscientias: de⁹ nouit Lōscientias em̄ ꝓprias discutim⁹ vno die aut dimidio vix in. xl. Lōscientias autē alioꝝ ꝑ multos ānos: ꝛ tñ nobis dr q̄ incessanter nos discutiam⁹ Judicum. xviij. Nolite negligere nolite cessare.

Tertio sunt hoies negligentes in reuerēdo dei maiestatē: ꝛ hoc habēt timere curati specialit ꝛ ꝑlati ꝛ q̄cūq; alij dediti ministerio dei titulo speciali cuiusmodi sunt oēs clerici infra sacros ordines: ꝛ religiosi q̄cūq;. Et tñ si bñ ꝓsideram⁹ hi sunt qui negligentius agūt. ij. Paral'. xxiiij. Porro leuite egere negligētiā⁹. Quib⁹ tñ ꝑcipit Deus. viij. Obserua ꝛ caue ne q̄n obliuiscaris dñi dei tui: ꝛ negligas mādata ei⁹ atq; iudicia. Negligentiā in istis causat nimia frequētia assistendi deo: q̄z nimia familiaritas parit cōtēptū. Et tñ ℈ tales dr. ij. Paral'. xxix. Filij mei nolite negligere: vos elegit de⁹ vt steteris coꝝ eo. Nota extra de celebratione misse volentes. Quarto sunt hoies negligētes i sufferendo ꝓximi necessitatē. Deut. xxij. De omni re fratris tui si perierit ꝛ inueneris eā: non negligas quasi alienā. Res fratris perijt si incidit in latrones: si est depauperat⁹ fortuna si indiget aliquo ꝑ amore christi. Unde nullo modo tales negligere debem⁹ si possum⁹ tales iuuare. Seculares rndēt possem talē iuuare: sed nō sine dāno. Sed nunq̄d de⁹ poterit recōpensare dānū? Lonstat q̄ sic: quia iust⁹ ē. Prouer. xij. ꝓpe finē. Qui negligit damnū ꝓpter amicū iust⁹ ē: ḡ talē iustū de⁹ necessario remunerabit. Dubitatio lr̄alis: vtrū oīs negligētia sit peccatū mortale: q̄ sic. Eccī. vij. Qui timet deū nihil negligit: ḡ q̄cūq; in aliquo negligit ꝑdit timorē dei: sed hoc est peccare mortalit. Preterea Prouerb. xix. Qui custodit mādata custodit animā suā: q̄ autē negligit vias suas mortificabit et loquit de mortificatione gehēne: q̄ nō est nisi per pcm̄ mortale. Preterea Iere. xl viij. Maledictus hō q̄ facit opus dei fraudulēter: sed maledictio in scriptura nō fert nisi ꝑ pctō mortali. Ad oppositū est illud Eccī. vij. De negligētia purga te cum paucis. dicit glosa: q̄uis oblatio parua sit tñ multoꝝ delictoꝝ purgat negligētias: sed ꝑ pauca nō purgabit pcm̄ mortale. Ad questionē dōm: q̄ negligentia nihil aliud est q̄z defect⁹ debite sollicitudinis circa actū ℣tuosū faciēdū: ꝓueniēs ex remissione feruoris in volūtate. Pōt igit negligentia esse circa actū vel circa circūstantias actus: qui act⁹ vel circūstantia est de necessitate salutis: ꝛ tal' negligētia est pcm̄ mortale: sicut si negligā dare elemosynā tpe extreme necessitatis ꝓximo indigēti: negligo actū cadentez sub ꝑcepto de necessitate salutis. Siliter si dem elemosynā ꝛ nō ex charitate vel nō in charitate pecco mortalit: omittēdo circūstantiā q̄ debet esse in omni actu virtuoso de necessitate salutis. j. Loꝝ vlti. Oīa opa vr̄a in charitate fiāt. Aliter pōt ꝓtingere negligētia circa actū vel circūstantiā actus q̄ tñ act⁹ vel circūstātia nō est de necessitate salutis: sicut si negligā dicere salutationē ℣ginis marie trāseūdo coram imagine sua vel cū audio lectionē cogito de impertinentib⁹ ex remissione volūtatis ꝛ tunc est pcm̄ veniale. Ad ꝓmū cū dr. Qui timet deū: nihil negligit: verū est cadēs sub ꝑcepto: q̄z omne tale est de necessitate salutis. Ad scōm patet ꝑ idem. Ad tertiū dōm q̄ maledictio infert ꝑ negligētia respectu circūstātie debite. Ad litterā loquit ꝓpheta de nabuchodonosor quē de⁹ fecit instrumētū suū ad flagellandū pp̄lm israel. Istud aūt opus fuit dei sic ordinātis ꝛ cōmittētis: sed istud nabuchodonosor attribuit potētie sue faciēs ex odio psonarū id q̄d facere debuisset ex obedientia tm̄: ꝛ ideo peccauit mortaliter ꝓpter q̄d dr. Maledict⁹ hō q̄ facit opus dei fraudulenter. Maledict⁹ q̄ ꝓhibet gladiū suū a sanguine. i. q̄ parcit iniuste ꝑ vltione quā de⁹ ꝑcepit infligi. Ad argumētū in oppositū: vel loq̄t de negligētia veniali vel mortali. Si de mortali tūc vez ē q̄ purgat in pñti ꝑ paucos respectu eoꝝ q̄b⁹ in futuro eternalit puniret. Lectio. XXXVII.

¶ Vacua est spes illoꝝ ꝛ labores sine fructu ꝛ inhabitabilia opa eoꝝ. Mulieres eoꝝ insensate ꝛ nequissimi filij eorū: maledicta creatura eoꝝ. Postq̄z spūssanct⁹ declarauit q̄liter infideles solā

voluptatē estimantes finē hoīs: in futuro cruciabunt. Hic ostendit qliter in psenti etiā multiplr affligent p falsitatē in intellectu: voluntatē in affectu: t vanitatē in effectu. Un in hodierna lectione
A ser miserias manifestat istā sectā sequētes. Sūt em defraudati in falsis estimationib⁹: fatigati in vanis occupationib⁹: vilificati i abominationib⁹: effeminati in delectationib⁹: damnificati in ꝓpagationib⁹: t excōicati p adinuentionib⁹. Prima igit eoꝝ pena est q decipiunt t a veritate elongant in suis iudicijs. Et hec ē magna miseria q naturalr hō appetit nō fallj: etiā illi qui diligunt fallere fm Aug⁹. Ipsi autē euasisse omnē penā omē iudiciū p suis flagicijs sperauerūt: cū tū modo sint in inferno dānati: hāc penā deceptiōis t dānationis tangit: cū dr. Et vacua ē spes illoꝝ. Esa. xxviij. Posuim⁹ mēdaciū spem nostrā t mēdacio ꝓtecti sum⁹ Et nota q ꝑrie spūssanct⁹ inducit spem iustoꝝ et spem impioꝝ. De illis dixit supra illo capl'o: spes illoꝝ īmortalitate plena ē. De istis aūt q vacua ē spes illoꝝ. ij. Coꝝ. vj. Hortamur vos ne ī vacū gratiā dei recipiatis. Scda pena istoꝝ in pnti est q fatigant in vanis occupationib⁹. Uanū est qd nō assequit finē ad quē ordinat. ij. Phi. ca. x. Dis labor human⁹ ordinat ad aliquē fructū pcipiēdū Quia igit hoīes supra tacti laborāt p voluptatibus in bellis: in pace: in terra et mari: nocte dieq; t nullū fructū bonū inde pcipiūt: merito dr q labores eoꝝ sunt sine fructu. Oppositū dicit infra de iustis q bonoꝝ laboꝝ gl'iosus est fruct⁹. Ipsimet etiā recognoscūt in die iudicij fm illud qd scribitur infra. ca. v. Lassati sum⁹ in via iniqtatis et pditionis: t ambulauimus viā difficilē: viā aut dñi ignorauim⁹. Fruct⁹ īmaturi si comedant generāt vermes in ventre. delectationes aūt vite psentis sunt fruct⁹ īmaturi. infra. ca. iiij. Fructus eoꝝ inutiles t acerbi ad manducandū. Quē ergo fructū habuistis in illis in quib⁹ nūc erubescitis? Roma. viij. t Boet⁹ de voluptatib⁹. ij. de ꝓsola. prosa. vij. Quātos ille scz voluptates morbos: qꝫ intolerabiles dolores qsi quēdā fructū neqtie fruentiū solēt afferre corporib⁹. Tertia istoꝝ pena in pnti est q vilificant in abominationib⁹. Magna miseria est homini qñ opa sua sūt ita vilia: ita monstruosa: ita repugnantia rōni: q hō nō pōt ea manifeste defendere nec excusare. Et certe qcunq; solā voluptatē psequunt: talia opa faciūt q cōmuni rōne repugnāt t abominabilia deo fiūt t angelis: nec humane cohabitationi cōgruūt sed repugnāt. Et hoc ē qd dicit. Et inhabitabilia opa eoꝝ id est cōuictui t habitationi naturali repugnāt: et ꝓpagationi cōcesse nature: īmo de⁹ ipse q oēs habitare dignat p opa talia ab habitatione ciuitatis humane expellit. de q Hiere. l. Non habitabit ibi vir nec incolet eā fili⁹ hoīs. Sed verbū caro factū est t habitabit in nobis. Joh. j. Quarta pena ē q effeminant in delectationib⁹. Homines em vo luptuosi t priuāt mulieres sensu: t a mulieribus sensu ꝓuant. Canis amens vbicūq; momorderit hominē cū facit amentē. Et eodē mō mulier fatua facit virū rabidū: t adolescēs fatuus/mulierē fa-

cit insensatā: t qñ mulieres sunt insensate: tūc viri sūt effeminati. īmo inanimati. Prouer. vj. Mulier autē pciosam animā viri rapit. Qui aūt est sine aīa insensat⁹ efficit. Et hoc isti bene fatent infra. ca. v. Nos autē insensati vitā illoꝝ estimabamus insaniā: q Eccl. xix. Mulieres apostatare faciūt sapientes: t arguūt sensatos. Et hāc penā tangit cū dicit. Mulieres eoꝝ insensate. Ad litterā: mulieres in opatione libidinis plus delectant qꝫ viri. Unde Thresias dixit feminas habere decē vncias luxurie: viros autē nisi quatuor. Fuerat em iste Thresias vtriusqꝫ sexus fm fabulas successiue Ideo fact⁹ est iudex in hac causa t ideo ꝑñs est q in hac secta q voluptatē habet p finē: si viri sint facti: erūt mulieres insensate. Et ideo signanter dr Eccl. xxv. Beatus qui habitat cū muliere sensata

Quinta miseria istoꝝ infideliū est q dānificant in ꝓpagationibus. Unde subdit. Nequissimi filij eoꝝ. Deus em in hoie potentiā generandi t certū modū instituit: t est talis vt fiat etiā infra limites cōiugij prolis ꝓpagatio ad laudē dei. Illi autē homines qui prolem gignūt t eam puersis informationib⁹ t exemplis corrūpunt: bonū naturale prolis amittunt: t in hoc seipsos confundunt. Quia semp mala proles finaliter insurgit in parentes. Et bene dicit q nequissimi filij eoꝝ. Causa est qa mulieres sunt insensate t viri impij t filij imitatores eoꝝ: ergo erunt necessario peiores. iij. Regū xvj. Operatus est iniquitatem super omnes qui erant ante illū. Sexta pena eoꝝ est q excōmunicati sunt in adinuentionibus suis t hanc subdit cum dicit. Maledicta creatura eoꝝ. Illud quod homo excogitat t adinuenit t promouet potest dici creatura sua. Tales autē impij in omni genere peccati tam luxurie qꝫ iustitie: multa adinueniūt que possunt dici creature eoꝝ: t sicut omnia opa dei sunt bñdicta t approbata. Ben. j. et. j. Timothei. iiij. Omnis creatura dei bona ē: ita ista monstruosa figmēta peccatoꝝ sunt excōmunicata a deo et maledicta. Eccl. xxxvij. O psumptio neqssima vnde creata es. Mulieres eoꝝ insensate. B Notandū q familiare cōsortiū malarū mulierū est oī homini detestandū: maxime tñ viris religiosis et psonis ecclesiasticis quibuscunq;. Sunt em mulieres libidinose in alliciendo: maliciose in conuiuendo: litigiose in colloquendo: prodiciose in consulendo. Primo igit sunt libidinose in alliciendo: sicut em plus in libidine delectant qꝫ masculi: ita in omni sensu magis alliciūt/forma/facie/gestu t voce. Et qꝫuis sint frigidioris complexionis: sunt tñ feruentioris libidinis. vnde Ouidius ꝑmo de arte amandi. Partior in nobis nec tā furiosa libido. Legitimū finē flāma virilis habet: vult dicere q libido mulieris est infinita: valde em nociuū est qd sine nocumento videri nō potest: t tñ nobis dr Eccl. ix. Auerte faciem tuam a muliere compta t ne tibi cōspicias speciē alienā. Propter speciē mulieris multi perierūt et ex hoc concupiscentia quasi ignis ardescet. Istum ignem satis pertimuit iste sanct⁹ monachus q matris sue tibias nudas tangere noluit cum eam vltra aquā portare debuit:

sicut in vita patrū habet. Istū ignez satis timuit sacerdos ille q̄ in hora mortis mulieri auscultanti an spīm exalasset dixit: ignis culus viuit paleā tolle inde. Dyalogor. Istum ignē etiā satis aduerterat metrice ille q̄ dixit. Femina fax satbane fetēs rosa dulce venenū. Semp prona rei que prohibet ei. Urit eīm vultu visu risu cute cultu. Huius ab insultu q̄tū potes esto procul tu. Istū ignē sat⁹ ꝓsiderauit sctūs Thomas de aq̄no q̄ cū in turri custodiretur in carcere: z cū ad eū honesta iuuencula sola intromissa fuisset in cameram. Ille ardēte ticione de camino arrepto eā celerrime fugauit: sic q̄ de ea verificari posset illud pſ. Ignis in ꝓspectu eius exardescet. et Eccī. xlij. De vestimēto pcedet tinea z a mulere iniq̄tas viri: z iō sup oīa tenēdū est cōsiliū apli. j. Cor. vij. Bonū est hoī mulierē nō tangere. Sed hic respōdebit excusando q̄ vel mulier est sctā vel religiosa: vel q̄ vtraq̄ psona ē senex et frigida. Sed reuera hoc nihil est. Quia q̄d frigidius silice vel ferro z calibe z tñ ex eor cōtactu facillime exilit ignis. Sil'r terra ē bona z pluuia est bona de celo descendēs: z tñ eor cōmixtio non est nisi lutū. Uñ or mertice. Res tā diuerse si vtraq̄ sit bona p se. Si sint puerse iūcte pdunt pariter se. Et ideo valde stricte clericor z mulierū cohabitatio phibet. Extra de cohabitatione clericor z mulierū p totū: z in Cano. di. xxxij. Hospiciolum. Et sunt verba Hieronymi. Hospiciolū tuū aut raro aut nūq̄ mulierū pedes terant: q̄ nō pōt toto cor de habitare cū deo q̄ feminarū accessib⁹ copulatur Femina ꝓscientiā secum pariter habitātis exurit. Inde est q̄ monachi z monache nullo mō cohabitare pmittūtur in eodē monasterio. sicut. xviij. q. ij. In nullo loco pmittim⁹: z eodē monasterio vbi dicit sic. Monasteria puellarū longi⁹ a monasterio monachor aut ꝓpter insidias diaboli: aut ꝓpter oblocutiones hoīm collocent. Et ideo signant alloquit clericos btūs hiero⁹. in epla. xj. Quid tibi z feminis: q̄ ad altare cū deo fabularis. Femina cū cleris nullo pacto sit cōiūctio: z ꝑcipue cōuersatio. Janua diaboli / via iniq̄tatis / scorpionis percussio nociuū gen⁹ ē femina: cū ꝓximat ad stipulā accendit ignē flāmigero igne pcutit femina ꝓscientiam pariter habitantis. Ego iudico si cū viris femine habitēt nō deesse viscariū diaboli. Ex his occupatū ē ab initio pctīm: mētes ferreas domat libido: hec hiero⁹. Eccī. xlij. In medio mulier no lite cōmorari. Sic igit patet ꝓmo q̄ mulieres sūt libidinose in alliciendo. Scōo sunt malicioſe in cōuuēdo. Eccī. xxv. Breuis ē oīs malicia super maliciā mulieris: sors pctōr cadit sup illaz. De q̄ loquēs Crisostom⁹ in sermone quē fecit de mulere mala dicit sic. O malicioſū z acutissimū telum diaboli mulier. Per mulierē diabolus ab initio adā in paradiso ꝓstrauit. Per mulierē mitissimū dauid in homicidiū et adulteriū destinauit. Per mulierē sapientissimū salomonē in sacrilegiū ꝓcipitauit. Per mulierē fortissimū samsonē rasum cecauit. Et castissimū ioseph vincul' z carceri mancipauit. Per mulierē mundi lucernā iohānē baptistam capite trūcauit: hec Crisō. Hanc aūt maliciā mulierū quanta sit: in duab⁹ mulieribus declarat: videlicet in vxore iob: z dalila amica samsonis. De ꝓma loquēs sic dicit. Nec vidēs virū suū vlceribus ignitū / ardentē doloribus / inuolutū vermibus in sterquilinio residentē / cineribus cooptū / nō est recordata nobilitatis regie / nō dilectionis ꝓstine quā ad eā habuerat / nō diuitiarū bonor ꝓlis quā p eā susceperat: nec misēria mota est: sed ꝑ virū iustum demonis partem assumpsit: z ait. Benedic deo et morere: ñ sufficiebat illi q̄ penas sustinuit tpales: sed supaddere p pctīm tēptauit z eternas. De scōa dicit sic. Da mihi illā dalilā z ei⁹ maliciā ꝑ samsonē pensem⁹: hec illū quē pridie in cubiculis suis cōiugē pelegit / cui blandimētis z lusib⁹ / amplexibus z risib⁹ blandita fuerat / hodie derisit rasit et abiecit ac vinctū tradidit philisteis. Videam⁹ eīm q̄d ei displicere potuit in viro marito. Si fortitudo diligit robustissim⁹ fuit q̄ leonē quasi hedum discerpserat inermis: si pulchritudo speciosissim⁹ extitit nazareus: si sanctitas z boni mores: talis fuit q̄ ad ei⁹ pces dū sitiret / de⁹ de mortua mandibula fontē eduxit. Si strēnuitas amari debet: h inmādibula asini mille philisteos ꝓstrauit. Si ḡtitudo / defect⁹ i eo ñ fuit nisi q̄ eā nimis dilexit. Ergo cū nulla causa odij in eo valuit inueniri: sola malicia suffecit p causa hec. Chryſ. Et iō signāter dr Eccī. xxv. Qis plaga tristicia cordis ē: z oīs malicia nequicia mulieris. Et infra. nō est caput nequius sup caput colubri: z nō ē ira sup irā mulieris. Cōmorari draconi z leoni placebit q̄ habitare cū muliere nequā. hāc auctoritatē etiā probat Chryſ. sic optime sermone ꝓallegato: sed ptrāseo vsq̄ ad alia. Tertio inueniunt mulieres litigiose in colloquēdo z illa ē magna afflictio alligari vel viro rixoso vel mulieri litigiose: z ideo bene dicit Prouerb. xix. Tecta iugiter pstillantia litigiosa mulier. si tectū dom⁹ iugiter stillaret aquā bō vbiq̄ in ea nullā haberet quietē: sed necessario haberet eā dimittere. Et iō solet dici q̄ tria genera sunt q̄ hominē de domo sua expellunt: videlicet fumus / stillicidiū / z vxor mala. Inno. de vilitate cōditionis humane. ca. xvj. Fuit enim mulier de costa curua formata: z ideo semp contrariat viro suo. Nota de illo qui vxorem submersam quesiuit contra cursum aque: z cū a quodā quereť quare eam sic quereret: respondit: quia sibi semp ꝓtraria fuisset. Refert Au. gel. libro noctiū atticarū de socrate q̄ cū alcibiades ab eo q̄siuisset: quare vxorem suam antipem mulierē plenam iurgijs et litigijs molestissimā viro: non fugaret de domo. Respondit cū talem domi ꝓpetior: assuesco z exerceor vt cetero⁹ qui foras sunt iniurias facilius feram De eodem narrat hieronym⁹ contra Jouinianū q̄ habuit duas vxores: que cum semel litigarent pro viro: derisit eas eo q̄ tā pro fetido homine zelarent: z statim simul concordantes: intim ei maledixerūt q̄ eū a domo fugere compulerūt. Iste semel post infinita litigia ab altera illarū ꝓpessus pfusus fuit vrina: proiecta de loco superiori sup eum per vnam carū: nec tñ quicq̄ aliud respondit: nisi istud sciebā inq̄t post ista tonitrua imbrē secuturū

Et ideo bonū consiliū datur ꝓuerb.xxj.Melius est sedere in angulo domatis q̄z cum muliere litigiosa in domo cōuiuij.Valeri⁹ ad rufinū.Contumelia viri est vxor inobediēs:q̄ Eccī.xxv.Mulier si ꝑmatū habeat ꝛia ē viro suo. Quarta cō ditio malarū mulierū ē q̄ sunt ꝑditiose in cōsulendo:sicut in Dalila satis patuit:⁊ ideo metrice dr. Poma miricas edere dicas melle acutas.Cū mulieres edere speras res tibi tutas.Uñ his tribus sicut vulgariꝫ dr:nō debet hō adhibere fidē denti canis:fidei mulieris:⁊ pedi equi.Uñ metrice dr In fide/dente/pede:mulieris/equi/canisq̄z fraus est:teste Babione qui in fine comedie sue dicit sic. Babio testis adest hec vltima verba tenete.Sūt incredibiles vxor alūna cliens.Concludā ergo finaliter cū valerio:⁊ dico.Det vobis oīpotēs de⁹ femineis fallaciis non falli⁊ illuminet cor vestrū ne tendatis quo timeo. Lectio.XXXVIII.

Doniā felix est steri

q lis ⁊ incoinq̄nata q̄ nesciuit thoꝝ ī delicto habebit fructū in respectione animarū sanctaꝝ. Frequēter ⁊ cōtinue q̄si oportet ad memoriā reducere opinionē impioꝝ hoīm q̄ posita fuit diffuse.ca.ij.hui⁹ libri q̄ quidē opinio ad duo reduci pōt in sūma. Primū ē q̄ nulla vita erit post vitā istā q̄ corporaliꝫ viuim⁹. Scōm ē q̄ felicitas hois ē frui corporeis voluptatib⁹ in p̄senti.Et istud scōm ꝛobat spūssanct⁹ specialiꝫ a penultima lectione.s.Impij aūt:sed q̄ cogitauerūt vsq̄z ad finē hui⁹ capituli inclusiue per ꝛriū.Quia igiꝫ in parte p̄cedēti imediate declarauit.q̄ mlta incōueniētia ⁊ dānose verecūdie sequunꝫ voluptatem.Hic ostēdit directe ꝑ cōtrariū q̄ multe p̄eminentie dignitates ⁊ honestates sequunꝫ castitatē. Et circa hoc duo facit.Primo ostēdit q̄ v̄ginalis castitas ē apud deū meritoria:licet sit tpaliter infecunda.Secūdo q̄ bestialis voluptas est simplr trāsitoria confusibilis ⁊ verecūda.Scōa ibi:Filij autē adulteroꝝ.Circa ꝑmū tria facit:q̄ ꝑmo cōmēdat castitatē in sexu femineo.Scōo in sexu masculino.Tertio assignat cām q̄re vtraq̄z ē cōmendabiliꝫ:tā humano iudicio q̄z diuino.Scōa ibi.Et spado.Tertia ibi:Bonoꝝ laboꝝ. Circa ꝑmū ē
A aduertendū q̄ in vita voluptuosa nihil boni pōt ꝛsiderari nisi fecūditas ꝓlis.Sed iā ostensū est q̄ illa fecūditas ē mala:q̄ nequissimi filij iniquorū inueniunꝫ ꝓpter malā imitationē filioꝝ et malam informationē parentū:q̄ multomagis ꝑtinet ad felicitatē:q̄ mulier viuat caste cū sterilitate q̄z voluptuose cū tali puersa fecūditate.Tum q̄ euadit verecundiā tpalē in ꝓlis puersitate.Tum quia habebit mercedē eternalem in futura iocūditate. Hec aūt iocūditas est infinities melioꝛ q̄z q̄cunq̄z corporalis fecunditas:sicut patet.Dicit ergo sic. Felix est sterilis ⁊ incoinquinata.id est felix est illa in qua est sterilitas ꝓlis cū mūdicia cordis:quia si esset cordis īmūdicia nihil cōferret v̄ginalis integritas.Uñ sult dicere.Felix est illa q̄ hz carnis ⁊ mētis integritatē.Carnis integritatē vocat sterilitatē quia naturaliꝫ oīs integra sterilis ē.i.sine actuali fetu:sed cordis mūdiciā vocat incoinq̄nationē.De corde em̄ exeūt q̄ coinq̄nāt hoīem.Matthei.xv.Que nesciunt thoꝝ in delicto.i.q̄ nō ē experta apꝛobādo factū vl ꝛcubitū illicite voluptatis.Et q̄re felix:Certe q̄ licet nō habeat ꝓnūc fructū ventris:habebit tn̄ fructū in respectione aiarū sctārū.i.ī tpe illo q̄ de⁹ aias respiciet:ꝑ opib⁹ virtuosis q̄ in hac vita fecerūt.ad Roma.vj.in fine. Habetis fructū vestrū in sctificationē:finem vero vitā eternā.Et Canti.iiij.Ueniat dilect⁹ me⁹ in oꝛtū suū vt comedat fructū pomoꝝ suoꝝ. Dubitatio lr̄alis.Utrū v̄ginitas sit v̄tus moꝛal:q̄ nō. videt ꝓmo sic.nulla v̄tus inest nobis a natura.ij. ethicoꝝ.sed v̄ginitas inest nob a natura:igiꝫ ⁊c.

Scōo sic:oīs v̄tus moꝛalis generaꝫ ex actib⁹.ij. ethicoꝝ.v̄ginitas aūt nō generaꝫ ex actib⁹ igiꝫ ⁊c.

Tertio sic:nulla v̄t⁹ auferꝫ inuolūtarie:v̄ginitas auferꝫ inuolūtarie:siꝫ ꝑ ī oppssis:igiꝫ ⁊c. Quarto sic:nulla v̄t⁹ pdiꝫ sine pctō ⁊ meritoꝛie ꝑ matrimoniū.j.Coꝝ. vij.Nō peccat virgo si nubat. Quinto sic:oīs virtus amissa pōt ꝑ pniam restitui:sed v̄ginitas amissa nūq̄z pōt restitui:ḡ ⁊c. Sexto sic:nulla vera v̄tus ē ī ifidelib⁹:sicut ꝓbat aug⁹.ꝯ iulianū. li.iij.Absit inq̄t vt in aliq̄ sit vera v̄tus nisi sit iustus. Absit aut̄ vt vere iust⁹ sit:nisi viuat ex fide: sed v̄ginitas ē in ifidelib⁹:sicut patuit de v̄ginib⁹ dee veste sacratis:q̄rū vna aquā de tyberi portauit in cribro in sīgnū v̄ginitatis:siꝫ recitat Aug⁹. in de ciui.dei.li.xviij.ca.xviij.et Valeri⁹.viij.ca. viij. Septimo sic.Oīne q̄ recedit a medio virtutis est vitiosū:sed v̄ginitas ē hmōi Probatio dicit em̄ ꝓbus.ij.etbi.q̄ q̄ oīni voluptate potitur necab vna recedit est intēperatus:q̄ aūt oēs fugit agrestis et insensibiliꝫ:sed v̄ginitas recedit ab oīb⁹ voluptatib⁹ venereis:ḡ ⁊c. Octauo sic.Quicq̄d est ꝯ p̄ceptū legis diuine ē vitiosū:sed virginitas est hmōi:q̄ p̄ceptū ē Ben̄.j.Ercscite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terrā.Cōfirmaꝫ:q̄ sicut p̄ceptū de ꝛseruatione indiuidui est de p̄ceptis legis nature ita p̄ceptū de ꝛseruatione speciei:ḡ sicut peccaret q̄ abstineret ab oī cibo ⁊ potu:ita peccat q̄ ab oī actu generationis abstinet. Nono sic:nulla virtus indiget sacrificiis expiari:sed plato legiꝫ suā perpetuam cōtinentiā expiasse ⁊ sacrificasse nature ꝛo eiusdē cōtinētie vitio abolendo ꝫm Augſ.de vera religione.ca.iij. Decimo q̄ hz vnā virtutē habet oēs:sed q̄ caret virginitate aliq̄n hz alias v̄tutes: ergo v̄ginitas nō ē virt⁹. Ad oppositū ē Ambro. li.suo de virginitate.Dicit em̄ sic. Principaliꝫ virtus ē virginitas. Preterea soli virtuti debetur p̄miū:sed v̄ginitati debeꝫ centesim⁹:sicut patet ex
B glo.Matth.xiij. Ad q̄stionē dōm distinguendo de isto termino v̄ginitas:accipiꝫ em̄ eq̄uoce apud doctoꝛes.Uno mō vocaꝫ integritas carnis:⁊ sic oīs mulier nasciꝫ virgo.Uñ ista virginitas nō est virt⁹:tū q̄ inest a natura:sicut arguiꝫ in p̄ncipali argumēto:tū q̄ talis virginitas nō ē nisi in sexu femineo:tū q̄ v̄ginitas q̄ est virt⁹ stat cū carentia illi⁹ integritatis:tum q̄ integritas talis haberi potest in coꝛpoꛛe sine virginitate.Secūdo modo

accipitur ỽginitas ꝑ expientia cuiuscunq; veneree delectationis: z sic ỽginitas ē termin⁹ ꝓuatiuus negās talē expientiā in ꝑsona nata expiri. Tertio mō accipiť ỽginitas ꝑ habitu ꝓtinēdi ab oī venerea voluptate cū negatione volūtarie expientie de ꝓterito. Quarto mō accipiť ỽginitas ꝑ habitu ꝓtinendi ab oī venerea voluptate cū negatione volūtarie expiente cuiuscūq; veneree voluptatis de futuro ꝓpter deū: et sic de intranea rōne ỽginitatis ē votū ꝓtinētie in futurū: z sic loq̄ť Aug⁹. de sancta ỽginitate: vbi dicit q ỽginitas ē ꝓtinētia q̄ integritas carnis ipsi creatori carnis et aīe fouet ꝓsecrať z cōseruať. Primo mō accipiēdo ỽginitatem: videlicet ꝑ carnis integritate: notū est q nō ē ỽtus sicut supius dictū ē: cum oīs ỽtus sit in aīa subiectiue: nulla in carne. Nec scō mō ē ỽtus cū sit ante ānos discretiōis. Sz tertio z q̄rto modis est ỽtus: cui⁹ rō est: q2 oīs talis ỽginitas ē cōtinē tia: omnis cōtinētia ē ỽtus sicut notū ē. Notan dū autē q sic se hz ỽginitas ad cōtinētiā vel castitatem sicut magnificentia ad liberalitatē. Liberalitas em̄ habet ꝑ materia general'r q̄scūq; sumpt⁹: z vsum pecunie ī dando: sic̄ patet. iij. ethi. Sz magnificentia hz materiā specialē in q̄ est maior difficultas. s. magnos sumpt⁹. Eodē mō ꝓtinet ad cō tinētiā abstinere ab oī expimēto veneree voluptatis illicite q̄ est ꝫ leges mr̄imonij: sed ad ỽginitatē ꝓtinet ꝓseruare ꝑsonā īmunē ab oī expimēto cuiuscunq; veneree voluptatis licite vel illicite. Ex istis patēt q̄tuor. Primū q ỽginitas carnis nō est ỽtus: sed sola ỽginitas mētis. Nā oīs ỽtus ē habit⁹ mētis. Scōm: q aliq̄ mulier pōt natural'r eē mater: z ỽgo loquēdo de ỽginitate q̄ ē ỽtus. Tertiū z q̄rtū q mulier pōt oppr̄imi z impḡnari violenter manēte quocūq; habitu ỽtutis in mēte sua vnifor̄iť: z sic loq̄ť bt̄us Aug⁹. j. de ciui. dei. ca. xvij. et. xix. vbi dicit exp̄sse q si violēter oppr̄essis periret pudicitia: nō esset ỽtus animi nec ꝓtinebit ad illa bona q̄b⁹ bene viuiť: sed in bonis cor̄poris annumerabiť cuiusmodi sunt vires/pulchr̄itudo sanitas z hm̄oi. Et ponit exēplū quō quedā obstetrix ỽginitatē cuiusdā explozās/siue maliuolētia/ siue insipiētia/siue casu fregit z pdidit ei⁹ ỽginitatem: si aūt est sicut dicit Aug⁹. cōiter fatuū ē dicere aliq̄d pudicitie perisse. Tertio elicit q in vtroq; seru ꝑ solā volūtariā expientiā voluptatis fit cor̄ruptio ỽginitatis q̄ est ỽtus. Dico voluntariā ad excludendā expientiā ꝑ coactionē vel ꝑ somniationē. Quarto seq̄ť q de⁹ pōt ỽginitatē amissam denuo reparare sic̄ pōt quācūq; aliā discōtinuationē vel vuln⁹ cor̄poris renouare: z hoc accipiēdo ỽginitatē ꝓmo mō. De dicto Hiero. dōm ē q accipit ỽginitatē scō mō ꝑ inexpiētia veneree delectatiōis. mō cor̄ruptā: hoc est exptā nō pōt de⁹ reparare vt fiat inexpta. Et loquit de cor̄ruptiōe volūtaria. Ad
L ꝓmū q̄ arguit q ỽginitas inest a natura: patet ꝑ pdicta. Ad scōm dōm/q habit⁹ talis ỽtuosus r̄espūdi oēs venereas voluptates pōt satis bene generari ex actib⁹ z etiā augmētari q̄uis mihi videať q ꝓpositio assumpta sit falsa: nō em̄ oīs ỽtus generať ex actib⁹: q2 paup pōt habere liberalitatē habitū ſm quē opareť si subesset materia ex sola doctrina Aristo. z inexpientia expēdēdi: sz aristo. vult dicere q oīs ỽtus ſm spēm nata est generari ex actib⁹. Aliter nō posset paup esse magnific⁹ nec liberal' nec fortis nisi ꝑ exercitiū cor̄poraliū operū qō nō ē verū. Jtē in x̄po fuerūt iste virtutes ante act⁹. Ad tertiū patet q ỽginitas q̄ ē virt⁹ nūq̄ auferť inuolūtarie sicut dictū ē. Ad q̄rtū si diceret q notū esset de rōne ỽginitatis q̄ est virt⁹: sic videť Aug⁹. dicere: tūc nō pōt ꝑdi sine pctō. Aliť pōt dici: q est virt⁹ tanta q ad eā null⁹ obligatur sub p̄cepto nisi voluerit: ideo pōt amitti sine pctō: hic nō dico plus ad pr̄s. Ad q̄ntū q ỽginitas q̄ est virt⁹ potest reparari ꝑ penitentiā q̄tum ad habitū mētis: z tūc dicet ꝓtinētia z nō ỽginitas ꝓpť cōnotantiā iexpientie p̄cedētis: sz vtrū taľ ꝑsona habitura sit aureolā: patebit in ꝓxima lectione.

Ad sextū cōcedit Aug⁹. q in infidelib⁹ nulla est vera virt⁹: q2 nō referūt ad debitū finē: z per ꝓns deficit circūstātia finis q̄ ē maxia Ad septimū q ỽginitas nō recedit a medio recte rōnis: sicut nec magnificētia. Recedere ḡ a medio recte rōnis est omittere aliq̄d eor̄ q̄ op̄tet fieri ſm dictamē recte rōnis. Sil'r ỽgo nō abstinet ab oī delectatiōe q2 tūc foret insensibil' vl' agrestis: sed abstinet solū a delectatione venerea: et ꝓpť has multas alias experiri pōt: nā speculatio veritatis hz in se mirabiles delectatiōes: sic̄ ōz. x. ethicor̄. Ad octauū dōm: q multitudini datur p̄ceptū diuersimode. Aliq̄n dať sic: q q̄libet de multitudine ad id obligať. Aliq̄n dať sic: q sufficit q aliq̄s vl' aliq̄ ō multitudine b̄ faciāt sicut alicui cōuētui p̄cipiť: q vna missa dicať ꝑ vno hoīe z b̄ sufficit q vn⁹ de ꝓuētu celebret. Primo mō dať p̄ceptū comedēdi toti humane speciei: qō ꝓtinet ad ꝓseruationē indiuidui: z scō mō dať p̄ceptū generādi. Et sic p̄ceptū generādi stat ad multitudinē hoīm: z tn̄ q̄libet illor̄ saltē solutus a mr̄imonio ꝓtrauenire habet: z hec pōt esse materia argumēti Ad nonū de platone q fatue fecit sacrificādo z vt cōformaret se ritui infideliū. Ad decimū dōm: q q̄ hz ỽtutē vnā hz aliq̄ mō oēs: nō tn̄ pfecte: sed q̄ hz rectā rōnē q̄ cōstituit mediū in oī ỽtute: nō em̄ q̄libet liberalis hz pfecte magnificētiā nec oīs cōtinēs hz pfecte statū ỽginitatis sed participat aliq̄ mō: q2 ꝓmpte et faciliter detestať delectationes illicitas.

Lectio. XXXIX.

T spado q ñ opat⁹

e est ꝑ man⁹ suas iniq̄tatē: nec cogitauit aduersus deū neq̄ssima. Dabiť em̄ illi fidei donū electū et sors in tēplo dei acceptissima.

Post q̄z spūssctūs cōmēdauit excellentiā castitatis in seru fragiliori: in seru. s. femineo. Hic ꝓnter cōmēdat castitatē in seru fortiori. s. masculino. Et circa b̄ duo facit. Primo excludit ea q̄ repugnāt sancte ỽginitati. Et scō subdit ea q̄ dabunť pfecte castitati: ibi. Dabiť em̄. Circa ꝓmū excludit duo. Primo innaturales delectationes que consistūt in actu. Secūdo carnales cogitationes que fiūt in cogitatu: ibi. Nec cogitauit. Dicit ergo ꝓ-

mo sic. Nō solū mulier scrā ⁊ casta habebit fructū in respectione aīa ꝑ scrā ꝑ: imo ⁊ spado. i. eunuch⁹ vel cast⁹ q̄cūq; ꝟtuosus: vocaf̄ eīm castrat⁹ spado q; cū spata aliq̄n castrauf̄. Itē vocaf̄ eunuch⁹ q̄si bñ vinc̄s: ab eu qđ ē bonū ⁊ nuchos victoria. Distinguunt tñ grāmatici inter istos tres terminos. Eunuch⁹/spado/castrat⁹ Uñ castrat⁹ ꝺr q̄si cast⁹ nat⁹: sicut naturaliꝝ frigidi ⁊ īpotētes ad generandū. Spado ꝺr q; nuit⁹ castraf̄: eunuch⁹ q; voluntarie se castrari ꝓmittit. ꝟsus. Castratū natura facit: violenta spadonē Efficit īprobitas: eunuchū sola volūtas. Sed ista dicta parū aut nihil valēt quia gentiles ab antiq̄ eunuchos fecerūt pueros ꝑter tres rōnes. Primo vt diu ī eis vor puerilē ꝓmaneret. Scđo vt essent apti ad custodiēdas dominas: q; extūc filios vel filias heredes facere nō potuerūt. Tertio vt eis more zodomitico sacrilegi obuterenf̄ diuti⁹: q; extunc sp manebāt īherbes. Castrati eīm in iuuētute nūq; barbescūt. Accipif̄ autē spado in ꝑposito generaliꝝ ꝑ q̄cūq; ꝟtuoso abstinente ab actu venereo q̄licūq; volūtate ⁊ ꝟtuose: sicut sterilē accipit supius ꝑ q̄cūq; ꝟtuosa ⁊ effectualiť nō fecunda: ⁊ isto mō hō potēs generare ⁊ caste viuēs amore dei: pōt vocari spado: q; sibi potissime debeť merces ꝟginitatis: cuiusmodi sunt viri eccl̄iastici ⁊ religiosi. De qb⁹ loquiť saluator Math. xix. Sūt eunuchi qui castrauerūt seipsos ꝑ regnū dei. De istis ꝺr Esa. lvj. Dicit dñs de⁹ eunuchis q; custodierūt sabbata mea: ⁊ elegerūt q; ego volui ⁊ tenuerūt fedus meū: dabo eis ī domo mea ⁊ in muris meis locū ⁊ nomē meli⁹ a filijs et
B filiab⁹. Dubitaf̄: vtrū liceat alicui seipm castrare ꝑ ꝓ cōtinētia seruādā. Uideť q; sic: q; Math. v. et. xviij. sil'r. Si pes tu⁹ aut man⁹ tua aut oculꝰ tu⁹ scandalisat te: abscide ꝛc̄. Scandalisare ē dare occasionē ruine. Itē ꝑter sanitatē corpis ꝙsequēda licet hoī se mutilare: ꝫ a multo fortiori ꝑ virtutes ⁊ sanitatē spūalē. Itē Math. xix. Eunuchi sunt ꝛc̄. Preterea origenes legiť bē fecisse de seipo nō ꝑ ꝙseruāda ꝙtinentia: sed ꝑ vitāda īfamia ⁊ malā suspitionē vt posset libere in occulto p̄dicare tā mulieribꝫ q̄ viris sicut legiť li. vj. Eccl̄iastice hystorie tpe plecutionis ecclie. Sed ad oppositū q; nullo mō ē faciendū bñ in Lano. dist. lv. Si q̄s absciderit: vbi sic ꝺr. Si q̄s amputauerit sibi virilia nō fiat cleric⁹: q; sui est homicida ⁊ dei cōditionis ē inimic⁹. Si q̄s cū clericus fuerit absciderit semetipm: oīno dāneť: q; sui homicida est: bē est: fecit tale qđ ꝑter qđ homicidiū posset fuisse secutū.

Ad ꝓmū illa auctoritas nō intelligiť de membroꝝ abscisione sz noie partiū corpis vocanf̄ amici necessarij: q; quantūcūq; sūt familiares spāles vel necessarij et alliciāt ad peccandū: ꝓiciendi sūt a familiaritate nr̄a. Ad scām negāda ē ꝙsequētia q; salutē mētis nō posset talium abscisio prestare: immo magis ꝓstant meritū si per rōnez passiones coꝝ ꝟtuose domenf̄. Ad tertium similiter est dicendū. Ad q̄rtū de origene mire deuotiōis actꝰ fuit: nec ꝑ ꝰpedit⁹ ne esset sacerdos ordinatus sicut notat glo. di. lv. Si q̄s abscideriť: sed suum factū nō ē trahendū in ꝙsequētiā: tales eīm decipiunť in facto suo: ⁊ retorquēt necessitatē peccandi in deū sue nature cōditorē. Talis ꝫ spado erit felix in futuro ꝑ ꝓ suā ꝟginitatē in ꝓmti: sed tñ oportet q; duob⁹ vitijs careat: ad hoc vt seruet ꝟginitatē ꝑfectā: videlicet contactu manuali ⁊ libidinoso ad ꝓuocandū delectationē carnis: ⁊ cogitatu mētali voluptuoso ad excitādum imaginationē cordis. Uñ dicit q; felix ē spado q; nō ē opat⁹ p manꝰ suas iniq̄tatē: q̄ztū ad peccatum ꝓmū: nec cogitauit aduersus deū neq̄ssima: q̄ztū ad scām. Ex q̄ patet q; tactus īpudici sunt pctā mortalia: ⁊ ex scđo q; morose cogitatiōes ad delectandū carnaliť ordinate neq̄ssime. s. in genere mali carnal'. Ecc̄i. xvij. ī fine Quid nequius q̄ qđ excogitauit caro ⁊ sanguis. Lōsequēť ibi. Et dabiť illi. Exclusis repugnātib⁹ ꝟginitati subiūgit illud qđ dabiť ꝑfecte castitati. Et dicit q; dabiť illi viro casto fidei donū electū. Electū. i. vita eterna in ꝓtēplatione diuinitatis q̄ fidei succedet ⁊ oīnib⁹ fidelib⁹ ꝓmittiť. Apocal'. ij. Esto fidelis vsq; ad mortē ⁊ dabo tibi coronā vite Et nō solū hoc: imo dabiť ei sors in tēplo dei acceptissima. i. aureola singularis ꝓrogatiua ꝟginitatis q̄ est cōditio nobilissima ⁊ acceptissima in celo: q; est ꝓditio xp̄i ⁊ matris sue ⁊ oīm angelo ꝝ. Est eīm ꝟginitas ꝟtus angelica fm Hiero. Dubitatio lr̄alis. Utrū virginitati debeaf̄ aureola: qđ nō videť: q; si sic: vbi esset ꝑfectior ꝟginitas magꝫ deberef̄ aureola: sed ꝑfecta ꝟginitas fuit in xp̄o ⁊ in btā ꝟgine: ⁊ tñ eis non debeť aureola. q; nullā pugnā sustinuerūt in cōtinēdo: ⁊ ꝓ ꝓñs nulla fuit in eis victoria spūs ꝑ carnē: ꝫ si eis rōne ꝟginitatꝫ non debeť aureola: in qb⁹ tñ potissime fuit ꝟginitas: ꝫ nulli alteri rōne ꝟginitatis debeť aureola.

Preterea maiorē difficultatē in abstinēdo a venereis sustinēt vidue q̄z ꝟgines: ꝫ maiorē habebūt victoriā si bñ viuāt: ꝫz eis nō debeť aureola: ꝫ nec ꝟginib⁹. Assumptū patet ex dicto Hiero. loquentis ⁊ dicētis: q; quāto maior est difficultas ex ꝑte q̄rundā voluptatꝫ illecebris abstinere: tanto maius ē ꝓmiū. Et Aristo. de aīalib⁹ dicit: q; iuuenes corrupti magis appetūt coitū ꝑ rememorationē delectationis: ꝫ ꝛc̄. Preterea: tanti meriti ē castitas ꝙiugalis sic ꝟginitas: sed castitati cōiugali nō debetur aureola: ꝫ ꝛc̄. Assumptū patet ꝑ illud Aug⁹. de bono ꝙiugali. ca. xl. Et allegat mgr̄ sen tentia ꝝ. iiij. di. xxxiij. c. vj. Sicut nō ē ipar meritū patiētie ī petro q; passus ē: et ī iobe q; passus nō ē sic nō ē ipar meritū ꝙtinētie in iohāne q; nullas experтus est nuptias: ⁊ in abraam qui filios genuit.

Preterea naturali necessitati nō correspondet ꝓmiū; sed q̄dā sunt naturaliꝝ īpotētes ad generandū: sicut frigidi ⁊ castrati ī iuuētute: ꝫ in illis ꝟginitas nō mereť aureolā. Ꝑ fm Aug⁹. de sctā ꝟginitate: ⁊ allegatū fuit in q̄stione p̄cedēti. Virginitas ē ꝙtinētia q; carnis īntegritas ipsi creatori carnis ⁊ aīe vouef̄ ⁊ ꝙsecraf̄ ⁊ ꝙseruaf̄: ꝫ nullā mereť aureolā: nisi q; cadit sb voto vt videť. Ꝑ ponam⁹ q; aliq̄ ꝟgo nubat: tñ ante copulā carnalē moriaf̄: q̄ro an ista ꝟgo bēbit aureolā ꝟginitatis / an non. Si nō: contra. qui cōtraberet cū tali non foret bigamus, di. xxxiij. Ualentino ꝫ ꝙtraberet cū ꝟgi-

ne:qz oīs ꝑbens mr̄imoniū cū vidua vel corrupta est bigamus. di. xxxiij. Maritū. Et extra de bigamis. Nup. Si habebit aureolā. Cōtra nō ē ꝟgo mēte:qz ꝑm Aug⁹. de nuptijs. Virginitas ē in carne corruptibili incorruptionis ꝓpetua meditatio: sed ipsa fuit in ꝓposito soluendi ꝟginitatē:g̃ ꝓdidit ꝟginitatē. Ꝓterea ponam⁹ q̄ aliquis voueat virginitatē z postea corrūpat mēte: qz vult omo ex deliberatione cōmittere actū luxurie:iste ē corruptus mēte:g̃ nō habebit aureolā. Cōtra ē integra carne z postea penituit:g̃ recupauit ꝟginitatē g̃ habebit aureolā. Itē habeat aliq̄s volūtatē nubēdi z sic decedat: querit⁹ an habebit aureolā. Ad L oppositū sunt cōiter doctores. Ad q̄stionē dōm q̄ sic. Ad cui⁹ euidentiā nota q̄nq;. Primū q̄ premiū dupler dabit⁹ beatis: videlicet essentiale z accidentale. Premiū essentiale consistit in fruitione essentie diuine clare vise. Premiū accidentale vocat⁹ qōcūq; gaudiū qō nō ē de deo clare viso: sed de creatura. Secō nota q̄ ꝑmiū accidēntale dr̄ dupl'r Primo dr̄ gaudiū specialit⁹ de aliq̄ actu aie importante excellentē victoriā habitā meritorie in ꝑsenti. Alio modo dr̄ cōiter gaudiū deq̃cūq; re creata.

Tertio nota q̄ act⁹ excellentis victorie in presenti pōt esse in materia triplici ꝼm q̄ triplicē pugnā habem⁹: videlicet ꝺ carnē/ꝺ mundū/z ꝺ diabolū. Cōtra carnē excellentissima victoria est virginitas q̄ est ꝟtus. Nā ꝟtuose respuit oēs venereas delectationes tā licitas q̄ illicitas: sicut in ꝓcedenti lectione dictum est. Cōtra mūdū. i. ꝺ malos hoīes mūdanos: q̄ bonos ꝓsequunt⁹ z cōtenūt: pfectissima victoria ē martyrū ꝓter xp̄m. Cōtra diabolū: q̄ falsa nos suggestione conat⁹ seducere: pfectissima victoria est ꝓdicatio siue doctrina q̄ hō semetipsū nō solū bñ regit: sed z alios corrigit z instruit. Et istis trib⁹ generib⁹ hoīm/ꝟginib⁹/martyrib⁹/z doctorib⁹ tres aureole deputāt⁹ ꝓ tres act⁹ excellentes z ꝓuilegia victorie. Quarto notandū: q̄ licet omne gaudiū sit act⁹ aīe: sicut aurea ē in aīa: ita etiā aureola: redūdabit tñ corp⁹ ꝓ aliq̄ signū euidēs illi correspōdēs q̄ ꝗle erit nō ē mihi notū.

Ad ꝑmū in oppositū de ꝟgine gl'iosa: tenet sanctus thomas q̄ aureolā habuit z tñ nullā pugnā a carne: sed ab hoste habuit tēptationes de carne. De xp̄o vero dicit q̄ non habuit aureolā sub noīe aureole: qz iste termin⁹ aureola iportat victoriam participatā ab aliq̄ qō xp̄o nō cōuenit in q̄ est plenitudo victorie. Et sil'r iportat q̄ aureola a principe cōferat⁹: pōt tñ aliter dici: q̄ iste termin⁹ victoria dicit dñiū rōnis sup carnē z cōnotat resistētiā q̄nō fuit in xp̄o nec in matre: sed qz fuit plenū dominiū rōnis: iō bñt aureolā ex alia cā debitā eis q̄ nobis. Ad scōm dōm q̄ si attendam⁹ istam vnā actionē tēptationis carnis q̄ est recordatio ex pre

voluptatis ꝓstat q̄ bec ē in viduis z nō in ꝟginib⁹. Est tñ in eis imaginatio q̄dā ex pte lasciuie cū istꝫ trib⁹ circūstantijs q̄ sunt desideriū expiendi ex curiositate: sicut hō magis desiderat videre modicū negociū qō nūq̄ vidit q̄ vnū magnū monasteriū. Secō est estimatio maioris delectationis q̄ sit in rei veritate. Tertio ignorātia incōmodor̄ z turpitudinis cōcomitātis. z iō simpl'r loquēdo pugna ꝟginū est difficilior q̄ viduar̄. Ad tertiū dōm q̄ nō ideo dat⁹ ꝟgini aureola: qz est maioris meriti. sed qz est distinctiua singularis victorie vel dominij sup carnē: vñ btā katherina bz aureolā ꝟginitatis. Magdalena non et tñ est maioris meriti: cū castitas cōiugalis z castitas ꝑpe gr̄e nō eq̃parant⁹: sed castitas ꝺ iugal' antiquor̄ pōt eq̃parari castitati noue legis z excedere z excedi: sed nō sequit⁹: iste due persone eq̃parant⁹ in merito: g̃ si vna habeat aureolā z alia. Ad q̄rtū dōm q̄ vl'r tales natural'r casti cōformāt suū ꝓpositū sue necessitati z tūc habebūt aut nō sed sūt mēte corrupti: z tunc nō habebūt. Ad q̄ntū de dicto Aug⁹. dicēdū q̄ aureola ꝟginitat⁹ cōpetit cuilibet habenti ꝓpositū abstinēdi a venerea voluptate: si illō ꝓpositu nūq̄ fuerit effectualit⁹ interruptū ꝑ expientiā oppositā vsq; ad mortē. Si vo fuerit interruptū effectual'r nō habebit. Aut si fuerit ruptū ꝑ ꝓpositū cōtrariū sine effectu: sicut forte ꝑsona ꝓsentit er deliberatione in actum venereū distinguēdū est: qz vel postea penitet de isto ꝓsensu quē nullū opus seq̃bat⁹ z tūc adhuc habebit aureolā: qz ꝟginitas q̄ est ꝟtus per penitentiā restituit⁹: vel nō penitet circa mortē. et tunc nūq̄ habebit: dato etiā q̄ saluet⁹. Ad sextū dōm: eodē mō qz illud ꝓpositū carnal' ꝑmixtionis abluit ꝑ pniam dolēs q̄ discōtinuauit ꝓpositū cōtinēdi vel nō. Si sic: habebit. si nō: nequaq̄/et sic iobānes euāgelista ꝟginitatē ꝓdītā recupauit qñ xp̄s cū de nuptijs volentem nubere reuocauit ꝼm Hiero. Et vltra ꝓ argumēto nota q̄ corruptio inducēs bigamiā est saluatio integritatis carnis nō corruptio mētis. Ad septimū ꝑ idem. Ad octauū sil'r ex dictis patet: q̄ multe virgines carebunt in celo aureola ꝟginitatis: sicut q̄ moriunt cū ꝓposito nubēdi: multe etiā corrupte ꝼm carnem cū ꝓposito cōtinēdi: sicut patet de oppressis a barbaris habebūt aureolā. De pueris infra etatē vtriusq; sexus nō video causā q̄re aureolā habere debent: in q̄b⁹ nec fuit ꝟginitas q̄ est ꝟtus nec victoria aliq̄ sup carnē. Lectio. XL.

Ornatū eñ laborum

b gl'iosus ē fruct⁹: z q̄ nō ꝓcidat radix sapiētie. Postq̄ spūssctus declarauit q̄ ꝓtinētia ꝟginal' habebit in futuro triūphalē remuneratiōnē. Nic assignat tāte remuneratiōis rōnē. Ponit autē hāc remunerationē in duplici exēplo. Primū est in opabilib⁹: secundū in naturalibus. Primū ē tale. In oī genere opabiliū quāto labor est gr̄ior tāto merces correspondēs erit maior. patet in agricultura/in militia/in edificio/z ī oī arte sz militia ꝺ carnē ē optim⁹ labor z opria agricultura ē colere terrā carnis z laboriosū edificiū ē statuere

in carne tēplū xpi: ḡtali malicie agriculture vl'edi ficio merces optima cozrñdet: z hec oīa facit ꝟginitas. Et b̄inuit qñ dicit: Bonozū ei labox gl'iosus est fructꝰ: qsi diceret: Sic minorꝫ laborꝫ ē ꝙiugiū q̄z viduitas: z viduitas q̄z ꝟgitas: ita fructꝰ gl'iosi oz viduitati q̄z ꝟgitati: z viduitati q̄z ꝙiugio deputat. Et b̄ ē qđ dz Luc. viij. semē cecidit i t̄rā bonā et oztū fecit fructū cētuplū. Et Matth. xiij. Dederūt fructū aliud cēteſimū: aliud ſeptageſimū: aliud triceſimū. Et ꝙueniēter fructꝰ cēteſimꝰ debet virginib. Sūt em centū decies decē: q̄ est numerꝰ q̄drat. ipiꝰ. x. Habemꝰ em naturaliť q̄nq; ſenſus exteriozes/z q̄nq; potētias ſenſitiuas ītериozes: ſicut ptz. ij. de aīa. In iſtis aūt ſenſib. viget ꝓnitas ꝙupiſcētie z fomitꝫ carnis: iuxta illud Beñ. viij. Sēſus em z cogitatiões hūani cozdis ꝓni ſunt ad malū ab adoleſcētia ſua: qz ḡ ꝟgines iſtas decem potētias cognoſcitiuas z ſenſitiuas ducūt in decē mādata decalogi ꝓfecte eas iuxta illa regulando: merito eis fructꝰ centeſimꝰ cozrñdet: z iō bonozū laborꝫ gl'iosus est fructꝰ. Scōm exēplū i naturalib. z est tale: In oī arboze z planta z herba bonitas fructꝰ ſurgit multū ex bonitate radicꝫ. Et eodez mō est in moralib: qz radix in moralib. ē charitas: iuxta illud ad Eph̄. iij. In charitate radicati z fūdati. quāto aūt iſta est maioz: tāto meritū est maioris acceptiōis apud deū: ſz ꝟginitas ex maiozi charitate ꝓcedit: ḡ ſibi cozrñdet melioz fructꝰ Et b̄ est qđ dicit: Et q̄ nō cōcicat radix ſapie: b̄ est/ boni laboreſ q̄ ſūt in victoria paſſionū carnaliū: iō b̄nt bonos z gl'iosos fructꝰ; qz ꝓcedūt a radice ſapiētie/ q̄ ē charitas ſiue timoz filialis. Eccl. j. Radix ſapie est timere deū: z iſte radix nūq̄z ꝙcidet: qz ſequit ibidē rami eiꝰ lōgeui: z iō gl'iosus est fructꝰ.

B De q̄druplici bono fructu legimꝰ. Est em fructus ꝟginalis fecūditatꝫ: fructꝰ moralis ſcītitatꝫ: fructꝰ doctrinalis fertilitatꝫ: fructꝰ eternalis felicitatꝫ. Primꝰ igit fructꝰ est ꝟginalis fecūditatis: fructꝰ. ſ. ꝟginis b̄ndicte de q̄ z de q̄ Luc. j. dicit: Bñdicta tu in mulieribz z bñdictꝰ fructꝰ vētriꝫ tui. Bñdicta tu in q̄t inter mulieres. Tu es apis mellificās: vitis letificās: tellꝰ ſcētificās: z ficꝰ fortificās: apis dulcorꝫ: vitis odorꝫ: tellꝰ honorꝫ: et ficus vigoris. Primo inquā tu es apis dulcoris mellificās. Eccl. xj. Breuis in volatilibz apis: et initiū dulcoꝛ̄ bz fructꝰ illiꝰ. Apis breuis ē maria būilis. Tu es vitꝫ odorꝫ fructificās. In cuiꝰ ꝓsona dz Eccl. xxiiij. Ego q̄ſi vitꝫ fructificaui ſuauitatē odoris. Tu es tellꝰ fructificās: de q̄ Ps. ꝓcinit Dñs dabit benignitatē: z terra nr̄a dabit fructū ſuū. Tu es ficꝰ vigorꝫ fortificās: Joel. ij. Lignū attulit fructū: vinea z ficꝰ dederūt ꝟtutē ſuā. Narrat Plinꝰ. li. xij. c. vj. q̄ i india creſcit ficꝰ mirabili mō fructificās/ z in fructibz ita onuſta q̄ꝑ pōdere rami deꝓmunť ad terrā: z rurſus de t̄ra recreſcūt: folia bz ita lata q̄ extēdunť i modū pelte. Unū ſb bis foliis latitāt boies z iumēta ſbumbra tocū diſſima: bz poma ita dulcia q̄ꝑ dulcedine ꝓ miraculo a comedētib. reputanť. Moraliť. Iſta ficus est ꝓabola ꝟginis bñdicte. Matth. xxiiij. Ab arboze fici diſcite ꝓabolā, hec em̄ bz ramox longi tudinē: folioꝝ amplitudinē: z pomoꝝ dulcedinē. Rami in hoīe ſūt potētie aīe. mēoria/ intelligētia et volūtas cū potentijs ſenſitiuis. Iſti rami erāt pleni fructib. ī maria. Mēoria/ deuotiōe: intelligētia/ ꝙtēplatiōe: volūtas/ dilectiōe: ſenſus cōpaſſione. Intātū fuerūt onuſti rami iſti ꝟtutib. gratijs z meritis/ q̄ vſq; adt̄rā ſe iclinauerūt p būilitatē qñ dixit: Ecce ancilla dñi: Luc. j. Scōo iſta ficꝰ bz foliozū amplitudinē ītātū q̄ ad modum pelte ꝓtegere pōt hoīez etiaz vnū foliū. Certe moraliť ꝟgo iſta tātā bz ꝟborū potentiā z gr̄az i curia ſūmi regiſ/ q̄ tā hoīem viuentē rōnaliť q̄z iumētū. i. hoīez viuentē beſtialiť ꝓtegit z defendit ſi ad eiꝰ patrocinium velit hr̄e refugiū. Mich. iiij. Sedebit vir ſbtꝰ ficū ſuā. Tertio bz ficꝰ iſta in pomo ſuo tantā dulcedinez q̄ eiꝰ ſuauitas a comedētib. ꝓ miraculo reputaťt. Nā filio ſuo in eterna cena fruētib. ineffabilez ꝙfert dulcedinē vt dicat vnaq̄q; ꝓſona illō Cāt. ij. Sub vmbra illiꝰ quez deſideraui ſedi/ z fructꝰ ei dulcꝫ gutturi meo; ḡ bñdicta tu inť mlieres et bñdictꝰ fructꝰ vētris tui. Nā fructꝰ tuꝰ est fructꝰ luc: fructꝰ crucꝫ: fructꝰ ducꝫ: z fructꝰ nucis. Fructus luc ꝓ puritatē. Prouer. iij. Primi z puriſſimi fructꝰ ei. Et ad Eph̄. v. Fructꝰ luc est in omni bonitate z iuſticia z vitate. Fructꝰ crucꝫ ꝓ paſſibilitatē. Prouerb. xj. Fructꝰ iuſti lignū vite. Fructus ducꝫ ꝓpter nobilitatē: ſic dicimꝰ q̄ aliq̄s fructus est regalis: Eccl. xxiiij. Flozes mei fructus bonozis z boneſtatꝫ. Fructꝰ nucis ꝓpter cōtratez. Est em̄ maximū fozū de puis nucib. z a puis pueris valde diligunť: z ſūt eis p̄cioſe: z certe iſto mō xp̄s ē facillimi p̄cij: z apud būiles valde p̄cioſus. Cant. vj. Deſcēdi in hortū nucū fm vnā litteraz. Et Cant. viij. Vir affert ꝓ fructu eiꝰ mille argenteos. Ergo chariſſimi ſi velitis guſtare iſtū fructū diſcatꝫ amare iſtā ficū; qz Prouer. xxvij. q̄ fuat ficū comedet fructꝰ eiꝰ. Iſte est ergo ꝑmus fructꝰ Secūdus bonus fructus de quo legimꝰ in ſcptura ſacra est fructus moralis ſanctitatis q̄ conſiſtit in opib. iuſticie/ penitentie z cultus dei. Matthei. vij. Oīs arboz que nō facit fructū bonū excidet z in ignē mittet. Et Luc. iij. Facite fructꝰ dignos penitētie. Est aūt de merito hois z de opib. penitētie z elemoſyne: ſicut ꝺ fructu palme. Dicit em̄ de palma q̄ eiꝰ fructꝰ nō est vtilis donec fuerit cētenariꝰ. Unť narrat q̄ militeſ alexādri comedētes dactylos palmaꝝ iuuenū/ mozrtui ſūt inuēti. Moraliter iuſtus cōparat palme. Jn Ps. Justus vt palma florebit. Opera ergo iuſti nō apparent dulcia vſq; poſt centū annos: id est poſt finem vite p̄ſentis. Eccl. xviij. Numerꝰ dieruz hominis vt multū centū anni; z ideo oportet interim patienter expectare. Jaco. v. Patiētes eſtote frēs vſq; ad aduētū dñi: ecce agricola expectat p̄cioſuz fructū t̄re: patienť ferēs donec accipiat tpaneū et ſerotinū. Sz dolēdū ē de multoſ: ſic ꝺ illa ficulnea ꝺ q̄ narrat Mat. xxj. q̄ xp̄s reuertēs i bierl'ez eſurijt z vidēs ficū iuxta viā/ diuertit ad ea: z cū nō inueniſſet i ea niſi folia tm̄/ maledixit ficui z ait: Nūq̄z ex te naſcať fructꝰ i ſempiternū: z ſtatim aruit. Jſta ficus deſignat diuites auaros/ quos cū deꝰ

L Dactilꝝ bonꝰ de centenariꝰ

ditauit vt fructificarēt p elemosynas. Xp̄s esurit q̄rēscūq; paup esurit: sic ipse exponit Matth. xxv. Esuriui t nō dedistis tc̄. venit ad ficulneam: qm̄ paup venit ad diuitē nihil inuenit ibi nisi folia: qa nihil ibi paup recipit: nisi amara v̄ba: indubitanter tali ficui de⁹ in die iudicij maledicet qm̄ ei cū alijs dicet. Ite maledicti in ignē eternū: q̄ ꝓparat⁹ est diabo. tc̄. Et iō signāter dicit Eccs. v. Qui amat diuitias nō recipit fructū ex eis: nō dicit: q̄ hz vl' q̄ dispēsat: sed q̄ amat ad seruandū. Nā de illo aduenīente morte dicet diabol⁹ illud Dan. xiij. Succidite arborē vos ꝑrij humores: t dispgite fructus ei⁹: vos executores. Nā humores repugnātes in corpore faciūt carnis corruptionem: t executores ordinātes de funere: faciēt opū dispsionē t segregationē: t tūc ꝑmo expient: q̄ q̄ amat diuitias fructū nō capiet ex eis. Dicit aristo. ij. de vegetabilib⁹ q̄ arbores q̄dā plātate in distēperatis locis faciūt ꝑmo fruct⁹ acidos postea dulces t tandē amaros t fruct⁹ talis piramidal' in vtraq; extremitate et in medio hz figurā latā. Moralit̄ hō paup datus oi no mūdo t totā intentionē suā extendēs ad h̄ q̄ tpal'r fiat diues: fac̄ fructū i ꝓncipio valde acidū: t acutū ieiunat/vigilat/ꝓce viuit/laborat et fuit/ nihil dulcedinis ē ꝑ tūc in opib⁹ suis: sed postea cū fuerit diues fact⁹ ad tps/ludit/expēdit/iocundat' solēniter/t tūc ē fruct⁹ su⁹ dulcis: sed hec dulcedo nō durat. Nā statim tendit ad mortē: t tunc oportet disponere de testamēto t relinq̄re alienis diuitias suas: t iste fruct⁹ nec apparet sibi acidus nec dulcis: sed amarissim⁹ q̄n debet dimittere terrā quā coluit: prolē quā genuit: domos et cameras q̄s curiose edificauit: filios t filias et vxorē quas amauit. Et de talib⁹ verificat' illud Sap̄. iij. Vacua ē spes illoꝝ t labores sine fructu. Certi⁹ bonus fruct⁹ est doctrinal' fertilitatis: t istū fructū exigit dñs a doctoribꝫ p̄dicatoribꝫ t plat̄is q̄bus dr Joh. xv. Posui vos vt eatis t fructu afferatis t fruct⁹ vr̄ maneat. Et Sap̄. xvj. Nō natiuitatis fruct⁹ pascūt boies sed sermo tu⁹ hos q̄ in te crediderūt cōseruat. Sz de istis arboribꝫ dolendū ē q̄ q̄dā arescūt ꝑ nimiā siccitatē q̄ nō habēt humorem deuotionis: nec zelum aiaꝝ. Ozee. ix. Radix eoꝝ exiccata est neq; faciēt fructū. Nō fuit sic de ꝑmis p̄dicatoribꝫ plātatis in eccl'ia: imo ipsi erant rigati p gratiā t cōtēplationē. Eccl. xxiiij. Dixi rigabo ortū plantationū t inebriabo part⁹ mei fructus. Sc̄o alij frutescunt p curiositatē: vñ q̄n parui surculi parui frutices crescūt circūquaq; circa arborē: tūc trabūt ab ea humorē. Ita t sil'r q̄n in studio curiosa t subtilia circūponūt' mēti hoīs: subtrabūt ab eo deuotionē p̄dicādi v̄bū dei. Per oppositū de bonis Ozee. x. in ꝓncipio. Vitis frondosa isr̄l' fruct⁹ adeq̄t⁹ ē ei. Tertio q̄dā marcescūt p venti vrentis malignitatē: t sunt tales q̄ dimittūt p̄dicare ꝑ ꝓ obloquia detractionis t odia. Et hi vocant' in canone: nubes sine pluuia q̄ a ventis circūferūt': arbores autūnales ifructuose. Quartus bon⁹ fruct⁹ t gl'iosus ē fruct⁹ eternalis felicitatis: q̄ p̄cipiet' q̄n xp̄s dicet aīe de corpe recedēti: illud Prouerb. xxxj. Date illi de fructu manuum

XLI

suaꝝ t laudēt eū in portis opa ei⁹. Istos fructus ꝓtēplando gustare debem⁹ si ꝑ ipsis habēdis pugnare velim⁹. In figurā cui⁹ malogranata ficus t vue filij isr̄l' ostēse fuerūt: t allati fruct⁹ de t̄ra ꝑmissionis anteq̄ intrarēt eā. Nūc. xiij. quia al's terrā tāte difficultat' parū desiderassent. Isto mō q̄ sctūs andreas fructuū celestiū dulcedinē p̄ius gustauerat: iō tātū ad illos anhelabat: q̄ ꝑ arborē crucis q̄si ꝑ scalā ad eos accipiēdos ascēdit: dicēs illō Lañ. vij. Ascēdā i palmā t appr̄hēdā fruct⁹ ei⁹ scies q̄m bonoꝝ laboꝝ gloriosus ē fructus.

Lectio XLI

Illi autē adulteroꝝ

f in ꝓsūmatione erūt et ab iniq̄ thoro semen exterminabit': t siquidē lōge vite erūt in nihilū cōputabunt' et sine honore erit nouissima senect⁹ eoꝝ. Finis potētie generatiue fm Aristo. ij. de aia. est cōtinuatio speciei in esse: q̄ em̄ res sunt natural'r corruptibiles nec ꝑ̄t ꝑmanere in ꝑpetuo fm individuū: voluit benignitas creatoris reb⁹ ab eo creatis impt̄iri t cōicare potentiā ꝑducendi sibi sil'ia in spē. Unū Lōmē. ij. de aia. cōmēto. xxxv. Sollicitudo diuina cū ñ potuit facere creationē ꝑmanere fm individuū: miserta ē eius dando ei v̄rutē q̄ pōt ꝑmanere in spē: t in h̄ nō est dubiū q̄n meli⁹ ē in suo esse vt habeat hāc v̄rutē q̄z v tnō habeat. Hāc aūt potētiā generādi i natura A rōnali corporea. i. boīe sub duab⁹ legib⁹ honestat' sine q̄b⁹ nō posset cōuenienter ꝑpagatio fieri ad cultum dei: sicut supr̄. ij. ca. dictū fuit. De⁹ cōstrinxit ꝑscribēs boī sexū t numerū: sexū vt sit mulier: numerū vt in mr̄imonio individualit̄ ꝓiūcta. Et est matrimoniū viri t mulieris legitima ꝓiūctio individuā vite ꝓsuetudinē retinens. xxvij. q. ij. Seq̄t Et q̄ istas leges trāsgrediunt' impij ponētes homines sil'es bestijs t finē boīs voluptatē: fidē coniugij nō seruantes: iō eos spūssctūs in hac ꝑte specialit' redarguit q̄cūq; sūt illi q̄ castitatē violāt coniugalē: t circa h̄ duo facit: quia ꝑmo oñdit ipudice gñationis ignobilitatē. Sc̄o honeste gñationis nobilitatē. sc̄da ꝑs. c. iiij. O q̄z pulcra. Circa ꝑmū duo facit: q̄ ꝑmo oñdit q̄ tal' gñatio punit p confessionē tpalē. sc̄o q̄ p cōdēnationē eternalē: ibi. Et si celauerint. Circa ꝑmū duo facit: q̄ ꝑ⁰ oñdit q̄ vt cōiter tal' gñatio nō ē durabil'. Sc̄o q̄ si raro ꝓtingat vt duret: nō ē final'r honorabil': ibi. Et siq̄dē. Dicit g̃ ꝑmo sic: Filij aūt adulteroꝝ. i. filij geniti i adulterio siue ex ꝑte viri siue ex ꝑte mulieris in ꝓsūmatione erūt. i. in suo fine: h̄ ē: nō diu durabūt: sicut nec illō diu durat: q̄ ē in suo fine. Et ab iniq̄ thoro semē exterminabit'. Iniquus thorus ē lect⁹ illiciti ꝓcubit⁹: t q̄ aliq̄n ꝓtingit: licet i paucioribꝫ q̄ boies sic geniti sint diuturne vite. Ideo ꝓnter oñdit: q̄ tal' gñatio nō ē final'r honorabilis Et intelligēda sūt hec oia de gñatione tali q̄ ē imitatrix scelerū paternoꝝ: sic̄ talit' gñati solēt cōiter esse vel ꝓsueuerūt ee nō tn̄ ē ipossibile q̄ tales q̄ patiūt' defectū natalium fiāt morigerati t boni. Aug⁹ de bono ꝓiugali. c. iiij. et ponit'. xxxv. q. iij. Sicut sanct⁹, Uñcunq; nascant boies si parentū vitia

nō sectent ꝛ deum recte colant: honesti ꝛ salui erūt Semen enī er qualicūq; hoīe dei creatura ē: ꝛ eo male vtenti male erit. Filius enī non portabit iniquitatem pr̄is. Ezech. xviij. Et iō sciendum est ꝙ cuiuscūq; hois fuerit hō filius: siue sacerdotis: siue adulteri: siue fornicatoris: siue ꝓiugati: virtuosus esse pōt sī ratione ꝛ libero arbitrio vti voluerit virtuose. Se qō accidit oppositū: frequēter mala educatio est in causa ꝛ imitatio scelex paternoꝝ. Est enī homī cōnaturale illos imitari a quib⁹ informationē ꝛ educationē accipit. De imitatōne g̃ scelex paternox ōr. Et sī quidē longe vite erūt in nihilum cōputabunt̄. id est dato ꝙ deus cōcesserit eis longā vitam in pēnā: in nihilum. id est inter peccatores computabunt̄: q; peccatū nihil est ꝛ nihil fiunt hoīes cum peccāt ſm aug⁹. Cōtrarium autem de generatiōe iusto x. infra ca. v. Cōputati sunt inter filios dei ꝛ inter sanctos sors illoꝝ est. Et nō solū hec generatiōi inique ꝓuenient: sed ꝛ sī ne honore erit nouissima senectus eox: ꝛ hoc ē rōnabile q; honor est p̄mium virtutis ꝛ attribuitur tm̄ bonis. iiij. ethico. ca. iiij. Cum g̃ nō fuerint virtuosi in principio etatis sue nec in medio: irrōnabile foret ꝙ in senectute honorem ꝓsequerent̄. Et istud est ꝓtra quosdā q̄ sibi vendicāt honores ex solo lapsu tp̄is: q; senes sūt nihil in iuuentute valuerunt: nec vnq̄ aliq̄d magni virtuose fecerunt: sed ꝓpter senectutē vendicāt sibi honorē: cū dicatur infra ca. v. Etas senectut̄ vita imaculata. Et iō iuuenis bñ viuens merito ōz habere honorem senectutis: ꝛ senex male viuēs verecundias sine honore. Et hec est tertia spēs eoꝝ que odit deus: senex fatuus ꝛ insensatus. Eccl̄i. xxv. in p̄cipio. Du
B bitatio l̄alis. Utrum filij debeāt aliq̄ damnum ꝓpter defectum natalium reportare. qō non. ꝓbatur Ezech. xviij. Filius nō portabit ꝛc̄. sed quid mali est in coitu illegitimo est pcm̄ parentum. Preterea deus largit̄ bona naturalia equalit̄ illegitimis sic̄ legitimis: sic̄ videm⁹ ꝙ tales sūt aliq̄n ingenioſi ꝛ fortes: ꝛ sic de alijs: g̃ius hūanū nihil ōz ab eis subtrahere ī humanis. Preterea ponatur ꝙ due ꝑsone cōtrahant quibus simul ꝓstat de impedimēto: ꝓtrahant tamen in facie ecclesie. Quero an filij sint legitimi an nō: si sic. Contra nō sunt geniti in matrimonio: g̃ nō sunt legitimi. Si nō. Cōtra filius legitim⁹ est q̄ genitus est de matrimonio legitimo vel de eo qō in facie ecclesie legittime reputat̄. Ad oppositum sunt iura canonica ꝛ ciuilia: q; in ecclesia filij illegitimi repelluntur ab ordinib⁹ ꝛ beneficijs ecclesiasticis. ꝛ ſm iura repellent̄ ab hereditate cōsequēda. Ad questionē dicendum ꝙ aliquis ōr dānum incurrere dupliciter. Primo mō ꝓprie. ꝙ hoc qō subtrahit̄ ei qō suū est: vel qō ei debitum est. Alio mō improprie ꝙ hoc ꝙ aliq̄d nō est sibi debitū. Primo mō filio illegitimo nō irrogatur damnum. Sed scōo modo infertur sibi duplex damnum. Uno modo ꝙ nō admittit̄ ad actus legitimos: sicut ad officia ꝛ dignitates que honestatem requirunt in his qui ea exercent. Aliud qō nō succedit in paterna hereditate: pertinet tamē ad sollicitudinē ep̄i cōpellere parētes ad sustentationē talium: qui ꝛ de lege nature tenet̄ filio in educatiōe. viij. Ethi. Ad p̄imū dicendum ꝙ incurrere dānū. scōo modo hoc nō est ꝓprie pena: sicut nō dicim⁹ ꝙ sit pena alicui ꝙ nō succedat in regno ꝙ hoc ꝙ nō est filius regis: ꝛ sic nō est pena alicui ꝙ hoc ꝙ nō est le itim⁹ nec debeantur ea que debent̄ legitimis. Ad scōm neganda est consequentia: cauet̄ei in iure humano ꝓpter matrimonium melius seruādum. Unde quia homo naturaliter diligit prolem ꝙ hoc ꝙ lex cauet ne illegitimi ꝓsequant̄ dignitates vel alia que debent̄ legitimis: homo ꝙ penā talē quātū ē ex parte legis retrahitur ab adulterio ꝛ fornicatiōe. Ad tertiū dicendū ꝙ tales iudicant̄ legitimi apud eccl̄iā donec cōstet de oppositō. Sed nūquid licet viro suā vxorem occidere in adulterio actu deprehensam. Uidetur ꝙ sic: quia tale homicidium iura ciuilia nō puniunt: sed ꝓmittunt vt ōr in. C. Sed apparet ꝙ non. q; vxoricidium grauiꝰ punit̄ q̄ matricidium: q; vxoricidia ꝓhibetur a matrimonio inetornū ſm Lano. Dicendū ꝙ nullo modo licet viro vxorem occidere vel īterficere: nec in actu: nec post actum: nisi forte agendo ciuiliter cor̄ iudice cōtra eam vel eo modo quo accusator vel iudex ōr reuz occidere: nec eccl̄ia approbat illam legē sī aliqua talis fit. Lex tm̄ humana habuit quandā ꝓsideratiōnem ad causam ꝛ incitamentum maximum qō vir habet quādo deꝓhendit vxorē actualiter adulterantem. Notandū ꝙ vxoricidiū nō est grauiꝰ q̄ matricidium: sed grauius punit̄ ſm leges eccl̄ie ad ꝓhibendū ꝓnitatē hominū ne vxores occidant ad qō sunt valde ꝓni. xxxiij. q. ij. Inter hec sanctitas. ij. ca. admonere in glo. Filij aūt adulterox ꝛc̄. Circa crimē adulterij est notandū. ꝙ D
huius vicij periculū ꝛ magnitudo ꝓz ex trib⁹. Ex legis antique grauī punitōe: ex ꝓlis puersa ꝓcreatione: ex date fidei violatiōe. De ꝓmo Leuiti. xx. Si mechat⁹ fuerit aliq̄s cū vxore alteriꝰ ꝛ adulteriū ꝓpetrauerit cū vxore ꝓximi sui morte moriantur mechus ꝛ adultera. Grauis pena ē q̄ vtraq; persona morte afficit̄. Eadē pena punit̄ hoc peccatum ſm leges mundanas: nec recipit̄ aliqua redēptio: licet eccl̄ia illis legib⁹ nō vtat̄. Jtē Johā. viij. Scribe ꝛ pharisei adduxerunt ad xp̄m mulierez in adulterio deꝓhensam dicētes mgr̄: hec mulier modo deꝓhensa est in adulterio: in lege mādauit nobis moyses hmōi lapidare. Patet etiā q̄ grauiter punitur hoc pcm̄ a dño. ij. Regū. xij. Cum dauid adulteratus esset cū vxore vrie: nō recedet ait gladius de domo tua vsq; in sempiternū eo ꝙ despexeris me ꝛ tuleris vxorē vrie et hei. In hui⁹ pcti grauitatē assignā dā ꝓhibitio adulterij in decalogo ponit̄ in medietate post ꝓhibitionē homicidij ꝛ añ ꝓhibitionē furti. vñ Lle. papē. q̄d in oīmibus pcīs adulterio grauiꝰ. scōm enī in penis tenet locū: ꝛ in ꝓhibitiōe quodāmodo homicidio assimilat̄ adulteriū. cū ei vir ꝛ mulier sint vna caro q̄ aufert vxorē alicui. idē ē ac sī seip̄m sibi auferret sicut fit in morte. Unde grauius videt̄ q̄ si homi
nē mutilaret. Erupat autē oīme furtum: q; qō aufertur cū sit creatura rationalis meliꝰ est q̄ terre-

na substãtia. Prouerb. vi. Nõ grauis culpa est cũ furatus fuerit. Furat enim vt esurientẽ repleat animam: q̃ aũt adulterat ꝓpter cordis inopiam pdet animã suã. Scõm pz hui⁹ crimis piculũ est prolis puersę ꝓcreatiõe que solet esse frequẽter mala et inhonesta. Tũ ꝓpter parentũ imitationẽ: tũ propter defectũ castigationis: q̃ tales pueri vl' dimittuntur cũ matre que nõ castigat filũ: vel cũ extraneis psonis q̃ de moribꝰ pueri nihil curant: vñ fiũt insolẽtes: ingrati: degeneres et vitiosi. Et hoc ẽ qõd anglicis cõminat Bonifaciꝰ martyr scribẽs regi angeloꝝ. Et ponit in cano. di. l vi. Si gens sicut ꝑ istas puincias diuulgatũ est et nobis i frãcia et in italia imꝓperat: et ab ipsis paganis imꝓperiũ nobis obijcit: spretis legalibꝫ nuptijs adulterãdo et luxuriando ad modũ sodomitice gentis fedã vitam duxerit. De tali cõmixtiõe meretricum exisit mãdum' est degeneres ꝓlos et furentes libidine et ignobiles forꝫ ꝓcreandos et extremũ vniuersã plebẽ ad deteriora ignobiliora ẏgẽtẽ et nouissime: nec in bello fortẽ: nec in fide stabilẽ nec honorabilẽ hoibꝫ nec deo amabilẽ esse ventura: sicut alijs gẽtibꝫ hyspanie et puincie et burgundionũ ꝓlis cõtigit: que sic a deo recedẽtes fornicati sũt. Istud viciũ detestant aues q̃ suos cõpares nõ dimittũt. Tertio pz hui⁹ crimis magnitudo ex data fidei violatiõe q̃ adulterine gñationes ꝑgenitoꝝ suoꝝ vestigijs inherẽtes puniũtur ꝑ talem deiectionẽ in pñti: si tñ diuturna vita eis ꝓcedat. Hic oñdit q̃ puniẽt eternal'r si vite diuturnitatẽ minime ꝓsequantur Et circa hoc duo facit. ꝓmo ꝓponit suã intentionẽ. secõdo assignat intẽti rõnẽ. ibi natiões. Circa primum ꝓponit q̃ duo mala hoiem occupant in die mortis. s. ꝓscie ̃tie desperatio quãtũ ad seipz: et ſnie reprobatio q̃ad deũ: et vere durũ est hoi q̃n iudex eũ reprobat et ipsemet desperat. Aliquãtula consolatio est reo dãnando q̃ speret salutẽ: etiã si debeat dãnari. Errasse aliq̃n in via profuit: sicut dicit Augꝰ. Enche. ij. Sz q̃n vtrũq; occurrit ex pte rei desperatio: et ex pte iudicis reprobatio: tũc ẽ oĩno desolatio: sz sic est in morte iniusti hois q̃n ictu oculi iudex ostendit suã ſniam: et reus suã ꝓscientiã Judex sentẽtiat et reus desperat. Et hoc est q̃d dicit. Et si celerius in iuuentute vicz defuncti fuerit nõ habebunt spem: ecce desperatio ergo seipsos: nec est mirum: q̃ spes est certa expectatio future beatitudis venies ex dei grã et meritis p̃cedentibꝫ iij. ſnia ꝝ. di. xxvi. c. j. In iniustis aũt vel nulla fuerunt merita si fuerũt infideles vel mortificata fuerunt ꝑ mala opa sequentia: si fideles fuerunt et postea peccauerunt. Vñ nulla est in eis spes q̃n moriuntur: q̃ sperare sine meritis nõ est sperare: sed ꝓsumere. Non solum autẽ desperabunt: sed et iudex eos reprobabit: vt subdit in lra. Nec in die agnitionis allocutiõe supple habebunt. Dies iudicij vocatur dies agnitionis: q̃ in illo die erit gñalis cognitio oĩm psonarum et omniũ conditionum tam bonoꝝ q̃z malorum omniũ hominũ qui sunt q̃ fuerunt et erunt. Et ibi quereꝰ. Que est agnitio ꝑme declinatiõis. scõe et tertie. quarte et q̃nte. Dañ. vij. Judiciũ sedit et libri apti sunt. Dicit etiaz dies agnitiõis: q̃ tunc xps illos agnoscet quos modo ignorare videt: q̃ tunc liber vite plenarie ostendetur. Eccl'i. xxiij. Deco ̃nia liber vite et testamenti altissimi et agnitio veritatis. In illa autẽ die nõ habebunt mali allocutionẽ hoc est excusationem seu defensionem de pcis suis. Vel allocutionẽ. i. ꝓsolationẽ de speranda liberatiõe. Sapiẽ. viij. Erit allocutio cogitationis et tedij mei. Vel allocutõez id ẽ liberationẽ. Nulla erit tũc ſnia interlocutoria nulla appellatio: q̃ tunc nõ valebit medela appellationis nec cautela dilatiõis: q̃ statim dabit ſnia: et statim fiet executio. Patet g̃ q̃ ista duo iniustũ hominẽ occupant in morte. vicz cõscientie desperatio et iudicis reprobatio. Sed de isto ꝺz opposituz. Prouerb. xiij. Sperat iust⁹ in morte sua. Secõo assignat istoꝝ rõnẽ dicẽs. Natiões enim iniq̃ dire sunt ꝓsummatiõis. q. d. Iniquitas erit causa quare tales gñatões siue natiões hẽbũt dirã. i. crudelẽ ꝓsũmationẽ: nõ q̃ fuerunt de iniquo thoro generati: sed quia fuerunt nequiter conuersati: ideo erunt dire ꝓsummationis. Eccl'i. ij. Respicite filij nationes hominũ: quia nullus sperauit in dño et confusus est: ꝑmansit in mãdatis eius et derelict⁹ est. De dira ꝓsũmatione totiꝰ mundi pro peccatis exceptis octo aiabus pz Ben. vij. De dira consummatione q̃nq; ciuitatũ ꝑ vitio ꝓtra naturã patet Ben. xix. De dira ꝓsũmatiõe septẽ gentium coram filijs isrl' patet Josue. v. et deinceps de dira cõsummatiõe nationis iudeorũ patet tpe Titi et Uespa. Unde satis ꝓstat q̃ natiões inique dire sunt ꝓsummationis. Nota q̃ motus naturalis intẽditur in fine. Unde debilior est in principio et in medio q̃z sit in fine: modo cõsuetudo est altera natura: et ideo mala ꝓsuetudo deducta ꝑ parentes in filios quãto diuturnior: tanto intẽsior erit donec eos dei patiẽtia noluerit vlteriꝰ tolerare. Et ideo thobias senior postq̃z filio predixerat de interitu niniue: et cũ adiurauerat q̃ post mortem suã et vxoris sue nullo modo in niniue moreretur: subdixit causam. Uideo inquit q̃ iniquitaz citius fine dabit ei. Thobie. xiij. Iniquitas enim gentis abbre-

Lectio. XLII.

Si celerius defuncti fuerint nõ habebũt spem: nec in die agnitiõis allocutionẽ. Natiões enim inique dire sũt ꝓsummatiõis. Postq̃z spũssctus ostẽdit q̃ adulterine gñationes ꝑgenitoꝝ suoꝝ vestigijs inherẽtes puniũtur ꝑ talem deiectionẽ in pñti: si tñ diuturna vita eis ꝓcedat. Hic oñdit q̃ puniẽt eternal'r si vite diuturnitatẽ minime ꝓsequantur Et circa hoc duo facit. ꝓmo ꝓponit suã intentionẽ. secõdo assignat intẽti rõnẽ. ibi natiões. Circa primum ꝓponit q̃ duo mala hoiem occupant in die mortis. s. ꝓscie ̃tie desperatio quãtũ ad seipz: et ſnie reprobatio q̃ad deũ: et vere durũ est hoi q̃n iudex eũ reprobat et ipsemet desperat. Aliquãtula consolatio est reo dãnando q̃ speret salutẽ: etiã si debeat dãnari. Errasse aliq̃n in via profuit: sicut dicit Augꝰ. Enche. ij. Sz q̃n vtrũq; occurrit ex pte rei desperatio: et ex pte iudicis reprobatio: tũc ẽ oĩno desolatio: sz sic est in morte iniusti hois q̃n ictu o-

B

ulat eius durationē frequēter. Unde sicut notat magister in scholasticis hystoriis sup illud Gene. vj.c. Nō pmanebit spūs meus in homīe ineternū qz caro est eruntq; dies illoz centum annoz. Iste numer⁹ nō est mēsura vite hoīs: cum etiā post diluuium homines multi istū numerum viuendo excesserunt: sed iste numer⁹ annoz fuit tps quō deus dedit hominib⁹: tunc petōrib⁹ vt peniterēt antequ diluuio delerent. Et hoc fuit dictum eodē āno quo cepit archa edificari: z archa fuit in edificatōe cētum ānis. fm Strabū: qz cum gen⁹ humanum illo tpe dato sibi ad pniam vtebat totaliter ad peccatum abbreuiati sunt viginti āni pmissiōe diuina et centesimo āno deleti sunt z multum rationabile. Job. xxiiij. Dedit ei deus locum pnie z ille abutitur illo in supbia. j. Petri. iiij. Sufficit ei preteritū temp⁹ ad voluntatē gentium psummandā q ambulāt in luxurijs. Et quia tota ista lectio z pcedens: sīliter est de malis filijs q malos parētes in suis sceleribus imitant. dicit ei. Et si scelerius defuncti fuerint: nō habebūt spem. Ideo de defunctis ē notandū. Inter defunctos talis inuenit differentia: aliqui rempz spe lucrātur: aliqui spe z re puantur: aliqui sub spe rem pstolātur. Primi sunt illi q ab omni peccato imunes sunt: z ad nullā penā tēporalem obnoxij moriūtur. De talib⁹ dz Prouer. xiiij. Justus sperat in morte sua. Et illud Eccl. j. Timenti deum bene erit in extremis z in die defunctionis sue benedicet. Aliqui sunt q spe z re puantur: sicut illi q in petō mortali decedunt. De q bus Prouer. xj. Mortuo hoīe impio: nulla erit vltra spes. Et Sapien. xiij. Infelices sunt z inter mortuos spes illorum. Et sic defunctus pōt dicere illud. ij. Macha. vj. Manuz omnipotētis dei neq; viuens: neq; defunctus effugiam: manum. s. dei puientis. Tertij sunt qui sub spe rem prestolantur: z hi sunt qui cum petō veniali: vel cum penitentia incōpleta decedunt: z ideo ad locuz purgationis mittuntur. De quoz spe potest exponi illud Prouer. xiij. Spes que differt affligit animā Et sic de defunctis. ij. Macha. xij. Sancta ergo et salubris est cogitatio p defunctis exorare vt a peccatis soluantur. Et istos iuuare suffragijs elemosynis z operibus pietatis mirabiliter puenit. Ad qō nos mouere debēt quattuor rōnes. Pena qua puniunt. Beniuolentia qua digni sciunt. Indigentia qua oppimunt: z confidentia qua recōpensaturi creduntur. Primo mouere nos debet ad eos iuuandos pena qua puniunt q est valde magna. Excedit enī omnē penā sensibilē huius vite. fm btm Aug. Isti questuarij q portāt indulgētias z p domib⁹ hospitalium mendicāt p mundū narrāt z exponunt pplo q; cecos q; paraliticos q; igne infernali pcussos sustentat dom⁹ p qua mendicant: z quāto horribiliores defectus nomi ant tāto magis puocant auditores ad subueniendū. Est enī rōnabile q magis indigenti ceteris paribus citi⁹ subueniat: nulli aūt viuētes tm indigēt quantū defuncti. igit nulli succurrit viuēti qō tam meritorium est vt defuncti. Secōo mouet nos ad b beniuolētia q digni sciunt. Cum enim in purgatorio stat q a deo diligunt finaliter de hoībus in pti dubium est an amore an odio digni sunt. Tertio mouet ad hoc indigentia q oppimunt. Jpi enī in nullo se possunt iuuare: qz nec pnt a nobis mendicare nec laborare: nec pnt ab alijs mutuare. In presenti q; seipsum quātūcūq; sit petōr pōt iuuare: z p se z p alios mltis vijs. Quarto debet ad b nos mouere confidentia qua sibi gratis bnfaciētib⁹ recōpensaturi credunt. Heredes nobiliū qui sūt infra etatē z sunt in custodijs dnoz suoz q nō bnt semp ad votū necessaria: sicut vellēt q; diu sūt infra etatē: vñ tūc tpis si aliq; eos iuuet dādo vel mutuando mirabiliter pōt eoz amorē captare z habere de eis amicos marimos cū ad hereditatē venerint z possint rebz pprijs dnari. Sic est in posito isti spūs tribulati in purgatorio sunt heredes dei z coheredes xpi. ad Titū. iij. Justificati gra ipsius heredes sum⁹ fm spem vite eterne: z ideo si eos mō iuuerim⁹ nō est dubium q; in efficaciter recompensabunt cū sua hereditate gauisi fuerit cū affectu. Et iō bn dicat auctoritas allegata q nō solum scīa: sz salubris est cogitatio p defunctis exorare. vts. Sz reuera timeo q; isti heredes regni celestis ab hereditate cum quadā iusta dilatiōe elongati cōqueri pnt grauit de trib⁹ generib⁹ hoīm viz de falsis executoribus: pueris ecclīasticis z ingratis heredib⁹: qz isti tres cōiter inter se diuidunt bona morientis. Prio querunt de falsis executoribus. Nā malo executoz q; dam differūt z plongant legata: quidā minuūt z defalcant: q; dā totaliter auferunt z vsib⁹ suis appropriāt z pmittūt miseros z incarceratos spūs ciulare in purgatorio dum ipi tripudiāt z cātāt i psuuio. Unde pt esse plāctus defunctoz illō Esa. xxvij. Posuim⁹ mēdacium spē nostrā: z illud Treñ. iij. Perijt spes mea et finis meus. Secōo querūt de malis ecclīasticis q; istis defunct⁹ nocēt triplr. Prio eos defraudāt debitis orōib⁹. Secōo abutunt eoz legat⁹ z oblationib⁹. Tertio male viuēdo faciunt se indignos diuinis z sctōz eruditionib⁹. Job. ix. Scim⁹ qm de⁹ petōres nō exaudit: sed si q; s dei cultor ē z volūtatē ei⁹ facit hunc exaudit. Unde isti pnt dicere illud Esa. xx. Heccine erat spes nra ad qs confugim⁹ in auxiliū vt liberarēt nos. Tertio cōquerunt de heredib⁹ ingrat⁹ q; eoz bona p labores z tedia conquisita iam occupāt in iocūditate: filijs fratribus vroz ib⁹ filiab⁹ z psanguineis vl extraneis assignantes: q; omnes illos tradiderūt oblitioni: ac si eoz bona nunq; vidissent quoz aliq; bona parentum expendunt in luxurijs: aliq; eos iuuāt sed de viliorib⁹ z de minimis dant forte vnū frustū nigri panis i hebdomada. Aliq; sūt pessimi q; nec eos habēt in memoria. vñ de istis defunctis sic dolentib⁹ z deceptis exponi pōt illud Zacha. xix. Dolebit nimis. Accharon qm confusa est spes eius. Accharon interpretatur tribulatio z designat aias in purgatorio existentes. spes quā habuerunt de amicis carnalib⁹ cōfusa est: z iō btūs hō cui⁹ est nomē dñi spes eius: nec sperauit in pecunie thesauris quos p man⁹ amicoz reliq̄runt dispgendos post mortē. Pōt hic esse dubitatio talis. Utrū £

filius teneat̄ per oia parentibus obedire. videtur q̄ sic. Deut̄. xxj. Si q̄s genuerit filiū ꝓtumacē ꝓteruum qui nō audiat p̄is aut mr̄is imperiū l ꝯpidib⁹ eū obruet oīs pp̄l's ciuitatis: ꝛ pena mortis nō infligitur: nisi p̄ pct̄o mortali: ergo mortaliter peccat filiꝰ si i oīb⁹ parentib⁹ nō obediat. Pretea: ad Colo. iij. Filij obedite parēt̄ib⁹ p̄ oia. Pretera inobediēs superiori suo facit sibi irreuerēti/am: sed nullā irreuerentiā ꝛ filio facere patēt̄ibus suis q̄ habet p̄ceptum de oppōsito. Honora p̄ez tuum ꝛ matrē tuā. Ad oppōsitū magis tenentur subditi patrib⁹ spūalibus q̄ filij patrib⁹ carnalib⁹ sicut patet p̄ apostolū. ad Heb. xij. Pres quidem carnis habuim⁹ eruditores ꝛ reuerebamur eos: nōne multomagis obtpabim⁹ patri spūali ꝛ viuemus. Sed subditi vel religiosi nō tenent̄ obedire patribus spūalibus in oīb⁹: ꝛ p̄cipue in illis q̄ exp̄ muntur in eoꝝ statutis: puta in regula vl' ꝓstituti onibus q̄s ꝓfitent̄ fm Bern. li. suo de p̄cep. ꝛ dispensa. ꝛ p̄ ꝓsequens nō indifferēt̄ib⁹: ꝑ multominus tenet̄ filiꝰ carnali p̄ri in oīb⁹ obedire. Ad hanc questionē respōdet. s. Tho. ij. ꝗlibeto. q. ix. Et dicit q̄ tm̄ ad illa se extendit debitū obedientie ad q̄ se extēdit ius prelatiōis: q̄ obediēt̄ia nō nisi alicui p̄lato debet: large loq̄ndo de p̄lato. P̄r aūt habet ius sup̄ filios in duob⁹. Primo quantū ad domesticā ꝓuersationē: quia paterfamilias est in domo: sicut rex in regno: ꝛ ideo sicut subditi regis tenent̄ obedire regi in his que spectāt ad gubernationem regni: ita filij ꝛ alij domestici tenētur patri familias obedire in his que p̄tinent ad dispensationē domus. Scō pater habet ius super filium prelationis in his que p̄tinent ad morū disciplinā. Debet ei pater filio disciplinā sicut docet Aristo. viij. Ethico. Et ideo in istis duob⁹ tenetur filiꝰ patri obedire ꝛ non alīs. Sed ꝓtra hāc respōsionem arguit̄ sic. aut loquitur doctor de debito honestatis: aut de debito necessitatis. Si in debito honestatis videt̄ q̄ in multis alīs tenet̄ filiꝰ obedire patri carnali q̄ꝫ in administratiōe familie domus vel disciplina morū. Nam si in aliquo sit inobediens patri in quibuscūq̄ licitis ꝛ honestis etiā in indifferētibus: videtur patrē inhonorare q̄ nō est licitū sibi. Si vero intelligat doctor de p̄cepto necessitatis: nō videtur q̄ filius in moralib⁹ teneatur semp̄ obedire p̄ri: quia tūc filij haberent excusationē de peccato per p̄ceptum malorum patrum q̄ est falsum. Preterea si tenet̄ patri obedire videt̄ q̄ filius mortal'r peccet nō sedendo vbi pater p̄cipit: vel nō vtendo veste qua pater p̄cipit eum vti: q̄ videtur durū. Preterea ponamus q̄ pater vel mater p̄cipiat filio q̄ voueat virginitatem vel q̄ intret religionē. Istud spectat ad disciplinam morū: ꝛ tamen nullus dicit q̄ in his filius teneatur obedire: ꝑ nec teneat̄ in oīb⁹ que spectant ad disciplinā morum. Preterea ponamus q̄ aliquis religiosus habeat in sua regula talem clausulā. Frēs in oīb⁹ p̄latis obediant: tūc arguit̄ sic. Iste tenet̄ ad obedientiā fm regulā: ꝑ oīb⁹ cōsequentia patet ꝑ particulam regule preopositam. Istis nō obstantibus. dō̄m est sicut dicit s. Thomas. Unde notandū q̄ auctoritas patris in filios dupl'r mēsurat̄. Uno modo fm iurisdictionem quā pater habet. Alio modo ex materia sue iurisdictionis. Quantū ad scām dicit doctor sufficienter: q̄ in materia in qua pōt p̄ filio p̄cipere: vel est de bonis moribus vl' administratiōe familie. Sed quantū ad mensurā iuris oportet aduertere q̄ p̄ nihil pōt filio p̄cipere nisi qō cadit sub diuino p̄cepto: ꝛ hoc est q̄ nulla regula ꝺat̄ fm quā filius potest obedire p̄ri in his que p̄tinent ad gubernationē dom⁹ vl' mores nisi cōia p̄cepta decalogi. Unde vel tenet̄ ad oīa honesta vel licita q̄ pater vellet dicere sibi: vel ad nulla nō ad oīa. cōstat igit̄. Ad primū ꝓtra doctorē dicendū q̄ loq̄t̄ de p̄cepto necessitatis qō tamē est p̄ceptū honestatis: quia mēbra diuisionis in casu bene coincidūt. Et q̄n arguit̄: tunc filij haberēt excusationē de peccatis ꝓpter p̄cepta parentū. patet q̄ nihil valet: q̄ oīs iurisdictio sup̄ioris intelligit̄ de licitis ꝛ honestis. Et doctor etiā satis exp̄rimit ad ⟨virtutem vocū q̄ filiꝰ nō tenet̄ patri in oīb⁹ obedire. Et q̄n arguit̄ q̄ si filiꝰ sit inobediens p̄ri in indifferētib⁹: facit sibi irreuerentiā. hoc est negandū q̄: nūq̄ꝫ sit homi irreuerētia nisi omittēdo aliq̄d in quo debetur reuerētia qō esse nō pōt in indifferentib⁹: quia tunc foret indifferētia sicut p̄ ipsa vocabula satꝭ patet. Ad scām ptz q̄ filius nō peccat mortaliter nō sedendo in loco vbi pater p̄cipit nisi ex aliq̄ alia circūstantia hoc ꝓtingat: q̄ nec deus p̄cepit q̄ i talibus patri necessario obediat. Ad tertium patet q̄ pater nō pōt p̄cipere omnia que spectāt ad bonos mores: sed tm̄ illa q̄ p̄cipit de⁹ filijs suis vt teneant: ꝛ ideo nullā nouā religionē pōt pater p̄cipere filijs suis. Ad quartū dicendū: q̄ si talis clausula apponeret̄ i regula idiscreta foret quātum ad virtutē vocis: ꝛ posset rōnabiliter glosari sic in omnibus licitis ꝛ honestis: ꝛ sic ipsa excluderetur cū nō sit licita. Sed cōtra ponamus q̄ sit talis clausula in regula quibus frater tenetur obedire in oīb⁹ licitis ꝛ honestis p̄lato suo: ista clausula apparet licita: ꝛ tunc est argumentū. Dicendum q̄ hec clausula nō est licita: quia poneret hominē in nimia perpleritate: vnde ille reg'e que ꝓfitentur nimis generalē obedientiā vl' m'lta generalia p̄cepta: faciunt suos ꝓfessores viuere in ꝑplexitate ꝛ in indigētia dispēsatiōis ꝛ variarū expositionū sup̄ talem regulam abundare qō nullo modo foret iocunditas sanctis cōscientijs. Ad primum principale dicendum q̄ auctoritas soluit semetipsam: nā consequenter subiungit̄ quoniā filiꝰ ille cōmessationibus vacet luxurie atq̄ conuiuijs

Ad scām de ap'lo ad Colo. iij. Filij obedite per oīa parēt̄ib⁹. tertus soluit seipsum q̄ sequitur. Hoc em̄ placitū est in domino. i. fm p̄cepta diuina dūtaxat. Ad tertiū dicendum q̄ nulla irreuerentia fit patri si in illis sibi nō obediat̄ in quib⁹ ius prelationis nō habet. Credo tamen q̄ filiꝰ venialiter potest peccare de facili non obediendo patri ꝛ in indifferentibus ex genere suo: sed venialibus peccatis mensuram p̄figere in hac materia est mihi impossibile.

Caplm.IIII. Lectio.XLIII.

Quã pulchra é casta

o generatio cũ claritate: ĩmortalis est enĩ memoria illius:qz t apud deum nota est et apud hoies. Postq̃z spũssctũs pbauit adulterine generationis feditatẽ.Nic cõmendat caste generatõis honestatẽ:t qz alternatim t vicissim agit modo de iustis modo de impijs vt er ꝓtrario ꝓ cõparatiõe vtriusqz natura reluceat:iõ ꝑmo ostẽdit caste gñationis honestatẽ.Et scõo iterato adulterine generationis replicat vilitatẽ.ibi multigena Circa primũ tria facit fm q̃ tres nobiles cõmendationes castitati tribuit cõiugali.vicz triplicitatez glie in ꝓpagatiõe:eternitatẽ memorie in approbatõne:solẽnitatẽ victorie in retributione.Scõa pars

A ibi.ĩmortalis.Tertia ps ibi.cuz pñs est. Circa primũ est aduertendũ q̃ ad hoc q̃ castitas cõiugalis debito mõ seruet.tria req̃rit.vicz sacramẽtalẽ sanctificationẽ q̃ ꝓferat speciositatẽ t corporalem cohabitationẽ que seruat castitatẽ:t quantũ ad ꝫ dicit:casta generatio t prolis moralẽ educationez que cõferat sanctitatẽ:t quantum ad hoc dicit cũ claritate t correspõdent istis trib⁹ tria bona q̃ sũt in matrimonio.videlicet fides ꝓles t sacramentũ Fides est fidelitas mutua in cõiunctione corporum prolis educatio:bona filioꝝ t filiarũ ad cultũ dei. Sacramentũ est representatio inseparabilis ꝓiunctionis ecclesie t xpi. Ad horũ euidentiã est notãdum:q̃ nullus naturalis appetitus est in homine cuius affectus nõ possit virtuose impleri.Cui⁹ cã est:quia natura institura est a deo.Unde si natura ad actum inclinaret:q̃ actus nullo modo absq̃z peccato posset exerceri:homo a tali inclinatiõe foret inculpabilis ꝓpter naturalẽ ĩclinationẽ:t si mul cum hoc culpabilis ꝓter actus deordinationem que duo simul stare nõ possunt.Nec põt dici q̃ natura humana hoc habet ex peccato q̃ inclinat ad talem actũ:qz talis inclinatio fuisset in statu innocentie:quãuis nõ preuenisset rationẽ ante actum:nec rationem absorbuisset in actu:t ideo quia natura ad hoc inclinat oportet dicere q̃ hec inclinatio a deo est:t ꝑ ꝓsequens q̃ posset fieri virtuose si homo velit:qz cõtradictio est dicere q̃ homo inclineꝫ ad aliq̃d faciendũ a deo inclinatõe nature t etiã rationis t nõ posset illud facere virtuose.Unde tenẽdum est q̃ actus generãdi virtuose t

B meritorie exerceri põt infra limites ꝓiugij. Secũdo notandũ circa bona matrimonij supra dicta que dicunt actũ carnalẽ excusare t honestare que sunt ista.fides:ples t sacramentũ.q̃ fides in ꝓposito nõ est virtus theologica.De qua dicit.Fides est sperandarũ rerũ substantia argumentũ nõ apparentiũ.ad Heb.xj.t.j.Corinth.xiij.Nunc manet fides:spes t charitas tria hec.Sed est quedã virtus moralis contenta sub iustitia per quã homo implet efficaciter illud q̃ promisit.Unde ad fidem istam inter coniuges seruãda requiritur q̃ neuter alteri corpus deneget nec alieno concedat ad opus carnale iuxta sponsionẽ quã in facie ecclesie contraxerũt.Bonũ autem prolis addit scilicet prolis educationez ad cultũ dei.Unde qui habet multos filios t male educatos:prolem habet t nõ bonũ prolis.Similiter istud bonuz in intentione sufficienter excusat matrimoniũ t honestat:dato etiã q̃ nunq̃z habeat proles effectu:sicut inter steriles patet qui mutuo reddendo sibi debitum nõ necessarium peccãt.Et generaliter in omnib⁹ dicendum:q̃ intentio bone prolis est bonũ prolis t ante prolem.Bonũ autem sacramenti est inseparabilitas persone ꝓ matrimonio cõi vnctaruz:representans inseparabilem vnionem christi t ecclesie.De hac ergo castitate exponi potest littera isti⁹ lectionis.De qua exclamando dicit.O q̃z pulchra é casta generatio.O fm Priscianũ in maiori volumine vbi agit de interiectione.quandoq̃z est nomen:quandoq̃z est interiectio t quandoq̃z aduerbium. Quando est nomẽ:est nomẽ littere que vocatur o Interiectio quãdo significat admirationẽ.Aduerbium q̃ñ est nota optãdi vl̃ vocãdi.vnde Brecista O stupet:o dubitat:vocat:indignat t optat.Clamat:t querit:velut exemplis reperitur.Est ergo in ꝓposito nota admirationi in signũ laudis t cõmendationis.O q̃z pulchra tc.id est honesta castitas cõiugalis per mutuã amicitiam t adiutorium viri t mulieris inuicẽ coniunctorum.Uir autem et mulier habitant ad inuicẽ nõ solum gratia procreationis filiorũ:sed eorũ que conferunt ad vitã actiuam.Naturaliter enĩ in regimine dom⁹:operationes viri t mulieris distinguuntur.Unde nõ sufficienter sunt iuncti ad inuicem:nisi eorũ opera cõiungent fm Aristo.viij.Ethicoꝝ.ca.xij.t Geneſis.j Faciamus ei adiutoriũ simile sibi.Casta generatio est:quãdo ꝓiuges adinuicẽ cõmiscent vel causa fidei seruãde:vel causa prolis procreande:vel ꝓter vtrũq̃z ad Tytũ.ij.Adulescentulas t viros suos diligant prudentes:sobrias:castas tc.Generatio põt accipi actiue vl̃ passiue.Actiue si gnaoperationẽ generãtis.Passiua gñatio dicit prolcs generata et sic cõiter capitur in scriptura Deute.xxxij.Generatio praua atq̃z puersa hec red.do.po.stulte et insipiẽs. Et vtroq̃z modo põt accipi in ꝓposito:sed magis ꝓuenienter accipit secũdo modo.Generatio inq̃z cũ claritate.id est cũ sapienti prol'educatione.j.Corinth.vij.Benedictio t claritas t sapientia:honor:virtus t fortitudo deo nostro.Et Sap.vj.Clara est t que nunq̃z marcessit sapiẽtia Bernardus tamẽ exponit cum charitate:sz antiq̃ biblie t Raba.exponũt cum claritate:t hanc litteram teneo veriorem.Secũdo in ista littera ponit secundã cõmendationẽ castitatis cõiugalis que ẽ eternitas t memoria in approbatiõe.Unde dicit: Immortalis est enĩ memoria illius:quoniã apud deum nota est t apud homines.id est approbata. Nã deus cõiugium instituit in paradyso ante peccatum.Unde notant doctores q̃ cõiugium institutum est in officium t remediũ.In officium nature vt fiat propagatio speciei.In remedium concupiscentie vt consulatur infirmitati t vitet culpa Prima institutio fuit in statu innocẽtie tm̃.In statu vero nature lapse fuit matrimoniũ institutum et in officium t ĩ remediũ:t ideo apud deum stat'

C

coniugalis est approbat⁹ ꝛ sctūs. Est etiā imortalis apud hoies ꝓ tāroꝛ qꝛ de bonis parētiby educātur boni filij: et pillos filij filioꝛuꝫ ꝛ sic deinceps. Juxta illud Eccā. xxx. Mortu⁹ est pater illi⁹ ꝛ ḡsi non est mortuus: similē enim reliquit sibi post se. Unde apud hoies est casta generatio immortalis: quia vsqꝫ ad finem mūdi nūq̄ deficient boni in ecclesia dei. Juxta illud Luce. xxij. Symon Ecce Sathan expetiuit vos vt cribraret sicut triticuꝫ ego autem rogaui pro te vt nō deficiat fides tua.

Utrū act⁹ matrimonialis fieri possit virtuose. Uidetur ꝙ nō: quia Exodi. xix. precipitur populo vt per triduum nō appropinquarent ad vxores suas quādo legem erant accepturi: sed si possent hoc fecisse virtuose: nō fuissent impediti a sanctitate. Preterea cōcupiscentia carnalis siue carnis inobedientia semp est turpis: ergo nō potest fieri sine peccato: sed actus matrimonialis sine tali cōcupiscentia fieri nō pōt. ergo ꝛc. Preterea illud quod corrūpit in homie actum rationis nullo modo fit virtuose: quia oīs actus virtutis determinatur a recta ratiōe sapientis. vj. Ethico⁹. Sed delectatio actus carnalis corrūpit actuꝫ rationis: quia impossibile est in illa delectatiōe aliquid intelligere: sicut dꝛ. vj. Ethicoꝛum. ergo impossibile est ꝙ ille actus fiat virtuose. Preterea dimittere illud qō est meritoꝛiū non est laudabile: sed dimittere actum carnalis copule est meritoꝛium: ergo exercere talē actū non est laudabile: ḡ nec virtuosū.

Preterea. xxxij. q. ij. cōubia. Legitima ꝓnubia carent peccato: nō tamē illo tempe quo cōiugalis actus geruntur presentia spiritussancti dabit: sed nullus actus est meritoꝛius nisi per presentiā spiritussancti. igitur ꝛc. Ad oppositum arguitur. Actus quo impletur preceptum est meritoꝛi⁹: sed actus matrimonialis est huiusmodi: patet ꝙ hoc qō dicitur. j. Lozinth. vij. Uxoꝛi vir debitum reddat ꝛ similiter vxoꝛ viro. Preterea: quicqd fieri potest sine peccato: potest fieri virtuose: sed sine peccato potest vir vel mulier nubere: ꝛ per consequens tali actui obligari. quia. j. Lozith. vij. Uirgo nō peccat si nubat. Preterea nihil cadit sub cōsilio diuino persone quātūcūq̄ infirme: nisi qō potest fieri virtuose: sed sub cōsilio dicitur personis infirmis que virginitatē saluare non possunt. j. Timoth. v. Uolo iuniores viduas nubere: filios procreare: matresfamilias esse. Ad questionē dicendū ꝙ sic. Ad cuius euidentiā dicenda sūt ser. Primo ꝙ actus matrimonialis pōt fieri sine pctō. Patet ista cōclusio per ratiōes ad oppositū. Similiter dicere aliquē statum in ecclesia autenticum per sacramentum cuius actus nō possit fieri virtuose. nihil aliud est ḡ dānare sacramentū ecclesie. Item inclinatio naturalis ꝛ recta ratio dictat ꝙ facienda sit humani generis ꝓpagatio: donec deus reuelauerit oppositum quia constat ꝙ fuit preceptū ꝛ adhuc est non quidem multiplicamini pro ālibet ꝑsona: sed multiplicamini pro aliq̄ vel aliquib⁹ personis: ergo oportet dicere ꝙ aliq̄ persone possint illud preceptum sine peccato implere. Secūda conclusio ꝙ talis actus potest fieri meritoꝛie. illud probatur sic. Quicqd pōt fieri virtuose: potest fieri meritoꝛie ab existente in gratia: quia nihil plus requirit ad actū matrimonij: nisi ꝙ homo existens in gratia opetur seruādo circumstantias virtutis: in materia in fine ꝛ in alijs: puta ꝙ faciet quādo oportet ꝛ sicut oportet ꝛc. sed act⁹ matrimonij potest fieri ab existente in gratia cum ōstis circūstantijs. ergo ꝛc. Tertia ꝓclusio ꝙ tm duob⁹ modis pōt fieri actus carnalis meritoꝛi⁹: videlicet quādo causa mouēs ad actuꝫ est religio vel iusticia. Religio mouet qn fit precise causa ꝑlis generande ad cultū dei. Justicia mouet quando fit causa reddendi debitū ꝛ seruandi fidem promissam in cōtractu matrimoniali. Ista cōclusio patet: quia actus talis nō potest esse meritoꝛius: nisi bona matrimonij illū actum honestent. que sunt fides: proles ꝛ intentio fidei seruande vel prolis procreande. igit ꝛc. Quarta cōclusio ꝙ quādocūq̄ libido est causa mouēs ad talem actum: actus ille est peccatum aliquale. probat sic. Nullum de bonis matrimonij mouet: sed tm libido mouet: ergo actus nō excusat a peccato: quia vt supra dictū est: act⁹ nō excusat a peccato: nisi per aliqō illoꝛuꝫ bonoꝛum matrimonij. Quinta cōclusio: libido excedens si est causa mouēs ad actum carnis iter coniuges est peccatum mortale. Uoco autē libidinem excedentem que tanta est ꝙ non habet respectum ad limites matrimonij ḡn eādē cognosceret in illo feruore: dato etiam ꝙ nūq̄ eius vxoꝛ esset. Hec cōclusio satis patet: quia nō mouet pro tunc bonum prolis: nec bonum iusticie fidei: ſ tm libido: ꝛ hoc vltra leges matrimonij. ꝑ casum ergo eq̄ pollet fornicatiōi. Sexta cōclusio ꝙ superflua libido in osculis tactibus ꝛ abusibus in modo delectandi sunt peccata mortalia de facili. Sed circumstātias oportet relinquere discretioni boni viri. Cōclusio patet quia bona matrimonij talem libidinē nō excusant: licet ista videātur vilia ꝛ a sancta contemplatione valde distantia: non tamē debent esse incognita: nec predicatoꝛibus nec pastoꝛibus quoꝛū interest semp esse generales medicos animarū. Ad primū de precepto dei facto populo ꝑ triduū ab vxoꝛibus abstinere ante legē dataꝫ dicendū ꝙ a minoꝛibus bonis ꝓpter maioꝛa semp est abstinendū pro tempoꝛe. Ad scōm de cōcupiscētia q̄ apparet in mēbꝛis. dicendum ꝙ illa inobediēntia pena peccati est. Unde rō potest bene vti ꝛ male: ꝛ si quid turpidinis est: bona matrimonij illud excusant. Ad tertiū de interruptiōe actus rationis qui fit in cōcubitu. dicendū ꝙ actū rōnis impedire ꝑ tempoꝛe ꝓpter magis bonum nō est peccatum sed virtuosū. Uñ sicut homo virtuose se ponit ad doꝛmiendū: sic nec est peccatum ꝓpter bonū matrimonij actū rationis intermittere. Ad q̄rtum. dimittere illud qō est meritoꝛiū nō est laudabile ꝛc. dicendū. licet homi dimittere vnum opus meritoꝛiū maius ad qō nō tenetur exercere aliud etiā si ad illud nō teneatur: sicut licet mihi dimittere oratiōnē ꝓpter studium quādo ad neutrū teneoꝛ ꝛ licet nō sit meritoꝛiū mihi dimittere meli⁹: tamē est meritoꝛiū minus exercere. Ad quintū di/

meritō)

3.

D 4

ꝑ. 9.

cendū. q̄ Lanō loquit̄ de pñtia spūssancti in actu miraculi sicut est, ꝓphetare e mortuos suscitare: sicut pōt haberi per glosam.

Lectio. XLIIII.

Dm presens est imi

tantur illā t desiderant eā cum se eduxerit t imperpetuum coronata triumphat incoinquinato ꝓ pmiū certaminuz vincens. Post q̄z spūssctūs cōmendauit ꝓiugīj castitatē: tam ex honestate necessaria, p vita transitoria q̄z ex diurnitate t immortali memoria. Dic eā tertio cōmendat ex pmij quātitate t virtuosa victoria. Et dicit de ea tria. ꝑmo q̄ desiderat ꝓpter vite necessitatē. ſcō q̄ pmiatur ꝓpter sui vtilitatē ibi. Et imꝑpetuū. tertio q̄ parificat ad virginitatem. ibi. incoinquinato ꝓ.

A Quātū ad primū dicit sic. Cum pñs est illā imitant̄. supple gētes nationes et ꝓpli q̄ honestatē cōiugij p experimētalē vsum didicerunt. imitant̄ illā. i. statuerunt illā imitandaz p leges ꝓsuetudines t statuta. Et p hoc q̄ dicit cuz pñs est imitant̄ illā t desiderāt eā cū se eduxerit id est cū diu fuerit ꝓtinuata p ꝓsuetudinē desiderant etiā eā sine coactiōe legis. Et q̄z posset aliq̄s dubitare de eius pmio i futuro: lz eius honestas sit valde euidēs in pñti: ideo hoc volēs excludere: subdit q̄ imꝑpetuuz coronata triūphat. i. fideles cōiuges honestatē seruātes ꝓiugij vsq̄z ad mortez coronabūtur. Apoc. ij. Esto fidelis vsq̄z ad mortē et dabo tibi coronā vite. Et q̄z virginitas precellit fecunditatē ceteris paribz: posset aliq̄s credere q̄ cōiugatus nullo modo possit virgini coequari qō tñ vez nō est: pōt em̄ virginitas esse fatua t supba Matth. xxv. Quinq̄z aūt ex eis erāt fatue t quinq̄z prudentes. Unde satis possibile ē bonā cōiugē in obediendo viro: educādo plem: disponēdo familiam tm̄ mereri q̄ attingat ad meritū virgis et excedat sicut possibile est q̄ diues p opa vite active excedat pauperē voluntariū: licet stat⁹ paupertatis sit altior: q̄z status altior nō facit psonā alti meriti: nec psona alti meriti facit statum alti meriti. Potest em̄ xp̄ianus peior esse iudeo: t monachus peior seculari. Et ideo subdit q̄ in casu tm̄ triumphat q̄ vincit premiū certaminū incoinquinatorū i. virginū. Apoc. xiij. Hi sūt q̄ cū mulieribz nō sūt coinquinati: virgines em̄ sūt. Status tamē virginitatis ceteris paribz altior ē. Queri̊t i lectiōe ista precedenti: erq̄ agit̄ de fidelitate coniugū inter se quā vter q̄z promisit alteri vsq̄z ad mortē. Utrū cōiugatus resuscitatus a morte teneat̄ iterato vxori cōiungi. Arguit̄ q̄ sic. q̄z religiosus mortu⁹ t resuscitatus tenet̄ ad ꝓtinuandā obediētiā quā ꝑus in omnib⁹: ergo pari rōne cōiugat⁹. ꝓsequētia patet: quia sicut religiosus obligat se vsq̄z ad mortez: ita cōiugatus vsq̄z ad finē vite: finis aūt vite est mors Ad oppositū est illud. j. Lor. vij. Mulier alligata est viro ei⁹ quāto tpe vir eius viuit cū autē dormierit vir eius liberata ē cui vult nubat in domīo Ad qōnē dr q̄ nō: religiosus tenet̄ ad ordinē suuz sicut ponit Hericus de gādauo. j. qlibe. q. xxxvij. Ratio sua est: q̄z p religionē hō xp̄o cōformat̄ quā tum ad omnes vires aīe: quātū ad concupiscibilē per castitatem: quantū ad irascibilē p pauꝑtatem quantū ad rōnalem p obediētiā: t q̄z obligatio fit principal̄r existenti rōnali: ideo obediētia est ꝑncipalior portio in voto religiōis: t q̄z virt⁹ rationalis manet in aia separata: nō autē vtus cōcupiscibilis t irascibilis: t ideo obligatio ad obedientiaz semꝑ manet in aia etiā separata. Obligatio autē matrimonij est ad ea q̄ corporis sūt: t ideo ania separata ad talia nō obligat̄. Licet ista sit opio multorū doctorum tamē videtur mihi oino irrationabilis p tāto: quia pactio volūtaria limitata ad certum terminū nō ligat vltra istum terminū: q̄z non ligat vltra intētionē obligātis se: q̄z mere spontanea est obligatio: q̄ cum terminus sit mors: morte trāsacta obligatio est soluta: nec materia supꝑ quā transit obligatio facit aliquid ad materiā obligationis: t ideo religiosus resuscitat⁹ pōt libere religionez quamcūq̄z intrare: vel manere si voluerit secularis. Qō autē arguit̄ q̄ obligatio ad obedientiā pertinet ad virtutē rationalē: t illa manet in ania separata: videt̄ arguere q̄ obediētia religionis manebit in patria qō nihil est: t ideo videt̄ mihi dicendū q̄ sicut cōiugatus resuscitatus potest cōtrahere cum illa vel cum alia: sicut placet: ita religiosus liber factus est: t sic patet tā ad argumentū q̄z ad questionē. Licet spūssanctus in

B istis lectionib⁹ cōiugium multum cōmendet. Notandum est tamē q̄ nō potest ꝓtrahi sicut expedit sine gratia preuia t magna prouidentia: sicut nec sine magna prudentia familia regi pōt: t ideo accedens ad nuptias: quattuor ista noret circa vxorem ducendā: qualit̄ sit eligenda: qualr dirigenda: qualr corrigenda t qualit̄ diligenda. Est em̄ vxor eligenda discrete: dirigēda māsuete: corrigēda secrete t diligēda complete: vt sit electio per discretā deliberationē. Directio p mansuetā gubernationē. Correctio p discretā informationē. Et dilectio p completam cōicationem. Primo vxor est eligenda discrete nō subito nec ꝑcipitant̄ rapiēda: quia talis feruor in ꝑncipio parit penitentiam in futuro. Exemplum habemus Gen. xxxiij. de Sichem filio Emor. qui ad primū aspectū Dyne filie Jacob eam rapuit t morivoluit nisi eā ducere posset. qō fecit in tanto feruore: q̄ p eius amore se et ꝓpl'm suū totū circūcidi pmisit. Ob cui⁹ facti precipitationē interfectus est cum ꝓpl'o suo p fratres Dyne. Nō ergo in eligenda vxore habeat̄ totalit̄ aspectus ad formā vel ad spēm mulieris: q̄z ꝓpter speciē mulierū multi perierūt. Eccli. ix. Nō ad diuitias: nō ad parētes: sed ꝑcipue ad bonos mores Intantū est gratiosū negociū bene nubere, q̄ teste Salomone donū dei ꝓprie reputabat̄. Prouer. xix. Domus t diuitie dant̄ a parentib⁹: a dño aūt ꝓprie est vxor prudens. Distinguit autē Aristoteles. viij. Ethico ꝓ capl'o. iij. species amicitie videlicet ꝓpter vtile t ꝓpt̄ delectabile: t ꝓpter honestum: hoc est ꝓpter bonos mores t ista sola perfecta est amicitia: t quicquid boni est in duabus primis speciebus: totum est in ista. Unde ista sola est amicitia mansura nō alia. Nam amicitia propter

vtile est proprie senum ⁊ mercatorum ⁊ taliū amicitia transit beneficio vtilitatis cessante. Amicitia autem propter delectabile est ꝓprie iuuenū lasciue viuentium ⁊ cessat velociter delectatiõe traseũte: ⁊ ideo dicit Aristoteles ꝙ amicitie iuuenū sunt de facili transmutabiles ꝓpter duo. Primo q; fm etatem variatur delectatio. Nõ enī eadem delectatio placet adolescenti q̄ placuit puero. Scõo: quia incipiunt amare nõ ex perfecto iudicio rationis sed ex passione. Passio aũt cito trãsit. ⁊ ideo velociter amant: ⁊ velociter ab amore cessant. Sed tertia amicitia que est ꝓpter bonum honestum habet istas conditiones ꝙ est mansiua ⁊ rara: quia fundatur sup bonos mores qui in virtuosis semper manent. Rara autem est: quia pauci sunt virtuosi. Et indiget hec amicitia longo tẽpore ⁊ conuictu ⁊ experiẽtia morum. Unde dicit Aristoteles ibidem. Nulli seinuicẽ cognoscunt: nisi mensuram salis participauerint. Item ibidem: Nõ ẽsci/re adinuicem amicos anteq̄ sal consumek. Cum ergo viri ad vxorem debet esse amicitia maxima: nõ poterit fundari super pulchritudinem corporalem: quia illa transibit. Prouerbiorum. xxxj. Fallax gratia et vana est pulchritudo: mulier timens deum ipsa laudabitur. Nec poterit fundari sup diuitias: quia illa amicitia est propter vtile. Est ⁊ amicitia per accidẽs: quia bona diligũtur et nõ persona. Unde Hieronymus contra Jouinianum. libro. j. marcia cathonis filia minor cum queretur ab ea. Cur post amissum maritum denuo non nuberet. Respondit nõ se inuenire virum qui se magis vellet q̄ sua. Quo dicto Hieronym⁹ eleganter ostendit diuitias magis eligi solere q̄ amicitiam. hec Hieronymus. Sed certe modernis temporibus: nec pudicitia nec honestas morũ mouent ad nuptias: sed tantũ diuitie vel libido: ⁊ ideo nec perseuerat amicitia: nec prouenit proles apta inter cõiuges vt frequenter. vnde Chrisostimus in imperfecto opere fm nostram linguã sup Mattheum. omelia prima. exponens illud Matthei primo. Salomon genuit Booz de Raab. Quia inquit fm imperium dei accepit vxorem a deo promissam: in virtute generauit filios et in seipsis virtutem habentes. Booz enim robur interpretatur. Qui autem accipiunt vxores ex promissione diaboli in infirmitate generant filios nec valentes nec fortes: nisi in malo ⁊ ad penã sue religiositatis: nõ ad gaudium ⁊ cõsolationem videntur filios genuisse. Et infra. Booz ex Ruth genuit Obet qui interp̃tatur subdit⁹. Nunc autem qui diuitias elegerũt ⁊ non mores: pulchritudinẽ et non fidem: ⁊ qõ in meretricibus solet queri: hoc in cõiugibus optant: propterea nõ generant subditos sibi filios: nec deo: sed contumaces ⁊ contra se ⁊ contra deum: vt filij eorum nõ sint fructus iuste cõmixtionis eorum. hec Chrysostimus. Hui⁹ exemplum habemus expresse. Tobie. vj. vbi legimus ꝙ Sara filia Raguelis septem viris tradita erat: quos singulos prima nocte demoniũ q̄dam nomine asmodeus suffocauit manente virgine intacta: ⁊ ideo cum Raphael suggereret iunio-

ri Tobie vt eam duceret ⁊ q̄ sibi debebatur vxor timenti Thobie dixit ita. Audi me ⁊ ostendam tibi que sunt quibus prevalere potest demoniũ. Hi nãq; qui coniugium ita suscipiunt vt deum a se et a suis mentibus excludant ⁊ sue libidini vacent sicut equus ⁊ mulus in quibus non est intellectus: habet super eos potestatem demonium. Tu autem cum acceperis eam: ingressus cubiculum: per tres dies continens esto ab ea ⁊ nihil aliud facies nisi orationibus vacabis cum ea: transacta tertia nocte accipies virginem cum timore dei: ⁊ magis filiorum amore q̄ libidine ductus: vt in semine Abrae benedictionem in filijs consequaris. Et notandum ꝙ hec fuit occasio quare filij Seth receserunt a domino: ⁊ quare diluuium inundauit Genesis. vj. Cum cepissent homines multiplicari super terram ⁊ filios procreassent: videntes filij dei filias hominum. id est filij Seth filias Chayn q̄ essent pulchre: acceperunt sibi vxores ex omnibus quas elegerant. Sic ergo primo volenti nubere est vxor eligenda discrete: exemplum quo modo Abraam coniurauerat Eleazar ꝙ non acciperet vxorem filio suo Jsaac de filiabus Chanaan. Genesis. xxiiij. Jacob etiam cum matura deliberatione sibi de vxoribus prouidit seruiens pro eis quatuordecim annis. Genesis. xxix. ¶ Secũdo est vxor regenda mansuete: non cum tyrannica austeritate vel rigore: verbis non verberib⁹: amore: non timore: dulcedine: non amaritudine ad Colossenses. iij. Viri diligite vxores vestras: ⁊ nolite esse amari ad illas. Unde formata fuit mulier non de capite: non de pede: sed de costa assumpta de latere: in signum ꝙ nec debet esse domina: nec ancilla: sed socia viro suo: sicut notat magister. ij. sententiarum. distinctione. xviij. et tale regimen cũ concordia: est tertium negotium in quo spiritussanctus sibi dicit beneplacitum esse. Eccl. xxv. In tribus beneplacitum est spiritui meo que sunt probata coram deo et hominibus: concordia fratrum: amor prorimorum: et vir et mulier sibi consentientes. ¶ Tertio est vxor corrigenda secrete non cum confusiõe vel verecundia publice vel cõtemptibiliter arguenda. Unde varro in quadam comedia: vitium coniungis aut tollendum aut ferendum dicit: Qui tollit vitium: commodiorem coniugem efficit: qui fert seipsum efficit meliorẽ. Et merito arguenda fuit seuera austeritas triũ virorum: de quibus narrat Ualerius libro. vj. capitulo. iij. quorum primus vocabatur Gallus sulpicius. hic publice vxorem repudiauit: quia in publicum prodierat discooperto capite. Secundus vero dicebatur sextus sophus: hic similiter vxorem repudiauit: quia est ausa ludos spectare ipso ignorante. Tertius dicebatur metellius: hic vxorem eo ꝙ vinum bibisset: fuste percussam interemit. Non sic sanctus Job vxorem licet pessimã arguebat: sed secrete ⁊ modeste: Quasi inquit vna de stultis mulierib⁹ locuta es. Job. ij. nec dixit ꝙ fuit stulta: sed quasi vna de stultis loquebatur. ¶ Quarto est vxor diligẽda complete. Istam completionẽ charitatis ⁊ amicitie que debet esse

inter virū ⁊ mulierem apostolus mensurat tripliciter. Primo modo ꝑ dilectionē dei ad ecclesiam q̄ fuit maxima. Alio modo ꝑ dilectionē viri ad corpus ꝓpriū: ⁊ tertio modo ꝑ dilectionē viri ad seipm Pro primo dicit ad Ephe. v. Uiri diligite vxores vestras sicut ⁊ xps ecclīam ⁊ tradidit semetipsum ꝓ ea. Pro secūdo ibidem viri diligere debēt vxores suas sicut ⁊ corpa sua. Pro tertio ibidē vnusquisq; diligat vxorē suā sicut semetipm. Nec mirū Sunt em bone vxores grate in cōuiuendo: condolendo ⁊ cōmoriendo. Un narrat valerius de regina vxore mithridatis. lib. iiij. ca. v. que intantum effusis charitatis habenis virū amauit q̄ tonsis capillis: habituq; virili assumpto: equis ⁊ armis se assuefecit: vt virū fugientē continue ꝑ terras extraneas seq̄ret. Narrat ibidē ḡtrudis exēplū excessiuū. Grate⁹ rhoman⁹ duos appḥēdit angues masculū ⁊ feminā. Nā certificat⁹ fuit ꝑ aruspicē q̄ dimisso masculo vxor sua celerit⁹ moreret dimissa femina ipe moreret. Ille statiz feminā dimitti iussit sustinuitq; i ꝓspectu suo semetipm i interitu serpētis occidi. Scōo sūt ḡte ⁊ pie i ꝓdolēdo. Narrat ēm valerius ibidez q̄ cū lacedemonij a spartanis essent capti ⁊ ad decollanduz in carcere ꝓseruati: cōiuges coꝝ illustris sanguinis velut allocuture perituros viros intrauerunt carcerē impetrato a custodibus aditu: cōmutataq; veste ꝑ simulationē doloris: velatis capitibz eos abire passi sunt: et ita ipsi ⁊ ipse saluabātur. Tertio sunt grate in cōmoriendo. Narrat hieronym⁹ ꝓtra Jouinianū libro. j. Indi ⁊ oēs fere barbari vxores pr̄imas habēt. Apud eos lex est vt vxor charissima cū marito defuncto cremetur: hec ergo cōtendūt inter se de amore viri: ⁊ ambitio certantiū summa est: ac testimoniū castitatis dignaz morte decerni. Itaq; victrix in habitu ornatuq; pristino iuxta cadauer accubat amplexans illud ⁊ deosculans: ⁊ suppositos ignes pudicitie laude contēnens. Eccl̄i. xxvi. Mulieris bone beat⁹ vir. Et nec ꝓpter bona cōiugij supradicta aliqs incōsulte ad nuptias moueatur: notanda sunt verba Hugonis de sctō victore in quodā libello quē scripsit ad quēdam senē volētem nubere ita dicētis. Nō est vxor ducēda sapienti ꝓbato: ꝑmo q̄ studiū phie impedit nec pōt quisq; libris ⁊ vxori pariter inseruire: multa sunt que matronarū vsib⁹ necessaria sunt: videlz p̄ciose vestes: gēme: sumptus ancille: suppellex varia: deinde per totas noctes garrule q̄stiōes: illa ornatior me ꝓcedit in publicuz: hec honorat⁹ ab oīb⁹: ego in cōuentu feminarū miserrima despicior. Cur vicinā aspiciebas. Cur cū ancilla loquebaris. De foro veniens q̄d attulisti. Nō amicū hr̄e possumus. non sodalē Alterius amorē suū suspicat⁹ odiū. Et infra. Adde q̄ nulla ē vxoris electio: sz qualis aduenerit: talis sit habenda: si iracunda: si fatua: si deformis: si ferida cuiuscūq; virtj est post nuptias discimus. equus: asinus: bos: canis: et vilissima mancipia ꝓius ꝓbantur ⁊ sic emūtur: sola vxor nō ostenditur: ne ante displiceat q̄z ducatur. Idē in eodem. Attendenda est semꝑ eius facies ⁊ pulchritudo laudanda: ne si alteram inspexeris se esti-

met displicere. Si totam domū ei regendā cōmiseris seruiendū est: si aliquid tuo arbitrio reseruaueris fidem se hr̄e nō putabit ⁊ in odium vertetur ⁊ iurgia: ⁊ nisi cito consuleris. venena parabit: hec Hugo. Quātū sit vxor occulte molestie viro suo quātūcunq; grata sit extrancis. declarat ille Romanus de quo refert Hiero. ꝓtra Jouī. j. li. Legimus quēdam apud rhomanos nobilem cum eiz amici arguerent quare vxorē formosam ⁊ castam ⁊ diuitem repudiasset: protendisse pedez ⁊ dixisse eis fertur. Hic soccus quē cernitis videtur vobis nouus ⁊ elegans: sz nemo ꝓter me scit vbi me premat. Ad hoc addendū q̄ incōprehensibilis est viro suo vxoris malicia vt frequenter: ⁊ eius impudicitia etiam si vulgo ꝓstat: delusus maritus: iuramentis excusat. Unde narrat Hiero. vbi supra. Lucij sille felicitatē si nō habuisset vxorē metellaz que palam erat impudica: ⁊ quia nouissimū nostra mala discim⁹. idem Athenis cantabat ⁊ silla ignorabat secreta domus sue primū hostium cōuicio didicit. hec Hiero. Unde metrice dicam⁹. Cōiugis ⁊ nati vitiū vir nosse valem⁹. Quodq; domi geritur postremi forte sciemus. Cum cōiunx nat⁹ seruus peccat vel alūnus. Cantica vulgus habet nos tamen ista latent. { Ysa 89

Lectio. XLv.

Oltigena aūt ípiorū multitudo nō erit vtilis ⁊ adulterine plantatiōes vel spuria vitulamina nō dabunt radices altas: nec stabile firmamentū collocabūt: ⁊ si in ramis in tēpore germinauerint infirmiter posite a vento cōmouebunt ⁊ a nimieta te vento ꝓ eradicabūtur. Postq̄z spūssanct⁹ commendauit castitatē cōiugij. Hic redit ad dānandū feditatē adulterij siue ꝓcubit⁹ fornicarij sicut ꝓus fecit pro parte. Est tn̄ hic notandū q̄ omnis hūana ꝑsona duplicem habere pōt bonitatem. vnam sibi ꝓpriam viuendo virtuose in sua persona. aliā ciuilem viuendo ciuiliter reipublice. Unde nō est idem esse bonū virum ⁊ bonū ciuem. Cui⁹ ratio est q̄z bona ꝑsona ōr que viuit ꝓfortiter legi date cōmuniter pro oīb⁹. Sz ciuis bon⁹ nō est nisi q̄ vivit vtiliter ciuitati cuius pars est: modo pr̄⁹ ostēsum est q̄ vt cōmuniter persone de fornicatiōe generate nō sunt morigerate nec bone ꝑsonaliter propter defectum educationis personalis: ideo spiritussanctus hic consequēter ostendit q̄ nō sunt apti ad cōmunitatem ciuilem vnde cōtinuatio talis est. Postq̄z ostendit q̄ generatio ꝓiugalis summe valeret ad continuandum terreni regni perpetuitatem: quia sicut dictum est: imperpetuū coronata triūphat. hic ostēdit q̄ generatio adulterina: sūme disperg̃it terreni regni ciuilitatē. Et circa hoc duo facit: q̄z ꝑmo ostendit q̄ talis generatio nūq̄z poterit iustas leges ꝓ republica ordinare: stante illo principio de fornicatoria generatione continuanda. Scōo ostendit q̄ dato q̄ leges rōnabiles possent ordinare: tales tamen ꝓpter maliciam nullo modo possunt durare. Et tertio super istis assignat rōnem quare. scda ps est ibi. Et si in ramis. A

B tertia pars ibi: confringentur. Circa pmū est sciendum q in oi ciuilitate ordinãda debite: istud requiritur circa leges. Primo q sint ꝯ ordiate: scõdo q sint p ꝯsuetudinem obseruate: t tertio q sint p rões naturales fundate. Modo sic ẽ q seruando leges ꝯcubitus fornicarij iurta sentẽtiã impio ꝫ sup. c. ij. Nullum pratũ sit qõ nõ ptranseat luxuria nostra: nũqz pñt ista p̃dicta obseruari: ḡ illa lex nihil valet. Quãtum ergo ad primũ videlicet q leges ciuiles p tales gentes nunqz poterunt bñ ordinari, pbat sic. Nulla lex põt statui nisi er ꝯordi voluntate gentis alicui⁹: sed talis gens q̃ ex vna parte est ipia in seipsa: t ex alia parte multigena, i. ex distinctis t diuersis generib⁹ educata nunqz bene ꝯordabit in lege statuẽda: ergo talis gens nõ est vtilis ad ꝯstituendũ leges ciuiles: ista ratio exp̃mitur sub hac forma. Multigena autem impio ꝫ multitudo non erit vtilis supple ad aliqõ spectans ad administrationem vite pñtis: qz sicut sunt naturaliter de multis generib⁹: ita etiaz sunt diuersificati in voluntatib⁹: t ideo valde difficile est q gens multum cõmixta de diuerso sanguine: puta de rhomanis: gallicis: anglicis: t bzytonib⁹ sit ꝯcors ad aliquid statuendũ vtiliter qz in tali cõitate quilibet diligit seipm t nullus rẽpublicã. Sicut p oppositũ satis patet. Sint sex vel septez frẽs legitimi q̃ p aliqua ciuilitate vel cõitatez elũ habeant: magis erunt illi ciuitati vtiles q̃ duo de illegitimo sanguine procreati: sicut ptz p exemplum de Machabeis in vtroqz libro p totũ: t hec ẽ sntia illius text⁹. Multigena aũt ipio ꝫ multitudo non erit vtilis. Scõo necessariũ est q leges bñ excogitate sint p approbationẽ longã t cõsuetudinẽ radicate: sed hoc nõ põt fieri in hũano genere dato indifferenter fornicario ꝯcubitu t adulterino. Et rõ est qz tales pgenies non dabit radices altas, i. bonas genealogias antiquas: ꝫ est nõ poterit allegare: sic fecit auus me⁹ sic pau⁹ sic abau⁹ sic oẽs progenitores mei: qz in gnatione illegitima null⁹ posset gradus cõputari: si generatio p solã libidinem regularet. Et hec ratio innuit cũ ór. Et adulterine gnationes nõ dabũt radices altas. Tertio necessariũ est q leges bñ excogitate sint p bonas rõnes fundate: sed hoies lubrici et carnales nunqz ꝫ facere pñt: oẽs aũt legislatores opz esse virtuosos Isti aũt tales nõ sunt, vñ nec stabile fundamentuz collocabũt. Eccli. xlix. Rector fratrũ stabilimentum pli t eiusdez pncipatus sensatus est stabilis. Scõo pncipal⁹ in ista lectione assignat cãm quare pagatio illegitima nõ est vtilis reipublice qz nulla lex durabit hoc state: etiãsi p seniores ordinetur Cuius rõ est qz filij tales nõ recipiũt monita pat⁹ Sicut em rami debile nutrimentũ recipientes a radicib⁹: germinare vel florere pñt sz nõ fructificare: ita nec isti: lz possint incipere virtuose agere: nõ tñ pñt ꝯtinuare. Vñ a qlibet mutatiõe mundi ipsi etiã mutabũtur: ita q licz in iuuentute sua pñas educatiões ad tps recipiant: tñ infirmiter positi: a vento, i. a ꝯtradictiõe mouebũtur, i. ad dissensum a nimietate, i. ab excessu ꝯtradictiõis t tribulationis eradicabunt, i. suã paternã legẽ dimittẽt. Vñ patet q gens adulterina non est vtilis reipublice.

Hic est dubitatio lr̃alis. Primo vtrũ in actu adulterij graui⁹ peccet vir q̃ vxor: videt q nõ, imo equaliter: qz ad penã diuortij ꝓpter adulteriũ iudicantur a pari: ḡ cũ pena debeat adequari pctõ: videtur q equalit̃ peccẽt. Añs ptz. xxxij. q. v. Precepit: vbi ór sic. Si apud nos qõ nõ lz femis eq̃ non lz viris: t eadẽ seruit⁹ pari ꝯditione censet. Itẽ in eadẽ questione xp̃iana: t recitat mgr̃ sntiarũ. iiij. li. di. xxxv. c. j. Xp̃iana religio adulteriũ in vtroqz sexu pari ratione condẽnat: ergo pari pctõ peccant. Ad questionẽ dicendũ q ceteris paribꝫ plus peccat vxor. Notanduz est tñ q q̃tum ad bonũ fidei qua vterqz alteri obligat: equaliter peccant quia equaliter obligãtur: sz vlterius quãtum ad bonũ prolis plus peccat mulier qz causat incertitudinẽ plis. vnde simplr loquẽdo plus peccat vxor adultera q̃ vir adulter. Ad argumentũ in oppositum ꝯcedenduz est: q ad paria iudicant⁹ in cã diuortij: qz illud ꝓpter qõ faciendũ est diuortiũ est fractio fidei: t quãtum ad hoc eq̃liter peccant in actu adulterij, nõ tñ equaliter simplr. Vñ dicendum q ad equalez penã iudicant⁹ sed nõ ex equalibus causis sicut duo fures quoꝝ vnus est in duplo peior alio ad equalẽ penã, videlz suspendiũ iudicant⁹ licet eñ ad equalẽ penã iudicent⁹: nõ tñ sequit⁹ q equaliter peccent: qz mulier peccat ꝯtra bonum fidei t ꝯtra bonũ prolis: t ideo causa diuortij in muliere ẽ maior: licet in vtroqz sit cã sufficiens. Scõo põt esse dubiũ vtrũ fornicando ceteris paribꝫ plus peccet vir q̃ mulier. Dicunt doctores sicut scr̃us Tho. iiij. sntiarũ di. xxxv. q. j. arti. iiij. q vir. Et ratio est qz plus bz de bono rõnis: lz mulier plus habeat de materia tentationis qz magis est fragilis. Sz ꝯtra ista est aug⁹. de adulterio cõiugato ꝫ: t ponitur in canone. xxxij. q. vij. Indignant⁹. Indignant⁹ inquit mariti si audiant adulteros viros pendere similes adulteris feminis penas: tamen tanto grauius eos puniri oportuit quãto mag⁹ ad eos pertinet: t virtute vincere t exemplo regere feminas. Ad istud dicendũ est q licet vir quãtum ad vnã circunstantiã grau⁹ peccet puta q̃tum ad hoc q magis teneatur vigere virtute t ratione: tamen pensando omnes circũstantias mulier magis peccat Beatus aũt augustin⁹ non loquit̃ in dicta auctoritate nisi de sola circũstantia virtutis et rationis que in viro debet pceminere. Hanc tamen viam videlicet q vir plus peccet tenet Petr⁹ de tarentasia dist. xxxv. q. iiij. Sed contrariũ tenet sanctus Thomas et Richardus de media villa in scriptis suis. Auctor vero summe confessorum. li. iiij. ca. xxij. q. ix. respondet ponẽdo verba petri. Dicit enim Petrus q vir plus peccat: t addit in fine idem per omnia dicit sanctus Thomas. li. iiij. qõ tamen salua pace sua nõ est verum: imo dicunt recte contraria. Dicit enim petrus q vir plus peccat ꝓpter redũdantiã rõnis. Thomas vero q mulier quia plus facit ꝯtra bonũ matrimonij. Tertio potest esse dubiũ. Utrum plus peccet ceteris paribus vir adulterando q̃ sacerdos fornicando. Et dico pro nũc q ceteris paribus sacerdos plus

peccat. Ratio est: qz sacerdos solēniter vouit con/
tinentiā ab oi muliere z totaliter se deo dedicauit
vir iurauit mulieri fidelitatem: z ad oppositum cō
tinentie se obligauit si velit vxor hoc est ad oppositum actū: ḡ sacerdos magis se elongauit ab actu carnis: qz vouit ꝙ nūq̄ cum aliqua ꝛc. Item magis solēniter vouit q̄ cōiugatus iurauit: qz votuz suū solēnisatū est per sacrum ordinē qō sacramentū est maioris reuerentie q̄ matrimoniū sicut oēs clerici ꝓfitent: z certitudinaliter hoc est verum: qz illud sacramentū directe z īmediate applicat hominē ad cōficiendū corpus xp̄i verū in sacramēto altaris: qō est maximū qō pōt hoi cōicari in hac vita. Sed ꝓtra nō plus tenetur sacerdos q̄ dyaconus z subdyaconus: qz qñ fit subdyaconus vouet castitatem z ꝓtinentiā solēniter z nūq̄ postea. Dic sunt duo dicenda vnū quotienscūq; postea ordinatur totiens de facto protestatur se approbare votū solēnisatum in ꝑma susceptiōe sacri ordinis. Unde sacerdos facit tres protestationes de obseruanda ꝓtinentia. Secūdo dico ꝙ subdyacon⁹ etiā magis peccat fornicando ceteris paribz q̄ cōiugatus. Et ratio est qz votum suū est solēnius ꝓpter sacramentū qō suscipit z ꝓpter finē ad quē extunc applicatur. Probare autē ꝙ ordo sit solēnius sacramentū q̄ matrimoniū reputo superuacuū. Istam solutionē de fornicatione sacerdotis z adulteri cōfirmo per Can. xxvij. q. j. c. Sicut bonū: z. c. Proposito. In ꝑmo capitulo ꝺr ꝙ vidue vouentes virginitatē etiam z frangentes votū peccant grauius q̄ adulteri: qō apparet esse ꝓpositum. Sz potest responderi ꝙ illud capitulū loquit̄ de viduis que ꝑmo vouerunt castitatē z postea ꝓtrahunt matrimoniū: z hoc est grauⁱ⁹ q̄ vouere castitatē z postea fornicari: verum est ꝙ hec est intentio illius capituli z alteriⁱ⁹ capituli. ꝓposito. vnde vterq; Canō loquit̄ de vouentibz castitatem z postea ꝓtrahentibus. Simile habet̄ de illis clericis fornicarijs. di. xxxij. cos. Ideo istis omissis accipio media plaiora. Primo sic: grauius peccat monialis fornicando q̄ vxor adulterando: sicut dicit Augu. de sancta virginitate: longe ante medium. Sed grauⁱ⁹ peccat sacerdos fornicādo q̄ monialis vel religiosus quicūq; nō infra sacros: ergo grauⁱ⁹ peccat q̄ adultera vel adulter: qz si grauⁱ⁹ peccat q̄ adultera: tunc etiā grauⁱ⁹ peccat q̄ adulter: sicut dictum est in ꝑma dubitatione. vñ videt̄ mihi ꝙ sacerdos est magis solēniter obligatus ad castitatem q̄ monachⁱ⁹ inq̄tum talis nisi forte similr infra sacros z pari rōne magis q̄ sctimonialis: vel quecūq; religiosa inq̄tum religiosa.

Nō.

Lectio. XLVI.

Onfringētur enī rami inconsummati z fructus eoꝝ inutiles z acerbi ad manducandū z ad nihilum apti. Ex iniquis em̄ omnes filij qui nascūtur testes sunt nequitie aduersus parentes in interrogatione sua. Finis z vtilitas humane generatiōis est proles ben⁹ disciplinata in bonis moribz et ad deum cognoscendum z colendum ꝑncipaliter ordinata: talis autem proles honorat deū per obediētiā z parentes exhibendo eis reuerentiā. De tali prole ꝺr Eccl. iij. Filij sapientes ecclia iustorum z natio eorum obedientia z dilectio. Et cito post. Deus em̄ honorauit patrē in filijs. Postq̄z ergo reprobauit generationē vagaz z illegitimā per hoc ꝙ repugnat reipublice z hūanis legibz: hic reprobat eandē ꝑ hoc ꝙ repugnat tā nature q̄ dei legibus. Suadet em̄ natura deo z parentibz exhibere reuerentiā: qz beneficia eoꝝ sunt irreddibilia: sicut dicit Aristo. viij. ethi. Ostēdit ergo dño in ista lectione. primo ꝙ proles male disciplinata deo tribuit rebellionē: secūdo ꝙ parentibz exhibet confusionē. secūda ps ibi. Et iniquis. Describit aūt spiritus sanct⁹ malos parentes z malos filios sub figuratiua locutione radicis z ramoꝝ: vocans parentes radices z filios ramos. ad Rom̄. xj. Et radix sctā z rami. Dicit ḡ primo sic. Cōfringent enim rami incōsumati. Consummatio z cōpletio hois est vniri deo per cognitionē z amorem. Eccl. xliij. Consummatio sermonū ipse est. Unde ois homo a deo diuisus est imp̄fect⁹ et incōsummat⁹. Et qz mali filij indisciplinati sunt a deo diuisi: ideo merito vocant̄ rami incōsummati z isti ꝓfringent̄. Cōfractio importat violentiā in diuisione. vnde mali hoies cōfringent̄ in morte: sed bri z scti suauiter z voluntarie diuident̄. Desiderant em̄ dissolui z ē cuz xp̄o. ad Phil̄. j. vñ qz isti pctōres vellent hic sp viuere nec vnq̄ aliam vitā videre ideo ꝓtra volūtatem eoꝝ dissoluūtur: z ideo merito cōfringi dicūtur in ps. Reges eos in virga ferrea z tāq̄ vas figuli confringes eos. Alia ratio est quia aliter separat artifex ramū solidū ab arbore quā intendit in edificio collocare z aliter ramū putridū: z sic cum q̄ ad nihilum valet nisi ꝑ ignē: nā primū ramū curiose secat: z scōm frangit negligenter nō curando quō cadat. Isto modo deus sanctos recedentes de hac vita quasi delicate dissoluit. qz hoc reperiūt qō prius desideraverūt: z ponit eos in edificio celesti in gloria z honore eterno. Eccl. xxiij. Rami mei honoris z glorie: dicit sapientia que a deo est: sed miseros peccatores paratos ad ignem eternū: confringit totaliter vt cadāt in ignem eternū: sicut ipse per ps. promittit. Confringam illos nec poterūt stare: cadent subtus pedes meos: et patet quare vocat eos ramos incōsummatos et quō ꝓfringentur. Sed ꝙ sint digni sic ꝓfringi ostēdit ꝓsequēter qz si esset arbor q̄ faceret fructū mortiferū vel nullius vsui aptū: digna esset confringi vel succidi. Juxta illud Math. vij. Omnis arbor que nō facit fructū bonū excidet̄: z in ignem mittetur: sed isti faciunt fruct⁹ inutiles z ad nihilum vtiles. i. opera deordinata ꝓtra deū z rectā rationē. Et ideo iustū est eos confringi. Uocāt̄ em̄ opera hois fructus hois: quia sicut a fructu cognoscit̄ arbor et arboris bonitas: ita per opera hominis eius bonitas agnosci potest. Math. vij. Ex fructibus eorum cognoscetis eos: non ex fatua cortice non ex coloris apparentis pulchritudine: nō ex folio ꝙ. i. verboꝝ sanctitate: sed ex fructibus eorū cognoscetis eos: z quia fructus istoꝝ peccatoꝝ sunt

inutiles ⁊ acerbi ad manducandū ⁊ ad nihilū apti ideo dignū est eos in morte cōfringi ⁊ igne eterno
B cemburi. Notandū est ꝙ fructus. i. opera sanctorum sunt ⁊ esse debent alimenta nostra. Nā ex exēplis ⁊ operib⁹ bonoꝝ debemus pficere ⁊ nutriri sicut bō augef ⁊ crescit per hoc ꝙ māducat corpora liter. Et ideo sancti viri ⁊ honeste viuentes: ipsi pascunt oēs xp̄ianos primos ⁊ vicinos suos exēplis virtutē suarū: ⁊ lz hoc oī hoi cōueniat: maxime tñ viris ecclīasticis q̄bus dr Math. xiiij. Date vos illis manducare. Sed p oppositū quidā sunt quoꝝ fructus mortiferi ⁊ acerbi sunt ad manducandū qui veniūt de rapinis in superbia libidine ⁊ iniustitia. Prouerb. x. Fructꝰ impij ad pcm̄. Secunda pars huiꝰ lectionis est ostendere ꝙ ples indisciplinata rependit parentib⁹ confusionem. Et huiꝰ ratio est ista: quādo discipulus male respōdit ⁊ errat in dictis suis sicut ignorās p̄sumptio quedā est ꝓtra magistrū suū qui eū tenebaf docuisse. vnde verecūdiā facit magistro discipulus ignorās: ⁊ famulus inutilis facit verecūdiam dño suo qui cū tenef curialiter educare: modo parentes tenenf esse magistri ⁊ quasi dñi filioꝝ: ⁊ ideo qñ sunt mali ē magna confusio parentū. Eccli. xxij. Confusio p̄is est de indisciplinato filio. Et hoc est quod dr in littera. Ex iniquis enī oēs filij qui nascuntur testes nequitie aduersus parentes in interrogatiōe sua. Pōt tñ spāliter littera legi de illegitime generatis: qui qñ de suis parentib⁹ interrogant: fiunt testes neḉcie parentū: si tñ verū dicant. Fructus coꝝ inutiles.
£ Nota ꝙ in scriptura sacra hō arbori cōparatur. Marci. viij. Video hoīes sicut arbores: habent enī quādam similitudinē viuendo: crescendo: fructum afferendo ⁊ finaliter decidendo. Arbor enīz nō viuit nisi p calorem celestē et humorē terrestrē. Sic nec moraliter viuit hō vita gr̄e nisi p humilitatem ⁊ charitatē: humilitas oritur de terra. i. de intensa cōsideratione ꝙ terreni sumꝰ ⁊ in terrā reuertemur in breui. Unde sicut ille arbores q̄ profundius radices suas in terrā figunt viuūt diutiꝰ ⁊ stant stabilius. Ita illi hoies qui se diligentiꝰ et apertius terrenos esse recogitant: viuūt pfectius vita gr̄e: ⁊ stant firmius cōtra tentationes culpe. Sicut enī arbores plantate in planis vel in vallibus: minus excutiūtur ⁊ fatiganf: q̄z ille que stant in montib⁹. Ita p̄sone humiles refugientes dignitates ⁊ honores ꝓtente de sua simplicitate: viuūt multo quietius in suis cōscientijs q̄z illi ꝙ se ingerunt ad officia ⁊ dignitates ⁊ ambitiōes mundi: ⁊ qz xp̄s summe fuit hūilis: ideo ꝙ suas radices figit ⁊ fundat in xp̄o: viuet ⁊ crescet ⁊ fructū faciet sicut ipse docet. Joh̄. xv. Ego sum vitis ⁊ vos palmites: ⁊ sicut palmes nō pōt ferre fructū a semetipso nisi manserit in vite: sic nec vos nisi in me mānseritis. Ergo sit deꝰ in nobis et maneamꝰ in ipso. De hac similitudine hois ad arborē: loquif Innocentius in de vtilitate ꝓditionis humane. Hō inḉt est arbor euersa: cuiꝰ radices sunt crines: trūcus caput cū collo: stipes pectus cū aluo: rami vlne cū tibijs: frōdes digiti cū articulis. Scōo assimilaf in crescendo: qz q̄uis inferior ps terre adhereat:

potior tñ ⁊ pulchrior terre supueniet tendēs vsus celū. Sic moraliter: licet necessario oporteat nos aliqua sollicitudinē circa terrena b̄re: tñ potior ps voluntatis nostre debet tendere versus celū Esa. xxxvij. Quod saluatū fuerit de domo iuda: et qđ derelictū est mittet radices: deorsum ⁊ faciet fructū sursum. Tertio assimilaf hō arbori in fructū ferendo: sicut enī arbores p̄mo germināt: scōo florent: tertio portant fructus. Ita sm Chryso. omel. xxxij. Germen sunt bone cogitatiōes: flores bone voluntates fructꝰ bone operationes. Math. vij. Arbor bona: fructus bonos facit. Quarto assimilatur hō arbori in cadēdo. Arbor enī q̄ diu creuit: ⁊ tandē p̄cisio deficit: ad illam partē cadit: versus quaz ramos plurimos viuendo extendit. Sic hō moriens ad illā partem cadit: ad quā plures cogitatiōes ⁊ affectiones viuendo trāsmisit: si ue in celū siue in terrā siue cadit in infernū. Eccli. xi. Si ceciderit lignū siue ad austrū siue ad aquilonē vbi ceciderit ibi erit. Est igitur hō moraliter arbor. Sed qđ dolendū est multe arbores faciūt fructus inutiles ⁊ acerbos ad manducādū. Sūt enī quidā fructus peccantū pleni vermib⁹ corrosis: quidā saporib⁹ amaricatiuis: ⁊ quidam pleni sunt humorib⁹ inflatiuis. Primi sunt fructus lasciuie ⁊ carnalis delectationis. Secūdi autē sunt fructus auaricie et mūdialis possessionis. Tertij fructus superbie ⁊ tpalis ambitiōis. Primi inqz sunt fructus lasciuie ⁊ carnalis delectatiōis et hi pleni sunt vermib⁹ corrosis. Videmus interdum pomū pulcherrimū extrinsecus ⁊ apparet valde bonū: ⁊ tñ intrinsecus latet vermis ⁊ inuenif totum corrosum interius. Isto mō suggestio voluptatis apparet exterius suauis ⁊ delectabilis tpe tentationis: ⁊ tñ cum scelus perpetratū fuerit inuenif vermis q̄ corrodit cōsciam: q̄ nisi interficiaf in hac vita: viuet in eternū. Esa. vlti. Vermis coꝝ nō morietur: hic est vermis mordēs ederā sub cuiꝰ vmbra Jonas delectabaf. Jone. iiij. Letatꝰ est Jonas leticia magna et statim post morsuz vermis aruit Edera est par cōscie sub qua Jonas q̄ interp̄taf columba ⁊ simplex ⁊ innocens delectaf: vermis aduenit sub delectatiōe ⁊ statim aruit edera: qz turbaf cōscientia transeunte actu ⁊ p̄manēte reatu: ⁊ ideo valde fatuus est q̄ istum vermē nō interficit q̄z citiꝰ pōt ⁊ sic puer frangēs vel scindens pomū pulchrū de q̄ sperauit se habuisse bonū cibū: reputat se deceptum. De q̄bus loquif apl's ad Rom̄. vi. Quē ergo fructū habuistis tunc in illis in quib⁹ nūc erubescitis. Nā finis illoꝝ mors: sz absit ꝙ tales sint peiores q̄z Cayn de quo legimꝰ Gen̄. iiij. ꝙ obtulit deo de fructib⁹ terre spicas corrosas conculcatas a bestijs ⁊ contritas. Utinā isti inueterati diez malo⁹ qui sunt corrosi p vermes infinitos in conscientijs: conculcati p bestiales delectatiōes a iuuentute sua ⁊ vsq̄z ad senectā ⁊ senīū: vellent tñ in fine dierum suoꝝ offerre se deo ⁊ p̄niam ⁊ sacrificiū vespertinū. Sed nota ꝙ in veteri lege ⁊ in p̄mitiua ecclīa dabanf p̄mitie de fructib⁹ ⁊ frugibus: mō vir dantur decime: ita ecclīa olim habuit vouentes cōtinentiā in iuuentute: ⁊ dabanf de primi fru- £

ctus. Justū est em̄ vt detur sibi de fructib⁹: qz ipse est ver⁹ papa. i. pat̄ patrū: cui clamam⁹. Abba p̄r ad Gal. iiij. Et ió sumite de optimis terre frugibus: t deferte viro mūera. Gene. xliij. Afferam⁹ ergo p̄mitiua terre nr̄e: t p̄mitiua vniuersi fruct⁹. Neemie. x. Secūdi fruct⁹ iutiles sunt fruct⁹ aua' ricie t mūdialis possessionis t isti sunt pleni saporibus amaricatiuis: quicūq; em̄ reb⁹ mūdi incūbit acq̄rendis possidendis vel expendendis: frequenter turbatur t amaricat̄ in corde suo quātūcunq; etiā videat̄ viuere in pace. Esa. xxxviij. Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Aliud etiā est notandū q⁹ comedentib⁹ poma cruda et fruct⁹ īmaturos: sani cibi fiunt insipidi. Sic isti q̄ nimis delectant̄ in diuitijs vl' ꝓseruādis vel dispensandis: cibus aie qui nō perit: cib⁹ verbi dei: cib⁹ deuotiōis ꝓtemplationis et oīonis apparet insipid⁹. Jn cui⁹ figurā legim⁹ Josue. v. q⁹ q̄cato filij isrl' inceperūt vesci fructib⁹ terre p̄missionis: statim defecit eis māna diuine dispensationis: nec ampli⁹ descēdit de celo. Jsto simili mō est de diuitib⁹ habentib⁹ cōsolationē suā: hic in bonis terrenis deficit eis ꝓsolatio quā sancti habēt in diuinis. vñ Aug. j. de trinita. Contēplatio est illa spēs que rapit oēm aiam desiderio tanto ardentiorē q̄sto mūdiorē: t tanto mūdiorē q̄sto ad spūalia surgentē: t tanto ad spūalia surgentem q̄sto carnalib⁹ t terrenis morientē. Sed erquo fructus administratiōis temporaliū est amarus: t tm̄ aliquas p̄sonas in eccl'ia dei opz administrare tēporalia: quō ergo possunt illi fructus dulcorari. Certe dicendū est fm̄ Arist. ij. de vegetabilib⁹ et plantis. Fructus amar⁹ missus in ignem t assatus efficitur dulcis: sicut patet de pomis que sunt acerba t ad comedendū cruda: quādo bene assant̄ ad ignē fiunt satis dulcia. Jsto mō vos qui estis occupati in vita activa circa administrationē tēporaliū frequēter gustatis amaritudines mūdi t tribulationes circa plurima: et ideo si velitis occupatōes vestras facere dulces: oportet vt bene assentur in igne charitatis ne sint crude. j. Cor. xvi. Opera vr̄a in claritate fiāt. Exod. xij. Non comedetis ex eo crudū nec coctū aqua: sz assum tm̄ igni: vt oia facta vestra oia bona q̄ habetis ad honorē dei et p̄mi referatis vtilitatem: qz qui sine charitate amat diuitias fructū non capiet ex eis. Eccl's. v. Et q̄ hoc nō fecerit: timere poterit illud Hiere. xij. Cōfundemini a fructibus vestris p̄pter iram furoris dñi: t Hiere. xxj. Visitabo sup̄ vos iurta fructū studior̄ vestrorū. Tertij fructus inutiles sunt fructus supbie t tpalis ambitionis: t isti sunt pleni humoribus inflatiuis Esa. x. Visitabo sup̄ fructum magnifici cordis tc. Licet em̄ honores t reuerentie suauiter sapiant: tm̄ periculose inflant. De gestis alexandri narrat̄ q⁹ milites sui in india inuenerūt fructus ita dulces q⁹ de eis nō potuerūt satiari: vnde facta est p̄ nimiū eor̄ esum strages t pestis magna inter eos. Sic moraliter fructus bonor̄ t reuerentiarū sunt ita dulces q⁹ difficile est satiari de eis: bonū est tm̄ cū istis fructibus insipidius comedere sal: qz valde expedit affectiones honoris seculi: salire sale discretionis t modestie. Job. vj. Numq̄d comedi poterit insulsum q̄ nō est salo ꝓditum. Sic em̄ ꝓtingit vti honoribus virtuose: qz fatuū eēt docere subditos honorare nisi eēnt qui honores deberēt recipere. Et ió dicit Aristo. vi. topicor̄. q⁹ oēs appetunt honores. Un̄ nō bene diffinit̄ fm̄ eū ibidem ambiciosus sic. Ambitiosus est appetens honores: sed opz addere q⁹ sit deordinate appetens honores. Apponendū est ḡ sal sapientie t discretiōis t sic vtenduz est fructib⁹ honoris laudabiliter. Eccl'i. xxxvij. Et sapiens aie sue sapiens t fructus illi⁹ laudabiles. Hec sapientia est humilitas: qz Prouerb. xj. vbi est hūilitas: ibi est sapiētia: t Ecclesiastic. xj. Sapiētia humiliati exaltabit caput illius. Et hoc est q⁹ de iusto dicitur Esa. xxxvij. Mittet radices deorsum t faciet fructus sursum.

Lectio. XLVII.

Justus autem si mor

i te p̄occupatus fuerit: in refrigerio erit

Duo declarata sunt superius de iustis in finem tertij capituli. Primū est q⁹ si contingat eos diu viuere: carebunt nihilomin⁹ senectutis honore. Secūdum est q⁹ si contingat eos in iuuentute mori celeriter: mors illorum erit in eterno dolore: vt ergo appareat p̄rogatiua iusticie cōtra miseriam culpe. Jn ista parte ostendit q⁹ iustis t sanctis cōuenient duo contraria duorum predictorum: ita scz q⁹ si moriūtur iuuenes: liberabunt̄ a dolore: t paruo tempore non obstante: digni habebuntur senectute t honore: etiam si viuant modico tempore: dūmodo tamen iuste t virtuose viuant. Et circa istud duo facit. Primo ostendit q⁹ liter iusti liberabūtur in iudicio particulari i morte. Secundo quomō malos accusabūt t cōuincēt in iudicio generali in cōmuni resurrectione: in fine capituli. Uenient in cogitatione. Circa primum duo facit. Primo ostendit q⁹ mors iusti in iuuentute non arguit q⁹ deus talem iuuenem non diligat. Secundo assignat vnam causaz quare deus hoc fieri permittit. Secūda pars ibi. Placēs deo Circa primū duo facit: quia primo ostendit q⁹ iustus in iuuentute moriens lucratur eternā hereditatem. Secūdo q⁹ p̄pter defectum etatis nō perdit virtutis felicitatem: ibi. Senect⁹ em̄. Circa primū dicit sic. Justus aūt si morte p̄occupat⁹ fuerit in refrigerio erit: Inter errores p̄tentos in opinione impior̄ posita in secundo capitulo diffuse. istud fuit vnū: q⁹ nulla merces tribuit̄ iustis post hanc vitā: vñ dixerūt: nō est refrigeriū in fine hois t ideo spūssanctus affirmat oppositū ꝓtra istos dicens: q⁹ quōcunq; moriatur iustus in refrigerio erit. Et ratio est quia sicut mali habent refrigeriū in p̄senti: t ideo habebunt ardorem caloris in futuro: ita iusti qui sunt modo positi i camino tribulationis: erunt postea in refrigerio. vñ p̄t dicere illud p̄s. Transiuim⁹ per ignē t aquā et induxisti nos in refrigeriū. Per ignem tentationis. Jn p̄s. Igne me examinasti t nō est inuenta in me iniquitas: t aquam tribulationū. Jn p̄s. Saluū me fac deus qm̄ intra: aque vsq; ad aiam meā. Sz per

contrariuz: iniusti ⁊ reprobi q̄ mō sunt in delicijs tūc ponent̄ in stagno ignis ⁊ sulphuris. Job. xxiij. Ad nimiū calorē trāsient ab aquis niuiū: ⁊ vsq; ad inferos pctm̄ illi⁹. Exemplū ist⁹ iuste tribulatōis de diuite ⁊ lazaro. Luc. xvi. Diues em̄ in tormentis cruciat⁹ dixit. Pater abraā mitte lazarum vt intingat extremū digiti sui ⁊ refrigeret lingua mea am. Et iō iuxta cōsilium ꝓphete Hiere. vj. State sup vias ⁊ videte ⁊ interrogate de semitis antiqs q̄ sit via bona ⁊ ambulate in ea ⁊ inuenietis refrigeriū aiabus vr̄is. Justus ḡ iustitia gñali si preoccupatus fuerit in morte. i. ante naturā etatē mortuus fuerit in iuuentute vel media etate nihilominus in refrigerio erit. Legit̄ de quodaz viro ſrato q̄ mortu⁹ inuent⁹ fuerit sedens inter libros suos in cathedra ⁊ babēs in gremio suo librū aptū: cūqz alij cōpatientes aduenirent ⁊ multū de tā subitanea morte tristarent̄: ꝓsiderātes diligētius inuenerūt manū suā iacentē ⁊ indicē extentū ad textum hui⁹ lectionis. Justus autē si in morte ꝓoccupat⁹ fuerit ⁊c. vñ metrice dr. Mors iusti subita: quam p̄cessit bona vita. Non minuit merita si moriatur ita. Unde lz mors malo ꝓ sit mala: mors tñ bonorum est p̄ciosa in cōspectu dñi. vnde Bern̄. in epla quadā. Bona mors iusti ꝓpter requiē. Melior: propter nouitatē: optima ꝓpter securitatem. Econtra mors peccatoꝝ: mala si quidē in mundi amissione peior in carnis separatiōe: pessima i vermis: ignisqz duplici ꝓtritione. Idem in eadem epla. Preciosa inquit mors sancto ꝝ. preciosa plane tanqz victorie cōsummatio: tanqz vite ianua ⁊ securitatis ingressus. Justus autē si morte ꝓoccupat⁹ fuerit in refrigerio erit. Ista p̄occupatio p̄t dupl'r intelligi Uno mō vt mors veniat ex improuiso fm quē modum dicim⁹ hoiem p̄occupatū q̄n aliqs casus euenit de quo nō cogitauit ⁊ de quo sibi non preuidit. Alio mō potest intelligi p̄occupatio tpis consueti abbreuiatio. ꝑmo mō nullus iustus p̄t p̄occupari: q⁹ eoipo q̄ iustus est: morte p̄meditat̄ ⁊ ad mortem disponit̄. vnde Sene. de naturalib⁹ questionibus. li. iij. Effice morte tibi cogitatione familiarē ita vt si sors tulerit possis ⁊ ei obuiam exire. Secūdo mō iustus p̄t p̄occupari morte q̄n videlicet moritur in iuuentute vel in media etate: vel quando nō putauit. vñ Seneca in. v. epla. Quoz̄dam vitā mors in medio flore p̄scindit alioꝝ interrumpit ipsa p̄ncipia. alterius ꝓtinuata mors: somnus est: alius intercenandū solut⁹ est: ⁊ ideo ista mors ꝓtinue p̄cogitāda est. vñ Seneca epla. xxv. Nihil eque tibi proficiet ad tpantiā omniū rerū q̄stum frequēs cogitatio breuis eui: ⁊ hoc incerti. Quicqd ergo facies respice ad mortem. Dubitatio litteralis vtrū mors sit pena inflicta ꝑ pctō ꝑmi parētis. Quod nō videt̄: q⁹ oē cōpositū ex ꝓtrarijs naturaliter dissoluit̄: corpus humanū est hmōi: ergo ⁊c. Preterea bestie moriūtur q̄ nūqz peccauerūt: ḡ similiter hoies q⁹ eq̄lis ꝓditionis vident̄ in cōpositiōe ⁊ in cōplexiōe: ḡ in resolutiōe. Preterea q̄ rōne mors fuisset inflicta ꝑ primo pctō tanqz pena iusta: eadē rōne dz mō infligi ꝑ quo cūqz pctō mortali: ⁊ sic deberet hō mori q̄stito peccaret. Ad oppositum est Aug. iij. de ciui. dei. c. xv. Cōstat inter catholicā fidē tenētes ipam nobis corporis mortē nō lege nature q⁹ nullā mortē hoī deus fecit: siz merito inflicta est pctis q̄n pctm̄ vindicās deus dixit hoī in q̄ tunc oēs eramus: terra es ⁊ in terrā ibis.

Idē Dyoni. ca. iij. cele. hierarchie. Ad q̄stionem dicendū q⁹ sic: fuit em̄ natura hūana creata cū dono originalis iusticie ꝑ quā aīa habuit p̄fectum dominiū sup corp⁹: ꝓpter qđ potuit corp⁹ viuificare ⁊ regere sine lesione: vl' q̄cūqz infirmitate: ⁊ ideo habuit potētiā nō moriēdi. Istud aūt dominiū fuisset traductū i ꝓlē. vñ fuit datū sibi ꝑ se ⁊ ꝑ suis q̄diu fuissent deo subiecti: q̄n igit̄ peccauit p̄didit meritō istud dominiū: ⁊ iō ipso deserēte deū creatorem suū volūtarie: aīa incurrit necessitatem deserendi corp⁹ suū diffuse declarat btūs Aug. xiij. de ciui. dei in mult̄ capitulis: ⁊ sic de facultate nō moriēdi incipit libere ꝑ se ⁊ ꝑ suis in necessitatē moriēdi. Un̄ dicēdū q⁹ mors est hoi naturalis ⁊ tñ pena inflicta: sicut si dñs daret seruo suo originarie libertatē ⁊ postea ꝓpter ingratitudinē suā ꝓuaret eū tali libertate: tūc seruit⁹ foret illi ⁊ penalis ⁊ naturalis. Ad primū dicendū q⁹ lz sic cōponit̄ hō ex ꝓtrarijs: fuisset tñ ꝑ donū supadditū nature ꝓseruat⁹ a morte. Un̄ verū est q⁹ oē cōpositū ex ꝓtrarijs corrūpitur natural'r. secus tñ fit ꝑ donū supnaturale: sicut dictū est. Ad fm bestie nunqz illud donum habuerūt: sic vt earū aie nūqz deo obedire potuerūt: ⁊ iō in eis nō ē mors pena: sz natura. In hoie aūt lz natura in se ꝓsiderata sit mortalis: habuit tñ donū quo morte carere potuisset: ⁊ iō in nobis est pena qđ in eis est natura. Ad tertiuz Seneca dixit. Licet de dono originalis iusticie nihil sciret q̄stum ad hō q⁹ dicit q⁹ mors natura est hoīs. i. ꝓ̄s naturā siue cōpositionē nature: verū dicit: sz q̄stū ad sc̄m falsum dic̄t: q⁹ pena est cuz sit ex spoliatiōe doni p̄habiti vt ꝓus dictū est. vñ Anselm⁹ in meditationib⁹ suis. O dure ⁊ durior casus. Heu quid perdit hō ⁊ qđ inuenit hō. Perdidit beatitudinē ad quā fact⁹ est: ⁊ inuenit morte ad quā fact⁹ non est. Illo die venient⁹ a patria ad exiliū: a visione in cecitatē: a iocūditate imortalitatis ad corruptionez mortis. Misera ꝓditio: grauis dolor: gue dānū: graue totū. De morte breuiter notandū ē mors debet sp̄ p̄meditari: mors non p̄t declinari: mors non debet timide formidari. Primo dico q⁹ mors debet ꝓtinue p̄meditari. Fatuū est facere prouidentiam ꝓtra illud q̄n ignorat̄ futurū: ⁊ dimittere prouidentiā ꝓtra illud qđ scitur necessario fore futurum. Fatui sunt q̄ ꝓtra natale xp̄i modo prouidēt vestimenta robas ⁊ cibaria: ⁊ tñ nescīt an natalicia expectabunt: ꝓtra mortem aūt nihil prouident q̄ tñ certissime est futura. vñ Seneca epla quadam Nullius rei meditatio tā certa ē: ad cetera em̄ exercemur fortassis superuacuū: aduersus paupertatē p̄parat⁹ est anim⁹ q⁹ nō sunt p̄mansure diuitie: ad ꝓtemptū dolorꝝ nos armam⁹ q⁹ a nobis nunqz exiget hui⁹ rei veritatis experimentū: qđ est stultius q̄ fastidiose mori: ⁊ ideo iuxta consiliū sapientis Eccli. xiiij. Memor esto quoniā mors non tardabit. Et certe defect⁹ memorie ⁊ cogitationis fa-

Bernard⁹

Seneca.

ct nos imperatos ante morte ꝛ ad moriendū iner
pertos qñ necesse est. vñ Seneca. Quid est quod
nos pigros ꝛ inertes facit. Et rñdet. Nemo nr̄m
cogitat qñ sibi ex h̄ domicilio migrandi sit: sic ve
teres inq̄linos indulgētia loci ꝛ ꝓsuetudo etiā iter
iniurias detinet ius aduersus corp⁹ eē liber tan
q̄z migratur⁹ habita ꝓpone qñq̄z eius cōrubernio
esse carendū: fortior em̄ eris ad necessitatē exeūdi.

Scō mors nō pōt declinari. Vñ notat moral'r
Aug⁹. xiij. de ciui. c. ij. q̄ istud verbū morior eris.
nō potest fm̄ bonā grāmaticā declinari more alio
rum verboꝝ. Dicit em̄ sic. Nō importune neq̄z in
congrue arbitror accidisse ꝛ sine industria huma
na: iudicio forte diuino: ꝛ hoc verbuz qō est morir̄
in latina lingua nec grāmatici declinare potuerūt
ea regula q̄ cetera talia declinant̄: nā ab eo qō est
oritur fit verbū ꝓteriti tpis ortus est. Et si q̄ sūt
similia q̄ etiā ꝑ ꝓteriti tpis participia declinant̄
ab eo vero verbo qō est morir̄: si queram⁹ ꝓteriti
tpis verbū: solent respondere mortu⁹ est: vlīa ge
minata sic em̄ dr̄ mortu⁹: quō fatuus arduus car
duus ꝛspicuus ꝛ si q̄ sunt talia: qñ nō ꝓteriti tpis
sed qñ noīa sūt sine tpe declinant̄. Istud autē q̄si
D nec declinetur qō declinari nō pōt ꝓ participio
ꝓsentis tpis ponitur nomen cōuenienter itaq̄z fa
ctum est vt quēadmodū illud qō signat qō nō pōt
agendo: ita ipm̄ verbū nō potest declinari loquen
do: hec Aug⁹. Et ideo ꝓcedit vnus antiquus doc
tor q̄ vniuersi dicimur mortui: quia sicut ille dici
tur fatuus cui inest fatuitas: ꝛ ille ardu⁹ cui inest
arduitas: ꝛ ille albus cui inest albedo. Ita vere il
le dr̄ mortuus cui inest mors: sz nobis inest mors
quasi a ꝓncipio vite vsq̄z ad finē: ergo sumus veri
mortui: ideo dr̄ Sap̄. v. Nos nati cōtinuo desini
mus eē: ꝛ. ij. Reg xiiij. Oēs morimur et q̄si aque
dilabimur in terrā. Et si obiciatur q̄ cōtraria nō
possunt simul inesse eidē. Respōsio q̄ viuū ꝛ mor
tuū nō sunt cōtraria sed ꝓuatiua: ꝛ mors accipitur
dupl'r. Primo mō est ꝓuatio vite totalis. Alio mō
est ꝓuatio vite partialis. ꝓmo modo est terminus
ꝛ finis vite. scō mō stat cum vita. Est etiā ꝛ aliud
apud grāmaticos admirandū figurariuū pene na
ture humane ꝑ primo pctō inflicte: sicut notat au
ctor libri q̄ vocat catholicon: ꝛ est de ista nota ne
gationis non. In tota em̄ grāmatica latinoꝝ non
sunt nisi tria verba in que trāsire pōt hec nota ne
gationis ꝑ cōpositionē ꝛ sunt ista. volo: scio: queo:
addit̄ em̄ nō ad istud verbū volo: ꝛ dr̄ nolo ꝑ cōpo
sitionē: additur ad scio ꝛ dr̄ nescio: addit̄ ad queo
ꝛ dr̄ nequeo: ad reliq̄ aūt verba addi pōt ꝑ appōsi
tionē tantū ꝛ nunq̄z ꝑ cōpositionē: sicut dicim⁹ nō
curro nō lego ꝛc. Cū igitur ista tria verba act⁹ de
signent triū potentiarū aie: volo actū potentie ap
petitiue: scio cognoscitiue: ꝛ queo motiue: ad ostē
dendū q̄ hō in istis trib⁹ viribus est debilitatus ꝛ
diminut⁹ per pctm̄ originale: additur signāter no
ta negatiōis ꝛ ꝓfusionis istis trib⁹ potentijs ꝑ cō
positionē ad denotanduz q̄ in istis trib⁹ potentijs
sum⁹ ꝑ pctm̄ naturalr defectiui. Et est satis mira
bile siue a casu siue a ꝓposito fuerit ordinatum.

Tertio mors nō est timide formidanda: qz sicut
dicit Seneca. Sapiens securius morit̄ q̄z nascit̄.
vñ Crisosto. omel'. x. sup̄ Matheū. Mors nimiū
necessaria est nature iā corrupte: q̄ nō est fugienda
sed pot⁹ amplectenda: fiat ergo volūtariū qō est
necessariū futurū. Offeram⁹ deo ꝓ munere qō
ex debito tenemur reddere. Jtē Cassiod. sup̄ ps.
Bti ima culati. Quis tpalē mortē metuat: cū eter
na vita ꝓmittit̄. Quis labores carnis timeat: cuz
in ꝑpetua requie se nouit collocandum. Eccli. xlj.
Noli metuere iudiciū mortis. Prouer. xiiij. Spe
rat iustus in morte sua: nec mirū qm̄ iustus si i mor
te ꝓoccupatus fuerit in refrigerio erit.

Lectio. XLVIII.

Enectus enim vene
S rabilis est nō diuturna neq̄z numero
annoꝝ cōputata: cani aūt sunt sensus
hoīs ꝛ etas senectus vita īmaculata. Intentio spi
ritussancti in lectione p̄cedenti ꝛ in ista est declarare
q̄tum hoī cōferat bona vita: ꝛ q̄tū hoī vita mala
noceat. Facit em̄ hoī vita viciosa duo mala: quia
reddit eū dānabilē in morte eternal'r ꝛ in vita ab
hoīabilē tpaliter. Et hō dictū fuit superius. Mali
hoies si morianꝰ in iuuētute: morienꝰ in dolore: si
gaudeāt senectute: carebūt honore. Per oppōsi
tū aūt viri iusti habebunt duo bona: q̄z habebunt
etiā si morianꝰ iuuenes ista duo: q̄z erūt sine sene
ctute deo acceptabiles ꝛ hoīb⁹ venerabiles. Post
q̄z igit̄ in ꝓ precedenti declarauit spūssctūs q̄ hō
virtuosus in iuuentute moriēs est deo acceptabi
lis: q̄z iustus si in morte ꝓoccupat⁹ fuerit in re
frigerio erit. hic oñdit q̄ hō virtuosus in iuuentute
moriens est hoīb⁹ venerabilis nō obstāte vite bre
uitate. Et circa hoc duo facit: q̄z ꝑmo repmit va
nitatē. Scō o erpmit veritatē: ibi. Cani aūt sunt.

Circa primū est aduertendū q̄ quidā imaginan A
tur q̄ sola etas quōcunq̄z viterit: faciet eos vene
rabiles ꝛ dignos honore qō non est verū: imo sola
virtus reddit hoīem dignū honore: ꝛ iō q̄ vult ha
bere honorē in senectute: faciat opa laudabilia in
iuuentute: nā honor est exhibitio reuerētie in testi
moniū virtutis. vñ Aristo. iiij. ethi. c. v. Scōm vir
tutē aūt solus bon⁹ honorādus ē. In cui⁹ figurā
est bñ notabile qō narrat Aug. v. de ciui. dei. c. x. q̄ Aug⁹. v. de ciui. ꝛ
romani duas edes. i. tēpla honoris ꝛ virtutis cō
iunctissimas sibi fecerūt sic ordinatas q̄ null⁹ ad
templū honoris posset accedere: nisi ꝑ⁹ ꝑ tēpluz
virtutis trāsisset: ad denotandū q̄z via vera ad ho
nores est sola virt⁹. Et hō est qō dicit spūssctūs in
lectiōe hodierna. Senect⁹ em̄ venerabilis est: nar
rat Seneca in epla. cxiij. li. v. q̄ nestor hō quidam
tantū gloriabat̄ se diu vixisse q̄ inscribi suo monu
mento iussit se. xcix. annis vixisse: quem deridēdo
Seneca subiūxit. Quis eam etatem ferre potuis
set: si ꝓtingisset centū ānos implere: quasi diceret
licet centenariū numerū impleuisset: adhuc breue
fuisset: ꝛ subdit. Quō fabula sic et vita: non q̄z diu
sed q̄z bñ acta sit refert. Nihil ad rē ptinet quocū
q̄z loco desinas: quocūq̄z voles desinere: tantum
bonā clausulam impone. Fabulam vocat carmen
Et vult dicere q̄ nō prolixitas eloquētie sed boni

tas sententie cómendatur in carmine. Et eodem modo in vita humana nō diuturnitas annoꝝ. sed virtus moꝝ hoiem dignū reddit honore. Sic igit̄ rep̄mitur vanitas coꝝ qui ꝓpter solius tp̄is senectutem p̄uilegiū honoris sibi vendicant: vbi virtutis meritū nō p̄cessit. Tūc ibi. Cani aut̄. Repr̄essa vanitati exp̄mitur veritas ꝛ est ista ꝙ ad hoc ꝙ hō dicatur vere venerabilis duo requirūtur. videlicet sapientia mentis. ꝛ mūdicia carnis. Primus tangit cū dicit. cani autem sunt sensus hois. i. sensus hois. loco canoꝝ. i. senectute computātur. qr sicut dicit glosa. Ille bene canus est qui est bñ sensatus. Et bene p canos sensus sapia designat̄. sicut em̄ deficiēte naturali calore corporis crescūt cani capitis: ita deficiente incētiuo vitioꝝ vel saltem frigescente canescūt sensus mētis. Eccli. xxv. Quā p̄ciosum canicies iudiciū: ꝛ p̄sbyteris cognoscere consilium: q̄ p̄ciosa veteranis sapia ꝛ gloriosus intellectus ꝛ ꝙsiliuꝫ. vñ Aristo. vij. phi. Neq̄ em̄ infantes p̄nt addiscere: neq̄ iudicant similiter seniby qr in pueris abundant humores turbationes ꝛ motus: sicut ibidem dicit cōmentator cōmēto. ij. Scōm videlicet mūdiciam carnis tāgit: cū dicit Etas senectut̄ vita imaculata quasi diceret Ille est bene senex q̄ est sine macula pcti: ꝓpter ista duo: mentis sapientiā: ꝛ carnis mūdiciam dictum est Danieli a toto populo israel. Dañ. xiij. Veni sede in medio nostrum ꝛ iudica nobis quia deus dedit tibi honorē senectut̄: ꝛ ibi narrat hist̄oria quō duos senes iudices de falsa condēnatione susanne confudit cū esset iuuenis ꝛ quasi puer etate. vñ de ibidem p̄mittitur. Suscitauit deus spm̄ pueri iunioris. B Querit̄ circa hanc litterā. vtrū malus senex possit in articulo mort̄ vtiliter penitere. Videtur ꝙ nō. qr oīs qui vere penitet dimittit pcta. sed talis nō dimittit pcta sed a pctis dimittitur. ḡ vere nō penitet. Minor ptz ꝑ Aug. in sermo. quodam de pnia: ꝛ allegat̄. iij. senten. dist. xx. ca. i. Si vis penitentiā agere q̄n peccare non potes: pcta tue dimittūt: nō tu illa. Preterea de nullo penitēte vtiliter est dubiū q̄n saluabit̄ sed de penitente i extremis dubitat Aug. in sermone p̄dicto loquēs de tali. Si securus hic exierit: ego nescio: penitentiam dare possumus: securitatem nō. Nūq̄d dico ꝙdēnabitur: sed nec dico saluabit̄. Preterea nullus q̄ penitet: timore ꝛ necessitate ductus penitet vtiliter. sed talis videt̄ sic penitere. vñ Aug. Nemo expectat necessitatē quādo iam peccare nō potest. Arbitriū em̄ libertatē q̄rit deus nō necessitatem: ḡ talis nō penitet vtiliter. Preterea null⁹ vere penitet nisi cū ꝓposito satisfaciendi: sed talis q̄ scit se moriturū: scit ꝙ nō potest satisfacere: ḡ hoc nō ꝓponit: ergo iutiliter penitet. Pōt ꝙfirmari: quia fm canō. talis nō est penitentia imponēda sed inotescēda. xxvi. q. vij. Ab infirmis. ꝛ iij. sentē. di. xx. c. iij Preterea Eccli. xvij. Uiuus ꝛ sanus cōfiteberis dño: ḡ sicut pnia nō valet nisi in vita: ita nec videt valere nisi in sanitate. Ad oppositū arguit̄ q̄diu in homine manet ptās peccādi: manet ꝛ potestas penitendi: sed ptās peccandi manet in homie vsq̄ £ ad mortē q̄diu est liberi arbitriū: ergo ꝛc. Prete-

rea latro in fine penitens inuenit misericordiam. Luce. xxiij. Ad questionē dicendum ꝙ ad penitentiam vtilem duo faciunt: dolor de p̄teritis: ꝛ p̄positum cauendi de futuris: ꝛ qr quilibet habens vsum rōnis q̄tūcunq̄ peccauerit: ꝛ quātumcūq̄ sero: pōt habere ista duo: ꝛ ideo ꝓcedendum est ꝙ pnia quātūcunq̄ sera vtilis esse pōt. licet de ea cōfidere sup̄a modum sit periculosuꝫ. vnde ad questionē dicendum ꝙ malus senex potest in articulo mortis vtiliter penitere: ꝛ hoc accidat valde raro. Penitentie em̄ taliū quādoq̄ timore pene. p̄cedūt nō amore iusticie: sicut de antiocho dr. ij. Mach. c. ix. Orabat autem sceleste dñm a quo non erat misericordiā ꝓsecuturus. Ad p̄imū ergo dicendum ꝙ pcta dimittunt hoiem q̄tum ad effectum q̄n fit impotens corpore nō tm̄ hoiem dimittunt q̄tum ad affectum: ꝛ ideo adhuc est in sua potestate affectum peccandi dimittere. Ad scōm ꝙ Augustinus nō dubitat q̄n sera pnia sit vtilis si sit vera sed dubitat an sit vera ꝛ p̄procedēs ab amore iusticie. an a timore pene. vñ in p̄s. vocatur sera penitētia sacrificiū vespertinū: ꝛ ido si sit vera sufficiat ad salutem. Ad tertiū ꝙ contingit penitentiā fieri a tali libere q̄tum ad affectum peccandi vt dictum est. Ad quartū dicendum ꝙ talis habet ꝓpositū satisfaciendi sub ꝙditione si posset ꝛ hoc sufficit diuine misericordie: qr si hō vellet facere qđ in se est ad pniam. deus facit qđ in se est ad misericordiaꝫ Et ideo licet penitentia nō sit imponenda absolute sed inotescenda fm canones. tn̄ estimo ꝙ vtile est eis penitentiā certam imponere sub ꝙditione si cōualescāt: quia frequēter de periculis maximis hoies euaserunt ad vitā. Ad q̄ntum de ecclīastico xvij. dicendū ꝙ ꝙfiteri in vita est necessitatis: quia ibi dr. Añ morte ꝙfitere dño: a mortuo enim q̄si nihil perit ꝙfessio: sed ꝙfiteri in sanitate est securitat̄ vnde p̄imū cadit sub p̄cepto: scōm sub ꝙsilio: et iō nō est simile de vita ꝛ sanitate. Senectus em̄ venerabilis. D Notandū est circa senectutez bonam: ꝙ ipsa est diligenter venerāda videz sicut medicamen incōtinentie: sicut moderamen insolentie: sic examen experiētie: ꝛ sicut libamē pnie. Primo est bona senectus in sanctis seniby veneranda: sicut medicamē incōtinentie. vñ Seneca in epl̄a quadā Gratias ago senectuti. q̄cquid debebam velle nō possum. Cessare em̄ dz in senectute quicq̄d voluptatis. quicq̄d lasciuie: q̄cquid illecebre placuit in iuuentute. vñ Seneca. ij. declamationū. declamatione. vj. Adolescēs luxuriosus peccat: senex insanit. vñ Tull⁹ de senectute. O p̄clarū munus senectutis siquidē aufert nobis qđ est in adolescentia vitiosissimū. s. libidinem corporis. In cōmendatione senectutis dicit Ambr̄osius ad valentinum Erubescat senectus q̄ se emendare nō potest. Nō em̄ canicies cōmendata est annoꝝ: sed moꝝ. Itez Ambr̄osi⁹ in exameron. lib. j. Senect⁹ inq̄t est in bonis moribꝫ dulciorꝫ in ꝙsilijs vtiliorꝫ in cōstātia subeundi mortē paratiorꝫ ad rep̄mēdas libidines fortiorꝫ ipsa q̄ꝫ infirmitas corpis sobrietas est mētis. Sed caueant sibi senes tpe et̄ iuuenes virtutis illud qđ in cōmendationē senectut̄ dicit Ambr̄o/

sius vbi supra. Sūt em̄ q̄dā senes ita male habituati in voluptatib⁹ q̄ dolent vt videt q̄ nō sūt vt solebant ad voluptatē potētes: delectant audire etiā t cōfabulari de turpib⁹: delectant imaginari de vilibus: t sicut nō vescentes carnib⁹ delectant in brodio: sic illi cū priuātur opatione fruunt imaginatione. E Sed nota q̄ oē peccatū incurabili⁹ ē in sene q̄z in iuuene. Querit em̄ Aristoteles in problematib⁹ pte. j. c. xxviij. ꝓpter quid i hyeme pauciores sunt egritudines q̄z in estate: mortifere vero magis in hyeme: t respondet q̄ in estate parua quidē occasione fiūt egritudines: in hyeme vo nō quia parue occasiones citius digerunt in hyeme. Unde illa q̄ fiunt a maiori occasiōe: merito peiora sūt t magis destructiua: hmōi aūt sunt q̄ i hyeme oriuntur. Et hypocras in amphorismis suis. Senes iuuenib⁹ frequēter min⁹ egrotāt: cūq̄z eis cronice egritudines fiūt: ml'ti ex eis cōmoriuntur. Moraliter sicut sanitas corpis est equalitas humorum. Ita sanitas spūalis est temperantia passionū t distemperātia eaꝫ infirmitas spiritualis. Estas est iuuentus: hyems senectus. Ueꝫ est igitur q̄ plures t frequētiores accidūt infirmitates spūales in iuuene q̄z in sene: q̄ multo plures sunt occasiōes tā ex cōplexiōe calida q̄z ex iuuenili inexperientia: sed certe iste infirmitates sūt ml'to curabiliores q̄z sunt in senib⁹: q̄z si accidant in senib⁹ vix curant. Exemplū de Salomone. iij. Reg. xj. cap. vbi dicit. Cū esset senex deprauatuz est cor ei⁹ per mulieres. Et causa est q̄ tales infirmitates spūales ꝓcedunt ex malicia magna: t tales fuerunt illi senes de q̄bus dr Daniel'. xiij. Egressa est iniq̄tas a senib⁹ iudicibus q̄ videbant regere ꝓplm. Et iō notanduz est q̄ habit⁹ bene viuendi acq̄rendus est in iuuentute si homo velit sancte viuere in senectute: nec aliq̄s de senectute nimis cōfidat: q̄ q̄dā qui in iuuentute euaserūt: in senectute turpiter ceciderūt: sicut ille q̄ lx. annis virgo vixerat: in codē aūt anno corrupt⁹ obijt. Et ideo signanter orat ps̄. Ne pijcias me in tpe senectutis. Scōo veneranda est senectus: q̄z ipsa est moderamen insolentie. Omnes em̄ boni senes debēt arguere insolētes et informare sine timore. Un̄ narrat Valerius li. vj. ca. ij. de quodaz sene q̄ de his que suis temporib⁹ apud romanū populū agebantur liberrime loq̄batur increpans arguendo t dissentiēs factis maiorū. Hic dū ab amicis moneret qua audacia ita effreniter diceret oīb⁹ vitatē. ille rndet. Due inq̄t res mihi licentiā pbent. Orbitas t senectus. Uoluit dicere q̄ ille q̄ est iuuenis t aspirat ad ardua sperās ꝓmotiones t officia: necessario habet adulari frequēter. Sed cōtra hoc fuit senex t ideo senectus dedit ei auctoritatē. Item senex habēs filios vel filias ꝓmouēdas: lz nō pro se tm̄ ꝓ prole frequenter mentitur vel saltē dissimulat veritatem. Hic aūt quia prole caruit t similiter senex fuit: iō a veritate dicēda nulli offendenti pepcit. Sed certe modernis temporib⁹ nōnulli iuuenes obaudire nō obedire volūt senioribꝫ: t verificat interduz illud Esa. iij. Tumultuabit puer cōtra senem: et ignobilis cōtra nobilem. Non sic erat inter romanos antiquitus: sicut narrat Vale. li. ij. c. j. vbi dicit gn̄aliter iuuentus senectuti: ita circūspectū honorem tribuebat tanq̄z oēs maiores natu cōmunes adolescentū essent patres. Et ideo inter duodecim abusiones due sunt: senex sine religione: et adolescēs sine obedientia: sicut em̄ dicit tull⁹ de senectute. Senex in hoc melioris ꝯditionis est: q̄z q̄ sperat adolescēs ipse ꝯsecut⁹ est. Ille vult diu viuere: iste diu vixit quāq̄z mihi nec diuturnū videtur quicq̄z in quo est aliq̄d extremū: sed quales senes debēt esse q̄bus merito debet honor t amicitia docet. Tull⁹ in eodē. Senectus inquit honesta est cū suum ius retinet. Sicut adolescētem in quo est senile aliq̄d sic t senē in quo est adolescētis aliquid. ꝓbo q̄ qui sequit corpore voluptates senex esse poterit aīo nūq̄z. vñ meretrice. Res est grata senē iuuenili esse iocundum. Gratius est iuuenem moribus esse senem. Unde t in adolescente esse debet aliquid senectutis: t in sene aliq̄d iuuentutis. vt sic senes cū iunioribꝫ laudēt nomē domini. Laueam⁹ ergo senes ne nōie solo suffragio etatis: solo patrocinio canicie: honorē nobis auctoritatis ad alios arrogem⁹. Un̄ idem Tullius in eodez: Nō tā cani nō tā ruge auctoritatē repēte accipere possunt: sed honesta acta t superior etas fructus capit auctoritatis extremos: t ideo vtutes in iuuentute cōgregāde sūt. Juxta illud. Prouer. xxij. Adolescēs gradiens iuxta viā suam t cū senuerit nō recedet ab ea. vñ Seneca. Juueni ē parcendum t seni est vtendum. et Eccī. xxv. Que in iuuentute tua nō cōgregasti quō in senectute tua inuenies? Tertio veneranda est senectus quia est examen exientie. Est em̄ senectus q̄si thesaur⁹ sapiētie examinate t perperte t ideo vbi desunt senes vl' experti nunq̄z dabuntur sana consilia. Propt' qō dicitur. iij. topicorū. Nemo iuuenes eligat in duces eo q̄ nō cōstat eos esse prudētes. Unde t in exercitu alexandri nemo nisi seragenari⁹ exercitum duxit: t hinc est q̄ nō ꝓpter senectutem neq̄z decrepitam etatē p̄sbyteri dicunt: sed ꝓpter sapientiam di. lxxxiij. c. Porro. Unde presbyter grece senex latine dicit non ꝓpter etatem sed ꝓpter sapientiam que in eis debet esse. Sed cōtra p̄sbyteros hoc ē malos seniores ad litterā inuehit petrus in aurora t loquitur cōtra canos senes qui pretendūt maturitatē in crimbus t seruant leuitatem in moribꝫ Bonos aūt ē t morigeratos nō tangit: t dicit sic Canicies ēt mētiri nouit t albā: Nō semp retinet alba senecta fidē. Albi tempibus vigorem moribꝫ equant. Tēpora cana niuē corda dolosa picē. Nō potest ipsis irasci moribus etas. Que stupet in semo nō senuisse senes. Multi aūt ēversus elegāter ponunt quos transeo ne videar poetas allegasse diffusius q̄z prophetas. Tamē de quibusdam p̄sbyteris t curatis subiungit versus quos expedit saltē semel audisse t sic dicit. Uis tibi depingi breuib⁹ premissa sequuntur. Utres seu ventres dolia seu dolos. Curant nō aras non vera sed era. Non equum sed equos: nō opus sed opes. Et infra. Libras nō libros relegunt parentq̄z monere. Nō montis pcio nō prece quēq̄z iuuant. Nō alia

ter bon⁹ q̄si aliis p̄ bēs iter
ter mal⁹ q̄si p̄ aliis bibēs ter

ructare sed alea nocūt. Pl⁹ in salmone q̄z salomo ne legunt. Istos versus allegat Brito de hac dictione p̄sbyter. Et subiūgit q̄ fm hāc expositionē p̄sbyter melio⁹ dr̄ p̄ alijs bibēs ter q̄z p̄bens alijs iter Quia vovl' oēs senes sum⁹ vl' senes eē intēdim⁹ si de⁹ voluerit: lz b̄ nō sit p̄fectorū appetere: absolute tn̄ vt cōiter appetūt omnes hoies moti magis instinctu nature q̄z fide: qr̄ inq̄z ita est. bonū est q̄ cōditiones senectutis q̄s ponit Aristo. ū. rhetorice audiamus. Senes inq̄t moribus in passionib⁹ fere iuueni⁹ p̄trarij sunt: qm̄ diu vixerūt z in ml'tis deceptī fuerūt z erpti in plurib⁹ negocia esse prava: ideo nihil assertiue dicunt: lz in oibus apponūt forte: z omnia agūt remissius q̄z oporteat: oia in turpius p̄sideranť z male suspicant̄ ꝓpter incredulitatem. Incredulī autē sūt eo q̄ multa mala erpti sūt Et ꝓpter hoc etiā nō amant valde neq̄z odiunt qm̄ sic erpti sunt z magnanimi nō sunt: qm̄ in multa vita abiecti fuerūt z humiliati neq̄z aliq̄ magnuz z honestum sz solū ea que ad vitā necessaria sūt cōcupiscunt: z liberales nō sunt qm̄ erpti sunt q̄ facile est abijcere necessaria z difficile acq̄rere: z timidi sunt a naturali cōplexione. frigidi enī sunt. Unde vitā p̄parauit senect⁹ formidini: z ideo q̄ natura calidi sunt audaces sūt z magis amāt viuere in vltima die q̄z p̄ma: quoniā ꝓcupiscentia est eius q̄ deficit: deficit aūt eis tāto plus quāto diuti⁹ viuunt et sunt amatores sui magis q̄z oportet. Hec ei pusillanimitatis mos est q̄ in eis viget: z ꝓpter h̄ magis amāt honestatē ꝓferentia q̄z ꝓuenies ipsis bonum honestū. Silr z inuerecundi z difficilis spei et debilis ꝓcupiscētie z magis rōni viuūt q̄z mori vel virtuti. Et acute ire sūt qm̄ in tristicia viuunt que ad irā disponit: z miserativi sūt qm̄ oēs sue debilitati z miserie cōparticipes putāt z hoc ē miserabile. Nō sūt autē lusiui sz plāctiui. hec Aristo. Innocentius etiā de vilitate cōditionis humane. Senectuti familiaris hec ē loquacitas. Thesaurum in sepulchrō ponit q̄ semen heredē facit: senex facile ꝓducit: difficile reuocatur: cito credit: z tarde discredit: tenax: z cupidus: tristis z querulus: et velox ad loquendū: tardus ad audiēdū. laudat antiquos: spernit modernos: vituperat p̄sentia: cōmendat p̄terita: suspirat z anxiatur: torpet z infirmatur. Audi poetam. Multa senē circūueniunt incōmoda. hec Innocenti⁹. Propter hec autē nō cōtēnendi sz supportādi sunt senes. Nā isti defect⁹ sunt oibus cōes. Uel enī tales erim⁹ vel citi⁹ moriemur. Unde Eccī. viij. Ne spernas hoiem in senectute sua eteni er nobis senescūt. Et Leui. xix. Coram cano capite consurge z honora p̄sonam senis

ioes genectus bonas

Quarto senectus ē venerāda: qr̄ est libamen penitentie. Est enī libamē sacrificiū: z libare idē ē q̄ sacrificare: sicut dicit Huguitio. Dis autē senex tenetur seipsum in penitētia sacrificare deo vl' saltem p̄ contritionē z disciplinam veteris vite: quia sacrificium deo spiritus cōtribulatus. Istud est sacrificium vespertinum de quo loquebat̄ apostol⁹ ij. Timo. iiij. Ego enī iā delibor: z tempus mee resolutionis instat. Seneca in epla quadam imaginatur q̄ vita nostra est quasi nauigium in mari et

q̄ q̄z diu viuimus nauigam⁹: z tandē in senectute applicamus ad portū: z tūc sicut naute recolligūt instrumēta z vasa nauis q̄b⁹ nauē mouerūt: ita debemus nos sensus nostros intentionē z p̄sideratiōnē z sollicitudines seculares recolligere totaliter ad nosmetipsos ad virtuose viuendū. vñ dicit sic Incipiamus vasa in senectute colligere. In freto: hoc est in mari vitim⁹: moriamur i portu. Sed h̄ est inuehendū p̄tra duo gña senū quorū aliq̄ senectutem accusant nec eā sciūt sustinere: quā tn̄ semper appetierūt habere. Cōtra istos rōabiliť tā Seneca q̄z tullius sic accusant Tulli⁹ in libro suo de senectute sic dicit. Tanta in hoibus stultitie incōstantia ac puersitas ē q̄ oēs etatē vt adipiscantur eroptant: eandem adepti accusant. Seneca vero in epla. viij. tali sic conquerēti loquiť deridendo. Ue si te inquit dolor inquietat: epule erūt parum dulces: detrimenta p̄tinua. hec est senis querela. Propi⁹ accedā dicit Seneca. de capite tuo timuisti: z respōdet. nesciebas te hec optare cū optares senectutē tuā. oia ista in longa vita sūt: quē admodum in longa via puluis z lutū z pluuia sūt. Sed dicis volebā viuere z carere incōmodis oib⁹ Respondet. Tā effeminata vox virū dedecet. hec ille.

Scō sunt aliq̄ senes q̄ senectutē dehonestant moribus puerorū cōtra quos Seneca in vna epla. Auctoritatē habem⁹ senū z vitia puerorū. Idē in quadā alia. Desine velle q̄ voluisti puer. hoc opus sit: hec cogitatio imponere veterib⁹ malis finem. Esa. lxv. Puer centū anno⁹ mor̄ieť. Non sic nos charissimi: sz p̄mo supportem⁹ senectutez viriliter.

Scō p̄ eam acq̄ram⁹ virtutē. De p̄mo senecta i epla. Senectus lasse etatis nō fractę nomē habet: non sentio in aio etatis iniuriā: cū sentiam in corpore tantū: vitia z vitiorū misteria senuerūt: viget etiā anim⁹ z gaudet: z multū sibi esse cū corpe exultat: z mihi p̄trouersiā facit de senectute: hunc aiť esse florē suū credam⁹ illi: vtamur bono suo. Scō per senectutē acq̄ram⁹ virtutē sicut docet idē seneca in epla. xv. q̄ facere solebāt q̄ seri⁹ exierūt z volunt tps celeritate recuperare calcar addam⁹. Senectus optie facit ad hec studia nō ē vt estimes vllam etatē aptiorē esse ad bonā mentē q̄z q̄ seml'tis experimentis longa z rerū frequenti experiēta domuit: q̄ ad salutaria mitigatis affectib⁹ venit. exēplū ij. Mach. vj. de eleazaro de quo ibi sic scribiť q̄ cepit cogitare etatis atq̄z senectutis eminentiam: dignā z ingenuā nobilitatis caniciē: z mori poti⁹ p̄ elegit q̄z impudice viuere.

Lectio. XLIX.

Lacens deo factus

p ē dilectus: z viuēs inť peccatores trāslat⁹ est rapt⁹ ē ne malicia mutaret intellectū ei⁹ aut ne fictio deciper animā illius: qr̄ possent mūdani pbabiliť r admirari quare q̄dā valde morigerati iuuenes subtrahūť vbi peccatores z iniusti vsq̄z ad decrepitā etatē p̄ducunť iō spūssanct⁹ i hodierna lectiōe hui⁹ euēt⁹ assignat rōnē. Nam homies seculares istā solēt iudicare iniustum: q̄ deus bonos cito subtrahit et malos

A diu viuere ꝑmittit. Et circa hoc duo facit. Naz
ꝓmo excusat diuinā iusticiā. Scō accusat mū-
danā maliciā. Circa ꝑmū assignat tres rōes qua-
re deus nō ꝑmittit bonos sentū expectare. vicz di
uinā amicitiā suscipientē ad ꝑmia: ꝓximoꝝ ma-
liciā allicientē ad crimina: z acquisitā iusticiā suffi
cientē ad merita. Scōa rō assignat ibi. raptus ē.
Et tertia ibi. ꝙsūmatus est. dicit g. Placēs deo fa
ctus est dilect⁹. Quasi diceret. vna rō quare iust⁹
tollit de hac vita: qz est placēs deo ꝑ bonā vitam:
factus dilectus ꝑ gratiā: z ideo dignus est vocari
ad cozonā. Canti.ij. Dilect⁹ meus mihi z ego illi q
pascitur inter lilia. Et viuēs inter pctōres bene ac
virtuose: qō est valde laudabile z difficile. Phili.
ij. Simplices filij dei sine reprehensione in medio
nationis ꝓraue z ꝓuerse. Et ideo trāslat⁹ est ad ce-
lum. Consequēter ibi. Raptus est. Ponit scōam
rationē ad idem vicz ꝓmoꝝz maliciā allicientez
ad crimina. Ex hoc ꝙ aliqs de maloꝝ ꝙsocietate re
mouetur ꝓuenit sibi securitas z opoꝛtunitas bo-
ne vite. Uñ ꝓmo allegat ꝑiculū mali cōsoꝛtij. Se-
cundo assignat modū cōicādi vicij. ibi. fascinatio.
Quātū ad ꝓmū dicit. Raptus est ne malicia mu
taret intellectū ei⁹. i. ne mala ꝙuersatio hoīm mu-
taret intellectuz ei⁹ ꝓracticū. Duplicit ei coꝛrūpit
virtus in hoīe. Uno modo ꝑ habit⁹ coꝛruptionē.
Alio modo ꝑ actus deoꝛdinationē. Primū tāgit
cum dicit: ne malicia. Scōm cuz ōz. Aut ne fictio
deciperet animā. Intellectus enī ꝓractic⁹ est prin
cipiū opandi. vñ qñ ita est ꝙ ꝓncipia ꝓractica coꝛ-
rumpunt ꝑ peccata in hoīe: omnia facta ei⁹ fiunt ꝑ-
uersa: z ideo qñ rectū iudiciū coꝛrumpit ꝑ malaz
consuetudinē z acquirit habit⁹ ꝓtrari⁹ virtuti: ibi
est certa malicia z lōge pei⁹ est ꝙz qñ peccat ex pas
sione. Aut ne fictio decipet animā illi⁹. Fictio est in
illis qui male opant in q̄bus tñ recta estimatio nō
est coꝛrupta: sed operant mala ꝓtra ꝙscientiā sciē-
tes se male facere: z vtrūqz istoꝝ ꝑtinet ad malici-
B am. Notandū ꝙ necessario in hac vita opoꝛtet
viuere inter pctōres quātūcūqz etiā hō studeat ad
coꝛrectionē pctōꝝ: qz semp erūt aliqui mali bonis
cōmixti in oīi societate sicut dicit Aug⁹. ad vincē
tium donatistā z ponit in Can. di. xlvij. Quātūli-
bet inqt vigilet disciplina dom⁹ mee hō sum z inꝛ
hoīes viuo nec mihi arrogare audeo vt dom⁹ mea
melioꝛ sit qz archa noe: vbi tñ inter octo homines
vnus reprob⁹ inuētus est. Aut melioꝛ sit qz dom⁹
abꝛae cui dictum est. Eice ancillā z filiū eius. Aut
melioꝛ sit qz dom⁹ ysaac: cui de duob⁹ gemis dictū
est Jacob dilexi: Esau aūt odio habui. Simplicit
autē fateoꝛ charitati vre coꝛā dño deo nro q̄ testis
est sup animā meā exq̄ deo seruire cepi. Qm̄ sicut
difficile exptus sum meliozes qz qui in monaste-
rio ꝓfecerūt: ita nō sum peioꝛes exptus qz q̄ i mo-
nasterio defecerūt. Et ideo i quacūqz societate ho
mo ponat nō poterit oino euadere q̄n inter pctōres
conuerset: z ideo opoꝛtet ꝓfectos vitia maloꝝm
coꝛrigere ꝓo posse: z qō non possunt coꝛrigere su-
stinere: nā tales deo q̄ est supꝛem⁹ iudex reseruant
Unde Greg. ij. moral. c. xvij. Nullus ꝓfect⁹ est q̄
inter defect⁹ ꝓrimoꝝ ꝓfectus nō est: q̄ em̄ equani

miter aliena mala non tolerat: ipse sibi testis est ꝙ
impatientiam: qz a boni plenitudine longe distat.
abel q̄ppe esse rēnuit: quē chayn malicia nō exercet
sicut in tritura aree grana sub paleis ꝑmunt: sic
flozes inter spinas ꝓdeunt: rosa que redolet cre
scit cum spina que pūgit. Duos nāqz filios habu-
it ꝓmus hō: sed vn⁹ repꝛob⁹ ali⁹ elect⁹ fuit. Tres
quoqz filios noe archa cōtinuit: sz duob⁹ in humi-
litate ꝑsistēt⁹: vn⁹ in patris irrisionē ruit. Duos
abꝛaam filios habuit: sed vnus innocēs: alter fra
tris ꝑsecutoꝛ fuit. Duos quoqz filios ysaac habu
it: vnus in humilitate seruat⁹: alius vero etiā ꝓus
q̄z nasceretur repꝛobat⁹. Duodecim filios iacob
genuit: sz ex eis vnus ꝑ innocentiā venditus est: ce
teri ꝙo ꝑ maliciā fratris vēditoꝛes extiterūt. Duo
decim quoqz apli in eccla sunt: sed ne imꝓbati re
manerent vnus eis admixtus est q̄ eos perseq̄ns
ꝓbaret. Sic nāqz iusto pctōꝛ cū malicia iungitur.
Sic in fornace auro palea cū igne sociatur: vt q̄n
ardet palea: aurum purget. Hi g̃ in veritate boni
sunt qui in bonitate etiā inter malos ꝑsistere pūt.
hec ille. Idem ꝓmo moꝛal. ca. ij. Neqz ei valde lau
dabile est bonū esse cum bonis: sz bonū esse cū ma
lis. Sicut enī grauioꝛis culpe est inter bonos bo-
num nō esse: ita imensi est ꝓconij bonū etiā inꝛ ma-
los extitisse. Job. xxx. Frater fui draconuz: z socius
strutionū. Et Cantico ꝓ. ij. Sicut liliū iter spinas
sic amica mea inter filias. Uiuens inter peccato-
res translatus est. Notandū ꝙ deus electos su
os trāsfert tripliciter. De rebellione ad recōliatī-
onem. De dissolutione ad religionē. De peregri-
natione ad quietationē. Primo mō transfert exi-
stens in statu peccati z in iniusticie siue oꝛiginalis si-
ue actualis ad statuz grē siue penitētie: sicut rex
misericoꝛs exules z ꝓfugos z ꝓscriptos in extra-
neis regnis vagātes: reuocat gratiose z ad pacis
recōciliationē admittit. Ita xp̄s suos rebelles re-
cedentes ab eo ꝑ pctm̄ z exules in regione vmbre
mortis transfert misericoꝛdit⁹ in regnū suū z repa
triare ꝓmittit. De isto exilio trāslat⁹ fuit paul⁹: pe
trus: maria magdalena: matthe⁹: z multi alij in-
ter quos Aug⁹. de quo sic legimus. Inuenit se au
gustin⁹ longe esse a deo in regiōe dissimilitudinis
tanq̄z audiret tc̄. De ista trāslatiōe ad Col. j. Eri-
puit nos de ꝓtate tenebꝛarū z trāstulit in regnum
filij sui. In tpe hyemali in tpe frigido quādo om
nia sunt quasi semimoꝛtua tūc ꝓudēs oꝛtulanus
transfert de loco ad locū plantas euellēs eas radi
catas a terra in q̄ steterūt ꝓus: tac ꝑ talē trāsplāta-
tionē aliq̄ fiunt fertiles z fructifere que fuerūt ste
riles z inepte. Tēpus hyemale z frigidū est tēpus
tribulatiōis z aduersitatis. Ebꝛist⁹ est moꝛalit⁹ oꝛ
tulanus sicut estimauit magdalena Joh. xx. Iste
oꝛtulan⁹ q̄nqz peccatoꝛib⁹ immittit hyemē tribu-
lationis z infirmitatis z angustie: z sic trāsfert eos
ꝑ contritionē z ꝓfessionē in oꝛtū ecclesie z facit eos
fructiferos z fertiles q̄ ꝓius steriles z infecūdi ex
titerūt. j. Joh. iij. Trāslati sum⁹ de morte ad vitā
quoniā diligim⁹ frēs. Scō trāsfert deus ele-
ctos suos de dissolutiōe ad religionē: sicut oꝛtula
nus cernens plantam delicati fruct⁹ crescere ꝓpe

Lectio

viam ⁊ in loco cōmuni: vbi modo a bestijs: mō ab alijs frequenter leditur: mō a ribaldis excutiť: qz stat sine munitiōe i via cōmuni: ita ꝙ nūqz vel vix ꝓducit fructum suū ad maturitatē: q̄n vel leda ťi germinibus qñ germinat: vel in floze qñ flozescit: vel in fructu qñ matureſcit: talē in qz plantā transfert in viridariū vel in oztū bene cōcluſū vt ibi fructificet itegre ſine impedimēto ⁊ fructꝰ totꝰ in vsū dñi ſeruet. Jſto modo mozaliť xps qñ videt ꝑſonā aptā ad fructificandū in eccl'ia: ſtantē in mūdo qui eſt via cōmunis omniū tranſeūtiū ꝓferentēqz germē vel flozem ꝑ ſanctū ꝓpositum: qz multa bona ꝓponit facere ſed ſtatim ledit a bestijs. i. bestialibꝰ hominibꝫ datis voluptatibꝰ huius vite: vel excutitur a ribaldis ante fructꝰ maturitatē ⁊ impedit et agitať a peſſimis mundanis hominibꝫ: ſic ꝙ vix aliquē fructum ꝓducit ad maturitatē. Talem igitur xps aliquotiēs trāſſert in oztū ſancte religiōis De q̄bus Cant. v. Veni i oztū meū ſozoz mea ſpōſa: meſſui mirrhā meam cum aromatibꝫ meis. In iſto ergo ozto ſūt mirrhe penitētie ⁊ aromata doctrine ſancte: de hac trāſlatiōe ꝺz in ꝑs. Vineam de egypto trāſtuliſti. de egypto. i. de tenebzis mūdanis. Tertio trāſſert ſanctos ſuos de peregrinatione ad quietationē. Rex habens aliquē hominē qui in aliquo officio humili ſecū labozauit: ꝓmouet eum ad aliquē ſtatuz certū ⁊ ꝑpetuū pzo labore ſuo: ſi eſt clericus facit eū ꝓmoueri ad eccleſiaſticas dignitates: ſi eſt ſecularis dat ei honozes ſeculares redditus officia vt ſic de labore ad requiem tranſferať. Jſto modo xps illos qui ſecū in hac vita labozāt trāſſert finaliť in requiem regni celeſtis Ecā. xliij. Enoch placuit deo ⁊ trāſlatus ē in paradiſum. Et de hac trāſlatione loquiť pñs lectio.

Lectio. L.

Aſcinatio enim nu

f gacitatꝭ obſcurat bona ⁊ incōſtantia concupiſcentie tranſuertit ſenſum ſine malicia. Postqz ſpūſſanctus docuit periculoſam eſſe cōem cū peccatozibus cōuerſationē. Hic oſtendit ꝑ quā viam boni a malis recipiant coinquinationē. Sūt enim in homie duo principia ꝑſentis cognitionis ⁊ virtutis. vicz intellectus ⁊ ſenſus: ⁊ vtrūqz principiū cognoſcitiuum habet ſuum appetitū. Intellectus habet ſuū appetitum vicz intellectiuū: ⁊ ſenſus habet appetitum ſenſitiuū: ſicut patet. ij. de aīa. Quando igiť iſta duo ꝓncipia ſiue partes aīe regulanť virtuoſe: perſona tota eſt ꝓcuzienť ordinata: ꝫ ad cozrūpēdum bonā ꝑſonam quācūqz: duo inueniūtur int mundanos iſtozū ꝓncipiozum infectiua. Primuz eſt viciоſa laſcuia in loquēdo. Scōm eſt numeroſa diuerſitas in cōcupiſcēdo. Primū eſt deceptoria informatio impceptibilis. Scōm eſt tranſitoria delectatio ipſius rei ſenſibilis. Per primū cozrumpiť pars intellectiua. ꝑ ſecundū pars ſenſitiua. De primo loquēdo de appetitu intellectiuo q̄ vocatur voluntas intellectiua: vt ſimil'tota partē rationalē cōplectať. dicit ſic. Faſcinatio em̄ nugacitatis obſcurat bona. Ubi notādū ꝙ bona ſunt

L bona triplicia ſunt

triplicia: naturalia: ſupnaturalia ⁊ acq̄ſita. Naturalia ſunt potentie naturales tam anie qz cōpoſiti de quibꝫ. ij. ⁊. iij. de anima ꝑ totū. Supnaturalia ſunt tres virtutes theologice: fides: ſpes: ⁊ charitas. i. Lozꝫ. xiij. Acquiſite ſunt ſcientie ⁊ virtutes mozales de q̄bus tota phia conſiſtit ⁊ hō q̄ hēret iſta tria ꝑfecta eſſet bene potēs ad regendū ſe virtuoſe in iſta vita. Haberet em̄ naturalia acq̄ſita ⁊ gratuita: ⁊ ne aliq̄s tractans cū mundo de ſeipſo cōfidat quātūcūqz ſit bonus. Ecce q̄d dicit ſpūſſā ctus in hodierna lectione. Faſcinatio em̄ nugacitatis obſcurat bona. Faſcinatio eſt infectiua viſio alicuius ꝑſone nocue inferēs latenter ꝑ radiū viſualem nocumentū rei viſe: ſicut dicere ſolemꝰ ꝙ malicioſe vetule tenellos pueros ificiūt: ſolo aſpectu. ⁊ ſic loquiť Uirgilius in bucolicis. Neſcio q̄s teneros oculis mihi facinat agnos. Dicūt em̄ antiqui philoſophi ꝙ aīa ꝑ imaginationē imutat oculum: q̄ eſt membzū tenezꝫ ⁊ ſpūale: ⁊ oculus infectꝰ imutat aerē: aer autē infectus imutat tenezꝫ corꝑ infantis: ⁊ imutat ꝓuocando puerū ad nauſeam: ⁊ ſic puer refundendo nutrimentū ꝓfundiť. Jſtud ſignificat faſcinare ad lr̄am. Nugacitas ē aſſiduitas dicendi nugas. Nuge autē ſunt trufe verba videlicet ad nihilū apta. vel ſaltē narratiōes ludicre que nihil valent niſi ad ludū. Eſt igiť intellectꝰ huius lr̄e ꝙ ꝑfectꝰ hō hñs bona p̄dicta ſi dat ſe ſecꝺ: p̄t de facili depuari ad malū. Quare? Certe q̄ faſcinatio. i. occulta ⁊ ifectiua deceptio nugacitatꝭ. i vanitatis mūdanozū nō vere ſed vane loquentiuz obſcurat: nō extinguit ſtatim bona p̄dicta naturalia gratuita ⁊ mozalia: ſed primo obſcurat iſta: ꝙ facit hominē quaſi faſcinatum ⁊ ludificatū. Unde ad Gal. vj. Quis vos faſcinauit veritati nō obedire. i. decepit. Et ſic hō exiſtens in puerſa ſocietate videt valde bene ꝙ alij mali agūt: ſic tñ effaſcinatur ꝙ apparet ſibi ꝑ tunc gratia ſocietatis ſimiliter eſſe faciendū: vnde iudiciū ſuū nō eſt extinctū ſed quodāmodo ludificatū. i. obſcuratū: ⁊ hec eſt cauſa quare prudētes mūdi aduertūt ſe eſſe in periculis magnis: aliq̄ cū cardinalibꝫ aliq̄ cū regibꝰ aliqui cū epiſcopis ⁊ tñ nō p̄nt ſe euellere. Effaſcinati enī ſunt antiqua ſocietate ꝑ quā obſcurātur bōa naturalia gratuita ⁊ mozalia. Scōm agēs cozruptionē virtutū eſt varia mutatio voluptatꝭ ſiue tranſitozia delectatio rei ſenſibilis. Si ei hō haberet p̄cipue reſiſtere q̄n mozať in ſeculo vni generi voluptatis eſſz certe tolerabile malū: ſed modo ſic eſt ꝙ vna tēptatiōe ſedata: ſine moza ſurgit alia: vel enī intrabit cōuentū potatozū vel lubzicorum: vel ambicioſoꝝ: vel detractoꝝ: vel cupidoꝝ velit nolit ſi ſe multū cōmiſceat mundo: ⁊ tūc ē vel hemens labor in tam ꝓtinuis luctis repozтare victoziā. Et ideo ſignāter ꝺz in lr̄a. hoc ꝙ frequenter ꝓtingit ꝙ incōſtantia cōcupiſcētie ſubuertit ſenſū ſine malicia. i. ſenſum innocētis. Et bene dicit ſubuertit ſenſum. Senſus enī habet naturalē appetitum vt regať rōne. Uñ lumen rōnis debet p̄cedere ſenſum: qñ aūt ſic eſt ꝙ ſenſus p̄cedit rōnem: ſenſus tranſuertiť ⁊ puertiť ⁊ hoc facit de ſenſu ſine malicia id ē de ſenſu innocētis nō exꝑti maliciam

aliozū. Obscurat bona. Nota q circa discretiōnē bonozū decipit iudiciū mundano. Cum em̄ tria sint bona: gre: nature z fortune. bona fortune minima: bona nature media: bona vo gratie fm Aug. z tamē mundani nō sic iu dicāt sed pot⁹ ecōuerso. Exemplū de diuite Luce. xij. qui dixit anie sue. Aīa habes multa bona reposita i ānos plurimos: requiesce: comede: bibe: z epulare. Et dixit ei deus. Stulte hac nocte repetēt animā tuā a te. Que parasti cui⁹ erunt? Et sic est ois qui thesaurizat: sed nō in deū. Diues igit iste licet diues: tm stultus z deceptus fuit iudicans tpalia esse bona magna cū illa tātūmodo magna sunt q̄bus hō efficitur diues in deū. Matth. xij. Bonus hō de bono thesauro cordis sui pfert bona. Causa vo decepționis istius quare. s. hoies bona tpalia iudicāt esse magna: spūalia vo cuiusmodi sūt virtutes minima: accipi pōt p exemplū qđ cōtingit in visu: qn̄ enī oculus videt rem p mediū diuersa⁊ dyaphaneitatuz. cōiter valde male iudicat de ea: sicut patet de baculo cui⁹ vnā partē videt ocul⁹ p mediuz aereū: z aliā p mediū aqueuz: z ideo iudicat q baculus sit fractus. Eodē modo qn̄ oculus videns ē in medio rariozi: z res visa in medio densiozi: res visa apparet maioz q̄z sit. Sicut pz de denario viso sub aqua: qn̄ aūt ecōuerso oculus videns ē in medio densiozi: z res visa in medio rariozi: res visa apparet minoz q̄z est: sicut stelle q̄ sunt maxima corpora parue nobis apparēt nō solū ꝓpter distantiaz sed ꝓpter subtilē mediū in quo situant z p qđ videtur: qđ est multo subtilē q̄z aer in q̄ ē ocul⁹ noster. Vident enī mediāte spera ignis q̄ est subtiliozi et rariozi q̄z aer: z mediantib⁹ spheris celestib⁹ q̄ sunt maiozis diaphaneitatis z trāsparentie q̄z sit aer. Isto mō moraliter exteriora bona cum sint corpozalia z delectationes de eis accepte sint corpales: qz sunt in reb⁹ grossiozibus q̄z oculus mētis q̄ est intellectus pur⁹ z imaterialis. sicut dz. iij. de aīa. Iō vident grossiora q̄z sunt bona vo gratie cū sint spiritualia z cōsolatiōes de eis accepte sint spūales: a deo qui ē sūme spūalis nobis imissē. Iō videntur minora q̄z sūt: z ideo signāt dz Prouer. xvij. Qui peruersi cordis est nō inueniet bonuz Job. ix. Dies mei velociozes fuerūt cursore z nō viderūt bonū.

L Scdo decipiunt mundani multo turpius estimātes voluptates carnis z delectationes bonuz homis ꝓncipale. ꝓtra quos Seneca epla. xij. rōnabiliter arguit duplicit. Primo mō: aut ista bona nō sunt q̄ vocant: aut hō felicioz est deo: qm̄ q̄ parata sunt nobis nō habet invsū de⁹: nec enī libido ad illum ptinet: nec epula⁊ lauticia nec opes: nec q̄quid er eis hoies in estimātib⁹ z vili viram voluptate ducētibus habere ptinet: sz impossibile est bona deo deesse: g̃ iste falso vocant bona. Scdo sic arguit q mlta q̄ mali bona videri volūt: aialibus plus q̄z hoīb⁹ plenioza cōtingunt: illa cibo auidi⁹ vtunt: venere nō eque fatigant: vis illis maioz est et equalioz firmitas. sequit g̃ q mlto felicioza sūt homīe. Et subdit. Nō est sūma felicitas nr̄a in carne nr̄a ponēda. Bona illa sunt vera q̄ rō dat solida et sempiterna. Itē Seneca ꝓcludit q felicitas ē p-

fecta rō ꝓsūmata virtutib⁹. Vñ dicit. Ratio pfecta est ꝓprium bonū homis: cetera alia cū aialib⁹ sunt cōia: qz si homo est fortis z leo fortis est: si pulcher z pauones formosi sunt: si velox z equi similiter veloces sunt. Quid est in hoīe ꝓprium: rō. qn̄ ergo ꝓprium hois est pfectū: homo est pfect⁹: qz vnumqđq tūc est pfectum: qn̄ sua ꝓpria perfectio est bona: z iō Michee. vj. dz. Indicabo tibi o hō q̄d sit bonū z quid dñs de⁹ tuus q̄rat a te vtiq̄z facere iudiciū z diligere misericordiam z sollicite ambulare cuz deo tuo. De filio incōstantie nota Boetiū in de disciplina scholariū in fine. vbi narrat de vno q̄ oia voluit scire vno respectu: sz qz nō potuit: in fine voluit esse asinus: postq̄z oē gen⁹ humanū expert⁹ ē.

Lectio. LI.

Onsummat⁹ in breui expleuit tempa multa. Placida enī erat deo ania eius: ꝓpter hoc festinauit educere illū de medio iniq̄tatu. Post q̄z spūssanctus duas causas assignauit q̄ iusti viri aliquoties subtrahunt a vita ista: etiā in iuuenili etate: viz diuinā amicitiā z mundanā malicia. Hic ꝓsequēter assignat tertiā sicut supius fuit diuisum viz ꝓionalem iusticiam. Et circa hoc duo facit: qz ꝓmo exprimit causē ꝓditionē. scdo effect⁹ cōsecutionē. scda ps ibi. Propt̄ hoc. Circa primū dicit sic. Cōsūmatus in breui expleuit tpa multa. Inter peregrinos ad vnū locū euntes differētia ē in tarditate z velocitate. Nā vnus aliq̄n facit tantum in mense quātū alius in dimidio anno. Sūt enī quidā peregrini q̄ peregrinationē faciunt deliciate: diu dormiunt de mane: z sero cito cubant de nocte: faciūt dietas suas z visitant curiositates vicinas: z tales sūt necessario tardi viatores. Peregrini sum⁹ oēs in ꝓs. Peregrin⁹ z aduena sum⁹ apō te sicut oēs pa. mei. Cōtigit aūt q̄ aliqui diu vadunt: sed tarde qz diu viuunt sed remisse z tarde proficiunt. Aliqui modico tpe vadunt: sz velociter sicut iuuenis intense deuot⁹ q̄ plus apud deū mereť in anno q̄z vnus senex remisse viuēs in decē et de tali iuuene morīēte verificať textus lectiōis Cōsummat⁹ in tpe breui ꝛc. Inť stellas erraticas illa que est humilioz sicut luna in brevissimo tempore (qz in mense) cōplet cursum suū: z illa q̄ est altissima tardissime cōplet cursuz suū sicut patet de saturno qui cursum cōplet in triginta annis. Sic ꝓsone humiles motus suos in deū quo circulo cōplent. Persone vero alte z nobiles nisi meli⁹ sibi ꝓspiciant in magno circumitu: cū impijs ambulāt et ideo tarde mouenť in deū: z aliq̄ min⁹ tarde sicut timendū est. ꝓtra quos dz Eccl. v. Ne tardes cōuerti ad dñm: z ne differas de die in diē. Inter grauia z leuia ascendentia illud dz esse maior⁊ virtutis qđ in miori tpe mai⁹ meritū diuidit. Meritū p qđ transim⁹ ad celū est mund⁹: vñ ille q̄ mundum breuiori tpe diuidit z ptrāsit ascendēdo: est nulli dubiū maioris virtutis z amoris cē ad deū ꝓpť qđ iuuenes vt mundi sentiūt difficultates z resistentias statim ipm relinquūt: z ad religionē ꝓfugiūt magne virtutis se fuisse oñdunt z vere de q̄libet tali

dici pōt q cōsūmatus in breui erpleuit tpa multa Et bene dicit q cōsūmatus: sicut mali quātūcūq; diu viuāt semp sunt incōsummati z impfecti: ita iustus licet parū viuat: tm̄ ꝓpter iusticiā ꝯsūmat⁹ z pfectus ōr. ideo bene dixit de iniustis supius: Confringent rami incōsūmati: z p oppositū. Sap. xv. Nosse enī de iusticia cōsummata est: qō pōt exponi de pfecte in seculo penitentib⁹ si tamē assit gratia z vehementia penitendi. Scribit em̄ sext⁹ iulius strategematon. li. iij. c. j. de marco catbone talem belli cautelā: cū esset i byspania z videret se qō dam oppidū posse occupare: si illud ex inopinato inuaderet: simulauit se q̄driduo fugere z subito i hostes ꝯuersus biduo p vias difficiles. s. montes et nemora redijt z hostes suos nibil tale metuentes oppressit. Causam vero tam facilis euētus reqrentibus socijs iā victorib⁹ rndit: tūc illos victoriam adeptos cū quater diu iter biduo arripuerī. Noraliter quasi p quattuor dietas elōgamus nos a deo peccādo: cogitatiōe: locutiōe: ope z omissiōe: sicut cōiter ꝯfitemur. reputāt g̃ demones se securos q oppidum celeste nobis intercluserint qō de sideram⁹ acq̄rere. Quid g̃ restat facere? Certe nibil aliō nisi fugā p dictorū q̄ttuor die p̄ biduo recōpensare z ad deū redire: q̄uis autē p q̄ttuor videlicet cogitationē: locutionē: opus z omissionez recessimus: possum⁹ tm̄ si velim⁹ in duob⁹ diebꝫ redire. videlicet p cōtritionē z ꝯfessionē. Nā satisfactōnem ꝯdignā necessario nō exigit de⁹: iꝫ p multiplices indulgtiās z pietatꝭ opa redimere possum⁹ si velim⁹. Qui g̃ veracit̄ penitet p tp̄s breue p peccato mortali p quo pnia p tp̄s ppetuū debebaꝝ: vere consummatus in breui: erplet tpa multa. Et iō tam de sic penitente q̄ innocēte subiungit̄. Placida em̄ erat deo aia ei⁹. i. placuit deo iuste z innocēter viuēdo aut veraciter penitēdo: z qz sic est: ideo ꝓpter hec p̄missa videlicet diuinā iusticiā suscipiētem ad p̄mia: mūdanā maliciā allicientē ad crimina: z psonalem iusticiā sufficientē ad merita ꝓperauit deus educere eū de medio iniquitatū. i. placuit deo ꝓpter ista edurere eū de loco certamis mūdi: sicut victor in palestra q̄ oēs ꝯrios ꝓiecit: educit̄ de medio cuꝫ gloria z dat̄ ei corona. De medio iniquitatū. i. demonū z hominū puersorum z maxime malorum q̄ magis sanctum vi p̄ impediunt q̄ demones. Un Chryſ. in ope ipfecto. Omel'. rl iij. Attēdite vobis ab hom̄ib⁹ quasi a quibusdam pessimis malis. Et sup oia mala malis. Hō enī est pessimum malū: homo malus peior est q̄ diabolus. Diabolus si videat iustum nō est ausus ad eū accedere: hō autē malus q̄uis hoīem iustuꝫ iudicet nō soluꝫ illū nō timet ſꝫ magis ꝯtēnit. Nō ei diabol⁹ homi pstat virtutē sed hō diabolo: arma ei diaboli est mal⁹ hō: sicut ei hō sine armis nō pt facere ꝯtra hostē: sic diabol⁹ sine hoīe malo nō potest aliq̄d ꝯ hoīes sanctos. hec ille. Placida ei erat aia eius deo. Notandū q aia humana placida et deo p̄ciosa iudicat ex trib⁹. vicz ex eius dolorosa amissiōe: ex ei⁹ diligēti acq̄sitione: z ex ei⁹ charissima redemptiōe. Primo ex eius dolorosa amissione: sapiens em̄ nō multū dolet de amissione parue rei. Christus autē sapiētia dei p̄is plus se dolere ꝓbauit de amissione pauca p anima p q̄ꝫ si totum mundi aurū p̄didisset: nā multa talenta auri p̄dita sūt: suo tpe ciuitates cōbuste ꝓ quib⁹ xp̄s nullatenus fleuisse legim⁹: sed certe de amissione paucarum aiarū in ciuitate bierusalē legim⁹ cū fleuisse. Luc. xix. Uidēs ciuitatē fleuit sup illam. Glosa. Plangit reprobos etiam qui nesciūt cur plangentur: sed exultāt in reb⁹ pessimis: xp̄s igit̄ amat animam. Sap. xj. in fine. Parcis autē oīb⁹ q̄m tua sunt dñe q amas aias. Scō p̄z idē ex eius diligenti inquisitiōe: sapiēs em̄ nō curat si perdiderit aliq̄d vile: sed xp̄s in p̄tibus remotissimis animā perditā q̄siuit (diu etiā) qz. xxxiij. annis laboriose: qz in paupertate: vilitate z labore. Fingunt fabule: qz orphe⁹ quesiuit vxorē suā vbiq; nec eā inuenit donec ad iferna descēdit: ita xp̄s dū animā humanā. xxxiij. annis q̄siuisset tandē mortēs descendit ad inferna: et ibi eā inuenit. Ps̄. Dñe eduxisti ab inferno animā meā. Tertio p̄z idē ex eius cara redēptiōe p qua redimēda xp̄s videꝫ totū mūdum nō sufficere: dedit semetip̄m. j. Cor. vj. in fine. Empti estis p̄cio magno. Habet g̃ de⁹ animā humanā sibi valde p̄ciosam in cui⁹ signū scriptura dicit de⁹ aias custodire. Nobilis nō custodit res imediate nisi sibi charas viliū em̄ rerum custodia datur famulis. Isto mō tpalia deus hom̄ibus etiā malis custodieda cōmittit: aias vo sue p̄prie custodie derelicꝫt. Ps̄. Custodit de⁹ anias sanctoꝝ suoꝝ z Sap. iij. Justoꝝ aie in manu dei sunt. Sicut autē de⁹ marie charā habet animam humanā: ita p oīa mali hoīes aias suas parui pendunt: cito mundāt sotulares suos si fedantur animas suas paꝝ curant. vñ Aug. in quodā ſmone. Quid ē qō velis habere malū dices mihi q nihil oīno: nō vxorē: nō filiū: nō filiam: nō seruū: non ancillam: nō tunicā: postremo nō caligā: z vis habere vitam malā: rogo te p̄pone animā tuā calige tue. Per simile argumētū ꝓbat in de doctri. xp̄iana q homo mal⁹ pl⁹ diligit mortē q̄ꝫ vitā: qz mortem vult habere bonā z vitā malā. Ps̄. Qui diligit iniquitatē odit animā suā. De numero autē hominū puersoꝝ aliqui aias suas vēdunt: aliq̄ p dunt: aliq̄ impignorāt: aliq̄ p nihilo dant. Uēdūt cupidi q̄ p diuitijs hui⁹ vite exponūt se rapinis: furtis: piurijs falsis: mercationibus: simonijs: et hm̄oi. Eccl. x. Non est iniqui⁹ q̄ꝫ amare pecuniaz hic em̄ venalē animā suā bz. Scō sūt aliqui q̄ animā suā p̄dunt z sunt ociosi negligent̄ viuentes et accidiosi ad oē opus bonum nō curātes nisi q vna dies vadat z alia succedat. Eccl. xx. Est qui p dit animā suā p confusione. Tertio sunt aliq̄ q̄ animā suā impignorāt: ille enī q̄ impignorat rem suā: nō intendit alienare dominiū p semp: sed tātū ad tp̄s alienat ad vsum. Et q̄d faciūt istis demones: quasi eoꝝ feneratores dant eis ad tēpus mutuo: quicq̄d volūt dignitates: diuitias z voluptates tandē senescunt z fiunt debiles soluere nō possunt: qui vitaz ꝯsuetam dimittere nequeunt: z sic finaliter pignus p̄dunt: licet tm̄ illud q̄ impignorare incipiunt perdere nō p̄roponant. Est tamen

notandū q̄ duo gña hominū aīas suas impigno rant sed diuersimode: q̄ aliqui vicios⁹ p voluptatibus huius vite. De quib⁹ dictū est. Aliq̄ virtuose vt sunt p̄lati ⁊ curati q̄ anias suas obligāt p aīabus subdit⁹ p̄; quo p̄ vnicuiq; d̄r cū cura sibi committitur illud .ij. Reg. xx. Custodi virū istum (demonstrato suo subdito) q̄ si lapsus fuerit: erit aīa tua p aīa illi⁹. Quarto sunt aliq̄ q̄ aīas suas p nihilo dant: et sunt spāliter inuidi ⁊ iracundi. Nā cupidus recipit diuitias: lubricus voluptates: superbus ⁊ ambicios⁹ honores: gulos⁹ cibū ⁊ potum: sed isti miseri nihil rapiūt delectabile: sz amaritudinē ⁊ dolorē: ⁊ ideo aīas suas gratis dāt diabolo. de quo p̄ quolibet verificatur illō. Judic. ix. Animā suā dedit periculis.

Lectio. LII.

Opuli aūt videntes p ⁊ nō intelligētes nec ponētes in p̄cordijs talia: qm̄ gr̄a dei ⁊ miscōia in sctōs ei⁹ et respect⁹ in electos illi⁹. Diuina p̄missio ⁊ quida electorū suorū gubernatio a malis hoīb⁹ multipl̄r iudicatur. Solēt aūt spāliter arguere deus de iniusticia hoies seculares: de eo q̄ iustos in p̄nti p̄mittit affligi ⁊ p̄fusibil̄r occidi. Iniustos vero delicate ⁊ diu p̄mittit viuere in iniquitate: istud mirabile vicz q̄ deus in p̄nti malos p̄sperari facit: et bonos p̄rēmi ⁊ p̄fūdi p̄mittit intm̄ mouit tā phos q̄z poetas q̄ quidā deū dixer̄t nō hēre p̄uidentiā et curā de reb⁹ inferioribus: ⁊ oia ista inferiora dixerūt p̄ fortunā ⁊ casum irrationabilit̄ agitari. In quorum p̄sona exclamat Boeti⁹. j. de cōso. metro. v. O stelliferi p̄ditor orbis. Ubi p̄sequēter cōquerit et clamat dicēs. Et querēs rationē a philosophia quare de⁹ mot⁹ corpo p̄ celestiū solis lune ⁊ syderū: ita vniformit̄ regulat q̄ oia certa lege p̄tinent: et eodē mō arbores fruct⁹ ⁊ semia queq; nascunt in terra. Quare inq̄t soli hoies vident a diuia p̄uidentia sequestrari ⁊ fortune cōmitti ad regendū Nō er hoc patere videt q̄ iniusti iustis dominantur: ⁊ reprobi virtuosis. Istū aut̄ errorē secuti sūt iniusti: p̄tra quos sp̄ūssanct⁹ arguit in hoc libro q̄ nullā aliam vitā sperātes nisi istā p̄sentē illos iudicauerūt p̄fundi p̄ sempr: quos in p̄nti viderū persecutionib⁹ malo p̄ attritos. Isti g̃ cōi dubitatiōi rn̄det sp̄ūssanctus in hodierna lectiōe ostēdens q̄ p̄cedit ex ignorātia hominū: nō ex iniusticia dei regētis. Et cōsistit rn̄sio in isto q̄ de⁹ p̄mittit sanctos suos affligi ad tp̄s iniuste vt p merito patiētie gloriosius coronent̄ imp̄petuū. ⁊ q̄ istā remunerationem futurā mali nō intelligunt: ideo diuinū contra electos suos regimē reprehendūt. Duo g̃ fiūt in lectiōe ista: nā p̄mo reprobat̄ reprobōrū ignorātia. scō declarat̄ diuina iusticia. ibi. Qm̄. Dicit g̃ primo sic. Populi aūt videtes. ⁊c. i. p̄li videtes iustos tribulari: q̄ multe tribulatiōes iusto p̄. in p̄s Et nō intelligētes p̄miū q̄ dabit̄ eis i futuro: nec ponētes talia. i. diuias p̄missiones in futura vita in p̄cordijs. i. affectuosa noticia. Et est affectuosa noticia fides charitate formata q̄n hō credit: et illud q̄ credit amat ⁊ optatur: talis ponit in p̄cordijs dicta dei. Precordia enī sicut dicit Jsido. xj. Ethimo. sunt loca vicina cordi q̄bus sensus p̄cipit. Eccī. xxxiij. Precordia fatui quasi rota carri: ⁊ quasi axis versatilis cogitatus illi⁹. Hec est igitur ignorantia inexcusabilis reproborū q̄ nō intelligunt nec ponūt diuias p̄missiones in precordijs suis. i. in debita affectione Osee. iiij. Popul⁹ nō intelligens vapulabit: g̃ reprobat̄ peccatorum ignorantia. Consequēter declarat̄ diuina iusticia. ibi. Qm̄ gratia dei est. Et tāgit tres effect⁹ diuīe beniuolentie erga nos. vicz gratiā: miscōiam ⁊ respectum. Gratiā p̄bet iuste viuentib⁹. ij. Corinth. vj. Hortamur vos ne inuacuū gratiaz dei recipiatis. Et ad Roma. vj. Gratia dei vita eterna. Misericordiā penitētib⁹. in Ps. Misericordia domini plena ē terra: ⁊ Tren. iij. Miscōia dñi q̄ nō sumus cōsumpti. Et respectū innocentib⁹. Luce. j. Quia respexit humilitatē ancille sue. ¶ Circa misericordiā dei erga peccatores est notandū q̄ tria damna facit peccatū cōtra hominē si diuina misericordia nō obstat: q̄ peccatū cōcludit excludit ⁊ includit. Concludit i iudicio. Excludit a regno: ⁊ includit in inferno. ¶ Ex opposito. miscōia soluit argumentū ne homo in iudicio cōcludatur. Tollit impedimentū ne homo a regno excludat̄: ⁊ frāgit ligamentum ne hō in inferno includat̄. Argumentum q̄ facit iusticia p̄tra peccatorē est demōstratiuum: sicut furtū inuētum p̄tra furē: ⁊ ideo statim iusticia sententiat: sed miscōia sentētiam suspēdit et iudiciū sicut p̄nceps superior. Jaco. j. Misericordia superaltat iudiciū: ⁊ Matth. xij. Si scīretis quid est misericordiā volo ⁊ nō sacrificiū: nūq̄z cōdēnassetis innocentes. Scō pctm̄ excludit hominē a regno sicut lepra excludit a sano p̄ cōsortio: sed illud impedimentū tollit miscōia gr̄e ianuam reserando. Christus dicit Joh. x. Ego sū ostium. Istud ostiū fregit diuina miscōia cum baculo crucis cū tanto impetu q̄ vna pars descēdit ad infernū ⁊ reliqua vsq; ad sepulchrū. Dicit iusticia: Nemo viro p̄ qui vocati sunt gustabūt cenā meā. Miscōia dicit. Exite in plateas ⁊ vicos ⁊ compelite intrare vt ipleat̄ dom⁹ mea Luc. xiiij. Tertio peccatū includit in iferno: sicut debita detinēt hominē in carcere. Amē dico tibi nō exibis donec reddas nouissimū minutū. Luc. xij. Ecōuerso misericordia ligamentū soluit redimendo. j. Cor. vj Empti estis precio magno. Justicia dicit. Conuertentur peccatores in ifernū. Miscōia dicit. Aport̄a inferi erue dñe aīas eorū: q̄ d̄r in lr̄a. Misericordia dei est in sanctos. ¶ Pōt esse dubiū. vtrum in oī ope dei miscōia ⁊ iusticia cōiungant̄. q̄ nō. quia in iustificatiōe impij tm̄ apparet miscōia: q̄ omis iusticia p̄supponit meritū: sz iustificationem nullū p̄cedit meritū in impio. Preterea i ope creationis neutrū inuenit̄. nō iusticia: q̄ illa p̄supponit meritum. nō misericordia: q̄ ipsa p̄supponit miseriam: sed creatio nihil p̄supponit. Preterea puuli baptisati affligunt̄ infirmitatib⁹ ⁊ morte: ⁊ nulla apparet ibi iusticia: q̄ liberati ab oī peccato non sunt debitores alicui⁹ pene: ergo iniuste talia patiuntur. Preterea nō videtur esse iusticia q̄ vnus

B gr̄e inter iust̄ mīaz

B Dubi. Vide doctor p̄ p. q. zi. a

pro peccato alteri⁹ puniat: sicut hoc facit de⁹ frequenter: sicut p peccato Layn maledict⁹ est chanaan filius ei⁹. Gen. ix. Et p pctō dauid q populum numerauerat pcussus est ppl's. ij. Reg. xxi. Preterea Exodi. xxxij. Aaron t ppl's peccauerūt i adoratiōe vituli: sz ppl's fuit punit⁹ nō autē aaron sicut ibi legim⁹: g deus fuit acceptor psona p. Preterea ad Ro. xv. dico iesum xpm fuisse ministrum circūcisionis ad confirmādas promissiones patrū: gētes autē sup misericordia honorare deū: g in conversiōe gentiū fuit sola misericordia: in conversiōe iudeor p fuit sola iusticia. Preterea in p̄destinatiōe nulla ē iusticia: in reprobatiōe nulla est misericordia. g tē. Añs patet ad Rom. ix. Cū nōdum nati essent aut aliquid boni: aut mali egissent: nō ex bonis opibus sed ex vocatiōe dictū est: Jacob dilexi esau aūt odio habui. Preterea iniustum videt dare meliori pl⁹ de malis t minus de bonis: t econuerso peiori pl⁹ de bonis t min⁹ de malis: sz ō facit de⁹ distribuendo rpalia: g in tali distributione nec est misericordia nec iusticia. Ad oppositū est ps. Universe vie dñi misericordia t vitas. Ad qōnē dicēdū q misericordia t iusticia dupl'r accipiunt. Primo mō large t cōiter. Alio mō stricte t ppie. Large loqndo misericordia dei or volūtas bene faciēdi creature. Justicia vo dei or cōdecentia sue bonitat' circa creaturā: t isto mō loquēdi certū est q in oi ope dei: misericordia t iudiciū cōiungunt: qr in oi ope suo facit fm cdecentiā sue bonitatis: t volūtate bñfaciendi sue creature etiā puntendi reprobos cū eor punitio bona sit elect' et sic iusticia t misericordia nullo mō inter se habēt oppositionē: imo sicut docet Anselm⁹ p sologiō. ij. misericordia nascit de iusticia: qr iustū est deū sic esse bonū vt pcendo sit bon⁹: t sicut narrat Ansel. q simul stāt: qr vniuerse vie dñi misericordia t vitas: t tamē iust⁹ dñs in oibus vijs suis. Scdo accipiunt misericordia t iusticia stricte t ppie t sic misericordia dei dicit voluntatē dei ad subueniendū miseris p̄ter merita. Justicia vo dei dicit volūtatē retribuendi fm merita: t cū mereri t demereri nō sit nisi rōal' creature manifestū est q nō in omi ope dei ista duo cōiungunt sz tm in ope retributiōis q fit creature rōnali t de lege cōi. L Ad p̄mū in oppositū dicendū q in iustificatiōe impij p̄cedit mot⁹ liberi arbitrij attritiōis ppter quā aliq rō iusticie videt q infundat sibi gratiā. Sil'r est ibi rō iusticie ex pte dei qui quodāmodo debitor efficitur penitēti ppter promissionē suā. Un glo. sup illud ps. Justificeris in sermonibus tuis t vincas. De⁹ em hec promisit vt peccatoribꝰ penitētibꝰ veniā largiret: t sic in iustificatione impij ex vtraq pte rō iusticie inuenit seu repit

Ad scdm pz in p̄dicta positiōe q in ope creationis hec duo inueniunt large nō stricte. Ad tertiuz dicēdū q peti originale sequtur duplex pena vna inquātū est infectiuū psone scz carētia diuine visionis. Alia inquātū est infectiuū nature: t fm h ipsum sequūtur pene q ex defectu causant ppt ablationē doni originalis iusticie sicut al's dictū fuit mō baptism⁹ delet penā debitā originalē inquātū est vitiū psone: nō aūt inquātuz est vitiū nature: t ideo baptismus aufert carentiā visionis dei si parvulus moriat: nō aūt aufert penalitates que naturā psequunt ex defectu suo p̄ncipio p materialiuz post ablutionē pcti originalis: vnde baptism⁹ soluit a reatu mortis eterne: manet tm sub reatu mort' corporee t alia p pena p naturā corpis corporaliter psequentiū. Ad quartū rndet Aug⁹. D sup Josue. vij. Filij israel p̄uaricati sūt: q in penis eternis nunq vn⁹ p alio punit: sz in penis tpalibus q̄q vn⁹ p alio punit triplici ratiōe. Primo qr pena eterna nō infligit alicui p bono patientis: sed ad vindictā culpe: sz tpalis pena frequēter infligit p bono patientis t etiā aliorū vt videant q̄ntum peccatū sit fugiendū vbi p pctō vni⁹ affligitur multitudo: t sic fiāt boies cautiores circa peccatū et videant q vnusq̄sq solicit⁹ esse debeat p alio ne peccet. Erō p pctō vni⁹ ceteri puniūtur. Scdo qr quantū ad corpus vn⁹ hō est rex alteri⁹ vl' subdit⁹ sicut filius patris t seru⁹ dñi: t ideo filius punit quādoq p pctō patris tpal'r: t seru⁹ p pctō dñi. Sed quantū ad bonū aie q̄libet gerit psonā suā: t sic in tali casu pater t dñs puniunt p se: filius aūt t fuus p accidēs inquantuz res eor p: t sic chanaā p cayn punitus est: t est sensus: nō leteris tu de filio tuo sicut nec ego de te. Tertia rō est fm Gregorium q q̄q vn⁹ est particeps culpe alteri⁹: sicut q̄q ppter culpas subditor p̄lati p̄mittunt cadere i peccatū: t ideo p pctō p̄lati tpaliter merito puniuntur: sicut dauid peccāte punitus est pp'l's vt argutum est. Ad quintū dicendū q aaron fuit punitus sicut t popul⁹: nō tamē pena manifesta: in signum q p̄lati nō debent manifeste puniri: sed occulte ppter scandalum vitandū. Pena autē dicit fuisse in ipso et in filijs ei⁹: qr in sacrificio vitule ruffe imundi efficiebant: sicut patet Numeri. xix. ca.

Ad sextū dicendū q ap's loquit illo mō loquēdi: qr aliquis mod⁹ iusticie fuit in conversiōe iudeorū q nō fuit in conversione gentiū scz impletio promissionuz facta p patribꝰ p ppbetas: fuit tm vtrobiq cōdecentia diuine bonitatis qua vocarent ad premium: t sic est iusticia. Itē insufficientia meritorū fuit in vtriq: t sic est misericordia. Ad septimū in p̄destinatiōe t reprobatiōe vt cōnotant effect⁹ in creatura bene sunt iusticia t misericordia cōiter loquēdo: non tamen stricte vt in positione dictum est.

Ad octauū est dicendū q hoc cedit in profectuz bonorum quantū ad bonum spirituale qō est simpliciter bonum homis.

Lectio. LIII.

Ondemnat autē iustus mortuus: vivos impios: t iuuentus celerius cōsummata longam vitā iniusti. Postq̄ spūssanct⁹ excusauit divinā iusticiā in h q p̄mittat q̄q iustos virtuosos t sctōs mori celerit' añ maturā etatē quosdam naturalit' ppter nature defectū: quosdā violenter per martyriū eis illatū. Hic cōparat breuitatē vite iusto p ad longitudinē reprobor p. Circa hoc duo facit. Prio ondit q reprobi iudicā's devita iustorum decipiunt p ignorātiā. Scdo q post mortez puniuntur p penarū tolerantiam. Scda pars ibi

Et erūt post hec. Circa primū duo facit. Primo ondit q reprobi ex cōparatōe iusto⁊ iudicant esse punibiles. Scdo q ex psecutiōe iusto⁊ excecātur t fiūt derisibiles. scdā ps ibi. Videbūt. Circa primū sic dicit. Cōdēnat aūt iust⁹ mortu⁹. q. d. cuidēter apparet malicia petō⁊ diu viuentiū ex cōparatione ad iustos in iuuēture ꝓfūmatos. Licet enim ad acqsitionē virtutū moraliū reqrat multū ō tpe nō tm ad deo pfecte seruiendū: q⁹ p virtutes theologicas de⁹ supplet qō minus subest de virtutib⁹ acqsitis. Et iō iuuent⁹ celeri⁹ ꝓsummata. i. iuuenis bonus in breui tpe ꝓsummat⁹. i. pfectus: condēnat: hoc est ꝺdēnabilem ondit longā vitā iniusti: q⁹ ex quo iuuenis mortu⁹ fuit pfecte iustus t deo acceptus: ptz q viri impij diu viuentes merito debent cōdēnari. Nec est sīa lre videlz q mali senes ꝺdēnant. i. cōdēnabiles ostendunt: si cōparent ad bonos iuuenes cito defunctos. Notandū est hic q in oī republica t cōitate quacūq: sūma cura ꝺz esse de iuuentute in bonis operib⁹ instruēda: sicut satis docemur. Eccli. xxx. sub metapho⁹a ō equo indomito. Equus cīn indomit⁹ euadet durus et filius remissus euadet pceps. t infra. Non des illi ptātem in iuuētute t ne despicias cogitat⁹ illius curua ceruicē illius in iuuentute t tūde latera ei⁹ dum infans ē. Vult dicere q sicut equ⁹ in iuuētute dure vadit: t ita libēter in pcipiciū: sicut in viaz rectā: ita iuuenis dimissus volūtati sue nunqz portabit suauiter alios in quacūq: societate: sed ita libenter ruet in vitia sicut equ⁹ indomit⁹ in pcipiciū equ⁹ antiquus nō admittit calcar: sz sellam: non frenū: nisi ad talia fuerit assuefactus in iuuentute ita nec adolescens admittet aliquā obedientiā nisi fuerit assuefact⁹ in iuuētute: iō dicit Arist. ij. ethi. ca. ij. Doctrina platonis fuit ista: q oportet duci aliqualiter ꝓfectum ex iuuenib⁹ qliter t in quibus gaudere oportet t ꝓtristari: t ideo nō solū bonimo oportet q nutriātur legibus coactiuis: q⁹ iuuenibus opera virtuosa nō sunt fm se delectabilia: sic dicit idē phs. x: ethi. c. ix. Et iō sicut ibi ꝓcludit necessariū est fieri quasdaz regulas p iuuenib⁹ quib⁹ cōpellant admodes: t cū sint pleni passionib⁹ voluptatum: nō pñt addiscere delectari in virtuosis nisi fm bonas leges informent. Quales autē sint ꝺditiones iuuentutis: sufficienter narrat Arist. ij. rhetorice ita dicēs. Primo cīn ꝓcupiscitiui sūt iuuenes t cito ꝓcupita psequētes: sicut venerea vehementer. Quidā ergo ꝓcupiscūt t faciliter a concupitis desistūt: sunt aūt acute voluptatis nō magne sicut laborantiū sitis t famis. Sunt cīn animosi t acute ire t facilē irā suā psequūtur. Amāt cīn honores t nō sustinēt despici. Faciliter aūt ab ira desistūt. Amant etiā honores t victorias: qm iuuentus excellentiā ꝓcupiscit. Minus autē bis amant pecunias: qm inexperti sunt qntum adindigentiā hoim: t maligni nō sunt nec cauillosi t faciliter credentes: qm adhuc in multis decepti nō sunt t bone spei sunt: t plurima sperant: quoniaz in paucis repulsam passi sunt: quapropter multa sperant: t qm futuro⁊ est spes: pterito⁊ vo memoria: iuuenib⁹ autē pauca pterita sunt plurima

A

autem futura: qm iam quasi viuere incipiunt: propter hoc faciliter decipi pñt: c m faciliter sperāt: t erubescituri sunt: qm in virtutib⁹ pfecti nō sunt: sz solū ipsa cognoscūt que ipsis a legib⁹ ꝓponūtur: in quib⁹ sepe deficiūt: t magnanimi sunt: qm a nullo adhuc in vita humiliati fuerunt: t dignificant semetipsos: qm bone spei sunt t magis elīgūt honorabilia q̄z vtilia. virib⁹ aūt magis viuūt q̄z ratiocinatione. Virtus autem est vis honorabilis t rōcinatio vtilis: t amatores amico⁊ sunt t magis coetaneo⁊ q̄z eo⁊ qui sunt alterius etatis. Non enim iudicant aliquid ad vtile: t ideo de amicis quibusdam nihil curant sed in cōuiuendo delectantur: t ꝓpter hoc amicos amant coetaneos: t opa in magꝫ id est excessiue operant: puta valde amant: similr t odiūt. Cā aūt est q opa scire putāt t asserūt: et iō excessiue in oīb⁹ operant: t iniuste faciūt ꝓtumelias alīs irrogādo t inde excellentes volunt apparere. Et misericordes sunt: qm oēs sicut ipsi sunt arbitrātur innocētes t iniuste pati. Insup risus t ludorū amatores sunt. hec Arist. Et quib⁹ dictis satis pt⁊ q iuuenes castigationē indigent vehemēti ꝓpter diuersa desideria q̄ ꝓtra rōem natura calida causat dū durat tps iuuētutis: vñ. ij. Thim. ij. Juuenilia desideria fuge. Propter qō qui curam aīarū habetis istud subdit⁹ vīs inculcare debetis q tam pīes carnales q̄z spūales instruant filios suos in cultu xpi t in pceptis diuinis. Notā dum est aūt q ad etatem iuuenilem: hoc est ad iuuenes: vos qui viriles ānos attigistis quadrupliciter vos hre deberis. Est iuuentus moribus informanda: artius castigāda: partius sustētanda: mirius iudicanda. Primo igit iuuent⁹ moribus est informanda: istud fecerūt antiq gētiles tripl'r. Scripturis libro⁊: picturis gesto⁊: t figuris signorū. Nobiles cīn antiq explorauerunt q meliores fuerunt pbi t illis suos pueros tam lris q̄z moribus imbuendos dederūt. Vñ traian⁹ plutarchus Nero Senecā Alexāder Aristotelē habuerūt mgros et ne a talib⁹ mgris aliqd dissolutōis vel lubrice leuitatis addiscerēt sūme cauebāt. vñ Boeti⁹ in ꝓlogo musice: sic salomō de se dicit. Sap. viij. Hāc amaui t exq̄siui a iuuētute mea. Item docuerūt iuuenes picturis gesto⁊. Vñ sic narrat q̄dā exposito⁹ sup iuuenalē lib. j. Satyra. Nobiles romani sic dispositerūt actōes suas p singulos dies: q sūmo mane oēs simul petebāt vl' adibāt arcus triūphales in q⁹ ancessores sui depingebant cū armis et cautelis quib⁹ dimicauerant ꝓtra hostes suos: vt sic iuuenes illis visis attēderent ad virtutes p imaginationē gesto⁊: deinde tēplū appollinis petebāt q erat deus. Postea iudices ad forū t senatores ad capitoliū descēdebant. Judices vt cās tractarent. Senatores vt de cōi vtilitate reipublice deliberarent: t sic tps suū vsq ad horam nonā expenderunt: t ne iuuenes a bonis occupationibus impedirent: per totū tps ante nonā horam ordinatū erat: q meretrices pro nullo censu prostibula sua egrederentur ante nonā: ne iuuenes a suis informationibus t viri a consilio reipublice p delectationes libidinosas aliquaten⁹ turbarent. Et hec

B

Modus quo iuuen⁹ superiorib⁹ debent

nō de meretric⁹ romanor⁹

conditiones iuuetutis posite. x. rethoricor⁹

est rō fm Hugo. q̄re meretrices nonarie apud romanos vocabant: qz ad horā nonā licuit eis egredi de domibus suis z nō añ. Itez docebant iuuenes ad bonos mores exfigurās signoz. vñ narrat Macrobius ꝑmo saturnaliū q apud romanos pueri nobiliū quadāvtebant veste q̄ ōz ꝓtexta z inde puerinobiles vocabant ꝓtextati: habebāt em̄ coraz pectore suo bullā quādā aureā habentē figurā cordis humani. Bulla aūt fuit semirotūde figure q̄si medietas sphere ad similitudinē bullarū q̄ fiūt in aq̄. Preterta erat de purpura q̄ est rubei coloris: vt pudore sue nobilitatis a vitijs se subtraherēt: z corāis imaginē añ pectus portabant: vt seinuicē intuentes ita se fore hoies cogitarēt si corde ꝓstarent. hec Macrobius. Sic g̃ ꝑmo est iuuent⁹ moribus informāda. Eccl's. xij. Memento creatoris tui in diebus iuuētutis tue. Lscōo iuuent⁹ est arti⁹ castiganda: qz Prouer. xiij. Qui parcit virge odit filiū suū. z Eccl'. xxx. Curua ceruicē eius dū iuuenis est. Aues pullos suos z fere ferus suos fm cōditiones nature sue castigāt z domāt Istud qz hely sacerdos neglexit: p filio ꝙ iniq̄tate dānatus est imo ꝓpter negligentiā filios castigandi. vñ Beda. qz fera pietate superat⁹ est Hely ferire delinquētes filios noluit: apud districtū iudicez scip̄m cum filijs crudeli dānatōe peussit. Uñ verū est q̄ vbis eos aliq̄liter corripuit: sicut ꝓz. j. Regum. ij. Nō est bona inq̄t hec fama quā audio de vob: sed hoc est nimis modicū ad correctionē malo ꝙ iuuenū: sicut ꝓz. x. Ethi. vñ narrat Boet⁹ ꝑmo de disciplina scholariū de sanguineo lucrecij filio. Tertio iuuent⁹ est paruis sustētanda: vt in iuuenili etate assuescat sobrietati: ad Titū. ij. Juuenes sil'r hortare vt sobrij sint. vñ narrat Aug. de bona matrona ix. ꝓfessionū. c. viij. q̄ curā habuit quarūdā filiarū nobiliū: eratq̄ in eis coercēdis cū opus eēt sctā severitate vehemēs atq̄ in docēdo sobria prudētia: nā eas ꝓter illas horas quib⁹ ad mēsam parentuz moderatissime alebāt etiā si exardescerēt siti nec aquā bibere sinebat: ꝑcauens ꝙsuetudinē malā: z addens verbū sanū. Nō aquā bibitis q̄ in ptāte vinū nō habet cū ad maritos veneritis facte dñe apothecarū aq̄ sordebit: sz mos potādi ꝑmanebit

Quarto iuuent⁹ est mitius iudicāda: non est em̄ desperandū si frequēter peccent. vñ signanter peruit ps. Delicta iuuentutis mee. Hypocras ponit talē amphorismū Epilensie quib⁹ ante iuuentutē nascāt̄ imutationē hūt: q̄busc̄q̄z vero. xxv. annoz ꝙ fuerint: plurimū cōmoriūtur vel cōmouētur: sic igit̄ est informāda iuuētus moribus. Et sic fuit sanctissim⁹ p̄dicator splēdor ecclie cui⁹ cras cōuersionē celebrabim⁹ tam in moralib⁹ q̄z in scietialib⁹ instruct⁹ ad pedes Gamalielis doctoris: z iō confidēter dixit corā rege agrippa pñtatus. Act̄. xxvj. Et q̄dem vitā meā a iuuentute q̄ ab initio fuit i gēte mea in hierosolymis nouerūt oēs iudei ꝓscientes me ab initio si velint testimoniuz phibere: qm̄ fm certissimā sectaz nr̄e religionis vixi phariseus. Et veraciter iste ꝙsummat⁹ est in breui expleuit tē poza multa discurrēdo: docēdo: disputando: scribendo: vt cōfidenter scriberet: z illud. j. Thimo. iij. Bonū certamen certaui: fidē seruaui: de reliq̄ reposita est mihi corona iusticie quā tā bz in celis. In hystoria barlaā quā iohes damascen⁹ ōz cōpilasse: refert q̄ idē barlaā monach⁹ solitarius ꝑmo fuit: z postea mgr̄ cuiusdā filij regis q̄ iosaphat dicebat a quo idē puer q̄siuit: cui⁹ etatis eēt sub his vbis. Dic mihi inq̄t pr̄ quot annoz ꝙ es: z vbi puersaris q̄z a te nūq̄ volo separi. Et ille rādit annoz ꝙ sum. xlv. in desertis terre sennaar degēs: ad quez iosophat: amplius mihi appares pr̄ q̄. lxx. annoz ꝙ Et ille: si a natiuitate mea oēs ānos meos q̄ris discere: bene estimasti: sed nullo mō a me in mēsurā vite cōputant̄ quotq̄t in vanitate mū di expēsi sunt tūc em̄ in interiori hoie mortu⁹ erā: z ānos mortis nunq̄ vite noiabo. Silis fuit rāsio illi⁹ q̄ diu vixerat in seculo z tm̄. xvij. in religione: q̄ etatē suaz interroganti rādit viri: z iterū querēti q̄tum: rādit dum dixi viri: q̄tum viri tibi dixi. Et ido narrat Ualerius marcialis. li. j. de quodā anthonio sene q̄ cōputare potuit. xv. olympiades: iste ita vtuose vixerat q̄ recogitare potuit ō tota vita sua z etate sine displicentia precedentis vitij: z ideo cōmendans suā felicē etatē dicit q̄ b̄ est bn̄ viuere videlz sic viuere q̄ ipse possit frui vita priori. vñ dicit sic. Ampliat etatis spaciū sibi vir beatus. Hoc est viuere bis vita posse priori frui.

Lectio. LIIII.

Videbunt enim finē

sapientis z nō intelligent q̄d cogitauerit de illo de⁹ z q̄re munierit illuz dñs

Uidebunt em̄ z ꝓtēnent: illos aūt dñs irridebit. Postq̄ spūssanctus declarauit q̄ impij ex cōparatione iusto ꝙ euidenter iudicant̄ punibiles. Hic ostendit q̄ ex psecutione iusto ꝙ excecant̄ et fiūt derisibiles. Excecauit em̄ eos malicia eo ꝙ. Sap. ij. Et circa hoc duo facit. Primo tangit eo ꝙ culpā. Scōo subdit eo ꝙ penā: ibi. illos autem. Culpa ē duplex: videlz ignorantia: z malicia. Ignorātia in nō intelligendo. Malitia in ꝓtēnendo: dicit g̃ sic. Uidebunt scz mali z reprobi psecutores iustorum finē sapientis. i. martyris fm glo. interlinearem: z nō intelligent ꝓpter malicia excecantē. ij. Eo ꝙ. iij. Deus hui⁹ seculi excecauit mentes infidelium: vt in eis nō fulgeat illuminatio euā gelij. Deus hui⁹ seculi. i. deus ver⁹ q̄ nō solū bonos regit sed etiam malos ꝓ merito p̄cipitat vel ꝓncipal̄ fm Ambro. vel deus hui⁹ seculi q̄ est ꝓnceps hui⁹ mūdi q̄ secularibus ꝓncipal̄ fm Aug. z ideo ex culpa eo ꝙ prouenit q̄ nō intelligunt. Esa. vj. Audite audientes z nolite ītelligere visionem: videte et nolite cognoscere. Non igitur intelligent quid cogitauerit de illo scz sapiente deus. i. qualiter deus preparauit sibi coronam ꝓ cinere: oleum ꝓ luctu: palliū laudis pro spiritu meroris. Quid autem deus super iustos q̄ aduersa sustinent cogitet: ipse dicit Hiere. xxix. Ego em̄ scio cogitationes quas cogito super vos dicit dñs: cogitatiōes pacis z nō afflictionis: vt dem vobis finem et patientiam. Et quare munierit illū dñs supple nō intelliget reprobi quare videlicet dñs munierit martyrē armis fidei fm

dictuz

glosam. Et hoc apparet q̄ lr̄a debet eē munierit: z nō minuerit: ꝫ raban⁹ sic exponat. Consequēter cū dicit: videbūt em̄. Assignata eo⁊ ignoratia assignat eo⁊ malicia dicēs. Videbūt em̄ mortē sc̄ō⁊ in p̄ncipi z p̄tēnēt eos nesciētes finē future glie: sicut diues cōtēpsit lazarū z tm̄ portabat ab angelis in sinū abrae. Luce. xvj. z sic tangit eo⁊ culpa. Cōsequēter ibi: illos aūt: subdit eo⁊ pena: q⁹ dns illos irridebit. i. dignos irrisione mōstrabit in die iudicij gēalis. Prouerb. j. Ego q̄z in interitu vr̄o ridebo z subsannabo cū vobis qđ timebatis aduenerit: z in p̄s. Qui habitat i celis irridebit eos z dom⁹ subsannabit eos. Irrisio⁊ p̄prie fit cū cachinnatione oris z buccarū: ꝫ subsannatio fit cū rugatiōe nasi. Et sic tm̄ vult dicere q⁹ deus oñdit reprobos o⁊ irrisiōe dignos. Et hec ē sn̄ia lr̄e. Videbūt em̄ finē sapiēt̄. Sapiēs em̄ sicut dic Jsid. x. etbi. denoiat⁹ est a sapore: q⁹ sic gust⁹ aptus est ad discernēdū sapores ciboꝝ: sic sapiēs ad dinoscendū res z rerū cās eo q⁹ vnūqđ⁊ dinoscat atq; sensum veritat̄ discernat. Cui ⁊rius ē insipiēs eo q⁹ sit sine sapore nec alicui⁹ discretiōis siue sensus. Cum em̄ null⁹ sit sapiēs a natura: sic dic Arist. vj. etbi. ca. viij. Circa sapiam q̄ttuor sunt attendenda: videlz q̄s sit mod⁹ sapiam acq̄rendi: qđ sit gnū sapiētia cognoscēdi: qđ opus sapiam exercendi: q̄s fructus sapiam possidēdi. Primo igit̄ de mō acq̄rendi sapiam. Sciendū q⁹ ipsa nō acq̄rit sine amore: sine labore: sine būilitate: sine stabilitate. De primo Aug⁹. de moribꝫ eccl̄ie z monachoꝝ. lib. j. cap. xxix. Sapia si nō totis viribꝫ cōcupiscat inueniri nō pōt. amore querit̄: amore reuelat̄: amore in ea pmanctur. Sap. viij. Hanc amaui z exq̄siui a iuuentute mea. vñ metrice dr. Discе libens z eris sapiens z honore frueris. Qđ fieri q̄ris discе libens et eris. Primo igit̄ querit̄ amore. Scđo labore. vñ narrat Hugo didasco. li. ij. pte. ij. q⁹ apud veteres lectica p̄hie q̄ttuor plone supportabant: due in spē iuuenū p̄cedentes: z due in spē puellarū sequētes. Juuenes dicebant̄ amor z labor. Puelle cura z vigilia. In labore est vt agas: in amore vt p̄ficias: in cura vt prouideas: in vigilia vt attendas. vñ narrat Hiero. in suo policrato. li. iiij. q⁹ gentiles veteres sapientiā q̄si oīm deoꝝ principē colueрūt z eius imaginē p̄e foribꝫ oīm tēploꝝ depinxerunt: z iuxta imaginē ei⁹ ista ẏba scripserūt. Usus me genuit: memoria me peperit: sophiā me vocāt greci: vos sapiam: ego odi stultos homies z ignaua opera: z friuolas snias. Et hoc est qđ dr Prouerb. ij. Si sapiam inuocaueris z inclinaueris cor tuū p̄udētie: si q̄sieris eā tāq̄ pecuniā z sicut thesauros effoderis illā: tūc intelliges timorē dñi et sciam dei inuenies: q⁹ dns dat sapiam z ex ore ei⁹ prudentia. Sapia in scriptura figurat̄ p aurū qđ inter metalla p̄fundi⁹ generat̄ in terra z cū maiori labore effodit̄. Tertio ad acquirendā sapiam requirit̄ būilitas. vñ Aug. li. iij. de natura z origine aīe ad vincentiū in p̄ncipio. Quātuz apparet ex donis ingenij q̄ tibi largit⁹ est deus: p̄fecto sapiēs eris si te nō esse crediderіs: atq; vt sis ab illo q̄ facit sapientes pie suppliciter instanterq; poposceris z malueris errore non decipi: q̄z errantiū laudibꝫ honorari: z ideo cū quidā antiqu⁹ de modo discēdi interrogaretur: rn̄dit sicut recitat Hugo in suo didasco. vbi p̄us. Mens būilis studiū q̄rendi vita quieta Scrutiniū tacitū pauptas: terra aliena Hec reserare solēt mult̄ obscura legēdo. Destudio vero z būili volūtate discendi quā babuit plato scribit Hiero. ad paulinū p̄br̄m sub his verbis Si plato egyptū z architā tarētinū eādēq; o⁊ ita/lie q̄ quondā magna grecia dicebat̄ laboriosissime pagūit: vt q⁹ athenis mgr̄ erat z potēs: cuiusq; doctrinas academie gymnasia p̄sonabāt: fieret peregrinus atq; discipulus: mallēs aliena verecunde discere q̄z sua ip̄udent̄ ingerere. Prouer. xj. Ubi est būilitas ibi ē sapia. Quarto req̄rit̄ stabilitas z p̄seuerētia in addiscendo vñ antiquos p̄bos vsq; ad mortē legim⁹ studuisse. vñ Valeri⁹. li. viij. Carneades laboriosus ac diuturn⁹ sapie miles fuit. siquidē expletis. xc. ānis idem illi⁹ viuendi philosophandiq; finis fuit. Socrates. xciij. annū agens nobilissimū libꝝ scripsit. Chrysip⁊pus. lxxx. āno ex actissime subtilitat̄ volumē scripsit. Symonides lxxx. anno carmina cōscripsit de stabilitate studij archymedis quē nos mō archymedē dicimus: sicut credo: idē narrat Valeri⁹ Archymedis q̄z fructuosam fuisse industriā dicerē: nisi eadē illi dedisset vitā z abstulisset. Captis em̄ syracusis marcellus machinationibꝫ eius diu ac multū: victoriam suā inhibitā senserat: eximia tm̄ bois prudentia delectatus vt capiti illius p̄cere⁊ edixit: penetanuz glie in archimede reseruato q̄tum ab oppressis syracusis reponens ac dum is oculis aīoq; in terrā defixis formas describeret: militi q̄ predandi gr̄a domū irruperat: extractoq; super caput eius gladio quis nā esset interrogabat: p̄pter nimiā cupiditatem inuestigandi vel qđ q̄rebat: nomen suū indicare nō potuit: ꝫ p̄tracto manibꝫ puluere: noli inquit obsecro istū circulū ꝺturpare: ac pinde quasi negligens impij lictoris obtruncatus: sanguine suo lineamenta artis sue cōfudit: quo accidit vt p̄pter studium modo donare⊄ vita: mō spoliaretur Eccl̄i. vj. Fili a iuuentute tua accipe doctrinam: z vsq; ad canos inuenies sapiam. Sic ergo patet q̄s sit modus sapiam acquirendi. Scđo videndum est de signo sapiam cognoscendi. Ubi notanduz q⁹ apud stoycos signū sapie fuit patientia. vñ Seneca ad serenū in li. qui sic intitulat̄ q⁹ in sapientez nō cadit iniuria: sic dicit Epicurus ait iniurias intolerabiles esse sapiēti: nos aūt iniurias nō eē nec hoc nature repugnare: nō negamus rem incōmodam eē verberari z impelli z aliquo mēbro carere sed oīa negam⁹ iniurias eē. Non sensum illis doloribꝫ subtrahim⁹: sed nomen iniurie qđ nō pōt recipi salua veritate. Unde fm eundē ibidez: ista cōsequētia non valet: aliquis bō facit mihi iniuriam ergo ego accipio iniuriā. Ponit em̄ exemplares instantias. Esto q⁹ aliquis rē quā e villa mea surripuit: in domo mea ponat: ille furtum fecit: ego nihil perdidi. Si q̄s cū vroze sua tanq̄ aliena concubat: adulter erit: quāuis illa adultera nō sit. Aliquis mihi dedit venenū sed vim suam mirtum ci-

Signū sapie pa

bo perdidit sceleri se obligauit: ⁊ si nō nocuit. Nō min⁹ latro est cui⁹ teluz oppolita veste recluſuz est oia scelera añ effectū opis qñ culpe ſatȝ est: pfecta ſunt. Eodē mō lz aliqs inferat iniuriā: ſapiens eaz non recipit. Multa em̄ ſunt q̄ iniuriā ſubmouere pñt. Scōo q̄ in ſapientē nō cadit ꝛtumelia ſic p ſuadet. Multa em̄ q̄ videnᵗ ꝛtmuelie nō ſunt: ſed fiūt vitio interp̄trantis: ſi aliqs dicat ſibi ꝛtumeliā fieri ab aliq̄ q̄ ſibi nō aſſurgit. Ponit ḡrale exēplū: pueri aliqn ferīūt parētes: expuūt in matrē ⁊ lacerant: ⁊ cū nullus dicit eos ꝛtumeliā intuliſſe: ⁊ ſb/dit. Quē animū nos aduerſus pueros habebim⁹ hūc ſapiens aduerſus oēs: q̄bus eriaz poſt iuuētā canoſqz puerilitas eſt. Et addit q̄ inter eos ⁊ pueros nō est dīa niſi q̄ in moꝛib⁹ errāt voluptatē ſecuti nulla rōne regulati. Si q̄ra ab eo: q̄re ſi ſapiens nō accipit iniuriā nec cōtumeliā: punit q̄ talia ſibi vel alīs inferūt. Rñdet. Non ſeu laſcikſz illos emendat nec cū iraſcitur. Quis medic⁹ frenetico iraſcik? Quis febꝛicitantis a frigida aqua p̄hibiti maledicta in malā partē accipit? Hūc affectū aduerſus oēs hz ſapiens: quē aduerſus ſuos egros medicus: ſcit ſapiens oēs hos qui togati purpuratiqz incedūt. Valentes coloꝛatos: ſed male ſanos eſſe q̄s nō aliter videt q̄z egros ⁊ intp̄atos: non reſpicit. q̄d boies turpe iudicēt aut miſerū: non id qō pp̄s: ſed vt ſydera cōtrariū mūdo iter intēdūt: ita hic aduerſus opinionē oīm vadit. hec ille. Signū q̄ ſapiē fm ſtoycos est nō pati iniurias. vñ Boetⁱ⁹ ij. de ꝯſo. pſa. vij. narrat de quodā qui falſe aſſumpſit ſibi nomē p̄bi. ad iſtum caſu acceſſit quidam: ⁊ dixit ſe velle experiri an vere eēt p̄bs ſi illatas iniurias leuiter patiēterqz ſuſtineret. Ille ḡ pauliſp patientiā aſſumpſit: acceptaqz ꝛtumelia velut inſultans: iā tandē inquit intelligis me eſſe philoſophum. Cui ille nimiū mozdaciter intellexeram inquit ſi tacuiſſes. q. d. Si tacuiſſes: putaſſem te eē p̄bm. Nunc aūt qꝛ de tua patiētia queris vanam gloriā: ſcio qꝛ p̄bs non es. Et inde accipiť hoc vulgare ꝓuerbiū. Si tacuiſſes: p̄bs fuiſſes. Eccl. xx. Nō ſapiens tacebit vſqz ad tp̄s: laſciuus aūt ⁊ imprudens nō ſeruabit tp̄s. Tertio videndū eſt qō
D ſit opus ſapiam exercendi. vbi notandū q̄ p̄apue tres ſunt actus ſapiētis infoꝛmare: repꝛobare: et oꝛdinare. Infoꝛmare moꝛes: repꝛobare errꝛes: ⁊ oꝛdiare inferioꝛes. ⁊ ideo dicit Ariſto. j. Elēchoꝛum. Eſt aūt vt ad vnū ſit dicere opus ſcientⁱ nō mentiri de quib⁹ nouit: ⁊ mentientē poſſe manifeſtare. Pꝛimū ptinet ad infoꝛmationē. ſecūduz ad repꝛobationē. Dicit etiā p̄bs. j. metha. q̄ inter ea q̄ boies de ſapiente cōcipiunt: cōiter eſt vnū q̄ ad eum pertinet oꝛdinare. Et iō in aureo ſeculo ſoli ſapientes gubernabāt: ſicut dicit Seneca in epl'a xcij. ⁊ Hiero. in ſuo policrato. li. iij. Rhomanos p̄ncipes aut duces dum eo⁊ reſpublica viguit: nō memini illiteratos extitiſſe. Et neſcio quō cōtigit exquo in p̄ncipibus languit virtus lr̄arū: armate milicie infirmata eſt man⁹ ⁊ ipſius p̄ncipatus: q̄ſt p̄aſa eſt radix. Vñ quidā rex romano⁊ ſcribēs epiſtolam cuidaz regi franco⁊ quaten⁹ filios ſuos in litteris erudiret: iſtud interſeruit. Rex inquit illiterat⁹ quaſi aſinus coꝛonatus: hinc eſt q̄ Karolus trāſtulit ſtudiū de roma in pariſi⁹. De quo dꝛ q̄ oēs artes liberales habuit in ſuo palatio miro mō depictas. Et de dauid dꝛ q̄ habuit ſapiam ſicut angelus dei. Nulla em̄ cōitas ſine ſapiētibus regi p̄ōt. Sap̄. vj. Multitudo ſapientiū ſanitas eſt oꝛbis terrarū. In cui⁹ ſignū narrat Iſido. li. j. Etbi. c. xxvj. q̄ demoſthenes oꝛatoꝛ ꝓtra philippū regē tali fabula vſus ē. Cū philipp⁹ athenienſes obſideret: poſtulauit vt ſibi decem oꝛatoꝛes darent ⁊ tali pacto diſcederet. Rñdit demoſthenes lupos aliqñ paſtoꝛib⁹ quo⁊ diligentiā decipere volebant ſuaſiſſe vt in amicitiā cōuenirent: ea cōditione vt canes in quib⁹ erat cā iurgio⁊ iure illis traderent. Annuerut paſtoꝛes in ſpē ſecuritatis: dederūt canes quos ouiū ſuarū vigilantiſſimos cuſtodes habebant. Lupi ergo oī formidine adēpta oēs qō in gregib⁹ illis erat: nō p ſacietate ſed p libidine lacerarūt. Et iſto modo ſuaſit athenienſibus philippum regē: p̄ncipes pp̄li poſtulare q̄ facili⁹ poſſet oppꝛimere ſpoliataz cuſtodib⁹ vrbem. Quarto videndum quis eſt fructus ſapiam poſſidendi: de hoc ſatȝ dicitur Eccl'ſ. vj. Quid habet ampli⁹ ſapiens a ſtulto: ⁊ q̄d pauper niſi pergat illuc vbi eſt vita. ⁊ Sapien. vj. Concupiſcentia ſapiētie deducet ad regnum perpetuū.

Lectio. LV.

Terunt poſt hec de
e cidentes ſine honoꝛe ⁊ in cōtumelia inter moꝛtuos īperpetuū. Qm̄ dirūpet illos inflatos ſine voce ⁊ cōmouebit illos a fundamentis ⁊ vſqz ad ſup̄mū deſolabūtur ⁊ erūt gemētes ⁊ memoria eo⁊ peribit. Poſtqz ſpūſſctūs declarauit q̄ pſecutoꝛes iuſto⁊ decipiūtur in p̄ſenti p ignoꝛantiā. Hic declarat q̄liter poſt moꝛtē puniuntur p penarū tolerantiā. Tāgit aūt ſeptē penales ꝯditiones dānando⁊ q̄ ſunt iſte. Deiciēnt cuz ꝯfuſione. Affligent cū deſpectiōe. Repellent ſine rñſione. Deſtinent autenticatōe. Punient ſine cōſolatione. Conterent ſine ꝯdonatiōe ⁊ ſupꝛimentur ſine recoꝛdatiōe: ⁊ iſta iuſte patient⁊ p̄pter ſeptē malicias quas tyrānⁱ ⁊ mali homies p̄ſecutoꝛes ſancto⁊ habuerūt in vita. Fuerunt em̄ ambicioſi ad honoꝛes: argumentoſi cauillatoꝛes. Cōtumelioſi p̄territoꝛes: facinoꝛoſi ſuppoꝛtatoꝛes: pernicioſi p̄ſecutoꝛes: voluptuoſi leccatoꝛes. Et obliuioſi ꝓemptoꝛes: ⁊ iō merito reddēdo ſingula ſingulis iuſte iudicabūtur. Quia em̄ iuſto⁊ p̄ſecutoꝛes fuerunt ambicioſi ad honoꝛes: iō deiciēntur in ꝯfuſione: qꝛ ꝓtumelioſi p̄territoꝛes: ideo affligētur cum deſpectione. Quia fuerūt argumētoſi cauillatoꝛes repellent ſine rñſione. Quia facinoꝛoſi ſuppoꝛtatoꝛes deſtituentur autenticatōe. Quia pernicioſi perſecutoꝛes punient ſine conſolatione Quia fuerunt voluptuoſi leccatoꝛes conterent ſine ꝯdonatione. Quia obliuioſi ꝓemptoꝛes ſupꝛimentur ſine recoꝛdatione. Iſte ergo ſeptē penalitates innuūtur in lectione hodierna. Pꝛimo igit quia fuerunt ambitioſi ad honoꝛes: deiciēntur cum cōfuſione. Et q̄ntum ad hoc dicit p̄mo ſic. Et

erunt post hec.i.vitā istam: vl' post pcā multa q̄ p
petrauerūt decidētes sine honore.q.d.nō solum
erūt cadētes:sz p violentiā decidētes.in ps. Deci-
dant a cogitationib⁹ suis fm multi.impie.co.er.
eos qñ ir.te dñe. Decidāt inqt a cogitatiōib⁹ suis
ambicios⁹ z supbis:q̄bus honores z dignitates
cupiebāt in pñti. Decidāt cū diabolo capite z pnci
pe suo in pfundū inferni:videntib⁹ electis oīb⁹ hor-
ribilē casum.vñ Greg.xxiij.moza.ca.xx. Et viden
tibus cūctis p̄cipitabūtur:eterno iudice terribili
ter apparente:astantib⁹ angelo p̄ choris:assistente
cūcto ministerio celestiū potestatuū: ac electis oīb⁹
ad spectaculū deducet. Diabol⁹ crudelis z fortis
in mediū captiu⁹ deducit:z cū suo corpore.i.cū re-
probis oībus eternis gehēne incendijs mācipatur
cū dr. Discedite a me zc. O q̄le erit illud spectacu-
lū: qñ hec imanissima bestia electo p̄ oculis osten-
detur:q̄ hic belli tpe nimis eos terrere pōt ac si vi
deret. Sed occulto ac miro dei cōsilio agit: vt et
A nūc p eius gr̄am a pugnātib⁹ nō visa vincat: z tūc
a let' victorib⁹ iā captiua videat.hec Greg. Se-
cūdo qr fuerūt cōtumelios⁹: p terrores affligentur
cū despectiōe:z q̄tum ad h̄ dicit q erūt in cōtume-
lia: q̄si diceret nō solū p malo opere imo etiam ser
mone. Nā q̄libet reprob⁹ afficiet ab alijs:cōtume
lijs:maledictionib⁹:improperijs. Itē punient nō in
loco viuentiūvbi eē pōt spes auxilij:sz in loco mor
tis in inferno. Tertio punient nō ad horā nec iter
polatim:sz in perpetuū.vñ Greg.vj.moza.ca.vij.
exponēs illud Job.xx. Luet q̄ fecit oīa nec tñ ꝓsūme
et:nō inquit morte ꝓsumit:qr si cōsumeret vita
morient' etiā pena finiret:sz vt sine fine crucietur:
viuere in pena cōpellit:vt cui⁹ vita mortua hic fuit
in culpa:illic mors ei⁹ viuat in pena. Luet g̃ q̄ fecit
oīa nec tñ ꝓsumet qr cruciat z nō extinguit:morit
z viuit: deficit z subsistit:finit sp z sine fine ē. Ex so
lo auditu sunt valde terribilia: q̄ stomag' passiōe.
hec Greg. Cōsequēter ex istis ptz q illō ē erroneū
qō i q̄busdā q̄ternis apocriphis inuenit de reuela
tione fct̄ā cuidā pſone q aie dānato p̄ ab hora no-
na sabbati vsq ad horā nonā in dñicā:vel aliter ne
scio q̄diu:refrigerīū obtinēt:qō nihil ē. Si em̄ eo
rū pena nō sp duraret: nō eēt ppetua. Quicquid
em̄ ppetuū est:ꝓtinuū est z eternū:z oēs tales nar
B rationes p fictionib⁹ sūt hūde. Tertio reprobi: qr
fuerūt argumētosi z cauillatores repellent sine re
sponsione. Et q̄tum ad h̄ dicit. Qm̄ dirūpet illos
inflatos.i.q̄ parū añ fuerūt inflati vbis legibus z
falsis allegatiōib⁹. Dirūpet inq̄z. In illo qō dirūpi
tur fit magna discōtinuatio partiū subito. Et isto
mō fiet reprobis discordātia facto p̄ suo p̄ z mala-
rū volūtatū adinuicē. Et iō dr q de⁹ dirūpet illos
sine voce cuiuscūq̄z excusationis. Et istud ē notabi
le q in iniustis legistis z falsis aduocat': de quib⁹
frequēter visum ē q in morte tā in voce q̄z i lingua
puniant. Unde z expertū est q isti mali aduocati
et falsi placatores iusticiarij etiā iniusti imminente
morte amittūt vocē linguā z sensum. Cui⁹ rō est:
qr nō est iustū q̄ aliq̄s idē vendat alteri et retineat
sibi. Isti aūt oēs male z iniuste viuendo linguā vo-
cem sensum z facūdiam alijs vendiderūt falsē alle

gando z iniuste iudicando ꝓtra ꝓscias malicios⁹
obijciendo z cautelos⁹ suggerendo. Et iō iustū est
q̄ qñ indigent voce:voce p̄uentur. Esa.l. Uenditi
estis iniq̄tatib⁹ vr̄is. De istis loquit Solin⁹ Si-
doni⁹ in quadā epl'a ita dicēs. Uidi inq̄t morbum
incurabilē ad quē curādū nō inueniebat medicus.
Sed nunq̄z inueni cām adeo deperditā q̄n ad eā
tuendā inueniret aduocat⁹. Isti em̄ sunt valde re
probandi p̄ter q̄ttuor rōes. Primo deteriores vi
dent eē q̄z vilissime meretrices:qr ille vendūt par-
tem sui corpis mag' abhominabilē. Isti vo hones-
tissimā sui corpis partē sicut linguā z os. Scōo qr
deberent eē sicut stelle fixe mote tm̄ mō motu fir-
mamēti.i.motu veritat'.qr Prouer.xij. Labiū ve
ritat' firmū erit iperpetuū. Sz certe p maiori pte
oēs inuenīūtur stelle erratice qr mouent duplici
motu: videlz ꝓtra veritatē p̄ter mūera:z q̄nq̄z cū
veritate ducti ꝓscia. Et iōo de illis stellis dr Job.
xxv. Stelle nō sunt mūde in ꝓspectu eius. Tertio
dici pōt q lingua eo p̄ assimilat linguē statere que
statim ad minimū pōdus facit nutum z se inclinat
ad partē gr̃iorē: ita isti quōcūq̄z sit de veritate ad
illā partē magis inclinant q̄ sit in danda pecunia
magis pōderosa:de quo p̄ quolibet dr in ps. Mē
daces filij hoīm in stateris. Quarto cōparari pñt
illi cherubin q̄ tenet flāmeū gladiū atq̄z versatilem
ad impediendū reditū hoīs in paradisuz. Gen.iij.
Reuera isti aduocati mali: hñt flāmeū gladium:
qr lingua eo p̄ gladius acutus:z est valde versati-
lis:qr de facili verti pōt z ꝓtra veritatē z p̄ vitate.
Cherubin interp̄tat plenitudo scie. Et isti dicūtur
sapientissimi apud vulgus. Sed ad q̄d deseruiūt:
Reuera vt cōiter ad custodiendū viaz ligni vite ne
aliquis accedat ad lignūvite.i.ad xp̃m. Isti sunt q̄
falsa p̄curant diuortia: illegitima cōiungūt matr
monia:ecclias veris prelatis expoliant z symonia
cos copulant:innocentes excōicant:etiā vbis fal-
sis cū de iure non possint:rebelles ꝓciliant xp̃m z
ecclam p̄sequētes. Et iō verisīl'r narratur q q̄dā
vidit in spū Neronē apud inferos balneantē. Mi
nistri vero vndiq̄z circa cū aurū bulliens infunde-
bant. Dum em̄ vidisset vnā cohortē aduocato p̄ p
pe accedentem clamauit.huc inquit. O venale ho
minū genus. O aduocati amici mei accedite vt in
hoc vase balneamini mecum. Adhuc em̄ superest
locus i eo quē p̄o vobis seruaui. Audiui de quo-
dam causidico ō regno frācie. Hic per iura z act⁹
iuridicos de paupere clerico factus fuit mirabili-
ter diues. Tandē infirmatus fuit ad mortez: ami
ci eius ex omni parte astiterunt z rogauerunt eu
vt conderet testamētum. Ille grauissime infirma-
tus cepit cogitare qūo tot diuitias p̄ suā eloquen
tiam z lingue peritiam cōgregasset. Et recollecto
toto spū quē habuit clamauit in gallico:langue lā
gue. Idem.ij.et.iij.recitauit. Et cum admiraren-
tur qui astabant q̄d vellet signare:subiunxit iterū
in gallico:langue tot gayngua z langue tot aura.
Contingit autem eo tempore fratres p̄dicatores
de nouo venisse ad illam villā z aream habebāt:sz
nullā domū edificatam. Mandauit g̃ p̄o quibus
dam de illis fratribus. Et cū venissent coram fa-

milia ꝛ amicis dicit eis. Ego inquit peritia lingue lucratus sum ista bona tpalia: aurū argentum et alia p̄ciosa. Vos aūt linguis vr̄is lucramini spūalia ꝛ sempiterna. Et iō vobiscum mercamonia ꝓtrabam vt percipiatis ō fructu lingue mee vt ego vice uersa aliq̄d habere possim ō fructu lingue vestre. Et ideo dixi amicis meis: p̄iusq̄ veniretis quot langue tot gayngua ꝛ quot langue tot amica: ꝛ totum thesaurū fratrib⁹ dedit ꝛ mortu⁹ ē. Quarto reprobi: q̄ fuerunt facinorosi ſuportatores destituentur autenticatione: ꝛ q̄tum ad hoc dicit q̄ cōmouebit illos a fundamentis. Et istud est spāliter ꝓtra malos ministros ꝓsiliarios ꝛ baliuos isti oēs fungunt auctoritate q̄dam dn̄o⁹ sicut causarij iusticiarij ꝛ alij etiā officiales multi loquuntur semp in psona p̄ncipis. Et idē siue sit iustū siue iniustum auctoritatē habēt: q̄ fundamentū toti⁹ negotij fingit esse p̄ncipis. Et iō mō quos volūt suportāt ꝛ excusant: ꝛ q̄s volūt ꝓdēnant ꝛ sp̄ hūt pro se regiā p̄tātem ꝛ auctoritatē. Sz certe in die iudicij destituent ista auctenticatiōe: q̄ q̄libet hēbit respondere p̄ seipso, ꝛ iō bñ ōr. Et cōmouebit illos a fundamētis. Et p̄ oppositū de viro iusto ōr. Nō cōmouebit in eternū: qui habitat in hierl'm: q̄ fundamenta eius in mōtib⁹ scīs. Quicq̄d em̄ iusti siue ad partē siue iudicialiter allegāt et p̄posito: totum emanare debet de montib⁹ scīs. i. de doctrina sancto⁹. Quinto reprobi q̄ fuerunt p̄niciosi p̄secutores: iō punient sine ꝓsolatione. Et q̄tum ad hō dicit q̄ vsq̄ ad supremū desolabuntur p̄ tanto: q̄ lz punient citra ꝓdignū: tñ nihil dimittetur ipunitū Greg⁹. iij. dyalogo. Sicut multi in hoc mūdo sb vno sole cōsistunt: nec tñ equaliter eiusdē solis ardorē sentiūt: q̄ alius plus estuat alius min⁹ ita illic in vno igne nō vn⁹ est mod⁹ incēdij: q̄ q̄ hic diuersitas corpo⁹: illic agit diuersitas p̄ctō⁹: vt ꝛ ignē nō dissimilē habeāt: ꝛ tñ eosdē singulos dissimilit exurat. hec Greg⁹. Sexto q̄ reprobi fuerunt voluptuosi leccatores: iō ꝓterent sine condonatione. Et q̄tuz ad hō dicit q̄ erunt gemētes. Est antiqua narratio de iuuencula quadā in frācia: q̄ cū p̄ annū vixisset cū amasio suo lubrice ꝛ tandē impregnata fuisset ꝛ derelicta cepit flere ꝛ gemere et inconsolabilit ꝓtristari a qua cū quidā quesiuisset: q̄d tm̄ ploraret. Rñdit deploro gaudiū inq̄t anni preteriti. Isto mō satis iustū est q̄ illi q̄ sine p̄nia in p̄nti dant se voluptatibus carnis sue gemēt in futuro. Et si cā ab eis querat. Rñsio bona est q̄ gemūt ꝛ ploraut gaudiū anni p̄teriti. Nau. ij. Minabant gementes vt colūbe. Colūbe sunt aues multum lubrice ꝛ naturalit hūt gemitū p̄ cantu: in signū q̄ oēs q̄ se libidini mancipāt: gemūt vl' gemēt. Sap. xj. Dupler em̄ illos accepat tediū: ꝛ gemitus cū memoria ꝓteritoꝝ. Septimo reprobi q̄ fuerunt obliuiosi ꝓemptores: iō repment merito sine recordatiōe. Et q̄tum ad hoc dicit q̄ memoria eoꝝ peribit. Et p̄ oppositū dicit de iusto p̄s. In memoria eterna erit iustus. Mod⁹ erat apud romanos q̄ noia senioꝝ ꝛ iudicum in tabulis ereis scribebant. Et iō vocabant patres ꝓscripti. Quādo aūt ꝓtingebat q̄ aliquis delebat: fuit pro maximo scelere et confusione perpetua. Isto mō multi scribūtur fm p̄item iusticiam in eccl'ia militante. Quidā sunt epi quidam religiosi ꝛ solēnes clerici. Quidā rectores ꝛ curati: q̄bus fit verecūdia si in die iudicij in libro vite nō inueniātur: ꝛ fiāt de nūero illoꝝ de quib⁹ dicit p̄s. Perijt memoria eoꝝ cū sonitu. Et iterū. Deleant de libro viuentiū ꝛ cū iustis non scribantur. Et per contrariū de sanctis ōr Apoc. iij. Qui vicerit vestietur vestib⁹ albis ꝛ non delebo nomen eius de libro vite.

Lectio. LVI.

Enient in cogitatio

V ne pctō⁹ suo⁹ timidi et traducēt illos et aduerso iniq̄tates ipsoꝝ. Post q̄ spūsctūs tetigit in parte penā tirānis infligendaz in perpetuū in inferno: nec illa pena eis infligetur nisi in iudicio manifesto: q̄ō patere poterit toti mūdo. Iō iam tacta eoꝝ pena eternali: hic declarat aliquātulum de p̄cessu obseruando in iudicio generali: ꝛ hoc facit alternando: modo de iniustis: modo de iustis. Et circa hoc duo facit. Nā primo declarat formā fm quā apparebūt iniusti. Secūdo formā fm quā cōparebūt iusti. ca. v. Tunc stabunt iusti. Circa primū tria p̄dicit spūsctus in lectione hodierna de iniustis futura in iudicio generali: q̄ ibi p̄ntabuntur psonaliter sine p̄curatore: ꝓsternabuntur integraliter sine ꝓsolatore: accusabūtur criminaliter sine defensore: ꝛ ista tria valde sunt grauia quando nec hō p̄t hr̄e p̄curatorē nec ꝓsolatorem nec defensorez. Primo ḡ p̄ntabuntur personaliter sine p̄curatore: q̄ sicut ōr. ij. Co⁹. v. Oēs nos manifestari oportet ātē tribunal xp̄i: vt referat vnusquisq̄ p̄ut gessit: ꝛ q̄tum ad hoc dicit Uenient inquit in cogitatione sez timidi. Joel. iij. Uenite oēs gentes de circūitu ꝛ cōgregamini: ibi occūbere faciet dn̄s robustos tuos: cōsurgant et ascendant gētes in vallem iosaphat: q̄ ibi sedebo vt iudicē oēs gentes in circūitu. Uenient ḡ psonaliter sine dilatiōe q̄n vocabūtur ꝛ citabunt peremptorie illa terribili voce de q̄ dicat ap'lus. j. Tessal. iij. Q̄m ipse dn̄s in iussu ꝛ in voce archangeli ꝛ in tuba dei descendet de celo: ꝛ mortui qui in xp̄o surgēt p̄mi: in iussu. i. in imperatoris p̄tāte. Nō em̄ tunc veniet in humilitate: sicut venit in carnez in p̄mo aduentu: nō equitabit asinā nec baiulabit sibi crucem: sicut legit fecisse. Joh̄. xix. Sed tunc videbūt filiū hois venientē in nubib⁹ celi cuz p̄tāte magna ꝛ maiestate: sicut ōr Luc. xxj. Et ideo dicat ap'ls q̄ ipse domin⁹ veniet in iussu ꝛ i voce archāgeli. i. in voce facta per semetip̄m q̄ est p̄nceps angeloꝝ. Est em̄ angelus magni ꝓsilij. Esa. ix. ꝛ Joban. v. Mortui audient vocē filij dei ꝛ qui audierint viuent: vel in voce archangeli ad litteraz. i. in voce facta ministerio alicui⁹ archāgeli. Que vox erit ista: Surgite mortui venite ad iudicium. De hac terribili voce loquēs Hiero. sup Matheū dicit sic. Quotiēs diē illum ꝓsidero totis viribꝫ ꝓtremisco. Siue em̄ comedo: siue biboꝫ siue aliquid aliud facio: semp videt mihi tuba ista terribilis sonare in auribus meis: Surgite mortui venite ad

B iudicaũ. Ueniet ergo dñs in iussu z in voce archãgeli z in tuba dei. Ladẽ vox vocari pót tuba ꝓpter similitudinẽ ad vsum tube q̃ fuit in veteri testamẽto. Tuba em̃ cõuocabañ ad ꝓciliũ: cõmouebañ ad preliũ: z vocabañ ad festũ. Et isto mõ resurgẽtes cõgregabũtur ad ꝓcliũ iudicij: ad pugnã plij quo orbis terrarũ pugnabit ꝓtra insensatos: z ad festũ eterni cõuiuij. De hui⁹ tube voce Cryso. sup illud Math. xxiiij. Uirtutes celoꝝ mouebuntur dicit sic. Uere vox magna vox tube terribilis cui oĩa obediũt elemẽta: q̃ petras scindit: inferos aperit: portas ereas frangit: vincula mortuoꝝ dirũpit: z depfundis abyssi aias liberãs corporibus assignat. Hec oĩa citius ꝓsũmat in opere q̃z sagitta transit in aere dicẽte apl'o. In momento in ictu oculi. j. Coꝝ. xv. Erunt ergo isti tyranni z pſecutores iniusti terribiliter a mortuis excitati: euocati z psonaliter iudici pñtati. Terribile em̃ est quãdo hõ subito excitañ a somno p fragorẽ z strepitum tonitrui. Est aũt verisimile q̃ illa vox erit si cut vox tonitrui magni quo terrã tremere z celum ꝓcuti z vniuersa de suis locis videbũtur cõmoueri. Tũc reges z regine: prelati z ꝓcubine: milites z clerici: mercatores z monachi: nudi et cõfusibiles si mali fuerint apparebũt. vñ Hiero. in epl'a ad Elyodorũ monachũ Judicaturo dño lugubre mũdus immugiet: trib⁹ ad tribũ pectora ferient: potentissimi quondã magni reges nudo latere palpitabũt. ibi adducẽt Plato cũ suis stultissimis discipulis: tũc Arist. argumẽta nõ pderũt q̃n veniet ille filj⁹ paupercule questuarie iudicaturus fines orbis terrarũ. Sopho. j. Uox diei dñi amara tribulabit ibi fortis: dies ire dies illa dies tribulatiõis z angustie: dies calamitatis z miserie: dies tenebraruz et caliginis: dies nebule z turbinis: dies tube z clãgoris. Scõo impij in iudicio cõsternabũtur integraliter sine ꝓsolatore. Et q̃tum ad hoc subdit in l̃ra ꝙ nõ solũ venient: sed venient in cogitatiõe peccatoꝝ suoꝝ timidi. Et notandũ est differentia inter bonos z malos: qr boni timent de pcris suis z timent deũ ante iudicũ. in ps. Cõfige timore tuo carnes meas: a iudicijs enim tuis timui. Eccl'i. v. Deppiciatu pctõꝝ noli esse sine metu: z iõ timenti deũ bñ erit in extremis z in die defunctiõis sue benedicet. Eccl'i. j. Sed p oppositũ reprobi in pſenti nõ timent pctã sua nec etiã deũ: sed in iudicio timebunt q̃n timor erit ad penã nõ ad emendã. In quorũ pſona dicit ps. Timor z tremor venerũt super me z contexerũt me tenebre. vñ Greg. xiiij. moral'. Uitari nãq̃ terror iudicis nõ nisi ante iudicũ pót modo nõ cernitur sed pcibus placañ. Cuz vero in illo tremebundo examine sederit z videri potest z placari nõ pót: qr facta prauoꝝ que diu sustinuit tacitus: simul oĩa reddet iratus. Unõ necesse est nũc timere iudicem cum nõdum iudicium exercet cum diu sustinet: cũ adhuc mala tolerat que videt ne cum manũ in retributionez vltionis excusserit tanto in iudicio districtius feriat q̃sto ante iudicũ diutius nũc expectat. Tertio impij in iudicio accusabuntur criminaliter sine defensore. Et q̃tuz ad hoc subdit in l̃ra. Et traducent illos ex aduersoꝝ iniquitates eoꝝ. Traducere idem est qõ ad cõfusionem alicui⁹ id qõ fuit occultũ propalare. vñ Math. j. Joseph aũt cum eẽt iustus z nollet eam traducere ꝛc vult ergo dicere q̃ ipsamet petã sua ꝓpalabunt actores eoꝝ quasi essent aduocati accusantes z stantes ex aduerso ꝓtra reum. in ps. Peccatũ meũ contra me est semp. Quãdo aliquis deprehendit de furto: ipsum furtũ ꝓdẽnat eum. Dicitur q̃ simia fugiens venatorẽ q̃n habet fet⁹: illũ filiũ quẽ magis diligit apprehendit in brachia z fugit z alium dimittit. Ille vero dimissus insilit sup matrẽ sedens in collo suo velit nolit: venatore fortiter insequẽte: symia deniq̃ fatigatur: fatigata fetum magis dilectũ proijcit. Alius vero de quo nõ curauit velit nolit insistit donec tam mater q̃z proles capiañ. Isto modo pctõr: pctm̃ z delectationez tanq̃z duos filios habet: delectationẽ diligit: peccatũ nõ diligit. Mors venatur qr quotidie peccatorẽ insequit. Peccator q̃ sperans se cũ delectatione euadere: illam tanq̃z charissimũ filiũ inter brachia sua. i. inter intellectũ z affectũ portat. Sz imperceptibiliter pctm̃ a tergo se collocat z matrem nõ dimittit donec mors vel diabolus vtrũq̃z arripiat. Nota de nido in estate abscondito tpe estiuali in dẽsitate folioꝝ. Dubitatio litteralis circa predicta fit ista. Utrũ vox tubalis pcedens iudicium erit aliquo mõ causa resurrectionis corpoꝝ. Qõ nõ. Damascenus. Credo resurrectionẽ futuram diuina voluntate virtute z nutu: ergo cũ ista suffi- D
ciant nullo modo erit vox tube cã. Preterea frustra fit vox ad illud qõ audiri non pót: sed mortui nõ habent auditũ: q̃ frustra emittetur vox ad eos Preterea si talis vox esset cã resurrectionis: resurrectio foret naturalis. Licet em̃ vox illa causetur p virtutẽ a deo datã: sic dic̃ glosa sup illõ ps. Et dabit voci sue vocẽ virtut⁹: tm̃ habita tali virtute effect⁹ seq̃ret: sic i ceco illumiato restitutio visus est fctãp miraculũ sz visio seq̃ns natural'ẽ. Preterea resurrectio corpoꝝ fieri nõ põt a virtute finita. Sz vox illa quãtũcunq̃ magna: infinitam virturem habere nõ pót: ergo ꝛc. Preterea glo. ad Rom. viij. dicit q̃ resurrectio xpi est cã nostre resurrectionis. hec est inquit cã quare xp̃us suscitauit alios: qr suscitat⁹ est. Ad oppositũ est mgr̃ senten. iiij. di. xliij. ca. ij. vbi dicit q̃ causa resurrectionis mortuoruz erit vox tube q̃ in aduentu iudicis audiet ab omnibus: z cuius virtute excitabũtur mortui: z de monumentis resurgẽt. Iterum glo. sup illud ps. Dabit voci sue vocem virtutis: id est efficaciam resuscitandi oẽs mortuos. Ad questionez dicendũ q̃ cã dr dupl'r: videlz ꝑncipalis: z instrumẽtalis. Cã ꝑncipalis resurrectionis erit virtus diuina assistens illi voci illo mõ quo virt⁹ diuina assistit verbis sacramentalib⁹ in eccl'ia militante. Cã instrumẽtalis erit vox illa: sicut verbũ platũ est cã instrumentalis aliquo mõ trãssubstãtiationis panis in corpus xp̃i. Qualis aũt erit vox illa diuersimode dr. Dicunt quidaz q̃ ipsa euidens pñtatio filij dei in mundo dr vox ꝓpter illud verbũ Greg'. q̃ dicit. Tubã sonare nihil aliud est q̃z mundo iudicem filium dei demonstrare. Sz videt melius dicendũ

q̄ vox tube erit sonus quidā sensibilis et imperiū vocale xp̄i quo p̄cipiet mortuis resurgere iuxta illud Joh. v. Mortui audient vocē filij dei ⁊ qui audierint viuent. Et parū post. Oēs q̄ in monumentis sunt audiēt vocē filij dei. Et dicit hic vnus doctor q̄ videt sibi q̄ illa tria que enumerat aplūs .j. Tessal. iiij. In iussu et in voce archāgeli ⁊ tuba dei distinguūtur per modū istū. Erunt q̄si tria p̄cepta xp̄i. Primo em̄ in suo descensu xp̄s iubebit pulueres siue partes qualescūq; corpoꝝ mortuoꝝ recolligi p̄ ministeriū angeloꝝ ⁊ hoc notat cū dr q̄ descendat in iussu. Scdo p̄cipiet corpora reformari ex illis pulueribꝫ recollectis ⁊ formatis corporibus aias reuuere. Et ista duo fient p̄ diuinā virtutez. Et istud p̄ceptū notat cum dr. In tuba dei. Tertio archangeli q̄ fuerunt custodes p̄uinciarū in p̄uincijs quas custodierūt clamabūt fortiter et sensibiliter sicut sono articulato sensibili ⁊ mediāte alīq̄ creatura sensibili formata q̄ oēs corā iudice corporaliter cōpareant: diffinitiuā ⁊ irreuocabilem sn̄iam audituri. Et illa vox notatur cuz dr. In voce archangeli. De ista voce tubali p̄phetauit sibilla sicut recitat Aug⁹. xviij. de ciui. dei. ca. xxiij. Sed tuba tūc sonitū tristē demittet ab alto Orbe: gemens facin⁹ bois varioſq; labores. Ad p̄mū in oppositū dico q̄ fiet virtute diuina principaliter mediante voce instrumentali per modum quo dictū est. Ad scōm dicendū q̄ forme verboꝝ sacramentaliū habent suū effectū nō ex hoc q̄ audiūtur: sed ex hoc q̄ p̄ferunt: ⁊ sic in posito. Ad tertiū dicendū q̄ virt⁹ nō est in voce subiective: sed dr esse in voce q̄ vocī assistit operando. Ad quartuz patet q̄ fiet p̄ncipaliter virtute infinita. Ad q̄ntū q̄ resurrectio xp̄i est cā exemplaris nostre resurrectionis: nō aūt efficiens p̄prie.

Capitulum. V. Lectio. LVII.

Tunc stabunt iusti in

magna ꝯstantia aduersus eos q̄ se angustiauerūt ⁊ q̄ abstulerūt labores eorū. Postq̄ spūssctūs declarauit formā ꝯfusibilem in qua necessario cōparebūt iniusti in iudicio generali. Hic ꝯnter ⁊ ordinate occasione tam malorū q̄z bonoꝝ aggredit enarrare ordinē ei⁹ in spāli In quolibet aūt iudicio quattuor p̄sone requrūtur adminus de cōi iure: scz iudex: actor: testis: ⁊ reus. In isto vero iudicio iudex erit deus: reus peccator: actor p̄tm: testis iustus in quez pctōr delinqt. Si agat de iusticia particulari: dicendū q̄ est de⁹ ipse. Si agat de iusticia generali: sicut mō dictuz est in vltima lectione: q̄ in iudicio generali peccata tenebūt locū accusatoris: sicut dictum fuit heri q̄ traducent illos ex aduerso iniquitates eoꝝ: ergo nūc nō restat describendū illud iudiciū nisi q̄z tum ad tres p̄sonas videlicz testes: reos: iudices. Et hoc facit spūssctūs in capitulo isto toto. Unde sic pōt capitulū istud introduci: declarato quō se habebit accusator: hic declaratur quomodo se habebit testis: iudex: ⁊ reus. Et ꝑm hoc capitulum istud totū diuidit in tres partes. Nam p̄mo declarat q̄ testis nō terrebitur ab aduersitate. Secundo q̄ reus confitebitur sine falsitate. Tertio q̄ iudex non mouebit a summa equitate. Scōa pars ibi. Uidentes turbabuntur. Tertia ibi. Justi in p̄petuū viuent. Est igitur intentio hui⁹ capituli q̄z tum ad reprobos declarare tria videlicet q̄ accusabuntur cū feruore laudabili: turbabuntur timore miserabili: ⁊ confitebuntur cū pudore inestimabili. Primū ostendit in hodierna lectione. Secundum ibi: turbabūtur videntes. Et tertiū ibi: dicētes intra se penitentiā agentes: sicut infra patebit Quātum ergo ad primū videlicet testes nō terrebuntur aduersitate sed accusabūt malos feruore laudabili: dic sic. Tūc stabūt iusti i magna cōstātia ⁊c. In q̄ p̄cessu q̄ntū circūstantie iudicialis testimonij iustis assignant. videlz ꝑs cōparendi: gest⁹ p̄ponendi: modus p̄sequēdi: forma resistendi: ⁊ cā contradicendi. Tempus cōparendi exprimit cuz dicitur. Tunc. Gestus p̄ponendi. Stabunt. Modus p̄sequendi: in magna constantia: forma resistendi. Aduersus eos qui se angustiauerūt. Et cā contradicendi. Et qui abstulerunt labores eoruz dicit ergo. Tunc videlicet in die iudicij non modo durante patientia huius vite: sed tunc: quia Luce. xxj. Tunc videbunt filium hominis venientem in nube cum potentia magna ⁊ maiestate: et in p̄s Tūc loquetur ad eos in ira sua ⁊ in furore suo cōturbabit eos. Et ideo tunc stabunt: quia p̄us iacuerūt cōpediti ligati oppressi ⁊ prostrati. j. Mach. cap. iij. State nunc contra inimicos ⁊ expugnate eos. Vult enim scriptura q̄ iusti stare debent ad quattuor actus: scz ad videndū: ad docendum: ad testificandū: ⁊ ad pugnandū. Primo ad videndū nā ille q̄ stat ad remoti⁹ pōt videre q̄z q̄ sedet. Hiere. vj. State sup vias ⁊ videte ⁊ interrogate de semitis antiqs q̄ sit via bona ⁊ ābulate in ea. Secūdo ad docendū preco p̄clamaturus edictum regis ascendit in altum vt emin⁹ audiat. Preco qui cūq; est quasi p̄dicator p̄clamatur⁹ edicta reg̃. i. p̄cepta xp̄i. Act. v. Stātes loq̄mini in tēplo omia vba vite hui⁹. et Neemie. viij. Steterit esdras sup graduz ligneū quē fecerat sibi ad loquendū. Tertio stare iubetur iustus ad testificandū Matth. x. Stabitis ante reges ⁊ p̄sides p̄pter me. Quarto ad pugnādū. ad Eph. vj. Accipite armaturaz dei vt possitis resistere in die malo ⁊ in omnib⁹ perfecte stare. Stabunt g̃ iusti in magna constantia q̄ in vita ista abiecti fuerūt i magna miseria. j. Macha. ij. Mathathias ⁊ filij eius cōstanter steterūt vñ ꝯsonat quoddā rn̄sorū. O cōstantia martyrū. ⁊c. quod rn̄sorū fecit q̄dam rex francie noie Robertus qui floruit circa annos dn̄i. M cc xcvj. hac occasione: cum eēt vir litterature ⁊ subtilitate celebris et mor⁹ ciuilitate vrbanus: carmina multa in latino sermōe ad honorem dei composuit videlicet prosam Sācti spūs assit nobis gratia. Et responsoriū de natiuitate dn̄i videlz Judea ⁊ hierl̃z ⁊ rn̄sorum de bto petro. Cornelius cēturio. Et ō oibus sanctis. Concede nobis. Cuius vxor vocabatur Constantia: que molestē tulit q̄ de ea nihil composuerat q̄ posset ad eius laudem decantari Ille ergo ad placādam eius impatientiā cōposuit

Robt⁹ q̄da rex frācoꝝ alīq̄ resp̄o fn ecclia edidit et ꝑlaz Sancti Spūs esse q̄.

ꝓdictū reſpōſoriū de martyrib⁹. O cōſtātia martyrū: qō illa de ſe eſtimans decantatū placata eſt. Strabūt ergo iuſti i magna cōſtātia aduerſus eos q̄ ſe anguſtiauerūt iniurijs aut flagellis: ad Heb. xj. Circūierūt in melotis in pellib⁹ capri. egen. an. ac. q̄b⁹ dign⁹ nō erat mūdus. Et ſubditur cauſa. Qui abſtulerūt labores eoꝝ. i. auferre voluerūt/ cogendo eos delinquere legez chriſti. Dubitatio circa materiā huiꝰ lectiōis eritiſta: Utrū in iudicio generali erit aliqua diſceptio vocalis: qō nō q⁹ ſm Aug⁹. de ciui. dei. li. xix. c. xxvj. Deꝰ cōſcientias reprobor̄ cōuincet ſine vlla ſermonis ꝓlixitate. Sed ſi fieret accuſatio ſingulorū fieret magna ſermonis ꝓlixitas: ergo nulla erit ibi vocalis diſceptatio neq⁹ iudicⁱ neq⁹ teſtiū neq⁹ reoꝝ. Preterea Aug⁹ eodē li. ca. xv. loquēs de libro vite: ex cuius ſcḗptura oēs hoies iudicabūt ſic dr Apoc. xx. dicit q⁹ b̄ nō dr intelligi corpaliter: q⁹ hēnt mḡnitudinē ineffabilē z vir in longiſſimo tpe poſſet legi. ſz nō minus tp̄s req̄rit ad narrādū oreten⁹ q̄z ad legendū in libro ſi eſſz ibi ſcḗptura: ḡ ſicut liber vite debet intelligi ſpūaliter ꝓ quadā ỽtute diuīa per quā fiet vt vnicuiq⁹ opa ſua tā bona q̄z mala i memoriā reuocent: atq⁹ ſimul oēs z ſingl̄i iudicent: ita debet iudiciū: z q̄tū ad ſentētiā z q̄tū ad diſcepationē intelligi mentaliter. Preterea ad Ro. ij. Teſtimoniū reddēte illis ꝯſcia coꝝ z iter ſe inuicē cogitationū accuſantiū ſeu etiā defendentiū in die q̄n iudicabit deꝰ occulta hoim: ḡ accuſatiōes non erūt ibi niſi mentales: z eadem rōne diſceptatio z ſentētia iudicⁱ. Ad oppoſitū eſt Grego⁹. xvj. moral'. c. xxj. vbi loquēs de reprobis dicit: Illi verba iudicⁱ audient q̄ ei⁹ fidē ſaltez ỽboren⁹ tenuerūt. Sz hoc de ỽbo iteriori intelligi nō pōt: ḡ de ỽbo vocali. Preterea ſentētia debet ꝯgruere ſtatui illoꝝ ꝯtra q̄s ferenda eſt: ḡ ſicut in iudicio particulari ꝯtra aīas exutas ferr̄ ſentētia ſpūalis. Ita tūc cū ferr̄ in hoies corpaliter aſſiſtentes debet eſſe corpalis. Preterea Aug⁹. x. de ciui. dei. c. ꝑmo dic̄/ q̄ ꝑ q̄t dies b̄ iudiciū tendaꝝ/ incertū eſt/ ſi fieret mētaliter ſtatim expediret: ḡ erit vocalis. Ad iſtā q̄ſtionē rñdet ſctus Tho. ſup. iij. ſenten. di. xlvij. q. j. ar. ij. d. q̄ q̄d in iſta q̄ſtione ſit verū ꝑ certo diffinitiue nō pōt: ꝓbabili⁹ tn̄ eſtimaꝝ q̄ totū illud iudiciū z q̄ ad diſcuſſionē: z q̄ ad accuſationē malor̄/ z cōmēdationē bonor̄: z q̄ ad ſententiā de vtriſq⁹ mētalr̄ ꝑficiet: q⁹ ſi ſingulor̄ facta narrarent̄ ineſtimabilis tp̄is lōgitudo exigeret. Unꝝ ſm eū ꝓbabile eſt q̄ ꝓceſſus recitat⁹. Matth. xxv. Eſurijui et cetera mentalr̄ tn̄ ꝑficiet: ſalua reuerētia doctoris ſcti. Alij dicūt ꝓbabili⁹ et ꝯcordāti⁹ cū textu ſacre ſcḗpture/ vicz q̄ ibi erit diſceptatio tā vocalis q̄z mētalis: q⁹ xp̄s q̄ iudicabit eſt deꝰ z hō: z iudicabit mō diuīo z mō hūano: z ex b̄ erit maiꝰ gaudiū ſenſibile btor̄: z maior doloꝝ ſenſibilis malorū. Magꝭ aūt ꝯgruet corpali apparitōi iudicis z iudicādor̄ z etiā vocali coꝝ citatiōi p̄cedēti iudiciū ꝓ tubā. De q̄ lectiōe p̄cedēti dictū fuit. Unꝝ dicēdū videt q̄ vocalis erit accuſatio malor̄ a xp̄o dicente realr̄ cōſil'ez ꝓceſſū: ſic ipe poſuit Matth. xxv. Et cōmēdatio z ſententia diffinitiua ꝯſeq̄nr̄ erit.

Sil'r accuſatio mētalis ſicut dr in lectiōe p̄cedēti: q⁹ traducēt eos et aduerſo iniq̄tates eoꝝ. An homies teſtificabunt̄ ꝯtra malos vocalr̄/ ē mihi dubiū. Dicūt q̄dā q⁹ ſic. Angeli ỽo q̄ fuerūt cuſtodes reprobor̄ ſpecialr̄ teſtificabunt̄ ꝯtra eos ſicut tenēt ſcti. Et b̄idē dicit Apuleiꝰ li. ſuo de deo ſocratis. Notādū eſt aūt q⁹ fiet diſcuſſio de duob⁹: videlicet de p̄ceptis iuſticie: z de opib⁹ miſericordie. Reprobi aūt dānabūt̄ ꝓpt̄ duo: vicz q⁹ peccauerūt trāſgrediēdo p̄cepta iuſticie: z q⁹ pctā ſua nō redemerūt ꝑ opa miſericordie. Pria erit ō meritⁱ/ z erit mentalis. Scḋa de opib⁹ miſericordie vt appareat eos nō eē dignos miſericordia: z erit reuera vocalis: ſic ſonat tert⁹ euāgelij. Ad oppoſitū huius vie dicēdū/ q⁹ Aug⁹ nō negat ꝓmonē/ ſz ꝓmōis ꝓlixitatē. Ad ſcḋm vult Aug⁹ dicere q⁹ nō fiet diſcuſſio in ꝑticulari z ſingillatim de culpis vocalr̄/ ſz mentalr̄: ſil' tn̄ z in vniuerſali iudicabunt̄ vocalr̄ ſic dictū eſt. Ad tertiū q⁹ accuſatiōes fiēt vtroq⁹ mō/ z ꝑ cogitatiōes vnuſq̄ſq⁹ ad ſemetipm mentalr̄: z ꝑ replicationē iudicⁱ generalr̄ de opib⁹ miſericordie neglectⁱ. Ad motiuū doctorⁱ tenentⁱ viā oppoſitā de ꝓlixitate tp̄is ptz/ q⁹ nō req̄rit magnū tp̄s ad replicādū ꝯtra oēs in generali: z ad ꝓferēdū ſentētiā mō p̄dicto. Sz diſcuſſio tā meritorū q̄z pctor̄ ꝯ ꝑticulari erit mentalis vt dictū eſt. De die ỽo iudicij generalr̄ b̄ credim⁹ z tenem⁹ q⁹ nō erit añq̄z antixp̄s venerit: ſicut dicit Apl's. ij. Theſſal'. ij. Cui⁹ aduēt⁹ nob⁹ oīno incert⁹ eſt. Nā circa ei⁹ aduentū calculatores z pſeudo aſtronomi ſeducti ſūt: hoc tn̄ ſciendū ſic dicit q̄dam expoſitor ſup ca. xj. Apoc. Antixp̄s regnabit: ſic ibidez dr. xlij. menſib⁹. i. trib⁹ āns cū dimidio: z tūc venient enoch z helias: z p̄dicabūt dieb⁹ Mcclx. b̄ eſt toto tpe q̄ regnabit antixp̄s amicti ſaccis vt ꝓuocent hoies ad penitētiā/ q̄s tādē occidet antixp̄s z inſepulti iacebūt ꝑ tres dies z dimidiū ꝓpt̄ antixp̄i timorē. Et poſtea reſurgēt z aſcēdent in celū: z poſtea occidet antixp̄s a xp̄o vel a michaele ſic dicit glo. ij. Theſſal'. ij. Poſt mortez aūt antixp̄i dabunt̄ ad penitentiā. xlv. dies ꝑ illis q̄ in ꝑſecutōe antixp̄i titubauerūt. Tūc ḡ miniſtri z ſeq̄ces antixp̄i licet ipe ſit mortu⁹/ pacē z ſecuritatē habentes vbiq⁹ ducēt vxores z celebrabūt ꝯuiuia. Et cū dixerint/ pax z ſecuritas: tūc repētin⁹ eis ſupueniet interit⁹: ita grauis z ſbit⁹: ſic eſt dolor mulieris ꝑturiētis: z nō effugiēt ſic dicit Apl's. ij. Theſſa. ij. Ubi in glo. fere oīa p̄dicta ponunt̄. Sic etiā dicit Haymo: z habeꝝ etiā in glo. ij. Theſſal'. ij. Naſceꝝ de tribu dan. Occideꝝ aūt in mōte oliueti in papilione z in ſolio ſuo. In loco illo circa quē dñs aſcēdit. Qñ aūt dñs poſt illos. xlv. dies venturus ſit penitus ignorat̄. Hec Haymo.

Lectio. LVIII.

Identes turbabuntur timore horribili/ z mirabūt̄ in ſubitatōe inſperate ſalutis gementes ꝑ anguſtia ſpūs dicētes intra ſe penitentiā agētes: z ꝑ anguſtia ſpūs gemētes. declaratuꝝ eſt ſupius q⁹ tria genera ꝑſonar̄ neceſſario cōparebūt in iudicio ge-

nerali. Judex iust⁹ z reus vel testis. Just⁹ nō terrebitur aliq̄ aduersitate. Reus cōfitebit z sine falsitate. Judex non mouebitur a legis equitate. De istis trib⁹ q̄stū ad p̄mū declaratū est in p̄cedēti lectione vbi ostensum est quō iusti se habebūt semetipos fortiter p̄ iusticia opponēdo. Cōtinuat ḡ lectio ista sic. Postq̄ spūsctūs declarauit q̄liter iusti in iudicio testificabunt veritatē laudabil'r. Hic oñdit quō reprobi in iudicio p̄fitebunt veritatē cōfusibil'r. Et circa hoc duo facit. Nam primo ponit p̄fessionis cām necessariā. Scōo subdit eiusdē cōfessionis multiplicē materiā. Scōa ps ibi. Hi sūt quos aliq̄n. Circa primū dicit spūsctūs q̄ illā tardā z inutilē eis saltē confessionē quā facient reprobi in iudicio tria p̄cedent: qz turbabunt mirabunt z tristabūt. Et ex istis trib⁹ causis coacti veritatē de seipsis necessario fatebunt. Quantū ad primū dicit q̄ videntes turbabunt timore horribili. Grego. xxv. moral'. ca. ij. Oculos q̄s culpa claudit pena aperit. Sed certe in p̄senti culpa claudit oculos malor̄ ne videāt veritatē: sed statim i morte pena apit oculos: ḡ isti homines videntes se de gloria mūdi trāsferēdos statim ad penā īferni merito debēt turbari z terreri: nec mirū: qz horrendū est incidere in manus dei viuētis. Ad Heb. x. ḡ tantū est q̄ nullā oportunitatē euadēdi videntes confitebūtur illud qō postea subiūget. Scōo mirabunt sicut in lra dicit: z hoc i subitatiōe inspate salutis. Qñ hō vehemēter sperat vnū negociū z psequēs negociū suū deficit mirat de subita mutatione negocij. Nō sic est q̄ iniusti nullā spem habēt de cōualescētia iustor̄ postq̄ fuerunt ab eis suppōsti. z iō merito āmirari dicunt in subitatiōe inspērate salutis: qz de iniustis dicit supra Sap. ij. Nec speraverūt mercedē iusticie. Ista autē salus licet fuisset inspērata a malis tñ fuit sperata q̄tidie a bonis. in
B ps. In te dñe speraui nō confundar in eternū: qz salus iustor̄ a dño z protector eor̄ in tpe tribulatōis

Tertio reprobi ante eor̄ cōsciētie confusionē inutilē tristabūt: z q̄ntū ad hoc dicit. Et p̄ angustia spūs gemētes: z merito qz hic noluerūt angustiari sed delectari. Et impossibile est sicut dicit sctūs Grego. q̄ q̄s a delitijs ad delitias transeat: iō ibi cruciabunt qz hic delicate z deordinate vixerunt Et dicēt infra se penitentiā sez inutilē agentes. ad Heb. xij. Non inuenit penitētie locū q̄q̄ cū lachrymis inq̄siuisset eā. Et ite⁹ addit. Pre angustia spiritus gemētes p̄ter duplicē materiā gemit⁹. Gemēt em̄ z p̄ pena quā sustinebūt z p̄ gl'ia qua in perpetuū carebūt: qz igit̄ in ista lectione est mētio de penitētia z attritiōe quā mali homines sustinent post mortē. Occasione hui⁹ querit̄ de contritiōe penitētiū virtuosa in p̃nti. Et sit hec dubitatio. Utrū doloz penitētis possit esse nimius: videl̄ q̄ nō: qz doloz de pctō p̄cedit ex dei amore: qz ois doloz fundat̄ in amore. Si em̄ hō nō amaret deū: nō doleret si eū offenderet: sed amor dei nō pōt esse nimi⁹: ḡ nec doloz de pctō. Preterea Anselm⁹ in q̄dā oratione. Utinā sic ipinguent̄ viscera aīe mee vt medulle corpis mei ericcent̄: ḡ talis doloz de pctis q̄ mortē crucis inducit est laudabilis: ḡ licet sit tantus nō tñ est nimius. Preterea de pe. dist. ij. cito post p̄ncipiū ca. Si apl's dicit̄ de penitēte. Semp doleat z nō sit q̄ satz doleat. Preterea ad contritionē req̄rit̄ doloz maxim⁹: ḡ null⁹ pōt esse nimius. Assūptū p̄z: qz q̄ntus est amor p̄uictiōis ad deū: tāt⁹ debet esse doloz de sepatiōe: sz amor p̄uictionis debet esse maxim⁹: qz maior debet eē q̄ amor p̄uictiōis aie ad corp⁹: ergo doloz debet esse maximus: ḡ doloz de pctis nō pōt esse nimi⁹. Ad oppositū ad Ro. xij. Exhibeat̄ corpa vīa hostiā viuētez / deo placētē: rōnabile sit obsequiū vestrū. Sz doloz contritiōis pōt esse tāt⁹ q̄ interficeret penitētē: ḡ foret irrōnabilis. Preterea vīrtus moralis p̄sistit in medio z corrūpit̄ tā p̄ superabūdantiā q̄ p̄ defectū. Sz contritio est vīrtus moralis / cū sit ps iusticie: ḡ cōsistit in medio. Ad questionē dicendū / q̄ in penitente est cōsiderare triplicē doloz̄. Un⁹ est essentialis penitētie: z est in volūtate ipa: videlicz displicentia de pctō p̄ quāto peccatū est offensa dī. Et ista displicētia volūtat̄ est essentialit̄ cōtritio. Et qz doloz directe causat̄ de charitate in deuz: q̄ fm legē datā intendi nimis nō pōt. Iste doloz nō pōt esse nimi⁹. Alī⁹ est doloz nō essentialis penitentie: z est in sensualitate. Et est passio appetitus sensitiui: z iste doloz causat̄ vno mō ex redūdātia dolozis: vel displicētie in volūtate p̄ modū q̄rtes inferiozes obtēperāt in suis actib⁹ seu viribus suptoribus fm q̄ dicit Aristo. iij. de aīa. q̄ appetit⁹ intellectiu⁹ rapit aliq̄n appetitū sensitiuuz: sicut spera sperā. Tertio pōt accipi doloz in penitente p̄ afflictiōe corpali. Et istis duob⁹ modis possibile est q̄ doloz penitētis sit nimi⁹ fm doctozes multos: qz nō licet alicui inferre sibīpi ex intētiōe causaz mortis. Sz de secūdo dolore pōt esse dubiū: ex quo ille doloz causat̄ directe z naturalit̄ ex displicentia volūtatis / cū displicētia ipa non possit esse nimia: nō apparebit quō aliquis doloz possit esse nimi⁹. Sz de isto tertio dolore q̄ causat̄ ex afflictiōe corpozali p̄stat q̄ possit esse nimi⁹. Ideo videt̄ dicēdū q̄ si penitēs ex vehementissimo amore ad deū: tm doleret de pctō suo q̄ causaret̄ doloz in appetitu sensitiuo tāte intētiōis q̄ corrūperet armoniā corpozis necessariā ad vitā: aut si induceret mortem / nō esset iste doloz excessiu⁹ in genere mort̄z / nec superflu⁹: sz virtuosus z opus p̄fecte penitentie: b tamen supposito q̄ volūtas sic penitētis nō ferret illā passionē causandā p̄ter mortē cōsequendā: sed tm̄ p̄ter displicentiā de pctō in q̄tū deū offendit. Et sic legim⁹ multos cōmēdatos de p̄fectiōe contritiōis. Ad p̄mū p̄cedēda est p̄sequētia vel p̄clusio de doloze q̄ est displicētia volūtatis: vel de doloze ab ea naturaliter: vel causato a dilectione vel electiōe. Ad secūdū de dicto Anselmi excessiu⁹ z metaphoric⁹ modus loq̄ndi est: nec appetijt q̄ hūores sui corpis exiccauerūt ad lr̄am: sz motiones carnales in eo extinguerent̄. Vel concedi pōt q̄ appetijt doloz̄ secūdo mō dictū: quē posuit opus p̄fecte contritiōis. Ad tertiū loquit̄ de displicētia volūtatis. Ad quartum dicendum q̄ doloz primo modo accept⁹ debet esse maxim⁹ in genere. qz quantum aliq̄d placet: tantū cōtrariū displicet. Deus

az. questioz. hec
n termynis posita
aditoib⁹ z. pazij
ti thve. q. z. ar. z

autē ſumme placet: z ideo debet ſumme diſplicere pctm̄. Nō eſt tn̄ neceſſe ꝙ dolor ſenſitiuus ſit maximus: ſed tm̄ intellectiuus: qz ſic debet boi pctm̄ diſplicere ꝙ nihil plus ſibi diſpliceat: et ꝙ ꝓ nulla re vellet peccare. Et hoc ē neceſſariū ad ꝯtritionē. Et ꝓ tanto dr maximus dolor p cōparationē ad alios dolores de reb creat⁹ cauſatos. Notabilit dicit ꝙ videtes turbabunt timore. Cauſa em̄ ḡre puerſi mō nō turbant eſt: qz nō videt defect⁹ ſuos neq; picula ſuoꝝ defectuū. Et vna rō ḡre nō videt eſt negligentia ꝓlatoꝝ z doctoꝝ. Nō em̄ ſe nō videt niſi p ſpeculū ſibi obiectū. Prelati z doctores ſunt vel debēt eſſe ſpecula laicoꝝ viuēdo/ docēdo z coꝛripiēdo: z ſi ſic eſſent: peccatores ſe viderent z ageret penitentiā. Iſtud aūt ſpeculū offenſiuū eſt inſipientib⁹: ſed placitū valde ſapientib⁹. Prouer. ix. Argue ſapiētē z diliget te. Et reuera opus charitatis maxime eſt p̄munire boiem de ſuis defectibus moderate. Nemo em̄ eſt ḡntūcūq; ſapiēs qui oēs defect⁹ ſuos videre poſſit. Un̄ in libro quodā q̄ intitulat de dictis ꝓbꝝ z ſapientū ca. de dictis Alex. narrat ſic: q̄dā vice dñs diu fuerat in ſeruitio alexandri cōmorat⁹ z nūq; increpauerat alexandrū ad partē. Iſti ḡ vno die ad ſe vocato alexander dicit: Nō delectoꝛ inq̄t in ſeruitio tuo. Et ali⁹ quare dñe. Et alexander. Quia bō ſum: et boies quin peccent reſiſtere nō p̄nt. Et tu ſi in tanto tpe nullū meū ꝑpendiſti errorē nimis ignar⁹ fuiſti. Et ſi pcipiēs occultaſti eras me⁹ fraudatoꝛ. Et conſimilis ſententia ponit eodē libro ca. de dictis platonis. Plato dicit ſic. Hoies inq̄t magis ex inimicis q̄; ex amicis ꝓficiūt: qz dū inimici errores eis ip̄roperant: inde coꝛrigunt. Dū vero amici ſui eis nō annūciāt errores ſed tolerāt z occultāt: ipi eoꝝ errores augmētāt z cōtinuāt. Un̄ ſi pctōres nobis annūciantib⁹ vel pctā ſua vel deū ꝓ pctis punientē videret: nō eſt dubiū q̄n ſalubr turbarent. In ps. Viderūt te aq̄ de⁹ viderūt te z timuerūt: z turbati ſunt abyſſi. Viderūt te aq̄. Gloſa. i. populi z timuerūt de pctis z turbate ſunt p cōtritionē abyſſi. i. profundiſſimi peccatores.

Lectio LIX

I ſunt quos habuimus aliq̄n in derisū: z in ſimilitudinē ip̄roperij. Nos inſenſati vitā illoꝝ eſtimabam⁹ inſaniā: z finem illoꝝ ſine honoꝛe: quō: Ecce cōputati ſunt int filios dei z inter ſctōs ſoꝛs illoꝝ eſt. Poſtq̄ ſpūſſctūs aſſignauit ꝓfeſſionis ꝓfuſibilis a repꝛobis in iudicio faciēde cauſā neceſſariā. Hic enarrat eiuſdē ꝓfuſionis vel cōfeſſionis materiā multiplicariā. Primo em̄ fatent ſe peccaſſe i primos. Scōo ſe errāſſe quo ad ſeipſos ibi. Ergo errauim⁹. Circa p̄mū duo facit: quia p̄mo ponit recognitionē puerſitatis. Scōo admirationem nouitatis: ibi. Quō ergo. Quātū ad p̄mū recognitio eoꝝ ſtat ex duob⁹. Fatent em̄ exp̄reſſe: primo ꝙ viuos iuſtos iniuſte cōtēpſerunt. Scōo ꝙ vitā eoꝝ male iudicauerūt. De p̄mo dicūt ſic. Hi ſunt q̄s aliq̄n habuim⁹ in deriſū z in ſimilitudinē ip̄roperij. Aliq̄n ſupple breui tpe vite mūdialis habuim⁹ in deriſum. Job. xij. Deridet iuſti ſimplicitas: ſed certe non impune: qz Prouer. iij. Illuſoꝛes ipſe illudet z māſuetis dabit gratiā. Et eiuſdē. xix. in fine. Parata ſunt deriſoꝛib⁹ iudicia z mallei p̄cutientes ſtultoꝝ coꝛpoꝛib⁹. Communiter deriſoꝛes ſunt p̄tinaces z dure ſiue ferree ceruicis. Et ideo diabol⁹ ſicut faber ferrarius malleabit ſup eos q̄ſi ſup candēs ferrū in inferno. Et in ſimilitudinē ip̄roperij: qz ip̄roperiū q̄d fecerūt ſctis nō fuit verū ip̄roperiū. Uerū em̄ ip̄roperiū eſt de malo. Ipſi aūt ip̄roperauerūt q̄d non fuit malū: imo bonū ſicut ꝙ erant pauꝑes z abiecti in mūdo: ꝙ ipſi credebāt in hominē crucifixū q̄d reuera nō fuit ip̄roperioſū: ſed poti⁹ gl̄ioſum. Ad Gal. vj. Mihi aūt abſit gl̄iari niſi i cruce dñi nr̄i ieſu xp̄i: ſic ḡ fatent qz viros iuſtos iniuſte contempſerūt. Scōo fatent ꝙ vitā illoꝝ male iudicauerūt. Et hoc dr q̄ntū ad meritū z q̄ntū ad p̄miū. Quātū ad p̄miū fatent ꝙ vitā ſctōꝝ eſtimauerūt inſaniā. Un̄ dicūt ſic. Nos inſenſati eſtimabam⁹ vitā eoꝝ inſaniā. Ecce mirabil trāſmutatio. Qñ vixerūt z alios rexerūt: reputabant ſe ſapientiſſimos. Sapiētes ad decipiendū: ſapiētes ad acquirendū: z ſapiētes ad ſemetipſos defendendū. Sz reuera ſtultā fecit de⁹ ſapiētiā hui⁹ mūdi. Et ideo bene incipiūt ſuum ꝓfiteoꝛ dicētes. Nos inſenſati vitam illoꝝ eſtimabam⁹ inſaniā. Un̄ vt z de nr̄is tēpoꝛib⁹ ꝓcedam⁹ quoꝝ vita magis reputat inſania q̄; vita illoꝝ q̄ xp̄m totalit imitant in voluntaria pauꝑtate: q̄ relinquunt habita z habenda: renūciant curis eccleſie: z hereditates amplas permittūt alios occupare. Iſti apud mundo deditos fatui fabuloſi z inſani putant. Sed a q̄b⁹? Certe nō niſi ab inſanis mūdi amatoꝛib⁹. Et illud ē mirabile. Credūt fatui xp̄iani xp̄m ſaltē verboten⁹ eſſe vel fuiſſe dei patris ſapiētiā z veniſſe in mūdū ad docendū boies viā rectā verā z ſincerā: in celū p̄ducentē. Et tm̄ illā viā ſectantes deridēt z abhominant: z q̄ntū poſſunt depꝛauāt. Nota ꝙ q̄tuoꝛ genera boim xp̄m legim⁹ deriſiſſe: diuites auaros: p̄ncipes p̄claros: milites amaros: z ſimplices ignaros. Et iſti minime peccauerunt inter oēs. De p̄mis habem⁹ Luce. xvj. vbi xp̄s legit docuiſſe ꝙ nemo p̄t deo ſeruire et māmone. Et ibi ſubdit ſic. Audiebāt aūt oīa hec phariſei z q̄ erant auari z deridebāt eū. De ſecūdis Luce. xviij. Deridebant eū p̄ncipes dicentes. Alios ſaluos fecit: ſeipſū nō p̄t ſaluū facere. Et in eodē ca. Spreuit autē illū herodes z exercit⁹ ei⁹: z illuſerūt indutū veſte alba. De tertio genere hoim Luce. xviij. Illudebāt autē ei milites accedētes z acetū offerentes ei dicētes. Si tu es rex iudeoꝝ ſaluum te fac. De q̄rto genere boim ſcribit Luce. viij. Matth. ix. et Marci. v. q̄n ſuſcitauit filiā archiſynagogi qz dixerat. Nō ē mortua puella: ſed dormit: deridebant eū ſcientes qz mortua ē. Cū ḡ xp̄s tot deriſiones patiēter p nobis ſuſtinuit: felix eſt q̄ pro eo vices rependēdo deriſiones maloꝝ eq̄nimiter tolerabit z ſuſtinebit. Niſi em̄ ſanct⁹ a mūdi dilectoribus cōtemnat: viā xp̄i non ſequit: nec diſcipulo⁹ ei⁹. Qui em̄ mundū dereliquit, z tamen honoꝛē a

mūdanis requirit: iste videt deo seruire, sed merce
dē recipiet a diabolo. Gaudeāt ergo mūdi cōtēp-
tores quotiēs vite sue iuuentāt derisores: imo hoc
recipiāt argumētū q̄ viā christi imitant si a mundi
dilectoribꝫ tanq̄ fatui cōtemnāt. Unde Seneca
libro de moribꝫ. Nondū felix es si nō te turba irri
serit. Si beatus vis esse cogita h̄ p̄mū: nō p̄tenere
ab alijs p̄tēni. j. Lo. iiij. Spectaculū facti sum⁹
mūdo: angelis t hoibus: dicit ap̄ls de se t ō suis
seq̄cibꝫ. Nos stulti ꝓpter xp̄m: vos aūt prudētes i
xp̄o: t est ironice dictū fm glosā q̄si diceret Nos
reputamur stulti q̄ xp̄m p̄dicamus t putatis vos
esse prudētes q̄ tacetis t nō ē vep. Uñ Aug. sup
ps. xxxviij. Et ponit ibdē i glo. sup illud p̄allega-
tū: angelis t hoibus: boni em angeli t boni ho-
mines laudāt nos t mali irridēt. Hec sūt dextra
t sinistra bis vtimur quasi armis ad feriendū dia
bolū. s. laudātibꝫ et vituperātibꝫ: si nec ista eleuēt
nec illa frangāt. hec Aug. Dicēt ergo vitā christi
et xp̄i seq̄ces p̄tenentes in iudicio generali: Nos
insensati vitā illoꝝ estimabam⁹ insaniā: t finē illo
rū sine honore. istud fuit dictū licet satis fatue ꝓp̄
falsitatē ānecedentis: tñ satis bñ cōsequent estima-
tū. Si em vita foret isania finis foret sine honore
nam honor est p̄miū virtutis fm omnes. Scōo
p̄ncipaliter in ista lectiōe posita recognitiōe puer-
sitatis: ponit admiratio nouitatis sb nota q̄stiōis
talis. Quō ergo cōputati sūt inter filios dei t inter
sanctos sors illoꝝ est. Istā q̄stionē querent rōnabi
liter: q̄ certa est de mirabili euentu. sed querēt eā
nimis tarde ꝑ salute sua. Si em hāc quesiuissēt in
vita eā pfecte ꝑ xp̄i p̄dicatores didicissent: q̄ Joā-
nis. j. Dedit eis p̄tātem filios dei fieri. tc̄. Uñ q̄
natura eramus filij ire: talem a deo recipim⁹ per
gratiā charitatē vt filij dei nominemur et simus
Joh. iij. Uidete qualē charitatē dedit nobis deus
vt filij dei nominemur t simus. Adhuc tamē ali-
quid retinentes de veteri fatuitate: exp̄imūt eā i
titulo questionis cum dicunt q̄ inter sanctos sors
illorū est quasi status beatitudinis nō meritis: sz
sorti deberz attribui: potest tamē sanctorū p̄ tā-
to vocari sors: quia q̄diu homo viuit incertum ē
quid de eo finaliter eueniat: et p̄pter mutabili-
tatem voluntatis per peccatū de facili inclinabil
ad peccandū. Eccē. ix. Sunt iusti atq̄ sapientes
et opera eorū in manu dei: t tamē nescit homo an
amore vel odio dignus sit: sed oīa in futurū seruā-
tur incerta. Et bene dicunt q̄ iusti computati sūt
inter filios dei. Illa que sunt p̄ciosa homini ser-
nāt̄ sub certa computatiōe. Illa que sunt vilia
non cadūt sub computatiōe. Isto modo sancti sūt
p̄ciosi corā deo. Esa. xiij. Pr̄ciosior erit vir au-
ro: t homo mundo obrizo. fatui vero nō cadūt sub
computatione: quia Eccē. j. Stultorū infinitus
est numerus. Hi sunt quos aliquādo habuimus
£ in derisum. ¶ Notandū q̄ inter locutiones hu-
manas: vna que vehemēt contrariatur virtuti
est derisio: t est derisio locutio deordinata ō defec
tu hominis ꝓpter ludum vt homo inde erubescat
Unde inter io derisionis scōm q̄ derisio est pec
catū, est diminuere gloriā quā homo potest in con

Seneca

Derisio.

scientia sua habere de bono virtutis per erubescē
tiā causatā in eo sub specie ludi. Uñ dicit Aristo.
iiij. Ethi. ca. ij. q̄ circa ludū contingit reperiri sup
abundantiam et defectū et mediū in quo consistit
virtus. Est enim ludus necessarius ad vitā sicut
requies quedam mentis: quia si mēs humana sp
extenderetur circa seria: hebetaretur t fatigaret
nimis. Et ideo conueniens est q̄ p̄ loco t tēpo-
re habeat req̄ē: h̄ autē ē per ludū. Laueri tñ debet
superabundantia maxime quia dicit Aristoteles
ix ethico. Delectatio est necessaria ad vitam: sicut
sal ad cibū. Modicū autē de sale sufficit ad mag-
nam quantitatem cibi. Unde si quarta pars cibi
fuerit de sale nihil valeret. Eodem modo de ludo
certis temporibus sufficit ad quietē mentis. Uñ
illi qui totū tempus suū expendunt in ludis: ve-
nationibus/aleis/taxillis: excessiui sunt t vitiosi
in ludo. De quibus verificatur illud Sapien. xv.
Estimauerūt lusum esse vitam nostrā. Dicit ergo
Aristote, loco p̄allegato q̄ nimis derisiui super-
abundant in ludo: et sunt tales qui nihil curant
quid dicāt: siue sit ostensiuū siue placidū siue bo-
nestū siue inhonestū: dūmō causent risū. Et tales
sunt onerosi nihil oīno desiderantes nisi risū: t vo
cantur homolochi. i. raptores templorū. Et im-
ponebatur illis hoc nomē ad similitudinē miluo-
rum volitantiū circa templū gentiliū. In illis em
locis reliquebantur intestina de sacrificijs aialiū
Unde sicut milui continue volitant circa templa
ad nihilū aliud vacantes nisi vt rapiant intestina
Ita homolochi in conferendo cū hominibꝫ nihil
aliud explorant nisi defectus hominū quos possit
recitare ad causandū risū in alijs t in alijs erube-
scentiā. Et talis ludus nō est ludus liberalis nec
disciplinat⁹: sed seruilis t indisciplinatus: q̄ ad
ludū liberalē requirit q̄ dicant placida t honesta

Est ergo notandū q̄ derisio q̄tuor facit. ¶ Pr̄io ꝺ
offendit stulticiā: suspendit amicitiā: offendit iusticiā
t intendit maliciā. ¶ Pr̄imo ostēdit stulticiā: quia
qui deridet hoiem sil'em sibi ꝑ quocūq̄ defectu na
turali vel morali: ignorat p̄priā fragilitatē. ¶ Pōt
em fieri derisibilis de cōsimili si de⁹ ꝑmittat. Uñ
Bre. xxv. moral'. ca. vij. Quid sumus hodie/nouī
mus q̄d autē post paululū esse possum⁹ nescimus
Hi vero quos fortasse despicim⁹ t tarde p̄nt inci
pere: t tñ viā nīam feruentioribꝫ studijs anteire.
Timendū itaq̄ est ne etiā nobis cadētibꝫ/surgat
qui nobis stātibꝫ irridet: q̄uis stare iā nō nouit q̄
nō stantē nouit irridere. hec Bre. Et ideo aduer-
tat q̄libet illud Job. xi. Cum ceteros irriseris tu a
nullo cōfutaberis. q. d. sic. Quia ¶ Prouer. iij. de
deo dicit. Illusores ipe deludet. Scōo suspēdit
amicitiā. Est em vt frequēt cā cōtentiōis t discor-
die. ¶ Prouer. xxij. Ejice derisorē t exibit cū eo iur-
giū. Tertio offēdit iusticiā. Facit em derisor al-
teri q̄ sibi nollet fieri. Et ideo ¶ Prouer. xix. Para
ta sūt derisoribꝫ iudicia Quarto intēdit maliciā
Incipit em in ludo t sub spē ludi intēdit inhones-
tatē p̄rimi et sic cōmittit mendaciū ¶ facti. Hie. ix.
Dis amicus fraudulēter incedit et vir fratrē suū
irridebit: t veritatē nō loq̄tur. Et iō ꝓtra derisores

dat scriptura q̄ttuor minas. Dicit em̄ q̄ nō sūt arguendi de iniquitate: nō sūt instruendi de fatuitate: sūt ej̄ciendi a societate: z sūt deridēdi a dei maiestate De. j. Prouer. ix. Noli arguere derisorē ne oderit te. Argue sapientē z diliget te. De scō q̄ret derisor sapiētiā z nō inueniet De tertio. Pro. xxij Ej̄ce derisorē z̄c. De quarto Ps̄. Tu dñe deride bis eos: z ad nihilū deduces oīes gētes Sap. xij Propter hoc tanq̄z pueris insensatis iudiciū eis in derisum dedisti z̄c.

Lectio LX.

Ergo errauim⁹ a via
c veritatis: z iusticie lumē nō luxit nob
z sol intelligentie nō est ortus nobis.

Posita sup̄ violenta cōfessione quā re⁊pbi ⁊pulsi faciēt in iudicio generali q̄ntū ad iusticiā quam proximis intulerūt. Hoc ergo facto exequit spūsanct⁹ ponere eorū ⁊fessionē q̄ntū ad maliciā quā in seip̄is habuerunt. Et circa hoc duo facit. Prio ponit eor⁊ ⁊fessionē. Scō dictorū recapitulatōez ibi. Talia dixerūt. Circa primū tria fiūt. Primo fatētur se iniuste fuisse defraudatos a vera cognitione. Scō fatēt se fuisse frustra fatigatos i opatione. Et tertio fatent se fuisse vane deordinatos in dilectōe. Scō a⁊ ibi. Lassati sum⁹. Et tertia ibi. Quid nobis ⁊fuit sup̄bia. Dicūt ergo primo cō sequētionaliť sic inferēdo. Ergo errauimus z̄ Optime ⁊cludūt de seipsis: nos insensati estimabamus vitā sanctor⁊ fuisse īsaniā z finē illor⁊ sine honore. Et iā videm⁹ q̄ vita eor⁊ fuit sūma sapiētia et finis eor⁊ est in maximo honore: ergo ⁊stat nob modo q̄ tūc errauim⁹ a via veritatis: id est a doctrina christi. Joh. xiiij. Ego sū via veritas et vita. Et iusticie lumē nō luxit nobis: quia sp̄ōte recessimus a via veritat⁊. i. a doctrina fidei christiane: z ideo lumē iusticie nō luxit nobis: sicut ille q̄ relict⁊ vūs in sup̄ficie terre ambulat p̄ spec⁹ subterraneos: ip̄emet recedit a lumine z ē causa sibi⁹ ip̄si carētia luminis. Sequitur. Et sol iusticie nō est ortus nobis. Dicitur em̄ christus sol intelligentie et sol iusticie. Sol intelligentie quia facit nos cū intelligere p̄ fidē. Esa. vij. Nisi credideritis nō intelligetis secundū vnā litterā. Sol iusticie: quia iuste retribuet nobis secundū facta nostra. Malach. iiij. Orietur vobis timentib⁹ nomen meū sol iusticie.

A Compat aūt xp̄s soli ꝓpter tria: Prio quia sic sol est causa z fons luminis z caloris z vite corporaliter in istis inferioribus. Unde dicit Aristo. ij. phi. Homo generat hominē z sol: ita xp̄s causa ē noticie z vite gratie in oīb⁹ creaturis. Unde sicut sol radios suos vbiq̄z proj̄cit sup̄ sepulchra z feda. Ita christus radios sue bonitatis extendit nō solū ad bonos: sed etiā ad malos eos ad penitentiā allicie do⁊cis tēporalia largiēdo⁊ penā eis debitā differendo. Ecc. xlij. Sol p̄ omnia illuminās respexit. Et Math. v. Solē suū oriri facit sup̄ bonos z malos. Quando aūt ita est q̄ sol ꝓj̄cit radios suos sup̄ niuē z sup̄ glaciē z non liquescunt, signū est q̄ aliq̄s planeta frigidus impedit radios solis z ei⁹ effectū. Et ita est moraliť quādo xp̄s ꝓj̄cit radios sue clementie sup̄ cor cōgelatū alicui⁹ peccatoris facit eū cogitare de beneficijs christi in creatōe: redemptōe: z pcō⁹ remissione: z premiorū distributione: z tn̄ n̄ liquescit cor illō durū; Reuera signū est q̄ frigidus planeta. i. diabol⁹ p̄ maliciā ifrigidatus. Nyere. vj. Sic frigidā facit cisterna aq̄m suā: sic frigidā fecit maliciā suā dñator diabolus sup̄ regionē cordis talis. Et p̄ oppositū ē de peccatorib⁹ cōgelatis: nō tamē in tanto excessu frigiditatis: illi em̄ liquescūt ad radios solis christi. Exē plū de petro Luc. xxij. q̄ postq̄z christū negauerat z christ⁹ eū respexisset egressus foras fleuit amare Ecce quō liquescebat z cōuertebať in aquam: exē plū de maria magdalēa Luce. vij. que irradiata ab isto sole lachrymis cepit rigare pedes eius z capillis tergere: de qua canit ecclia. Liquefecit z refecit resolutā in lamētis verbū missū celitus: ō talibus exponi potest illud. iiij. Reg⁊. iij. Surgētes orto sole ex aduerso aquarū viderūt moabite. Scō B compat christus soli rōne sue motōnis. Quando ita est q̄ sol rubet de mane in ortu suo signū est tēpestatis sequentis z quādo rubet in occasu signū est serenitatis. vñ Math. xvj. Facto vespe dicitis serenū erit. Rubicūdū est em̄ celū. Et mane hodie tempestas erit Rutilat enim triste celū Sic circa christū accidit. Nā post ortū z originē sue preclare natiuitatis statī rubor apparuit: q⁊ die octauo venerūt circūcidere puerū Un̄ statī effudit suū sanguinē. Et certe istū rubor⁊em seq̄bať tempestas valida. In p̄s. In circuitu ei⁹ tēpestas valida. Item etiam sero in occasu istius solis apparuit rubedo magna q̄n̄ totū corp⁹ effulsit sanguine flagellatū cōclauatū lanceatū z spinis i capite coronatū. Sz iste rubor fuit signū future serenitatis in resurrectione z tranquillitatis p̄petue. Thobie. iij. Post tēpestatē tranquillū facis: z post lachrymationē z fletū exultatōez infundis: sicut aūt sol sine lesiōe oculor⁊ conspici nō potest clare: sed si nube tegatur q̄ nō est nimis grossa delectabiliť ia videť. Ecc⁊. xj. Dulce lumē z delectabile oculis est videre solē. Ita fili⁹ dei in sue nature puritate ab oculis mortalib⁹ videri nō potuit ante incarnationē. Et iō volēs se exhibere hoīb⁹: nube hūanitat⁊ nostre de virgine sūpta se inuoluit opante sp̄ūsancto: sicut p̄phetatū fuerat Ezech. xxxij. Solem nube tegam

Tertio sicut radio īromisso in domū q̄ntūcūq̄z videať purā: oñdit eā habere pulueres: q̄ tn̄ nō videnť nisi i radio solis. Ita declarat christ⁹ domū cōscientie in q̄cūq̄z hoīe q̄ntūcūq̄z videať honesta magnā copiā habere venialiū peccator⁊ q⁊ quāto magis aliq̄s gratie radiū recipit: tanto magis se frequenti⁹ de erroribus p̄p̄ijs deprehendit. Jstū solē z suū radiū tria a nobis subtrahūt z abscōdūt terra nubes z luna. Terra mundialis cupiditat⁊ Nubes temporalis vanitatis: Et luna carnalis voluptatis. Quando terra que est infimū elementum interponitur inter aspectū nostrū z solē sicut contingit de nocte: nec videmus solem nec solis radios: sed manem⁹ oīno i tenebris infra vmbrā terre. Jsto modo multi sūt inter quor⁊ū aspectū et deū interponiť ipsa terra: q⁊ tota cor⁊ū sollicitudo

cogitatio ⁊ affectio ad terrā dirigit. Et eis occidet sol in meridie sicut dr Amos. viij. Sūt alij qbꝫ sol abscondit ꝓpter nubē interpositā. Dignitates huius vite volatiles sunt q̄si nubes sine quiete: que interponunt sup oculos supboꝝ ⁊ ambitiosoꝝ et deū q eū videre nō pnt: q⁊ nubibꝫ atris ꝯdita nullum fundere pnt: sydera lumen: pmo de ꝯsolatiōe in fine: sed in morte eū satis videbūt ad terrorē et iudiciū suū. ij. Mach. j. Tēpꝰ affuit q sol refulsit q̄ prius erat sub nubibꝫ. Tertio sunt alij qbꝫ sol eclipsat ꝓ interpositionē lune carnalis voluptatis Et hi sunt bestialibꝫ libidinibꝫ dediti ⁊ igne concupiscentie inflāmati. In ps. Supcecidit ignis ⁊ nō viderunt solē. Dictū est supius q xps soli cōparat ꝓpter opationē vinificantē: apparitionē signantē ⁊ declarationē manifestantē. Restat ḡ cōsiderare q̄liter iste sol moral'r cōplet ⁊ pagit motū suū. Ubi sciendū q sol sicut ceteri planete describit zodiacū cōplens cursū suū in āno solari ⁊ ptrāsiēs vniuersa signa q̄ sunt duodecim iuxta illos vsus cōmunes: Est aries thaurꝰ: gemini cancer: leo virgo. Libra scorpius: arcitenens caper: amphora pisces. Dicit aūt aries esse dignior ps dextera celi ⁊ nobilior vnde incipit morꝰ. Uñ aries est primū signū ſm phm. ⁊ ſm catholicos Sol creatꝰ fuit in ariete: ⁊ ideo in ariete fuit ꝑmo sicut tenet cōiter. Moral'r ista p signa duodeci trāsit ⁊ trāsiuit xps Primo em̄ in statu innocētie qñ creauerat ꝑmos parentes ⁊ in paradiso collocauit nullā adhuc feritatē eis ostēdit: sed tm̄modo potentiā in creādo ⁊ gubernādo res ⁊ innocentiā. Aries autē est aial natural'r innocēs ſm genꝰ suū fortis tm̄ ⁊ potens in sua specie. Et iō moral'r dei filiꝰ tūc fuit q̄si in signo arietis q⁊ nihil aliud adhuc mūdo signauerat Prouer. xxx. Aries ē ⁊ nō est rex q̄ resistat ei. Sz statim hoie peccante transiuit in thaurū q̄ est aial magne fortitudinis et magne feritatis: q⁊ statim eos expulit de paradiso in terrā. Inflixit etiā eis necessitatē moriēdi: corpore ad inferos descēdēdi in morte. Est autē natura thauri q quantūcunq; fuerit ferox si ficut alligatur mansuescit: sicut dicit Isido. etbi. xvij. ca. vij. Et ita fuit de filio dei donec alligatꝰ esset ficut dulcissime, i. vgini glorioſe ꝑ incarnationē: cōtinuā ferocitatē ad genꝰ humanū seruauit: sed alligatꝰ ad eā vinculo filiali cōtinue mansuescit. Et verificatum fuit illud Matth. xxj. Ecce rex tuus venit tibi māsuetus. Et ideo nunc trāsiuit iste sol in signum geminoꝝ qñ duas naturas ineffabil'r copulauit ꝓcedens de thalamo suo pudoris aula regie gemini gigas substātie alacris vt currat viā. Sicut dicit Ambros. Beñ. xxv. Et ecce gemini in vtero eiꝰ repti sunt. Depingit illud signū in forma duoꝝ iuuenū seinuicē amplectētiū Et sicut q̄dā fingūt illi fuerūt castor ⁊ pollux duo filij iouis se mutuo diligentes in tantū q cū castor haberet a patre īmortalitatē. i. posse nō mori si voluisset: mori voluit ꝑ germano suo ad tempus vt vtriq; daret īmortalitas. Unde ambo stellificati sunt ⁊ signo illo nūcupati q̄ gemini dr. Ita xps factꝰ germanꝰ hoīs q̄uis posse mori nō habuit si voluisset: ꝑelegit tm̄ ꝑ hoie mori vt nos īmortali-

Dicator

Isidorus de thauro entez ꝯditioez

tatis sue faceret esse participes. De isto signo trāsiit sol iusticie xps in cancrū. Cancer ē piscis retrocedens. i. passu retrogrado vadens. Jurta illud. Auiani in quodā appologo. Curua retrocedens dū fert vestigia cancer. Et isto mō videbat xps retrocedere dū virit in mūdo. Rectus em̄ incessus iusti hoīs deberet esse de vrtute ad bonores: de merito ad pmiū: de labore ad requiē. Sed xps continue retrocessit de vrtute ad vituperiū: de vituperio ad verbera: de verberibꝫ ad crucē: ⁊ sic ad mortē: ⁊ tandē ad infernū. Uñ toto tpe inter natiuitatem ⁊ resurrectionē morat' est sol noster in cancro

Et sicut sole existētē in cancro maximꝰ feruor mūdo infundit. Juxta illud Theodoli. In cancro solis dū voluit aureꝰ aris. Ethiopū terras ⁊c. Ita xps isto tpe intermedio maximā charitatē hoībus demōstrauit. Sed de isto signo intrauit leonē in resurrectione. Dicit em̄ Jsido. xij. etbimo. ca. ij. q catulus leonis de nouo natꝰ trib; diebꝫ iacet q̄si mortuus: ⁊ tandē post tres dies patris rugitu suscitat' a dormitione seu a morte. Isto mō xps cum mortuus esset ꝑ tres dies ꝑ synecdochen mortuꝰ iacuit post qō tēpus vrtute patris resuscitatus surrexit. Hic est leo de tribu iuda. Apocal'. v. de quo ꝓphetauit iacob bñdicens filijs suis cum diceret iude: Beñ. xlix. Catulus leonis iuda; ad ꝓdā fili mi ascēdisti requiescens accubuisti vt leo ⁊ q̄si leena q̄s suscitabit eū? De leone trāsiuit in vginē. Toto em̄ tpe medio inter resurrectionē suā ⁊ ascensionē doctrina et fides ecclesie in beata vgine potissime cōseruabat'. Hec interim apl'os ⁊ discipulos docuit monuit/cōsolata est: vtpote illa q̄ repleta fuit spūsancto plenissime in verbi dei ꝯceptione: ⁊ iō tūc tpis mansit in tali signo. i. in fide vginis: de q̄ Ouidꝰ. iij. de vetula. ca. vlti. O vgo felix: o vgo significata Per stellas: vt spica nites q̄s det mihi tantū Uiuere q possim laudum forē preco tuarū Nā nisi tu pfecta forēs nō eligeret te Hic deꝰ omnipotēs vt carnē sumeret a te. Ubi ꝓphetat diffuse q deꝰ oīpotēs sumeret de ea carnē. Et q resurgeret a mortuis ⁊ q matrē suā vginē assumeret in corpore ⁊ aīa in celū. Uñ dicit sic in fine. Nō opus est vt eā velit exaltare gradatim. Sed simul assumet ⁊ eādē ꝯcathedrabit. Illic esto tui memoris memor optima vgo. Illic cū fuer' ꝑ nobis tracta trahendis. Pro nobis nō te pigeat suadere q ad se Nos trahat is pte q̄ pte venerat ad nos. A nobis ipsi sit gloria laudis. ab ipso Gratia sit nobis ⁊ me te nescia vita. An sit liber ouidij deus nouit: q̄uis a leone ꝓthonotario sacri palacij Uastalij principis: referat liber ille extractus de sepulchro ouidij. Uñ testamentū ouidij nūcupat'. Dicit em̄ q inuētus fuit in cimiterio publico in quodam sepulchro in suburbio dioscori ciuitatis q̄ est caput regni cholcoꝝ. Et q⁊ ibi nō erat copia latinoꝝ eo q armeni linguā latinā nō intelligūt. Rex colchoꝝ misit illū librū constantinopolim: vbi tunc erat copia latinoꝝ. Refert etiā q inter antiquoꝝ sepulchra vnū inuentū est: in cuiꝰ epigrāmate fuit iculptum litteris armenicis cuiꝰ interptatio sic sonabat. Hic iacet ouidius ingeniosissimꝰ poetarum.

Obiit autē anno christi decimoctauo sicut refert Guilhelmus de euan. in Cronica sua tertio anno Liberij. Unde constat q̄ si liber veracit̄ su⁹ erat: fuit pulcherrima ꝓphetia: sed hec sūt extra ꝓpositū

D Septimo xp̄s sol iusticie trāsiuit de virgine in libzā qñ a virgine benedicta matre sua suisq; discipulis licentiā accipiēs: ipīs videntib⁹ est eleuatus in celū. Actꝯ. j. Tūc em̄ transiuit ad libzā qñ cozā patre passionis sue meritis cōtra primi ꝑuaricatoris peccatū appēdit: ostendēs se plus nouisse in pē q̄ Adā ꝓmisit in culpa. In cuius ade ꝓsona dicit Job. Utinā appenderent̄ pcta mea q̄b⁹ irā mreui t calamitas quā patioz in statera. i. christ⁹ hūanatus loco mei: q̄si arena maris hec grauioz appareret. Job. vj. Octauo de libra trāsiuit i scozpioēz quādo cozp⁹ suū qđ est ecclesia tyrannoꝝ t hereticozū ꝓsecutōib⁹ quasi quozūdā scozpionū aculeis lacerari ꝓmisit vt diceret tunc merito ecclesie sue illud Ezech. ij. Subuersozes sūt tecū t cū scozpionib⁹ habitas. Nono trāsiuit sol noster in sagittariū. Fuerūt em̄ a tēpoze Siluestri pape t Cōstantini impatozis qui tpalia ecclesie ꝑmo dicit̄ dedisse semp iudicia placitatōnes t dissensiones inter clericos quis eoꝝ videret̄ maioz ad pascendū oues xp̄i: hec est causa q̄re volāt sagitte acute. Nūc regaliū supplicatōnū ad rhomanā curiā: nūc accusationem: nūc diffamatōnē ad inferioꝝ iudicū audientiā: ita q̄ plena est ecclesia aduocatis in oīi causa ad defēdendū iuriā. Et ideo vsq; in hodiernū diē sol stat in signo sagittarij. Prouer. xxv. Jaculū et gladius t sagitta acuta homo qui loq̄t̄ cōtra ꝓximū suū falsū testimoniū. Et hi sūt qui xp̄m spoliāt vulnerāt t predant̄: si vo eēt ita paup ecclesia mō sicut fuit quādo xp̄s in ea vixit in terra nō haberz christus tales placitatozes: nec tales inuasozes. Paup t iuuenis mercatoz nō timet p̄dones: nec patit̄ insultus: sed cū est diues tūc eū nitūt̄ spoliare: etiā q̄ eū ꝓius conabāt̄ ditare. Ita est qñ ecclesia studuit pauptati bñ valuit: modo studet ditari t patit̄ a sagittarijs: t ideo mō de xp̄o verificat̄ illud. j. Regꝯ. xxxj. Cōsecuti sūt eū viri sagittarij et vulneratus est vehemēt̄ a sagittarijs. Decio transibit sol noster xp̄s in signū Capricorni: Capricornꝰ em̄ habet p̄mā ptē sui cozpis caprinā: et tūc est sol in maxima elōgatōne a nobis: q2 in primo p̄cto capcorni est solsticiū byemale: vñ istud signū signat tēpus antixp̄i qui capzinꝰ dici potest Tum quia capza est animal multū libidinosū. Et de antixp̄o dicit̄ Danielꝯ. xj. Erit in cōcupiscentijs feminarū nec quenq̄ deoꝝ curabit. Tū quia capza generat hedos t filij sui atq; sequaces hedi vocant̄. Matth. xxv. scribit̄. Statuet quidē oues a dextris: hedos autē a sinistris. Uñ tempoze anti christi erit christus sol iusticie in signo capricorni: et tunc videbit̄ quasi maxime elongatus ab ecclesia sed nō durabit: quia statim in capricorno incipit sol ascendere: t christus statī antixp̄o occiso in cordibus suoz̄ fideliū refulgebit. Undecimo trāsibit sol in aquariū. Aquarius depingit̄ imago hominis tenētis vrnā subuersā: de quo aqua pleno foramine p̄fūpit: et significat. xlv. dies cū toto residuo tp̄is post mortē antixp̄i: in quib⁹ pluet xp̄us misericordiā sup iustos qui tpe antixp̄i vacillauerant: sicut supius dictū fuit: vnde tunc erit xp̄us in aquario. Ezechꝯ. xxxvj. Effundā sup vos aq̄m mūdā t mūdabimini ab oīib⁹ iniq̄natōnib⁹ vīis

Duodecimo t vltimo sol erit in piscib⁹. Moraliter quādo em̄ sol ad signū piscū ꝑuenerit tūc desinit esse byems t incipit ver. Juxta illud. Cedit byems retro cathedrato Symone Petro. Quo die sol est i piscib⁹ necessario: isto tpe q̄cūq; radices et semina sub terra latuerūt incipiūt se exercere et terra incipit se apire et pandere que occultauit. Et significat tp̄s resurrectionis generalis oīm cozporum hūanorū quādo terra se aperiet t reddet lucī mortuos occultatos. Et tūc erit xp̄s in piscib⁹ quādo cū suis piscatoz⁹ib⁹ quos olim apl̄os fecerat ad iudiciū veniet: t tūc adiplebit̄ illa ꝑabola Matth xiij. Simile est regnū celoꝝ sagene misse in mare et ex omni genere piscū cōgreganti: quā cū ipleta esset educētes t secus lit⁹ sedētes elegerūt bonos in vasa sua: malos autē foras miserūt: Sic erit in cōsūmatōe scī. Abacbuc. j. Facies hoīs q̄si pisces maris: t sicut in fine piscū est ipm oriēs qđ est caput arietis vbi sol fuit creatus: t ibi stabit post iudiciū imꝑpetuū: nec mouebit̄ vlteri⁹ circa terram faciens ortū t occasū: ita xp̄s deinceps cū matre in medio electoz̄ suoꝝ stabit sine fine: t tunc erit dulce lumē t delectabile oculis videre solē. Eccs. xj. Et implebit̄ illō Abacbuc. iij. Sol t luna stetерūt in habitaculo suo: ad qđ nos ꝑducat.

Lectio. LXI

Assati sumus in via

I iniq̄tatis t ꝑditōnis t ambulauimus vias difficiles: viā autē domini ignorauimus. Postq̄ declaratū est q̄ impij t male viuētes in p̄nti fatebūt̄ se fuisse defraudatos ꝑt̄ culpā suā a veritate t sēsitiua cognitōne. Hic ostēdit spūssanctus q̄liter fatebunt̄ se fuisse frustra fatigatos in opatōne. Un dic̄ sic. Lassati sum⁹. Nō est mirū: quia graue onus ipositū viatozi faciet eū cito lassū: de iniq̄tatib⁹ vero scribit̄ in psalmo. Sicut onus graue grauate sunt sup me: ergo velint nolint peccatozes lassabūt̄. Jsta lectio oculato experimēto verificat̄ in oīi genere hominū puerozū inter nobiles t milites qui ꝑ vanitate in fama volatili in oze hominū totalit̄ se exponūt. Manifestū est q̄ plus sustinebūt de pena in vno tozneamento vl̄ bello q̄z sancus monachus in decē ānis

Itē mercatozes qui maria ptranseunt psonalit̄ passus piculosos: latronū inuidias t insidias sociozū: vere experiūt̄ vias hui⁹ mūdi esse difficiles Clerici vel layci qui curias magnozū regū: comitum vel episcoꝝ ingrediunt̄ ad seruiendū: sciūt quantū hz ista via difficultatis: vbi per decē vel septē annos seruiēt: cū remorsu ꝓscientie: cū obiurgationib⁹ dominoꝝ: cū inuidia sociozū: cū oīi infortunio cozpali. Et ideo oīes illi siue subditi siue domini siue qui pctō deseruiūt ꝑ felicitate mundi dicere poterunt in die iudicij. Lassati sumus. ꝛc̄.

Est aūt hic notandū q̄ septē sūt vie iniq̄tatis q̄

ꝑ diuersi pctores
nt diuersis vijs
tineribus.

sunt valde difficiles: ⁊ tñ boib⁹ multū amabiles. Et hui⁹ causa esse nō pōt nisi ignorantia. Dis em̄ via est difficil': si sit montosa: si spinosa: si lutosa: si tenebrosa: si tumultuosa: si sumptuosa: si tediosa.

.i. Prima istaꝝ viarū accipiūt supbi et ambicioſi: q̄ semp vadūt vias mōtosas: tñ hoc ē valde piculosum: qz de modico lapsu imminet magnū piculum. quia ꝛm Brego. Quāto gradus altior: tanto casus grauior. Sed est de eis sicut de lepore: qz multo meli⁹ currit lepus p̄ montē ascēdendo q̄ descendendo de monte in vallē. Ita isti de monte supbie cū difficultate descendūt: sed ad loca dignitatꝫ cū magno conatu ascēdūt. Rō de lepore ē: qz hꝫ crura anteriora breuiora q̄ alia. Moral'r affectiōes hois ad deū sūt q̄si tybie anteriores: affectiōes ad mūdū: sūt q̄si posteriores tybie. Qñ ḡ in hoīe affectiōes ad deū breuiores sūt q̄ affectiōes ad mūdū ille hō velocē currit p̄ montē i acq̄sitione dignitatis vel diuitiarū. Job. xv. Lucurrit aduersus deū erecto collo ⁊ pingui ceruice armat⁹ ē. Scdam
.ii. istaꝝ viarū eligūt cupidi ⁊ auari: viā videlicet spinosam. Saluator dicit Luce. viij. q̄ diuitie sunt spine: qz habēt p̄ctionē labor̄ in acq̄rendo: timores in custodiēdo: ⁊ dolores in amittēdo. Osee. ij. Sepiā viā tuā spinis. Tertiā istaꝝ viaꝝ q̄ē lu
.iii. tosa eligūt luxurioſi hoīes ⁊ etiā bestiales qui accipiunt semp viā magis tritā ⁊ illa cōiter ē turpior ita isti illā p̄eligunt quā plures frequētāt: cū tñ seneca doceat oppositū: qz in via pedū forte illa securior: sed nō in via mor̄: qz pauci sunt virtuosi. De vijs luxurioſoꝝ in ps̄. Inq̄nate sunt vie illi⁹ in oī tpe. Et Matth. vij. Lata porta ⁊ spacioſa est via q̄ ducit ad p̄ditionē ⁊ multi ambulāt p̄ eā. Et per oppositum in ps̄. Ambulās in via imaculata: hic mihi ministrabit. De isto Prouerb. iij. Vie ei⁹ vie
.iiii. B pulchre. Quartā viā q̄ est tenebrosa eligūt inuidi: q̄ p̄ maliciā suā p̄priā sūt excecati. Et iō vbicūqꝫ sunt in tenebris ambulāt. Prouer. ij. Relinquūt iter rectū ⁊ ambulāt p̄ vias tenebrosas q̄ letantur cū male fecerint ⁊ exultāt in rebus pessimis. Et in ps̄. Fiat via eoꝝ tenebre ⁊ lubricū. Et tūc necessario habebūt cadere. Prouer. iij. Via ipiorꝝ tenebrosa nesciūt vbi corruāt. Quintā viā eligūt gu
.v. losi: videlicet viā sumptuosam. Qñ sic ē q̄ magna caristia fit in ciuitate aliq̄ de pane de vino de alijs necessarijs. Isti mercatores q̄ vadūt ad nūdinas p̄pter lucrū: nō libēter intrāt tales villas: qz plus p̄derēt in vna nocte q̄ lucrarent in duob⁹ diebus. Moraliter loquēdo. Dēs sum⁹ mercatores ⁊ negociatores. Luce. xix. Negociamini dum venio. Male ⁊ sumptuose taberne vbi vn⁹ hō expendit in vna hora q̄ntū sibi possit sufficere i vno die. Similiter vn⁹ gulosus vbicūqꝫ fuerit plus cōsumet q̄ sibi expedit vno die. Et iō ois via hois gulosi ē supflua ⁊ sumptuosa: ⁊ iō detestanda. In ps̄. Via
.vi. illoꝝ scandalū ipsis: ⁊ postea in ore suo cōplacebūt Sextā viā eligūt irasūdi scz viā tumultuosam ⁊ est plena p̄ssura: nā vbicūqꝫ sūt: p̄ssura erit. Vñ Seneca. iij. de ira. ca. vj. Narrat de celio oratore q̄ iracū dissim⁹ extitit ⁊c. In ps̄. Cōtritio ⁊ infelicitas i vijs eoꝝ: ⁊ viā pacis nō cognouerūt. Septi
.vii.

mam viā tediosā videlicet accidioſi eligūt. Isti nihil faciūt vbicūq̄ fuerint: ⁊ sp̄ tñ sunt fatigati. Est em̄ accidia q̄ddā spūale tediū in bis q̄ dei sunt: ita q̄ omne illud qđ ad diuinū spectat officium reputāt ab eis nimis longū. Hi volūt habere lōga cōuiuia ⁊ breues gr̄as. Garrulationes diuturnas / ⁊ horas syncopatas. Somnū infantis ⁊ missam venantis. Infans hꝫ necessario multū dormire: qz in somno maxime nutrit. Sap̄. vij. Ubi dicit q̄ puer nutrit ex delectamēto somni cōuenientis.

Per oppositū Prouer. xix. Relinq̄te infantiā ⁊ viuite ⁊ ambulate p̄ vias prudētie. Hę sunt vie iniq̄tatis de q̄bus Esa. lv. Derelinq̄t impius viā suā ⁊ vir iniquus cogitatiōes suas: et Ezechiel'. xxviij. Cōuertimini a vijs vr̄is pessimis. Et q̄re moriemini dom⁹ israel: Et iō humil'r cū p̄s̄. petere debemus a dño: Vias tuas dñe demonstra mihi: ⁊ semitas tuas edoce me. Et iterū. Notā fac mihi viā in q̄ ambulē. Ubi notandū q̄ vita meritoria xp̄iani nō pōt esse cōtinue vniformis. Et apō sanctos vita xp̄iani cōiter diuidit in vitā actiuā: ⁊ in contēplatiuā: qō nō ē sic intelligendū q̄ ab vna ⁊ eadē p̄sona cōtinuari semp debeat act⁹ vite cōtēplatiue ⁊ ab vna alia act⁹ vite actiue: ⁊ nūq̄ act⁹ vite cōtē platiue: qz hoc nō esset humane fragilitati possibile: nec recte rōni cōforme. Sed vna ⁊ eadē p̄sona p̄ loco ⁊ tpe vtraq̄ istaꝝ tenet incedere. Ideo via meritoria xp̄iani aliq̄n nūcupat i singulari a p̄s̄. ⁊ aliq̄n in plurali. Vñ dicit. Notā fac mihi viā in q̄ ambulē. Et tñ vias tuas dñe demonstra mihi. Aristo. de ꝓbleumatib⁹ particula. v. ꝓble. x. q̄rit istā q̄stionē. Quare aūt hō magis laborat cōtinuando viā planā: q̄ ambulando p̄ viā nō planā: sed aliquātulū montosam et vallosam. Et rñdet q̄ cā est: qz q̄n hō incedit cōtinue ⁊ vniformiter p̄ viam planā: fatigat instrumēta sup̄ q̄tes corporis q̄bus ambulat sicut genua / crus / ⁊ tybias. Unde qz in istis instrumētis ambulandi ꝙtinue tenet vna figura mot⁹ in via plana: iō cōtingit hoī maior labor ⁊ maior fatigatio. In p̄cessu vo nō plano vbi aliq̄n ascendit: aliq̄n descendit nō sp̄ tenet eadē figura mot⁹ in instrumētis mouēdi: nec ille partes vexant vniformit cōtinue sed alternatim: qz ascēdendo plus laborant⁹ in genib⁹ ⁊ tybijs descēdendo plus in femoribus. Et p̄pter istā alternationē laboris inter partē sup̄ra genu ⁊ reliquam sub genu in via nō plana: cōtingit minor labor: ⁊ minor fatigatio i via alternatim nūc vallosa: tūc montosa. Isto mō moral'r in viuēdo vtuose. Fragilitas em̄ humana nō p̄mittit aliquo mō q̄ mens ⁊ studium hoīs vniformiter extendat in cōtēplādo: nec iterū expedit q̄ semp descendat ad opa vite actiue circa mundū: qz tūc fieret nimis aridus ⁊ indeuot⁹. Et ideo sicut hō est cōpositus ex corpore ⁊ aia de quoꝝ numero corp⁹ fatigat ascendēdo p̄ oīones: studia vigilias: contēplationes anima fatigat ⁊ desiccatur descēdēdo ⁊ occupādo se circa tpalia p̄ximis dispēsanda. Iō sic alternati ⁊ vicissim debem⁹ incedere: vt q̄ntū possum⁹ fatigationē ⁊ tediū deuitem⁹ in seruiēdo deo: ⁊ inter dū ascēdere ꝙtēplādo ⁊ postea descēdere p̄ximū iuuādo. In cui⁹ figurā

Jacob vidit angelos ascendētes ⁊ descēdētes de celo ad terrā: ⁊ de terra ad celū vicissim. Genesis. xxviij. Uñ sicut in vita fratrū p̄dicator legitur. Quidā iuuenis q̄siuit a fratre Jordano qui fuit sanctissimus homo⁊ sc̄us mg̃r ordinis post scm̄ dominicū: q̄d esset sibi vtili⁹: vel orōnib⁹ insistere vel se sc̄pturar studijs occupare: Cui mg̃r respondit. Quid est inq̄t meli⁹ semp bibere/vel sp comedere: ⁊ vtiq; sicut ista ꝓpetit alternatim fieri: sic et illa: vñ de Paulo scribit Haymo q̄ vnā p̄tē diei solebat expendere in orōne: ⁊ aliā in p̄dicatōne tertiam in opatōne manuali. Ne ergo cū istis malis dicam⁹ in fine: Ambulauim⁹ viā difficilē. Uiam aūt dñi ignorauim⁹: petat q̄libet cū ps̄. Notam fac mihi viā in qua ambulē: multū em̄ cōfert ad solatiū ambulātis bona noticia vie p quā debet ambulare: nā ceteris paribꝫ ipsi videt ambulāti brevior via ignota eiusdem q̄ntitatis. Unde Aristo. de ꝓbleumatibꝫ parte q̄nta ꝓbleumate. xxv. q̄rit Quare ambulātes viā nesciētes q̄nta est: ipa apparet nobis longior q̄ꝫ quādo scim⁹ eā ⁊ frequent̄ sumus ei⁹ q̄ntitatē experti. Et rñdet q̄ anima in tali via paralogisat q̄dāmō a seipsa: expit em̄ anīa istā cōsequentiā esse certā. Scio mensurā hui⁹ vie ergo est finita: ⁊ quia nescit mensurā hui⁹ vie ideo arguit quasi a negatōne añcedentis. Hui⁹ vie nescio mēsurā q̄ est infinita: ⁊ sic in iudicādo decipit Isto mō moralit. Boies dati vitijs nō iudicāt q̄ aliqui boies possent viuere virtuose. Uñ bō luxuriosus miratur quō aliq̄s poterit seruare ꝑpetuā continentiā. Hō gulosus estimat q̄ null⁹ hō pōt facere abstinentiā: hō iniustus ⁊ cupidus credit q̄ ois hō cupiat habere diuitias ⁊ abundātiā. Et iō ois hō iudicat aliū fm̄ seip̄m. Sic docet Chrys. in imp. ope omel. xxxiij. Ois hō fm̄ se existimat alterū: nec pōt ipse meli⁹ sentire de altero q̄ꝫ sentit de seipso. Ecce fornicari⁹ neminē estimat castum. Last⁹ nō de facili de fornicatione suspicat. Superbꝫ neminē putat humilē: ⁊ humil nullū credit superbū ⁊ sic de aliꝫs. Ecc̄s. x. Jn via stult⁹ ambulans cū sit ipse insipiēs oēs stultos estimat. Ergo causa q̄re via v̄tutis ⁊ via pn̄ie ⁊ sancte religionis reputatur laboriosa ⁊ difficilis ē in expientia ⁊ ignorātia ⁊ q̄ aia paralogisat a semetipsa. Et ideo nobis dr Hiere. vj. State sup vias ⁊ videte ⁊ interrogate de semitis antiquis q̄ sit via bona: ⁊ ambulate in ea ⁊ inuenietis refrigeriū animabꝫ vestris.

Lectio. LXII.

Quid nobis profuit

q supbia: aut diuitiaꝫ iactantia q̄d contulit nobis: Declarato in parte p̄cedēti q̄ mali in iudicio generali fatebunt̄ se fuisse in iudicando defraudatos ⁊ in opando veratos. Hic prosequit̄ enarrādo q̄liter fatebunt̄ se fuisse in amando deordinatos. Et circa hec duo facit. Primo ostēdit qualia fuerūt illa q̄ summe amauerūt. Secundo q̄ꝫ parui p̄cij extiterūt ibi. Trāsierunt. Circa primū est sciēdū q̄ affectio hominis primo fuit deordinata ꝑ appetitū singularis excellentie. Scdo per amorē secularis opulentie. Et ideo q̄tum ad primū dicunt sic. Quid nobis profuit supbia: facilis est responsio q̄ nihil profuit: sed multū obfuit: quia deus superbis resistit: humilibus aut̄ dat gratiā. Jacobi. iiij. Et notandum q̄ nō solum est confessio: immo vehementis contritionis recognitio: quando peccata sua cum quodā improperio sibipsis obiecto cōfitebuntur. Unde nō solū confitebunt̄: immo sibꝫpsis vehementer insultabūt per ineffabilem remorsum conscientie sue. Et hoc notant iste questiones quas nō aliꝫs: sed sibꝫpsis ꝓponūt solu⁊das. Quid nob⁊c̄.

Est em̄ superbia inter vitia magis generosum A
nascendo: magis animosum inuadendo: ⁊ magis cautelosum in allicie⁊do. Primo supbia est vitium valde generosum in nasc⁊do: quia spiritale ⁊ inter angelicos spiritus adinuentū est: et ideo nobiles mentes nimis impedit. vnde Hiero⁹. in epistola. Superbia natione celestis sublimiū appetit mentes ⁊ q̄si ad ꝓprios reuolans ortus appetit gloriā ⁊ puritatē hominū irrumpere: que de gloria ⁊ puritate angelor̄ erupit: vt quos inuenit participes nature: faciat consortes ruine. Sic tamē fatua est q̄ ad domū nescit redire. Uñ Hugo libro suo de aīa. Supbia in celo nata est sed velut īmemor q̄ via inde decid⁊it: illuc postea redire non potuit. Scdo supbia est vitiū valde animosū inuadendo quia nō ꝑcit loco/nō persone/nō tēpori/nō statui. Nō parcit loco: quia q̄nto loc⁹ solēnior: tāto supbia ꝓmptior in cōgregationibꝫ: in p̄dicationibꝫ: in quibuscumq̄ negocijs publicis /statim superbia se imiscet: q⁊ in ecclesia in loco sacro valde lucrat: q⁊ vtriusq̄ sexus ꝑsone in ornatu/et gestu ⁊ maxime in eccl̄ia vbi ꝓtritione ⁊ hūilitati se dare debe⁊ent: ostēt⁊atōni ⁊ supbie magis studēt q̄ꝫ deuotōi. Nō ꝑcit p̄sone: rp̄ꝫ em̄ spūs supbie īuasit. Math. iiij. Angelū primū hominē primū ⁊ vnūquēq̄ etiā sc̄m̄. Quia dic̄ hiero. in epl̄a. Difficili⁹ arrogātia q̄ꝫ auro vl̄ gēmis carem⁹. Uñ Aug. ī epl̄a ad dios scorū. Uitia cetera in pc̄is: supbia vo in rc̄tis factis timēda est: ne illa q̄ laudabilit̄ facta sūt ipsi⁹ laudis cupiditate amittāt: idē in regula. Alia que cumq̄ iniq̄tas ī malis opib⁹ exercet vt fiāt. Supbia vo etiā in bonis opib⁹ insidiat vt pereāt. Tertio nō parcit tp̄i imo q̄nto dies sanctior: sicut die natali: in pasca ⁊ hmōi: tanto magis infestat: minus tn̄ nocte q̄ꝫ de die. Amat em̄ lucē: quia sūt de vna patria: ambe enim venerūt de celo. Quarto nō parcit statui quin oīs inuadat. Senes cū iuniorib⁹: religiosos cū secularib⁹: diuites cū pauperib⁹: subiectos cū superiorib⁹: vt nō sit qui se abscondat a calore ei⁹: ⁊ ideo metrice dicit. Cū bn̄ pugn̄s cū cuncta subacta putatis. Que magꝭ infestat viceeda superbia restat. Et ideo orat ps̄. Nō veniat mihi pes superbie ⁊ ma. pec. non moueat me. Ceciderunt qui opant̄ iniquitatē expulsi sūt: nec potuerunt stare. Pes supbie est affectio qua itur a deo: et man⁹ pcōris ē tēptatio ab ītrinseco vl̄ ipulsio per suggestionem diaboli vel malū exēplū primi.

Tertio supbia est vitiū magis cautelosū allicie B
do. Facile est euitare gulam et vitare luxuriā respectiue furtū: homicidiū ⁊ huiusmōi grossa pcā

Unde sicut sagittari⁹ si pcusserit bestiã in pede vel dorso: non est securus de ea: sed tm̃ in corde. Ita diabolus maximã securitatem reputat habere de hoie qñ pcusserit eũ in corde suo per superbiã. iij. Regũ. ix. Egressa est sagitta p cor regis statimq; corruit. Hiere. xlix. Arrogãtia tua decepit te t superbia cordis tui. Dis superbꝫ hz deũ aduersariũ: qz Eccĩ. x. Odibilis deo t hoĩbꝫ superbia. Uñ bene dz metrice. Actibꝫ t verbis hõ tu qcũq; superbis. Hoc retine verbũ frãgit de⁹ omne superbũ. Poterũt g̃ impij merito q̃rere: qd profuit nobis superbia aut diuitia⁊ iactãtia qd ꝓtulit nobis. Uñ em̃ coniungũt superbiã t diuitias: quia sicut dicit Aug⁹ sermo. xxxj. Uermis diuitiarũ ẽ superbia. Difficile est vt nõ sit superbꝫ q̃ diues est. Tolle superbiã t diuitie nõ nocebũt. Hec Aug⁹. Quid g̃ diuitiarũ iactantia cõfert iniustis? Fatu⁹ esset sarcinari⁹ qui se iactaret de onere qõ portat cũ inde nihil lucretur nisi dorsũ excoriatũ t corp⁹ fatigatũ: t cũ ipse tota die portauerit onus suũ: in fine diei ducit ad stabulũ t onus suũ portat ad thalamũ t ab eo elongat. Sic malus diues ẽ q̃si equus portãs thesaurũ dñi sui q̃ est mundus t nihil inde sibi lucrat nisi remorsũ ꝓscie t fatigationẽ corporis t aie: in fine diei. i. vite sue ducit ad stabulũ inferni: et diuitie sue reponunt in thalamũ mũdi. Eccĩ. v. Est alia infirmitas pessima quã vidi sub sole. Diuitie cõseruate in malũ dñi sui. Et p⁊ ante. Ubi sunt opes multe multi t q̃ comedũt eas. Quid ꝓdest possessori: nisi q̃ cernat diuitias oculis suis? Quis fatuus gloziaret vel se iactaret q̃ spinã portaret in pede? Spine diuitie sunt. Luce. viij. Pes affectio cordis. Fatuũ est g̃ de diuitijs gl'iari. vñ Seneca epl'a. liij. Nemo ẽ deo dign⁹ nisi qui opes ꝓtẽpsit: q̃rũ tm̃ possessio tibi non interdicit: sed affectio: qz
L volo vt istas intrepide possideas. Tertio fatuus foret q̃ de tali re gloziaret t se iactaret q̃ se leticia t securitate ꝓuaret. Hoc aũt faciũt diuitie. vñ Sen̄. epl'a. lxxvij. Terrena acq̃sita libertatẽ nostrã extorserũt: nñ essem⁹ si ista nña nõ eẽnt. Uñ idẽ epl'a iij. Anim⁹ sapiẽtis vadit audacĕ contẽptor oĩm: nec ad pecuniã respicit aurũ t argẽtũ illis q̃bꝫ latuerũt tenebris dignissima nõ estimat. Scit alibi positas esse diuitias q̃ q̃ cõgerunt: animũ ĩplere debere nõ arcã: diuites cũ suis opibꝫ despicit: ꝫ est sub se positos respicit: quo⁊ nemo tã letus est suo q̃ tristis ẽ alieno. Auferũt g̃ diuitie ab hoie libertatẽ: hilaritatẽ t securitatẽ: qz ois diues ẽ suspicio sus si videt pauperẽ estimat esse furẽ: si diuitẽ: putat eũ esse pdonẽ. vñ Boeti⁹. iij. de ꝓsol'. prosa. iij. probat q̃ diuitie non auferũt indigentiã: sed afferũt. Nõ auferũt tristiciã: sed sp ponũt hoiem in q̃dã anxietate. Uñ phia q̃rit a boetio. Primũ ergo teipsũ q̃ pauloante diuitijs affluebas interrogo. Inc̃ illas abundãtissimas opes Nunq̃ ne animũ tuũ ꝓcepta ex q̃libet iniuria ꝓfudit anxietas. Boetius rñdit. Ar q̃ tã fuisse me libero aio q̃n aliq̃d sp angerer reminisci nequeo: et phia. Nõne quia vel aberat: qõ abesse non velles: vel aderat qõ deesse nõ voluisses? Ita ẽ inq̃ dicit Boeti⁹: g̃ dicit phia. Illi⁹ igit̃ pñtiã: bui⁹ absentiã desiderabas: g̃ indigebas: g̃ diuitie nõ cõferũt sufficiẽtiã: nec auferũt indigentiã: t tm̃ hoc ꝓmittere videbant. Iterũ diuitie poterũt auferri inuito dño: g̃ diues indiget extrinsec⁹ petito ꝓsidio: q̃ suã tueat pecuniã: t illo ꝓsidio nõ egeret: nisi pecuniã possideret: g̃ diuitie q̃ ꝓmiserũt facere sufficiẽtes faciũt exterioribꝫ idigẽtes. Itẽ nũq̃d diuites esurire nequeunt? Nũ sitire non pñt. Nã frigus hibernũ pecuniosoꝝ corpora nõ sentiũt. Cõcludit g̃ metro sequẽte q̃ oẽm auaꝝ diuitẽ duo mala sequunt̃ in vita. Cure mordacitas: t in morte pauptas. Unde dicit sic. Quãuis fluente diues auri gurgite. Nõ expleturas cogat auarus opes. Onereq; baccis colla rubri litoris Ruraq; centeno scindat optima boue. Nec cura mordax deserit supstitẽ. Defunctũq; leues nõ comitant̃ opes. Uult dicere q̃ licet diues auar⁹ cogat. i. ꝓgregat opes nõ expleturas indigentiã suã. Cõgreget inq̃t in tãta abundãtia q̃si gurges fluminis auri ad se sponte flueret t hoc q̃tũ ad pecuniã. Et oneret etiã colla. i. collũ. Ponit plurale p singulari baccis. i. gẽmis collectis in litore maris rubri: qõ est mare egyptiacũ: t ꝫ dicit q̃tũ ad locatia t ornatũ. Quãuis etiã sitita diues agrisq; scindat rura optima centũ bobus id ẽ. i. iugis. Quãuis inq̃ ita tripl'r sit diues. Ista duo incõuenientia eũ necessario cõsequunt̃. i. in vita cura mordax nõ deserit supstitẽ. Defunctũq; leues: id est leuiter trãseũtes opes nõ comitant̃. Job. xxvij. Diues cũ dormierit nihil secũ auferet: aperiet oculos suos t nihil inueniet. Lectio. LXIII.

Ranserunt omnia

t illa tãq; vmbra t tãq; nũcius ꝓcurrẽs aut tãq; nauis que ptrãsit fluctuantẽ aquã cui⁹ cũ ptierint nõ ẽ inuenire vestigiũ: neq; semitã carine ei⁹ in fluctibꝫ. Posita ꝓfessione facienda ab ipsis in iudicio generali p quã declarat̃ q̃ ipsi amauerũt tpalia tãq; sũmã felicitatẽ. Hic ponit̃ ꝓfessio p quã declarabunt tpalis felicitatis vanitatẽ. Et circa hoc duo faciũt. Nã ꝓmo exemplificant. Scõo exẽpla applicãt. Scõa pars ibi. Sic t nos nati. Circa ꝓmũ ponũt q̃nq; exempla. Et ꝓm hoc lra diuidit̃ in q̃nq; partes. Cõparant em̃ tpalẽ felicitatẽ vmbre vanescẽti: nũcio pcurrẽti: naui trãsfretanti: aui trãsuolanti: t sagitte festinanti. De istis q̃nq; tria ponunt̃ exẽpla in lectione hodierna. Sicut patet. Dicũt g̃ sic. Trãsierũt oĩa illa q̃ nos tãtũ amauim⁹ in seculo tãq; vmbra sicut em̃ vmbra absc̃ondit hominẽ a lumine sol' materiat̃: ita diuitie honores et cupiditates mũdane auferũt t absc̃odũt homi gratiã et dilectionẽ dei. Sap̃. vj. Umbre em̃ trãsit⁹ ẽ tẽpus nost⁊. Itẽ ps̃. Sicut vmbra cũ declinat ablat⁹ sum: dicit in ꝑsona peccatoris. ¶ Ubi notandũ q̃ iuxta tria genera peccatorũ triplex vmbra correspondet. Est em̃ peccatũ originale: est peccatũ veniale: est peccatũ mortale. Peccato originali si nõ deleatur per baptismum correspondet pena eterna: gratissima tamen est sicut dicit Augustinus. Peccato veniali correspondet pena tpalis: aut hic aut in purgatorio. Peccato mortali correspondet pena eterna:

Statg ꝓm̃e q̃pat̃ nabi:

ꝛ tanto maioꝛ quãto in hac vita fuerit diuturnioꝛ ꝛ intensioꝛ. Isti triplici peccato coꝛreſpõdet triplex vmbꝛa. Est em̃ q̃dã vmbꝛa fm figurã chilindroi-dos: q̃dã conoidos: q̃dã vero chalatboidos. Chilindrus ẽ figura rotunda ꝛ longa: ꝛ inꝛ lineas eq̃ diſtantes cõtenta. Un̄ qñ coꝛpus opacũ ꝛ coꝛpus luminoſũ ſũt eq̃lia: proiciꝛ vmbꝛa chilindroidos in ifinitũ ſup lineas eque diſtãtes: poſito ꝙ nullũ aliud coꝛpꝰ luminoſũ ipediat. Sic pctm̃ originale eſt q̃ſi eq̃le lumi gr̃e q̃ poſſet cõcedi boi ꝛ q̃ ꝑmo boi fuit ꝓceſſa i ſtatu inocẽtie ꝑ ſe ꝛ ſuis ſucceſſoꝛibus. Et ió pena coꝛreſpõdẽs iſti pctõ eſt infinita: ꝛ tñ ſemp inꝛ lineas eque diſtãtes: qꝛ illud pctm̃ augeri nõ põt: licet alia pñt ſibi addi: vñ pena ilta tenet q̃ſi figurã chilindroidos. Sed pene pcti ve-nialis coꝛreſpõdet conoidos vmbꝛa. Conꝰ eſt fi-gura a lato tendẽs in acutũ: ꝛ cauſaꝛ quotiẽs coꝛ pus obſcurũ ẽ minꝰ coꝛpoꝛe luminoſo cui obꝟciꝛ. Tũc em̃ vmbꝛa neceſſario tendit in conũ ꝛ termi-naꝛ: ſicut patet in vmbꝛa terre reſpectu ſolꝫ. Sic moꝛalꝫ pctm̃ veniale minꝰ ẽ q̃ꝫ gr̃a: qꝛ gratiã ãni-bilare ñ põt: vñ licet feruoꝛẽ gr̃e ipediat i opatiõe meritoꝛia ſtat tñ cũ gr̃a: ꝛ ió pena ſiue vmbꝛa quã cauſat pctm̃ veniale finiꝛ neceſſario ꝛ tẽdit i conũ qꝛ ſatiſfactione ꝛpali finiri põt. Pene vero peccati moꝛtaliꝛ coꝛreſpõdet vmbꝛa calatboidos. Calathᵇ ẽ figura ꝟtia cono: qꝛ incipit ab acuto ꝛ tendit in la-tum. Et hec figura ꝓuenit vmbꝛe q̃ coꝛpꝰ lumi-noſũ eſt minꝰ coꝛpoꝛe opaco. Et hec vmbꝛa ſignifi cat penã pcti moꝛtaliꝛ incipientẽ a modica tẽpatiõe ꝛ tendentẽ in latũ ꝑ ꝓtinuationẽ/aſſuefactionẽ/et reciduationẽ: ꝛ ꝟ in infinitũ Et hec ẽ vmbꝛa moꝛ tis vbi nullus oꝛdo ſed ſempiternꝰ hoꝛꝛoꝛ inhabi tat. Job. x. in fine. Scõm exẽplũ de felicitate ꝛpali eſt qõ cõpaꝛaꝛ nũcio p̃curꝛẽti: licet oĩs nũciꝰ habꝫ feſtinare: ille tñ maxime q̃ p̃cedit dñm ſuũ ꝑ boſpi cio ꝛ cibo p̃parando. Ideo felicitas mũdana non cõpaꝛaꝛ cuicũq; nũcio ſed curſoꝛi velociſſimo q̃ p̃-cedit dñm ſuũ. Job. ix. Dies mei velociꝰ fuerũt curſoꝛe: tr̃ãſierũt ꝛ nõ viderũt bonũ. Tertiũ exem plũ eſt de naui tr̃ãſeunte ꝑ mare. Et q̃ꝫtũ ad illud dicit ſic. Aut tã q̃ꝫ nauis q̃ ꝑtr̃ãſit fluctuãtẽ aquã: cuiꝰ cũ ꝑtr̃ãſierit nõ ẽ inuenire veſtigiũ neq; ſemi-tam carine illiꝰ in fluctib. Carina ẽ venter nauis ſiue media ꝑs nauis. Juxta illos ꝟſus differentia les. Proꝛa ꝓioꝛ ꝑs ẽ: nauis altera: tertia puppis Dic latus eſſe ratẽ: ventrẽ dic eſſe carinã. Exẽplũ eſt ſatis planũ: qꝛ ſicut nauis non relinq̃t veſtigiũ poſt ſe. Ita vita boĩm mũdialiũ nullã relinq̃t me-moriã tr̃ãſactis paucis annis: ꝛ hoc eſt veriſſimũ. Plures em̃ nobiles periꝛũt q̃ꝫ habeaꝛ ĩ memo ria: ſiue ꝑ ſcripturã ſiue ꝑ memorialia q̃cunq;. Et hoc intenſe recogitare ad ꝓẽptũ ſeculi multũ iu-uat. vñ Hiero. in epl'a. cxv. narrat: ꝙ Xerxes rex perſarũ cũ ſemel de ſublimi loco q̃ſi infinitã boĩm multitudinẽ ꝛ innumerabilẽ ꝓſideraſſet exercitũ: ꝓrupit in lachꝛymas. Et cũ ab eo req̃reꝛeꝛ cauſa. Rñdit: poſt centũ ãnos inq̃t: nullus iſtoꝝ q̃s nũc cerno ſuꝑſtes eſt. Tã q̃ꝫ nauis q̃ ꝑtr̃ãſit fluctu/
B antẽ aquã. Notãdũ ẽ ꝙ ſtatꝰ pñie quẽ tã inchoa mus cõpaꝛaꝛ naui triplici rõne: videlicet ꝓꝛ figu-re q̃litatẽ: ꝓpter vecture cõmoditatẽ: ꝛ ꝓꝛ iacture poſſibilitatẽ. Primo pñia cõpaꝛaꝛ naui ꝓꝛ figu-re q̃litatẽ. Nauis em̃ figura ſtricta ẽ in extremis ꝛ lata in medio. Et iſto mõ eſt de pñia: qꝛ in princi pio difficileꝫ eſt ꝓꝛ defectũ aſſuefactionis ꝛ reſiſten tiã carnaliꝫ delectationis. Matth. vij. Anguſta eſt via ꝛ arta q̃ ducit ad vitã: ꝛ pauci ambulãt ꝑ eam. In fine etiã eſt anguſta: qꝛ diabolus inſidiaꝛ fini iuſti cuiuſcũq;. vñ dicit glo. Tobie. vj. ſuper illud Ecce piſcis imanis exiuit de mari ad deuoꝛandũ eũ: dicit dño in cruce paſſo diabolus: q̃ moꝛiente crucifixo aderaꝛ: venit q̃rens ſi q̃d pctĩ in eo inue-niſſet. Un̄ moꝛs ẽ illa anguſta poꝛta de q̃ dꝛ Luc. xiij. Cõtendite ꝑ anguſtã poꝛtã intrare. Iſta poꝛ-ta ẽ ita ſtricta q̃ nullus oneraᵗ diuitijſ: nullꝰ im-pinguaᵗ delitijs: nullus adoꝛnaᵗ veſtib ꝑciosis poterit ptr̃ãſire: donec oĩa deponat ꝛ nudus eua-dat. Job. j. Nudus egreſſus ſum de vtero matris mee: ꝛ nudus reuertar illuc. i. in terrã q̃ eſt mater oĩm terreno. In medio ẽ via pñie aliquãtulũ et ſufficienꝫ ampla. Quia fm Boetiũ. Paucis mi-nimiſq; natura cõtenta ẽ. Un̄ Gꝛegoꝛiꝰ. Uia dñi niſi in arto itinere inchoaꝫ: ꝛ amoꝛis dulcedine di latatꝫ. Prouer. iiij. Ducã te ꝑ ſemitã equitatis: q̃s cũ ĩgreſſus fueris nõ artabunꝫ greſſus tui ꝛ cur-rens nõ habebis offen diculũ. Glo. Semite equi-tatis dũ inchoanꝫ arte videnꝫ ꝛ anguſte: cũ vero ꝑfectũ capiũt tã ex ꝓſuetudine ſpacioſe videnꝫ ꝛ la-te. vñ ꝛ pro diuerſo tpe dicebat ps̃. Propꝫ verba labioꝝ tuoꝝ ego cuſtodiui vias duras. Et viam mãdatoꝝ tuoꝝ cucurri cũ dilataſti coꝛ meũ. Econ tra mali boĩes ingrediunꝫ latam viã in ꝓncipio ꝛ poſtea in ꝑgreſſu artanꝫ. Job. xviij. Artabuntur greſſus ꝟtutis eiꝰ. Sic g̃ vna ꝓditio nauis eſt ꝙ eſt ſtricta in extremis ꝛ ampla in medio. Alia vero ꝓditio eiuſdẽ figure ẽ ꝙ ẽ clauſa ꝟſus mare: ꝛ apta ꝟſus celũ. Et ſic aĩa penitẽtis claudi debet ad mũ dũ ꝛ aperiri ad celũ. Facta ẽ em̃ nauis ad calcãdũ mare ꝛ ſupandũ nõ ad recipiẽdum mare. Ita aĩa penitẽs calcare debet mũdũ: nec tangere ad dele-ctationẽ: ſed ad calcandũ et diſpẽſandũ. Prouer. xxxj. Facta ẽ q̃ſi nauis inſtitoꝛis delonge poꝛtans panẽ ſuũ. Scõo pñia naui cõpaꝛaꝛ ꝓpter vecture cõmoditatẽ: facileꝫ em̃ merces ꝛ q̃cũq; alia neceſſa-ria depoꝛtanꝫ de terra ad terrã ꝑ naues. Exiſtẽs in inſula nullo mõ põt exire eam niſi ꝑ nauẽ. Iſto mõ nos q̃ ſumꝰ ĩ inſula mũdi: nullo ſenſu vlꝫ paſſu exire poterimꝰ ad celũ niſi ꝑ nauiculã pñie. Et iſtã nauiculã xp̃us ꝛ diſcipuli eiꝰ primo intrauerunt: vt nos audaces efficerent. Illi q̃ non ſunt experti nauigiũ cũ timoꝛe intrant naues. Experti autẽ ꝛ manſueti ſine difficultate. In cuiꝰ figurã dicitur Matth. viij. Aſcendẽte ieſu in nauiculã ſecuti ſũt eũ diſcipuli eius. Itẽ nauis eſt vas cõmune ꝑ pre-cioſis et vilib: oĩa recipit ꝛ ſaluat ꝛ ad poꝛtũ opta tũ ꝓducit. Iſto mõ pñia nullũ reſpuit peccatoꝛem q̃ꝫtũcũq; ſit turpis ꝓꝟciat ſe in nauem penitentie et ſaluabiꝫ. In cuius figurã Gen. viij. legimꝰ: ꝙ oĩa aĩalia q̃ non intrauerũt nauẽ q̃ arca noe voca-batur/moꝛtua ſunt. Tertio pñia naui cõpaꝛaꝛ ꝓpter iacture poſſibilitatẽ. Eſt em̃ nauis q̃ſi in cõ-

tinuis ꝑiculis/ꝑter scopulos/ꝑter fluct⁹/ꝑter voragines. Eccl. xliij. Qui nauigāt mare enarrāt ꝑicula ei⁹. Et ideo naui ꝑclitanti q̄druplicit̄ succurrit̄/p exonerationē/p foraminū obturationē: p aque ejectionē/t p anchore fixionē. De ꝑmo ꝓuidens nauta q̄ venit ad passum ꝑiculosum vbi timet submergi exonerat nauē suā. Sicut ꝛ Actuū xxvij. q̄ illi q̄ fuerūt cū paulo in naui: armamenta nauis ejecerūt. Isto mō ꝓsone q̄ sunt onerate diuitijs anteq̄ veniāt ad passum ꝑiculosū mortis: exonerant se p cōfessionē t elemosynarū largitionē. Scō iuuat nauis q̄ ꝑiculū: p foraminū obturationē. Sensus nr̄i sunt q̄si q̄dā foramina vel fenestre p q̄s aque tēptationū ingrediunt̄ ad animā. Et ideo ista debēt obturari p bonā custodiā rōnis q⁹ si intrauerit ꝑ expulsione sine nocumento spiritalis gr̄a dei reqrit̄. Hoc recognouit ps̄. q̄ dixit. Saluū me fac de⁹ q̄m intrauerūt aq̄ vsq̄ ad aiaz meā. Tertio aq̄ debet ejici: q⁹ si aliq̄ noxia delectatio subintrauerit ejici debet p cōfessionē. Quarto figi debet anchora in re firma q̄ est in deo q̄ nō mutatur. Anchora ē spes. ad Heb. vj. Cōfugim⁹ ad tenēdā ꝓpositā spem quā sicut anchorā habemus tutā t firmā. Ad Roma. viij. Si de⁹ ꝓ nobis q̄s ꝑ nos. Sed est notandū q⁹ inter ꝑicula maris insolita tria sunt p̄cipue metuēda: syrenarū cantica circis pocula/t ceti fallax insula. Syrene fm fabulas tres fuerūt: ex parte v̄gines et ex parte volucres habitātes in mari. Et dicebant̄ syrene vel syrenes q̄si trahentes. Syren em̄ grece trabo interptat̄ latine: eo q⁹ p dulcissimā armoniā boies auscultantes ad se traxerūt: t attractos occidēt: vna em̄ canebat voce humana. alia tybijs: tertia lyra: sicut recitat alexander in scintillario poesis Ulixes q̄ trāsitur⁹ p eas tali cautela vsus est. Aures socioꝝ obturauit cera: ne aliquid de armonia audirēt. Seipsum alligauit malo nauis t sic euasit. Sic moralieter vlyxes sapiēs interptat̄ t designat mentē in qua prudentia inhabitare debet. Ires iste syrene/corporales designāt illecebras: q̄ p diuersas lasciuias attrahūt ad pctm̄ nauigantes p mare huius mūdi: sed mens prudēs socioꝝ aures. i. sensuū corporeoꝝ potentias obturat cera. i. memoria nr̄e fragilitatis t semetipsum alligat ad lignū crucis q̄ ē malus nauis pn̄ie: et sic euadit.

Scōm ꝑiculū singulare est circes pocula. Narrat em̄ Boeti⁹. iij. de ꝯso. metro. iij. q⁹ vlyxes rediens de bello troiano decēnio errauit per mare: vno v̄o tpe vidēs quandā insulā in q̄ circe pulcherrima dña q̄ solis filia dicebat̄ habitauit. Ad eam applicuit t intrauit. Ista p incantationes t carmina miscuit q̄dā pocula p q̄ bibētes trāsformauit: sicut voluit a natura humana in bestias. Unū tamē socijs vlyxis porrexit de portione sua et mutauit vnū in aprū t aliū in leonē/tertiā in ceruū t sic de alijs. Ulixi vero dederat mercuri⁹ q̄ de⁹ arcbadie ꝺr vnū florē cui⁹ v̄tus fuit ꝯ tales incantationes resistere. vñ nihil passus euaginato gladio magā insequit̄ t cā ad socioꝝ suoꝝ reparationem coegit. Moralit̄ ista maga ē cupiditas seculi hec p incantatiōes suas boies trāsformat i bestias t eos spoliat rōne t māsuetudīe: p q̄ duo bō efficiat̄ bestiat̄ ad q̄uictū. Quā multipl'r boies in bestias varias trāsformēt̄ p seculi cupiditatē patere posset iductiue. Quidā lupi rapaces sic iniusti milites. Quidā vulpes fallaces sicut subdoli mercatores. Quidā canes mordaces sic falsi aduocati et placitatores q̄ ꝯ quēlibet latrāt nisi ab eo aliq̄d accipiāt. Tertiū ꝑiculū insolidū ē: ceti fallax insula. Est em̄ cet⁹ belua marina maxima: hec aliq̄n colligit in dorso suo lutū t sup illud lutū crescūt gramina et herbe viresc̄t. Un̄ q̄si mōticulus virens t prātū nauigantibꝰ apparere videt. Qui decepti applicāt vela soluūt t anchorā ibi figūt. Cū aūt se estimātes i terra solida collocatos. Ignē accēdūt p decoquēdis necessarijs bestia calorē sentiens subito se subtrahit t in mari submergit. Et cū ea oēs illi in profundū ferunt̄. Hec bestia moral'r dignitatē vl' statum nobilē pōt significare. Hanc simplices nauigantes in mūdo desiderāt estimantes ibi esse locū soliditatis t quietis. Un̄ vn⁹ desiderat epatū: alter comitatū: tertius abbatiā vl' prioratū: putantes se fore felices si istar⁹ hmōi assequent̄. Sed cū iocūdius se habuerint pacē t securitatē solūmō cogitātes: supueniet interit⁹ repētin⁹ t multo velocius descendunt ad infernū q̄ prius ascenderant talem gradū. Lectio. LXIIII.

Ut tamq̄ auis que

a trāsuolat in aerē nullum inuenit̄ argumentū itineris illi⁹. Sz tm̄ sonit⁹ alarū verberās leuē ventū t scindens p vim itineris aerē: cōmotis alis trāsuolauit. Et post h̄ nullum signū inuenit̄ itineris illi⁹. Postq̄ cōparata est felicitas tpalis naui trāsfretanti. Hic cōparatur quarto aui trāsuolanti. Sicut em̄ auis velociter trāsuolat t nullū argumētū relinq̄t itineris p q̄ volat. Ita diuites t potētes volāt in suis honoribus in dignitatib⁹ ad tps: t subito subtrahuntur nec remanet de eis vestigiū siue signū. Sicut aūt in volatu auis tria sunt: sonit⁹/impet⁹/et trāsit⁹. Ita ī vita potentū t nobiliū ē sonit⁹ pompe t magnificētie: Impet⁹ prede t violētie: trāsit⁹ culpe t ꝑnitētie. Et ista notāter signant̄ in lectione hodierna: vbi dicit. Sz tm̄ sonit⁹ alarū v̄berās vētū leuē t scindēs p vim itineris aerem cōmotis alis volauit ꝛc. Habēt em̄ isti mali nobiles alas suas hoc est ꝓsiliarios suos: seneschallos t baliuos suos Isti sunt tale a dextris t a sinistris p infamiā t fama vt rapiāt paupes. Per istas alas volāt ad p̄dā suā. Nō em̄ p̄nt ferri ad iniurias nec ad p̄dationes q̄s faciūt circa paupes: nisi p malos cōsiliarios q̄ sunt dānabiles ale dñoꝝ. Hiere. ij. In alis tuis inuēt⁹ ē sanguis aiaꝝ pauperū t innocētū. Quis est sonit⁹ istaꝝ alaꝝ: Jactantie cōicationes t pompe t false magnificētie. vnde nihil veritatis subest Sed q⁹ nō solū habēt sonitū pōpe et magnificētie sed etiā ipetū p̄de t violentie. Ideo subungit̄. Et verberās leuem ventum t scindēs p vim itineris aerem. Aer siue ventus qui hic accipit̄ pro eode designāt populū mediocrē dñis magnis subiectū Sicut em̄ sine aere nullus pōt viuere: sed aer est

cōis respiratio oīm. Ita vita ppli mediocris q̄ terras colūt: artes mechanicas exercēt talis ē q̄ sine eis nullus dñs talis pōt aliq̄liter victitare. Et tñ in tales isti nobiles t potentes exarcēt vires suas verberāt/scindūt/spoliāt t excoriāt. Per vim. i. p violentiā t iniustā potentiā vbi malos pdones t eis ꝓsiles sine insultu ꝑmittūt. Un signanť mali recolligētes in iudicio statū suū dicēt: q̄ fuit sic volat⁹ auis verberās leuē ventū: t scindēs p vim itineris aerē. Et tertio in vita iniustoꝝ potentū est trāsit⁹ culpe t ipenitētie. Et q̄rtū ad b̄ subiūgit Cōmoris alis trāsuolauit. Et post b̄ nullū signū inuenit itineris illi⁹. Sūt inť aues q̄dā que mare trāsuolāt: sed certis tpib⁹ redeūt. Quedā transuolant t nūq̄ redeūt. Sic ē inter pctōres. Quidā a deo volāt p pctm̄: sed redeūt t māsuescūt p pniaz. Sed frequēter ille nobiles aues sicut falcones nimis lasciue auolāt ꝓpere: t raro penitēt pfecte. Et post b̄ nullū signū inuenit itineris illi⁹. Nō est sic de deuotis diuitib⁹ q̄ largas elemosynas faciūt ippetuū duraturas. Sicut de illis q̄ abbatias ꝑpetuas fundauerūt. Eccl̄ias collegiatas dotauerūt. Pauperes religiosos fundauerūt. Ac dotatis eccl̄iis q̄pluribus largiter instituerūt. Si certe oēs isti trāsuolauerūt: sed signa itineris remanserūt. Scim⁹ em̄ q̄ ipsi rectū iter atq̄ pfecte tenuerūt ad celū: t multomagis illi q̄ oīa mūdana mundo relinquētes ad statū sue religionis volauerūt. Narrat Sext⁹ Julius Stratogematon. li. j. ca. q̄ qō est de cōsiliis explorandis hostiū: q̄ Emilius paulus cōsul rhoman⁹ apud oppidū q̄dā dimissur⁹ erat exercitū in quādā planicie. Et subito circumspiciēs vidit q̄rundā auiū multitudinē subito excitatā a q̄dā silua ꝓsurgere. Et statim cōcepit q̄ ibi fuerūt insidie. Missis g̃ exploratoribus didicit ibi decē milia armatoꝝ se abscōdisse vt rhomano exercitui obuiarēt. Missis g̃ p viam aliā militib⁹ eos circūdedit t ꝓfudit. Hec ꝓ tanto dixerim q̄ argumentū debem⁹ accipe deo placēdi t bñ viuēdi a sctis q̄ nos ꝓcesserūt t a mūdo volauerūt: ingredientes p amore xp̄i sanctā religionē t si nō p habitū exteriorē: tñ p sanctā t deuotam ꝓuersationē: q̄ habit⁹ nō facit monachū: iuxta ꝓuerbiū. Et si tales ꝓsiderem⁹: videbim⁹ multas sctas auiculas auolasse a silua mūdi: p q̄ satis nobis patet q̄ B in silua hui⁹ mūdi insidie multe latēt. Et hic notandū q̄ hō viatoꝝ aui volanti merito comparať. Juxta illud Job. v. Hō ad laborē nascit: et auis ad volandū. Possum⁹ aūt q̄tuor genera hoīm q̄tuor generib⁹ auiū comparare. Sūt em̄ milites/mercatores/et plati/et p̄dicatores. Milites siue nobiles assimilanť falconib⁹. Sunt em̄ falcones aues generose quia viuūt de p̄da. Et ita est cōiter de isto genere hoīm. Uiuūt em̄ de spoliatione ecclesie t religiosoꝝ t pauperū subditoꝝ. Et sicut dicit Ambro. in exameron. Oēs aues p̄dales venāť p̄dā alteri⁹ generis q̄ de sua spē: excepto solo nisso Nisus ei exps ē hui⁹ pietatis. Ista formā ſuāt cōiť nobiles/potētes t diuites q̄ sunt q̄si eiusdē speciei cū eis: t venanť: sed tm̄ illos qui nō p̄nt resistere. Sicut sunt canonici seculares: monachi bñdicti-

4 or gñra hoīuz 4 or gñerib⁹ auiuz q̄pmt: hidez militēs falamib⁹: mercatores p̄dici: ordo: cymo: plati aquile: p̄dicatores āt gallo: caladrio: gruj:

ni: et cisterciēses t multi alij religiosi bona sua tē poralia extra ciuitates t loca munita habētes que vi t violētia ab eis auferunť t tollunť: q̄ nō audent nec p̄nt ea defendere. Jstā aūt violentiā illis q̄ sunt de sua specie nō inferūt: t hāc pietatē: si pietas debet dici: erga seinuicē obseruāt t custodiūt. Sed vt dicebā hmōi p̄cipue pietatis solus nisus ē exps. i. nō particeps. Nisus ē paruissim⁹ falco in spē sua sed animosus t crudelis p̄ quātitate corporis sui t venať paruas auiculas: t tñ in necessitate speciei sue nō parcit: sicut tñ maiores falcones faciūt. Jsti nisi figurāt vnū gen⁹ militū q̄ nō ꝓpter strenuitatē corporis: nō ꝓpter ingenuitatē sanguinis: nō ꝓpter nobilitatē vturis applicanť militie: sed q̄dā armoꝝ temeraria assūptione t abusiua exercitatione: sicut sunt modernis tpib⁹ Britones t eis cōsimiles q̄ spoliāt milites t veros armigeros cum q̄b⁹ sunt eiusdē speciei: sed ꝓpter peritiā iuris. Armati em̄ sunt legib⁹ t statutis: nō lanceis neq̄ scutis. Jsti in venādo nulli parcūt in q̄s p̄nt. Spoliant milites qui sunt ꝓprie speciei: Clericos/rusticos/monachos/t canonicos: q̄ iusticie copiā ad quā tenenť nō exhibent nisi p munera cōducanť. De istis cōquerit eccl̄ia in psona pauperū Trē. iij. Uenatione ceperūt me q̄si auē inimici mei gr̃is Et Michee. vij. Uir fratrē suū venať vsq̄ ad mortem. Jsti g̃ mali milites t armigeri rapaces sūt falcones diaboli. Et isti portanť sup pugnū diaboli q̄ ꝓstituunť in officiis baliuoꝝ iniuste. Un locus stat⁹ t grad⁹ quē habēt est p manū diaboli. Caueant sibi tñ q̄ in duplici piculo sunt: q̄ hñt oculos cooptos q̄dā velamine ne circa se ꝓsiderēt t habēt pedes illaqueatos quodā ligamine ne a dño suo auolent nisi q̄n placet dño p̄ro solatio t lucro suo. Jta ē de istis nobilib⁹. Sed dēt sup pugnū diaboli in magna reuerētia t dignitate. Sūt tñ excecati ad oīe illud qō ad verā t ꝑpetuā felicitatē ptinet q̄ nō habeť in vita ista. ij. Cor. iiij. De⁹ hui⁹ seculi excecauit mētes infideliū. Qñ tñ placet diabolo q̄ isti venenť ista mundana: deponit coopertionē eoꝝ vt videāt p̄dā suā t ꝑmittit eos q̄si liberos ad tp̄s: t statim reclamat eos quia sunt ita assuefacti ad manū suā q̄ nolūt auolare. Sed q̄d de eis accidet finaliť? Reuera iuxta antiquū exēplū. Falco t gallina habēt fata ꝓria. Nā falco dū viuit t pōt volare ponit supra p̄ticā in aula reuerenť t habet vestes sub pedib⁹ ne ledat vngues. Gallina fugať ab aula: viuit i curia: scalpit i terra: t colligit grana q̄ pōt: sed in morte mutať hec fortuna: q̄ falco mortu⁹ eiiciť de aula t p̄iciť ad fimariū. Gallina inť scutellas argēteas afferť ad mēsā t ponit ante dñm. Jta erit ō diuite p̄done t pauperi iusto. Luc. xvj. Factū ē vt moreret mēdic⁹ t portaret ab angelis in sinū abrae: mortu⁹ aūt ē t diues t sepult⁹ est i inferno. Et b̄ est qō de eis ꝓphetat Baruch. iij Ubi sunt principes gentiū q̄ dñanť sup bestias q̄ sūt sup t̄rā. i. sup pauperes q̄ nō reputanť ab eis nisi bestie. Qui i auib⁹ celi ludūt: q̄ argētū the. et au. in q̄ ꝓfidūt boies t nō ē finis acq̄sitionis coꝝ. Et statī rndet. Exterminati sūt t ad inferos descēderunt: et alij in loco coꝝ surrexerūt. Scōm genus L

boim sunt mercatores: t isti assimilant pdici: corvo t cigno. Perdix sicut dicit Ambrosi⁹. oua alterius pdicis rapit t furat. Sed pulli pcreati statim ad vocē matris relinquūt fallam nutricē t sequunt matrē. Sic q̄cq̄d est iniuste acq̄sitū t illicite est furtiuū. Conuenit g̃ q̄ mercator p viā vsure vel aliā q̄uētionē iniustā emit terras reddit⁹ t māmona q̄ alij pcurauerūt t occupāt ad tps: sz certe post mortē suā oia ab eo t heredib⁹ suis recedūt vt cōiter: qz de malis q̄sitis vix gaudet tertius heres. De talib⁹ dr Hiere. xvij. Perdix fouet q̄ nō peperit: fouet diuitias t nō in iudicio. Scdo cōparat corvo: corvus furat q̄cq̄d pōt deportare t abscondit t credit se illud alias inuēturū: et veniunt bestie t comedūt si est cib⁹: sic multi de istis mercatorib⁹ auarissimi sunt t pessime viuūt et q̄cq̄d pñt lucrari abscōdūt in arca donec moriant t totū cedit ad man⁹ alioꝝ. Tertio cōparant cigno qui suauissime canit iminēte morte: t iō canēdo cign⁹ appellat fm Jsid: xij. etbi. ca. vij. Sic auar⁹ nūq̄z dulciter canit nisi iminēte morte qñ condit testamentū t incipit dispgere q̄ pus congregauit. Unde Sen. Auar⁹ nihil boni facit nisi cū moriē. Tertiū gen⁹ boim sunt plati ecclie. Et isti cōparant aq̄le. Habet enim aq̄la sicut dr in libro de naturis rerum dextrū pedē maiorē sinistro: diligentissime nutrit pullos suos imo corp⁹ suū ponit inter eos t fugit tariū ad defendendū eos. Capta pda est ita libera lis q̄ auib⁹ assistentib⁹ curialit ipartit. Sic moraliter plati licet habeant duos pedes. i. duas affectiones: vnā ad aias eoꝝ cure cōmissas: aliam ad decimas q̄ est q̄si pes sinister: tñ zelus aiaꝝ qui est dexter pes: est longe alio pede maior p dei gratiā Uñ illa est causa q̄re clerici placitāt in curijs pro ecclesijs nō p decimis t oblationib⁹ sed p ouibus xp̄i tuendis: q̄rū zelū maximū habēt. Scdo se int pullos suos. i. parochianos t sagittariū militem. videlicet tyrannū iniustū interponūt nō sustinent eos iniuste pati p quāto eoꝝ suppetit facultati. Et tertio pdā suā. i. bona eccl'ie curialiter impartiunt in elemosynis vicinis indigentib⁹ vt xps loquēs parochianis eoꝝ dicere possit illō Exo. xix. Uos ipsi vidistis quō portauerim vos sup alas aq̄larū t assumpserim mihi. Sed timēdū ē ne quidā eoꝝ sint strutiones: q̄dā bubones: t quidā vultures. Strutiones habent pennas sicut falcones. Job. xxxix. Pēna strutionis sil'is ē pēnis herodij t accipitris. Herodius ē gen⁹ falconis. Uñ strutio bz pēnas t nō volat a terra. Ita q̄dā plati habēt prebendas t dignitates t scientiā t tñ sp occupant in terrenis. Bubones diligūt ecclesiā pter oleū. Uñ extinguūt lumē t cōsumūt. Ita q̄dā eccl'iastici lumē scientie extinguūt t pinguedinē eccl'ie comedunt. Uultures pullos suos in sūma macie custodiunt. Ita q̄dā parochianos in sūma paupertate retinēt p placitationes: nūc in curia eccl'iastica: nunc in curia laicali p iniustas exactiones t inusitatas extorsiones: nec in eis augeri pmittūt vel pinguedinē gr̃e: vel substātie secularis: t tales plati semitam xp̄i ignorāt oīno. Job. xxviij. Semitā ignorauit auis nec intuit⁹ est eā oculꝰ vulturis. Quartū gen⁹ boim sunt p̄dicatores t hi debēt esse galli p̄dicando. Laladrij pfessando: t grues p̄uolando. Job. xxxviij. Quis posuit in visceribꝰ hois sapiaz vel q̄s dedit gallo intelligentiā. Gallus annūciat horas noctis: excitat boies a sopore. Sic p̄dicatores pus debēt pnie opib⁹ macerari. Debēt scdo esse caladrij in pfessando. Dicit in libro de naturis rerū q̄ Caladri⁹ ē auis alba q̄ si infirmū respiciat infirmitatē aufert. Sic pfessores ifirmos respicere debēt: q̄ pctā deleāt. Et tertio sicut grues p̄uolando t ostēdendo viā. Sz timēdū est q̄ q̄dā sunt sil'es psitaco i adulādo: q̄dā grifalcones indignando: q̄dā gallinacij educādo. Psitac⁹ naturalit salutat q̄si voce humana. Et iō significat adulatorē qō pfessoribꝰ loco pfessionū maxime est piculosum Grifalco si p̄mo ictu p̄dā non capit: indignat: nec ad reclinatoriū redit. Sic q̄dā pfessores de pctō re recidiuāte: qz nō capiūt eū p̄mo ictu idignātes desperāt: qō nullo mō ē faciendū. Gallus gallinati⁹ si sub ventre deplumet: t vtricis vberetur fouet pullos more galline. In b̄ tñ est differētia q̄ gallina b̄ facit naturalit ꝓpt cōmodū pulloꝝ. Gallinatius vo effigiatiue t ꝓpter cōmodū ꝓpriū: qz plus boni a pullis recipit q̄z pullis ipēdit. Sic nōnulli p̄dicatores fouēt filios spūales eis pfessos ꝓpt bonū tpale qō ab eis intēdūt recipe: nō ꝓpt zelū aiaꝝ. Et sunt matres effectu poti⁹ q̄z affectu. Sunt enim paupes deplumati: t iō pullis insidēt vt nō ab ipsis pulli: sed ipsi a pullis poti⁹ calefiāt: q̄ pro tpali hypocrisi merebunt tribulatiōe ppetua coronari. Esa. xxij. Ecce dñs asportare te faciet sicut gall⁹ gallinati⁹ asportat t q̄si amictū sic subleuabit te. Coronās coronabit te tribulatiōe. Lectio. LXV.

Ut tāq̄z sagitta emis

a sa in locū destinatū diuisus aer in se cōtinuo reclusus ē vt ignoret trāsit⁹ illi⁹

In ista pte ponit q̄ntū exēplū q̄ terrena felicitas cōparat sagitte festināti ad terminū. Et circa hoc duo facit. Primo ponit exemplū. Scdo applicat ad ꝓpositū. Scda ps ibi. Sic t nos nati. Exēplū est manifestū sic lra ptendit: qz sicut sagitta emissa ab arcu velocissime trāsit versus metam. Ita nos missi sum⁹ vt p mūdū trāseam⁹ ad mortē. Quāuis ista q̄nq̄z exēpla q̄b⁹ mūdana felicitas cōparat: videlicet vmbra euanescēs: nūcius pcurrēs: nauis trāsfretās: auis trāsmigrās: t sagitta penetrās: satis declarēt tpalis psperitatis velocitatē habēt tñ singula exempla suas ꝓprietates designatiuas malitiarū q̄s diuersi mūdani exercent. Nā p vmbrā designat vanitas lasciuie. Per nuncium fatuitas humane prudētie. Per nauē instabilitas auaricie. Per auē sublimitas superbie. Et p sagittā dolositas malicie figurat. Est g̃ notandū q̄ sicut sagitta velocissime transit, tñ nescit quo vadat: quia aliq̄n infigit luto: aliquando repcutitur in petra. Ita miseri in hac vita qui diabolo seruiunt: sunt quasi sagitte sue t mittunt ab eo ad certas malicias adimplendas sicut sibi placet. Et sicut diuisus aer in se continuo reclusus est. Ita multitudo populi siue in regno siue in patria siue in ciuita-

re:subtracto vno boīe malo q̄ ꝓturbauit totā pa-
triā:statim reconciliat vna multitudo: vna patria
siue ꝓuincia sicut ꝑus. Et cū ipse putaret q̄ eo sub-
tracto patria dissolueret vel ciuitas:tāta erit vni-
tas post eū ⁊ cōcordia:ipso in inferno diuerso sicut
ante. Et hoc q̄d dicit. Diuisus aer in se cōtinuo re
clusus est:vt ignoret trāsitus illi⁹. Quia in ista le
Actione hō malicios⁹ cōparat sagitte. Notādū
q̄ diabolus hz arcus ⁊ sagitta ad nocēdū. Et xp̄s
arcus ⁊ sagitta consimiliter ad regendū. Habet cū
diabolus tres malos arcus:q̄bus vtit̄ ꝫ sanctos
Arcū carnalis ꝯcupiscētie:arcū fraternalis inui-
dentie:⁊ arcū mūdialis ꝯcupiscentie ꝓcedit mala
mulier vaga inq̄eta ⁊ ipatiens ꝑparata ad capien
das aias. Sicut dr Prouer.vij.q̄ capit̄ ⁊ vulne-
ratur vecors iuuenis de quo ibidē subdit̄:q̄ seq̄t
eā q̄si bos duct⁹ ad victimā ⁊ ignorat q̄ ad vincu
la stult⁹ trahat̄ donec sagitta transfigat cor eius.
Ista est pēnata ꝑ ornatū curiosū. Ferrata ꝑ animū
malicios⁹. Inflāmata ꝑ amorē libidinosū. Un̄ cu-
pido fili⁹ veneris dicebat̄ que cū sagittis ⁊ facula
pingebat̄:q̄ amor carnalis vulnerat ⁊ inflāmat.
Cū ista sagitta fuit vulneratus dauid in aspectu
bersabe cū ꝓspicerat eam se lauantem.ij. Reg̃.xj
Ista sagitta abscondit̄ in pharetra q̄diu se occul-
tat in camera. Arcus tendit̄ q̄n cū puersa intētio-
ne ornamētis cōponit̄. Sz sagitta emittit̄ q̄n ipa
in publicū ꝓgredit̄. Et ideo sicut piculosū ē boīb⁹
nō armatis inter sagittas volantes incedere. Ita
piculosū ē iuuenib⁹ nō habituatis in ⁊tutib⁹ ⁊ so-
lidis moribus intr̄ mulierculārū frequētias ꝯuersa-
ri. Sed q̄ habitat in adiutorio altissimi in ꝓtectio
ne dei celi cōmorabit̄. Et talis nō timebit a sagit-
ta volante in die a negocio ꝑambulante in tene-
bris:sicut dicit ꝑs. Scōs arcus diaboli est fra-
ternalis inuidētie de q̄ ꝓcedit sagitta detractiōis
pestifere: de q̄libet dict ꝑs. Preparauerūt sagit-
tas suas in pharetra:vt sagittēt i obscuro rectos
corde. Et bñ dicit in obscuro:quia diabolus isto
arcu nō ⁊tit̄ nisi in obscuro. Et sicut bon⁹ sagitta-
rius electas suas sagittas nō mittit ꝓtra lapides:
vbi repcutiunt̄ ⁊ frāgunt̄. Ita nec diabolus ⁊ba
detractionis ejicit ad aures sctōꝝ virōꝝ q̄ in ⁊bis
Hiero. aliū nō delectant̄. Un̄ Hiero. in epla ad rusticū
monachū. Sicut inq̄t sagitta si mittat̄ ꝫ durā ma
teriā:nonūq̄ in mittentē reuertit̄:⁊ vulnerat vul
nerantē. Ita detractor cū tristē viderit facie au-
diētis imo nō audiētis sed obturātis aures suas
ne audiat sanguinē:ilico cōticescit pallet vult⁹:be
rent labia:saliua siccat̄:hec Hiero. Idem. Nemo
inuito auditori libenter refert. Sagitta in lapide
nūq̄ infigit̄ ⁊ interdū resilies pcutit dirigentem.
Hec ē sagitta dolorosa q̄ simul tres occidit:sicut
dicit Bern̄. detrahētē:audiētē:⁊ absentē. Hiere.
ir. Sagitta vulnerās lingua eorꝝ dolū locuta est.
Tertius arcus diaboli ē arcus mundialis ꝯscie:de q̄
ꝓcedit sagitta malicios⁹ ꝯspirationis falsarū sug-
gestionū ⁊ adinuētiones accusationū ꝫ innocētes
Prouer.xxv Sagitta acuta hō q̄ loq̄tur ꝫ pri-
mū suū falsum testimoniū. Isti figurant̄ ꝑ illos sa
gittarios q̄ vtraq̄ manu fundis sapa iactebāt ⁊ fa

gitta fil'r. Sicut dr.j. Paral'.xij. Ita isti eque bñ
formāt accusationes ⁊ actiones iniuste sicut iuste
ita libēter ꝫ innocentē sicut ꝫ nocentē vel pseqūtē
Un̄ conquerit̄ eccl'ia in ꝑsona iusti. Tren̄.iij. Te-
tendit arcū suū ⁊ posuit me q̄si signū ad sagittam:
misit in renib⁹ meis figuras pharatre sue. Isti sūt
arc⁹ diaboli ⁊ sagitte. Per oppositū. xp̄s hz tri B
plicē arcū ⁊ tria genera sagittarū. Arcus ꝑm⁹ est
lux scꝑture. Scōs mor⁹ nature. Et terti⁹ lex cen-
sure. De arcu scripture ꝓcedit ꝑdicator verbi dei.
De quo Esa.xlix. Posuit me sicut sagittā electam.
Sagittari⁹ xp̄s ē ⁊ eius sagitte in ꝓncipio fuerūt
apli pēnati ꝑ ⁊tutes:vñ habuerūt tres pennas q̄
notant̄.j. Cor.xij. Fides:spes:charitas tria hec.
Isti fuerūt ferrati ꝑ ꝯstātiā ⁊ inflāmati igne spiri-
tussancti:iuxta illud ꝑs. Sagittas suas ar.esse.
Et iterū. Sagitte potētes acute cū carbo. desola.
Sz si sagitta sit nimis onerata terra vl' luto:nūq̄
bñ volabit:isto mō q̄dā q̄ deberent esse sagitte xp̄i
in actu ꝑdicandi sunt nimis onerati terrenis ita
q̄ volare nō p̄nt. Quidā carēt pēnis q̄ licet sciētiā
habēt:eminentia vite carēt. Et notandū est q̄ nisi
ꝓncipalis sagittari⁹ manū apponat ad arcū:arc⁹
nō bene emittet sagittā. Un̄ legim⁹.iij. Reg.xiij.
q̄ Joas rex israel petiturus cōsiliū de heliseo infir
mato:accessit ad eū dicēs. Pr̄ mi pr̄ mi. Currus
israel ⁊c̄. Et dixit heliseus. Affer arcū ⁊ sagittas.
Et posuit rex manū sup arcū:⁊ helise⁹ manū suam
supra manū regis ⁊ dixit. Sagitta salutis dñi:et
sagitta salutis ꝫ syriā. Syria interꝑtat̄ sublimis:
man⁹ xp̄i gr̄a suppositā manu ꝑdicatoris. Nota
de clionino atheniēsi. Sextū iuliū stratogema li.
iij.ca.vj. Scōs arc⁹ xp̄i est mor⁹ nature: de quo
egredit̄ sagitta penalitatis ⁊ infirmitatis. In ps̄.
Sagitte tue infixe sunt mihi ⁊c̄. Et loq̄t̄ de pena-
litatib⁹ ꝯsequentib⁹ pcatū originale. Iste arcus
pcutit ante nos cū interficit antiqores nobis:⁊ re
tro nos cum interficit ⁊ pcutit iuniores:iuxta nos
aufert nobis i etate pares:sup̄ nos:cū potētiores
subt⁹ nos:cū inferiores. In ps̄. Emitte sagittas
tuas ⁊ cōturbabis eos. Tertius arcus xp̄i ē lex
cēsure i futuro iudicio a q̄ egredietur illa acutissima
sagitta finie diffinitiue. Uenite bñdicti pr̄is mei p-
cipite regnū q̄d vobis paratū ē ab initio mūdi:et
Ite mamaledicti in ignē eternū q̄ diabolo parat⁹
est ⁊ angel'is eius. De isto arcu dr in ps̄. Dedisti me-
tuentib⁹ te significationē vt fugiāt a facie arc⁹. Et
tūc de malis adiplebit̄ illud Deut̄.xxxij. Cōgre
gabo sup eos mala ⁊ sagittas meas cōpleboī eis.
Iste arcus quāto diuti⁹ expectat et magis inten-
ditur:tanto grauius vulnerabit. Un̄ tunc adim-
plebitur illud Ezech.v. Mittam in eos sagittas
meas pessimas q̄ mortifere erūt vt dispgā eos. Et
Hiere.l. Sagitta ei⁹ q̄si viri interfectoris nō re-
uertet̄ vacua. Mouet̄ q̄stio. Utrū licitū sit ⁊ me C
ritoriū alicui xp̄iano aliquē infidelē sic̄ paganū iua
dendo ꝑ vim occidere. Ox nō:quia deus non vult
mortē peccatoris:sed vt conuertat̄ ⁊ viuat. Sed
post mortē corporis nequit cōuerti:nisi corp⁹ esset
miraculose restitutum et resuscitatū. Ergo talem
morti tradere non est consonum diuine bonitati.

Jtē non licet eos occidere pro quib⁹ tenet eccl'ia orare spēaliter pro talib⁹ orat: ergo nō licet eos occidere. Jtē deus est nunc ita misericors sicut fuit tēpore passionis sue: z pagani nō delinquūt cōtra deū nec deliquerūt plus q̄z iudei q̄ eū morti tradiderūt: sed deus p illis patrē exorauit: z Petrū qz vnū ex his p̄cussit increpauit: vel saltē eū a tali facto cessare voluit dicēs. Omnis q̄ gladio p̄cutit: gladio p̄bit. Et loq̄bat ibi de gladio materiali: ergo nō licz gladio materiali contra tales pugnare: sed tantum gladio spirituali qui ē verbū dei. Jtē aristoteles in quadā epistola ad alexandrum sic dicit. O alexander noli sanguinem effundere/ qz quotiens creatura creaturā occidit/ virtutes celorum mouentur ad diuinā vindictam. Jtē ad hebreos. xj. Mihi vindictam z ego retribuā. Item deute. xxx. Ego occidam et ego viuere faciā. Jtē malū christianū qui oīa dei p̄cepta est trāsgressus nō licet occidere/ sz talis est proditor contra deum/ z per cōsequens meruit offensam dei plus q̄z vnus paganus qui se secte nostre nūq̄z obligādo restrinxit. Jtem tales credere non possunt nisi deus auferat sua pietate velamē a cordib⁹ eor̄ quo velati sunt/ nec lumē veritatis participēt sed hoc nō ē in potestate eor̄. Jterū forte multi eor̄ sunt qui si haberēt instructorē in fide/ vellēt credere. Cū ergo nō sit in potestate talium pauperū/ q̄ tales instructores habebāt propter prātem p̄cipū suorum/ videt q̄ talium error est eis inuincibilis. Unde vtvidet p̄pter talem errorē nō licet eos occidere. Jtē oīs effectus est bonus propter bonū finē. Sed finis ibi p̄cipaliter intētus est eor̄ cōuersio ad fidē nostram: sed ad hoc faciendū nō p̄nt cogi/ qz nemo accedit ad deū nisi per fidē: sed credere nō pōt q̄s nisi volēs/ ḡ z c̄. Ad oppositū Jsti pagani vi et armis iniuste occupant terrā repromissionis que terra a deo p̄mittebatur. Abrae z semini ei⁹/ cui⁹ ex fide nos sum⁹ filij specialiter rōne baptismi qui respondet circūcisioni in lege moysi/ ergo licitū est cū talibus armis sz materialib⁹ iuste oīm nīsu p patria nobis p̄missa pugnare/ cū armis ipsi iniuste nitūtur cōtra nos resistere: quia licitum est pro patria pugnare/ z vim vi repellere cū moderamine salte inculpate tutele: z sic iniustū occupatorem nostre patrie expellere. Uel si credere nō voluerit cū inuadēdo morti tradere/ in quo casu qui sic iniuste resistit videt esse causa sue mortis: Exemplū de adultero spōsam alicui⁹ mariti in domo eiusdē mariti occupante/ z ipsi merito vi z armis resistente z fugere nō volente. Jn quo casu si marit⁹ adulterū occidit: nō videtur esse reus mortis. Jtē talis effect⁹ est licitus respectu cui⁹ votum est licitū. Sed votū respectu talis effectus qui est inimicus crucis christi occidere est licitū p̄m ecclesiā militātem: ergo talis effectus est licit⁹. Jtē ille effect⁹ videt licitus pro quo a summo pōtifice plenissime indulgētie: sicut a culpa z a pena cōcedunt. Sed cōtra paganos pugnaturis a summo pōtifice tales indulgētie cōcedūtur: Ergo cōtra eos pugnare est licitū z meritorū. Jtē ad eos expugnādū tanent ecclie anglicane b̄ volēte sūmo pōtifice: ḡ videt oīb⁹ rectorib⁹ eccl'ie anglie esse obediendū z b̄ iuste in hac p̄te qz oīa sua sūt: cū q̄ ipe colligat p̄ncipal'r p̄pter talē finē. videt q̄ ipse finis sit licitus.

Ad q̄stionē dom est q̄ sic. Cū inter infideles distinctio est. Sūt em̄ alīq̄ ifideles subiecti eccl'ie z cōfederati fidelib⁹: sicut serui dīis suis vt ab eis regant. Alīj sūt ifideles z rebelles eccl'ie p̄secutores xp̄ianor̄ z insultātes doctrie xp̄iane. Scōm distinguēdū est de iuasiōe: qz vel aliq̄ p̄sona p̄uata b̄ p̄sumit sine auctoritate eccl'ie. Tertio est notandū q̄ ifideliū varie sunt secte. Sūt em̄ q̄dā gētiles siue pagani q̄ nullā habēt nisi forte legem nature. Sunt etiā iudei: sūt saraceni: sunt idolatre: sūt heretici. Jsti aūt ad fidem xp̄i diuersimode se habēt. Nam heretici cōpelli debēt ad fidē quā susceperūt. Saraceni sunt tales q̄ p̄dicatores fidei nō admittūt: imo in lege eor̄ cauturz est q̄ q̄cūq̄ p̄dicauerit p̄ra legē machometi: occidat. z ideo de eis nō est spes p̄uersionis. Cū fides sit ex auditu. Auditus aūt p̄ verbū dei. ad Rom̄. x. Non em̄ est possibile docere vitā xp̄i nisi destruēdo z reprobādo legem machometi. vñ isti p̄bent sibi ipis obstaculū salutis loquēdo de infidelib⁹ alligatis xp̄ianis vt permittant z p̄reganť. Si tñ aliq̄ sunt tales nō est licitū nec meritorū tales inuadere vi z armis cū sit cōtra fedus initū z pacē eis p̄cessam. Exemplū de gabaonitis Josue. ix. legim⁹ q̄ p̄ncipes ppli isrl licet decepti p̄ dolū gabaonitar̄: qz tūc iurauerūt eis q̄ eos nō interficerēt: p̄miserūt eos viuere z eis fututē indixerūt sicut sequit ibidē. Reseruent q̄dem z viuēt: ne cōtra nos ira dīi cōcitet. Si peccauerimus sed sic viuāt vt in vsus vniuerse multitudinis ligna cedāt. aq̄sq̄ cōportēt z c̄. Sic a multo fortiori. si aliq̄ fideles licite p̄miserūt paganis tuitionē z dominiū q̄ volūt cōtinuere sine cōtumelia creatoris: z marie si sint i spe de p̄uersiōe eor̄: nō licet tales interficere: sed b̄ est p̄ accidēs. Scdo de alīs infidelib⁹ rebellib⁹ eccl'ie z p̄secutoribus fidei xp̄iane cuiuscūq̄ fuerint p̄ditiōis licitū est xp̄iano p̄uenīēte eccl'ie vi z armis euadere: eos spoliare z interficere z eor̄ bona fidelib⁹ applicare. Excepti dūtaxat iudeis de q̄b⁹ estimo q̄ dato q̄ eccl'ia posset eos occidere nō esset licitū: qz eccl'ia p̄mittit eos viuere p̄cipue qz cū introierit plenitudo gētiū: reliquie eor̄ p̄uertent ad fidem. Sicut dicit apl's ad Rom̄. xj. p̄dicāte enoch z helya f̄m glo. Et Esa. x. Reliq̄e isrl salue fiēt. vñ de eor̄ p̄uersiōe spes est p̄pter p̄bendā. Et iō nō debēt oīno deleri. Un dī xxiij. q. viij. dispar. Dispar em̄ est iudeor̄ z saracenor̄ causa. Jn illos em̄ q̄ xp̄ianos p̄sequūt z ex vrbib⁹ z p̄pr̄is sedib⁹ pellūt: iuste pugnāt: ibi vo vbi q̄z seruire parati sūt. Qō aūt p̄tra saracenos z alios infideles liceat auctoritate eccl'ie suffragātē bellare p̄suadet multipl'r. Primo sic. Licet fidelibus bona eis debita z ab alīs iniuste detēta bellādo recupare. Sed saraceni z alīj infideles terras occupant z alia bona q̄ fidelib⁹ sunt debita: ḡ z c̄. Maior de se pt̄z z rōne z cōsuetudine approbat. Minor oñdit. Nā saraceni occupāt terrā sctām z q̄dā alia loca olim a xp̄ianis iuste possessa. Jtē de iure diuino oīa bona tpalia sunt iustor̄: ḡ iniusti q̄cq̄d

occupant: iniuste occupāt: ergo bona iniusto⁹ sūt iustis debita. Sed licet iustis illud qō est eis debitum ꝓquirere bellādo. ḡ licet iniustos ⁊ infideles si nolint ꝙuerti occidere. Itē sicut in corꝑe naturali licet ⁊ expedit mēbrū putridū abscindere ne mēbra seu ptes sane corrūpant. Ita i corꝑe xpi mystico qō est genus humanū a xpo redemptum: ergo rebelles ⁊ infideles xpianorū corruptores lz occidere: ⁊ meritorū est pro loco ⁊ tpe: imo peccatum est dissimulare nisi ꝑ accidēs impotētia vl' dānū aliud impediret. Item licitū est ꝑ timorē inducere charitatē: qz timor seruilis parat viā charitati fm Aug. Sed quibusdā interfectis: ꝙbusdā captiuatis residui timebunt ⁊ forsitan ex timore concipiēt charitatē ⁊ ita ꝙuertent' ad fidē. Itē homo ꝑ peccatum peior efficit q̄ bestia. Sed ꝓpter bonū reipublice licet bestias interficere: ḡ ⁊ malos pctores. Exo. xxij. Maleficos nō patieris viuere. Helyas boies occidit dauid samuel. xxxiij. q. iij. Si ea. ⁊ q. vj. scismatici. Ad rōnes in oppositū. Auctoritas intelligit' de morte pene eterne: quā deus non vult pctōri absolute: sed tantū sub ꝙditiōe si nō penitcat. Et ista stant simul: nolo sortem suspēdi: ⁊ tamen volo sortē suspendi si est latro. Eodē modo q̄ fideles expugnāt nō debēt eo⁹ morte ꝑ se ⁊ ꝑncipaliter ⁊ directe intendere: sed ꝑ accidēs: secundario ⁊ indirecte. qz ꝑncipal'r debēt velle eorū conuersionē ad fidē: ⁊ scōario eo⁹ mortē si velint in eorū malicia pseverare: ⁊ sic se ꝙformabūt dīne voluntati. Ad scōm q̄ ecclesia optat q̄ fiant iusti: ⁊ ideo ꝑ eis orat: sed si nolint vult eo⁹ malicia abbreuiare ꝑ mortē. Ad tertiū. qđ est accipe gladium: exponit Aug⁹. vicz auctoritate priuata sine superioris iudicio subeute vel ꝑmittente. Unde dicit libro scō ꝙtra manicheos et ponit' in Canone xxiij. q. iij. Ille gladiū inqt accipit q̄ nll'a superiori ac legittima potestate vel iubēte vel ꝙcedente in sanguinē alicui⁹ armat'. Dicendū a ꝑncipio argumēti concedēdo q̄ deus est ita misericors sicut vnq̄ fuit: hoc est potēs facere misēdiam: ita volēs si homines se vniformē disponāt. Et q̄ increpauit Petrum de extractiōe gladij fuit ꝓpter circūstātiā tēporis siue passionis: qz tunc nō fuit tps vtendi armis ⁊ gladio materiali. Uñ factū Petri reprobatum nō fuit: ꝓpter substantiam facti: q̄ nullus possit gladio materiali vti iuste: sed ꝓpter circumstantiam tpis. Ad quartū de dicto Aristo. ad Alexandrū. Noli sanguinē effundere: debet sic intelligi. Noli delectari in effusiōe sanguinis: sicut q̄dā peruerse cōplexionis ⁊ crudelitate assueti delectātur effundere sanguinē siue iuste siue iniuste. Sed christian⁹ debet effundere sanguinē delectādo de fine quē intendit in effundendo: nō de ipsa occisione ꝑ se. Ad quintū de illis verbis dñi. Deut. xxij. Mea ē vltio. ⁊c. Que auctoritas allegat' ad Hebreos. x. sub his verbis. Mihi vindictā et ego retribuam. Dicendū q̄ deus retribuit vindictam aliq̄n ꝑ seipsum: aliq̄n ꝑ sibi seruiētes. Ad sextū q̄n arguit' de malo xpiano quē nullo modo licz occidere sicut al'gat' negandū est Pater in latrones: ꝙditoribus: hereticis: ⁊ multis alijs sicut tota die videmus. Sz verū est q̄ hoc nō licet cuicūq̄ ꝑsone: sed ministris legis ex auctoritate ꝑncipis siue legis Ad septimū q̄n arguit' q̄ tales nō possunt credere nisi deus ex sua pietate ⁊ c̄. concedendū est. Sed deus paratus est auferre q̄ncūq̄ volūt se disponere. Et ideo illud velamē erit i eo⁹ ptāte. illo mō loquēdi q̄ dicim⁹ q̄ꝫ possum⁹ qō ꝑ amicos possum⁹. Et isto mō loquendi q̄ dicim⁹ q̄n habemus oculos clausos sole lucente q̄ possum⁹ videre q̄ꝫ is ad videndum solis lumē requirat' ap tio oculorū. Ad octauū dicendū: q̄ si qui sint inter eos qui vellent credere sicut argumentū allegat: siue viuant: siue moriant': deus eos saluabit q̄ꝫ is de deo fidē applicatā nō habent: nec baptismum fluminis nec sanguinis. Consimiliter dicitur de quibusdam homibus: vbicunq̄ terrarum cōmorantib⁹ qui bene lege nature vtunt': deus de salute ipis ꝓuidebit: gratiā infundit si nō prebuerit obicem gr̄e: ⁊ in fine saluabit: qz deus virtutez suam sacramētis nō alligauit. Unde ꝙcedo q̄ homo nūq̄ damnabit' adultus atq̄ vtēs rōne quem error inuincibilis excusat si in illum errorē incidit sine culpa. Ad nonū q̄ finis ꝑncipalis intentus eorū est salus ⁊ ꝙuersio ad fidem: ꝛz finis secūdarius est extirpatio. Unde si voluerit credere nō inficient'. Sic finis ꝑncipaliter intētus medicorē sanare si possit pedem putridū. Et scōo intendit si h̄ nō possit: pedē abscindere. Et q̄n dr q̄ nō sūt cogēdi ad fidem. Dicendū ꝓut loquēdo nō possunt cogi ad fidem: pñt tamē cogi desistere a blasphemijs et alijs erroribus pñt etiā cogi ad qualsdā dispositiones ꝓuias fidei. Sil'r cū bellatoribus debēt p̄dicatores insistere: vt ex vna pte alliciantur: ⁊ si assentire noluerint feriant'. Quia dictū est respondendo ad tertiū argumentū q̄ petrus gladium extraxit tpe passionis christi. dubiū esse pōt an ipse peccauerit hoc faciendo. q̄ nō. Quia ex amore christi hoc fecit. Unde Hiero. Petrus fecit hoc eodem mentis ardore q̄ ⁊c. Rabanus etiā in hoc facto cōparat eū phinees. Sciebat em̄ q̄ Phinees puniēdo sacrilegos mercedē iusticie ⁊ sacerdotij phēnis acceperat. Sed ad oppositū est q̄ dñs eū sup facto increpauit ergo peccauit. Et ꝑterea nec iudex fuit nec a iudice auctoritatem habuit: ergo puniēdo licet peccatorē errauit. Dicendū est q̄ peccauit excusatur tn̄ in parte: ꝓpter zelum quo fecit. Sicut Moyses qui egyptiū occidit. Exo. ij. Iste ei zelauit pro dño suo. Moyses ꝑ fratre suo. Et ideo si Moyses ꝓpter zelum quē habuit ad fratrē est excusabilis aliquo mō de homicidio egyptij sine auctoritate legis cōmisso multo fortiꝰ petrꝰ q̄ ducꝰ zelo dñi sui quē sciebat esse deū excusandꝰ est. Uñ Aug⁹. xxij. ꝙ Faustus de Moyse ⁊ petro in h̄ casu loquēs ait. Uter q̄ nō detestabili imanitate ⁊ non emēdabili anīositate iusticie regulā excessit. vter q̄ eni odio improbitatis aliene: ꝛz ille fraterno: iste dominico licet adhuc carnali amore peccauit. hec Aug. Ad primū dicendū q̄ amor ille fuit carnalis: ideo petrū nō excusauit. Eodē ei amore motus dissuasit xpo alias ne pateret' ꝓpter qō dominus eum increpādo satban appellauit. Mat. xvj.

Dubit.

Ñ. g.

Aug⁹ in hoc tenet q. g. ambros. q. hō fecit ex m. dumna ꝛz vō nō ꝛz gmyb' dm̄ est nees. gm̄. gtus t Ñ. bo. ar. b. ẽ

Ad scōm de dicto Rabani nō similis fuit phi-
nees zelo discreto. Petrus zelo impetuoso ma-
me in p̄sentia magistri: sine cui⁹ imperio nihil de-
bebat fecisse. Sic̄r phinees fuit sacerdos ad quē
pertinebat punitio pcto⁹ p̄ in veteri lege Et simili-
Matathias q̄ trucidauit idolatram sup̄ arā. j.
Macha. ij. Sz ȳra adhuc in excusationē Pe-
tri arguit q̄ xp̄s p̄ceperat ante: q̄ qui nō haberet
gladiū vendendo tunicā emeret gladiū. Et rn̄de-
runt q̄ duos haberēt in promptu. Et dixit xp̄s q̄
sufficit. Ad istud rn̄det Aug. xij. ȳra faustū. Utiq;
dn̄s iusserat vt ferrū discipuli ei⁹ ferrēt: sz nō ius-
serat vt ferirēt: q; nec ad hoc ferre p̄cepit: nec erāt
qui gladijs vti potuissent: nec vsq; tunc de emen-
dis gladijs p̄ceptuz dedisset: q; fm lucā iussit hoc
post cenā q̄n iam oportune emi nō possent. Sz vo
luit illud verbū ostendere q̄ tp̄s sue passionis im-
minebat: vbi gladioꝝ fuisset necessitas: si se defen
dere voluisset: sicut noluit. Ad litterā dici pōt q̄
quidā de discipulis q̄ magis animosi fuerūt sicut
Petrus cū frequenter audissent q̄ tradend⁹ erat
in manus peccatoꝝ: de gladijs sibi puiderunt: vt
si forte opus esset magistrū suum defenderēt: mo
do christus hoc noluit: z ideo Petr⁹ gladio p̄cu-
tiens: peccauit: q; voluntatē dn̄i sui nō inquisiuit:
et ideo licet excusetur aliquo mō. vicz inquātum
fecit hoc p̄pter zelum magni amoris quē habebat
ad magstirū suum dn̄m nostrū iesum xp̄m: tamen
nō excusaī a toto: timo fm doctoꝝ ipse peccauit.
Et sicut docet Aug. libro p̄allegato. Istud fuit si
gnum p̄bitatis future in petro z magne ei⁹ zeli p
ecclesia. lz zelus fuerit indiscretus. Sz si p excu-
satione beati petri adhuc replicaret q̄ licentiā po
stulauit dicēs: Dn̄e. Si pcurim⁹ in gladio? Luce.
xxij. Dicaī q̄ p̄pter zeli impetuositatē nō expecta-
uit licentiā: nam nō semp̄ sufficit petita sz obtenta
licentia.

Lectio. LXVI.

Jc et nos nati conti

s nuo desinimus esse: z virtutis quidez
nullum signū valuimus ostendere. In
malignitate aūt nostra cōsumpti sum⁹. Posita
reprobatione terrene felicitatis p exempla: hic po
nitur adaptatio p verba plana. Dicēt em̄ mali cō
templantes vitā suā trāsactā sine fructu sicut vm
bra que euanescit: sicut nūcius q̄ p̄cessit: sicut na-
uis transfretans: z sicut auis trāsuolās: z sicut sa
gitta aerē penetrās. Sic z nos nati ȳtinuo desini
A mus esse. Homo em̄ nat⁹ statim cū incipit viuere
etiā incipit morī: cui⁹ viuere est a vita trāsire. Un
de Aug. xiij. de ci. dei. c. ix. Exp̄ quisq; in isto corpe
morituro esse cepit: sp̄ in eo agit vt mors veniat: nō
em̄ agit eius mutabilitas toto tpe vite hui⁹ si ta-
men vita dicenda ē vt veniaī in mortē. Nemo q̄p
pe est q̄n ei⁹ mors post annū sit: p̄pinquior q̄z ei an
te annū fuit z cras q̄z hodie: z hodie q̄z heri: z pau-
lo post q̄z nunc: z nunc q̄z pauloante. Om̄ q̄ cquid
cras de tpe viuit: hoc de ipso spacio viuendi demi
tur: z etiā quotidie fit minus minusq; qō restat:
vt z oīno nihil aliud sit tp̄s vite hui⁹ q̄z cursus ad
mortem. vñ Sen. epl'a. lix. fm librū nostrū. Quot
tidie morimur: quottidie em̄ demit aliq̄ p̄s vite:
et tunc quoq; cū crescim⁹: vita decrescit. Jnfantiā
amisimus: deinde pueritiā: deinde adolescentia z
vsq; ad senīū. Quicq̄d trāsiit tp̄is perīt. hūc ipsum
quē agimus diē cū morte diuidim⁹. Nō solū autē
fatebunt se fuisse dū vixerūt morientes ȳtinue na
turaliter: sz z delinquētes mortal'r. Un̄ subdunt.
Et virtutis quidē nullū signū valuim⁹ ostendere
stante vicz malicia quā amauim⁹. Sicut ō: de li-
gato q̄ nō pōt ambulare: z tn̄ si soluaī potēs ē ad
ambulādū. Eodē mō pcto: dū ligaī pcto: ad op⁹
virtutis nō valet: sz illa inualitudo eū nō excusat
quia ipse est sibi p̄ cā talis illicite impotētie vt di-
cit Ansel. li. j. Cur de⁹ hō. c. xviij. Et ideo ȳcludūt
flebilē ȳclusionem. Jn malignitate ȳsumpti sum⁹
Ecōuerso est de iustis in q̄b⁹ etiā si peccēt z fiāt ma
ligni. ipsa tn̄ malignitas in eis ȳsumiī p̄ penitētiaz
et misēdiam diuinā. Tren. iij. Misēdia dn̄i q̄ nō
sumus cōsumpti. Virtutis q̄ dē nullū signū valui
mus ostendere. ¶ Nota q̄ tria sūt signa virtutis B
in operatione humana: si hō opatur facilī delec-
tabilī z pseueranī. Prio cū sit virt⁹ circa difficia-
le opari tn̄ facil'r circa difficile signū cuidēs ē ma
gne virtutis. Scōm signū ē delectabilī opari: nō
cum murmure: nō cū excusatiōe: nō cū tedio. Un
de Arist. ij. ethi. dicit: q̄ signū habētis habitū ē su
perueniens delectatio. Et ideo de sctis dr in Ps̄.
q̄ ibunt de virtute in v̄tutē delectabil'r. Tertiū si
gnum est opari bona pseueranī. Un̄ de caleph di
citur Ecc̄i. xlvj. Usq; ad senectutē pmansit illi vir
tus. Et de aplis. Act. iiij. Virtute magna redde
bant apli testimoniū dn̄i nr̄i iesu xp̄i. Ista sūt vera
tria signa virtutis q̄ null⁹ mal⁹ pōt ostēdere. Sz
sunt q̄dā falsa signa virtutis q̄ mali pnt. Est ei ho
nor signū virtutis fm Aristo. iij. ethi. Un̄ q̄ hono
rat aliū: signū est eū esse virtuosū. Sz certe istud si
gnū est falsū: q; frequēter honorant q̄ parū valent
Sic̄r dignitates z dominiū tp̄ale z p̄lationes z offi
cia signa sūt virtutis. Sz frequēter fallūt in Ps̄.
Posuit in egypto signa sua. Egypt⁹ interp̄tat te
nebre z i tenebrosis ponunt frequēt illa signa. No
ta q̄ delectabil'r z v̄tuose debem⁹ insistere opibus
virtuosis. Un̄ glosa sup̄ illud ps̄. Jn custodiēdis
illis retributio m̄lta. Nō tm̄ p̄ eis i futuro reddet
p̄miū: sz hic in eoꝝ custodia magnū ē gaudiū. Cu-
ius gaudij rō ē talis. Virt⁹ ȳsistit i medio. sicut ōr
ij. ethi. Et natura sp̄ delectaī de medijs sicut per
extrema corrūpiī. Visus delectaī in viridi q̄ ē me
di⁹ color inī albū z nigrū. Tact⁹ i tepdio q̄ ab ex-
cessiue calido z frigido corrūpiī. Sic̄r naturaliter
mulier gaudet cū pepit filiū. Si bufonē siue mon
strū aliq̄ peperisset mirabil'r tristaret: q; foret cō
tra naturā. Sic z aia rōnalis qn̄ p̄fert opus vitio
sum siue pctm̄ valde ōz tristari: q; ȳ naturā rōis
quasi monstrū ē: sz qn̄ virtuosū op⁹ p̄fert cū diffi-
cultate z labore maxīe gaudere ōz. Joh. xvj. Mu
lier cū parit tristiciā hz q; venit hora ei⁹: cū aūt pe
perit filiū nō meminit p̄ssure p̄pt̄ gaudiū. Gaudi-
um aūt v̄tutis q̄druplr gaudiū mūi excedit: Lō
tinuitate: puritate: dignitate z salubritate. Contri

Gaudiū bōnis excedit gaudiū mūdi q̄druplr.

nuitate.qz Prouer.xv. Secura mẽs q̃si iuge cõ-
uiuium. Hõ carnal'nõ semp sedet ad mẽsam coz-
porale. Sz hõ vtuosus sp ẽ i mẽsa delectatõis sue
Phil'.iij. Gaudete i dño:iterꝫ dico gaudete. Et p
oppositũ. Job.xx. Gaudiũ hypocrite ad instar pũ
cti. Scõo pcellit puritate. Dulcedo felicitat'smũ
dane mirra ẽ mlt̃is amaritudib;z hoc facit deus
sicut nutrit amaꝫ põit circa mamillã qñ vult pue
rũ ablactare. Aug.viij.cfes.c.ij. Tu semp aderas
misericozditer seuiẽs:z amarissimis pfusiõib; asp
gens oẽs illicitas locũditates meas:ita vt quere
rem sine offensione locũdari:z vbi b̃ possem:nõ in
uent. Nunqd ꝓter te dñe q̃ fingis labozẽ in precz-
pto:z pcut' vt sanes:z occidis vt moneamur abs
te. Jdẽ.vj.li.i fi. Ue aie audaci q̃ sperauit se meli9
habere si a te recesserit. Uersa z reuersa in dozsuz
er in vẽtrẽ in latera: dura sũt hec oia tu sol9 reqes.

Tertio in dignitate pcellit:qz nõ datur nisi san-
ctis z dei amicis. Tpalia z naturalia dañ bonis
et malis z frequẽter abundanti9 malis. Unde Aug.
j. de ciui.dei.c.iij. Jsta tpalia bona z mala voluit
de9 bonis z malis eẽ cõia. vt nec bona cupidi9 ap-
petañ:q̃ mali q̃z habere cernũtur:nec mala tur-
piter euitenť q̃b; z boni plerũq̃z afficiunť. Unde ptz
q̃ gaudiũ de virtute pcellit dignitate. Jteꝫ pz il-
lud qz gaudiũ virtutis est in illis de q̃b; dignũ est
gaudere:sicut dicit glo.sup illud ad Gal'.v. Fruc-
tus spũs ẽ charitas:gaudiũ. Et p oppositũ. Pro
uer.iij. Stultoꝫ exultatõ ignominia. Prouerb.
ij. Letañ cũ male fecerint z exultãt i reb; pessimis
Unde Aug. Quid est mũdi gaudiũ:breuiť dico:se-
culi letitia ẽ ipunita neqtia. s. luxuriari in specta-
culis:ebrietate igurgitari:turpitudini fetere:z ni
hil male pati. Hoc gaudiũ peius est dolore. Pei9
eñ ẽ gaudere de iniqtate q̃z dolere de corruptiõe.

Quarto gaudiũ virtut'spcellit gaudiũ mũdi i sa
lubritate:facit ei mũdũ ꝓtenere z de diabolo triũ-
phare:vñ in vitas patrũ dixit anthoni9. Unica ra-
tio vincẽdi inimicũ est letitia spũalis. Unde sicut dz
Eccl̃i.xxx. Jocunditas cozdis ẽ hec vita hois z the
L saurus sine defectiõe sanctitatis. Unde i libo de spi
ritu z aia. vtus sic describiť. Uirt9 ẽ habit9 mẽtis
bñ institute ad modũ regni q̃ bñ est institutũ si re
cte i eo ꝓsulať:recte i eo pcipiaťz recte obediatur
Jsto mõ mẽs bñ instituta ẽ cũ rõ recte ꝓsulit volũ
tas recte pcipitz sensus recte obediũt. Et sine isto
regimie puerilit̃ mẽs regiť. Et assimilatur regno
Roboã.iij. Reg.xij. Qui relicto ꝓsilio senũ: iuue
nibus acquieuit. Ubi eni virt9 nõ ẽ:q̃ seruire de
buit:impat. Et q̃ dñari deberet mistrat. Et iõ
regnũ sub eo diuisũ est. Sene.epl'a.lxxx. Gaudiũ
virtut'z velut fons in domo ꝓria nascẽs. Et i alia
quadã epl'a. Eristimas me detrahere tibi mlt̃as
voluptates q̃ fortuita submoueo:q̃ spe dulcissima
oblectamẽta censeo deuitãda: imo ꝫ nolo vnq̃z ti-
bi deesse letitiã. Uolo illã tibi domi nasci. Nascať
eñ aliq̃n sine te ipo:si tuipse iudicas eũ animũ. q̃
ridet dz esse alacer z fides z prudẽs z sup oia ere-
ctus. Eccl̃i.xxx. Nõ est oblectamentuz sup cozdis
gaudiñ. Uñ virtus facit q̃si duplicẽ paradisũ:ter
restrẽ vicz z celestẽ in cozde bois. Eccl̃i.xl. Brã dei
sicut paradisus in bñdictõib;. Assil'atur ei mens
virtuosi paradiso terrestri in trib;. Amenitate: fe
cunditate z securitate. Duo ꝑma faciũt ibi q̃ttuoz
virtutes velut q̃ttuoz flumina paradisi mẽtẽ irri-
gantes. Unde glosa Brego. sup illud Beñ.ij. Fluui
us eg.de lo.vol.pa.ad irri.pa. Quattuoz flumia
paradisũ irrigãt. s. dũ bis q̃ttuoz virtutib; coz ifũ-
diť ab oim carnaliũ desiderioꝫ estu tpať. Altitu-
do facit securitatẽ. dicit ei Strab; sup illud Beñ.
ij. Plãtauerat aũt do.de9 paradisũ volup. q̃ para-
disus attingit ad lunarẽ circulũ. Et Seneca dicit
q̃ talis est sapientis anim9 q̃lis mũd9 sup lunam.

Scõo notandũ q̃ paradiso celesti mẽs virtuo-
sa in q̃ttuoz assimilať. Est ei celũ locus diuie habi
tationis:locus gñalis illumiatiõis:locus ordina
te dilectiõis z locus gaudiiz exultatiõis:sic mens
virtutib; adornata ẽ dei habitatio. vñ Piero. Ni
hil quieti9:nihil puri9 ea mẽte dz esse q̃ in dei ha-
bitaculũ ꝓparãda est:qñ nõ templa fulgentia:nõ
gẽmis altaria distincta delectãt:sz aĩa ornata vir
tutib;. Per picturã in domo põt discerni dom9 of
ficiũ. Aliť eni depingiť taberna:aliter capella. In
capella depingunť gesta sancto ꝓ:in taberna gesta
fatuoꝫ. Ita moraliť q̃ mentẽ bois possit videre qñ
est ornata vtutib; diceret eã capellã vel tẽpluz filij
dei. j. Loꝫ.iij. Nescitis q tẽplũ dei sitis z spũssan
ctus habitat in vobis. Et̃ arguit apl's sic. Si q̃s
autẽ templũ dei violauerit disperdet illũ de9. Tẽ
plũ aũt dei sctm̃ ẽ qđ estis vos. Qñ ei mẽs huma/
nn spoliať vtutib; z vitijs deturpať:tũc fit taber-
na demonioꝫ. j. Loꝫ.x. Nolo vos esse socios de/
monioꝫ. In b̃ q̃ loco mẽte. s. humana libẽter inha
bitat de9 ẽm Berñ. qz est celũ suũ qđ nõ sicut cete
ros dixit tãtũ vt fieret sz pugnauit vt acq̃reret. oc-
cubuit vt redimeret. Solẽt ei hoies maneria ab
eis edificata z pdita:z iterũ acq̃sita multũ diligẽ-
re. Scõo mẽs vtuosa ẽ locus gñalis illumiatio
nis. Uñ tota lux ꝓditiõis humane a mẽte deriva-
tur. Unde Berñ. Sicut terra sine celo obscura est z
opaca:ita corpus sine mẽte. Lux aũt sapiẽtie non
itroibit i maliuolã aiam̃:sz tm̃ i vtuosam. Ter
tio est loc9 ordinate dilectiõis:ita aĩa vtuosa Au-
gustin9 de ci.dei.li.xij. Uera diffinitio vtutis est q̃
vt9 est ordo amoris. Quarto celũ ẽ locus gau-
diiz exultatiõis z certe nullibi est gaudiũ nisi vbi ẽ
virtus. Matth.v. Gaudete z exultate. Ecce enim
merces vr̃a multa ẽ i cel'. Unde Seneca.epl'a.lxxx.
Unũ bois bonũ ipsa vt9 ẽ q̃ inť ꝓsperã fortunam
z aduersam supba incedit cũ magno vtriusq̃z ꝓtẽ-
ptu. Uirtus rectorẽ ducẽq̃z ꝓsiderat sz sine mgr̃o
vitia discunť. Unde idẽ de naturalib; qõnib;. li.vij.
Difficil'in victu ẽ vt9:ducẽ rectorẽq̃z ꝓsiderat:sed
sine mgr̃o vitia discunť. hec Sene. Et tm̃ ad vitia
tot9 mũd9 nos docet:ad vtutes pauci z certe ma-
gis veteres q̃z moderni:vñ si ad vitã antiq̃ꝫ respi
cim9:mlt̃os vtutũ doctores habem9. Greg. i mo-
raľ.li.j.ca.vij. Ad oñendã inocẽtiã venit abel. Ad
docẽdũ mũdiciã venit Enoch. Ad insinuãdã lõga
nimitatẽ spei z opis venit Noe. Ad manifestãdam
obediẽtiã venit Abraã. Ad demõstrãdã vite ꝫiu-
galis castimoniã venit Jsaac. Ad insinuãdã labo/

Lectio

ris tolerantiā venit Jacob. Ad rependēdā ꝑ malo bone retributiōis grām venit Joseph Ad ostendē dam māsuetudinē venit Moyses Ad insinuādā ꝛ aduersa fiduciā venit Josue Ad oñdēdā iter flagella patiētiā venit Job. Sz ad oim mozū regulā ostendēdā venit filiꝰ dei hō xps iesus.

Lectio. LVXII.

Alia dixerunt in in-

t ferno hi q̄ peccauerūt. Qm̄ spes impij tanq̄z lanugo est q̄ a vēto tollit ꝛ tanq̄z spuma gracilis q̄ a ꝓcella dispergit ꝛ tanq̄z fumꝰ q̄ a vēto diffusus ē: ꝛ tanq̄z memoria hospitis vniꝰ diei ꝑtereūtis. Postq̄z spiritussctūs recitauit reprobozum ꝓfessionem quam de semetipis ꝓfusibiliter faciēt tā in iudicio generali q̄z deinceps in pena infernali in ꝑpetuū. Hic ponit finē ꝛ eiusdez sentēcie ꝓfirmationē. Et circa hoc duo facit: q: ꝓmo ponit dictozū recapitulationē. Scō eoꝝ cōfirmationē. Scōa ps ibi. Qm̄ spes impij. Dicit ḡ ꝓmo sic. Talia dixerūt in inferno. Talia vicz exꝑsiua humane fragilitatis: ꝙ dēnatiua ꝓphane puerilitatis: exemplatiua vl̄ extermiatiua mūdane felicitatis: dixerūt in iferno: ꝛ ideo frustra: q: in inferno nulla est redēptio: q: si talia cū pnia ꝓfessi fuissent in vita: fuisset eis ꝓfessio fructuosa. Talia ergo dixerūt in inferno: hi q̄ peccauerūt. i. in pctō finaliter sine pnia decesserūt. Et hec dicta coꝝ sunt vera. Uñ posita recapitulatōe ponit ꝓsequēter dictozū eozūdē ꝓfirmationē ꝛ spāliter quātū ad vnū articulū vicz de spe pītis felicitat ꝙ quā mali habēt dum viuūt. Huiꝰ aūt spei vanitatē oñdit spūssanctus ꝑ quartuoz exempla. Cōparat aūt spem siue ꝓsperitatē impioꝝ q̄ reputant se felices ꝑ voluptates ꝛ diuitias sine cultu dei ꝛ bonis mozib⁹ quartuoz rebꝫ mūtū trāsitoziꝝ ꝛ parui valoris, vicz flori desiccato sup herbas: spume ꝓgregate sup aq̄s fumo ignis ꝛ memorie hospitis, dicit ḡ sic. Talia dixerūt in inferno, hi q̄ peccauerūt ꝛ veꝝ dixerunt qm̄ spes impij. i. ꝓsperitas in q̄ sperauit: est tanq̄z lanugo q̄ a vēto tollit. Lanugo in ꝓposito ōz illud qō stat sup capita quarundā herbaꝝ flore desiccato: ꝛ hz silitudinē aliq̄ mō ad lanā: ꝛ ideo vocat lanugo. Ista lanugo qñ ē sicca statim a modico vēto tollit ꝛ relinqt extremitatē herbe q̄si caput rasuz sicut pz sup florē marcidū ꝛ desiccatū herbe q̄ vocatur dēs leonis, sup capita carduoꝝ sil̄r inuenitur lanugo res vana ꝛ valde trāsitoria. Lanugo etiā fm̄ Papiā ōz ꝓma capillatio barbe: sz sic nō accipitur hic. Scōo spes impij est tanq̄z spuma gracilis q̄ a ꝓcella dispergit. Spuma fm̄ Britonē ōz a spuo is q: spuit. i. ꝓijcitur. Est enī sordes vndarū: vnde mustū ꝛ ea q̄ coquūt a spuma purgāt. Et simiit er collisiōe aquaꝝ adinuicē gnāt spuma stās in supficie aque. Procella ē repētinꝰ vētus seu impetꝰ vēti vl̄ marinꝰ fluctꝰ vl̄ tēpestas pluuie. Manifestū est aūt q̄ spuma ꝓgregata in supficie aque facillime dispergit a ꝓcella. Tertio spes impij ē similis fumo q̄ statim a vēto diffundit. Fumꝰ quāto altius ascēdit: tāto magis deficit: ꝛ quāto magis diffundit ꝛ dilatat tāto citiꝰ dissipat. i ps̄. Deficiētes tāq̄z fumꝰ deficiēt. Quarto spes ipij. i. ꝓsperitas seculi i q̄ sperat ipiꝰ: ē tāq̄z memoria hospitis vniꝰ diei ꝑtereūtis. Hospes q̄ tm̄ vna die manet i domo ꝛ statī recedit: cito tradit obliuiōi apō illos q̄ illū recepit ꝛ ꝓtinue nouos recipit. Mūdus ē hospitatoz q̄ ꝓtinuo nouos hoies receptat ꝛ recepros emittit a domo. Eccs. j. Bñatio preterit: gnatio aduenit: terra aūt in eternū stat. Talis hospitatoz mīra facit. Prio vsū domꝰ ꝛ vtensiliuz suoꝝ ꝓcedit hospitibꝫ sz nō dominiū. Scōo idem successiue vēdit diuersis: mūdat ei cameraꝫ ꝛ denudatvt hospes emat paleas: ꝛ cū recesserit cameraꝫ iterato denudat vt easdē paleas aliꝰ ō nouo emat. Tertio nō ꝓmittit hospitatū meliora emere extra hospitiū suū. Uñ licet sit meliꝰ vinū meliozes aue/ ne ꝛ melioz panis i hospitio vicino q̄z ibi: nō lz hospitato illa cōparare: sz postq̄z hospitiū suū accepe rit: q̄cq̄d necessariū ē ab hospite suo emit. Quarto hospitatoꝝ pulcherrimū vultū facit: ꝛ obediēt oīa deseruit: sed i fine strictissimū cōpotū exigit. Quito hospitē recedētē ꝛ nō reuersuꝝ ꝑpetue tradit obliuiōi. Jsta q̄nq̄z facit mūdꝰ hoi. Usū ei rerū mūdanaꝝ ꝓcedit hoi nō dñiū. Uñ nihil secū ꝓmittit asportare sz cū illis cū q̄bꝫ itrauit cū illis exibit. Eccs. v. Sicut egressus ēnudꝰ de vtero mīris sue sic reuertet ꝛ nihil afferet secū de laboze suo. Miserabil̄ prozsus infirmitas quō venit sic reuertet. j. Thim. vj. Nihil intulimꝰ i hūc mūdū haud dubiū q: nec auferre possumꝰ. Scō idē successiue vēdit diuersis. Sic mūdꝰ candē dignitatē idē officiū, idē manerīū successiue vēdit diuersis. Tertio nō ꝓmittit hominē gaudiū celi emere nec delitias extra mūdū existētes lz sint meliozes q̄z ipse habeat. Nō eni vult lex mūdi q̄ hō largiat elemosynas: sz q̄ expendat potiꝰ circa delitias ꝛ pompas. Unde Greg. xiij. moral̄. c. xiij. Desiderū celestiū nescīt q̄ cor i terrenis voluptatib⁹ defigunt. Quarto facit hoi quē intēdit decipe optimū vultū: sicut xpo fecit iudas qñ eū ꝑdidit. Uñ Aug. in epl̄a ad dioscoꝝ ꝛ ē epl̄a. lxviij. Mūdꝰ iste piculosioz ē blādis q̄z molestis: ꝛ magis cauēdꝰ ē cū se allicit diligi q̄z cū se admonet cogitq̄z ꝓtēni. Seruit hoi ad nutū: dat sanitatē: diuitias ꝛ amicitias: sed i fine strictissimū cōpotū exigit de expensis. Uñ Aug. i ꝓfessional̄. Cui rei grā militaris? Maioz ne poterit esse spes vra i mūdo: q̄z vt amici mūdi sitis? Et ibi q̄d nisi vas fragile plenū picul̄: ꝛ p q̄t picula puenit ad maius piculū: pereāt hec oīa: ꝛ dimittam⁹ hec vana ꝛ inania ꝛ ꝓperam⁹ nos ad solā inq̄sitionē earū q̄ finē nō bñt. Uita hec miseria ē moꝛs incerta subito subrepit: ꝛ pꝰ b̄ negligētie supplicia luēda sūt. Quito hospitē recedētem ꝑpetue obliuiōi tradit. Eccī. xj. Malicia hoze obliuionem facit luxurie magne ꝛ i fine hois denudatio opm illiꝰ. Et Sapiē. ij. Nomē nostrū obliuionē accipiet ꝑ tp̄s ꝛ nemo habebit memoriā opm nr̄oꝝ. Dubitatio litteral̄: vtrū dānati i iferno agāt pniam de eo q̄ peccauerūt. Qō nō. qz fm Aug. de fide ad pe. ca. xxvj Et allegat mgr̄. iij. sni aꝝ. di. l. ca. j. Sicut illi q̄ cū xpo regnabūt nullas i se male voluntatꝫ reliq̄as hēbūt: ita illi q̄ erūt i supplicio ignis eterni cū diabo-

lo ꝛangel' ei⁹ deputati: nullā hēbūt vlteri⁹ requiē: ḡ bonā alteri⁹ nō potuerūt hre volūtatē: ſz pnia de pctis ē bona volūtas: ḡ nō agent pniam de pctis. Preterea Bern. ſup Can. ſer. viij. dicit ꝙ dānatus ſemp vult iniqtatē quā fec: ḡ nūq̄ penitebit. Preterea Dama. Qō eſt hoīb⁹ moꝛs ē angelis caſus ḡ ſicut angeli poſt caſū nō hūt volūtatē iuertibilē a malo cui adheſerūt: ita hois p⁹ moꝛtē. Preterea ſicut grā inclinat bonos ad bonū. Sic pctm̄ inclinabit malos ad malū: ſz ſcī p grām ſic inclinabūtur ad bonū: ꝙ ſemp placebit eis bn̄ feciſſe: ḡ malis ſemp placebit peccaſſe. Preterea mag̃ mala erit volūtas dānatoꝝ in inferno q̄ pctoꝝ i mūdo. Sz aliq̄ pctoꝛes ſūt ita excecati vl' indurati p malū hitū peccādi ꝙ nō pūt penitere. Sicut ſ' hereticī ꝛ illi q̄ letantur cū male fecerint ꝛ exultant in reb⁹ peſſimis. Prouer. ij. Ergo a mlto fortiori dānati nō poterūt penitere. Ad oppoſitū ēbtūs Augu. de ti. ad pe. ca. xxvj. vbi dicit ꝙ tm̄ i vita iſta ē pnia fructuoſa. Mal⁹ vo i futuro habebit pniaz de malis ſuis: ſz indulgētiā nō habebit. Preterea capl'o iſto ōz ꝙ impij dicēt intra ſe pniam agentes: Hi ſūt q̄s aliq̄n habuim⁹ ꝛc. Jtē Ariſt. ix. etbi. Penitudie replent pꝛaui moꝛ eni triſtant' de bis de q̄bus ꝓus delectati ſūt: ḡ dānati cū ſint marie pꝛaui marie penitebūt. Ad qōnē dicēdū ꝙ penitere de pctō ē dupler. Per ſe vl' accidēs. Per ſe penitet de pctō q̄ deteſtat' pctm̄ inquātū ē pctm̄ vl' inquātū ē dei offenſiuū. Per accīs vo penitet q̄s rōne alicui⁹ ānexi pctō. vicz pene ſequēt' pctm̄. Primō mali nō agēt pniam. Un̄ vellēt ſe nō peccaſſe p pter doloꝛē quē ſuſtinēt: nō ꝓp' iuſticiā quā amiſerūt. Ad pmū dōm ꝙ velle ē peccaſſe amoꝛe iuſtitie ē bonū: nō ār velle ſe nō peccaſſe ꝓp' ſolā penā euitādā. Ad ſcōm Bern. Uez ē ꝙ p ſe loquēdo nolūt ſe peccaſſe: penitēt tn̄ p accīs. Ad tertium de Dam̄. dicendū ꝙ nō erit eis auerſio volūtat' a pctō cōmiſſo ꝓp' pctm̄: ſz a pena erit auerſio volūtatis eoꝝ. Ad quartū dicendū ꝙ ſanctis ſp placebit ſe bn̄ feciſſe: qz nihil erit adiunctū q̄re deberet eis diſplicere. Sz malis erit pena adiūcta ꝓp' quā p accīs dolere poterūt de pctō Ad quintū dicendū ꝙ nō ſ' aliq̄ ita mali q̄n pūt in pūti ad penitētiā deduci vt doleāt de pctō p accīs: ſi puniātur graui pena. Licet nō pūt deduci ad b̄ p violēti am ꝙ peniteāt virtuoſe: b̄ ē cōis ſnia in hac lectōe.

Lectio. LXVIII.

Uſti aūt in perpetuum viuent: ꝛ apud dm̄ eſt merces eorū: ꝛ cogitatio eoꝝ apō altiſſimū. Poſt q̄z declaratū eſt qualr reprobi ſe hēbūt i pena. hic oñdit' qualr iuſti ſe habebūt i gl'ia. Et circa h̄ duo fiūt: qz ꝓmo deſcribit ſpūſſctūs ſctoꝝ retributionē ſcōo redit ad deſcribēdū malo⁹ punitionē. Scōa ps ibi. Et accipiet. Circa ꝓmū duo facit: nā primo oñdit quātā i pūti hūt ſecuritatē. ſcōo quantā in futuro recipiēt felicitatē. Scōa ps ibi. Jō accipient regnū. Quantū ad ꝓmū dicit ſic. Juſti autē ꝛc. Uiuēt inq̄z vita q̄lie q̄ ꝓus vixerūt vita nature et gr̃e q̄ ꝓſiſtit in nuda dei viſione. Joh. vij. Hec eſt vita eterna vt cognoſcāt te ſolū vez deū ꝛ quē miſiſti ieſum xp̄m. Uiuēt ḡ ſcī in ꝑpetuū. nec mir. Dicit ei cōmētatoꝛ ſup libꝛo de vita ꝛ moꝛte: ꝙ entia i quib⁹ dn̄a' mixtio ignis ꝛ aque: ſūt lōgioris exiſtētie. In iuſto aūt ē mixtio ignis charitat' ſz ꝛ aqua patientie i tribulatiōe. Et iō nō eſt mir. ſi ſint magne ꝑmanētie. Et apud dn̄m ē merces eoꝝ. Qui fuit fideli dño cert⁹ ē de fideli mercede. Qui āt infideli frequenr decipiēt. Sz de⁹ ē iuſtiſſim⁹ dn̄s. Jn Ps Juſtus dn̄s in oīb⁹ opīb⁹ ſuis. Quia iuſt⁹ dn̄s et iuſticias dilexit. Et iō vnicuiq̄ iuſto dicit de⁹ illō Gen. xv. Ego ꝓtector tu⁹ ſū: ꝛ merces tua magna nimis. De hac mercede dicit. Aug⁹. de verbis dn̄i loquēs deo. Dne inq̄t ꝓmiſiſti mihi omia bona ſi amēte. Da te ſolū ꝛ ſufficit mihi. Per oppoſitum mali dn̄i defraudāt ſeruos ſuos fructēs de mercede condigna ꝛ hē graue pctm̄. Quattuoꝛ ei gña pctoꝝ i ſcriptura inuenim⁹ q̄ dicūt clamare ad dominū ꝓ vindicta. vicz oppſſio pauperū: clandeſtinū homicidiū: flagitiū ſodomiticū: ꝛ fraudatio operariorū in mercede. De pauperū oppſſiōe ꝛ pcipue pupillorū ꝛ viduarū quō clamāt ad dn̄m declaratur Exo. iij. vbi ōz ꝙ aſcēdit clamoꝛ filiorū iſrl' ab opīb⁹ ad dominū. Sz inf'oēs oppſſiones clamātes ad dn̄m vident' marie clamare oppſſiōes ꝛ erroꝛte actiones facre ꝯ viduas ꝛ pupillos q̄ ſūt pſone indigētes auxilio. Unde ſignanr ōz Exo. xxij. Si due ꝛ pupillo nō nocebis ſi leſeris eos vociferabūtur ad me ꝛ ego exaudiā clamoꝛē eoꝝ. Scōo clamat ad deū clandeſtinū homicidiū. vnō Gene. iiij. cū Cayn occidiſſet fr̃em ſuuz abel: dicit ad eū de⁹. Quid feciſti? Ecce voꝛ ſanguis fr̃is tui Abel clamat ad me de terra. Tertio clamat vitiū cōtra naturā. Gene. xviij. Clamoꝛ ſodomoꝝ ꝛ gomoꝛre oꝛum multiplicat⁹ ē pctm̄ eoꝝ aggrauatū eſt nimis. De h̄ Aug. iij. ꝓfeſ. c. viij. Flagitia q̄ ſūt ꝯ naturā vbiq̄ ꝛ ſemp deteſtāda atq̄ puniēda ſunt q̄lia ſodomita ꝓ fuerūt: q̄ ſi oēs gētes facerēt: eodez crimis reatu diuia lege tenerent' q̄ nec ſic fecit homies vt ſe illo vterent' mō. Uiolat' q̄ppe ipa ſocietas q̄ cū deo nobis eſſe dz: cū ea dē natura cui⁹ ille auctoꝛ ē: libidis ꝓuerſitate polluit' Quarto clamat ad deū ꝓ vindicta defraudatō ſuiētū ſiue famuloꝝ. Un̄ Thobias docuit filiū ſuū. Tobie. iiij Quicūq̄z aliq̄d tibi opatus fuerit: ſtatim mercedē ei reſtitue ꝛ merces mercēnarij oīno apud te non maneat. Qō mīti iniuſti faciūt dn̄i: q̄ mercedē debitā certo tpe non ꝓſoluūt: q̄ famulos ſuos furari cōpellūt: qz nūq̄z erit famul⁹ fidel' dño quē ifidelē exp̄it i retribuēdo. De iſto clamoꝛe dꝛ Jaco. v. Ecce merces operariorū vrōꝝ q̄ meſſuerūt ſegetes veſtras q̄ fraudata ē a vobis clamat ꝛ clamoꝛ eoꝛuz in aures dn̄i ſabaoth introiuit. Nō ſic ſe bz de⁹ ad hoiem ſibi fruentē: ſz mercedē ſemp bz paratam. Eccī. xj. Benedictio dei in mercede iuſti feſtinat: et in honoꝛe velociꝑceſſus illi⁹ fructificat. ꝛ Apoca. vl. Ecce venio cito ꝛ merces mea mecū ē reddere vnicuiq̄z ſm opa ſua. Eſt ḡ merces ſctoꝝ apud dominū ꝛ cognitio eoꝝ apud altiſſimū. q. d. Nihil peribit de laboꝛe iuſtoꝝ nō factū: nō verbum: imo nec cogitatio q̄n totum erit ꝓfecte redditum.

Sap̃.x. Reddet deus iustis mercedem laborum suoꝝ. Erꝙ sumꝰ serui ꝛ operij cõducti ꝑ mercede recipiẽda. iuxta illud Mathei.xx. Sile est regnũ celoꝝ hoi patrifamilias qꝙ exijt ꝑmo mane ꝙducere operarios i vineã suã. Et infra Voca operarios et redde illis mercedẽ. Nõ debemꝰ esse ociosi. Vita em̃ pñs est tps operãdi: ꝛ vita futura est tps festiuãdi ꝛ sabbatizãdi. i. recẽscẽdi. vñ qꝙ volũt mõ hãe sabbatũ habebũt i futuro tps laborãdi. in ps̃. Laborabit in eternũ ꝛ viuet adhuc in finẽ. Notandum ẽ fm medicos qꝙ Crisis sexta die ꝙtingẽs regularit̃ est ad malũ: septia die ẽ ad bonũ creticat̃. Vñ Galienꝰ libro suo de Creticis diebꝫ naturã se ptime dici regi eqparat. sexte vo assilat tyranno. Moralr ꝑ ifirmitatẽ labor pñtis vite itelligit̃ in q̃ ꝑ opa pnie laborare tenemur. Luc.xiij. Sex dies sũt in qbꝫ oportet laborare ꝛ operari. de hac aũt ifirmitate aliq̃ creticare ꝓponũt: sexta die in vita pñti et sunt illi q̃ ocio ꝛ quieti se dant totalr in pñti. Sz certe Crisis ista regularit̃ ẽ mala. Nã q̃ hmõi opa pnie hic recusant: in futuro opa pene eterne persoluent. Leui.xxiij. Dis aia q̃ afflicta nõ fuerit i die hac pibit de ꝓpꝛo suo. Et ꝑ oppositũ q̃ ḃ tribulãt̃ i opibꝰ pnie ꝛ ꝑ pctis suis veranť: quasi ꝑ ser dies laborãt ꝛ in septio vite sue requiescũt. Exod.xxxj. Dies septima sabbatũ ẽ. i. reqes sctã dño. Et certe tũc est pfecta crisis: qz tũc cessabit ois ifirmitas tedij et tẽptationũ mũdi carnis ꝛ diaboli. Job.iiij. Hora septima reliqt eũ febr̃: ꝛ q̃ sic creticãt sanifiunt. Est ḡ sexta dies moralr in creticãdo q̃si tyrãnus fm Galienũ. qz illi q̃ delitijs ꝛ quieti se dãt in hac vita: carni se subijciũt. Cuiꝰ fomitẽ vocat augustinꝰ tyrãnũ. Sed dies septimꝰ est verꝰ rex quo spũs libertatis donať. In cuiꝰ figurã dr Dañ. iiij. Rex venit die septimo ad danielẽ ꝛ eripuit eũ de lacu leonũ. Nos ḡ q̃ mercedẽ speramꝰ opibus meritorijs in vita pñti studeamꝰ. Rom.iiij. Ei ãt qui opať merces imputať: nõ fm grãz sz fm debitum. Narrat sextꝰ Julꝰ li.j.c.xj. qualr Cirus rex psarũ aios ꝓꝛio eũ toto vno die in quadã silua excidẽda mirabilit̃ fatigauit. Sequẽte vo die dedit liberalissimas epulas inter q̃s accessit ad eos ꝛ q̃siuit ab eis quo die de illis diebꝫ magis gauderẽt: vel die succissiõis vel epulatiõis. Illi rñderunt qꝙ die scdo. Tunc subiũxit. Per hinqt ad illa pueniendũ ẽ: sic etiã liberi ꝛ beati esse nõ potestis nisi medos viceritis atq; ita eos ad cupiditatẽ plũ concitauit. Isto mõ nobis semꝑ indefesse cogitandũ ẽ qꝙ ad mercedem vite eterne nõ possumꝰ puenire nisi ꝑ labores pñtes. Silua em̃ pctoꝝ securibꝫ linguaꝝ nr̃aruz oꝑter ꝑ ꝙfessionẽ succidere die huiꝰ vite si velimus ad cenã vite eterne puenire: qz Hiere.xxxj. Quiescat vox tua a ploratu: ꝛ oculi tui a lachrymis: qz est merces opi tuo dicit dñs. Sz qz hec merces nisi iustis ꝓmittit̃ videndũ ẽ quis sit rite dicẽdꝰ iustus. Describit̃ ei Ezech.xviij. sic. Vir si fuerit iustus ꝛ fecerit iudiciũ ꝛ iustitiã ꝛ i mõtibꝫ nõ comederit ꝛ oculos suos nõ leuauerit ad idola domus israel: ꝛ vxorẽ ꝓximi sui nõ violauerit ꝛ ad mulierem mẽstruatã nõ accesserit ꝛ hominẽ nõ ꝙtristauerit: pignꝰ debitori reddiderit: per vim nihil rapuerit: panẽ suũ esurienti dederit ꝛ nudũ operuerit vestimento: ad vsurã nõ cõmodauerit ꝛ amplꝰ nõ acceperit: ab iniqtate auerterit manũ suã: ꝛ iudicium fecerit veꝝ inter virꝝ ꝛ virũ: ꝛ in ꝑceptis meis ambulauerit ꝛ iudicia mea custodierit. vt faciat veritatẽ. hic iustus est ꝛ vita viuet ait dñs. In ista descriptiõe ponunť. xv. gradꝰ iustitie. Primꝰ gradus est facere iudiciũ ꝛ iustitiã. Judiciũ ꝑ plenariam reatus sui ꝙfessionẽ. Justitiã ꝑ ꝙdignã satisfactionẽ. in ps̃. Feci iudiciũ ꝛ iustitiã. Sz qz forte nõ nulli penitentiã faciunt vt videanť ab hoibꝫ: ideo scdꝰ gradꝰ est nõ i mõtibꝫ comedere. In mõtibꝰ comedit q̃ de mlitudie bonoꝝ opeꝝ inaniť delectãdo gloriať qualr fuit ille phariseus de q̃ Luc.xviij. q̃ dixit. Dñe gr̃as ago tibi: qz nõ sũ sicut ceteri homines ꝛc. In huiꝰ figurã legimꝰ Ben̄.xxxj. qꝙ Laban inuitauit israel ad comedendũ in mõtibꝫ. Balaad sup̃ aceruũ lapidũ. Qõ fit cũ diabolꝰ suggerit hoi vt de multitudine bonoꝝ opeꝝ gliet̃. Sz qz nõ sufficit de ꝑteritis penitentiã facere nisi seqť penitenda iteꝝ nõ cõmittere. Jõ tertiꝰ gradꝰ iustitie ẽ oculos nõ leuare ad idola domꝰ isrl̃. idola sunt pctã q̃ a mlibus colunť: ad hec nõ oculos leuare debemꝰ ꝑ cõplacentiã de pctõ: sz portꝰ dicere cũ ps̃. Auerte oculos meos ne videant vanitatem.

Quartꝰ gradꝰ est vxorem ꝓximi nõ violare. Prximꝰ nr̃ est xps̃. Luc.x. Quis tibi videť ꝓximus fuisse illi iq̃ incidit in latrones. Et dr qꝙ samaritanus q̃ ibi figurat xpm̃. Uxor xpi est aia humana. Quicũqz ḡ mala doctrina vel malo exẽplo animã ꝓximi corrũpit ꝛ allicit ad peccãdũ hic moraliter vxorẽ xpi violat ꝛ iniustũ se esse declarat. j. Corinth.iij. Quicũqz tẽplũ dei violauerit disperdet illũ deꝰ. Quintꝰ gradꝰ ad mulierẽ mẽstruatã nõ accedere. i. ad psonã vitijs irretitã societatẽ nõ habere. Leuit̃.xv. Qui tetigerit mẽstruatã imũdus erit fm legẽ. ꝛ Prouer.xiij. Qui cũ sapiẽtibꝫ gradiť sapiẽs erit. Amicꝰ stultorꝝ similis efficiet̃. Et iõ i ps̃. Cũ sctõ sanctꝰ eris ꝛc. Mẽstruata mulier infecit speculũ ꝛ marie nouũ sicut dr i de somno ꝛ vigilia. Sic mala psona infecta pctõ hoiem quãtũcũqz purũ ꝓnimiã societatẽ ꝛ maxime iuuenẽ inficit.

Sextus gradꝰ ẽ hoiem nõ ꝙtristari ꝑ irã ꝛ impatiẽtiã qõ faciũt pacis ꝑturbatores in republica Exo.xxij. Aduenã nõ ꝙtristabis neqz affliges. Roma.xij. Si fieri põt cũ oibꝫ hoibꝰ pacem habẽtes.

Septimꝰ gradꝰ est pignꝰ debitori reddere. Ille pignꝰ debitori reddit q̃ iniuriã sibi factã ex alio oino dimittit. Exo.xxij. Si pignꝰ a ꝓximo acceperis añ solis occasũ redde illi. ḃ est si q̃s te offenderit statim quãtũ ad rãcorẽ dimittas ei Ephe.iiij. Sol nõ occidat sup̃ iracundiã vestrã. Octauꝰ gradꝰ ẽ ꝑ vim nihil rapere. Moralr nõ solum rapina corporalis iusto interdicitur: sed etiam spiritualis. Est enim rapina triplex. glorie: lasciuie et pecunie. Gloriã rapiũt supbi a deo: qz. j. Timo. j Soli deo honor ꝛ gloria. Et Esa.xlij. Gliaz meã alteri nõ dabo. Et Esaie.lxj. Ego dñs odio hñs rapinã in holocaustũ. id est vanã gloriam in bonis opibus. Lasciuiã rapiunt lubrici. In cuius figurã filij beniamin

min q̄ interp̄tat asinini rapiūt sibi vrores de virginib⁹ chores ducēt⁹ in silo. Judic.xxj. Pecuniam rapiūt auari. Esa.lij. Rapina paupis in domo vr̄a. Et Prouer.xj. Alij diuidūt p̄pria & ditiores fiunt: alij rapiūt aliena & semp in egestate sunt Aues rapaces sūt semp maculēte.j. Corinth.vj. Neq; rapaces regnū dei possidebūt. Non⁹ grad⁹ est panē esurient̄i dare: nō sufficit non rapere: imo oportet alteri indigēti erogare. Esa.lviij. Frange esurient̄i panē tuū. Decim⁹ grad⁹ est nudū opire vestimēto: nud⁹ est q̄ sciētia & virtutib⁹ caret. Unde aīa in sua creatōe ē sicut tabula nuda in q̄ nihil depingit.iij. de aīa. Esa.lviij. Cū videris nudū operi eū. Undecim⁹ grad⁹ ē ad vsurā nō accōmodare. Ad vsurā cōmodat q̄ pene eterne se obligat p̄pter momētaneā delectationē. Sicut p̄z in glo. sup illud Ps̄. Ex vsuris. Duodecim⁹ gradus ē ab iniq̄tate auertere manū suā: hoc est a munere & ponit effectū p̄ cā: q; vbi p̄currūt munera ibi cōit fit iniq̄tas. in Ps̄. Dextera eorū dextera iniq̄tat̄ Et quare: certe q; dextera eor̄ repleta ē muneribus. Decimusterti⁹ grad⁹ est iudiciū ver̄ facere int̄ virū & vir̄. Et illud nō solū est p̄ malos iudices in publico: s̄z etiā p̄tra iudicātes in occulto: sicut faciunt suspiciosi inuidi & detractores. Isti enī auferūt q̄si diadema de capite dei. Sibi ei p̄uenit solūmō iudiciuz de occultis. Job.xix. Spoliauit me gl̄ia mea: abstulit coronā de capite meo. Decimusquart⁹ grad⁹ ē in p̄ceptis dei ambulare p̄ficiendo de virtute in virtutē. Decimusq̄nt⁹ gradus ē iudicia dei custodire vt faciat vitatē: b̄ē p̄seuerantiā habere fidelē. Et q̄ ista.xv. habuerit b̄ iustus ē. Et q̄ sic vixerit iusti inuenīēt q̄d respōdeant

Lectio. LXIX.

Deo accipiēt regnū decoris & dyadema speciei de manu dñi: q̄m dextera sua teget illos: & brachio sct̄o suo defendet eos. Declarato qualr̄ iusti b̄nt in p̄nti vite securitatē: hic declarat qualē habebūt in futuro felicitatē. Et dicūtur de eis q̄tuor in hodierna lectiōe. vicz q̄ dñabuntur in honore: coronabunt cū decore: ꝑseuerabunt sub bono tutore: & defensabunt a dei timore P̄rio g̃ spūssanct⁹ dicit q̄ iusti in futuro termiato iudicio gn̄ali dñabunt i honore: q; accipiēt regnū decoris. Q̄n enī aīa beata p̄fectū obtinebit regnū sup corpus gl̄iosū clarū & subtile: agile & impassibile: tūc erit aīe gl̄iosū regere corp⁹ suū: qđ nō est modo valde tediosū: q; Sap.ix. Corp⁹ qđ corrūpitur aggrauat aiam. Et iō regnū aīe sup corp⁹ erit tūc tp̄is regnū decoris q̄n aīa subiecta erit p̄fecte volūtati dei & corp⁹ volūtati aīe. Matth.vj. Aduenīat regnū tuū fiat volūtas tua &c̄. Ubi notandū q̄ regnū decoris est celū: regnū timoris mūd⁹: regnū horroris infern⁹ Celū nāq; est regnū decoris et gl̄ie. In ps̄. Bl̄iam regni tui dicēt. & po. tuā lo. Ut no.fa.fi.bo.po.tu. & glo.mag.reg.tui. & Matthei.xj. Regnum celor̄ vim patit̄ & violenti rapiunt illud. Bern̄. i floribus.li.ix.cap̄.xvj. Quattuor sunt gn̄a boiz regnū celor̄ possidentiū: alij violent̄ rapiūt: alij mercāt̄: alij furāt̄: alij cōpellūt̄ ad illō. Rapiunt q̄ relinquūt oīa & sequunt̄ xp̄z. Sunt alij inferioris grad⁹ a q̄bus metūt carnalia dū semināt spūalia: & dicunt̄ mercatores. Sūt alij q̄ nonulla bona occulte faciūt: & hi furari dicunt̄: q; laudem humanā vitātes solo diuino testimonio sūt p̄ditī. Hi aūt q̄ cōpellunt̄ sunt pauper̄ n̄ carnio: q̄s hic ignis pauptat̄ ꝓbat. deo dispēsāte. De q̄bus dr. Cōpelle intrare. Cōpellunt ei varijs opp̄ssionib⁹ & nātarib⁹ afflicti. Hec Bern̄. Scdo mūd⁹ iste ē regnū timoris. Lu.xxj. Surget gēs ꝑ gētē: & regnū aduersus regnū. & erūt pe. & fa. & t. p lo. Istud regnū xp̄s p̄tempsit q̄n fugit ab hoib⁹ q̄ eū regē facere volebant: sicut p̄z Joh.vj. & Joh.xviij. dicit. Regnum meū nō ē de h̄ mūdo. Et certe istō regnū timoris sic declarat bo ecc⁹.iij. de p̄.p.v. alludēs hystorie de dionysio siculo tyrāno. Erp⁹ inq̄t sor̄ sue piculorū tyrān⁹ regni met⁹ pendēt̄ sup̄ vtice gladij terror̄ sil'auit. Hāc hystoriā plan⁹ narrat Macrobius sup̄ somnio Scipiōis li.j. Dionysi⁹ inq̄t aule sicule inclemētissim⁹ incubator: familiari quondaz suo beatā estimāti vitā tyrānī: volēs q̄z p̄petuo metu q̄zq; ipendēria piculo⁹ plena esset ondere: gladiū vagina raptū & a capillo de pilo eq̄no pendēte mucrōe demisso: iussit familiar̄ illi⁹ capiti inc̄epulas iminere. Cūq; ille inter sicas & tyrānicas copias p̄ntis mort̄ grauarec̄ piculo. Talis est inq̄t Dionysius vita quā tu brām putabas. Sic mortem nobis ꝑ iminēte p̄uidem⁹. Estima q̄n felix eē poterit q̄ timere nō desinit. Istō bn̄ aduertit ille nobil'triūphator romān⁹ Scipio de q̄ narrat Ouidi⁹.xv. Metamorphoseos p⁹ mediū. Scipio iste veniēs de bello iq̄ p romanis pugnauerat & triūphum habuerat subito & casu resperit i vndā depbēdit facie eē cornutā. Estimās āt se delusū p imaginē i aqua manum ad caput apposuit & in fronte cornua repperit. Statiq; sacrificās dijs suis i testimōijs hostia p̄; iussit p̄pheta rēq̄rere q̄d istud p̄digium designaret. p̄pheta vo noie Strages ꝑsiderās & ꝑsulēs diligenc̄. rn̄dit q̄ fatarum erat q̄ si intraret muros citat̄ roane rex fieret roano p̄; p se & p̄ suis successorib⁹ ieternū. Un dicēt sibi sic. Rex ait o salue tene recipe tuisq; Hic loc⁹ & latie parebunt cornib⁹ arces. Tu mō rumpe moras portas intrare patētes. Appropia sic fata iubēt nā vrbe recept⁹. Rex eris & sceptro tut⁹ potire penni. Retulit ille pedē toruāq; a menib⁹ vrbis. Auertēs faciē p̄cul ba p̄cul oia dirit. Talia dij pellāt m̄l'toq; iustius euuz. Exul agā q̄z me videāt capitolia regē. Uult dicere q̄ audito rn̄so p̄phete q̄ futur⁹ eēt rex romano p̄; si vrbē itrasset. Stati auertit faciē toruo vultu a citate & cepit redire & fugere a citate rogās deos q̄ talia fata auertērēt p̄cul & pellerēt ab eo: asserens se malle exulasse p̄sperq; diadema regni suscipe & ciuitatē intrare. Stati g̃ misit p̄ p̄ribus & p̄ senatu romano: vt ad eum extra ciuitatē venirēt. Et facto mōticulo de terra optisq; cornib⁹ suis corona de lauro alloq̄batr romanos i hac sīnia. Est inq̄t p̄res ꝑsc̄pti vn⁹ i hac m̄l'titudīe quē videt̄ quē nisi ab vrbe vr̄a repuleritis erit rex vester. Et sicut dicit p̄pheta. dabit vobis iura fami-

ñ regna decoris celi
timoris mūdi
hororis infern⁹

liaria ꝛ onera seruituris. Et iã dudũ itrasse poterat vrbẽ nisi ego eũ ipediuissem. Quis tñ sit nõ dicã noie sz signo. Ille ẽ q̃ cornua i capite gerit. Populus motꝰ succlamauit. Quis ẽ ille? Et q̃libz respexit frõtẽ alteriꝰ, tũc Tipus dicit ad pplm. Ecce inq̃t quẽ q̃ritis hẽtis: ꝛ statim pplo respicieẽte dissoluit corõnã de capite ꝛ cornua eiꝰ ostẽdit. Quo viso oẽs supõ modũ doluerũt ꝛ fecerunt eũ iterato corõnã imponere capiti: ꝛ q̃ muros citaris intrare nolebat: tantũ sibi de terra dederũt quãtũ vnũ aratrũ circũiugare potuit vno die. Sic igit iste pacẽ maluit ciuitatis q̃z gl'iam suã. Vñ inc alia dicit sic. Ille q̃dẽ potuit portas irrumpe apertas. Sed nos obstitim⁹ q̃uis ꝓiũctior illo. Nemo mihi vos est vrbe viruz phibete quirites. Aut si dign⁹ erit grauib⁹ vincite carbenis. Aut finite metũ fatal'mor te tyrãni. Est g̃ regnũ mũdi regnũ timoris. vñ Valeriꝰ. li. vj. cap. ij. Rex inq̃t subtilis iudicij quẽ ferũt sibi traditũ diadema añq̃z capiti iponeret diu retentũ ꝓsideraſſe ꝛ dixisse. O nobilẽ magis q̃z felicem pãnũ quẽ si q̃s penit⁹ cognoscat q̃z m'tis sollicitudiñ⁹ picul'z miseriis sit refert⁹: nec humi iacentẽ tollere velit. Tertio infernꝰ ẽ regnũ horroris siue doloris vbi dñac ille tyrannus q̃ ẽ rex supõnes filios superbie. Job. x. Ubi null⁹ ordo sz sempitern⁹ horror ihabitat cui⁹ horrori nihil sup terram cõparari pót. Sap. j. Nõ est inferno ꝓ regnũ in terra: supple in superficie terre sz circa centrũ. Nõ ergo ꝟ tertiũ regnũ nec scõm sz pmũ accipiẽt sancti Et iõ dñabũtur in honore: q̃ accipiẽt regnũ decoris Scõo coronabunc cũ decore. Vñ subiũgit q̃ accipiẽt diadema speciei de manu dñi. Diadema est corona regia. Et ꝺra dia qõ ẽ duo ꝛ demonis: q̃ demit ꝓncipiũ ꝛ finẽ. Et est ꝓpie de auro ꝛ lapidiñ⁹ ꝑciosis. Vñ Grecism⁹. Uirginis est serruz: clericiz corona Poete Laurea: rex gestat diadema vl'indupator. Et est epenthesis ꝓpt̃ metrũ. i. impator. Et certe britudo iustorũ bñ vocat̃ dyadema. Duo enim mala patimur in pñti. s. culpã ꝛ penaz: q̃ duo penit⁹ cessabũt. Deniqz etiã aie ignorãtiã ꝛ incorpe corruptõis potẽtiã. Vñ de q̃libet iusto exponi pót illud. pſ. fm aliã trãspositionẽ. Sup ipm autem efflorebit diadema meũ: vbi nra trãslatio hz Sanctificatio mea. Esa. lxij. Eris corona glorie i manu dñi: ꝛ diadema regni i manu dei tui. Illud diadema accipiẽt nõ de manu alicui⁹ angeli vl' archangeli: sz de manu dñi. id est de ipso christo qui manus domini dicitur: q̃ dñs pater omnia ꝑ filium operat̃. In pſ. Fiat manꝰ tua vt saluet me: qm̃ man. tua elegi. Uel de manu dñi. i. de prãte iudiciaria xpi. Tertio obseruabunt̃ sub bono tutore. Et iõ subdit. Qm̃ dextera tua teget illos. Dextera ps in oi aiali est fortior sinistra ꝛ dignior. primo de aialibz: ꝛ scõo de celo. Dextera g̃ dei sancti pregent̃: q̃ sub eiꝰ oipotentia requiescẽt. Vñ dicit Anſel. Prosologion. xv. de prãte beato ꝓ. Si potestas queri t̃ oipotẽtes erũt volũtat sue sicut deꝰ sue. Nã sicut deꝰ poterit q̃ volet ꝑ seipm: ita poterunt illi q̃ volũt ꝑ illum: q̃ sicut illi nõ aliud volent q̃z q̃ ille: ita ille volet quicquid illi volent. In pſ. Ereni illuc manꝰ tua deducet me ꝛ tenebit me dextera tua Quarto defensabunt̃ ab oñ terrore. Et iõ vltimo subinfert̃. Et brachio sancto suo defendet illos. Brachiũ dei pñs ꝺr xps. Esa. liij. Dñe q̃s credit auditui nro ꝛ brachiũ dñi cui revelatũ est? Nõ solũ aũt brachiũ pñs ꝺr xps: imo brachiũ nostrũ si simus vnũ corpꝰ cũ deo pẽ ꝑ charitatem. Esa. xxxiij. Dñe miserere nr̃i: te ei expectauimus esto brachiũ nostrũ in mane: ꝛ salus nra in tpe tribulatiõis. In isto brachio est nostra minutio: nostra tuitio ꝛ nostra fruitio. Scitis enim q̃ in brachio fit minutio sanguinis ꝑ totius corpis sanitate: pars enim sana minuit̃ ꝑ curatiõe partis infirme. In toto aũt generis corpe humani non fuit alia pars tota pfecte sana: nisi istud brachiũ nr̃m xps. Et ideo in ipso facta ẽ minutio ꝑ totius ecclesie sanitate. In pſ. Saluauit sibi dextera eiꝰ ꝛ brachium sanctũ eiꝰ. Istud brachiũ fuit calefactũ per motũ ꝛ ignẽ: ꝑ motũ certi itineris. xxxiij. annorum In quo spacio frequẽter legimꝰ eũ fatigatũ: ꝑ ignẽ vero q̃ iminẽte tpe passiõis circũdederũt eũ iudei facibus ꝛ lucernis. Fuit ligatũ in eiꝰ flagellatione ꝓfunde ꝑcussum in lãcea habuit tñ valde malũ potum in eius minutiõe: q̃ in pſ. Dederũt in escam meã fel ꝛ in siti mea potauerũt me aceto. Dat̃ enim potus hoi minuto vt sanguis fortius exeat. Certe sanguis iste fuit nobis medela salutis. Aug. Purus sanguis medici: factũ est medicamẽtũ egroti. in pſ. Redemisti in brachio tuo ꝓplm tuũ filios iacob ꝛ ioseph. Scõo in brachio isto est nr̃a tuitio in quo solo inimicos nr̃os ꝓsterni m⁹. Nullũ enim opus nr̃m meritorũ est satisfactiõis ꝑ pctis nr̃is: nisi in vrtute istiꝰ brachij: ꝛ q̃ nihil pñt aduersarij nostri. In pſ. In brachio virtutis tue. ꝛ Sap. xj. Uirtuti brachij tui quis resistet? Tertio in isto brachio est nr̃a fruitio. Esa. xl. In brachio suo portabit agnos: ꝛ in sinu suo leuabit: fetas ipe portabit. q. d. In die iudicij q̃n diuidet bonos a malis: sicut pastor segregat oues ab hedis: tunc agnos portabit. i. innocẽtes acceptabit: ꝛ ꝟ brachio: q̃ simplicit̃ innocẽtes nõ habẽtes vsum liberi arbitrij ꝑ solaz minutionẽ illiꝰ brachij saluabunt̃. Et in sinu suo leuabit eos ducẽs eos in celũ ꝛ fetas similiter portabit. i. acceptabit. i. pſonas fecũdas meritis: nõ solũ innocentes imo etiã penitẽtes q̃ oẽs saluabũt̃ ñ vrtute ꝓpa: sz i isto scõ brachio. Vñ i pſ. Brachiũ eoꝝ nõ saluabit eos: sz dextera tua ꝛ brachiũ tuũ ꝛ illumiatio vultꝰ tui q̃m cõplacuisti in eis ꝛc.

Lectio. LXX.

Taccipiet armaturã zelus illiꝰ ꝛ armabit creaturã ad vltionẽ inimicoꝝ. Induet ꝑ thoracẽ iustitiã ꝛ accipiet ꝑ galea iudiciũ rectũ Sumet scutũ inexpugnabile eq̃tatẽ acuet dirã irãin lanceã Postq̃z spũſſanctꝰ declarauit futurã bonoꝝ retributõnẽ Hic redit ad declarandã futurã maloꝝ punitõnẽ

Et circa hoc tria facit. Nã ꝓmo describit xpi iudicis aduenientis inexpugnabilem apparitionem. Scõo creature christo consentient̃ intolerabilez cooperationem. ibi. ꝛ pugnabit cum eo. Tertio sententie iudicis indispẽsabilẽ executionẽ. ibi. Con-

tra illos stabit spūs virtutis. Circa pmū duo facit. Primo tāgit quō armabit in gnali. Scōo exprmit in spāli: ibi. Induet. Circa pmū auctor tria facit. Primo qr armabit seipm. Scōo suum exercitum. Tertio oñdit ad quē effectū. Scōa pars ibi.
B. Et armabit. Tertia ibi. Ad vltionē. Circa pmū est aduertendū qd qr boies volētes se vindicare de inimicis cōiter solēt armari. Jō xpm venientez ad iudiciū describit hic spūssctūs tanqz armatum hominē vt oñdat in eo seueritatē z sufficientē prātem Quia sicut armat⁹ pōt ledere inermē z nō ledi: ita xps reprobos puniet nec in aliquo poterit ipediri Dicit g qd accipiet armaturā zelus illius. i. ipse zelans z ad modū zelantis z offensi se hns: accipiet arma. In pmo em aduētu venit mitis z inermis. Matth. xxj. Ecce rex tuus venit tibi mansuet⁹. Et iō inermis qr videz in carne passibili z mortali venit: iō potuit vulnerari. Esa. liij. Vulnerat⁹ est pter iniqtates nostras. Sed tunc. i. in scōo veniet cū talib⁹ armis: videz cū carne ipassibili z imortali: qua oīno vulnerari non poterit. Luc. xxj. Videbūt filiū hois venientē in nubib⁹ cum ptāte magna ꝛc. Et tunc nō parcet: qr Prouerb. vj. Zelus z furor viri non parcet in die vindicte. Scōo dicit qd nō solū armabit seipm sz etiā exercitū suū. Unde subdit qd armabit creaturā ad dando videz tam āgelis bonis qz hoibus virtutē z voluntatē acceptandi illud iudiciū z penā faciendaz in reprobos. Erit em oīs creatura bona pcors in sentētia cū xpo iudice illa die sine misericordia: sine cōpassione aliq̄ miseris exhibenda. Et iō tertio subiūgit: ad quez effectū erit iudex cuz exercitu suo in armis: videz ad vltionē inimico⁹. Ille em q est mō pater misericordiarū: erit tūc tpis deus vltionū. in ps. Deus vltionū dns deus vltionū libere egit. z Deut. xxxij. Mea est vltio z ego retribuā eis in tpe. Cōsequēter describit ista armatura in spāli: qztum ad duo Primo qztum ad arma defensiua. Scōo qztū ad arma inuasiua. Arma defensiua specificātur hec tria videz lorica: galea: z scutū. Quātuz ad arma inuasiua nō specificat hic nisi vnū gen⁹ armo⁹ videlicet lancea. dicit g sic. Induet p thorace iusticiā Thorax fm papiā est equocū ad partē corporis q est pectus: z ad munimentū militare qō dr lorica. Induet ergo xps p lorica iusticiā. Esa. lix. Indut⁹ est iusticia vt lorica. Scitz em qd lorica ex circulis ferreis sibiīnuicem cōnexis cōponit: ita iusticia ex dei legib⁹ z pceptis diuinis sibiīnuicē sine ptradictione pcordantib⁹ cōstituit. Sequit. Et accipiet p galea iudiciū certū. Quia sine quocunqz errore iudicabit. Prouer. xvj. Diuinatio in labijs regis nō errabit in iudicio os eius. Sumet scutuz inexpugnabile equitatē. in ps. Judicabit orbē terrarū in iusticia z pplos in eqtate. Istud iudiciū appetūt sancti. In quo⁹ psona dicit psalmista. Apprehende arma z scutū z exurge i adiutoriū mihi. Acuet diram iram in lanceā: hoc est in vindictā pungentē pferendo sniam dānatiōis ptra malos. Job. xvj. Circūdedit me lāceis suis: vulnerauit lūbos meos. Et dicet ira dei tūc tpis dira ad differentiā ire quā exercet modo: q est mitis ira z suauis. In ps. Iratus es z misertus est nobis. Abachuc. iij. Tūc cū iratus fuerz: misericordie recordaberis Quia in sententia lr̄e tactū est q bonitam āgeli qz hoies sine cōpassione ad miseros xpo assistent in iudicio

Dubitatio pōt esse. Utrū beati post diem iudicij gaudebūt de penis dānato⁹. Et videtur q nō: qr qō vitiosum est in viatore: nō debet poni in comprehensore: sed hoc est maxime vituperabile in viatore q letetur z gaudeat de penis aliorum: ergo ꝛc. B

Preterea cōpassio pcedit ex charitate: ergo vbi maior charitas ibi erit pfectior cōpassio: sed in bonis est sūma charitas: ergo pfectissima cōpassio: g nō gaudebunt de co⁹ penis. Preterea bri erūt deo summe pformes: sed deus nō delectat̄ de nostris penis: imo cōpatitur nobis z misericors ō: ergo similiter se habebūt sancti ad dānatos. Preterea in beatis nullum odium erit: sed ad odiū pti net gaudere de malo alterius: g nō gaudebūt de penis dānato⁹. Ad oppositū est ps. Letabitur iustus cū viderit vindictā. Ad istam dubitationez respondet magist̄er sniarū cap̄. vlt. lib. iij. allegās Greg. in Omelia, quadā sup Lucā, z est. xl. qui dicit sic. Apud beato⁹ animū nō obfuscat beatitudinez aspecta pena reprobo⁹: qr ibi compassio misericordie nō erit: minuere letitiam bono⁹ nō valebit. Et licet iustis sua gaudia sufficiant: ad maiorē tm gloriam videbunt penas malo⁹ quas per dei gratiam euaserunt. Et hoc est qō dicitur Esa. vltimo Erunt vsqz ad satietatē visionis oi carni. i. electis Notant tm doctores q aliqd pōt esse materia gaudij duplicater. Uno modo p se. Alio modo p accidens rōne adiuncti. In penis autē malo⁹ est duo cōsiderare: videlicet ipsum nocumētum malis illatum z ordinem diuine iusticie fm quē iustū est eos sic puniri. Primo mō non gaudebunt boni de penis sed secūdo mō tantū. Unde p se loquendo diuina iusticia z eoruz liberatio seu euasio de penis illis erit materia gaudij: sed pene illis p accidens tantū. Ad primū dicendū q laudabile est in viatore q delectet̄ in penis malo⁹ p accidēs inqztū iuste puniūtur. Uitiosum aūt est q delectent̄: per se de penis loquēdo. Ad scōm dicendū q cōpassio est volitio qua qs desiderat malū ab aliq repelli. Qñ aūt malus est in tali statu: q sua pena pōt ab eo repelli z remoueri tūc a charitate pcedit cōpassio. Et iō qztūcunqz bō sit mal⁹ in pnti: qr tm est in statu i q pōt corrigi z fieri dign⁹ carētia illi⁹ pene: iō iuste pōt a charitate bro⁹ cōpassio pcedere ad eū. Sed qr dānati sunt extra statū illū in q pnt fieri boni: ideo ex charitate beatorum nulla ad eos compassio oritur: quia talis compassio esse nō posset sine preiudicio diuine iusticie. Ad tertium dicendum q deus loquendo per se de penis nostris nō delectatur: sed p accidens: sicut delectat̄ ō operibus suis iustis: simil̄ cōpatit̄ et misericors est p statu isto in quo possunt corrigi: non aūt pro statu altero in quo beati non poterunt emendari. Ad quartuz patet per dicta: quia gaudere de malo alterius qui est malum suū: est actus odij. Non autem gaudere de malo alterius: quia iuste ē sibi inflictum. Notandum qr sicut chr̄ist⁹ iustus iudex £

figura

armabit moraliter lorica: gladio: scuto: z lancea: ira z nos in pñti. vñ apl's ad Eph. vj. Induite vos armaturā dei vt possitis resistere aduersus insidias diaboli. Arma aūt ista sunt q̄tuor ⁊tures cardinales. ij. Lor. x. Arma em̄ militie nr̄e non sunt carnalia sz spūalia a deo ad destructionē inimicorū. Est em̄ iusticia q̄si lorica: z tēpantia q̄si galea scutū patientia: lācea prudētia. Oportet em̄ in pñti opari z pugnare simul z semel vt sim⁹ edificatores z pugnatores sicut fecerunt iudei. Neemie. iiij. de quib⁹ media ps ꝑparata erat ad bellum z lācee et scuta z arcus z lorice z̄c. Una manu faciebāt op⁹: z altera manu tenebāt gladiū. Refert sext⁹ Iuli⁹ de re militari. li. ij. ca. viij. de quodā ꝓsule Romano ꝙ ista cautela ꝓtra ꝓpriū exercitū vsus est. Cū em̄ quēdam exercitū duxisset de quo nō multū cōfidebat: elegit sibi vnū aliū exercitū fortissimū z fidelissimū z retinuit secū in castris z tentoriis: ꝓmū exercitū iussit ꝓcedere z fecit apud eos ꝓclamare q̄ vel eligerēt pugnare cū hostib⁹ vel cū ciuib⁹. Illi ergo ꝓsiderantes q̄ necessario oportuit illos inire pugnā: vel ꝓtra bonos ciues vl' ꝓtra malos hostes: ꝓelegerūt cū hostib⁹ dimicare z aggressi hostes victoria potiti sunt. Moral'r deus bz demones hostes suos ꝓtra quos misit vnū magnū exercitū: totū videlz gen⁹ humanū. vñ ad Eph. vj. Nō est nob colluctatio aduersus carnē z sanguinē sup plet tm̄. Sz aduersus ꝓncipes z prātes: aduersus mūdi rectores: ꝓtra spūalia neq̄tie in celestib⁹. Et q̄rvult q̄ nos necessitemur ad pugnādū elegit sibi vnū aliū exercitū fortē z fidelē: exercitū videlz brō rū angelo ꝙ: z hūc exercitum secū retinuit in castris z in exercitu nostro. i. in eccl'a militāte iussit ꝓclamari q̄ eligam⁹ vnū er duob⁹ pugnare ꝓtra demones hostes nostros vel ꝓtra ag̃elos ciues nostros More g̃ romano ꝙ ꝓeligam⁹ pugnare ꝓtra demones hostes nr̄os. ad Eph. vj. State g̃ succincti lūbos vestros in veritate: induti lorica iusticie: z calciati pedes in ꝓparatiōe euāgelij pacis. Calciare pedes est p exēpla sctō ꝙ q̄ mortui sunt affectiones nostras minuere. Scdo tpantia est q̄si galea. Sicut em̄ ad lr̄am galea ꝓtegit caput in quo sūt oēs sensus: ita tpantia in cibo et potu facit hoiem hr̄e bonū caput z sensum viuacē. Esa. lix. Galea salutis in capite eius. Tertio scutū est patiētia siue fortitudo. Tren. iij. Dabis eis scutū cordis labore tuū. i. patientiā q̄ sustineāt corde forti labores ꝓte. Quarto lancea ē prudētia: bō em̄ p lanceam vulnerat hostē z ꝓcul repellit a se. Ita hō p prudētiam illa q̄ sunt ꝓcul ꝓuidet z occurrit eis: q⁹ rerū eritus prudētia metitur. Hiere. xlvj. State i galeis: polite lanceas: induite vos loricis z̄c. Utrū ignis purgatorius involuet reprobos. Et videt ꝙ nō: q⁹ Malach. iij. super illud. Purgabit filios leui. dicit glo. Duos ignes legim⁹ futuros: vnuz q̄ purgabit electos z p̄cedet iudiciū. Alterū q̄ reprobos cruciabit: sed hic est ignis inferni q̄ malos involuet. Prim⁹ aūt est ignis finalis ꝓflagrationis g̃ ignis finalis ꝓflagrationis nō erit ille ignis qui malos involuet. Preterea ignis ille deo obsequet in purgatiōe mūdi: g̃ debet remūerari alijs elemētis remuneratis. Et precipue cū ignis sit nobilissimū elemento ꝙ: nō ergo videt ꝙ in infernū debeat deiici ad dānato ꝙ penā. Preterea ignis q̄ malos involuet erit ignis inferni: sz ignis ab initio mundi preparat⁹ est dānatis. vñ Math. xxv. Ite maledicti in ignē eternū q̄ preparat⁹ est z̄c. Similr Esa. xxx. Parata est ab heri tophet a rege ꝑparata z̄c. glo. ab heri. i. ab initio: tophet vallis gehenne sed ignis ille finalis cōflagrationis non erit ab initio preparat⁹: sed er ꝓcursu mūdano ꝙ ignīū generabitur: g̃ ignis ille est alius ab igne inferni q̄ reprobos involuet. In contrariū est qđ in psalmo de illo igne ór q̄ inflāmabit in circuitu inimicos ei⁹. Preterea Dan. vij. ór. Fluui⁹ igneus rapiduſq̄ egrediebatur a facie ei⁹. Glo. vt pctóres traberet in gēhennā. Loquit aūt auctoritas illa de illo igne de quo nūc est mētio: vt pz p quādā glosam q̄ ibi dicit Ut bonos purget z malos puniet: g̃ ignis finalis ꝓflagrationis in infernū cū reprobis demergetur Dicēdū q̄ tota purgatio mūdi z inouatio ad purgationē z innouationē hois ordinabit. Et ió opz vt mūdi purgatio z innouatio purgationi z innouationi humani gn̄is respōdeat. Humani aūt generis purgatio q̄dam erit q̄ mali segregabūtur a bonis. vñ ór Luce. iij. Cui⁹ ventilabrum in manu sua z purgabit aream suā z cōgregabit triticū suū. i. electos in horreū suū. Paleas aūt. i. reprobos cōburet igne inextinguibili. Un̄ z ira erit de purgatione mūdi q̄ quicq̄d erit turpe z fedum in infernū cū reprobis retrudet. Quicq̄d aūt erit pulchrū z nobile in superioribus reseruabit ad gl'iam electorum. Et ita etiā erit de illo igne ꝓflagrationis: sicut dic̄ Basili⁹ sup illud ps. Vox dñi intercidentis flāmā ignis: q̄ ad calidū vsiuū: z q̄tum ad illud quod in igne grossum reperiet descēdet ad inferos ad penā dānato ꝙ. Qđ vero est tibi subtile z lucidum: remanebit superius ad gl'iam electo ꝙ. Ad primū g̃ dicendū q̄ ignis ille q̄ purgabit electos ante iudiciū erit idem cū igne finalis ꝓflagrationis mundi: q̄uis quidā ꝓtrariū dicant. Cōuenit em̄: vt cū hō sit ps mūdi q̄ etiā eodē igne purget hō quo purgetur mūdus. Dicūtur aūt duo ignes. Unus q̄ purgabit bonos: z alius q̄ cruciabit malos z q̄tū ad officiū: z aliquo mō q̄tum ad substantiā: q⁹ nō tota substāna ignis purgātis in infernū retrudet ad punitionē dānato ꝙ vt dictū est. Ad scōm dicēdū q̄ in hoc ignis ille remūerabit: q⁹ illud qđ est grossum in eo separabit ab ipso z retrudet in infernum

Ad tertiū dicendū q̄ sicut gloria electo ꝙ post iudiciū erit maior q̄z ante: ita et pena reprobo ꝙ. Et ideo sicut claritas superiori creature addetur ad augmētādā gl'iam electo ꝙ: ita etiā quicq̄d est turpe in creaturis retrudet in infernū ad augmentādā miseriā dānato ꝙ. Et ita igni ab initio preparato in inferno nō est inconueniens si alr ignis addat.

D

Utruz dānati puniant ꝓ corꝑales tenebras. Et videt ꝙ nō: q⁹ vt dicit Greg⁹. ix. moral' exponēs illud Job. x. Sz sempitern⁹ horror inhabitat. Quānis illic ignis ad ꝓsolationē nō luceat: tñ vt magis horqueat ad aliq̄d lucet. Nā seq̄ces quos secū traxerūt de mūdo reprobi: flāma illustrāti visuri sunt

E

ergo nō erūt ibi tenebre corpales. Preterea dānati videt penā suā: bēm ē eis ad augmētū pene: ꝫ nihil videt nisi in lumine. videt ḡ ꝙ nō sunt oīno in tenebris. Preterea dānati habebūt potentiā visiuā post corpoꝝ resumptionē: ꝫ frustra in eis eēt visus nisi aliq̄d viderent: cuꝫ igit nihil videat nisi in lumine: nō eēnt ibi tenebre corpales. Sed ꝓtra est qđ dr Matth. xxv. Ligatis manibꝫ t pedibꝫ ꝑcite eū in tenebras exteriores. sup q̄ dicit Greg⁹. Si ille ignis lucē haberet in tenebras exteriores nequaq̄ mitti diceret. Preterea Basil⁹ dicit super illud ps. Vor dñi intercidētis flāmā ignis ꝙ virtute ignis dei separabit ignis ab eius virtute adustiua: ita ꝙ claritas cedet in gaudiū sanctoꝝ: t vstiuū ignis in tormentū dānatorū: ergo dānati habebūt tenebras corpales. Responsio dicendū ꝙ dispositio inferni erit talis vt marie miserie dānatoꝝ competat. Unde ſm hoc sunt ibi lux t tenebre put maxime spectant ad miseriā dānatoꝝ. Ipsa aūt visio ſm se delectabilis est: vt ēm dr in principio Verba. Sensus visus est maxime diligibilis eo ꝙ ꝑ ipm plura cognoscim⁹. Sed ꝑ accidens cōtingit visionē esse afflictiuā inq̄tuꝫ videm⁹ aliqua nobis nociua vel nostre volūtati repugnantia. Et iō in inferno hoc mō debet eē locus dispositus ad videndū ſm lucē et tenebras ꝙ nihil ibi ꝑspicue videatur: sed solūmodo sub quadā vmbrositate videant illa q̄ afflictionē ingerere pnt. Unde simplr loquēdo locus est tenebrosus: sed tñ ex diuina dispositione est ibi aliq̄d luminis q̄tum sufficit ad videndū illa q̄ aiam torquere pnt. Et ad hoc sufficit naturalis situs loci: qr in terre medio vbi infern⁹ ponit nō pōt esse ignis nisi feculent⁹ t turbidus et quasi fumosus. Quidā tñ tenebrarū harū causaꝫ assignāt ex cōmassatione t cōpressione corpoꝝ dānatoꝝ q̄ ꝓpter multitudinē ita replebūt locū inferni ꝙ nihil ibi de aere remanebit: t sic nō erit ibi aliquid de diaphano qđ posset eē subiectū lucis t tenebrarū nisi oculi dānatorū q̄ erunt obtenebrati.

Ad ꝑmū ergo dicendū ꝙ vbiq̄ ignis ad aliq̄d lucet: qr videbūt dānati illos ꝓpue q̄ ad malū traxerunt eos. Ista tñ visio in nullo erit delectabilis: cū videant illos quos odio habent ex q̄ magis torquētur: cū odiū tristicia est: ac de re displicēti semper oriatur. Ad ſcām dicendum ꝙ tripliciter aliq̄d videtur. Uno mō ꝑ mediū dispositū ac visui ꝓportionatuꝫ: t talis visio semp delectabilis est. Alio mō aliq̄d videt ꝑ mediū fumosum t turbiduꝫ: t talis visio videntē plus ꝓtristat. Uidebunt ēm dānati suas penas ac alioꝝ quos odiūt ꝑ mediū tenebrosum. vnde pz ꝙ tenebre corporales nō repugnant tali visioni. Idē ēm corpus pōt eē ſm q̄d illuminatū: t tñ absolute tenebrosum. Ad tertiū dicendū ꝙ sicut oīa beatis sunt ad gl̄iam: ita singula sunt dānatis ad penā. Visus ergo dānatoꝝ erit in actu ſ sibi penali: tum ex visione: tum q̄tum ad mediū fumosum: tum ex pte rei vise animū ꝓtristantis magis puniant. Q dūꝫ quidē rei vise magnaꝫ in ipsis pariet tristicā. Ad rōnes per oppositū. Ad ꝑmā dicendū ꝙ ille ignis non pōt denotari a luce. Cum vna quecq̄ res a suo potiori denotanda est. In igne aūt inferni tenebre magis abundant ipso lumine. Dicūtur igit dānati mitti in tenebras exteriores. Interiores aūt tenebras petō ꝓ per culpā incidērunt etiā in via: q̄ t manēt post dānationē: sicut dānationis causa. Ad ſcām ꝙ claritas ignis q̄ est delectabilis visui a tali igne separabit. Non aūt fumosa ꝑspicuitas plus visum ꝓtristans q̄ꝫ perficiens aut delectans. Ista ēm oīa dicta sunt de visu corporali. Visu aūt intellectuali etiā sancti in patria penas dānatoꝝ vident: ac cū magna delectatione. Cuius ratio est: qr a beatis nihil subtrahi debet quod ad perfectionē beatitudinis eoꝝ pertineat. Et ideo vt beatitudo sanctoꝝ sanctis magis complaceat ac de ea vberiores gratias agāt: datur eis vt visione intellectuali etiam perfecte penam dānatorum intueantur.

Lectio. LXXI.

Tpugnabit cum illo orbis terrarū ꝓtra insensatos. Ibūt directe emissiones fulguris: t tanq̄ a bene curuato arcu nubiū exterminabūntur: et ad certū locū insilient: t a petrosa tra plene grādines mittent: t scandescet in illos aqua mar ſ t flumina cōcurrēt duriter. Postq̄ ſpūſſctūs descripſit ꝛpi iudicis aduenientis ad iudiciū inexpugnabilē ꝓparationē. Hic describit creature ꝛpō ꝓsentiens intolerabilē cooperationē. Ubi notandū ꝙ ſicut A de⁹ oīa creauit ꝓpter electos: ita oīa mouebit suo mō ad se vindicandū de reprobis. Unde sicut elementa seruiūt hoī: vt ipse deo deseruiat: ita elemēta seruient deo vt de reprobis qui ei seruire nolue rūt vltionem accipiat. Et qr oīs creatura corporalis infra celestes orbes ꝓtinet: ꝛō ꝑmo insinuat cōclusionē in generali. Scō eā explicat magis in speciali: ibi. Ibūt directe. Quātum ad ꝑmū dicit sic. Et pugnabit cū illo. q. d. non solum ꝛps iudex sic apparebit armat⁹ lorica iustitie et galea iudicij certi: t sic de alijs. de quibꝫ i hesterna lectiōe dictū est: imo pugnabit cū illo orbis terrarū. i. oīs mot⁹ orbis circa terrā. Luce. xxj. Nā virtutes celorum mouebūtur: vl ipsemet orbis terrarū. i. sphera terre: t b ꝓtra insensatos. Reprobi vocant insensati: nō qr sensu sed qr disciplina t volūtate deo seruiēdi caruerūt. Sap. xij. Tanq̄ puer ſ insensat ſ iudicū eis in derisum dediſti. De ista pugna loquens Criſoſt. sup illud Mat. xxiiij. Uirtutes celoꝝ mouebūtur: dicit sic. Et surgente rege celesti iudicare vnos t mortuos: virtutes angelice mouebūt terribiles ministri terribilē dñm ꝓcedētes. Et infra. ꝓfamilias morientе dom⁹ turbat: familia plangit t nigris vestibꝫ idut. Sic hūano gñe ꝓpt qđ facta sūt oīa circa finē ꝓstituto celi misteria lugent t cādore depositō tenebris iduent. hec Criſo. Quā aūt terribil erit pugna corpaliū creaturarū ꝫ mūdū imminēte iudicio gñali: describit in ꝑali per q̄t tuor exēpla. Per choruscatiōes fulgurū. Per inundatiōes nubiū. Per turbatiōes grādinū. Et ꝑ eleuatiōes mariū. Quātū ad ꝑmū dicit sic. Ibūt directe emissiōes fulguꝝ. Fulgur ē vapor ignit⁹ exp̄ſſus a nube: sicut dr. iij. Methe. Unde ꝑ emissiōes

(Criſoſtom)

fulgurū intelligit spūssanctus in ꝓposito generalē mūdi ꝯflagrationē que fit ꝑ ignē de q̄ habet in ps. Ignis ante ipm p̄ceder z inflāmabit in circuitu inimicos eius. De qua ꝯflagratione q̄lis erit cito in dubitatiōe videbit. Quātum ad scōm quō creatura pugnabit ꝯtra reprobos: dicit sic. Et tang̃ a bene curuato arcu nubiuz exterminabunt. i. sicut bene curuat⁹ arcus nubiū q̄ est iris in diluuio aq̄rū tpe Noe qñ oēs mali fuerūt submersi per inundationē diluuij: ita fiet iminente iudicio generali: q⁹ oēs reprobi exterminabūtur: z tū iusti saluabūtur illesi: z reprobi ad certū locū insiliēt: videlz ad infernū. Tertio describitur q̄z terribilis erit illa pugna creature corporalis ꝑ exemplū de turbatione grandinū. Et q̄tum ad hoc dicat sic q⁹ videlicet plene grādines mittentur a petrosa ira: plene grādines. i. ponderose increpatōes quas faciet iudex qñ dicet. Esuriui z nō ꝛc. Matb. xxv. Mittētur a petrosa ira i. a vīdicta xp̄o debita. j. Cor. x. Petra aūt erat xp̄us. Quarto exp̄mit creature pugnā ꝯtra malos per elationē marīū. in ps. Mirabiles elationes maris mira. in altis dñs. Et q̄tum ad b̄ dicit. Et scandescet in illos aq̄ maris et flumina ꝛc. Et videt hic tangere primū de illis signis. xv. q̄ dicat Hiero. se reperisse in annalib⁹ hebreoꝝ q̄ sunt ista. Primo die oīa maria exaltabuntur. xv. cubitis vltra oēs montes orbis terre: nō effluentia: sed sicut muri stabūt. Secūdo prosternētur in ꝑfundū in tantum: vt vix videri poterūt. Tertio redigent in antiquū statū. Quarto oēs belue z aialia q̄ mouebūtur in aquis: congregabūtur z eleuabūtur sup pelagus inuicē mugiētes more ꝯtentionis. Quinto oīa volatilia celi cōgregabūtur in cāpis: oēs inuicē lamētantes nihil gustātes. i. nihil comedētes. Sexto fulmia ignea surgent ab occasu solis ꝯtra faciē firmamēti vsq̄ ad ortū currentia. Septimo oīa sydera erratica z fixa surgent ꝑ ferētia ex se igneas comas sicut comete. Octauo erit terremotus: ita q⁹ nullus hō possit stare sed oīa edificia ꝑsternent. Nono oēs lapides tam parui q̄z magni i quattuor partes se diuident: vna petra alia collidente. Decimo oēs plāte sanguineū fluēt rorē. Undecimo oēs montes z colles z edificia in puluerē redigēt. Duodecimo oīa aialia venient ad cāpos de siluis z montibus rugiētia z nihil gustantia. Decimotertio oīa sepulchra ab ortu solis vsq̄ ad occasum patebunt cadaueribus ad surgēdū. Decimoq̄rto oēs boies eribūt de habitaculis suis nō intelligētes neq̄ ad inuicē loquētes: ꝛ more ferarū discurrentes. Decimoquinto oēs morient: z resurgēt cuz mortuis lōge ante defunctis. Hec tū signa q⁹ de apocrifis sunt excerpta: certitudinē nō⁹ habēt. In hoc tū qō ⁹ in ītra: q⁹ scandescet in malos aqua maris: z flumina ꝯcurrent duriter: videt tāgi primū signū de collisiōe aquarū z earū in altū eleuatiōe. Quia superius tactuz est q⁹ ꝑ emissiones fulguris intelligit ꝯflagratio ignis illi⁹ miraculosa ꝑ quē tot⁹ mūdus cōflagrabit an dē iudicij. Sit ista dubitatio. Utꝝ mūdus purgabit ꝑ ignē. Et videt q⁹ nō: q⁹ vel ille ignis foret naturaliter ꝑductus: vel supnaturaliter.

signa ꝑcedētia ultimū futurū ℣:-

Si supnaturaliter: ergo nō habebit operationē naturalē. Si naturaliter ꝯ possibile eēt q⁹ naturaliter fieret diluuiū vniuersale ignis. Sz iste articulus est excōicat⁹ a dño stephano parisien. epō. Item si sic: nō ꝯstaret nisi ex certa ꝯstellatiōe planetarū z caliditatū stellarū: sz si hoc: tūc posset sciri tp̄s illud per calculationes astronomicas: ꝯsequens flm. Preterea si mūd⁹ purgabit ꝑ ignē quero an ille ignis ꝑcedet iudiciū an sequat. Si dicat q⁹ ꝑceder, iuxta illud p̄s. Ignis ante ipm p̄ceder. Contra videt dicere Aug⁹. ij. de ciui. dei. c. xxj. vbi dicit sic. Judicatis bis q̄ scripti non sunt in libro vite: sequit q⁹ tūc figura mūdi mūdano ꝓ igniū ꝯflagratiōe peribit. Item in eodē lib. ca. vlti. in fine. Circa istud iudiciū has res dicim⁹ eē venturas. Helyā resbiten. Fidē iudeoꝝ eē: antixp̄m ꝓsecutu ꝓ: xp̄m iudicaturū: mortuoꝝ resurrectionē: bonoꝝ z maloꝝ diuisionē: mūdi ꝯflagrationē eius deniq̄z renouationē Existimo ea q̄ ad me cōmemorata sunt ordine esse ventura. Ergo fm btm̄ Aug⁹. mūdi purgatio per ignē erit post iudiciū. Si vero dicat q⁹ sequet. Cōtra sicut dicit Aug. ij. d ciui. dei. c. xvij. Et allegat mg̃r. iij. sentē. di. xlvij. Hoc erit incēdiū mūdi sanctis: qō fuit camin⁹ tribus pueris. In q̄bus vero si aliq̄d purgandū fuerit: per ignē illud purgabitur. Sz ꝯstat q⁹ post iudiciū nullus purgabit per illū ignē: q⁹ ꝯstat q⁹ oēs sancti statim in resurrectione habebunt corpa gl̄iosa: z ꝑ ons impassibilia: q̄ ille ignis p̄ceder resurrectionē z iudiciuz. Ad oppositū est Petr⁹. ij. can. sua. ca. iij. Aduenient inq̄t dies dñi vt fur. in quo celi magno impetu trāsient: elementa vero calore soluent: terra aūt z q̄ in ipa sūt exurent. z infra. Per quē celi ardētes soluēt z elementa ignis ardore tabescēt: nouos vero celos et nouā terrā z ꝓmissa ipsi⁹ expectam⁹. Item ꝑ. j. Cor vij. Glo. sup illud. Preterit figura hui⁹ mūdi: dicit sic. Pulchritudo hui⁹ mūdi mūdano ꝓ igniū ꝯflagratione peribit: q̄ mūdus purgabit ꝑ ignē. Preterea Aug. ij. d ciui. dei. c. vj. Illa ꝯflagratiōe mūdana elemēta ꝓ corporaliū q̄litates q̄ corpib⁹ nr̄is corruptibilib⁹ cōgruebant: ardendo penit⁹ interibūt atq̄ ipsa sba eas q̄litates habebit: q̄ corporib⁹ immortalib⁹ mirabili mutatiōe cōueniebāt vt. s. mūdus innouat⁹ in meli⁹ accōmodet hoīb⁹ etiā in carne in melius inouatis. Ad q̄stionē dicēdū q⁹ sic. Sed tū ꝓmovidebit ꝑ q̄d purgabit mūd⁹. Secūdo in q̄b⁹ partib⁹ purgabit. Tertio vñ causabit ille ignis. Circa ꝓmū est aduertēdū q⁹ cū mūdus fact⁹ sit ꝓpter hoīem. Unū. ij. phisicoꝝ dr q⁹ omniū nos sum⁹ quodāmō finis: cōueniēs ē q⁹ qñ hō glorificabit mūdus etiaz suo mō inouet. Ad b̄ aūt q⁹ glorificet oportet duo remoueri ab hoīe. s. corruptionē in corpe: z infectionē culpe in aīa. Cōformiter ad ista opz mūduz in duob⁹ purgari: bñt enim elemēta in quib⁹ cōuersamur: sicut ignis: aer: aq̄: z terra: sibi cōmixtas quasdam ptes nature extranee: q⁹ aer est admixtus cū vaporib⁹ terreis z aq̄is sicut dr. iij. Methe. Silr ptes terree z aquee sunt adinuicem cōmixte sicut congruū est z cōueniēs habitationi hoīm corruptibiliū: ita q⁹ nullum de istis trib⁹ elemētis ē in sua naturali puritate: z ista

impuritas correspondet corruptibili corporis in hoie. Scdo hñt ista elemēta quādā impuritatem correspondētē infectioni culpe: hēst quādā idoneitatē ad futuram inouationē ꝓter pctā in his locis cōmissa ꝑ magnū tps tam a malis hoibꝫ q̄z ab angelis malis: sicut dicim⁹ q̄ loca ꝓphanata indigēt recōciliatiōe: purgabit ꝯ mūdus ab vtraq; ipuritate ꝑ hoc q̄ oēs dispōnes extranee elemēris commixte corrūpūtur ⁊ restituent elemēta ad suā simplicē puritatē. Uñ nec manebūt postea aialia nec plante sz sola elemēta. Scdo ptz ex istis in quibꝫ partibꝫ mūd⁹ purgabit: videlz in qbꝫ fuit habitatio demonū ⁊ hoim. vñ fm Aug. ij. de ciui. dei. ca. xviij. Ignis ille incipiet purgare aerez in superiori pte aeris vltra mediū interstitiū: ⁊ descēdet successiue vel versus terrā. Erit aūt altitudo illius a terra: q̄tum ascenderūt aq̄ diluuij q̄ndecim cubit' supmōtes q̄s operuerūt: sicut dr Gen. vij. Quātū ad tertiū dicēdū q̄ erit ꝓduct⁹ supnaturaliter: sicut fuerūt aq̄ diluuij: sic ē text⁹ satis inuit: ꝓcedet tñ vehemēs siccitas ⁊ calor ꝓductionē illi⁹ ignis ⁊ desinet cāri arcus nubiū ⁊ que cūq; humide impssiōes: sic ē sunt pluuie: nix: grando: ros: ⁊ hmōi: ⁊ generabit' a sub descēdēs in tanta multitudine: ⁊ apparebit a spicientibꝫ q̄ sint stelle de celo cadētes. Et sic intelligit illd Matb. xxiiij. Stelle cadēt de celo. Quā locutionē credendū est eē tropicā fm Aug. ij. de. ciui. dei. c. xviij. Ad ꝓmū ⁊ scdm dicēdū q̄ ille ignis generabit' supnaturalit' sicut dictū est: ⁊ ideo ꝓsequētia nō valet: g̃ non habebit operationē naturalem

Ad scdm dicendū q̄ ignis ille inq̄ntū ad aliquam operationē ꝓcedet: ⁊ q̄ntū ad aliqd ꝓcomitabitur: ⁊ q̄ntum ad aliqd sequet'. Actio em illius ignis est successiua: q; aī iudiciū fiet incineratio corpoꝝ hominū tūc viuentiū ꝑ modū istū: q̄ pfecti resoluētur sine pena sensus ab illo igne illata: ⁊ impfecti purgabuntur. Quo facto statim erit resurrectio mortuoꝝ. Postea recedēte iudicio: inflāmabit' totus mūdus ꝑ circuitū. Peracto vero iudicio diuidet' in purū ⁊ turbidū vis illi⁹ ignis. Apponet' etiā illō cū oībus feditatibꝫ relictis de purgatōe mūdi ⁊ inuoluet reprobos: sicut dicit Basili⁹ sup illud ps. Uox dñi intercidētis flāmā ⁊ deportabit ad infernū. Uñ aliqua ps illi⁹ ignis addet' igni infernali q̄ nūc est: ⁊ alia ps q̄ est nobilis et pulchra addet' igni superiori ad gl'iam electorū. Et sic est q̄ ille ignis purgās mūdū q̄ntū ad suū op⁹ initiale ꝓcedet qō ē purgare ⁊ ꝓcomitabit'. Sz q̄ntū ad ei⁹ ꝓsummationem sequet': ⁊ sic intelligit Aug⁹. als a scipo discordaret: sic ꝑz ꝑ auctoritates superi⁹ allegatas.

Lectio. LXXII.

Contra illos stabit spi

c ritus virtutis et tanq̄z venti turbo diuidet eos: ⁊ ad heremū deducet oēm terrā iniquitat' illoꝝ ⁊ malignitas euertet sedes potentū. Postq̄z spūssctūs descripsit xpi aduentis ad iudiciū inerpugnabilē ꝓparationē: ⁊ creaturarū intolerabilē ꝓtra reprobos cooperationē. Hic describit' finis finalis dispensabilē executionē. Et circa hec duo facit. Nā ꝓmo assignat modum q̄ oēs reprobi punient'. Secūdo assignat cām quare iniusti nobiles subuertent': ibi. Et malignitas. Circa ꝑmū dicit tria. Primo q̄ dānabūtur finaliter. Separabunt' potētionali'r. Et incarcerabunt' localiter. Scda ps ibi. Et turbo venti. Tertia ibi. Et ad heremū. Quātum ad ꝑmū dicit. Cōtra illos stabit spūs virtutis. Spūs in scriptura ꝺr aliq̄n vor. j. Ioꝝ. xiiij. Psallam spū psallā ⁊ mēte: q̄ g̃ vor xpi iudicātis ē vor virtutis. iurta illd ps. Dabit voci sue vocē virtutis: cui virtuti null⁹ possit obsistere: ideo signāter dr. Cōtra illos stabit spūs virtutis. Esaie. xj. Spiritu labioꝝ suoꝝ interficiet impiū. ⁊. ij. ⁊ Thessa. ij. Tūc reuelabit' ille iniqu⁹ quez dñs iesus interficiet spū oris sui. Quātum ad secūdum dicit. Et turbo venti diuidet eos. Turbo fm Isido. xiij. etbymo. vbi agit de vētis: est volubilitas ventoꝝ: ⁊ ꝺr turbo a terra q; quotiens ille vētus ꝓsurgit: terrā i circuitu mittit. Sicut g̃ puluis siccus statim sine resistētia eleuat' a terra ⁊ defertur fm motū venti. Ita reprobi plata smia sine qua cūq; resistentia inuoluētur illo turbido igni: de quo dictū fuit in ꝑcedenti lectiōe: ⁊ demergent' in infernū. in ps. Non sic impij nō sic: sz tanq̄z puluis quē proiicit vēt⁹ a facie terre. ⁊ Job. xxj. Erūt sic palee añ faciē vēti: ⁊ sicut fauilla quā turbo dispergit. Fauilla est ignis extinctus ⁊ siccus q̄ a vento circulariter moto statim dispergit': q̄ vent⁹ est turbo. Naum. j. Dñs in tēpestate ⁊ in turbine viecius. ⁊ Hiere. xxiij. Ecce turbo dñice indignationis egredie't ⁊ tēpestas erūpens sup caput impiorū cueniet. Tertio dicit q̄ reprobi incarcerabuntur: ⁊ q̄ntum ad ꝺ dicit q̄ ad heremū deducet oēm terrā iniquitatis illoꝝ. Et hec est antiq̄ lra quā exponit Raban⁹: ⁊ sicut ꝺr ver⁹ tertus est. Et est sensus q̄ ad infernū deducet de⁹ oēm terrā iniq̄tatis illoꝝ: hoc est oēm terrenā ⁊ carnalē affectionē eoꝝ ad puniendū imperpetuū. Si aūt sit text⁹ iniq̄tatis eoꝝ q̄ iniq̄tas deducet eos causalit' demeritorie ad infernū. Sz sīa nō mutat'. Infernus in lra ista vocat' heremus: q; sicut heremus vocat' locus vastus ⁊ inculti⁹ vbi nullus aīal rōnale habitare pōt cōuenienter. Ita infern⁹ locus ē nulli rōnali creature aptus: nisi petīm eēt: q; malū bñ ordinatū ⁊ suo loco positū eminenti⁹ cōmendat bonū: sicut dicit Aristo. vj. ethi. Et est heremus fm grāmaticos feminini gnis. Uñ declinat' hec heremus: in signū q̄ ꝑ femininū gen⁹ ad heremū illā hō ꝑmo ducebat'. Inde hic ⁊ hec heremita ps̄ona q̄ solitudinē ⁊ heremū inhabitat. Uñ q̄ cūq; vrbes vl' ciuitates inhabitāt ⁊ cū h̄ vocant' heremite: hñt nomē ꝓtrariū rei Sūt em vrbanite ⁊ vocant' heremite. Ultimo assignat cām spālem q̄re iniusti nobiles subuertētur. Dicit q̄ malignitas subuertet sedes potētū. Non dicit ignorātia: q; illa i casu excusat. Nec dicit impotentia: q; illa sil'r excusat. Sz certe malignitas eos dānabit: q; cū scirēt ⁊ possent noluerūt. vñ bonū fuit illud veritatis puerbiū: sicut allegat Arist. v. ethico. Principat⁹ virū oñdit. Et hñ metrice ꝺr. Cum poteris qō vis probet actio te tua q̄d sis Qñ em ꝓnceps male facit sciens ⁊ potens benefacere: sicut semꝑ debet hō de ꝓncipe ꝑsumere: vide-

licet ꝙ est sciens ꝛ potẽs: tũc manifestũ est ꝙ malignitas ẽ in cã. Et verũ est ꝙ malignari pñt ad tps sed ꝙ malignitatẽ finaliꝛ subuertenꝫ: ꝓpter qđ bõ ꝛ videat hoies malignos flozere ad tps: nõ debꝛ de hoc mirari: nec eos imitari. vñ in ps. Noli emulari in malignãtibꝫ: neq; zelaueris faciẽtes iniquitatem. Glo. Tu infirme q̃ forte miraris ꝙ mali florent: noli emulari. i. seq̃ malignãtes: neq; zelaueris. i. neq; imiteris: neq; ames faciẽtes iniquitatẽ Et infra assignat cãm. Noli inq̃t emulari vt malignerꝭ: qm̃ qui malignãtur exterminabũtur. Glo. Qui gliant̃ ꝛ si mõ flozent: tñ in futuro exterminabñtur. i. extra terminos diuine dilectiõis ponent̃

B Dubitatio lr̃alis. Utruꝫ pena dãnatoꝝ debeat dici cozporalis. Et videt̃ ꝙ nõ: qꝛ si ignis ille fozet cozporalis: cozpora dãnatoꝝ calefierẽt ꝛ alterarẽtur ab illo igne: ꝙsequẽs est falsum: qꝛ cessante motu celi nulla alteratio nec aliquis motꝰ poterit eẽ in vniuerso. vñ Aristo. viij. phisi. ꝓbat ꝙ motus celi circularis est perpetuꝰ ꝛ ꝑmꝰ oim motuũ: qꝛ illo subtracto: nullus motꝰ eẽ põt. Preterea: si ignis ille fozet cozpalis ꝛ ageret ꝙtinue in cozpora: cozrũperet illa cozpora: qꝛ passio magna facta abiicit aliq̃d a substãtia. iij. etbi. ꝛ sic nõ fozet pena dãnatoꝝ perpetua in igne quo ad cozpꝰ saltẽ. Preterea: sicut ðz ꝙ erit ibi ignis ita ðz ꝙ erit ibi fletus. Math. viij. Ibi erit fletus ꝛ stridoꝛ dentiũ: ꝫ fletꝰ fieri nõ põt nisi ꝑ resolutionẽ lachzymarũ ꝫ nõ est imaginandũ ꝙ ibi eẽt ꝑpetua resolutio aq̃ ab oculis nisi fozet gñatio noui humoꝛis ꝑ restaurationẽ alicuꝰ alimenti: g̃ nõ erũt ibi lachzyme nec fletus

Preterea sicut ponitur ibi ignis ita ðz ꝙ ibi erũt vermes: sed hoc nõ põt intelligi cozporaliter: cum nullũ cozpꝰ mixtũ manebit post iudiciũ nisi cozpꝰ humanũ: sicut dicit Aug. xx. de ciui. dei. c. xxij. In penis maloꝝ extinguibilis ignis ꝛ viua cissimꝰ vermis ab aliꝭ aliter ꝛ aliter est expositꝰ. Alij vtruꝫ ad cozpus: alij vtruꝫ ad aiam retulerũt: alij ꝓprie ignẽ ad cozpus tropice: ad aiam vermẽ: qđ credibilius esse videt̃. Preterea si sic. tũc fozent ibi tenebze cozporales: ꝙsequẽs est falsum: qꝛ sicut ptz ij. de aia. Nihil videt̃ nisi in lumine: sed dãnati mutuo videbũt penas suas: qꝛ aliter visus inesset eis ociosus et supfluus: g̃ ibi erit lumen. Preterea: ibi nõ erit verũ sulphur: g̃ nec verus ignis pari ratione qꝛ õ vtroq; apte dicit ꝓpheta. Ignis sulphur ꝛ spũs ꝓcellarũ ꝛc. Cõfirmat̃: qꝛ in purgatozio est solus ignis: igit̃ ꝛ in inferno. Ad oppositũ ẽ Aug. xxj. de ciui. dei. c. x. Sebẽna que sta gnũ ignis ꝛ sulphuris dicta est: cozpozeꝰ ignis erit ꝛ cruciabit cozpora dãnatoꝝ. Idẽ Greg. iiij. dialo. parũ ante medium. Ignẽ gebẽne cozporeũ eẽ nõ ambigo. Ad istã qstionẽ dicendũ ꝙ sic. Rõ est: qꝛ ois pena q̃ cozpꝰ patit̃ ẽ pena cozporea: ꝫ cozpa dãnatoꝝ ibi patiẽtur post diẽ iudicij: qꝛ sicut bti gaudebũt in aia ꝛ gliabũtur in cozpe. Ita dãnati tristabũtur in aia ꝛ punient̃ in cozpe. Ad primũ argumentũ est opinio. b. Thome ꝙ ignis nõ aget in cozpa dãnatoꝝ materialit̃: sine imutatõe materiali: ꝫ tantũ spũalit̃ eo modo q̃ sensus imutatur: hoc em cõe est omni sensui ꝙ sensus est susceptiuus specierũ sine materia. Uñ sicut oculus patit̃ a colore ꝛ tñ oculus nõ colorat̃ nec alterat̃ ꝑ receptionẽ materialem coloris. Ita tactꝰ in dãnatis imutabit̃ spũaliter a calore: ꝛ tñ nõ recipiet calorẽ nec alterabit̃ ꝑ calorem. Uñ tenet ꝙ calor imꝑmet̃ sensui tactꝰ fm eẽ spũale: nõ materiale. Potissimũ qđ videt̃ ad istud mouere est de cessatiõe motꝰ celi. de q̃ argutũ fuit: cruciabũtur g̃ per formas receptas intẽsionaliter ab extrinseco nõ materialit̃. Sed ꝓtra illud arguit̃ qꝛ impossibile est rẽ existentẽ ꝑfecte ꝑuari, ꝓpria operatiõe: ꝫ ignis erit ibi realit̃ g̃ poterit calefacere. Similiter illa cozpa nõ erũt ipassibilia si sint sufficienter approximata. Preterea: ad pces Josue sol et luna stẽterũt. Josue. x. sed si alia cozpa celestia non stetissent, sil'r totꝰ ozdo cozpoꝝ celestiũ fuisset mutatus. Et tñ tũc ptz Josue pugnauit ꝛ in mundo vbiq; naturales actiões fuerũt. Preterea cozpa celestia nõ solũ agũt in ista inferiora ꝑ motũ ꝫ per formas suas sic ꝑ diuersos effectus naturales: g̃ dato ꝙ quiescerẽt: adhuc alia dispõem causarent in istis inferioribꝫ: ꝫ non talẽ alterationẽ gñationẽ rerũ ꝛ cozruptionẽ sicut mõ. Preterea iste articulus dãnatꝰ ẽ parisi⁹. Si celũ staret: ignis istupam nõ ageret. Preterea: esto ꝙ nulla actio naturalit̃ eẽ posset cessante motu celi: nõ iõ cogimur dicere q̃n ibi erit actio ꝛ passio supnaturaliꝛ in cozporibꝫ dãnatoꝝ. Manifestũ est em̃ ꝙ q̃si oia q̃ circa dãnatos ponim⁹: futura sunt supnaturaliꝛ a diuina virtute faciẽda: nec em̃ ignis ille infra terraꝫ imꝑpetuũ posset manere violẽter fm Arist. cũ nullum violentuꝫ sit perpetuũ: nec iterũ cozpa mixta cuiusmodi erũt cozpa hoim: possent eẽ fm naturã ꝑpetua cũ sint cõposita ex ꝓtrarijs: ꝛ multa talia facile ẽ ducere ad ꝓpositũ. Ideo dicũt alij ꝙ cozpa dãnatoꝝ nõ solũ spũaliter ꝫ etiã materialiꝛ imutabũtur ꝛ calefient. Et tũc ptz ad primũ argumentũ Ad scõm qđ est directe ꝓtra illud dicẽdũ ꝙ illđ argumentũ est ꝓtra vtrãq; viã: qꝛ excellens sensibile cozrũpit sensum sicut agẽs naturaliꝛ cozrũpit passum. Uñ ad argumentũ dicendũ ꝙ deꝰ volet igni coagere ad alterandũ: nõ cozrũpendũ qđ August. xxj. de ciui. dei videt̃ declarare ꝑ exẽpla: quõ q̃dã alia etiã cozruptibilia viuunt in igne. ꝛ. c. iiij. de Salamãdra: ꝫ fm Arist. li. õ. ꝓpietatibꝫ elemẽtorũ nullũ aial in igne posset viuere diu: certũ tñ est pilos eiꝰ ab igne nõ posse ꝙsumi. Uñ vtruꝫ opꝫ dicere ꝙ ignis cruciabit ꝛ tñ cozpꝰ imꝑpetuũ durabit: ꝫ q̃liter ẽ nobis ignotũ: qꝛ certuꝫ ẽ ꝙ illud opꝫ reducere ad miraculũ singulare. Ad tertium de fletu dicũt doctoꝛes ꝙ in fletu duo ꝙsiderãt̃: resolutio lachzymarũ ꝛ turbatio capit̃ ꝛ oculoꝝ fletꝰ. Quãtũ ad ꝑmũ nõ erit ibi fletꝰ ꝫ tantũ q̃tum ad scõm: sic argumẽtũ bñ deduxit. Ad q̃rtũ ðverme sil'r sentiũt ꝙ erit spũalis videlz remorsus cõscie ꝙ oriet̃r putrefactiõe pcti: metaphoꝛice loquẽdo ꝛ affliget. Ad q̃ntũ de tenebzis dicẽdũ ꝙ dispositio inferni erit talis q̃lis eẽ poterit: maxĩe ad afflictionẽ dãnatoꝝ: visio vero fm se ẽ delectabilis: sic ðz ꝫ. Metb. ꝑ accidẽs vero est tristabilis fm ꝙ aliq̃ nociuuꝫ visu apꝑhendit̃. Est g̃ ꝛ erit dispõ inferni talis ꝙ nihil ꝑspicue ibi videbit̃: sed sub quadam

vmbrositate vt illa videãtur que aĩe pñt ingerere afflictionẽ. Vñ simplr loquẽdo est magis tenebrosus q̃z lucidus: qr ibi nõ poterit eẽ ignis nisi feculẽtus z turbidus. Ad sertũ dicendũ q̃ non solũ per ignẽ puniẽt dãnati: sz sĩc dicit Basilius sup illud Vor dñi intercidẽtis flãmã. i. in vltima purgatione mundi fiet quedã sepatio in elementis puri ab impuro. Et q̃cq̃d est purũ z nobile remanet superius ad gloriã electo℞. q̃cquid est feculentũ z turbidũ descendet ad infernũ ad penã dãnato℞: vt sicut oĩs creatura dei erit electis materia gaudñ: ita dãnatis er oĩb⁹ creaturis fiat tormentũ. Et sic intelligũt nonulli pncipiũ pcedentis lectiõis. Pugnabit cũ illo orbis terrarũ ptra insensatos. Et illa varia mixtura multarũ fecum sulphur pót vocari. Quia vero pena purgatorij non est pncipalr ad affligendũ sz ad purgandũ: ió dicũt eam p solũ ignẽ fieri: nõ sic aũt in inferno cui⁹ pena est ad affligendũ z nullo modo ad purgandum.

Capitulum. VI. Lectio. LXXIII.

Elior est sapiẽtia q̃z

m vires: z vir prudẽs magʃ q̃z fortis. Finis sapie est hoiem reddere dignuz ad alios gubernandũ z regẽdũ. Et ió primo ostendit quõ hõ possit z debeat p donũ sapientie alios gubernare. Scõo quõ hõ possit sapiam ipetrare, ca. vij. In hoc ḡ capío. vj. spũsctũs intendit informare gubernatores reges: iudices: z plãtos z eos ad amorẽ sapie inuitare. Postq̃z a spũsancto oñsum est a pncipio libri vsq̃z huc: quõ p iusticiam z bonos mores potest hõ sapiam acq̃rere. Hic ꝓñr declarat quõ sapia acq̃sita possit hoiem pficere. Est tñ notandũ q̃ ista diuisio libri vel pcessus nõ est ita pcise facta: q̃n in vtraq̃z prte vtrũq̃z fiat. Nã in pcedentib⁹ aliq̃n dictũ est quõ sapia possit hoiem pficere. Et in sequẽtib⁹ docebit aliq̃n quõ hõ possit sapiam acq̃rere. Agit eñ alternatiz nũc de sapia acq̃renda: nũc de sapia exercenda: videlicet p totũ libũ. Quia vo finis z pfectio sapie ẽ facere hoiem habilẽ ad seipm z ad alios gubernãdũ virtuose. Jdeo de isto fine pncipalr intẽdit. Vñ itẽrio hui⁹ capli ẽ. ifformare reges pncipes iudices z plãtos: quõ tam se q̃z sibi sbiectos debeãt gubernare. Hoc aũt fit interscalariter z alternatim duplici via: videlz sapiam cõmendãdo: z ad sapiam inclinãdo. Vñ nñc cõmendat ei⁹ valorẽ: nũc inuitat
A ad ei⁹ amorẽ ꝓtinue p totũ capl'm. Cõmendãs ḡ sapiam in lectiõe ista: cõparat eã ad fortitudinem corporalẽ q̃ fuit pncipiũ pssumptiõis hũane ad alios regendũ z gubernandũ. Fortes eñ hoies z robusti pmo ceperũt p tyrãnides debiliores oppmere z eis ad ꝓpriã vtilitatẽ: non ad subiecto℞ comodũ dñari: sicut pz de Nemroth. Gen. x. De q̃ dr q̃ cepit esse robustus venator hoium corã dño. i. oppressor z extinctor amore dñandi. Jntantũ eñ inualuit illa opinio q̃ fortitudo corporalis videbat dignificare hoiem ad pncipatũ z etiã vsq̃z hodie a pluribus fatuis approbat. Quã opinionẽ elidendo q̃ falsum est: dicit q̃ ad regendũ z gubernandum melior est sapia q̃ vires ꝛc. Sapia inquã q̃ sursuz est que includit fidem: spem: z charitatẽ cũ oĩbus virtutib⁹ cardinalib⁹: qr nõ loquit de sapia stricte put est q̃dam virt⁹ intellectualis: pcise sicut in pncipio libri dictũ fuit. vñ Seneca. epla. vij. dat differentiã inter alias artes z sapiam: qr alie artes sũt sicut instrumẽta vite: sicut nauigatio edificatio vl plãtatio. Sapia aũt est ars vite. Jdẽ epla. lxxxvj. fm cõmunes quottatiões. Queris an estimẽ aliquẽ futuruz esse sapientẽ q̃ lras nescit. Sapia res tradit nõ ẏba: de diuinis humanis recogitat: qr de pteritis: de futuris: de caducis: de eternis. De ista sapia loquẽs Bern. in quibusdã sententijs ponit auctoritas. viij. li. flo℞. c. xxix. distinguit sapientiã triplicez. Sapiam cordis. Sapiam oris. z sapiam operis. Et quãlibet ponit in trib⁹ cõsistere. Sapia inquit cordis in penitudine pctõ℞ preterito℞ est. Jn ꝓmptu pñtiũ cõmodo℞. Jn desiderio futuro℞ premio℞. Jnueniſti plane sapiam si prioris vite petã defleas: si hui⁹ seculi desiderabilia parui pendas: si eternã beatitudinẽ toto desiderio ꝓcupiscas. Jnueniſti sapiam: si tibi ho℞ singula sapiunt ꝓut sunt. Hec q̃dem vt amara z omno fugienda. Jsta vero velut caduca z trãsitoria continenda. Illa vero vt pfecta bona tot⁹ desideri⁹ appetenda intimi animi quodã sapore dijudices et discernas: hec q̃tum ad sapiam cordis. De sapientia vero oris subdit. Sane in his trib⁹ verbis affluit sapia vel prudẽtia. Sit in ore ꝓfessio ꝓprie iniquitatis. Sit gr̃arũactio z vox laudis. Sit etiam sermo edificatiõis. De operis sapia dicit sic. Quam⁹ in opere triplicẽ sapie affluentiã. Jta q̃z puto ego q̃tum ad opus ptinet: illũ copiose sat⁹ affluere sapia: quicũq̃z ꝓtinenter patienter z obedienter cõuersat: vt videlz fidelis obedientia ꝓpriã mortificet voluntatẽ: humilis ꝓscia carnalẽ pariter z secularẽ amputet voluptatẽ. Hilaris patiẽtia: vtrã q̃z simlr carnalẽ z mũdialem viriliter sustineat aduersitatẽ. Hec bern. Et certe ista sapia melior ẽ q̃z vires. Exo. xxxv. Quisquis vestrũ est sapiẽs veniat z faciat qõ dñs iperauit. Est eñ sapia triplex mũdialis: bestialis: z spũalis. Primã habẽt ambitiosi z cupidi. Scõam voluptuosi z lubrici. Tertiã vero virtuosi z solidi. de ꝑma sapia. j. Cor. iij. Si q̃s videt sapiẽs stultus fiat vt sit sapiẽs. Sapientia eñ hui⁹ mũdi stultitia est apud deũ. De ista loquẽs. b. Greg⁹. r. moza. exponẽs illud Job. xij. Deridet iusti simplicitas: dicẽs. Hui⁹ mũdi sapientia est cor machinationib⁹ tegere: sensuz verbis velare: q̃ falsa sunt vera ostẽdere: z q̃ vera sunt falsa demõstrare. Hãc q̃ sciunt ceteros supbiẽdo despiciũt. Hanc q̃ nesciũt subiecti z timidi in alijs ipsam mirant. Hec sibi obsequẽtib⁹ pcipit honoris culmina q̃rere: adepta tpalis glie vanitate gaudere. Jrrogata ab alijs mala multiplic⁹ reddere cũ vires supperũt: nullis resistẽtib⁹ cedere: cũ viribus possibilitas deest: q̃cq̃d p malitiã erplere non valet: hec pacifica volũtate simlare. hec Greg. Secũda sapia ẽ bestialis ó q̃ dr ad Rom. viij. Sapia carnis inimica est deo. Legi eñ dei nõ ẽ subiecta Hãc sequũt voluptuosi q̃ totã suã sollitudinẽ circa carnis delitias ꝓcurandas apponũt. Tertia

Quarta Sapia

B

sapia est spūalis. ad Col'.j. Impleamini agnitiõe volũtatis dei in oi sapia ⁊ intellectu spūali. ⁊ Jac. iij. Que de sursum est sapia primũ quidẽ pudica ẽ. deinde pacifica. Per primã excludit sapiaz bestialem. Per scdam mũdialẽ que nũq̃z est pacifica: sed semp in turbatiõe ⁊ bello. Hec g̃ sapia spūalis sapientia sctõ ꝓ est de q̃ Greg. vbi sup̃. Justo ꝓ sapia est: nihil p ostẽtationẽ fingere: sensum vbis aprire: vera vt sunt diligere: falsa deuitare: bõa g̃tis exhibere: mala libenti⁹ tolerare q̃z facere: nullã iniurie vltionẽ querere: p veritate ꝓtumeliã lucrũ putare: hec iusto ꝓ simplicitas deridet ⁊ a mũdi sapientib⁹ fatuitas reputat. Quid em̃ mũdo stulti⁹ q̃z amissa nõ q̃rere: possessa rapientib⁹ relaxare: nullã p accept̃ iniurijs penã reddere: imo adiunctis alijs bonis patientiã p̃bere. hec Greg. Hec inq̃z sapientia melior est q̃z vires ⁊ vir prudens magis q̃z fortis. Prudentia ⁊ sapia in ꝓposito accipiũtur p eodem. Prouerb. xv. Vir prudẽs diriget gressus suos. Sed q̃liter prudẽs hoc faciat bñ docet Sene. de copia vbo ꝓ. Si inquit prudẽs es animus tuus trib⁹ tpibus dispensẽt. Pñtia ordinat futura p̃uidet: ⁊ pterita recordare. Nã q̃ nil ō pterit̃ cogitat vitaz pdit. Qui nihil de futuro p̃meditat̃ in oĩa caut⁹ incedit. Sed q̃lis ista prudẽtia esse debet docet in eodẽ libro Señ. q nõ debet eẽ nimis sicut aliq̃ desiderãt prudẽtes videri: ⁊ sunt astuti. Prudẽtia inq̃t imoderata callidũ facit inimicũ attentũ: sp aliq̃d timentem aliq̃d requirentẽ astucia plenũ versipellẽ: simplicitatis inimicũ: cõmentatorẽ culparũ ⁊ vt postremo a cũctis vno noie malus hõ vocet̃. Prudẽtia pfecta nec obtusuz bz in se aliquid nec versutũ. hec Sene. Ubi plane ptz q cuz prudẽtia dz adiũgi simplicitas iuxta doctrinã saluatoris. Math. x. Estote prudẽtes sicut serpẽtes ⁊ simplices sicut colũbe. Ubi notandũ q tripler est prudẽtia serpẽtis in bono quã nos cõuenit imitari. Prima est fm̃ Hiero. q totuz corp⁹ p salute capitis exponit q̃ caput inuoluit. Isto mõ nos pro capite nostro xpo nos ⁊ nra exponere debem⁹: ⁊ p pter honorẽ dei iniurias sustinere taz in corpor⁹ q̃z in reb⁹. Scõa prudẽtia serpẽtis est q obturat aures suas ne audiat incãtantes. Querũt em̃ incantatores venena q̃ in capitib⁹ serpentuz sunt ad medicamẽta inde ꝓficiẽda. Serpẽs hoc p̃sentiens caput suũ inter spiras corpis inoluũ abscondit: ⁊ vnã aurẽ applicat ad petrã: ⁊ aliã cum cauda obturat. Sic nos moral'r facere cõuenit. Incãtatores sunt mali hoies ⁊ corrupti allicientes nos sub specie amicitie ad vitia mũdi vel carnis malis suggestionib⁹ ⁊ exẽplis puersis. Nos g̃ q̃n tales icantãt superiorẽ partẽ rõnis tãq̃z vnã aurẽ xpo petre coniũgamus. j. Cor. x. Et inferiorẽ obturem⁹ cauda id est cogitatiõe finis nri q̃si cauda corpis vite nre ne illi q̃ blande ⁊ leniter voluptates nob̃ suggerũt ad ꝓsensum ptrabãt. Tertia prudẽtia est q pellẽ veterem deponit. Q̃n em̃ senescat ⁊ squamis ⁊ puredine corp⁹ suũ gnari sentit: trãsit p angustũ foramẽ alicui⁹ petre: vbi pellẽ veterẽ oĩno relinquat ⁊ sic renouat̃ ⁊ sanat̃. Petra sicut ꝑus xps est. Foramina multa: sunt illi⁹ plurima vulnera. Eum g̃ veterem pellẽ. i. nostrã cõuersationẽ corruptã ⁊ abhominabilẽ deponere volum⁹ deuota cõtemplatiõe ⁊ recordatiõe passionis xpi p q̃ista foramia trãseam⁹. Exo. xxxiij. Ponãte in foramie petre ⁊ pte/gãte dextera mea. ⁊ Can. ij. Veni colũba mea in foraminib⁹ petre. Et bñ dicit. Estote prudẽtes sic serpẽtes. Non dicit. Estote pungẽtes vel venenũ emittẽtes: ⁊ estote prudẽtes tantũ. Nõ em̃ ẽ creatura ita mala aut pessima q̃n i aliq̃ instruat hoiem ad bñ viuẽdũ. Eph. iij. Deponite vos fm̃ p̃stinaz cõuersationẽ veterẽ hoiem q corrũpit̃ fm̃ desideria erroris. Duo tñ req̃rũtur ad hoc q serpẽs in foramine pellẽ deponat. Foraminis angustia siue sbtilitas: si em̃ lautũ eẽt: sine difficultate trãsiret: ⁊ pellẽ veterẽ secũ portaret. Scõo requirit̃ stabilitas. Nisi em̃ eẽt stabile: foramẽ pori⁹ secũ ferret q̃z pellem ibi relinq̃ret. Isto mõ si velim⁹ pellẽ veter̃ cõuersatiõis deponere oportet artã ⁊ angustã viã pnie ptransire. Et hoc nõ quõcũq̃z sed in stabili p posito vitã nostrã in meli⁹ cõmutando. Nihil em̃ magis est ꝓtrariũ prudẽtie q̃z instabilis mutabilitas. vñ Sene. Si prudentiã amplecter̃ vbiq̃z idẽ eris: ⁊ put rerũ ac varietas tpis exigit: ita a te actionẽ edes tpi. ne te in aliq̃ mutes sz̃ pori⁹ aptes ⁊c.

Lectio. LXXIIII.

Vdite ergo reges ⁊

a intelligite. Discite iudices finium terre. Cũ finis et pfectio sapie sit hoiem dirigere ad seip̃m ⁊ alios virtuose regendũ: ⁊ hoc maxime ad reges iudices ⁊ ꝓlatos ptineat: ⁊ iam declaratũ sit q̃ sine sapientia nõ possunt esse iusti: nec sine iustitia sapiẽtes. Cõcludit hic spũssctus ex oĩbus p̃cedentib⁹ istam psuasionẽ. Audite ergo reges ⁊c. quasi diceret. Vos estis qui sapientiam ⁊ iusticiam subiectis vestris administrare tenemini. Sapientia vero sine disciplina haberi non potest ergo Audite reges ⁊ p̃cipes ⁊ intelligite. in ps. Et nunc reges intelligite erudimini qui iudicatis terram. Persuadet ergo spiritussanct⁹ in hoc textu quattuor: scz̃ humilitatẽ addiscendi. Audite reges. Subtilitatẽ aduertẽdi. Intelligite. Auiditatem inquirendi. Discite. Seueritatem exequendi Judices finiũ terre. Dicit ergo sic fr̃aliter ordinãdo sentẽtiã. O reges. i. quicũq̃z prelati: audite aure corporis: q̃ Eccli. vj. Si dilexeris audire: sapiens eris. Et hoc est tibi rectori satis vtile: cũ sis rex: q̃ Eccli. x. Rex insipiens perdet pplm̃ suũ: propter q̃ ō signãter Salomon cũ rex constitueretur a dño petijt. ij. Paral'. j. Da mihi dñe sapiam ⁊ intelligentiã vt egrediar coraz̃ pplo tuo ⁊ ingrediar. Sed q̃ nõ sufficit aure percipere: nisi ꝓpiat̃ ⁊ mẽte. ideo subdit. Intelligite: q̃ Prouer. j. Audiens sapiens sapientior erit: ⁊ intelligens gubernacula possidebit. Et iterũ. vos iudices finiũ terre. i. vos iudices generales: quia quãto maior est vestra iurisditio: tanto maior requiritur in vobis iusticie dilectio. Esa. j. Discite bñfacere: quia hoc sufficit.

Primo ergo in hac littera regibus persuadetur humilitas addiscendi. vnde dicit. Audite ergo reges. Luz em̃ nulla virtus nobis innascatur negz

moralis.ij. Et bi.neq; itellectualis.iij. de ania eo q; ania est sicut tabula nuda vel rasa.ꝛc. Reges vero sume virtutib; indigeant:ꝛ itez Audit⁹ sit sensus multū disciplinabilis. Juxta illud Altius immutāt animū demissa per aures. Ergo audite reges. Judic̄.v. Audite reges:auribꝫ pcipite prin cipes. Omnē em̄ regē decet sume deū colere ꝛ legē dei scire. vnde Deuc̄.xvij.lex mosaica p̄cipit sic. Postq; sederit rex in solio regni sui:describat sibi Deuteronomiū legis hui⁹ in volumine accipiens exēplar a sacerdotib; leuitice trib;:et habeat secū: legetq; illud oīmib; diebꝫ vite sue:vt discat timere dn̄m deū suū ꝛ custodire ẏba ꝛcerimonias q̄ in lege eius p̄cepta sūt. Et ideo in coronatōe regis p̄miss; bñdictio vel cōsecratō sup eū fiat:ista tria iuramen ta faciet sub hac forma. In xp̄i nomīe p̄mitto bec tria populo xp̄iano mihi subdito. In primis me precepturū ꝛ opē p viribꝫ impensurū: vt eccl'ia dī et omnis pl'us xp̄ian⁹ verā pacē nostro arbitrio in oīi tpe cōseruet. Aliud vt rapacitates ꝛ oīes iniq̄tates oīb; gradib; interdicā. Tertiū vt in oī bus iudicijs eq̄tatē ꝛ misericordiā p̄cipiā:vt mihi et vobis indulgeat misericordiā suā clemens ꝛ mi sericors deus Ecce q̄z secura ꝓscientia potest talis viuere qui habet sub se quasi infinū pl'm regere: cū bec tria seruare in rebelli gente ꝛ falsa sit sūmū difficile:non em̄ ad ludū nec ad bonorē tantū:nec ad ociū:sed ad piculū sollicitudinē ꝛ sūmū negociū
B est vocatus. Postq; aūt rex predicta iurauerit dictis sup eū quibusdā orōnib;:tunc metropolita nus inunget ei man⁹ de oleo sanctificato ꝛ postea pectus ꝛ scapulas compagesq; bracbioꝝ. Et tādē de oleo eodē fiet crux sup caput ei⁹:postea de cris mate cū orōnib;:postea ab epis accipiet ensē:et cū ense totū regnū sibi fidelit̄ ad regendū sciat esse cō mendatū:dicēte Metropolitano (si tn̄ solēnitatē faciat)accipe gladiū p manus episcopoꝝ:licet idig nis vice tn̄ ꝛauctoritate apl'oꝝ ꝓsecrat̄:tibi regali impositū nr̄e bñdictōis officio in defensionem sancte dī eccl'ie diuinit⁹ ordinatū. Et esto memor de quo ps̄. p̄phetauit dicēs: Accingere gladio tuo sup femur tuū potētissime: vt p eundē vim eq̄tatis exerceas:molē iniq̄tat̄ potenc̄ destruas:ꝛ sanctā dei eccl'iam eiusq; fideles p̄pugnādo p̄tegas:nec minus sub fide falsos:q̄z christiani nois hostes ex cercris ꝛ destruas:viduas ꝛ pupillos clemēc̄ ad iuues ꝛ defendas:desolata restaures ꝛ restaurata conserues:vlciscaris iniusta:cōfirmes bn̄ dispo sita. Quaten⁹ hec agendo ẏtutū triūphator glo riosus:iusticieq; cultor egregi⁹ cū mūdi saluatore cuius typum geris: sine fine merearis regnare. Cum accinctus fuerit ense accipiet armillas a me tropolitano cū hac p̄uia orōne. Accipe armillas sinceritatis ꝛ sapiētie diuineq; triūphatōis iudiciū quib; intelligas oīs opatōes tuas cōtra hostes visibiles posse esse munitas. Deīde accipiet palliū et postea coronabit̄:post illa accipiet anulū:deīde sceptrū ꝛ vltimo virgā. Coronatus ergo:episco pos osculet̄ a quib; choro canente: Te deū lauda mus:ad soliū regale ducit̄. Metropolitano dicē te: Sta ꝛ retine āmodo locū quē hucusq; paterna succession̄e tenuisti hereditario iure tibi delegatū per auctoritatē dei oīpotent̄ ꝛ p̄sentē traditio nem nostrā atq; omniū episcopoꝝ ceteroꝝq; dei seruoꝝ. Et quanto clerū sacris altarib; propi ꝙo rem p̄spicis:tanto ei potiorē in locis ꝓgruis ho norē impendere memineris. q̄ten⁹ meditator dei et hominū te mediatorē cleri ꝛ plebis ni hoc regni solio cōfirmet:ꝛ in regno eterno faciat regnare ie sus christus dn̄s noster rex regū ꝛ dn̄s dn̄antium Letanie ꝛ alie multe orōnes dicunt̄ sup eū:q̄ om nes eū declarāt debere esse cultorē iusticie ꝛ fidei zelatorē:que sine doctrina sapientū exeq̄ nō potest Et ideo eis signanter dicit̄ sub figura. Montes israel audite verbū dn̄i. Nō solū autē isti in sacra scriptura reges dicūt̄:sed etiā clerici qui se ꝛ alios bene regūt. Sicut habet̄.xcij.q.j. Duo sunt gene ra. Et ad hos dici pōt. Audite reges. Et.j. Petri ij. Uos estis gen⁹ electū:regale sacerdotiū:gens sancta:populus acq̄sitionis. Sed caueant ne de eis verificet̄ qđ dicit Hilber. de Tornaco:in quo dam sermone. Uos estis inq̄t gen⁹ deiectū seruile sacerdotiū: gens p̄phana: populus perditionis. qđ absit. Secundo p̄suadet sp̄ūssanct⁹ regib⁹ et p̄latis nō solū humilitatē addiscendi:sed etiam subtilitatem aduertendi. Un̄ dic̄ ꝛ intelligite ps̄. Intelligite insipientes in populo:ꝛ stulti aliq̄n sa pite. Intelligere est q̄si int⁹ legere:hoc ē pondera re ꝛ recordari ac memoriter retinere:quia legere ꝛ nō intelligere est negligere. Sed grauiter cōqueritur ps̄. Dn̄s de celo p̄spexit sup filios hoīm:vt videat si est intelligens aut requrens deum. Et se quitur. Omnes declinauerūt simul inutiles fa cti sunt ꝛc̄. Tertio suadet sp̄ūssanctus rectoribꝫ ꝛ gubernatoribꝫ:ac iudicib; alioꝝ auiditatem in quirendi:cū dicit. Discite. Prouerb̄.vj. Uade ad formicā o piger ꝛ cōsidera vias eius ꝛ disce sapien tiam. Et idem petiuit ps̄. Da mihi intellectū vt discam mandata tua. Et iterū Matth̄.xj. Disci te a me quia mitis sum ꝛ humilis corde:ꝛ inuenie tis requiē animabus vestris. Quantā auiditatē inquirendi habuerūt p̄incipes antiquitus circa sapientiā:patet specialiter de alexandro magno:q̄ per patrem suum philippū regem macedonie disci plinis Aristotelis traditus. Cui aristoteli philip pus mor alexandro nato hanc epistolā destinauit sicut narrat Aulus gelius lib̄.viij.noctiū actica ꝝ Et habet̄ in forma vt sequit̄. ¶ Philippus Ari stoteli salutē dicit. Filiū mihi genitū scito. Quod equidē dīs habeo referre gratiā:nō tam proinde quia natus est:q̄z pro eo q; eū nasci contigit tem porib⁹ vite tue. Spero em̄ fore vt educatus:eru ditusq; a te dignus exist̄at ꝛ nobis:ꝛ istarū rerum successione. Uult ergo dicere q; per doctrinā ari stotelis ꝛ educationē speranit filiū suū fieri dignū filiatione regis:ꝛ regia successione in regno. De studio vero alexandri magni:scribit alexāder neq; libro suo de naturis rerū sic alexandrū aristotelis discipulum fuisse macedonē certū est. Cuius cau sa logicam elaborauit:tam sedulus autē naturā rum indagator extitit macedo: vt in vase vitreo in mare missus naturas et consuetudines piscium

deprehendit. Gallum em̄ secū habuit: vt super diluculo certificaret per gallicantū. Et in vase dicto didicit quomodo insidie clamdestine preparande sunt super hostes in re militari: dum exercitus piscium cōtra alios insurgere conspexit. Ordinauit etiā sicut narrat Plinius aliquot milia hominū qui in tota asia z grecia vacarent armentis: aluearibus: piscinis: viuarijs: ne q̄d vsq̄quaq; gentiū ignorarent. Quicq̄d veroilli experiebant. Aristoteli summo viro sine mora innotuit. Quod aristoteles pcunctando quinquaginta fere volumina illa p̄clara de animalib⁹ condidit. Hec Plinius: licet apud nos nō nisi decem z nouē habeant. Patet ergo istius auiditas addiscendi. Nos autē nō mouemur ea dē tanta curiositate scrutari: sed a simili ea que ad dei cultū z bonos mores pertinent solūmodo studio consimili pscrutari. Augustinus xix. de ciui. dei. ca. vj. Ignorantia iudicis vel principis plerū q̄ est calamitas populi innocentis. Et Baruch. iij. Disce o princeps vbi sit sapientia: vbi prudentia: vbi sit intellectus z virtus: vt scias simul vbi sit longiturnitas vite z virtus: vbi sit lumen oculoꝝ z pax. Ultimo persuadet gubernatoribus alioꝝ seueritatē exequendi illud q̄ iustū est cū dicit: Judices finiū terre. Moraliter. Mali dicunt fines terre: z in illos debēt iudices seueritatē exercere. Unde de iudice dicit ad Roma. xiij. Dei em̄ minister est in vindictā: vinden in irā ei qui malum agit. Deutero. xvj. Judices z magistros constitues in omnib⁹ portis tuis: vt iudicēt populū tuum iusto iudicio nec in alteram partem declinent. Nō accipias personā nec munera: quia munera excecant oculos iudicū et mutant verba iustoꝝ. Qua in re notandū est ne ad proferendam sententiā vnq̄q̄ p̄cipites esse debeamus: ne temere indiscussa iudicem⁹: ne quelibet mala audita nos moueāt: ne passim dicta sine p̄batione credam⁹.

Lectio. LXXV.

Rebete aures vos q̄

p continetis multitudinē z placetis vobis in turbis nationū: quoniā data est a domino potestas vobis: et virtus ab altissimo: qui interrogabit opera vestra z cogitationes scrutabitur. Postq̄ spūssanctus inuitauit ad amorem sapientie reges iudices z p̄latos generaliter. Hic dirigit inuitationē suam specialem ad reges atq̄ iudices malos specialiter. Unde postq̄ inuitauit per amicabilem informationē. Hic inuitat p rationabilē cōminationē. Et circa hoc duo facit Nam primo p̄hibetat eis penā. Secūdo reprobat eoꝝ culpam. Secunda pars ibi. Quoniā cū essectis ministri regni. Et circa primū tria tangit cōtra iudices z iniustos rectores. Primo status eorum celsitudinē. Secundo actus eoꝝ ingratitudinem. Tertio pene eorum certitudinē. Secūda pars ibi. Quoniā data est vobis potestas a deo. A Tertia pars ibi. Qui interrogabit. Dicit ergo primo sic. Prebete aures: scz ad discendam sapientiam z mores bonos. Prouer. v. Fili mi attende sapientiā meā: prudentie mee inclina aurem tuā.

Uos qui cōtinetis multitudinē. Non dicit vos q̄ regitis multitudinē nec docetis sed cōtineris: q̄si dicat. Uos qui dom̄m queritis: nō fructū in subditis vestris: contra quales loquit apl's. j. Petri. v. Nō vt dñantes in clero: sed forma facti gregis ex animo. Prebete inq̄ aures: non vnā tantūmodo sed duas: scz cordis z corporis. Luc. viij. Qui habet aures audiendi audiat. Prebete ergo aures: nō accōmodate: non vendite. Aures em̄ sapientie accōmodant: qui tantū ad horā doctrine vacant. Cōtra quales. j. Timo. iiij. Attende tibi z doctrine. Et parū ante. Hec meditare: in his esto. Unde Seneca epl'a. lxxxiij. Non cum vacaueris philosophandū est oīa alia negligēda sunt vt huic assideamus. Cū nullū tēpus satis magnū sit. Et si a puericia vsq̄ ad humani cui terminos vita p̄ducatur nō multū refert: vtrū dimittas philosophiā an intermittas. Et ideo p̄bete aures vestras: nō accōmodate vel vendite. Aures suas vendūt q̄ discūt p̄pter vanā gloriā. Uendūt em̄ iudices aures receptores munerū qui nihil audiūt de causis pauperū donec munus aduenerit. Michee. iij. Principes ei⁹ muneribus iudicabant. Prebete ergo aures vos qui cōtinetis multitudinē: z placetis vobis nō deo. Quia sm̄ Aug⁹. super p̄s. Ad te leuauī. Quia sibi placet deo displicet. In turbis nationum: id est multitudine subditoꝝ z auditoꝝ: z nō in bonitate eoꝝ q̄ est cōtra doctrinā sapientis Eccī. xvj. Non iocūderis in filijs impijs si multiplicent. Non sic sibi placuit. Johānes Canonica sua tertia qui dixit. Maiorem horum non habeo gratiā: q̄z vt audiā filios meos in veritate ambulantes. Sic ergo exprimit status eoꝝ celsitudinē.

Consequēter subiūgit actus eoꝝ in gratitudinē z dicit sic. Quoniā data est a deo potestas vob⁹ z̄. Illa est magna ingratitudo q̄n bō de beneficijs a deo receptis deū impugnat. Unde tales (cū ideo receperint potestatē vt subditos gubernent ad honorem dei) ipsos expoliant: z in ipsis deū honorāt Data est inquit vobis potestas nō vendita: quasi diceret. Gratis accepistis: gratis date. Matth. x. Et hoc a dño: quia Job. xix. Non haberes in me potestatē nisi tibi datū esset desuper. Et virtus scz coercendi malos z puniendi reos. Qui interrogabit opera vestra. Ecce subiungit pene eoꝝ certitudinē in iudicio generali: quādo deus nō interrogabit hominē tantū: sed opera que testificabuntur contra hominē. Job. v. Opera que ego facio testimoniū perhibent de me. Et non solū opera: imo z cogitationes scrutabitur. Sapiētie. j. In cogitationibus impij interrogatio erit. Prebete inquit aures. Tria christus exigit vt ei p̄rebeamus cor/manus/z aures. Cor ad diligendū. Prouer. xxiij. Prebe fili mi cor tuū mihi. Manus ad testimoniū perhibendū. Eccī. xlvj. dicit de samuele. Testimoniū perhibuit in conspectu dei et christi. Aures ad audiendum: vt hic: et Job. vj. Prebete aures et videte. Sed est modo d⁹ modernis no B bilibus: sicut de albane narrat Aristoteles. ij. de animalib⁹. ca. ij. Est em̄ animal magnitudīe cerui. tamen contra consuetudinē omniū animaliū ha-

bens fel in aure simile felli bois et amarū valde Unde est aīal magne ire z magne ferocitat'. Sic multi potētes z magni cū tanguñ verbo dei: vl' cum genralit' cōtra pctā predicat': in quib' cum sereos sentiūt statim amaricāt' z turbant'. Habent em̄ fel in aure cordis: q̄ vnicuiq; dici potest illō Act'. viij. Nō est tibi ps neq; sors in sermone isto in felle em̄ amaritudis z obligatōe iniq̄tat' video te esse. Notandū q licet platus sit malus z subditus bonus z sanct': q̄ diu tñ prelatus tolerat' ab eccl'ia: maiorē debet hz̄e honorē z reuerentiam q̄ subdit' ꝓpter tres rōnes. Prio quia plat' gerit vicē dei. Unde deus in ipo specialit' honorat': et b̄ sp debet animare subditū ad honorē sui plati

Scōo q2 ex psona publica. Un̄ in ipo honorat' respublica z bonitas eccl'ie q̄ maior est q̄ bonitas singularis psone. Et ideo cōsueuerūt plati psonaliter dicere illud qō in fine hore ꝓ dicit' ꝓ defūctis quia verbū z orō plati est quasi oratio multitudis Et ideo videt' melior ceteris paribz q̄ oro singnlaris psone Tertio q2 platio se habet ad virtutē: sicut causa efficiēs in alijs virtuosis. Un̄ ipa pretatio honorabilis est: etiā in psona indigna. Dicit em̄ phs. ix. ethico ꝓ. Dignius est in alijs causā virtutis existere: q̄ in se tantū virtuosū esse.

Lectio LXXVI.

Doniā cū essetis mi

q nistri regni illi⁹ nō recte iudicast': neq; custodistis legem iusticie: neq; scōm voluntatē dei ambulastis. Intentio Salomois in hac pte est refellere et arguere puersos iudices et iniquos plates. Postq̄ spūssanctus declarauit malorū iudiciū z futurā penā. Hic accusat et ꝓpalat future pene causā: z circa hoc sic procedit. Primo ostendit q̄ mali iudices dñi z plati sūt veraciter iusticie debitores. Scōo ostendit in quib' sunt iusticie transgressores. Scōa ps ibi Nō rectē

B iudicastis. Primū declarat sic. Dis minister obligat' ad ministeriū ꝓ quo facit pactū cū domino suo. Sed omis iudex platus z supior facit pactū cū deo vt sit minister regni hoc est gubernationis eccl'ie sub deo: ergo dis talis obligat' ad h̄ ministeriū. j. Lo ꝓ. xij. Diuisiones ministratōnū sūt: h̄ est diuerse psone in eccl'ia ad diuersa ministeria obligant': idē autē dñs. Et istā obligationē eis imperat: cū dicit. Quoniā cū esset' ministri regni illi⁹ ex q̄ manifeste ꝯcludit': q̄ fuerūt iusticie debitores Omis em̄ rex z quicūq; est sub eo/ est iusticie debitor/ z omes sūt ministri regni dei. i. eccl'ie. j. Lo ꝓ. iij. Sic nos existimet hō vt xpi ministros: z dispēsatores mysteriorū dei: z p cōsequēs oēs ministri regni dei sūt: z debitores iusticie qō est ꝓpositum.

Scōo ostēdit q̄ sūt trāsgressores iusticie: z hoc ꝓpter tria. Prio quia male iudicauerū reos. Secundo quia iuste spoliauerūt iustos. Tertio quia male regulauerūt seipos. Quantū ad p̄mū dicit. Nō recte iudicastis: Quantū ad scōm dicit. Neq; custodist' legē iusticie. Quātū ad tertiū dic̄. Neq; scōm voluntatē dei ambulastis. Dicit ergo eis primo sic. Nō recte iudicastis: hoc aūt fit q̄drupl'r sicut docet beat⁹ Greg⁹. in omel'. z habet' in Lañ xj. q. iij. q̄tuor. Quatuor modis hūanū iudiciū puertit': scz timiditate/ cupiditate/ offensione/ z affectione: hec est sententia: sed ista sūt verba. Quatuor inq̄t Gregor⁹ modis iudiciū boīm puertit' Timore: dū metu potestat' alicui⁹ veritatē loquit' timescim⁹. Cupiditate: dū p̄mio ius alicui⁹ corrūpim⁹. Odio: dū contra quēlibz aduersariū molimur. Amore dū amico vl' ꝓpinquo cōtendimus prestare auxiliū. hec Gregori⁹. Judicāt etiā non recte quidam ꝓpter psonarū acceptōez: quidā ꝓpt' puersā intentōez: quidā ꝓpter debiti ordinis pretermissionē: quidā ꝓpter psonarū acceptionē. Lōtra quos. Deu. j. Ita puū audietis vt magnū: nec accipietis cuiusq̄ psonā: quia dei iudiciū est Utinā legē istā omnes iudices attēderent: q̄m dei iudicium faciūt. Unde illud facere deberēt q̄ deū velle facere si ibi esset credūt. alij nō recte iudicāt ꝓpter puersā intentionē: intendūt em̄ quidā remūeratōez temporalem vel in fama vel in pecunia: contra q̄s loquit' beat⁹ Gregori⁹: z habet' in Lañ. xj. q. iij. Qui recte. Qui recte inq̄t iudicat: z p̄miū remūeratōis expectat: fraudē in deū ꝓpetrat q2 iusticiā quā grat' impartiri debuit: acceptōe pecunie vēdidit. Bonis male vtunt' qui p tpali lucro iuste iudicāt. Tales quippe ad veritatē nō iusticie defēsio sed amor precij ꝓuocat: quib' si spes nūmi subtrahit': cōfestim a iusticie defensione discedūt. hec Grego. Si ita est q̄ iudex ꝓpter munera iusticiā faciens dānat': quid fiet de illo iudice qui ꝓpter munera iniusticiā iudicabit. Tertio sūt q̄dā qui non recte iudicāt ꝓpter ordinis debiti pretermissionē. Debemus em̄ q̄cūq; sum⁹ in supiori gradu positi primo iudicare nosipos z postea alios: ꝯsiderātes nos esse bomies z nō deos aut dños. j. Lo ꝓ. xj. Si nosmetipos iudicaremus non vtiq; iudicaremur Qualis ꝓ aūt debaet esse q̄ debet alios iudi L care: bene z lucide declarat Ambro. sup ps̄. Beati imaculati. Et habet' in Lañ. iij. q. vij. Judicet. Judicet inq̄t ille de alteri⁹ errore q̄ nō habet qō in seipso cōdemnet Judicet ille q̄ nō agit eadē q̄ alio putauerit puniēda: ne cū de alio iudicat in se ferat sententiā: z iudicet ille qui ad p̄nūciandum nullo odio/ nulla offensione/ nulla leuitate ducat'. Et post pauca Bon⁹ iudex nihil ex arbitrio suo facit nec ex domestice volūtat' ꝓpietate sed iuxta leges et iura p̄nunciat. Si q̄s scitis z statutis iuris obtemperat: nō indulget ꝓprie voluntati: nihil patū nihil p̄meditatū de domo defert: sed sic audit ita iudicat: z sic se habz natura discernit: obsequit' legib' nō aduersat': examīat cause merita nō mutat Hec ibi. Sequit'. Neq; custodistis legem iusticie Ubi eos ostēdit fuisse iusticie transgressores quia iniuste spoliauerūt iustos. Judex qui male iudicat frequenter iustum a bonis suis spoliat: z sicut dicunt doctores ꝯcorditer. Siue tulerit iniquā sententiā ex certa malicia: siue ex iuris ignorantia tenetur ad restitutōez: z ad totū interesse pti lese: nisi possit inducere illū p quo iudicauit iniuste ad satisfaciendū pti lese. Et idem illud intelligit' de iudice ordinario vel delegato/ vel sponte se ingerente.

B q̄tuor modis ꝫ
vsm humā ꝫ

vel acceptante gratis delegationē suam. Si vero aliquis ignar⁹ foret cōpulsus ad iudicandū ꝛ peteret consilium a iurisperitis ꝛ apponeret diligentiam quā posset ad bene iudicandū: talis licet ferret iniquā sententiā nō tenet ad restitutionē. Sed si fuerit negligēs in petendo consiliū a iurisperitis cū eos posset habuisse: tenetur ad restitutionem.

D Aliud est hic notandū: ꝙ sicut ōz extra de sententia ꝛ re iudicata: in nouellis Innocētij. Cū eterni Si iudex ecclesiastic⁹ ordinarius vel delegat⁹ contra conscientiā ꝛ iusticiā in grauamē partis in iudicio alterius quicq̄ fecerit ꝓ gratiā vel ꝓ sortes: ab executione officij ꝑ annū nouerit se suspensum: ad estimationē litis parti quā leserit nihilominus condēnandus. Et si durante suspēsione ingerit se diuinis: irregularis est ꝛ cū eo solus papa dispensat. Hec ibi. Et ideo illi qui cū iudicib⁹ tractāt vel cōsiliando/ vel supplicando/ vel informādo/ bene sibi cauere debēt/ ne sint causa quare iudex a veritate declinet: vel ꝓpter eoꝝ consiliū/ vel p̄ces/ vel suggestiones: quia alias grauiter peccant: ꝛ ad restitutionē parti lese faciendā tenent. Et ideo quid sit a iudice rogandū docet Tullius. iij. de officijs ca. rj. Preclarū a maioribus accepim⁹ morē rogandi iudicē: si eū morē tenerem⁹ quē salua fide facere posset. Nā si omnia faciēda sunt q̄ amici volūt: nō amicitie tales sed cōiurationes putāde sunt. Ad hoc autē ꝙ iudex legē iusticie teneat ista tria custodiat: scz exquisitā cause discussionē: facilis credulitatis exclusionē: ꝛ deliberatā sentētie prolationē.

¶ De primo ꝛ secūdo Job. xxix. Causam quā nesciebā diligentissime inuestigabā. Super qō dicit Gregorius. xix. moral. ca. xvj. Maiora crimina tarde credenda sunt cū audiunt: ꝛ sunt citius punienda cū veraciter cognoscunt. Facilitas em̄ credulitatis puersuz facit dare iudiciū: sicut patet de putiphare p̄ncipe militū pharaonis. Ben. xxxix. q̄ nimis credulus verbis cōiugis innocentē ioseph carceri mācipauit. De forma discutiēdi causas in iudicio exemplū habemus de dño deo nostro: qui tñ oīa nouit vt deus. Ben. xviij. Clamor inquit dñs sodomoꝝ ꝛ gomorreoꝝ multiplicat⁹ ē ꝛ peccatū eoꝝ aggrauatū est nimis: descendā ꝛ videbo vtrū clamorē q̄ venit ad me opere cōpleuerint: an nō est ita vt sciam. Qō exponēs magister in historia scholastica dicit sic. Hoc exemplū xp̄s ihesus reliquit nobis: q̄si diceret. Mala boīm nō ante credatis q̄z probetis. Inde est ꝙ iudex crimē sibi soli notū punire nō potest. Hec ille. Secūdo habem⁹ iteratū exēplū ad idē. Joh. viij. Quā diligēter xp̄s discussit causam mulieris quā scribe ꝛ pharisei de adulterio accusabāt. Primo em̄ inclinās se deorsum digito scribebat in terra. Et rursum erigēs se dixit eis. Quis vestrū sine peccato est ꝛc̄. Et iterꝝ scribebat in terra. Ecce q̄z moros⁹ fuit anteq̄z voluit sentētiare ꝛ q̄z diligēter cām mulieris discutit. Quid aūt scribebat: ex sacra scptura expssū nō est dicunt quidā ꝙ illud idem scripsit qō eis respondit. Quis sine peccato est vestrū ꝛc̄. Glosa dicit ꝙ scribebat peccata coꝝ vt quilibet legeret sua. Dicit Ambros⁹: ꝛ est ibi in glosa interlineari. ꝙ non scripsit nisi illud propheticum. Terra terra absorbe bos viros abdicatos. Hieronym⁹ in quadam epistola ad Hireneū videt velle ꝙ scripsit: Terra terram accusat. In hiis ergo exemplis christi patet doctrina omniū p̄dictoꝝ triū sine quib⁹ iustū iudicium esse nō potest. Ad hoc em̄ vt iudicium sit actus iusticie tria exigunt. Primo ꝙ procedat ex inclinatione iusticie. Secūdo ꝙ procedat ex auctoritate. Tertio ꝙ feratur ſm rationem prudentie. Quia si fit contra rationē iusticie: dicetur iudiciū peruersum vel iniustū. Si sine auctoritate: dicet iudiciū vsurpatū. Si sine ratione prudētie in causa examinationis: dicetur iudiciū temerariū. De imperatore theodosio et beato ambrosio legit. ix. libro histozie tripartite notabilis historia que narratur ca. xiij. Cū em̄ apud Thessalonicā quidam iudices fuissent lapidati: indignatus theodosius omnes passim interimi iussit: nō p̄cedente examinatione iudicij vt septē milia hominū interficerentur. Post hec venit imperator apud mediolanum vbi p̄erat Ambrosi⁹. Cūq̄z in die solenni imperator in ecclesiā ingredi voluisset: foris ad ianuā ambrosius eū prohibuit ꝛ grauissimis obiurgationibus cum arguit: ꝛ inter alia dixit sibi sic. Quā inquit penitentiā ostendisti post tantas iniquitates quere ibi residuū. Tertio accusat spūssanctus malos iudices de hoc ꝙ male regulauerūt seipos Unde dicit. Neq̄z ſm voluntatē dei ambulastis. Ad Roma. xij. Nolite conformari huic seculo: sed reformamini in nouitate sensus vestri: vt probetis que sit voluntas dei: beneplacēs et perfecta. Non em̄ debent se cōformare seculo: sed stare perualide in rationis iudicio vt sancti sint in seipsis qui habēt alios ex officio sanctificare. j. Thessal. iij. Hec est enim voluntas dei sanctificatio vestra vt abstineatis vos a fornicatione: vt sciat vnusquisq̄z vestrum vas suū possidere in sanctificatione ꝛ bonore: nō in passionib⁹ desiderij sicut gentes que ignorant deum. Lectio. LXXVII.

Ib Horrēde ꝛ cito apparebit vobis quoniā iudiciū durissimū in his qui p̄sunt fiet. Exiguo em̄ conceditur misericordia. Potentes autē potenter torquenta patientur. Declaratis causis ꝓpter quas mali iudices merito poterunt accusari. Hic exequitur de pena qua merebuntur iudicialiter condemnari. Et circa hoc duo facit. Primo ostendit: ꝙ cōtra malos iudices fiet iudiciū cum singulari discretione. Secūdo ꝙ hoc fiet cū rationabili ꝓportione: ibi. Exiguo em̄. Quantū ad primū dicit. Horrende ꝛ cito apparebit vobis: quasi diceret. Vos qui modo horribiles apparetis pauperib⁹ ꝛ innocentibus: stipati militibus ꝛ multitudine famulorū: honorati muneribus ꝛ adulationib⁹ cleri eorum: ditati pecunijs ꝛ abundantia mūdanorū onerati sceleribus et debitis peccatorum: cauete quia iudex vester christus horrendo ꝛ cito apparebit vobis. Et bene cauere: quia ad Heb. x. Horrendū est incidere in manus dei viuentis. Et quid faciet vobis iudex iste: Ad hec respōdet sufficienter.

Primo oñdendo modū quo veniet. Scdo describendo actū quē intendit ibi. Quoniā iudiciū du-
A rissimū in bis q̄ presūt fiet. Quid t quō christ⁹ faciet iniqs plātis: ostendit p hec verba. Horrēde et cito apparebit vobis. In quib⁹ docet tria circa aduentū xp̄i ad iudiciū q̄ntū pinet ad malos iudices t plātos qui tūc ꝑis bonis apparebit benignus: t malignis austerus Veniet em̄ vobis mal' iudicib⁹: videlicet potent' cū incussiōe timoris: q̄ horrende: repente cū exclusiōe tꝛporis: q̄ cito: et cuidēt cū declaratōe vigoris q̄ apparebit vobis Item dicit t ita est: vere tu es deus absconditus Esaie. xlv: sed tūc verificabit illud ps̄. Deus manifeste veniet de⁹ noster t nō silebit. Veniet inq̄ primo potent' cum incussione timoris: t hoc iuste Nam mō vbicūq; veniūt falsi iudices: mali domini incutiūt timorē: imperant em̄: nō cū pietate: sed cū austeritate: nō amore sed terrore: contra quos valde rōnabilit loquit ꝓpheta Ezech. xxxiij. Et cōminabit eis deus nūc p tunc. Ue inq̄t pastoribus israel qui pascebant semetipos: nōne greges a pastorib⁹ pascunt': quasi diceret sic. Lac comedebatis t lanis operiebamini: t qō crassū erat occidebatis: gregē autē meū nō pascebatis: qō infirmū fuit nō cōsolidastis: t quod egrotū nō sanastis et qō fractū erat nō alligastis. t quod abiectū est nō reduxistis: t qō perierat nō q̄siuistis: sed cū austeritate imperabatis eis cū potentia. Justū est g̃ q̄ iudex eorū christus cōsimilit se habeat ad eos. et ideo eis tunc ꝑis horribilis apparebit. Sap. v. Uidentes turbabunt' timore horribili t mirabunt' in subitatōe insperate salutis: imo ꝓpter eos et malos consules diesiudicij/qui deberet vocari dies cōsolatōis/liberationis/ꝓmotōis t amoris: vocat' dies tribulationis t horroris: ꝓpterea dicit ꝓpheta Joel'. ij. Sol cōuertet' in tenebras et luna in sāguinē anteq̄ veniat dies dñi magn⁹ et horribilis: veniet ergo horrende. Secundo veniet cū exclusione tꝛporis: quia cito idē repete ille qui venit exinopinato: dicit venire cito q̄ntūcumq; expectauerit veniendo: in rei veritate xp̄s morose eos modo expectat t ipi sua mora abutūt Et ideo cū dixerit pax t securitas: tunc repētin⁹ supueniet eis interit⁹. j. Thimo. ij. q̄ in ps̄. Uiri sanguinū t dolosi nō dimidiabūt dies suos. Apo. xxij. Ecce venio cito t merces mea mecū ē reddere vnicuiq; sc̄m opera sua. Tertio veniet euident' cū declaratione vigoris quia tūc videbūt filiū hominis venientē in nube cū potestate magna et maiestate. Luc. xxj. Uerū est q̄ nō habent modo deū pre oculis: t ideo nō apparet eis: dicunt em̄ cum Pharaone. Exodi. v. Quis est dñs vt audiā vocem ei⁹ t dimittā israel? Nescio dominū et israel nō dimittā: sed tūc manifeste se oñdz eis Abachuc ij. Adhuc visus procul t apparebit in finē et non mentiet': si morā fecerit expecta eū quia veniēs veniet t nō tardabit: sic g̃ veniet cōtra malos prelatos: sed ad quē finē? Certe ad hoc vt corā toto mūdo faciat vindictā iustā de omnib⁹: sed principalit de malis prelatis: qui tunc iudiciū durissimū in bis q̄ p̄sunt fient: durū quia male intrauerūt: durissimū quia male rexerūt: durissimū quia male vixerunt

Fiet em̄ eis tunc triplex questio: quō in trasti: quō rexisti: quō vixisti. Durū iudiciū fiet secularibus: durius malis religiosis: durissimū puersis prelatis. Dura q̄stio quare oues xp̄i nō pauerunt auxilio tempoꝛal' substantie: durioꝛ quare nō pauerunt verbo doctrīe: durissima quare nō pauerunt exemplo bone vite. Dura questio q̄re ex pauperib⁹ extoꝛsiones fecerūt: durioꝛ q̄liter bona pauperū consumserūt: durissima quare xp̄o t ecclesie ꝓceptis elemosynis nō seruierūt. Dura quare bonos nō infoꝛmauerūt: durioꝛ quare malos nō increpauerūt: durissima quare ipimet nō bñ vixerunt: ergo iudiciū durissimū in bis qui p̄sunt fiet. Patet ergo q̄ fiet iudiciū cōtra plātos cū singulari discretione. Restat declarare q̄ hoc fiet ꝓpoꝛtione rōnabili. Est enim iustū q̄ sic se habeat pena plati ad penā iude; sicut culpa plati habuit se ad culpā iude. In illa ꝓpoꝛtione in qua culpa prelati excedit culpā subditi: iustū est q̄ pena prelati excedat penā subditi: t quia iste excessus est talis quo maioꝛ esse nō potest: ideo vocat' iudiciū durissimū qō infliget': et ideo dr̄ etiā ꝙsequent' q̄ exiguo concedit misericoꝛdia: potentes aūt. i. prelati potēter tormenta patient'. Exiguo. i. ei qui peccauerit per ignorantiā aut fragilitatē concedit' misericoꝛdia i. minoꝛ pena: sed potentes. i. plati scientes id est ad scientiā obligati potent'. i. abundant' tormenta patient'. Apoc. xviij. Quantū glorificauit se et in delitijs fuit: tm̄ date ei tormentū t luctū: quia in corde suo dixit: Sedeo regina t vidua non sum et luctū nō videboꝛ: t exponi potest de anima puersi prelati. Judiciū in bis qui p̄sunt fiet. Prelat⁹ £ ad hoc q̄ digne presit debet esse lūinosus per rectā infoꝛmatōem: opeꝛosus per sanctā occupationem gratōsus p piā ꝙpassionē: t animosus p iustā coꝛrectionē. Primo dico q̄ prelat⁹ debet esse lūinos⁹ per rectā infoꝛmationē. Sap. vj. Diligite sapiētie lumē oñes qui p̄stis populis: bi em̄ sūt stelle moraliter: de quib⁹ dicit Ben̄. j. Posuit stellas in firmamento celi: vt lucerent sup terrā t p̄essent diei ac nocti: diei. i. clericis: nocti. i. laycis. Gregorius xiij. moraliū. Cū is qui subest seruit ad obsequiū restat ꝓculdubio: vt qui p̄est seruiat ad verbū t cū is qui subest iussis obtemperat: oportet q̄ qui p̄est curā sollicitudinis impendat: sed iam verificatur illud. Joel'. ij. Sol t lūa obtenebrati sūt t stelle retraxerūt lumē suū. Sol t lūa sūt plati maioꝛes stelle curati minoꝛes. Scdo debet esse operosus per sanctā occupationē: tpalia ꝓtēnendo: spūalia predicando: sacramēta ministrādo t paupes visitando. ad Romanos. xij. Qui p̄est in sollicitudīe Coꝛpa em̄ celestia incessant' mouent': ac agunt in ista inferioꝛa: alterānt terrā et elementa eis subiecta: vt mūdus contineat' in esse: q̄ si ipa ab opatione cessarent: inferioꝛis mūdi species finiret': eodem modo plātus cōtinue t sollicite opōsus debz esse/monendo/coꝛrigendo/exemplū p̄dendo. Un Hiero. sup Exodū. xxviij. ca. Tanta debz esse cōuersatio t eruditio pōtificis vt oīnis mor⁹ t gressus: t vniuersa eius opa notabilia sint: veritatem

B Triplex quest facienda est p̄ in die Judic vide q̄ hec dicit huyonez Cardin p̄ ebāḡ/ hec p̄ illud rede

mente cõcipiat: ꝛ eã toto habitu resonet ꝛ ornatu. vt q̃cq̃d agit loquit doctrina sit populoꝝ. Unde Seneca epl'a. xj. Nature est deterioribus potiora submittere. Mutis quidẽ gregibus aut potiora corpora p̃sunt: aut vehemẽtissima nõ p̃cedit armẽta degenerantur: sed q̃ magnitudine ceteros mares vincit elephantoꝝ gregẽ excellentissim⁹ ducit Sũma felicitas erat gẽtiũ in aureo seculo in quo nõ poterat potentior esse nisi melior. Illo ergo seculo qõ aureũ ꝓhibẽt penes sapiẽtes fuisse regnũ iudicãt qñ officiũ erat impare nõ regnũ. Et tales tamẽ duplici digni sunt honore p̃lati: vt scribit. j. Timo. v. Qui bene p̃sunt p̃sbyteri duplici honore digni habeant: maxime q̃ laborant verbo ꝛ doctrina. Et vt scribit ap'lus paulus. j. Thessal'. v. Rogam⁹ autẽ vos fratres vt noueritis eos q̃ laborant inter vos ꝛ p̃sunt vobis in dño ꝛ monent vos vt abundantius habeatis illos in charitate ꝓpter opus illoꝝ pacẽ habete cũ eis. Tertio debet p̃latus bon⁹ esse gratiosus p̃ piam cõpassionẽ vt ꝓsoleã pusillanimes: suscipiat infirmos: patiẽs sit ad oẽs ꝼm regulã augustini: ideo xp̃s nõ iohannem cõstituit p̃ncipẽ ecclesie sue: sed petrũ q̃ infirmus fuerat ꝛ cõpassione indiguerat: vt cõpassionis viscera singulariter obtineret: ꝛ omnib⁹ ostenderet Beñ. xxiij. Eliezer p̃erat omnib⁹ que habuit abraã. Eliezer interp̃tatur dei mei sanctificatio: ꝛ designat p̃latũ p̃ cui⁹ discretã elemosynã sanctificari debẽt subiecti. Beñ. sup Lañ. Discite subditoꝝ matres vos esse debere nõ dños: studete magis amari q̃ metui: ꝛ si interdũ seueritati opus est paterna sit/non tyrãnica: matres fouẽdo: patres corripiẽdo vos exhibeatis. suspẽdite verba: producite verbera: lacte pinguescãt nõ cypo turgescant Jnno. de vili. cõdi. bu. Statim vt ambitiosus est ꝓmot⁹ ad honorẽ: in superbiã extollit ꝛ in iactantiam effrenat: nõ curat prodesse sed gloriat̃ esse: p̃sumit se meliorẽ: q̃ cernit se superiorẽ: nam bonum facit nõ gradus sed virtus. Nõ dignitas sed magis extollit honestas. Priores dedignat̃ amicos: notos ignorat hesternos: socales contemnit antiquos: vultũ auertit: ceruicẽ erigit: fastũ ostendit: grandia loquit̃: sublimia meditat̃: subesse nõ patitur: p̃esse molitur: p̃ceps ꝛ audax gloriosus ꝛ arrogans: grauis ꝛ importunus. Sicut autẽ in malos p̃latos fiet iudiciũ durissimũ: ita bonis dabitur p̃miũ maximũ. Aug⁹. in quodã sermone. Nihil est in hac vita ꝛ maxime hoc tpe difficilius laboriosius ꝛ piculosius epi officio: sed apud deũ nec beati⁹: si eo modo militet̃: quõ imperator noster iubet. Quarto p̃latus debet esse animosus ꝓiustã correctionẽ. Beñ. j. Presit piscib⁹ maris ꝛ volatilibus celi et bestijs terre: omniq̃ reptili qõ mouet̃ in t̃ra. Pisces maris: sũt rebelles ꝛ otiosi. Uolatilia celi: sunt superbi ꝛ ambitiosi. Bestie terre auari ꝛ pecuniosi. Reptilia: lubrici ꝛ libidinosi q̃s oẽs debet p̃latus iuste corripere. Et ꝼm ecclesiasticas sanctiones ad virtutes reducere. Esaie. xxxij. Principes in iudicio p̃erunt. Sed quidã similes sunt miluis qui nõ antiquas gallinas inuadunt: sed pullos interimunt: ꝛ similes magistro leonis qui nõ leonẽ sed catulũ verberat. Sic p̃lati moderni nõ diuites ꝛ nobiles peccatores: sed pauperes eccl̃iastica censura castigant. Sed de quo dolendũ videtur: tales interdũ p̃sunt in eccl̃ia q̃ sunt tenebrosi p̃ ignorantiã: otiosi p̃ ignauiã: seditiosi p̃ iracundiã: ignominiosi p̃ infamiã. Et cõtra tales bene loquit̃ Ambrosi⁹ in suo pastorali. Nihil in hoc seculo sacerdotib⁹ excellenti⁹. Nihil sublimius epis reperiri põt vt omni cũ dignitate oculis demonstram⁹ digne noscam⁹: quid sumus: q̃d fuim⁹ ꝓfessione actione potius q̃ nomine demonstremus: vt nomẽ congruat actioni ꝛ actio respondeat nomini: ne sit honor sublimis ꝛ vita ꝓcliuis ne sit deifica p̃fessio ꝛ illicita actio: ne sit religiosus amict⁹ ꝛ irreligiosus p̃fectus: ne sit gradus excelsus ꝛ deformis excessus: ne locutione simplicitatẽ similem⁹ colũbinã: ꝛ mentẽ habeam⁹ caninam: ne p̃fessionẽ monstrem⁹ ouinã ꝛ ferocitatẽ habeam⁹ lupinã. Consimilẽ sentẽtiã dicit Bern. ad Eugeniũ. iij. li. Audi inquit canticũ meũ min⁹ suaue: sed salutare. Monstruosa res est gradus summ⁹ ꝛ anim⁹ infim⁹: sedes p̃ma ꝛ vita ima: lingua magniloqua ꝛ manus ociosa: sermo multus ꝛ fruct⁹ null⁹: vult⁹ gr̃uis: ꝛ act⁹ leuis: caput canum: ꝛ cor vanũ: facies rugosa: ꝛ lingua nugosa: ingens auctoritas ꝛ nutãs stabilitas. hec Bern.

Lectio. LXXVIII.

On enim subtrahet personã cuiusq̃ dñs qui ẽ dominator omniũ: nec verebitur magnitudinẽ cuiusq̃: qm̃ pusillum ꝛ magnũ fecit ipse: et equaliter est illi cura de omnib⁹. Fortioribꝫ autẽ fortior instat cruciatio. Cũ declaratũ sit: q̃ christ⁹ iudicabit iniquos dños ꝛ peruersos p̃latos cũ graui districtione. Hic ostendit q̃ hoc fiet sine q̃cunq̃ dissimulatione. Parcũt em̃ interdũ iudices ꝓpter benuolentiã: interdũ ꝓpter impotentiã: ꝛ interdum ꝓpter negligentiã. Primo ista tria excludit spiritussanct⁹ a iudice christo. Secũdo subinfert̃ p̃ncipalis conclusio ibi. Fortioribꝫ autem fortior instat ꝛc̃. Quãtũ ad primũ: q̃ xp̃s nõ parcet ꝓpter benuolentiã: tunc p̃is dicit sic. Non em̃ subtrahet personam cuiusq̃ dñs. Cautela est frequenter apud iudices mũdi: q̃ p̃sona rea subtrahit̃ p̃ certo die: ita q̃ non cõparet. Uñ iudex p̃o die illo nihil facit cõtra eum: sed ista cautela nihil tũc valebit: q̃ nullus p̃ tunc se poterit absentare. ij. Loꝝ. v. Oẽs nos manifestari oportet añ tribunal xp̃i ꝛc̃. Ergo dñs non subtrahet p̃ dissimilationẽ p̃sonã cuiusq̃. Quia dicit̃ Act̃. x. q̃ deꝰ nõ est acceptor p̃sonarũ. Et ratio: q̃ est dñator omniũ ꝛ iust⁹ dominator: ergo nulli faciet fauorem. ij. Regũ. xxiij. Fortis israel dñator hoim iust⁹: sic ergo nulli parcet ꝓpter benuolentiã. Secũdo nulli parcet ꝓpter impotentiã. Et quãtũ ad hoc dicit. Nec verebitur magnitudinẽ cuiusq̃: q̃si diceret. Nõ dimittet ꝓpẽ timorẽ potentie regũ vel p̃ncipũ vel creature cuiuscũq̃. Et hoc ꝓbat sic. Nullus em̃ artifex terret̃ de eo qõ fecit ꝛ etiã potest destruere qñ vult: quia oĩs artifex potẽtior est suo artificiato. Sed deus

fecit pusillum z magnū. Jn ps. Dñs ipse est deus ipse fecit nos z nō ipsi nos. Tertio deus nulli parcet ꝓpter negligentiā: z quātū ad hoc dicit: ꝙ equaliter est illi cura de omnib⁹: et ꝓ cōsequēs nō plus negligit punire vnū q̄ alīū. Sap. xij. Nō est alius de⁹ q̄ tu cui cura est de oībus vt ostendas qm̄ nō iniuste iudicas iudiciū. His ergo trib⁹ causis dissimulationis exclusis: subinfert cōclusio talis. Fortioribus autē. i. illis q̄ fort⁹ z grauius peccauerūt: fortior instat cruciatio: quia Deute. xxv. Pro mēsura delicti erit z plagarū mod⁹. ¶ Circa ista z alia in p̄cedentib⁹ lectionib⁹ habita potest esse dubitatio litteralis ista. Utrū licet iudici condemnare ad mortē ꝓpter allegata z p̄bata coram se in forma iuris: illū quē scit penit⁹ innocentē. Videtur ꝙ sic: q⁹ vel lex que p̄cipit cōuictū de crimine cōdēnare est iusta vel iniusta. si iniusta: nullus debet fm eā iudicare. si iusta: nullus contra. Item ij. q. j. Nos in quēq̄ dicit Aug⁹. Nos inquit iudiciū ferre nō possum⁹: nisi aut in cōuictū aut spōte ꝓfessum: ergo si reus est cōuict⁹ aut sponte ꝓfessus licet iudici ferre sententiā. cōsequētia patet q⁹ si nō video hominē nisi fortē video fortē. Itē. iij. q. vij. Judicet dicit Amb. Bon⁹ iudex arbitrio suo nihil facit: nec ex domestice volūtatis ꝓprietate: sz iurta leges z iura p̄nūciat: z reuera sicut audit ita iudicat: igitur fm allegata z p̄bata licet sibi iudicare. Item si licitū esset: iudici liberare innocentē q̄ allegata z p̄bata: pari rōne etiā poterit quēlibet innocentē fm suā conscientiā iudicare: ꝓsequēs falsum Itē iudex in iudicio nō iudicat vt priuata ꝑsona: sed vt publica. Jdeo debet sequi noticiā publicam nō suam priuatā. Itē Deut⁹. xix. Jn ore duoꝝ vel triū stat omne verbū: ergo iudex debet condēnare fm sententiā testiū. Quia in ista lectione tangit⁹ de ꝑsonarū acceptione: sit ista dubitatio. Utrū personarū acceptio sit peccatū: ꝙ non: q⁹ apud deum nullū est peccatū: sed apud deū ē acceptio ꝑsonaꝝ: ergo ipsa nō est peccatū. Minor ostendit⁹ p illud ad Roma. ix. Cū nō dū nati fuissent z aliq̄d egissēt boni aut mali ꝛc. dictū est. Jacob dilexi: esau autē odio habui. Preterea cōferre alicui beneficiū ecclesiasticū ꝓpter cōsanguinitatē: est acceptio ꝑsone sed hoc nō est peccatū: sed charitas ordinata: quia ad Gal. vj. Operemur bonū ad oēs: maxime tamen ad domesticos fidei. Et. j. Timo. v. Si quis seruoꝝ z maxime domesticoꝝ curā nō habet: fidē negauit z infideli est deterior. Sed domestici dicunt illi q̄ attingunt cōsanguinitatē. Preterea p̄ferre nobilē illiteratū ignobili litterato: est acceptio ꝑsone. Sed hoc nō ē peccatū: q⁹ talis magis pōt defendere ecclesiā q̄ ali⁹: z dñs sūmus pontifex in dispēsationib⁹ frequēter attendit nobilitatē: facili⁹ cum dispēsat cū eis q̄ cū aliis: ergo cū hoc sit acceptio ꝑsonarū: ideo nō oīs acceptio ꝑsonarū est p̄cm̄. Simil⁹ facilius dispensat cū diuitib⁹ q̄ cū pauperib⁹ q⁹ ꝓtrahāt matrimoniū in gradu p̄hibito. Preterea eligere min⁹ bonū ad p̄laturam vbi pōt eligere meliorē videt esse acceptio ꝑsone. Sed aliq̄s habēs vocē in electione: pōt hoc licite facere: quia fm iura sufficit eligere bonū: extra de electione. Cū dilecti. Ergo acceptio ꝑsonarū etiā in spūalib⁹ nō est p̄cm̄. Confirmat rōne: quia fm statuta ecclesie interdū electio fieri debet de gremio q̄uis extra gremiū magis idonei valeant inueniri: ergo ecclesia approbat ꝙ fiat acceptio ꝑsonarū: q⁹ cū eligere min⁹ bonū z dimittere maius bonū sit acceptio ꝑsone: videt⁹ ꝙ acceptio ꝑsonarū nō est peccatū. Preterea ex dicto Hiero. Leuit. viij. vbi agit de ordinādo sacerdote: dicit Hiero⁹ sic. Qui ꝑstantior est ex oī populo: q⁹ doctior: q⁹ superior: q⁹ in oī veritate eminētior: ille eligat⁹ ad sacerdotiū. Preterea acceptio ꝑsone in iudicio nō ē p̄cm̄. Eccī. iiij. Jn iudicio esto pupilli⁹ misericors vt pater. Preterea exhibere indigno honorē est acceptio ꝑsone. Sz ad b̄ in casu tenemur ex p̄cepto honorare parentes etiā malos et malos ꝑlatos. Sil⁹ cōsiliū est. Leuit. xix. Coram cano capite consurge z honora ꝑsonā senis. Sed senes q̄q̄ non sunt virtuosi fm illud Dan. xiij. Egressa ē iniq̄tas a senioribus iudicib⁹ q̄ videbant regere pp̄lm. Ad oppositū. Nihil p̄hibet⁹ in lege diuina nisi p̄cm̄ Sz in lege diuina acceptio ꝑsone ꝓhibet⁹. Deut. j. Nō accipies ꝑsonā cuiusq̄: z loquit⁹ specialiter in loco iudicij: ergo accipere ꝑsonā in iudicio ē p̄cm̄. Preterea Jaco. ij. Nolite in ꝑsonarū acceptione habere fidē dñi nr̄i ihesu xp̄i: vt dicit Glo. Augusti. Quis ferat si q̄s diuitē eligat ad sedē honoris ecclesie: cōtēpto paupere sanctiore z iustiore: ergo acceptio ꝑsonarū in collationib⁹ b̄ficioꝝ ecclesiasticoꝝ est peccatū. Ad questionē est dicendū ꝙ sic. ꝓpter istā rōnē. Omne q̄d opponit⁹ iusticie vel virtuti vitiū est z peccatū: sed acceptio ꝑsonarū opponitur iusticie ergo est p̄cm̄ Sciendum est em ꝙ ad iusticiam ꝑtinet ꝙ bona diuersa diuersis distribuant⁹ ꝑsonis fm valorē z dignitatē ꝑsonaꝝ. Qñ ergo aliq̄s cōsiderat in ꝑsona aliquā conditionē q̄ nō facit eū dignū illo q̄d sibi dat: est acceptio ꝑsone. Si autē cōsiderat cōditionē aliquā in ꝑsona: q̄ quidē cōditio facit eū dignū b̄ficio ꝓferendo: tūc nō est acceptio persone: sed cause. Et fm hoc loquitur Glosa ad Eph. vj. super illud. Non est acceptio personarū apud deū dicens: ꝙ iudex iustus causas attendit: z nō personas. Est ergo acceptio ꝑsone in iusticia qua p̄fert⁹ ꝑsona ꝑsone ꝓpter causam nō dignificantē eū ad illud q̄d ꝓfertur. Dis autē conditio que nō facit hoīem dignū illo negocio ad q̄d ꝓfert⁹: referr⁹ fm istū modū loquendi ad personā. Sicut si attendā in isto diuitias z cōsanguinitatē: z propter istas conditiones promouea illū ad magisteriū vel p̄lationē: acceptio ꝑsone ē: quia causa me mouēs nō est cōditio que facit eum dignū honore collato. Sed si attendā in isto consanguinitatē: z ꝓpter hoc lego sibi decē libras vel instituo eū heredē z dimitto extraneū nō est acceptio persone: sed cause: quia ista causa facit eū dignum z ꝓportionatū huic beneficio: q̄d est assequi patrimoniū meū. Unde accipere personā in proposito: nō est acceptare personā hominis. Sed acceptare hominē ad hoc beneficium propter conditionem nō dignificantē eum ad beneficiū cōferendum. Per hoc ad rationes. Ad primū dicendū:

q̄ datio est duplex. Una pti-nēs ad iusticiā qñ aliquis dat qđ debet: z cui debet: z qñ: z fm q̄ debet. z ista donatio ꝓprie non cadit in deū qui nihil debet creature simpliciter loquēdo. Alia est datio siue donatio ꝓprie pti-nens ad libertatē vbi homo dat: z tñ nō tenet ad hoc: sed dat gratis: modo acceptio pſonarū est in iusticia: z non consistit nisi in donationib⁹ pti-nentib⁹ ad iusticiā. Et ideo in acceptione dei vel p̄destinatione: nō est acceptio persone: q2 deus nō facit iniustū creature sue eā reprobando. Sicut nec facit iustā creaturā ipsam p̄destinādo: z ideo in mere gratiosis nō peccat homo dando vni z nō alteri: cū neutri teneat quicq̄ dare. Ad secūdū de ꝓmotione consanguineo⁹ distinguendū est: q̄ cōsanguinei p̄lati aut sunt min⁹ digni simpl'r z p respectū ad bñficiū cōferendū z p respectū ad bonū cōmune: aut sunt eque digni vt alij. In primo casu ꝓmouere eos et dimittere dignio-res est acceptio personarū. Idem in dispensatione spiritualiū quo⁹ nō est dñs sed tm̄ dispensator. j. Lo⁹. iiij. Sic nos existimet hō vt ministros xp̄i et dispensatores mysterio⁹ dei: vnde ad illā clausulā refert quidā in casu primo. Nos est p̄latis dare p̄bēdas bene natis. Aut bene numatis vel co⁹ sanguine natis. Ergo p̄bende nō dicunt sed emende. In secūdo casu licet p̄lato p̄ferre consanguineos suos: q2 saltem vident acceptiones in hoc q̄ potest de eis magis confidere q̄ negocia ecclesie cū eo vnanimiter tractabūt. Ad tertiū de ꝓmotione nobiliū z dispēsatione cū eis facta. Dicendū q̄ q̄uis litteratura simpliciter loquēdo magis reddat hominē idoneū ad ꝓmotionē in ecclesia. In casu tamē nobilitas fulcita bonis moribus plus pōt expedire ecclesie in resistēdo rebellibus z lupis oues inuadentibus q̄ possit litteratura. Et in casu debet litteratura p̄poni tali nobilitati: nec est acceptio pſone in casu illo. Secus esset si eque valeret ecclesie litteratura simplicis: sicut p̄minētia nobilis: z isto mō forte nō est acceptio pſone in collatione ep̄atus dimittere vnū bonū theologū: z ꝓmouere vnū bonū iuristā z canonistā: vbi negocia ecclesie sint litigiosa: vt ille p̄iura sua defendat meli⁹ libertates ecclesie: q̄uis simplicit̄ loquēdo: theologia magis dignificet hoīem ad regimen animarū. Canones tm̄ magis dignificant hoīem ad defensionem decimarū et exactionē earum. Ex autē cū nobilib⁹ fiūt dispēsationes in contrahēdo
Ɛ matrimonia infra gradus ꝓhibitos: z nō cū pauperib⁹: nō ē acceptio pſonarū. Tā causa dispensandi cū nobilib⁹ est cōfirmatio z multiplicatio pacis inter maiores in ecclesia q̄ causa apud paupes nō habeā. Ad q̄rtū de electione min⁹ boni: dicendū q̄ aliter est loquēdū de electione apō fo⁹ iudiciale z aliter apud fo⁹ ꝑscientie. Apud fo⁹ publicū nō vocat̄ electio vitiosa: si non eligat simpl'r meliorē: q2 sic o⁹ electio de facili calūniā pateret̄. Et ideo sufficit eligere bonū fm iura nec obligatur homo ad eligendū meliorē fm iura illa: sed fm cōscientiā eligentis necesse est q̄ eligat illū quē reputat meliorem: vel simpliciter: vel ad illam dignitatē pro tunc pensatis circūstantijs particularib⁹ que ad

ecclesiā tūc cōtingunt. q2 alias esset acceptio persone z mendaciū contra conscientiā eligendo. Ad confirmationē de eligendo infra gremiū: dicendū q̄ illi qui sunt de gremio cōmunitatis: cōsueuerūt cōmuniter vtiliores esse ad bonū cōmune ecclesie in qua sunt nutriti q̄ aduentici. Et ideo statuitur q̄ de gremio potius eligat̄ si aliquis ibi sit idone⁹ si nō: fiat de alijs. Sicut patet di. lxj. Nullus. et di. lxiij. Sacro⁹. Ad quintū q̄ hō debet in iudicio misereri pauperis quātū potest rationabilit̄ sine lesione iusticie z non contra iusticiā. q2 Exo⁹. xxiij. Pauperis quoq̄ nō misereberis in iudicio.

Ad sextū de exhibitione reuerētie indignis. Dicendū est q̄ honor est exhibitio reuerentie in testimoniū virtutis: vnde sola virtus est debita causa honoris. Aliqui tamen honorant̄ ꝓpter virtutem ꝓpriā: aliqui ꝓpter virtutē alienā: sicut mali p̄lati honorant̄ quia gerunt personam dei z cōmunitatis cui p̄ficiunt̄: fm illud Prouer. xxvj. Sicut qui mittit lapidē in aceruū mercurij: sic q̄ tribuit insipienti honorē. Mercuri⁹ est deus mercato⁹. Aceruus cōpoti vel ratiocinij vocat̄ aceruus mercurij. Cōputant aūt q̄q̄ cū lapidib⁹. Sicut igit̄ ibi ponit̄ vnus lapillus pro decē libris: ita ponit̄ in ecclesia q̄q̄ vn⁹ idiota vel insipiens loco p̄lati z loco dei. Senes honorant̄ ꝓpter ꝟtutis apparentiā: z diuites ꝓpter bonitatē reipublice cui p̄sumunt̄ vtiles esse: nō ꝓpter diuitias honorant̄. Unde glosa sup̄ illud Jaco. ij. Nolite in persona⁹ acceptione habere fidē fratres mei. Qui diuitem ꝓpter diuitias honorat: grauiter peccat.

Lectio. LXXIX.

D vos ergo reges

a sunt hi sermones mei vt discatis sapientiam z ne excidatis. Qui em̄ custodierint iusticiā ei⁹: iuste iudicabunt̄. Et q̄ didicerint iusta inuenīet q̄d respōdeant. Post q̄z declaratū est z determinatū de rigore z districtione q̄liter de⁹ faciet cōtra falsos iudices: dños z p̄latos in generali. In hac parte docet spūſictus quō sibi debēt contra illud iudiciū ꝓuidere in speciali.

Duo autē sunt eis necessaria: sapiētia/quo ad deū: iusticia/quo ad ꝓximū. Est em̄ sapiētia theosebia. i. verus dei cult⁹ fm Damascenū. Justicia ē virtus directiua in his q̄ sunt ad ꝓximū fm Aristotelē. v. ethi. Scōm ista tria fiunt. Tā ꝑmo docet eos deū deuote colere. Scōo ad ꝓximū iusticiam exercere: z tertio eis ꝓmittit q̄ si hec seruauerint poterint in iudicio sine periculo rn̄dere: sc̄a ps ibi. Qui em̄ custodierint iusticiā eius z qui didicerint iusta. Cōclusum ē satis cōmendando: cōminādo: z inuitādo: q2 disciplina sapīe iudicib⁹ p̄n cipib⁹ z p̄latis ē sūme necessaria. Sed q2 monitio general' nō sufficit nisi moniti audiāt z aduertāt. Ideo eos in hac parte excitat magis efficaciter explicando vel replicādo z magis co⁹ statū exponēdo. Et dat exēplū p̄latis q̄ nō ē satis generalia p̄dicare cū curā habeāt aīa⁹: ſz necesse habēt ī casu ad particularia descendere: quādo infamia seu rebellio cōpellit. Et ideo verum est q̄ in precedenti-

bus satis dictū est regib⁹ ꝛ plātis ꝙ addiscant sapientiā: quia tamē reges ꝛ pīsides sunt nimis desides ad ea que eis rationabiliter persuaduntur. Ideo replicat inculcando. Ad vos ergo reges: id est ecclesiarū rectores ꝛ plati: quicunq; sunt hi sermones mei qui videlicet pcesserūt ꝛ etiā q̄ sequuntur vt discatis sapientiā nō illā que deorsum est q̄ est terrena animalis ꝛ diabolica: sed illam que desursum est. Jacobi.iij. De q̄ Eccī.j. Dis sapientia a dño deo est ꝛ cū illo fuit semp ꝛ est ante euum: et nō excidatis videlicet a gratia in culpā. Sed continuetis pseuerātes finaliter in charitate. j. Lor. xiij. Charitas nunq̄ excidit: ꝛ quia possibile est ꝙ nūq̄ excidatis: declarat ꝓsequēter. Qui em̄ custodierint iusticiā ei⁹. i. sapiētie increate que est xp̄s: iuste iudicabunt. i. iusticie pmiū recipiēt pro mercede. j. Timo. iiij. De reliq̄ reposita est mihi corona ꝛc. Et soli tales inuenīet in iudicio: q̄d rndeant christo opponenti. Et ideo subdit. Qui didicerint iusta inuenīet quid rndeant. Et sic soluit questio. Job. ix. posita. Si repente interroget quis respōdebit ei: Certe q̄ didicerint iusta inuenīet quid respondeāt. Ubi notandū ꝙ respōdere debemus quattuor generib⁹ disputantiū ꝛ arguentiū. Contra nos arguit de⁹ p geometricas demonstrationes: mūdus p rhetoricas psuasiones: demon per sophisticas obligationes: ꝛ caro p insolubiles deductiones. Primo ergo arguit de⁹ demōstratiue disputando vt nos doceat ꝛ corrigat. Procedunt em̄ sue demonstrationes ab immediatis ꝛ notissimis nobis: q; ex peccatis nostris. Joh. xvj. Ipse arguet mundū de pctō. Et ideo ad rōnes dei non patet respōsio nisi affirmatiua. Quia si dixerim⁹ quia peccatū nō habem⁹ nosipsos seducim⁹ ꝛ veritas in nobis nō est. j. Joh. j. Unde Job. ix. Quantus ego sum vt respondeā ei et loquar verbis meis cū eo qui etiā si habueto quippiā iustū nō respondebo: sed meū iudicē deprcabor. Sic rndit mulier deprehensa in adulterio. Joh. viij. qñ xp̄us ei geometricas demōstrationes digito ptraxit in terra. Et ideo cōfusionē cōclusionis euasit: dicente sibi christo. Nec ego te cōdēno: vade ꝛ noli amplius peccare. Sic rndit dauid ad nathan. ij. Regū. xij. cū eum argueret de adulterio ꝛ homicidio. Peccaui inq̄t. Cui statim nathan. Trāstulit dñs peccatū tuū. Secō arguit mundus p rhetoricas psuasiones. Apoc. iij. Suadeo tibi emere a me aurū ignitum probatū vt locuples fias: ꝛ vestimētis albis induaris. Est em̄ psuasio mūdi vt colligas lucreris: ꝛ vndecūq; pquiras: ꝛ cū dives fact⁹ fueris: tūc p elemosynas ꝛ opa pietatis deo satisfacies p peccatis. Un mūdus pmo psuadet querere q̄ sunt mūdi: ꝛ postea cōsulit q̄ sunt dei. xp̄s docet ordinem oppositū. Math. vj. Querite pmū regnum dei ꝛ iusticiā ei⁹. Un sic rhetoric⁹ p exēpla suadet: ita mūdus. Nōne abraā dives fuit: dauid rex magnific⁹: gregori⁹ elemosynari⁹. ꝛ sic de alijs multis sanctis q̄ in sanctitate diuitias habuerūt. Sz iste rōnes nō debēt xp̄ianos mouere: q; licet cū diuitijs xp̄o bene seruire sit possibile: est tn̄ securius viam pauperis eligere ꝛ maioris pfectionis. Et ideo mūdo respondeam⁹ illud Act̄. xxvj. In modico suades me christianū fieri. Et queramus ab eo quā securitatē nobis faciet: q̄ viuam⁹ donec diuites efficiamur: ꝛ q̄ tūc bonā habebim⁹ voluntatem ad elemosynas faciendi. De hac responsione in ps̄. Rndit ei in via virtutis sue paucitatē dierum meoꝝ nūcia mihi. Romanus quidā nomine priscus quesiuit frequēter a marciali coco: qualis ipse foret si fieret dives ꝛ potens. Et rndit sibi sic. Dic mihi: si tu fias leo qualis eris. Unde historiā istā describit sic Ualerius libro epygramatō. xiij. Sepe rogare soles qualis sum prisce futur⁹. Si fiam locuples: simq; repente potēs. Quāq; posse putas mores narrare futuros. Dic mihi si fias tu leo qualis eris. Tertio arguit diabolus per sophisticas obligationes. Obligat em̄ hoiem ad sustinēdū falsum. Unde ante pmū pctm̄ fecit falsam positionē mulieri. Ben. iij. Nequaq̄ moriemini: sed eritis sicut dij. Et ꝓsequēter cōcludit dñs omnibus q̄ suas obligationes admittūt. Jn ps̄. Declinantes autē in obligationes adducet dñs cum opantib⁹ iniq̄tatē. Et ideo dicam⁹ illud Dan. iij. Nō oportet nos de hac re rndere tibi. Quarto caro arguit tēptatiue p insolubiliū deductiones: q; ipsi⁹ argumētatiōes vix solutionē recipiūt. Jn q̄b⁹ quotidiana pugna et rara victoria. Jacobi. j. Unusq̄sq; tēptat a cōcupia sua abstract⁹ ꝛ illect⁹. Isti respōdeam⁹ iuxta tres famosas ꝛ antiq̄s opiniones soluendi insolubilia. Fuerūt em̄ antiq̄tus cassantes restringētes ꝛ respōdentes p trāscasum. Cassantes dicebant q; ipm̄ actū negabāt de quo ꝓuenit insolubile. Nos q̄ fm̄ oēs vias istas carni respōdeam⁹. Et primo in pncipio cassem⁹ actū a quo ꝓuenit tēptatio: destruam⁹ videlicet fedam imaginationē de venerea voluptate. Hoc est em̄ ꝙ caput serpētis totaliter cōquassandū ē. Jn ps̄. Conquassabit capita in terra multoꝝ. Et tūc talis cogitatio ē materia virtutis ꝛ nō culpa: nec pro tali offendit de⁹. Esa. xlij. Calamū quassatū nō conteret. Secō etiā rndeam⁹ p restrictionē ne carnis curā in desideriis faciam⁹ vt sensualitas restringatur legib⁹ rōnis. Exo. xxviij. Stringat rōnale cū anulis supbumeralis. Tertio rndeam⁹ per p transcasū cogitādo q̄q̄ cito caro decidet ꝛ trāsibit in terrā. j. Macha. j. Decidit in lectū ꝛ cognouit q; moreret. De ista responsione. ij. Cor. j. Ipsi in nobisipsis respōsū mortis habuim⁹ vt nō sim⁹ fidentes in nobis sed in deo. Et q̄ sic didicerint ista in p̄senti: inuenīet quid respondeant in futuro.

Lectio. LXXX.

Concupiscite ergo sermones meos ꝛ diligite illos ꝛ habebitis disciplinā. Clara est et que nūq̄ marcescit sapia: ꝛ facile videt ab his qui diligunt eā: ꝛ inuenit ab his qui querūt eā. Declarata conclusione principali videlicet ꝙ reges ꝛ presides tenentur studere sapientie. Hic ostendit per quē modū hoc sit eis possibile: posset em̄ aliquis se forsitan excusare: ꝙ nō posset istā sapientiā attingere: cū sapientia videatur esse possessio diuina nō

Argumt ḡ hoiez. Mundo Diabolo Carne dem ḡ

humana:sicut dicit.j.metaph. Sed hoc excludit spūssanctus in hac parte ostendens q̄ sapiētia ista que est cognitio dei per fidē ⁊ amorē:nō solum est vnicuiq; possibilis:immo multū facilis:que quidem facilitas patet ex tribus. Nam ipsa habet si diligatur:apparet si appetatur ⁊ tertio occurrit si inquirat. Et ꝑm hoc ista littera diuiditur in tres partes. Nam primo ostendit:q̄ ista sapientia que est cultus dei:per cognitionē ⁊ amorē habet si diligatur. Secundo q̄ apparet si appetat. Et tertio occurrit si inquirat. Secūda pars ibi. Preoccupat autē si qui se cōcupiscat. Et tertia ibi. Quoniā dignos seipsa. Dicunt ergo duo de sapientia in
A ista lectione. Primū q̄ ipsa habet eternitatē in p̄manendo.aliud q̄ habet facilitatē in occurrendo. Concupiscite ergo sermones meos. Concupiscentia nutrimenti est signum sanitatis ⁊ bone dispositionis in corpore. Et per oppositū abhominatio cibi ⁊ potus est signū manifestū grauis infirmitatis. Moraliter sermo dei est cibus anime christiane. Matth.iiij. Non in solo pane viuit homo: sed in omni verbo quod procedit de ore dei: dixit christ⁹ ad diabolū. Unde Ambrosi⁹ in quodā sermone de quadragesima. Quisq; verbo dei pascit terrenū pabulū nō requirit:nec em̄ potest panē seculi capere:qui pane reficitur saluatoris:negligit panem vel famē corporis qui pabulo lectionis intendit:nec ventris curā habere poterit qui alimēta verbi celestis acquirit. Ipsa est em̄ refectio que saginat animā:que impinguat viscera:cū de diuinis scripturis cibū eloquij pennis accipim⁹. Q̄n ergo sic est q̄ ꝑsona quecūq; desiderat legere ⁊ audire sermones dei ⁊ cum delectatione sibi incorporet:signū est sanitatis cōscientie vel saltē bone dispositionis ad sanitatem. Hiere.xv. Inuenti sunt sermones tui ⁊ comedi eos:⁊ factū est mihi verbū tuū in gaudiū ⁊ in leticiā cordis mei. Et per oppositū:illi qui nullū sapore in diuinis scripturis experiunt:nec aliquā dulcedinē sentiunt: signū est q̄ stomachus eor̄ repletus est amaris humoribꝫ ⁊ grauiter infirmant. In ps̄. Omnē escam abhominata est anima eor̄ ⁊c̄. Concupiscite dicit xp̄s sermones meos et diligite eos. Diligere illos est seruare. Joh.xiiij. Si q̄s diligit me sermonē meū seruabit:quia ꝑm beatū Gregoriū. Probatio dilectionis est exhibitio operis. Non em̄ sufficit sermones christi in memoria portare:nisi seruent in vita. Unde Aug⁹. super illud ps̄. In quo corrigit adolescētior viā suā:in custodiēdo sermones tuos Custoditio sermonū dei intelligēda est operatio preceptor̄. Unde frustra custodiūt in memoria si nō custodiunt in vita. Nā verba dei tenēdo agūt:ne obliuiscant:nō tn̄ agūt viuendo vt corrigant. Et habebitis disciplinam. Quia ꝑm Gregoriū. Obseruantia mandator̄ aperit intelligentiam oculorum vel occultor̄. Un̄ qui diligunt sermones xp̄i habebūt disciplinā. Quid aūt sit disciplina hugo
B docet de disciplina nouicior̄ dicēs. Disciplina est q̄uersatio bona ⁊ honesta cui parū est mala non facere:sed studet etiā in bis que bene agit per cūcta irreprehensibilis apparere. Disciplina em̄ est oim

Ambrosi⁹

membr̄ motus ordinat⁹ ⁊ dispositio decēs in oīm habitu et actione. Hec Hugo. De eadē Bern̄. in quadā epistola. O q̄ compositū reddit omnē corporis statū:necnō ⁊ mentis habitū disciplina cervicem submittit:ponit supcilia:cōponit vultū:ligat oculos:cachinnos cohibet:moderat linguā:frenat gulā:sedat iram. Hui⁹ disciplina:schola est studiū sacre theologie:vbi potius deuotionibꝫ q̄ questionibꝫ intendendū est. Unde Hugo in palle gato libro. Vos inquit fratres qui scholā disciplinē iam intrastis:in lectione diuina plus deberis querere qō mores vestros ad virtutē instruat:q̄ qō sensum acuat ad subtilitatē:magisq; velle informari p̄ceptis scripturarū q̄ questionibꝫ impediri. Cū ergo diuinas scripturas legitis:solerter ꝑpendite quid ibi dictū sit ad excitandū in vobis amorē dei:quid ad contēptū seculi:quid ad cauendum insidias inimici:q̄d ad bonos effect⁹ nutriendos:⁊ q̄d ad praua desideria extinguēda valeat:⁊ q̄d cor citius per cōpunctionis ardorē accendat q̄d disciplinā in opere:quid humilitatē in cogitatione:quid obedientiā in p̄ceptis:quid patiētiā in aduersis habere doceat. Quid deniq; ad agenda bona sedulū:⁊ ad mala cauenda doceat esse circūspectum. Hec hugo. Et ideo Seneca epistola.xx. docet q̄ causa quare scholares nō sunt morigerati:partim ē ex parte doctoris:partim ex parte discipulor̄. Aliquid inquit p̄cipientiū vitio peccat: qui eos docent subtiliter disputare nō viuere:aliquid discentiū qui ꝑpositū ad p̄ceptores afferunt: nō animū excolēdi sed ingeniū:vult dicere q̄ hec sola est intentio scholariū cōmuniter ingeniū colere per scientiā:nō autē animū p virtutes. Sed talem ordinē nō tenet psalmista q̄ dicit: Bonitatē ⁊ disciplinā ⁊ scientiā doce me. Clara est et q̄ nunq; marcescit sapiētia. q. d. merito est diligēda scriptura sacra quia clara est ⁊ nō turbida. In ps̄. Calix me⁹ inebrians q̄ p̄clarus est. Iste em̄ calix est ita dulcis q̄ q̄to magis magisq; bō gustat:tanto magis delectando sitit. Eccl.xxiiij. Qui edūt me adhuc esurient:⁊ qui bibūt me adhuc sitient. Et ideo anime nō curiose circa iura mūdi ⁊ nō curanti de dulci claritate scripture diuine dr̄ Hiere.ij. Quid tibi vis in vij̄s egypti vt bibas aquam turbidā: Egyptus tenebra interp̄tat:⁊ significat mundū: vie mūdi sunt sollicitudines seculi: vel schole legū secularium. In istis vij̄s bibitur aqua turbida quia scientia turbatiua ꝑ quā mali ad turbandū bonos reddunt audaces. Sed oppositū de lege dei dicit ps̄. Par multa diligentibꝫ legē tuā. Clara est inquit ⁊ que nunq; marcescet sapientia. Ideo solebant antiquitus sapientes coronari lauro. In signū q̄ sicut laurus seruat viriditatē perpetuam ita sapientia nunq; arescit. Et ideo probat Aristoteles p̄mo posterior̄:q̄ ois scientia est de ꝑpetuis Et q̄uis sit ita nobilis:est tamen inuentu facilis. Unde subdit. Facile videtur ab bis qui diligunt eam. Sapie.vij. Optaui ⁊ datus est mihi sensus et inuocaui:et venit ad me scilicet sapientia. Ecce q̄ faciliter. Jacobi primo. Si quis vestrum indiget sapientia postulet a deo qui dat omnibus

Aug⁹

affluenter et non improperat et dabitur ei. Unde pietas: boni mores: ⁊ oīo deuota: sunt vie ad istā sapientiā acquirendā. Uñ Aug⁹. li. j. de moribus manicheoꝝ. In sacris scripturis diuinit⁹ inspiratis neq; oēs a q̄by querit docere pñt: neq; oēs qui querūt discere digni sunt. Sed ad hoc q̄ veritatis scientia doceat ⁊ videat: ⁊ diligentia ⁊ pietas adhibenda est: altero fiet vt sciētes inueniamur: altero vt mereamur: hec ibi. Nō tñ videt nisi ab his q̄ diligūt eā. Amanti em̄ oīa sunt facilia: rō est q̄a mens sine delectatione est ceca. Sap. ij. Excecauit em̄ eos malicia sua. Et Sopho. j. Ambulāt vt ceci q; dño peccauerūt. Et inuenit ab his q̄ q̄runt eā nō ab ociosis qui eā nō requirūt. Querenda est em̄ certo loco certo tpe: et certo modo si debeat inueniri. Certo loco: q; in penitentia. Job. xxviij. Nō inuenit in terra suauiter viuentiū: sed in terra aspere viuentiū. Et ideo inuēta est in Daniele ⁊ socijs ei⁹ q̄ cōtinentes cibos regios: leguminibꝫ vescebant. Et ideo de eis ꝺr Daniel. j. Pueris autem his de⁹ dedit scientiā ⁊ disciplinā in oi libro ⁊ sapientia. Certo tpe: q; cōtinue: Luce. xj. Petite ⁊ accipietis: querite ⁊ inuenietis: pulsate ⁊ aperiet vobis. Certo modo: q; humilit. Prouer. xj. Ubi est humilitas: ibi est sapiētia. Sap. j. In simplicitate cordis q̄rite illū. Bern. sermone. xxiij. Si nolumus q̄rere frustra deū: queram⁹ eū sc̄z veracit: frequēter ⁊ pseueranter: vt nec q̄ram⁹ p illo aliud nec cū illo aliud: nec ab illo ad aliud cōuertamur. Facili⁹ est em̄ celū ⁊ terrā trāsire q̄z vt sic querens nō inueniat: sic petēs nō accipiat ⁊ sic pulsanti nō aperiat. Sed in hoc ē mirabile q̄ de⁹ queri nō pōt nisi p̄us inueniat: q; nullus eū querit nisi aliquo modo inuenerit. Uñ Bern. de diligēdo deo. Nemo te dñe querere valet nisi qui prius inuenerit. Uis ergo inueniri vt q̄raris: vis queri vt inuenaris. Hec Bern. in ps. Letet cor querentiū dñm: querite faciē ei⁹ semp. Qđ exponens btūs Aug⁹. dicit sic: Si semp querit q̄n inuenit? Forte q̄n faciem ad faciē eū viderim⁹ sicuti est: adhuc q̄rēdus erit: ⁊ sine fine q̄rēdus: q; sine fine amādus. Causa est diuine bonitatis īmēsitas q̄ videri pōt: comprehendi nō pōt: ⁊ ideo semp pōt haberi: ⁊ tamen semp queri. Unde Augustin⁹ super Johannē dicit. Queramus inueniendū: queramus inuentū vt inueniendus querat occultus est: vt inuentus querat: immensus est. Et licet inueniri possit: nō tamen perfecte in hac vita: cum em̄ sit vita nō perfecte potest reperiri in regione vmbre mortis. Uñ Augustin⁹ cōtra querentes beatitudinē in hac vita: dicit sic. iiij. cōfess. ca. xij. Redite puaricatores ad cor ⁊ inherete illi qui fecit vos. State cum eo ⁊ stabiles requiescite cū eo ⁊ quieti eritis. Qui itis in aspera: quo itis? Bonum qđ amatis ab illo est. Sed quantū ad illum: nō bonū nō est ⁊ suaue: sed amarū erit iuste: quia iniuste amatur deserto illo quicquid ab illo est. Quo vultis adhuc ambulare vias difficiles et laboriosas: immo non requies: vbi queritis eū: querite quod queritis: sed ibi nō est vbi queritis: beatam vitā queritis in regione mortis: nō ē illic. Quō nec vita btā: vbi nec vita.

Lectio. LXXXI.

Preoccupat aūt qui

p se cōcupiscūt vt illis se prior ostendat q̄ de luce vigilauerit ad illā ñ laborabit: assidētē em̄ illā foribꝫ suis inueniet. Postq̄z spiritussanct⁹ facilitatē acq̄rendi sapientiā declarauit ex duobꝫ: tum q; habet si diligat: tum quia apparet si appetat. Hic ostēdit illud idē ex tertio: videlicet q̄ occurrit si q̄rat. Et circa hoc dicit duo. Primo q; preuenit se amantes. Scō q̄ associat vigilantes Quātū ad p̄mū dicit sic. Preoccupat autem q̄ se cōcupiscūt. i. deus ipse q̄ est sapia increata p̄occupat p gratiā p̄uenientē eos q̄ effectualit diligunt illū. Et inueniri pōt: sed p̄uenire non potest. Sed q̄ videt q̄ nos deū p̄occupare ⁊ p̄uenire deberem⁹: quia in ps. Preoccupem⁹ faciē ei⁹ in confessione. Rñdeo q̄ ibi loquit ps. de iudice futuro ⁊ venturo ad iudiciū cui⁹ faciē p̄occupare debem⁹ per cōfessionē laudis sue ⁊ fraudis nre. Hic autē loquit spūssanctus de actu meritorio: in quo ipse nos p̄uenit gratia p̄ueniente sine qua nullū opus meritoriū exercere valem⁹. Preoccupat ergo qui se cōcupiscunt vt illis se prior ostēdat. Bernard⁹. O dulcis iesu prim⁹ es in accessu ⁊ vltimus in recessu. j. Joh. iiij. In hoc ē charitas dei: nō q; nos dilexerim⁹ deū: sed q̄m ipse prior dilexit nos. Et sic p̄uenit se amantes. Scō associat vigilantes. Et quantū ad hoc subdit: qui de luce vigilauerit ad illam ⁊c̄. Sicut dormire est sensus habere ligatos: ita vigilare est sensus habere solutos ⁊ actualiter operantes. Illi ergo q̄ intellectu ⁊ affectu bene vtunt fm principia iuris naturalis: vel fm p̄n cipia fidei: tales dicunt vigilantes. Sed de luce vigilant q̄ mane statim a iuuētute in bonis opibꝫ se exercēt. Eccī. xxxix. Just⁹ cor suū tradet ad vigilandū diluculo ad dñm qui fecit illū. Et talis qui sic vigilauerit ad sapientiā. i. deū qui est sapientia increata: nō laborabit frustra: vel diu non laborabit. i. modicū laborabit in cōparatione illius boni q̄d acquirit. Eccī. lj. Modicū laborani ⁊ inueni mihi multā requiē. Et q̄re nō inuanū laborabit? Certe: q; statim ipsum deū inueniet assidentē foribus suis. Fores p q̄s aīa bz accessū ad deū ⁊ ad sapientiā veritatis sunt p̄ncipia p̄ma. tā practica q̄z speculatiua. Practica. sicut b facias alijs q̄d tibi vis fieri: ⁊ q̄d tibi ñ vis fieri: alteri ne feceris. Speculatiua: sicut alterū cōtradictoriorꝫ dicit de quolibet: ⁊ de nullo eorundē ambo simul: sicut patet iiij. metaph. Per hec ergo p̄ncipia tā q̄z p quasdā portas siue q̄sdā fores aīa humana habet ingressū ad deum cognoscendū ⁊ ad scientiā veritatis inueniendā. Et ideo dicit Aristo. ij. metaph. q̄ theologia. i. consideratio de veritate: partim est facilis ⁊ partim difficilis. Quia quantū ad p̄ma principia circa que nō cōtingit errare est facilis. Circa cōclusiones vero ab eis deductas circa quas vario modo cōtingit errare: est valde difficilis: quia prima principia sunt sicut fores domorꝫ: de q̄bꝫ puerbialiter dicit. In foribꝫ q̄s delinquet: qui introitus in domum de facili cognoscitur: et nihil quod ibi

A

B

Aug⁹

Bernard⁹

ponit latet. Sed interioza domus latere possunt etiam ꝑsentē scrutatoꝛē. Prouer. viij. Sapia in ipsis foꝛib⁹ loquit dicēs: O viri ad vos clamito: ⁊ vox mea ad filios hominū. Intelligite paruuli astutiā: ⁊ insipientes animaduertite. Sic ḡ q̄ de luce vigilauerit: ad sapientiā nō laboꝛabit. Assidentē em illā foꝛib⁹ suis inueniet: hoc ē sapiētiā creatā vel increatā inueniet assidentē foꝛib⁹ suis. id ē manifeste patentē in intellectu pꝛincipioꝝ: qꝛ cognitio existendi deū oībus hoīb⁹ naturaliꝛ est inserta. Sicut dicit Dam̄. li. j. ca. iij. Et Boeti⁹ de ꝯsola. li. iij. pꝛosa. ij. Est em̄ mentib⁹ hoīm veri boni naturaliter inserta cupiditas. Ad idē Tulli⁹. li. j. de natura deoꝝ. Insitas vel poti⁹ innatas cognitiones habem⁹. Que em̄ gens aut gen⁹ hoīm q̄ nō habeat sine doctrina anticipationē quandā deoꝝ quā Epicurus vocat ꝓlepsim. i. anteceptā animo rei quandā informationē sine qua nec intelligitur q̄cq̄: nec queri nec disputari pōt. Idē lib. ij. Quid pōt esse tā apertū: tā pspicuū: cum celū suspicim⁹ celestiaq̄ cōtēplati sum⁹: q̄ esse aliq̄ numen pstantissime mentis: quo hec regant. Sed ꝯ ista videt esse illud q̄ scribit Prouerb. viij. Beat⁹ hō q̄ audit me: ⁊ q̄ vigilat ad foꝛes meas quottidie. Ergo sapientia nō statim inuenit assidens in foꝛib⁹. Dicendū est q̄ inuenit statim quātū ad intellectū pncipioꝝ: ⁊ quātū ad noticiā dei generalē. Sed non inuenit statim pfecte: qꝛ q̄ aliq̄d nouit: plus nosse cupit. Foꝛes vero sapie in ꝓuerbijs dicunt doctores ꝑ quos habem⁹ ingressum ad sapiētiā. Et ad illas foꝛes opoꝛtet vigilare quotidie. Eccl. vj. Si videris sensatū euigila ad illū ⁊ gradus ostioꝝ illius exteraꝛ pes tuus. ¶ Et notandū circa materiam lectionis huius: q̄ triplex causa exꝛimit in scriptura ḡre vigilare ⁊ vigilanter nos habere debemus in oīb⁹: videlicet bostilitas crudelis rebellationis: vtilitas fidelis administrationis: ⁊ debilitas terrestris inhabitationis. Quantū ad pꝛimū hoīes existētes in bello moꝛtali nō possunt somno vacare. Nos autē sum⁹ in cōtinuis bellis. Inp s̄. Conculcauerūt me inimici mei tota die ⁊c̄. Ergo necesse habem⁹ vigilare. Bꝛues sicut dicūt naturales inter se vigilias diuidunt. Et illa q̄ vigilare debet: lapidē tenet in pedib⁹: vt si illa doꝛmierit: lapis cadēs alias excitet ⁊ seipsam. Si ḡ auis insensata q̄ vigilare tenet: sic sibi p̄uidet ꝯ somnū: multomagis ꝯ somnū peccati cautelā cōtinuā adhibere debem⁹. j. Petri. v. Fratres sobꝛij estote ⁊ vigilate ⁊c̄. Et bene adiungens p̄mittit sobꝛietatez vigilie. Nam ebꝛietatē sequit necessario multus somnus. Est autē de diabolo isto aduersario sicut de quodā duce Cartaginen̄. Refert Sextus Julius Frontinus stratoge. li. ij. ca. v. q̄ō est de inīdijs. Dux iste bellū habuit cōtra quosdā de affrica qui Cartaginen̄. rebellabant. Fuerūt isti de affrica auidi nimis ad bibendū vinū: q̄ō intelligēs dux vsus est ꝯ eos tali cautela. Accepit multa dolia vini ⁊ miscuit cū vino succū cuiusdā herbe que vocat mandragoꝛa: que quidē herba est mirabiliꝛ somnifera: sicut docet Aristoteles p̄mo de somno ⁊ vigilia. Facit em̄ hoīes ita pꝛofunde doꝛmire q̄ fiunt insensibiles: et ideo solet dari hominib⁹ qui sunt ꝓpter aliquā infirmitatē curandā secandi vt possint sine doloꝛe secari. Dolia ergo vini sic infecti dimisit iste dux in tentoꝛijs suis ⁊ fugit ad cautelam: tentoꝛia derelinquēs: affrici gaudētes tentoꝛia inuadūt: ⁊ inuenientes victualia cū vino in abundātia comederūt ⁊ biberūt de isto vino infecto: ⁊ statim oēs sic oppssi sunt somno q̄ nullo mō se iuuare potuerūt: hoc exploꝛans dux p̄dictus de nocte rediit sup eos ⁊ miseros sicut voluit trucidauit. Ista cautela moꝛaliter loquendo vtit diabolus ꝯ hoīes. Vinū q̄ō letificat designat leticiā ⁊ lasciuiam secularē. Istā leticiā siue iocunditatē mundi diabolus sic cōmiscuit succo mandragoꝛe. i. delectatione luxurie q̄ oēs de eo bibentes fiūt q̄si insensibiles. Mandragoꝛa em̄ est herba habēs masculū ⁊ femellā: ⁊ oīa lineamēta coꝛpoꝛis humani in se ꝑfert ⁊ ad generationis fecunditatē confert. Ben̄. xxx. dicit rachel soꝛoꝛi lye de iacob viro suo. Doꝛmiat tecū hac nocte ꝓ mandragoꝛis filij tui. Et ideo mandragoꝛa voluptatem carnis signat. Quia ergo tota mūdana iocūditas inter homines his diebꝰ ꝓcurante diabolo q̄ nos semꝑ cauteloſe querit debellare de succo voluptatis ē infecta. Jō homies vitiosi doꝛmiūt in pctis ⁊ ad coꝛreptionē plato ꝝ: pdicationes doctoꝝ reperiunt insensibiles: vt dicat q̄libet illoꝝ illud Prouer. xxiij. Uerberauerūt me ⁊ nō dolui: traxerūt me ⁊ non sensi: q̄n euigilabo ⁊ rursum vina reperiā? Non sic vos charissimi: sed sicut dꝛ. ij. Loꝝ. vj. in oīb⁹ exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros. Et infra. In vigilijs: in ieiunijs: in castitate: in scientia. Nota tria scientiā p̄cedētia: vigilias/ieiunia/ ⁊ castitatē.

Scōa causa q̄re nos in hac vita vigilare debemus est vtilitas fidel administrationis. Sumus em̄ sicut serui vigilantes de nocte ⁊ expectātes aduentū dn̄i de nuptijs redeūtis: nuptie sunt in celo ineffabiliꝛ gaudij de sacrosctā vnione deitatis infinite ad naturā humanā. De his nuptijs dn̄s nr̄ ventur⁹ est in die iudicij descēsur⁹ ad mundū totū iudicandū finaliter. Et ideo Matth. xxiiij. Uigilate quia nescitis qua hoꝛa dn̄s vester ventur⁹ sit. Et Luce. xij. Sint lumbi vestri p̄cincti ⁊ lucerne ardentes. Et vos similes hominib⁹ expectantib⁹ dn̄m suū q̄n reuertat a nuptijs: vt cum venerit et pulsauerit cōfestim aperiant ei. Beati serui illi q̄s cū venerit dn̄s inuenerit vigilantes. Et licet oēs vigilare debeam⁹: maxime tamē ꝓlati quoꝝ cure subditoꝛū anime sunt cōmisse. In cui⁹ signū cum chriſt⁹ discipulos suos doꝛmientes inuenisset specialius ceteris increpauit petrū dicens: Symon doꝛmis: nō potuisti vna hoꝛa vigilare mecū. Tertia causa quare in ꝑsenti moꝛaliter vigilare debemus: est debilitas terrestris habitationis: homo qui iaceret in domo ruinosa ex omni parte debili: ⁊ simul cum hoc sciret q̄ aliq̄s exterius suffoderet cōtinue muros ad eū occidendū non daret se somno si esset pꝛudens: sed solerti vigilie. Domus aie est coꝛpus luteū vel terreū. Job. iij. Habitant domos luteas ⁊ terrenū habent fundamentū: ⁊ consumunt velut a tinea. Fossoꝛ est moꝛs q̄ indefesse

D

nitrit pfodere domū nostrā vt furet animā cū pec catis si posset vl' cū penis debitis pro pctō: et ideo bene dicit Math. xxiiij. Si sciret paterfamilias qua hora fur veniret: vigilaret vtiq; et nō sineret pfodi domū suā: sed timendū est q; est de nobis sic de pueris recent natis. Dic em Aristo. j. de sōno et vigilia. ca. v. q; pueri q̄n pariunt dormiūt t bnt oculos clausos ꝓpter ꝯsuetudinē dormiēdi in matrice. Sic est de multis: tam diu inoleuit in eis cō suetudo indulgēdi negligētie/pigritie t accidie q; vigilare nō possūt: sed cauēdū est a trib⁹ malis pas sionib⁹ que accidūt in sōnis: sicut docet Aristo. li. preallegato: Epilensia: Ephialtes: et Letargia. Epilensia est cerebri passio faciens hoīem cadere subito et inopinato. Ephialtes est passio in somno faciens homini apparere q; aliq̄s cū opprimat et nitat suffocare: vnde illis qui bnt hanc passionem videt ꝯmunit q; vna vetula incūbat sup eos t ni tatur suffocare. Letargia est infirmitas cōpellēs hoīem dormire t dormiendo mori. Moralit iste tres passiōes tria vitia generalia significāt quib⁹ inuoluit totus mūdus. Superbi nāq; t ambitiosi qui ad gradus t honores nituntt ascendere Epi lentici sūt quia superbia casū habet. t Claudian⁹ in maiori. Ima tollūt in altū Ut casu grauiore ruāt Lubrici siue luxuriosi patiunt ephialten: quia ve tula illa est caro corrupta per peccatū q̄ supeminet et dñatur t deprimit eos ne resurgant. Auari vo sunt letargici. i. obliuiosi: qui quanto plura a deo percipiūt tāto magis obliuiscunt: tā sui q; dei. Un̄ glosa sup illud psalmi. Deus deus meus ad te de luce vigilo. Sitiuit in te aia mea q; multipliciter tibi caro mea, tc̄. Ad deū vigilat qui vere dei me mor est. Ad deū dormit q̄ deū obliuiscit. Non sic vos charissimi, sicut dicit. j. Thessal. v. Nō dor miam⁹ sicut ceteri sed vigilem⁹ t sobrij sim⁹. tc̄.

Lectio. LXXXII.

Ogitare ergo de illa

c sensus est ꝯsumatus: t qui vigilauerit ꝓpter illā cito securus erit: quoniā dig nos seipa circūit querēs: t in vijs suis oñdet se ill' hylarit et in omni ꝓuidētia occurret illis. Due sūt cōclusiōes q̄s spiritussanct⁹ intēdit ꝑncipalit in hac pte capituli vsq; ad finē de sapiētia ōclara re. Una est q; in eius acq̄sitōe est facilitas. Alia est q; in ei⁹ possessiōe ē felicitas: t de istis duo ob⁹ agit alternati: nūc declarādo facilitatē sapientiā acq̄rē di: nūc ꝯmendando felicitatē sapientiā possidendi Consequit aūt possessionē sapiētie dupler felicitas: videlicz tpalis t eterna: t de vtraq; fit hic ōscrip tio: t nūc de vna/nūc de alia vicissi. Diuidit ergo textus plen⁹ in duas ptes. Nā primo ostēdit feli citatē q̄ est in sapientie possessione. Scōo facilitatē que est in ei⁹ acq̄sitiōe. Scōa ps ibi. Qm̄ dignos

A Quantū ad ꝑmā ptē dicit q; duplicē pfectionē cōfert homi sapiētia que ꝯsistit in vero cultu dei. Nā excludit ab hoīe q̄ntū ad rōnalē: errorē falsitatis: q̄ntū ad irascibilē timorē aduersitatis. Quātū ad pumū dicit sic. Cogitare de illa. i. de sapientia in creata que est cult⁹ veri dei est sensus ꝯsūmat⁹. i. sensus veracit informat⁹ sine decepti ōe. Sensus em̄ multiplicit decipiunt: aliq̄n ꝓpter indispositio nem organi: sicut lingua febricitāt̄ iudicat dulce amaꝝ: aliq̄n ꝓpt indispositionē medij: sicut oculꝰ iudicat baculū esse fractū: cuius vna medietas ē in aere t alia in aqua: aliq̄n ꝓpter elongatōez obiecti sicut oculus iudicat solē esse pedalis q̄ntitat̄ t sic de alijs: ꝓpter qō sincera veritas non est a sensib⁹ expectanda. Aug⁹. secūdo soliloquioꝝ. Et ideo iu diciū sensus dicit impfectū t incōsūmatū nisi per ratiōis sententiā regulet: in solis ergo sapientib⁹ qui sēsualitati dñant p rationē est sens⁹ ꝯsumat⁹. Unde Aug⁹. j. li. de libero arbitrio, ca. xviij. Sa piens est qui regno mētis omi libidinis subiuga tione semota pacatus est. t Eccl. xxj. Cōsumatio timoris dei sapiētia t sensus: t ꝓ oppositū. Stulto rum sensus sp est incōsumat⁹: quia in sensualitate stant: t scōm rationē nō viuūt. Et ideo vocant̄ su perius. c. iij. rami incōsumati. Frangent̄ in q̄t rami inconsumati: sic ergo sapiētia excludit ab homine q̄ntū ad rōnalē errorē falsitatis. Scōo excludit timorē penalitatis: t q̄ntū ad hoc dicit. Qui vigi lauerit ꝓpter illā cito securus erit. Cito: quia post mortē q̄ veniet valde cito habebit securitatē que est ꝑs potissima beatitudis. Un̄ dicit btūs Aug⁹. xiij. de trinitate: loquens de futura beatitudine. Om̄e qō ibi erit bonū erit t ipe sūmus de⁹ sūmū bonū erit: atq; ad fruendū eū amantib⁹ presto erit et qō est oīno beatissimū: ita semp forte certū erit: quilibet g̃ bonus cito secur⁹ erit. Apoc. xxij. Ecce venio cito t merces mea mecū est reddere vnicuiq; scōm opa sua. Et Apoc. j. Signauit deus q̄ opor tet fieri cito: t ideo signant̄ dicit. Qui vigilauerit ꝓpter illā cito securus erit: ad differētiā hoīm lasci uoꝝ qui vigilias multas faciūt: non ꝓpter cultū dei sed ꝓpter cultū carnis: quoꝝ quidā vigilāt ad gulā/quidā ad predā/q̄dā ad luxuriā. Uigilāt quidā ꝓpter gulā t ad suas voluptates explēdas de quib⁹ dicit. Sap. xiij. Insanie plenas vigilias bntes. Alij vigilāt ad predā sicut fures/latrōes et pdones. Job. xxxiij. Uigilātes ad predā pre parāt panē liberis agrū nō suū et vineā eius quā vi oppressserunt vindemiaut. Plautus in quadā comedia. Ue apud quos vigiliam multā in noctē protrabunt: tantū em̄ seruis suis de vita q̄ntū de nocte auferūt. Tertij vigilant ad luxuriā. Job: xxiij. Oculus adulteri obseruat caliginē dicens: Non videbit oculus. Sequit secūda ps lectio- B nis in qua ostendit facilitas sapientiā acquirendi ex tribus. Ille em̄ qui nos querit t qui se nob⁹ ostē dit: t qui in omni tpe nobis occurrit facilit inue nitur a nobis: sed sapientia increata que deus est sic se habet ad nos q; ipsa circūit querens dignos se t in vijs suis. i. in ꝑceptis ostendit se eis hylarit et in omni ꝓuidentia occurrit illis: dicit ergo sic. Facile inuenit quoniā dignos seipa circūit q̄rens id est ad modū circūeuntis et querentis se habet: quia ex omni tpe dat nobis de⁹ occasionē eū cog noscendi t amandi. Unde Augustin⁹. iij. cōfessio num. capl'. viij. Celū t terra t om̄ia que in eis sūt Ecce vndiq; mihi dicunt vt te amem nec cessāt di-

l

cere omnib⁹ vt sint inexcusabiles. Circūiuit xp̄s querēs nos in terra/in aere/in inferno. Aug⁹. xj. cōfessionū. ca. ij. Quesisti nō querētes te: quesisti autē vt queram⁹ te. Quesiuit nos in terra docendo: in cruce moriendo: ac p̄ insignia passionis sue gloriosa misericorditer ad regna celestia nos inuitando. In infernū descēdendo: z in vijs suis ostēdit se illis hilariter. Vie xp̄i sunt p̄cepta christi. semite sunt cōsilia. in p̄s. Vias tuas dñe demonstra mihi: z semitas tuas edoce me. Et hoc hilariter Prouerb. xvj. In hilaritate vultus regis vita Et clementia eius quasi imber serotinus. Et in omni prouidētia occurrit illis. Docet ēm Tulli⁹ ij. rhetorice: q̄ prudentie tres sunt partes/memoria/prouidentia/z intellectiua. Memoria est per quā animus reperit illa que fuerūt. Intellectiua est per quā ea prospicit que sunt. Prouidentia p̄ quā futuri aliquid videt anteq̄ fit. vnde prouidētia p̄ prio nomine sumpta est p̄sens notio futurum tractans euentū. In omni ergo specie prouidentie deus occurrit diligentib⁹. docēs quid eis expedit recordari: quid meditari: quid p̄stolari. Vult ergo dicere spūssanctus q̄ deus se diligentib⁹ in omni prouidētia occurrit: id est gratiā tribuit: nō solū bene ordinandi p̄sentia: sed etiā prouidēdi de
L futuris. Vbi notandū q̄ ad perfectū regimen humane vite quadruplex prouidentia est necessaria: videlicet legaliū statutor̄: temporaliū thesaur̄: personaliū meritor̄: z regulariū responsor̄.

Primā prouidentiā tenent facere reges principes z p̄lati: iusticiarij consiliarij et regū ministri: vt videlicet leges instituant iuste: que cōuenientes z cōmunes tam diuitib⁹ q̄ pauperib⁹ ostendant. Hec autē prouidentia de thesauro sacre scripture procedere debet. Lex ēm que obuiat sacre scripture decretis ecclesie z bonis moribus: nullius debet esse momenti. sicut dicit in Lano. di. x. Non licet. Vbi etiā felix papa ad quendā imperatorē sic scribit. Certū est hoc rebus vestris esse salutare vt cū de causis dei agit iuxta ipsius cōstitutā regulam regiā voluntatē sacerdotib⁹ xp̄i studeatis subdere nō p̄ferre z sacrosancta p̄cepta p̄ eor̄ p̄sules potiꝰ discere q̄ docere. Ecclesie formā sequi: nō huic humanitus sequēdo/iura p̄figere/neq; eius sanctionibus velle dominari/cui deus clemētie/tue pie deuotionis colla voluit submittere: ne dū mēsura celestis dispensationis excedit/eatur in contumeliam dispōnentis. A thesauro ergo sacre scripture sumi debet prouidentia legaliū statutor̄ sine quibus impossibile est pacē inter homines obseruari. ij. Machab. iiij. Videbat ēm Onias sine regali prudentia esse impossibile pacē rebus dari. Secundā prouidentiā que est temporaliū thesauror̄ tenent facere p̄lati ecclesiastici p̄ro pauperib⁹ sustētandis. Ipsi ēm sunt spūaliter seneschalli christi q̄ de ipsius patrimonio familiam suam alere tenentur. Vnde Bern̄. de colloquio symonis et iesu. li. iij. ca. v. Res pauperū nō pauperib⁹ dare: par sacrilegij crimē dinoscitur. Sane patrimonia sunt pauperū facultates ecclesiarū z sacrilega eis crudelitate surripitur: quicq̄d sibi ministri z dispensatores nō vtiq; vel possessores vltra victū suscipiūt z vestitū. Et ca. iij. dicit sic. Dignū est vt qui altario deseruit/de altario viuat: viuat inq̄ de altario nō superbiat/nō luxurietꝫ/nō ditetur/non in clericatu diues ex paupere fiat: nō ex ignobili gloriosus/nō sibi de bonis ecclesie ampla palacia fabricet/nec loculos inde cōgreget/nec in vanitate/nec in superfluitate dispergat: nō extollat de facultatibus ecclesie cōsanguineos suos aut nepotes/nec filias dixerim nuptui tradat. Concedit tibi vt si bene deseruis de altari viuas: hec Bern̄. Est ergo p̄latus seneschallus pauperū figurat⁹ per angelū qui Tobiā iuniorē duxit in regionē medor̄ et instruxit quō vxorem sibi debuit copulare z sanū reduxit. Cui tobias regratiando dixit. Si meipsū tibi tradā seruū: nō ero cō dignus p̄uidentie tue. vt dicit Tobie. ix. Sic certe regraciabit subditꝰ sanatus p̄ prouidentiā boni p̄lati ductus p̄ viā penitentie: z reductus ad ciuitatē leticie. Et ideo signanter d̄r p̄latis. j. Petri. v. Pascite q̄ in vobis est gregē dei p̄uidentes non coacte sed spontanee. Non solū autē p̄lati sed oēs habētes substantiam huiꝰ mundi ad aliqualē huiusmodi p̄uidentiā obligant pro pauperib⁹ sustentandis. Tertia pro- D uidentia est p̄sonaliū meritor̄: a d istā faciendā oēs obligamur q̄libet p̄ro seipso in nundinis huiꝰ vite Ad Roma. xij. Nolite esse p̄rudētes apud vosmet ipsos: nulli malū p̄ro malo reddētes: sed prouidētes bona: nō tantū cor̄ deo sed coram omnib⁹ hominib⁹: prouidētes inq̄t bona videlicet maxima q̄ sunt virtutes z bona opa. Ista ēm bona habent in se p̄ciositatē: durabilitatē z vtilitatē. Est ēm vna elemosyna vel vnū ieiunium deuotū magis p̄ciosū cor̄ deo q̄ totū aurū mūdi vel etiā oēs lapides p̄ciosi. Est ēm meritū bonum durabile: q̄ p̄petuū si nō interrūpat p̄ petīm. Fatuus valde foret existēs in nundinis vbi multa videret venalia p̄ciosa: si tantū sibi p̄uideret de talib⁹ de q̄bus se sciret spoliandū in recessu suo de nūdinis vellet nollet. Vita p̄sens nūdine sunt in q̄bus negociari debemus Luc̄. xix. Negociamini dū venio. Fatui ergo sunt qui totā suā prouidentiā faciunt de terrenis diuitijs. de quibus in morte sunt necessario spoliandi j. Timo. vj. Nihil intulim⁹ in hūc mundū: haud dubiū: quia nec auferre quid possum⁹. Et in persona taliū dicit Sap̄. ix. Cogitationes mortaliū timide z incerte prouidētie nostre. Aduertant etiā qui mūdanas diuitias per longū tempus cū laboribus periculis z tedijs p̄ro suis filijs z heredibus z nihil adhuc p̄ro seipsis perpetuū procurauerūt: quāta faruitate laborant z accipiant exemplū de Jacob. Gen̄. xxx. Qui postq̄ q̄tuordecim annis seruierat laban dicit ad socerū suū. Justum est vt prouideā aliquādo etiā domui mee: z extūc lucro p̄prio vacauit p̄ro se z familia sua. Quarta est prouidentia regularium responsor̄um: et ad hanc omnes tenemur quilibet p̄ro seipso computū redditurus et clericus respōsurus et reus coram iudice compariturus diligēter sibi prouidere de respōsuris. In istis casibus erimus omnes in die iudicij. Et ideo de nobis optat deus illud

Deut. xxxij. Utinā saperent ⁊ intelligerēt: ac nouissima ꝓuiderēt. Prouidere est procul videre sic dicit Boecⁱ. v. de consolatōe. Nouissima nostra sunt mors et iudiciū pena et ꝑmiū: ista nouissima dū procul sūt; puidere ⁊ ꝑordinare debemꝰ ⁊ tūc nunq̄ peccabimꝰ. Ecc. vij. In omnib⁹ opib⁹ tuis memorare nouissima tua ⁊ in eternū nō peccabis.

Lectio. LXXXIII

Initiū enī illiꝰ verissima est disciplīe cōcupiscētia: cura ꝙ disciplīe dilectio est: ⁊ dilectio ē custodia legū illius. Custoditio aūt legū cōsumatio est incorruptionis: incorruptio autē faciet proximū esse deo. Concupiscētia itaq̄ sapientie deducit ad regnū perpetuū. Postq̄ declaratū est ꝙ homo per sapientiā ꝓduci potest ad felicitatē. Restat declarare que sint media cōferentia istā potestatem: A et hoc facit in ista lectiōe. Unde intentio sua in precedenti lectiōe est ostendere quō naturaliť homo ordinať ad beatitudinē supnaturalē q̄ cōsistit in vita eterna; cōtemplando sapientiā increatam Huius aūt beatitudinis adipiscende radix ⁊ initiū est homī inditū ab ipso deo: media vero sunt ꝑtim a deo/ꝑtim a nobis: finis vero vltimus a deo supnaturaliť nobis datur. Radix ⁊ fundamētū beatitudinis cōsequende que in diuīa cōsistit noticia est naturale desiderīū qō homo habet ad sciendū. de quo dicit Aristo. j. metaph. ꝙ omnes homines naturaliť scire desiderant; ⁊ illud idē naturale desiderīū est initiū sapientie sicut hic dicit spūssanctⁱ Initiū inq̄t illius. i. sapiētie verissima est disciplīe concupiscentia. Concupiscentia eñ q̄ est a natura est vera nō ficta: ꝑseuerās nō mometanea; realis non depicta: iste igiť naturalis appetitꝰ deū cognoscendi ⁊ amandi: quia deus est primū verum ⁊ sūmū bonū est ꝓmus gradus ascendēdi ad felicitatem que est sapientia de futuro; btificans per sapientiā fidei in pnti. Et notādū ꝙ istā verissimā concupiscentiā disciplīe derelinquūt quodām ꝏ sophiste verbosi/ legiste nummosi/ ⁊ ideote ociosi. Primi addiscūt ꝓpter apparētiā. Est eñ sophistica sapiētia apparēs ⁊ nō existens: et sophista ē copiosus ab apparenti sapīa ⁊ nō existenti: j. Elenc. de quib⁹. ij. Timo. iij. Ducūť varijs desideriīs sp discentes ⁊ nunq̄ ad scientiā veritatis pueniētes Secūdi addiscūt ꝓpter pecuniā: de quibus dicit Ouidius. iij. de vetula. Omnes declinant ad eā que dona ministrat; vtq̄ sciāt pauci discūt: plures vt abundent: ditariq̄ volūt potⁱ q̄ philosophari: ⁊ ideo scōm cū philosophia exiliū patiť: ⁊ philopecunia regnat: ⁊ cōtra istos dic̄ spūssanctⁱ. Sap vij. Diuitias nihil esse dixi in cōparatōne illius: nec cōparaui illi lapidē pcciosū: quoniā oīe aurum in compatōne illius arena exigua: ⁊ tanq̄ lutum estimabiť argentū in conspectu illius. Tertij sunt vagi ⁊ ociosi ⁊ inconstantes negligentes ingeniū naturale colere per doctrinas ⁊ catholicas disciplinas: contrā quēlibet talem dicit ⁊ scribit. Apls B j. Timo. iiij. Noli negligere gratiā que est in te: et infra. Attēde tibi ⁊ doctrine ⁊ sta in illis. Uisa ergo radice sapiētie que est naturalis cōcupiscētia disciplīe ꝙñť ponit media que sunt tria: cura: dilectio: ⁊ custodia: ⁊ est talis ordo ꝙ desideriū naturale sciendi causat curā. i. diligentiā vl' solicitudiez addiscendi. Cura causat dilectionē dei quia nō est possibile ꝙ homo sit sollicitⁱ ad cognoscendū deū quin si ꝑficiat in cognitōne ꝑficiet in dilectōe. Dilectio dei causat custodiā legis diuine. Jobis. xliij Si q̄s diligit me sermonē meū seruabit, ⁊ j. Joh. j. Qui dicit se nosse deū: ⁊ mādata eiꝰ nō custodit mendax est. Custodia aūt mandatoꝝ dat ꝙsumationē imortalitatis: que imortalitas est ꝓpietas diuina; quia deus solus est cui repugnat non esse ergo a primo ad vltimū arguendo: cōcupiscentia sapiētie deducet ad regnū ꝑpetuū. Et notandū ꝙ spūssanctus vtť in ista deductōe colore quodam rhetorico qui vocať a Tulio Gradatio. ij. rhetorice siue vel climax grece: quia dicit btūs Augʃ. iiij. de doctrina xp̄iana. ca. viij. Oīnis eloquētia rhetorū in scriptura sacra potest inueniri. Est autem gradatio scōm beatū Augʃ. vbi supᵖ. ca. vij. quādo verba vel sensus alterū ex altero cōnectunť: sicut patet in verbo quodā Apostoli. ad Romanos. v. vbi dicit. Tribulatio patientiā operať: patientia autē probationē; probatio vero spē; spes vero nō cōfundit; ⁊ simile est quod ad Romanos octauo dicit: Quos p̄destinauit; hos vocauit; ⁊ quos vocauit; hos ⁊ iustificauit: ⁊ quos iustificauit: hos ⁊ glorificauit: ⁊ est figura siue color pulcherrimū ornamentū sententie. Gradatio vero scōm Tullīū sic diffiniť. Gradatio est quādo añcedens ad consequens verbū descendit aliť q̄ ad supius ascensū est hoc modo. Que nā reliqua spes manet libertatis: si eis qō libet licet; ⁊ quod licet possūt, ⁊ quod possunt audēt; ⁊ qō audent faciūt; et qō faciūt nobis molestū nō est. Sic eñ debet doctor ecclesiasticus dicere eloquenť vt doceat/ delectet/ et flectat: sicut dicit Augustinⁱ. iiij. de doctrina christiana capitulo. xij. Docere est necessitatis: delectare est suauitatis: flectere est victorie ⁊ potestatis: ⁊ istud vltimū est finalis intentio doctoꝝ ecclesiasticorū: sicut dicit ibidē Augustinⁱ. ca. xij. sic. Si talia dicunť q̄ credere vel nosse sufficiat nihil aliud est eis consentire nisi cōfiteri vera esse: cū vero illud docetur qō agendū est: ⁊ ideo docet vt agať: frustra persuadetur verū esse quod dicitur; frustra placet modus iste quo dicit si nisi dicit vt agať. Oportet ergo eloquentē esse ecclesiasticū q̄ suadet aliquod quod agendū est: nō solū docere vt instruat; et delectare vt teneat; sed etiā flectere vt vincatur. hec Augustinus. Utens ergo gradatiōe ⁊ tali genere dicēdi spūssanctus dicit sic. Cura ergo disciplīe dilectio est. i. dilectionē operať: sicut eñ reflectio luminis ad speculum cōcauū causat ignem naturaliter: ita est moraliter quando ad animā humilē et deuotam incidunt radij luminosi sacre scripture a christo qui est sol iusticie derivati: et reflectūtur idem radij ad deū per timorē et reuerentiā sue incōprehensibilitatʃ: necessario causatur amor in memoria talis mentis; ⁊ tūc dilectio est custodia legum illiⁱ; cū autē nihil maius sit in potestate q̄

diligere:patet q̄z facile est legē custodire.ad Romanos.xiij. Plenitudo legis est dilectio. Custoditio autē legū ꝑsummatio est incorruptionis:id est ꝓducit ad incorruptionē:hoc est ad imortalitatē. Incorruptio autē facit ꝑmū esse deo.i.immortalitas facit nos similes deo. Quia sicut dicit porphyrius. Mortale separat nos a dīis. Concupiscentia itaq̄ sapientie deducit nos ad regnū perpetuū. Qualiter autē timor causet in nobis sapientiam tam in p̄senti q̄z in futuro:pulchre declarat Linconiensis in sermone quē fecit de pastoribꝫ ita dicēs. Sicut cera mollis fortiter applicata sigillo recipit imitatoriā similitudinē t omniū formarum t figurarū sigilli insculptarū pulchritudinē. Sic anima ꝑ amoris copulā fortiter ad deū applicata:nō equaliter:sed cū summa imitatione recipit similitudinē ipsius pulchritudinis in conformitatem. Et cū apud summā pulchritudinē nulla desit pulchritudo. Ipsa em̄ dicit. Pulchritudo agri mecū est in anima ꝑ amoris copulā a summa pulchritudine impꝫssa:non erit alicui⁹ pulchritudinis absentia:sed refulgebit in illa pulchritudo que est sup illa imitatione. Dīs vero pulchritudo inferior parū sibi refulgebit:respectu illi⁹ pulchritudinis superioris:cū oīs inferior pulchritudo refulgebit in illa:multo ampliori q̄z in inferioribus decoris venustate. Et cū idē sit summe pulchritudinis forma t summa sapiētia cū anima fuerit ꝑfecta cōformitas summe pulchritudini t ꝑ hoc summe sapiētie erit:t ꝑ cōsequēs anima illustrata sapiētie pulchritudine. vnde t amor qui facit animā deiformē facit ipsam summe sapiētie participatione sapientem. Est ergo plena dilectio totius veritatis magistra:imo amor est ipsi⁹ veritatis noticia. Unde per os ipsi⁹ dicit Job.xiij. Paraclitus autē spiritussanct⁹ quē mittet pater in nomine meo:ille docebit vos omnia. Nec te moueat aliqñ:q̄ multi in via dñi ambulāt:nec tamē est in eis plena noticia veritatis:quia sicut dicit magister docere discipulum aliquā artē totā:puta rhetoricā vel geometriam:cū tamē adhuc versat discipulus circa artis principiū vel mediū nondū sciens artis terminū. Sic spūssanct⁹ dicit nos docere vnā magnā artē omnē videlicet veritatē:cū tamē adhuc versemur circa artis primordia:augmentata vero in nobis dilectione:auget t hui⁹ magne artis noticia. Cū vero implebit in nobis amor vt diligam⁹ deū ex toto corde:t ex tota aīa:t ex tota mēte:vt videlicet oīs particula cordis cōuersa sit in ipsum totaliter qñ finita hac pegrinatione erit in patria:tūc erit visibilis:t hui⁹ magne artis cōsummata noticia. Efficit ergo amor cōsummatā decoris spēm t sapientie plenitudinē ſm modū cōsummationis qui potest esse in suprema facie creature rōnalis. Hec linconiensis. Ista vero sapientia est quasi sapida scientia. Unde comparat vino in sacra scriptura. Cant.v. Comedi fauū cū melle meo:bibi vinum cū lacte meo. Dicit autē Albert⁹.iiij.metheo.tractatu.j.ca.x.q̄ vinū longe ductū efficit ex motu magis sapidū:quia ꝓpter percussionē t motū partium ꝙualescit in eo calor naturalis t magis subtilius digeritur humidū. Et eadē est causa quare pendulū vinū ꝓcussum t motū:reuertit aliquantulum ad statū suū. Uocat autē pendulū qñ incipit declinare ad corruptionē vt estimo. Moraliter vinū longe ductū:est doctrina sacre scripture que de celo ad boīes per ꝓphetas:patriarchas:angelos t ipsum dei filium est deducta ab initio vsq̄ modo exagitat t excutit ꝑ expositoꝝ ingenia. Et ideo istud vinū est meli⁹ multo q̄z vinū cuiuscunq̄ scientie secularis q̄ nō defert nisi de terra ad terrā Uinū em̄ qñ crescit in montibꝫ:est delicati⁹ t subtilius q̄z illud qñ crescit in vallibꝫ. Mons altissimus celū est:t terra vallis lachrymarū. Et ideo vinum scientie secularis rude est grossum t insipidū:aliud vo subtile t sapidū. Can̄.viij. Dabo tibi poculū ex vino cōditū t mustū malorū granatoꝝ.

Lectio.LXXXIIII.

Ergo delectamini ſ in sedibꝫ t sceptris o reges populi diligite sapiētiā vt imꝑpetuū regnet ſ. Diligite lumē sapiētie oēs q̄ p̄estis popul'. Quāuis sapiētia sit singulis necessaria:maxime tñ regibꝫ t principibꝫ:iudicibꝫ t p̄latis. Et ideo isti specialius sunt monēdi q̄ studiū suū apponāt circa sapientiā acq̄rendā. Quia ergo in parte p̄cedēti determinatū est:q̄ nō solū in ei⁹ possessione est felicitas:imo q̄ in ei⁹ acq̄sitione est facilitas. Ideo hic concludit spūssanct⁹ q̄ in ei⁹ duratione est ꝓpetuitas:et per ꝯsequēs q̄ ipsa sit natural'r appetenda. Uñ in l'a ista duo facit. Pmo inuitat reges ad sapie dilectionē special'r. Sc̄o q̄scūq̄z alios p̄fectos vl' p̄latos general'r. Sc̄da ps ibi. Diligite lumen. Circa primū dicit sic. O reges populi:si delectamini in sedibꝫ t sceptris. Si pro quia:sic est de facto q̄ delectamini in honoribꝫ hui⁹ vite q̄s recipitis a populo:ꝓpter hoc q̄ populū iudicatis t regitis:t cō stat vobis q̄ sedes vestre vel sceptra nō p̄nt hic ꝑmanere ꝑpetue. Ergo diligite sapientiā:id est verꝫ cultū dei vt imꝑpetuū regnetis:t vestrā delectationem p̄sentē ad futurā cōtinuetis. Apoc.v. Fecisti nos deo nostro regnū t sacerdotes et regnabim⁹ sup terrā. Et Apocal'.xx. Erunt sacerdotes dei et xp̄i ei⁹ t regnabūt cū eo mille ānis. Glo.i.ineſnū. Ponit em̄ millenari⁹ qui est limes numeroꝝ pro eternitate. Hec ergo monitio dirigit regibus specialiter. Secūdo monet oēs alios p̄fectos generaliter ita dicens. Diligite lumen sapientie omnes qui p̄estis populis. Precedentibꝫ et ducentibus alios in nocte tenebrosa necessariū est lumē:quia alias cadent vel saltē errabūt a via tam ducentes q̄z ducti. Matth.xv. Cecus autē si ceco ducatum p̄stet:ambo in foueā cadunt. Sunt autē p̄lati ductores subditoꝝ p̄cedentes eos in via moꝝ:t ideo indigent lumine sapientie t cognitionis sacre scripture. Bonus auriga sic ordinat de equis trahentibus bigam vel currū q̄ si habeat equū excecatū nunq̄z facit eū p̄cedere quia sic bigā subuerteret et socios sequētes cōfunderet:sed facit eū post alios supportare bigam t sequi alios q̄ possunt videre. Isto modo vult xp̄s fieri q̄ est currus israel t au-

riga eius.iiij.Reg.xij.Non placet sibi q̄ carētes lumine sapientie ꝓficiant̄ ⁊ ꝓponant̄ ad trahendā bigam ecclesie:sed tantum clare videntes:in quibus est noticia fidei ⁊ sane doctrine.Et potest dici ꝓlatis ecclesie istud verbū.Diligite lumen sapientie tē.Lumē sapie debēt eē doctores ⁊ scholares scripture sacre:quib⁹ dicitur Matth.v.Vos estis lux mundi.q.d.Tales ꝓferatis in promotionib⁹ tales diligatis honorando:bñficia cōferendo ⁊ in ꝓpleritatib⁹ ꝓsulendo.Sic tamē pauci faciūt plures em̄ cōsulunt laycos vel legistas q̄z theologos vel canonistas.Et ideo timēdū q̄ eis accidat sicut accidit sauli qui tempore necessitatis consiliū petijt a phitonissa ⁊ ab ea responsum mortis sue accepit sicut patet.j.Regum.xxviij. Notandum est B q̄ periculosum est delectari in sedibus et sceptris. Sceptrum ſm Papiā est virga regalis:Sedes dicunt̄ throni vel solia/in quibus reges sedere solent.Dicit tamen magister in hist⁹ij⁹:q̄ in secūdo atrio templi Salomonis sub porticibus erāt tria genera sedilium:videlicet/cathedre/exedre/et sinedre.In cathedris sedebant doctores in gymnasio.In sinedris sedebant auditores in consistorio.Et dicebantur sinedre quasi consessio vel consessus. In exedris sedebant assessores in iudicio cum iudice:quando aliquid secretius tractabat̄. Et dicebantur exedre quasi assessus.De sedium etiam diuersitate distinguunt grāmatici sic ⁊ sunt versus Eberardi tales scilicet. Rex solū:doctor cathedram:iudex q̄z tribunal Possidet.ac sedem presul:pretor q̄z curulem.In istis ergo sedib⁹ periculosum est delectari.Tum quia in eis est difficile vitare iniquitatem et impossibile seruare stabilitatem. Primo eīm patet q̄ prelati ⁊ iudices quales cunq̄z cum magna virtute et summa difficultate possunt vitare iniquitatē in iudicando:tum propter benuolos supplicatores:tum propter iniustos cōminatores:qui omnes licet per varia media iudicent:falliere moliuntur.Apocal.ij. Scio vbi habitas vbi sedes est sathane:potest dici de puerso iudice.Et ideo sicut recitat Helynandus libro.xv.Cambises rex adeo seuerus fuit q̄ quendam iniustum iudicem excoriari fecit ⁊ sedem iudicialem pelle sua operiri fecit.Et in eadem sede filiū iudicis posuit loco patris dicens sibi q̄ iniquum semper caueret iudiciū/ne simili iudicio plecteret̄. de qua narratione formant̄ tales versiculi.Sede sedens ista:iudex inflexibilis sta.A manib⁹ resecces munus ab aure preces.Sit tibi lucerna sedes pellisq̄z paterna.Qua resides natus pro patre sponte datus.Iste cambises fuit filius Ciri regis persarūq̄ licentiauit iudeos captiuos tpe Esdre reedificata hierusalem.Et iste cambises vocatur nabuchodonosor in hist⁹ia iudith et artarxerxes vl assuerus apud hester quem Seneca appellat feliciter furiosum.Tante fuit austeritatis q̄ a natiuitate sua fingitur furiosus fuisse sicut dicit Lucanus.Secundo impossibile est seruare stabilitatē. Exemplum de Siro Ecclesiastici.x.Sedes ducum superbor⁹um destruxit deus ⁊ sedere fecit mites pro eis.

Lectio.LXXXV.

Videst aūt sapiētia

q et quēadmodū facta sit referā et nō abscondā a vobis sacramenta dei:sed ab initio natiuitat̄ inuestigabo ⁊ ponā in lucē sciam illius ⁊ nō preteribo veritatē neq̄z cū inuidia tabescenteiter habebo qm̄ talis homo nō erit pticeps sapie. Quoniā supius determiatū est q̄ sapia ꝑbet delectatōez ꝑpetuā:⁊ oīs hō naturaliť delectationez appetit:sicut dicit̄ vij.Ethi.quia tam bestie q̄z homines quodammō delectationem prosequūtur:posset merito q̄libet q̄rere:quid sit sapia et vnde ducit originē:⁊ ideo intētio lctōis hodierne ē q̄ntū sufficit obuiare ⁊ istā dubitatōez excludere.vñ dicit.Quid est aūt sapiētia.⁊ cēt exponit̄ ista A lra duplicit̄. Primo mō allegorice de christo q̄ est sapia increata.Alio mō lrāliť de sapiētia creata Quantū ad p̄mū modū exponēdi posset aliq̄s dicere.Tu sapientie cōmendator ⁊ xpi p̄dicator:tu delectaris in cultu sapiētie ⁊ eius dilectiōe:Nos nescim⁹ quid est sapientia increata quam tu dicis xp̄m:respondet auctor.Referā quid sapia ⁊ quēadmodū facta sit:id est quēadmodū genita sit eternaliter a patre.in psalmo.Ante luciferū genui te: et tēporaliť a matre.Et q̄uis neutra ei⁹ generatō valeat enarrari ꝓfecte:potest tamē vtraq̄z ei⁹ natiuitas quantū pro fide sufficit exemplariť explanari:⁊ nō absc̄ōdā a vobis sacramēta dei:videlicz natiuitatē passionē/resurrectiōez ⁊ ascensionem. sed ab initio natiuitat̄ xpi inuestigabo:quia infra ca.vij.narrat xpi incarnatōez. Alio mō exponit̄ littera ista de sapiētia creata que est ver⁹ di cultus et quēadmodū facta sit:id est qualiť opa sapientie fiūt ab hominib⁹ sapiētia dominante.Et nō abscondam a vobis sacramenta dei:id est sacra mysteria quib⁹ deus colit̄ a deuotis in orōnib⁹/ieiunijs et deuotionib⁹:sed ab initio natiuitat̄ hominis scz qua hora nascit̄ in mundū:inuestigabo:q̄ natiuitatem hūanā scribit ca.vij.Sū q̄dem ⁊ ego mortalis hō rē.Et ponā in lucē scientiā ei⁹.i.euidenť faciā sapientiā cognosci ⁊ nō ꝓteribo veritatē quī videlicz integre ⁊ aperte eam manifestē:neq̄z cū inuidia tabescente.i.tabescere faciente iter habebo. Tabescere eīm idē est q̄ putrescere vl languescere qm̄ talis hō videlicz inuid⁹ nō erit pticeps sapiētie Inimici eīm nunq̄z participant nec ꝓficant merces suas:sed sapiētia ⁊ inuidia inimicant̄.Nā sapientia illūiat ⁊ inuidia excecat:vñ hō inuid⁹ nō potest esse pticeps sapie.Nō ꝓteribo veritatē. Hic ē notā- B ex
dum q̄ est veritas ſm ōis:veritas opatiōis:⁊ veritas intentiōis:veritas sermonis req̄rit q̄ ita sit sicut dī:⁊ q̄ dicēs hoc credat ē in re sic dicit.Nā licz ita sit in re sicut hō dic:si tn̄ credit aliť esse dic cōtra ꝓscia⁊ est defect⁹ veritat̄ moralis q̄ req̄ritur in sermōe.De ista veritate loq̄t Apl's ad Eph iiij. Deponētes mendaciū:loq̄mini veritatē vnus q̄sq̄z cū ꝓximo suo:q̄m sum⁹ inuicē mēbra.Sc̄da veritas est opationis ⁊ ꝓsistit in cōformitate opis et sermonis vel oratōis in bonor⁹ ⁊ hui⁹ cōtrariū est fraus/dolus ⁊ similatio q̄ aliq̄s dic̄ pulchra.

verba homini et similat se amicū et tñ occulte eū odit: ꝛ ponit ei insidias, cōtra q̄les scribit. j. Joh. iij. Filioli nō diligam⁹ verbo neq; lingua: sed ope ꝛ veritate. Tertia veritas ē intētionis ꝛ ꝓsistit in ꝓformitate intētionis ad op⁹: vt videlicz opus qđ de suo genere est bonū non fiat ex appetitu laudis humane: nec ex q̄cūq; vana intentione: sed vt honor dei ꝑncipaliter intendatur. Joh. iiij. Veri adoratores adorabūt patrē in spū ꝛ veritate, i. in sancta intētione cōiuncta cum exteriori opatione.

L Scđo notandū: ꝙ aliter distingui solet triplex veritas: videlicet/ doctrine/ iusticie/ et vite. Veritas vite est obseruātia legis diuine. Veritas doctrine ꝑdicatio eiusdē. Veritas iusticie sentētia iudicis vel testimonij testis ꝓ veritate. Et ista triplex veritas ꝑ nullo scādalo est omittēda. Unde habent tales vsus. Scandala ꝓ vita doctrina iusticiaq;. Tu nō effugies sunt in reliqs fugienda. ꝓ vita: q̄ hō ꝓ nullo scandalo vitādo debet peccare mortal'r: nec doctor vel predicator debet falsum docere ꝑ q̄cūq; scandalo vitādo: tacere tñ pōt ꝛ debet si ita sit: ꝙ auditores fiāt ex sua doctrina deteriores. Nec iterū iudex vel testis aliq; modo ferre debet vel dicere falsum i iudicio ꝑ aliquo scandalo vitando: pōt tñ iudex in casu sententiam differre ꝛ testis ad tēpus tacere. Et sic ꝑnt intelligi vsus q̄ vident duob⁹ ꝑdictis cōtrarij. Est verū vite doctrine iudicijq;. Primū semper habe duo ꝓter scandala linque: hoc est veritatē doctrine in casu ꝓter scandalū subticere ꝛ iudiciū licet differre. Nullo mō tñ falsum vel docere vel iudicare licet ꝑ scandalo q̄cūq; vitādo.

D Tertio notandū ꝙ veritas est acq̄renda cū studio: defendēda cū odio ꝛ ꝓponēda ~~ei~~ socio. Primo veritas ē inq̄renda cū studio. Eccī. ij. Pius ē ꝛ misericors de⁹: ꝛ remittit in tpe tribulationis pctā: ꝛ ꝓtector est oīb⁹ inquirentib⁹ se in veritate. Scđo veritas ē defendēda cū odio. Quia ꝫm salustiū veritas parit odiū: obsequiū parit amicos. Nihilominus tñ veritas semp ꝑualet finalit'. ij. Esdre. ij. Magna est veritas ꝛ fortior est oīb⁹: vñ paties aduersitatē ꝑ defensione veritatis: licet possit ad tps opprimi finaliter tñ triūphat. In cui⁹ figura legim⁹ de iona ꝙ multipl'r tribulat⁹ fuit ꝛ mirabil'r liberat⁹. Dicebatur autē ionas fili⁹ amathi. i. filius veritatis. Nō ꝙ pr̄ suus esset amathi: vel sic vocarē: sed q̄ helyas suscitauerat eū a mortuis ꝛ restituerat eū matri sue q̄ ꝑ filio suo resuscitato regratiādo dixit helye. Nūc in isto cognoui: q̄ vir dei es tu ꝛ verbū dñi in ore tuo verū est. iij. Reg̃. xvij. Et ex illa hora ꝛ deinceps vocat⁹ ē ionas fili⁹ amathi. i. veritatis. Modo sic ē ꝙ de nullo hoīe legim⁹ qui tot eu asit ꝓicula sicut ionas. Primo eīm sic mō dictū est ipse fuit fili⁹ vidue sareptane, de q̄ habem⁹. iij. Reg̃. xvij. vbi scribit ꝙ egrotauit filius mulieris matrisfamilias ꝛ erat languor fortissim⁹ ita vt nō remaneret in eo alit⁹: vñ in iuuētute sua mortu⁹ est ꝛ resuscitat⁹ ab helya. Iste adult⁹ fact⁹ ꝓpheta missus fuit ad ꝑdicādū ninuitis. Et volēs fugere in tharsis ꝑ mare. Prima sorte cadēte sup eū iect⁹ est de naui ꝛ piect⁹ in mare. Scđo deuorat⁹ a ce-

to. Tertio cōseruat⁹ in ventre ceti trib⁹ die⁹ ꝛ tribus noctib⁹. Quarto euomitus fuit de ore ceti in aridā. Quinto adust⁹ ē feruore tanto solis ꝙ petiuit aīe sue vt moreret ꝛ ait. Meli⁹ ē mihi mori q̄z viuere sicut patet Jone. iiij. Ecce quātas aduersitates tribulationes ꝛ angustias sustinuit fili⁹ veritatis. In signū ꝙ q̄cūq; veritatē cōstanter tenet ꝑsecutiones angustias ꝛ inimicitias patiet: sed finaliter liberabit. Joh. viij. Si mānseritis i sermone meo vere discipuli mei eritis ꝛ cognoscetis veritatē: ꝛ veritas liberabit vos. Sed est vulgare exemplū ꝙ hoīes se habēt ad veritatē audiēdā: sicut se habēt ad recipiēdū aquā benedictā q̄n sacerdos incipit aquā bñdictā aspergere: ꝑp̄s tot⁹ applaudet ꝛ occurrit approximādo ad sacerdotem: deponunt capucia ꝛ inclināt capita ꝛ manus eleuāt vt aquā bñdictā recipiāt. Sed si sacerdos sit liberalis de aqua sua ꝛ dat eis abundāter in faciē: statim se auertūt ꝛ fugiūt: vel se ab aq̄ defendūt. Isto mō cōtingit cōiter inter hoīes de veritate. Multi em̄ tā nobiles q̄z simplices cū audiūt de aliquo ꝑlato vel ꝑdicatore ꝙ dicit hoib⁹ veritatē libent ꝛ mirabilit' applaudūt: ꝛ talē cōmēdāt ꝛ eū audire desiderāt. Sz si cōtingit ꝙ ad eos declinet ꝛ dat eis abundāter de aq̄ sua bñdicta. i. arguat increpet ꝛ corripiat vitia in q̄b⁹ iacēt statim murmurāt faciē auertūt ꝛ petā sua defendūt, et. ij. ad Timo. iiij. A veritate q̄dē auditū auertēt: ad fabulas aūt ꝙuertent. Tertio veritas ē ꝓponēda socio: quia E amico socrate ꝛ amica veritate sanctū est ꝓhonorare veritatē. Amb⁹ em̄ existentib⁹ amicis: sctm̄ ē ꝓhonorare veritatē. j. Ethicoꝝ. Dicit em̄ Andronicus peryꝑatetic⁹: ꝙ sanctitas ē q̄ facit fideles et seruātes ea q̄ sunt ad deū iusta. Hoc autē est ꝓhonorare veritatē amicis: imo destruere familiaritatem ꝑ salute veritatis. Est etiā adeo necessariū ad bonos mores ꝙ ipossibile est sine hoc vtutē cōseruari nisi hō ꝓferat veritatē familiarib⁹ suis: posset em̄ hō adducere falsa testimonia ꝛ falsa media ad defensionē amico⁹ suo⁹ ꝫ veritatē qđ rō nō ꝑmittit. Maxime aūt hoc ꝓhis ꝫgruit q̄ sunt ꝓfessores sapie: q̄ quidē sapia est cognitio veritatis. Et ideo special'r astringunt ad defensionē veritatis. Qđ autē magis debem⁹ amare veritatem q̄z hominē: ꝓbat ꝑ hoc ꝙ nō amam⁹ hominē nisi ꝓter virtutē ꝛ veritatē: ergo magis amanda ē veritas. vñ plato reꝓbando opinionem socratis dilecti magistri sui dicit: ꝙ oportet magis curare de veritate q̄z de aliquo alio. Xp̄s autē volens nos veritatē amare ꝛ honorare dicit se esse ipsam veritatē. Joh. xiiij. Ego sum via veritas ꝛ vita. Et Joh. xviij. dicit se ideo venisse in mundū vt testimoniū veritati ferret. Ego inq̄t in hoc nat⁹ sum et ad hoc veni in mundū vt testimoniū perhibeā veritati: ꝛ omnis qui est ex veritate audit vocē meam.

Lectio. LXXXVI

Altitudo sapientiū

m sanitas est orbis terrarū. Et rex sapiens populi stabilimentū est. Ergo accipite disciplinam per sermones meos ꝛ proderit

vobis. Postq̄ spiritussanctus multipliciter in-
uitauit ad sapientientie dilectionē:hic redit iterū
ad sapiētie cōmendationē. Et circa hoc duo facit.
Primo ponit sapientie cōmendationē. Secundo
allicit ad ei⁹ inquisitionē. Secūda pars ibi. Ergo
A accipite. Quantū ad p̄mū sciendū:q̄ licet effect⁹
seu fruct⁹ sapientie in multis appareat commen-
dabilis:maxime tamen in regimine vite humane
relucet. Regit enī vita humana consilio ꝛ imperio
que duo sine sapiētia nihil valēt. Tobie.iiij. Con-
silium semp̄a sapiente perquire. Et Prouer.viij.
Per me reges regnant ꝛ legū cōditores iusta de-
cernunt: dicit sapientia. Istud ergo bonū quod est
trāquillitas humane cōuersationis:erit maximū
bonū quod hominib⁹ p̄ sapientiā p̄rouenit in hac
vita:ꝛ dependet a duobus videlicet a sano consi-
lio ciuilis multitudinis:ꝛ a iusto imperio regalis
celsitudinis. Et q̄ntū ad primū dicit sic. Multitu-
do sapientū:sanitas est orbis terrarū. Et est locu-
tio metaphorica ꝛ figuratiua. Sanū enī dicit de
animali dicta et vrina analogice: sicut patet.iiij.
metaph̄.ca.j. Sed q̄ sanū dicatur de republica
vel de tota ciuilitate humana:hoc est metaphori-
ce ꝛ figuratiue:ꝛ tamē satis rationabiliter. Cum
enī sanū ꝛ egrū sint differētie corporis sicut dicit
Galien⁹ in tegni.ca.j. et respublica sit quasi quod-
dam corp⁹ fm̄ Plutarchū q̄ diuini muneris be-
neficio animat. Et fm̄ Ap̄lm.j. Cor.xij. Omnes
sumus vnū corpus in xp̄o:sed diuersa membra.
Rationabiliter ꝛ consequenter dici potest q̄ sicut
respublica est corpus:ita necessario sanū vel egrū.
Modo sic est q̄ sanitas corporis est cōueniens p̄-
portio humor⁹ ꝛ infirmitas cōtrarietas vel sup-
abundantia alicui⁹ vni⁹ humor⁹ soluēs armoniā
debitā quā sanitas corporis exigit. Et eodem mo
do est in republica q̄n ita est q̄ oia officia ꝛ iura et
dignitates regunt ꝛ cōseruant in p̄portione ratio
nabili:tūc est sanitas in republica tali. Si vo vna
pars abundat ꝛ alia patiat penuriā:surgit cōtra-
rietas humor⁹ que est egritudo corporis xp̄i my-
stici. Modo sicut finis medici est sanitas corporis
ita finis quē xp̄s intendit est pax generis humani
Sicut cecinit angelus Luce.ij. Gloria in excelsis
deo ꝛc̄. Iste finis p̄ sapientiā obtinet tantūmodo
Et ideo dicit. Multitudo sapientū sanitas est or-
bis terrarū. Et nota q̄ ad bonū regimen requiri-
tur sapientia, ꝛ etiā multitudo sapientū. Si desit
sapia:erit sicut de roboam contigit.iij. Reg̃.xij.
Respōdit enī populo dura derelicto cōsilio senio⁹
qd̄ ei dederāt:ꝛ locut⁹ est ei fm̄ consiliū iuuenū di-
cens. Pater me⁹ aggrauauit iugū vestrū:ego au-
tem addā iugo vestro:pater me⁹ cecidit vos flagel
lis:ego autē cedam vos scorpionib⁹. Multitudo
autē necessaria est quia in nullo vno sapiente post
christū posuit de⁹ p̄fectionē sapiētie. Et ideo nul-
lus princeps vni⁹ cōsilio debet esse cōtent⁹. Un̄
j. Machab.viij. legim⁹ de romanis q̄ tp̄e Jude
machabei fecerāt sibi curiā ꝛ quotidie cōsulebant
cccxx. cōsiliū agētes sp̄ de multitudine vt q̄ digna
essent gererēt:quia Prouer.viij. Ego sapiētia ha-
bito in cōsiliis ꝛ eruditis intersum cogitationib⁹.
Et Prouer.xj. Ubi nō est gubernator:corruet po-
pulus:salus autē vbi multa consilia. Patet ergo
q̄ multitudo sapientū sanitas est orbis terrarum
dando sanū consiliū. Scō sapia regit rēpublicā
iusto imperio regalis celsitudinis. Et q̄ntū ad hoc
subdit sic. Et rex sapiēs populi stabilimētū est. Si
cut docet plutarchus. Et recitat policrato li.iij.
Princeps debet esse in populo sicut citared⁹. Si
cut em̄ citaredus fides ꝛ chordas aberrantes cō-
pescit ꝛ ad dulcē armoniā reducit:ita p̄nceps nūc
rigore iusticie:nūc remissione clementie subditor⁹
faciet armoniā. Hoc autē certū est q̄ tuti⁹ ē chor-
das remitti q̄ extendi. Remissa nāq̄ p̄ artificium
corrigit ꝛ debitā soni reddit gratiā: que vo semel
rupta ē:nullo artificio reparat. Prouer.xx. Mi
sericordia ꝛ veritas custodiūt regē ꝛ roborat cle-
mentia thron⁹ eius. Quid autē sit ppl's declarat
Aug⁹. xix. de ciui. dei. ca. xxiij. Populus ē cetus
iuris cōsensu ꝛ vtilitatis cōmunione sociat⁹. Uel B
aliter fm̄ eundē diffinit ppl's sic. Populus est ce-
tus multitudinis rōnalis rerum q̄s diligit cōmu
nione cōcordi sociat⁹. Et respublica ē res populi
fm̄ eundē. Hic autē est notandū:q̄ respublica ex
trib⁹ cōsistit ex superioribus/mediis/ꝛ inferioribus
Un̄ Aug⁹. recitans verba scipionis dicit:q̄ q̄ est
armonia in cantu ea est concordia in ciuitate. Un̄
sicut ex distinctis sonis fidibus ac tybiis concors
concent⁹ efficit:ita ex sūmis/infimis/ꝛ mediis in-
teriectis ordinib⁹ cōcordia statuit ciuitatis. Rex
ergo sapiēs stabilimētū populi est:q̄ fm̄ sentētiā
platonis. Regna beata forent si vel ꝓtingeret esse
pbos reges:vel reges philosophari. Popul⁹ em̄
se habet ad modū aque q̄ omni ipulsu venti agitat
Apocal'.xvij. Aque multe populi multi. Sed rex
sapiēs est stabilimētū populi p̄ter bonas leges ꝛ
iusta iperia ꝛ rigorē iusticie. Sed multomagis re
missione clemētie. Un̄ seneca de clemētia.li.j.ca.ij.
Nullū clemētia ex oib⁹ magis q̄ regem decet. Et
infra. Pestifera vis est valere ad nocendū. Et ca.
iij. Principū crudelitas bellū est:clemētia in quā-
cūq̄ domū venerit:eam felicē ꝛ tranquillā p̄stabi-
bit. Et infra.cap'o.iiij. Si dij placabiles et eque
delicta peccantiū nō statim fulminib⁹ p̄sequunt.
quāto equius est hominē hominib⁹ p̄positū miti
animo exercere imperiū. Unde Ualerius de ale-
xandro libro.v.ca.j. dicit. Alexander vt infinitam
gloriam bellica virtute:ita p̄cipuū amorem cle-
mentia meruit. Ponit autē seneca notabile exem-
plum cōtra reges excessiuo rigore vtentes:qui si-
ne misericordia morte plectunt oēs qui eos offen-
dunt:ꝛ estimant se p̄ hoc habituros securitatem:ꝛ
augent p̄priū periculum ꝛ multiplicant hostes
suos. Quēadmodū p̄cise arbores plurimis ra-
mis repullulant:ꝛ multor⁹ sator⁹ genera vt den-
siora resurgant p̄scinduntur. Ita regis dignitas
auget inimicor⁹ numerū tollendo p̄sentes. Paren
tes em̄ liberiq̄ eor⁹ qui interfecti sunt ꝛ p̄pinqui ꝛ
amici in locū singulorum succedunt. Et ideo occi-
dendo vnum hostem efficit decem sibi. fm̄ Sene-
cam reges debent esse sicut medici et non minus
turpia sunt principi multa supplicia: q̄ medico

multa funera. Et cõuenienter dicit metrice. Sit piger ad penas princeps: ad premia velox. Et doleat quoties cogit esse ferox. Unde Seneca. li. j. de clementia. ca. iiij. optime dans exẽplũ principi vt se talẽ ciuib⁹ ꝯles sibi deos velit ostẽdat. Sic et eneã docuit anchises pater suus sicut recitat Virgilius Eneid. vj. et Aug⁹. illud idẽ allegat. v. de ciuitia. ca. xij. Tu regere imperio populos romane memẽto. Hę tibi artes erũt pacisq; imponere mores. Parcere subiectis ꝛ debellare superbos. Hinc est q; dicit Aristo. viij. ethicor. q; similis est ꝟcomparatio regis ad subditos: ꝛ patris ad filios: ꝛ pastoris ad oues. Rex ergo sapiẽs populi stabilimẽtũ est. Patẽt ergo duo de sapiẽtia: videlicet q; sapiẽtia rẽpublicã humanã regit sano cõsilio ꝛ iusto imperio. Quãtũ ad primũ dicit: q; multitudo sapientũ sanitas est orbis terrarũ. Quãtũ ad scõm dicit: q; rex sapiẽs populi stabilimẽtũ ẽ. Ex quo ꝯ tot bona p sapiẽtiã cõferunt: merito ad ipsi⁹ acq̃sitionẽ allicit ꝟsequẽter ita dicẽs: Ergo accipite disciplinã p sermones meos ꝛ proderit vobis.

Capitulũ. VII. Lectio. LXXXVII.

Vm quidẽ et ego mortalis hõ similis hoĩb⁹ ꝛ ex genere terreni illi⁹ q̃ prior fact⁹ est. Postq̃ declaratũ est doctrinaliter q; possibile est hoiem sapiẽtiã acq̃rere. Restat idẽ exẽplificaliter declarare in exemplo. Unde salomon in hoc capl'o inducit exemplũ in seipso: vt viso mõ quo ipse q̃ mortalis hõ extitit sapientiã attigit: nullus desperet quin cõsimiliter si velit se disponere sapiẽtiã valeat ipetrare. Et diuiditur istud capl'm principal'r in q̃q; partes ſm q̃q; dispositiones ꝙs in se fuisse fatet: ꝙrũ alique p̃cedũt sapientiã acq̃rendã: aliq̃ sequunt sapientiã acquisitã. Primo ergo ponit humiliationẽ sapientiã p̃cedentẽ. Scõo depcationẽ: sapiẽtiã deposcentem. Tertio appreciationẽ sapientiã extollentem. Quarto gratiarũactionẽ: sapientiã recognoscẽtẽ. Et q̃nto ponit quandã cõmẽdationẽ: sapiẽtiã describentẽ. Scõa ps ibi. Propter hoc optaui. Tertia ibi. Et ꝓposui illã. Quarta ibi. Mihi autẽ dedit de⁹ dicere ex sentẽtia. Quinta ibi. Est in illa spi
A ritus sapiẽtie sanct⁹. Primo ergo dicit in se fuisse quandã humiliationẽ p cõsiderationẽ ꝓprie infirmitatis: que quidẽ consideratio maxime disponit hominẽ ad sapientiã. Considerans ergo seipsũ recognoscit suam fragilitatẽ ad suã humiliationẽ ꝙtũ ad tria: videlicet ꝙtũ ad sue cõditionis corruptibilitatem: sue cõceptionis abhominabilitatẽ: et sue educationis lachrymabilitatẽ. Et ſm hoc lra diuidit in tres partes. Secunda ibi: et in ventre. Tertia ibi: et ego nat⁹. Primo ergo ꝟsiderans salomon seipsum recognoscit humilit sue cõditionis corruptibilitatẽ dicẽs. Sum quidẽ ꝛ ego mortalis homo ꝛc. In qua cõfessione destruit tres proprietates superbie: videlicet negligẽtiã fragilitatis differentiã singularitatis ꝛ apparentiã generositatis. Dẽs em̃ superbi negligũt ꝟsiderare ꝯles sunt ꝛ alijs dissimiles singulariter esse volũt. Et multi licet nõ sint: generosos se fingunt. Iste vero ꝟ hec tria confitet infirmitatẽ cũ dicit. Sum quidem ꝛ ego mortalis hõ. Profitet cõformitatẽ cum dicit Similis hominib⁹. Diffitet generositatẽ cũ subiungit. Et ex genere terreni illius qui prior fact⁹ est. Dicit ergo. Sum quidẽ mortalis homo ꝛ hoc est principiũ sapiẽtie q̃uidentia de morte. Hiero. ad Heliodorũ. Fatendũ nobis est oẽm sapientum vitam: meditationẽ esse mortis: pauci tamẽ sunt q̃ hoc frequenter attendũt. Dicit de pauone q; pennarũ suarũ ꝟsiderãs pulchritudinẽ gloriat ꝛ gaudet: sed tñ videns turpitudinẽ pedũ decidit ꝛ verecundat. Sic quilibet prudens cũ gratias sibi datas attendat q̃bus volat ad opa virtutũ ꝛ cõmendabilis apparet in ore ꝛ cõspectu hominũ finẽ suũ cogitet esse venturũ nõ solũ miserũ: sed periculosũ ꝛ dubiũ: ꝛ sic superbiã poterit euitare. Nam ꝑmaradix superbie est ignorantia nec vnq̃ hõ de sciẽtia gloriabit nisi in eo aliqualis ignorantia dominetur. Unde Bernũ. sup Cañ. sermone. xxxvij. De ignorãtia tui venit in te superbia. Sic em̃ superbiã parit tibi ignorantia tui: cũ meliorẽ q̃z sis: decepta ꝛ deceptrix tua cogitatio te esse mentit. Hec q̃ppe est superbia. Hec initiũ omnis peccati cum maiores in oculis tuis q̃z apud deum. Et infra. Non est periculũ quãtũcũq; te humilies: quãtũcũq; te reputes minorẽ q̃z sis. Est autem grande malũ horrendumq; periculũ si vel modice te extollas: si vel vni in cogitatione tua te preferas quẽ forte deus parem tibi iudicat aut etiam superiorem. Et ideo signanter dicit. Sum quidem ꝛ ego mortalis hõ. In ps̃. Quis est homo qui viuit ꝛ nõ videbit mortem. Qui vero hec deuote considerat nihil mũdani bonoris ponderat vel acceptat. Unde Bernardus in quodã sermone exponens illud Eccl. vij. Memorare nouissima tua ꝛ in eternum non peccabis: dicit sic. Mortis horrorẽ: iudicij tremendi discrimen: ardentis gehenne metũ ab oculis cordis tui nullatenus elongari patiaris: cogita peregrinationis tue miseriã. Recogita annos tuos in amaritudine anime tue: ꝛ cogita vite tue humane pericula: cogita fragilitatẽ ꝓpriã ꝛ in huiusmodi cogitatione si ꝑseueraueris dico tibi parũ senties quicquid foris videtur molestum dum toto corde circa interiorẽ molestiã occuparis. hec Bernard⁹ Sic ergo primo salomon profitet infirmitatẽ contra primã superbie proprietatẽ que est nescientia: vel ignorantia seu negligentia sue proprie fragilitatis: cũ dicit. Sũ quidẽ ꝛ ego mortalis hõ. Secundo pfitet cõformitatẽ: cũ dicit. Similis hominibus ꝛc. Et est contra secundã ꝓprietatẽ superbie que est domina singularitatis. Sunt enim multi ita superbi q; in omnibus volunt singulares videri. Et hec est quarta species arrogantie ſm Bedam in omelijs sic dicentem. Quattuor sunt spe- B cies quibus omnis tumor arrogantium demonstratur. Cum aut bonũ a semetipsis habere se estimant: aut sibi datũ desuper non credunt: sed prosuis accepisse meritis putant: aut certe cũ iactant se habere: aut despectis ceteris singulariter videri appetunt. Non erant tales apostoli sancti qui

diuinos honores sibi oblatos a simplicibus renuerūt dicētes. Et nos mortales sum⁹ sil'es vob hoies. Act⁹. xiiij. Tertio diffitet vanā generositatem: et hoc cōtra elationē de parētib⁹: cum dicit Et ex genere terreni illi⁹ q̄ prior fact⁹ est scz Ade Cum em̄ dicit ex genere illi⁹ terreni: ondit tā illū q̄z nos de terra duxisse originē. Ecc. iij. Quid superbis terra et cinis: narrat em̄ Marci. coc⁹ lib. iiij. epygra. xxv. de quodā rege q̄ nunq̄z sibi p̄misit in vasis alijs ministrare in mensa nisi de luto. cum ergo a q̄dā familiari interrogaret cur istud faceret: rn̄dit q̄ quāuis tunc esset rex Sicilie: fuit tamē filius cuiusdā figuli: et nūc haberet mēoriam generis sui ne p̄ter statū regiū sup̄biret: ordīauit sibi in vasis fictilib⁹ siue luteis vt seruiret. Scribit ḡ poeta sic istā historiā. Fictilib⁹ cenasse ferunt anathoclea regem. Atq̄z abatū samio sepe oneraſſe luto. Querentib⁹ causā rn̄dit rex ego sū: Sicilie figulo sum genitore sat⁹. Abatus in p̄posito stat p mēsa: et samiū lutū vocat lutū de samos insula: in q̄ p̄mo vasa fictilia formabāt: Anathoclea fuit nomen regis. Istomō Salomon in p̄posito nō de Dauid patre suo tm̄ texit suā originē: sed de terra de qua forma t⁹ est p̄mus hō. Ecci. xxxiij. Oēs homines de sole et terra vnde creat⁹ est Adam. et Esaie. lxiiij. Dñe pater noster es tu: nos vero lutū et Hieere. xviij. Sic lutū in manu figuli: sic vos in manu mea domus israel. Aliter exponit littera ista de xp̄o sic. Sum q̄dem et ego mortalis homo: id est homo potens mori in natura humana: licet īmortalis in natura diuia: simil' hoib⁹ in natura et passionib⁹ naturā cōsequentib⁹. Phil'. ij. Exinaniuit se formā serui accipiēs: in similitudinē hoim factus et habitu inuētus vt hō: et ex genere terreni illius q̄ prior fact⁹ est scz ipsi⁹ Ade scōm carnē
L j. Lor. xv. Factus est p̄mus Adā in animā viuētē nouissim⁹ adam in spm̄ viuificantē. Dubitatio litteralis. Utrū in christo fuit necessitas moriendi videt q̄ sic. Oēm mortale de necessitate morietur sed xp̄us habuit corp⁹ mortale: ergo illud corp⁹ fuit necessario moriturū. Maior patet primo de celo et mūdo vbi p̄bat Aristo. q̄ impossibile est aliqō corruptibile esse eternū: ergo oēm corruptibile necessario corrūpet. Preterea ad Hebreos. ij. Debuit p omnia fratrib⁹ assimilari vt misericors fieret et fidel' pōtifex ad deū vt reproptiaret delicta populi: sed in alijs homib⁹ est necessitas moriendi: ergo et in xp̄o fuit. Preterea christus assumpsit scōm Dam. li. iij. oēs naturales et indetractabiles passiones que vniuersaliter naturā humanā cōsequūt. Indetractabiles dicunt que defectū gratie nō important: et necessitas moriēdi nō importat defectū gratie: ḡ. et c. Ad oppositū Si in christo fuisset necessitas moriēdi: ergo impossibile fuisset quin fuisset mortuus: p̄ns falsū: consequētia patet: quia quocūq̄z demonstrato hec est vera. Si necesse est ipm̄ mori: impossibile est q̄ nūq̄z moriat. Ad istā questionē respōdet magister sententiarū. lib. iij. dist. xvj. et tenet sic: videlicz q̄ xp̄s voluntarie assumpsit necessitatē moriendi et patiēdi. Sanctus aūt Thomas. iij p̄te. sūme. q̄st. xiij. arti. ij. et in scripto sup. iij. senten. dist. xvj. arti. ij. dicit q̄ in christo fuit necessitas naturalis ad moriendū ex p̄ncipijs intrinsecis nature hūane: licet per naturā diuinā posset se p̄seruasse a morte: vñ secundū eū sicut simplicit cōcedim⁹ q̄ mortu⁹ est: ita cōcedere possum⁹ simpl'r q̄ necessitatē habuit moriēdi. Sed quia idē videt signare ista duo necessitas moriendi: et impossibilitas sp viuēdi: ideo hoc supposito melius videt dicendū: q̄ christ⁹ nō accepit necessitatē moriēdi: q̄ absolute p̄cedendū est q̄ possibile fu sset eū nō fuisse mortuū. Et cōsequent dicendū q̄ in nullo hoie est necitas moriendi: q̄ absolute p̄cedendū est q̄ oēz hoiez potest deus p̄seruare viuentē in p̄petuū. Intentio autē istoz doctorū et etiā aliorū est dicere q̄ hō habeat necessitatē moriēdi si aliūde nō p̄seruet: et sic xp̄us accepit naturam corruptibilē q̄ necessario mortua fuisset nisi aliunde p̄seruata fuisset a morte: modo nō sequit: in isto est necessitas moriēdi nisi aliūde p̄seruet: ergo est in isto necessitas moriendi: sic manifestū est. Unde doctores illi cōcesserunt vnā cathegoricā et tm̄ intelligebant p eā vnā hypotetica: christus inq̄ntū homo necessario fuisset mortuus si nō fuisset p deū a morte p̄seruatus: vnde hic nō ab intentiōe: sed a verbis eoz recedo. Ad p̄mū in oppositū quando arguit q̄ oēm mortale de necessitate morit: et oēm q̄ fuit mortale de necessitate mortuū fuit: dicendū est: negādo tales et istā similit. Oēm cōpositū ex cōtrarijs de necessitate corrūpet et omnes cōsimiles. Ratio est: q̄ possibile est q̄ deo volente q̄ est de se corruptū et cōpositum ex cōtrarijs imꝑpetuū conseruetur. Aristotelem enim primo de celo et mūdo: oportet in isto casu negare sicut in multis que fidē contingūt. Manifestū est em̄ q̄ corpora humana eadē saltē secūdū numerū: aliquo modo manebūt scōm fidem īperpetuū post resurrectionē. Ad secundū q̄n apl's dicit q̄ debuit fratrib⁹ assimilari per oīa exponendum est per oīa: vt sit distributō accōmoda p oīb⁹ que eū decebant et nostre saluti expediebant: al's fuisset in eo peccatū saltem originale: et ignorātia et difficultas saltē ad faciendū bonū: simil'r quando dicit q̄ in alijs hominib⁹ est necessitas moriendi: hec est negāda vt dictū est. Ad tertiū quādo arguit de Damasceno q̄ necessitas moriēdi ē vna de passionib⁹ naturalibus consequentib⁹ naturā importantib⁹ defectū gratie: ergo christus illam assumpsit: nego antecedēs: quia necessitas moriendi nō competit alicui rei: nisi q̄ talē rem non posset deus imperpetuū cōseruare qō videtur sue omnipotentie derogare: quia non apparet maior ratio quare deus non posset perpetuare vnam rem corruptibilem plus q̄z aliā: ergo vel qnālibet potest perpetuare vel nullam.

forte adhuc in hoc non dicere parat debendā mortē ab ista historia

Lectio. LXXXVIII

T in ventre matris
e figuratus sum caro: decem mensium tempore coagulatus sum in sanguine: et ex semine hominis et delectamento somni conuenīte. Postq̄z spūssanct⁹ induxit Salomonē

recognoscentē semetipsum q̄ztū ad sue cōditionis corruptibilitatē. Hic inducit eundē ꝓsequentē cōfitendo sue ꝯceptionis abhominabilitatē ⁊ hoc ad
A ꝓpriā humiliationē. Tāgit autē circa ꝯceptionē humanā q̄nq̄z circūstātias satis turpes: videlicet loci q̄litatē/forme debilitatē/tp̄is quātitatē/materie feditatē/⁊ vite infirmitatē. Loci q̄litatē tangit cū dicit. Et in ventre matris/nō in celo/nō in paradiso/nō in igne/nō in aere/nō in auro/nō in argento/sed in ferenti tugurio ⁊ in turpi tabernaculo: in obscuro sterquilinio cōcipit miser hō. Eccl. xj. Quō ignoras q̄ sit via spūs: ⁊ q̄ rōne cōpingāt ossa in ventre ꝑgnantiū: sic nescis opa dei q̄ est fabricator oīm. In isto loco turpi figurat⁹ sum: non sol/nō luna/nō stelle/non gēma/sed caro infirma. Matth. xxvj. Spūs q̄dē promptus ē: caro autē infirma. et Job. vj. Spūs ē qui viuificat: caro autem nō prodest q̄cq̄. Ecce forme debilitas. Tp̄is quātitatē tangit cū subdit: Decē mensiū tp̄e. Materie feditatē: cū dicit. Coagulat⁹ sum in sanguine ⁊ ex semine. Hōis vite infirmitatē: cū dicit. Et delectamēto somnj cōueniente. Cū vero vita in somnum ⁊ vigiliā diuidat: somn⁹ videt̄ similior morti esse q̄z vite. Decē inq̄t mensiū tp̄e. Notandū ē ſm Aristo. ix. de aīalib⁹. ca. j. q̄ oīa aīalia habent vnū certū terminū pariendi ꝑter hoīem. Sola autem mulier habet diuersos terminos pariēdi. Nā quedā pariūt mense septimo: ⁊ q̄dā vt cōiter mēse nono: ⁊ q̄dā intrāt in decimū: q̄dā autē mēse octauo. Quicūq̄z autē nascunt ante septimū mensem cōiter moriunt. sicut dicit Guilhelm⁹ de mortib⁹ exponens macrobiū de somnio scipionis. Cōiter vero loquēdo septimo vel nono mense fit partus: sicut ibi docet macrobi⁹: dicit tn̄ Raban⁹ hic in glo. q̄ q̄ nascūt in decimo mēse magis vitales sūt ⁊ ꝑfectiores ⁊ sanatiui esse dicunt. Unde videt q̄ decē menses hic debēt accipi ꝑ synodochen: vt sint nouē cōpleti ⁊ aliq̄d de decimo. Sic em̄ videntur nasci q̄ optimo tp̄e nascunt. sic em̄ xp̄us natus est post nouē menses ⁊ sex dies. Unde a die cōceptionis xp̄i qui creditur fuisse. viij. kal'. marcij: in quo etiā die mortuus fuit vsq̄z. viij. kal'. ianuarij: quo die nat⁹ ē fluxerūt. cclxvij. dies. sicut docet Aug⁹. lxxxiij. questionū. q. lvj. vbi exponēs illud Job. ij. Quadraginta sex ānis edificatū est tēplū h̄ ⁊ tu in tribus diebꝫ excitabis illud: vult illud: q̄ licet formatio corporis xp̄i fuerit ꝑfecta in primo instanti sue cōceptionis q̄ztū ad oīa lineamēta mēbrorꝫ: tn̄ q̄ztū ad debitā corporis quantitatē ꝑficiebat̄ successiue: sicut corpora augmētant̄ puerorꝫ a tp̄e figurationis vsq̄z ad maturitatē part⁹. Perficiunt autē humana corpora cōiter cōcepta ſm modum istū. Primis sex diebꝫ cōceptio corporis humani habet similitudinē q̄si lactis: nouem vero diebꝫ sequentibꝫ cōuertit̄ q̄si in sanguinē. duodecim inde diebꝫ solidat̄ in carnē. sed. xviij. diebꝫ reliquis formatur vsq̄z ad perfectā lineationē corporis humani. De ista sentētia beati augustini facti sunt ꝟsus. Sex in lacte dies tres sūt i sanguine trini. Bisseni carnem: triceni mēbra figurāt. Collectis ergo vj. ix. xij. et. xviij. in vnum numerū: surgunt. xlv. cui vno addito fiunt. xlvj. Si ergo accipiam⁹ senariū q̄ fuit prim⁹ numer⁹: tempus videlicet quo semen erat tā q̄z lac. et. xlvj. q̄ est vltim⁹ numerus ⁊ ducam⁹ vnū ad alterū: fient dies. cclxxvj. diuidendo ergo tot dies in menses et dando cuilibet mensi triginta dies: sunt nouē menses ⁊ sex dies.

Igit̄ tot ānis dicit̄ templū edificatū: quot dies fuerūt in ꝑfectione corporis xp̄i: quia ab. viij. kal'. Aprilis q̄n xp̄s fuit cōceptus vsq̄z ad. viij. kal'. Januarij sunt dies. cclxxvj. qui surgūt ex senario ducto in. xlvj. Istā moralitatē augustini que videt̄ obscura intelligo sic. Accipio primo instans cōceptionis quasi sex: et illum numerū duco in q̄dragintasex: ⁊ sic surgūt. cclxxvj. qui sunt dies in quibus xp̄s fuit in ventre matris sue. Luce. j. Benedictus fructꝰ ventris tui. Unde duo vident̄ sequi B
Unū q̄ nūq̄z fuit aliq̄s ita paruus puer sicut fuit xp̄s: q̄a embrio in matrice prius viuit vita aīalis q̄z bois ſm Aristo. ix. de animalib⁹. Secō q̄ nūq̄z fuit aliquis tādiu in vtero matris sicut xp̄s fuit: nisi esset mōstruose nat⁹ vel violenter impeditus: ergo templū dn̄ici corporis in q̄dragintasex diebus attingit quantitatē taliū in qua in aliis embrionib⁹ fit figuratio: ⁊ ita tot diebꝫ constructū dicitur quot annis fuit tēplū materiale constructū. Multo melius posset dici q̄ in tot senarijs dierū formatū est corpus xp̄i quot annis edificatum est templū: quia in. cclxxvj. diebꝫ sūt q̄dragies sexies sex: sicut patet ꝑ diuisionē. Sed ⁊tra hoc arguitur: quia. iij. Reg̃. vj. dicit̄ q̄ salomon edificauit domū dn̄i septē annis. Ad istud est duplex responsio. Una q̄ dictū iudeorꝫ nō intelligit̄ de templo salomonis q̄ō destructū fuerat ꝑ nabuchodonosor: sed de tēplo reedificato ꝑ zorobabel post reditū de captiuitate babylonis: cui⁹ edificatio impugnantibꝫ inimicis in tantū dilata fuit ⁊ impedita: q̄ vsq̄z ad q̄dragintasex annos nō potuit consummari. Aliter respondet ſm Origenē q̄ intelligitur de templo salomonis: ⁊ quod cōputando a tēpore quo dauid incepit p̄parare materialia tēpli: post q̄z super hoc ꝙsulerat nathan ꝓphetā sicut habet̄. ij. Regū. vij. vsq̄z ad consummationē tēpli perfectā per salomonē fluxerūt ānj q̄dragintasex.

Et iterū aduertendū circa tempus a cōceptione humana vsq̄z ad partū: q̄ quia decem mēses sufficiunt: ideo Romulus qui romā condidit ⁊ kalendariū ꝓmo formauit: constituit annū suū tantū de nouē mensibꝫ: eo q̄ tanto tp̄e potest mulier concipere ⁊ parere. Hinc etiā in lege fuit cautum apud romanos q̄ mulier mortuo marito ꝑ decē mēses maneret vidua ⁊ defleret i vestibꝫ viduitatis morem viri: vt si forte de viro defuncto cōcepisset pareret sibi filiū ⁊ scirēt cui⁹ proles esset. Et fuit lex ista multū rōnabilis ⁊ curialis. Ista tradit Ouidius de fastis. li. j. ita dicēs. Tempora digereret dum conditor vrbis in anno. Constituit menses quinq̄z bis esse suo. Scilicet arma magis q̄z syderа romule noras. Lura q̄z finitimos q̄z vincere maiorem erat. Est tamen ⁊ ratio cesar quę nouerat illū. Errorēq̄z suū quo tucat̄ habet. Qō satis est vtero matris dum prodeat infans. Hoc anno statuit

temporis esse satis. Per totidem menses a funere
£ cōiugis vxor. Sustinet in vidua tristia signa do-
mo. Macrobius tñ super somniū Scipionis po
nit duos terminos natiuitatis humane: videlicet
septimū mensem ꝛ nonū mensem. Humano inqt
partui frequentiorē vsum nouē mensiū certo nu-
meroꝝ partui frequentiorem modulante natura
constituit. Sed ratio subastici numeri multiplica
tione procedēs etiam septē menses compulit vsur
pare. Intēdit assignare rationē partus in septimo
mense per naturā numeri senarij quē vocat asticū
quia de senario in passu illo tractat p totū. Unde
sensus est. Ratio subastici numeri: id ē senarij quē
accuit: id est aduocaui ad me vt de illo tractarem
multiplicatione ꝓcedens: vt septē mēses compulit
vsurpare. Dicit autē ista necessitas vsurpata quia
naturalior ꝛ magis cōuenies est natiuitas in no-
no mense. Et huic concordat scriptura. ij. Mach.
vij. Fili mi miserere mei que te in vtero nouē men-
ses portaui: ꝛ lac dedi triennio ꝛ alui: dicit mater
septē fratrū ad iuniorē ceteris fratribꝫ interfectis
Dicit ergo macrobius q oīm numeroꝝ duo sunt
primi cubi: qz primi numeri paris scz binarij cu-
bus est octo: et primi numeri imparis scz ternarij
cubus est. xxvij. Impar vero cubus est mas. Par
vero femina. Jungunt ergo mas ꝛ femina. id est
xxvij. et. viij. ꝓcreant. xxxv. tāq fetū in vtero ma-
tris. Multiplica ergo fetū p sex ꝛ eribūt. cc. Qui
numer⁹ dierū septē menses cōplet dando cuilibet
mensi. xxx. dies. Et ideo dicit macrobi⁹ q rō sub
multiplicatione senarij ꝓcedēs primā cōplet ma-
turitatē partus humani. Et cōsequēter docet re-
gulā p quā scribi pōt an proles cito vel tarde nasci
debeat. Et est ista: q accipiēdus est dies p̄m⁹ quo
fetus incipit se mouere: et cōputandū est tempus
a cōceptione vsq tūc: ꝛ duplū illi⁹ addendū est ad
illud: ꝛ tūc nascet. Unde dies q motū p̄cedūt tri-
plicati attingūt ad diē natiuitatis. vnde si incipit
se mouere septimo die: nascet in septimo mense: qz
triplicatio septē dierū septē menses cōplet. Si no
na die incipit se mouere: in nono mense nascet: qa
ter nonaginta dies efficiūt nouē menses. Dicit er-
go salomon decē mensiū tpe coagulat⁹ sum in san
guine ex semine hois. Job. x. Nōne sicut lac mul-
sisti me ꝛ sicut caseum me coagulasti. Tangit ergo
expsse materie feditatē. Et sicut Raban⁹ in glosa
demonstrat hic vtriusq ſerus differentiā: vt em
aiūt physici. Semen viri candidū est: semen vero
mulieris sanguinolentū quoꝝ cōmixtione certis
spaciis corpus formaꝫ donec animatū veniat ad
partū. Aristoteles tñ. xvij. de aīalibꝫ dicit: q mu-
lier naturaliter habet rōnē principij passiui in ge-
neratione plis: ꝛ tm̄ administrat materiā de qua
virtute formatiua existente in semine viri formaꝫ
proles: ita q semē viri nullo mō est materia corpo
ris plis: sed materia quā dat mater: ad quā se ha
bet semē viri sicut artifex ad lignū: ꝛ sicut manus
figuli ad ollam: ꝛ sicut coagulū se habet ad lac. Et
h̄ videt esse qd h̄ dicit salomō. Coagulat⁹ sum in
sanguine. i. in materia data a matre ex semine hois
q̄tū ad principiū actiuū qd est virtus formatiua
contenta in spiritu spumoso spermatis humani et
delectamēto somni cōuenientis. Querit em̄ Aristo
teles. xix. de aīalibꝫ. ca. j. Utrū vigilia consequaꝫ
natū in p̄ma creatione an somn⁹. Et rñdet q somnus: qz mutatio q̄ habet fieri de nō esse ad esse: de-
bet fieri p mediū. Somnus autē videt esse mediū
inter viuere ꝛ nō viuere: qz vita ꝓprie est in vigilia
Illa tñ quies q̄ est in prima creatione in embrione
nō est ꝓprie somnus: qz embrio p̄mo viuit vita ar-
boris: ꝛ postea vita animal: ꝛ tūc somn⁹ est in fetu
ꝓprie. Un̄ multi pueri qñ pariunt dormiūt ꝓpter
cōsuetudinē dormiēdi in matrice. De ista vilitate
loquit Bern̄. in meditationibꝫ. Attende inqt hō
q̄d fuisti ante ortū: ꝛ q̄d es ab ab ortu vsq ad occa
sum: atq q̄d eris post banc vitā: ꝛ hō de vili terra
fact⁹ ꝛ in vilissimo pāno inuolut⁹: menstruali san
guine in vtero materno nutritus: tunica tua fuit
pellis secundina: sic indut⁹ venisti ad nos: neces
memor q̄ vilis sit origo tui. Lectio. LXXXIX.

Tego natus accepi
e cōmunē aerē: ꝛ in sil'r factā decidi trā:
ꝛ primā vocē similē oīb emisi plorās:
in inuolumētis nutrit⁹ sum ꝛ curis magnis. Ne-
mo em̄ ex regibꝫ aliud habuit natiuitatis initium
vn⁹ ergo introit⁹ est oīb ad vitā: ꝛ similis exitus.
Declarata miserabili cōditione homis q̄tū ad
ei⁹ mortalitatē: ꝛ abhominabili eius conceptione
ꝓpter materie et loci feditatē: psequit salomon in
hac parte de homis lachrymabili educatione post
ipsi⁹ natiuitatē. Et circa hoc duo facit. primo nar-
rat natiuitatis humane fragilitatē. scō assignat
eiusdē fragilitatis cōmunitatē. Scōa ps ibi. Ne- A
mo em̄ ex regibꝫ. Circa p̄mū duo facit. Primo fa-
tetur se habuisse inchoationē dolorosam. Scō
fatetur se habuisse educationē curiosam in inuolu
mētis. Quātū ad primū dicit tria. Nā fatet se sa-
lomon in suo ingressu fuisse miserabilē ꝓpter tria.
Caruit em̄ diuitiarū ꝓprietate: virtū suarū ptāte
ꝛ oīm delitiarū iocūditate. Caruit ergo diuitiarū
ꝓprietate: qz nudus nat⁹ nihil secū attulit in hūc
mūdū: ideo dicit. Et ego nat⁹ accepi cōmunē aerē:
q̄si diceret. Nec tm̄ mecū apportaui de ꝓprio vnde
possem respirare: sed vsum elemēti cōmunissimi tā
bestijs q̄ hoibꝫ mihi appropriaui: nec ego aerem
creaui: sed creatū accepi: nec pro me creatū singu-
lariter: sed ꝛ pro omnibꝫ generaliter. Et similiter
decidi in factam terrā: quasi diceret. Ecce q carui
omniū virtū potestate: quia nec veni in mundū vo
lans: nec ambulans: nec mobiliter navigans vel
equitans: sed sine quacunq fortitudine decidi de
vtero matris mee: vbi receptus p manus aliorū
reclinat⁹ sum ad terrā licet non immediate: tñ me-
diate terra me supportauit videlicet que facta fuit
ante me ꝛ nō ꝓpter me de nouo: ꝛ p̄mā vocē similē
omnibus emisi plorās: quasi dicat. Ecce q carui
delitiarū iocunditate: quia prima vox quā emisi
in mūdo fuit vox ploratus ꝛ fletus et nō solū ego
hoc feci: sed omnes sic clamant in mundū venientes
quia oēs clamāt e vel a quotquot nascunt ab eua.
Si sunt masculi oēs conquerunt de primo patre

adam: z ideo clamāt a. Si sint femine cōquerunt de ꝑma matre eua: z iō clamāt e: qz ꝓpt eoꝝ pctm cū pena z dolore sunt in mūdo victuri. Et ido narrat beatꝰ Augꝰ. libro suo de visitatione infirmoꝝ qꝫ quidā phi fuerūt q̄ in natiuitate pueroꝝ flebāt: lamentabant z plangebāt: z in morte hoim letabant z gaudebāt. Et xp̄s reuocaturus lazarū ad vitā istā mortalē z miserā fleuisse legit Job. xj. Et lachrymatꝰ ē iesus. Notandū ꝙ xp̄m supponimus ḡter fleuisse: in īfantia: in resuscitatione lazari: sup ciuitatē hierl'm. Luc. xix. Videṡ ciuitatē z̄c. Et in cruce. Heb. v. Cū clamore valido z lachrymis exaudit⁹ est. Primo in infantia vt se verū hominē ostenderet vt lachrymas magis autenticas redderet: vt ī se credituros i suū amorē accēderet. Scōo sup lazarū vt exhiberet ei officiū humanitatis: vt daret signū intime charitatis: vt cōpateretur amico q̄ reuocaret ad statū humane calamitatis. Tertio sup ciuitatem vt doctrinā quā docebat pro psecutoribꝫ exorare cōfirmaret: vt se fontē pietatꝭ ostēderet: vt tyrānidē psecutoꝝ suoꝝ offenderet. Quarto in cruce vt acerbitatem mortis sue exprimeret: vt nos ad sibi cōpatiendū excitaret vt ad miserēdū patrē būano generi ꝓuocaret. Et bñ dic̄ ꝙ ꝑmā vocē sil'em oibꝫ emisi plorās. Pria em̄ vox būana z vltima ē vox ploratiōis z gemitꝰ: qz extrema gaudij luctꝰ occupat. Prouer. xiiij. Et iō cōueniēs ē ꝙ mediū cōcordet cū extremis dū ī hac valle lachrymarū moramur. In ps̄. Ascensiones in corde suo dis. in val. la. Dicit de quodā viro sic narrat Solinus de mirabilibꝫ mūdi. li. ij. ca. iij. Nascentiū vox ꝑma vagitus est. Letitie em̄ risus differt in extremū diē. Solus zoroastres eadē hora q̄ natus est risisse legit: nec hoc ī naturale bonū ꝓtendebat futurū. Fuit em̄ inuētor artiū magicarū: cuiꝰ auus aulus crassus quē bella ꝓsica rapuerūt nūq̄ risit. Et ideo Aulus gelius cognominatus est ꝑm Solinū ibidē cōuenit̄er. Si ḡ puer recenter natꝰ q̄si in penā peccati originalis p. xl. dies differt signa letitie z iocū ditatis: ac si diceret. Ecce em̄ in iniq̄tatibꝫ cōceptꝰ sum z in pctis concepit me mater mea. Multū rōnabile est ꝙ nos annuatim p dies. xl. plorem⁹ z a nobis signa letitie elongemus q̄ pctā actualia z psonalia z mortalia multa cōmisim⁹. Deuter. ix. Jacui coram dño. xl. diebꝰ et. xl. noctibus: quibus cū suppliciter exorabam: dicit moyses filijs israel. Patet ergo ꝙ merito salomon fatet se inchoationem habuisse doloroſam.

Scōo fatet se habuisse educationē curiosam. Et q̄tū ad hoc dicit sic. In inuolumētis nutritꝰ sum z curis magnis. Nulla proles in mūdo bestie vel auis tanta sollicitudine indiget educatiōis. Nullus apparet fetus tante imbecillitatis sicut hō: q̄ nec incedere nec comedere per se nouit nec bibere: nullū secū in dumentū affert. Et ideo necesse est ꝙ in pānis z in inuolumētis ponat. Luc. ij. Inuenietis infantē pannis inuolutū. Unde Hugo in dydasco. li. j. Qui vsum vestimentoꝝ ꝑmus adinuenit cōsiderauit ꝙ singula queq̄ nascentiū propria quedā habēt munimēta quibꝫ naturā suā ab incomodis defendant. Cortex ambit arborem: penna tegit volucrē: z piscē squama operit: lana ouem induit: pilus iumēta vestit: concha testudinē claudit nec tñ sine causa factū ꝙ cū singula animantiū nature sue arma habeāt secū nata: solus hō inermis nascit̄ z nudus. Oportuit em̄ vt illis q̄ sibi prouidere nesciūt: natura cōsuleret. Homini aūt maior ex hoc experiendi occasio ꝑstaret cū illa que ceterꝭ naturaliter data sunt: ꝓpria rōne sibi inueniret: de eadē loquēs Ebryt. sup Matth. vij. ca. dat rationē quare inter alia aīalia solus hō nascit̄ inermis. Et dicit sic. Dēm creaturā sensibilē armatā z munitā creauit deꝰ: alios veloci pedū cursu: alios vnguibꝫ: alios pēnis: alios cornibꝫ: hoīem solū sic disponit vt ꝝtus sua sit ipse deꝰ z in eo ꝙ infirmiorem cū fecit/in seipso fortiorē esse voluit. Ideo vt necessitate infirmitatis: coactus semp necessariū habeat dñm suū requirere. Dicit ergo salomon in inuolumētis nutritꝰ sū z curis magnis. q. d. ideo in inuolumētis q̄ nudus. Job. j. Nudꝰ egressus sum de vtero matris mee. Ideo in curis magnis: q̄ infirmus z imbecillis. De pena z sollicitudine materna circa prolē dicit Innocēti⁹ de vilitate cōditionis humane sic. Cōcipit mulier cū īmūdicia z fetore: parit cū tristicia z dolore: nutrit cū angustia z labore: custodit cū instantia z timore. Istam originalē nuditatē docet Bern̄. ꝙsiderādā esse frequēter. Scōo de ꝙsideratione scribēs ad eugeniū sic. Cōsulo ꝙsidera maxime quid es: hō videlicet: quō z q̄liter natꝰ es: nec mō ꝙ natꝰ es sed qualit̄ natus attendas: nude nudū ꝙsideres q̄ egressus es de vtero matris tue. Cōsiderāti q̄d sīs occurrit tibi hō nudus z paup miser z miserabil'hō: dolēs ꝙ hō sit: erubescēs ꝙ nudus sit: plorās ꝙ natꝰ sit: murmurās ꝙ hō sit: natꝰ ad laborē nō ad honorē: hō natꝰ de muliere z ob hoc cū reatu breui viuēs tpe: ideoq̄ cū metu: repletꝰ miseriꝭs: z ꝓpterea cū fletu z verecundia: multis z multiplicibꝫ: q̄ miseriꝭs cordis: miseriꝭs corporis: miseriꝭ dū dormit miseriꝭ dū vigilat: miseriꝭ quocūq̄ se diuertat. Enarrata humane natiuitatis fragilitate ꝓsequit salomon de eiusdē fragilitatis cōmunitate z dicit sic. Nemo ex regibꝫ aliud habuit natiuitatꝭ initiū: q̄si diceret: q̄tūcūq̄ refulgeat ornamētis vestiū z armoꝝ: ministerio militū z munimēto fortiū tale fuit eoꝝ initiū. Ait Bern̄. in q̄dā sermone de passione dñi. Brauelugū sup oēs z totos filios Adā a die exitꝰ de vētre matris eoꝝ vsq̄ ad diē sepultu re in matrē oīm. In sordibus generamur: in tenebris ꝙfouemur: ī doloribꝫ parturimur: ante exitū miseras oneramus matres. In exitu more viperco laceramꝰ: mirū ꝙ non ipsi pariter laceramur: primā vocē plorationis edimus merito quidē vtpote vallē plorationis ingressi: vbi malicie plurimū: sapientie modicū vbi vitiosa sunt omnia: omnia lubrica operta tenebris z obsessa laqueis peccatorū vbi periclitant̄ anime: vbi spūs affligunt̄: vbi tm̄ vanitas z afflictio spūs est. Nemo ergo ex regibꝫ aliud habuit natiuitatis ingr̄ssū. Et ideo finaliter concluditur. Unꝰ ergo introitꝰ est omnibꝫ ad vitā z similis exitus. Si em̄ aliqua foret dissimilitudo: hoc appareret in ingressu et egressu no-

B flemisse legit

adragesima 9

Dnica 2.

D

bilitū cuiusmodi sunt reges ⁊ principes: sed de eis est sicut de aliis q̄buscūq; sicut de meipo tā narraui: ergo vnus est introit⁹. i. filis natiuitas oīmib⁹ ad vitā ⁊ similis exit⁹. Eccs. ij. Didici q̄ vn⁹ esset vtriusq; interitus; ⁊ ideo metrice dicit. Moꝛs dominū seruo: moꝛs sceptra ligonib⁹ equat. Dissilles simili cōditiōe trahit. Paupis ⁊ regis si scripturā bene legis. Dat cām flendi cōmunis lex moꝛiendi et ideo hominē ꝛconuenienꝛ alloq̄ꝛ Bernardus in meditationib⁹ suis dicens. Quid supbis pulvis ⁊ cinis: cui⁹ concept⁹ culpa: nasci miseria: viuere pena: moꝛi angustia. Cur carnē tuā pciosis impinguas reb⁹ ⁊ adoꝛnas: quā post paucos dies vermes deuoꝛaturi sūt in sepulchꝛo: animā vero tuā nō oꝛnas bonis opib⁹ que deo ⁊ angelis eius repsentanda est in celis: ⁊ ifra. Insan⁹ sane laboꝛ dimittere curā coꝛdis: ⁊ carnis sedulā pagere curam: in desideriis impinguare et fouere cadauer putridū q̄ paulopost esca vermiū nullaten⁹ dubitatur ⁊c. Lectio. XC

Ropter hoc optaui

p et datus est mihi sensus ⁊ iuocaui ⁊ venit in me spūs sapiēcie ⁊ ꝓposui illā regnis ⁊ sedibus ⁊ diuitias nihil esse diri in cōpaꝛōne illius. Hec est scōa ps hui⁹ capituli q̄ in pncipio diuisum fuit in quiq;: que ps introducit sic Postq̄ Salomon declarauit ꝓmū q̄d ad sapiaz acq̄rendā req̄ritur: videlicz humiliatōez sapientiā pcedentē. Hic cōsequenꝛ exequit enarrando scōm sapientie acq̄sitiuū: videlicz deprecatiōez sapiētiā deposcentē: ⁊ in littera lecta duo facit: quia primo ostendit q̄liter pro habēda sapia deprecabat: scōo exprimit q̄ntū ipam desiderādo appꝛeciabat. Secunda ps ibi; ⁊ ꝓposui illā: ⁊ incipit ibi tertia pars capituli: enarrādo q̄liter p habenda sapia deprecabatur dicit sic. Propter hoc optaui ⁊ dat⁹ ē mihi sensus. ⁊c. q. d. consideraui carnis coꝛruptibilitatem/mūdi curiositatē/supbie vanitatem ⁊ vidi q̄ nihil de eis fuit optabile/nihil desiderabile/nihil quietatiuū volūtat⁊ hūane: nā caro circa cui⁹ cultum sollicitanꝛ q̄si oīes est misera multiplicit dū concipit/dū pturit dū hic viuit/dū resoluit: sicut fuit supius declaratū. Et ideo sciens animā meā esse imoꝛtalē: nec posse p cōsequēs fieri pfectā ꝓpꝛei tpalis ⁊ caduce adeptionē: ꝓpter hoc optaui et datus est mihi sensus ad recognoscēdū creatoꝛem meū et ei iuxta leges suas seruiendū: optaui inq̄t et datus est mihi sensus. In quo verbo iuste redarguit iactantiā supbo⁊ quoꝛū aliq̄ se dicunt adeptos sapientiā p naturale ingeniū: aliq̄ p industriā et studiū: iste vero humilit non dicit se acquisiuisse sed potius recepisse: datus est mihi inq̄t sensus. i. Lo⁊. iij. Quid habes q̄ nō accepisti: si aūt accepisti quid gloꝛiaris q̄si nō acceperis. Jac. j. Si q̄s vestrū idiget sapia postulet a deo; q̄ dat oib⁹ affluenter ⁊ nō iꝓꝛoperat; ⁊ iuocaui et venit i me spūs sapientie: inuocaui. i. intus vocaui: non solū voce exteꝛioꝛi sed ex coꝛde. in ps. Cū iuocarē exaudiuit me deus iusticie mee. Glo. cū intus in mēte vocarem; ⁊ venit in me spūs sapientie. Ecce q̄ facilis impetratio gratie diuīe: optat et dat: inuocat et venit; nec mirū si cito veniꝛ in ps. Prope est dns omnib⁹ inuocantib⁹ eū in veritate: sic ergo ostēdit Salomon q̄liter p sapia deprecabat; secundo oīndit q̄ntū ipsā desiderando appciabat ⁊ dicit sic: ⁊ preposui illā regnis ⁊ sedib⁹. ⁊c. et ista ps est tertia ps hui⁹ capituli: que diuidit in duas ptes; q; primo narrat q̄ magis appciabat sapientiā q̄ tēpoꝛalia bona exteꝛioꝛa. Scōo q̄ magis q̄ coꝛpalia bona interioꝛa. Scōa ps ibi. Dup salutē ⁊ spēm dilexi eā. Circa primū in lra lecta pꝛefert salomon eā sapientiā q̄ est verus dei cult⁹ p fidē ⁊ charitatem trib⁹ q̄ a mūdanis maxīe appetūt: videlz potentie honoꝛib⁹ ⁊ diuitijs; potētiā vocat regna: honoꝛes sedes; pꝛeposui inq̄t illā regnis ⁊ sedib⁹. Quid aūt sit regnū docet Aristo. viij. Ethi. ca. x. distinguit ei ibi tres spēs pollitici pncipatus videlicz regnum Aristocratiā ⁊ Timocratiā. Regnū enim est monarchia siue pncipatus vni⁹ q̄ videlicz vna pso pncipat tori multitudi virtuose. Aristocratia est pncipat⁹ plium: sed paucoꝛū ⁊ vtuoso⁊. Timocratia est pncipat⁹ plium ⁊ multoꝛum: vbi vna magna multitudo gubernat; de istis pncipatib⁹ sic est scōm Aristo. q̄ optim⁹ pncipat⁹ est regnū vbi totū regnū ducit ad vnū virtuosū ⁊ iustū hominē ⁊ p hoc pbat. xij. Metho. in fine. q̄ vn⁹ deus regit ⁊ gubernat totū mundū tanq̄ vnū regnum bene oꝛdinatū ⁊ bñ ꝓnexū: q; dispositio naturalī entiū est talī q̄lis ē optima: q̄d patet ex hoc: q̄ vnūq̄d est optimū q̄n est in sua naturali dispositione sed mō sic est q̄ pluralitas pncipatuū nō est bona sicut nō est bonū q̄ essent multe familie in vna domo incōnexe ⁊ nō cōmunicantes adinuicē. Relinquitur igit q̄ totū vniuersū sit sicut vn⁹ pncipat⁹ siue vnū regnū gubernatū ab vno gubernatoꝛe q̄ est deus: pmū mouens ⁊ pꝛimū intelligibile ⁊ pꝛimū bonū; ⁊ ideo concludit Aristo. sic. Entia nolūt male disponi: nec est bona pluralitas pncipum. vnus ergo pnceps: regnū toti⁹ vniuersi est regnū dei in quo deus monarchice pncipat; de quo regno dicit cbꝛist⁹ Joh. xix. Regnū meū non est hinc q. d. licet regnū meū sit inter malos tamē nō ē hinc id est nō sumit oꝛiginē de hoc mundo; et ideo vera littera est: nūc autē regnū meū nō est hinc: ⁊ nō hic. Secunda autē species politici pncipatus que est Aristocratia in qua plures virtuosi/pauci tamen dominant; ⁊ est minus bonus pncipatus q̄ regnum. Et tertia est min⁹ bona que vocatur Timocratia; in qua multitudo nō optimoꝛū sed mediocres dominant; sicut autē tres isti pncipatus sūt boni: licet nō equaliter: ita coꝛrespondent eis tres coꝛruptiones pncipandi: que pꝛopꝛie non sunt pncipatus politici; sed transgressiones ⁊ coꝛruptiones coꝛūdē: nam regnū coꝛrūpitur in tyrānidem; aristocratia in olimarchiā; timocratia in democratiā. Primo ergo coꝛrūpit regnū in tyrānidem quādo de rege fit tyrānus: sicut in regno dominat vnus; ita in tyrannide; quia tam regnū q̄ tyrannides videntur monarchie. Sed in hoc est differentia quia tyrann⁹ in omnib⁹ intendit vtilitatē ꝓpriam; rex vo vtilitatē subditoꝛū: ⁊ ideo sicut

m

Donoso hecho
y bie mozaliza.

regnū est optimus ꝓncipat⁹: ita tyrānides est pessima ⁊ corruptio monarchie. Contrariū cū optimo est pessimū: regnū aūt ⁊ tyrānides sūt ꝓtraria sicut rex et tyrānus mozalit qz rex fit tyrannus.

Scōa aūt species politici ꝓncipat⁹ q̄ est Aristo
B cracia in qua pauci virtuosi dñantur: corrūpitur in olimarchiā/in qua pauci ⁊ vitiosi dñant: qz oīa bona cōitatis attribuūt sibi ꝑpīs ⁊ amicis ⁊ nō intendunt bonū ipsius totius ꝓitatis: sed tm̄ bonū suū ⁊ amicoꝝ suoꝝ. Unde dignitates ⁊ officia cōmunitatis ꝓferūt tanū amicis suis vel vsurpant sibi ꝑpīs. Tertia spēs politici ꝓncipatus que est Timocracia in qua multi boni mediocres tamen dñantur/ corrūpit in democraciā in qua mlti: nō q̄dem mediocres sed populares dñant: ⁊ ista corruptio minus bz de malo: sicut ꝓncipat⁹ sibi contrari⁹ min⁹ habet de bono. Aristocratici namq; pretendūt bonū cōmune tā diuitū q̄z paupm quia Aristocracia est ꝓncipatus mlt̄itudis collecte de vtrisq;. Sz democratici intendūt ꝓncipal'r bonū paupm et de dānis diuitū nihil curāt: ⁊ b̄ē min⁹ malū q̄z bona ꝓmunitat̄ abrogare ⁊ vsurpare sibi ⁊ amicis sicut faciūt olimarchici sūt min⁹ mali q̄z tyrāni: qz tyrānus tm̄ habet oculū ad bonū suū ꝓpriū et nihil curat de amicis. Sic ergo patet q̄ tres sūt spēs principat⁹ politici ⁊ tres eaꝝ corruptiones: ⁊ q̄ optimus principat⁹ est regnū vl' monarchia: et eius corruptio est pessima. ſ. tyrānides Dicit ergo Salomon q̄ intm̄ appciabat sapiam que docet recte colere deū q̄ ꝑposuit illā potestati cuiuscūq; ꝓncipatus: quia cū inē spēs ꝓncipatuū regnū sit optimū/ ꝑposuit illā regno imo regnis. est ergo hoc nomē regnū eq̄uocū: quia vno modo regnum vocat ipsa terra vel regio vni regi subiecta: sicut dicim⁹ regnū francie/ vel etiā anglie: ⁊ sic accipit Mar. iiij. vbi legim⁹ q̄ diabolus assūpsit dñm̄ in montem excelsū ⁊ altū ⁊ ostendit ei oīa regna mūdi: alio mō accipit regnū pro potestate principandi solitarie siue monarchice: et sic exponit Chry. illud Job. xix. Regnū meū nō ē de hoc mū do id est potestas vl' auctoritas qua sū rex: non bz originē et causis būanis vel ꝑ humanā electionē sed aliunde: quia a deo: tertio mō loquēdo ipi homines occupantes terrā sub dominio alicui⁹ monarche vocant regnū: ⁊ sic accipit regnū Apoc. v Fecisti nos deo nr̄o regnū et sacerdotes: siue ergo loquamur de regnis q̄ sūt terrarū regiones siue pro regnis q̄ sūt potestates et ꝓncipat⁹ regnandi sancti viri ꝑponūt bonā vitā regnis ad Heb. xj. Sancti ꝑ fidē vicerūt regna ⁊c̄. Preponēda est g̃ vite sāctitas ⁊ moꝝ ꝓbitas nō solū regnis sz etiā sedib⁹. i. honoribus mundanis ⁊ trāsitoꝝ ijs. Luc. ij Deposuit potentes de sede et exaltauit humiles. Sedens sup equū qui libent̄ cespitat ⁊ prosternit equitātē: exponit se periculo si nō descēdat q̄ntūcūq; equus videatur ad tempus portare suauiter Honor mundi est quasi equ⁹ eleuans hominē a terra ⁊ portans suauit̄: quia delectabile est hominem honorari per ministeria hominū: adulatōes inclinatiōes ⁊ genuflexiones ⁊ vocari mgr̄ ⁊ dñe sed caueant honorabiles q̄cunq;: quia iste ē equ⁹ valde dolosus. Narrat̄ de quodā histrione qui habuit quendā paruū equū sup quē equitabat et cum eo frequenter cora hominib⁹ in aula ludebat ⁊ inter alios ludos q̄s equū suū docuerat: docuit eum q̄ quotiēs diceret sibi flectam⁹ genua: equ⁹ sibi obediret ⁊ genua flecteret: quādo aūt diceret: leuate q̄ surgeret. Contigit ergo q̄ ministrallus histrio ille accedens ad festū cuiusdam nobilis et equū suū cum equis aliorū hospitū collocauit in stabulo: cum aūt domines comedissent: iste ministrallus morabatur sicut debuit circa ludū suum in aula: interim vadit quidā armiger ad stabulū et videns equū ministralli iocundū ⁊ pinguē reliquit ibi equum suū macilentū et ascendit equum ministralli ⁊ recessit: cito post innotuit negociū ministrallo/ qui relictis omnib⁹ cucurrit insequens istum armigerū. Armiger videns q̄ fere eū attigerat ⁊ apprehenderat: temptauit transire quandā aquam quā null⁹ pedes potuit trāsuadare: videns ergo ministrall⁹ q̄ erat in procinctu ꝓdendi equū suū prout semp̄ ferebat equo existente in medio fluminis clamauit fortit̄ ad equū: flectamus genua statimq; equ⁹ audita voce dñi sui flexit genua ⁊ armiger̄ iecit in aquā: ⁊ cū clamasset: leuate: equ⁹ surrexit ⁊ redijt ad dominū suū. Ministrall⁹ ille qui ludit ⁊ illudit atq; decipit homines est mūd⁹ Equ⁹ cū quo optime ⁊ maxime ludit ē honor tēporalis in ps̄. Fallax equus ad salutē: armiger ei qui equū furat̄ est q̄libet ambitiosus ad honores Caueat ergo talis: quia q̄ntūcūq; dilectus mūdo et quādo alius est in maxima securitate dicit sibi: flectam⁹ genua: ⁊ priuabit eū honore obtēto. Unde ꝑbia loquens in ꝑsona fortune hominib⁹ qui impatienter sustinēt quādo de honorib⁹ ⁊ dignitatibus deponunt̄. ij. de con. ꝓsa. ij. dicit sic. Hec nr̄a vis est: hunc cōtinuū ludum ludim⁹: rotā volubilē ore versamus: infima sūmis ⁊ sūma infimis mutare gaudemus: ascende si placet sed ea lege: ne vti cū luducri mei ratio postulet descendere iniuriam putes. Versus. Si placet ascende: sed quo tendat rota tende. Eccl̄s. x. Sedes ducū superboꝝ destruxit deus ⁊ sedere fecit mites pro eis: igitur preponenda est vite sanctitas que vera sapienti a nuncupat̄ non solū regnis. i. potestatib⁹: sed etiam sedibus. i. honoribus. Sed quid de diuitijs sentit Salomō statim subdit. Diuitias nihil esse dixi in cōparatiōe illius. i. sapientie: ⁊ bene dicūtur diuitie nihil: qz eis homines annihilant̄: irritādo: insidiādo: machinando et bellando: vnde ꝓpter diuitias vnusq̄sq; annihilare nitit̄ alīū. Secundo qz in maxima necessitate nō iuuant: in morte/ in iudicio quando homines maxime indigent tunc dominū suū derelinquūt in. ps̄. Dormierūt somnū suum ⁊ nihil inue. oīes. vi. di. in ma. suis et Job. xxvij. Diues cū dormierit nihil secū auferet: aperiet oculos suos et nihil inueniet. Tertio dicunt̄ nihil quia nō saciant animā possidentiū: sicut vacuū dicitur nihil Ecclesiastes. j. Non satiatur oculus visu nec auris implebitur auditu: nec mirū quia omnia terrena sūt vana. Ysa. liij. Aspexi terrā ⁊ ecce vacua erat ⁊ nihil: g̃ merito oib⁹ p̄dict̄ ēsapia ꝑponēda.

Lectio. XCI

Ecce comparaui illi lapidem preciosū qm̄ omne aurū in comparatione illi⁹ arena est exigua: z tāq̄z lutū estimabit argētū in cōspectu illi⁹.

Postq̄z sapiens declarauit valorē sapientie pponendo eā potētijs/honorib⁹ z diuitijs generalit: q2 diuitie videtur placere scōm tria genera specialit; videlz gēmas/aurū z argentū: ideo in parte ista ostendit valorē sapientie p cōparationē ad ista tria genera singillatim z singularit: z primo de gēmis: scōo de auro: tertio de argēto: z est satis ꝓueniēs ordo

Quantū ad primū dicit sic: nec cōparaui illi. s. sapientie/lapidē preciosū: de istis trib⁹ loquens similiter Boecius. ij. de cōso. dic sic metro. v. Heu primus quis fuit ille: auri qui pondera recti: gemmasq̄z latere volentes: preciosa picula fodit. Narrat Boetius metro illo: q̄ patres nr̄i in etate aurea z mundi principio fuerūt cōtenti de bis q̄bus natura indiget. Comedebant fructus arborum: bibebant aq̄s fontiū dormiebāt in pratis et vtebantur lanis naturalit coloratis: tunc em̄ ignorauerūt tincturas pānorū: mixturas liquor̄: dolositates mercator̄: z crudelitates bellator̄: oīa enī ista a cupiditate sumpserūt exordiū: z ideo mō pro gemmis/pro auro z argento pugnant boies sine quib⁹ natura humana sufficient regi posset: imo ista velle latere vident. In cui⁹ signū in profundo z in visceribus terre latēt: quicq̄d em̄ necessarium est ad vitā būanā vel est elongatū a terra sic corpora celestia: vel adminus de terra oritur z in superficie terre se offert sicut herbe arbores blada et huismodi. Illa vero que ad humanā naturam necessaria nō vident sub terra latēt: cuiusmōi sūt aurū z argentū z lapides preciosi quor̄ generatō est in abscondito: z ideo ille qui talia prio scrutat⁹ est z fodit p̄ciosa picula perq̄siuit: z hoc est q̄d dicit Boecius Heu primus tē. dicit ergo Salomon. Non comparaui illi sez cultui diuino qui est sūma sapientia in hac vita lapidem preciosū: nec ē mirū quia sūma virtus lapidis preciosi tm̄ potest proficere ad salutem corpis: cultus vero dei proficit ad salutē mentis: et ideo bene dic Job. xxviij. Nō conferet tinctis indie coloribus nec lapidi sardonico preciosissimo vl' saphyro. Dicit ergo q̄ntum ad gēmas q̄ eas sapientie nō cōparauit. i. nō adequauit. Quantū vero ad aurū z argētū ostēdit p̄ponderationē sapientie in estimatōe sua p duo exēplanam aurū cōparat arene/z argētū luto: z per ista duo omnē intellige pecuniā. Et ideo sicut lutū et arenam cōculcam⁹ z contēnim⁹: ita omnē pecuniam vilipendere debem⁹ in cōparatione ad vitam bonam: hoc est eā citi⁹ relinquere q̄z q̄ trāsgrediamur: vel negligam⁹ mādata dei. in ps. Dilexi mādata tua sup aurū z topazion: in arena est sterilitas/dissolubilitas z grauitas. Et istas tres conditiones defectiuas causat amor pecunie in mentibus mundanor̄: sterilitatē per auariciam ꝓptez quam impediunt ne liberaliter fructū faciant penitentie Eccī. v. Qui amat diuitias fructum non capiet ex eis. Hiere. xxij. Scribe virū istū sterilem virū qui in dieb⁹ suis nō prosperabit. Secūdo deordinatus amor pecunie causat in homine dissolubilitatem. Sicut lapilli in arena sunt inter se diuisi z nō conglutinati p coherentiā: ita inter amatores pecunie semp est diuisio discordia et litigiū. Tertio causat in eis grauitatē que est appetitus tendendi deorsum. subtrahit em̄ mentē a celestib⁹ z facit eā inherere caducis. Et ideo signanter dicit sapiens. Prouer. viij. Accipite disciplinā meam z non pecuniā: doctrinā magis q̄z thesaurū eligite.

Notandū est tamē q̄ pecunia p̄iudicat sapiētie in diuersis: videlicet in p̄cipiendo: in discernendo z in protegendo. Isti em̄ actus sunt ꝓprie opationes sapientie recte p̄cipere: iuste discernere: z salue ꝓtegere. Sed iā venit pecunia z istas opationes vsurpat: precipit em̄ magnis z paruis: diuitibus z pauperib⁹ z oēs ei obediunt ad nutū sicut monachus abbati suo. Eccē. x. Pecunie obediunt oīa. Secūdo discernit z iudicat z sic oīa iura mūdi allegat pro z contra notabilissime ad ꝓpositū suum. Sedet in consistorijs pro tribunali: tam in foro ecclesiastico q̄z ciuili. De q̄bus omnib⁹ dicit Michee. iij. Principes eius in muneribus iudicabant et sacerdotes eius in mercede docebant et ꝓphete eius in pecunia diuinabāt. Tertio pecunia protegit z defendit tā iniustos q̄z iustos. Eccī. vij. Sicut em̄ protegit sapia sic protegit z pecunia. Narrat auctor lapidarij. ca. iij. de iaspide tres cōditiones. Una est q̄ si caste geratur facit portantē tutū potentē z sanū. Scōo dicit q̄ si gestans dat fallū iudiciū: lapis perdit virtutē suā. Tertio addit q̄ lapis nō exercet virtutē suā potissime nisi includat⁹ in argento. Moraliter iste lapis figurat iusticiā: hec est em̄ virtus quedā que se habentē facit tutū z sanum z fortē. Prouer. xij. Non cōtristabit iustum quicquid ei acciderit. Erit etiam semp tutus: quia Sap. iij. Justor̄ aie in manu dei sunt. Scōo ista iusticia ē talis nature si ille q̄ eā portare deberet fecerit falsum iudiciū statim perdit meritū suū. Ezechiel. xviij. Si autē auerterit se iust⁹ a iusticia sua z fecerit iniquitatē oēs iusticie eius non recordabunt in ꝓuaricatione: que ꝓuaricat⁹ ē z in peccato suo q̄ fecit in ipsis morie: ergo iusticia perdit virtutem suā. i. premiū sibi debitū: si bō fecerit falsum iudiciū. Sed dolendū est nimis de tertio: q̄a iusticia bis dieb⁹ nō exercet virtutē suā nisi inuoluatur in argento q̄ntūcūq̄z sit clara causa pauperis nō expedit nec absoluitur in curijs pape vl' regis nisi inuoluat argento: z iō nimis vbiq̄z verificat verbum ꝓphete superius allegatū. Principes ei⁹ in muneribus iudicabant q̄ntum ad principes et dominos: z sacerdotes eius in mercede docebant quantū ad viros ecclesiasticos: z ꝓphete eius in pecunia diuinabant q̄ntum ad religiosos viros: et bñ dr Eccē. viij. Multos pdidit aurū z argentū z vsq̄z ad cor regū extendit z cōuertit: quertit; videlicet ad iniq̄tatem z vocatur māmona iniquitatis Eccī. x. Nihil iniq̄us q̄z amare pecuniā. Secūdo Salomon compat argentū luto cū dicit. Tanq̄z lutū estimabit argentū in cōspectu illi⁹: et merito

eē
Z. 9ditiocs Jaspi moralizatas de ꝑdica
B

tanḡ lutū. Lutū est deturpatiuū cuiuscūq; quod tangit ꝓpter suā feditatē: vnde ꝙ cadit in luto tota liter deturpat in corpe: isto mō qui cadit in amorē argenti vl' pecunie necessario maculat. si ꝓtrahat argentū sup albissimū pgamenū relinquit secūdū tactū argenti vna nigra linea in pergameno et tm argentū est albū z pgamenū simil'r. Eodē mō licz anima sit inocēs z mūda et argentū sit res in suo genere bona: qz ois creatura dei bona est bene ea vtentib⁹. Si tn fortit impmat anime per amorē relinqt ibi lineā nigrā peccati: cui⁹ vltim⁹ punct⁹ est casus ad ifernū. Job. xij. Ducūt in bonis dies suos z in pūcto ad inferna descendūt: de isto luto dicit Abac. ij. Ue ꝙ multiplicant non sua vsqz quo et aggrauat ꝑ se densū lutū. Secūdo lutū ē tenax et retentiuū: vñ homo nō ambulat in ꝓfūdo luto nisi cū magno labore z frequent infigit z stat immobilit nisi sibi caueat: ita ē de ambulāte i amore pecunie retinet mente z infigit ne possit proficere merito spūal' vitet in cui⁹ figurā pharao rex egypti oppssit filios israel fuiture luti z lateris ne essēt liberi in regno suo. Exo. v. Ita diabolus existens in mūdo nitit oppmere futute argēti z diuitias sciens ꝙ nemo pōt duob⁹ dñis seruire. Math. vj. Nō potestis deo seruire z māmone: z qui seruiūt māmone infigunt in luto ꝙ nō possunt proficere in ps. Eripe me de luto vt nō infigar: scitat Arist. in poetria sua ꝙ poete arabici vocauerūt dona cōpedes: qz sicut cōpedit⁹ nō pōt ꝓcedere sic vellet et posset scōm virtutē motiuā corpis sui: sz ꝑstringit z retrahit ad ambulandū scōm mensurā quā cōpedes sibi limitāt z cōcedūt: ita recipiētes dona pecunie qtūcūqz sūt discreti z fortes i iusticia sētiūt tamē se restrictos z retentos z qsi quodāmō cōpeditos ne libere exerceāt qd iusticie sibi suadet. Tertio de luto decocto fiūt lateres durabiles ꝑ ignē z sic amatores luti id est pecunie fiūt apti vt ponāt in igne infernali inppetuū. Eccl. ix. Lorda boim replent malicia Bla. in delectationib⁹ pecunie: z post hoc ad infernū deducunt. Super aurū et argentū gratia bona. Prouerbio⁹. xxij.

Lectio. XCII

Ꝑ salutē et speciē

Si dilexi eam et ꝓposui ꝓ luce habere illā quoniā inextinguibile est lumē illius

Postq̄ Salomon declarauit sapiam esse ꝓponendā bonis exteriorib⁹ puta potētijs / diuitijs z honorib⁹. Hic oñdit sapientiā esse ꝓponendā bonis corpalib⁹ tā exteriorib⁹ q̄ interiorib⁹: et circa hec tria facit. Nā prio oñdit ꝙ sapia ꝓponderat oi corpali prosperitati: scdo eā assimilat cuidam spūali qualitati: tertio declarat cām exempli dati: scda pars ibi. z ꝓposui pro luce. tertia ibi. qm inextinguibile. Circa pmū est aduertendū ꝙ duo bona sunt ad corpus principia q̄ ampli⁹ appetāt mundani: videlicz assistētia sanitatis z appetētia speciositatis. Hec enim marie affectat bō habere q̄tū ad bona corpoalia videlicz corpus suū sanū z pulchrū: sz scōm sentētiā spūssancti quā nobis ꝑ Salomonē ponit vtriq̄ istor⁹ ꝓponenda est sapia. i. ꝙuersatio bone vite vel deuotus dei cultus. Unde dicit sup salutē: q̄ntū ad primū z speciē q̄tū ad secundū dilexi eā. i. sapientiā: ratio pmi quia sapia est salus anime: z ideo q̄tū ꝓponderat aia corpi: tm̄ pualz sapiētia corpis sanitati. Eccl. xxx. Salus anime in sanctitate iusticie: ratio scdi est qz pulchritudo corpis est multū vana. Prouer. xxxj. Fallax gra et vana est pulchritudo. Cū ḡ salus anie magis sit diligenda q̄ salus corpis z sal⁹ corpis plus q̄ forma corpis: patet ꝙ sup vtrāq̄ est sapia diligeda.

¶ Notandū est ꝙ sanitas corpis nō est nimis diligenda: nec corpalis infirmitas nimis detestāda imo quādo a deo imittit cū gratiarū actionib⁹ acceptāda: qz valde cedit in bonū anime infirmitas corpis si tamē assit patiētia mētis. Pro est enī vt antiqs exēplis vtar infirmitas corpal' q̄si arce p ciose ꝓcathenatio: ꝓsone scelerose icarceratio: socij fugiētis arrestatio: z hostis resistētis expugnatio. Primo ḡ dico ꝙ infirmitas corpalis ē quasi arce ꝓciose cōcathenatio: q̄nto enī cista vl' arca fortioribus cathenis est colligata: et q̄nto pluribus seris ferreis est clausa: tanto est aptior ad seruandū thesaurū z qō intrinsecus est recōditū: sic quādo corpus homis est infirmū ligat sicut solet dici vulgariter vinculis ipsi⁹ dei z serat sera quā solus de⁹ aperit z tūc est tale corp⁹ aptū ad seruandū thesaurum ꝓcioſū ipius anie que est ipsum nobilissimū locale dei: vnde Bern. Thesaurū seruādū accepi pro quo mercator nō insipiēs sanguinē suū dedit vincula ḡ infirmitatis sūt gratant sustinenda q̄n nobis deus ea mittit. Eccl. vj. Subdūce humerū tuū z porta illā: z ne accidieris in vinculis illius et infra. Decor vite est in illa z vincula illius alligatura salutaris: h̄ ē qō signant dic apl's. ij. Cor. xij. Libent gloriabor in infirmitatib⁹ meis vt inhabitet in me virtus christi quasi diceret: quando sum vinctus infirmitatibus tunc sū fortis: sicut cista apta et idonea vt inhabitet in me virtus christi: quia quando infirmor tūc fortior sū z potens.

Scdo infirmitas corporal' est moral'r q̄si ꝑsone scelerose incarceratio. Qñ vn⁹ fur vel predo capitur qui multos socios habuit z multor⁹ malor⁹ cōscius: vinculat z magnis tormētis affligit donec dicat z cōfiteat veritatē z suos socios i crimine proclamet z accuset. Caro enī moral'r est res multū criminosa. Socij sui sunt sensus corporis z frequēter spoliāt animā virtutib⁹. Istū furē de⁹ capit z incarcerat z ponit ad questiones z tormenta qñ mittit sibi fortes febres vel guttā vel paralysim: z sic de alijs. Et causa est: qz alias nō ꝓfiteret veritatē nec socios in crimine ꝓclamaret: vñ videm⁹ cōiter ꝙ illi q̄ sunt sani: vix in āno vel in duob⁹ ꝓfitent ānis: statim cū infirmant mittūt ꝑ ꝓfessoribus suis z faciūt accusationē sue ꝓfessionis corā tortore. In ps. Cū occideret eos q̄rebāt eum z reuertebāt z diluculo veniebāt ad eū z rememorati sunt quia de⁹ est. ad. e. z d. ex. re. eor⁹ est. Et in alio ps: Multiplicate sunt infirmitates eorū: postea accelerauerūt. Tertio infirmitas corporalis ē q̄si socij fugiētis arrestatio. Corrigit q̄nq̄ ꝙ multi socij pegrinant simul in itinere: faciūt expensas cō

munes ⁊ viuũt delicate symbolum cõferentes vt vnusq̃sq; pro rata sua soluat. Euenit ꝯ interdũ q̃ vn⁹ eoꝝ fugere nitit symbolo nõdũ soluto ⁊ intendit asportare ratã suã vt alĩ etiã soluãt ꝓ eo cõiter. Talẽ dep̃hensum iustũ ẽ arrestari ⁊ ad symboli sui solutionẽ compelli. Isto mõ moral'r aia ⁊ corpus peregrinant simul in hac vita. ij. Coꝝ. v. Quãdiu sum⁹ in hoc corpore pegrinamur: faciũt expensas cõmunes: quia nec aia sine corpore: nec corpus sine aia delectat ĩ peccãdo. Justũ est ꝯ q̃ sic vterq; in delectatione in peccãdo ꝑticipat: sic vterq; pro rata sua in pnia symbolũ siue portionis exoluat. Modo sic ẽ q̃ caro ẽ sicut soci⁹ fugitiu⁹ ⁊ incõstãs ⁊ nollet soluere q̃cq;. Job. xiij. Fugit velut vmbra ⁊ nũq; in eodẽ statu pmanet. deus ꝯ q̃ iust⁹ ẽ ⁊ iusticias diligit: facit eã arrestari ꝑ infirmitatẽ ⁊ cõpellit eã soluere q̃tũ iusticia exigit velit nolit. Mathei. xviij. Misit eũ in carcerẽ donec redderet vniuersum debitũ. Exẽplũ hui⁹ habem⁹ Esa. xxxvj. de rege Ezechia. q̃ cũ peccasset ℈ dñm in hoc q̃ sibi nõ fecerat canticũ regratiatoriũ ꝑ victoria nobilissima quã sibi deus fecerat. iiij. Regũ. xix. qñ angelus dñi ꝓcussit in vna nocte in castris sennacherib regis assyriorũ. clxxxv. milia. Offensus ꝯ dñs ℈ ezechiã misit sibi infirmitatẽ grauissimã de q̃ egrotauit vsq; ad mortẽ. Misit etiã ad eũ Esaiã ꝓphetã qui sibi diceret: Dispone domui tue q̃ morieris tu ⁊ non viues. Et fuit ꝓphetia fm cõminationẽ ⁊ nõ fm p̃scientiã. Et statim ezechias cõuertit faciẽ suã ad parietẽ ⁊ orauit cũ lachrymis dñm ⁊ fletu magno fleuit: ⁊ statim egresso esaia de palatio regio: anteq; trãsiret mediã ptẽ atrij: dicit dñs ad esaiã. Reuertere ⁊ dic ezechie duci populi mei: hec dicit dñs. Audiui orationẽ tuã ⁊ vidi lachrymas tuas ⁊ sanaui te: die tertio ascendes in tẽplũ dñi ⁊ addã diebꝫ tuis q̃ndecim ãnos. Et tũc tertio die ascẽdit in tẽplũ ⁊ cãtauit illud cãticũ. Ego dixi in dimidio dierũ meoꝝ vadã ad portas inferi ⁊c. Ecce quõ ezechias q̃ nõ soluerat deo q̃d debuit: arrestat⁹ fuit per infirmitatẽ donec soluisset pfecte: antiq̃ em̃ patres pro victoriis eis concessis diuinitus: cantica regratiatoria curiose solebant cõponere: sic̃ dicit mg̃r in hist oriis. iiij. Regũ. iiij. Quarto ifirmitas corporal' ẽ hostis resistẽtis expugnatio. Caro em̃ ℈cupiscit aduersus spm̃: spũs aũt aduersus carnẽ: hec em̃ sibiꝝ nuicẽ ℈riant. Ad Gal'. v. Et ideo debilitas carnis ẽ fortitudo spũs Eccĩ. xxxj. Infirmitas grauis sobriã facit aiam̃ Un̄ Bern̄. exponẽs illud apli. Qñ infirmor tunc fortior sum ⁊ potẽs: dicit sic. Quid mirũ si hoste debilitato fortior efficiaris: nisi forte illã insanissimã dicam amicã q̃ nõ cessat cõcupiscere aduersus spm̃. Ex q̃bꝫ oibꝫ satis patet q̃ sanitas corpis nõ est nimis affectranda: nec infirmitas corpis nimis detestanda: ⁊ sup salutẽ corporis sapia ẽ amanda: ꝓpter qõ dicit merito salomon sup salutẽ dilexi eã.

L Scõo ꝓponit sapiẽtiã pulchritudini. Sup salutẽ inq̃t ⁊ ſ̃ciẽ dilexi eã: nec mirũ. Spes em̃ siue corporis pulchritudo est bonũ defectiuũ: bonũ infectiuũ ⁊ bonũ deceptiuũ. Primo dico q̃ forma pulchritudo vel spes est bonũ defectiuũ. Nam ℈tinue fugit: ℈tinue pdit ⁊ diminuit. Un̄ Boeti⁹ iij. de ℈so. prosa. viij. Forme vero nitor vt rapid⁹ est: vt velox ⁊ vernaliũ floꝝ mutabilitate fugatior Et infra. Estimate q̃tũ vult⁹ nimis corporis bona dum sciatis hoc qõcũq; miramini triduane febris igniculo posse dissolui. De hoc dicit Ouidi⁹ ij. de arte amandi. Forma bonũ fragile ẽ q̃tumq; accedit ad ãnos Fit minor. ⁊ spacio carpit ipa suo Nec viole sp nec florẽt lilia semp. Et riget amissa spina relicta rosa. Et tibi tã veniẽt si tã formosi capilli. Jã veniẽt ruge q̃ tibi corp⁹ arent: ⁊ iõ dat cõsequẽter bonã doctrinã hoi q̃ vult se facere amabilem q̃ studeat animũ suũ colere ꝑ vtutes ⁊ sciẽtias q̃ illa ẽ pulchritudo pmanẽs vsq; ad mortẽ. Un̄ subdit. Jã molire animũ q̃ duret ⁊ astrue formã. Solus ad extremos pmanet ille rogos. Nec lenis ingenuas pectus soluisse ꝑ artes Cura sit. et linguas edidisse duas: videlicet grecã ⁊ latinã: et eiusdẽ lib. iij. dicit sic. Quãcito me miserũ laxant corpora rugis; Et perit ĩ nitido q̃ fuit ore color: est ergo spes hoim bonũ defectiuũ. Un̄ Eccĩ. xj. Ne laudes hoiem in spẽ sua: nec spernas hoiem in visu suo. Scõo est bonũ infectiuũ: raro em̃ cõiungitur pudicitia et pulchritudo. Un̄ autor libri de varietate carminũ ad tob. norma. ij. dicit sic. Tria sunt seminũ genera q̃ ĩ cultu iuuẽturis agro absq; comitantibꝫ zizanijs rarissime ℈ualescũt. Elegantia pulchritudinis: vigor fortitudinis ⁊ suauitas vocis. Pulchritudo em̃ iuuenũ aliene pdã libidinis aut ꝑdonẽ efficit castitatis. Fortitudo audaciam ingerit: audacia vero ad iniurias cõmittendas ĩpellit. At vero q̃ vocis amenitate p̃minẽt: lasciua modestis: ludicra ꝓficuis ⁊ iocosa serijs anteponũt. Un̄ Helinãdus sic̃ narrat. Uincentius li. xiij. ca. c. xcix. Difficile inuenit aliq̃s leuis vocis ⁊ grauis vite: cũ quippe vocis leuitas cantũ: vite grauitas planctũ desideret. Et subdit. Et vidi infinitos tã viros q̃ mulieres seu feminas tanto vite peiores q̃to vocis meliores. Hecille. Est ergo pulchritudo siue spes bonũ q̃dã corporis quod nõnũq; multis ẽ occasio magni mali: ⁊ iõ signant̃ ℈ Eccĩ. ix. Auerte faciẽ tuã a muliere comptа ⁊ ne circũspicias spẽm alienã: ꝓpter spẽm mulier⁹ multi perierũt. Et ex hac ℈cupiscẽtia q̃si ignis exardescet. Tertio spes corporalis est bonũ deceptiuũ. Erigit em̃ hominẽ in superbiã aliq̃ties: ⁊ sic ꝓpter formã carnis pdit gratiã mẽtis. In cui⁹ figuram legim⁹ Matth. xiiij. q̃ herodes in cõuiuio suo celebrans diẽ natalis sui iussit occidi iohannẽ baptistam. Herodes interp̃tat̃ gloriãs in pellibꝫ: et signat de specie corporis gloriãtes q̃ tota ẽ in pelle siue in sup̃ficie ⁊ nõ in ꝓfundo. Un̄ Boeti⁹. iij. de ℈sola. prosa. viij. Si linceis inquit boies vterent̃ oculis vt eorum visus queq; obstãtia penetraret. Nõne introspectis visceribꝫ illud alcibiadis sup̃ficie pulcherrimũ corp⁹ turpissimũ videret̃. Igit̃ te pulchrum videri nõ tua natura sed oculoꝝ spectantium reddit infirmitas: hõ ꝯ gloriãs in pelle siue pulcgritudinis celebrat suũ diem natalem dũ inaniter gloriatur de bono tam vano quod non operando sed nascendo recepit: ⁊ iste statim occidit

D nõ de voce

hoc⁹ de pulcritu

iobannē:id est gratiā ꝓpter vanā gloriā deceptus Daniel.xiij.Species decepit te,

Lectio.XCIII.

Venerunt autē mihi

v oia bona pariter cū illa:z innumerabilis honestas p manꝰ illius. Postꝙ autor declarauit ꝙtū bonū ē colere deū qđ vocat hic sapiā:qz maius est oī honore tpali:oī decore corporali:z oī valore mūdiali.Et sic p ꝯsequēs ꝙ habet singularē excellentiā.Hic ostēdit ꝙ ipsa hz generalē sufficientiā.Et circa hoc duo facit.Prio narrat affluentiā diuine liberalitatis.Scđo vehementiā humane iocūditatis quā causabat in eo sapiā acqsita a deo.Scđa ps ibi.Et letatꝰ sum in oiby.Venerūt mihi oia bona ꝛc. Notanda est historia de salomone q̄ ponit.iij.Reg.iij.Salomon post mortē patris ꝓmotus ad regnū cū hostias imolasset deuote:nocte sequenti apparuit ei dñs dicēs.Postula qđ vis vt dem tibi.Cui salomon.Dñe deus ego sum puer paruulus ignorās ingressum meū z exitū z tu elegisti me sup populū tuū q̄ est innumerabilis sicut arena maris.Da mihi cor docile vt discernere possim inter bonū z malum z vt possim iuste iudicare ppl'm.Placuit ista petitio domino.Et rndit dñs p somniū salomoni.Qꝛ postulasti verbū hoc z nō petiuisti dies multos nec diuitias:nec aias inimicoꝝ tuoꝝ:sed postulasti sapientiā tibi ad discernendū iudiciū.Ecce feci fm sermones tuos z cōcessi tibi cor sapiēs z intelligens vt nullus ante te similis tui fuerit nec post te surrecturꝰ sit.Insup z q̄ nō petiuisti cōcessi tibi:videlicet diuitias z gloriā:z si in p̄ceptis meis ambulaueris longos faciā dies tuos.Ex hac historia est notādū ꝙ dei liberalitas ē magna:qz nō solū qđ iuste petit cōcedit:imo dat amplꝰ q̄ petatur.Circa hanc materiā solent notari isti versus.

Plus dare q̄ tollat rogitet polliceat.Job Salomon deus virga florente probat.quoꝝ sensus est ꝙ tāta ē diuina liberalitas ꝙ qñ aufert boī bona tpalia ad eiꝰ expientiā z meritū:vt in Job.z iterū reddit ei plus q̄ abstulit.Scđo plus ꝯcedit q̄ petitur.Tertio plus tribuit in effectu q̄ exprimit in ꝓmissione.Et ista tria p tres historias sacre scripture declarant.Primū signū liberalitatis diuine videlicet ꝙ plus reddit q̄ abstulit:patet de iob cui deꝰ abstulit primo tam prolē q̄ substantiā:videlicet septē filios z tres filias:septē milia ouium z tria milia camelorum:q̄ngēta iuga boum:q̄ngēta milia asinas:sicut patet Job.j.Cū autē iob perfectam deo in omnib exhibuisset patientiā:placuit Job facere restitutionē plenariā ablatoꝝ z nō solum restituit sed omnia bona sua mobilia duplicauit.Job vltimo.Addidit dñs quecūq̄ fuerāt iob duplicia.Cū em̄ prius habuisset septē milia ouiū habuit in fine quattuordecim milia ouiū:z sex milia camelorum:z mille iuga boum:z mille asinas Patet ergo ꝙ deus plus dat q̄ tollit.Secundū signū diuine liberalitatis imo experimentū est ꝙ plus tribuit q̄ rogatur:z hoc declarat in historia superius posita de salomone:et habet.iij.Regū

iij.et.ij.Paralipomenon capl'o.j.Tertiū experimentū diuine liberalitatis ē ꝙ plus tribuit promissum implendo q̄ expressit promittēdo:z istud patet per historiā q̄ ponit Numeri.xvij.vbi legimus ꝙ cū essent duodecim triby filioꝝ israel:z dominus sacerdotiū contulisset tm̄ vni tribui:videlicet leui:murmurauerūt alie tribus cōtra moysen z aaron z allegabant ꝙ rationabile foret ꝙ de aliqua alia tribu forent similiter sacerdotes.Allegabant etiā ꝙ forte deo placeret ꝙ etiaz de qualibet tribu forent similiter sacerdotes:ne tanta dignitas vni domui et tam paucis traderet ministris. Dicit ergo dñs ad moysen ꝙ acciperet duodecim virgas duodecim principū et scriberet in vnaq̄q virga nomen principis cuius erat:excepta virga tribus leui:quia in illa iussit domin⁹ scribi nomen aaron.Similiter iussit dñs ꝙ preter virgas istas duodecim:acciperet vnā aliam que foret virga cōmunis omnis tribuum in qua nomina omniū tribuum scriberentur:ita ꝙ essent in vniuerso virge tredecim:z precepit moysi ꝙ cū ab eis virgas singulas accepisset fm formā predictā poneret eas in tabernaculo coram dño vna nocte et promisit ꝙ illius virga quem eligeret pro officio sacerdotis ꝙ i crastino germinaret:z si illa virga tertiadecima que fuit virga cōmunis omniū germinasset:signū foret ꝙ de qualibet tribu fierent sacerdotes:vt sic per istud miraculū cessaret murmur populi de sacerdotio contra moysen z aaron.Factis ergo omnibus istis rediit moysen in crastrino z inuenit virgam aaron germinasse/floruisse z folijs dilatatis amigdala protulisse.Ecce declaratū est populo ꝙ semper ꝙ tantū apud aaron z stirpem suam deinceps sacerdotij dignitas permaneret.Patet ergo ꝙ deus plus impleuit in opere q̄ pollicitus erat in promissione:quia nō promisit nisi germinationem z contulit germinationē:floritionē cū folio z fructu.Ex quib patet sensus istoꝝ versuum:tria experimenta diuine liberalitatis ꝓtinentiū:plus dare ꝛc.Mediā autē historiā de istis tangit salomon in littera huiꝰ lectionis dicēs.Venerūt mihi omnia bona pariter cū illa.s.sapiētia de dono dei:vnde dicit glosa hic.Quicūq̄ xp̄i percipit noticiā que hic sapiētia dicit:omniū pariter hic virtutum habet gratiā z in futuro vitam eternā.Et innumerabilis honestas p manus illiꝰ.Innumerabilis:quia perpetua et eterna.Tēporalis enim quātūcūq̄ fuerit intensa et prolixa:numerabilis est cū tēpus sit numerus motus fm prius et posterius.iiij.phisicoꝝ.Sed honestas eterna z innumerabilis est:z ifinita a parte post.Honestas vno modo est idē qđ virtus:z honestū idē est qđ virtuosum.Et sic accipit Aristoteles honestū.viij.ethic. vbi distinguit tres species amicitie fm tria amabilia:videlicet vtile delectabile z honestū.Et sic accipitur in tractatu illo qui sic incipit.Moraliū dogma philosophaꝝ:vbi auctor loquens de consilio dicit ꝙ triplex est deliberatio cōsilij capiendi.Prima est de honesto tm̄:an videlicet illud de quo cōsilium petit sit honestū vel nō.Secūda est de vtili an sit vtile vel non.Et tertia de conflictu vtriusq̄

qz si aliqd sit vtile tñ honestū.i.virtuosū et iustū nullo mō est eligendū. Unde narrat valerius ad tyberium li.vj.ca.v.q themistocles athenien sis strennuitate z prudētia patrī āsuā debilitatā cepe rat ad statum pristinū repare. Xerxē enī regē cum suo exercitu fugauerat de grecia z cepit recolligere tam potentiā q̄z thesaurū et anhelare ad hoc q athenie. obtinerēt pncipatū grecie: iste ḡ themisto cles intrauit q̄dam die cōtionē hoc ē cōgregatōez potētū et sapientū de ciuitate athenien. et dicit se deliberasse de quodā negocio qđ si posset ad effectum pduci: nihil magis populo athenie si esset pro ficuū: fuit tamē tale qđ oportuit celari z occultari. Unde petiuit a contiōe q vn⁹ de septē sapientib⁹ ei deputaret cui deliberatōez suā cōicaret occulte et si eā ille approbaret poneret in effectū: datus est ergo q̄dam sapiens qui dicebat Aristodes: dicit ergo se deliberasse istud q si subito darēt īsultū ad naues lacedemonioz qui oēs in vna classe fuerūt in mari vicino z eas statim incenderet: ipi fierent dñi maris z sic mlto potētiores lacedemonijs effecti: obtinerēt de facili totius grecie pricipatū. Isto audito rediit Aristodes ad contionē z dicit: sicut inquit cōsiliū themistoclis ē vtilissimū: ita ē oīno iniustū nec publicauit vlteri⁹ quale fuit: stati tota contio acclamauit qđ equū nō est nec expediēs nobis erit: z iussit oīno q themistocles desisteret ab incepto. Unde apud antiquos et virtuosos nihil fuit vtile nisi qđ fuit honestū: id est iustū z virtuosum. Dicit ergo Salomon q aduenit sibi inumerabilis honestas per manus sapiētie: id est per exercitium z operationes virtutum.

Lectio. XCIIII

Tletatus sum i omibus quoniā antecedebat me ista sapiētia z ignorabā quoniā omniū bonoz̄ mater est. Postq̄z Salomon declarauit affluētiam diuine liberalitat̄ in cōcedendo sapientiam deuotis precib⁹ postulatā. Nic ꝓsequent̄ ōclarat vehementiā humāe iocūditatis quā mens būana cōsequit̄ p sapientiā īpetratā: z circa hoc duo facit primo ostendit quō p sapientiā reddit hō ꝓsper⁹ secundo quō ad sapientiā fit hō dispos⁹: secunda pars ibi: quā sine fictione. Circa primū duo facit primo narrat Salomon quō sapientia sibi ꝓtulit abundantiā sctē iocunditat̄: secūdo quō ab eo abstulit ignorantiā īnate cecitat̄: secūda ps ibi: z ignorabā. Narrans ḡ quō p sapientiā.i. p sancte cōuersatiōis ꝓsciāz habuit abundantiā iocūditat̄ dicit sic: Et letat⁹ sū in omnib⁹ qm̄ añcedebat me ista sapia: letari debz iustus z merito tā in pñti q̄z in futuro: in presenti q̄dem de trib⁹: de sui dñi infinita bonitate: de sue ꝓsciētie puritate: ō sui primi psperitate. Prio ergo debet iust⁹ letari de sui domini infinita bonitate: in ps. Letabit iust⁹ ī dño et spabit in eo z laud. oms recti corde. Est em leticia dilatatio cordis: sic̄ tristicia est cordis ꝓstrictio Cor aūt iusto⁹ sic est dispositū: q lata ps est vsus sup⁹ius apud deū: z stricta ps vers⁹ mundū: z ideo cor iustoz̄ semp est letū de deo: dicit em leticia q̄si laticia a latitudine. Uñ sicut lāpas in eccl'ia q̄diu habet suā latitudinē vsus sup⁹ius cōtinet lumē et oleū z qñ subuertit̄ vt conus lāpadis vtrāq sup⁹ et latitudo infer⁹ tūc lumē extinguit̄ z oleū effunditur: ita moralit̄ q̄diu cor hom̄is habz suā latitudinē vsus celū z conū vsus terrā: cōtinet lumē gratie z oleū charitat̄ q̄z qñ subuertit̄ totū extinguit̄ et q̄z cor hom̄is sp debet habere latitudinē ad deū ideo semp debet habere leticiā de deo: vñ ps. Jubilate deo oīs terra. ꝛc. Secūdo debet letari in sue cōscientie puritate. Letet̄ mons syon z exultēt filie iude: syon interpret̄ specula: est aūt specula locus altus z eleuat⁹ a quo hō potest de facili conspicere a se ꝓcul: sic̄ in turrib⁹ castroz̄ patz. Mōs syon est anim⁹ viri iusti: altus p cōtēptū terrenoz̄ et aptus ad speculandū a remotis p cōsideratōez celestiū z fururoz̄. In isto mōte debet esse leticia z quies. in cacumine altissimoz̄ montiū nō fiūt turbationes ventoz̄ nec pluuiaz̄ sed est quies z serenitas semp: z eodē mō est in mente viri iusti q̄z sic docet Seneca. Mens sapient̄ est sicut celū supra spherā lune vbi nō fiunt peregrine impressiōes. sz si in mente iusti cōtingat turbatio p peccatū habz statim remedia ꝓfessiōis: et ideo exultēt filie iude q.d. nō solū letari dñt innocentes z pfecti in sue cōscientie puritate: sed etiā penitētes et cōfessi. Juda em̄ confessio intepretat̄ / dicit hipocras in amphorismis suis pte. vj. Desipiētie cū risu facte securiores: que vero cū sollicitudie molestissime. vult dicere q in ifirmis ꝓtīgit duplex alienatō mēt̄ qñq̄z cum risu z leticia qñq̄z cū desolatiōe z tristicia: prima desipientia est de facili curabilis: scōa de difficilit: qz ꝓuenit de materia melancolica q̄ ē difficil' ad digerendū. Moral'r omnis peccans desipit et alienationē mentis patit̄: vnde de pctōrib⁹ dicit Esaie. j. Dereliq̄rūt dñm: blasphemauerūt sanctū israel / abalienati sūt retrorsū: inter iustos tñ est diuersitas: nā q̄dam desipiunt cū tristicia desperationis de diuina misericordia z sacramentis ecclesie: z talis desipiētia ē molestissima sicut desipuit Layn. Genesis. iiij. Maior est iniquitas mea q̄z vt veniam merear. alij peccant et desipiunt: sed tñ cū leticia spei de diuia misericordia in ps. Secundū multitudinē dolorz̄ meoz̄ cō. t. leti. animā meā. Tertio debet letari iust⁹ in pñti ō sui ꝓfectu: sicut vnū membrū letat̄ de alterius sanitate z tristat̄ de eius infirmitate: dicūt em̄ boni de suis confratrib⁹ sēp illud. j. Mach. xij. Sicut fas est et decet memisse fratz̄ letamur itaq̄z de gloria vestra: dicit ergo Salomō. Letat⁹ sū in oīb⁹ nec mirū: quia ad Ro. viij. Diligentib⁹ deum omnia cooperant̄ in bonū siue sint ꝓspera siue sint aduersa. Prouer. xij. Nō cōtristabit iustū q̄cq̄d ei acciderit: z ideo nulla fortuna mala est apud sapientem sicut declarat Boe. iij. de cō. pla. vij. q quilibz pt formare fortunā suā sicut voluerit: si em̄ est aspa z sustinet eā patient̄ facit eā meritoriā z occasionem merendi: si est leta z bene ea vt̄ bona sibi fit: z iō dicit phia Boe. In vestra situ est manu q̄lē vobis fortunā formare malitis. Dis em̄ qui videt aspa aut exercet / aut corrigit / aut punit: boc est; oīs

aduersa fortuna aut exercet pfectos: aut corrigit impfectos: aut punit iniustos. Et ideo signant ꝺr j. Thessal. ij. In oib gratias agite. Ad phil. iiij. Scio humiliari: scio t abundare. vbiqꝫ et in oib institut⁹ sum: t satiari et esurire t abundare t penuriã pati/oia possum in eo q̃ me cõfortat. Letat⁹ sum ergo in oib. Sed q̃re? Certe qꝛ antecedebat me sapia ista. i. timor dñi: quia initiũ sapie timor dñi vel cultus dei deuot⁹ q̃ vocatur pietas. Job xxviij. Ecce timor dñi ipsa est sapia ꝛc. Jsta sapia debet semp hominẽ pcedere t viã ostendere t ppa rare. Prouer. iiij. Oculi tui recta videãt t palpebre tue pcedãt gressus tuos. Sũt tñ duo genera hominũ quos sapia nõ pcedit: videlicet impetuosi t accidiosi boies em̃ capitosos pcipites et ipetuosos nõ pcedit sapientia sed stultitia. Dicit em̃ Seneca q̃ duo maxime sunt cõtraria ꝓsilio: festinatio scz t ira. Et ideo iracũdi t impetuosi nũqꝫ dabunt sapiẽs cõsiliũ. Indiget em̃ quiete t deliberatione Unde Seneca de q̃tuor vrtutib. Prudẽtis ꝓprium est examinare cõsilia t nõ cito facili credulitate ad falsa prolabi. Un̄ tales nõ pcedit sapia: licet aliq̃n subsequit̄: quia p sue psumptionis penã addiscũt alias cauti⁹ negociari. Scõo accidiosos nõ pcedit sapia; qꝛ negligẽtes sunt in puidẽdo t pordinãdo ante tẽpus. Et ideo cũ tẽp⁹ trãsierit tũc erit nimis tarde. Et ideo dicit Seneca de copia verboꝝ siue de q̃tuor virtutib cardinalib. Si prudẽs esse cupis in futurũ ꝓspectũ intende: t q̃ possunt cõtingere animo tuo cuncta ꝓpone: nihil tibi subitũ sit: sed ante totũ ꝓspicias: nã q̃ prudẽs est nõ dicit nõ putaui hoc fieri; qꝛ nõ dubitat sed expectat: nõ suspicatur sed cauet. Jstud est ꝝ sero penitẽtes ꝝ ordinatione dei de suo statu differentes, ꝝ illos q̃ sunt de amicis suis carnalib nimis ꝓfidẽtes: t ꝓpter hꝫ de salute ꝓpria disponere differũt: aliter est de sapiẽtibus t iustis: qꝛ tales semp antecedit sapia: iuxta illud Eccl. iiij. Sapia filijs tuis viam inspirat t suscipit inq̃rentes se t ꝓbibit in via iusticie. Sic ergo patet q̃ sapia cõfert abundãtiã scẽ iocũditatis Scõo aufert ignorantiã innate cecitatis. Et q̃ꝫtũ ad hoc subiungit̄ in lr̃a. Et ignorabã qm̃ oim bonoꝝ mater est ipsa enim dicit Eccl. xxiiij. Ego mater pulchre dilectionis t timoris t sancte spei. Sapientia em̃ magis ꝺr mater q̃ꝫ pater: qꝛ sicut pr̃ est causa ꝓncipalis in generatione ꝓlis t mr̃ secundaria: qꝛ principiũ est passiuũ: ita in oĩ opatione meritoria de⁹ ẽ sicut pr̃: t humana industria sicut mr̃. Et loquit̄ de scia metaphorice: imaginãdo sapiam q̃si quandã psonã: sicut fecit Boetius libro suo de ꝓsolatione phie p totũ. Cui⁹ psone descriptionẽ ponit Boeti⁹ libro ꝓmo prosa ꝓma: talẽ refert sibi iacenti in lecto apparuisse t casum suũ de antiq̃ prosperitate deflenti: mulierẽ quãdã forme reuerende fulgentib ocul' colore viuido t inexhausti vigoris q̃uis etate ꝓuecte: in statura fuit discretionis ambigue: qꝛ aliq̃n apparuit q̃si stature cõis humane aliq̃n videbat celũ pulsare capit⁹ sui vertice: aliq̃n etiã vltra celum videbat capur eleuare intm̃ q̃ hominum respicientiũ frustrabat intuitũ. Uestes habuit quas sibi ꝓpijs manib indissolubili materia subtili artificio fecerat. In quaꝝ summitate theta littera greca: in inferiori margine ꝑ littera scribebatur. In dextera portabat libellũ: in sinistra sceptrum. Jstius descriptionis intellectus est talis. Philosophia siue sapientia in sexu describit̄ mulieris: quia phie idẽ officiũ conuenit moraliter q̃ꝫ naturaliter cõuenit mulieri. Sicut em̃ mulieris officiũ est virũ parere: t postea ad sufficientẽ etatẽ de semetipsa nutrire in esse naturali: ita philosophie debet virũ inesse morali parere t nutrire. Jn cui⁹ signũ antiqui philosophi philosophiã vocauerunt matrẽ suã: sicut plato et demosthenes dixisse legunt̄ in libro de vita phorum. Unde isti duas matres se fatebantur habere: videlicet naturã et philosophiã: de q̃b matrib fuit eoꝝ sentẽtia. Natura nos genuit mortales et rudes: sed phia nos genuit diuinis virtutib informatos: hec est ergo causa q̃re apud oẽs tam grecos q̃ꝫ latinos philosophia pingebat̄ in specie mulieris. Oculi fuerunt fulgẽtes, i. lumẽ ꝓpriũ habẽtes: quia philosophiã nihil obscurũ põt latere. Color autẽ erat viuidus t vigor inexhaust⁹: qꝛ veritas phie demõstrationib inconcussibilib ẽ cõnexa: t tñ adeo est antiq̃ q̃ non est nr̃i tpis: qꝛ ante humanã adinuentionẽ ab eterno fuit possessio diuina: sicut dicit Eccl. j. Dis sapia a dño deo est: t cũ ipso fuit semp: et est ante euũ. Statura fuit discretionis ambigue q̃a modo similis cõmuni state hũane: mõ celũ pulsare: mõ celũ trãscendere videbat̄: ad designandũ q̃ in aliq̃ sui parte tractat de moralib de naturalibus: t de his que hõ cõprehendere põt. Jn aliq̃ de celestib que vix homo attingere valet: sicut in astronomia: t aliq̃n de superceles tib puta de deo ꝓmo motore t intelligẽtijs: in q̃bus multa nos latent ptractat. Uestes subtilissime sũt septẽ artes liberales: qꝛ sicut corpus sub veste tegit̄ t ornat̄: ita phia sub scientijs sermocinalib, que sunt grãmatica; rhetorica: t dialectica: t sub geometrie dimẽsionib: arithmetrice ꝓportiõib: musice modulationib cooperit̄: t velut suis ornamẽtis vestit̄: t tamẽ istas vestes phia texuit manib suis ex materia indissolubili t subtili artificio: qꝛ licet dicte scientie sint vestes exornatiue phie; subiectiue partes nihilominus sunt demonstrationib subtilissimis cõnexe. Jn superiori parte lr̃a theta scribebat̄ q̃ valet tantũ q̃ntũ L. et significat theologiã. Jn inferiori margine ꝑ littera greca scribebat̄ t significat practicã. Et inter istas lr̃as ad scalarũ modũ quidã gradus insigniti fuerũt: q̃bus ab inferiori elemẽto. i. ꝑ vsq̃ ad supius qõ est t esset ascensus; t tm̃ vult denotare: videlicet q̃ ad phm ptinet aliquãdo opari: aliq̃n studere vite cõtẽplatiue: t aliq̃n indulgere vite actiue. Et quia vita actiua siue practica p cõtẽplatiuã regit̄ et cõsistit circa tpalia ista administranda: vita vero cõtemplatiua circa eterna cõsistit t celestia. Ideo littera theologie capitalis in superiori margine: practice vero littera in inferiori fimbria ponebat̄. Et inter has scalarũ gradus extiterũt: vt rõnabilis fieret accessus t descensus ꝓ tpe: nũc ab actiua ad cõtẽplatiuã: nũc ecõtra descessus. Circa tamen vestes phie notat

Seneca

Boetius quasi duos defectus: vnus erat q̄ obducte erāt q̄dā caligine neglecte vetustatis: sicut videm⁹ in antiq̄s imaginib⁹ puluerib⁹ t aranearū telis obtectis. Ali⁹ defect⁹ erat q̄ vestes p̄hie erāt aliq̄b⁹ in partib⁹ violēter lacerate. Primū significat q̄ p̄hie ornamēta cuiusmodi sunt sc̄z ille sciētie liberales de q̄b⁹ p̄dictū est nō habenť in tanta veneratione: nec in tam cōmuni exercitatiōe modernis tēporib⁹ sicut antiq̄tus habebanť sed sunt q̄si neglecte t obliuioni tradite nisi apō paucos. Secundū designat diuersas sectas et varias opiniones philosophantiū vnde vnus accepit vnā particulā t alius aliā: t sic philosophiā fm apparentiā lacerāt q̄uis in veritate lacerari nō possit: cū ipsa indissolubili materia sit effecta. In manu dextra portauit libellos t in sinistra sceptrū: ad denotandum q̄ duo sunt opera sapientis: videlicet informare t castigare. Et libellos habuit in manu dextra: q̄ nobilius opus est docere q̄ punire. Liber em̄ denotat informationē t sceptrū punitionē ad denotandū siliter q̄ in sapiēte debēt esse prudētia t iusticia. Habuit hec imago libellos p quos prudentia denotať in dextra t sceptrū p q̄ō designať iusticia in sinistra. Et hec est descriptio p̄hie fm Boetiū. Athenienses vero p̄ter istum modū p̄hiam tripl'r descripserūt. Aliq̄ sicut dominā delicatā iacentē. aliq̄ sicut ip̄eratricē stantē. Aliq̄ sicut reginā in cathedra sedentē. Primi mouebanť ex hoc q̄ō ō. vij. physico⁹. In quiescēdo nāq̄ t sedendo aīa sciens fit t prudens. Et ideo ad denotandū q̄ sine quiete t pace in turbationibus seculi et sensualitatis nullus pōt scientiā adipisci. Lectica autem p̄hie q̄tuor p̄sone portabāt: due in specie iuuenum: sc̄z philos t topos. i. amor t labor. t due in specie puellarū. i. philomena t agrimena. i. cura t vigilia. fm Hugo. in didasco. licet expositor Boetij Guilhel. medic⁹ dicat q̄ oēs q̄tuor habuerunt spēs puellarū. Scō inter athenienses fuerūt alij q̄ depinxerūt q̄si imperatricē stantē t hoc i ianuis tēploꝝ: t sup caput suū sic erat scriptū: Usus me genuit: memoria me peperit. Odi stultos t opera ignaua. Tertio depingebať in p̄tor̄is sicut reginā sedēs in cathedra cui sub ascellis ordinabanť duo reuerēdi senes hinc t inde q̄ vno genu flexo sugebant māmillas. Ipsa vero sup vtrū q̄ man⁹ q̄si cōfouēdo extendit. Sic ergo in p̄tor̄io depingebatur ad denotandū q̄ sine sapientia veritas iudicij exerceri nō potest: t q̄ iudices quantūcunq̄ senes vel experti sint: semp indigēt nouo sapie nutrimento. j. Petri. ij. Sine dolo lac concupiscite: vt in eo crescatis in sapia. et Eccī. xxv. Quā speciosum canicies iudiciū t p̄sbyteris cognoscere cōsiliū: q̄ speciosa veteranis sapia t gl'iosus intellect⁹ t p̄siliū.

Lectio. XCV

Dam sine fictione

q didici: t sine inuidia cōmunico et honestatē illi⁹ non abscondo. Postq̄ salomon dēmarauit q̄ sapientia causat in homine sancte conuersationis iocunditatem. Hic ostendit qualem requirit ab homine dispositionis stabilitatem. Et informanť in hac littera specialiter viri scholastici quo ad tria: videlicet q̄ habeant zelū solide veritatis in intellectu: motū placide charitatis in affectu: t signuz intime bonitatis in effectu vt sit veritas in addiscendo: charitas in docendo: t bonitas in viuendo. Quantū ad primum dicit sic. Quā sine fictione didici. Notandū q̄ in addiscendo virtuosum est intelligere modū et finem t ordinem. Debet em̄ deuotus scholaris p̄ponere vtilitatem subtilitati: humilitatē sublimitati: t solliditatem vanitati. Primo vtilitas preponenda est subtilitati. Matth. xj. Tollite iugum meum super vos t discite: quia mitis sum t humilis corde. Unde Seneca in quadā epistola contra insistentes supuacuis dicit sic. Quid te torquet in illa questione quā subtilius est contēpsisse q̄z soluere. et epistola. lxxxiij. in libris cōmunib⁹. xlviij. deridet nimis logice vsq̄z ad senīū insistētes. Et dicit sic. Mus inquit syllaba est. Mus caseum rodit. syllaba ergo caseum rodit. Puta sine me nunc non posse soluere: Quod mihi ex ista inscicitia periculū imminet. Quod incomodū: sine dubio verēdū est ne q̄n in muscipula syllabas capiā. Aut ne quādo si negligentior fuero caseum liber comedat. O inquā pueriles ineptias t infra. Si multū supesset etatis parce dispensandū esset vt sufficeret necessariis. Nunc autē que dementia est superuacua disseram in tanta tēporis egestate. hec Seneca. Ideo Aristoteles libro de pomo declarās p̄hie vtilitatē t loquēs de logica dicit sic. Hec scientia ē vtilis t est vtilis vt scorpio in tyriaca: qui licet sit venenū si tamē detur patienti dolore minuit t p̄stat remedium. Vult dicere q̄ sicut scorpio in tyriaca nihil valet sanis sed tm̄ a scorpione p̄cussis: ita logica nō valet homini nisi dum a sophistis affligiť. Et ideo subdit. Decet philosophū scire omnes huiusmodi rationes: eo q̄ sophistice nō fallatur t intelligat locos et proportiones in quibus fiet ei sophisma. Secundo p̄ponenda est apud bonū scholarem humilitas sublimitati. Soli homines bene proficient in discendo: qui a nullo discere erubescunt. Unde hieronym⁹ in epistola ad paulinum scribit de Appollonio qui quasi totum mundum vt disceret circūiuit. Sic inuenit vir ille vbiq̄z q̄d addisceret: vt semper proficiens se melior fieret et ideo signanter dicit p̄s. Bonū mihi q̄ humiliasti me vt discam iustificationes tuas. q. d. q̄ sine humilitate eas discere nō valeret. Tertio p̄ponenda est solliditas verbo⁹ vanitati: qua commendatur studiū t doctrina. Queritur vtrum liceat religiosis intendere studio scripturarū: q̄ nō. Sūme vitanda est ab oī religioso superbie occasio. Juxta illud. j. Lo⁹. viij. Scientia inflat: charitas autē edificat. Eccē. j. dicit q̄ in multa sapia multa sit indignatio. Preterea Gregor⁹. ij. dia. narrat de beato Benedicto qui fuit precipuus in religione q̄ recessit a studio litterarum nescius et sapienter indoctus: ergo ad eius exemplum tenenť religiosi studium deserere. Preterea beatus franciscus in regula sua dicit sic. Moneo t exhorto⁹ in domino iesu christo vt caueant fratres ab omni sup-

A Seneca

B Curiosi-q̄

dia ⁊ vana gloria ⁊ inuidia et sollicitudine huius seculi detractione ⁊ murmuratione ⁊ non curant nescientes litteras; litteras discere: sed attendant q̄ sup oīa debēt habere spiritū sanctū. Preterea Gregorius. xiij. moral'. super illud Job. xvj. Hostis meus terribilibus oculis me intuitus est: dicit sic: q̄ sicut incarnata veritas in p̄dicationē suā pauperes idiotas elegit et simplices; ita antixp̄s in fine mundi assumet ad suā p̄dicationē astutos ⁊ diuites: ac scientiā mūdi habentes electurus est. Cū ergo p̄dicatores xp̄i p̄dicatoribus antichristi debeant esse dissimiles: videtur q̄ debeant esse idiote simplices mūdi scientiā non habentes. Preterea in p̄s. dicit. Quoniam nō cognoui litteraturā introibo in potentiā dñi. Glo. i. in virtutem christiana. Sed p̄fectio virtutis christiane maxime conuenit religiosis: ergo nō p̄tinet ad eos insistere studio litterarū. Preterea si sic: tūc liceret eis adipisci gradus ⁊ honores studij. Cōsequēs falsum: quia tunc liceret eis fieri professores scientiarū ⁊ magistrari ⁊ magistros vocari. Sed ꝟ videt eis illicitū quia apparet esse contra christi consiliū. Matth. xxiij. qui reprobans tales q̄ magistrari volebāt et magistri nominari: dicit sic. Amant priores recubitus in cenis; p̄mas cathedras i synagogis ⁊ salutationes in foro ⁊ vocari ab hominibus rabbi: vos autē nolite vocari rabbi; vn⁹ est em̄ magister vester. Oēs autē vos fratres estis: ergo cōtra consilium christi est q̄ religiosus vocetur magister vel amet cathedrā in cenis vel in scholis sed tm̄ vocari frater. Preterea. xvj. q. Monachus. Monach⁹ nō docētis sed plangētis habet officiū. Sed oēs canonici ⁊ alij religiosi eodē iure censent: vt extra de postulando ex parte; ⁊ extra de sta. mo. q̄ dei timorem: ergo nō licet religiosos habere officiū doctorum. Preterea nō tenent minus ad p̄fectā humilitatē q̄ ad perfectā paupertatē: sed ad paupertatem sic tenent: quia nullū dominiū possunt recipere: ergo nec aliquē honorē; quia sicut dominiū repugnat pauptati ita honor humilitati. Magisteriū autē sine honore nō conferꝫ. Ad oppositū arguit sic Esa. v. Propterea captiuus ductꝰ est ppl's meꝰ: quia nō habuit scientiā. Glosa quia noluit habere sciētiā: ergo si volūtarius defectꝰ scientie punit a deo: studiū scientie erit laudabile. Preterea hieronymꝰ ad rusticū monachū. Nunq̄ de manib⁹ tuis ⁊ oculis tuis recedat liber. Et infra. Ama scientiā scripturarū ⁊ carnis vitia non amabis. Itē hieronymus ad paulinū p̄sbyterū in oēs diuine scripture historie libros p̄ totū animat paulinū ad studiū scripturarū ⁊ ad ingressum religionis: vbi inter alia sic dicit. Sancta quippe rusticitas solū sibi prodest: ⁊ q̄tū edificat ex merito ecclesiam xp̄i: tm̄ nocet si destruentibus nō resistat. Et infra versus finē. Ozote frater charissime inꝫ hec viuere: ista meditari: nihil aliud nosse: nihil aliud querere: ⁊ loquit de libris scripture sacre: et subdit. Nōne tibi videt tā hic in terris regni celestis £ habitaculū? Ad istā questionē dicēdū q̄ oīs religio ad colendū deū instituit. Colit autē deus per opera charitatis ad deū ⁊ ad p̄ximū: tā p̄ opa vite cōtēplatiue q̄ p̄ opa vite actiue. Inter opa autem vite actiue est diuersitas: qz quedā dependēt īmediate a cōtēplatione ⁊ ad cōtēplationē ordinant: ⁊ tale opus ē docere. Quedā ordinant ad cōtēplationē sed nō īmediate sicut ē visitare vel seruire infirmis vel recipere hospites vel aliq̄d tale. Potest tn̄ cōtingere q̄ aliq̄d est licitū vni religioni qđ non alteri: qz nō repugnat religioni inquantū religio. Sed qz repugnat determinato fini p̄ticularis religionis. Loquēdo ergo de religionib⁹ clericoꝝ et nō laicoꝝ. Itē de religionib⁹ ordinatis ad cōtemplationē sicut sunt monachi canonici ⁊ oēs frēs: dico q̄ licet eis p̄ loco ⁊ tpe studio vacare scripturarū. Ad cuiꝰ euidentiā dico sex cōclusiones. Prima est q̄ religiosi sunt maxime idonei ad studiū q̄ sunt magis abstracti ⁊ alienati a curis mūdi ⁊ delitijs carnis: qz sicut docet cōmētator in prologo vij. phīi. Castitas ⁊ alie v̄tutes morales q̄b⁹ concupiscentie reprimunt p̄cipue valent ad acq̄rēdas scientias speculatiuas. Sed tales debent esse religiosi ⁊ maxime pauperes q̄ꝝ tota cura debet eē p̄ cōtinentiā abstinentiā ⁊ pauptatē resistere mūdo ⁊ domare carnem; ⁊ ergo illi ceteris paribus magis sūt idonei. Scōa p̄positio est q̄ licet religiosis scripturarū studio intēdere. Hoc probat sic. Omne illud est licitū religioso qđ iuuat p̄cipue ad obseruantiā religionis: qz fatuū foret nimis q̄ aliquis obligaret se ad aliquē statū ⁊ tn̄ abdicaret a se illud qđ p̄cipue cōfert ad talē statū; sed studiū scripturarū maxime cōfert ad obseruantiā religionis. Cōfert em̄ multū ad cōtinentiā sicut patet p̄ illud Hiero. ad rusticū monachū: Ama scientiā scripturarū ⁊ carnis vitia nō amabis. Aufert em̄ studiū lasciuiam carnis ⁊ delectationē carnalem: qz dicit Auicēna Qn̄ vires naturales intendunt in suis actib⁹: vires animales remittunt ⁊ econuerso. iuxta illud Eccī. xxxj. Vigilia honestatis tabefaciet carnes valēt em̄ ad destruendā cupiditatē ⁊ ad amorem pauptatis: sicut patet de p̄bis antiq̄s q̄ p̄pter expeditionē studij paupes se fecerūt. Un̄ Sap. vij. Diuitias nihil esse dixi in cōparatiōe illi⁹; ⁊. j. Mach. xij. 6z. Nos autē nullo bon̄ indigem⁹. s. exteriorū subsidioꝝ: habētes solatio sctōs libros q̄ sūt i manib⁹ nr̄is. Valet tertio ad obedientiā. Un̄ Aug⁹. de op⁹ monachoꝝ. Que puersitas ē lectioni nolle obtpare dū vult ei vacare. Un̄ ex hocipso q̄ vacans studio discit obtpare sentētijs v̄itatis, efficit abilior ad obediēdū sentētijs suoꝝ p̄latoꝝ. Tertia p̄positio q̄ q̄busc̄ū q̄ religiosis sacre scripture et etiam cuilibet intēdere licet studio doctrine p̄bie. Istud patet sic. Cui licet p̄ncipale; licet oīe illud qđ p̄cipue cōfert ad illud; sed ad defensionē sacre scripture tā ꝯ p̄bos q̄ ꝯ hereticos p̄ cōferūt dicta p̄boꝝ; ḡ licet ista studere ad defensionē sacre scripture; frustra aliq̄s efficeret miles si sibi interdicerent arma sua. Un̄ Aug⁹. de doctri. xp̄iana. ij. c. iiij. P̄bi aūt q̄ vocant: si q̄ forte vera et fidei nr̄e accomoda dixerunt: ⁊ maxīe platonici: nō solū formidāda nō sūt; sed ab eis tā q̄ ab iniustis possessoribus in vsū nr̄m vendicāda. Et ponit exēplū q̄ sicut ppl's egypti⁹ de q̄b⁹ recesserūt filij israel; habuerūt

figura scribe k art f
Secular p̃ phet zc

ydola que filij israel detestabant: habuerũt etiam vasa aurea z ornamẽta que filij israel mutuabant de p̃cepto diuino z ea in vsus p̃prios cõuertebãt: ita doctrine gentiliũ quedã: licet supuacua z superstitiosa cõtineãt: habẽt tñ multa vtilissima veritati inq̃rende. Ad idẽ adducit Hiero⁹. vnã figuram in epla ad pãmachiũ monachũ z alludit legi mosayce. Deut⁹. xxj. que dicit sic. Si pugnans ꝯ inimicos tuos viceris eos z videris inter captiuos mulierẽ: z placuerit tibi eã habere vxorẽ. Radet p̃mo cesariẽ z circũcidet vngues z flebit parentes vno mense z sic intrabis ad eam: dicit sic Hiero⁹ Si adamaueris captiuã mulierẽ. i. scientiã secularem z eius pulchritudine capt⁹ fueris: decalua eã atq; illecebras criminũ z ornamẽta verboꝝ cum remotis vnguib⁹ seca. z laua eam ꝓbetali nitro: z tũc requiescet cũ illa z dicito. Sinistra eius sub capite meo: z dextera illi⁹ amplexabit me z multos tibi fetus captiua dabit: ac de moabitice efficietur israelites. Ex his patet q̃ monachis z religiosis licet studere in libris vl litteris p̃hoꝝ. Hoc tñ faciẽdũ est ꝑm ordinationẽ p̃latoꝝ quoꝝ interest exponere in studijs aptiores. Quarta cõclusio est q̃ religiosis licet z cõuenit docere. Unñ hiero⁹. ad rusticũ: z habet. xvj. q. j. Sic viue in monasterio vt clericus esse merearis: longoq; tpe disce: vt postmodũ doceas. Scõo arguit sic. Illud licet religiosis modernis qõ sancti patres religiose fecisse leguntꝫ et virtuose. Sed oẽs isti tam verbo q̃ scripto docuerũt qui etiã religiosi fuerũt. Hieronym⁹ monachus. Augustin⁹ canonic⁹. Canonici vero in canone vocantꝫ clerici apud augustinũ. xij. q. j. Nolo vt aliquis. Unñ regulã de cõmuni vita clericoꝝ q̃ vocat regula beati augustini: quã multi alij religiosi sumpserunt postea inter quos sunt p̃dicatores: carmelite: z longe postea heremite scti Guilhelmi z sancti augustini: z multi alij conuenientes in vnũ collegiũ facti sunt ex heremitis vrbanite. Et assumpserũt sancti augustini regulã: q̃ heremite vite oĩno repugnat. Et vocat mõ ordo ille ordo heremitarũ sancti augustini de quo ordine nũq̃ fuit augustin⁹: q2 nũq̃ fuit heremita. sicut patet p̃ verba eius. x. cõfes. in fine vbi loquens ad deũ dicit sic. Cõtritis peccatis meis z mole miserie mee agitauerã in corde meo: meditatusq; fuerã fugam in solitudinẽ z ꝓhibuisti z cõfortasti me dicens: ideo xp̃s pro oĩb⁹ mortuus est: vt qui viuũt iã sibi nõ viuãt: sed ei q̃ pro eis mortuus est. Sic ergo habem⁹ inter religiosos q̃ tã verbo q̃ scripto docuerũt. Hiero. Augus. Gregoriũ magnum et Greg⁹. nazãzenũ. Bernardũ. Johãnẽ Damascenũ. Basyliũ. Chrysostomũ. Qui oẽs monachi fuerũt excepto augustino z multi quos longum esset enarrare. Hoc tñ est notandũ q̃ fuerũt in p̃mitiua ecclesia q̃dã monachi p̃sumptuosi: q̃ de sanctitate vite p̃sumẽtes auctoritate ꝓpria docẽdi officiũ vsurpabãt. Et ĩ hoc multũ turbabat ecclesie pax Sicut habetur. xvj. q. j. Quidã monachi: z ꝯ eos emanauerũt decreta patrũ determinãtia q̃ b eis nõ licet publice: z in ppl'o nisi ab ecclesiarũ p̃latis eis imponat: quo habito apti sunt ad docendum: ita q̃ religio nõ impedit actũ doctoris: sed magis adornat. Quinta cõclusio est: q̃ licet religiosis nomen z statum z honorẽ magistralẽ recipere: hoc patet sic. Nihil quod est p̃mortiuum virtutis et apostolice perfectionis assimilatiuũ est religiosis illicitũ. Sed statum magistralẽ z nomen magisterij habuerunt apostoli: sicut de paulo dicit. j. Timothei. ij. Positus sum ego p̃dicator z apostol⁹: z veritatẽ dico z nõ mentior doctor gentiũ in fide z veritate. Et. ij. Timo. j. In quo posit⁹ sum ego apostolus z p̃dicator z magister gentiũ: vbi paulus vocat se magistrũ z doctorẽ. De honore aũt manifestũ est q̃ ẽ testimoniũ virtut⁹. vñ si iõ nõ foret magisteriũ licitũ: q2 magisteriũ ẽ honorabile: nec alia virtus foret boĩ licita: q2 omni virtuti deberetur honor nec alia etiã scientia foret licita z appetibilis meritorie cũ omnis scientia sit de numero bonoꝝ honorabiliũ: sicut dicit primo de anima.

Sexta conclusio est q̃ expedit ecclesie q̃ aliqua religio instituat principaliter pro doctrina z studio scripturarũ. Quod probat sic. Expedit ecclesie q̃ alique religiones instituantur pro subleuanda proximoꝝ necessitate: z procuranda proximorũ vtilitate corporali: ergo a nullo fortiori expedit q̃ instituat religio vel religiones que procurẽt vtilitatem spiritualẽ: quia magis est pascere mentẽ q̃ ventrẽ: z elemosyne spirituales sunt corporalib⁹ potiores. Item licet z expedit instituere religionẽ pro militia corporali: ergo pro spirituali. Spiritualis autẽ militia est predicatio verbi dei contra hereticos: et demonũ tẽptationes. ij. Corinth. x. Arma militie nostre nõ sunt carnalia: sed potentia a deo ad destructionem munitionũ: consilia destruentes z omnẽ altitudinẽ extollentes se aduersus scientiã dei z in captiuitatẽ redigentes omnẽ intellectũ in obsequiũ christi. Sed alique religiones institute sunt ad exequendã militiã corporalẽ contra inimicos ecclesie corporales: ergo zc. Ad rationes in oppositũ. Ad primũ quãdo arguit q̃ omnis occasio superbie est religiosis vitanda: est neganda: cũ virtus frequenter sit occasio vitij et occasio supbie. Unñ Aug⁹. in regula. Ceterũ q̃cũq; iniq̃tas in malis opib⁹ exercet vt fiat. Supbia vo bonis operib⁹ insidiat vt pereant. Et quãdo allegatur q̃ scientia inflat: verũ est si sit sine charitate nec ad honorẽ dei referat. Si autẽ sit cũ charitate magis edificiat q̃ charitas sola. Illa vero auctoritas Ecc̃s. j. dicit. eo q̃ in multa sapientia sit indignatio: non allegat ad ꝓpositũ ꝑm Glosam que exponit illam litterã de indignatione contra vitia z errores. Similiter si ista ratio foret efficax concluderet generaliter contra oẽs christianos. Oẽs em̃ tenent superbiã z indignationẽ vitare siue fuerint religiosi siue seculares. Ad secundũ de beato benedicto dicendũ: q̃ ipse non discessit a studio litterarum quasi scientiam horrens: sed seculare⁊ vitam z societatẽ formidãs sicut interdũ aliquid ẽ in se bonũ quod ꝓpter annexũ vitiũ euitatur. vnde quia vidit in scholis multos lasciuijs corporalib⁹ indulgere: ipse talia studia dereliquit z ad religionem conuolauit: vbi sine periculo studio sancto

Ecõ. Z. ad fratres de

vacare posset. Ad tertiū de regula ſcti franciſci intelligo: q̄ voluit a fratrib⁹ nimiam curioſitatē amouere q̄ impediret eoꝝ pfectam deuotionē. Unde dicit ſic. Et nō curant neſciētes lras diſcere: ſed attendant q̄ ſup oīa debent habere ſpūmſanctum hē dictū. Nō curēt. i. nō ſint nimis curioſi diſcere litteras illi q̄ neſciunt: ſic q̄ ꝓpter lras poſtponāt deuotionē vel forte de cōuerſis intelligit cū nulli ſint inter eos litteras neſciētes niſi conuerſi quos nō eſt rōnabile deputari ſtudio lrarū. Ad q̄rtū quādo arguit q̄ p̄dicatores xp̄i debēt eſſe diſſiles predicatorib⁹ antixp̄i: t q̄ ipſi bñ erūt inſtructi in ſcientijs ſecularib⁹: hoc argumētū vadit eq̄liter cōtra ſeculares ſicut cōtra religioſos. Dicendū tamē q̄ licet ap̄li ꝑmo fuerint ideote t ſimplices poſtea tamē fuerūt diſertiſſimi t ſapiētiſſimi: nec habebit antixp̄s ſapiētiores q̄ illi fuerūt: ſed in hoc ē differentia q̄ xp̄s vocauit ſimplices quo ad ſeculū: et antixp̄s vocabit doctos ſecundū ſeculū quicq̄d tñ alijs exercitatio t quotidiana in lege meditatō tribuere ſolet: hec ſpūſanct⁹ illis ſugerebat ſic dicit Hyero. in ep̄la ad paulinū loquens de ap̄lis ieſu chriſti. Ad quintū q̄ intelligit de approbatōe littere legis moſayce ſcōm gloſā: vñ ſenſ⁹ eſt. Quō nō cognouit litteraturā. i. nō approbauit lram q̄ occidit ipius legis antiq̄: ideo introibo in vitā chriſtianam. Simil'r t hec ratio currit cōtra oīes xp̄ianos inter quos deſtrueret totū ſtudiū litterarū ſi ad lrām va eſſet. Ad ſextū dōm q̄ nō repugnat religioſis: ſtatū nomē t honorem recipe magiſtrale ſicut in q̄nta ꝯcluſione patuit: nec eſt hoc ꝯtra ꝯſilium xp̄i: imo magis ſub ꝯſilio xp̄i cadit. Et iō ſicut facientibus fm ꝯſilia de v̄ginitate debet aureola ita doctorib⁹ aureola cōuenit. Sil'r docere cadit ſub p̄cepto vel cōſilio: ſic patet. Marci vlt. Euntes docete omnes gētes. ergo eius cōtrariū nō cadit ſub conſilio. Si vero arguitur q̄ ea que ad ſolēnitatem docendi ptinent pfectis nō ꝯueniūt ꝓpter elatōem. Dōm q̄ ſi elationē inducerēt vel cauſarēt forent ab hominib⁹ euitāda mō ſic eſt q̄ ordinata ſūt: tum ad autoritatē officij oſtendēdā: tū vt infirmiores ad v̄tutes prouocent: licet enī ꝓpter honores non poſſit magiſteriū p̄ncipalit appeti v̄tuoſe nec appetat a bonis ꝓpter honorē: tamē exq̄ eſt ſtatus v̄tutis t dignitatis decet q̄ fiat ſub q̄buſdā ſolēnitatibus p quas nō ſolū v̄tuoſi t pfecti: imo vitioſi t inpfecti ad dignificandū ſe gradu tali valeant inuitari: vt ſic ex vicioſis fiant ſicut frequenter euenit virtuoſi. Ad hec addendū eſt q̄ ſicut honor in vanis hominibus cauſat elatōem t vanitatē ita p oppoſitū in ſolidis cauſat humilitatē cū ſe cōſiderēt ꝓpter donū dei: t nō ꝓpter ſua merita honorari. Et ſic videt ſe ſtrictius deo obligatos q̄ ſi tales honores non peiperēt. Tercio ſi v̄tuoſū eſſet oēm honorē repellere: oīs p̄latus obligaret ad oppoſitū virtutis: q̄ cū ſubditi teneant prelatos honorare t ſerui dominos t iuuenes ſeniores t filij parentes: t diſcipuli doctores: oēs iſti q̄bus tenet honor ad oppoſitū virtutꝭ tenerēt. Quarto cū honor talis a religioſis bonis nō ambiat: ſed p obedientiam imponat: q̄ nemo aſſumit ſibi bonorem ſed q̄a a ſuperioribus vocatur patet q̄ de ambitione honoris verſil'r excuſantur. Quinto ſi homo non poſſit amare honores magnanimitas periret oīno que attendit mediū circa honores: ſic dī. iiij. ethico. q̄n arguit q̄ vocari rabbi q̄d interp̄tatur magiſter nō pōt ꝯuenire pfectis: falſū eſt: cū ap̄ls ſe magiſtrū noīauerit. j. Thymo. ij. ſic ſup⁹ dictū eſt: auctoritas aūt inducta a xp̄o dicta: vos aūt nolite vocari rabbi: intelligenda eſt de appetitu deordinato t ambitioſo: ſicut fecerūt phariſei: de q̄b⁹ ibidē loquit nec amare cathedras in ſcholis vel in eccleſijs vel p̄mos recubit⁹ in cenis huiſmodi vitioſū eſt ſcōm ſe: al's peccarent pfectiſſimi in eccleſia ſicut ep̄i t maiores p̄lati qui ſupiora loca tenere debent: ſimilit ſi homo nō deberet vocari rabbi vel mgr̄: conſiliū xp̄i vel p̄ceptū deberet fuiſſe datū ſic: Nemo vocet hominē magiſtrū: q̄ nō eſt in poteſtate dicentis q̄ vocet ſic: ſed vocāt ſicut honor eſt in honorante t nō in honorato: ſil'r ibidē p̄hibet xp̄us ſic. Vos aūt nolite vobis vocare patrē ſup terrā: vn⁹ eſt pater veſter q̄ in celis eſt: t tamē papa vocat pater patrū t oīs antiq̄t⁹ religioſi ſuos ſeniores vocauerūt abbates vel patres: t ideo nō eſt p̄hibitio p̄cepti nec cōſilij q̄ homines nō vocent mgr̄i vel patres: ſed eſt excluſio ambitionis in maioribus: ne ſic vane t indebite appetant honorari. Et eſt etiā excluſio adulationis in ſubditis ne homines indignos honorēt indebite t nō ad honorē dei. ſ. ſiſtendo finē in p̄ſona boīs honoranda: et ideo ſignant dicit. Nec vocemini magiſtri: quia vn⁹ eſt magiſter veſter xp̄s ad quē omnē honorē vobis exhibitū referre debet ſ. Ad ſeptimū q̄ nec canonici nec fratres eodē iure cēſēt quo monachi quātū ad oīa: ſed q̄ntū ad illa tm que cōia ſunt omnib⁹ religioſis al's poſſet argui q̄ nō liceret canonicis vti lineis ad carnē: nec comedere carnes in refectorio: ſimil'r quāuis monachi ex ſua religione non habeāt q̄ docere poſſint in populo vel in publico: licet tamē eis docere ſi a p̄lat ſ eccleſie ad hoc vocent. Un̄ nec religio aufert autoritatē docendi: nec repugnat actui docendi: ſicut quidā errantes t heretici olim dixerūt: vñ quādo dicitur. Monachus nō doctoris ſed plāgent ſ bz officiū. Sēſus Hieronymi eſt q̄ monacho ex hoc q̄ eſt monachus cōpetit penitētiā agere nō docere q̄uis aūt ei nō ꝯueniat docere ex eo q̄ ē monach⁹ nō tñ ſeq̄t quin ad docendū poſſit aſſumi. Simil'r Gratian⁹ loquit de doctrina publice p̄dicatiōis que prelatis conuenit t religioſis ad hoc per eccleſiam deputatis: nō aūt loquit de doctrina ſcholaſtica: cui prelati parum intēdere poſſunt. Ad octauū dicendū q̄ honor nō repugnat humilitati nihil enī deperijt Gregorio de ſua hūilitate: q̄uis papa eſſet. Dominiū vero perſonale rerū tpaliū vel temporali pauptati chriſti repugnat: nō aūt honor repugnat humilitati. Unde chriſtū multos honores legim⁹ recepiſſe tam a diſcipulis q̄ a plebe: ſicut patet Mathei xxj: nec vnq̄ dedit chriſt⁹ conſilium vel p̄ceptum de honore vitando: ſed de ambitione et inordinato appetitu honoris bene dedit p̄ceptum.

Lectio. XCVI

Infinitus enī thesau

rus est hoīb⁹ q̄ q̄ vsi sunt pticipes facti sunt amicitie dei ꝓpter discipline dona cōmēdati. Postq̄ salomō ꝓsuasit sapie cōmunicationē. Hic excludit circa hoc quādā dubitationem q̄ est talis. Posset aliq̄s imaginari sic. Si ego scientiā indifferēter cōmunicē ꝓtinget ꝙ q̄nq̄ deficiet: sicut de bonis mūdanis expientia cōis docet Istam dubitationē excludit salomon in lr̄a modo lecta ꝑ duo. Primo ꝓpter ipsi⁹ augmētū et excrescentiā. Secdo ꝓpter ipsi⁹ emolumentū ꝛ sufficiētiā Secda ps ibi: quo q̄ vsi sunt. Circa primū dicit sic. Infinit⁹ enī thesaur⁹ est hoīb⁹. q. d. Hec est causa q̄re sapia nō est abscōdēda sed cōmunicāda liberaliter: q̄ est thesaur⁹ infinit⁹. i. nō deficiēs sed proficiens: q̄ quanto magis cōmunicat tanto magis crescit ꝛ augmētat. Et ideo infinit⁹ est q̄ nō ē tantus in aliquo quin si cōmunicet augebit in eodem

A Un̄ seneca. Simul ista fiūt ꝛ discim⁹ ꝛ docemus. De isto thesauro et eiusdē liberali cōmunicatione loquit pulchre Alanus in anticlaudiano. lib⁹. vij⁹. vbi narrat quō fronesis. i. prudētia virū ꝛtuosū suis ditat muneribus dicit sic. Assistens fronesis pluit oīa dona sophie. Nō illas largit opes q̄ sepe potentū Excecant animos ꝛ maiestatis honores. Inclinat minuuntq̄ leges ꝛ iura retardāt. Sed potius donat thesauros mentis et oēs Diuitias animi q̄s qui semel accipit vltra Non eget imo semel ditatus semp abundat Quarū rectus amor possessio nobilis vsus Utilis vtilior largitio fructus abundās. Hec est gaza poli celiq̄ thesaurus inundans Gratia que doctos ditat: que prodiga largos Ult possessores. et dedignatur auaros. Clausa perit diffusa redit nisi publica fiat. Labit et multas vires acq̄rit eundo Non ist̄as depascit opes rubigo nec ignis. Devorat aut furis minuit surreptio: mergit. Naufragiū tollit predo depauperat hostis. Isti versus dant differentiā int̄ thesaurū diuitiarū ꝛ scientiarū: q̄ thesaur⁹ diuitiarū excecat noticiā discretorū: inclinat ad īmundiciā vitior̄ ꝛ retardat iusticiā legū ꝛ statutor̄. Thesaurus aut̄ mentis q̄ est thesaurus scientie est talis: quia ei⁹ amor est rect⁹ dum appetit possessio nobilis: cum habeat vsus vtilis in bene viuendo: largitio vtilior in docendo: fruct⁹ abundās in premiū pcipiendo. Et in alīs pondera versus. De isto eodem loquit beat⁹ Aug⁹. j. de doctri. xp̄iana. ca. v. inuitans boīes ad docendū liberaliter ea q̄ a deo eis sunt concessa scire: quia si docere curent plura scient. Non est int̄ metuendū ne dare desinet cetera: cū ea q̄ data sunt cepim⁹ impendere. Dis em̄ res q̄ dando nō deficit: dū habet ꝛ non dat: nōdū habetur: quō habēda est. Ille aut̄ ait. Qui habet dabit ei: dabit ergo habentib⁹. i. cum benignitate vtentib⁹: eo ꝙ acceperint. Et adducit ad hoc btūs Augustin⁹ ibidē duas pulcherrimas figuras de duob⁹ festis q̄ fecit xp̄s pauperib⁹ qui eum sequebant vt ab eo docerent. Primū festū fecit quinq̄ milib⁹ hominū de quinq̄ panib⁹ et duob⁹ piscib⁹: ꝛ illis saturatis supfuerūt. xij. cophini fragmētorum: sicut patet Matth. xiiij. Secūdū festū: quatuor milib⁹ hoīm de septē panib⁹ ꝛ paucis piscib⁹ Quib⁹ satiatis supfuerūt septem sportе plene fragmentis. Istis miraculosis bistorijs alludēs augustin⁹ ibidē dicit sic. Illi q̄nq̄ ꝛ illi septē erāt panes anteq̄ ceperāt dari esurientib⁹: ꝛ vbi ceperāt fieri sportas ꝛ cophinos satiatis tot milib⁹ hoīm impleuerunt. Sicut ergo ille panis dū frangeret accreuit: sic fm Augustinū q̄n doctor liberalit̄ impartitur docendo q̄ō dono dei recepit multiplicatur ꝛ auget in docente: sapientia ergo est infinit⁹ thesaur⁹ hominib⁹. ¶ Notandū est aut̄ ꝙ int̄ docentes qui pascunt populum verbo dei in ecclesia differētia est: quia aliqui pascūt de q̄nq̄ panib⁹: et aliqui de septem. De q̄nq̄ pascūt simplices sortes in fide ꝛ deuotione: licet min⁹ eruditi in scholastica eruditione. Isti ꝑ quinariū passionis xp̄i p̄dicātes edificant ad sufficientiā cor̄da simpliciū: ꝛ in persona taliū loquit apl's. j. Cor̄. xiiij. In ecclesia volo quinq̄ verba meo sensu loqui vt alios instruā: ista verba sunt. Quid credendū: quid faciendū: quid timendū: ꝛ quid cauendū. Quid credendū: duodecim articuli: quid faciendū/decē p̄cepta: quid cauendū/septē vitia capitalia: quid timendū/inferni supplicia: quid appetendū/paradisi gaudia. Alij sunt qui pascunt populū dei de septē panib⁹. Septenarius est numer⁹ vniuersitatis: ꝛ hi sunt subtiles doctores in vniuersis instructi: informati libro mystico qui est scriptus intus ꝛ foris signat⁹ septē sigillis. Apocal'. v. Ergo sapia est liberal'r cōmunicāda: quia est infinit⁹ thesaurus hoīb⁹ si bñ dispenset̄ ꝓpter ipsi⁹ augmētū ꝛ excrescentiā. Secundo est liberal'r cōicanda ꝓt̄ sequēs emolumētū ꝛ sufficiētiā. Maximū emolumētū ē ꝙ hō fiat particeps amicitie dei: hoc aut̄ bonus vsus sapie facit. Un̄ infra ca. j. 62. Amicos dei ꝛ ꝓphetas cōstituit. Et q̄tū ad hoc 62. Quo qui vsi sunt videlicet quo thesauro sapie q̄ vsi sunt faciēdo quo ad seipsos: docendo quo ad alios: participes facti sunt amicitie dei. Matth. v. Qui fecerit ꝛ docuerit hic magn⁹ vocabit̄. Et Joh. xv. Vos amici mei estis si feceritis q̄ p̄cipio vobis. Propter discipline dona cōmēdati: hoc est cōmēdati sunt sicut speciales amici apud deū ꝓpter disciplinē dona: q̄ videlicet minus doctis dederūt liberal'r disciplinā. Eccī. xxiiij. Videte q̄ non mihi soli laborauī: sed oīb⁹ q̄rentib⁹ disciplinā. Est etiā notādū ꝙ tria genera sapientū thesauro sapie nō vtunt̄ ad meritū. Sūt em̄ q̄dā sapiētū sapie suppōsitores: q̄dā sapie subuersores: ꝛ q̄dā sapie abusores. Supprimūt em̄ sapientiā q̄ a deo acceperūt ad ꝓximor̄ edificationē: ꝛ tamē nullā de ea faciūt cōmunicationē. Et hi similes sunt illi seruo maligno ꝛ pigro: q̄ acceptum talentum fodit in terrā ꝛ abscondit pecuniā domini sui. Matth. xxv. Et quādo socij ꝛ cōserui venerūt cum suis lucris ad dominum duplicatis: ipse accessit cū suo talento ꝛ ait. Domine scio ꝙ homo durus es: metis vbi nō seminasti: ꝛ cōgregas vbi nō sparsisti: ꝛ timēs abij ꝛ abscōdi talentū tuū in terra: ꝛ ecce habes q̄ tuum est. De isto loquens Lbr̄y.

Omelia.xix.in opere impfecto: dicit ꝙ hec excusatio est falsa. dicit inq3. Serue mēdax. Quomodo metuit vbi nō seminauit. Quis em̄ hominū est vel gentiliū vel iudeoꝝ: quē nō sufficienter spūalibus sensib9 adornauit: cui nō dedit scientiā boni ꝛ mali: cui nō dedit posse fugere malū ꝛ appbēdere bonū si vult: sicut em̄ nullus est hō cui sit min9 aliqō mēbroꝝ corporis ad vsum corporalē: sic nō est aliquis cui sit min9 sensus ꝛ potētia ad intelligentiā boni ꝛ mali: ꝛ ad oīne opus bonū faciēdū qōcūq3 voluerit. hec Chrys. Et vult apte dicere ꝙ deus nulli homī deficit in p̄cedēdo sibi scientiā necessariā ad salutē: si hō bn̄ vtaꝫ gr̄a a deo cōcessa; ꝛ nō opponat obicē p petn̄. Sūt q̄ dā q̄ sub terra talētū absondūt; qz noticiā sacre scripture. i. ecclesiastice discipline sub sollicitudine occupationū terrenaꝝ recondūt vel sub delitijs ꝛ pigricia carnis sue. De vnoquoq3 tali pōt exponi illud Eccē. vj. Si vixerit hō multis ānis ꝛ nō vtaꝫ bonis substātie sue: de hoc ego p̄nūcio ꝙ melioꝝ illo ē aborciuus: quia Eccl. xx. Sapia abscōsa ꝛ thesaur9 inutilis: q̄ vtilitas in vtrisq3? Scō o sunt sapiētes q̄dā ꝛ tn̄ sapie subuersores. Quia q̄cq̄d verbis edificāt moribus ipugnāt. Et dato ꝙ fortassis edificāt p̄mos: tn̄ in nullo p̄mouēt seipsos. Dicit Aristo. viij. de aīalib9. ca. v. ꝙ apes cū fecerint magnā copiā mellis in fauis suis: fugūt de illo melle ꝛ se recreāt de eodem. Et nisi hoc facerēt: mel illud corrūperet ꝛ fierent de fauis aranee. Moraliꝫ q̄n̄ p̄sona ecc̄lastica habet magnā copiā mellis. i. sciam sacre scpture que melli cōparaꝫ. In ps. Quā dulcia faucib9 meis eloquia tua sup̄ mel ori meo: necesse hz alere semetipsū de melle suo: qz nisi hoc faceret mel corrūperet: qz scia in disciplicentiā ꝛ penā p̄uerteret et de fauis fierēt aranee. i. de habitib9 scientialib9 venenose curiositates ꝛ vane. In ps. Tabescere fecisti sicut aranea aīmā eius. Et in alio ps. Anni nr̄i sicut aranea meditabunt̄ vel meditabant̄ fm aliam litterā. Glo. bene dicit meditabant̄ anni nō op̄abant̄: qz sine vtilitate ꝛ fructu boni opis trās-ierunt. Et ideo p̄mo ꝛ p̄ncipaliꝫ vti debet quilibet frātus scientia sua ad deuotionē ꝛ recreationē p̄o p̄riam ꝛ postea ad alienā. Et hoc est qō ōr signant Eccē. ij. Hanc ratus sum partē meā vt vterer la bore meo. Dicit Aristo. p̄mo de generatione ꝙ fine: ꝙ es ꝛ stannū nō bn̄ miscent̄ ad inuicē: sed sicut littere cōiungunt̄ in ore balbutientis: sic commiscent̄ es ꝛ stannū: sicut em̄ in ore balbutientis vna littera sonat ꝛ alia euanescit: ita stannū ꝛ es si cōmiscean̄t stannū subterfugit et euanescit et es manet. Moraliter es qō est metallū sonoꝝ desi-gnat p̄dicationis eloquentiā. Stannū qō appa-ret argentū ꝛ nō est: significat cōuersationis falsā apparentiā. Et ista duo nimis male cōmiscent̄ in p̄sona q̄cunq3. Et ideo cū ad examen dei deuentū fuerit: nihil apparebit nisi es sonus videlicet doctrine sine veritate vel puritate. Sed cū argento bene cōmiscet es: quia vite claritas ꝛ vite sonoritas delectabilē mixturā faciūt: in cuiꝰ figurā legimus Exod. xxxv. ꝙ dns impleuit beseleel spiritu sapientie ꝛ omni doctrina ad faciendum opus in auro ꝛ argento ꝛ ere in omnib9 que requirebant̄ ad sanctuariū tabernaculi: hoc ē moraliter ꝙ persona ecclesiastica sic debet esse instructa ꝙ operari sciat in auro deuote contemplationis: argento honeste cōuersationis ꝛ ere sonore p̄dicationis. Ter tio sunt sapientes sapientie abusores: ꝛ hi sunt homines bene instructi qui scientiā suā applicant ad nocendū: colorant falsa: excusant mendacia: ꝛ impugnant vera. Eccl. xx. Qui multis vtitur verbis ledit aīmā suā. Omnes isti mali vrunt̄ thesauro sapientie. Consimiliter ꝛ hi qui mendacia p̄dicāt: et falsi autores allegant ad p̄riam ostentationē ꝛ omniū p̄dicantiū diffamationē. Talis si queratur cū apostolo. Nunq̄d leuitate vsus sum aut que cogito fm carnē cogito: vt sit apud me est ꝛ non est. Dico confidenter ꝙ talis vtitur leuitate ꝛ carnalitate ꝛ falsitate. Nō sic fecerūt sancti patres qui nos p̄cesserūt: sed vsi sunt thesauro sapientie sancte viuendo: recte docendo: ꝛ vera defendendo. Et ideo participes facti sunt amicitie dei p̄pter disciplineꝫ dona cōmendati. Lectio. XCVII.

Ihi autē dedit deꝰ

m dicere ex sentētia ꝛ p̄sumere digna borum que mihi dant̄ qm̄ ipse sapie dux est ꝛ sapientū emendator. In manu em̄ illi9 ꝛ nos ꝛ sermones nostri ꝛ oīs sapia ꝛ operū scie disciplina. Hec est q̄rta ps p̄ncipalis hui9 capituli. vij. vbi ponit salomon gratiarūactionē sapientiā recognoscentē. Uñ post̄q3 primo posuit humiliationē sapientiā p̄cedentē. Secūdo supplicationē sapientiam deposcentē. Tertio appreciationē sapientiā extollentē. Hic ponit q̄rto gratiarūactionē sapientiam recognoscētē. Et circa hoc duo facit. Primo recognoscit deū sue sapiētie esse largitorē in generali. Scō enumerat quoꝝ ꝛ qualiū dedit sibi scientiā deus inductiue; ꝛ in speciali. Scā pars ibi. Ipse em̄ dedit mihi. Circa p̄mū duo facit: qz primo recognoscit eū esse sapie largitorē. Scō eū fatetur oīm gratiarū cōtinuū gubernatorē. Scā ps ibi. In manu em̄ illi9. Dicit ergo p̄mo sic. Mihi autē dedit deus dicere ex sententia. q. d. Si q̄s a me querat: q̄re doceo ꝛ sapientiā p̄dico esse cōmunicandā. Ecce causam. Deus ipse dator est sapie ꝛ quia gratis dat oīb9 sapientiā ꝛ scientiā: consequēs est ꝙ etiā ipsi gratis dare debēt. Matth. x. Gratis accepistis gratis date: et ideo regratiādo deo dico. Mihi autem dedit deus ꝛc. Neceſt ista vox supbie vel elationis sed deuote gratiarūactionis. Uñ Aug9. sup̄ illud ps. Custodi aīmā meā qm̄ sanct9 sum dicit sic. Nō est ista supbia elati sed confessio nō ingrati. Et habere te cognoscere ꝛ nihil ex te habere vt nec supbus sis nec sis ingrat9. Et dic deo sanctus sum quoniā sanctificasti me: quia accepi quod non habui: quia tu dedisti: non quia ego merui: ꝛ isto modo dicit salomon. Mihi autē dedit deꝰ dicere ex snīa. i. ex certa scia. Job. ij. Qō scimus loq̄mur: ꝛ qō vidim9 testamur. Uel dicere ex sentētia. i. sententiose dicere nō verbose: quia Prouerb. xiij. Ubi plurima sunt verba: ibi frequenter egestas. i. paupertas ꝛ egestas sapientie.

Sapiẽtes eĩ vtunt verbis paucis: et ĩo sapiẽtes solent habere pauca ẏba ⁊ sentẽtiosa. Jaco. j. Sit autẽ oĩs bo velox ad audiẽdũ: ⁊ tardus ad loquẽdum ⁊ tardus ad irã. Dicit bieronym⁹ q̃ inter canes q̃ infirmior est magis latrat: ⁊ patet exp̃imento q̃ paruus caniculus libẽti⁹ latrat q̃z grãdis et magn⁹: ita frequẽter q̃ min⁹ habẽt de scientia: habent tñ plura ẏba. Et est notandũ q̃ inter oĩa pauciloquiũ reddit boiem cõmẽdabilẽ ⁊ amabilẽ Unde q̃dã p̃bs interrogat⁹ fuit a quodã. Quõ inq̃t boĩb⁹ placere possum. Cui p̃bus rñdit. Si inquit gesseris optima ⁊ locut⁹ fueris pauca. In cui⁹ figura dr Leuit. xv. Uir q̃ patit fluxũ seminis imũdus erit. Semẽ fecundũ spũale generationis est sapĩa siue sciẽtia: fluit aũt deordinate ⁊ depdit q̃n sine iudicio rõnis proferẽ. vel sic. Mibi aũt dedit de⁹ dicere ex sñia. i. nõ subito nõ repente: sed ex solida deliberatione. Sicut iudex latur⁹ sñiam debet prius veritatem inuestigare: ⁊ maxime in sñia diffinitiua q̃ finẽ ponit cõtrouersie: qr de re dubia nõ debet dari sñia certa. xj. q. iij. Brauc. Et p̃sumere digna boẏ q̃ mibi danẽ: supple dedit deus mibi p̃sumere. i. pre alĩs sumere ad discẽdũ ⁊ docendũ. Digna boẏ q̃ mibi danẽ. i. vera ⁊ correspõdentia inspiratioñi diuine non humane fictioni. Sic vtitur noĩe p̃sumptionis mgr̃ sñiaẏ in prologo vbi dicit. Ardua scandere et opus vltra vires agere p̃sumpsim⁹. i. moti non temeritate sed charitate pre alĩs sumpsim⁹. Dedit g̃ deus mibi p̃sumere digna: nõ quidẽ virib⁹ meis ꝓfisus sed i deo Et ideo subdit. Qm̃ ipse. i. deus sapĩe dux est ⁊ sapientũ amator. i. ipse auctor sapĩe. ⁊ sapientũ emẽdator. i. augmẽtator: ⁊ sic recognoscit salomõ deũ esse oĩs sapĩe largitorẽ. Scdo generalius fatetur eũ esse omniũ gratiarũ cõtinuũ gubernatorẽ. In manu inq̃t illi⁹ ⁊c. q̃si diceret. In potentia gubernatiua illi⁹ est nr̃a eloquẽtia: nostra theologica speculatio et nr̃a practica exercitatio. In manu inq̃t illius supplesum⁹ nos q̃z tũ ad nostrã substantiã. Daniel. v. Deũ q̃ habet flatũ tuũ in manu tua: et oẽs vias tuas nõ glorificasti. ⁊ in p̃s. xcvij. In manu eius sunt oẽs fines terre. Sermones nr̃i q̃z tũ ad nostrã eloquentiã. ij. Lor̃. iij. Nõ sum⁹ sufficiẽtes aliquid a nobis cogitare: sed sufficiẽtia nr̃a ex deo est: qr nemo põt dicere dñs ihesus nisi in spũ sancto. j. Lor̃. xij. Et oĩs sapĩa q̃z tũ ad sciẽtias speculatiuas. Et operũ sciẽtie disciplina. i. disciplina scie portet q̃z tũ ad scientias practicas. Hec ẽ ergo gratiarũ actio deuota q̃ salomon se a deo recepisse sapiẽtiã recognoscit. Sicut eĩ oĩa flumĩa oriunt a mari ⁊ ad mare final'r reuertũt. Ecc̃s. j. Ad locũ vñ exeũt flumĩa reuertunt vt iterẏ fluãt. Ita oẽs gr̃e q̃s habem⁹ a deo p̃cedũt p largitionẽ et ad eũ redire debẽt p gratiarũ actionẽ. Unde Bern. super Cañ. sermone. xxxij. Origo fontiũ ⁊ fluminũ oĩm est mare vtutũ ⁊ sciẽtiaẏ dñs ihesus xp̃s. Cõtinentia carnis cordis industria voluntatis rectitudo/ casta ꝓfilia/ iusta iudicia/ sctã desideria ex illo manat. Si q̃s c̃ret ingenio: si q̃s niteꝛ eloquio: si q̃s moribꝫ placet: inde est: inde scie ⁊ sapĩe: inde fmo. Ad locũ vnde exeũt reuertunt flumina gratiaẏ vt iterũ fluãt. Quare ⁊ q̃liter inq̃s: dicit apl'us. In omnib⁹ gr̃as agentes: q̃ q̃d sapie: q̃ q̃d te vtutis habere confidis: dei vtute ⁊ dei sapie reputa xp̃o. Siquidẽ fluminis aq̃ stare ceperit computrescet. Sic plane si gr̃arum ceſſet decursus vbi recursus nõ fuerit: nõ modo nibil auget ingrato: sed et qõ accepit ei vertet in pniciẽ. bec Bern. Un̄ hermes trimegist⁹. li. xj. suo de natura deoꝝ vsus finem: narrat q̃liter post longã discussionẽ rerũ diuinaꝝ ⁊ humanarũ cũ aduesperascꝛet: trimegist⁹ asclepius ⁊ tacius parauerũt se ad cenã: prius tñ volebant deũ adorare fm modũ pbꝝ. Exeũtes ergo sole occidẽte ad austrũ: respexerũt ⁊ p̃ces suas dixerũt. Sic eĩ sole oriente ad locũ q̃ dr subsolanus se cõuertebãt ad adorandũ: ita sole occidẽte se conuertebant ad austrũ fm eorũ antiquã supstitionẽ. Dicit ergo asclepi⁹ ad tacitũ q̃ rogaret trimegistũ q̃ dignaretur apponere thura ⁊ pigmẽta ad p̃ces eoꝝ: quẽ intuẽs trimegist⁹ cõmor⁹ ait. Meli⁹ bominũ ẽ naribꝫ apponere asclepi. Hoc ei sacrilegio simile est cũ deũ roges thus ceteraq̃z incẽdere. Nihil eĩ deest ei. Et qr ipse est oĩa ⁊ in eo sunt oĩa sed nos agentes gr̃as adorem⁹: he sunt eĩ sũme incẽsiones: cũ gr̃e deo agunt a mortalibꝫ: bec hermes. Q̃ aũt dicit thus deo incẽdere esse sacrilegio simile. Intelligit si fiat supstitiose cum estimatione q̃ de⁹ in corporalibꝫ odoribꝫ delectet: qõ oĩno falsũ est. Un̄ subdit q̃ sũme incẽsiones sunt gr̃arũ actiones: ⁊ tõ terminãdo libũ sic deo regratiat̃ q̃z is gentilis. Brattias tibi sũme eruperantissime: tua eĩ gr̃a tantũ lumẽ sum⁹ cognitionis ꝓsecuti. Nomen sctm̃ tuũ est honorãdũ. Nomẽ vnũ q̃ solus deus ẽ bñdicẽdus religione paterna: qm̃ oĩb⁹ paternã pietatẽ ⁊ religionẽ ⁊ amorẽ ⁊ quecũq̃z est dulcior efficacia p̃bere dignar̃: donãs nos sensu/ ratione/ ⁊ intelligentia. Sensu vt te cognoscamus. Rõne vt te suspitionib⁹ indagem⁹. Cognitione vt te cognoscentes gaudeam⁹ ac numine saluati tuo gaudeam⁹: q̃ te nobis ostẽdẽs totũ gaudem⁹: q̃ nos in corpore sitos eternitati fueris ꝓsecrare dignatus. Hec est eĩ humana sola gratificatio cognitio maiestatis tue: cognouim⁹ te ⁊ lumẽ maximũ solo intellectu sensibili intelligim⁹ te. O vita vere vita: o natura oĩm fecunda pgnatio: cognouimus te toti⁹ nature humane cõceptu plenissime cognouim⁹ te eterna pseuerantia: in boꝛa eĩ ista adorantes te: bone voluntatis tue: boc tm̃ deprecamur vt nos cõseruare digneris perseuerantes in amore cognitionis tue: et nunq̃z ab boc gratie vite genere separari. Quibus dictis inierunt ad cenã. In manu dei sumus Notandũ q̃ manus diuine protectionis et gubernationis in qua sumus quinq̃z digitos habet/ pollicem/ indicẽ/ medium/ medicũ/ et auriculare. Pollex est potestas puniendi: index perspicacitas discernẽdi: medius benignitas differendi: medicus pietas miserẽdi: auricularis est facilitas exaudiendi. Primo ergo poller manus dei est potestas puniendi. Dicit poller fm Jsidorũ. xj. etbymo. cap'o. j. eo q̃ inter ceteros digitos polleat virtute et potestate. Huius autem pollicis tanta est potestas q̃ cũ tẽpus

aduenerit puniẽdi nullus euadere potest. Job. x. Nemo est q̃ de manu tua possit eruere. Et ideo dicit apl's Heb. x. Horrendũ ẽ incidere in manꝰ dei viuentis. Et Job. xiij. Manũ tuã longe fac a me: ⁊ formido tua nõ me terreat. Scõs digitꝰ ẽ index q̃ illo ostendimꝰ ⁊ indicamꝰ. Et est moral'r index manꝰ dei pspicacitas discernẽdi. Jsto digito oĩa demõstrabit nude ⁊ apte tã bona q̃ mala i die iudicij. ij. Machab. vj. Manũ omnipotẽtis neq̃ viuus neq̃ defunctꝰ effugiã. Oẽs em̃ nos oportet manifestari ante tribunal xp̃i et recipiet vnusquisq̃ put gessit in corpe suo. ij. Lop. v. Tertiꝰ digitus ẽ ceteris longior ⁊ est mediꝰ. Un̄ iste digitꝰ in manu dei ẽ benignitas iudiciũ differendi p quã nos expectat: vt ad miscõiã redeamꝰ. Hen. xlvij. Salus nr̃a in manu tua est: et in ps̃. Fiat misc̃ia tua vt saluet me. Et sicut isto digito extenso super plano: nec index nec pollex p̃nt illud planũ contingere: ita q̃diu digitus benignitatis ad nos extenditur: nihil nobis nocere p̃nt ptãs puniẽdi nec pspicacitas discernẽdi. Quartꝰ digitꝰ vocat medicus. Est aũt medicꝰ in manu dei pietas miserẽdi. In isto digito solẽt vereres anulos deportare sed in manu sinistra. Cuiꝰ cãm reddit macrobiꝰ. iij. saturnaliũ inuentã fuisse ab egyptijs: eo videlicet q̃ fm anathomie peritos: neruus q̃dã a corde natus ad illũ digitũ pcedit: cũ neruus illiꝰ digiti cõplicatur. Et ideo ordinatũ fuit apud eos q̃ ille tã q̃ corona anulo circũdaret. Iste etiã digitꝰ cõplicatus significat sex fm cõputũ digitalẽ q̃ est numerꝰ pfectꝰ: ⁊ iõ ille digitꝰ merito debuit a nobis coronari. Moraliter apud oẽs nos inter digitos dei pietas miserẽdi debet a nobis coronari: q̃ misẽri cordia miseris sapit dulciꝰ. Que q̃dẽ pietas a vulnere cordis xp̃i emanauit: p quẽ digitũ oĩs in nob pfectio consummat. Job. v. Increpationẽ dñi ne reprobes: qm̃ ipse vulnerat ⁊ medet: percutit ⁊ manus eiꝰ saluabũt: in sex tribulationib̃ liberabit te ⁊ in septima nõ tanget te malũ. Quintꝰ digitus ẽ breuissimꝰ: ⁊ vocat auricularis. Hic aut̃ digitꝰ in manu dei est facilitas exaudiẽdi p̃ces nr̃as. In ps̃. Aperis tu manũ tuã ⁊ imples omne aial benedictione ⁊c̃. Lectio. XCVIII.

Pse enĩ dedit mihi

i boẽ q̃ sunt scientiã verã: vt sciã dispositionẽ orbis terrarũ: ⁊ vtutes elemẽtoꝝ initiũ ⁊ cõsũmationẽ ⁊ medietatẽ tẽpoꝝ vicissitudinũ pmutatiões: ⁊ ?sũmatiões tẽpoꝝ ⁊ moꝝ mutationes: diuisiones tpm ãni cursus ⁊ stellaꝝ dispositiones naturas aialiũ ⁊ iras bestiaꝝ: vim ventoꝝ ⁊ cogitatiões hoĩm: differẽtias vgultoꝝ ⁊ vtutes radicũ ⁊ q̃cũq̃ sunt absc̃sa ⁊ improuisa didici. Oĩm em̃ artifex docuit me sapia Postq̃ sapiẽs salomon regratiatꝰ ẽ deo general'r ⁊ sũmatim de sapia sibi data. Hic idẽ regratiat special'r inductiue trãscurrẽdo p materias diuersaꝝ scientiarũ. Et circa hec duo facit: quia p̃mo enumerat quoꝝ ipse scientiã habuit. Scõo q̃liter ad eũ pueniat: ibi. Oĩm em̃ artifex. Circa p̃mũ duo facit. Nã p̃mo recognoscit sue scientie soliditatẽ. Scõo

sue scientie multiplicitatẽ: ibi scientiã. Circa p̃mũ dicit sic. Ipse em̃ deus videlicet dedit mihi liberaliter: boꝝ q̃ sunt scientiã verã. i. oĩm creaturaꝝ veram nõ falsam nõ apparentẽ scientiã quẽadmodũ se iactãt habere falsi exp̃imẽtatores necromantici alchimici ⁊ partem notoriã ad doctrinã demonũ gloriantes se instructos: ⁊ ostẽdẽtes scire q̃ nesciũt cuiusmodi sunt p̃stigiatores/diuinatores/phisonomici/psalmisti vel palmistici/geomãtici/incantatores ⁊ magici quoꝝ nõ est scientia vera sed falsa: imo nulla: quã precipue docet vitare apl'us. j. Timo. vj. O timothee depositũ custodi. i. fidẽ deuitans p̃fanas vocum nouitates ⁊ oppositiones falsi nois scientie. Glo. i. que falso noĩe dr scientia. Lõtra qualẽ falsam scientiã dicit salomon sibi datam fuisse scientiã verã. Et per hoc recognoscit sue sciẽtie soliditatẽ. Lõsequẽter aũt ostẽdit eiusdẽ sciẽ multiplicitatẽ cũ dicit: vt sciã dispositiones orbis terraꝝ. i. distinctiões climatũ ⁊ diuersitatẽ locoꝝ hãbitabiliũ ⁊ nõ hãbitabiliũ in ẽra fm distãtiã a polis mũdi ⁊ approp̃inq̃tionẽ ⁊ elongationẽ a via solis Et vtutes elemẽtoꝝ. i. trãsmutatiões corpoꝝ naturaliũ tã fm locũ q̃ fm q̃litates. Initiũ ⁊ cõsummationẽ ⁊ medietatẽ tpm. i. p̃ncipiũ mũdi et tẽpꝰ xp̃i ⁊ diẽ iudicij saltẽ in generali sciuit esse futurũ. Moꝝ mutationes. i. diuersas ?suetudines ⁊ leges humanas: fm diuersitatẽ sitꝰ tpis ⁊ assuefactionis ⁊ cõplexionis. Diuisiones tẽpoꝝ. i. distinctas reuolutiones planetaꝝ. Uicissitudinũ pmutationes. i. aeris ⁊ terre varias transmutationes q̃b vicissim ⁊ successiue ⁊ p̃rie disponunt vt nunc sit ver: nũc estas: nũc autũnus: nũc hyems. Et cõsũmationes tpm. i. q̃n vnũquodq̃ istoꝝ incipit et terminat fm gressum planetarũ in diuersa signa in zodiaco. Anni cursus ⁊ stellaꝝ dispositiones. i. cõputationes fm motũ solis et lune: ⁊ figuras et imagines oĩm stellaꝝ fixarũ in. viij. spbera. Naturas aialiũ q̃tũ ad generationẽ. Iras bestiaꝝ q̃tũ ad vtilitatẽ ⁊ domesticationẽ humanã. Uim ventoꝝ. i. duodecim differẽtias ventoꝝ q̃ttuor p̃ncipaliũ ⁊ octo collateraliũ: sic̃ patet. iij. metheo. Et cogitationes hoĩm. i. affectiones ad q̃s hoies debent esse ex cõplexione ⁊ corpoꝝ celestiũ ⁊ cooperatione dispositi. Differentiã vgultoꝝ q̃tũ ad plantationes/insertiones/trãslationes/fructificationes. De q̃b virgiliꝰ libro georgicoꝝ et Palladiꝰ de agricultura: ⁊ vtutes radicũ q̃ calida q̃ frigida q̃ tpata q̃ cõferẽs nociua fm varietates sanitatũ ⁊ infirmitatũ. Et iã nõ solũ ista imo q̃cunq̃ sunt absconsa ⁊ iprouisa. i. cõiter alijs boĩb occulta didici nõ p inuẽtionẽ sed p revelationẽ. Et est qõ sbdit Oĩm em̃ artifex docuit me sapia. Sapia increata videlicet q̃ xp̃s est. j. Lop. j. Nos aut̃ p̃dicamus christũ crucifixũ: iudeis quidẽ scãdalũ: gẽtib̃ autem stultitiã: ipsis autem vocatis iudeis atq̃ grecis xp̃m dei vtutẽ ⁊ dei sapientiã. Occasione eius qõ in littera dr inter alia de sapia: q̃ videlicet habuit scientiã de cursu ãni ⁊ dispositionibus stellarum Quer̃t vtrum de motibus stellarũ possit esse scientia: q̃ non: quia si sic: hoc maxime foret possibile de motibus solis et lune. Sed de istis

nō pōtest haberi sciētia: ḡ nec de alijs: assumptū p bo: q: si aliqua sciētia esset de eo ꝙ motibꝫ possibile videreť ꝙ illa esset in q̄ oēs philosophi ꝯcordāt videlicet ꝙ sol esset in cōtinuo motu circulariť circa terrā: ꝛ ꝙ sol moueretť motu firmamēti ab oriente in occidens: ꝛ ꝙ sol nō eclipsareťr ꝛpe oppositiōis lune: ꝛ ista videnť esse falsa ex textu sacre scripture. Primū patet ꝙ sol nō moueať continue Josue. x. Stetit sol in medio celi ꝛ nō festinauit occumbere spacio vnī dieī: nō fuit ante ꝛ postea tā lōga dies deo obediēte voci hois. Scōm pz. Esa. xxxviij. et iij. Reg. xx. vbi legim⁹ ꝙ cum Ezechias rex iude grauissime egrotasset: ꝛ p fletū ꝛ pniam sanitatē a dño meruisset: misit dñs ad eum Esaiā ꝓphetam qui diceret ꝙ die tertio ascenderet in templuz dñi totus sanus. Ezechias vo signū petiuit vt certificareť de sanitate futura. Et dicit ad eū Ezechias Uis vt ascēdat vmbra i horologio achaz. x. lineis An totidē gradibꝫ reuertať. Et reuersus est sol p decem lineas in horologio achaz: ꝛ posita est vmbra stili in horologio: sicut fuit de mane sole existēte in oriente. Hoc aūt fieri nō potuit si sol continue mouereť motu firmamēti ab oriēte in occidēs: sicut pz ḡ ꝯclusio falsa. Tertiuz vicz ꝙ sol possit ecclypsari luna existēte in oppositiōe. patet Matthei. xxvij ꝛ Lu. xxiij. vbi sic scribiť. Tenebre facte sunt in vniuersa terra vsq̄ ad horā nonā ꝛ obscuratus est sol ꝛc. Sed ꝯstat ꝙ luna tunc fuit in opposita regione ad solē: q̄ xp̄s passus est luna. xv. ꝛ sol fuit in nono gradu arietis: ꝛ luna in nono gradu libre in meridie illi⁹ sexte ferie: ḡ patet falsitas illi⁹ ꝯclusionis de eclypsi. Ad oppositū est littera et oēs astronomi. Ad questionē dicēdū ꝙ de motibus stellaꝝ pōt esse sciētia: nō quidē demonstratiua qualr oī ꝛpe mouebūť. sz demōstratiua qualr oī ꝛpe nate sūt moueri si de⁹ miraculose aliť nō disponat: sicut em docet beat⁹ Aug⁹. Sic de⁹ rebus creatis mot⁹ operationes indidit vt tm̄ p libitu volūtat̄ eas exerceāt vl omittāt. Un q̄uis experimentaliter et sensibilr videam⁹ ꝙ ignis nat⁹ ē cōburere: cōtigit tm̄ aliq̄n ꝙ ignis q̄dā apꝛorimatus q̄busdam pueris nō nocuit ꝛ tm̄ alios qui magis distabāt occidit: sicut pz Dañ. iij. Et ió q̄uis sciam⁹ qualr res nate sūt agere: ꝛ qualr frequent egerunt: q: hoc vocam⁹ naturale q̄ō semꝑ vel frequenter ꝛingit. Qualiť tm̄ res certo ꝛpe agēt: nescimus q: hoc est in manu dei. Pro rōnibꝫ tamē ē notandū ꝙ ista tria miracula maxima q̄ vnq̄z i corꝓribꝫ celestibꝫ cōtigerūt adduxit Dionysius contra quēdā philosophū in epla ad policarpū que ē vij. in ordine eplārū beati dionysij. Ad quoꝝ euidentiā intentionē dicte epistole breuiť explanabo sequens expositionē fratris Alberti q̄ oēs libꝛos dionysij exposuit satis clare. Sciendū est ḡ ꝙ epistola mentionē facit de tribꝫ psonis vicz dionysio: policarpo ꝛ appollophane. Fuit aūt policarp⁹ discipulus scī iohānis euāgeliste: postea eps ꝛ tandem martyrizat⁹. Appolliphanes fuit q̄dā philosophus q̄ fuerat magister beati dionysij in philosophia. iste cū visitareť a policarpo ꝛ inuitareť ad fidem xp̄i redarguebat absentē dionysiū sup̄ hoc ꝙ philosophia quā a grecis didicerat ꝛtra philosophos vtereť dicēs inustū esse aliquē vti aliq̄ ꝛtra eos a q̄bus illud accepit. Et ideo vocauit dionysium verberatorē patrū methaphorice: q: vicz rep̄hendit grecos de eo ꝙ philosophia a q̄bus tamen philosophiā didicerat sicut a patribꝫ ꝛ magistris. Cum ergo sic frequēter respōderet policarpo dictus philosophus: policarp⁹ nacta opꝛtunitate mādauit dionysio ꝙ sibi aliq̄ rescriberet p que dictus appollophanes ad fidez trahi posset ex ꝓpꝛijs principijs discipline sue q̄ clarus in astronomia inter alios habebať. Hac ḡ occasiōe scribit ad policarpuz epl'am illā ostendēs ꝙ appollophanes sua philosophia abutebať: eo ꝙ p eā ad cultū dei veri nesciuit ꝓtingere. Ad cui⁹ tamē notitiā er astronomia marie debuisset puenisse. Et arguit sic. Luz ordo motuū corꝓrū celestiū sit regularis ꝛ certus. Si ille ordo ab aliq̄ mutareť: cōstat ꝙ ille sic mutans foret deus. Sed ordo motuū corꝓreoꝝ celesti um fuit aliq̄n mutatus sicut ipsemet appolophanes nouit: ḡ debuit ꝯcludisse ꝙ cā illius mutatiōis fuit causa ꝓma cōtinēs ꝛ regens totū celū. Et p cō sequēs relictis idolis talis de⁹ foret colend⁹. Minorē huius rōnis ꝓbat dionysius in tribꝫ exēplis Primo p stationē solis Josue. x. de quo argutum fuit in ꝓma rōne. Siue etiā dicať ꝙ sol steterit imotus cū orbib⁹ supꝛioribꝫ ꝛ inferioribꝫ fm vnā opinionem. Siue solus sol steterit alijs motis fm suum cursū: fm aliā opinionē hoc tm̄ certū est sole stetisse q̄ō nō potuit fieri nisi p operationē alicuius cāe infinite. Scōo ꝓbat idē p ascensū solis in horologio achaz sicut argutū fuit in rōne. ij. qñ vnus dies artificialis fuit fere triplicat⁹. Dies vo artificialis bz. xij. horas ꝛ tres dies. xxxvj horas: ꝛ p ꝯsequens fuit triplicatus ad aliū diē artificialē exceptis q̄tuoꝝ horis. q̄ ꝓz: q: sicut in astrolabio signanť ꝛ lineanť duodecim horē: ita fuerunt lineate duodecim horē in horologio achaz. Et iam in aduentu Esaie ad regem descenderat sol per decem lineas: ita ꝙ nō distabat nocte nisi p duas horas: sol ḡ reascendit per dictas decē lineas ꝛ descendit p eas dē: iterum ḡ cōpleuit tunc triginta horas ꝛ adhuc restabāt due linee vltime vsq̄ ad noctem: ḡ illa dies habuit triginta duas horas. Et ió dicit dionysius ꝙ dies ille fuit triplicatus: ꝛ hoc fuit tm̄ miraculum ꝙ ꝯuertit in stupoꝛē babylonios q̄ fuerūt diligentes in ꝯsideratiōe motuū celestiū: ꝛ hoc miraculū subiecit eos regi Ezechie sine pugna: sicut cuidaz equali deo ꝛ boies excedēti. Et deinceps sacerdotes persarū notātes diē illum: fecerūt annuati festum triplicati solis: ꝛ dicebanť triplicati inter sacerdotes vicz q̄ festū triplicati solis colebāt. Iste ergo signa q̄ nō fuerūt localia facta vicz in regiōe vna vl vna terra sed cōia toti mūdo debuerūt moꝝisse appollophanē ad colendū illū q̄ hec mirāda causauit. Sed q: appollophanes posset ista ex ꝓtinacia forte negare: q̄uis sacerdotū testimoniū viderit ideo scribit dionysi⁹ policarpo ꝙ si ista duo negauerit ꝯtigisse. reducat sibi ad memoriā tertiū vicz de eclypsi tempoꝛe passionis xp̄i: ꝛ dicat sic sibi ꝙ illā nō pōt negare. dicit dionysi⁹ quādo nos

ambo ſtetimus in elyopolim ciuitate egypti: et ſimul ſtantes vidim⁹ lunā inopinabil'r ⁊ innaturaliter ſupponēt ē ſe ſoli cū nō eſſet tp̄s cōiunctiōis ſz
D magis oppoſitionis vel fere. Que quidē eclypſis fuit multipl'r miraculoſa. Primo q̄ eclypſis ſolis nō fit niſi in ꝓiunctiōe ſolis ⁊ lune. Coniūctio autē fit p̄ hoc q̄ luna eſt velocioris motus q̄ ſol: ⁊ ideo attingit ſolē. Manifeſtū ḡ eſt q̄ luna accedēs ad ſolem trāſit p̄ arcū interceptū inter ſolē ⁊ occidētem quādocūq; hoc eſt: natural'r fit cōiunctio ſiue ſit eclypſis ſiue nō. Mō in paſſiōe x̄pi nō venit luna ab occidēte: ſz a parte orientis qđ ē oīno ꝑ naturā. Vñ pars orientalis diametri ſolis p̄mo eclypſabat: ⁊ ſic ꝓſequēter totus diameter ſolis: q̄ fuit eclypſis vl'is. Et tunc redijt verſus orientē ita q̄ p̄mo illuminabat p̄s diametri occidentalis que vltimo eclypſabat: qđ qui dē fuit ꝓtra naturā ecclypſis: q̄ in oīi naturali ecclypſi pars occidētalis eclypſat p̄mo: ⁊ p̄mo reilluminatur. Tertio fuit mirabilis: q̄ luna tūc tp̄is infra. vj. horas fere cōpleuit motū. xv. dierū: q̄ inter nonā ⁊ veſperā fuit. clxxxv. fere gradus. Qđ ſic p̄z. In oppoſitione iſta ꝓſtat q̄ inter ſolem ⁊ lunā fuerūt. clxxxv gradus q̄ ſūt medietas celi: nō fuit eclypſis poſt oppoſitionē p̄. ix. horas: ita q̄ luna in illis nouem horis tranſierat. v. gradus vltra locuz ꝓe oppoſitionis verſus occidentē. Redijt ḡ p̄. clxxxv. gradꝰ ſolis accedendo: ⁊ ſil'r recedendo. ſic infra. vj. horas fuit motū fere. xv. dierū. Quarto fuit miraculoſa: q̄ ſicut p̄bat Ptholomeꝰ tam oppoſitiōe q̄ ꝓiunctione luna eſt in auge. Oportet ḡ q̄ aux circulus lune in eodē ſpacio tp̄is accederet ad ſolem cum luna: ⁊ cū luna recederet qđ eſt ꝓtra naturaz quia aux lune ſemp̄ mouet motu ꝓtrario lunc: ſicut patet in thetorica planetarū. Quinto latitudo lune cāta fuit: q̄ luna nō fuit infra gradꝰ eclypſis ſufficiens ⁊ dato q̄ fuiſſet ſoli cōiuncta.

Lectio. XCIX.

Et enim illa ſpiritꝰ

e intelligentie ſanctꝰ: multipler vnicus: ſubtilis: modeſtus: diſertus: nobilis incoinquinatus: certus: ⁊ ſuauis. Amās bonum actum q̄ nihil vetat benefacere. humanus: benignus: ſtabilis: certus: ſecurꝰ: oēm habēs virtutez oīa p̄ſpiciens: ⁊ q̄ capiat oēs ſpūs itelligibiles: mundus: ſubtilis. Hec ē quinta p̄s p̄ncipal' huiꝰ capituli in qua poſt q̄ Salomō poſuit gratiarū actionē ſapientiā recognoſcentē tam in ſp̄ali q̄z i generali. Dicit p̄teiſta ſubiungit quādā cōmendationem ſapiam extollentē. Et declarat q̄ ſapiētia ſufficiēs eſt ad ꝓferendū ſibi totā noticiā rectaraz
A in vltima lectione. Vbi eſt notandū q̄ lz ſapientia appropēt filio ſicut p̄ri potētia ⁊ amor ſpūſancto. Iſte tñ terminꝰ ſapiētia eſſentialit̄ ſignat ⁊ nō relatiue. ſicut patet. j. ſen. di. xxv. cap̄. r. Et ideo q̄uis filius dicat ſapientia genita, p̄ter modū p̄cedendi a p̄re: q̄ ſignificata p̄na memoria p̄ modum verbi ⁊ intellectus. ſicut p̄z. vij. de tri. ca. xiij. Nihilominꝰ tñ etiā ſpūſanctus ſpūs ſapie dr: tū q̄ a ſapia p̄re ⁊ a ſapia filio p̄cedit: tū q̄ ſapientiā in ſe deuote colentib⁹ efficit atq; cauſat. Et iō in cōmendatione viri timentis deū dr Ecc̄i. xv. Implebit eū ſpū ſapie ⁊ intellectus: loquēs de ſapia que ē deꝰ. Salomon dicit ſic. Eſt em̄ illa. ſ. ſapiētia q̄ ē diuina eſſentia: ſpūs intelligentie: ⁊ eſt modꝰ loquendi accipiendo eſſe p̄ eo qđ eſt idē eſſe. vñ ſenſus eſt q̄ illa. ſ. ſapia ⁊ ſpūs intelligentie ſūt idē: ⁊ p̄ ꝓſequēs ſapientia eſt ſufficiēs ad dandā grām cuiuſcūq; ſcientie: q̄. j. Cor. xij. Unicuiq; dat manifeſtatio ſpiritus ad vtilitatē. Alij quidē p̄ ſpiritum dat ſermo ſcientie ſm eundē ſpm̄ ⁊c. ⁊ infra. Hec aūt omnia operatur vnꝰ atq; idē ſpūs diuidens ſingulis p̄. vult. Dicit ḡ ſic Salomon. Nō eſt attribuēda humano ſtudio vel ingenio ſapia mihi ꝓceſſa: ſz ſpiritui ſancto q̄ eſt ſapiētia increata. Et q̄ iſte ſpūs ſanctus ſit oīpotens ad cauſandū ſapientiā in quocūq; p̄bat eū deſcribendo a. xx. cōditorib⁹. Prima eſt q̄ eſt ſanctꝰ. i. oīa q̄ facta ſūt ſanctificās. Sānctus in latino idē eſt qđ agyos ī greco. Agyos autem dr quaſi ſine terra: ab a qđ eſt ſine: ⁊ geos terra quaſi ſine terra. Spūs ḡ ſapie dr p̄mo ſanctus p̄ tanto: q̄ eos quos ſanctificat purificat ab amore terreno rū: ⁊ trāſfert a cōiungit ad amorē celeſtium. Et ideo ꝓuenienter in ſpecie ignis deſcendit in ap̄los nō in ſpecie aque nec aeris: q̄ elemēta in diuerſis partibus ſup̄ficiei terre coherēt: ſz in ſpecie ignis q̄ immediate corp̄ibus celeſtib⁹ cōtiguatur: ſicut p̄z. j. Methe. circa p̄ncipiū: in ſignuz q̄ illos quos incendit amore facit neceſſario terrena quipendere ⁊ ad celū aſcendere. Et iō vocat ſpūs ſanctificatiōis. ad Rom̄. j. Sc̄do vocat m'tipler ab effectu p̄ter multiplicia dona q̄ p̄ſtat Eſa. xj. Requieſcet ſup̄ eū ſpūs dñi: ſpūs ſapiētie ⁊ intellectus ſpūs ꝓſilij ⁊ fortitudinis: ſpūs ſcientie ⁊ pietatis. Et replebit eū ſpūs timoris dñi. Tertio dr vnicꝰ for malit̄. ſ. ⁊ etiā effectiue quaſi vniens nos deo: fide ſpe ⁊ charitate ⁊ etiā p̄rimo. ad Eph̄. iij. Sollicite ſeruare vnitatē ſpūs in vinculo pacis. Quarto dr ſubtilis: q̄ ſpūſanctꝰ viros ſubtiles facit in eligendo: docendo ⁊ faciendo p̄ dona q̄b⁹ ſanctos ſuos exornat. Ezech. xvj. Indui te ſubtilib⁹ ⁊ ornaui te ornamēto. Quinto dr modeſtꝰ q̄ ſil'r modeſtos facit ad Gal'. v. Fructꝰ aūt ſpūs eſt charitas: gaudiū ⁊ pax. Et infra. modeſtia: ꝓtinētia: caſtitas

Sexto dr diſertꝰ quaſi diſertos facīēs de balbucientib⁹ ⁊ infantib⁹: quēadmodū die pentheceſtes fecit ap̄los qui añ ſuā ꝓuerſionē ⁊ etiā añ eiuſdem ſpūs miſſionē fuerāt valde rudes. Sic etiam oīi die vocat ad ſcām religionem pueros ⁊ indoctos: de q̄b⁹ ſi bñ ꝓuerſant facit p̄dicatores diſertiſſimos. Sap̄. x. Sapia aperuit os mutoꝝ: ⁊ linguas ifantiū fecit diſertas. Et eſt diſertus idē qđ eloquēs. de diſſero eris: ⁊ ſubtrahit vnū s in ſupino. lz geminetur in p̄terito. De iſta diſertitudine loquitur brūs Aug. li. ij. de natura ⁊ origine aie: aſſerēs q̄ valde piculoſa ē eloquētia: ſi nō cōmiſcet ſciētia. Et dicit ſic. Valde ei ſūt noxia prava diſerta: q̄ hoib⁹ min⁹ eruditis eo q̄ diſerta ſūt vident etiā ⁊ vera. Et iō dicit Tullius in p̄logo rhetoricē q̄ ſicut ſapia cū eloquentia m'tis ciuitatib⁹ p̄fuit: ita eloquētia ſine ſapia ꝓſtat plurimum nocuiſſe.
B

Nz q̄ eloquē ſine ſcietia eſt piculoſa

Unde docet Seneca epla.cxij.q eloquētia nō est ꝓtemnēda nec nimis appetēda. Nō inquit querit eger medicū eloquentē: sz si ita ꝓtingit vt ille idem qui sanare pōt ꝓpte de his que facienda sunt differat: nō tamē gratulet eger q incidit in medicum disertum. Hoc em̄ tale est quale si gubernator pe ritus etiā formosus est: ꝓtenenda tn̄ nō est diserti tudo loquēdi: sz est sapie cōnectenda. Un̄ idē Se neca epla.lxxv. vel.xxxix. reꝓbat multā celerita tem loquēdi z festinationē. Celeritas mḡt loquen di nec in sua potestate est nec satis decora philoso phie que ponere ꝺz verba: nec ꝓpere: nec pedetē tim ꝓcedere. Nō exigo q oratio cū impedimento ereat. Proferat tamē malo q̄z ꝓfluat. z ifra. Quē admodū sapienti viro incessus modestus cōuenit ita oratio ꝓcssa nō audar. Sūma ḡ summa ꝑ vel sententiarū hec erit. Tardiloquū te esse precipio. Hec Seneca. Septimo spūssanct⁹ ꝺz mobilis. i. moueri faciēs prompte z obedienter q̄uis in se im obilis ꝓseueret. Primū ei mouēs imobile est neces sario. sicut ꝓbat. viij. phisi. isto mō spūssanct⁹ fecit apl̄os ita mobiles q in omnē terrā dispersi sunt. Zu. xxj. Uirtutes celo ꝑ mouebuntur. z Job. xv. Posui vos vt eatis z fructū afferatis. Argentūui uum est satis mobile: si aūt mortificet statim insi stit z quiescit. Ita p̄dicatores viui vita gre discur runt: mouent: circūeūt p salute ꝓximi ꝓcurāda Prouer. vj. Discurre: festina: suscita amicū tuum.

Octauo ꝺz incoinquinatus: z hoc est ve ꝑ tā ef fectiue q̄z formal'r. Honesta ꝑsona nō inhabitat lo ca turpia z immunda: nec spūssanct⁹ mēres gulosas v'libidinosas. Et ideo de apl̄is canim⁹ q inuenit eos receptacula mūda z tribuit eis carismatū do na. Nono spūssctūs ꝺz certus ℨ inconstātes: mē daces: desperātes. ij. Timorb. j. Scio cui credi di z certus sū. qz tc̄. Decimo ꝺz esse suauis. Sa pien. xij. O q̄z bon⁹ z suauis ē dn̄e spūs tu⁹ in oib⁹ nobis. Suaues em̄ facit z mites q̄s inhabitare dignatur: nō impatiētes: nō amaros: n̄ turbidos vel impetuosos. Famuli mīstrantes dn̄is facilli me mores recipiūt dn̄orū suo ꝑ. Et ideo q̄n̄ seruiē tes alicui⁹ sūt bene educati signū est q seruiūt ali cui dn̄o nobili. vn̄ metrice ꝺz. Est dn̄i facies famu lus speculūq̄z mḡri Discipul⁹: mōstrat regnū mo deramina regis. Si ḡ suaues fuerim⁹ adinuicez signū est q sum⁹ de familia spūssancti. ij. Lo ꝑ. vj. In oibus exhibeam⁹ nosmetipsos sicut dei mini stros. z infra. In lōganimitate z suauitate in spiri tusancto. Undecimo ꝺz amās bonū actū: facit ei homies gaudere de ꝓfectu alieno: z b̄ ꝓtra inui dos qui de bonis alienis tristant'. Rom. v. Cha ritas dei diffusa est in cordib⁹ nostris ꝑ spiritūsan ctū q̄ datus est nobis. Duodecimo ꝺz esse talis q̄nihil vetat bn̄facere: imo hortat' bn̄facere. Et b ꝓtra negligētes z accidiosos. Prouer. xiij. Noli p bibere benefacere ei qui pōt. Et etiā cōtra malos ꝓsiliarios q̄ dn̄os suos aliq̄n impediūt a bono p posito qō intēdunt in bonis elemosynis: z opa pie tatis ꝓuertunt ad opa vanitatis. Decimoter tio ꝺz human⁹: tū qz homies diligit. Prouer. viij. Delicie mee esse cum filijs hoim: tū qz homies hu manos facit nō austeros: benīuolos: nō bestiales Sap. xij. Docuisti pl̄z tuū ꝑ talia opa: q̄n̄ oportet iustum esse z humanū. Decimoquarto ꝺz beni gnus. i. bene ignit⁹: qz ignitos efficit q̄s disponit. Sap. j. Benign⁹ est em̄ spūs sapiētie: z ad Ephe. iij. Nolite ꝓtristare spiritūsanctuz dei in q̄ signati estis. z infra. Estote aūt misericordes donātes in uicē sicut z de⁹ in xpo donauit vobis. Decimo quinto ꝺz stabilis: qz stabiles facit z pseuerantes in bono: nec obstat q ꝓius mobilis dicebat': quia fm Rabanum spūs qui implet oia mobilis simt' et stabilis ꝺz: homo ei q̄ vbiq̄z discurrit vbiq̄z obui am venit z repente vbi nō credit' inuenit'. Omni potens ḡ spūs vt vbiq̄z esse signet': z stabilis simt' z mobilis ꝺz. hec Raba. Sil'r facit sctōs ꝓficere in bono de virtute in ꝛtutē: z iō mobilis ꝺz. Facit eti am eos in bono ꝓseuerare: z iō stabilis ꝺz. j. Lo ꝑ xv. Itaq̄z frēs mei dilectissimi stabiles estote: z im mobiles abundantes in ope dn̄i semp. Decimo sexto ꝺz secur⁹: qz securos nos efficit q spem q̄ est certa expectatio future btitudis venies ex dei gra tia z meritis p̄cedentib⁹. Creditor q̄n̄ hz pign⁹ suf ficies a debitore ſsecur⁹ ē de suo. De⁹ autē volens nos esse securos de futura btitudie dat nobis spi ritūsanctū quasi loco pignoris ad Ephe. j. Signa ti estis spū ꝓmissionis sctō q̄ est pign⁹ hereditatis nr̄e. Decimoseptimo ꝺz oēm habēs virtutē: qz ē patri z filio coequalis z cōsubstātialis. Job. xxxiij Spūs dei fecit me z spiraculū oipotētis viuifica uit me. Decimooctauo ꝺz omia ꝓspiciens. Tū quia spūssctūs est qui omia scrutat'. j. Lo ꝑ. ij. tum quia spūssctūs facit hoiem prudent' ꝓspicere: quia de ꝓteritis dat cautelā de pn̄tib⁹ circūspectionē: z de futuris ꝓuidentiā. j. Lo ꝑ. ij. Spirital'r iudi cat oia. Decimonono ꝺz q est talis q̄ capiat oēs spūs intelligibiles. i. cui subditi sūt oēs spūs ange lici tā boni q̄z mali: qz oēs sunt admīstratorij spūs tc̄. ad Heb. j. Uel q̄ capiat oēs spūs itelligibiles. i cape facit oia dona spūssctī mediātib⁹ q̄b⁹ hō itel ligit q̄ q̄d est necessariū ad salutē. Eccl. xxxix. Si em̄ magn⁹ de⁹ voluerit spū itelligētie replebit illū i. si de⁹ voluerit q̄n̄ de⁹ magn⁹ dn̄s spū intelligē tie replebit eū. i. iustū. Sc̄o modo spūssctūs dici tur esse mūd⁹: nec mi ꝑ. Ipe em̄ est lux va enies in hūc mūdū: z iō mūd⁹ est in se z mūdos facit q̄s in habitare dignat'. In ps. Cor mū. cre. tc̄. Spm̄ inḡt rectū. oēs recte linee sup lineā rectā stantes z duo vtrobiq̄z anguli: aut recti sūt aut duob⁹ rectis eq̄ les. Recta linea ē spūssctūs. Un̄ ꝺz. Spm̄ rectuz ino. i vi. me. Ire ꝑ alia recta linea erit mēs siue aia humana. Eccs. vij. Solūmō hoc inueni q de⁹ fecit hominē rectū: supple fm mēte. Q̄n ḡ spūssctūs de scēdit sup istā lineā rectā: necessario duo anguli. i. rō z volūtas fiūt formal'r recti p innocētiā. In ps. Innocētes z re. adhe. mi. Uel fiūt equales duob⁹ rectis p pniam: stat⁹ ei pnie eq̄parat hoiez statui innocētie. Et iō lz rō z volūtas in penitēte: nō sint recte formal'r p innocentiaz: sūt tn̄ recte equalēter p pniam de q̄ rectitudine ꝺz Prouer. xxj. Qui rectus ē corriget viā suā. Ultimo q̄rta ꝓditio repli cat' z ꝺz q ē subtil' ꝓfunda penetrādo: z est subtilis

D

Spūs s. ē nobis p gloꝛie

q̄ geometrica

difficilima declarãdo. Joh. xiiij. Paraclitus aũt spũssctũs quẽ mittet pater i noie meo: ille vos docebit oẽm tẽ. Quia g̃ spũs iste intelligentie est nobis ita multipliciter necessarius: dignũ est cessare et circa huius cultũ istis diebus vacare ante ꝙ̃ vlterius ꝓcedam⁹.

Lectio. C.

**Oribus enim mobilib⁹ mobilior ẽ sapia. Attingit aũt vbiq; ꝓpter mũdiciã suã. Vapor em̃ est virtutis dei ⁊ emanatio quedã ẽ claritas oipotẽtis dei sincera: ⁊ ideo nihil inquinatũ i illã incurrit. Posita cõmendatiõe multiplici spũssancti cui⁹ donũ est sapiẽtia. Restat iã ipsi⁹ sapiẽtie excellẽtia declaranda. Cõmẽdando aũt sapiam sic ꝓcedit. Primo cõmendat sapiam ex his q̃ eis ꝙueniũt absolute ex seipsa. Scõo ex his q̃ ei ꝙueniũt in cõparatõne ad alia. Scõa ps ibi. Est em̃ hec speciosior sole. Circa ꝑmũ duo facit. Nã ꝑmo ostendit ei⁹ nobilitatẽ in essendo. Scõo ei⁹ prãtẽ in regendo. ibi. Et cuj sit vna oia ꝑt. Circa primũ duo facit. Primo cõmendat sapiẽtiã p̃ conditiões ꝓprias. Scõo p̃ locutiones tropicas. Scõa ps ibi. Vapor est ei. Circa ꝑmũ duo attribuit sapie oia gubernãti. videlicet sufficientiã celeritatis ⁊ coexistẽtiã p̃ntialitatis. Quantũ ad ꝑmũ dicit sic. Oibus mobilibus mobilior est sapia. Ubi notãdũ ẽ: q̃ quãto agens ẽ maioris virtutis in agẽdo: tãto celerius ⁊ velocius ꝓducit effectũ. Uñ agẽs infinite virtutis agere põt in oĩ tpe. Quia g̃ sapiẽtia q̃ est donus spũssancti est quodãmõ infinite virtutis. Oẽ aũt mouens mobile ẽ virtutis finite: patet q̃ sapientia est mobilior. i. virtuosior in mouẽdo oe mobili: ⁊ per ꝙsequens hz sufficientiã celeritatis. Scõo habet coexistentiã p̃sentialitatis. Et quãtũ ad hoc dicit. Attingit aũt vbiq; ꝓpter mundiciã suã. Omnia em̃ q̃ sapiam disponũtur ⁊ regunt. In ps̃. Omnia in sapientia fecisti: repleta est terra possessiõe tua. Sicut em̃ deducit magister Alexãder cognomẽto neq;. In oĩ creatura corporea quãtũcũq; sit modica põt rõ humana videre infinitã dei potentiam: infinitã sapiẽtiam ⁊ bonitatẽ. Uerbi gr̃a: vt de atomo fiat exemplũ. Satis ei approbat humana rõ ⁊ acceptat q̃ mẽsura potẽtie agẽtis sumatur ꝓportionẽ facti ad illud de q̃ fit. Tanta em̃ videtur potẽtia facilitatis quãtũ ipm̃ factuj excedit illud de q̃ fit. Cũ ergo rõ inuenerit atomũ esse aliquid ex nihilo: ⁊ sciat q̃ si atomus excederet: nihil infinitũ excederet. ꝙcludit q̃ potentia ducens atomum de nihilo ad esse est infinita. Scõo videbit rõ q̃ cũ atom⁹ sit ꝯpus: hz in̄ se tres lineas intersecãtes se ad angulos rectos: in q̃ sectiõe posito circino ꝙscribi põt sphera sup̃ atomũ: ⁊ videt in sphera infinitos circulos posse describi: imo infinita corpa infra spherã esse imaginabilia: ⁊ vltra infra circulos oẽs figuras fore inscriptibiles q̃ tamen sũt infinite sup̃ q̃s infinite pñt erigi demõstrationes: tã de magnitudib⁹ q̃z de numeris: g̃ videbit rõ humana in atomo vel in flore infinitã sciam obiectiue descriptã. Infinitam vero scientiaj nõ potest describsisse agens qõcũq; nisi sapiẽtie infinite: g̃ humana rõ si est bona videbit ⁊ inueniet i vno atomo infinitã sapientiaj ꝙditoris. Tertio videbit rõ mentis humane q̃ in assecutiõe bui⁹ infinite scientie q̃ est in atomo ẽ magna vtilitas anie et delectatio admirabilis. Et si foret infiniti intellectus: infinitas haberẽt delectatiões: imo vn⁹ intellectus in infinitũ põt delectari in acq̃rendo noticiam isti⁹ atomi: g̃ potest rõ ꝙcludere q̃ ille q̃ atomũ creauit infinite est bonitatis q̃ rem infinite vtilitatj de sua bõitate creauit. Sic g̃ ex minimo atomo põt homo ꝙcludere deũ esse infinite potentie: sapientie ⁊ bonitatis. Aliter exponi põt de deo q̃ ẽ in rebus oib⁹ p̃ essentiã: potentiam ⁊ p̃sentiã. Per essentiã inq;. Essentia cuiuslibet rei est quedã participatio diuini esse: ⁊ sic essentia cuiuslibet rei adest inquantũ habet esse sicut adest cã ꝓprio effectui. Per potentiã adest inquantũ oia agit virtute ipsius. Per p̃sentiã inquantũ oia immediate disponit ⁊ regit. Attingit g̃ sapiẽtia diuina vbiq;. i. in oi loco ꝓpter suam mundiciam: quia cum in omni loco sit corpus in omni corpe scientia põt esse infinita obiectiue. id est ꝙclusiones sabiles infinite ex hoc ꝓpter suã mũdiciã. i. cuiuscũq; defect⁹ imꝑmixtionẽ. Sic g̃ describit sapientiã p̃ ꝙditiões absolutas ⁊ ꝓprias. Consequẽter eã describit p̃ locutiones figuratiuas ⁊ tropicas. cũ dicit. Vapor est eni. vbi incipit subtilr describere sapiẽtiã p̃ figuras et silitudies. Et ponit quinq; silitudies q̃b⁹ sapiẽtia comparat. Dicit eni q̃ metaphorice loquendo ipsa est vapor: emanatio: candor: ⁊ speculũ ⁊ imago. Vapor est qõdam corpus subtile extractuj de terra vel de aqua p̃ calorẽ solis. sicut p̃z ꝑmo Metheo. Tamen stricte ⁊ ꝓprie loquẽdo: vapor ẽ aer humidus ⁊ extrahit de aqua. exhalatio est sicca ⁊ extrahitur de terra. Et de istis duobus generantur oẽs aeree impssiões: cuiusmodi sũt nubes: pluuie: grandines: nix: tonitruũ: ros: pruina: ⁊ cetera multa. Est g̃ sapientia quasi vapor virtutis dei id est subtilis effectus diuine virtutis causatus in mente rationali. Scõo dicit q̃ est quedam emanatio claritatis oipotentis dei sincera. i. claritas emanans sincere ab omnipotenti deo. Emanare idem est qõ scaturire: sicut aqua ascendens de terra dicitur emanare. Sincerus dicitur quasi sine cera. id est sine mollitudine ⁊ fluxibilitate purus: constans ⁊ mundus. Et ideo nihil inquinatuj incurrit in illam ꝓpter mundiciam sue claritatis sicut lux solis quãtũcũq; turpia loca illumiet nihil tamẽ inquinari ꝙtrahere potest. Et emanatio quedam ⁊ c̃. Deus eni fons est a quo emanat oĩe genus gratiarum. Est enim in fonte iugiter emanante perpetuitas preciosa: suauitas saporosa: ⁊ cõmunitas copiosa. Primo in fonte est perpetuitas preciosa. Quicquid eni bonitatis vel copie inuenitur in riuulo totum emanat de fonte. Et eodẽmõ quicquid delectabilitatis ⁊ bonitatj ẽ i creatura: totũ emanat de fonte bonitatis diuine infinite. Ecc̃i. j. Fons sapientie verbum dei in excelsis. Ad istũ fontẽ sitiunt anime sancte. Juxta illud ps̃. Sicut ceruus desiderat ad fontes aquarum ⁊ c̃. Sitiuit anima mea ad deuj fontem viuũ. Ler-

nus hausto serpente morit nisi citius attingat ad aquā: desiderat enī naturaliṛ vitā suam ꝓlongare Vñ sicut dicit glosa sup illud. Quēadmodū desiderat tē. Ceruus senio grauat⁹ excrescētib⁹ pilis atq; cornib⁹: explorato serpēte ipsū naribꝫ haurit: quo hausto veneno estuat: vñ fontē ad bibendum ardentissime desiderat: a quo si deficiat moritur/ et inde vitā abbreuiat: q̄ ꝓlongasse putauit. Moraliter. Homo serpentē haurit qñ diaboli suggestionibus acq̄escit: z noxias sibi delectati oēs incorporat ꝑ peccm: sꝫ tunc veneno estuat: qñ transacta delectatione feditatē peccati ꝑsiderat. Tūc ei fontem miscōie desiderat cū deo recōciliari ꝑ sacramentum penitētie affectat. Si aūt ꝓtingat q̄ post haustū serpentis. i. cōmissionē pcti fontē gratie nō attingat: dānū ꝓpetue mortis incurrit. Fons autē grē de quo putei aquaꝝ viuentiū emanāt est xps. In cuius corpe multa vulnera quasi multi putei extiterūt. Ecci. l. In diebꝫ ipsi⁹ emanauerūt putei multi aquarū: z quasi mare adimpleti sunt supra modum. De istis fontib⁹ dicit Esa. xij. Haurietis
L aquas in gaudio de fonte saluatoris. Scōo est in fonte emanāte suauitas saporosa. Dulcior enī aqua est i fonte q̄z in riuulo. Et isto modo delectabilior dulcedo est in xpo q̄z in creatura quacūq;. Dulcedo enī fontis est fm̄ conditiones terre de qua emanat: sicut dicit Aristo. li. de sensu z sensato. Et ideo aqua currēs ꝑ terrā amarā z sulpbureā: z sic emanans est amara naturaliṛ. Sꝫ aqua emanās de terra pura z sabulosa fit dulcis z clara. Christus aūt fons sapiētie emanauit de terra humili virgine vicz gloriosa: in qua nibil austeritatis nibil amaritudis: nibil lutose feditatis erat. Unde nibil amaritudis in fonte qui xps dr inueniri pōt Jaco. iij. Nūquid fons de eodē foramine emanat dulcē z amarā aquā? Et tamē ipse de ingratis hominib⁹ qui diuina delectatiōe contēpta i terrenis voluptatib⁹ imergunt grauit̄ ꝙquerit. Hiere. ij. Me dereliquerūt fontē aque viue: z foderūt sibi cisternas dissipatas q̄ continere nō valēt aquas.

Tertio in fonte iugit̄ emanante inuenit̄ cōtras copiosa. Est enī fons oībus cōis pauprib⁹ z diuitibus hoibus z iumētis. Isto mō xps iustis z peccatorib⁹ oībus clemēs inuenit̄ z ꝓpicius. Gene. ij Fons ascendebat de terra irrigās vniuersam superficiē terre. Dubitatio liṛalis esse pōt. An de⁹ sit in
D qualibet creatura adorand⁹. Et videt̄ q̄ nō. quia si sic. tunc cū in aliqua creatura sit adorand⁹ de⁹: pari rōne in alia: qr in qualibet est essentialiṛ. q̄ autem sit adorand⁹ in aliqua creatura pz Exod. iij. quia moyses adorauit deū in rubo. Et in Gene. habemus q̄ abraā adorauit deū in angelo. Preterea xpianus adorat eū in crucifixo vel in imagie intendens p̄ ipse adorare deū z nō peccat: ḡ cū de⁹ sit essentialiter in lapide si intēdit adorare non peccat eadem rōne. Preterea qō est maioris potētie deo magis est attribuendū: sed maioris potētie videt̄ conseruare rē ꝑ absentiam suā q̄z ꝑ pntiam: sicut ex nobilitate regie maiestatis ē q̄ vbiq; regat i regno: licet vbiq; ꝑsonaliter nō existat. Contra quidam effectus dependet ex suis causis q̄ sine earum ꝓsentia nō existunt ꝓpter vehementiā causalitatis z dependentiā effectus: sicut patet de radio et sole: sed oēs res summe a deo dependent: z de⁹ causa est intima oīmis rei: ḡ est oīmi rei essentialit̄ ꝑsens. Ad questionē dicit Chryſ. q̄ deus ē vbiq;: scim⁹: sed quō sit vbiq; intellectu non capim⁹.

Ad primū dicendū q̄ deus nō est adorand⁹ in quolibet suo signo: sꝫ tm̄ in ꝓprio qō est aliq̄ res ad hoc ordinata vt in ea de⁹ honorēt̄: sicut fuit rub⁹ ardens sine cōbustione: z angel⁹ apparens abrae.

Ad scōm nō sunt docēdi simplices: vt sic in lapidibus z lignis deū adorēt ꝓpter similitudinē ad idolatriam: q̄uis possit homo deū adorare sub pia intentione in quacūq; re sine pctō: qr tamen habere posset speciem mali: melius est a talib⁹ adoratiōibus abstinere. Ad tertiū dicēdū q̄ maioris potentie est regere ꝑ pntiā q̄z ꝑ absentiam vniuersa. Unde ille q̄ pōt esse absens indiget moueri z trāsferri se frequenter. Motus aūt est act⁹ imperfecti: nec potest aliquis perfecte regere absens sicut ꝓsens.

Lectio. CI.

Andor ē enim lucis

c eterne z speculū sine macula dei maiestatis z imago bonitatis illi⁹ Descripta sapientia fm̄ duas similitudines metaphoricas exequit̄ in hac lr̄a eam describēdo fm̄ tres alias figuras. Habet enī sapiētia q̄ est donū dei pulchritudinē venustatis: magnitudinē puritatis: z similitudinē deitatis. Quantū ad primū dicit sic: q̄ est candor lucis eterne. lux eterna est veritas necessariorū que candorē recipit cū demōstratiōis euidentiā inducit. Uel pōt dici: veritas manifestissima fidei: inquantū ad ea que fide tenent̄. Ab isto autē cādore doctores in eccl̄ia candidi nominant̄ Beñ. xl. Pulchriores sunt oculi ei⁹ vino: z dentes eius lacte candidiores. Doctores enī z ꝓlati quorum est alios informare dicunt̄ dētes eccl̄esie: qr sicut officiū dentiū est cibum frāgere: diuidere: cōterere z masticare: ita officiū prelatoꝝ z doctoꝝ est sacrā scripturam frangere z diuidere fm̄ q̄ sbditorū necessitas exigit. Can. iiij. dicit sponsus ecclesie. Dentes tui sicut greges tonsarū que ascēderunt de lauacro. Glo. Dentes q̄ peccata rodunt scripturas atterūt sunt fortiores z ad regendū apti sc̄z eccl̄esiā qui infirmitate ꝓualent. Et dicūtur isti dentes sicut greges ouiū ꝓpter innocentiā: tonsarum ꝓpter voluntariā paupertatem ꝑ quā ab eis oia superflua z qñq; necessaria auferunt̄. que ascenderūt de lauacro: qr a baptismali regeneratione continue ꝓficiunt ascendētes de virtute in virtutē Et isti dentes sunt lacte candidiores ꝓpter sapientie venustatē. Dicit Aristo. ista tria de dētib⁹: vnū est q̄ dētes q̄ sunt stupidi curant̄ cū sale: qr sal aufert stupōrē a dentib⁹. Et hoc dicit Arist. particula. j. pble. xxxvij. Scōm est q̄ hntes raros z distātes dentes nō sūt ita lōgeui: sic illi q̄ hnt dēsos et fortes. Et hoc dicit ꝓticula. vj. pble. j. Tertiuꝫ q̄ dentes sunt duriores z fortiores q̄z carnes: z tamen magis patiūtur a frigiditate q̄z carnes: sed a

Doctores sunt d ecclesie ꝓpter

calido plus leditur caro q̄z dens. Cuius cā est ꝯz eum; qz dētes habent multos poꝛos ꝛ minutos ꝛ hoc denotat albedo coꝛ. In istis vo minutis poꝛis est modicū de calido. Sunt em̄ dentes frigidioꝛes q̄z ossa; ꝛ ideo frigdū aduenies cito alterat et ledit dentes. Caro aūt hz poꝛos latos in quib plus cōtinet de calido; ꝛ ideo min⁹ patit de frigdo; sed calido plus leditur caro q̄z dens. Calida nāq̄z celeriter ꝓcipiunt calidum ꝛ ledūtur indelita q̄ efficitur velut ignis in igne. Moraliꝛ sic dictuz est. Doctoꝛes ꝛ plati in ecclesia sunt sicut dentes candidi in coꝛpe xpi mystico. Inferioꝛes vo delicatioꝛes sūt sicut caro. Cōtingit autē aliqn̄ q̄ isti dētes patiunt stupoꝛē; sicut euenit qn̄ homo comedit fructus acerbos ꝛ imaturos: tūc em̄ nō possūt stari postea masticare sine lesiōe cibos alios. Quādo g̃ sic est q̄ illi q̄ doctoꝛes esse deberēt in ecclesia occupant suū ingeniū circa scientias seculares ꝛ circa ꝓudentiā dispēsandi ista mūdana ꝓtrabūt stupoꝛē ꝛ fiunt inepti ad digerēdum cibū doctrine fidei ad vsum subditoꝛum. De talib⁹ dꝛ Amos. iiij. Dedi vobis stupoꝛē dentiū in cunctis vrbib⁹ vestris ad indigentiā panū in oīb⁹ locis vestris. Istum tamē stupoꝛē auferre possunt facilꝛ p̄ sal. i. p̄ studium scꝑture sacre. Ad Col. iiij. Sermo vester semper in gratia sit sale ꝛditus. Scōo ille ecclie in xp̄ianitate q̄ habent raros dentes. i. paucos doctoꝛes ꝛ p̄latos instructos: nō sunt ita longeue. i. ita p̄seuerātes in vita gratie sicut sūt illa loca vbi abūdāt doctoꝛes moꝛigerati scirz īstructi. Tertio tm̄ isti dentes magis patiūtur a frigdo; q̄z calido. Et carnales siue mūdani magꝭ patiūtur a calido. Frigdū ꝛ calidū sunt aduersitas ꝛ p̄speritas. Boni autē ꝛ p̄fecti magis ledunt aduersitatib⁹ q̄z impfecti ꝛ impfecti magis ledunt ꝛ fallunt peccando i p̄spitatib⁹ q̄z aduersitatib⁹. qz Prouerb. j. p̄speritas stultoꝛ p̄dit illos. Dicit g̃ spūssctūs q̄ sapiētia ꝓtenta in scriptura sacra ē candoꝛ lucis eterne. i. veritatis increate que est de⁹. j. Joh. j. Deus lux est ꝛ in eo tenebre nō sunt vlle. Scōo est speB culū sine macula dei maiestatis. In scriptura enī sacra dei maiestas p̄ fidez inspicit quasi in quodā speculo mūdissimo in quo nulla est macula falsitatis. j. Coꝛ. xiij. Videm⁹ nūc per speculū i enigmate. Unde tota cognitio quā de deo habem⁹ in p̄nti est specularis in qua cognitione obiectū repsentatur nō p̄ se sed p̄ suam filitudinē ꝛ nō p̄ lineam rectam sed p̄ lineā reflexam. Sed in futuro videbimus deū sicuti est: nō p̄ creaturas: sed imediate q̄ si p̄ lineā rectā. Non solū autē in speculo sapientie que est sacra scriptura videm⁹ deū: sed etiā moꝛes nostros quales esse deberemus si fm legē dei viueremus. Unde Hieronym⁹ in epla ad demetriadem virginem. Utere inquit lectione diuina vice speculi: feda coꝛripiendo; pulchra conseruando; et pulchioꝛa faciendo. Scriptura enī speculum est feda ostendens ꝛ coꝛrigenda docēs. Similiter dicit beatus Gregoꝛius. ij. Moral. ca. j. Sacra inquit scriptura quasi speculuz qō oculis mentis opponitur vt interna nostra facies in ipsa videatur. Ibi enim feda; ibi pulchra nostra cognoscim⁹; ibi sentimus quantū ꝓficimus: quātum ve a profectu longe distamus. Et sicut ille qui habet in facie maculam manifestā abhoꝛret se videre in speculo. Ita moraliter vitiosi in vita abhoꝛrent se repsentare vbi sacra scriptura quantuz ad bonos moꝛes in verbo dei manifeste ꝓponit. Et tales sūt quib⁹ nullum speculum bene placet. Sicut narratur de quadam turpi et defoꝛmi domicella. Ista autem habuit toꝛtam faciem ꝛ oblongam: ꝛ quotiens respexit speculum doluit ꝛ offendebatur: deformitatem tamen suaz semper imputabat speculo; vnde plura specula fregit q̄z omnes mulieres de patria. Ita est i ecclesia de hominibus vitiosis nec vitam suam volentibus emendare. Null⁹ sermo bonus eis placet: contra quemlibet bene ꝓdicantem offenduntur: quia semper perpendūt in isto speculo vitam suam esse distoꝛtam ꝛ turpem: nec tamen se coꝛrigunt per penitentiam: sed quantumcunq̄z bene audierint se descriptos: statim p̄pter veterem consuetudinem obliuiscuntur: quales in speculo describuntur. Et de talibus dicit Jacobi. j. Si quis auditoꝛ est verbi ꝛ non factoꝛ: hic comparabitur viro consideranti vultum natiuitatis sue in speculo. Cōsiderauit em̄ se ꝛ abijt: et statim oblitus est qualis fuerit. Et ideo bene p̄ mittit. Estote factoꝛes verbi dei; ꝛ non auditoꝛes tantum fallentes vosmetipsos. Legim⁹ em̄. Exodi. xxxviij. q̄ Moyses fecit de mandato domini quēdam luterem. id est quoddam lauatoꝛium qō ponebatur inter tabernaculuz et altare: in cuius margine superioꝛi erant specula: et interius continebatur aqua vt sacerdotes anteq̄z ad altare accederent inspicere possent si aliquaz maculam abluendam haberent: sicut dicit magister in hystoꝛijs: ꝛ eam abluendo delerent anteq̄z accederent ad altare. Isto modo moraliter in sacra scriptura est interius aqua gratie ꝛ deuotionis: ꝛ exterius in verbo doctrine sunt specula informationis sincere: vt omnis homo semetipsum posset inspicere et qō defectiuum fuerit emendare: quoniam hoc est speculum sine macula maiestatis dei. Tertia sapientia que in scriptura sacra cōtinetur: imago bonitatis dei dicitur. Sicut enim per imaginem cognoscitur id cuius est imago: ita per ea que per scripturam docentur ꝛ diuina beneficia nobis exhibita ꝛ promissa videntur. ¶ Aliter potest C littera hodierne lectionis exp̄i de christo qui est sapientia increata. Ipse enim fuit candoꝛ lucis honestissime viuendo: speculum sine macula rectissime docēdo: ꝛ imago bonitatis benignissime redimēdo. Fuit ei cāndoꝛ lucis p̄ coꝛpis puritatē. Speculū sine macula p̄ mētis claritatē. Et imago bōitatis p̄ diuinā p̄sonalitatē. Unde Aug⁹. de trinitate. li. xij. ca. vj. dicit q̄ hō dꝛ ad imaginē dei. fm illud Ben. j. Faciam⁹ hominem ad imaginē ꝛ filitudinē nr̄am. Sz filius dei sic dꝛ imago p̄ris ꝛ nō ad imaginē: qz natus est nō creat⁹: similis ꝛ equalis et in nullo dissimilis. Homo autē est imago et ad imaginē: qz nō adequat paritatē: sed accipit filitudinē. In q̄ tamen imagine plus diffoꝛmitatis D q̄z cōuenientie demōstrat. Licet em̄ similitudo sit

Hiero⁹

Greg⁹

deróne imaginis: non tñ equalitas: sed tantū deróne pfecte imaginis est equalitas: sicut dicit idē Augustin⁹ in li. lxxxiij. qstio. q. xv. Istud speculum xp̄s videlz fuit speculū planū plane docendo: speculū ꝯcauū humiliter moriendo: speculū conuexū potenter resurgendo. In illo speculo em̄ concauo apparet imago reuersa ad superius ꝛ inferi⁹ ꝛ dextrū ꝛ sinistrū. Et ita fuit in xp̄o moriente: summ⁹ deus a vilissimis ribaldis torq̄bat: sūme iust⁹ accusabatur: summ⁹ iudex plectebat. Et sicut p speculū ꝯcauū accendit ignis. Ita p ꝯtemplationem istius speculi ꝯcaui summe i nobis accendit ignis deuotiōis ꝛ dilectionis ad deū. Et sicut in speculo integro nō apparet nisi vna imago: si aūt cōfringatur vel discōtinuetur quelibet particula suā representat imaginē. Ita fuit in xp̄o q̄diu aia xp̄i et corpus cōiuncta fuerūt ad inuicē: ꝛ xp̄s fuit hō viuens vna tantū imago apparuit videlicet similitudo hois: quia apud populū infidelē nō videbatur nisi hō purus: ꝛ nō hō ꝛ deus. Sed vbi facta est cōfractio istius speculi: ꝛ discontinuatio siue diuisio corporis ab aia: licet diuinitas vtriq̄ esset cōiuncta: statim mūdo apparuerūt due imagies due ꝓ naturarū: videlz dei ꝛ hom̄is: ꝛ semp imperpetuū apparebunt. imago hois apparuit in corpore vulnerato crucifixo: ꝯclauato: sepulto: ꝛ consignato. sed imago dei apparuit in sole eclipsato: terremotu monstrato: velo lacerato: ruptium ruptione: et mortuo ꝓ resuscitatione: vt merito fateret̄ Centurio. Uere filius dei erat iste. Matḥ. xxvij. Hic ergo xp̄s dicitur speculum sine macula: ad differentiam hominū qui specula quedā dici possunt: sed nō sine macula ꝓter fomitem ꝯcupiscentie repugnātem spiritui continue dum viuit in carne. Job xv. Quid est homo vt imaculatus sit: ꝛ vt iustus appareat natus de muliere.

Lectio. CII.

Cuz sit vna omnia

c pōt: ꝛ permanens in se: oia innouat: et ꝓ nationes in aias sanctas se transfert amicos dei ꝛ ꝓphetas ꝯstituit. Neminē em̄ diligit deus nisi eū qui cum sapiētia inhabitat. Postq̄ spūssanctus declarauit nobilitatē sapientie in eēndo: hic enarrat eius potestatē in regendo. Et circa hoc duo facit. Primo ostendit eius generalem gubernationē oīm causatiuā. Secūdo eius specialem operationē circa humanā prerogatiuam. Secūda pars ibi. Et per natiōes. Quātū ad primā partem tangit quattuor de sapientia: vnitatē: potestatem: stabilitatem: ꝛ causalitatē. vnde dicit sic. Et cum sit vna omnia pōt: et permanens in se oia innouat. Sapientia em̄ dicitur vna ab vnitate subiecti p̄ncipalis: sicut ois scientia dr̄ vna. primo posterio ꝓ. Similiter ab vnitate finis quē intēdit: qui est amor dei. Est em̄ deus p̄ncipale subiectum et amor dei in sacra scriptura p̄ncipaliter est intentum. Unde Augustin⁹ de laude charitatis. Ille tenet qō patet ꝛ quod latet in diuinis codicibus: qui charitatem seruat in moribus. Ista sapientia cum sit vna: omnia potest: ꝛ permanens in se id est oīno immutabilis existēs: oia inouat gubernādo ꝛ regendo. Et quibus p̄z eius generalis gubernatio omniū causatiua. Specialis autez eius operatio circa humanā prerogatiuam subiungitur quo ad tria. Causat in hominibus sanctimoniam: amicitiam: ꝛ prophetiam. Unde subdit sic. Et per nationes in animas sanctas se transfert: quia nō est personaruz acceptio apud deū. Act. x. Non est personarū acceptor deus: sed in omni gēte qui timet deum ꝛ operatur iusticiam acceptus est illi. Et ideo sapientia que est donuz dei per nationes sanctas hominū videlicet: vbiq̄ terrarum se transfert illis inspirando diuinū cultum: ꝛ ea q̄ sunt necessaria ad salutem: transfert se in animas sanctas: non sanctitatem p̄supponendo: sed faciendo. Unde subdit. Amicos dei: id est amantes deum et amatos a deo: ꝛ prophetas constituit. j. Corinth. xij. Unicuiq̄ datur manifestatio spiritus ad vtilitatem. Et infra. Alij prophetia: alij discretio spirituū. Hec omnia sic probantur. Deus nulli dat donum sapientie nisi illi quez diligit: sed de⁹ nullum diligit nisi illum qui cum sapientia inhabitat: ergo nulli alteri dat donuz sapientie. Unde subdit. Neminem enim diligit deus tanq̄ electū ꝛ de familia sua nisi eum qui cum sapientia inhabitat. Et hec est figura que vocatur hypalage q̄ figura fieri habet quotienscūq̄ verba per contrariū intelliguntur. Sicut si dicamus: prodest dare classibus austros: cum nauem ventis non ventū nautis demus. ſm Isidorum. j. etymol. ca. xxiij de scematibus. Unde sensus est. Neminez diligit deus nisi eum qui cum sapientia inhabitat: id est nisi eum in quo habitat sapientia et quē inhabitat sapientia. Hec de sapiētie dono exponūtur: ꝛ plenius de sapientia que est dei filius verificantur: ſz sententia littere non mutatur: quia dicit in lectione ista q̄ sapientia amicos dei ꝛ ꝓphetas cōstituit. Potest esse dubiū litterale. Utrum solis amicis B dei conferatur donū prophetie. Et videtur q̄ sic. Secreta nō sunt reuelāda nisi amicis. iuxta illud. Joban. xv. Uos aūt dixi amicos: q̄ oia que audiui a patre nota feci vobis: sed deus secreta sua reuelat prophetis: ḡ prophete sunt amici dei. Preterea Matḥ. vij. Attendite a falsis prophetis qui veniūt ad vos in vestimēt̄ ouiū: sed qui non sunt amici dei: intrinsecus autem sunt lupi rapaces: et per consequens falsi prophete: ergo omnes veri ꝓphete sunt amici dei. Preterea dicit Aristo. libꝫ. ij. de somno et vigilia: q̄ si diuinatio somniorum est a deo incōueniens erit immittere quibuscunq̄ ꝛ non optimis viris. Unde ſm eum incōueniens est dicere: q̄ diuinatio somnio ꝓ sit a deo: cum videmus q̄ talis diuinatio cōueniat fatuis idiotis et melancolicis ꝛ non sapientibus: sed constat donum prophetie esse a deo: ergo non datur nisi bonis et dei amicis. Ad oppositum Balaam fuit ꝓpheta sicut patet Numeri. xxiiij. ꝛ tamen fuit malus homo ꝛ cultor idolorum ꝛ demonum. Preterea Matḥei. vij. habetur q̄ multi dicent in iudicio. Domine dñe: nōne in noīe tuo ꝓphetauimus et in nomine tuo demonia eiecimus: et virtutes

multas fecimus. Et respondebit eis a deo. Nunq̃ noui vos .i. approbaui: ergo illi fuerũt ꝓphete z tñ nũq̃ fuerũt amici dei. Ad istã questionẽ dicendũ q̃ sola charitas est p̃ quã hõ amicus dei ꝯstituitur Et oĩs gratia gr̃is data q̃ põt esse sine charitate: potest cõicari bonis z malis amicis dei z inimicis Huiusmodi aũt gratie sunt ꝓphetia: fides: sapia: potestas curãdi z signa faciendi. vñ ȯz .j. Lo ꝑ. xij. Si habuero ꝓphetiaz z nouerim misteria oia: z si habuero oẽm fidẽ ita vt montes trãsferam: charitatẽ aũt nõ habuero nihil sum. Et qua auctoritate satis pz q̃ donũ ꝓphetie baberi põt sine charitate. Et ideo dicendũ est ad questionẽ negatiue q̃ nõ solũ amicis dei ꝯfertur donũ ꝓphetie. Cuius rõ est: qz donũ ꝓphetie ꝯcedit alicui ad vtilitatẽ ecclesie cõiter z non p̃cise ad vtilitatẽ cui datur .j. Lo ꝑ. xij. Unicuiq̃ data est manifestatio spũs ad vtilitatem. Modo ad vtilitatem eccl̃ie est z ad honorem dei q̃ habet testimoniũ etiã a malis aliquãdo. Et ideo legimus multos ꝓphetasse. Ubi notandum q̃ licet ꝓphetia cõpatiatur maliciã mo ꝑ: non tñ indifferenter admittit maliciã vitio ꝑ qz eñ ꝓphetia est quedã spãlis p̃cognitio futuro ꝑ: ad quã requiritur eleuatio mentis per ꝯtemplationẽ: ideo illa que spiritali cognitioni repugnant ꝯrariant q̃ prophetie: z ideo vitia carnalia que habent vehementes passiones et occupationes terreno ꝑ: similiter q̃ mentis eleuationẽ impediũt ꝓphetie repugnant. Et ideo legimus de filiis ꝓphetarũ .iiij. Regũ .iij. q̃ simul habitauerũt cũ heliseo: quasi solitariã vitam agentes: in quadã etiam honestate a carnalibus abstinentes. Uitia vero spiritalia q̃ mentis eleuationẽ nõ impediũt ꝓphetie nõ repugnant: cuiusmodi sunt culture idolo ꝑ: obsecrationes z aduirationes: ac etiã oblationes facte demonib̃. vnde iij. Regũ .xviij. dicit helyas. Congrega ad me vniuersum israel in monte carmeli z ꝓphetas Baal. cccl. ꝓphetas luco ꝑ. cccc. qui comedũt de mensa iesabel. Constat q̃ oĩes isti fuerunt demonũ cultores: z tñ in quadam honestate corporali vixerunt. Unde z necromãtici qui demones ꝯsulunt nõ expetunt p̃ illo tp̃e quo luxurijs se imiscent: sicut ipsi fatentur z libri eo ꝑ: q̃uis superstitiose hec docent. Ad primũ dicendũ q̃ secretum non est reuelandum ꝓpter se: sed ꝓpter vtilitatem amico ꝑ: ma/xime vbi noticia nõ prodest inimico: nec indigent ipsius occultatione sed publicatione: tunc eñ ad honorem dñi est q̃ secretũ qõ est ꝯrariũ inimico z vtile amicis: ꝓ inimico potius diuulgetur. Quãdo autem ȯz Johan. xv. q̃ ideo xp̃s dicit discipulos suos amicos: qz oia ꝛc. nota fecit eis. exponit Greg⁹. q̃ noticia illa quã in eis causauit fuit noticia cũ amore. Talis aũt noticia nõ oĩbus ꝓphetis cõicatur. Ad secũdum dicendũ q̃ lupi rapaces ibidem dicũtur tales q̃ introducunt per malã doctrinam alios seducere z pdere. Unde nõ oĩes mali interius: qui exterius apparent boni: sicut sunt hypocrite z alij qui honesta docent z turpiter viuũt: sunt lupi rapaces: sed illi sunt lupi rapaces et falsi ꝓphete: q̃ dono scie abutuntur ad seducendũ alios qz ad hoc nõ mittũtur a deo. Sed mali boies: veri tamẽ ꝓphete a deo mittũtur veritatis: ꝓpter vtilitatẽ aliorũ: sicut fuit de Balaam: z q̃ ꝓphetant veritatis zelo dicũtur nõ intentione alios decipiẽdi.

Ad tertiũ quod est de diuinatione de somnijs dicendũ q̃ aristoteles vult dicere q̃ illa diuinatio ẽ naturalis z nõ a deo. Dona eñ dei nõ dantur irrationabiliter: darentur aũt irrõnabiliter: si darẽtur cõiter oĩbus: z p̃cipue fatuis z idiotis: z ió cõcluditur q̃ diuinatio talis in somnijs a natura ẽ: z non a spãli operatione dei. Modo qz põt ꝯtingere q̃ vn⁹ malus hõ ẽ aliqñ aptior ad q̃dã certum misteriũ q̃z alius q̃ tñ est simplr̃ magis bonus: z similiter qz est ad honorẽ dei ȯ suis hostibꝫ hr̃e testimoniũ: ideo donũ ꝓphetie dat etiã inimicis: aptis tñ ad tale misteriũ ꝑficiendũ. Sed ꝯra ista videt q̃ diuinatio p̃ somnia non sit possibilis: qz diuinatio importat certitudinez: sed certitudo nulla põt hr̃i de euentu futuro ꝓpter somniuz: ergo nihil est Ad oppositũ est aristo. ij. ȯ somno. determinãs de diuinatione nõ quacũq̃: sed tantũ de illa q̃ fit per somniũ: z hoc est ꝯcedendũ: videlz q̃ diuinatio q̃ fit per somniũ est possibilis. Sed sicut ibidẽ dicit cõmentator: nullus est hõ cui sõnio nõ enũcietur aliquid futurũ: z nullũ famosum est in toto falsum: sicut dicit aristo. vij. ethi. Fama aũt non oĩno deperditur quã multi populi famãt. Unde diuinatio in ꝓposito nihil aliud est q̃z somniũ signatiuuz. Ubi notandũ q̃ sicut docet Albertus. Sõnia signatiua aliqñ in nobis causant̃ ex corporib̃ celestibus aliqñ ex nobisipsis. Et illa sunt in duplici gr̃e: qz quedã hñt originẽ ex p̃te corporis: q̃dã aũt ex parte aĩe. Ex parte corporis q̃dem sicut qñ aliq̃s humor dñatur in boie: sicut flegma melancolia vl̃ colera: ꝯtingit per motũ vehementẽ illius humoris fantasiam ibi formare ꝯsimilia idola cõcordantia cũ illo humore. Sicut si aliq̃s somniat se gustare dulcia ꝓpter humorẽ flegmaticũ descendentez ad linguã vel palatũ. Et talia somnia sunt signa infirmitatũ: sicut narrat Albert⁹ de quodã q̃ somniauit picem ardentẽ infundere in ventrem suũ ꝓpter abundantiã colere nigre. z exp̃gefact⁹ emisit de se coleram nigrã. Ex p̃te aĩe hñt originẽ ꝓpter vehementem solliciatudinẽ aĩe circa aliq̃d in vigilia. Eccl̃s. v. Multas curas sequũtur sõnia. z ió dicit Aristo. Amici p̃cul existẽtes maxime sunt solliciti de seinuicẽ. Cõtingit q̃ aĩa formar sibi idolũ de dilecto: z p̃ hoc multa idola de circũstantijs circa dilectũ oriũtur: tam de p̃speritate q̃z de aduersitate: q̃ sõnia aliqñ sunt vera: aliqñ falsa. Et idẽ credo ȯ inimico sicut ȯ dilecto: qz tantũ sollicitat̃ aĩa circa fugã inimici: z quõ se ab eo possit defendere: sicut sollicitat̃ circa amici curã. Uñ qñ aliq̃s cõiter sõniat ȯ aliq̃ p̃sona: signũ ẽ immediatũ q̃ aĩa multũ sollicitatur circa illã p̃sonã: sed an amor vel odiũ sit nouit ille sol⁹ q̃ somniat. Ualer⁹ li. ix. ca. v. in fine dicit. Duo familiares archades iter facientes megaram venerũt: quo ꝑ alter se ad hospitẽ ꝯtulit alter ad tabernã meritoriaz diuertit. Is q̃ in hospitio erat vidit in sõnis comitẽ suũ orantẽ: vt sibi cauponũ insidijs circũuento opẽ ferret. Posset eñ celeri cl⁹ accursu se iminenti periculo liberare. Quo

viſo excitatus ꝓſiliit tabernā: in qua is diuerſabatur petere conat⁹ eſt. Peſtifero deinde facto eius ꝓphanissimū ꝓpositū tanq̄ ſupuacuū dānauit ⁊ lectū ac ſomnū repetiit. Tunc idē ei ſaucius oblat⁹ obſecrauit: vt ⁊ ſi an vite ſue auxiliū ferre negleriſſet: neci ſaltē vltionē nō negaret. Corpus nāq̄ ſuū a caupone trucidatū cuz magno plauſtro ferri ad portā ſtercore coopertuz tam conſtantib⁹ familiaris p̄cibus cōpulſus ꝓrinus ad portam cucurrit ⁊ plauſtrū qō inq̄ete demōſtratū erat cōprehendit. Cauponēq̄ ad capitale ſuppliciū ꝓduxit. Tertio mō bñt ſōnia in nobis originē ex corporib⁹ celeſtibus: q̄ alterāt organa ꝟtutū ſenſitiuarū ſm quaſdam q̄litates. Et tunc fantaſia formar ſibi ꝓſimilia idola: ⁊ fiunt ſigna euentuū futuro ꝯ de bellis: infortunijs ⁊ eufortunijs. Quales autē ſunt optimi diuinatores dicit ariſto. q̄ tria gña hoim bene diuinant. i. frequēter bñt ſomnia ſignificantia veſani: amantes ⁊ melancolici. Ueſani ſunt ideote et fatui. Cui⁹ cā eſt: qz tales nō ſūt ſolliciti circa motus ꝓprios: ⁊ ideo bene ſentiūt mot⁹ extraneos corpoꝝ celeſtiū. Sicut aues et beſtie magis recipiūt influentiā corpoꝝ celeſtiū q̄z hoies rōne ⁊ ꝓuidentia vigentes. Scō amātes de notis ſuis certius ſomniāt. Sicut ſi hō i vigilia videat duos a remoto in eq̄li diſtantia: vnū notū ⁊ aliū ignotū: certius iudicabit de noto ſuo q̄z ignoto. Tertio melancolici ſunt imaginatiui: qz ſunt frigidi ⁊ ſicci: ideo fit in eis naturaliter maior impreſſio ſimulachroꝝ. Quia vero cerebꝝ eſt albū ⁊ darū: delectatur naturaliter in luce ⁊ claritate ⁊ odit ⁊ fugit nigredinē ⁊ obſcuritatē. Fumus aūt melancolicus aſcendēs denigrat cerebꝝ: et qz imaginatio melancolici eſt cū tali fumo aia faſtidit cito qōlibet imaginatū et q̄rit fugere: ⁊ diuertit ſe ad aliud. Et iō ois melācolicus faciliter ſe diuertit ab vno ſimili ad aliud ſibi ſimile: qz facilior eſt diuerſio ad ſimile q̄z ad indifferens. Et ex iſtis ꝓtingit q̄ melācolici ſunt boni ſōniatores. Aliud tñ eſt hoiem eē bonū ſōniatorem ⁊ bonū ſōniꝝ interp̄tem: ſicut ibi docet Ariſto. q̄ illi ſunt boni diuinatores vl̄ ſomniatores q̄b⁹ apparent vera ſōnia. Illi boni interp̄tes q̄ cognoſcunt quoꝝ ſigna ſint. vñ fatui ⁊ melācolici ſunt boni diuinātes: nō aūt boni interp̄tes: qz ad h̄ requiritur experientia longa: ⁊ ꝓditiones noſſe ſomniantis: ⁊ diſpōnes corpoꝝ celeſtiū: ⁊ multa talia q̄ nimis difficile eſt noſſe. Et iſtud eſt vaniſſimū q̄ hō ſe de interp̄tationib⁹ intromittat niſi forte in illis ſomnijs q̄ ex cōplexione hois oriūtur. Fatui vero dicūtur bñ diuinātes: qz nō ſunt ſolliciti circa terrena: nec circa ſeipſos. Uñ eoꝝ ſōnia ſunt valde certa: ſi aliq̄s ea ſciret interp̄tari: ex q̄bus p̄z q̄ in q̄buſdā ſomnijs eſt aliq̄ certitudo: ſz in paucis: ⁊ iō Sōnia ne cures nā fallunt ſomnia plures.

Lectio. CIII.

Et enim ſpecioſior ſole: ⁊ ſupꝝ oēm diſpōnem ſtellaruz luci cōparata inuenit ꝓior. Illi em̄ ſucce-
A dit nox. Sapiam autē nō vincit malicia. Poſtq̄z cōmendata eſt ſapia ex bis q̄ cōueniūt ei abſolute ⁊ ex ſeipſa. In hac p̄te cōmendat ex bis q̄ ſapie cōuenūt ex cōparatiōe ad alia. Sūc em̄ tria q̄ inter corpoꝝalia maxime nobilitat⁹ apparent: videlz ſol ſtelle ⁊ lux. Sz iſta oia p̄cellit ſapia. Eſt em̄ hec. i. ſapia creata que eſt deus ſpecioſior ſole: ⁊ tñ inter oia opera dei nobiliſſimū eſt ſol. Unde ſingulariť de ſole dr Eccli. xliij. Spēs celi in viſiōe gl̄ie. Sol in aſpectu annūciās in exitu: vas admirabile op⁹ excelſi. Quādo ita eſt q̄ aliquis artifex multa opera facit: alia maiora: ⁊ alia minora illud ꝓpriſſime dr opus ſuū qō accidit mag⁹ ad ꝓportionē virtutis opant⁹: ⁊ in q̄ maxie relucet ſapia artificis. Sed in ſole maxime relucet ſapia ſummi artificis. vnde Johānes criſo. exponēs illud. In p̄ncipio erat verbum: dicit q̄ ſol cauſaliter ꝯtinet in ſe oēs formas ⁊ ſpēs ⁊ calores huius mūdi viſibiles. vnde ⁊ Plotin⁹ ſup ſomniū ſcipionis. li. j. verſus finē dicit q̄ ſol vocat dux ⁊ p̄nceps ⁊ moderator luminū reliquoꝝ mens mūdi ⁊ cor celi. Dux q̄dē quia oēs ſtellas luminis maieſtate p̄cedit: p̄nceps maioritate: quia illa ſimpliciter p̄eminet: vt quia ſolus talis: ſic ſol vocetur moderator luminū reliquorum q̄ ipſe ſm Macrobiū retrogradatione ⁊ ſtatione in ſtellis erraticis cauſat. Mens mūdi dr: quia ſicut omne illud qō ab hoie fit cōuenienter ex mentis deliberatione ꝓcedit: ita omnia que in mundo conuenienter ab opere ſolis exiſtunt: dies et nox: autūnus ⁊ eſtas hyems ⁊ ver. Dicitur autem cor celi: quia ſicut cor eſt in medio aialis: ita ſol in medio celi ponitur ad calefaciendum totū mundum. Et ſicut corde ceſſante a motu animal viuere non poteſt: ita nec quic̄q̄ naturaliter viuere p̄t in mūdo motu ſolis ceſſante. Et tamen hec. i. ſapientia increata eſt ſpecioſior ſole. Quātūcunq̄ em̄ luceat ſol: radios tamen ſuos infra viſcera terre nō extendit: nec ad oppoſitam partem terre. Sed de ſole iuſticie eſt aliter: quia radios eius viſibiles ꝑ totam terram extēdit: nec aliquid eum latere poteſt. Oia em̄ nuda ⁊ aperta ſunt in ſpectu illius. vnd̄ Eccli. xxiij. Oculi dñi multo plus ſole lucidiores ſunt ſup terrā circūſpicientes oēs vias hoim et ꝓfundū abyſſi: ⁊ hoim corda intuentes in abſconditas partes. Et iō ꝯcludit Boetius. v. de cōſo. metro. ij. q̄ deus p̄t dici verus ſol: quia ſolus oīa videt dicens ſic. Puro clarum lumine phebum. Melliflui canit oris Homerus. Qui tamen intima viſcera terre. Non valet aut pelagi radiorum Infirma prorūpere luce. Haud ſic magni cōditor orbis. Huic ex alto cuncta tuenti Nulla terre mole reſiſtunt. Non nor atris nubibus obſtat. Que ſunt que fuerunt veniant q̄z. Uno mētis cernit in ictu. Quem quia reſpicit omnia ſolus. Uerū poſſis dicere ſolem. Uult dicere q̄ Homerus qui dicitur melliflui oris ꝓpter dulcedinem eloquentie compoſuit vnum librum de laude ſolis. Qui tamen ſol non poſſet penetrare ad intima viſcera terre vel maris ꝓpter infirmitatem ſue lucis. Sed non eſt ſic dicit Boetius de deo: quia ſibi intuenti oia ab alto terre non reſiſtunt ſua mole: immo oia que ſunt vel fuerūt vel erūt circūit in vno ictu mentis. Et iō rōnabiliter dicit: qz reſpiat oia

la madeza en
luna llena
se deue cozer

solus possum⁹ eū dicere verū solem. Est ergo sapientia speciosioꝛ sole: ꝛ nō solū hoc: imo supꝫ oēm dispōnem stellarū. i. supꝫ imagines stellarū fixarū sive sunt in zodiaco sive extra. Vl supꝫ oēm dispōem stellarū. i. supꝫ oēm pulchꝛitudinē cuiuscunqꝫ stelle erratice vel fixe. Job. xxiij. Stelle nō sunt in cōspectu eius mūde: ꝛ ió tertio subiūgit ꝙ luci cōparata inuenit̄ prioꝛ. i. dignioꝛ ꝛ honorabilioꝛ. vñ Aristo. li. p̄dicamēto ꝫ. Quod meli⁹ est et honorabili⁹ prius cē videt̄. Cōsueuerūt em̄ plurimi honorabiles ꝛ magis dilectos a se dicere poꝛes apud se. Et tñ aliquilim⁹ prioꝛis hic mod⁹: hec ille. Sz qꝛ posset esse dubiū: quō sapia posset esse dignioꝛ luce in suo gñe. Jōo ꝓnter hec ꝓbat sic. Luci succedit noꝛ ꝛ per ꝓns caret eterna stabilitate: et vinc̄ aliquo modo: erḡ nō semꝫ manet vniformiter. Sapiam aūt increata videlz nō vincit malicia. Cōsimilēcō parationē solaris luminis ad diuinā bonitatē facit Dyoni. iiij. c. ó diuis noib⁹ dicēs ꝙ sol ē exp̄ssa similitudo diuīe bonitatis: qꝛ lumen suū qō habet eminēter extendit ad oia visibilia: ꝛ si aliq̄ inferioꝛa illud nō participāt: hoc est ex eo ꝫ defectu nō ex defectu solis. vñ nihil oīno ꝓuen̄t eius virtute. Sed hoc videt̄ ꝓtra p̄dicta a Boetio qui lucē solis dicit esse infirmā. i. debilē: qꝛ non pōt intrare ad intima terre: ḡ non illumiat oia. Et supꝫ hoc pōt esse duplex dubitatio. Una an sol illuminet infra terrā. Alia an illuminet stellas alias sub se ꝛ supꝫ se. Qō autē illuminet circa mediū mūdi arguit̄ ex dicto Ptolomei: q̄ dicit ꝙ radij oīm stellarū nunqꝫ adunantur nisi in centro terre: ḡ radij solis se illuc extēdūt sed illi radij sunt illuminosi: ḡ illumināt viscera terre ꝛ magꝭ ꝓtra Boetiū. Ad istud plane dicendū est non tamen pro intentione Ptolomei est sciendum ꝙ participare lumen est dupl̄r. Uel formaliter fm actum luminis: vel virtualiter fm aliquez effectum luminis. Primo modo nō illuminat sol viscera terre: nec ipsa sic lumen ꝑticipant. Scō modo participāt videlz fm aliquē effectū luminis Unde nō intelligit de radijs luminosis: sed de radijs virtutis et actiuitatis: quēadmodum loquit̄ Alkindus in li. de theoꝛica artiū magicarū. cap. de radijs stellarū: vbi ponit luminis oēm actualē existentiā in hō mūdo elemēto ꝫ radios emittere in oēm partē q̄ totū mūdū replent. Uñ oīs locus radios ꝓtinet oīm rerum fm erroꝛes suos ibidem. Quātum vero ad aliud dubiū. An videlz sol illuminet stellas supioꝛes: pōt argui ꝙ nō: qꝛ nō ē nature inferioris influere in naturā superioꝛez: ḡ sol nō infundit lumē stellis superioꝛib⁹. Cōfirmat̄ rō ista: qꝛ sicut se hz motoꝛ supioꝛ ad motoꝛē inferioꝛē ita mobile superi⁹ ad mobile inferi⁹: sed motoꝛ supioꝛ influit in inferioꝛē: ꝛ nō ecōuerso. Preterea Cithon dicit solam lunā obscuritatez hr̄e: ceteras stellas lumē hr̄e ꝑ se: hz sol ꝑ excellentiā lumē habeat singulare: ḡ nō oēs stelle alie a sole recipiunt lumen a sole: hz tm̄ luna. Preterea: si sol causaret lumē in superioꝛib⁹ planet̄ ꝛ stellis fixis: tunc oia lumia planetaꝝ ꝛ stellarū fixarū foꝛent eiusdē spēi cū lumine solis: ꝓns fl̄m: qꝛ saturn⁹ per suū lumē causat frigiditatē. vñ saturnus ōr planeta maliuolus ꝑter excessiuā frigiditatē: ꝛ mars simil̄r ꝑter excessiuā siccitatē: sicut dicit Ptolomeus in q̄dripartito. ꝛ Macrobius i saturnalib⁹ ꝑ finē dicit ꝙ lumē lune extra ꝑtrietatē nature sue humectat coꝛpa: vbi lumē solis desiccat. Unde si aliqs diu sub luna doꝛmierit eger excitat̄ ꝛ fit insano ꝑrim⁹ Uñ etiā ligna que luna plena vel luna crescente deiciūtur inepta sunt fabꝛice q̄si nimis emollita ꝓ hūoꝛ ꝓceptionē. Et agricolis mos est frumenta de loco aeris colligere: nō nisi luna deficiēte vt sicca ꝑmaneant. Et ꝑ oppositū illa q̄ debent humida ꝓseruari sicut poma piꝛa: colligi debent luna crescēte vel plena. Ad oppositū est Auic. viij. metꝫ. sue qui dicit ꝙ sol ponit̄ in medio coꝛpoꝝ superioꝝ tāqꝫ coꝛ in medio aīalis: vt videlz in oia coꝛpoꝛa influere possit sicut aīa in oia mēbꝛa. Et huic positioni pꝛestatur euidentia ex sīa Aristo. ij. de celo ꝛ mūdo: q̄ vult ꝙ q̄to aliq̄d pauciꝛib⁹ motib⁹ ꝓsequit̄ suū finē: tanto est ꝑfecti⁹. Solvero inter oēs planetas pauciꝛes hz motus: hz em̄ tm̄ duos videlz motum ꝑriū ab occidente in oriens: ꝛ motum firmamenti ab oriente in occidēs ꝛ ꝑ ꝓns eius motoꝛ videtur esse ꝑpinquioꝛ ꝓmo motoꝛi: ꝛ ideo hz influētiā in oia coꝛpoꝛa superioꝛa. Et in hō ꝓcoꝛdant Aristo. Ptolo. Auicēna Auerrois et Messelach. Et hz alie stelle illuminent̄ a sole: semꝫ tm̄ sunt plene et nunqꝫ semiplene sic̄ luna. Et istā sīam tenet Dyonisius de diui. no. vbi loquēs de sole dicit. Oia q̄ cūqꝫ ipm participare pōt illuminat ꝛ superextentuz lumen hz ad oēm extendēs visibilē mūdum: et sursum ꝛ deoꝛsum ꝑrioꝝ radioꝝ splēdoꝛes. Sz contra istud est ꝙ tūc venus ꝛ mercuri⁹ foꝛent ꝑfectiores saturno ꝛ marte: qꝛ sic̄ dic̄ ꝓmētatoꝛ. xij. metacōmento: xlviij. nūerus motuū in quo cōueniunt moderni est solis. ij. motus lune. v. mercurij. vij. ꝛ cuiuscūqꝫ cetero ꝫ planetarū. viij. motus ꝛc. Jtē xij. metaꝑ. cōmento. xliij. Perfectio coꝛpoꝝ celestiū ꝛ etiā motoꝝ supcelestiū est fm ordinem in situ. Ad ista dicendū ꝙ ꝑncipia istoꝝ philosophoꝝ nō sunt demonstrata neqꝫ ꝙ oꝛdo nobilitatis coꝛpoꝝ celestiū dz esse fm ordinē situs: neqꝫ fm multitudinē vel paucitatē motuū. Neutrū em̄ pōt saluari fm quācūqꝫ viā astronomie: vñ cōmentatoꝛ contradicit sibiꝑsi. ij. de celo. cōmento. lxij. ꝛ. xij. metaꝑi cōmēto. xliij. Dicit em̄ scō de celo: ꝙ illud qō mouet̄ pauciꝛib⁹ motib⁹ est nobilius vbicunqꝫ fuerit in situ. Duodecimo vo metaꝑ. dicit ꝙ ꝑfectio ꝛ nobilitas coꝛpoꝝ celestium est fm ordinē coꝛū in loco vt illud qō superius collocat̄ ꝑfectius inueniat̄. Uñ isti pl̄i perpleri fuerūt in motib⁹ coꝛpoꝝ celestiū: ꝛ ió coꝛ dictis nō est standū. Hoc tñ tenendū videt̄ ꝙ sol sit planetarū ꝑfectissim⁹ ꝛ maxime regēs mūdū ꝛ tñ in medio. vij. planetarū posit⁹: sicut dic̄ Ptol̄. deo sic volēte. Ad rōnes in oppositū. Illud opz negare ꝙ nobilitas planete vel coꝛpoꝛis celestis dz attēdi generaliter fm ordinē situs: vt videlz superi⁹ sp̄ sit nobili⁹: hz illud est ꝑfectius qō pauciꝛes hz mot⁹. Uñ celum stellatum ꝑfectissimū est ꝛ sicut ōr de ꝙmobilibus: ita ꝓter de motoꝛib⁹ dicendū ē. Unde motoꝛ sphere est viciniꝛ ꝓmo motoꝛi q̄ motoꝛ sphere saturni

Ad secūdum de auctoritate Lithonis dicēdum q̄ alioꝝ auctoritatib⁹ potius est fauendū: q̄ in astronomia peritiores fuerūt. Ad tertiū q̄n arguit q̄ si sic lumina oīm stellarū forent eiusdē spēi cū lumine solis pōt dici vno mō negando ꝯñam loquēdo de specie spālissima: sed q̄ actus actiuoꝝ sunt in patiente prediſpoſitoꝝ: ſō in saturno causat vnā spēm luminis: ⁊ in luna aliā: ⁊ sic de stellis fixis ſimil̄: nec est ꝓductio penit⁹ vniuoca: q̄uis ista lumina sint eiusdem spēi intermedie: diuersitas aūt ſm spēm ponit inter luces: p̄cipue ꝓpter diuersitatem effectuū ſm spēm: q̄ vnū lumen infrigidat: ⁊ aliud calefacit ꝯſimile passum ⁊ ꝯſimili aꝓximatū. Et p̄ncipiū naturale est q̄ potentie actiue eiusdez spēi in ꝯſimilibus passis habebūt effectū eiusdē rōnis ſi m̄ dicerem⁹ q̄ oīa lumina sint eiusdē speciei: tūc pōt dici q̄ stelle nō solū agunt p̄ lumē: sed vel p̄ substantiaz ꝓpriā vel aliā qualitatē nobis incognitam vna cum lumine: et non est incōueniens q̄ due res eiusdem speciei sunt cause partiales effectuū duarum diuersarū specierum.

Capitulū. VIII. Lectio. CIIII.

Tingit ergo a fine

a vſq; ad finē fortiter: ⁊ disponit oīa suauiter: hanc amaui ⁊ exquisiui eā a iuuentute mea: ⁊ q̄siui sponsam mihi eam sumere et amator factꝰ sum forme illius. Intētio sapientis salomonis in isto capl̄o. viij. est spāliter enarrare: quēadmodū ad illā mirabilē sapiam quā habebat deuenerit. Et vult dicere q̄ nec ab hoīe: nec a studio: nec a demone: nec ab angelo: sed p̄ deuotā supplicationē impetrauit eā a deo. Ūñ circa b̄ duo facit. Primo oñdit q̄tuz habuit ad sapiam acquirendā desideriū ⁊ affectionē. Scōo ponit in forma sue petitionis deuotā ſupplicationē. Secūda
A ps ibi. ca. ix. Deus patrū meoꝝ. Circa primū est aduertendū q̄ p̄sone inter quas ꝫ feruētior amor oñditur vt cōiter inter hoīes sunt vir ⁊ mulier: iuuenis ⁊ puella: amicus ⁊ amica q̄ inter se ꝯtrahere cogitant copulā cōiugalē: ⁊ ideo sapiēs salomō vt amoris vehementiā manifestaret quā habebat ad sapiam: licentia poetica ficta quidē narratiōe: sed sub vera ſignificatione introducit seipm in forma iuuenis cuiusdā puelle nobilissime quā sapiaz vocat: nuptias affectantis. Prudēs aūt nuptias ꝯtractur⁹ sic p̄cedit. Primo ꝯſiderat valorē ⁊ gratias p̄sone cū qua ꝓponit ꝯtrahere. Scōo dotē ⁊ diuitias quas pōt cū ea recipe. Et tertio ſi cōditiones ꝓprie ſuiꝑſi⁹ p̄nt puelle cē gruere. Quarto quō eam a parentib⁹ ⁊ amicis quoꝝ interest poterit petere ⁊ hr̄e. Isto mō salomon cuz amica sua sapia ꝯtracturus. Primo oñdit ipam puellā mirabiliter amabilē ⁊ gr̄iosam. Scōo oñdit ipsi⁹ dotem fore ſumme desiderabilem ⁊ p̄ciosam. Tertio ſibi ipsi⁹ ꝯditionē monstrat fuisse ſpectabilē ⁊ vtuosam. Et quarto oñdit puelle datorē hr̄e nobilitatē venerabilē gl̄iosam. Et ſm ista q̄tuor capl̄a diuiditur in q̄tuoꝝ partes. Scōa ps ibi: ꝓposui ergo. Tertia ibi. Puer aūt erā. Quarta ibi: Et vt sciui q̄m aliter nō possem cē ꝯtinens nisi ⁊c. Circa p̄mū

4ᵒ facie prudēs nupcias gtractur)

duo facit. Primo ponit quandā ex p̄cedentib⁹ deductā ꝯclusionē. Scōo aggredit enarrare q̄tum habuit ad sapiam acquirendā desideriū ⁊ affectionem. Scōa ps ibi. Hāc amaui. Cōclusio ex precedentib⁹ illata ⁊ demōstrata est ista q̄ sapia hz oēm potentiā gubernatiuā. Et ſequit ex hoc q̄ ipsa oīa pōt benigna ⁊ suauis ⁊ amās bonū actū ⁊ nihil vetans bn̄facere. Sicut ſuperi⁹ in. vij. c. dictū fuit q̄ cū ſit libera nō verabit seipaz q̄n faciet bonū actū Et cū ꝓpria sua actio fuerit regere vniuersa: q̄ hoc faciet ſm ꝯditiones sue bonitatis: videlz potenter ⁊ misericorditer, vñ dicit. Attingit q̄a fine vſq; ad finē fortiter et disponit oīa suauiter. Quia hic fit B mentio de gubernatiōe diuina pōt cē duplex dubitatio. Prima an oīa subdent̄ gubernationi diuine. Scōa an deus disponat oīa misericorditer. Quātuz ad primū videt̄ q̄ deus nō oīa gubernet: q̄ ſi ſic nihil male fieret in vniuerſo cū ſit ſūme bonus ⁊ ſumme potens. Scōo q̄ ſi gubernaret oīa nihil fieret p̄ter ꝓpositū ſuū ⁊ ſic nihil fieret a casu ꝯtra Aristo. ij. phicoꝝ. Ad oppositū est lr̄a. Et est dicendū q̄ deus gubernat oīa cū ſit causa efficiēs oīm ⁊ etiam finis: q̄ oīa efficit ꝓpter ſe ⁊ ad honorem ſuū congruit oīa in se dirigi ſicut in finē. Hoc aūt est gubernare dirigere res in aliquē finem intentū. Est m̄ ſic gubernator oīum q̄ gubernat mediantib⁹ causis ſecundis. Unde corpora groſſiora ⁊ corruptibilia gubernat p̄ corpora celeſtia ⁊ incorruptibilia ⁊ corpora celeſtia p̄ angelos ſiue per intelligentias, Hui⁹ ratio est: q̄ maioris bonitatis cōicatio est ſi gubernās ⁊ efficiens cauſalitatez gubernādi et efficiendi alijs ſub ſe ordinate cōicet q̄ ſi ſuperiora ab inferioꝝ gubernatiōe ⁊ oīa īmediate p̄ ſeipm gubernaret: ⁊ iō ad oñdendā ſuā pfectionē in cauſando ⁊ cōicādo pfectionē ſuā in creaturis cōicat q̄busdā gubernationē aliaruz. Et ad rōnes q̄n p̄mo arguit q̄ nihil male fieret in vniuerſo ſi ipſe oīa gubernaret: neganda est ꝯſequentia: ſed verū est ſi ipſe ſolus ⁊ immediate oīa gubernaret ⁊ ageret nihil male fieret: modo q̄dē effectus fit a deo ſicut a cā partiali ⁊ a creatura rōnali concurrente ſicut ab alia cauſa cōpartiali: ideo cōtingit q̄ idem effectus fit a deo bn̄: ⁊ ab hoīe male. iuſte a deo: ⁊ ab hoīe iniuſte: ⁊ p̄ōt poni exemplum: vt ſi dn̄s dicat ſeruo: trabam⁹ istam cordā leniter ſic q̄ eam non frangam⁹. Et ſeru⁹ trahēs ruditer frāgit cordā. Ista fractio est a dn̄o ⁊ tn̄ ſeru⁹ peccat ⁊ male facit: ⁊ dn̄s nō. Sic deus statuit q̄ creature rōnali vult cooperari in ſuis operationibus: vt curſus nature maneat quē inſtituit: ſine quo nulla res pōt aliq̄d agere: imo nec pōt eſſe p̄ momentū niſi ipſe ꝯſeruaret. Quādo ergo creatura rōnalis facit ꝯtra legem ſibi p̄finitaz a deo: q̄uis a deo ꝯſeruetur ⁊ gubernet: ⁊ deus idē gn̄aliter cooperetur: ſicut cooperat̄ igni cōburendo ⁊ ſoli lucēdo tn̄ creatura male facit legem dei transgrediendo nō autem deus q̄ ſic facit ſicut ler ſua ſtatuit. Ad ſecūdum q̄n arguit q̄ nihil fieret a casu ſi de⁹ oīa gubernaret: dicendum est q̄ idem effectus ōr cē a casu ⁊ p̄ter ꝓpositum reſpectu vnius cauſe: et nō a casu reſpectu alterius: Sicut ponitur exemplum

De hoc videat dn̄s p̄p. L. xx. az

de dño qui mittit duos famulos in negotijs suis ordinans ꝙ vterqꝫ obuiet alteri certo loco ⁊ tẽpore: quoꝝ neuter scit de alio. Iste ꝯcursus famulorum ꝺr a casu respectu vtriusqꝫ famuli ertñ est per se intentus respectu dñi. Et sic est dicendũ ꝙ nihil fit in vniuerso a casu respectu diuine gubernationis: nec aliquid sibi inopinatũ euenire potest. Sꝫ ex ꝯcursu causarũ particulariũ bene ꝓcedit effectꝰ qui a neutra est intẽtus: ⁊ ille effectus ꝺr casualis vel fortuitus respectu earũ. Et hec est intentio bri Augustꝰ. de. lxxxiij. questionibus. q. xxiij. vbi dicit Quicqd a cãu fit temere fit: ⁊ qꝺ temere fit nõ fit a ꝓuidentia. Si aliqua fiũt in mundo a casu nõ ꝓuidentia qua vniuersus mũdus administratꝰ: tunc erit aliqua natura ⁊ aliqua substantia q̃ ad opus ꝓuidentie nõ pertineat: qꝺ quia falsum est: concludit ꝙ nihil aliud casu fit in mũdo. Et ad istum intẽtum dicit Plato. ij. in Thymeo. Nihil fit cuiꝰ ꝺr ortum legitima cã nõ ꝓcedat. Isti sententie ꝯcordat Boetius. v. de cõso. prosa. j. vbi diffinit casum dicens ꝙ casus est inopinatus ex ꝯfluẽtibus causis in his que ob aliquid gerũtur euentus. Sed hic videtur esse ꝯtrarietas inter Augu. ⁊ Boetiũ quia fm Augustꝰ nihil in mũdo fit a casu fm autẽ boetiũ multa fiũt a casu. Dicendũ ꝙ nõ est ꝯtradictio: sed eq̃uocatio. Antiqui em̃ Epicurei dixerũt casum esse euentum ꝓductum motu temerario: et nulla cõmixtione causarũ: ⁊ sic accipit btũs Aug. casum loco ꝓallegato: et Boetius sic accipiendo casum dicit sic. Casus nõ est nisi vor inanis nullã rem habens sue significationi subiectã. Accipiendo aũt casuꝫ sicut dicit Aristo. ij. ꝓhico ꝓ. qꝫ casus est causa per accidens in his que fiunt ꝓpter finem ⁊ in minori parte. Uel fm boetij diffinitionẽ sic est dicenduꝫ: quia idem fit a casu: ⁊ tamen a causis ꝙ se: sicut per se causa inuentionis thesauri: est fossio agri ⁊ repositio thesauri in eodem. Sed qꝫ istum effectum nõ intendebat fodiens ꝺr respectu illius a casu. Quãtum ad secũduꝫ dubium: an videꝫ deus disponat oĩa suauiter ⁊ misericorditer: videtur ꝙ nõ per instantias: qꝫ videlicet paruulos nõ baptisatos punit eternaliter ꝓ originali pctõ. vnꝺ videꝝ ꝙ in istos nullã exerceat misericordiã. Item Jac. ij. Judiciũ sine misericordia fiet illi q̃ non fecerit misericordiã: ergo tales nõ disponit misericorditer. Ad oppositũ est littera ⁊ dicendũ est ꝙ sic. Sicut em̃ ꝺr. v. ethico ꝓ. Minus malũ aliquãdo vocatur magis bonũ: qꝫ ergo deus tribuit bonis vltra merita: ⁊ malis citra: ꝺr oĩa misericordit̃ disponere. Misericordia em̃ dicit voluntatẽ benefaciendi alicui indigenti: deo vero oĩs creatura indiget: sine quo nec eẽ potest. Et ideo cum oĩa de sua gratuita voluntate ꝯseruet: oĩbus misericordiaꝫ impendit. Et quia deꝰ ex sua bonitate nobis ipendit bona: ⁊ nõ punit nos nisi ꝓ nostra culpa: ideo ꝺr ꝓprie sibi competere misereri ⁊ quasi impꝛopꝛie punire. Ad primũ de paruulis dicendũ ꝙ deus pro pctõ originali nõ solum posset inflexisse carentiam visionis diuine sed posset oĩs ãnihilare si vellet. Et ideo in hoc agit misericorditer cum esse eis qꝺ humanũ habebunt et viuent sine pena sensus.

Treñ. iij. Misericordie dñi quia non sumus consumpti. Ad secũdum dicendũ ꝙ licet imisericordes non ꝯsequãtur misericordiaꝫ eos totaliter a pena liberantem: cõsequũtur tamen misericordiã aliquid de pena debita relaxantẽ: quia citra cõdignũ punientur: sicut alij oĩs qui ꝓ suis demeritis dãnabuntur. In secũda parte lectionis aggredit salomon enarrare q̃ztam habuit ad sapiam acquirendam affectionẽ ⁊ desideriũ: ⁊ ideo dicit sic. Hãc amaui ⁊c. Ibi de se fatet̃ sapiam desiderasse fm q̃nqꝫ cõditiones virtuosas. Ipsam nãqꝫ desideravit frequẽter ⁊ studiose. Et q̃ztũ ad hoc dicit. Hãc amauiverꝰ: videlicet ex corde affectualiter ⁊ laboriose. Et q̃ztum ad hoc dicit. Et exquisiui. Inquirere est intus querere scz in sua voluntate ⁊ in mẽte. Et exq̃rere est extra querere in studio ⁊ opera: ⁊ ꝓseueranter ⁊ animose. Et q̃ztum ad hoc dicit a iuuentute mea: nõ a senectute: qꝫ de eo ꝺr. iij. Regum. xj. Cũ iam esset senex depꝛauatũ est cor eiꝰ ꝙ mulieres. ⁊ Eccl̃i. xxv. Que in iuuentute tua non cõgregasti: quõ iuenies ea ĩ senectute tua? Est autem notabile exemplũ ad cuiuslibet hois ꝓsumptionẽ rescindendam: ne aliquis ꝓtextu mundicie siue iuuentutis superbiat: cuꝫ tam sanctũ tantũ a deo ꝓuilegiatum: tanta sapia dotatũ recogitat ꝙ mulieres fuisse in senio depꝛauatũ. Quarto cõsiderauit sapiam vtiliter ⁊ fructuose. Et q̃ztuꝫ ad hoc dicit. Quesiui mihi sponsam eam assumere. Sponsa em̃ naturaliter appetitur ꝓpter prolem: ꝙles vero sapientie est opus meritoriũ. Et ideo qui cũ q̃z sapientiam desiderat ad delectationẽ vl̃ ostẽtationem seu intrinsecam elationẽ: hic sibi sapiẽtiã nõ desiderat fore sponsam: sed potius meretricẽ. Sed ille eam in sponsam copulat qui per eã opera meritoria generat. ⁊ ideo ꝺr Jac̃. ij. ꝙ fides sine operibꝫ mortua est. vnde Augu. sermone. xxij. Fides appellata est ab eo qꝺ fit. Due syllabe sonãt cũ ꝺr fides. Prima syllaba est a facio. Scõa a dico. Interrogo ergo vtrum credas: ⁊ dicis: credo. Fac qꝺ dicis ⁊ fides est. Quito desideravit eam prudenter ⁊ ingeniose: ⁊ q̃ztum ad hoc dicit. Et amator factus sum forme illius. In sacra nãqꝫ scriptura que est sapientie cõtentiua est sensus litteralis quasi materia: sensus vero spũalis quasi forma. Unde rudi populo iudeoꝝ ꝺr Deutero. iiij. Vocẽ verboꝝ eiꝰ audistis: ⁊ formam penitus nõ vidistis. Ista ergo ita amanda est: vt habeamꝰ formã scientie ⁊ veritat̃ in lege. ad Roma. ij. ⁊ ad Rom̃. vj. Gratia autem deo ꝙ obedistis ex corde in caꝫ formã doctrine in quã traditi estis. Glo. doctrina euangelij forma est q̃ imaginẽ dei deformatã restituit in quã traditi estis: non per homines: sed per gratiam iesu christi.

Lectio. CV.

Enerositatem illius

g glorificat ꝺr tubernũ habens dei: sed ⁊ omniũ dñs dilexit eam. Postq̃z salomon declarauit q̃ztum habuit ad sapiam acquirẽdam desiderij ⁊ affectionem. Hic exponit diffuse tanti desiderij sui rõnem. Et quia vsus est figura-

tiua fictione de amicitia que est inter amicū z amicam. Et verecundū est homi nobili aliquā tantaz affectionē amplecti vt eā sibi velit ꝑpetuo cōiugio copulari: nisi ipsa inueniat multiplicat glōsa. Jō i hac ꝑte ad modū ardentis amoris vl'ꝑci suā amasiam singulariť recōmendat ostendēs q tanta ē in ea abundantia gratiarū q ꝑ cunctis amoris apicem mereat. Proci sicut dicit. Jsiō. x. ethimo. dicuntur nuptia q petitores vel ꝑcuratores. Et dicunt a ꝑcando: qr tales solent frequenť tam ꝟbis q̄z muneribus ꝑcari illas quas amant: z inde proco aris ꝺr proci officiuz exercere. Et quia turpe ē et cōfusibile sicut dictum est alicui nobili ad psonam ignobilem exercere ꝑcationis officiū: ideo restat Salomoni ꝑelectissime spōse sue declarare ꝑconium vt amor suꝰ ꝓbetur: nō ex leuitate vel surreptione: sz ex discreta electiōe suboꝛtꝰ. Extollendo ḡ charissimā a copia grārū. vij. ei ꝓrogatiuas attribuit excitatiuas amoris. vicz gn̄ositatem ꝓpagationis: celebritatem bone opinionis: curialitatem bone educatiōis: opulentiā in diuitijs: experientiā in artificijs: sincerū moderamē i moralib: z verum examen in scientialib. Et ꝼm istas septez ꝓrogatiuas lr̄a diuidit in septē partes. scōa pars ibi. Sed z oim dn̄s. Tertia ibi. Doctrix est enim. Quarta ibi. Et si diuitie apperant. Quita ibi. Si autē sensus oꝑatur. Sexta ibi. Et si iusticiā q̄s diligit. Septima ibi. Et si m'titudinē scie desideret quis. Et planū est q que haberet istas ꝯditiones septem amore maximo digna foret. Prima ḡ ꝓrogatiua q̄ in istius sponse ꝑconio ponit est generositas ꝓpagationis. Uitant em̄ nobiles ne cū vili vel cum degeneri sanguine copulētur: z quantuz ad ꝟ dicit sic. Generositatē illiꝰ glorificat ꝯtubernium habēs dei. q. d. Si de generis claritate mentio fiat nō solum ipsa ē generosa: imo generositas sua ē famosa. Multi em̄ sūt nobiles sz de nobilitate ipsorū apud multos nō est fama. Sapie ꝟo generositas tāte extitit noticie atq̄z fame: vt ab oīb nobilibus testimoniuz habeat claritatis: qr oīs psona ꝯtubernū habēs dei glorificat generositatē illiꝰ: ꝯtubernū idē est qđ societas manēs simul ad tps Et ꝺr ꝯtubernū quasi ꝯtaberniuz tc̄. a taberna: quia illi q̄ in taberna ꝯueniūt ad tps cōmanent in vna societate: vñ hec cōtubernio onis. z hic z hec cōtubernal' ꝺr socius cōmilito q̄ in eodē ꝯtubernio manet cū alio. Uult ḡ dicere q quicunq̄z est ille q ꝯtubernū. i. societatē habet cū deo: glificat. i. clarificat z clarā ꝑdicat gn̄ositatē sapie. Dr̄ em̄ gloria quasi claria qr lucet vel claret. Licet enī oēs nos possimus z debeamꝰ cōtubernū habere cuz deo j. Lozinth. j. Fidelis deꝰ ꝑ quē vocati estis i societatē filij eius dn̄i nr̄i ihesu xp̄i: singulare tñ ꝯtubernium habuit cū deo natura humana: in xp̄o ꝑ hypostati cā vnionē. j. Reg. xiiij. Uiri isr̄l' sociati sunt sibi in die illo. i. in die annūciatiōis dn̄ice. viri isr̄l' i. duo intellectꝰ rōales videntes deū ꝯiuncti sūt. summus qr diuinꝰ z infimꝰ qr humanꝰ sociati sūt in die illo. i. in die ānūciatiōis dn̄ice qn̄ filiꝰ dei cōceptus fuit in virgine benedicta. Et erq̄ xp̄s societatem nostraz desiderat: vituꝑandi sumꝰ nisi nos eius societate aptos z idoneos faciamꝰ z ei ꝯformes iuxta nature nostre possibilitatē fiamꝰ. j. Johan. j. Si dixerimꝰ quia societatē habemus cum deo z in tenebris ambulamus mētimur z nō facimus veritatē. Si aūt in luce ambulamꝰ sicut z ipse est in luce societatē habemꝰ ad inuicem. Sapiētia ḡ gl'iosam habet gn̄ositatē: qr oīs sapia a domino deo ē. Eccī. j. Bn̄ositas ꝟo terrena parui pēq̄ ē sicut em̄ allegat Sen̄. epl'a. vij. Plato dicit: Neminē regū nō ex seruis esse oriū dū: neminē seruū nō ex regibus. Omnia ista lōga varietas miscuit z sursum deorsū fortuna versauit. Quis ē iquit Sen̄. gn̄osus? z rn̄det a natura ad virtutē bene dispositus: hoc vnū intuēdū est: alioq̄n si ad vetera reuocas. nemo. i. a ꝓmo mundi ortu vsq̄z ad ꝟ tempus ꝑdurit nos ex splendidis sordidisq̄z alternata series. hec ille. Quid aūt bonitaſ sit in gn̄ositate vel nobilitate carnali. rōabiliť declarat Boe. iij. de cōso. ꝑ. vj. Nobilitas nihil aliud esse videť q̄z quedā de meritis puenies laus parentū. Qđ si q̄d bonū est in nobilitate id arbitror esse solum vt imposita nobilib necessitudo videať ne a maiorū ꝟtute degenereť. hec Boe. Habere em̄ nomē bonoris sine opib virtuosis parū vel nihil valet. vñ Ual'. marcial' epigramatō. xiij. scribit ad quendā q̄ vocabať maxim q̄ denoīe bonoris gl'iabať. d. nomē bonoris hēre paꝛ ē n̄ pōd honoꝛ momētū honoꝛ momētū nullū z nomē paꝛ ē hēre nomē z amittꝛ si tātū est nomen bonoris. Momentū nullū si q̄ poscit bonos maxime nulla facis. Scōo i lctōe ista extollendo sapientiā ostendit eā Salo. habere celebritatē bone opionis: z quantuz ad ꝟ dicit sic. Sz et oim dn̄s dilexit eā. Si ei dn̄s vniꝰ regiōis vnā ꝑ ceteris adamare digneť: multū faciet ad celebritatē bone opionis de ea ꝑmulgādo: ḡ a mlto fortiori ex quo omiū dn̄s q̄ est deꝰ istā puellā diligit: cōstat eā habere celebritatē bone fame: imo dictū ē ca. vij. Neminē em̄ diligit deꝰ nisi qui cū sapientia inhabitat: z ꝑter qđ vnūqđq̄z z illud magis. j. poste. ḡ plus diligit sapientiā: qr in lr̄a ista iā exposita de ingenuitate siue nobilitate tractať potest esse dubitatio lr̄alis. Utrū ꝑles seq̄ dēat ꝯditiones pr̄is in libertate z seruitute. Et arguiť ꝓmo q sic. Denominatio ꝺr fieri a digniori: ḡ ꝑles magis debet denomiari a ꝯditiōe pr̄is q̄z mr̄is. ꝯsequntia pz quia pr̄ est ꝓncipiū nobiliꝰ in gn̄atiōe z dat formā mater administrat materiā. xvj. de aīalib. ḡz c̄. Preterea. xv. q. vl. Cū multe ꝺr q si ex detestando cōnubio alicuiꝰ ꝯstituti in sacris cū ingenua fuerint filij ꝑcreati illiꝰ eccl'ie de cuiꝰ sacerdotꝛ vel mistri ignominia nati sūt erūt serui iure ꝓhenni: ḡ partꝰ nō sequiť ꝯditionē mr̄is. Preterea in sacra scꝑtura nō teriť genealogia ꝑ mulieres: sz ꝑ viros: sed ꝑ genealogiā maxime declarať nobilitas humana: ergo nobilitas hois magis attēdi ꝺz ꝼm pr̄ez. Ad oppositū extra ꝺ natꝛ ex li. vētr e. c. vnico. Indecēs esse credimꝰ q ꝑ genitri a libera ad seruitutē retrahantur: ḡ partus sequiť ventrē quātū ad ꝯditiōez libertatis. Et ꝯsili rōne quantū ad ꝯditionē seruitutis. Ad questionē dicendū: q ꝼm iura ciuilia ꝑles sequiť cōditionē ventris in seruitutes z liber-

B Seneca del li

B

broca de eo

Dubꝰ curiosa

K

La rubrica

ℭ nō. p die annciatiōis dn̄ice fynaz:

vide. ff. de ingenuis institutis. et lege. j. ff. ad municipales.

tates. Uñ cõiter dicit. Partus sequitur ventrem Scõm tñ quedã iura localia in quibusdaz regnis que nõ regunt iure impiali: partus sequit parentem deteriozis ꝯditiõis siue pr̃ siue mr̃. Et si vterqz sit seruilis ꝯditionis z sint diuersi dñi fit diuisio prolis fm numez vel fm estimationẽ si est tantũ vna: vel si sint in numero inequali. Et istud vsitatur in quibusdã pribus francie. Sed gñal'r fm iura ciuilia partus sequit ventrẽ: z hoc rationabiliter. Primo qz magis põt cõstare de matre q̃z de patre. sicut dicit Arist. viij. Ethi. Et qz status libertatis debet esse cert⁹ ab illo ꝓncipio a quo magis z certius ꝯstat aliquẽ esse: ratiõabili⁹ est eum denominari. Scõo qz ars imitat naturã: z sic videmus in aialibus q̃ ex diuersis spẽbus nascunt: q̃ partus assimilat matri magis q̃z patri. Sicut patet de mulo q̃ generatur ex equa z asino: z multo euidenti⁹ assimilat eque q̃z asino. Tertio qz seruitus z libertas sũt ꝯditiones corpis. Uñ Boe. ij de ꝯso. ꝓsa. vj. Quo vero quisq̃z ius aliqõ in quẽpiam nisi in solũ corpus z qõ est infra corpus fortunam loquor possit exercere. Nunq̃d vnq̃z libero imp̃abis aio. q. d. Non ex quo substãtia corporis accipit a matre: z seruitus z libertas circa corporis officia ꝓncipal'r attẽdunt: rõnabile videtur q̃ matrẽ sequat. Et huic ꝯcordat lex diuina z lex canonica. Diuina quidẽ. Exo. xxj. vbi ór q̃ si dñs dederit vxorez alicui quẽ emerit: z ille postmodũ egrediat liber filij debent postea remanere dño q̃ dedit ei vxorẽ: z vxor sil'r. Quia si iudeus emerat iudeũ. vij. anno egrediebatur liber fm legẽ. Si tamen medio tpe dñs dedisset ei vxorẽ. Ipsa ꝙo egrediente viro ad libertatẽ: remaneret dño cum prole sua tota. Lex em̃ canonica huic cõcordat. extra de natis ex li. ventre. sicut allegatũ fuit. Quod ãt dicunt doctores quidã: q̃ qz pater ẽ ꝓncipiũ actiuum z honorabili⁹: mater ꝙo ꝓncipiũ passiuũ z vilius: iõ ꝓles in ꝯditionib⁹ actiuis: vt in honorib⁹ municipijs sequit patrẽ occupando illa que sollicitudine paterna acquirũtur. Unde talia dicunt patrimoniũ filij. In conditionibus ꝙo passiuis: vt in seruitute z libertate sequit matrẽ. Ista inq̃z ratio mouet parũ immo videtur agere ad oppositũ. Libertas nãq̃z non videtur esse conditio passiua: sed actiua. Dicit ei liber qui sui gratia z suis actibus dominatur: z per consequẽs fm istas seq̃ debent conditiones patris. Preterea sicut filij succedunt in hereditate patrẽ: ita succedũt in hereditate matrẽ. Uñ ratio illa nõ mouet quã tamẽ ponunt sanctus Thomas Alexander z Petrus.

Ad primam rationẽ dicendũ q̃ nõ semper fit denominatio a digniori: sed aliquãdo a viliori: sicut homo denominatur ab humo. Fit etiam denominatio a ꝑdominãti z euidentiori z certiori: sicut dictum est in positiõe. Ad scõm dicendũ q̃ illõ statutum eccl'ie fuit spãliter editum in detestationez illius coniugij. Et sicut dicit glosa ibidem: cum ecclesia non sit vsa isto iure ꝓdidit ius istud. Ad tertium q̃ sacra scriptura computat genealogias nõ ẽ ad sciendum cõditiões seruitutis z libertatis sed ad sciẽdum de qua familia z tribu ꝓsona sit extracta. Et quãtũ ad hoc licet pater z mater de tribu vna esse deberent: pater tamen principalior est in illo: vnde a patribus in genealogijs denominatio fuit terenda.

Lectio. CVI.

Octrix enim ẽ discipline dei z electrix operũ illius. Due prerogatiue ipsius sapientie a Salomone in amicã z sponsam singulariter adoptate ꝫ precedenti lectione sunt exposite. Ostensum est enim q̃ ipsa habet generositatẽ ꝓpagandi z celebritatem bone opinionis. Unde in parte tertia ostendit eã habuisse curialitatẽ bone educationis. Hoc enim est vnũ de precipuis in sponsa eligenda q̃ sit bene disciplinata z curialiter educata. Unde disciplinate domicelle z dñe spãliter eligũtur vt filios nobilium educent z informent. Educatio autem virtuosa in duob⁹ cõsistit. vicz in castigatione passionum z exercitatione bonorũ operum. Uñ Seneca li. de moribus. Educatio z disciplina mores facit: z illõ sapit vnusq̃sq̃z qõ didicit. Qõ ãũt ista domina sapiẽtia in istis duob⁹ sit sufficienter educata: affirmatur sic. Doctrix est enim discipline dei. quantũ ad castigationes passionum z electrix operum illius: quantum ad exercitationes operum Si em̃ sit doctrix discipline z electrix operũ. docere vero z eligere nemo potest nisi q̃ nouit z expertus est: planũ est q̃ si est doctrix z electrix in bona educatione: est sufficiẽter in moribus informata. Dicit ꝯ. Doctrix em̃ est discipline dei id est ipsa docet nos recipe cõuenienter disciplinam que est nobis valde necessaria quia superi⁹ dictum est. cap. iij. Sapientiã z disciplinam qui abijcit infelix est. Et electrix operuz illius id est faciens nos eligere opa beneplacita. Disciplina accipitur tripl'r in scriptura. Primo generaliter ꝓ informatione siue doctrina. Prouerb. j. Audi fili mi disciplinã patris tui z ne de. le. matris tue. Alio modo accipitur disciplina ꝓ compositione morũ verborũz et gestuum. vnde ille disciplinatus dicit qui se honeste in gestu: verbis z ornatu irreprehensibiliter habet. Et sic loquitur Hugo de instructione nouitiorũ de disciplina. Disciplina est inquit omniuz membrorũ motus ordinatus z dispositio decẽs in omni habitu z actione. Jaco. iij. Quis sapiens et disciplinatus inter vos ostendat ex bona cõuersatione operationẽ suam in mãsuetudine sapientie.

Tertio modo accipit disciplina ꝓ flagellatione causa castigationis illata. Prouer. xxiij. Noli sbtrahere a puero disciplinã. Si em̃ percusseris eũ virga non morietr. Tu virga percties eum z animã eius de inferno liberabis. Istis tribus modis est sapientia doctrix discipline dei. Disciplina em̃ dei a nobis est suscipiẽda patienter quãtumlibet dura videatur ꝓpter tria. videlicet ꝓpter castigantis dilectionem: peccãtis correctionem: temptantis delectionem. Primo propter castigãtis dilectionẽ. Ille ei qui disciplinat nos pater noster ẽ amicus z redemptor. Ad Heb. xij. Quis est filius quem non corripit pater? Qõ si extra disciplinam

virtꝰ magnetis virginis credibilis

estis cuius participes facti sunt oēs: ergo adulteri ⁊ nō filij estis. q. d. Omnes amici dei facti sūt participes discipline dei. Sicut in matre virgine et in apostolis suis patet: ⁊ generaliꝫ in omnibus qui filij sui dicuntur. Non esset magnum si homo reciperet vnū ictum paruū ab aliquo pro amore amici qui pro eo fuisset acerrime verberatꝰ. Christus pro nobis non solum verberatꝰ sed crucifixꝰ et occisus fuit. Esa. liij. Ipse autem vulneratꝰ est propter iniquitates nostras: attritus est ꝓpter scelera nostra. Disciplina pacis nostre super eū ⁊ liuore eius sanati sumus. Ergo ⁊ nos pro amore suo ⁊ pro peccatis nostris disciplinari debemꝰ. Ad Hebre. xij. Fili mi noli negligere disciplinā domini: neq; fatigeris dum ab eo argueris. Dicit Macrobius lib. suo de lapidibus ca. xix. q; si maritus ponat magnetem sub capite vxoris dormiētis: experiri poterit an sit adultera vel fidelis: q; si est adultera statim cadet de lecto ac si manu hominis fuisset expulsa. Si vero fidelis sit marito: cōuertet se ad maritum dormiēdo ⁊ ipsum amplexabit. Dicit ergo sic. Nam qui scire cupit sua si sit adultera coniunx. Suppositū capiti lapidem stertētis adaptet. Mox que casta manet petit amplexari maritum. Nō tamen euigilans cadit omis adultera lecto. Tāq; pulsa mālu subito fetore coacta. Quē lapis emittet celati criminis index. Quānis istud non sit leuibus ⁊ lasciuis indifferēter cōmunicandum: viris tamē litteratis ⁊ ecclesiasticis dici potest. Moraliter anima humana coniunx dei dicitur per fidem charitate informatā. Osee. ij. Spōsabo te mihi in fide. Volens ergo dominꝰ experiri an anima christiana sit vera sponsa vel adultera: supponit magnetē qui lapis est ferruginei coloris: ⁊ trahit ad se ferrum. id est magnā tribulationem: quia ferrei homies dure cerucis domātur: et trahuntur ad deū. Et quid euenit? Certe false cōiuges cadunt de lecto charitatis per impatientiā ⁊ murmurationē contra deum. Deuote vero ⁊ fideles sponse christi cōuertunt se ad deum: ⁊ sunt sub disciplina dei per humiliationē: orationem et deuotionem. Dicētes illud Romano. viij. Quis nos separabit a charitate christi? Tribulatio: an angustia: an ꝑsecutio ⁊c. Et infra. Certus sum: q; neq; mors: neq; vita: neq; creata alia poterit nos separare a charitate dei. Unde Augustinꝰ in quodam sermone. Nullus seruus christi sine tribulatione est. Si putas te nō habere tribulationes: nō cepisti esse christianus. Supponit autem magnes iste discipline dei sub capite sponse christi dormiētis ⁊ quiescentis: q; quando homo aliquando ad maiorem quietē ⁊ tranquilliorez conuersationem se disponit: tunc deus sibi disciplinam tribulationis ⁊ iniurie vel persecutiōes immittit. Job. xxxiij Quando irruit sopor super homies ⁊ dormiūt in lecto: tunc aperit aures virorū: ⁊ erudiens eos instruit disciplina. Gregoriꝰ. xxvj. moral. Aurē coridis tribulatio aperit quā sepe prosperitas mundi claudit. Que quidē disciplina est deuote sustinenda propter castigātis dilectionem. Scō est etiam deuote recipienda propter peccātis correctionem. Ps. Disciplina tua correxit me in finem: disciplina tua ipsa me docebit. Petrus Rauēnens in quadā epistola. Ideo te forsitan tēporaliter punit deus: vt eterne mortis ardores pena redimat temporalis. In edificatiōe vero templi omnes lapides prius malleis tundebantur ne in eorū positione ion? mallei audiretur nec securis. Nec i horreo domini ponitur granū: donec flagellis aūt triturantium pedibus sit excussum. Sic ⁊ viui lapides qui ponendi sunt in illa celesti hierusalem que edificat ⁊ varijs infortuitorū concussionibus politūtur: anteq; in edificio celestis habitaculi collocent Hec Petrus rauēnēs. Et ideo ad correctionē ⁊ comodum nostrum ordinatur quicq̄d nobis de ista disciplina prestatur. Ad Hebreos. xij. Omnis disciplina in presenti nō videtur esse gaudij sed moris: postea autem fructum pacatissimum exercitatis reddet. Unde Gregorius. Ideo dominus hic quibusdam parcit: vt eos imperpetuum feriat. Ideo autem hic ferit non parcendo vt in eternum parcat. hec Gregoriꝰ. Et sicut pater verberās filium cum virga facit puerū verberatum cessare a fletu ⁊ ipsam virgam osculari cum qua est bene disciplinatus ita vult deus de nobis. Virga qua deus electos verberat est aliquis malus hō astutus: truculentus ⁊ iniustus. Ezech. vij. Floruit virga: germinauit superbia: iniquitas surrexit in virga impietatis. Et tamē non vult deus q; ploremus per nimiā desolationem: imo etiam vult deus q; virgam nostram osculemur ⁊ amemus. Matth. v. Diligite inimicos vestros: bñfacite his qui oderunt vos. Et orate pro persequētib⁹ ⁊ calūmantibus vos: vt sitis filij patris vestri qui in celis est. Unde Cesarius. Qui captiuos redimere pauperes pascere ⁊ vestire non pualet: contra nullū hominem odium in corde seruet: ⁊ inimicis nō solum malum ꝙ malo non reddat: sed etiaz diligat: ꝙ eis orare non desinat: certus de promissione domini sui: vt dicere poterit libera conscientia ante tribunal christi. Da domine quia dedi: dimitte quia dimisi. Hec ille. Aduertentes ergo nos a deo tanq̄ pueros insensatos disciplinari: frequēt ad commodum ⁊ correctionē nostram omia cum gratiarumactionibus equanimiter tolerem⁹. Prouerbio. xxij. Stultitia enim colligata est in corde pueri ⁊ virga disipline fugabit eam. Tertio disciplina dei est deuote suscipienda ꝓpter temptantis delectionem. Prosternitur nāq; caro: mundus ⁊ demō: dum disciplina dei fortiter toleratur. Unde etiam contra temptationē carnis solent sancti sibiꝑsis disciplias infligere. Gregoriꝰ. ij. dialogorum. ca. ij. dicit de sancto Benedicto q; quādo de quadam muliere quā prius conspexerat temptaretur: exutus vestimento nudum in spinarum aculeis ⁊ vrticaꝑ incendijs se proiecit. Uanitas etiā mundi alias ꝓtemnit dum sanctus homo persecutionibus agitatur. Sicut enī nutrix volens filium ablactare: inungit mamillam synapio vel aliqua re amara. Ita deus huius vite delicias infinitis amaritudinib⁹ ordinauit esse respersas: ne eas nimis amarem⁹. Unde Augustinus in ꝓfessoib⁹

Lectio

suis regratiatur deo q̄ resperserat semp amaritu dinib⁹ illicitas delectationes suas. Et Boeti⁹. ij. de ꝓso. prosa. iiij. Quā multis amaritudinibus humane felicitatis dulcedo resparsa est: q̄ si etiā fruēti iocunda esse videatur tamē quo min⁹ cum velit abeat retineri nō possit. Et de eodem loquēs Augustinus de vera innocētia ꝓpositione. ccxxvj. dicit sic. In p̄nti vita t delicie temporales dulces sūt t temporales tribulatiōes amare sunt. Si quis non bibat tribulationis poculum: meruat ignem gehennarū: etsi quis nō contemnat dulcedinem: seculi inbians bonis eterne vite. Sunt ergo diuitie disapline quasi quedam mediane p̄seruatiue a putrefactione t temptatiōe peccati. Dicit enim Aristo. iiij. Methеoro. q̄ q̄nq̄ sunt que impediūt putrefactionē. Frigus circūstans. Uñ mortui in frigido congelati durāt incorrupti ꝑ multos annos. Et ideo magis putrescunt res in estate q̄ in hyeme: quia calor naturalis per frigus circūstās exterius cōprimit t seruatur in humido. Scōa causa est excellentia caloris naturalis intrinseci. Et ideo illa in quibus abūdat calor igneus vt piper galanga t huiusmodi non cito putrescunt.

Tertia causa est coagulatio facta a frigido intrinseco. Quarta motus moderatus. Quinta magnitudo rei: q̄ vnaquēq̄ res diuisa per partes cito putrescit. Isto modo moraliter quinq̄ sūt que putrefactionē peccati impediunt. Quādo enī humidum t calidum a re extrahuntur: res putrescit. Sic quando humor gratie t calor charitatis per peccatum ab homine extrahunt homo putrescit moraliter. Ps. xxxvij. Putruerūt t corrupte sunt cicatrices mee a facie insipientie mee. Hec autē putrefactio quinq̄ modis impeditur. Primo modo per frigus circūstans. id est per tribulationem t p̄secutionem exteriorē. Scōo modo ꝑ excellentiam caloris naturalis ignis intrinseci. i. per excellentiam charitatis spiritussancti. Leuit. vj. Ignis in altari meo semp ardebit. Tertio modo ꝑ coagulationē factam a frigido intrinseco. id est per timorē diuini iudicij t vltionis future intrinsecus recogitati. Quarto modo ꝑ motum moderatū. Iuxta illud. Et vitiū capiunt ni moueantur aque. Motus moderat⁹ est variatio t continuatio sanctarū occupationum que excludit ocium q̄ maxime inducit putrefactionem libidinis. Iuxta illud Ouidij de remedijs amoris. Oda si tollas periere cupidinis arcus. Quinto mō impeditur putrefactio peccati ꝑ magnitudinē rei: q̄ res magna magis resistit putrefactioni corrumpēti q̄ parua. Isto modo moraliter magna dignitas et gradus siue status persone debet eam p̄seruare a cōmissione peccati. Quando homo recogitat q̄ est prelatus: habet animarum curam: recogitat honorem a subditis t beneficijs quibus omnino indignus est: nisi bene viuat: et ipsa sue dignitatis magnitudine facit sibi stimulum bone vite. Inter ista quinq̄ impedimenta putrefactionis primum ē disciplina a qua vita gratie a putrefactione seruatur. Prouer. vj. Mandatum lucerna ē. et lex lux. t via vite increpatio discipline.

CVII

Lectio. CVII.

Si diuitie appetantur in vita: quid sapientia locupletius que operatur omnia. Si aūt sensus operatur: quis hoc q̄ que sunt magis q̄ illa est artifex.

Hec est quarta ꝑs cōmēdatoria in qua salomō duas ꝓditiones de amica sua sapiētia introducit que in spōsis eligendis apud homines mūdanos nō modicū ponderant. Et scōm q̄ ei duas prerogatiuas attribuit lra diuidit in tot pres. Prīo enim attribuit ei opulentiā in diuitijs. Et scōo experiētiam in artificijs. Scōa ꝑs ibi. Si autem sensus operatur. Et q̄ diuersorum hominū diuerse sūt cupiditates: tam fm ꝓsuetudinē: q̄ fm cōplexiones Nam aliqui desiderant naturaliter supfluitatem in diuitijs: aliqui subtilitatē in artificijs: aliqui virtutum moralium ꝓuenientiā: aliqui virtutum intellectualium excellentiā. Ideo sub q̄truor ꝓditionibus oīe humanū desiderium: honestū tamen et nō bestiale cōiter describit: quorū tamē appetibilium tantū duo in littera ista ꝑsequitur. Quantum ad primū dicit sic. Et si diuitie appetant in vita: quid sapientia locupleti⁹: que operatur oīa q. d. nihil. Et intelligit ſpāliter de sapientia increata que ē christus. De qua Ephe. j. Nā operatur oīa fm consiliū voluntatis sue. Quia enī sapientia q̄ est virtus humana donū est sapientie increate: et idem est cōmendare donū t dantem in casu. Ideo Salomon frequenter in hoc libro sapientiā commendando quedam de sapientia creata ponit: et plurima de sapientia increata. Potest tamen ista littera de sapientia humana intelligi quā si hō habet locuples satis fiet. Modū vero quō quilibet pōt esse diues dicam fm Senecā in ep̄la. cxxiij. in qua docet qualit̄ omnis homo pōt sibi pacem t diuitias fabricare: que duo cōiter multum affectātur. Dicit sic. Nūquid maior est anim⁹ q̄ vbi alienum se posuit t fecit sibi pacem nihil timendo sibi diuitias nihil cōcupiscendo. Ergo fm Senecam si vis habere pacem quātum ad mundum pertinet nullum timeas t eris in pace: nihil ꝓcupiscas et eris satis diues. Erras inquit si illum putas diuitem cui varia suppellex: qui in prouincijs multis arat: qui multum suburbani agri possidet. Cū omia dixeris paup est. Quare? quia debet. Quātum inquis? Omnia. nisi forte iudicas interesse. vtrum aliquis ab homine an a fortuna mutuum sumpserit. Hec Seneca sententialiter. Sed melius dixisset: si concludisset: oīem diuitem deo debitorem fuisse non fortune. Dicit enim Augustin⁹ j. de retractationib⁹ ca. j. Homines habent in pessima consuetudine: vbi dici debet. Hoc deus voluit: dicunt hoc fortuna voluit. Sed quomodo dantur diuitie a deo cum sint nocue frequenter illis quibus dantur. Isti questiōi respondet Seneca epistola. lvij. vbi ostendit quomodo dij diuitibus sunt ꝓpitij: t dicit q̄ dicuntur eis ꝓpitij: quia bono ac benigno vultu mala magnifica eis tribuerunt: ad hoc vnum excusati q̄ illa que vtunt et excruciant optantibus data sunt. In hoc ergo

dñi excusantur fm eñ-q̄ licet dent eis ea que eis nō
prosunt: dant tamen qualia appetunt. Sed certe
vere diuitie quas sapientia dat hoibus sunt vir-
tutes ꝛ bone opationes: quas signanter vocat p-
pheta diuitias salutis. Esaie. xxxiij. Diuitie salu
tis sapientia ꝛ scientia. Prouerbio. x. Benedictio
domini diuites facit. Scōa progatiua ꝛ quarta
in vniuerso ipsius sapiētie est q̄ ipsa hz experienti
am in artificijs. Et quantū ad hoc dicit. Si autē
sensus opatur ꝛc. i. ars q̄ est circa sensibilia ꝛ expe
rimēta commendetur in aliquo sapia increata q̄
est rps artificio p̄cellit oīa: quia omnia creauit
de nihilo. Sapiētia etiā humana large loquēdo
prudentiā ꝛ artem cōprehēdit: ꝛ p ꝯsequens nihil
est magis artifex q̄z illa. Si inquit diuitie appetā-
¶ tur. ¶ Notandū q̄ tria sunt genera diuitiarū. Tē
porales ꝛ piculose: spirituales ꝛ vtuose: eternales
et gloriose. Prime sunt rōnabiliť paruipendende
Scōe sūt laudabiliter exercende. Tertie sunt inef
fabiliter appetende. Prime diuitie sunt piculose:
quia repellūt veritatē a cognitione: securitatez ab
estimatione: ꝛ vnitatē ab affectione. Primo repel-
lunt veritatē a cognitione. Diuites enim nec ha-
bere possunt verā cognitionē dei: nec sui: nec pri
mi. Nō dei: qz Matthei. xiij. Fallacia diuitiarum
suffocat verbum dei ꝛ sine fructu efficit. In cuius
figurā diuitibus regibus: angelus apparuit in sō
nis: ꝛ paupib⁹ pastoribus in pfecta vigilia se ostē-
dit. In signū q̄ pauperes clariorē de deo noticiaz
consequātur q̄z diuites. Unde Luc. xix. dicitur q̄
zacheus fuit princeps publicanoꝝ ꝛ diues: ꝛ ta-
men statura pusillus erat: ꝛ non poterat p̄ turba
videre Jesum donec in arborē ascendisset. Sic di
uitijs ꝯstipati ꝛ familijs sūt parui in statura virtu
tum ꝛ cōprimuntur sollicitudinibus ꝛ pssuris ne-
negociorū ꝛ officiorū q̄ nō vacat eis cogitare de ie
su nisi valde raro. i. si forte semel i anno in quadra
gesima vel circa pascha arborē ascendāt penite-
tie ꝛ cōtemplatiōis deuote vt inuitēt illum in do-
mū suā. Et iō diuitie sūt puluer es excecātes ocu-
los spirituales. Unde dicit Apocal. iij. Dicis q̄
diues sum ꝛ locupletat⁹ ꝛ nullius egeo: ꝛ nescis qz
miser es ꝛ miserabilis ꝛ pauper ꝛ cecus ꝛ nudus.
Item nec habēt verā cognitionē sui ꝓpter duo im-
pedimenta. Primo ꝓpter vera dicentium raritā-
tem: ꝛ scōo ꝓpter adulationem falsi multiplicitatē
De primo dicit Seneca. Mōstrabo tibi quid oia
possidentib⁹ desit. s. qui verū dicat. De scōo patet.
Tot sunt adulatores diuitū de familijs: de vici-
nis: de amicis: de extraneis q̄ ꝓprios defect⁹ non
possunt aduertere. Eccī. xiij. Diuiti decepto mul-
ti recupatores: locutus est supbe ꝛ iustificauerūt
illum. Et infra. Diues locut⁹ est ꝛ oēs tacuerūt:
et verbum illi⁹ vsq̄z ad nubes pducent. Tertio
nec habēt veram noticiam de proximo: qz nesciūt
qui sunt eorum amici ꝛ qui hostes. Unde Seneca
de remedijs fortuitorū. Iste quē tu dominū existi
mas pecunie locul⁹ est multum habet. Ignoras
vtrum auarus vel ꝓdigus sit: si ꝓdigus non ha-
bebit: si auarus non habet. Istum quem tu felicē
admiratus credis sepe dolet: sepe suspirat: multi
illum comitant. Mel musce sequunt: lupi cada-
uera: frumenta formicē p̄dam sequitur turba ista
nō hominē. Et ideo bene deducit Boet⁹. ij. de cō
sola. prosa. viij. q̄ aduersa fortuna plus hominib⁹
prodest q̄z prospera. Illa enim semp spem felicita-
tis cū videtur blanda mentitur: hec semp vera est
cum se instabilem mutatiōe demonstrat. Illa fal-
lit: hec instruit. Illa mendacio spem bonorum mē
tes fruentiū ligat: hec cognitiōe fragilis felicitat
absoluit. Itaq̄z videas illā ventosam fluentē: suiq̄
semp ignaram: hanc sobriā succinctāq̄z ꝛ ipsi⁹ ad-
uersitatis exercitatiōe prudentem. Sic ḡ diuitie
repellunt veritatē a cognitione. Scōo repel-
lunt securitatem ab estimatiōe. Diuites enim sem
per sunt in timore perdendi terras pecuniā ꝛ the-
saurum. Et cum sint sine securitate: sunt p ꝯse-
quens sine intrinseca iocunditate. Uñ Aug⁹. vj.
cōfes. narrat. q̄ transiens p quendā vicum vidit
pauperem mendicum iocantē: ꝛ ingemuit loquēs
ad socios. Oīnibus inquit conatib⁹ quibus labo
ramus: nihil aliud vellemus nisi ad securā letitiā
peruenire: quo nos iste mendicus preces sit. Et seq̄
tur. Ille letatur: ego anxius: ille secur⁹: ego trepi-
dus eram. Et illud notabiliť in suo cantico dicit
beata virgo. Luce. j. Esurientes impleuit bonis
et diuites ꝛc. Illud est inane q̄ō apparet esse reple-
tum ꝛ est vacuum. Ita diuites videtur exteri⁹ si-
ne metu ꝛ turbatiōe ꝛ sine sollicitudine: ꝛ tamē in-
terius sunt pleni tristicijs ꝛ timore. Tertio re-
pellunt vnitatem ab affectiōe. Causant enim inui
dias: turbationes: bella: brigas ꝛ discordias ami
corum. Exemplū. Gene. xiij. de Abraam ꝛ Lotb
consanguineo suo: de quibus dicit. Erat quippe
substantia eorū multa: ꝛ nō quibant habitare cō-
muniter. Unde statim subdit in eodem q̄ facta est
rixa inter pastores gregū Abraam ꝛ loth: cuz ꝛ ip
si substantijs abundabāt multifarijs. Et ideo sūt
paruipendende. vnde Sene. in epistola. xviij. Ne
mo alius est deo dignus q̄z qui opes cōtempserit.
Et ideo dicit ꝑs. Diuitie si affluāt nolite cor ap
ponere. Dicit Augustin⁹. Non dicit. nolite habe-
re: sed nolite apponere. Non enī dānat cor diuiti-
as vnde mereamur celū sed cor appositū q̄ō scz nō
expendit sed recondit. Et ideo dicit q̄ diuitie sunt
rationabiliter paru ipendende: nō totaliter fm re
ctam rationē: sed ne sint impedimentum virtutis:
Unde optimū temperamentuz docet Augustin⁹
super ꝑs. lj. q̄ nullus diuitias vl' diuites nimis
cōtemnat: nec nimis de paupertate presumat di-
cens sic. Hoc attendite ne passim diuites reprehē
datis: ꝛ rursum ne de paupertate ꝛ egestate pre-
sumatis. Si enim nō est presumenduz de diuitijs
quantomagis nō est presumendum de pauperta
te. Pauper vlcerosus nō habens escam nec vestē
allatus est ab angelis in sinū abrae. Uide quo sb
latus est: lege scripturā ꝛ inuenies diuitem abrāā
Sublatus est ergo in sinū diuitis pauper: an po-
tius ambo diuites deo: ambo cupiditate paupe-
res. hec Augustinus. Scō e diuitie sunt spirituales
et virtuose: ꝛ he sunt gratie ꝛ opationes virtutū et
boni mores. Unde Gregorius omel'. xv. sup illud

Erit qui seminat seminare semen suum. Sole diuitie vere sunt que nos virtutibus diuites efficiunt. Si ergo fratres diuites esse cupitis: veras diuitias amate. Si culmen honoris queritis: ad celeste regnum tendite. Si gloriam dignitatuz diligitis: in illa superna angelorum societate asscribi festinate. Unde. j. Timoth. vj. Precipe diuitibus huius seculi nō sublime sapere neq; sperare in incerto diuitiarum. Et infra. Bene agere: diuites fieri: in operibus bonis. Et Ephe. iij. Det vobis fm diuitias glorie sue virtutem corroborari per spiritum eius in interiori homine: t habitare christum per fidem in cordibus vestris in charitate radicati t fundati. Certe diuitie sūt eternales et glorie. In istis enim est perpetuitas sine transitiōe: securitas sine fatigatione: iocunditas sine afflictione t satietas sine defectione. De quibus in Ps. Glorie t diuitie in domo eius tē. Et iterum Spera in domino t fac bonitatē t inhabita terrā et pasceris in diuitijs ei⁹.

Lectio. CVIII.

Tsi iusticiam quis

e diligit: labores huius magnas habent virtutes. Sobrietatem enim et prudentias docet t iusticiaz t virtutem: quibus vtilius nihil est in vita hominibus. Postq; Salomon declarauit quinq; prerogatiuas sapientie sponse sue. In hac parte prosequitur deserta. Dictum est enim q; ipsa habet nobilitatem propagationis: celebritatem bone opinionis: curialitatem educationis: et opulentiam in diuitijs: t experientiā in artificijs. Sexto habet sincerum moderamē in moralibus Et septimo verum examen in scientialibus. Est ergo intentio huius lectiōis cōmendare istam spōsam siue amicam preelectaz a bonis moribus. Et circa hec duo facit: quia primo cōmendat eam generaliter t summatim a iusticia legali. Scōo singulariter t singillatim a qualibet virtute cardinali. Scōa pars ibi sobrietarem enim. A Circa primum est aduertendum q; sicut dicit Aristoteles. v. ethico. cap. j. Dupler distinguitur iusticia. generalis que vocatur iusticia legalis: t particularis iusticia: inter quas talis est differentia. q; iusticia legalis nō est pars virtutis: sed est tota virtus. Et vocatur iusticia legis: q; fm eam fit homo totius legis obseruator: fm singulas operationes virtutum. Uocatur autem iusticia generalis: nō q; sit cōmunis ad omnem virtutem: sed quia vna ē virtus particularis: directiua tm cuuslibet virtutis in actum suum fm Aristotelē fm q; expedit ad bonum cōmunitatis siue bono communi. Unde iusticia legalis intendit dirigere omnem virtutez in actum suum: sicut expedit ad bonum communitatis. Justicia vero particularis est illa cui contrariatur auaricia: t est in commutatōib⁹ et distributionib⁹ que fiunt ad singulares personas. Et hec est que cōnumeratur inter quattuor virtutes cardinales: que sunt prudentia: iusticia: fortitudo: et temperantia. Primo ergo commendat Salomō spōsam suam a iusticia legali. Et secundo a iusticia cardinali vt dictum est. Quantum ad primuz dicit sic. Et si iusticiam quis diligit tē. fm varietatem consuetudinum t complexionuz sunt in hominibus varie inclinationes tam ad vitia q; ad vtutes. Unde quidam homines naturaliter inclinantur ad opera iusticie: et eorum exercitio delectantur. Et de tali homine loquens dicit. Et si iusticiam quis diligit naturaliter vel ex electione: et hoc loquendo de iusticia generali: labores huius. id est exercitationes difficiles sapientie magnas habent virtutes. id est vires ad acquisitionem: vel labores huius magnas habēt virtutes. id est per exercitationez sapientie magne acquirūtur vtutes. Labores dicit pter difficultatem q; est semper annexa oper virtuoso. Uirtus em̄ consistit circa difficile: t sicut dicit quidaz: nulla ē nō ardua virtus. Scōo commendat ex quattuor virtutibus cardinalibus singillatim dicēs: sobrietatem t prudentiam: iusticiam t virtutem. Prudentiam t iusticiam specificat nominibus suis: ſz temperātiam vocat sobrietatem t fortitudinez vocat virtutem. Sicut enim dicit Tullius de officijs. Nomen virtutis antiquitus fuit solius fortitudinis. Iste autem quattuor virtutes dicunt generales principales t cardinales. Sicut enim in artibus est subordinationem dare qua vna p̄cipit dominatur t principatur: alia subseruit t exequitur. Ita est in virtutibus moralibus. Sic ars militaris precipit equestri: t equestris frenefactiue. Similiter ars gubernatoria nauis ē architectorica. i. p̄ncipal' et p̄ceptiua respectu remigatiue t nauifactiue t huiusmodi. Finis enis superior ſ artis est intentus ab inferiori: sicut frenefactiua intēdit bonitatē ad hoc q; hō bene eq̄tet: t bene equitare ordinatur ad bonam militiā. Et iō ars militaris habet p̄cipere tam equestri q; frenefactiue: et multis alijs subseruientib⁹ arti militari. Eodem modo est in virtutibus moralibus: vna precipit alteri puta superior inferiori. Uerbi gratia. In passionibus cōcupiscibilibus delectationes fm tactū sunt difficiliores ad regendum: t ideo indigemus vna virtute qua rationabiliter regamur in huiusmodi delectationibus generaliter: t ista vocatur tēperantia. Sub ista sunt alie virtutes circa materias spāles delectabilium. Est enim delectatio fm tactum multiplex: alia circa gustum: alia circa venerea: alia circa ludos. In delectationib⁹ circa gustum indigemus virtute q; potest vocari sobrietas. In delectationibus venereoz̄ indigent coniugati: quibus solis venereis licet vti: vna virtute que vocatur continentia vel castitas. In delectationibus que fiunt circa ludos indigemus virtute seruante medium inter superabundantiam et defectum q; vocatur Eutropelia: sicut docet Aristo. iiij. ethi. Modo q; omnes iste virtutes sunt circa materiā magis p̄ticularē q; temperantia: quia temperantia habet fieri circa delectationes fm tactum gñaliter ſbintelligendo gustū sub tactu: q; gustus est quidā tactus sicut dr. ij. de anīa. Jō tēperantia vocatur tpantia generalis: t eutropelia

est species temperantie. Et similiter castitas conjugalis z sobrietas in cibo z potu sūt spēs temperantie. Et q superior virtus pcipit inferiori: ideo temperantia vocat pncipalis respectu eutropelie vel sobrietatis. Quia vero sic quasi omnis materia moralis reducitur ad quattuor: videlz ad passiones irascibilis: ad electionez rōnis: z ad operationē circa res victui necessarias: iō si i istis quattuor bene regulemur: perfecte erim⁹ virtuosi. Et ideo fm istas quattuor virtutes dicūtur quattuor pncipales siue cardinales. Nam tēperantia facit tenere mediū fm rectam rōnem circa passiōes concupiscibiles. Fortitudo circa passiones irascibiles: prudētia circa electiōes in operabilib⁹. Et iustitia circa cōmunicationē in rebus exteriorib⁹. Dicuntur autem iste virtutes metaphorice cardinales. Cardo em fm pap. z Hug. est pars ostij q vertitur in quodam foramine ligneo vel lapideo p quod ostium vertitur quādo clauditur z aperitur Et aliquādo vocatur cardo ipm foramen: z dicit a cardian grece qō est cor latine: quia sicut cor hominis regit corpus in motu: ita lignū illud regit et mouet ianuā: quia ergo operationes humane reguntur determinate ab istis virtutib⁹ fm rectam rationem sicut ianua per suū cardinem. Unde ab antiquis cardinales eas placuit appellari vel forte melius dicuntur cardinales. q. cardiales: id est cordiales a cardian grece qō est cor latine. Et dicuntur cardinales ad differentiam virtutū corporaliū: sicut sunt robur z agilitas corporis. Iste vero sunt in corde. i. in aia: z ideo forsitan cardinales vel cardiales primitus dicebantur. Ex his patet quare sunt quattuor virtutes pncipales z quare dicuntur cardinales. Est autem viterius aduertendum q iste quattuor virtutes fm Plotinuz et Macrobiū super librū primū de somnio scipionis quadrupliciter variātur. Sunt em virtutes exēplares. Virtutes purgati animi. Virtutes purgatorie. Et virtutes politice. Iste virtutes fm q sunt in deo quodāmodo vocantur exemplares: vt dicatur iustitia dei obseruatio legis eterne in administratione. Fortitudo potentia gubernādi. Tēperantia conformitas voluntatis siue ad rectaz rationem. Prudentia sapientia dei infinita. Sic ergo iste virtutes fm q in deo ponuntur vocantur exemplares virtutes: quia diuine virtutes exemplares debent esse humane virtutis. Deum em sicut summā regulam bonitatis imitari debemus. Considerando istas virtutes prout ab hominib⁹ haberi possunt: sic differunt fm gradus pfectiōis z imperfectionis. Inueniūtur in bonis: in melioribus in optimis. In bonis vocantur politice: id est ciuiles: quia fm eas hō aptus efficitur ad bene viuendum in cōmuni ciuilitate. In melioribus z perfectioribus qui transcendunt pmos: z tendūt quodāmodo ad diuinam similitudinez vt imitentur et effigient virtutes exemplares in deo: vocātur iste virtutes purgatorie: quia purgant a vitijs passionū ita q iste virtutes sunt in hominib⁹ qui habent frequētiam passionū z tm eis dñantur virtuose: et ideo dicūtur in eis purgatorie. Sed in hominib⁹ perfectissimis qui totaliter diuinis adherent: dicūtur iste virtutes esse virtutes purgati animi: in quibus prudentia sola diuina intuetur. Temperantia terrenas cupiditates nescit. Fortitudo passiones ignorat. Justicia cuz diuina lege perpetuo federe sociatur: z sic sunt in valde bonis. i. bris: vl forte in quibusdam paucis electissimis in hac vita Et spāliter fuerunt in xpi hūanitate z virgine gloriosa. His visis patet littera q sapientia docet sobrietatem: id est temperantiam. j. Pet. v. Sobrij estote z vigilate zc. Docet etiā prudentiā Mat. x. Estote prudentes sicut serpētes z simplices sicut columbe. Docet etiam iusticiā z virtutem. i. fortitudinem quib⁹ vtilius nihil est in vita hominibus Sed ?tra hoc videtur q virtutes theologice sunt meliores ad ꝓmerendum vitam: quia sine fide impossibile est placere deo. ad Heb. xj. Et si hō charitatem nō habeat nihil est. j. Cor. xiij. Dicendum est q sub istis quattuor comprehenduntur virtutes theologice: scz fides sub prudētia: spes sub fortitudine: charitas sub iusticia: z sic verū est q istis nihil est vtilius in vita hominib⁹. Hic potest breuiter dubitari. An virtutes morales sint cōnexe sic q nullus possit habere vnam nisi omnes habeat. Et videt q nō: quia Augustin⁹ dicit ad hieronymū in quadam epl'a in qua dr. Non est diuina sententia qua dr: qui habet vnā habet oēs: sed dis vera sententia est diuina: q? fm Amb. Omne verum a quocūq; dicat a spūsancto est: g nō est vera sententia. Preterea virtutes morales generātur ex exercitio actuū virtutū: sicut ptz. ij. ethi. sed ?tingit aliquē exercere se in actib⁹ vnius virtutis: z non in actib⁹ alterius. Sicut aliquis pōt se dare actib⁹ liberalitatis lz nō det se actib⁹ cōtinentie sic ptz g talis acq?rit liberalitatē z tm non est ?tinens. Ad oppositū est ph̄s. vj. ethi. duob⁹ vltimis capitulis: vbi pbat q nullus pōt habere prudentiam nisi habeat oēs virtutes morales. Nec potest quis habere virtutes morales nisi habeat prudentiā. Ad questionem dicendū q virtus moralis potest accipi dupl'r pfecta z imperfecta. Virtus moralis imperfecta pōt haberi etiā si alie nō habeant. Perfecta aūt nō pōt. Virt⁹ imperfecta vocat inclinatio naturalis ad vtutē: sicut aliq? inclinant natural'r ad castitatē: aliq? ad liberalitatē. Perfecta vero virt⁹ est habit⁹ inclinās ad opus bonū bñ agendū. Huius cōnexionis rō apud Aristo. talis est: q? null⁹ pōt esse prudēs nisi sit vtuosus. Virt⁹ em moral'r facit eligere bene ea q̄ sunt ad finē: z bene iudicare de fine. Sic p oppositum malicia facit male sentire de fine: vnicuiq; em bonū apparet illud ad quod dicitur amicus: z ideo si nō habeat rectaz estimationem de fine nūq; bene eligit media quod est opus prudentie. Et corruptus habitus per vitiosos actus habet falsam estimationem de fine: et per consequens erronee eligit: z ideo prudētia que est recta electio vel recta ratio agibilium non est in tali. Q̄ō autem virtus moralis non possit esse sine prudentia sic ostendit. Inclinatio in actū virtutis ē ab habitu virtutis: modo si ē inclinatio corporis si est nimia z nō fit fm rectā rationem corpus impingit.

in aliud ꝛ leditur: ita inclinatio virtut⁊ si est nimia nō fit fm rectam rōnem. Et ideo ad hoc ꝙ operatio sit virtuosa requiritur nō solum habitus inclinans: sed prudentia dirigens ꝛ moderans operationē: ꝛ ideo virtus moralis nō potest esse sine prudentia. Ad primū dicendū ꝙ intentio Aug⁹. est ꝙ illa sententia expresse nō docetur in sacra scriptura. Ad secūdum dicendum ꝙ qui assuefacit se in operibus vnius virtutis ꝛ nō omniū: talis nō habebit prudentiam: nec acquiret aliquā virtutē moralem perfectam. Acquirit tamen vnū habitū iuxta materiam circa quā se exercet: sed ille habitus nō habebit rōnem virtutis perfecte ꝓpter defectū prudentie. Et ideo ad hoc ꝙ aliq̄ virtus acquirat⁊ oportet ꝙ bō se habeat circa oīa que in vsu vite veniūt non tm̄ oportet ꝙ simul exerceat se in actibus omniū virtutū: sed requirit⁊ ꝙ se habeat virtuose circa materiā alicui⁹ actus virtutis. Sunt tamē q̄dam virtutes cōuenientes hoī fm statū eminentem sicut magnanimitas ꝛ magnificētia. Et istas virtutes acquirit bō exercendo se in actib⁹ liberalitatis sic ꝙ liberalitate habeat eas ī potētia ꝓpinqua. Si enim liberali subseruiat abundātia sumptuū ꝛ pecuniarum exercebit actus magnificētie de facili ꝓpter vsum liberalitat⁊ in donationib⁹ mediocribus vsitatum. Lectio. CIX.

T si multitudinē scientie desiderat quis scit preterita: ꝛ de futuris estimat: scit ꝛ vsurias sermonū ꝛ dissolutōes argumēto⁹: signa ꝛ monstra scit añq̄ fiant: ꝛ euentus tēpo⁹ ꝛ seculo⁹. Inter ea q̄bus hoies singularit⁊ extollūtur: vnū est experientia in diuersis scientijs: qz em̄ ois scia ē de nūero bono⁹ honorabiliū ab oi scia reddit⁊ psona q̄libet honore digna. Cui⁹ rō est: qz honor ē p̄miū virtut⁊. virt⁹ aūt rei mēsurat⁊ in hoc ꝙ pōt attingere ad illud ad qđ naturaliter est ordinatū: qz in eo ꝓsistit eius perfectio. Modo ois hō naturaliter scire desiderat: ꝛ scia est hois perfectio naturalis: ꝛ ió ois scia reddit oēm psonam honore dignā. Postq̄ g̃ salomon ser prerogatiuas de sapia sponsa sua retulit: videlicet generositatē ꝓpagationis: celebritatem bone opinionis: curialitatē educationis: opulentiā in diuitijs ꝛ experientiam in artificijs: sincerū moderamen in moralib⁹. In hac parte subiungit septimaz prerogatiuā videlz verū examen in scientialib⁹. Et qz scie vocantur quēadmodum ꝛ res de quib⁹ sūt ij̄, de aia. Res vero diuidit⁊ in signū et signatū: ió ois doctrina vel est rerū vel signo⁹: sicut dicit August. p̄ma de doctrina xp̄iana. c. vj. Scie vero que sunt de signis vocant⁊ scientie sermocionales. Scientie q̄ sunt de reb⁹ vocant⁊ scie reales. Et ió quia ois scia sub altero istoꝝ generū ꝓtinetur: ió ad cōmendationē scientie introducit salomon in hac parte eam hr̄e noticiam: tam sciarū naturaliū q̄ etiā sermocionaliū ꝛ dicit sic. Et si multitudinē scie diligit quis: scit tē. Si ꝓ quia: qz bō naturaliter desiderat multitudinē scientie. q. d. nō solum ipa adornata est virtutib⁹ moralibus videlz iusticia: prudētia: fortitudine ꝛ tpantia imo etiā dotata virtutibus intellectualibus vt habeat nō solum scientiā sed multitudinē scie. Quia vero multitudo scientie est fm multitudinē sabiliū. Sunt aūt in naturalibus q̄dam p̄terita: quedā futura: quedam q̄ eueniūt raro: ꝛ quedam que frequenter. Itē in sermocionalib⁹ scientijs: q̄dam sunt plana ꝛ facilia ad intelligendū: ꝛ q̄dam obscura ꝛ perplexa et apta ad decipiendū. De oībus istis dicit sapiam esse sufficienter instructam: qz scit p̄terita ꝛ de futuris estimat tē. Quia em̄ disciplinati est intellectū certiorem inquirere fm vnūquodq̄ genus q̄ztum natura rei permittit vt 6z. j. ethicoꝝ. Ideo fatuū esset tantā certitudinē exigere de futuris q̄ztam habere possumus de p̄teritis: cū futura annexa sint cōtingentib⁹: ꝓterita vero necessitati sint subiecta: et ideo signāter distinguēdo dicit. Scit p̄terita et de futuris estimat. i. opinatur vel coniecturat. Scit etiā versutias sermonū. i. occultos ꝛ enigmaticos modos loquēdi. Vel versutie sermonū dicuntur perplexe forme arguendi: in quib⁹ patet redargutio saltem apparens quācūq̄z partem bō elegerit: sicut in insolubilib⁹. Scit etiam dissolutiones argumento⁹ que videntur apud simplicem solui nō posse. Alia littera hz dispositiones argumentoꝝ: id est debitas formas arguendi syllogistice: enthymematice: exēplariter ꝛ inductiue: ꝛ hmōi dispositiones de quib⁹ in libro p̄mo ꝓ tractat⁊ scit non solum ista: imo in naturalib⁹ scit signa ꝛ mōstra. Signa dicūtur aliqui effectus naturales in celo vl' in aere: qui euent⁹ futuros designant circa statū humanū: sicut patet de cometa qui significat mortē p̄ncipis vel bella futura: sicut pz. j. Methe. o. ꝛ lōga experientia est expertū. Monstra vero dicunt⁊ que fiūt contra cōsuetum cursum ꝛ ꝓtra intentionem nature. Sicut quādo bō nascitur cum ser digitis: vel cum duob⁹ capitibus ꝛ hmōi. Et vocantur monstra que cōmuniter aliquid dissuetum demonstrant esse futurū. Unde oē monstrū est signū sed non ecōtra large loquēdo de signo: q̄uis stricte loquendo posset dici illud signū quid raro: tm̄ fm naturam accidit sicut est cometa vel eclipsis solis. Monstrū quia raro euenit ꝛ ꝓtra naturā. Sicut si aliquis ex media pte eēt bō: ex reliqua bos vel ecōtra. Scit euentus tempo⁹ ꝛ seculo⁹: id est scire facit: qz sicut superius dictum fuit: Amicos dei ꝛ prophetas constituit. Nota ꝙ inter multa que scire nos cōuenit: triū est nobis scientia necessaria: videlicet flagitio⁹ que perpetrauim⁹: beneficio⁹ que reportauim⁹: ꝛ supplicio⁹ que nos meruimus. Prima ergo scientia circa quā debem⁹ esse curiosi est noticia nostroꝝ flagitioꝝ, vt illa discutiamus vt nosipsos peruipendamus et non superbiamus. Et argumētum demonstratiuū ad causandum istam scientiam affert nobis cōscientia nostra murmurās ꝛ lesa quodāmodo de malicia facto⁹ nostro⁹. vnde signāter dicit Hiere. ij. Arguet te malicia tua ꝛ auersio tua increpabit te. Scito ꝛ vide qz malum et amarum est dereliquisse te dominū tuū. Sed defectum huius scientie multi habēt qui in rebus mūdanis ꝛ in defectibus aliorum percipiendis sunt prudentes et circa seipsos

negligentes: sicut oculus videt oīa preter se. Ló tra quales Bern̄. in p̄ncipio meditationū suaruz dicit. Multi multa sciunt z seipos nesciunt: alios inspiciūt z seipsos deserunt. z ideo signāter dicit. j. Thessal. iiij. Sciat vnusquisq; vas suū: id est corpus suū possidere vel conscientiam suaz possidere in sanctificatione z honore. Secūda scientia circa quā debem⁹ esse curiosi est noticia beneficioꝝ q̄ reportauimus. Inter que precipuū est redemptio quā recepim⁹ per passionem xp̄i. In qua xp̄s fecit nobis vnū argumētū demonstratiuū sue maxime dilectionis quādo pro nobis mori voluit in ligno crucis. Tria autem requirūtur ad demonstrationem: sicut docet p̄bs p̄mo posterioꝝ. Subiectum passio z diffinitio que sit medium ad q̄cludendū p̄riam passionem de subiecto. Subiectuz huius demōstrationis fuit filius dei: q: licet equalis eēt patri fm deitatem: multiplr tamen p̄ nobis seipsum exinaniuit z subiecit factus obediens vsq; ad mortem. j. Coꝝ. xv. Filius subiectus erat ei q̄ sibi subiecit oīa. Passio ꝯclusa ex hoc subiecto fuit passio mortis xp̄i. ad Heb. ij. Uidemus iesum p̄ter passionē mortis coronatum. Mediū ad ꝯcludendum hanc passionez de hoc subiecto fuit diffinitio subiecti. i. ordinatio filij dei q̄ tradidit seip̄m pro nobis: vna cum patre z sp̄usancto. Luce. xxij. Filius quidem hois sicut diffinitū est vadit. Hec fuit demonstratio facta p̄ nobis in figura crucis causans in nobis tam suauem ꝯscientiam vt in comparatione istius alia scientia contēnatur. vnde Paul⁹ scribit. j. Coꝝ. ij. Non em̄ iudicaui me scire aliq̄d inter vos: nisi xp̄m iesum z hunc crucifixum. Tertia scientia circa quā curiosi esse debemus est noticia supplicioꝝ que meruimus: z hanc habebim⁹ p̄ demonstrationē penarū infernaliū que sunt diuersis sanctis patribꝫ reuelate. Et in duobꝫ versibus tanguntur. Sitis z esuries: frigus et ignis: feroz z horroz. Tenebre desperant vincti vermesq; rodentes. z de ista scientia ór in ps̄. Cōuertant peccatores in infernū: oēs gentes que obliuiscuntur deū. Et cito post. Sciant gētes q̄m hoies sūt mortales videlz z puniēdi si delinquūt. Sed quia tacetum est q̄ xp̄s fecit nobis vnū argumētum demōstratiuū in ligno crucis. Est notandū q̄ xp̄s hominibus triplex efficit argumentum: videlicet argumentum quo ei socialiter vniūtur: z argumentum quo per eū sententialiter puniūtur: z argumentū quo p̄ eum sp̄ualiter muniūtur. Primū fecit i sua b̄ndicta incarnatione. Scōm in sua quotidiana cōuersatione. Tertiū faciet in finalis iudicij declaratione. Et initūtur ista tria argumēta trib⁹ regulis p̄bicis satis notis. Quarū p̄ma talis est. Medio existente hoc aliquid: necesse est extrema cōiungi. Secūda Maiori existente de necessario: z minori de inesse sequitur ꝯclusio vera de necessario. Tertia. Si affirmatio est causa affirmationis: et negatio erit causa negationis z tenet in causis premissis. Primū ergo argumentum factum fuit in benedicta incarnatiōe cuius ꝯclusio erat q̄ necesse fuit esse pacem z concordiam inter deū z hoiem Deus fuit maior extremitas z bō minor. Iste vero extremitates vnite fuerūt in quodaz medio q̄s vere fuit hoc aliquid videlz in filio quādo naturā humanū in suā p̄sonalitatē assumpsit. vt ea dē persona idem singulare: idem hoc aliquid fieret deus z bō: z habito tali medio necessario fuit pax Job. xx. Uenit iesus z stetit in medio z dicit eis pax vobis. Istud argumētum fuit tante difficultatis q̄ nihil preter deum potuit istas extremitates vnire Job. ix. Non est qui vtrūq; valeat arguere z ponere manū in ambobus: z exponitur de deo et hoie fm glo. sed sicut dicitur Gen. xxxj. Respexit deus z arguit. Secūdum argumētum fecit xp̄s in sua cōuersatione: z vult q̄ nos idem faciamus. Hui⁹ argumenti ꝯclusio est de necessitate. Omnis perseueranter bene vivens erit beatus. Istam cōclusionē que ē de necessario vult q̄ ꝯcludamus p̄ istā regulam. Maiori de necessario: z minori ō inesse zē. Uite em̄ meritorie pars ē dupler: videlicet cōtemplatiua: z activa. Contemplatiua est maioz et activa minoz fm sanctos. Contēplatiua est de necessario q: eterna. Inchoatur em̄ in hac vita: z continuat vlterius in futura. Activa est de inesse: q: nō pertinet nisi ad vitam tp̄alem z corporalē q̄ nūc instat ḡ si maior pars vite nostre fuerit data ꝯtemplationi z mior pars vite nostre fuerit data actioni vtili circa p̄rimos: sequit cōclusio necessaria in vitam eternā. Istā similitudinez qua ꝯtemplatiua est de necessario z vita activa est de inesse habem⁹ a saluatore. Luce. x. vbi de hac vita duplici sub figura duarū sororꝝ loquitur volens per mariā vitam figurare contēplatiuam: z per martham vitam activā loquēs em̄ de martha dicit sic. Martha martha sollicita es z turbaris erga plurima. Ecce q: est de inesse. Sed certe de contemplatiua subiūgit Porro vnū est necessariū. Ecce q̄ contemplatiua est de necessario. vnde sequitur. Maria optimā partem elegit que non auferetur ab ea. Istud argumētum tetigit p̄pheta quando dixit. Abachuc. ij. Contemplabor vt videam quid dicatur mihi et quid respondeā ad arguētem. Tertiū argumentum faciet xp̄s in finalis iudicij declaratione. Cōclusio erit ista. Nullus malus finaliter erit b̄tus. Et ꝯcluderur p̄ istam regulam. Si affirmatio est causa affirmatiōis: z negatio erit causa negationis: sicut em̄ dr Matth. xxv. xp̄us in iudicio sic arguet quo ad bonos. Esurivi z dedistis mihi manducare. Sitivi et dedistis mihi bibere. Hospes erā z collegistis me: et sic de alijs. Et certe ex istis affirmationibus sequitur ista conclusio affirmativa. Uenite b̄ndicti patris mei zc. Et quia iste affirmationes sunt cause precise predicte affirmationis. Ideo oppositе negationes erunt cause oppositе negationis. Unde statim subiunget contra malos sic. Esurivi z nō dedi. mihi mādu. Sitivi z nō dedi. mihi bibere. Hospes eraz zē. q̄ ꝯcludet. Discedite a me maledicti in ignez eternū q̄ zc. Et isto terribili argumēto loquitur p̄pheta. Esa. ij. Judicabit gētes z arguet pl̄os multos. Et ip̄emet xp̄s Ezech. xxv. Faciam in eis vltiones magnas arguens in furore: z id̄o dicit p̄s. Dñe ne in furore tuo arguas me neq; in ira tua zc.

L

Curiose nō q̄ Sme p̄ oratio pto pnezalj f

maior natio

in aliud ꝛ ledit̃ur: ita inclinatio virtut̃ si est nimia nō fit fm rectam rōnem. Et ideo ad hoc ꝙ operatio sit virtuosa requirit̃ nō solum habitus inclinans: sed prudentia dirigens ꝛ moderans operatiōē: ꝛ ideo virtus moralis nō potest esse sine prudentia. Ad primū dicendū ꝙ intentio Aug⁹. est ꝙ illa sententia expresse nō docet̃ in sacra scriptura. Ad secūdum dicendum ꝙ qui assuefacit se in operibus vnius virtutis ꝛ nō omniū: talis nō habebit prudentiam: nec acquiret aliquā virtutē moralem perfectam. Acquirit tamen vnū habitū iuxta materiam circa quā se exercet: sed ille habitus nō habebit rōnem virtutis perfecte ꝓpter defectū prudentie. Et ideo ad hoc ꝙ aliq̄ virtus acquirat̃ oportet ꝙ hō se habeat circa oīa que in vsu vite veniūt non tm̄ oportet ꝙ simul exerceat se in actibus omniū virtutū: sed requirit̃ ꝙ se habeat virtuose circa materiā alicui⁹ actus virtutis. Sunt tamē q̄dam virtutes cōuenientes hoi fm statū eminentem sicut magnanimitas ꝛ magnificētia. Et istas virtutes acquirit hō exercendo se in actib⁹ liberalitatis sic ꝙ liberalitate habeat eas i potētia ꝓpinqua. Si enim liberali subseruiat abundātia sumptuū ꝛ pecuniarum exercebit actus magnificētie de facili ꝓpter vsum liberalitat̃ in donationib⁹ mediocribus vsitatum. Lectio. CIX.

Tsimultitudinē scie-

e entie desiderat quis scit preterita: ꝛ de futuris estimat: scit ꝟsutias sermonū ꝛ dissolutōes argumēto⁹: signa ꝛ monstra scit añq̄ A fiant: ꝛ euentus rēpo⁹ ꝛ seculo⁹. Inter ea q̄bus hoies singulariť extollūtur: vnū est experientia in diuersis sciētijs: q⁹ em̄ ois scia ē de nūero bono⁹ honorabiliū ab oi scia reddit̃ psona q̄libet honore digna. Cui⁹ rō est: q⁹ honor ē p̄miū virtut̃. virt⁹ aūt rei mēsurat̃ in hoc ꝙ pōt attingere ad illud ad qđ naturaliter est ordinatū: q⁹ in eo ꝟsistit eius pfectio. Modo ois hō naturaliter scire desiderat: ꝛ scia est hois pfectio naturalis: ꝛ ió ois scia reddit oēm psonam honore dignā. Postq̄ ꝑ salomon ser⁹ prerogatiuas de sapia sponsa sua retulit: videlicet generositatē ꝓpagationis: celebritatem bone opinionis: curialitatē educationis: opulentiā in diuitijs ꝛ experientiam in artificijs: sincerū moderamen in moralib⁹. In hac parte subiungit septimaz prerogatiuā videlz verū examen in scientialib⁹. Et q⁹ scie vocantur quēadmodum ꝛ res de quib⁹ sūt ij̄. de aia. Res vero diuidit̃ in signū et signatū: ió ois doctrina vel est rerū vel signo⁹: sicut dicit August. p̄ma de doctrina xp̄iana. c. vj. Scie vero que sunt de signis vocant̃ sciētie sermocionales. Scientie q̄ sunt de reb⁹ vocant̃ scie reales. Et ió quia ois scia sub altero istoꝝ generū ꝟtinetur: ió ad cōmendationē scientie introducit salomon in hac parte eam brē noticiam: tam sciarū naturaliū q̄ etiā sermocionaliū ꝛ dicit sic. Et si multitudinē scie diligit quis: scit ꝛc. Si ꝑ quia: q⁹ hō naturaliter desiderat multitudinē sciētie. q. d. nō solum ipa adornata est virtutib⁹ moralibus videlz iustitia: prudētia: fortitudine ꝛ tpantia imo etiā dotata virtutibus intellectualibus vt habeat nō solum sciētiā sed multitudinē scie. Quia vero multitudo sciētie est fm multitudinē sabiliū. Sunt aūt in naturalibus q̄dam p̄terita: quedā futura: quedam q̄ eueniūt raro: ꝛ quedam que frequenter. Itē in sermocionalib⁹ scientijs: q̄dam sunt plana ꝛ facilia ad intelligendū: ꝛ q̄dam obscura ꝛ perplexa et apta ad decipiendū. De oīb⁹ istis dicit sapiam esse sufficienter instructam: q⁹ scit p̄terita ꝛ de futuris estimat ꝛc. Quia em̄ disciplinati est intellectū certiorem inquirere fm vnūquodq̄ genus q̄ntum natura rei permittit vt dr. j. ethicoꝝ. Ideo fatuū esset tantā certitudinē exigere de futuris q̄ntam habere possumus de p̄teritis: cū futura annexa sint cōtingentib⁹: p̄terita vero necessitati sint subiecta: et ideo signāter distinguēdo dicit. Scit p̄terita et de futuris estimat. i. opinatur vel coniecturat. Scit etiā versutias sermonū. i. occultos ꝛ enigmaticos modos loquēdi. Uel versutie sermonū dicuntur perplexe forme arguendi: in quib⁹ patet rō dar gutio saltem apparens quācūq̄ partem hō elegerit: sicut in insolubilib⁹. Scit etiam dissolutiones argumento⁹ que videntur apud simplicem solui nō posse. Alia littera hz dispositiones argumentoꝝ: id est debitas formas arguendi syllogistice: enthymematice: exēplariter ꝛ inductiue: ꝛ hmōi dispositiones de quib⁹ in libro p̄io⁹ tractat̃ scit non solum ista: imo in naturalib⁹ scit signa ꝛ mōstra. Signa dicūtur aliqui effectus naturales in celo vl̄ in aere: qui eunt⁹ futuros designant circa statū humanū: sicut patet de cometa qui significat mortē p̄ncipis vel bella futura: sicut p̄z. j. Methe. o. ꝛ lōga experientia est expertū. Monstra vero dicunt̃ que fiūt contra cōsuetum cursum ꝛ ꝟtra intentionem nature. Sicut quādo hō nascitur cum ser dicitis: vel cum duob⁹ capitibus ꝛ hmōi. Et vocantur monstra que cōmuniter aliquid dissuetum demonstrant esse futurū. Unde oē monstrū est signū sed non ecōtra large loquēdo de signo: q̄uis stricte loquendo posset dici illud signū quid raro: tm̄ fm naturam accidit sicut est cometa vel eclipsis solis. Monstrū quia raro euenit ꝛ ꝟtra naturā. Sicut si aliquis ex media p̄te eēt hō: ex reliqua bos vel ecōtra. Scit euentus tempo⁹ ꝛ seculo⁹: id est scire facit: q⁹ sicut superius dictum fuit: Amicos dei ꝛ prophetas constituit. Nota ꝙ inter multa B que scire nos cōuenit: triū est nobis scientia necessaria: videlicet flagitio⁹ que perpetrauim⁹: beneficio⁹ que repo⁹tauim⁹: ꝛ supplicio⁹ que nos meruimus. Prima ergo scientia circa quā debem⁹ esse curiosi est noticia nostroꝝ flagitiorum vt illa discutiamus vt nosipsos peruipendamus et non superbiamus. Et argumētum demonstratiuū ad causandum istam sciētiam affert nobis cōscientia nostra murmurās ꝛ lesa quodāmodo de malicia facto⁹ nostro⁹. vnde signāter dicit Hiere. ij. Arguet te malicia tua ꝛ auersio tua increpabit te. Scito ꝛ vide q⁹ malum et amarum est dereliquisse te dominū tuū. Sed defectum huius scientie multi habēt qui in rebus mūdanis ꝛ in defectibus aliorum percipiendis sunt prudentes et circa seipsos

negligentes: sicut oculus videt omia preter se. Cō tra quales Bern̄. in ꝓncipio meditationū suaruꝫ dicit. Multi multa sciunt ꝛ seipos nesciunt: alios inspiciūt ꝛ seipsos deserunt. ꝛ ideo signāter dicit. j. Thessal. iiij. Sciat vnusquisqꝫ vas suū: id est corpus suū possidere vel conscientiam suaꝫ possidere in sanctificatione ꝛ honore. Secūda scientia circa quā debem⁹ esse curiosi est noticia beneficioꝝ q̄ reportauimus. Inter que precipuū est redemptio quā recepim⁹ per passionem xp̄i. In qua xp̄s fecit nobis vnū argumētū demonstratiuū sue maxime dilectionis quādo pro nobis mori voluit in ligno crucis. Tria autem requirūtur ad demonstrationem: sicut docet pb̄s ꝓmo posterioꝝ. Subiectum passio ꝛ diffinitio que sit medium ad cōcludendū ꝓpriam passionem de subiecto. Subiectuꝫ huius demōstrationis fuit filius dei: qz licet equalis eēt patri fm deitatem: multiplr tamen ꝓ nobis seipsum exinaniuit ꝛ subiecit factus obediens vsqꝫ ad mortem. j. Coꝝ. xv. Filius subiectus erat ei q̄ sibi subiecit oīa. Passio ꝛclusa ex hoc subiecto fuit passio mortis xp̄i. ad Heb. ij. Uidemus iesum ꝓpter passionē mortis coronatum. Mediū ad ꝛcludendum hanc passionez de hoc subiecto fuit diffinitio subiecti. i. ordinatio filij dei q̄ tradidit seipm̄ pro nobis: vna cum patre ꝛ spūsancto. Luce. xxij. Filius quidem hois sicut diffinitū est vadit. Hec fuit demonstratio facta ꝓ nobis in figura crucis causans in nobis tam suauem ꝛscientiam vt in comparatione istius alia scientia contēnatur. vnde Paul⁹ scribit. j. Coꝝ. ij. Non em̄ iudicaui me scire aliq̄d inter vos: nisi xp̄m iesum ꝛ hunc crucifixum. Tertia scientia circa quā curiosi esse debemus est noticia supplicioꝝ que meruimus: ꝛ hanc habebim⁹ ꝓ demonstrationē penarū infernaliū que sunt diuersis sanctis patribꝫ reuelate. Et in duobꝫ versibus tanguntur. Sitis ꝛ esuries: frigus et ignis: feroꝛ ꝛ horroꝛ. Tenebre desperant vincti vermesqꝫ rodentes. ꝛ de ista scientia dr̄ in p̄s. Cōuertant̄ peccatores in infernū: oēs gentes que obliuiscuntur deū. Et cito post. Sciant gētes q̄m̄ hoies sūt mortales videlz ꝛ puniēdi si delinquūt. Sed quia tactum est q̄ xp̄s fecit nobis vnū argumētum demōstratiuū in ligno crucis. Est notandū q̄ xp̄s hominibus triplex efficit argumentum: videlicet argumentum quo ei socialiter vniūtur: ꝛ argumentum quo per eū sententialiter puniūtur: ꝛ argumentū quo ꝓ eum spūaliter muniūtur. Primū fecit i sua bn̄dicta incarnatione. Scōm in sua quotidiana cōuersatione. Tertiū faciet in finalis iudicij declaratione. Et initūtur ista tria argumēta tribꝫ regulis pb̄icis satis notis. Quarū ꝑma talis est. Medio existente hoc aliquid: necesse est extrema cōiungi. Secūda Maiori existente de necessario: ꝛ minori de inesse sequitur ꝛclusio vera de necessario. Tertia. Si affirmatio est causa affirmationis: et negatio erit causa negationis ꝛ tener in causis premissis. Primū ergo argumentum factum fuit in benedicta incarnatiōe cuius ꝛclusio erat q̄ necesse fuit esse pacem ꝛ concordiam inter deū ꝛ hoiem Deus fuit maior extremitas ꝛ hō minor. Iste vero extremitates vnite fuerūt in quodaz medio qđ vere fuit hoc aliquid videlz in filio quādo naturā humanū in suā psonalitatē assumpsit. vt ea dē persona idem singulare: idem hoc aliquid fieret deus ꝛ hō: ꝛ habito tali medio necessario fuit pax Joh. xx. Uenit iesus ꝛ stetit in medio ꝛ dicit eis pax vobis. Istud argumētum fuit tante difficultatis q̄ nihil preter deum potuit istas extremitates vnire Job. ix. Non est qui vtrūq̄ valeat arguere ꝛ ponere manū in ambobus: ꝛ exponitur de deo et hoie fm glo. sed sicut dicitur Ben. xxxj. Respexit deus ꝛ arguit. Secūdum argumētum fecit xp̄s in sua cōuersatione: ꝛ vult q̄ nos idem faciamus. Hui⁹ argumenti ꝛclusio est de necessitate. Omnis perseueranter bene vinens erit beatus. Istam cōclusionē que ē de necessario vult q̄ ꝛcludamus ꝓ istā regulam. Maiori de necessario: ꝛ minori ō inesse ꝛē. Uite em̄ meritorie pars ē dupler: videlicet cōtemplatiua ꝛ activa. Contemplatiua est maior et minor fm sanctos. Contēplatiua est de necessario qz eterna. Inchoatur em̄ in hac vita: ꝛ continuat̄ viterius in futura. Activa est de inesse: qz nō pertinet nisi ad vitam tp̄alem ꝛ corporalē q̄ nūc instat ꝑ si maior pars vite nostre fuerit data ꝛtemplationi ꝛ mior pars vite nostre fuerit data actioni vtili circa ꝓximos: sequit̄ cōclusio necessaria in vitam eternā. Istā similitudinez qua ꝛtemplatiua est de necessario ꝛ vita activa est de inesse habem⁹ a salvatore. Luce. x. vbi de hac vita duplici sub figura duarū sororꝫ loquitur volens per martā vitam figurare contēplatiuam: ꝛ per martha vitam activā loquēs em̄ de martha dicit sic. Martha martha sollicita es ꝛ turbaris erga plurima. Ecce qz est de inesse. Sed certe de contemplatiua subiūgit. Porro vnū est necessariū. Ecce q̄ contemplatiua est de necessario. vnde sequitur. Maria optimā partem elegit que non auferetur ab ea. Istud argumētum tetigit ꝓpheta quando dixit. Abacbuc. ij. Contemplaboꝝ vt videam quid dicatur mihi et quid respondeā ad arguētem. Tertiū argumentum faciet xp̄s in finalis iudicij declaratione. Cōclusio erit ista. Nullus malus finaliter erit bn̄s. Et ꝛcluderetur ꝓ istam regulam. Si affirmatio est causa affirmatiōis: ꝛ negatio erit causa negationis: sicut em̄ dr̄ Matb. xxv. xp̄us in iudicio sic arguet quo ad bonos. Esurivi ꝛ dedistis mihi manducare. Sitivi et dedistis mihi bibere. Hospes erā ꝛ collegistis me: et sic de alijs. Et certe ex istis affirmationibus sequitur ista conclusio affirmativa. Uenite bn̄dicti patris mei ꝛc. Et quia iste affirmationes sunt cause precise predicte affirmationis. Ideo oppositе negationes erunt cause oppositе negationis. Unde statim subiunget contra malos sic. Esurivi ꝛ nō dedi. mihi mādu. Sitivi ꝛ nō dedi. mihi bibere. Hospes eraz ꝛē. ℔ ꝛcludet. Discedite a me maledicti in ignez eternū q̄ ꝛē. Et isto terribili argumēto loquitur ꝓpheta. Esa. ij. Judicabit gētes ꝛ arguet ꝑplos multos. Et ipemet xp̄s Ezech. xxv. Faciam in eis vltiones magnas arguens in furore: ꝛ idō dicit p̄s. Dn̄e ne in furore tuo arguas me neqz in ira tua ꝛē.

L

activa

Curiose nō ꝙ qr
Imve ꝑ optativo
sto ꝓnezali fe

Lectio. CX.

Roposui ergo hanc

p adducere mihi ad cōuiuendum: sciens qm̄ mecū cōicabit de bonis: z erit allocutio cogitatōis z tedij mei. Hec ē scda ps ꝓncipalis hui⁹ ca. in qua salomon ꝓsequēdo paraboli cam fictionē de nuptijs ꝟhendis cuz sapia sponsa sua: postꝙ oñdit ipam fore puellam amabilem et gtiosam: hic oñdit dotem cū ea recipiendā fore valde desiderabilē z pciosam. Hoc em̄ est vnū qđ a viris nubentib⁹ pcipue pōderat. Et circa illud tria facit. Prio em̄ circa istas spirituales nuptias enarrat sue intentiōis volūtatē. Scdo sue intentionis utilitatē. Tertio sue intentiōis operositatē. Multi em̄ hnt bonā intentionē sed nō sunt operosi ad ꝓducendū ad effectū: sed segnes poti⁹ z desidiosi. Scda ps ibi: scies qm̄ mecū cōicabit: z tertia ibi. hec cogitans apud me. Quārtuz ad ꝑmū ꝟcludit ex ꝓcedentib⁹ ita dicēs ꝙ sapia est amabilis z gratiosa propter septez progatiuas de ea expositas.

Proposui em̄ hāc adducere mihi ad cōuiuendū nec mirū. Nihil est em̄ rārꝓriū amicoꝝ sicut conuiuere fm Arist. viij. ethicoꝝ. z si in oi spē amicitie b̄ est verū maxime tn̄ in illa amicitia q̄ est vel ē debz inter virū z vroꝛē q̄ ad inuicē ex ipo iure matrimonij cohabitare tenētur. Alia lra hz ad cōuiuandū Unde glo. istā exponens de sapia increata dicit sic. Populus dei cōlonem sapie. i. xpi se hre gaudet: z in amplexu eius delectatur q̄ ait. Si ꝙs mihi aperuerit intrabo ad illuz z cenabo cū illo z ille mecū. Apoca. iij. Est ergo sensus si exponat de sapiētia creata q̄ est donuz: ꝓposui hanc adducere mihi ad cōuiuandū: quasi diceret vt faciā ei cōuiuiū vt invicem epulemur. Solent em̄ z in nuptijs spōsus z sponsa inuicē epulari. Matb. xxij. Ecce prandiū meū paraui. Thauri mei z altilia occisa sunt z oia parata sunt: venite ad nuptias: sic g̃ ptz intentōis sue volūtas. Scdo subiūgitur eiusdē intentionis utilitas q̄ est valde multiplex: nā qui pōt sibi sapiētiā copulare utilitates siue fructus z excellentias octo dotis noie ꝟsequet: videlz cōmunicationem bonoꝝ. Alienationē tedioꝝ. In ꝓlis venerationē In iudicijs discretionē. Inter nobiles maiestatez. post hāc vitam imortalitatē. Dignitatē reginimis in ꝑsidentia. Jocūditatem solaminis in conscientia Et fm istas octo excellentias hz lra ista octo ptes Scda ibi: z erit allocutio. Tertia ibi: habebo per hanc claritatem. Quarta ibi: Juuenis z acutus inueniar. Quinta ibi: z in ꝟspectu potētū. Sexta ibi: ꝓterea hēbo. Septima ibi: disponā ꝓlos z natiōes. Octaua ibi: intrās in domū meā. Dicit ergo sic. Ideo ꝓposui mihi sapiam copulare sciēs mecum ea pciosa munera recepturū in dotem. Sed oēm em̄ in ꝑmis qm̄ mecū cōmunicabit in bonis: hoc etiā iustum est: vt viro z vroꝛi oia sint cōmunia cū sint duo in carne vna. Gen. ij. Et bene dicit absolute de bonis: nō dicit de predijs vel redditib⁹ vel maneriebus vel thamuris que oia transitoria sūt z caduca. Sed de vere bonis virtutib⁹ z gratijs z premijs perbenniter permansuris. Luce. xj. Si vos cū sitis mali nostis bona data dare filijs vestris: ꝙtomagis pater vester celestis dabit spiritum bonū petentibus se. Exodi. xxxiij. Ego ostendam tibi oēm bonū. Aug⁹. ij. li. de libero arbitrio. c. xxxj. Virtutes q̄bus recte viuitur magna bona sunt. Species autē quoꝝlibet corpoꝝ sine quib⁹ recte viuitur minima bona sunt. Potētie vero aie sine quibus recte viui nō potest media bona sunt: virtutibus nemo male vtitur. Ceteris aūt bonis id est medijs z minimis non solum bene sed etiam male quisq̄ vti potest. Nō ita contingit de quibusdam vroꝛibus ad viros suos. Sunt enim nōnulle que dolores z tedia cōicant viris suis: z bona sibi z adulteris suis separant z reseruant Uerba vero amara z cōuitia z improperia cōmunicant viris suis. Eccli. xxvj. In muliere zelotipa flagellum lingue oīb⁹ cōicans. Prouer. xxx. Talis est via mulier⁹ adultere q̄ comedit z tergēs os suū dicit: nō sum operata maluz. Unde male mulieres non cōicant de bonis viris suis: sed magis subtrahunt z appropriant sibīpsis: in vita pariter z in morte. Unde narratur de quo dā simplici qui moriturus condidit testamētum: z inter alia dixit vroꝛi sue ꝙ venderet vnū bouem z daret ꝓ anima sua. Mulier viro moꝛtuo accepit cattam z bouez z duxit eos ad forum. Cum venisset quidam volens emere bouem. Ipsa respōdit. Nullus inquit bouem emet nisi velit emere cattam. Alius respōdit ꝙ libenter emeret bouem: sed de catta sua nō curaret. Illa asseruit sicut prius: ꝙ nullo mō venderet nisi cōiuncim. Cui ille z quō inquit habebo ambas. Cattā inquit tu emes ꝓ vna marca: q̄ est mihi pciosa. Sz bouē habebis ꝓ obolo. Recepta pecunia pciū catte sibi retinuit: z obolū quē ꝓ boue acceperat dedit ꝓ anima viri sui. Non sic vroꝛ grata: que est satis rara: sed de bonis cōicabit viro tam in vita q̄z in morte. ad Heb. xiij. Beneficētie et cōlonis nolite obliuisci: talibus enim hostijs ꝓmeretur deus. Primū ergo emolumentuz qđ salomon de sapiētia consequitur est ꝙ habebit cōmunicationem bonoꝝ. Secūdum ꝙ habebit per eam alleuiationem tedioꝝ. Et q̄tum ad hoc subiungit. Erit inq̄t allocutio cogitatiōis mee et tedij mei: allocutio: id est alleuiatio vl̄ consolatio. Magnū enim solatiū est homini habere cui reuelet occulta tedia cordis sui: z cogitationū suarum. vnde Sene. in epl'a. ij. Omnes curas cū amico z omēs cogitationes tuas misce: fidelem si putaueris faciēs. Ista allocutione carebūt mali in iudicio: sicut dictum est cap. iij. q: nō habebunt spem: nec in die agnitionis allocutionē. Circa istam lram ꝓposui ℒ gbanc adducere mihi ad cōuiuendum: est aduertendū ꝙ sunt cōuiuia quattuoꝛ ad quoꝛuz tria bō curialit̄ inuitat: z quartū a deo spūaliter ab hoie vendicat. Inuitant em̄ hoies ad cōuiuiū diabol⁹ mundus z deus. Diabolus tria ꝓponit fercula perdices iniusticie: venationes iracundie: z pauones superbie. ij. Regū. xiij. Fecit absalon cōuiuiū quasi cōuiuiū regis. Absalon interꝑtat patris mei amaricatio z figurat diabolū: qui q̄tum in eo est patrē suū amaricare nititur ꝑ pcm̄. Iste facit qui

f. xxiij

mū quasi cōuiuiū regis ꝓpter nobilitatē ferculoꝝ
z societatē inuitatoꝝ. Job. xlj. Ipse est rex sup vni/
uersos filios supbie. Sed ad istud cōuiuiū nō ꝺꝛ
hō accedere: qꝛ nō fit cū affectionis sꝫ cū ꝑditionis
Uñ absalon illud grāde cōuiuiū fecit: vt in eo pos
set occidere amon frēm suū. Sic diabolus ad con
uiuiū nos inuitat: vt ꝑ petrū intoxicatos occidat q̄
fratres sumꝰ quoddāmō angeloꝝ. In cuiꝰ figura
Job. j. filij iob dū cōuuarentˢ in domo fratris sui
ꝓmogeniti: repente ventꝰ vehemēs irruit a regio/
ne deserti z ꝓcussis angulis domus oēs oppressit:
iste dat ꝑdices iniustē. Perdit fm naturales quā
do ouaꝓria ꝑdiderit furatˢ aliena ouа: vt ouoꝝ
suoꝝ numerū restauret. Ira mali dñi cū bona sua
ꝑdiderūt ꝑ inutiles ꝓsumptōes: bona pauperum
auferūt ꝑ iniustas extorsiones. Et iō diabolus in
ꝓmo suo ferculo ꝑdices apponit fraudulētie: quia
oēs q̄s pascit docet dolos iniusticie: docet etiā ve/
nationes iracūdie. Ult enī q̄ frater fratrē suū ve/
netur ī mortē: sicut in illo cōuiuio patuit. Michee
vij. Uir fratrē suū venabit vsq̄ ad mortē. Dat etiā
pauones supbie. Sicut enī refert Augꝰ. xxj. de ci
ui. dei. c. Caro pauonis bene cocta iterū deue/
nit cruda: sicut ipe est exptus post anni spaciū iam
transactū. Sic moraliter supbia q̄tūcunq̄ vin/
catur semꝑ recrudescit z recrescit: qꝛ de bonis ope
ribus nascit. vñ Augꝰ. de natura z gꝛa. Cetera vi
tia in malefactis valēt. Supbia etiā in rectis factis
est cauenda. Scōm cōuiuiū facit mūdꝰ z apponit
tria fercula: delitias: diuitias: z honoꝛes. Et istō
cōuiuiū est ꝑiculosum: qꝛ delitie infecte sunt vene/
no mortifero: qꝛ venenū aspidum insanabile admi
scet cum delitijs: qō venenū mortaliꝛ reddit hoies
obaudientes z induratos ad vocē incātantis sapiē
ter, i. ꝑdicantis verbū dei. Diuitie nō sunt aie sa/
nus cibus. Uñ cōuiuiū mūdi non valet. Si aliq̄s
saret cōuiuiū ꝑ curatū vel ꝓmissum de talib⁹ cibaꝝ
riꝯ q̄ comesta hō reiiceret statim in exitu suo a cō/
uiuio: nullo mō ibi quicq̄ gustaret. Tale est cōui/
uiū mūdi q̄tuz ad scōm ferculū. Job. xx. Diuitias
quas deuoꝛauit euomet: z de ventre illius extra/
het illas deus. Ferculū vero honoꝛis est inflatiuū
qō dirūpit comedentes ꝑ supbiā z vanā gl̄iam seu
inanē z iactantiā sermonū. vñ dic ille pōposus he/
liu Job. xxxij. Plenꝰ sum sermonib⁹: z coartat me
spūs vteri mei. Uenter meus q̄si mustū absq̄ spi/
raculo qō lagunculas nouas dirūpit: z iō de isto
cōuiuio bene ꝺꝛ Eccl's. vij. Melius ē ire ad domū
luctus q̄ ad domū cōuiuij. Tertiū conuiuiū facit
xp̄s de seipso: in quo sunt tria fercula delicata: scz
caro mūdissima: aia sctā: z deitas infinita. Hester
j. Assuerus fecit grande cōuiuiū cūctis ꝓncipibus
z pueris suis ꝛc. Hoc cōuiuiū vocat cena magna
Luce. xiij. Hō quidā fecit cenā magnā: z vocauit
multos: sed quartū conuiuiū exigit deꝰ ab homie.
sicut enī dicit Grego. xxxj. moral'. Dei refectio est
cōuersio pctōꝝ. Tria fercula sunt ꝓtritio: ꝓfessio:
z satisfactio. vñ de matthco publicano ꝺꝛ Luce. v.
Fecit cōuiuiū magnū leui in domo sua: vel tria fer
cula in cōuiuio xp̄iani q̄bus xp̄s pascitur sunt cō/
tritio pctōꝝ in quo debz esse mortificatio carnis.

Lobie. vij. Precepit raguel arietē occidi z parari
cōuiuiū. Supꝑratio ꝓmoꝝ. Luce. xiiij. Cū fa
cis ꝓuiuiū voca pauperes debiles z claudos. z cō
templatio dīnoꝝ cū securitate ea ꝓsequendi. Pro
uer. xv. Secura mens quasi iuge cōuiuiū. Istam
imaginationē cōplere nō potui puentus tpis bre/
uitate; sed est melꝰ alias cogitanda. y est bata gudeza:

Lectio. CXI.

Abebo ꝓpter hāc
claritatē ad turbas: z honoꝛē apud se/
niores iuuenis z acutꝰ inueniar in iudi/
cio z ī ꝓspectu potētū admirabilis ero: z facies ꝓn
cipū mirabūt me. Tacentēme sustinebūt: z loq̄ntē
me respicient: z sermocināte me plā manꝰ oꝛi suo im
ponent. Postꝙ salomon enumerauit duas ptes
doctis spālis quas de octo doctib⁹ cuz sapia sua re/
cepit in ista lra subiūgit tres alias. Habet enī ꝑ eā
in ꝓplis veneratione. In iudicijs discretione. In/
ter nobiles ammiratione. Et fm ista tria lra diui/
ditur in tres ptes. Nā ꝓmo ostendit q̄ sapia ꝓfert
veneratione in ꝓplis. Populus aūt est fm Augu.
xix. de ciui. dei. c. xxj. cetꝰ multitudinis pari iuris
ꝓsensu z vtilitatis cōione sociatus. vñ vbi est ꝓplis
ibi est societas ordinata multoꝝ: quoꝝ aliq̄ sūt di
gniores z honoꝛabiliores et aliqui sunt minoꝛes.
Maioꝛes vocat hic seniores. Minoꝛes autē vo/
cat turbas. Apud vtroq̄ autē fit sapiens honoꝛa
bilis: sed diuersimode: qꝛ a vulgo recipit famam.
et apud seniores recipit honoꝛes. Fama enim fm
Isido. v. ethy. ꝺꝛ a fando, i. a loquēdo: qꝛ loquēdo
peruagat. Uulgus autē multū loquit: z iō fama
hois ꝑ vulgꝰ maxime publicat. Quātum autē ad
ista duo q̄ veneratiōz ꝓferūt: videlz famā z hono/
rem dicit sic. Habebo ꝓpter hanc. s. sapiam claritа
tem, i. bonā famā ad turbas z honoꝛē apud senio/
res. Ad turbas. i. ad minoꝛes z vulgares homies
qui deo vocant turbe: qꝛ minus ordinati sunt in
educationib⁹ z moꝛib⁹ q̄s sunt nobiles. Sicut enī
dicit Augꝰ. li. locutionū. Turba est multitudo in/
ordinata. Unde turba a turbatiōe ꝺꝛ fm Papiā.
In signū autem q̄ sapia ꝓstat famā: et q̄ fama
volitat faciliter oꝛe vulgi. Figura fame: apud poe
tas fuit q̄dam alatus qui pegasus dicebatur. Iste
natus fuit de sanguie Gorgonis: qui timoꝛ vl'ter
roꝛ interꝓretatur. Quia initiū sapientie timoꝛ dñi
Iste equus pede suo ꝓcussit terram z erupit fons
musarū. de quo Horatius in ꝓlogo poetrie. Nec
fonte labra ꝓlui caballino. Quia occasione fame
multi de fonte sapie bibere cupierunt: ꝓpter famā
enim conquirendā multi studijs et rebus bellicis
se dederūt. Hoc est g̃ ꝓmū emolumentū in ista le
ctione qō sapientia ꝓtulit salomoni q̄ videlicet ha
buit per eā veneratiōnē in ꝓplis. Sed cōputat ꝓ/
mis duob⁹ emolumētis: istud est tertium. Quar
tum emolumentū ꝓfert sapiētia videlicet discretio
nem in iudicijs: z q̄tum ad hoc dicit sic. Juuenis
z acutus inueniar in iudicijs. Juuenis id est fort
j. Joban. ij. Scribo vobis iuuenes quoniā fortes
estis et verbum dei manet in vobis et vicistis ma/
lignum. Et acutus id est subtilis in iudicio discer

A

Aue de q̄ augl. ſn loa. b. alegato nō dicit
q̄ caro pauonis ſi acta bñe ſuerꝰ qꝑ ſ
annuz ytez ꝺeueit ſ. ꝺꝛ dicit q̄
nō aꝛuꝑ neq̄z fetz vt ꝛpe ē exptus

D

nendo noriū ab insonte. Istud acumen iudicij dedit sapia danieli. Dañ. xiij. Reuertimini a iudicio: qz falsum testimoniū tulerūt ꝓtra eam. Istud em̄ acumē iudicij z cetera Salomon a sapia percepit. iij. Regū. iij. Audiuit itaqz ois israel iudiciū qđ iudicasset rex: z timuerūt regem videntes sapientiam dei esse in eo ad faciēdū iudiciū. Quintuz emolumentū qđ hō per sapiam ꝙsequitur est q̄ cōfert homini inter nobiles admirationez. Nobiles ꝓncipes z potentes maxime indigent consilio sapientum. Unde ꝓpter sapiam pauperes etiam regū fiunt ductores: z hoc est qđ dicit in ꝙspectu potētum admirabilis ero. Et potest ista lr̄a spāliter exponi de xp̄o in quo mansit personaliter sapiētia increata. De quo dicit Luce. iij. Oēs illi dabāt testimoniū z mirabant in verbis gr̄e que ꝓcedebant de ore ipsius. Et facies ꝓncipum mirabantur eū. Esa. liij. Sup ipsum ꝓtinebūt reges os suū. Tria aūt dant potentes sapientibꝫ rōne doctrine videlz expectationē cū reuerentia: ꝙsiderationē cum diligentia: z auscultationē cū patientia: et ideo q̄tum ad ista tria subiungit. Lacentē me sustinebūt. i. expectabunt. Job. xxix. Expectabant me sicut pluuiam: et os suū aperiebant quasi ad imbrē serotinū. Ecce expectatio cū reuerentia q̄tum ad primū: et loquentē me respicient sicut homies intenti adverba alicui⁹ respiciūt eum in facie. Job. xxix. Intenti tacebūt ad ꝙsiliū meū ecce ꝙsideratio cum diligētia: z sermocināte me plura: manus oꝛi suo imponent: qz non valebūt resistere sapie z spiritui q̄ loq̄tur. Actuū. vij. Ecce auscultatio cū patientia: quoad tertiū. Job. xxix. Uidebant me iuuenes et abscōdebant z senes assurgentes stabāt ꝓncipes cessabant loqui: z digitum supponebāt oꝛi suo. Juue/

B nes acutus inueniar in iudicio. Notandū est q̄ iuuenibus sunt tria p̄cauenda: tria sunt imponēda: z sunt tria p̄dicanda. Precauere em̄ debent somnū ꝛpentis ociositatis. vis cū inficientis societatis: z estum p̄sumentis tumiditatis. Primo precauere debent somnū ꝛpentis ociositatis: sicut docet Plinius. Accipiter pullos suos cum apti fuerint advolandū extra nidum ꝓicit z verberat eos alis cauensqz ne in etate tenera pingueſcāt ne marcescant ocio z soluātur delitijs: sic conuenit oīno circa iuuenes ordinari. Primo extra nidū ꝓprie volūtatis eiciantur: de erroꝛibꝫ castigent⁹ z ad capiendum p̄dam suam statim assuescant. Si clerici debent esse: preda eoꝝ est intelligentia scripturarū: z cōpellantur ad libꝛos. Si milites preda eoꝝ est strēnuitas z victoria pugnax: exerceantur in bellis. Si mercatoꝛes: p̄da eoꝝ est lucrū: exerceātur in nūdinis. Sic oīno q̄ nullus vacet ocio: sed possit quilibet dicere cū ps̄. Pauper sum ego z in laboꝛibus a iuuentute mea. Sed sicut in lib. de naturis rerū. Pullus asini q̄to senioꝛ tanto turpioꝛ. Et de capꝛis dicit Aristo. v. de aialibus q̄ fet⁹ q̄ ꝓmo generat est melioꝛ z fortioꝛ. Et fet⁹ q̄ postea generatur est peioꝛ. Tales etiā moraliter iter iuuenes inueniūtur q̄ in ꝓncipio sunt deuoti virtuosi: z boni. Sed q̄tomagis adolescūt tantomagis vitijs se immiscent et fiunt turpioꝛes. Tales sunt scholares deuoti dūmodo sunt pauperes et iuuenes: aridissimi z supbi dum diuites esse ceperint de p̄timonio crucifixi. Secūdo p̄cauere debent viscum infectiue societatis: sicut em̄ pueri de facili inficiūtur lepꝛa coꝛpoꝛali. Ita facilime inuiscātur familiaritatibꝫ vitiosis z p̄cipue cum mulieribus quarū blandicie etiā foꝛtes aut emolliūt aut eneruant. Prouerb. vij. De fenestra dom⁹ mee ꝓspexi iuuenē. Et infra. Consideroveco oꝛdē iuuenem q̄ transit per plateas: z ecce mulier occurrit illi in oꝛtu metriceo ꝓparata ad capiēdas aias: z apprehensum deosculatur iuuenem. Et bene infra subditur. Statim eā sequit quasi bos ductus ad victimā. Tertio p̄cauere debent estum p̄sumentis tumiditatis. Duo genera hoīm sunt naturaliter magne spei dūmodo ꝙditio status eoꝝ durat. Juuenes z ebꝛij. Et qz p̄sumptio mater est iurgioꝝ: raro iurgia z dissensiones vel bella inter socios oꝛiūtur: nisi iuuenes z ebꝛij sint in causa. Qđ aūt iuuenes sunt p̄sumptuosi z magne spei dicit Aristo. ij. ethicoꝝ. Et huiꝰ causa est triplex ſm tres ꝙditōes obiecti ipsius spei. Obiectū em̄ spei est bonum arduū z possibile: qz em̄ iuuenes multum se habere putant de futuro z parū habent de ꝓterito. Memoria aūt est ꝓteriti. Spes vero futuri ꝛō multuz habent de spe z de possibili: z parum de re z actu. Unde sicut materia ꝓma oꝛ in potētia ad oēs formas. Et q̄tomagis actuatur tanto plus perdit ꝛō potentialitate. Ita puer dūmodo est iuuenis tunc est in potentia ad oēm statum: pōt esse sacerdos: pōt esse epꝰs: pōt esse papa. Sed cū creuerit modicum: vix sufficiet poꝛtare aquā benedictā. Secūda causa quare iuuenes sunt p̄sumptuosi est caliditas nature. Habent em̄ copiā caloꝝ z spirituū z ideo coꝛ in eis ampliat. Ex ampliatione aūt coꝛdis hō tendit in ardua. in ps̄. Uiam mandatoꝛum tuoꝝ cucurri: cū dilatasti coꝛ meū. Tertia causa est inexperientia. illi qui nōdum passi sunt difficultates z resistentias in factis suis audaces sunt ad temptandum oia. Illi vero q̄ iam frequēter sustinuerūt repulsam: frustra laboꝛauerūt in conatibꝫ nō de facili attemptant ea que nō sunt experti. Et hoc est causa quare iuuenes nō debēt fieri duces belloꝝ sicut ꝛō. iij. Topico. Nemo eligit iuuenes in duces eo q̄ ꝙstat eos nō esse prudentes. Et ideo signāter ꝛō. Eccls. xj. Letare iuuenis in adolescētia tua et in bono sit coꝛ tuū in diebus iuuentutis tue. In bono videlz humilitatis. Quia sicut dicit Grego. in quadā omel. Qui sine humilitate virtutes cōgregat q̄si in vento puluerem poꝛtat. Amb. super Beati imaculati. Nō mirabilis humilitas in senectute: qz effeta viribꝫ: debilitata facturis: tristitijs z doloꝛibꝫ anhela. coacta curarū estibus et ipsa viuendi mesta fastidio alacritate est oblita iactantie. Rara sane in iuuenibus est humilitas. Ideoqz miranda dū etas viget dum vires solide: dum sanguis estuat: dum sollicitudo nescitur: dū ignoꝛatur nobilitas: dum letitia frequētat. Se L cūdo ꝓncipaliter sunt tria iuuenibꝫ imponēda: scz promptitudo obedientie: teneritudo cōscientie: et sollicitudo ꝛtinentie. Promptitudo obedientie: qz

uuenes:

Accipiter

Amicitia inter senes et iuuenes
utriusq; est necessa fm aristo:

iuuenis sine obedientia abusio est fm Aug. Unde sicut docet Aristo. viij. ethi. Amicitia inter senes t iuuenes utriusq; est necessaria. Senib; quidē ut eis a iuuenibus seruiat. et iuuenib; ut impeccabiles fiant. i. ut p seniores a peti actiōib; pseruent. Timore eni seniorū t reuerētia solent iuuenes se a suis insolētijs refrenare Job. xxix. Uidebāt me iuuenes t abscondebant. De ista obediētia iuuenū ad seniores dicit Valeri⁹ lib. ij. ca. j. q apud antiquos senectuti iuuentus generaliter immensum honorē reddebat: tanq; seniores cōes pres essent omniū iuniorū. Judi. iiij. Sic em iuuenes facere consueuerāt: t bene dz ꝙ sueuerāt: quia iam olim est cōsuetudo hec abrogata. Esa. iij. Tumultuabit puer ꝙ senē t c. Scdo est eis imponēda reuerentia cōscientie ut discāt pctā sua cum eoz circūstantijs diligenter discussa integraliter t diligenter euidenter exprimere: quasi fuerit ꝙscientia larga in iuuentute ampliabitur sine mēsura in senectute. Eccl. vj. Fili mi a iuuentute tua excipe doctrinā t vsq; ad canos inuenies sapiētiā. Et. xxv. Que in iuuentute tua nō congregasti quō inuenies ea in senectute tua q. d. nullo mō. Et ideo doloze bois merito plāgētis cōsūptionē sue iuuentutis in ociositate t insolētia describit Salomō Prouer. v. Cur detestatus sū disciplinā t increpatiōib; nō acquieuit coz meū: nec audiui voces docentiū me: t mgris non inclinaui aurem meā. Et merito plangere pōt taliq; meretrice dz. Dāna fleo rerū sz pl⁹ fleo dāna dierum. Quisq; pōt reb; sucurrere nemo dieb;. Tertiū est sollicitudo ꝙtinētie: quia continētes esse nō poterūt sine sūma custodia t sollicitudie vite sue ꝓpter carnis ipugnatōes. Jnps. Sepe expugnauerūt me a iuuentute mea t iō bñ dicit ps. Delicta iuuentutis. Tria sunt eis pdicenda: videlicet debilitas corpalis virtutis labilitas tpalis iuuentutis: t deformitas hiemalis senectutis: solent ei iuuenes de fortitudine sua gloriari nimis nō aduertētes illud Esa. xl. Juuenes in infirmitate cadēt. Jtē pdicēda est eis labilitas temporalis iuuentutis: quia forma corpis quantūcūq; magna cito trāsit. vñ Ouidi⁹. ij. de arte amādi Forma bonū fragile quātū accedit ad annos. Fit minor t spacio carpit ipa suo. Nec viole sp nec lilia cādida florent. Et riget amissa spina relicta rosa. Et iā tūc ibi veniēt formosi capilli. Jā veniēt ruge q tibi corp⁹ arēt. Et vergili⁹ in buco. egloga. ij. O formose puer nimiū nec crede colori Alba ligustra cadūt vaccinia nigra leguntur. Uaccinia apud vergiliū aliqñ sūt parui fruct⁹ nigri. Anglici in austro In borea bilberies. In gallico plebes: t sic loquit hic. Aliqñ vaccinia sūt flores ꝙ vocant primule veris. et sic loquit Uergili⁹ in eadez egloga dicens. Mollia luteola pingit vaccinia calatha. Tertio pdicenda est iuuenib; deformitas hyemalis senectutis. de qua ibidē Ouidi⁹ li. iij. de arte amādi ita scribit. Uenture memores iā nūc estote senecte. Sic nullū tps vobis abibit iners. Utendum est etate cito pede labit etas. Nec bona tā sequit q̄z bona pma fuit q̄z cito me miserabiles rugis. t perit innitido q fuit ore color. Et iō signant Eccs. xij. Memēto creatoris tui in diebus iuuentutis tue anteq̄z veniat tps afflictiōis t appropiquāt anni de quib; dicas nō mihi placet.

Lectio. CXII.

Reterea hēbo per hanc imortalitatē t memoriā eternam bis q̄ p⁹ me futuri sūt relinquā. Enumeratis q̄nq; doribus vel quiq; doris pribus q̄s spūs sanct⁹ sponte largit cuilibet virtuoso. Jn hac pte sexta subiūgit q est maxia vicz imortalis ppetuitas bone vite q̄ solis sapientib;. i. deū colētib; est ꝓmissa. Et q: ista imortalitas pōt dupliciter capi vicz. realiter vel singulariter i eterna glia: t tpaliter in hoiz memoria. Jō de vtraq; sufficiēter subiungēs dicit sic Preterea habebo p hāc imortalitatē ve vicz t realiter. q: sap. j. Justicia ppetua ē imortalis. De ista imortalitate loq̄tur bt̄us Aug⁹. xiij. de ci. dei ca. xx. vbi dicit. Cū beati oēs eē volūt pfecto esse t imortales volūt. Aliter em beati esse nō possent: hoc probat Aug. sic de imortalitate interroganti sicut de beatitudie oēs eā se velle. Rñdēt sil̄r. Quomodo possent btē viuere nisi viuerēt. Cum ḡ oēs appetunt btē viuere t beate viuere nō possent nisi imortaliter viuāt: ꝙstat oēs appetere imortalitatē. t cū ḡ naturalis appetit⁹ nō sit frustra: ꝙstat q̄ imortalitas est homi possibilis q̄z eā hēre nō valeat a seipso. Sz q: p sapientiā eā habere poterim⁹ b̄ē p dei cultū sincerū q̄ a bona volūtate dependet. Jō dicit Salo. Preterea habebo. i. pter emoluēta supius enumerata habebo p hāc imortalitatē. s. p sapientiā. Jn hui⁹ figurā apud poetas dea sapie dicebat minerua. i. nō mortal. Min idē ē qđ̄ minerua mortalis interptat. Indez minerua quasi imortalis. Jsta dea pingebat q̄si virgo decora triplicē habēs vestem: t in pectore caput gorgonis portabat depictum sicut dicat Alexāder neq̄z in scintillario poeta ꝙ capl'o de pallade: dz etiā nata de iouis vertice t sine mre: t dz tritōia pallas t minerua cui septenari⁹ numer⁹ ꝙsecrat: t est dea sapie t omniū artiū t bello ꝙ. Jō virgo pingit dea sapie: quia nullā recipit vitiorū corruptionē: sed ppetua mo ꝙ gaudet integritate. Triplicē hz vestem ꝓpter tres scias sermocionales q̄b; ipsa vestit t ornat: q̄ sūt grammatica: rhetorica: t dialectica. Jn pectore portat caput gorgonis. i. meduse: q̄ aspicientes in lapidez ꝓuertebat: cuius caput ꝓseus abscidit. Gorgō interptatur terror: quia ois sapiēs terribilis vitiosis t fatuis esse dz: q̄ ḡ pingitur dea sapie caput gorgonis portare in pectore. Jsta dz nata de vertice Jouis et sine mre: quia sapientia fidei t bono ꝙ morū est a deo dei. Eccl. xxiiij. Ego ex ore altissimi pdij ꝓmogenita añ oēm creaturā. Huic septenari⁹ numer⁹ cōsecrat q̄ est vniuersitatis: eo q̄ vniuersū tps p septem decurrat dies: vniuersus mundus per septē planetas dirigit. Jis homo ex septē quodāmō cōpōit. vicz ex trib; potētijs aie t quattuor elementis. Jurta modū quorundā loq̄ndi vocat tritonia. i. trina noticia fm remigiū: quia phi in trib; cognoscendis marie laborabāt. vicz creatore creatura t aia. Uocat etiā pallas. i. noua: quia sapia nullū senīū nullā sentit vetustatē. Hec est dea bellorum

p

quia bellis magis cōfert sapiēria q̄z corpis fortitudo. Sap̄. v. Melior ē sapia q̄z vires: vir prudens magꝫ q̄z fortis. Dicit ḡ Salo. Habebo p̄ hāc imor talitatē ꝛ nō solum hic: sz ꝛ memoriā eternā his q̄ post me futuri sūt relinquā: sicut dicit Sene. Ad pauca nat⁹ est qui tm̄ de suo tpe cogitat. Dis em̄ virtuosus ꝛ ad bonā vitā tenet: ꝛ ad bonā famam vt p̄ vitā ipse saluet: ꝛ p̄ famā proxim⁹ edificet: proximus inq̄z nō solū qui est: sz qui futur⁹ est. Unde bonū copiose est sui cōicatiuū. vn⁹ em̄ bon⁹ hō q̄si infinitis futuris p̄desse pōt p̄ bonū exemplū. Uñ illeuenerabilis Eleazar⁹ iude⁹ nobilissimus cum iterficeretur: q̄ ꝫ legē carnes suillas nollet comedere: nobilē mortē magis q̄z odibilem vitā amplexans dixit. fortiter vitā excedēdo: senecture quidē dignus apparebo: adolescētib⁹ aūt forte exēplū relinquā. Et ideo dicit p̄s. In memoria eterna erūt iusti. Et p̄uer. x. Memoria iusti cū laudibus. In scripture nāq̄z locis varijs inuenit̄ tripler memoria. Est em̄ memoria bñficioꝝ: memoria exēplorū et memoria damnoꝝ. Pria est ꝫtinue possidēda. Scōa est alijs exhibenda. Et tertia est relinquenda. Primo ei memoriā hēre debem⁹ bñficiorū diuinorū. Esa. xliij. Ego sū q̄ deleo iniq̄tates tuas p̄pter me: ꝛ pctōꝝ tuoꝝ nō recordabor. Reduc me in memoriam et iudicemur simul. reducin memoriam. id est bona que tibi feci fm̄ glosam: creando redimendo: ꝛ p̄parando britudinē. Sz istam memoriā tria impediūt: p̄speritas: curiositas: ꝛ voluptas. Prosperitas facit ingratos obliuisci amicorū q̄ eos in angustijs adiuuerūt. vñ Gene. xl. legim⁹ q̄ p̄positꝰ pincerna ꝓ Pharaonis q̄ p̄us fuerat incarcerat⁹ cū Joseph ꝛ p̄ ipsum de sua liberatione p̄phetice informatus succedētib⁹ p̄speris obliuisc̄ est inter p̄tis sui. Isto mō est de multis q̄ cuz afflictionib⁹ tribulant̄ p̄secutionib⁹ vel infirmitatibus deū habēt in memoria: sed cū sunt in sanitate: tranquillitate ꝛ prosperitate tradūt deū obliuiōi Deut̄. xxxij. Deū q̄ te genuit dereliq̄sti: ꝛ oblit⁹ es dñi creatoris tui. Narrat Uincentius in speculo hist̄oriali: q̄ semel in ethiopia tanta cōtigit pestilē/tia quo ad memoriā hoīm q̄ boies obliuiscebant nomia patrū suoꝝ: noia filioꝝ ꝛ etiā nomia p̄pria et oriebat̄ ista pestilentia fm̄ eū ex fetore ꝛ putrefactione quorūdā cadaueꝝ interfectoꝝ i bello. Moraliter tāta bis diebꝫ est i boib⁹ i p̄te memoratiua pestilentia q̄ nec recordant̄ nois dei patris oīm: nec grati sūt amicis: nec aīab⁹ defūctorū: nec p̄udentes ad seipsos. Eccē. ix. Obliuiōi tradita ē memoria eoꝝ. Sen̄. ij. de beneficijs cōparat legē gratitudis ꝛ bñficentie mutuo ludo pile: q̄n em̄ homines ludūt cū pila ꝛ eā alternatim recipiūt in se tādiu durat ꝛ ꝫtinuat̄ ludus inter eos q̄diu ꝫuenīter recipit̄ ꝛ iactat̄. Si vo vn⁹ recipiat ꝛ retineat vel incōuenient̄ repcutiat desinit lud⁹ q̄ desinere nō potest: sicut dicit Sen̄. nisi vel mittētis vel recipientis defectu. Isto mō imaginat̄ Seneca q̄ deber esse de beneficētia mutua inter amicos. Si ei a te beneficiū recipio ꝛ postea p̄ viribꝫ illud tibi p̄portionabiliter retribuo iuxta leges gratitudis apte ludo: si vo bñficiū receptū obliuiōi cōmēdo: nec tibi vbi possem in aliq̄ recōpenso: ludendi finē facio et beneficentie ludum soluo. Et iō si gnant̄ ōr Hebre. xiij. Beneficētie autē ꝛ cōionis nolite obliuisci Si fic nos habere debem⁹ ad boies: mlt̄o magis erga deum nos gratos esse ꝫuenit. Hugo de claustro anie. Sicut nullū est momētū q̄ bō nō vtatur vl̄ fruat̄ dei bonitate ꝛ miseōia. Ita nullū debet eē momentū q̄ eū p̄tem nō habeat i memoria. Ire. no. iij. Memoria memor ero ꝛ tabescet in me anima mea. Sz istā memoriā scōo impedit curiositas et sollicitudo nimia circa mūdū: sicut ōr cōiter. Pluribus intent⁹ minor est ad singula sensus. Inp̄s. Obliti sūt benefi. ei⁹ ꝛ mi. q̄ os. eis. Tertio istā memoriā impedit ꝛ tollit voluptas carnis. Boe. ij. de ꝫso. metro. x. vocat corpus scōm imaginationē platonico p̄ molē obliuiosā. Fuit em̄ opio platonis. sicut tangit Arist. j. posterio. q̄ aīa bz noticiā omniū rerū a p̄ncipio sibi cōcreatā: ꝛ spēs oīm rerum sibi inditas a deo: sz stati q̄n infundit̄ corpori terreno tradit obliuiōi illā noticiā sibi datā: nec ea p̄ vti donec p̄ sensus excitet̄. Et iō posuit plato q̄ addiscere nō est nisi recordari. Unde ꝫcludit boetius metro p̄allegato. q̄ si platonis musa p̄sonat verum q̄ quisq̄z discit imemor recordat̄. Moraliter corp⁹ est moles obliuiosa. i. obliuionez dei inducēs. Uñ aīa imersa voluptatibꝫ ꝛ delitijs carnis p̄dit memoriā dei sui q̄ ꝫtradicit p̄s. Adhereat lingua mea fau. meis si nō memi. tui. hec ē memoria ꝫtinue possidēda. Alia ē memoria p̄primis exhibenda p̄ odorem bone fame ꝛ honeste ꝫuersationis. Opa em̄ strenuitatis ꝛ victorie solent haberi in memoria: ꝛ ideo vincentes mūdū p̄ paupertatem: carnē p̄ castitatē: sensū p̄priū p̄ humilitatē: memoria dignos faciūt seipos. Eccī. xlv. Dilect⁹ deo ꝛ hoīb⁹ cui⁹ memoria in benedictiōe ē. Narrat magister in hystorijs sup̄ Exo. q̄ Moyses duxerat in vxorē filiā regis ethiopie: ꝛ cū in patriā suam redire voluisset: impedire eū nitebat̄ vxor sua Moyses ḡ tanq̄z vir perit⁹ astro ꝓ sculpsit in gemma duas imagines hui⁹ efficatie vt altera memoriā: altera obliuionē ꝫferret. Cūq̄z paribꝫ. i. silib⁹ anulis eas inseruisset: obliuiōis anulū vxori p̄buit: ꝛ memorie anulum secū tulit: vt sicut pari amori sic paribꝫ anulis insignirent̄. Cepit ḡ mulier obliuisci viri sui: ꝛ sic moyses in patriā suā libere ē ingressus. Moraliter anim⁹ humanus natiōe celestis cū carne terrena: q̄ p̄ ethiopissam designat̄: ꝫiugium ꝫhit q̄n corpori infundit̄. Anim⁹ vo rōnal̄ naturaliter desiderat beatitudinē ꝛ vult in celum reuerti. Sz ista vxor eū impedit ꝛ iō vtendū est cautela Moysi vt duos anulos cū gēmis faciamus: et anulū obliuionis carni tradam⁹. Anul⁹ obliuionis ē recogitatio mortis: q̄ mors obliuiōi tradit hoiem. Inp̄s. Obliuioni dat⁹ sū tāq̄z mortuus a corde. Anulus memorie ē recogitatio vite eterne. Uñ in memoria eterna erit iust⁹: ꝛ sic libere in celestē patriā reuertamur. Tertia memoria est penitus relinquēda: ꝛ hec est memoria damnoꝝ ꝛ iniuriarū nobis illatarū a p̄primis. Leui. xix. Nō q̄reres vltionē nec memor eris iniurie ciuiū tuorum. Sicut dicit Basilius in hexamerō. Camel⁹ ba-

B

Seneca:

qnda Sat̄ mobile
z Vmcēcij moraliz:

bñficietie ad ludū
pile ꝑ Senecaz

bet mirabiliter bonam memoriam de verberib⁹. Unde si aliquis eū pcusserit dissimilat pcussionez ad ꝑs: ꝙ indubitanter cū opportunitate habuerit expetit vltionē. Sic sūt nonulli q̄ iurias dissimilāt nō remittūt: absondūt nō obliuiscūtur: q̄uis dicat Sen. Memoria bñficioꝝ tuorū debet esse tenax z iniuriarū facilis. Et in ꝓuerbijs suis dicit. Iniurie remediū ē oblīuio. Et talis q̄ virtuose iurias obliuiscī dicere pōt deo confidenter illud Thobie. iij. Nūc dñe memor esto mei neq̄ vindictam sumas de peccatis meis. Et ipse dñs iustis rndebit p illud Esaie. lxv. Nō erūt in memoria neq̄ ascendēt sup cor: ꝙ gaudebitis z exultabitis vsq̄ in sempiternū.

Lectio. CXIII.

Isponam populos z

o nationes mihi erunt subiecte. Timebūt me audientes reges horrēdi z i multitu

A dine videbor bon⁹ z in bello fortis. Septimum emolumentū qō sapiētia tribuit possessori suo ē dignitas regimis in presidentia. Per sapientiaz nāq̄ hō efficīt aptus ad regendū z discernendum: sicut ipa dicit Prouer. viij. Per me reges regnāt: et legū ꝓditores iusta decernunt. Ad sufficientiaz regimis q̄nq̄ requrunt q̄ in hodierna lectiōe tāgūtur. vicz. Ordinatio statutoꝝ: obtpatio subiectoꝝ diuulgatio triūphorū: reconciliatio trāsgressorūz z expugnatio inimicoꝝ. Et rex vl' pnceps q̄ hz ista subiectū pp'm bene regit. Quātū ad pmū dicit sic. Disponā pp'os vicz p sapiam: bñ regā: statuta iusta z vtilia ordinādo. Eccī. xix. In omī sapia dispositio legis. Ubi notandū q̄ Arist. j. politicorū inqrit: qui sunt dispositi ad pncipandū. Et q̄ apti ad famulandū. Ista em̄ nō solū sūt necessaria ex lege positiua: ꝙ etiā ex lege naturali. Un̄ naturalit et ex natiuitate sūt aliq̄ dispositi ad regendū: z aliqui ad seruiendū: z ideo determiat q̄ tā pncipat⁹ q̄ seruitus est aliqualr a natura: qz quidā sūt p q̄bus expedit vt seruiāt z regant: z alij sunt p q̄b⁹ expedit cōitari q̄ ab eis hoies dirigant. Natura ei dictat supiora z meliora debere regere min⁹ bona Hinc est q̄ hō regit bestiā: anīa regit corpus: masculus regit feminā generalr a natura. Illi ḡ homines q̄ sic se hñt ad alios sicut hō ad bestiā: vl' sicut anīa ad corpus: aut sicut mas ad feminā: apti sunt ad regenduz. Ista aūt excellentia singularis supra cereros nō habet nisi p bonū ꝓpriuz homis qō est pfectio rōis: q̄ pfectio est sapia. Et iō determinat pbs q̄ fortes ingenio z rōe: q̄uis sint debiles corpe sūt idonei ad regēdū: z fortes corpe z debiles rōne sūt apti ad seruiendū: ita q̄ naturalr pro republica rot⁹ humane cōitatis ē q̄ sapientes regant: z min⁹ discreti subseruiāt. Sicut aīa q̄ rōne claret corpus disponit z regit: z corp⁹ ei ad vtriusq̄ emolumētū subseruit. Et Sen. iij. de beneficiis. Hoi cui nō ē vis vnguiū aut dentiū: duas res dedit vis nature q̄b⁹ fecit eū terribilē z validū. s. rōnē z societatē. Per rōnē eni aīalib⁹ z societatē dominatur gentib⁹: q̄uis nec benigna societas absq̄ rōne bona possit haberi. Dicit ḡ Salo. q̄ inter munera gratiosa q̄ dotis nomie cum sapīa sponsa sua recipiet: vnū erit idoneitas regis ad alios gubernandū: z hoc fit pmo z pncipaliter iusta statuta ordinando. Et quātū ad b̄ pmittit: disponā populos. Un̄ de bonis plāris ꝺr Sap. xviij. Justicie legem z ꝓcordiā disposuerūt: z hoc est pmū qō ad bonū regimē req̄rit ordinatio statutoꝝ. Scō requirit obtempatio subiectoꝝ. Et quantuz ad b̄ subiungit. Et nationes mihi erūt subiecte. vicz p voluntariā z admirabilē obedientiā. Reges ei z pncipes nō potētia ꝓpria stabiliunt: sed beniuolentia subditoꝝ. Un̄ Tullius in Philippicis. philippica. ij. Falsum armatoꝝ est pūi diū: charitate z beniuolentia ciuiū opter esse septū non armis. Tertio requirit diuulgatio triūphorū. Illud em̄ singulariter magnificat pncipem z terribilē reddit hostibus z regibus q̄ circūstāt. Un̄ legim⁹ Josue. vj. q̄ habitatores hiericho ad rumores triūphoꝝ quos filij israel de duob⁹ regib⁹ ammorreoꝝ habuerūt: solo timore cor z audaciā pdiderūt. Et quātū ad b̄ subiungit. Et timebūt me audientes reges horrendi. Nō solū aūt de rectorib⁹ z pncipibus verum ē q̄ sapia facit eos timeri a regib⁹: imo de viris sanctis z simplicib⁹ in ecclesia verificat frequent. Si tamē vita cū sapia nō discordet. Marci. vj. Herodes metuebat Johannē sciens eū virū iustū z sanctum. Quarto ad bonitatē regimis req̄rit reconciliatio trāsgressorū vt pnceps seu plat⁹ clementia et benignitate resplēdeat trāsgressorib⁹. p loco et tempe leuit ignoscendo. Et quantū ad hoc subdit sic. In multitudine videbor bon⁹. Licet em̄ bon⁹ sit termin⁹ gñalis anthonomatice: tñ accipit ꝑ benigno mānsueto seu pio. Un̄ bonitas pncipis est ei⁹ mansuetudo. Et p oppositū. Nihil turpi⁹ vel inconuenientius est in pncipe q̄z seuicia carēs rone. Un̄ Hiero. sup epīa ad Timoth. exponēs illō. Oportet epm irrepbensibilē ee ꝛc, dicit sic. Nihil ē fedi⁹ preceptore furioso: q̄ cum debeat esse mānsuetus z humilis ad oēs: ex aduerso toruo vultu: tremētibus labijs: rugata fronte: effrenatis ꝓuitijs: facie int' rubore z pallore variata strepitat: z errātes non tā ad bonū ꝓtrahit: q̄ntū ad malū sua seuicia precipitat. Hec Hieron⁹. Et iō dauid q̄si summā sue bonitatis allegans coram dño dicit. Memento dñe dauid z oīs mānsuetudinis ei⁹. Qual' aūt debeat esse plat⁹ ad b̄ vt in mīlitudie bon⁹ appareat pulchre describit Alexander neq̄ in 5mo. quodaz cōmēdās quēdā legatū Ottonē noīe cardinalez q̄ fuit legatus in anglia tpe ḡrti Heinrici regis q̄ lūdonijs ꝓcilīū celebrauit. Et ponit ei ā in libro de ꝓfideratiōe ad Eugenīū papā. Hic ē qui reg⁹ erbibet se Johannē: egyptijs Moysen: fornicatoribus phinees. Helyā idolatris. Heliseū auaris. Petrū mentientib⁹. Paulū blasphemātib⁹: negociantib⁹ xp̄m: q̄ vulgū nō spernit ꝙ docet: diuites nō palpat ꝙ terret: pauper nō grauat ꝙ fouet: minas pncipū nō pauet ꝙ ꝓtēnit: q̄ ecclesias nō spoliat sed emēdat: q̄ marsupia nō exhaurit: sed corda reficit z crimia corrigit: fame ꝓuidet sue nec inuidet alīene: qui orandi studium gerit z vsum hz de omni retorōni plus fidit q̄z sue industrie vel labor

Hiero⁹ de ma

Alexander neq̄ tivmib⁹ bom pr

Cuius ingressus pacificus: modestus exitus erit Cuius sermo edificatio: cui⁹ vita iusticia: cuius p̄ sentia gratia: cui⁹ memoria in bñdictione erit: q̄ se amabilē p̄bet nō verbo ſz ope reuerendū exhibet: nō fastu sed actu. Qui humil'ē cū humilib⁹: cū innocentib⁹ innocēs: duros dure redarguit: malignantes coercet: reddit retributionem superbis. Qui ñ de dote vidue z patrimonio crucifixi dita re se festinat: gratis dat q̄ grat⁹ accepit: grat⁹ faciens iudiciū iniuriā patientib⁹. Uindictā in naticnib⁹: increpatiōes in pl'is. Hecibi. In q̄b⁹ bon⁹ prelatus sufficient' describit. Quito z vltio ad bonitatē regimis req̄rit in p̄cipe expugnatio inimicoꝝ. Et quantū ad b̄ subiungit: q̄ erudito soluz rpe pacis bon⁹: ſz etiā in bello fortis. Tal' fuit David qui iterptatur manu fortis. ij. Reg. xxiij. David sedens in cathedra sapientissim⁹ p̄ceps inter tres. Ipse em̄ quasi tenerrim⁹ ligni vermicul⁹ qui octingētos viros fortissimos interfecit ip̄etu vno Ubi cōmēdat a trib⁹ sicut dicat mg̃r in hystoriis: a sapientia hūilitate z fortitudie. Dauid aūt cōparatur vermiculo ligni q̄ teredo vel terebella dr: q̄ mollis duꝝ lignū p̄fodit seu p̄forat: dū tangit nihil molli⁹ illo: q̄n tangit nihil duri⁹. Sic z dauid in p̄ssuris domi z circa subiectos mās̄uetior fuit ceteris in throno: z ꝯ hostes null⁹ acutior. Bnomen teredo est eq̄uocū: qz media correpta significat vermiculū: z dr a tero is ere: z edo is edere: qz terendo edit: media vo p̄ducta significat puluerē vel corruptionē ligni. fm Jsiō. xij. Ethym. Unde habetur talis vsus. Est vermis teredo p̄ pulue/ re dico teredo. Quia agit hic de bello: sit dubitatio l'alis. Utrū bellū possit esse licitū xp̄iano. Et videt q̄ nō: qz bellare ꝓtrariat diuino p̄cepto Mat. v. Ego dico vobis nō resistere malo. Et ad Rom̄. xij. Nō vosmetipsos defendētes charissimi ſz date locū ire. Itē Mat. xxvj. Omis q̄ accipit gladium gladio p̄bit: g̃ bellantib⁹ pena indicit: ſz pena nō indicit nisi p̄pter peccatum z peccatum est illicitū: g̃ z bellū. Ad oppositū. xxiij. q. ij. Justū ē bellū q̄d ex edicto gerit de reb⁹ repetendis: aut p/ pulsando q̄ hostiū cā. Itē ibidē c. ij. i medio. Justa bella diffiniri solent q̄ vlciscunt' iniurias: si gēs v'l ciuitas plectenda est: v'l q̄ vindicare neglexerit q̄d a suis improbe factū est: vel reddere q̄d p iniuriaz ablatū est. Ad questionē dicendū q̄ ad hoc q̄ bellū reddat licitum q̄nqz fm antiq̄s doctoꝝes requirunt: p̄sona: res: causa: anim⁹: auctoritas. Persona vt sit secularis cui licitū est effundere sanguinē nō ecclesiastica cui p̄hibitū ē effundere sanguinē nisi in casu ineuitabili. Res vt sit p̄ reb⁹ repetendis v'l defēsiōe p̄rie: z b̄ sub noie rep̄ iniurie cōp̄hēdūtur. vñ licitū ē: iniurias rōnabil'r vindicare. Causa si p̄pter necessitatē pugnet: vt pax acquirat. Animus vt nō fiat p̄ odiū vltionē aut cupiditatē. Auctoritas vt fiat auctoritate ecclie vel p̄ncipis. sanctus Tho. ij. ij. q. xl. ar. j. dicit q̄ tria sufficiūt ad bellum iustuz. auctoritas p̄ncipis: qz oīs priuata p̄sona pōt ius suū p̄sequi z obtinere in curia sui superioris: hoc aūt p̄nceps nō pōt. Sēdo req̄rit iusta cā vt vicz illi q̄ impugnant ex aliq̄ culpa hocme

ruerint. Tertio requirit intētio recta vt vicz bonū p̄moueat z malū impediat. Et ad b̄ q̄ intentio sit recta req̄ritur habilitas p̄sone z necessitas rei repetende. Jsta tria includūt illa quib⁹. Aliter reducunt ad quattuor illa q̄ faciūt bellū iustū vnde habent versus. Cū de iure pōt indicēs bella iubere. Cum bon⁹ est bellans z quē decet arma mouere. Cū patiēs cām reprobā videat habere. Nō sic bella queūt dici crudelia vere. Ex his p̄z q̄ lz deri ci possint bello interesse vt suis exhortationib⁹ absolutionib⁹ z spiritalib⁹ suffragiis iuuēt bellātes: est tñ eis interdictū ne manu pugnēt. z de b. xxiij. q. viij. c. Clerici. z. c. his āt q̄b⁹ dñi sacra tractāda sunt iudiciū sanguinis agitare nō licet. Et ió magnop̄ talib⁹ excessib⁹ p̄hibendū est: ne manu p̄pria sanguinē fundāt: q̄d si fecerint fiunt irregulares quātūcūq̄z sit bellū iustū: nisi sit in defensiōe vite p̄rie quā alio mō saluare nō possent. Ad p̄mū argumentum fm Aug. in fmo. do. in mō. li. j. ca. xxvij. dicendū q̄ illa q̄ saluator ibi p̄cipit semp̄ fūt seruanda in p̄paratione ani vicz sit paratus ad talia sustinenda p xp̄o si expediret vicz p̄cutienti maxillam vnā p̄bere z alterā: z nō defendere se: z tolleti tunicam: dimittere palliū z hmōi. Q̄nq̄z tñ magis expediens ē aliter facere p̄pter cōe bonū z etiā illoꝝ cōtra quos pugnat. Et eodez modo ad vbū ap̄li. vel dicendū q̄ loq̄t de mordiata defensiōe. Ad fm rñdet Aug. xxj. ꝯ Faustū vbi vult q̄ ille dr accipere gladiū q̄ nulla supiori ac legitima p̄tate iubēte vel cōcedente in sanguinē alicui⁹ armat: z talis gladio p̄bit. i. pena infernali nisi p̄niteat. In ps. Introibunt in inferiora terre tradent' in man⁹ gladij. i. pene inferni. Uel aliter sic exponit Augu. de ser. do. in mō. li. ij. Quid aliud dictū est: omis qui gladio p̄cusserit gladio morietur: nisi quia in ipo peccato ania morit q̄cunq̄z cōmiserit: fm illud ps. Gladius eo p̄ intret in corda ipoꝝ: q̄ g̃ bellum aliq̄n sit xp̄ianis licitū p̄z ex his.

Lectio. CXIIII

Atrans in domū me

Iam conquiescā cuz illa. Nō enim habet amaritudinem p̄uersatio illius: nec tedium cōuictus illius: sed leticiaz z gaudiū. Octauum z vltimū emolumētū q̄d sapia ꝓfert possessori suo est iocunditas solamis in ꝓscia: q̄d quidem emolumētū Salomō se asserit habiturū in hodierna lectiōe. Et circa hec duo facit. Primo allegat modū eterne iocunditatis. Scōo assignat causaz eterne tranquillitatis. Scōa pars ibi. Non em̄ habet amaritudinē Circa primū dicit sic. Intrās in domū meam cōquiescam cum illa. quasi diceret. Ecce quantum mihi emolumentum accresceret si mihi sapientiam. id est cultum dei desponsauero. Si enim nihil aliud pro dote reciperem cum hac sponsa hoc mihi solum deberet sufficere q̄ intrans in domum meam. id est cōscientiam meam conquiescam. id est quietem inueniam cuz illa. id est sapiētia. Nulla quies exterior p̄terit delectari q̄diu consciencia habet vnde poterit murmurare. Hec est domus quam sancti post labores

conscië

Et tedia seculi repetunt et requirũt. Hec est domus quã deo dedicare dẽm⁹ p sanctã ꝓuersationẽ. In ꝑs. Domũ tuã decet sanctitudo dñe in lõgitudine dierũ. De securitate et trãquillitate ꝓscientie loquẽs beat⁹ Greg. sup Ezechielẽ Omel. ix. dicit sic In oñi qõ dei est semp tacite recurrere debemus ad mẽtẽ et interiorẽ testẽ et iudicẽ requirere. Quid eni prodest si oẽs laudant et ꝓscientia accusat. Aut quid poterit obesse si oẽs derogent et sola ꝓscientia defendat. Qualis sit ꝓsciẽtia bona docet Hugo de sancto victore li. ij. ca. vj. de aĩa dicẽs. Trãquilla cõscientia est q̃ oĩbus ẽ dulcis: nulli grauis vrens amico ad gratiã: inimico ad patientiã: cunctis ad beniuolentiã: et quib⁹ põt ad beneficentiaz aui deus nec sua pcta imputat q̃ nõ fecit: nec aliena: q̃ nõ approbauit: nec negligentiã q̃ nõ tacuit: nec supbiã: q̃ in humilitate pmansit. Jstã domuz ꝓscie dẽm⁹ bñ fundare et honeste mũdare. Mũdare q̃ dẽ p frequentẽ et pur ã ꝓfessionẽ. In tali domo põt quiescere tam de⁹ q̃z homo. Et licet tam fama q̃z cõscientia sit homini necessaria: ꝓscientia pter seipsã: fama ꝑpter primum. xij. q. j. nolo. Tamen in tantũ ponderat bonũ conscientie q̃ p salute ꝓscientie pdi debet cũ gaudio bonũ fame vbi necessario oportet alterũ amittere. Unde Señ. epistola. lxxxiij. fin libros cões. Nemo mihi plus videtur estimare virtutẽ: nemo magis illo esse deuotus q̃z qui boni viri perdidit famã ne ꝓscientiã puderet. Et vult dicere q̃ ope virtuoso exercẽdo etiam p mediam infamiã debet homo pcedere. Hec est ergo domus in qua sapiẽs cũ sapientia quiescit sine turbatione: q̃ certe nõ habet amaritudinẽ cõuersatio illi⁹. g̃ ꝛc. Bona exteriora: delitie: diuitie et honores vel habẽt amaritudies vel admin⁹ generant tediũ et fastidiũ et satietatem: ita q̃ hõ illud idem q̃ ꝑus optauit postea fastidiat et ꝓtemnat. Et ideo dicit Raban⁹ hic in glo. Corpales delitie corpus grauãt: spũales vo mẽtem releuãt. Et q̃n to magis esuriunt: tanto amplius comedunt. In illis appetitus placet: experientia displicet. Augẽt spirituales delitie desideriũ: et quo magis sumunt auidius amãtur. Hec Raban⁹. Et accepit a beato Grego. in quadã Omelia: que eandem sententiam multo eloquenti⁹ dicit sic. Corporales delitie cũ nõ habent graue in se desideriũ accendũt: cũ vero habite edunt comedentẽ protin⁹ in fastidiuz vertunt. At ꝓtra spirituales delitie cũ nõ habentur in fastidio sunt: cum vero habentur in desiderio. In illis appetitus saturitatẽ: saturitas fastidium generat. In istis aũt appetitus saturitatẽ: saturitas appetitũ parat. Augẽt ei spirituales delicie desideriũ in mente dũ satiant et quãtomagis earũ sapor ꝯcipitur eo amplius agnoscit q̃ auidi⁹ amet Hec Greg. Unde Sene. Carnis voluptatem docẽs cõtemnere dicit. Voluptas corpal' fragilis ẽ et breuis: fastidio obiecta q̃ auidi⁹ acta est citi⁹ in contrariũ recedens. Cuius subinde necesse ẽt aut peniteat: aut pudeat quẽcũq̃z in qua nihil magnificũ aut q̃ naturã hois dig̃s ꝓmi deceat: res humilis membrorũ turpium misterio veniens exitu feda. hec Señ. Sapientia ergo nõ habet amaritudinẽ in cõuersatione: nec tediũ in conuictu: sed per oppositũ leticiã et gaudium: et ideo a sapore sapientia quasi sapida sciẽtia nũcupatur. Et ꝑ ꝓtrarium sapientia hui⁹ mũdi que ꝓsistit in noticia iuris positiui amaritudinẽ et tediũ hz i ꝓuersatiõe: vt cõiter reddens hominẽ ꝓsumptuosum in seipo et iniuriosũ ad alios in conuictu. Et ideo ad pacẽ et tranquillitatẽ studentiũ in sacre pagine sapientia est ab ecclesia ꝓhibitum ne parisius vel in ciuitatibus vicinis aliquis docere vel audire ius ciuile ꝓsumat. Et qui cõtra fecerit a causarum patrocinij⁹ excludatur et ꝑ epm loci excõicetur: extra de priuilegijs et excessib⁹ pre. sup specula. Circa domũ ꝓscientie est notandum q̃ ipa habere debet solidum fundamentũ: decens ornamentum: aptuz tegumentum: et frequens expurgamentũ. Primo fundamentũ ꝓscientie debet fundari sup solidam doctrinã xp̃i: sicut saluator dicit Matth. vij. Omnis qui audit verba hec et facit ea assimilabit̃ viro sapienti q̃ edificauit domũ suã sup̃a petram. Petra est doctrina xp̃i. Mat. xvj. Sup istam petrã sane doctrine debet conscientia cuiuslibet edificari. vnde sũme cauendũ est ne ista dom⁹ sit erronee fabricata vel nimis larga vel nimis stricta: q̃ omne q̃ fit ꝓtra cõscientiam edificat ad gehennam. xxxviij. q. j. omnes. Et habet̃ in glo. Romano. xiij Unde sicut dicũt doctores. Dictamẽ ꝓscientie pl⁹ obligat q̃z ꝓceptum prelati. Et ideo omnis conscientia. siue recta siue erronea: siue in se mala: siue in differẽtib⁹ obligatoria est: q̃ in oĩbus talib⁹ veniens ꝓtra cõscientiam: facit cõtra illud q̃ credit a lege dei esse ꝓhibitum. In ista domo male parãt sibi quietẽ multi homines mũdani q̃ illud q̃ durius est ponũt sub capite: et illud q̃ mollius sub pede. Moraliter. Conscientia in mente est sicut caput in homine: et sensualitas est sicut pes. Qui g̃ ponit in sensualitate delectationẽ: et peccatũ in cõscientia: murmur ꝓ peccatũ: dure reclinat caput suũ. Jstã domũ fundant quidã sup aquas voluptatis: quidam sup arenã cupiditatis: et ideo ꝓscientie taliuz stare nõ pñt: eo q̃ carent solido fundamẽto. Et iõ dicit Matth. vij. q̃ vir stult⁹ edificauit domũ suã sup arenã: et descendit pluuia et flauerũt venti et ceciderunt dom⁹. Scõo dom⁹ ꝓsciẽtie debet habere honestum ornamentũ vt sit picta curiose et artificialiter imaginib⁹ virtutũ et sanctoꝝ viroꝝ exẽplis quinos ꝓcesserunt. Narrat Augustin⁹ cõtra Julianũ li. v. et. ij. retractationũ. ca. lxij. q̃ rex quidã Egypti deformis spẽ thalamũ suum siue cubiculum fecit depingi imaginib⁹ pulchris: vt ꝑ eaꝝ aspectũ vroz sua pareret pulchrã plem. Rex est rõ: cubiculum memoria vel ꝓscientia. Sensualitas est vroz: et iõ si pulchrã plem. i. virtuosas operationes habere velim⁹: domũ patrũ nostroꝝ imaginib⁹ depingi studeamus dicẽtes cũ ps. Dilexi dñe decorẽ domus tue. ꝛc. Sz est notandũ q̃ dom⁹ q̃ nõ inhabitatur ꝓtrahit sordes: vermes: et varias corruptiones. Et ita est de multorũ ꝓscientijs q̃ non inhabitant ab eis. Nunq̃z tñ est eis ita male sicut in quadragesima quãdo redeunt ad se et intrant domos cõsciẽtiarum suarũ malarũ. Jbi inueniunt vermes: cor

ruptiones ⁊ fetores veterū peccatorū: ⁊ dom⁹ incipit declinare ad mortē. Juxta illud Prouerb. ij. Inclinata est ad mortē dom⁹ ei⁹: ⁊ ad inferos semite ipsius. Tertio dom⁹ cōscientie debet habere aptū tegumentū. Coopimentū bone ꝓscientie ē honestas ꝓuersatiōis virtuose: vt boni viri qō dicerunt interius: ostendant exterius: ⁊ sic luceat lux eo⁹ coram hominibus vt videāt opa vestra bona ⁊ glorificent patrē vestrū qui in celis est: ⁊ hoc ē qō dicit. Mat. v. Qō in aure auditis ꝓdicate super tecta. i. p bonā ꝓuersationē. Quarto dom⁹ ꝓscientie debet habere frequens expurgamentū per scopam ꝓfessionis: nec ad aliqō remediū fugiē dum est: vt a diabolo vel a pctō: nisi ꝙ a conscientia expellatur peccatum. Un Aug. sup Johannez ome'. xli. Seruus pctī quo fugit secum se trahit quocūqz fugerit nō fugit seipsam mala cōscientia nō est quo eat: semp sequit se: imo nō recedit a se: peccatum em̄ qō fecit intus est. Uis audire consilium: Si vis a deo fugere ad ipsum fuge: cōfitendo nō latendo: cōfiteri potes latere nō potes. Sic est de diabolo sicut fuit de dedalo ⁊ labyrintho. Fecit em̄ dedalus domū quandā cum variis viis ⁊ cum parietibus ita ꝓplexis ꝙ null⁹ eā intrās exire poterat sine glomere fili: ⁊ illa dom⁹ vocabat labyrinthus. i. labor int⁹: qz in egrediēdo ⁊ in īgrediendo maximus labor fuit. In illa domo inclusit dedalus vnū mōstrū qō ex vna medietate fuit homo: ⁊ alia medietate bos: ea intentiōe vt ibi impetuum pasceret ⁊ nūqz exiret. sicut narrat Ouidius. li. viij. Metamor. ⁊ Jsi'. iij. ethimo. Moraliter loquēdo: qn̄ ita est ꝙ diabolus ꝓcipit vnaz ꝓsonam aliqō peccatū monstruosum fecisse: facit cōscientiam talis quasi domum dedali: ⁊ abscondit peccatum: ⁊ fabricat illi peccatori tot vias perplexas ⁊ parietes obsistentes: nūc de timore: nūc de pudore: nūc de negligentia: nūc de expectatione ⁊ dilatiōe ꝓfessionis: ⁊ ibi occultat illud mōstrum: vt nullus confessor possit intrare nisi cum glomere fili. Oportet enī ꝓfessorem revoluere oēs interrogationes spectantes ad peccatū anteqz reus velit cognoscere illud qō fecit. Non sic facit probus homo cōfessoribus suis: ꝙz oīa pandit ⁊ ostendit nude ⁊ aperte. Juxta illud qō in figura scribit. iij Reg. xx. Omnia que sūt in domo mea viderūt nihil est qō nō mōstrauerim eis in thesauris meis.

Lectio. CXV.

Ec cogitās apud me

b ⁊ memorās in corde meo: qn̄ immortalis est in cogitatione sapiētia: ⁊ in amicitia illius delectatio bona: ⁊ in opibus manuū illi⁹ honestas sine defectione: ⁊ in certamine loquele illius sapientia: ⁊ pclaritas in cōlocatione sermonuz illi⁹: circūbā qres vt illā mihi assumerē. Postqz Salomō enumerauit octo ꝓrogatiuas qs dotis noie deus tribuit homī qui sapiētiā sibi accipit sponsam: ꝓpter que bona merito debuit Salomō moueri ad nuptias cū sapiētia ꝓtrahendas. Hic ponit recapitulando suo⁹ dictorū in genere recitationem. Solent enī amantes cōmendationes suorum amicorū pluries reiterare ⁊ inculcare sub diuersis sermonū colorib⁹: licet sentētia semp sit vna Unde ista lectio nō est nisi recapitulatio p dicto⁹ Jn q̄ tn̄ tria fiunt. Nā ꝓmo ostendit ꝙ intēse de sapientia cogitauit. Scō quales in ea ⁊rutes ponderauit. Tertio qz effectualiter circa eā habendaz multipliciter laborauit. Scōa pars ibi. Qm̄ immortalis. Et tertia ibi. Circūbā. Circa ꝓmuz dicit sic. Hec cogitās apud me. Hec vicz priuilegia que dant ꝙ sapientiā: q̄ cito postea cogitās recitabo: quantū ad actualē intelligētiā apud me occulte sine expressiōe vocali ad alios: ⁊ cōmemorās in corde meo: q. d. Nō solū cogitaui in trāsitu et p functorie de nobilitate sapie q̄ est veri dei cult⁹: qz cōmemoraui in corde meo. hoc est memoriam perfectam generaui mihi de ea vt possem facili⁹ cogitare qn̄ vellem: qz illa que scimus in memoria consideramus qn̄ volum⁹: sicut dr. iij. de aia. Sic ergo patet ꝙ intense de ea recogitauit. Scō ostendit quales virtutes in ea ponderauit: ⁊ sunt quiqz Dat enī sapientia pfectionē multiplicē sapiēti: cognitionē veritatis quātū ad intellectū: delectationem iocunditatis quātū ad affectū: ꝓuersationez honestatis quātū ad effectū: discretionē ambiguitatis in disputādo: ⁊ declarationē difficultatis in ꝓdicādo. Dic̄ g ꝙ cogitās ō sapia aia aduertit qm̄ immortalis ē sapia in cogitatōe: qz ꝛa sapia ē de eternis ⁊ necessarijs. Scō hz delectationē iocūditatz vnde subdit. Et in amicitia illi⁹ est delectatio bōa. Unde dicit Arist. x. ethiom. ꝙ phia videt habere admirabiles delectatiōes. Est aūt phia amor sapiētie. Delectatio ei ī sapia ē magna: qz quātomagis amat: tanto suauior inuenit. Eccī. xxiiij. Qui edunt me adhuc esurient: dicit sapia ad lām. Et iō Prouer. v. In amore illi⁹ delectare iugit. Tertio sapia dat hōi ꝓuersationē honestatis quantuz ad effectū. Et quātū ad b̄ subdit ⁊ in opib⁹ manuū illius honestas sine defectione. j. Lo⁹. xiij. Omnia honeste ⁊ fm ordinē fiāt in vobis. Un̄ de sapia dictum est ca. vij. Uenerūt mihi oia bona pariter cū illa: ⁊ innumerabil' honestas p manū illi⁹. Nec mirū qz Eccī. xxiiij. Flores mei fruct⁹ bonoris ⁊ honestatis. Quarto sapia dat discretionē ambiguitatis in disputādo. Et quātū ad b̄ dicit sic. Et i certamine loqle illi⁹ sapia. Oportet em̄ circa vitatē inq̄rendā nō solū studere solitarie: ꝙz ꝓferre mlt'fariē et sensus ac ingenia cōlocare: quia dubitare de singulis inutile nō erit. Eccī. vlt. Colluctata est anima mea cū sapientia. Hec aūt disputatio ē quasi qōdam certamen loquele: in quo certamie debet esse sapientia. i. sapida veritatis inuestigatio: nō vana curiositas seu stultricia. ij. Timo. ij. Stultas et sine disciplina questiōes deuita. Timendum ē tn̄ illud qō dr. Eccs. vj. Uerba sūt plurima ⁊ multa in disputando habentia vanitatē. Quinto sapientia dat declarationē difficultatis in predicando: seu informando. Et quantū ad hoc subdit. Et preclaritas in cōlocatione sermonum illius. Doctrina ei obscura non iuuat auditorem. Unde Hugo in dicas. v. duo docet doctorem vitare in docendo obscuritatem ⁊ prolixitatem. Et dicit sic. lectio duo

obscuritas
prolixitas
vitet ꝛ
a magro

bus modis animo fastidiū ingerere solet ⁊ afflige/re spm̄: qualitate videlz si obscurior fuerit: ⁊ q̄sti/tate si prolixior extiterit. In quo vtroq; magno vti moderamine opz: ne qđ ad refectionē q̄situm est: sumatur ad suffocationez. Et ideo dicit q; dz esse preclara in cōicatione fm illud p̄s. Declaratio ser monū tuo; illuminat: ⁊ intellectū dat puulis: q; ḡ salomon tot in ea virtutes et gr̄as cōsiderauit: ꝛō circa sapiam acquirendā multipl'r laborauit. Et q̄tum ad ꝛ subiū git sic. Circūbā querēs vt illam mihi assumerē. Circūbā inq̄t inspiciendo creatu/ras: ⁊ discutiendo scripturas: ⁊ audiēdo lecturas Plato em̄ in morte sua dr docuisse discipulos q; libentius mgr̄os audirēt q̄z scripturas co; inspi/cerent: adiungens q; lr̄a vnica facie se offert inspi/cienti magister aūt sub facieb; pluribꝫ eā offert au dienti. Circūiui ḡ dicit salomon vt eā mihi assume rem mihi. i. ad fructū comodū ⁊ vtilitatē meā. ꝑmo ⁊ p̄ncipal'r ⁊ p̄ter ad comodū alio;. Prouer. ix. Si sapiēs fueris tibipsi eris. Nō sic assumūt sapi/entiā q; male viuentes alios illumināt: sic candela nō est ad comodū sed ad p̄sumptionē sui ⁊ alio; il/luminationē lucet. Et p oppositū hō sanct⁹ lucet si cut sol: q; ⁊ in se lucet ⁊ alios illumiat sine suo detri mento. Eccl̄i. xxvij. Hō sctūs in sapia manet sicut sol: qz dr q; scia; amicitia sapie est delectatio bona. Est notandū q; nulla res est in hoie q̄ sic declarat q̄lis est: sicut delectatio hois vñ talis denoiari dz quale est illud in quo delectat. ⁊ iō virtuosus dr: qz gaudet in operib; virtuosis. Justus q; in operi/bus iustis: voluptuosus q; delectat in operib; vo luptatis. Et sic de singulis virtutib; ⁊ vitijs conse quēter. Un sicut extrahi pōt ex dictis phi. x. ethi.

B Delectatio i hoie est mo; regulatiua: mo; decla/ratiua: ⁊ mo; augmētatiua. Primo dico q; ē mo/rū regulatiua p modū finis: ⁊ iō dicit Aug⁹. super illud p̄s. Scrutans corda ⁊ renes deus: finis cu/re et cogitationis est delectatio ad quā q̄s nititur puenire. Unde q; delectat in possessione pecunie dat se mercationib; vel alicui opationi p quā pecu nia acq̄rit: ⁊ q; delectat in militia dat se operibus strēnuitat; vñ vnusquisq; ordinat se final'r ad illō in q̄ magis delectat: ⁊ iō docet Arist. ij. ethi. c. vij. q; a delectationib; ⁊ delectabilib; maxime debem⁹ cauere: ⁊ debem⁹ nos habere ad eas sicut senes plebis se habuerunt ad helenā. Senes em̄ plebis troiane iudicauerūt eam esse abijciendā. Un hec est doctrina Aristo. ibidem. Alij ad alia apti nati sunt qđ quidem notū est vnicuiq; ex sua delecta/tione ꝑpria ⁊ ꝑuata. Consideādū est ergo: an ista delectatio sit bona an mala. Si bona bene quidē. Si mala in ꝓtrariuz oporter nos attrahere: dicit aristo. Sicut volens lignū tortuosum dirigere ad rectitudinē ipsum in ꝓtrariū ꝓtra rectitudinez re curuat: ⁊ sic tandē reducit ad mediū: hec est doctri na aristo. ibidem. Hec est cā quare prudēter sibi p fine deū ꝓposuit. p̄s. vbi dicit. Jocundum sit ei elo quiū meū: ego vero delectabor in dño. Scđo de/lectatio hois est mo; declaratiua: qz sicut dictuz est superius talis est vnusquisq; qualis est illud in quo delectatur. Moraliter loquēdo. Dis em̄ ge/stus exterior in ludis: in serijs argumentuz est de cōpositōe mentis. vñ Sene. ad lucillū epla. lxxxviij. Dim rerū si observen kindicia sunt argumēta mo rum q̄ ex minimis lz capere. impudicum em̄ incess sus ostendit: ⁊ man⁹ mota ⁊ interdū vnū respōsuz ⁊ relat⁹ ad caput digit⁹ ⁊ flexus oculo; improbū risus insanū vultus babiruſq; demonstrant. Illa em̄ in apertū ꝓ notas exeūt: qualis q̄sq; sciens sit si quēadmodū laudet aspexeris. Tertio delecta/tio ē mo; augmētativa. vnde Arist. x. ethico; di/cit q; certius hoies iudicant ⁊ inq̄runt illa in qui/bus delectant q̄z alia. vnde delectationes ꝓprie cō firmant operatiōes suas. Et ideo si diuersi hoies ad eandē artem ponātur: ille magis pficiet qui ce/teris paribꝫ amplius delectat. Scđo p̄cipaliter est notandū q; triplex est delectatio. Delectatio na turalis: delectatio bestialis: ⁊ delectatio ratiōna/lis. Delectatio naturalis est sine qua natura hūa na esse nō potest. Sicut ē illa delectatio quā hō hz in cibo ⁊ potu: ⁊ somno sibi cōueniente: que quidē delectatio pctm̄ nō est si nō excedat regulā rōnis. vnde Aristo. vij. ethico; dicit. Delectationū q̄dāz sunt necessarie: q̄dam voluntarie ⁊ ex electiōe. Ne cessarie sicut cibi ⁊ potus ad ꝓseruationē indiuidui ⁊ venereo; ad cōseruationē speciei. Voluntarie delectationes sunt sicut victorie: honor⁹ ⁊ diuitie. In hoc aūt delectationis genere nō pōt ꝓtinue de lectari fm Arist. x. ethi. c. v. Tum qz aīa nō pōt cō/tinue operari: ⁊ nulla delectatio ē sine operatione aie. Tum qz delectatio ꝓtinuata circa vnū gene/rat sui fastidiū. Si vo sit circa diuersa circa nullū est pfecta. vñ docet Aristo. q; q̄n delectamur ī vno vehemēter ꝓ tunc nō attendim⁹ alia sicut dicit ipe Amantes fistulas nō attendunt sermonib; qui di cūtur eis. Delectabilius em̄ alterū repellit. Sed si remisse in aliq̄ delectemur possum⁹ simul atten dere ad alia. Sicut q; vident in theatris male ago nizantes pōt simul comedere legumina. x. ethi. c. vij. Et ista delectatio non est naturalis delectatio hois: cum homo appetat ꝓtinuo ⁊ perpetuo dele/ctari qualis delectatio nunq̄z habebit nisi in visio ne dei q̄ tota aia ⁊ simul ⁊ semꝑ adimplebit gau/dio: iuxta illud p̄s. Adimplebis me letitia cū vul/tu tuo de. in dex. tua vsq; in finem. Secūda dele/ctatio est bestialis ⁊ est turpissima delectatio et ex probrabilis sicut dicit Arist. iij. ethi. ca. v. quia ho mines tali delectationi nō vruntur fm q; homies sed fm q; aialia sunt: sicut narrat ibi de quodam qui petijt guttur habere longum sicut est guttur gruis. Delectationes vero circa tactū maxime in/ducūt bestialitatem: ⁊ faciūt hoiem bruralē: quia nō sunt hois fm q; homo: sed prouenīūt ex corru/ptione complexionis: vel ex mala assuefactione vi uendi. Prouer. iiij. Ne delecteris in semitis im/pio; neq; tibi placeat malorum via. Tertia de/lectatio est rationalis que consistit in ꝓtemplatōe veritatis. Sed cum eadem delectatio placeat vni ⁊ displiceat alteri: querit̄ qualis delectatio debe/at dici delectatio hominis. Ad hoc rñdet Aristo. x. ethi. q; sicut si quereret̄ de saporibus quid dulce sit ⁊ quid amarum: qz qđ sanus dicit dulce: infir/

mus dicit amarū: dicendum esset q̄ illud est dulce qđ sanus dicit esse dulce: nō qđ infirm⁹. Eodē mō dicendū q̄ illa est delectatio humana quā virtuosus ꝛ bonus iudicat hois delectationē sed nō illā quā corruptus ꝛ malus. Alie vero delectationes nō sunt delectationes simplr: sed delectatōes fm quid, vnde sunt innaturales brutales ꝛ egritudinales: de q̄ dr Esa. lxvj. In abominationib⁹ aia eo⁹ delectata est. Sz delectabile simplr est illud in quo san⁹ moraliter, i. virtuosus delectat. in ps. In via testimonio⁹ ⁊. t. de. sum sicut in o. diuitijs.

Lectio. CXVI.

Puer autē eram ingeniosus: ꝛ sortitus sum aiam bonā. Et cū essem magis bon⁹: veni ad corp⁹ incoinq̄natum. Et vt sciui qm̄ aliter nō possem eē cōtinens nisi deus det. Et hipsum erat sūma sapia: scire cui⁹ esset hoc donū: adij dnm ꝛ deprecatus sum illū: et dixi ex totis pcordijs meis. sicut in pncipio hui⁹ capituli dictū fuit. Salomō in isto capło de sapia ꝛ seipso quādam fingit parabolam ponens seipm loco cuiusdā amatoris ardētissimi cū sapia quasi cū quadā virgine nobilissima cōtracturus. Utitur aūt ista fictione ad ostendendā amoris vehementiā quā habuit ad sapiam acq̄rendā: q̄ inter tales psonas cōiter amor ardentissim⁹ inuenitur. Quattuor aūt solent iuuenis ⁊tracturus facere. A Primo em̄ ⁊siderat ⁊ditiones psone cū qua ꝓponit ⁊trahere. Secūdo dotē ꝛ diuitias q̄s pōt cuz ea recipere. Tertio suūpsius cōditiones examinat an possit puelle cōgruere. Quarto deliberat quō eā a parentib⁹ ꝛ amicis possit petere ꝛ habere Jurta ista quattuor salomon q̄ttuor facit in isto capitulo. Nā pmo oñdit sapiam esse mirabilit amabilem ꝛ gratiosam. Scđo ostendit ipsi⁹ dotē fore desiderabilē ꝛ pciosaz. Tertio declarat suūpsius ⁊ditionem fore spectabilem ꝛ virtuosam. Quarto ostendit datorem puelle hr̄e nobilitatem venerabilem ꝛ gl̄iosam. Et fm ista capl̄m fuit diuisum in quattuor. In pncipio de duab⁹ ⁊ditionib⁹ est expeditū: ꝛ de duab⁹ secūdis exequetur in hodierna lectione, ꝛ fm hoc lr̄a diuidit in duas partes. Nam pmo ostendit suūpsius ⁊ditionē fore spectabilez ꝛ virtuosam vt merito dignus appareat tanta sponsa. Scđo ostendit datorē puelle hr̄e nobilitatē venerabilem ꝛ glorioſam: a quo ipsa puella amicabiliter est petenda. scđa ps ibi. Et vt sciui. Circa pmuz duo facit. Primo oñdit se abilem aptum vel idoneū ad ⁊trahendū cū ipsa sapia ex speciositate virtutū naturaliū. Scđo ostēdit hoc idē ex copiositate virtutū moraliū, secūda ps ibi. Cū eēm magis bonus: dicat g̃ sic. Puer aūt eram ingeniosus ꝛ sortitus sum aiam bonā. Ubi reddit se esse commendabilē ex trib⁹. A corporali mūdicia: puer erā Ab intellectuali peritia: ingeniosus: a supnaturali iustitia: ꝛ sortitus sum aiam bonaz. Aia em̄ non est pfecte bona nisi per gratiā ꝛ charitatē qua debito modo ordinat in deū, vnde Bern⁹. de li. arbi. Bona est aia in vniuersitate: melior in suo genere optima ex sui ordinatione. Est autē hec ordinatio

oīmoda cōuersio voluntatis in deum: ꝛ ex se tota volūtaria deuotaq̄ subiectio: ideo aūt dic. Sortitus sum aiam bonā: nō q̄ a casu ad bonitatē deuenerit: sed q̄ primā gr̄am nullus pōt ꝓmereri. Nam cū oē meritū sit ex gratia: si prima gr̄a caderet sub merito: primā gr̄am p̄cederet gr̄a. Et ideo deus sponte dat hōi primā gratiam: hōi inq̄ se ad gratiam disponenti dispōne naturali: ꝛ nō p̄benti obicē gratie per maluz vsum liberi arbitrij. Licet aūt ante pmā gr̄am requirat dispositio cōuenies: illa tn̄ nō meretur gratiam merito cōdigni: sed cōgrui tn̄: ꝛ ideo dicit. Sortitus sum aiam bonam Colo. j. Gratias agētes deo patri q̄ nos dignos fecit in partē sortis sancto⁹. Solent em̄ q̄ sorte dāri diuinitus dari sicut dicit Aug⁹. x. sup Genes. ad lr̄am. c. xxij. vbi istam litterā sic exponit. Puer eram ingeniosus: sequit in littera. Et cū essem magis bonus ⁊c. vbi salomon loquit ꝓ tpe sue iuuentutis dicit se fuisse gratiosum ꝓ tpe sue iuuentus: non solum in naturalib⁹: sed etiā in moralib⁹. vnde dicit sic. Et cū essem magis bon⁹ supple q̄s ingeniosus. i. cū mag⁹ p̄emineret i me bonitas moralis q̄s bonitas naturalis ingenij. Uel mi ꝓficiendo continue tunc p̄ceteris ad corpus icoinq̄natuz. id est attigi ad tantā pfectionē virtutū moraliū q̄ corp⁹ meū seruauit incoinq̄natum a passionib⁹ vitiorum. Et hec dicūtur ꝓ statu suo. Primo q̄n in sua iuuētute legitur deo placuisse. iij. Regū. iij. Dilexit dominū salomon ambulans in p̄cept⁹ dauid patris sui. Consequēter ponit in littera salomon moduz petendi istā puellā: videlz sapiam sibi dari in vxorem: ꝛ hoc a deo: q̄ Jaco. j. Si q̄s vestruz indiget sapia: postulet eam a dño deo: qui dat oīb⁹ abūdanter ꝛ nō ip⁹properat: ꝛ dic sic. Et vt sciui: qm̄ aliter nō possem esse ⁊tinens nisi deus det: tangit spāliter bonū ⁊tinentie q̄ ipsa est recta via ad sapiam. Jaco. iij. Sapia que de sursum est primū quidem pudica est: ꝛ hoc ipm̄ erat summa sapia videlz scire cuius esset donū hoc. Adij ad dnm ꝛ deprecatus sum ꝓ ipa obtinēda: ꝛ dixi ex totis pcordijs meis id est ex pfundo cordis mei nō ex summitate labiorum. in ps. De profundis clamaui ad te dne. Precordia fm papiā sunt loca vicina cordi: eo q̄ ibi sit pncipiū motus ꝛ cogitationis: ꝛ declinat pluraliter caretq̄ vocatiuo singulari Jsido. de sūmo bono li. j. Quid ꝓdest strepitus labio⁹ vbi cor ē mutum. Sicut em̄ vox sine modulatione est q̄si vox porco⁹: sic oratio sine deuotione est quasi mugit⁹ boū: ꝛ in eodem. Oratio inquit cordis nō labiorū neq̄ em̄ verba deprecantis deus intendit: sed orantis cor aspicit. Melius est cū silentio orare in corde sine sono vocis: q̄ solo verbo sine intuitu mentis. Johā. iij. Ueri adoratores adorabunt patrez in spiritu et veritate. Notandū q̄ multi appetunt segniter castitatem ꝛ nō ex totis pcordijs. Sicut de seipso miserabiliter ⁊fitetur Aug⁹. viij. cōfes. ca. vij. Ego inquit adolescens miser in exordio ipsius adolescentie petierā a te castitatē: ꝛ dixi. Da mihi castitatem ꝛ cōtinentiā: sed noli modo: timebam em̄ ne cito exaudires ꝛ sanares ⁊morbo concupiscentie: quē malebā expleri pot⁹ q̄z extingui.

Puer inquit eram ingeniosus. Nota q̄ tria bo-
£ nū ingeniū constituūt: tria bonū ingeniū ostendūt
z tria bonū ingeniuz corrūpunt. Prima tria sunt
memoria: intelligentia: z volūtas. vnde Aug⁹. x.
de tri. ca. xj. In his tribus inspici solēt etiam inge-
nia paruulorū cuiusmodi pferant indolem. Quā-
to quippe tenatius z facilius puer meminit quāto-
q̄ acutius intelligit z studet ardentius: tanto est z
laudabilioris ingenij: dicit Aug⁹. vnde illa ingenia
q̄ studiose applicare nō possunt: licet acuta sint for-
tassis z aspera: laudabilia tamen nō sunt fm eum
Est em studium sicut dicit Hugo didas. li. iij. ani-
mi assidua z vehemens applicatio ad aliquid agen
dum: z cū summa voluntate occupatio. Per quē
vero modū studere debet bonū ingeniū docet pru
denter Macrobius li. j. saturnaliū in principio: z
vult dicere q̄ sicut apes colligunt de diuersis flo-
ribus cibum suū: z in mel ꝓprio labore cōuertunt:
ita studens circa illud in quo studet aliquā opera
tionem habere debet: vel abbreuiare vel aliter or
dinare: quia alias nō transibit in ingeniū: sz in me
moriam: dicit ergo ꝓmo sic. Qđ in corpore nostro
videm⁹ sine vlla operatione nostra facere naturā
alimenta q̄ accepimus: q̄diu in sua qualitate per-
seuerent z solida innatant: malo stomacho oneri
sunt: z cum demū mutata sunt in vires: z sangui-
nem transeūt. Idem in his quibus alūtur ingenia
ꝓstemus vt quecūq; hausimus nō patiamur inte-
gra esse ne aliena sint: sed in quādam digestionem
coquētur: alioquin in memoriā ire possunt non in
ingeniū. Idem dicit Seneca ad Lucilluz epistola
lxxxvij. de verbo ad verbū fere. Sed quātam dili
gentiam habēt boies ad exercitandū corpora sua
isti ad luctam: isti ad pugnā: illi ad cursum: alij ad
saltum: alij ad ludum: alij ad belluz: z q̄s pauci cu
rant suuz exercere ingeniū in addiscendis bonis
moribus vehemēter plangit. Seneca epla. lxxxj.
Cogito inquit q̄s multi corpora exerceāt ingenia
q̄s pauci: q̄tum ad spectaculum lusoris fiat cōcur-
sus: quāta sit circa bonas artes sollicitudo q̄s im-
becilli animo sunt quoꝝ laceratos humeros mi-
ramur Hec ergo tria bonū ingeniū constituūt me
D moria: intelligētia: z volūtas studij. ¶ Scō o tria
sunt que bonū ingeniū ostendunt: illud em est bo-
nū ingeniū quod nouit eligere veritatem: abijce-
re vanitatem: et perupendere loquacitatem. De
ꝓmo loquit Aristo. viij. ethicoꝝ. Bonū inquit in-
geniū fm veritatem est bene posse eligere verum z
fugere falsum. Et si hoc sit verum in speculatiuis
multomagis est verum in moralibus. Unde il-
la sunt bona ingenia: que mūdum falsum z falla-
cijs plenū fugiunt z preeligūt viam christi. In ps.
Viam veritatis elegi. ¶ Hoc est signuz boni ingenij.
Primū videlicet eligere veritatem. Secūdum si-
gnū boni ingenij est abijcere vanitatem. Non enim
omne ingeniū subtile est bonū: sz solidum ingeniū
q̄ nihil magis est infructuosum q̄s subtilitas quā-
do sola est. Unde petrus rauēnensis in sermone.
O debilius nihil est subtilitate vbi sola est subtili-
tas. Quid em prodest in illis expēdere dies suos:
quenec domi: nec militie: nec in foro: nec in clau-
stro: nec in curia: nec in ecclesia: nec alicui prosunt
nec dūta rat in scholis. Seneca loquens ad Lucil
lum. Quid est inquit acutius aristā z in quo ē vti-
lis. Tale est inquit ingeniū quod sola subtilitate
lasciuiens nulla in se residet grauitate. Hec Pe-
trus rauēnen. Nota dictuz simonis de mepham.
Cantuarien⁹. archiepiscopi ita inquit. Valent in
vrbe non in orbe: loquens de subtilitatibus que-
stionū. Et ideo nos qui christiani sumus quos de
mones infestant vt ad vitia attrahāt: quib⁹ mors
continue cōminatur vt auferat: operibus virtuo-
sis studere debemus curiosis omissis. iuxta illud
quod monet Seneca epistola. xvj. Demens om-
nibus viderer: si cum sata in munimentū murorū
senes z femine congererent: cū iuuentus infra por
tas armatas signū corruptionis expectaret: cum
hostilia in portis tela vibrarent: z ipsum soluz sub
fossionibus z cuniculis tremeret: sederem ociosus
z huiusmodi questiūculas ꝓponerem. Quod non
perdidisti habes: cornua non perdidisti: ergo cor-
nua habes. Nunquid tibi demens videar si istis
impendo operaz: z nūc obsideor. Quid agā mors
me sequitur: vita fugit a diuersus hec doce me ali-
quid. Effice vt ego mortem nō timeam: z vita me
effugiat. Certum signū boni ingenij est paruipē-
dere loquacitatem z copiam excessiuam verborū
vnde Augustin⁹ in summa prosperi. ca. clxvj. Bo-
norum ingenioꝝ clara est indoles: in verbis disse-
rentium verum amare non verba. Quid enim ꝓ-
dest clauis aurea si aperire quod volum⁹ nō pōt.
Aut q̄d obest lignea: si hoc pōt qñ nihil q̄rim⁹ nisi api
re qđ clausum ē. Sic q̄ tria sunt q̄ ingeniū bonuz
oñdūt: tertio tria sūt q̄ ingeniū bonū corrūpūt. Ni-
mia leuitas: puersa volūtas: z lasciua voluptas.
Leuitas em ai z dissolutio spectaculoꝝ z ludorū
secularium corrūpunt ingeniū: sicut dicit beatus
Augustin⁹. vj. confessionū. c. vij. Secūdo corrum-
pit bonum ingeniū peruersa voluntas. Unde di-
cit Augustin⁹ de moribus ecclesie: ad Manich.
lib. ij. cap. iij. Scio quosdam esse qui q̄s q̄s bono in
genio vtcunq; ista videant: mala tamen voluntā-
te ipsum quoq; ingenium sunt amissuri. Tertio
corrumpit bonū ingeniū lasciua voluptas. Unde
Seneca in prologo. j. lib. declama. Nihil tā mor-
tiferum ingenijs q̄s luxuria est. Quātum em inge-
nia hominū corumpantur lasciuia z torpore conse
quenter ibidem plangendo declarat. Torpent in
quit ingenia desidiose iuuētutis nec vllius bone-
ste rei labore vigilatur. Sōnus languoreq; ac som
no et languore torpor: malarum rerum industria
inuasit animos cantandi saltandiq; obscena stu-
dia effeminatos tenent: capillum frangere et ad
mulieres blanditias extenuare vocē: mollitie cor
poris certare cum feminis z imundicijs nostrorū
adolescentium specimen est. Quis equalium ve
strorum loquitur ibi Seneca filijs suis trib⁹ Se-
nece Mele z Nouato. Quis inquit equalium ve
strorum: quis dicam satis ingeniosus: quis satis
studiosus: imo q̄s satis vir est: emolliti enerueſq;
q̄ nati sunt inuiti manent expugnatores aliene pu
dicitie negligentes sue.

Ateđat Studens

Seneca: Plugacie m

Seneca filio su trib⁹

Lectio CXVII

Capitulum. IX. Lectio. CXVII.

Eus patrum nostro
rum vel meoꝝ: t dñe misericordie q̄ fecisti oīa verbo tuo: t sapīa tua cōstituisti hoīem vt dñaretur creature tue: q̄ a te facta est vt disponat orbem terrarū in equitate et iusticia: t in directione cordis iudiciū iudicet. Postq̄ salomon declarauit q̄ sapiam que est verus dei cultus acquirere non potuit nisi illā a deo petendo p instantiā summe deuotiōis. Jn isto capīo ꝓsequēter exꝑlanat formā t seriem sue supplicationis quā deo ꝓposuit p sapia acquirenda. Jn hac aūt supplicationis enarratione duo facit. Nam p̄mo ostēdit diuinā excellentiā. Secūdo allegat humanā indigentiā. secūda ꝑs ibi. Quis em̄ hoīm. Et ista duo alternatim facit vsq; ad finē capituli: q̄ aliq̄n supplicat aliq̄n rōnem allegat quare exaudiri debeat Circa p̄mū duo facit. Primo captat diuinā beniuolentiā. Scōo ꝓponit sue petitionis sententiam.

A Secūda pars ibi. Da mihi sedium tuarū. Circa p̄ncipium in captando beniuolentiā diuine maiestatis extollit deum in trib⁹ ex clementia: ex potētia: t ex sapientia sicut patet in littera. Unde dicit sic. Deus patrū nostroꝝ. Quādo parentes hois seruiunt alicui magno: talis homo familiarius t ꝓfidentius a tali dño postulat illud quo indiget. Bonus etiā dñs adoptat filios bene sibi seruientiū. Et iō q̄ patres illi ex quib⁹ descenderat salomon: deo bene seruierant sicut Abraam Jsaac Jacob t Dauid. Jdeo hic p̄mo allegat dicens. Deus patrū nostroꝝ t dñe misericordie qui liberaliter das misericordiā: qui fecisti oīa verbo tuo. i. filio tuo. Joan. j. Oīa per ipsum facta sunt. Uel v̄bo tuo. i. ita faciliter fecisti oīa sicut homo loquit̄ verbum suū. Jn p̄s. Dixit t facta sunt. Qui t sapiētia tua constituisti hominē: quasi dicer et: licet omnia creaueris sapienter: q̄ omnia in sapiētia fecisti: tū in creatione hominis maxime relucet sapiētia tua in qua imaginem tuā posuisti. Ben. j. Faciam⁹ hominem ad imaginē t similitudinem nostram. Jn q̄ etiā totius mundi quodāmodo reperitur imago. vnde t minor mūdus appellatur. Jstū aūt hoīem creasti ad tria. s. ad dñandū p potentiā: ad ordinādū p sapiam: t ad iudicandū per clemētiā vt sic in istis tribus imago dei que est homo correspōdeat ipsi deo tanq̄ suo exemplari: qui per potentiaz: sapientiam: t clementiā cuncta gubernat. dicit ergo Et sapientia tua constituisti hominē vt dominare tur creature tue que a te facta est. Eccli. xvij. Posuit timorem illius super omnem carnem: t domi natus est bestiarum t volatiliū. t Ben. j. Crescite t multiplicamini et replete terram: t dñamini piscibus maris: t volatilib⁹ celi: t vniuersis animātibus que mouentur sup terram. Secūdo constituit domin⁹ hominem ad ordinādum per sapiam q̄ sapiētis est ordinare. vnde subdit. Ut disponat orbem terrarum in equitate t iusticia. Orbē terrarum. i. homies qui orbem terre inhabitant. ps. Dñi est terra t plenitudo eius. Non solū collatus est nature humane vt dñetur sup creaturā per potentiam: sed disponat humanā ciuilitatē fm rectā rōnem iustis legibus t statutis. Hoīm em̄ gen⁹ arte t rōib⁹ viuit sicut dic̄ Arist. j. metaph. Tertio ꝓstituit de⁹ hoiem ad iudicandū p clementiā. Clementia em̄ debet esse in iudice: vt videlz odiat culpam t diligat personā. Et q̄tum ad hoc dicit. Cōstituisti hoiem vt in directione cordis iudiciū iudicet. i. faciat iudiciū: in directione inquit cordis nō per calūnias vel cauillationes: seu cauteloſas circūuentiones. Et per oppositum dr Prouer. xxviij Dur indigens prudentia multos oppꝛimit per calūniam. Dñe misericordie. Nota q̄ xp̄s est dñs misericordie ꝓpter tria: scz ꝓpter hereditariam possessionem: ꝓpter acquisitoriaz mercationē: t propter operatoriā causationē. de p̄mo ptz. ij. Lo. j. Benedictus deus t pater dñi nostri iesu xp̄i p̄r misericordiarū. Scōm ptz in redemptōe qua suū sanguinem fudit: vt deinceps sicut dñs oībus misericordiam dare possit. Jn p̄s. Qui redemit de interitu viam tuam: qui coronat te in misericordia. Tertium ptz q̄ ipse fecit t efficit misericordiā vbi nulla suppetunt merita. Unde sicut fabricator vel artifex esset dñs rei facte totaliter si causaret materiā sicut formam. Jta xp̄s est dñs misericordie: quia creator misericordie q̄ fecit misericordiaz meritis non exigentib⁹. Et ꝓpter istas tres causas deus dicitur dines in misericordia. Eph. ij. Deus aūt qui dines est in misericordia ꝓpter nimiā charitatem B suam t̄c. Surgit autem in xp̄o magnitudo misericordie t promptitudo ad miserandū ex tribus: scz ex naturali ꝓpietate: ex generali potestate t ab ex perimētali necessitate. Primo em̄ sicut ignis ꝓpriū est calefacere: soli lucere t illuminare: ita ꝓpriū est xp̄o misereri. vnde canit ecclesia. Deus cui ꝓpriuz est misereri semp t parcere. Et ideo dicūt sancti q̄ deus quasi inuit⁹ punit t coacte t tarde. Et sicut homo tarde facit illud q̄d inuitus facit fm Crisō. Jta xp̄s tardus est in puniendo: t velox in miserēdo. Et sicut ignis tarde descendit: t cum violētia: quia est ꝓter naturā ignis t velociter ascendit: ita xp̄s velocissime misereꝝ t tarde t cum magna expectatione punit. t ideo dr in p̄s. q̄ est longanimis t multum misericors. Jn signū aūt q̄ cum dolore t displicentia peccatores punit: dicit per prophetam. Esa. j. Heu ego ꝓsolabor super hostib⁹ meis t vindicabor de inimicis meis. Ubi ꝓponit interiectionem dolentis. q. d. Cum dolore t displicentia ꝓsolabor me. Unde sicut nulla res potest perdere suā ꝓpriam operationē totaliter q̄diu manet: licet valeaꝝ impediri vel retardari ad tp̄us. Jta nullo mō obliuiscet̄ misereri deus: nec ꝓtinebit i ira sua misericordias suas: imo cū iratus fueris misericordie recordaberis. Abacbuc. iij. De hac mirtura misericordie t ire Greg⁹ super Ezech. omel. j. pulchre declarat quō deus quādo iraſcit̄ nō oīno iraſcitur: sed ineffabili mō cum ipse culpas prosequitur etiam proregit peccatores. Ad quod adducit duas hystorias. Una est de captiuitate decem tribuum: quā licet deus ordinaret ad correctionem populi: simul tamen eis ꝓuidit de prophetis t sanctis q̄ eos in illa captiuitate cōsolarentur. Unde

dicit sic: Nisi inquit iratus esset ꝑlm in captiuitatem minime tradidisset: z si oino iratꝰ esset electos suos cū illo in captiuitatē nō mitteret. Aliā historiam inducit de populo ysrl' quō missis duodecim exploratoribꝫ: decem de eis redeuntibꝫ populū ad murmurandū ꝯtra dñm prouocauerūt intantuz vt dicerent se seductos. Dominꝰ ḡiratus dicit: ꝙ nullus eoꝝ terrā ꝓmissionis intraret. Quo audito statim cōpuncti se cum lachrymis afflixerunt: z armis accincti parauerūt se ꝯtra ꝑlm preliari: vt post lachrymas terram ꝓmissionis conquirerent. Quibꝫ dñs per moysen dicit. Nolite ascendere neq; pugnetis. Non em̄ sum vobiscū ne cadatis coram inimicis vestris. Qua in re dicit Hreg⁹. pensandum est: si cum ipis non erat: cur dixit ad eos ne ascenderent. Si aūt cuz ipsis erat q̄d est quod ait. Non em̄ sum vobiscū. Et rñdet Hreg⁹ Mira inquit dispensatione discipline z misericordie z cū ipsis erat z cū ipsis nō erat. Cum ipsis nō erat vt vincerent: sed cū ipsis erat ne ab hostibꝫ perirent. O ineffabilia viscera pietatis: culpas insequitur: z tñ peccantes ꝓtegit: z iratum se indicat: z tamen ab hostibꝫ defendit. Sic plerūq; paruulo filio delinquēti irascitur mater: reprehendit: increpat: z verberat. Sed si hunc in p̄ceps ire vbi in mortis periculum ruat aspexerit: manū tendit z retinet: z que sic irata verberauerat ac si nō diligeret: sic diligēdo retinet ac si irata nō verberasset. hec Hregorius. Et si queratur quis cōpellit deū punire: z nō prestare misericordiaz totaliter liberantem a pena ex quo est omnipotens. Respondet Eriosto. Tu inquit peccatoꝝ qui misericordiā nō desideras. Sicut em̄ qui desideranti misericordiā denegat crudelis est: ita qui nō desideranti misericordiam prestat iniustus est. Et si queris: quis est homo q̄ nō desiderat misericordiā. Respondet tu qui permanes in peccatis. Desiderare nāq; misericordiā dei est cōuerti ad deum. Ille ergo desiderat misericordiam dei qui timet iram eius. Qui em̄ iram nō timet: nō desiderat misericordiā: sed contēnit. Secūdo deus est misericors ex generali ptāte. Quāto em̄ homo vl' bestia naturaliter est potentia maior: tanto est ad clemētiā promptior. Sicut patet de leone qui cum sit animaliū fortissimꝰ: est tñ in ꝓstratos misericordissimus. Homni em̄ vel aiali ꝓstrato sibi naturaliter misereꝝ z parcat. Iurta illud Parcere ꝓstratis scit nobilis ira leonis. Si etiaz catulus mordeat leonem: leo nō se vindicat de catulo: sed si catulus mordeat caruluz statim removetur ab eo: z lacerant se inuicem ad mutuā vltionem. Similiter mulieres quia sunt naturaliꝫ debiles: crudelissime se vindicant q̄n possunt. Deus autē infinitus est i potētia quia omnipotens: ideo omniū miseretur. Hec causa diuine misericordie assignatur. infra. xj. c. Misereris omniū quia oia potes: z ideo canit ecclesia. Deus qui omnipotentiam tuam parcendo maxime z miserando manifestas zc. Si em̄ aliquis hominū regem offendat extra potentiā suam se transferre potest exulando z in regnū aliud trāseūdo. Uel si ipsum contēnens mori non timeat: omnē potestatem talis regis euacuet. Non em̄ homo habet potestatem nisi in corpus qō affligi non potest anima separata. Sz isto modo nō est de dei potentia: quia ipsius regnū est vbiq; in terra celo z inferno. Ps̄. Si ascendero in celum tu illic es: si descendero ad infernū ades. Ipsius etiam dominiū non finitur in morte corporali: quando scz anima separatur a corpore: quia ipse potest corpus z animā mittere in gehennam. vnde. ij. Mach. vj. Manū omnipotentis dei neq; viuus neq; defūctus effugiam. Tertio deus est misericors ꝓpter experimentalem necessitatē. Uñ grauitatē alicuius morbi medicus potest scire tripliciter: scz per speculationem in libro: per examinationem in signo: z experientiam in corpore proprio. Ille autem medicus qui morbum infirmi cōsiderat speculatiue bene comprobabiliter ei compatitur: magis autem ille qui signa: accidentia z circūstantias infirmitatis practicādo examinat Sed maxime ille infirmo cōpatitur qui morbum consimilem in corpore suo portat. Chriſtꝰ autē ante incarnationē nostras infirmitates cognouit speculatiue in libro sapientie eterne. Et ideo fuit misericors. ips. Quomō miseretur pater filio ꝑ: misertus est dominꝰ timētibus se: quoniā ipe cognouit figmentum nostrum. Post incarnationē aūt suā cognouit dominꝰ infirmitates nostras in sua quotidiana cōuersatione quādo factus est medicꝰ practicans sanando infirmos vbiq; tunc enim habuit maiorē compassionē z misericordiā. Tandez q̄n tentatus est: sitiuit: esuriuit: occisus est: tūc didicit noscere nostras infirmitates p experientiā: z ideo tunc misericors est effectus. Nota tñ q̄ illa res diceret magna cuiꝰ vna extremitas celum attingeret: z alia in infernū descēderet q̄ntū ad longitudinē. Iterum si latitudo eius tanta foret q̄ totā terram repleret etiā duratio ita longa q̄ in eternū duraret: talis inq; res nō imerito diceret magna hmōi est misericordia dei q̄ a celo incipiens filium misit: nō solū imundū: sed vsq; ad infernū: vt inde tolleret aias patrū. Ps̄. Misericordia tua magna est sup me. z eru. aiam me. ex inferno inferiori Scō o totaz terrā replet: qz oēm hoiem cuiuscūq; fuerit nationis aut gentis si ad eum velit cōuerti: recipit z acceptat. Ps̄. Misericordia dñi plena est terra. Tertio hec gratia non fit nouiter: hodie nec per duos annos: sed a p̄ncipio mundi ita fuit: z sic erit in finē. Ps̄. Misericordia eius ab eterno z vsq; in eternū super timentes deum: z ideo signanter dicit ps̄. Miserere mei deus fm magnaz misericordiam tuam. Et ideo apostolus dei misericordiam vocat charitatez nimiam. Eph. ij. Deꝰ inquit qui diues est in misericordia: ꝓpter nimiam charitatem qua dilexit nos cum essemus mortui peccato cōuiuificauit nos in xpo. Cui est honor et gloria in secula seculoꝝ. Amen.

Lectio. CXVIII.

Amihi sedium tua-

rum dñe assistricē sapiam: z noli me reprobare a pueris tuis: quoniā seruus tuus sum ego z filius ancille tue. Nō infirmus et

De pueris ꝙb̄ ꝺcti ꝓtez ⁊ ꝙpoñ.

Lectio CXVIII

exigui tꝑis ⁊ minor ad intellectū iudicij ⁊ legum. Etem̄ si quis erit cōsummatus inter filios hoim si ab illo fugerit sapia tua: in nihilū cōputabitur.

Postq̄ salomō deprecaturus deū ꝑ sapia impetranda captauit benivolentiā diuinā. In hac parte ꝓponit deuote sue petitionis sniam. Et circa h̄ facit duo. Primo ꝓponit formā sue supplicationis Scōo allegat cām diuine exaudītionis. Secūda pars ibi. Qm̄ seruus tuus sum. In petitiōe aut̄ sua duo ponit ad bonā vitam necessaria: videlicet diuinā informationē ⁊ diuinā approbationē. Primū pertinet ad intellectū. Secūdum ad voluntatem siue affectum. Petit ergo duo: videlz sufficiē
A tiam noticie: ⁊ cōplacentiā bone vite. Quātū ad primū dicit sic. Da mihi sedū tuarū dñe assistricē sapiam. Quātum ad scōm. Et noli me reprobare a pueris tuis. Da inquit mihi: quia nec emere possum nec violenter auferre. Prouer. xvij. Quid ꝑ/dest diuitias habere stulto cū sapientiā emere nō possit. Da mihi igit̄ sediū tuarū assistricē sapiam. i. sapiam sancto ꝙ angelo ꝙ in quib⁹ sedes. iuxta illō ps. Qui sedes sup cherubin. Assistricez sapiam. i. sapiam que tue maiestati semp assistit. Non enim petiuit sapiam mūdi: que sedibus ꝓncipū ⁊ pontificum semp assistit: q̄ illa stultitia est apud deū. j. Cor. iij. Sapiam autem loq̄mur inter perfectos Sapiam aūt non huius seculi neq̄ ꝓncipū huius seculi q̄ destruitur: sed loq̄mur dei sapiaz in mīsterio absconditam quā ꝓdestinauit deus ⁊c̄. Quesiuit ergo salomon sapiam nō hui⁹ seculi: sed sapientiam q̄ assistit sedibus dei. Sedes etiam dei dici possunt aie deuote in q̄bus rp̄s quiescit. s. vij. ca. In aias sanctas se trāsfert. Et noli reprobare me a pueris tuis: hoc est dignare me inter pueros tuos acceptare. Et noli permittere vt ꝓpter demerita mea sim reprobandus ⁊ ejiciēdus a ꝓsortio puero ꝙ tuorū. i. electo ꝙ: humiliū: ⁊ parvulo ꝙ in oculis tuis. Luce. xviij. Sinite puulos venire ad me. taliū est em̄ regnū celo ꝙ. Hec est ḡ forma supplicationis.
B Sequit allegatio cause diuine exaudītionis: ⁊ allegat ꝙ deus debet eū fauorabiliter exaudire. Primo rōne sumpta a parte sui. secūdo rōe sumpta a parte dei. secūda pars ibi. Tu aut̄ elegisti me regē. A parte aut̄ sui assignat duplex motiuū: quo ꝙ vnū procedit per modū iusticie ⁊ aliud per modum misericordie. Primū est spālis familiaritas. Scōm naturalis imbecillitas. Specialem familiaritatez allegat dicēs. Quoniā ego seruus tuus sum. i. ꝑ fidem et deuotionē. Et seruos suos viles ⁊ necessarios solent hoies fauorabilit̄ exaudire. Joel. ij. Sup seruos meos ⁊ ancillas meas in diebus illis effundā spm̄ meū. Et nō suz seruus tu⁹ ꝙductitius vel emptitius sz originari⁹ q̄ nec tibi seruire cepi de nouo: sed ab vberib⁹ matris mee ad h̄ exitii educatus: q̄ filius ancille tue id est berſabee. Hoc est ergo dñe: dicit salomō: primū motiuū quare dign⁹ sum exaudiri a te scz spālis familiaritas. Sed aliud est qō magis ꝓuocat ad compassionē ⁊ ad dandū mihi qō peto per modum beneficij ⁊ misericordie: nō autem per modū meriti vel iusticie: videlz naturalis imbecillitas ꝑ pter quā sum impotens ad faciendum illud quod debeo. Et q̄tum ad hoc dicit. Homo infirm⁹ ⁊c̄. Ubi ꝓmo allegat impotentiā ex defectu nature: secūdo ex defectu gratie. Ex defectu nature allegat impotentiā duplr̄. Primo ex parte corporis. Secūdo ex parte aie. Ex parte corporis dicit hō infirmus ⁊ exigui tꝑis. q. d. Quia dicor hō ⁊ recognosco ꝓpriam vilitatem: hō em̄ dr̄ ab humo: quia infirmus ꝙfiteor fragilitatem. Unde dicebat xp̄us Math. xxvj. Spūs quidē ꝓmptus est: caro autem infirma: q̄ exigui tꝑis, puideo vite breuitatē. Job. xiiij. Breues dies hois sunt. ⁊ Sap̄. iij. Exiguū ⁊ cū tedio est tp̄s vite nostre. Ex parte aūt aie allegat ignorantiā dicēs. Et minor supple sum ad intellectū iudicij ⁊ legum. Ista materia iudiciorū noticia ⁊ legū quā deus statuit in eccl'ia est necessaria iudici. Leui. xviij. Custodite leges meas atq̄ iudicia q̄ faciens hō viuet in eis. Ultimo allegat impotentiā ex defectu gratie: q̄ q̄tumcūq̄ hō sit ꝑfectus ⁊ sanctus in scientijs quas pōt acquirere per naturā: sine tm̄ gratia nihil facit meritorū vite eterne: ⁊ ideo dicit. Et em̄ si aliquis fuerit cōsummatus. i. ꝑfectus q̄tum hō potest ꝑ naturā: si ab illo fugerit sapia tua. i. noticia vel fidei rendētis in te per dilectionē in nihilū cōputabit̄. Sap̄. xiij. Uani sunt omnes hoies in q̄bus nō est sapientia dei: ⁊ ideo de insipientib⁹ dicit̄. s. iij. ca. Et sic̄/dem longe vite erunt: in nihilū computabunt̄. Noli me reprobare a pueris tuis. ¶ Nota ꝙ sancti et deuoti hoies pueris cōparantur ꝓpter septez pueri conditiones que in istis versib⁹ continent̄. Sūt pueri puri parui paruiscz cibant̄. Currūt letātur cito dant cito pacant̄. vel sic. Sūt pueri parui puri paruo saciati. Conformes ludūt cito dant cito pacātur. Est em̄ in puero inuenire paruitatē: puritatem: sobrietatem: cōformitatē: iocunditatē: liberalitatem: ⁊ trāquillitatē. Sic moraliter sancti sunt parui contra tumorē supbie. Puri ꝓtra fetorem luxurie. Sobrij ꝓtra feruorem gule. Conformes ꝓtra liuorem inuidie. Jocūdi ꝓtra rorem accidie. Liberales ꝓtra rigorem auaricie: ⁊ tranquilli ꝓtra feruorem ire cūdie. Primo dico ꝙ sancti sunt parui ꝑ humilitatem. Cum em̄ porta celestis sit parua ⁊ angusta: oportet tibi volentes intrare paruos fieri. Math. xviij. Nisi cōuersi fueritis ⁊ efficiamini sicut paruuli nō intrabitis in regnū celo ꝙ. ⁊ Luce. xviij. Quicūq̄ nō acceperit regnū dei sic̄ puer: nō intrabit in illud. Preciosa tocalia solent cooperiri crystallo cōit̄ ꝓpter duo. Prio qz sic honeste ⁊ secure saluant̄ a puluere ⁊ ab extrinseco tactu lesiuo. Scōo qz sic bn̄ mānifestant̄ Crystallus em̄ cum sit transparēs permittit spēm rei trā/sire ad oculum: imo auget spēm: et facit rem apparere maioris q̄titatis q̄z est. Isto modo moraliter q̄ vult virtutes aliquas saluas custodire occultet ⁊ operiet eas sub humilitate. Est em̄ humilitas sicut crystallus: quia seruabit virtutes a puluere vane glorie ⁊ tactu siue palpatione laudis humane: ⁊ in ꝓspectu dei faciet eas apparere maioris valoris q̄z si ꝑ se starēt sine humilitate. Per istud medium p̄sentauit beata virgo deo suā virginitatem

suam pietatē:z suā charitatē:ita q̄ oia fuerūt coo
perta sub crystallo humilitatis. Jō signanr dicit
in suo cātico. Quia respexit humilitatē ancille sue
Luc.j. Istud in gratijs naturalibꝫ z etiā acq̄sitis
generaliter patet:qz quelibet virtus talis tanto maior videt quātomagis sub humilitate cōtegitur. Si em̄ sapiētia nimis nuda oñdat p iactantiam:si pulchritudo si fortitudo: minor apparet. Et si etiā qlibet bonū nature min⁹ est gratū bomini:sed qn̄ ꝓiungitur cū humilitate gratū fit boi: et acceptū intantū q̄ ipsa etiā supbia apperit humilis apparere. Nemo est enī qui superbus velit apparere vel videri. vñ Bern̄. de. xij. gradib⁹ humilitatis. Si tosa res est humilitas:qua ipa q̄z superbia palliare se apperit ne vilescat. Un̄ de saule legitur j. Reg.xv. Cuz esses paruul⁹ in oculis tuis caput in tribub⁹ israel fact⁹ es. Propter humilitatē fuit electus:z ꝑter supbiam delectus. Habet ḡ puer paruitatē cōtra tumorē supbie. Scdo habet puritatem ꝓtra fetorem luxurie. Quanto dñs est maior:tanto maiorē honestatē in seruo suo seruiente requirit. Deus autē maxim⁹ domin⁹ est:z ideo vult ministros suos esse mūdos z honestos. In cui⁹ figurā legimus. j. Reg.xxj. q̄ cū dauid venisset cuz socijs ad achimelech sacerdotez in nobe:et fames eos vrgeret vehemēter: peteretqz dauid ab achimelech panē ꝑ se suis in tanta necessitate. Rñdit sacerdos. Si mūdi sūt pueri maxime a mulierib⁹ manducent. q. d. Necessitas non habet legē: sed si immundi essent nullo modo eis darē. Fetet autez luxuria nō solū in cōspectu dei z angelo⁹ bonorū: immo etiā corā quibusdā demonib⁹ nobilis nature. Unde quidā necromanticus cū demonē more solito inuocasset:post longā expectationē z carminum suo⁹ terminationē:tandē apparuit stās a lōge vestibus obturans nares suas:a quo cū cōiurato⁹ quereret:quare ita tardasset:z quare ita a remotis se partib⁹ tenuit? Respondit. Fetor inq̄t luxurie tue nō ꝑmittit me ad te accedere. Cognouerat autē meretricē suā clericus ille parum ante. Et de talib⁹ verificat illud. Esaie. xxxiij. De cadaueribꝫ eo⁹ ascendit fetor. Tertio puer habz sobrietatē ꝓtra feruorē gule. Quādo ei indiget comedit z bibit z mensurā naturalē nō excedit. Sic sancti viri in hoc pueros imitantes quātū nature sufficit capiunt:z tunc tam sanitatē q̄z sumpt⁹ saluabunt. In cui⁹ signū legim⁹ Daniel. j. q̄ Daniel et socij sui pueri qui nolebāt comedere de cibis regis Nabuchodonosor:nec bibere de vino ei⁹:sed comederunt legumina z biberūt aquā: honestiores fuerūt ceteris pueris chaldeo⁹. Un̄ dr ibi:p⁹ decem dies inuēti sunt vult⁹ eo⁹ meliores z corpulentiores p̄ omnib⁹ pueris q̄ vescebant cibo regio. Et pueris illis dedit deus scientiā z disciplinam in oī scientia. Et ideo merito comparatur sobrietas ametbisto:de quo dr in lapidario. capi. xvj. Hic facilis sculpi ꝓtrarius ebrietati. Car⁹ haberetur si rarior inueniret. Dicitur autē de isto lapide q̄ ꝑsert⁹ equū gestātis a cespitatōe z infirmitate. Isto modo moraliter sobrietas est facilis sculpi:quia sobrij facillime docentur z castigantur

Similiter ania viri sancti est sicut eques:z caro sicut equus. Esaie. xxxj. Equi eo⁹ caro. Ania istū equum debet regere z refrenare:z interdū vrgere calcaribus. Si vo eques. i. ania istā gēmam. i. sobrietatem portauerit:equ⁹. i. caro nō perdet sensū nec cespitabit in via morū: nec cadet sup peccatuz imo corporalem infirmitatē euadet. Sene. x. declama. dicit q̄ ideo subito morimur:qz de mortibus viuimus. Quicquid auiū volitat:quicq̄d piscium natat:quicq̄d ferarū discurrit nostris sepelitur ventrib⁹. Queritr enī quare nūc subito moriamur:qz nunc mortibus viuimus. Et ad lucillum epla. vij. Morbos mlt⁹ multa fercula fecerunt: innumerabiles morbos non miraberis. Coquos numera. De hac materia notabiliter loquit Innocentius de vilitate cōditionis humane. Initium inquit vite hominis panis z aqua. Sulosis aūt nō sufficiunt fructus arbo⁹:nō grana leguminū: nō radices herbarū:nō pisces maris:nō bestie terre nō aues celi:sed querūtur pigmēta:parāt aromata:capiūtur obesa:que studiosissime coquuntur: et laute paranr officio ministro⁹:alius contūdit z colat:z alius cōfundit z conficit:substantiā vertit in accidēs:naturā mutat in artē:vt saturitas trāseat in esurie:reuocet appetitū ad irritandā gulā: nō ad sustentandā naturā:nō ad necessitatem supplendā:sed ad cupiditatem explendam. Hec ille.

Quarto habet puer cōformitatē cōtra liuorem inuidie. Si puer videat nutricē flere statim collachrymatur:z si videat eā ridere mox arridet. Isto modo vult de⁹ q̄ sancti viri in p̄nti compatiantur tribulatis z cū ꝑficientib⁹ gaudeāt. Jurta doctrinam apli ad Rom̄. xij. Gaudere cū gaudentibus flere cum flentib⁹: vt sint oibus ꝓformes z cōiuncti p charitatez. Isti figuranr ꝑ pueros clamātes in templo. O sanna xpo. Matth. xxj. Soli pueri carentes inuidia digni sunt deū laudare Quinto puer habet iocunditatē ꝓtra torporem accidie. Jocunditas ei cordis facit eos ita mobiles q̄ currunt: ambulant z discurrūt z ludunt z nūq̄z sunt ociosi. Sic sancti in p̄senti debent esse laboriosi: solliciti z semp in aliquo vtili occupati. Jurta illō Sic fac q̄ nulla sine fructu transeat hora. Nunc p dicando:nunc infirmos nō solū corpore sed z fide leniter informādo:vngentes oleo letitie fidei salutaris. horū figurā habuit Samuel de quo. j. Regū. j. z. ij. c. dr. Puer Samuel ministrabat coram dño statim cū esset ablactatus. Sexto puer habet liberalitatē ꝓtra auaritie rigorē. Puer ei libēter dat quicq̄d habet. Isto mō viri sancti liberales debent esse ꝑ elemosynarū largitionē. Istos figurabat puer habēs quinq̄z panes hordeaceos z duos pisces: de q̄bus xp̄s satiauit quinq̄z milia hominū. Job. vj. Et thobias qui cū iunior esset omnib⁹ de tribu sua in captiuitate:nihil tamē puerile gessit in ope:sed omnia que habere poterat quotidie cōcaptiuis fratribꝫ qui erāt ex eius gñe impartiuit. Thobie. j. Septimo habet puer tranquillitatē cōtra furorē iracundie. Puer enī non ledit:z si ip̄e offendat z ledat statim remittit. Unde ꝓ vno pomo reconciliat licet fuerit valde offen

sus. Isto modo sancti remittere tenent illis qui cō tra eos delinquūt. Nota q̄ Arist. ix. Et hico. x. ca. xiij. Sm Thomā distinguit tres spēs iracundoz̄. Sunt enī quidā acuti: quidā amari: z quidā difficiles. Acuti dicunt̄ q̄ velociter irascunt̄ z velocit̄ quiescunt. Et istud est optimū qđ habent q̄ non retinent iram in corde celādo: sed statim irā suā pertinent ira in cordis celādo: sed statim irā suā per aliqua signa manifestant. ꝓpter velocitatem motꝰ ire. Et ad istam spēm maxime disponūtur coleri/ci ꝓpter subtilitatem colere. Amari dicunt̄ quoz̄ ira diu pseuerat z eam nūq̄ ostendunt sz occultāt et ideo sunt amarissimi in seipsis z etiā ad alios: z indigent multo tpe ad hoc q̄ digerāt iram suam. Et ad hanc irā maxime disponuntur melancolici ꝓpter grossiciem humoz̄ melācolie. Difficiles sūt qui nunq̄ cessant ab ira cōcepta donec fuerint vindicati. Istas tres spēs vincere debet sanctus p̄ māsuetudinē z moderantiā rōnis. Primā p̄ modestiam ne sit acutus. Secūdā p̄ patiētiam ne sit amarus. Tertiā p̄ pietatem ne sit difficilis: vt sit puer deo gratꝰ moralis. De quo Osee. j. Puer israel et dilexi eum.

Lectio. CXIX

D autem elegisti me

t regez populo tuo: z iudicem filioꝝ tuorum et filiarum tuarum: z dixisti me edificare templum in monte sancto tuo: z in ciuitate habitationis tue altare: similitudinē tabernaculi sancti tui qđ preparasti ab initio: z tecū sapiētia tua que nouit opa tua: z que affuit tūc cum orbem terrarū faceres z sciebat quid placidum esset
B oculis tuis: z quid directū in p̄ceptis tuis. Postq̄ Salomō supplicauit p̄ sapientia impetranda z rationem qua a deo exaudiri debeat allegauit sūpram a parte humane necessitatis. In hac pte cōsequenter aliā subiūgit rationē ad idē sumptā ex p̄te diuine bonitatis. Et est rō talis. Decet diuinaz bonitatem perfecte illā ꝑsūmare que ꝓposuit z incepit. Sed tu ꝓposuisti p̄ electionē mei q̄ forē rex et iudex populi z edificator templi que sine tua sapiētia cōsummari nō p̄nt: ḡre decet deū mihi dare sapientiā: qua ista que tu ꝓposuisti me facturum cōsummare possim. Dicit ḡ sic. Tu elegisti me regem. q. d. nō me ingessi p̄ p̄sumptionē: nec me intrusi p̄ violentā occupationē. Sed tu me elegisti nō sup̄ vnam ciuitatē vel insulā: sed vt rex sim populo tuo. Ūñ. ij. Paral. j. vbi ponitur hystoria de supplicatiōe Salomonis. Quis pōt hunc ꝓpīm tuum qui tam grandis est digne iudicare. Non solū elegisti regem populo tuo: sed voluisti me esse iudicem immediatū filioꝝ tuorū z filiarum tuaruz id ē tam maioꝝ q̄ minoꝝ. Sc̄o modo non solum elegisti me in regē z iudicē: sed in artificem et edificatorem: vnde dixisti me edificare templuz in monte sancto tuo. ij. Regū. vij. Dixit dñs ad Dauid. Suscitabo semē tuuz post te z ipse edificabit templum nomini meo. Et. j. Paral. xxviij. Salomon filius tuꝰ edificabit domū meā z altaria vel atria mea. Ipsum enī elegi mihi in filium meuz et ego ero ei in patrē. Templū inq̄ in mōte sc̄tō tuo

CXIX

Iste mons sicut dicūt hebrei fuit ille mons in quo abraam voluit īmolare filiū suum isaac. Gen. xxij et ibi erexit altare. Et in eodē loco fuit postea altare templi: de quo hic subdit̄. Et in ciuitate habitationis tue altare. Hec ciuitas fuit hierusalē de q̄ in p̄s. Hierusalē que edificatur vt ciuitas. Altare dico habēs sīlitudinē tabernaculi tui sancti ab initio. i. tale altare iussisti me facere: quale fuit altare tabernaculi Moysi. ab initio. i. ab antiquo. hec tu deus pater ordinasti de me z tecū sapientia tua. i. filius tuus qui sapiētia nouit opa tua creationis recreationis z glorificationis. de qb⁹ Abacuk. iij. Consideraui opa tua z expaui. Que quidem sapientia affuit tunc cū orbē terrarū faceres creando de nihilo. Et sciebat qđ placidum esset in oculis tuis circa genus humanū: z qđ directum in p̄ceptis tuis. i. quibus p̄ceptis voluisti hominē dirigere in teipsum sicut in finē suū. Oritur ḥ dubitatio litteralis. An electores platorum teneant̄ B eligere meliorē. Et videt̄ q̄ nō: qz decretalis dicit Sufficit eligere bonū: nec est necesse eligere meliorem. Ad oppositū videt̄. iij. Reg. x. Eligite meliorem de filijs dñi vestri z pōite sup̄ soliū patris sui. Dicendum est q̄ non semp̄ ille q̄ est melioz simp̄r est melioz ad p̄lationem. Ille enī inter homies est simpliciter melioz qui est charitate pfectioz. Unde aug. in encheridion. Quanto charitas in quocūq̄ maioz est: tanto melioz est in quo est. Cuz enī queritur vtrū quisq̄ sit homo bonꝰ nō querit̄ qđ credat aut qđ speret: sed qđ amet. Contingit aūt frequenter q̄ illi qui est pfectissimus in charitate multa deficiant que necessaria sūt prelato: puta scientia: valitudo corporis z hmōi. Electio autē eorum que sunt ad finē: debet fieri sm̄ ꝓportionem finis: z ideo dicendū q̄ electores quicūq̄ talem eligere tenētur qui sit melioz ad statū illū cui p̄ electionem p̄uidere tenentur: nō aūt tenent̄ eligere meliorē. Per hoc patet ad argumēta: qz decretal intelligit de simp̄r meliore: vnde vult decretalis dicere q̄ nō tenentur eligere meliorē ad illū statū: sz sufficit eligere bonū: z ꝓpter hoc ē electio cassanda: nec decretalis informat cōsciētiā electoz̄: seu iudicium publicū. Auctoritas ad oppositū itelligit̄ de meliore ad talē finē. ¶ Oritur hic dubitatio litteralis scōa. An melius sit habere reges p̄ electionē q̄z p̄ hereditariā successionē. Et hanc mouet Arist. iij. politi. z arguit q̄ nō p̄ generationē siue p̄ hereditariā successionē: qz cōtingit frequenter filiū boni regis esse malum. Malus aūt destrueret cōitatem. Si vo dicatur q̄ pater p̄uidens filiū malum daret alteri regimē qui esset bonus. dicit Aristo. q̄ nō est credibile: īmo difficile esset z quasi sup̄ naturam humanā: qz cum traderet regnum magis dilecto: z filiꝰ est quasi alter ipe: necessariū videtur q̄ traderet illud filio. Istam questionē nō solvit Arist. Sed dicūt expositores q̄ melius ē p̄ se loquendo z simpliciter cōtinuare regnū per electionem: quia tunc semp̄ potest virtuosus regere: p accidēs tamen melius est in casu ꝓtinuare regnū per generis successionē. Primo ꝓpter discordiam et dissensionem eligentium. Sc̄o ꝓpter ꝓsuetudi

nem dominādi in vna domo. Tertō q̄ equali sibi nullus vult subīci de facili; z ideo mutatio regni est periculosa p electionē paci cōitatis: sed hē per accidens. Si eni essent oēs rationabiles z habentes zelū reipublice: melius esset rei p electionē cōitatis ab vna psona: q̄ p successionē nature. Aliam mouet ibidē questionez de potētia regis z querit quanta dz esse. Rndit: q̄ oportet eē regis potentia tantā q̄ sit maior q̄ alicui⁹ vni⁹ z maior q̄ quorundam plurū de illa cōitate: debet tn esse minor q̄ potentia multitudinis. Alia soluit ibidē de rege z est. An melius sit regi optima lege vel optimo rege. Dicit. optimo rege: qz impossibile est legem excogitare q̄ nō indigeat applicatiōe: interp̄tatione z dispensatiōe: q̄ ab optimo rege fieri possunt. Tu autē elegisti me regez pp̄lo tuo: z iudicem
D filiozū tuozū z filiarum tuarū. Ex ista auctoritate informatur princeps quilibet z prelatus circa statum suuz q̄ttuoz ꝑsiderare, vicz q̄ nō sit immissus per intrusionē: q̄ nō sit remissus p dissimulationē: q̄ nō sit neglector culparū: z q̄ nō sit acceptor psonarum. Primo ꝑsideret ꝓlatus siue princeps q̄ nō sit immissus p intrusionez: sed vt vere possit dicere deo. Tu elegisti me. Forma autem ꝓlatorum eligendoꝝ est ipse xp̄s in trib⁹, s. in sua conceptione: natiuitate z ꝙuersatione. Fuit eni cōcept⁹ spiritussancti cooperatōe. Natus sine matris corruptione. Cōuersatus in mūdo sine ambitiōe ac peccati opatione. Unde quādo popul⁹ elegit eum in regem fugit z rēnuit rex fieri. Joh. vj. Isto modo qui debet intrare ad statū ꝓlature debet concipi in mentib⁹ electorū p spiritussancti inspiratiōez nō p cōspirationē dissolutorū. Debet nasci de matre que est congregatio siue cap̄lm cui debet p̄esse sine corruptiōe: ita q̄ nec sit corrupta p̄ce vel p̄cio: vel minis potentū. Debet ergo sic electus ducere statum suū sine ambitione: vt velit si possit ex corde fugere z deuotus obedire: vt deus possit sibi dicere illud Esaie. xliij. Noli timere serue me⁹ iacob z rectissime quē elegi. Sed timēdū est q̄ nō nulli eligantur ꝑpter partiales affectiones: quidam ꝑpter mūdiales possessiones: z quidaz ꝑpter curiales interpositiones. Considerāt nōnulli electores: nō quis melioz vita: clarioz scientia z fama celebrioz: sed q̄ velit esse in beneficijs z subuentionibus vtilioz: quis velit minus vitā suā emendare quis velit crimina dissimulare. Considerant alij: quis est in rebus locupletioz: in beneficijs pinguioz: in expensis ꝓfusioz: in cōuiuijs lautioz: in ocio sa familia multiplicioz. Alij quis est regi z regalibus gratioz z acceptioz: quis parētum generositate nobilioz: quis mūdane vanitate habilioz z vsitatioz inuenit. Isti nō eligūt p spiritū sanctū: sz per spiritum nequā. Cōtra quos adduci pōt illud. iiij Reg. x. Eligite meliorē z eum qui vobis placuerit de filijs dñi vestri z ponite eum sup̄ solium patris sui. Nota q̄ premittit meliorēz eum qui vobis placuerit de filijs domini vestri: in signum q̄ bonitas gratiarū nō acceptio ꝑsonarum debet esse causa quare vobis placeat. Attertur quendam dixisse regi Lodouico querēti, Cur nō fiunt miracula per episcopos z ꝓlatos moderni temporis: sicut olim fiebant in ꝑmitiua ecclesia. Domine inquit olim tempe ꝑmitiuo electiones episcoporum et ꝓlatorum fiebant p spiritumsanctū: cuius ē facere miracla: modo fiūt p reges z ꝓncipes qui miracula facere nō possunt. Scdo cōsideret prelatus vel ꝓnceps q̄ nō sit remissus p dissimulationē quia electus in regem. Rex em̄ a regēdo dicit: et ē nomen tā honoris q̄ oneris. Tenet em̄ exemplū alijs ꝓbere ꝓbitatis moralis. vt dicat cū Gedeone. Judi. vj. ca. Qō me viderit facere: facite. Pl⁹ enim mouēt egregia facta ꝓncipis q̄z iusta impia. De iulio cesare dicit: q̄ nūq̄z dixit militib⁹ suis: ite sed venite. Uñ. j. Reg. xij. Constitui vobis regez et rex graditur ante vos. Narrat sextus iuli⁹ stratogematō. li. iiij. ca. v. de quodā duce q̄ vocabat pesticorus. hic cū interrogatus esset a militib⁹: q̄d imperaret: dixit vt se imitarēt z nihil aliud: z arrepto signo ꝓmus hostes inuasit. Talis debet eē responsio boni ꝓlati vt possit dicere cū ap̄lo. Imitatores mei estote z obseruate eos qui ita ambulāt sicut habetis formā nostrā. ad Phil. iij. Trog⁹ valerius. li. vij. narrat q̄ arge⁹ rex macedonū moriens reliq̄t filiū paruulū. Contigit macedones interim ꝓtra illiricos bellare z vinci: qui statim se recolligētes regem suū puez in cunis iacentē añ aciē posuerunt: z sic eos vicerūt: ostēdētes macedonibus regē defuisse nō virtutē. Moral'r pñtia ꝓlati semp iuuat subditos. Tertio ꝑsideret ꝓlat⁹ ne sit neglecto culparū in iq̄rendo: discutiēdo z puniendo: qz electus in iudicē. Tu autē elegisti me i iudicem tē. Dicit philosoph⁹. j. ethico. q̄ vnusq̄sq̄z est bonus iudex eoꝝ que cognoscit. Et ideo ad bonū iudiciū dandū requirit inquisitio z cognitione homo ꝓcedat ex incertis suspitiōib⁹ ex vna pte: z ex alia pte debet homo inq̄rere ne mala surrepēt et augeantur per affectū correctiōis. Cū vo crimina sint cognita: cōtinuo si possibile est sint correcta p iudicem q̄ debet esse sicut iustū aiatum: sicut dicit. v. Ethi. vt mens sua tota sit a iustitia occupata. Et ideo ꝓl's accedit ad iudicē sicut ad iustitiam aiatam vt in oīb⁹ reddat qō iustū est. Uñ Eccī. vij. Noli querere fieri iudex nisi valeas virtute irrumpere iniquitates. Hugo de sancto vi. li. suo de. xij. abusionib⁹ claustri. dicit q̄ tres sunt species vel modi negligentiū ꝓlatorū. Quidam sunt qui bene viuūt z subiectos male viuere ꝑmittunt: quidam sūt qui male viuūt z subditos suos bene viuere cogunt: quidaz sunt q̄ male viuunt et subditos male viuere volunt. Quidam sunt qui bene viuūt z subditos male viuere permittūt: exēplo precedunt: sed nō increpādo delinquūt. Licet em̄ bene viuant: neceſſe tamen est vt de grege sibi cōmisso dño gregis rationē reddāt. Illi vero qui male viuunt z subiectos bñ viuere cogunt: errantes reuocant: sed reges z fortes occidunt: reuocāt verbis: occidunt exemplis. De tertia spē nō oportet facere mentionē. Hec Hug. Quarto iformatur iudex z ꝓnceps ne sit acceptor psonarum cum dicit. Filio ꝙ tuo ꝙ z filia ꝙ tua ꝙ. i. electus sum in regem z iudicem: tam maiorum q̄z minoruz: tam

gestuz nobile

Si modi neglig
ꝓlatoz

simplicium q̄z pfectorum filiorū inquit tuor̄.i. electus sum vt iudicem pp̄m tuū: nō sicut seruos meos vel rusticos: sz sicut filios gubernādo vt sim eis loco tui pater. nō tyrān⁹. B ern̄. sup Lan̄. Discite subditos matres vos esse debere nō dños: studere magis amari debere q̄z metui. Et si interdū severitate opus sit: paterna sit nō tyrannica: matres fouendo z pr̄es corrigēdo vos exhibeatis: suspendite verba: producite vbera: pectora lacte pinguescāt: nō typo supbie turgescant. hec Bern̄. Et iō dicit bon⁹ platus sicut Job. in canonica sua Maiorē in vobis nō habeo grām q̄z vt audiā filios meos in veritate ambulātes ꝛc.

Lectio. CXX

Itte eam de celis sā

m ctis tuis z a sede magnitudinis tue vt mecum sit z mecū laboret: vt sciā quid acceptū sit apud te. Posita supplicatiōe deuota p sapientia impetrāda: z allegata rōne tam ex pte
A dei q̄z ex parte Salomonis. Hic iterato redit ad continuationē sue petitionis. Et circa hec tria facit. Primo petit q̄ sapiētia detur sibi liberaliter. Scdo innuit q̄ intēdit p eam regi generalit̄. Tertio pbat q̄ ipsa possit eū bn̄ regere moralit̄. Scda pars ibi. vt mecū sit. Tertia ibi. Scit em̄ oia illa. Circa primū dicit sic. Mitte illā. i. sapientiā que ē fides infusa opans p dilectionē: de celis sancti tuis. i. de celo empyreo q̄ habitare p̄cipalit̄ crederis: licet omni loco vbiq̄z assis. Sicut enim dicit Aristo. p̄mo de celo fm oēs antiquos: celū est locꝰ dei: z q̄ est in celo nec veteratur nec mutat̄ nec alteratur: sed hz vitam in secula seculor̄. Et a sede magnitudinis tue figurativa locutio est. Loquit̄ em̄ de deo modo humano: cū tn̄ sit sine quātitate magnus: z sine qualitate bonus: z sine situ p̄sidēs vt dicit Aug. v. de tri. ca. iiij. Per sedem g̃ magnitudinis nihil aliud intelligit̄ nisi quies vlt̄rāquillitas dei oīpotentis qua vniuersa disponit. Sap̄. xij. Tu autem dominator virtutis cū tranq̄llitate iudicas. Scō ostēdit ad q̄d istam sapientiā tātū optat: z dicit vt p eam regat̄ generalit̄: z pficiatur essendo: agendo z cognoscendo. Unde subdit Ut mecum sit. quantuz ad primū. j. Lor̄. v. B̄ta dei sum id q̄ sū. Et mecū laboret: quantū ad scōm. j. Lor̄. xv. Abundāti⁹ illis oīb⁹ laborauī: nō ego sed gratia dei mecū. Ut sciā quid acceptū sit apō te: quantuz ad tertiū. Et hoc dupl̄r. s. dei bn̄placitum cognoscēdo: z me eidē cōformando. Ut mecum sit z mecū laboret. Notādū est q̄ si p̄mus parens in statu innocentie pstitisset oēs eius posteri sine labore meruissent. Perfecta enī fuisset obedientia carnis ad spiritū. Un̄ sicut celum mouet̄ sine fatigatione z labore eo q̄ suo motori nō resistit Ita corpus tunc ab anima sine labore motū fuisset. Jam vo nec cogitare de aliquo diu possumus sine labore corpis: z a multo fortiori nec loqui possumus nec moueri. In ps̄. Existimabā vt cognoscerem hoc labor est ante me. In tantū autē versa est in cōtrariū nostra ꝯditio vt q̄ nati fuissemus ad quietem si peccatum nō esset: generalit̄ z quasi naturaliter nascimur ad laborē. Dicit Job. Homo ad laborem nascitur: z auis ad volandum. Job. v Sicut autem pegrinus veniens ad cōcursus viarum eligere pōt p quā velit ambulare: nullā tamē ibit sine labore. Ita homo positus in hac vita mlt̄as vias viuendi inuenit in diuitijs z paupt̄ate: et honore z seruitute: in delitijs z miserijs sz nullam accipiet in qua magnū laborē nō inuenit. Si diues esse voluerit: in diuitijs ꝯgregandis: ꝯseruādis: et dispensandis necessario laborabit. Eccl. xxxj. Laborabit diues in cōgregatione substātie. Et statim sequitur. Laborabit paup in diminutione victus. Et sic discurrēdo vbiq̄z laborem reperiet: q̄niam hec fuit penitentia toti humano generi inuicta. Gene. iij. Maledicta terra in opere tuo: in laboribus comedes ex ea omnibus diebus vite tue B
Laborare ergo debem⁹ in vita p̄senti viriliter z virtuose p̄pter tria. vicz p̄pter cōuenientiam permissi temporis: p̄pter penitentiam cōmissi sceleris: z p̄pter vehementiam p̄missi muneris. Primo dico laborare debem⁹ in p̄senti non quiescere: nō ociari p̄pter cōuenientiam p̄missi temporis. Tem⁹ ei quo viuimus z eternitas vite future sic comparātur ad inuicem: sicut vigilia p̄cedens z festum sequens. In vigilijs em̄ solēnitatum solent homines laborare feruenter z diu: vnde in talib⁹ vigilijs faciunt agricole altā noctem. In dieb⁹ vo festiuis in dulgere solent cōiter quieti z solatio. Isto mō moraliter nunc est vigilia in qua ieiunijs z laorib⁹ nos dare debemus. j. Petri. v. Sobrij estote et vigilate. Et. ij. Lor̄. vj. In omnib⁹ exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros: in laoribus in vigilijs z in ieiunijs multis. Sed eras in vita futura erit festum z solēnitas sempiterna. Et iō tūc vacabim⁹ gaudio: letitia z quiete. Apoc. xiiij. Beati mortui qui in domino moriuntur. ammodo tā dicit spiritus vt requiescāt a laoribus suis. Unde Hiero. in quadam epistola. Nullus labor durus nullum tempus videri debet longum: quo gloria eternitatis acquiritur. Sicut oīno fatuus esset q̄ in vigilia oīb⁹ laborātib⁹ z sudantib⁹ ociosus foret: z in festo laborare qñ omnes gauderēt z quiescerent. Sic fatu⁹ esset qui in p̄senti vita q̄tē acceptaret in quo z rp̄s z oēs sancti q̄ nos p̄cesserūt laoribus z penitētijs se dederūt: z sibi in futuro laorem p̄petuuz thesaurizaret. in ps̄. Laorabit in eternū z viuet adhuc in finē. Scō tenemur laoribus virtuosis insistere p̄pter penitentiam cōmissi sceleris. Magna em̄ gr̄a foret si dn̄s remitteret rustico p̄petuā seruitutē p laore vni⁹ diei: z merito deberet ille rusticus tali die laborare diligentissime. Moralit̄ omis petōr seruituti p̄petue addicitur quādo peccat. Job. viij. Omnis q̄ facit peccatū seruus est peti. Pro hac seruitute peti in p̄petuū laborare deberet in inferno: vt dictū ē: nisi sacr̄m penitētie mediaret: p q̄ pena eterna i penā tempalē cōmutaret. Justū est g̃ quēlibet q̄ peccauerit diebus vite istius fortiter laborare p̄pter penitentiā cōmissi sceleris. Exēplo p̄phete q̄ ait. Laboraui i gemitu meo lauabo per singulas noctes lectum meum lacrymis meis stratuz meū rigabo

Homies qui animose laborãt cito patiũtur sudorem. Ita deuoti in labore penitentie cito irrigant sudore lachrymaꝝ cõtritionis. Dicit Aristote. de probleu. parte. xxiij. pbleu. xxiij. q̃ quãdo plorantes lachrymas emittimus lachryme sunt calide quãdo autẽ dolentes oculos ex aliqua infirmitate emittim⁹ lachrymas: lachryme ille sunt frigide Et huius causam assignat talẽ. Indigestum ẽ frigidum: digestum vero calidũ. Dolentium autem oculos lachryma est indigesta ꝓpter qõ ꝛ frigida: ꝓpter qõ ꝛ medici signũ putant esse maxime egritudinis frigidos sudores. Calidos autẽ econtrario bone alterationis. Et huius subiũgit causaz. Cũ q̃ dẽ fuerit supfluitas mlta ī ocl'o nõ põt interi⁹ calidum illam digerere: quare necesse est frigidã esse quando autẽ pauca supfluitas est: tunc calor vincit: quare tũc lachryme sunt calide. Fiunt aũt ex superfluitatib⁹ egritudines hmõi. Moraliter loqn do inter penitẽtes est diuersitas: q̃ aliqui cõuertuntur a charitate ꝛ amore iusticie charitas autẽ ignis est. Et ideo istoꝝ lachryme sũt bene digeste calore charitatis: ꝛ istorũ sudores sunt calidi et signant sanitatem. Alij autẽ videntur penitẽtes tat terunt magis q̃z conterantur. Recogitãt eni penam infernalem quã peccando meruerũt: ꝛ exinde timorem ꝛcipiũt quo timore ducti lachrymas frigidas ꝛ sudores frigidos faciunt: q̃ ꝛfessionez frigidam faciunt de peccatis timore pene nõ amore iusticie. Sic penituit anthiochus. ij. Macha. ix. Orabat sceleſtus dñm a quo nõ erat miscõiam consecuturus. Sicut iudas penitẽtia ductus retulit triginta argenteos dicẽs. Peccaui tradens sanguinẽ iustum. Matth. xxvij. Ista est cõfessio frigida p timorẽ ꝛ desperationẽ. Et ideo signũ ẽ magne infirmitatis. Isti sic laborãtes licite dicere possunt illud Lu. v. Per totã noctem laborantes nihil cepim⁹. Tales nõ fuerũt lachryme petri. Matthei. xxvj. nec lachryme marie magdalene. Luce. vij. Tertio laborare debemus in pẽsenti p opera meritoria ꝓpter vehementiã ꝓmissi muneris. Cõsideratio eĩ mercedis accẽdit amorẽ labor ſ. Isto modo psuadendi laborẽ virtutis vult Boetius vl philosophia loquẽs Boetio. iij. de ꝛsolat. metro vlti. vbi inducit exemplum triũ virorũ illustrium: qui labores maximos p virtute ꝛ glia temporali sustinuerunt. vicz Agamẽnonis Ulyxis ꝛ Herculis: quorũ ꝓmus bello decẽnali troiã deuastauit: per summa pricula. Secũs polipbemũ gigantẽ monoculum q̃ oẽs socios deuorauerat: p summã audaciam interemit. Tertius hercules qui duros labores sustinuit. De quo dr herculem duri celebrant labores. Ille cẽtauros domuit supbos ꝛc. que hic nõ ponã. Et tandẽ dicit sic. Ultim⁹ celum labor irreflexo. Sustinuit collo: pciũq̃ rurs⁹ Ultimi celum meruit laboris. Et enarratis istis exẽplis dicit sic. Ite nũc fortes vbi celsa magni Ducat exempli via: cur inertes. Terga nudatis supata tellus Sydera donat. vult dicere. Uos q̃ virtuosi ꝛ fortes estis vultis: ite ad celũ p viam virtutis q̃ cum sit via excelsa est via magni exempli: q̃ multi et magni ambulant p eam q̃ ante vos fuerũt. Et ideo via excelsa magni exempli ducit vos. Cur inertes terga nudatis: quasi miseri fugientes de prelio: ꝛ petentes ab hostib⁹ miseri cordiã. Ecce qualis merces vobis ꝓmittitur. Superata tellus sydera donat. hoc est dictũ. Habeatis vos sic in terra q̃ victores sitis ꝛ supra sydera erit in ꝑpetuum merces vestra. Et hoc est qõ dr Sap. iij. Bonorũ laboruz gloriosus est fruct⁹. Et in ꝑs. Labores manuũ tuarũ q̃ mãducabis beatus es ꝛ bene tibi erit. De hac beatitudine loquit Bernũ. in quodã sermone dicẽs. O beata regio paradysi. O beata regio deliciarũ: ad quã suspiro de valle lachrymarum vbi sapientia sine ignorantia: vbi memoria sine oblitione: vbi intellectus sine errore: vbi ratio sine obscuritate fulgebit. Beati q̃ ibi habitãt dicẽtes cũ ꝑs. Beati qui habitãt in domo tua dñe in secula seculoꝝ laudabũt te.

Lectio. CXXI.

Lit enim omnia illa

et itelligit: ꝛ deducet me in opib⁹ meis sobriet⁹ custodiet me in sua potẽtia. Et erunt accepta opa mea: ꝛ disponã populũ tuum: iuste: ꝛ ero dignus sediũ patris mei. Postq̃ salomon declarauit q̃ ꝑ sapientiã quã optauit intendebat se regere moraliter ī oĩ bonitate. Hic oñdit q̃ eadem sapia hoc cõferre potuit generaliter ex ꝓpria potestate: ꝛ per ꝛsequens potuit cum facere virtuosum perfecte. Huius q̃ potestatis ꝑmo ponit ꝓbationẽ. Scõo ex hoc infert quandã ꝛclusionem. Scõa pars est ibi. Et ero dign⁹. Circa ꝑmum talem potuit rõnẽ. Illud põt hominẽ perfecte facere virtuosum qõ ꝛfert homi scientiã: prudentiam ꝛ potentiam ꝛ etiã facit deo acceptũ et sibi subiectis ꝓficuum: sed talis est sapia quã peto a deo. dicit Salomõ. ergo p ipsam potero me regere virtuose in oĩbus. Minorẽ ergo hui⁹ rõnis ponit in quinq̃ pricul' narrans de sapia q̃ ipsa est doctrix ꝑ scientiã: ductrix ꝑ prudentiã: defensatrix ꝑ potentiã: mediatrix ꝑ amicitiã: moderatrix ꝑ iusticiam. Quantũ ad ꝑmũ dicit sic. Scit eĩ illa. i. sapientia oĩa et intelligit. Apud Aristo. inter scientiam ꝛ intellectũ hec est differẽtia: q̃ scientia est habitus ꝛclusionis demõstrate. Uñ nihil ꝓprie dr sciri apud eũ stricte loquẽdo de scientia nisi q̃ põt demonstratiue ꝓbari. Et ideo facere scire cadit in diffinitiõe demonstrationis. sicut ꝑz ꝑmo posteriorum. Intellectus vo ꝓprie loquẽdo est habit⁹ cognitiuus ꝓncipioꝝ ꝛ ꝓpositionũ que ꝓbari nõ possunt. Uñ Aristo. vj. ethi. Intellectus est ꝓncipioꝝ quorũ nõ est ars neq̃ scientia neq̃ prudẽtia: q̃ scibile est demonstrabiliũ: Ars vo ꝛ prudentia cõtingentium. Siue igit loquamur de ꝓncipijs siue cõclusionib⁹ sapiẽtia scit. i. scire facit oĩa. i. oia necessaria ad salutem. Sic ei loquit saluator de spiritu sancto. Joh. xvj. Cum autẽ venerit ille spirit⁹ veritatis: docebit vos omnẽ veritatẽ. Glo. supple necessariã ad salutem. Est autem sapiẽtia doctrix ꝑ scientiam. Sap. viij Doctrix est enim discipline dei ꝛ electrix operũ illi⁹. Scõo sapiẽtia est ductrix per prudentiam. Est enim prudentia recta rõ agi-

bilium. Unde ad prudentē ptinet bene consiliari circa totam vitā homis z bene eligere: q; sine prudentia nullus pōt habere virtutē moralē: sicut docet Aristo. vj. ethicoꝝ. Et quantum ad hoc dicit Salomō de sapientia. Deducet me inqt in opib⁹ meis sobrie. id ē mensurate fm mēsurā recte rōis. Dicitur autem sobrius a se z bria. quasi secum habens briam. id est mensuram: z ebrius quasi extra briam. Tertio sapiētia est defensatrix p potentiam. Et quantuz ad hoc subdit. Et custodiet me in sua potentia ab omni aduersitate. vicz ne vitiose succumbam. Jn ps. Dominus custodit te ab omni malo. Quarto sapientia est mediatrix p amicitiam. Et quātū ad hoc subdit. Et erunt accepta opa mea. Jstud proprie facit homini christ⁹ qui est sapientia dei patris. Nam per meritū christi omnia opera nostra bona fiunt deo accepta. ad Tytum. ij. Dedit semetipsum pro nobis vt nos redimeret ab oīi iniquitate: z mūdaret sibi populū acceptabilē bonoꝝ operū sectatorē. Quinto sapientia est moderatrix per iustitiā. Facit enim homines iuste regere subiectos. Et quantū ad hoc subiungit sic. Disponam populum tuū iuste. Notanter dicit populum tuum nō meuz. Quādo homines bene viuunt tunc dominus vocat eos populum suum: quādo male: tunc sunt populi hominum. Unde deus legitur signanter dixisse Moysi. Exo. xxxij. quādo filij israel fecerāt sibi viruluz conflatilem Moyse existēte cum domino in monte: Uade descēde peccauit populus tuus quē eduxi de terra egypti. Quando vo homines bene se habent tunc sunt ppli dei. Jn ps. Attendite populeus legem meam inclinate aurē vestram in verba oris mei. Finaliter ergo in lra infert Salomon ex his omnibus cōclusionem istam. Et ero dign⁹ sedium patris mei. quasi diceret. Si sic mihi concesseris sapientiā quā implorozero dignus regia sede quā tenuit pater me⁹ dauid in regno presenti et sedibus patris mei p remunerationē futurā in
B regno celesti. Deducet me i opib⁹ meis sobrie. Notandum est: q; triplex in scriptura sacra inuenitur sobrietas necessaria virtuoso. Debet enim vtuosus habere talē vt sit sciētia sine psumptione i parte intellectiua: vt sit ptinentia sine dissolutione in parte sensitiua: vt sit abstinētia sine ingurgitatione in parte nutritiua. Primo ergo necessaria ē virtuosa sobrietas in scientialib⁹ vt sit scientia sine psumptione. Et hanc suadet apls Romanoꝝ. xij. Dico enim p gratiam que data est omnibus q̄ sūt inter vos nō plus sapere q̄z oportet: sed sapere ad sobrietatem. Seneca ad Lucillū epistola. cxxv. et est vltima ad Lucillū. Plus scire velle: q̄z sit satis intēperantie genus ē. Et epla. xix. dicit sic. Quēadmodū aliarū rerū: ita litterarū intemperātia laboramus: nō vite sed sobole discimus. Non faciūt iste doctrine bonos sed doctos. Et subdit. Paucis satis enim est. i. contingunt ad mentez bonam paucis vtiliter ſ. Huius autē sobrietatis cōtrarium est ebrietas psumptionis qua aliquis sentētiam sui ppij sensus nimis approbat z eā preponderat sentētijs meliorum. Talis autem psumptuosi homis signa docet Bernā. li. suo de. xij. gradibus humilitatis. Et loquit de monacho psumptuoso dicens. Primus inqt in quentu residet: in cōsilijs primus rnder: nō vocatus accedit: nō iussus se intromittit: reordinat ordinata: reficit facta: q̄cq̄d ipse nō fecit: aut nō ordinauit: aut nō recte factuz: nec pulchre estimat ordinatum. Judicat iudicantes: p iudicat iudicaturis. Hec ibi. Hmōi conditiones docet Aristo. vij. ethi. c. xiij. vbi dicit q̄ q̄dam sunt nimis imansueti ppie opinioni z sunt ita pertinaces q̄ nullo mō a suis opionib⁹ auellunt. Et tales vocat ibidez greceischyronomes ab ischyros qōest fortis: z gnome qō est cogniti o: quasi fortit sue opinioni vel cognitioni intendētes. Et istis attribuit quattuor ꝓditiones. Primo q̄ se habēt ad continentē sicut ꝓdigus ad liberalem: z audax ad fortem. Continēs em apud Aristo. vocat q̄ cōtra omnes passiones manet fixus in vtute fm rectaz rationē semp imobilis. Ischyronomō autem hoc habet tm̄ de ptinente q̄ manet imobilis z imobiliter adheret. Hoc autē nō est virtuosum fm se sed qñ fit fm rectā rationē: vnde sicut ꝓdigus excedit liberalē: q; dat plus q̄z oportet. Jta iste psumptuosus excedit cōstantem virtuose quē vocat phs continentē: q; adheret plus q̄z oportet sensui suo ppio. Scōo dicit Aristote. de talib⁹ q̄ sunt indisciplinati quia nolunt ab aliquo instrui. Tertio sunt agrestes: q; cum semp velint sequi ppriuum sensuz nō possunt de facili cōmorari cū alijs hoib⁹: z necesse habent fieri solitarij z parum cōicantes cum alijs. Omis ei bō q̄ vult amicabiliter cū alijs cōuersari: debet se eis multipliciter ꝓformare. Unde cū alexander regnū psaruz esset adeptus: statim relicta forma macedonū in habitu z vestitu cōformauit se persis: vt sic eoꝝ benivolentiā captaret. Omis enī singularis sit eoipso odiosus. Et ideo bene dicit Salustius sicut Albert⁹. iij. poli. recitat istos versus. Consulo q̄squis eris q̄ pacis federa queris. Cōsonus esto lupis cū q̄bus esse cupis
C Hec est q̄ sobrietas p̄mo modo dicta scientia sine psumptione in pte intellectiua. Scōa est ptinētia sine dissolutione in pte sensitiua: z ista sobrietas ē ordinata modestia sensuum exteriorum: vt nihil vage mentis appareat: nihil libidinosum sed totū sit religiosum. Et huius contrarium est ebrietas dissolutionis que est via insolentis gestus z ornatus in homine exteriori. Istam sobrietatē in gestu morū apls. j. Thymo. ij. notat: vbi dicit sic. Uolo viros orare in omni loco leuantes manus puras sine ira z disceptatione. Similiter z mulieres in habitu z ornatu cum verecundia z sobrietate. De ista sobrietate dicit augustin⁹ in regula. Jn omnibus moribus vestris nihil fiat qō cuiusq̄z offendat aspectum: sed qō vestrā deceat sanctitatē. Et Ambro. de officijs lib. iij. dicit sic. Sermōes proferamus libera iustitia examinatos: vt sit grauitas in sensu: in sermone pondus: atq̄z in verbis modus. Temperātia cordis habeat animi mūditiam: iustitia miscōiam: prudentia pacem: fortitudo mansuetudinē. Hec Ambro. Jsta sobrietate carēt dissoluti z voluptuosi iuuenes q̄diu sunt sani z incol

lumes q̄ꝑter corporis caliditatē ⁊ animi leuitatē infra semetipsos non pñt ꝓsistere: sed si febre corripientur pmā hebdomadā vel duas: statim fiūt sobrij saltē ad tps: ⁊ iō signāter Eccli. xxxj. dr. Infirmitas grauis sobriam facit aiam. Tertia sobrietas est abstinentia sine ingurgitatione in parte nutritiua: et sic de ea loquit aplūs ꝓnter ad Tyt. ij. Sobrie ⁊ pie ⁊ iuste viuam⁹ i hoc seculo. Sobrie ad nosmetipsos. Juste ad ꝓximos: ⁊ pie ad deū ⁊ scōs: de hac sobrietate Greg⁹. omel. xxxvij. Sobrietas oim virtutū mater est: ⁊ econtra ebrietas mater oim vitioꝝ. Hec ē denudatrix oim secretorum: infatuatrix sensatoꝝ: alligatrix robustoꝝ: ⁊ imperatrix flagitioꝝ. Primo est denudatrix secretoꝝ. vñ Sene. ad lucillū epla. lxxxiij. Quēadmodum musto ipsa dolia rūpunt: ⁊ oē qđ in imo iacet in summā partē vasis vis caloris eructat: sic vino estuante quicqđ in imo iacet additū efferūt ⁊ pdit in mediū. Et hec ē vna cā q̄re spāliter regib⁹ phibet vinū quoꝝ ē celare ꝓsilia. Nihil est em̄ ita periculosuz reipublice sic ebrietas in rege. A tali nāq; pncipe vltiones indebite ⁊ pcipites irrogātur: ꝓsultatiōes accepte in iniuriā alioꝝ incaute reuelant: ordinationes ꝓcesse ⁊ vtiles reipublice retractātur: ⁊ iō signāter dr Prouer. xxxj. ⁊ vlti. Noli regibus O Lamuel noli regib⁹ dare vinū: qz nullū secretū est vbi regnat ebrietas. Narrat valeri⁹ maxim⁹ li. vj. ca. ij. q mulier q̄daz innocēs dānata fuit a philippo rege macedonū temulento: q̄ ꝓie innocētie cōscia clamauit. Prouocarē inq̄t a rege philippo ebrio ad eūdem sobriū si eēt. Quo vbo excussit regi ebrietatē: q̄ cām sobrius diligēter inspexit: ⁊ mulierem liberā a pena dimisit. In signū vo q ebrietas est denudatrix secretoꝝ legim⁹ Gen. ix. q noe ꝑmo plantauit vineā: ⁊ bibens vinū inebriat⁹ est: ⁊ cū postea dormiret iacuit denudat⁹ et a filio ꝓrio derisus est. Scōo ebrietas est infatuatrix sensatorū. vñ Aug⁹. in libro ad sacras virgines. In ebriis nulla ratio nullū gerende vite ꝓsiliū nō gestoꝝ aut lectionū memoria nec vlla artiū aut industrie prouidentia. Et iō nullus de sua ꝓfidat scia si ebriati succūbat. Esa. xxviij. Sacerdos ⁊ ꝓpheta nescierūt pre ebrietate: absorpti sūt a vino errauerūt in ebrietate. ⁊ iō in antiq̄ lege sacerdotib⁹ fuit phibitū ne biberēt vinū q̄n ingressuri erāt tabernaculum ad ministrāduz. Leui. x. Vinū ⁊ oē qđ inebriare pōt nō bibetis tu ⁊ filij tui q̄n intrabit⁊ in tabernaculuz testimonij. Tertio ebrietas est alligatrix fortiū vel robustoꝝ. Facit em̄ de boie bestiā: de robusto infirmū: de prudente insanū. Exemplū ō holoferne fortissimo quē nimia ebrietate sopitū Judith vidua gladio ꝓrio iteremit. Judith. xiij. Exēplū habem⁹ de alexādro: de quo dicit Sene. epla lxxxiij. q eum in tot plūs inuictū intpantia bibendi deuicit: ⁊ ille Herculane⁹ ac fatalis cyphus submersit. Propter hoc phi veteres: sicut dic̄ Pap. vinū vocabāt venenū. Sz postq̄z inuent⁹ est virus letiferi succus: hoc vinū: illud venenū dictū est: ⁊ infra. Vinū inquit sobrie poratū sanitatē dat: et auget prudentiā imoderate sumptum ad vicia causas pstat. Deus em̄ creaturā dedit abundantiam autē humano arbitrio reseruauit vt parsimonia nature esset in magisterio sobrietatis abundantie vitiū lapsumq; temulentie sibi asscriberet humana cōditio. Quarto ebrietas est imperatrix flagitioꝝ: vt probat ira arma ⁊ ictus: libido verba ⁊ tractus tunc ardor nimius pudor nullus. exemplū habem⁹ de loth. Gen. xxj. qui per ebrietatez cum vtraq; filia cōmisit incestū. Exemplū quo ad iram de alexandro magno: q̄ Clytū amicū sibi charissimū atq; fidelissimū inter epulas cutello trāsfodit. Et intellecto facinore mori voluit. voluit em̄ seipsum interficere nisi ab amicis suis ꝓuent⁹ fuisset. Rustic⁹ quidā inebriat⁹ redit domū: ⁊ de quolibz vno qđ videbat apparebāt sibi duo. Cōsiderans g duos filios suos: putabat eos esse q̄tuor. Et ꝑponens vxori q̄ haberet q̄tuor filios: ipsaq; negante iussit q̄ se purgaret ⁊ ꝑcepit cultrū: b̄ est vomerē afferri ⁊ poni in ignē: ⁊ dixit vxori sue q̄ oīno portaret ferrū ignitū. Illa vtens prudentia femīea respondit q̄ libenter hoc faceret: si tū ꝓmo ferrū ignitum sibi traderet. Ille aūt fatuus oīno ignitū ferrum accepit in manus ⁊ excoriauit se pessime: ⁊ ad sobrietatē se reduxit ⁊ errorē ꝓriū recognouit continuo. Et ideo signāter dr de oīb⁹ talibus. Job. xij. Palpabunt quasi in tenebris ⁊ nō in luce: ⁊ errare eos facit quasi ebrios.

Lectio. CXXII.

Vis enī hominū poterit scire consiliū dei aut q̄s poterit cogitare qđ velit deus. Cogitatiōes em̄ mortaliū timide ⁊ incerte prudentie nostre. Corp⁹ em̄ qđ corrūpit aggrauat aiam ⁊ deꝑmit terrena inhabitatio sensum multa cogitantē. Postq̄z salomon deuote supplicauit deo ꝓ sapia impetrāda ⁊ sue deuotionis declarauit vtilitatē: In ista parte iterato manifestat sue supplicationis necessitatem. Est autem necessitas maxima ad supplicandum deo pro sapia qua dirigit̄ ignorantia nostra in agendis. iuxta illud. ij. Paralip. xx. Cum ignoremus quid agere debeam⁹: hoc solū habem⁹ residui vt oculos nostros dirigam⁹ ad te. Istā ergo ignorantiam nostrā allegando ostendit hebetudinem nostram tam in naturalib⁹ q̄z in supnaturalibus cognoscendis. Licet em̄ ex cognitione creaturarum assurgere possim⁹ aliqualiter in dei noticiam q̄tum ad multa videlz q̄ potens: bonus oīpotens ⁊ clemens est. iuxta illud ad Roma. j. Invisibilia em̄ ipsius a creatura mūdi per ea que facta sunt intellecta ꝓspiciūtur tū ad euidēt cognoscendum consilia sua et ꝑcepta q̄ vult nos seruare i hac vita pertingere nō possum⁹ sine ipsius reuelatione: ⁊ ideo ꝓmo ostendit salomon q̄tam habemus ad cognoscendum celestia et supernaturalia difficultatem. Et circa hoc duo facit: quia primo allegat hominis generalem ignorantiam. Scōo assignat tante ignorātie cām. Secūda pars ibi: cogitationes em̄ mortaliū. Quātum ad primū dicit sic. Quis em̄ hoim poterit scire consiliū dei. Aut quis poterit cogitare quid velit deus: quasi diceret ad hoc q̄ homo consequatur beatitudinem

que est vita eterna et visio supernaturalis diuine essentie oportet hoiem trāsire per meritū adimplēdo aliquo modo diuinā voluntatē in p̄ceptis t cōsilijs suis. Sed quid deus ꝓsulat t p̄cipiat nō pōt homini ꝓstare nisi per reuelationē fidei de credendis t agendis: ergo hec reuelatio que est vera sapiētia est homini necessaria: qz nullus hō ex sua naturali cognitione pōt scire consiliū dei: nec q̄d velit
A deus. Sed sciendū est q̄ iste termin⁹ cōsiliū est termin⁹ eq̄uocus: qz aliq̄n inquisitio vni⁹ vel pluriū in reb⁹ dubijs vocat ꝓsiliū. t sic loquit Aristo. iij. ethicox vbi ostendit q̄ ꝓsiliū debet p̄cedere electionē t q̄ omne ꝓsiliabile est eligibile: t sic loquit Thobias filio suo. Consiliū semp a sapiente perq̄re. Thobie. iiij. t Prouer. xij. Salus aūt vbi multa ꝓsilia. Alio modo vocat consiliū ſnia declarati' ua illius qđ expedit fieri in incertis: t sic loquitur ap̄lus. j. Lor. vij. De virginib⁹ aūt p̄ceptū dñi nō
B habeo: consiliū aūt do. Tertio modo vocat consiliū ꝑsuasio ad aliquid agendū vel omittendū. Quarto modo vocat consiliū quodcūq̄ arcanū alteri reuelatū. Primo modo nō possum⁹ deo attribuere consiliū ꝓprie loquēdo: sed metaphorice t figurative loquendo deo more humano: qz in deum nullo modo cadit incertitudo vel dubitatio. Dam. libro j. ca. xxij. Non em̄ consiliat deus. ignorātie em̄ est cōsiliari: t Aristo. iij. ethi. Consiliū est de his q̄ incerta sunt t nescitur qualiter eueniant. Et per cōsequens deo qui est p̄scius futuro⁹ omniū: nō cōuenire potest. Secūdo modo deo maxime cōuenit consiliū: quia ipse maxime in dubijs nos certificare sat. Tertio modo etiam sibi cōuenit. t sic distinguimus inter p̄cepta t consilia dei. Et quarto modo similiter. Allegata ergo ignorantia humana explanatur cōuenienter nostre ignorantie causa. Et ponitur dupler causa: videlz cognoscentis debilitas: t cognoscendo⁹ subtilitas. Secunda causa ponitur ibi. Et difficile estimamus. Circa
B primū duo facit: quia primo allegat ignorātie causam ex parte anime. Secundo ex parte corporis: ibi. Corpus em̄ quod corrūpitur. Quātum autē ad animā sicut docet Aristo. ij. metaph̄. Intellect⁹ noster se habet ad intelligentias t ad manifesta in natura: sicut oculus noctue ad lumen solis. Et ideo ad tractandum de his q̄ supra vires nostras sunt debemus esse timidi: t hoc est qđ dicit: Cogitationes mortaliū timide. Et iterum ad illa que sunt infra nos circa que operamur t ꝓficiamur frequenter experimur nos decipi: et aliter euenire q̄z nos ordinamus: t ideo non solū sunt cogitationes nostre infirme in speculatiuis: sed etiam incerte sunt p̄uidētie nostre in practicis. t ideo docuit nos Jacobus q̄ locuturi de futuris agibilibus a nobis: semper sub conditione dicamus: Si domin⁹ voluerit faciemus hoc vel illud. Jaco. iiij. Ex parte vero corporis dupler surgit difficultas acquirendi scientiam de deo t necessarijs ad salutem. Prima quia corpus infectū fomite concupiscentie corrūpit affectum anime: t facit animā ad surgendū ad spiritualia grauez. t ideo dicit: Corpus quod corrumpitur aggrauat animam. Secundo quia sollicitudo circa necessaria corporis t ista temporalia deꝑmit sensum hominis cogitantis multa: t reddit eum distractum a studio t scientia acquirenda: t ideo subdit. Et deꝑmit terrena inhabitatio. i. occupatio circa terrena corpi necessaria sensum: id est intellectum multa cogitantez. Corpus q̄ corrumpitur aggrauat animā. Nota q̄ corp⁹ post peccatū anime alligatur i tripler officiū. Habet em̄ anima corpus sicut instrumētum in adiutoriū ad seruiendū. Secūdo sicut indumētum vel opertoriū ad se tegendum. Tertio habet aia corpus sicut sibi cōiunctum t datum sicut detrimentum vel afflictoriū ad puniendum. Primo dico q̄ aia habet corpus sibi cōiunctum sicut instrumentum in adiutoriū ad seruiendum. vnde Arist. j. politico. ait. Animal constat ex aia et corpore: quorū hoc quidem ꝓncipalius ē a natura scz anima: hoc autem subiectum: puta corpus. In hoie aūt bene dispositio corpus ē sicut seruus: t anima ꝓncipās t dominans. Sed in hoie pestilente corpus dominatur t anima famulatur. Est autē fm eum ibidē dupler ꝓncipatus: videlicet dispositus siue seruilis: t politicus siue regalis. Anima em̄ ꝓncipatur corpori principatu dispositio: t est talis ꝓncipatus quando subiectum non habet potentiā resistendi ꝓncipanti: sz intellectus principatur appetitui politico ꝓncipatu: qz appetitus habet interdū potentiam resistendi rōni. Patet ergo fm eum q̄ corp⁹ naturaliter est seruilis cōditionis t aia libere. Et qz seruus delicate nutritus proteruit in dominū: iuxta illud Prouer. xxix. Qui delicate a puericia nutrit seruū suū sentiet eū postea contumacē. Jōstatim a puericia debz seruus iste domari: t in seruitutem redigi. t hoc satis aduertit ap̄ls quando dicit. Castigo corpus meū t in seruitutē redigo ne cum alijs p̄dicauerim ipe reprob⁹ efficiar. j. Lor. ix. Seruitus aūt fm iura si sit occulta impedit matrimoniū ꝓtractum cū libera. Unde si seruus dicat se ingenuū: t cōtrahat cum libera t ipa postea perpendit se esse deceptam pōt agere ad diuortiū t obtinebit. xxij. q. v. ca. Si femina ingenua. Moraliter loquēdo. Seruus iste corp⁹ nostrū videlicet fingit se liberū t nobile et iactat totum mūdum cē suū t ꝓpter se ordinatū: t iō frequēter pertinacare se p̄sumit rationi q̄ est dña sua: t ingerit se ad matrimoniū per quādam equalitatē cum rōne ꝓtrahendum: sed certe ratio debet aduertere t ipm repellere sicut nō maritū suū. j. Lor. vij. Non em̄ ē seruituti subiectus frater vel soror in hmōi. More g̃ serui debet corpus nostrū tractari. Quis vero sit modus tractādi seruū ꝺr Eccl. xxxiij. Panis t disciplina t opus seruo. Tria em̄ sibi cōueniūt videlicet educatio qz panis. Castigatio qz disciplina. Occupatio qz opus. Educatio sibi debetur talis temperamēti ne supbiat t ne succūbat. vnde Gregorius sup Ezech. v. parte omel. vij. Si plus corpori q̄z debeam⁹ tribuimus hostez nutrim⁹. Et si necessitati eius q̄ debemus nō reddim⁹ ipsum nostrum conciuem necam⁹. hec ille. Ergo ergo corpus naturaliter seruus est t subiectū spiritui: q̄ta vtilitas est huic seruo seruire: ꝺ hoc Seneca epi'a

xiiij. Fateor inquit insitam nobis nostri corporis charitatē. Fateor nos hmōi gerere tutelā nō nego indulgendū: illi seruiendū nego. Multis enim seruiet q̄ corpori seruit q̄ pro illo nimiū timet qui ad oia illud refert honestū et vile est cui corp⁹ nimis carū est. Sit ḡ̄ primo corpus spiritui sicut instrumētum in adiutoriū ad seruiendū. Scō corp⁹ datū est aie sicut indumentū vel opertoriū ad tegendū. Job.x. Pelle z carne vestisti me: ossibus et neruis cōpegisti me: de hoc Sene. epl'a. xciij. Corpus natura vt quādam vestem aīo circūdedit z velamentum est eius. Quis aūt vnq̄z vestimēta estimauit aialia nec bonū nec malū gladiuz vagina facit: ita nec bona corporis bonū hominē. hec Sene. De indumētis aūt z rebus quas deo distribuūt in famulis suis: duo vide. Unū est q̄ dns q̄ dat ānuatim duplicē libratā. vnā p hyeme z aliā pro estate: sic solet ordinare q̄ illa librata q̄ seruiet p hyeme fiat de pāno grossiori. Illa vero de subtiliori q̄ seruiet in estate. Moraliter. Totū tps nostrū diuidit in duas partes hyemē z estatē. Hyems est vita p̄sens estas erit vita futura. Dns aūt noster daturus est nobis duplicem libratam. vnā robam accepimus p hyeme hui⁹ vite: z ideo est de rudi panno. Corpus enī nostrū si modo aduertim⁹ de turpi materia vel rudi est facta: z tamen satis sufficit p hyeme huius vite. Heb.x. Corpus aūt aptasti mihi. i. aptum dedisti cōueniens tempori in quo viuo Secūda libratā quā habebim⁹ in paschate vite future. i. in resurrectōe generali est de pāno subtili. Erit enī corpus nostrū subtile ꝓtra grossiciez clarū ꝓtra opacitatē agile ꝓtra grauitatē z impassibile ꝓtra mortalitatē. j. Cor. xv. Seminat corpus aiale surget corpus spiritale. Dat ḡ̄ dns noster duplicē libratā fm cōgruentiā tempoꝝ diuersoꝝ. Secūdo videm⁹ i istis familijs z curijs q̄ boni armigeri robas duplices p̄cepturi nō parcunt hyeme a laboribꝫ lacerant robas: nūc in pluuijs: in niuibꝫ: in ignibus vbicūq̄z dño placuerit. Ratio est dicta q: sciūt se nouas robas i paschate p̄cepturos. Cōsimili modo moraliter boni xp̄iani nō parcūt ab operibꝫ pnie corporibꝫ suis vigilāt ieiunant z varijs penitentijs lacerant vel macerāt corpus suū: z quare hoc? Certe q: nouas robas expectant in resurrectione q̄n vestient ſpūs corporibus suis gloriosis. Phil'.iij. Saluatorē expectam⁹ dominū nostrū iesum xp̄m q̄ reformabit corp⁹ humilitatis nostre cōfiguratū corpori claritatis sue. Itē notandū q̄ inter indumēta q̄dam sunt vestes et arma: quedā sunt vestes tantū z non arma. In vestibus z armis fiunt quedā signa de picturis z coloribus. Et cōsueuerūt reges iuuenes z p̄ncipes militare in ludis militaribꝫ in armis nō notis: nec in armis q̄ postea debent deferri: sed in armis ignotis ad voluntatem coꝝ. Quādo aūt tales p̄ncipes exercitiū armoꝝ in talibꝫ ludis dimittunt tunc solent dari alicui armigero illa arma ꝓsecrando eū in statu militari z id cedit ad honorem notabilēt alis armigeri q̄ possit arma portare dñi sui quib⁹ vsus est in sua militia iuuenili. Moraliter. Dns noster dei filius xp̄s militās in cruce arma habuit

£ de argento albissimo carnis sue q̄nq̄z rosis rubeis distincto que sunt q̄nq̄z vulnera corpori illi sacro impressa. p̄nceps iste ludū talez armoꝝ i sua resurrectione dimisit: q: xp̄s resurgens ex mortuis iam nō moritur: mors illi vltra nō dominabit. Rom. vj. Sed hōi tanq̄z armigero multū dilecto contulit arma illa z militem fecit eū dns: vt ptz p apl'm ij. Thim. ij. Labora sicut bonus miles xp̄i. Et honorificum debet esse hōi multum: scilz memoriter recogitando si iniusta corporaliter tolerando portare valeat arma xp̄i: z ideo de istis armis bñ gloriabatur ille q̄ dicit. Gal'. vj. Stigmata dñi nostri iesu xp̄i in corpore meo porto: z ideo scribit. j. Cor. vj. Empti estis precio magno: glorificate z portate deum in corpore vestro. Tertio corpus est datum aie sicut detrimentum z afflictorium ad puniendum. Et hoc est verū fm tēpus nature lapse. Ex quo enī ratio mentis humane subtraxit deo obedientiam quā debebat subtracta est anime illa obediētia quā sibi corpus exhibebat: z ceperūt passiones mortis z corruptionis affligere animā in corpore habitantē intantū q̄ clamare compellebatur. apl's ad Roma. vij. Infelix ego sum quis liberabit me de corpore mortis hui⁹? vñ Seneca epl'a. cj. Corpus hoc animo pondus est z pena p̄mente illo vrgetur z in vinculis est: z infra. Maior sum z ad maiora genitus q̄z vt mancipium sim corporis mei qō equidem nō aliter aspicio q̄z vinculum aliquod libertati mee circūdatum: hec Seneca. Et de hoc notabiliter loquit epistola. xlviij. Admiror dementiā nostrā q̄ tanto tēpore amam⁹ rem fugitissimā corpus nostrum: timemusq̄z ne q̄n moriamur cū omne momentū mors sit p̄sentis habitus. Uis tu timere ne semel fiat qō quotidie fit: z ideo signanter dicit hic. Corpus qō corrūpitur non qō corrūpetur. Corrupta est infantia: corrupta est puericia: corrupta est adolescētia. ij. Reg⁹. xiiij. Omnes morimur et quasi aque dilabimur in terram que nō reuertuntur.

Lectio. CXXIII.

T difficile estimamus q̄ in terra sunt: z q̄ in prospectu sunt inuenim⁹ cum labore. Que aūt in celis sunt q̄s inuestigabit? Sensum aūt suū q̄s sciet nisi tu dederis sapiam tuā: z miseris spm̄ tuū sanctū de altissimis. Et si correcte sint semite eorum que sunt in terris: z que tibi placēt didicerūt homines. Nam per sapientiam sanati sunt quicūq̄z placuerūt tibi dñe a p̄ncipio. Postq̄z enim sapiens Salomon allegauit humanam ignorantiam propter quā necesse habuit a deo petere sapiētiam. Unam causaz istius declarauit ex parte humane imbecillitatis. In ista parte assignat aliam causam ad idem magnitudinem videlicet difficultatis ex parte rerum scibilium. Et circa hoc tria A facit. Quia primo ostendit q̄ attingere cognitionem supernaturalium excedit limites humane facultatis. Secundo q̄ talium cognitio nullo modo haberi potest: nisi ex dono diuine liberalitatis. Et tertio q̄ nunq̄z fuit alia via salutis in homini-

bus bene morigeratis. Secūda ibi:sensum autē tuū. Tertia ibi. Et sic correcte sint. Ad primū arguitur sic. Si nos hoies non possumus id qđ minus est:nec poterim⁹ id qđ maius est: sed minus est cognoscere creaturas dei ⁊ cognitiones naturales earū que sunt in terra nobiscū q̄z cognoscere diuinā voluntatem q̄ est in celo: sed ad cognitionē alicui⁹ nature crīlis nō possum⁹ deuenire sine difficultate ⁊ labore:ergo ad cognoscendū occulta diuine voluntatis nullo modo poterim⁹ deuenire. q̄tum ergo ad hoc dicat sic. Et difficille. i. difficulter estimamus. i. ad quādam non satis certam cognitionē deuenimus. Iste em̄ terminus estimare nō iportat oīmodam certitudinē fm modū loquē di sicut notū est. Difficile inquit estimam⁹ q̄ in terra sūt cuiusmodi sunt q̄litas terre: immobilitas terre imo generaliter cum difficultate scire possumus quō herbe arbores ⁊ plante generātur: augmentantur ⁊ fructificant in terra. Ista em̄ p̄opter quotidianā ꝯsiderationē apud nos viluerūt: ⁊ tm̄ nullus est nostrū qui sciat de his plenā reddere rationē:q; sicut dicit Aug⁹. Maius miraculuz est q̄ deus de paucis granis segetes creat q̄z tot milia hominū de paucis panib⁹ ⁊ piscibus satiauit: ⁊ tm̄ hoc nemo miratur. Illud oēs miramur non q; mirabilius sed q; rarius: ergo ista quotidiana q̄ fiunt in terris nescimus cōprehendere imo vix aliqualiter estimare. Eccl's.j. Cuncte res difficiles nec pōt eas homo explicare sermōe: dicit ergo. Et difficile estimamus. i. difficille est estimare que in terra sunt: ⁊ sequitur. Et que in prospectu sunt invenimus cum labore: id est etiam prima ꝑncipia inuenimus cum labore. Cum em̄ a sensu ⁊ experimento dependeant: nec aliquid sine passione sentire possimus etiam ꝑma ꝑncipia cum labore conq̄rimus aliquali. Et tm̄ de isto ꝓ notitia dicat Arist. iij. metaph. q̄ cōsideratio de veritate difficilis est vno modo: ⁊ alio modo facilis est. Facilis est q̄tū ad ꝑncipia q̄ se habent sicut porte vel fores manerij in quibus nullus delinquit: Sed difficiles est q̄tum ad ꝯclusiones que ex ꝑncipijs eliciūtur in q̄bus a multis erratur. Et quia sic est q̄ ea q̄ in terris sunt ⁊ in ꝓspectu: id est q̄ statim aliquo mō offerunt se sensui inuenimus cuz labore. Merito queri potest sic. Que autem in celis sunt quis inuestigabit? Et siue hoc de celis. i. spheris celestib⁹ in q̄bus sunt stelle erratice siue fixe vl' de celo empireo quod supra illos celos est ⁊ deo appropriat ⁊ angelis intelligatur ⁊ ꝓponatur rōnabilis questio est Hec est em̄ ratio quare p tot centenaria annoruz vixerunt illi hoies qui nos in ꝑncipio mūdi precesserunt. Cum quāto etiam labore ⁊ diligentia inuenta est vera quātitas terre: ⁊ postea vera quātitas solis ⁊ totius firmamenti non potest facliter a nobis excogitari. Cum ergo ad illa insufficientes sumus: cōstat q̄ sine dono ⁊ reuelatōe dei attingere non possumus ad ea ad que nullus sensus: nullum experimētum perducit: ⁊ ideo secūdo subiūgit. Sensum aūt tuū quis sciet nisi tu dederis sapiam tuā ⁊ miseris spiritūsanctū tuū de altissimis. Sensum aūt tuū. i. consilium ꝓscientie tue ⁊ ordinationis future quis sciet: nisi per donū liberalitatis tue. Nisi inq̄z tu dederis sapiam tuam reuelando q̄ tibi placent p nos fieri in hac vita: et cum hoc miseris spm̄ sctm̄ tuū de altissimis ad inclinandū volūtates nostras ⁊ ad suggerendū nob facere qđ tu p̄cipis. Jo. xiiij. Ille vos docebit oia De altissimis. Altū ē celū planetarū: alti⁹ celū stellarū fixarū: ⁊ altissimū est celū empireū qđ dr celū trinitat⁹ in ps. Tu sol⁹ altissim⁹ sup oēm terram. Scđo subiūgit q̄ nunq̄z fuit alia via salutis hoib⁹ possibilis nisi p reuelationē certi cult⁹ quē de⁹ exigit ab hoib⁹ p fidē spem ⁊ charitatē. vñ dicat sic. Et si correcte sunt semite eoꝝ q̄ sunt in terris et q̄ tibi placent didicerūt oēs. Nā p sapiam sanati sunt q̄cūq; placuerūt tibi a ꝑncipio dne. Et sic misso spū sctō de altissimis ⁊ sapia tua data hominib⁹ correcte sunt semite. i. pfecti mōi viuēdi ⁊ obseruādi mādata tua. In ps. Deduc me in semita mādatoruꝫ tuoꝝ. Et semite inq̄z eoꝝ q̄ sunt in terris. i. hoium terrenoꝝ. Et sic p modū istū didicerūt hoies q̄ tibi placēt: videlz p incarnationē filij ⁊ emissionē spūssci. Nam p istā sapiam fidei in xp̄m videlz sanati sunt a morbo pcti qui cūq; placuerūt tibi dne a ꝑncipio. Math. xxj. Qui p̄cedebāt ⁊ q̄ sequebātur clamabant dicētes. O sanna filio dauid. Ubi dicit glosa q̄ nemo saluādus fuit nisi in fide incarnatiōis explicita vel implicita. Et miseris spm̄ sanctū tuū. Circa missionē spūssancti est notandū q̄ illa fuit mūdo necessaria ꝓpter tria Venit em̄ sicut lachrymantiū ꝯsolator: sicut ignorantiū informator: ⁊ sicut vacillantiū ꝯfirmator. Primo q̄ venit sicut lachrymantiū ꝯsolator. Quādo nutrix recedit a puero: puer tristat ⁊ plorat. Et licet ipsa puerum hortetur ⁊ moneat q̄ nō ploret nec doleat: puer tm̄ cuz recesserit statim plorat ⁊ clamat q̄tūcūq; ipsa cito rediturazꝫ se ꝓmittat: nec cessat a fletu donec nutrix māmillā in os mittat. Isto modo xp̄us moraliter nutritius fuit ap'lo ꝓ suoꝝ quos tanq̄z filios iuuenes ⁊ teneros diligebat ⁊ fouebat. Osee xj. Ego quasi nutritius effraim portabā eos i brachijs meis. Effraym frugifer interp̄tatur: et figurat ap'los qui fruges doctrine ferebant: quib⁹ totus mūdus fuit postea saturatus. Iste nutritius accepit licentiam ab apostolis suis: et dixit eis q̄ non turbarentur de recessu suo. Joan. xiiij. Non turbetur cor vestrum neq̄z formidet: vado ⁊ venio ad vos. Iterū modicum ⁊ videbitis me. Et talia multa dixit eis: ⁊ tamen oīb⁹ illis nō obstantib⁹ se nō poterant a tristicia cōtinere. Joh̄. xvj. Quia hec locutus sum vobis: tristicia impleuit cor vestrum. Et iō xp̄s volens eos cōsolari pfecte: mammillā sue dilectiōis ⁊ dulcedinis scz spiritūsanctū posuit in ore eoꝝ. Esa. lx. Lac gentium suges ⁊ māmilla regum lactaberis. Mamilla regū id est spūsancto qui est mamilla dulcedinis clementie et suauitatis totius trinitatis. Ista mamilla habuit in se lac dulcissimi nutrimenti. Omnia enim dulcia nutriunt fm phm. Et de spiritusancto scribit Eccli. xxiiij. Spūs em̄ meus super mel dulcis: scz inter sugētes ista mamilla magna discretio est q̄ dā nāq̄z sicut pueri dissoluti postq̄z fuerint mor-

B

B

ꝑti

alias colūba

dent dentib⁹: quidã pellunt manibus: ⁊ quidã lacerãt vnguib⁹. Hi oẽs sunt ingrati xp̃iani q̃ postq̃z spũm scm̃ receperint p̃ sacm̃ pnie redeũt ad ingratitudinẽ p̃ petm̃. Quo⁊ quidã mordent per detractionẽ: ⁊ ledũt charitatẽ q̃ est spũssanctus. Gal'. v. Si inuicẽ mordetis ⁊ comedit⁊: videte ne ab inuicem ꝯsũmamini. Quidã etiã pellũt p̃ rebellationẽ ecclie resistũt ⁊ doctrine verbi dei. Actuũ. riij. Vobis oportebat loq̃ primũ verbũ dei: sed q̃m repellitis illud ⁊ indignos vos iudicastis eterne vite: ecce ꝯuertimur ad gẽtes. Aliq̃ lacerãt vnguib⁹: sicut raptores ⁊ p̃dones q̃ bona ecclie rapiũt ⁊ auferũt ⁊ p̃dank: ⁊ isti sunt mali militares q̃ p̃ istã bestiã designãtur. de qua Dañ. vij. q̃ erat terribilis nimis dẽtes ⁊ vngues eius ferrei comedebat ⁊ cõminuebat: ⁊ reliq̃ pedib⁹ suis ꝯculcabat: de istis trib⁹ ingratis ⁊ malis pueris dr Act⁊. vij. Vos sp̃ spũsancto restitistis. Scdo missus est spũssctũs sicigno rantiũ informator. Christ⁹ eñ dei fili⁹ p̃dicauerat iudeis verba sue sapie intantũ q̃ fatebank Joban. vij. Nunq̃z sic locut⁹ est hõ sicut homo hic loquit. Hoc fecerat inter eos opere potẽtie sue. Joh. xv. Si opera nõ fecissem in eis q̃ nemo alius fecit peccatũ nõ haberent. Dederat eis exẽpla sanctitatis vite. Math. xj. Discite a me q⁊ mitis sum ⁊ humilis corde. Et istis tñ nõ obstantib⁹ ipsi iudei verba sapie dicebant eẽ falsa. Joh. viij. Tu de teipso testimoniũ phibes: ⁊ testimoniũ tuũ nõ est verũ. Miracula sue potẽtie dicebãt fieri virtute diabolica. Mat. rij. Hic nõ ejicit demonia nisi in beelzebub pncipe demoniorũ. Exempla vero sue sanctitat⁊ dicebant facta esse hois peccatoris. Joh. ix. Nos scimus quia hic hõ peccator est. Istis ĝvisis poterãt aplī rñdere q̃n xp̃s ab eis ascendens dicit. Euntes in mũdum vniuersũz p̃dicate euãgeliũ oi creature ⁊c. Dñe quõ nos relinquis ⁊ ad iudeos trãsmittis si verba tua falsa direrunt: si miracula tua demonibus assripserũt: si tue sanctitatis apparẽtiã in scandalũ puerterũt. Quid int̃ eos facere poterimus nos ignari q̃ habem⁹ paruã sciam: nos infirmi qui habem⁹ paruã potentiã: nos realiter pctores qui habem⁹ lesam ꝯsciam. Et ideo missus est ad eos spũssctũs p̃ oibus istis sicut ignorantiũ informator. Jo. xiiij. Paraclitus aũt spũssctũs quẽ mittet pater in noie meo: ille vos docebit omnia: et suggeret vobis oia quecũq̃z dixero vobis. In huius figurã missus est spũssanctus in triplici specie: ignis: lingue: ⁊ columbe. In igne relucentia claritatis. In lingua eloquẽtia veritatis. In columba patientia suauitatis. Sap̃. xij. O q̃z bonus ⁊ suauis est spũs tuus in nobis. In igne similr denotat potẽtia: q⁊ inter elemẽta nullũ est ita actiuũ: ⁊ hoc p̃ calorem. In igne denotat sapia ⁊ hoc per splẽdorem. In lingua designatur eloquẽtia p̃ vocis clangorem. Modo ita fuit q̃ aplī habuerũt triplici populo p̃dicare. Principib⁹ qui fidem impugnabant p̃ potentiã. P̃bis qui eã impugnabant p̃ sapiam. Et populis qui aplos nõ intelligebant p̃ter idiomatis differentiã. Et ideo dedit eis xp̃s spm̃sanctum in specie colũbe vt vincerent per patientiam. In specie ignis vt vincerent per xp̃i potẽtiam. In specie lingue vt instruerẽt p̃ sapiam: ⁊ haberẽt oĩs idiomatis differẽtiã. Actuũ. ij. Ceperũt loqui variis linguis prout spũssanctus dabat eloqui illis.

Tertio missus est spũssanctus sicut vacillantiuz ꝯfirmator. Job. iij. Vacillãtes ꝯfirmauerunt sermones tui ⁊ genua tremẽtia ꝯfortasti. Vas luteũ q̃n est recens et nõ h̃z qualitatẽ aliã q̃z luti cedit oi tactui ⁊ oi impulsui: sic aplī ⁊ ois hõ qui est vas luteũ p̃ naturã. Job. x. Memẽto q̃so q⁊ sicut lutũ feceris me: nullo mõ põt pfecte resistere tentationibus seculi ex sua ꝓpria q̃litate: sed si vas luteũ desiccetur ⁊ cõburak ad ignẽ: fit solidũ durũ ⁊ sonorũz. Et ita aplī se habebãt ⁊ alij viri scti in ecclia: q⁊ q̃n accendunk spũscto ꝯtra oẽs tribulatiões seculi fortes fiũt. Act̃. j. Accipietis virtutẽ supueniẽnt⁊ spũs sanctꝰ in vos: ⁊ eritis mihi testes. In teste fm Jsiõ. tria considerank natura: ꝯditio ⁊ vita. Natura vt sit vir nõ femina: q⁊ serus ille instabilitatẽ solet habere anneram. Consideraĸ ꝯditio vt sit liber non seruus: q⁊ seruus metu dñor⁊ facilter a veritate solet abduci. Cõsideratur vita ne sit infamis in se: qui de alijs debet testimoniũ perhibere. Et p̃pter ista p̃lati ecclesie qui vel sunt effeminati libidinose viuendo vel seruilis ꝯditionis mundo ⁊ mãmone seruiendo: vel lesi in bona opinione publice delinquendo nõ sunt cõuenientes testes xp̃i nisi spũsancto cõfirmati. Sed fuerũt aplī viriles per cordis ꝯstantiã: liberi ⁊ sine timore p̃ veritatis abundantiam: famosi ⁊ bone opinionis per sanctitatis inũdantiã: ⁊ de eis scribitur Act̃. iiij. Virtute magna reddebant aplī testimoniũ resurrectionis dñi nr̃i: ⁊ ista tria tangit btũs Aug⁹. Talis est inquit gr̃a spũssancti q̃ si tristiciã inuenit dissoluit: si desideriũ pernicioſum ꝯsumit: si trepidationẽ abijcit. In hoc q̃ dissoluit tristiciã: dat cordis firmitatez. In hoc q̃ desiderium pernitiosum ꝯsumit dat vite sanctitatem. In hoc q̃ trepidationem abijcit dat constantiã ⁊ libertatem. vñ Greg⁊. iij. sup Ezech. Cõsidero patres noui ⁊ veteris testamẽti: dauid: danielem: amos: petrũ: paulũz: ⁊ matheũ: ⁊ apertis oculis fidei intueor. Implet nãq̃z spũssancti gratia pueꝛ cytharedũ ⁊ psalmistã facit. Implet abstinentẽ puerũ ⁊ iudicẽ senem facit. Implet pastorez armentariũ ⁊ ꝓphetã facit. Implet piscatorẽ ⁊ pncipem apostolorũ facit. Implet psecutorẽ ⁊ doctorem gentiũ facit. Implet publicanũ ⁊ primũ euangelistam facit: hec Greg⁹. Exemplũ de petro q̃ cũ esset vas lutem nõ combustũ: ad vocẽ ancille ostiarie negauit christuz quem postea coram Nerone ⁊ mundi pncipibus constantissime p̃dicauit. Et iõ signanter petiuit. ps. dicens. Spiritu principali cõfirma me: ⁊ tunc ꝯstanter docebo iniquos vias tuas ⁊ impij ad te cõuertẽtur.

Capitulum. X. Lectio. CXXIIII.

Ec illum qui primo

h format⁹ est a deo pater orbis terrarũ: cum solus esset creat⁹ custodiuit ⁊ eduxit illum a delicto suo. Et eduxit illum de limo terre ⁊ dedit illi virtutem continẽdi omnia. Hic designatur decimũ capitulum ⁊ est secũda ps huius

libri q̄uis nōnulli antiquiſignauerint capitulum parum ante; ibi. Nam p̄ſapiam ſanati. Quos in p̄ncipio libri diuidendo ſequebar; ſed q̄ hoc modi cum refert vel nihil ad libri p̄ceſſum; modo tñ ſeq̄ malo capitula cōiter cōputata. Unde poſtq̄ ſalomon multipliciter declarauit ſapie nobilitatem ⁊ magnā fecit de ea cōmendationem fm ipſius effectus generales: In iſta parte p̄ſequit̄ ſapie vtilitatem q̄tum ad quoſdam effectus ſpeciales oſtendendo in particulari quō ſingulares quedā perſone fuerunt per ſapiam in bono conſeruate ⁊ a malo p̄ſeruate. Unde ab iſta parte vſq̄ ad finē libri ponitur exemplificatio in particularib⁹ geſtis hyſtoriis de beneficiis que hoibus per ſapiam ſunt collata: ⁊ō ſuppliciis que per eandē peccatoribus ſunt illata. Et diuiditur hec ſecunda pars huius libri in duas p̄ncipaliter. Nam p̄mo agit de beneficiis collatis per ſapiam quibuſdā p̄ſonis. Secūdo agit de beneficiis vni toti populo certe natiōis videlz iſraelitico. Secūda pars ibi. Hec populū. infra eodē cap̄. Prima pars diuidit̄ in ſex partes fm ſex p̄ſonas quas deſcribit ⁊ oſtendit a ſapia gubernatas fuiſſe: videlz Adam: Noe: abraā: Lot⁹: Adam A Jacob: ⁊ Joſeph. Prima ergo p̄s q̄ eſt lectio p̄ſens eſt de adam cui p̄tulit ſapia dei q̄nq̄ p̄rogatiuas ⁊ gratias ſpāles. Ipſe enī habuit paternalem p̄eminētiam ad genus humanū p̄pagandū. Originalē innocentiam ad ſemetipm conſeruādū Situalē excellentiā ad iocunde inhabitandū. Rationalem magnificentiā ad creaturas gubernandum. Et finalem indulgentiā ad deū poſt p̄cīm reōciliandū: dicit ergo p̄mo ſic. Hec. i. ſapia increata illum. i. adam qui p̄mo format⁹ eſt a deo pater orbis terrarū. i. qui p̄ordinat⁹ fuit a deo p̄ncipiuz ⁊ radix totius humani generis q̄ō modo ē diuiſum in diuerſis partib⁹ orbis terrarū. Ecce paternalis p̄eminentia ad genus humanū p̄pagandum. Generaſſent enī hoies in ſtatu innocentie ſine feruore: ſine dolore: ſine pudore. Hec vero illū id eſt adam cū ſolus eſſet creatus cuſtodiuit. i. originalem innocentiā ſibi dedit qua ſemp̄ ſe et ſuos cuſtodiſſe potuit. Habuit enī aia ſua illa p̄fectuz dominiū ſup̄a corpus q̄ nunq̄ ſenſiſſet infirmitatem ab intrinſeco: nec leſionē ab extrinſeco: nec deceptionem ab aliquo ſi in ſtatu inocentie perſteriſſet. Hec habuit cū ſolus eſſet creatus. i. anteq̄ genus humanū per generationē multiplicaſſet tunc quodāmodo ſolus fuit: q̄ ſolus in ſexu virili exiſtens: vel cū ſimpliciter eſſet ſolus ante formationem mulieris de coſta. Ecce originalis innocētia ad ſemetipm ꝓſeruandum. Et iſtam iuſticiam originalē naturaliter in filios tranſfudiſſet ſicut mō parentes tranſfundūt p̄cīm originale. Tertio illum adam edurit a delicto ſuo dando illi finalem indulgentiam ad deuz poſt p̄cīm placandum. Et iſtud beneficiū p̄pter ſui magnitudinez enumerat̄ ante duo alia que ſequūtur: licet poſterius ſit collatum. Dedit enī ade gr̄am penitentie p̄ p̄cō ſuo ⁊ remiſſionē eiuſdem p̄cti. Et q̄tum ad hoc dicit. Et eduxit illum a delicto ſuo. Hoc aūt factū fuit incōplete p̄ ipſius ade cōtritionem: ſed perfecte ⁊ complete per x̄pi paſſionem. Quarto hec ſapia increata dedit ade ſitualem vel localē excellentiā ad iocūde inhabitandum: ſicut enī narrat hyſtoria ſcholaſtica ſup̄ Beñ. Creatus fuit hō in agro damaſceno ⁊ inde trāſlatus in paradiſum q̄ eſt locus delicatiſſimus: vbi modo manent enoch ⁊ helyas: ⁊ cōtinuantes vitam ſuam p̄ eſum ligni vite ⁊ alio⁹ q̄ ſunt ibi. Et q̄tuz ad h̄ dicit. Et eduxit illum de limo terre. i. de agro damaſceno in q̄ formatus fuerat de limo illius terre trāſtulit in locū ameniſſimū paradiſi. Beñ. ij. Plantauerat autez dñs deus paradiſuz voluptatis a p̄ncipio in quo poſuit hoīem quē formauerat. Quinto hec ſapientia dedit a de rōnalem magnificentiā ad creaturas gubernādum: ⁊ q̄tum ad hoc dicit. Et dedit illi virtutem p̄tinendi oīa. i. rōnem ⁊ cognitionem qua potuit oībus creaturis dñari. Beñ. j. Domina mini piſcib⁹ maris ⁊ volatilib⁹ celi ⁊ vniuerſis animātibus que mouent̄ ſuper terram. Dubitatio B lr̄alis. Utrū adam in ſtatu inocentie fuit a deo rōnabiliter cuſtoditus. q̄ non: q̄ crudelis pater eſſet qui p̄mitteret filium ſuū pugnare in duello: in quo p̄ſcīret eū eſſe vincēdū: ſed dñs p̄ſciuit adā filium ſuū per creationē: vincendum eſſe per tentationē futurā per diabolum: g̃ crudelis fuit non cuſtodiendo illū ab illa tentatione: g̃ eū p̄o tunc non rōnabiliter cuſtodiuit. Preterea ſi deus eum cuſtodiuit: ergo nō debuit p̄mittere tentari. Rñdet mg̃r ſentē. di. xxiij. c. j. q̄ glorioſius eſt nō ꝓſentire q̄tentari non poſſe: ⁊ ideo deus eū tentari p̄miſit vt inde glorioſiorem reportaret victoriā. ſed ꝓtra: ſciuit eū vincendū: ergo nō expectauit hois victoriam: g̃ nihil eſt dictū q̄ ideo p̄miſit q̄ hō vinceret. Preterea ſapienti⁹ eſt vnūquodq̄ ordinare in finem ſuū ita cōuenienter ſicut p̄ot ab eo ordinari: ſed finis hois eſt beatitudo et beatitudinē potuiſſet hō attigiſſe cōuenienter ſine tentatiōe ⁊ ſine p̄cō: quia illa ſunt impedimenta a beatitudine ꝓſequēda. Preterea ad bonū cuſtodē p̄tinet p̄cauere et remouere oīa pericula ab illo q̄ō eſt ſue cuſtodie cōmiſſum: g̃ deus debuit tentationē amouiſſe. Ad oppoſitum ō: in l̄ra q̄ ſapia increata cū ſolus eſſet creatus cuſtodiuit illū. Ad queſtionē dicenduz q̄ deus eum cuſtodiſſe ō: q̄ ſibi de iuſticia originali ⁊ gr̄a, puidit per q̄ ſemetipm potuit cuſtodiſſe ſi voluiſſet. Pro argumētis eſt notandū q̄ ſicut docet Dyoniſi⁹ ca. iiij. de diui. no. Prouidentia dei non eſt nature corruptiua ſed ſaluatiua. Unde ad puidentiam dei p̄tinet rerū naturas adminiſtrare ſicut ꝓdecet bonitatē vniuerſitatis. Scōo notat q̄ bonitas totius p̄ponderat bonitati partis. Un̄ ſi aliq̄d eēt melius parti q̄ toti tali toti cederet in p̄iudicium: ideo p̄tinet ad bonū gubernatorē tale comodum parti ſubtrahere vt habeatur perfectio totius. Licet enī fm imaginationē melius eēt p̄dere pedes q̄ caput: tñ melius eſt toti hōi habere vnū caput ⁊ duos pedes q̄ duo capita ⁊ vnum pedem. Ad oppoſitū ergo dicendū q̄ decuit deo creare vnū vniuerſum in quo eſſet varietas ſpecierum ⁊ naturarū ad oſtenſionē ſue bōitatis inter quas ſpecies hō eſt quedā de nobilibus. Non aūt

homo posset esse homo nisi esset peccabilis ⁊ temptabilis ad peccandū. Et ideo facere ꝙ homo nō fuisset temptatus ⁊ fecisse hominē ꝓ tradictionem includit. Sed diceres. potuit ei⁹ sic dotasse gratijs naturalibus ⁊ infusis ꝙ fuisset imutabilis ad malum sicut erit post beatitudinē. Dicendu⁹ ꝙ licet deus hoc potuisset de potētia absoluta: nō tamē de potētia ordinata. Natura em̄ hois est ꝙ ꝑtingat ad beatitudinē ꝑ bonū vsum liberi arbitrij: Hoc autē requirit mutabilitatem ⁊ peccabilitatē: posse temptari ⁊ hmōi. Et ideo rōnabiliter a dꝓfectum hois ꝓmittit eum esse peccabilē temptabilē: et ad magnā sibi cessisset vtilitatē si temptatus vicisset. Ad ꝓmū dicendū ꝙ licet deꝰ ꝓsciret adā vincendū: sciuit tn̄ ꝙ natura sua erat ad hoc instituta vt foret ꝑ temptatiōes ꝑmiata: ⁊ ideo decuit eum ꝓmittere temptari vt virtute sua vteret quā frustra accepisset nisi ea vti potuisset. Ad scōam ꝙ magister sen. satis dicit ꝙ magna satꝭ sint: sicut patet ꝑ dicta: qꝛ cum factus est vt ꝑ victoriam ad beatitudinem ꝓueniret ⁊ victoria⁊ habere nō posset nisi ꝑ pugnam: ⁊ ꝓseruare eum a pugna esset eum impediret a victorijs ad quas fuit ordinatꝰ.

Ad tertiū ꝙ homo est ordinatꝰ ad beatitudine⁊ sic ꝙ ea⁊ mereatur declinādo a malo ⁊ faciēdo bonum: vnde via cōis homini cōcessa est ꝑ victoriam temptationum. Vñ hec est neganda ꝙ homo potest ita ꝓuenienter attingere beatitudinē sine temptatione sicut cum tēptatione. In cuius signū xps ipsemet temptatiōes sustinuit ab extrinseco tam a demonib⁹ q̄ a malis hominibus. Ad quartū dicendum ꝙ temptatio nō est hoi periculosa: nisi velit vinci: sed ē sibi necessaria ⁊ gloriosa: ⁊ ideo a bono custode ꝓmitti debuit. Vñ Aug. sup ps̄. lx. Vita nostra in hac ꝑegrinatione ⁊ ꝓfectus noster per temptationē fit: nec sibi quisq̄ innotescit nisi temptatus: nec potest coronari nisi vicerit: nec potest vincere nisi certauerit: nec pōt certare nisi inimicū et tēptatōes habuerit. Idē sup ps̄. lxj. Tantū permittitur diabolus temptare quantū tibi ꝓdest vt exerceaꝛis ⁊ ꝓberis: vt qui te nesciebas: a teipso inueniaris. De ista materia loquit Ambro. in quadam epistola. Deus omniū ipse rector ac dominus cum omnium angelorum militia certamē tuum expectat: tibiq̄ contra diabolum dimicanti parat eternitatis coronam: Quā nobis concedat christus. Amen.

Lectio. CXXV.

Bhac vt recessit iu-

a stus in ira sua ꝑ iram homicidij fraternitas deperijt: ꝓpter qō cum aqua deleret terram sanauit ite⁊ sapientia: ꝑ contēptibile lignum iustum gubernans. Postq̄ Salomon declarauit gubernationē tam vtilem q̄ mirabile⁊ quā exercuit sapiētia increata circa ꝑsona⁊ ipsius Ade: quē mirabilit in agro damasceno creauit: ⁊ in paradiso venerabilit collocauit: ⁊ a peccato finaliter liberauit. Hic ꝓsequit de sapiētie gubernatione quā fecit circa ꝑsonā ipsiꝰ Noe. Ubi sciendum. ꝙ sicut scribit Beñ. vj. Tpe noe tanta fuit hominū malicia: ois ei caro corruperat viam suā: ꝙ ordinauit deus ꝑ diluuiū dissipare totum genꝰ humanū: exceptis octo ꝑsonis: que fuerūt de familia noe. s. ipꝭ noe cū vxore sua ⁊ tribꝰ filijs suis Sē Ebā ⁊ Japhet: ⁊ vxoribus eorundē. Hec ḡ fuit vtilissima gubernatio qua sapientia custodiuit noe: dans sibi ꝓceptum de arca fabricanda: in quā de singulis spēbus animaliū introduxit. Factum ē ergo diluuium vniuersale post duo milia trecentos quinquaginta sex annos ab origine mundi. Et qꝛ causa diluuij fuit multiplex malicia Layn ⁊ semis sui. Ideo spūssanctꝰ ostendēs quō sapiētia custodiuit noe tpe diluuij. In hac lra incipit a ꝓmo peccato Layn: q̄ ab illo ꝓmo peccato ꝓtinuauit maliciam ꝑ desperationē ⁊ alioꝝ peccatorū multiplicationem tam in se q̄ in filijs suis: donec ꝑ diluuium tota illa cognatio perijt ex integro: et de filijs seth omnes ꝓter octo ꝑsonas vt dictum est. In hodierna lectione duo fiunt. Ꝓmo narrat Layn malicioſa transgressio. Scōo noe gloriosa liberatio. A Scōa pars ibi. Ꝓpter qō. Dicit ergo ꝓmo sic. Ab hac vt recessit iniustus in ira. i. postq̄ recessit Layn ab hac. i. sapientia iniustus in ira sua. id est per iram suā qua voluit interficere fratrē suū per iram homicidij fraternitas deperijt. i. cessauit esse fraternitas: qꝛ destructo vno relatiuorum destruitur ⁊ reliquus. Nec plures adhuc fratres fuerunt. Et ideo mortuo abel fraternitas tota fuit destructa. Uel ꝑ iram homicidij fraternitas deperijt. id est amor ⁊ gratitudo que inter frēs debēt inueniri. Et bene dicit: qꝛ Layn recedendo a sapiētia: incurrit homicidiū. Prius enim in ordine nature homo dimittit deū ⁊ recedit ab eo q̄ deꝰ recedit ab eo per gratiā. Prius em̄ ordine nature hō peccat q̄ priuatur gratia licet simul tpe. Vñ Bernardus. Dulcis iesus ꝓmus est in accessu ⁊ vltimꝰ in recessu. Job. xxj. de peccatorib⁹ dicit. Dixerunt deo: recede a nobis: scientiam viarū tuarum nolumus. Scōo in ista lectiōe narrat gloriosa liberatio ipsius noe de diluuio generali. Et quantu⁊ ad hoc dicit sic. Ꝓpter qō scꝫ peccatum Layn ⁊ posterorū suoꝝ tam imitatione q̄ generatiōe. Ge. nes. vj. Corrupta est terra cora dōmino ⁊ repleta est iniquitate: cū aqua deleret terrā. i. cū aqua diluuij deleret homies ⁊ bestias in terra habitātes Iterū sapiētia que deus est sanauit sanando genꝰ humanū: gubernās iustum noe. Gen. vj. Noe vir iustus atq̄ ꝑfectus in generatiōibus suis. De isto noe dicit Aristo. li. de pomo: vbi dicit ꝙ oēs homines in hoc errabāt ꝙ stellas adorauerūt ⁊ corpora celestia vsq̄ ad aduentū noe. ꝑ contemptibile lignū. i. per archā de lignis fabricatā. Gen. vj. Fac tibi archā de lignis leuigatis. i. politis. Et dꝛ archa cōtemptibile lignū: qꝛ forte iudicio nautarum figura arce fuit valde rudis. Circa istam B liberationē noe notanda sunt tria. Ꝓmo de diluuij causa. Scōo de eius duratiōe vel morꝛa. Tertio de archa. Quantū ad causam est sciendum ꝙ materia oīs pluuie est vapor eleuatus a terra ⁊ aqua virtute solis: qui vapor ꝑ calorē solis immissum sibi: ascendit vsq̄ ad locum frigidum: vbi fri-

r

gus occurrẽs subintrat nubem ⁊ cõdensaꝫ aquã Unde quãdo multi vapores eleuant quos calor solis nõ sufficit desiccare ⁊ in materiã digerere in aere: tunc fiunt multe pluuie: sicut patz in hieme. Quando autẽ calor solis est fortis ⁊ vapores eleuatos sufficit desiccare ⁊ in aerẽ digerere: tũc fiũt pauce pluuie: sicut patet in estate. Dicẽdũ est ergo q̃ causa p̃cipalis effectiua diluuij fuit deus volẽs punire peccata generis humani. Causa instrumentalis effectiua: sol. Causa dispositiua demerita roua: homo peccans. Causa materialis vapores multi eleuati de terra ⁊ aquis fuerũt: sicut alia ꝓ pluuiaruz fm Aristo. ij. metheo. Qualr vero pctã creuerunt ⁊ malicia hominũ multiplicata est sup̃ terram. narrat Methodius martyr magis i spãli q̃z moyses Gene. vj. Dicit ẽ q̃ quingẽtesimo anno p̃me ciliadis. i. primi millenarij mũdi. filij cayn abutebantur vxoribus fratrũ suoꝝ nimis fornicationibus. Sexcentesimo vero anno mulieres i vesaniam verse sup̃gresse viris abutebanꝫ. Quingẽtesimo autem anno secũde ciliadis inarserũt homines in alterutrũ coeuntes. Septingẽtesimo filij Seth concupierũt filias Cayn: ⁊ ab eis orti sũt gigantes: q̃rum etiã ante hoc gigantes fuerũt fm beatũ aug. xv. de ciui. dei. Prohibuerat autẽ adã Seth ⁊ filijs suis q̃ non cohabitarent nec matrimonia copularẽt cum stirpe Cayn. Uñ filij Cayn habitauerunt in oriente in monte coxban. Filij vo Seth habitauerũt circa damascũ. Tenuit autez ista p̃hibitio viuente adam: quo mortuo filij Seth ꝓtra p̃hibitionẽ patris cõiũxerũt se filiabꝰ Cayn ꝓpter earũ pulchritudinẽ ⁊ se totaliter libidini mãcipauerunt ꝓpter qõ diluuiũ inundauit. Scõo de mora siue duratiõe diluuij est sciendũ q̃ eodez die anno reuoluto: quo Noe ingressus est archã: eodem die egressus est. Tertio de archa sciẽdũ q̃ erat in fundo quadrangularis forme ⁊ nõ q̃dratus sed altera parte longior: cuꝰ longitudo fuit tricentoꝝ cubitorum latitudo. lx. altitudo. xxx. Fundus ab angulis i arcũ ascẽdebat: ⁊ summitas eiꝰ in cubito ꝓsummabaꝫ. In latere vo iuxta fundum habuit ostiũ p q̃ homines ⁊ animalia ingrediebãtur. Et cũ ingressi essent dñs clausit illud a foris. Et versus sũmitatem habuit fenestrã quã hebrei dicunt fuisse crystallinã. In ipsa vo archa fuerunt quinq̃ distinctiones fm Strabũ: sex vo fm Augu. Ponit enim Aug. q̃ immediate supra fundũ habuit qõdam spacium vacuũ: sicut in nauibꝰ cõtingit: qõ spacium dicebatur sentina: ⁊ supra illud fuit vnũ tabulatum: ⁊ supra illud secundũ tabulatũ et tunc supra illud tectũ. Spaciũ ergo immediatum sub tecto diuisit Augꝰ. in tres ptes. Spaciũ sub illo i duas partes: ⁊ sic fm Aug. quinq̃ cameras habuit: tres superiores ⁊ duas inferiores. De tribus cameris superioribus media fuit hominum laterales alia mitium: alia imitiuz animaliũ. De duabus cameris inferioribus: altera fuit apothecaria in qua ponebantur cibaria ad esum hominum ⁊ animaliuz. Alia dicebaꝫ stercoraria. Ostium vero ponunt vbi bicamerata et tricamerata iungebantur. Alij istas cameras quinq̃z in altitudine disponunt ascendendo: dicentes infimã esse sentinam. Scõam apothecariam. Tertiam mitium animaliũ. Quartã imitiũ. Quintã hominũ Et isti ponũt ostium in iunctura inter apothecariam ⁊ mitium animaliũ. Sed de hac materia ⁊ nõ plus ad p̃sens: cum tertus videtur esse ꝰ vtroq̃ de collocatione ostij. Gene. vj. Ostiuz arce facies in latere deorsum. Recessit iniustus in ira sua.

¶ Notandum q̃ ira facit iniuriã deo: primo: ⁊ subiecto ꝓprio. Subtrahit enim deo effectum sue potẽtie: primo affectum debite benivolentie: ꝓprio subiecto aspectum rõnis intelligentie. Primo q̃ subtrahit deo effectum sue potentie. Cõuenit enim deo ratiõe sue potentie culpas iudicialiter vindicare: bonos spãliter inhabitare: ⁊ eis liberalr sua bona legare. Sed ꝓtra ista iniuriatur iracundus deo in oñibus. Primo aufert a deo vindictaz: q̃ ira est deordinatus appetitus vindicte. Et deꝰ dicit. Mihi vindictam ⁊ ego retribuã. Rom. xij. Et Deut. xxxij. Mea est vltio: ⁊ ego retribuã. Deꝰ ei duo sibi retinuit: gloriã ⁊ vindictam: alterũ supbꝰ auferr: ⁊ alterũ iracundus. Esa. xlviij. Gloriã meam alteri nõ dabo. Scõo iracundꝰ deo iniuriatur: q̃ expellit eum a quiete sue habitatiõis. Ps̃ Et factus est in pace locus eius. Ira autẽ turbat pacem ⁊ destruit. Prouerb. xv. Uir iracundꝰ prouocat rixas. Et domũ que tota die moueret ⁊ tremeret nullus magnꝰ dominꝰ libenter inhabitaret

Tertio deo iniuriaꝫ impediendo ne legatũ dei possit ꝓstare. Legauit enim deus pacem hominibus Joh. xiiij. Pacem relinquo vobis: pacem meam do vobis. Et ideo iracundus tanq̃z excõmunicatus est euitandus. Prouerb. xxij. Noli esse amicꝰ homini iracundo: neq̃z ambules cũ viro furioso. Scõo principalr ira subtrahit proximo affectum debite benivolentie. Teneor enim ꝓximi saluare substantiam famã ⁊ ꝑsonam. Et cõtra ista cõpellit ira ad nocendum primo in substantia deꝑdando: in fama diffamando: ⁊ in ꝑsona trucidando. Eccĩ. xxviij. Ira ⁊ furor vtraq̃z execrabilia. Quia Eccĩ. xxviij. Obturgatio ⁊ ira anibilabũt substãtiã. Dicit Aristo. iij de aialibus q̃ apis cũ ejicit aculeuz moritur. Et ira est moraliter de iracũdo ⁊ appetitiuo vindicte. Dum enim exercet maliciã suam cõtra ꝓximum verbo vel ope ledendo in substãtia ꝑsona vl fama ꝓximum interficit spũaliter semetipsuz. Job v. Uirũ stultum interficit iracundia. Tertio ira D subiecto ꝓprio subtrahit tria bõa. Primo nãq̃z destruit honestatẽ corporalis dispositiõis. Scõo impedit potestatẽ naturalis rõnis. Et tertio minuit quantitatẽ vitalis duratiõis. Primo q̃ destruit honestatẽ corporalis dispositiõis. Quantũcũq̃z enim ꝑsona sit pulchra: ira tamẽ subuertit oculos: gene fiunt nimis rubee vel nimis pallide: gestus est tremulus: lingua cespitat ⁊ totus homo deshonestaꝫ. De isto loquit Gene. ij. de ira. Nihil eque ꝓfuit iratis sicut intueri deformitatẽ rei. s. ire. nã in ea facies turbatior: ora pulcherrima fedat. torpuos vultus et trãquillissimis reddit: enquit decor omnis iratos. Et sequit. Qualem putas esse animum cuius imago tam feda est. Ideo dicit quidã

philosophus q̄ iratis pfuit aspexisse speculum vt imago repercussa ostenderet homi suā deformitatē hec Sen. Idē.iij.li.de ira. Nulla facies fere quā tumlibet agitet est ira turpis sicut homis ira flagrantis. Narrāt fabule q̄ minerua aliqñ delecta est in musica tibiarū. Cum ergo semel insufflaret tibias iurta quendā fluuiū vidit buccas turpiter tumescēres: z statim fistulas suas piecit. Minerua est dea sapiētie z sapientes interdū sunt indignantis nature. Eccī.j. In multa sapiētia multa est indignatio. Contingit ḡ q̄ sapiens aliqs qñq; p motum iracundie tangit: sz statim si est sapiens: cōsiderat indecentiā sui status z alias sibi cauet. Scōo impedit potestatē naturalis rōnis. iuxta illud Carbonis. Impedit ira animū ne possit cernere verū. Et ideo diabol⁹ facit sicut astut⁹ piscator qñ vult faciliter decipere pisces: turbat aquā: z tunc est secur⁹ q̄ pisces nō poterūt p̄uidere rethe suū. Eodē modo diabol⁹ facit in congregatione quacūq; immittit turbationez p aliquem iracundū in totam congregationē: z tunc ducit eos ad peccata z malicias excogitādas sicut sibi placz et totā cōgregationē reddit turbatā. Dicit Arist. v. topico. q̄ irascibilis nō imperat rōnali nisi cum fuerit puersa ania homis. Et ita est quādo puersa fuerit ania ira dn̄atur z nūq; alias. Dicit etiam Aristo. j. elenco p̄ q̄ ira est cautela spālis sophiste. vt vicz sociū suum p̄uocet ad iram: qz impedit ira animū z̄c. Iste sophista est diabolus. Eccī.xxxvij. Qui sophistice loquit odibilis est. Itē dicit Arist. li.j. de aia libz q̄ ista tria cōtūgunt, ira insipiētia et indocilitas. Et ponit exemplū de apro agresti: et ira ē moral'r iracūd⁹ q̄ nūq; bene docebit. Et iō bene dicit Eccī. vij. Ne velox sis ad irascendū: qz ira in sinu stulti requiescit. Tertio ira minuit quātitatē vitalis durationis. Animalia em̄ excessiua colerica sunt natural'r breuis vite: sicut maxime patet de cane. Et hoc est qđ dicit Eccī.xxx. Zelus z iracundia minuunt dies: z ante tps senectutē adducunt. Unde antiqui dixerūt irā esse breuē insaniam fm Sene.iij. de ira: eque em̄ impotens est sui decoris oblita. Hec ergo ira p̄cipue est cauenda q̄ iniustū Cayn fecit: z quelibet quē iuadit facit iniustum. Iurta illud Jaco.j. Ira em̄ viri dei iusticiaz non operatur. Unde ira merito cōparat cuidā gēme q̄ vocat onix cui male p̄rietates attribuunt i lapidario. Ad collum em̄ suspensa in egritudine: in somno lemures z tristia cuncta figurat, multiplicat lites z cōmouet vndiq; rixas. Hec gēma venit de india z arabia: nullā bonā virtutē vl' paucas habēs. Et merito designat iracundiā: que ad nihil valet: sz sepe facit lemures. i. diabolicas imaginationes: quādo irruit in hominē z turbat cerebruz: z cōmouet rixas z lites. Prouer.xxvij. Grauue est sarum z onerosa arena: sed ira stulti vtroq; grauior. Unde Sene.iij. de ira. assimilat irā pestilentie: z dicit q̄ sicut p̄tra pestilentiā nulla bōa dispositio valet: ita nec cōtra irā aliqua compositio morum: sed tam bonos mores q̄ malos corrumpit z lacescit. Sed tamē sic in lapidario dicitur: q̄ contra maliciam p̄dicte gemme inuenitur virt⁹ al

terius que vocatur sardis: in cuius p̄sentia nō potest omit nocere. Mozaliter. Ista scōa gēma designat patientiam. Prouer.xv. Responsio mollis frangit iram. Et Sen.iij. de ira. Si amicus est q̄ offendit: fecit qđ voluit. Si inimic⁹ fecit qđ debuit

Lectio. CXXVI.

Ecce in consensu su

b perbie cum se nationes extulissent: scivit iustum z conseruauit sine querela deo: z in filijs misericordiam fortem custodiuit. Hec ē tertia pars istius p̄me partis huius capituli. In q̄ ponitur cōmēdatio spālis ipsius sapiētie ex gubernatione p̄sone abrae. Et diuidit hec p̄ricula in duas p̄tes. Nā primo tangitur mirabilis elatio q̄rūdam hominum fatuorum. Secōo narratur ipius abrae approbatio in bñdictiōe filioz. Secōa pars ibi. Scivit iustum. Circa primū est sciendū: q̄ sicut narrat Philo. in libro questionū sup̄ genesim. et narrat magister in hystorijs ex trib⁹ filijs Noe Sem z Cham z Japhet: adhuc ipo Noe viuēte: nati sunt viginti quattuor milia hominū z centum p̄ter mulieres z paruulos: z habuerūt super se tres duces vicz. Nemroth sup̄ filios Cham. Jectan sup̄ filios Sem. z Assenē sup̄ filios Japhet. Hi ergo post obitum Noe mouerunt se ab oriente z venerūt in campū Sennaar q̄ nuncupat babylon: z timentes diluuiū qđ tpe Noe fuerat: ceperūt edificare turrim q̄ p̄tingeret vsq; ad celos: hoc est valde in altum forte: q̄ aque diluuij nō p̄tingerēt ad summitatē. Nō est em̄ credendum eos tam fatuos fuisse q̄ vsq; ad corpus celeste intenderēt turrim facere: qz iste Nemroth doct⁹ fuit a Jonicho filio quarto. Noe fm Methodiū de ortu regno p̄. Et ille Jonichus fuit astronom⁹ magnus. Et dicit de eo magister in hystorijs q̄ inuenit astronomiam. Ceperunt ḡ edificare turrim istam: habētes lateres p̄ saris z bitumen p̄ cemento. De⁹ vero aīaduertit elationē hominū volentiū se quasi ꝯ ipsum munire ne z ipsi etiā si deo placeret possent aquis diluuij castigari: impediuit eos p̄ istū modum. Quicūq; boies si debēt cohabitare indigēt vno ideomate ad cōicandū inuicē concepciōes suas in diuersis negotijs. Un̄ Aristo. viij. ethico. dicit q̄ ois amicitia cōsistit in cōicatione: z q̄ m̄tas amicitias dissoluit inappellatōe. Deus ḡ miraculose cum essent oīes vnius lingue z vni⁹ ideomatis: diuisit eos in. lxxij. linguas: ita q̄ ille q̄ sciuit vnā oēs alias penitus ignorauit. Ista ḡ multitudo considerās diuisionē tantā in ideomate diuisit se fm numerū linguarū, z qui erāt de vna lingua traxerūt se adinuicem ad vnā turmam: z sic a loco illo diuiserunt se in vniuersas partes mūdi. Inter has. lxxij. linguas tres sunt p̄incipales. s. hebrea: greca z latina: sicut recitat augustin⁹ de mirabilib⁹ sacre scripture ca.xv. Et ideo de istis linguis scriptus fuit titulus crucis xp̄i. Et fm istas lxxij. linguas elegit xp̄s. lxxij. discipulos. Luce.x Quia ergo in edificatione turris istius p̄diderūt filij Noe cōmunicationē lingue hebree: z diuisi ꝛz multitudinē supradictam vocatum est nomē loci

A noe vidit z4 nepotuz ꝛ v

Jonichus fuit astron

illius Babel qđ interp̃tatur ꝯfusio: q; ibi confusū est labiū vniuerse terre. Ben. xj. Istam ḡ mirabilē p̃sumptionē z elationē tangit Salomō in hac littera ita dicēs. Hec in cōsensu supbie cū se natōes extulissent: sciuit iustum. Hec. i. sapientia: z etiā cuz se nationes extulissent in ꝯsensu supbie. i. in illo cō sensu supbo quo dixerūt: Uenite faciam⁹ ciuitatē et turrim: cuius cacumen ptingat celum: z celebre mus nomē nostrū anteq̄ diuidamur in vniuersas terras. Tunc inq̄ sapientia sciuit iustum. i. abraā qui ꝓpter magnitudinē fidei fuit iustus. Gene. xv Credidit abraam deo z reputatum est ei ad iusticiam. Sciuit inq̄ iustum. i. approbādo p̃sciuit. Non est imaginandū q̄ abraā fuit tempore diuisiōis linguarum: que quidē diuisio facta fuit tpe phalech qui fuit sextus ante abraam fm lineaz ꝯ successionē sed vult spūssanctus dicere in lra ista: q̄ in tpe confusionis linguarū deus p̃uidit abraā futurū: z p̃legit eum sicut talem p quem cultus dei multipliciter augeret: z cui fieret specialis p̃missio de redē
B ptione generis humani. Tangit ḡ tripler beneficium sapientie circa abraā. vicz p electionē anteq̄ esset: cōseruationē cum esset: z bone ꝓlis ꝓpagationem postq̄ esset. Unde dixit q̄ sapiētia tūc tpis cū sen nationes extulissent modo p̃posito sciuit. i. approbando p̃sciuit iustuz. i. abraam q̄ postea fuit iustus. Et cōseruauit eum sine querela deo. i. ad honorē z voluntatez dei. Conseruauit em̄ cū educendo de terra chaldeoz ꝯ in terrā chanaan. Ge. xij Et inde in terra egypti vbi duct⁹ timore dixit Saram vxorem suā sororez esse. Simili mō postea fecit cum apud regē gerare pegrinaret. Ben. xx. Et vocauit aram fratrē suū patrē suum q; senior fuit Sara autē filia aram. Illam vo vocauit sororem fm ꝯsuetudinē loquēdi inter hebreos q̄ cognatos vocant fratres z cognatas sorores. Unde tm̄ ē dictum: cognata mea est et parte p̃tis mei. Uñ nullum malum fuit eos decipere: q; hoc cessit in bonum De hac materia respōdens aug⁹. ꝯtra faustū. lib. xij. c. xxx. oñdit quare nō ita p̃sumpsit Abraam de deo vt nō timeret fateri eaz vxorē. Et dicit q̄ ideo q; voluit vti rōe: z nō temptare deū totaliter. Si enī interrogatus illam feminā indicasset vxorem: duas res tuendas cōmiteret deo. vicz suā vitaz z vxoris pudicitiā: pinde cum ꝓpter pulchritudinē Sare z ei⁹ pudicitia z Abrae etiā vita esset in dubio: nec vtrūq̄ tueri posset Abraam: sed tantū vnū id ē vitam suaz: fecit qđ potuit ne deū temptaret: qđ autē nō potuit illi cōmisit. Quia ergo hominē se occultare nō potuit maritum se occultauit ne occideret. Dec aug⁹. Sic ergo sapiētia abraam conseruauit innocuem a culpa: z in ꝓlis misericordiaz fortem custodiuit. Hoc verificatū fuit dando sibi misericorditer filiū cum esset centenarius. Gene. xxj. Item statuendo sibi fedus circumcisiōis. Gene. xvij. Statuam inquit pactum meum inter me et te: z inter semē tuum post te in generationib⁹ tuis federe sempiterno. De Abraam dicit magister in hystorijs q̄ quando tempore famis morabatur in egypto: docuit egyptios aritbmetricā z astrologiam ante illud tempus ignoram. Et de egyptijs venerunt ad grecos. de grecis ad latinos. Dicit ḡ Josephus de eo: q̄ primus p̃sumpsit pronunciare deū esse vnū creatorem cunctorum. Et opiniones quas ceteri babebant de deo innouare z immutare p̃ualuit. Istum etiā recōmēdat Aristo. li. suo de pomo: tangens quō ad diuinū p̃ceptum filium ꝓprium voluit immolare. Nota q̄ misericordia dei est fortis. Unde dicit q̄ in filijs misericordiam fortē custodiuit: homis vo misdia ē valde debilis z infirma. Est em̄ misericordia dei fortis in homines intensiue: extēsiue z duratiue. Intensiue: q; parcit homini in peccato qui tāte ē malicie q̄ nullo modo posset p se satisfacere. Unde probat venerabilis Anselmus. ij. cur deus homo. ca. vj. q̄ oportuit hominez deo aliquid dare maius omni eo qđ nō est deus ad satisfaciendum ꝓ peccatis suis. Sed ꝯstat q̄ hoc nullo modo potuit facere: z ideo deus misericorditer est incarnat⁹: vt pro homine satisfaceret factus homo. Qđ aūt homo tenebatur deo soluere ad satisfaciendum pro peccato suo aliquo maius ē omī eo qđ nō est de⁹: probat idem Anselmus. j. Cur deus homo. cap. xxj. sic. Non satisfacis deo pro peccatis nisi reddēdo aliquid maius q̄ sit omne illud pro quo peccatum facere nō debueras. Sed pro toto mūdo saluando nec pro aliquo citra deum debuisti facere peccatum: ergo oportet te satisfaciēdo reddere aliquid maius toto mundo: z illud fuit vita corporalis christi fm Anselmū. Et ideo ad Tytuz. iij. Nō ex operibus iusticie que fecimus nos: sed fm suaz misericordiam saluos nos fecit. Ista ergo misericordia fuit fortis intensiue. Dicit em̄ Aristote. j. de celo. q̄ fortitudo potentie actiue terminatur p maximum in qđ potest. Unde si esset aliqua potētia que posset in aliquid z in duplum z triplum et quadruplum: z sic in infinitum: illa potentia diceretur infinita intensiue: sed talis est misericordia dei: quia nō ē dare peccatuz ita turpe: ita malicio sum: ita deforme quin misericordia dei sit maior ad remittendū. Refert Ambrosi⁹ de morte Theodosij q̄ tante erat misericordie q̄ nunq̄ negauit veniam confitenti. De quo sic scribit. Beneficium se putabat accepisse auguste memorie Theodosius cum rogaretur ignoscere: z tunc propior erat venie cum fuisset cōmotio maior iracundie: z ideo optabatur in eo qđ timebatur in alijs vt irascerētur. Hoc erat remedium reorum: quoniam cum haberet super omnes potestatem quasi parēs postulari malebat q̄ quasi iudex punire. Equitatis iudex nō pene arbiter qui nunq̄ veniam negauit confitēti. Hec Ambrosi. Fuit enim veraciter filius illius qui dicit Luce. vj. Estote misericordes: sicut z pater vester misericors est. Scđo misericordia dei in homines fortis est extēsiue. Hoc autem dupliciter potest declarari. Primo ex parte ipsius subiecti christi. Scđo ex parte hominis sine misericordie obiecti. A parte quidem christi sic Si aliquis omnibus vicinis suis riuulos concederet de suo fonte: vt sibi inde facerent aqueductus pro suo libito: si ignum esset q̄ ille fons magne foret sufficientie. Isto modo deus pater ba-

Ambrosi⁹ de theodosio:~
Curiose laudes ponit:~

bens filium suū qui est verbū dei ⁊ fons oīm̄is bonitatis: q⁊ fons sapientie verbuz dei dicit. Eccl.j. misit eum in mundū ⁊ iussit eū scaturire de terra ventris virginalis. Et vt esset copiosus ⁊ abūdās oībus p̄misit cuilibet sibi facere riuulū: qñ omniū iudeoꝝ ⁊ gentiliū flagellatōi ⁊ crucifixioni se dedit. Et ideo bene dicit pluralr p̄ ꝓpheram. Dabo vobis misericordias ⁊ miserebor vestri. Hiere. xlij

Scō patet idē a p̄te obiecti: q⁊ si de obiecto misericordie fmo fiat illō obiectū ē hō: cui deꝰ multipliciter miserē: p̄seruando vt caueat: expectando vt redeat: ⁊ cōdonando si poeniteat. Un Augˢ. ij. ꝯfessionū. c.x. Gratie tue deputo ⁊ misēdie: q̄ peccata mea tanq̄z glaciem soluisti: gratie tue deputo quecūq̄z nō feci mala: ⁊ oīa mihi dimissa fateor que ⁊ mea sponte feci mala: ⁊ que te duce non feci.

Tertio misēdia dei est fortis in homines duratiue: quia quātūlibet homo expectet si post infinita mala in fine tardissime penitere velit: recipit eū statim. Exemplū de latrone cui tardissime penitenti dictum est: Hodie mecum eris in paradiso. Luce. xxiij. Un Bern̄. sup Cātica. Dino propter mansuetudinē que in te p̄dicaꝝ currimꝰ post te domine iesu christe: audientes q̄ nō spernas pauperem: peccatorēnō abhorreas. Nō enim horruisti latronē ꝯfitentē: nec lachrymantē peccatricem: nō chananeā supplicantē: nō deprehensam in adulterio: nō sedentē i teloneo: nō supplicantē publicanū nō negantē discipulum: nō p̄secutorē discipuloꝝ: nō ipsos crucifixores tuos. hec Bernardus. Misericordia ergo dei fortis est duratiue: quoniā misericordia domini ab eterno vsq̄z ieternū super timentes eum. In ꝑs. Per oppositū ad hec tria misericordia hominis ad hominē inuenit debilis et modica: intensiue: duratiue ⁊ extensiue. Intensiue: q⁊ vix aliquis mouet ad cōpatiendum cuicūq̄z quia nunc adimplet illud. ij. Timoth. iij. Erūt homines seipsos amātes. Extēsiue q⁊ si aliqua sit cōpassio hominis ad alium: erit forte ad ꝯsanguineum ⁊ nō ad extraneū: ad amicū ⁊ familiarem et nō vltra. Et ideo signanter dr Eccl. xviij. Miseratio hois circa proximū suū: misēdia autē dei sup omnem carnē Breuis est etiā duratiue: q⁊ nō durat diutius q̄z hō cernit oculis: sicut porcus cōpatit porco q̄diu audit eū clamare. Osee. vj. Misēdia vestra quasi nubes matutina: ⁊ quasi ros mane p̄transiēs. Nō sicut docuit Tobias filiū suū. Quō inquit potuerꝭ ita esto misericors. Tobie. iij. Et apl̄s ad Col. iij. Induite vos sicut electi dei sancti et dilecti viscera misēdie: nō dicit verba misericordie sed viscera. Multi ei sermonibus cōpatiunt: sz opibus valde pauci: ⁊ tamē de solis opib⁹ fiet cōputatio in iudicio generali. Unde petrus rauēnē. i quodā sermone dicit. In regno celi coram oībus angelis: in cōuentu resurgētium q̄ abel passus sit: q̄ mundū saluauit noe: q̄ abraam fidez seruauit: q̄ moyses legez dedit: q̄ petrus crucē resupinꝰ ascēdit: deus tacet ⁊ clamat q̄ quasi paup comedit dicens. Esuriui ⁊c. Qui misericors ē misēdia dignꝰ est. hec petrus Rauēnē. in quodā fmone.

Lectio. CXXVII.

Ec iustum a pereun

b tibus impijs liberauit fugientem: descendente igne in pētapolim: quib⁹ in testimoniū neq̄tie fumigabunda cōstat deserta terra: ⁊ in certo tēpe fructus habentes arboꝛes: ⁊ incredibilis anime memorie stans figmentum salis

Declarata gubernatiōe sapiētie in liberatione ade: noe ⁊ abrae: in ista p̄te p̄sequit spiritussanctꝰ de mirabili liberatione ipsius loth q̄ est quartus quē inducit de patrib⁹ antiq̄s ad declarandū q̄ntum valet colere deū. Cultū em̄ dei vocat sapientiam: vt pluries replicaui. Unde indifferenter p̄t exponi quicq̄d tam hic q̄z supius dr de sapientia increata que est deꝰ: vel de sapiētia creata que pietas vel verus dei cultꝰ vt dicamus q̄ sapiētia creata id ē verus dei cultus liberauit ⁊ gubernauit electos ⁊ sanctos dispositiue ⁊ meritorie: q⁊ fecit eos dignos gubernatiōe diuina sicut ꝯsueuimꝰ dicere militi: Strēnuitas tua te fecit militē. Circa liberationem ḡ loth de subuersione Sodome sciendum. q̄ sicut narrat Gene. xviij. ⁊. xix. Ciuitates quinq̄z fuerūt in regione iuxta iordanē: vbi mō est mare mortuum inter iudeā ⁊ arabiā. Et dicebatur aliq̄n illa regio vallis illustr⁊. vicz sodoma et gomorra: adama: seboim ⁊ segor. Uiri autē istarum ciuitatum vrentes ocio ⁊ abundantia victualium: oīm̄i generi libidinis se dederūt: intantuz q̄ vsum naturalē excesserūt: quē deus ad ꝓpagandū instituit inter virū ⁊ mulierē: erarserūt masculi in masculos ⁊ femine in feminas luxuriā exercentes Uolens ḡ dominꝰ istud nefandū flagitiuz punire misit tres angelos ad abraā qui morabaꝝ in valle Mambre: nō multū a Sodoma nūciātes abrae q̄ ciuitates p̄dicte deberēt subuerti. Abraā considerans q̄ Loth frater vroris sue habitaret i Sodoma ⁊ q̄ esset iustꝰ: posuit se supplicās deo q̄ parceret malis ꝓpter bonos ⁊ ait. Si fuerint ibi. l. in Sodoma. vicz: nōne parces ꝓp̄ꝰ ꝓpter eos? Et dominus rndit. q̄ parceret populo ꝓpter. l. Quidinquit abraam si fuerint. xlv. Et sic paulatim descēdendo quesiuit: Quid si. xl. Quid si. xxx. Quid si xx. Quid si. x. Et dñs respōdit q̄ parceret ꝓpter. x Cum ḡ in tanta multitudine nō fuerūt. x. boni: recesserūt angeli illi duo ab abraā ⁊ iuerūt ad Sodomā. Loth autē habitās in Sodoma fuit singulariter hospitalitati deuotus. Unde cum vidisset istos angelos in humana effigie veniētes: estimās eos esse homines: inuitauit in domū suā: ⁊ fecit eis ꝓuiuiū ⁊ p̄munierī eū q̄ subuerterēt sodomā. Et mane dissimulāte loth exire: apprehenderūt eū angeli cum vroze sua ⁊ duab⁹ filiab⁹ suis: ⁊ statuerūt eos extra ciuitatē dicētes eis q̄ fugerent in montem ⁊ nō respicerent retro. Et statim dñs pluit super illas ciuitates sulphur ⁊ ignē: ⁊ subuertit quatuor er eis statim. Segor vero pepercerūt vsq̄z pꝰ ꝓpter Loth q̄ petierat q⁊ ibi possent ad tps morari Uxor ḡ loth more femineo que est semp prona rei que phibetur ei: respexit retro se ⁊ versa est in statuam salis. Post hoc egresso Loth de Segor subuersa est illa sicut ⁊ alie quatuor. Et versa est to-

A

ta illa regio in lacum salsum z sterilem: qui deinceps vocatus est mare mortuū: q; nec aues nec pisces in eo viuunt: imo si aliquid viuū in eo piectuz vel submersum fuerit: statim exilit z supnatat. vnde narrat Josephus q; Uespasian⁹ iussit quosdā vinctos post tergum manibz ligatis proīci in lacū et submergi: qui oēs quasi viuētes repulsi sunt ad supficiē z desup fluctuabant. Oīne autē qđ vita caret si intus proīciat mergitur nisi liniatur bitumine: nec nauem patitur: nisi bitumine liniatur Lucerna ardēs supnatat extincta submergit. Glebas fetidas in diuersis locis euomit. Poma nascentia in arboribz circa littus vsq; ad maturitatē sunt viridis coloris: z cū matura putant sunt plena cineribus z faullis. Hec dicta sūt ad hystoriā

Narrat ergo spiritussanctus in lectiōe ista de liberatiōe Loth ab ista mirabili vltione: z dicit sic. Hec. i. sapiētia liberauit iustū fugientē. vicz Loth quē hospitalitas singulariť cōmendabat a pereūtibus impijs. vicz sodomitis descendente igne i pē tapolim. i. in regionē quinqz ciuitatum p̄dictarū. Et dicit pentapolis a penta qđ est q̄nqz z polis ciuitas: qbus impijs in testimoniū nequicie constat terra deserta. i. destructa z combusta: z adhuc fumigabunda. i. emittēs fumū fetidū in signum fetidi peccati qđ antiqui incole cōmiserant. Et cōstat ibi similiter in testimoniū nequicie eoruz arbores habentes fructus nō certo sed incerto tpe: vt vilitati peccati cōtra naturā respondeat innaturalis fructus arborū. Constat etiam in testimoniū neq; cie incredibilis anime memoria stās figmētum salis. i. statua illa salis in quā cōuersa fuit vxor loth que statua est memoriale qđam incredibilis anime. i. femine nō credēt angelo nisi respiceret a tergo vt videret veritatē. Circa illam clausulā libera

B uit fugientē. Notādū q; apud bellicosos q̄ꝫ fuga videať cōmuniter inhonesta: tamē aliquādo laudabilis inuenit. Unde si esset aliqs q; simť sciret fugere z pugnare notabiliter faceret factuz suum. Sic em̄ legimus de tartaris cōtra xp̄ianos pugnantibz q; simul equis insedentes fugiūt: z m̄ insequentes a tergo sagittāt. Sic fuit de parthis de qbz Boeti⁹. v. de ꝓso. metro. j. ita dicit Rupis Achimenie scopulis vbi turba sequētū. Pectoribus figit spicula pugna fugax. Moraliter. In hac vita bellum habem⁹ cōtra hostes multos: qui tamen nō habent vnū modū pugnandi: nec vno gñe victorie vinci p̄nt. Nam diabolus vincendus est p resistentiā. j. Pet. v. Cui resistite fortes in fide: q̄z caro z mundus vincunť p bone fuge prudentiam ita q; vni tantū habemus resistere z duos fugere. De resistētia qua diabolo debem⁹ resistere dicitur metrice sic. Hostis nō ledit nisi cum temptat⁹ obedit. Est leo si cedit: si nō quasi musca recedit. Hoc est qđ dicit Jaco. iiij. Resistite diabolo z fugiet a vobis. De fuga vo qua a carne fugit dicit metrice sic. Lede venus cedit: insta magis improba ledit. Si fugias veneris p̄lia: tutus eris. De mūdo vero cōstat q; per fugam vinci debet: exemplo xp̄i ꝓposita sibi mūdi vanitate: cū eum regem eligere volebant fugit in montē. Joh. vj. Figuram ad hoc habem⁹. ij. Reg. ij. vbi habetur q; ille bon⁹ miles Abner tres filios Saruie Joab Abisai z Asael euasit: q; duos primos declinauit p fugam: z tertium fugere nō potuit: sed resistens occidit. Pre L cipue ergo fugiamus societatē carnalē ꝓpter tria. Solent eni homines fugere ignīū cōflagrationez vermiū intoxicationem: z fluminū inundationem Carnalis vero societas generat ignē libidinis inter quascunqz psonas: nec est facile declinare sine fuga. Nullus q̄ confidat de senectute: null⁹ de sue religionis virtute. Ferrū z silex duo sunt corpa frigida: z tamē de eis excutiť ignis p̄cussione minima. Unde Esa. xlviij. Egredimini a babylone: fugite a chaldeis. Babylon interp̄ratť cōfusio. Chaldei adorauerūt ignē z figurant homines libidinosos q; per ardorem ignis luxurie ducunt cōmuniter semetipsos ad ꝓfusionem infamie. Et ideo p vltimo remedio docet Apostol⁹. j. Corinth. vj. fugere fornicationē. Secūdo fugere debemus carnalem voluptatem: sicut fugiunt homines vermium intoxicationez. Nullus enim libenter quiesčat aut dormit vbi vermes vel serpentes aut coluber cōmuniter cōuersantur: z certe mulieres multo facilius intoxicant aliquā mentem q̄ꝫ coluber carnē. Nullum em̄ venenū ꝺr interficere carnē priusq̄ꝫ cū sanguine miscať: spēs autē mulieris etiaz a longe sine tactu p solā imutationē spūalem oculorum inficit z allicit mentē: q; q; viderit mulierē ad cōcupiscenduz eā iam mechat⁹ ē eā in corde suo. Math. v. Et ideo satis apte p̄ exponi de femina que cum sit radix peccati. Eccī. xxj. Quasi a facie colubri fuge peccatū. Coluber ꝺr quasi colens vmbras: z mulieres cōiter angulos z vmbras: et loca non patentia diligunt. Iuxta illud Eccī. xxv Non est caput nequius sup caput colubri: z nō est ira sup iram mulieris. Et pax sup̄ dicit q; omnis malicia nequicia mulieris. De hac loquit signanter Petrus bleseñ. ad Henricū regē anglie in exp̄sitione quadā sup Job. vbi cū exposuit q̄re diabolus qui Job de oībus bonis suis expoliauit filijs z filiabus: z etiā substantia vxorem tamē sibi reliquit. Hoc inquit nō fuit ad solatiū viri: sed ad consummationē sue militie: vt p feminaz vinceret quē p̄ p̄secutionē nō viceraťt: z qđ verberib⁹ nō poterat: verbis mulieris efficeret. Per feminā inq̄t Joseph incarceratus est. Naboth occisus: Samson vinculatus. Isboseth iterfectus: Dauid adulter z homicida: Salomon apostata. Sisara clauis confossus. Precursor z baptista xp̄i decollat⁹ Per feminā mors i orbē terra p̄ intrauit. Et cū p filiū dei ordinata esset nostra redēptio: p̄sentiēs hostis q; in morte xp̄i dispensatio nostre redēptionis impleretur: salutē totius humani generis machinatus est p feminā impedire. In vxorem nāq; pylati visiones deceptorias z phantasticas illusiōes immisit intantū q; pilato morte christi dissuadendo mandauit: Nihil tibi z iusto illi. Multa enim hodie p visum passa sum propter illum. Hec Petrus. Nota q; de christo mirabanť discipuli Jo D han. iiij. q; solus loquebať cū muliere. Quid ergo mirū si boies infirmi infirmū iudicent: ministre si mi

mis consortia mulierrū habem⁹. Ben.ij.q̄ ꝓpter mulierē formandā costa fuit assumpta de viro: sz qualis fuit ista restitutio? Certe sicut ibi dr. Dē⁹ impleuit carnē p ea: in signū q̄ q̄tūcūq̄ fuerit hō mulieri familiar?: q̄tumcūq̄ eā ad bonos mores ꝓmoueat t ad vite rectitudinē: qđ est quasi solidū os prestare nihil ab ea viceuersa recipiet nisi carnem.i.carnales affectiones: t iō ille bonus ioseph allectus t inuitat⁹ ab vxore dñi sui pallū reliquit Ben.xxxix. de ista fuga loquit bt̄us Aug⁹. de cohabitatione clericoꝝ t mulierū. Graue inquit inimicū sortita est castitas cui nō solum resistendum est: sed dimisso freno longius fugiendū: nec eo minus cauende sunt q̄ religiose dicuntur: q̄ quāto religiosiores: tanto citius alliciunt: t sub pretextu pietatis latet viscus libidinis. Experto crede: dicit Aug⁹ ep̄s. Loquor coram deo nō mentior. Cedros libani duces gregū sub hac peste cecidisse reperi: de q̄ꝝ casu nō magis suspicabar q̄z Ambrosij vel Hieronymi. hec aug⁹. de eodē Ambrosius in de officijs. li.j. Feminarū cū clericis nullo mō permittit cōuersatio. Janua diaboli via iniquitatis: scorpionis percussio: nociuū genus est femina cuz proximat: stimulat t ignē incendit. hec ille. Triplici ter em̄ ledit mulier sensibiliter: voce visu: t tactu Vox em mulieris frangit naturaliter virilē animū suauitate mirabili piculosa tm̄. vnde Aug⁹. de singularitate monachoꝝ. ca. viij. Mulier nunc in risum dissoluitur: nūc blanditias exhibet: t qđ est venenosius super cuncta psallere delectatur cui⁹ cantu tolerabilius est audire basiliscum sibilantem. Visu ledit si videatur. vnde prudenter dicit metricus. Femina fax sathane: fetēs rosa dulce venenū Semper prona rei: que phibetur ei. Urit em̄ vultu visu risu ritu cultu. Huius ab insultu quātum potes esto procul tu. Sed tertio t maxime nocet tactu. vnde Augustin⁹ lib.j. soliquio. c. v. Nihil eē sentio quod magis ex arce cōtemplationis animū virilem deiicit q̄z blandimenta femine tactusq̄ corporum Job. xx. Noli me tangere mulier dicit xp̄s marie Magdalene cum sola esset. t.j. Thimo. vj. Tu vero homo dei hec fuge. Tertio debemus fugere carnalem voluptatem: sicut fluuioꝝ inundationem. Qui fugiunt aquarum inūdationes ascēdunt montana. Moraliter locus montanus est locus sancte religionis ad quē fugere debent qui carnis delicias vincere volunt perfecte exemplo istius Loth cui dicebatur. Ne stes in omni circa regione: sed in monte saluum te fac. Omnis stat⁹ in mundo est quasi circa regionem voluptatis: sz solus mons est locus securus. Luce. xxj. Qui in iudea sunt fugiēt ad montes. Judea interp̄tat cōfessio: t significat verā pniam veteris vite carnalis quā quicūq̄ habere voluerit ad montē religionis accedat: qui modo merito solitudo ꝓpter raritatē accedentiū reputatur. In ps. Ecce elongaui fugiens t mansi in solitudine.

Lectio. CXXVIII.

Apientiam enim ꝓcedentes nō tantū in hoc lapsi sunt vt ignorarent bona: sed t insipientie sue reliquerunt hoibus memoriā vt in his q̄ peccauerunt nec latere potuissent. Sapia aūt hos q̄ se obseruāt a doloribꝫ liberabit. Postq̄ actū est de liberatiōe ipsi⁹ Loth a sodomitarū subuersione. In ista l̄ra diffusius prosequit de eoꝝ iusta punitione. t circa hoc duo facit. Primo ostendit quō sapia rigide dānat malos. Scō quō misericorditer saluat bonos. Secūda pars ibi. Sapia aūt hos. Circa primū ostendit q̄ pena istoꝝ sodomitarū debuit eē sibīp̄sis nociua et dānosa. Scō debuit esse q̄ ad alios publica t famosa ibi. Sed t insipientie sue. Circa primum est aduertendū sm Aristo. vij. ethi. q̄ intemperat⁹ differt a ꝓtinente: p hoc q̄ incōtinens peccat ex passione: vnde erit cito penitiu⁹. Intemperatus aūt peccat ex certa malicia et ex corrupta electione: t ideo nō penitiu⁹: sed insanabilis: hoc ē vir sanabilis. Mala em̄ ꝓsuetudo delectabilis et frequētia peccandi corrūpunt iudiciū rōnis in homine ita q̄ homo iudicat illū qđ est malū t vitiosum esse faciendum t licitū t nō esse petm̄. Et talis apud Aristo. vocatur intemperatus. Incōtinens vero dr qui bene iudicat esse vitiosum illud qđ facit: tm̄ ꝓpter passionē abducit a iudicio et operatur sm passionem: t iō passione cessante penitet de facto: sed intemperat⁹ iudicat illud qđ est vitiosum esse faciendū: t ideo post factū nō penitet ꝓpter habitum erroneū quē sibi acquisiuit ex peccando frequēter. Et hec est cecitas mentalis t ignorātia habitualis: quā peccatores acquirūt sibi p cōsuetudinē peccandi: ita q̄ ignorant q̄d sit bonū in genere moꝝ: t q̄d sit malū. Unde ꝓsuetudo vitij est: vt ab illo de facili nō consideret qui eo premit. Peccator em̄ cum in ꝓfundum maloꝝ venerit: contēnit. Et isto modo fuit de sodomitis q̄n istud vitiū nō inciderunt ex passione: sed deduxerunt illud vitiū in ꝓsuetudinem publicam t in vulgarem licentiam: ita q̄ apud eos licite fiebat t impune. Unde ita ignorantes facti sunt ex consuetudine malicie: q̄ vitiosum iudicauerūt bonū. Unde q̄tum ad hoc dicit de eis sic. Sapientiam em̄. i. timorē et cultū dei p̄tereūtes in ocio: t gula t luxuria: quia ista tria dñabantur i eis lapsi sunt a iudicio recte rationis: q̄ homo naturaliter scit discernere illō qđ est ꝓtra naturā ab illo qđ est sm naturā in tantam ignorantiā vt nescirent bona. i. que sunt bona t cōmendabilia in genere moꝝ. Et sic fuit pena eoruz ꝑmo mentalis t interior sibīp̄sis nociua t dānosa sz nō tm̄ hec imo fuit eis inflicta pena corporalis exterior publica t famosa: t ideo subdit. Non tm̄ in hoc lapsi sunt vt ignorarent bona: Sed t insipientie sue perpetuā relinquerūt hoibus memoriā: nullo modo laterent in illis vilitatibꝫ quas fecerunt vt homines semp exemplo eorum pterriti a ꝓsimilibus cauerent sibi. Et sic sapientia iuste t rigide dānat malos: sed nō solum hoc imo per oppositum misericorditer saluat bonos: t ideo subdit. Sapientia aūt. i. debit⁹ cultus dei liberabit a doloribus hos qui se. i. ip̄m cultū obseruant: t sm illum viuūt: vl' hos q̄ seipsos obseruauerint ab occasionibus et causis peccandi: sicut liberauit Loth

a subuersione sodomoꝝ. De hac hystoria legitur ij. Petri. ij. Ciuitates inq̃t sodomoꝝ z gomorreorũ in cinerem redigens euersione dãnauit. Exemplum eoꝝ qui impie acturi sunt imponẽs; z iustũ Loth oppressum a nephandoꝝ iniuria ac luxuriosa cõuersatione eripuit. Huius impuritatis flagiciosaz libidinẽ publicũ est z neronẽ cõmisisse: sicut scribit de eo Boctiꝰ. li. de vita. xij. cesarũ. Unde et quẽdam puerũ ipsoꝝ noie castrauit z in habitu femineo texit: z solẽnissimo nuptiarũ officio in vxorem duxit. De quo q̃dem ludendo optime dicit pter qõ hanc vilitatẽ hic scripsi. O q̃ bene inquit actũ fuisset cũ reb⁹ humanis si pr̃ tuus Domicianus talem habuisset vxorẽ. Contra istud flagicioſũ z nephandissimũ viciũ fecit librũ de planctu nature Alanus magnus de insula doctor sacre theologie famosus metro z ꝓsa cõpositũ scientifice multum z curiose. Habuerũt em̃ iste sodomite vndecim incentiua libidinis que cõputat helinãdus in duodecim versibus ita dicẽs. O cia segnicies: sõnus: caro: femina: vinũ. Prosperitas ludus carmina forma puer. O ciũ est primũ: q̃ iuxta Ouidiũ de remedio amoris. O cia si tollas periere cupidinis arcus. Segnicies. i. õsidia z pigricia: iuxta illud de remedijs. Queritur egistus quare sit factus adulter. In promptu causa est: deliciosus erat. Somnꝰ excessiuꝰ nutrit carnalia vitia vnde Catho. Plus vigila semper ne somno dedit⁹ esto Nã diuturna quies vitijs alimenta ministrat. Caro. i. esus carnũ: carnem facit petulantẽ. Femina id est ꝓsortiũ feminarum. Numeri. xxv. Cur feminas reseruasti: nõne iste sunt que deceperũt filios israel? Uinũ q̃ luxuriosa res est vinũ z tumultuosa ebrietas. Prouerb. xx. Prosperitas. Exemplũ de dauid qui qñ fuit in bellis fatigatus castꝰ erat quãdo vero in pace z ꝓsperitate incidit in adulteriũ. ij. Regũ. xj. Luxuriant animi reb⁹ plerũq̃ secũdis. Nec facile est equa comoda mente seq̃. hec secũdo de arte amandi. Ludus. Dissoluit em̃ ludentibus miscui me. Thobie. iij. Carmina. i. armonia dissoluta z lasciua. Contra q̃ nota boetiũ in prologo sup musicã. Forma. i. pulchritudo: z ideo fallax gratia z vana est pulchritudo. Prouerb. xxxj. Puer. Dicit enim helinandus q̃ idem facit etas in puero qõ sexus in muliere. Dicitur hic q̃ sapia a doloribus liberauit. Ubi sciendũ q̃ sapia que est xps homies liberauit triplr. Liberat em̃ sicut medicus liberat egrotantes z a morbis oppressos: sic liberat princeps dimicantes et in castris obsessos: sicut liberat iudex allegantes se iniusta perpessos. Primo ergo liberat nos sicut medicus liberat egrotantes z a morbis oppressos Bonus medicus nõ statim curat hominem in casu vbi materia infirmitatis est magna: sed paulatim iuuat naturã p medicinã: vt infirmitate sic adiuta purget seipsam z fortior z purior finaliter cõualescat. Et ly infirmus ingemiscat z ploret vt cito liberetur: medicus tñ prudenter expectat z patienter operat z melius pro infirmo q̃ ipsemet intelligit. Moraliter infirmitas a qua xps venit nos sanare est peccatũ iuxta petitionem ps̃. Ego dixi dñe miserere mei sana aiam meã q̃ peccaui tibi. Istaz infirmitatem ꝙtrahimus a natura ꝓpter fomitem z ꝙcupiscentiã originalem q̃ in corpore nostro manet semp inclinans ad pctm̃ qui lãguor nature vocatur ab Augꝰ. qui in hac vita minui pot. sed extingui non potest. Unde medicus noster noluit nos curare subito. sed p moram tpis z ideo reliquit nobis electuaria. vnctiones z cibaria collatiua sanitatis. i. sacramenta ecclesie baptismũ eucharistiã penitentiã z c. Sed perfecte curabimur in resurrectione corpoꝝ generali cessante oĩ infirmitate z ad peccandũ promitate: z ideo in ꝑsenti ꝙtinue infirmi sumus: dicit ps̃. Miserere mei deus qm̃ infirmꝰ sum sana me dñe quoniã ꝙturbata sunt oĩa ossa mea. Dilationẽ vero illius sanitatis moleste quodãmodo ferunt sancti z electi: quia est contra affectionem comodi. vnde dicit Apl's Roma. vij. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius? Sed cõsolando seipsum rñdet Roma. viij. dicens q̃ in breui ꝙsequetur sanitatem perfectam ly nunc ingemiscat expectans. Ipsa inq̃t creatura liberabitur a seruitute corruptionis in libertatem glorie filioꝝ dei: qõ erit quãdo natura humana glorificabit̃: z oĩno erit sanata ab omni infirmitate peccati. Job. v. In sex tribulationib⁹ liberabit te: z in septima nõ tanget te malum. Secũdo liberat xps sicut ꝓnceps milites suos in castris obsessos. Narrat sextus iulius. li. iij. cap. vj. de quodam ꝓncipe noie cleonino cuius populus in quadam ciuitate claudebat obsessus. Uolẽs ergo populo suo ꝙsulere quid eis vtilius expediret cũ eis aliter litteras nõ posset transmittere: ordinauit q̃ vnus de militibus suis: de quo satis confidebat obsidionem accederet: z cum aduersarijs obsidionem facientibus fortiter quasi eos adiuuãs insultum preberet. Ordinauit tamen q̃ nulla tela mitteret nisi illa que sibi traderet. Tradidit ergo sibi tela: lanceas z sagittas: in quib⁹ artificialiter erat scriptum. Confortamini z estote fideles. Ego cleoninus obsidionem istam vobis vemo celeriter remouere. Iste ergo miles quasi hostis et inimicus ciuitatis obsidionez accessit: cum ciuitatem obsidentibus z expugnantib⁹ se miscuit: tela sua in predicto modo inscripta vltra muros eiecit: quib⁹ inspectis z lectis: illi qui ciuitatem plurimũ defendebant cõfortati hostibus astiterunt z ciuitatem dño suo seruauerunt. Moraliter. Princeps iste xpus est: ciuitas ecclesia militans in qua sumus. Nec ciuitas est obsessa per circũitum a demonib⁹ z malis hoĩbus: quia aduersarius noster diabolus tanq̃ leo rugiens circũit querens quem deuoret. j. Pet. v. et in ps̃. In circũitu impĳ ambulant. Princeps vero noster volens nos liberare z ꝙfortare mittit nobis militem cũ lanceis sagittis z telis: hoc est prelatum vel p̃dicatorem verbi dei: huiusmodi sunt sagitte potentis acute. Iste accedẽs videtur audientib⁹ spectatoribus nõ esse adiutor: sed aduersarius capitulat obiurgat z reprehendit acincrepat ecclesiam militãtem z eius multiplices defectus demonstrat. vnde iste est realiter amicꝰ sed

g nefadissimꝰ nero puerũ in vxorẽ duxit castratuz vestemulieb⁹ ferens vt testatur q

pncetina libidꝰ erunt sodomite

B q̃ sapia

libat hoies. ez

ꝙ:

apparenter aduersarius: de quo Matth.v. Esto consentiens cito aduersario tuo: dum es in via cū eo. Videas ergo diligenter quid in relis suarū increpationū sit scriptum: t inuenies q̄ missus est a p̄ncipe tuo christo nō ad te finaliter expugnandū: sed ad te de obsidione prudenter liberandum. Ec clesiastes.ix. Ciuitas parua t pauci in ea viri. Venitq; contra eam rex magnus t vallauit eā extruxitq; munitiones per gyrum t perfecta est obsidio. Inuētusq; est in ea vir pauper t sapiens liberauit vrbem per sapientiam suam. Tertio libera⁹ xp̄s sicut iuder allegantes se iniusta perpessos. diabolus em̄ seduxerat t induxerat ad peccandum. Et ió sb seruitute diaboli homo erat detentus: iuste quidem a parte hominis: sz iniuste a parte diaboli sicut declarat Anselmus.li.j. Cur deus homo ca.vij. Homo inquit meruerat vt puniretur: nec ab illo conuenientius q̄z ab illo cui consenserat vt peccaret. Diaboli vero nullum erat meritū vt puniret: imo hoc tanto diabolus faciebat iniusti⁹ q̄z to non ad hoc amore iusticie trahebatur: sed instinctu malicie impelleretur: t ideo fm eū iustum fuit ex parte hominis q̄ ipse a diabolo puniretur: sed nō fuit iustum ex parte diaboli vt ipse hominē puniret. Ab ista nāq; iniusta seruitute liberauit nos xp̄us morte sua: quia ipse solus hoc facere potuit. Jacobi.iiij. Unus est legislator t iudex qui potest perdere t liberare: qui iudicando, ꝓpter equitatez rei personam non respicit: nec ad munera, ꝓpter iustitie frigiditatez cuiusq̄ placatus intuetur. Liberauit autem eo modo quo narrat Aug⁹.xviij. de ciui. dei.c.xix. et Valerius lib.v.ca.iiij. de Codro rege athenien̄siū q̄ cum regio sua t ciuitas ingenti hostium bello debellata esset humani auxilij diffidentia ad oraculum Apollinis confugit: ac per legatos scisciatus est: quomodo tam graue bellum discuti posset. Respondit apollo. Ita finem ei fore si ipse hostium manu cecidisset t occubuisset qō cum ad hostium castra peruenissent: ordinauerunt q̄ nullo modo regem athenien̄siū occiderent Videś ergo codrus q̄ ciuitas sua nullo modo pacem habere posset nisi ipse manu hostili occumberet. Deposuit regis insignia: t habitum pauperis induit: castra hostium ingressus est: vbi quēdam ad pugnam prouocās interfectus occubuit. Sic q; patriam liberauit: propter quod apud suos inter deos deputatus est. Adaptatio plane patet q̄ christus rex est ecclie militantis. Aduersarij sunt diaboli ex demonibus t malis hominibus ꝯgregati. Prophetatū em̄ fuit t a deo preordinatuz q̄ ecclesia: id est electi de genere humano aliter non possent pacem habere nisi rex eorum interficeretur. Christus ergo dei filius hoc videns: qui cum in forma dei esset exinaniuit semetipsum formam serui accipiens in similitudinem hominū factus t habitu inuentus vt homo. Humiliauit se factus obediens vsq; ad mortē: mortem autez crucis. Et sic nos a seruitute diaboli restituit liberatos: ad Gal.iiij. Itaq; nō sumus ancille filij sz libere qua libertate christus nos liberauit.

Lectio. CXXIX.

Ec autem profugū
b ire fratris iustum deduxit per vias rectas t ostendit illi regnuz dei: et dedit illi scientiam sanctorum: honestauit illum in laboribus: et compleuit labores illius: in fraude circūuenientium illum affuit illi: et honestum fecit illum. Declarata vtili t nobili gubernatione sapientie circa q̄ttuor personas spectabiles videlicet Adam Noe Abraam t Loth. In hac parte de persona quinta introducitur videlicet de Jacob quem deus mirabiliter in multis protexit et direxit. Ubi notandum q̄ sicut narrat hystoria Genes. xxviij. et. xxix. Isaac patriarcha duos filios habuit: Esau et Jacob gemellos: Qui cum adoleuissent esau inuidit iacob et minas mortis ei intentauit. Jacob ergo consilio matris sue Rebecce fugit de Bersabe per Chanaam in mesopotamiam ad laban auunculum suum fratrem matris sue, in hoc itinere dormiens super lapidem vidit scalam erectam ad celum et angelos ascendentes et descendentes per eam et dominū innixum scale et dicentem sibi: Terram hanc tibi dabo t semini tuo. Veniens ergo ad laban gratanter receptus conuenit cum eo q̄ pasceret gregem suarum ouium t caprarum per septem annos: tali pacto q̄ sibi daret rachel filiam suam in vxorem: septēnio completo: dedit sibi laban de nocte Liam filiam suam seniorem in vxorem et se in crastino excusauit q̄ non erat consuetudo illius patrie primo dare ad nuptias iuniorem. Transactis ergo septem diebus recepit rachel et seruiuit ei fm Hieronymū septez alijs annis: ita q̄ quattuordecim annis seruiuit laban p filiabus suis. Quibus trāsactis accepit licentiam suam voluitq; ad patriam suam reuertisse. Rogauit ergo cum laban q̄ adhuc septem annis sibi seruiret. Respondit Jacob q̄ libenter faceret tali pacto. Separa inquit vniuersos greges tuos in duas partes: ponasq; omnes vnius coloris in vna parte tam in ouibus q̄ in capris: et tradas aliam partem mihi ad custodiam. Uniuersa vero pecora sparsi velleris t maculosi coloris: tradas filijs tuis et pone inter nos distantiam trium dierum itineris. Quo facto peto pro mercede quicquid natum fuerit varij: coloris: quicquid autem vnius coloris tuum erit. Istud pactum laban vehementer approbauit cogitans q̄ nulle vel pauce haberent vellera varia cum totus grex esset vnius coloris. Isto pacto firmato Jacob vsus est ista subtilitate. Solebant enim oues adaquare in cannalibus. Accepit ergo Jacob virgas amigdalinas et plataninas et ex parte decorticauit: et ex parte virides dimisit et posuit in cannalibus: vt oues quando adaquarentur viderent vmbras istas virgarum in aqua t ex imaginatione istarum varietatum colorum conciperent fetus varios t maculosos in velleribus. Habet enim vis imaginatiua magnū effectū circa prolis conditionem. Unde cū quedā matrona peperisset ethiopē: accusata de adulterio t iudicata fuisset pro rea nisi Quintilianus eam defen-

A

B

matrō pepit p ethiopez ex sol. ymaginē cuiusdā ymi

disset ostendēs ethiopē in camera depictū: in qua matrona ꝓceperat: sicut narrat Hiero. z ꝑsimilis casus de hypocrate narraf. Accidit eñ quādam matronā pulcherrimū peperisse puerū vtriqz parenti dissimilē: z tori generi eozūdem z punita fuisset si hypocras cām nō reddidisset. Picturā quandā in cubiculo in q̄ ꝓceperat extitisse filio similem. Consimile narrat Aug⁹. ij. retractationū. c. lxij. et ꝓtra Julianū li. ij. de quodā rege Cipro multū deformi q̄ pulchras imagies in cubiculo suo fecē ōpingi vt sibi per modū illum pulchri filij nascerentur. Hac ḡ cautela vsus iacob fecit meliores fetus maculosi velleris z peiores z pauciores fecit vni⁹ coloris. Quo viso labā mutauit mercedē z voluit ꝙ sui essent fetus varij coloris: z iacob fetus vni⁹ coloris. Jacob ergo amouit virgas qñ ascendebant meliores oues: z posuit eas in admissura tardiozi q̄ peioz erat. Sic labā frequēter mutauit pactuz z semp habuit peiozem partē. Hoc opozuit dici ad intellectū huius littere. Quibz visis faendū ꝙ iacob in eūdo ad laban z imozando cū eo z tandem redeundo ab eo semp gratiose directus fuit sapia gubernāte: z ꝑm ista tria lra diuiditur in tres partes. Nam ꝑmo narratur quō sapia direxit Jacob de patria fugientem. Secūdo quō eum instruxit famulum z seruientē. Tertio quō eū reduxit versus suam patriaz venientē. Secūda pars ibi. Honestauit illum in laborib⁹ z in fraude circūuentium illi zē. Tertia ibi Custodiuit illū ad inimicꝫ Quātum ad ꝓmū dicit sic. Hec autē. i. sapia deduxit iustum. i. iacob profugum ire fratris. i. pfugum z fugientē ab ira fratris. i. ab esau fratre suo irato. Deduxit inq̄z per vias rectas. i. de berssabe in Chanaan z inde in mesopotamiā siue ad laban auunculum suū. Et in isto itinere ostendit illi regnū dei in visione angelo⁹ ascendentiū z descendentiū p scalam erectam a terra ad celum. Gene. xxviij. Et dedit illi scientiam sancto⁹ zc. que scientia sancto⁹ est scire cōuersari in medio natiōis peruerse bene z virtuose. vel dedit illi ꝑphetam que ē scientia sancto⁹. Sap̄. vij. Per nationes in aias sanctas se tranſert: amicos dei z ꝑphetas constituit. Euiglans eñ de somno suo ꝑphetauit de lege: de templo: de passione que in terra illa futura erant dicens. Terribilis est locus iste: vere dominus est in loco isto z ego nesciebaz. Nō est hic aliud nisi domus dei z porta celi. Gen. xxviij. Terribilis eñ fuit lex: domus dei templū: passio xp̄i: apertio porte celi: sic ergo direxit eū in itinere fugientē. Sed vlterius cū venisset ad laban cui viginti annis seruiuit instruxit euz sapia dupliciter. Primo quō lucraretur sibi diuitias. Secundo quō ipsi⁹ laban z filio⁹ suo⁹ vitaret fraudulentias. Quātum ad ꝓmū dicit ꝙ honestauit illum in laborib⁹ suis. i. ditauit illum p labores fideles quos sustinuit seruiendo laban viginti annis. Gen. xxxj. Die noctuqz vrebat estus et gelu fugiebatqz sōnus ab oculis meis. Istum modū loquendi de honestare habet sacra scriptura. Eccli. xj. Facile est in oculis dñi subito honestare paupere. Et compleuit labores illius dando sibi ꝑseuerantiā: patientiā: z mercedem condignaz. Gen. xxx. Ditatus est hō vltra modū. In fraude circūuentiū illi affuit z honestum fecit illū. i. docuit eū obuiare fraudulētijs et falsitatib⁹ ipsius laban q̄ nitebaf diminuere mercedem suā p mutationē pacti mō sibi tribuēdo fetus vnius coloris: mō diuersi coloris vt supꝫ dictū est. Gen. xxxj. Dixit iacob vxoib⁹ suis: laban pater vester circūuenit me z mutauit mercedē meaz decē vicib⁹. i. multotiens: z tñ deus non ꝑmisit vt noceret mihi. Et honestū fecit illum. i. diuitem sic vt ꝑius expositū est: vel iustum vel mozigeratū ad alios q̄uis malos. j. Thessal. iij. Honeste ambuletis ad eos q̄ foris sunt. Est aūt circa hystoriam notandū mozaliter ꝙ isti duo gemelli Esau et Jacob designant carnē z spiritū. Esau pilosus significat carnem que plena est superfluis desideri⁹. Pili em̄ desideria terrena designant in cui⁹ signū clerici habent pilos rasos in summitate capitis z attonsos in circūitu ad designādum ꝙ nullum terrenū desiderium debet mediare inter mentē eozū z deum nec etiā debent habere nimias affectiōes ad corpus suū. Unde in signū hui⁹ versus inferi⁹ ad corpus pili abscindūtur. Esau ergo pilosus est caro. Jacob lenis spiritum signat. Gal. v. Vos qui spiritales estis instruite hmōi in spiritu lenitatis. Isti duo germani inceperūt pugnare in vtero matris: z postea esau cum factus eet adolescens ꝑsecutus est fratrem suū z intentauit sibi mortez. Et certe ad litteram in vtero matris caro inficit spiritum per peccatuz originale. Jn ps. Ecce em̄ in iniquitatib⁹ ꝓceptus sum zē. Et cōtinue postea. Caro ꝓcupiscit aduersus spiritum: z spūs aduersus carnem. Hec em̄ sibi inuicē aduersantur. Gal. v. Esau est senioz et Jacob iunioz. quia ad lram primo ꝓcipitur caro z postea animatur per spiritum Aristo. xvj. de aialibus embzio in matrice primo viuit vita animalis q̄z vita bois. j. Lo⁹. xv. Non prius quod spirituale sed prius qō animale: deinde qō spūale: z Sap̄. vij. In ventre matris mee figuratus sum caro. Jste tñ senioz debuit seruire iunioi. i. caro spiritui vt in actibus hoīm nō caro iz spirite⁹ dominet. Gal. v. Spiritu ambulate z desideria carnis nō perficietis. Similiter etiam esau seruiuit iacob in hoc ꝙ ꝑsequebatur eū: q̄z sic fuit sibi occasio meriti z patientie z magn⁹ profectus. Et isto modo rebellio carnis est seruitū impensū spiritui quo spūs ꝑficit z stimulatur ad pugnā vt portet victoriā Jacob ḡ. i. spūs sub fratris sui ꝑsecutione afflictus fugere debet in mesopotamiam. Mesopotamia interpretatur eleuatio cuiusdam vocationis: z significat celestem patriam ad quaz eleuabimur z ad quaz vocati sumus. Sed in ista fuga iacob positus in itinere dozmit: quia spiritus a strepitu mūdi se subtrahit z in sanctꝫ studijs et contemplationibus conquiescit: capiti suꝑponit petram: quia fundamētuz totius vite sue xp̄m facit. j. Lo⁹. x. Petra autem erat xp̄s. z. j. Lo⁹. iij. Fundamentū aliud nemo pōt ponere ꝓter id qō positum est qō est Iesus xp̄s. Dozmiendo ergo in sancta cōtemplatione spiritus vidit scalam erectam ad celū. Jsta scala est penitentia q̄ stat in ter/

ra: qz in hac vita incipit: sed attingit ad celū: quia facit hoīem in morte ad celū appropinq̄re. Math. iiij. Penitentiā agite appropinquabit em̄ regnū celoꝝ. Ista scala hz ser gradus ꝑ quos ascendere cō £ uenit. s. ꝯtritionē: ꝯfessionē: oratiōē: ieiunia: vigilias: z elemosynas que sunt partes satisfactionis. Ista figurātur ꝑ ser gradus q̄bus ascendebat ad solium salomonis. ij. Paral. ix. Duo latera istius scale sunt timoz z spes. Debet em̄ petōr timere nō ꝓsumere. Eccli. v. De ꝓpiciatu peccatoꝝ noli eē sine metu. Debet etiā peccatoz sperare nō desperare: z sic inter spem z timorē quasi inter duo latera penitentialis scale ascendere: qz sicut metrice dicit Si timor est sine spe tunc desperatio ledit. Et nisi spes timeat statim ꝓsūptio fiet. Ergo timor sine spe: nec spes valet absq3 timore. Angeli ascendentes z descendentes sunt cogitatiōes nostre q̄bus interdū gaudia cogitamus paradisi z tunc ascendunt Luce. xiiij. Cogitatiōes ascendūt in corda vestra. Et aliq̄n miserias hui⁹ vite: imo etiaz penas inferni ad ꝑcauendū: z tunc cogitatiōes nostre descendunt. In ꝑs. Ascendūt vsq3 ad celos z descendunt vsq3 ad abyssos. Huic scale dñs est innixus quia penitentes expectat z vocat dicens. Venite ad mē oēs q̄ laboratis z onerati estis et ego reficiā vos. Math. xj. Aīa vero deuota que sic dormit cum iacob audit dñm dicēte sibi. Terram in qua dormis dabo tibi z semini tuo. i. terram viuentiū que est patria in qua nūc dormis sicut peregrin⁹ per contēplationē. Dabo tibi postea vt requiescas in ea per sempiternā possessionē. In ꝑs. Credo videre bona dñi in terra viuentiū. Sed notandū q̄ laban cui iacob seruiuit duas filias habuit Liam z Rachel lia lippis erat oculis rachel decora z venusta aspectu. Seruiuit aūt iacob ꝓ rachel septez annis: z tñ postea necesse habuit ꝓus accipere Liam anteqū haberet rachel eo q̄ nō esset cōsuetudinis in illa patria ꝓius tradere iuniores ad nuptias. Sic moraliter est pater noster cui seruimus habet duas filias: duas vitas ꝑsentē et futuram. Presens est lia lippis oculis: nec mirum qz manet in hac lachrymarū valle plena miseriis z afflictionibus. Futura vero vita est quasi rachel decora: amabilis pulchra z plena delitijs. Treñ. ij. Urbs pfecti decoris gaudium vniuerse terre. Pro ista filia oportet nos seruire septē annis. i. vniuerso tpe ꝑsenti. Septenarius em̄ est numerus vniuersitatis: z tñ ꝯtingit de bonis ac sanctis viris frequent q̄ seruierūt deo diu z vellent libenter habere istaz rachel: id est vitam eternā quia sine maiori difficultate vellent ire ad celum: sed certe tunc dat eis lia: quia deus sic ordinauit q̄ exponūtur vite actiue forte in statu prelature vbi opprimūt afflictionibus pro salute proximoꝝ. Et si quera3 a rpo quare respondet: qz non est consuetudo celestis patrie iuniorem illā rachelem. i. beatitudinē pulchram z decoram dare ante laborem ꝑsentis vite: z ideo ꝓus oportet accipere liam lippam vt postea habeamus rachel decoram. Sic em̄ deus dat coronaz ꝓ cinere: oleum gaudij ꝓ fletu: pallium laudis dabit ꝓ spiritu merozis. Esa lxj.

Lectio. CXXX.

Ustodiuit illum ab
c inimicis et a seductoribꝫ tutauit illū z certamē forte dedit illi vt vinceret z sciret q̄m oim potētior est sapia. Postq̄z declaratū est quō sapia q̄ est verus dei cultus liberauit iacob in fugiēdo fris sui odiū: in ꝓtrabendo duplex cōiugiū: z in exhibēdo Labā laboriosum seruitiū q̄ oia fecit partim vsus laban itinerādo partim cura mozando. Hic ꝓnter oñdit quō sapia eūdem iacob gubernauit ad partes suas repatriādo. Habuit em̄ iacob fratrē suū psecutorē. Auūculū suum seductorē: z angelum suū colluctatorē. Et ab istis tribus sapia eū custodiuit sicut sibi expediuit. Nā germanū suū reconciliauit. Auūculū suū ratione placauit z ab angelo bñdictionē impetrauit. Sciē A dum est ergo q̄ iacob repatriādo cum vroribꝫ liberis gregibus z armentis tres sustinuit difficultates. Prima fuit q̄ cū fugeret clam a laban cū oībus q̄ acquisierat sub eius seruitio. Laban indignatus q̄ nō acceptā licētia et insalutato hospite recessisset cū gregibꝫ z filiabꝫ suis insecut⁹ est cū cū magna comitiua: sicut narratur Gen. xxxj. Et se primo die cū attigit cui nocte ꝑcedenti dñs apparuit z dixit ei. Caue ne q̄cq̄z loquaris aspere ꝯtra iacob qua increpatione corrept⁹ laban: nihil nisi rōnabile iacob dixit. Et ibi finaliter pactū fecerūt z titulū lapidis erexerunt in signū q̄ neutr vnq̄z in posterū ꝯtra aliū transire liceret. Secūda difficultas quā habuit in repatriando de fratre suo quez audiuit sibi velle occurrere cū quadringentis viris z cōtra hunc timorem deus cum ꝓfortauerat ante ostendēs ei multitudinē angelorū. Gen. xxxij. in loco q̄ voz Manaym. i. castra quē locū sibi vocauit sic: qz ibi vidit āgelos dei: de quibꝫ ait. Castra dei sunt hec. Tertia difficultas quā sustinuit in repatriando fuit in lucta angeli: de qua Gen. xxxij. vbi dicit q̄ vir luctabat cuz eo vsq3 mane: sed finaliter vir ille sibi benedixit: z q̄ ꝓtra germanū ꝓualeret z ꝑdixit Liberationē ergo iacob ꝓ sapiam describens dicat sic. Custodiuit illum ab inimicis videlicet a fratre eū psequente anteqū fugeret a patria sua z a laban eū insequente cum redire vellet ad patriā suā. Prouerb. xvj. Cum placuerit dño vie hois inimicos eius conuertet ad pacē. Et a seductoribꝫ tutauit illuz: hoc est a fraudibꝫ laban eū psequente z filioꝝ suoꝝ q̄m morabatur in mesopotamia. Et certamē forte dedit illi vt vinceret: quādo cum angelo luctabat z victoriam obtinuit: nō per violentiam sed per deuotionem angelo volente sibi dare signū: quia sicut luctabatur cū eo z tamen habuit finaliter victoriā: ita sustineret aduersitatem a fratre: z tamē in fine victoriam haberet. Et sic experimētaliter disceret z sciret q̄m oim potentior est sapientia que attingit a fine vsq3 ad finem fortiter z disponit omnia suauiter. Sap. viij. Custodiuit illum ab inimicis. Notanduz q̄ inter B omnia pñtis vite necessaria maxime foret vtile scire discernere inter amicos z inimicos: qz frequenter amicos credimus illos q̄ sunt realiter inimici:

z illos inimicos aliquotiens estimam⁹ qui nobis realiter sunt amici. Sūt em̄ duo genera hominū qui apparēt amici z sunt hostes z inimici. Et duo genera hominū videnť inimici z sunt amici: z ita q̄ dam realiter z quidā apparēter. Unde quadrupli ces habemus inimicos: videlz blandos adulato res: falsos ꝓsiliatores: detrahentes z psecutores: corripientes z correctores. Primi sunt examinan di per ꝓscientiam. Secūdi sunt repudiandi p̄ prudentiam. Tertij sunt tolerandi p̄ patientiā. Quar ti sunt acceptandi p̄ benivolentiā. Primi igť inimici a quib⁹ nos custodire debemus sunt blandi adulatores. Qui em̄ in collo te ita suauiter rade/ ret vt guttur tibi āputaret vel ideo genā tuā ter ge ret vt oculū erueret talis merito foret inimic⁹ di cēd⁹q̄ adulator cui⁹ lingua nouacula acuta z do/ losa: iō tibi blanditur vt te decipiat z oculū discre tiōis tibi eruat. Eccli. xij. In labijs suis indulcat inimicus z in corde suo insidiatur: vt subuertat te in fouea. In oculis tuis lachrymabiť inimicus z si inuenerit tēpus nō satiabitur sanguine. Si in/ currerint tibi mala tunc inuenies eum illic p̄ior ē: z quasi adiuuans suffodiet plantas tuas. De ista materia loquiť Sene. epl'a. lxxx. fm quotationez maiorē. Adulatio q̄uis similis ē amicitie: nō imi tatur tm̄ illā sed vincit z penetrat apertis ac p̄cipijs auribꝰ ercipitur et in ima p̄cordia descēdit eoipso gratiosa quo ledit. Doce quēadmodū istam simili tudinē possim dinoscere: venit ad me p̄ amico ini/ micus blandus vitia sub virtutū noie surrepunt: temeritas sub titulo fortitudis latet. Ignauia vo/ catur moderatio p̄cauto timidus accipiť. In his dicit Sene. Magno periculo errauimus: imo si/ cut declarat idem epl'a. xlv. nō sumus cōtenti mo dica laudatione: imo si quis nos sanctissimos sa/ pientissimos z modestissimos p̄dicet totū nos ac/ ceptamus tanq̄ nobis debitum cū ꝓstet nobis q̄ illi solent mentiri cōiter q̄ nos laudant: z tm̄ in blā dibus nostris credimus eis: z ideo nos non corri/ gimus. Ideo mutari nō volum⁹ q: nos optimos esse credimus: z ideo sīa platonis fuit: sicut dicit libro de dictis ꝓbox seu sapientū: q̄ boies ex ini/ micis magis realibus q̄ ex amicis apparentibus p̄ficiunt: quia dū inimici eis errores eox impro/ perant corrigūtur. Amici vero nō manifestant er/ rores: sed tolerant z occultant. Matb. vij. Inimi/ ci hois domestici eius. z Esa. iij. Populе me⁹ qui beatū te dicūt: ipsi te decipiunt z vias gressuū tuo rum dissipant. Isti igitur examinādi sunt per ꝓsci entiaz. Cōsideremus defectus nostros de q̄bus ꝓscij nobis sumus: z tūc nō decipiemur: z hoc est quod docet nos Seneca in epl'a vltima allegata inducens exemplū de alexandro magno qui in ob sidione cuiusdā vrbis cum circūiret muros: sagit/ ta p̄cussus: cū vuln⁹ vehementer doleret ait. Dēs inquit iurant me esse filiū iouis. Sed vulnus hoc hoiem me esse damat. Idem z nos faciamus dicit seneca dicamus. Uos dicit⁊ me prudentē eē: ego video q̄z multa inutilia ꝓcupiscam. Nec hoc q̄dez intelligo q̄ ajalibus sacietas monstrat. quis cibo quis potioni debeat esse modus. De isto inimico exponi pōt illud Eccli. xij. Ne credas inimico tuo in eternū. Nociuox em̄ omniū non est pestis q̄z fa/ miliaris inimicus. Qui dum verbis bonis saltem apparentib⁹ laudem exp̄mere nititur intus sub cō placentie typo viscus fraudis atq̄ doloris semina tur. Secūdi vero nostri inimici sunt falsi ꝓsiliato/ res q̄ nobis aliter suggerunt q̄z expedit alijs: z hi maxime sunt periculosi in cōitate quacūq̄: q: si cut in bonis ꝓsiliatorib⁹ cōsistit maxime honor: sa lus z p̄fectus reipublice: ita in malis cōsiliatorib⁹ maxime ꝓsistit ꝓfusio z subuersio eiusdē. dicit em̄ Tullius lib. suo de senectute q̄ ꝓsiliator est in re/ publica sicut gubernator in naui. In naui inquit alij sentinā exhauriūt. Alij cordas trahūt. Alij ma lum scandunt. Ille vero q̄ tenet clauū est quiet⁹ se dens in puppi z multa maiora facit. z Auicēna di cit q̄ ꝓsilians est efficiēs sicut dans formā fm quā alius habet operari z dirigi. Distinguit em̄ q̄dru/ pler efficiens: ꝓsilians: adiuuans: disponens: z p̄ ficiens. Debent igitur ipsi ꝓsiliarij hr̄e in vita san/ critatē: in verbo veritatē: in zelo equitatē: z in expe rimento sagacitatē: z tales in romana republica vocabanť senatores: z se hñt in cōitate sicut cor in corpore fm Plutarcū. vñ romulus ꝓdita ciuita/ te quā ex noie suo romā vocauit: centū ex senatori bus elegit quox ꝓsilio oīa ageret: quos senato res p̄ter senectutē: patres p̄ter sollicitu dinē cure noiauit. Hox noīa ab initio vrbis ꝓdite aureis lit teris scribebanť p̄ter qō p̄res cōscripti ab oībus dicebanť. Isti eligebāť postq̄z emeriti in diuersis statibus z officijs extitissent: tanto apriores sapie negocijs: quāto in exercitijs corporis minus pos/ sent. Isto⁊ apud grecos tātus bonor fuit q̄ nūq̄z duces p̄ducerent neq̄z aliq̄ solēne facerent sine istis. Sicut igitur isti senatores z ꝓsiliatores sūt rei publice vtilissimi q̄ sunt boni z virtuosi: ita sūt iu dici p̄ncipi z p̄lato p̄nicios issimi q̄ sunt mali: q̄ videlz habent zelū p̄ comodo suo p̄uato z p̄sonali z nō p̄ bono cōi q̄ sunt corrupti cupiditate z re/ ceptiōe munerū q̄ sunt nimis perterriti dissimu lant dicere veritatē: q̄ odio amore vel rancore re gulantur vel inuidia ad alios: tunc ꝓsulendo p̄nci pem destruūt quē regere z dirigere deberent et fi/ unt nō solum ei sed toti reipublice pessimi inimici quox cuilibet dici p̄t illud q̄ dicit Paulus cly me mago. Actuū. xiij. O plene oi dolo z oi falla/ cia fili diaboli inimice oīs iusticie non desinis sub uertere vias dñi rectas. Talis cōsiliator fuit ille Aman q̄ sb̄tilitatē nobilissimi p̄ncipis assueri frau dulentis ꝓsilijs circūuenit: z nobilis regis innocē/ tiam ad nephariā crudelitatē induxit. Hester. xiij Hostis noster z inimicus pessimus iste est aman. Isti igitur inimici sunt repudiandi p̄ prudentiam sicut idem Assuerus fecit aman q̄ iniquā senten/ tiam ad suggestionē z consiliū eius datā de occidē do toto genere iudeox misericorditer retractauit Tertij inimici nostri sunt detrahentes z psecuto/ res. Et istos vulgariter vocamus hostes z inimi/ cos qui p̄sonas et cōditiones nostras ledunt: z tm̄ ipsi frequēter nobis proficiūt: sicut em̄ docet Boe tius. iij. de conso. prosa. vj. Prouidentia diuina

erinde sepe ꝓducit insigne miraculū ꝙ malos mali bonos faciunt: nam dū mali ꝯdem cōsiderāt se iniqua quadā a pessimis ꝓpeti: noxiorum odio flagrantes ad virtutis frugē redeunt: dū se eis dissimiles student esse ꝙs oderant: tales sūt aduersus religiosos z sanctos viros isti mūdo dediti z diabolo: qui facta z vitā sanctorū laniant: iudicant et deprauant: quoꝝ infamatio timenda nō est: quia est a turpib⁹ orta: sicut ēm dicit Brego. sup Ezech. Peruersorū derogatio vite nostre ap̄batio est: quia iam ostendit iusticie aliꝗd nos habere si illis qui deo nō placent incipimus displicere. Nō ēm
D est derogatio sed cōmendatio lucis si eā odiūt z fugiunt vespertiliones. Sancti viri sūt lux mūdi per lucidā famā z sincerā conscientiam. j. Tessalc. v. Vos filij lucis estis et filij diei: peccatores autē sunt sic vespertiliones/amantes sp opa tenebraꝝ Iterū nō est derogatio sed cōmēdatio odoris vitꝫ si cum serpentes fugiūt: boni viri sūt bonus odor christi ꝑ bonā conuersationē suā. ij. Coꝝ. ij. Alijs quidē sumus odor mortis in mortē: alijs aūt vite in vitā: peccatores aūt sunt serpētes pleni veneno peccati. Tertio nō ē derogatio sed cōmēdatō coloris si ceci de illo mētiant z iudicāt falsū. Pctōres ceci sunt Sopho. j. Ambulāt vt ceci quia domino peccauerūt. z Sap. ij. Excecauit eos malicia eoꝝ Unde z iudicia temeraria de sanctis sūt simplicit̄ contēnenda: vnde cū quidā iuuenis ociosꝰ diceret demosthenj philosopho. Si homines me odirent sicut te: meipsum perimerem: et respondit: et ego me ꝓimerē: si me: quēadmodū te amarēt. Quarto non est derogatio sed cōmendatio medici: si freneticus maledicat. Serui dei sunt medici animarū peccatores aūt sicut frenetici. Si igit̄ tales viros sanctos diffamant: oportet eoꝝ blasphemias deridere. Unde legit̄ de vespasiano imꝑatore ꝙ cū esset auarus et sener z ꝙdam imꝓperādo sibi diceret. Uulpē pellem posse mutare nō animū: rndit Risum huiusmōi debemꝰ hominib⁹: nobis correptionē/penā criminosis. Quarti inimici ꝙs habemus apparent̄ sed tamē realit̄ sūt amici: sūt corripientes z correctores qui nos de nostris excessib⁹ et erroribꝫ arguunt puniūt z emendant. Ueritas ēm est errantib⁹ odiosa: ꝙdiu in erroribꝫ ꝑseuerāt talis fuit Paulꝰ erga Galathas ꝙbus dicit Gal. iiij. Ergo inimicꝰ factꝰ sū vobis verꝝ dicēs vobis Isti inimici sūt acceptandi ad bn̄uolentiā. Math v. Diligite inimicos vestros z bn̄facite his ꝙ vos oderunt: hoc est vicios⁹ mores vestros.

Lectio CXXXI

Ec venditum iustum

b non dereliquit sed a peccatoribus liberauit eū: descenditꝙ cū illo in foueā et in vinculis nō dereliquit eū donec afferret illi sceptrū regni z potentiā aduersus illos qui se deprimebant z mendaces ostendit qui maculauerūt eū et dedit illi claritatē eternā. Postꝙ declarata est gubernatio sapīe circa quosꝙ nobiles: videlicet Adam Noe Abraam Loth z Jacob. In ista ꝑte inducit̄ exemplū sexte ꝑsone spectabilis: videlicet ipsius Joseph ꝙ miro mō fuit exaltatꝰ z humiliatus: tribulatus z glorificatꝰ. Et circa hoc duo facit: nam primo oñdit quō ipse ioseph fuit multipl'r tribulatꝰ: secūdo quō ꝑ sapiētiā extitit magnifice liberatus. ibi. Donec afferret illi sceptrū regni et potentiā aduersus illos qui se deprimebāt z mendaces ostendit quitē. Circa primū sciendum ꝙ A Joseph duas tribulatiōes sustinuit iuriosas: de quib⁹ hic breuiter facit mentionē. Fuit ēm a fratribus venditus z alienatꝰ ꝑ facinorosā ꝙspirationē Ben. xxxvij. Fuit scōo de solicitatōe libidinosa et de voluntate adulterij effectualit̄ demōstrata delatus/diffamatꝰ z accusatꝰ ꝑ malicios⁹ mulieris machinationē. Ben. xxxix. Casus ꝓme iurie fuit iste. Fratres sui decē inuiderūt sibi z cū aliꝗ eū vellent occidisse: deo volente mutauerūt ꝙsiliū z trāseuntib⁹ ismaelitis eū vēdiderūt triginta argēteis de consilio iude qui fuit vnus de fratrib⁹ Josebh. Hoc facto miserūt tunicā ioseph intinctā sanguine hedi ad Jacob patrē eoꝝ dicentes se in agro tunicam illā inuenisse: qua visa pater coniecit filiū suū a fera aliqua deuoratū z irremediabilit̄ eū planxit Isti mercatores duxerūt eū in egyptū z vendiderunt Phutifari eunucho p̄cipi militie regis nec est intelligendū ꝙ iste fuit eunuchus. i. castratus a iuuētute sicut solent nobiles facere ꝓpter custodiā dominarū: quia ꝙstat istū habuisse filiā Assenech quā iste ioseph postea duxit in vxorē: sed tradunt iudei ꝙ iste Phutifar videns ioseph elegātē puerꝝ emit eū a mercatoribꝫ vt eo abusꝰ fuisset. Dn̄s aūt ita infrigidauit eū ꝙ impotens fuit coire z custodiuit ioseph ab eo intactū. Un̄ ꝓpter hoc deīceps dicebāt eunuchus: z tūc factꝰ ē pontifex beliopoleos z magꝭ bonorabilis ꝙꝫ fuerat ante p̄cipatū Iste igit̄ Phutifar videns Joseph ingeniosum in agēdis et gratiosū: cōstitnit eū dispensatorē totiꝰ domus sue. Uxor vero phutifaris z dña Joseph infatuata de ipsiꝰ pulchritudie sollicitauit ioseph de concubitu qui se excusauit. Tum quia esset p̄ditio cōtra dn̄m suū: tum qz pecatū in deū suum. Igit̄ cū quadā die ioseph camerā dn̄i itrasset: ipa apprehensa lacinia pallij sui ait. Dormi mecū: qui nequaꝙꝫ acquiescens operi nephario fugit relicto pallio apud eā. Hec videns se contēptā cōquesta est viro suo: accusās ioseph de sollicitudie ipudica et ꝙ voluisset eā violent̄ oppressisse: in cuiꝰ argumentū oñdit ei palliū derelictū. Phutifar nimis credulus verbis vxoris misit eū in carcerē in quē pistor z pincerna regis missi fuerāt. Deditꝙ dn̄s ioseph tantā gratiā in conspectu domini carceris ꝙ tam carcerē ꝙꝫ inclusos eiꝰ custodie mācipauit vel deputauit. eo tpe istoꝝ duoꝝ ipe exposuit somnia. Pistorꝙꝫ suspenso pincerna liberat̄: recordatusꝙꝫ diu post ea interptatoris sui ioseph cū rex ꝑ somniū suū ꝑuidisꝫ septē sterilitatis ānos: ioseph per meditationē pincerne: eductus de carcere sōnium exposuit sterilitatē futurā post septē annos fertiles predixit z ꝙsiliū regi dedit: ꝙ aliquē prudentē virū z industriū in regno ꝙstitueret qui blada ꝑ illos septē ānos fertiles in horrea ꝙgregaret ꝙbus terra sterilitatis tpe victitaret. Cōstitutꝰ est

Joseph in illo officio et maxim⁹ egypti factus est
sub rege a quo accepit anulū ⁊ torquē aureā circa
collū ei⁹: ⁊ curru nobili vehebaꝝ: precone claman
te vt oīs genuflecterēt corā eo: sic igiꝝ de vinculꝫ
B et carcere ad regni regimen est translat⁹. Istam
igiꝝ mirabilē et multiplicē gubernationē Joseph
describens Salomon dicit sic. Hec sc̄z sapia ven-
ditum iustū sc̄z Joseph nō dereliquit. Sic scribit
Boeti⁹ exulās q̄ muse eū exulantē nō dereliq̄rūt
sc̄z cōtinue ꝙcomitate sūt nec eas timor aliq̄s valuit
impedire. li. j. me. j. Has saltē null⁹ potuit quin-
cere timor: Ne nostrū comites ꝓsequerēt iter: sed
a peccatoribus sc̄z fratrib⁹ suis quos accusauerat
apud patrem de crimine pessimo. Ben̄. xxxvij. li-
berauit eū descenditq̄z cū ipso in foueā. i. in carcerē
vel in foueā. i. in cisternā veterē sine aqua in quā
proiecerūt eū fratres sui. Ben̄. xxxvij. Et ī vinculꝫ
nō dereliq̄t eū. p̄s. Humiliauerūt in cōpedib⁹ pe-
des eius. et Ben̄. xl. Pincerna ⁊ pistor missi sunt
in carcerē vbi vinctus erat Joseph donec afferret
sceptrū regni. i. ꝓncipatū sup regnū egypti. in p̄s.
Constituit eū dominū domus sue ⁊ principē oīs
possessionis sue: ⁊ potentiā aduersus eos q̄ eū de-
primebant: videlicz fratres suos ad quos habuit
tantā potentiā q̄ eos vl' in mortē vel in carcerem
potuit damnare si voluisset: ⁊ eos mendaces ostē
dit qui eū maculauerūt ponendo sibi crimē adul-
terij. Qō fecit facto ꝙ honestā vitā ostendens eos
fuisse mēritos. i. falsū dixisse: ⁊ illā pessimā mulie-
rem fuisse mentitā: vel forte nō solū verbo sz facto
eos conuicit qñ erat postea positus in tanta ptāte
Et nō solū ista sapientia ipsi Joseph: sed etiā dedit
illi claritatē eternā. i. famā clarā apud memoriam
hoīm in sēpiternū: hec quo ad litterā; hec iustū ven
L ditum nō dereliq̄t. Notandū est q̄ inter varios
peccatores: aliq̄ vendunt patris potestatē: aliqui
filij veritatē ⁊ aliqui spūssancti sanctitatē. Patris
potestatē vendūt aliqui plati maiores. Filij verita-
tem vendunt falsi assessores. Spūssancti sancti
tatem vendunt ficti simulatores. Primo igitur
mali prelati vel simoniaci vl' potius iesite vendūt
patris potestatem: dant em̄ potentiā ⁊ vsū clauiū
ecclesie pro muneribꝫ ⁊ tēporali mercede: frequēt
ecclesiā vnicā sponsā xpi vendunt. Qui q̄ntū xp̄m
offendunt facilē patet intuenti: q̄z rigide q̄z acute
et q̄z potestatiue illud viciū reꝓbauit. Ipse enim in
suo aduētu in carnē venit iudicari nō iudicare, ve-
nit peccata tollere nō punire: venit ad ostendendā
clementiā nō vindictā: ⁊ tamē cōtra peccatū simo-
nie ita infremebat q̄ quasi oblitus innate māsue-
tudinis nō examinās causā nō obiurgās: sz statī
ad puniendū se dedit: vnde Joh. ij. ⁊ Math. xxj.
dicit q̄ facto quasi flagello de funiculis eiecit ven
dentes ⁊ emētes de templo ⁊ mensas numulario
rum subuertit ⁊ eos cathedras vendentiū colūbas
euertit q̄ simoniacos figurabāt ⁊ dixit eis Scrip
tum est domus mea domus oratōnis vocabit: vos
autem fecistis illā spelūcā latronū. Nec mirū si sic
contra tales exarsit: nā ipsi christū expellūt de suo
officio. Christus em̄ se fecit ostiarū ecclesie nolēs
q̄ aliq̄s in ecclesiā. i. ecclesiasticā dignitatē intra-

Simoniaci
subuersoꝝ
Ypocrite

ret nisi ꝓ eū. Joh. x. Ego sū ostiū et qui nō intrat ꝓ
ostiū in ouile ouiū sed ascendit aliunde: ille fur est
⁊ latro. Isti igiꝝ p̄lati mali ⁊ puersi qui ecclesiā xpi
vendunt expellūt xp̄m de officio suo facientes pe-
cuniā esse ostiū ⁊ nō xp̄m: sicut fecit Symon ma-
g⁹ cui Petrus dixit. Pecunia tua tecū sit in per-
ditionē q̄z existimasti donū dei pecunia possideri.
Act. viij. Nec est persona aliq̄ ita parui valoris in
mundo quin magnā sibi iudicaret cōtumeliā fieri
si duceret de foro ad forū ⁊ vbiq̄z offerret venalis
quantomag⁹ sponsa xpi imo xp̄s ꝓ sponsa offendi
debet qui vilissimis ribaldis ad emendū offertur
nuncin foro pape: nūc in foro regis vel principis
vel alterius dñi secularis: talis merito fur debet
vocari ⁊ latro sacrilegus: q̄ iusticia est vocare illū
sacrilegū latronē qui furat calicē vl' sacrū librum
de ecclesia: ⁊ nō illū qui furat ipam ecclesiā totam
et omnia bona eius. Quantū ꝙtemptū ⁊ damnū
faceret regi qui in camerā suā introduceret serpen
tes/bufones ⁊ vermes: sed certe isti venditores in
ecclesiā dei callidos et versutos repletos veneno
peccati adulatores/latrones/predones qui repti
lia ⁊ vmes magis q̄z homines dici p̄nt introducūt
Et sicut maximū dānū fieret homini si sponsa sua
sic per artē magicā icantaret q̄ loco prolis būane
produceret talpas serpentes vel asinos cornutos
ita fit in parte ista irrecōpensabile dānū ecclesie ꝓ
ecclesie venditores. Qñ em̄ aliq̄s auarus q̄ totus
inheret terre in ecclesia canonizat vel p̄ficit in cu-
ratum p̄nt filij ecclesie dicere: Mater nr̄a pro fra
tre peperit nobis vnā talpā: qñ ponit vn⁹ maxi-
mus rixator vel litigator p̄nt dicere: mater nostra
genuit nobis serpentē: ⁊ qñ p̄ficit vnus epūs il-
litteratus vel laic⁹ possūt dicere merito: q̄z eccl'ia
peperit vnū asinū cornutū. Dicit beat⁹ Aug⁹. q̄
per septuaginta ānos babylonice captiuitat̄ du-
rauit sacer ignis quē Hieremias abscōderat: qui
tunc primo extinctus est qñ Antiochus vendidit
sacerdotium Jasoni. ij. Mach. iiij. de istis malis
venditorib⁹ exponi potest illud Joel'. iij. Puerum
posuerūt in ꝓstibulo ⁊ puellā vendiderūt ꝓ vino
Puer em̄ xp̄s ponit in ꝓstibulo qñ sancta ecclesia
conferꝫ vni lubrico ⁊ luxurioso. Et puella. i. eccl'ia
vendit ꝓ vino qñ bona ecclesie ꝙferunt vni glu-
loso. Secūdo aliqui sūt q̄ vendūt filij veritatē: hi
sunt falsi iuratores quos vocam⁹ ꝙmunit auerso
res. Isti em̄ nec volunt testimoniū dicere nisi con-
ducant mercede: cū testis teneat dicere veritatem
et iudex sine munere discernere veritatē seu equi-
tatem. Legimus de diabolo q̄ qñ voluit mentiri
induit formā serpentis quasi verecundat⁹ fuisset
in natura ꝓpria mēritus esse: sed quicq̄d sit de mē-
dacio de piurionū q̄z legit ꝙictus: imo opinio est
q̄ qñ adiurat in nomine trinitatis dicere verum
seu veritatē ipe nō mentit. Isti igiꝝ falsi iuratores
peiores sūt diabolo: q̄ q̄ntūcūq̄z adiurent p̄nt per
munera cōtra vitatē adduci. Amos. iij. Vendidit
pro argento iustū ⁊ paupere ꝓ calciamētis. Ter
tio vendunt spūssancti sanctitatē ficti simulatores
qui opa de genere bonoꝝ faciunt pro laude hūa-
na; de q̄bus saluator Math. vj. Amē dico vobis

receperūt mercedē suā:istis venditoribꝫ ꝑmonibꝫ blandiciosis sub specie Jacob arrogant loquitur supplātatoꝛ diabolꝰ illō qō habeꝭ de iacob ꝛ fratre suo. Beñ.c.xxv. Uēde mihi primogenita tua: et ille ei modicū retribuit flatū venti in ꝓmēdatiōe miseri hominis.

Lectio. CXXXII

b Ec populum iustū ꝛ semen sine ḡrela liberauit a nationibꝫ que eū oppꝛimebant:intrauit in aniaꝫ serui dei ꝛ stetit cōtra reges boꝛrendos in portentis ꝛ signis. Postq̄ declarati sunt multiplices effectus sapie ex speciali gubernatiōe quarundā spectabiliū ꝓsonaꝝ que q̄dam ꝓuilegiata familiaritate fuerunt deo carissime. Jn hac ꝓte ꝓnter prosequiꝭ de effectibꝫ mirabilibꝫ sapientie quos fecit circa gubernatiōeꝫ vniꝰ totius populi: videlicet populi israelitici qui fuit populꝰ deo peculiariter cōsecratꝰ ꝛ in cultu dei ꝑ legē datā specialiꝭ informatus. Fecit aūt sapiētia tria notabilia beneficia isti populo in genere. Pꝛio em̄ eos de egyptiaca seruitute potenꝭ eduxit ꝛ liberauit. Secundo per desertū eos quadraginta annis deduxit et pauit Tertio istum populū in terrā promissionis induxit ꝛ eam ei appꝛopꝛiauit. Jn eductione israel de egypto mirabiliter afflixit egyptios ꝛ pꝛoterit hebꝛeos. Jn educēdo eos ꝑ desertū affectuose iustos instruxit ꝛ animose destruxit icredulos. Jn terra promissionis mirabiliꝭ exaltauit hebꝛeos et pꝛostrauit chananeos: de istis tribꝫ beneficijs populo israelitico ꝑ dominū in deserto collatis: agitur ab hoc loco vsq̄ ad finē libri. Unde in ista ꝓte Salomon dei beneficia recoꝛdaꝭ ꝛ pꝛosequiꝭ ꝛ ſgratiaꝭ deuote ꝛ intermixtī nūc de beneficio collato cōtra egyptios: nūc ō benificio collato ꝓtra chananeos nūc de mirabili ducatu quem fecit deus in via ꝑ columnā nubis ꝛ ignis in deserto. Diuidi tamen potest pꝛocessus vsq̄ in finē capituli in q̄tuoꝛ ꝓtes Nā pꝛimo tangit breuiter israelis ab egyptijs liberationē: secundo israel ꝑ egyptios ditationē tertio eoꝝundē ꝑ desertū traductionē: ꝛ quarto viꝛoꝝ bonoꝝum gratiarū actionē: ſcdāps ibi. Hec reddidit iustis: tertia ibi. Et eduxit eos: q̄rta pars ibi: Justi tulerūt. Circa pꝛimū duo facit. Nā pꝛimo ostendit quis fuit in ista liberatiōe agens pꝛincipale. Scō o ostēdit quis ꝛ q̄lis fuit in eadē agēs instrumentale. ibi. Intrauit in animam serui dei.

a Quantū ad ꝑmū sciendū: q̄ sicut narraꝭ. Exo.j. Post mortem ioseph filij israel in egypto addicti fuerunt seruituti: ꝛ seruierūt egyptijs in luto ꝛ latere ꝛ in magna captiuitate ꝛ ꝛn nō obstante durissima seruitute multiplicati sūt nimis: quantoq̄ oppꝛimebanꝭ tāto magis mꝫltiplicabanꝭ ꝛ crescebant. Tandē ꝺ cōperto statuit rex egypti q̄ q̄cq̄d nascereꝭ eis sexus masculini ꝓijceret in fluuium: q̄cquid femineꝭ fuareꝭ: vt sic viri destrueret ꝛ mulieribꝫ ad libidinē vterenꝭ: cuiꝰ tꝑis tēpestate natus ē Moyses quē deꝰ nūciū suū fecit ad pharaonem ꝛ per quē populū liberauit: dic̄ ḡ sic. Hec sc̄z sapientia populū iustū. i. filios israel: qui ideo iusti dicunꝭ: quia fidē habuerūt de vno ꝛ vero deo colendo: vnde Abachuc.ij. Justus ex fide sua viuit et semen sine querela. i semen patriarbaꝝ q̄ vixerunt sine querela: ꝛ ꝓtinue aliq̄ fuerūt in populo boni ꝛ iusti ꝛ sine querela ꝙuersantes. Liberauit a nationibꝫ. i. ab egyptijs q̄ tales mās erūt quales nati sunt carētes supnaturali cognitione dei: q̄ est ꝑ fidē in pñti. Que q̄dē nationes illū ppl'm oppꝛimebāt opibꝫ duris luti ꝛ lateris: vt supꝫ dictū est. Uñ Exo.j. Uenite sapiēter oppꝛimamꝰ eū. Hec igiꝭ sapia fuit in ista liberatione agēs pꝛincipale: agēs vero instrumētale fuit moyses. de q̄ subdiꝭ: Jntrauit in animā serui dei. i. sapia intrauit ī animā moysi q̄ fuit seruus dei. Juxta illud Exo.iiij. Ego ero ī oꝛe tuo ꝛ docebo te q̄d loq̄ris. Et steterit sapia videlicet vel ipse moyses ꝓ reges boꝛrēdos: pharaonē ꝛ eiꝰ ꝓncipes. Jn portentis et signis. i. faciēdo portenta et signa mirabilia. Portentū ōꝛ a portendere q̄ ō est ꝑsignare aliq̄d mirabile nouū Uñ Jsiꝺ.ij.ethimo.ca.iij. Portenta dicta ꝓhibēt a portādo. i. ꝓtendēdo. ostenta eo q̄ ostendere futura aliq̄ videanꝭ. Prodigia ꝝo eo q̄ pꝛoꝛo. i. pꝛocul futura ꝑdicāt. Monstra ꝝo a monstro sunt dicta: eo q̄ aliq̄d signādo demonstrant siue q̄ statim monstrēt q̄d appareat. Q̄ñ em̄ monstra gignunꝭ: significāt cōiter aliq̄s magnas mutationes futuras in republica sicut patet anteq̄ Xerxes ꝑdidit persiā. Uulpis ex eq̄ ōꝛ ꝓcreata fuisse: Et anteq̄ alexander occisus esset: mulier q̄dā monstrū q̄ddā enixa est: qō supioꝛes partes coꝛpis humanas babuit sed moꝛtuas inferioꝛes diuersarū bestiarum sed viuētes: ꝛ significauit repentinā regis interfectionē. Uideaꝭ Jsiꝺo. vbi supꝫ. Monstrū etiā fuit ille ticio q̄ iacens nouē iugera occupauit: sicut bomerus testaꝭ. Hoc nō scriberē nisi in Jsiꝺo. inuenissem. Est em̄ iuger quātū aratrū arare pōt vno die: ꝛ cōtinet in longitudine ſm papiā ducētos q̄draginta pedes: ꝛ in latitudine medietatē: qō spaciū si multiplicereꝭ ꝑ nouē ꝛ dicaꝭ q̄ bō tm̄ spacium occupauerit iacēdo fieret solēne mēdaciū sicut credo. Stetit ḡ moyses ꝓ reges boꝛrēdos in portentis ꝛ signis. Signa dicunꝭ miracula: iuxta illud Marci vlti. Signa autē eos qui crediderint: hec sequenꝭ. Jn noīe meo demonia ejciēt ꝛc. Sed B hic pōt esse dubiū q̄re modernis ꝛpibꝫ nō fiunt miracula ita passim sicut olim in pꝛimitiua ecclesia. Tūc em̄ in lr̄a verificabaꝭ illa autoꝛitas de fidelibus de q̄nq̄ illis signis. Ad ꝺ dōm q̄ ecclesia cōsideraꝭ ſm triplicē statū: ꝓmitiuū/mediū/ ꝛ vltimū. Jn ꝓmitiuo statu fiebāt signa frequēter. Jn statu moderno raro. Sed in ꝛpibꝫ antixp̄i rarissime. Jn statu nāq̄ ꝓmitiuo fiebant frequēter miracula: qꝛ ſm Ebꝛyꝭ. Uera miracula habent admirationē vtilitatē ꝛ necessitatē. Tūc igiꝭ opoꝛtuit frequēter fieri miracula: qꝛ vera miracula bñt admirationē ꝛ boies delectanꝭ in mirabilibꝫ ꝛ boies erāt tunc aliq̄bꝫ delectationibꝫ subleuādi ad fidē. Et iterum ꝓter vtilitatē: qꝛ tūc erāt multi infideles ꝛ erroribus inuoluti. Moderno vero ꝛpe raro fiūt: qꝛ nec suadet necessitas eo q̄ fideliū multitudo ē magna. Aliq̄n tm̄ fiunt: qꝛ ꝺ suadet vtilitas eo q̄ aliq̄

infirmi sunt et indigentes solidari in his q̄ dei sūt Sed quare mō nō fiūt ita passim ꝛ indifferenꝛ sic in ecclesia p̄mitiua triplex est ratio. P̄imo: quia eccl'ia mō ē firmata ꝛ stabilita in fide: ꝛ hec ē ratio Greg'. qui ponit exemplū de plāta cui tādiu aq̄m infundimus doneceā cū terra ꝙualuisse videmus Secūdo ꝓpter vniuersale mūdi exēplū: ꝛ hanc rationē asserit Aug'. xxij. de ciui. dei ca. viij. Quisq̄s p̄digia adhuc inq̄rit vt credat. magnū est ip̄m p̄digiū q̄ etiā mūdo credēte nō credit. Tertio ꝓpter fidei maius meritū: quia scōm Grego. in omelia Fides nō habet meritū cui būana ratio p̄bet experimentū: ex hoc patet q̄ fides est nobis meritoria magis ceteris paribꝫ q̄z fuit patribꝫ in ecclesia p̄mitiua. In fine aūt mūdi rarissime fient miracula triplici de causa scōm Jsi'. de sūmo bono lib. j. ca. xv. P̄imo vt p̄sequentiū manus audaciōr efficiaꝛ Secūdo vt sctō ꝓ patientia euidenti⁹ cōprobetur Tertio vt eoꝝ q̄ casuri sūt leuitas oñdatur: iuxta autē illā p̄ticulā Stetit contra reges horrendos.

L Notandū q̄ oīs bon⁹ p̄latus talis debet esse vt p̄o iure ecclesie ꝛ vitate sacre doctrine audeat stare ꝙtra reges ꝛ tyrānos/sic apostoli/sic prophete sic martyres/sic ꝙfessores vt possit de eo dici. Stetit contra reges horrēdos: in quib⁹ verbis bonū p̄latum q̄tuor recōmendant duo a pte subiecti ꝛ duo a pte obiecti. A parte q̄dem subiecti; rectitudo conscientie; quia stetit. fortitudo resistentie: q̄ ꝙtra A parte vero obiecti; altitudo reuerētie; q̄ reges et magnitudo maliuolētie; q̄ horrēdos. P̄imo debet in p̄lato esse rectitudo cōsciētie: sicut monet eos apl's ad Ephe. vj. State inq̄t succincti lūbos vestros in veritate induti lorica iusticie et calciati pedes in p̄paratiōe euangelij pacis. Proprietas palme dicit q̄ nullo pondere impedit quin semp̄ stature teneat rectitudinē: q̄z tūcūq̄z onus magnū sibi iponaꝛ dū crescit: ꝛ ideo quia sic inuenit iuicte virturis: deputabaꝛ in ornamentū victoris. Moraliꝛ p̄latus q̄z tumcūq̄z sibi onus imponaꝛ per persecutionē tyrannicā ꝛ iniustā semp̄ seruare debet stature rectitudinē in cōscientia vt sibi merito dici possit illud. Lañ. vij. Statura tua assimilata est palme: dicit ēm Arist. j. Ethi. q̄ virtuos⁹ debꝫ esse sicut tetragonus sine vituperio. Corp⁹ tetragonū sicut tessera in oīmi pte sua equaliter stat: vñ ita fortiter stat vnus decius supꝫ vnitatē sicut sup̄ scripuncta: ita debet virtuosus et maxime p̄latus facere. Sap̄. v. Stabunt iusti in magna ꝙstantia stans est p̄romptior ad ministrandum. Luc. x. de Martha que stetit ꝛ ait. Dñe nō est tibi cure q̄ soror mea reliquit me solam ministrare; fortior ad dimicādū sic dr. j. Paral'. xj. Hi steterūt i medio agri ꝛ defenderūt eū: aptior ad ambulādū Tobie j. Jnuenit iuuenē stantē splendide p̄cinctū ꝛ q̄si paratū ad ambulandū; altior ad cōtemplandum Abacbuc. ij. Et sup̄ custodiā meā stabo et etiā figā D gradū sup̄ munitionē ꝛ ꝓ̄plabor vt videā. Secundo in bono p̄lato debet esse fortitudo resistētie cōtra malos: ꝛ ideo dicit cōtra. Non ēm licet sibi fugere/fingere vel fauere; fugere p̄ cure dimissionem: fingere p̄ dissimulatiōez; fauere p̄ adulatōez sed stare cōtra viuendo/cōtra opponēdo/contra dicendo: vnde de p̄latis bonis potest exponi illud ps̄. Posuisti nos in ꝙtradictiōem vicinis nostris

Tertio ad cōmēdationē boni p̄lati a pte obiecti notaꝛ altitudo reuerētie: q̄ ꝙtra reges sic Helias contra Achab ꝛ oīs p̄phete cōtra reges se obiecerunt: sicut patet. Paral. j. ꝛ. ij. ꝛ in libris Regū Parthi ꝛ Medi ꝛ oēs orientales vtunt elepbātibus in bellis suis. Est ēm elephas aīal ita forte q̄ supra dorsū suū extruit vnū castrū ligneū i quo possunt. xxx. vel. xl. vel. l. boies dimicare. Alexander aūt magnus pugnatur⁹ ꝙtra porū regē indie duplici cōtra illos elephantes vtebatur cautela. Una vice ordinauit q̄ ponerent statue ere plene p̄runis calidis ꝛ feruentibus in via vbi deberēt isti elephantes trāsire: q̄ statuas boies estimātes eas cū p̄muscidis eleuare ꝛ subuertere nitebant sed statim ab ere feruenti in p̄muscidis cōbusti: fugam inierunt ꝛ maximā stragē in exercitu indorū fecerūt. Alia vice corā suo exercitu fecit minari vnū gregem porcorū in quo iussit vnū porcū teneri et affligi: quo clamāte totus grex grunire cepit: mō elepbas naturaliꝛ timet grunitum suis: audiētes igit elephantes tantū strepitū porcorū taliꝛ grunientiū: fugā inierūt ꝛ i exercitū p̄priū grauissimā stragem fecerūt. Hanc cautelā narrat Johannes beleth. li. ij. de officio ecclesie. Moraliꝛ per istos elepbantes q̄ sūt animalia maxima ꝛ fortissima ꝛ castissima signant maiores p̄lati in ecclesia: ꝓpter magnitudinē dignitat'; ꝛ ꝓpter similitudinē castitatis: q̄ elephas ē animal castissimū: horū officiū est in exercitu ecclesie p̄cedere ꝛ malos hostes mugitu sue p̄dicationis terrere. Sup̄ istos collocant turres lignee: q̄ eis supponūt ecclesie ꝛ ꝙmittūt animaꝝ cure: talis fuit Petrus de quo dic̄ saluator. Math. xvj. Tu es petrus et sup̄ hanc petrā edificabo ecclesiā meā. Diabol⁹ ergo timēs istos elephantes duplicē prouidit cautelā. P̄imo ēm ponit cōtra eos statuas ereas plenas igne: iste statue sunt mali nobiles; ꝓceres ꝛ potentes q̄ videnꝛ generosi sicut fuerūt patres eoꝝ; sed non sunt nisi statue ꝛ laruati: quia effigiē exteriorē hominis hñt sed nō vitā/nō prudentiā/nō rationē/nō mansuetudinē quā homi indidit natura. Sunt tñ statue eree ꝓpter strepitū pōpe ꝛ supbie secularis: ꝛ sunt repleti intrīsec⁹ igne iracūdie; ꝛ tales sūt secta diaboli: de quo Job. xlj. Flatus eius p̄runas ardere facit. Isti stant bodie cōtra elepbātes. i. episcopos et cōburunt p̄muscidas eoꝝ: ita q̄ nec corripe nec corrigere eos audent: ꝛ non istos timēt epi nostri imo strepitū porcoꝝ timēt solū clamorē vni⁹ suis. Porci sūt lubrici moraliꝛ ꝛ sus est meretrix. Jurta illud P̄rouer. xj. Circulus aureus in naribꝫ suis mulier pulchra et fatua. Talis elepbas non fuit Johannes baptista q̄n dixit herodi. Nō licet tibi habere vxorē fratris tui. ꝛc̄. Math. vj. nec tales fuerūt apli q̄rum locū mō epi tenent: q̄bus p̄dixerat saluator. Mar. xiij. Tradent vos in concilijs et synagogis suis ꝛ flagellabūt vos ꝛ ante reges et p̄sides stabitis ꝓp̄ me in testimoniū illis. Quarto ad cōmēdationē boni p̄lati subdit a pte obiecti

cui deberet resistere magnitudo malivolentie: qz horrendos. Valde enim terribilis est potestas tyrannica: z tamen xps est fortior. Unde simplicissimi viri tyrannos devincunt virtute ipsi⁹ q̄ dicit Sap̄. viij. Timebūt me reges horrēdi ista q̄ dicta sunt pñr etiā applicari ad beatā katherinā q̄ steterit cōtra Maxentinū tyrannū z principes suos.

Lectio. CXXXIII

Treddidit iustis merc

e cedem laborꝫ suorꝫ: z deduxit eos in via mirabili: z fuit illis in velamento diei z in luce stellarꝫ p̄ noctē. Et transtulit illos p̄ mare rubrū z transuexit illos p̄ aquā nimiā. Inimicos autē illorꝫ dimersit in mare: z ab altitudine inferorū eduxit eos. Postq̄z tactū fuit breuit̄ et sūmatim de liberatōe populi israelitici de egypto in manu Moysi. In ista lectiōe p̄sequit̄ spūssanctus siue Salomon p̄ spmsanctū diffusus de mō recedēdi eorundē: et duo narrat: videlicet hebreorum opulentā ditationē in eoꝫ exitu de egypto: z eoꝫ mirabilē pegrinationē in deserto. Quantū ad primū dic̄ sic. Et reddidit iustis mercedē laborꝫ suorum. Ubi sciendū q̄ filij israel in exitu eorū de egypto acceperūt mutuo ab egyptijs suppellectilē variā: vestes z vasa in magna copia z omnia secū asportauerūt de mandato dñi: vñ nec furtū p̄miserunt. Tum qz dei autoritate fecerūt q̄ est dñs omnium: tū etiā qz eis debebat̄ merces p̄ labore durissimo quo seruierāt in egypto: z hoc ē q̄ dic̄: Et reddidit iustis mercedē laborꝫ suorū q̄bus laboribꝰ egyptijs seruierāt ānis. cccc. dādo eis bona mobilia egyptiorū p̄o magna parte. Unde canit ecclesia Hec nox ē in qua dñs spoliauit egyptios ditauit hebreos. Sequit̄ icōm de mirabili eorū pegrinatōe in deserto: in qua pensanda sūt multa generaliter tū duo: scz via p̄ quā et tempus per qō Quātū ad viā fuerūt tres difficultates: spaciosū desertū: mare rubrū: flumē iordanicū. Quātū ad tempus sicut tunc ita z nunc: fuerūt cōmunes diuersitates videlicz diei z noctis. Jn die p̄terit eos a feruore maximo: qui est in trib⁹ illis p̄ nubem q̄ populū sp̄ obūbrauit ne lederēt̄ ab estu. Jn nocte per columnā nubis q̄ eis illuxit ita q̄ se transferre potuerunt q̄n eis placebat tam de nocte q̄z de die Rursus vt ad viā redeam⁹ p̄ quā de egypto transierunt. fuerūt tres difficultates sicut p̄ri⁹ tetigi Trāsit⁹ p̄ desertū: trāsit⁹ p̄ mare rubrū: z trāsit⁹ per iordanis fluuiū. Jn mari rubro fecit de⁹ duodecim diuisiones iuxta nūerū tribuū filiorꝫ israel ita q̄ vnaquēq̄z in sua diuisione trāsiret: z ibi trib⁹ iuda meruit p̄mo regnū: qz ipa moysen p̄cedēte p̄o secuta ē alijs dubitātib⁹. Egyptij āt has diuisiōes videntes in mari rubro z hebreos p̄ easdē transire corā eis sine p̄iculo: animati sūt ad intrandū mare rubrū qō z dñs sustinuit patient̄. Tandē i vigilia matutina respexit dñs sup̄ castra egyptiorū z reuersa sūt aque maris que steterāt trāseūtib⁹ filijs israel a dextris z a sinistris q̄si murus z submerse runt ꝑ Pharaonē z exercitū ei⁹ totū. Dicit̄ aūt idō mare rubrū qz omnis terra circūstans rubra est z inficit aquā colore ꝓsimili. Jbi etiā rubee gēme inueniunt̄. His intellectis sensus lr̄e satis patet. Dicit ergo sic. Et deduxit illos in via mirabili videlicet p̄ desertā terrā z inuiā: nec illa q̄ isti asportauerunt de egypto: potuerūt eis sufficere vltra triginta dies. Et fuit illis in velamēto diei. i. p̄ die p̄roterit eos p̄ nubē sicut p̄dictū est: z in luce stellarū p̄ noctē: hoc est in colūna nubis: z trāstulit illos per mare rubrū sicco. s. vestigio z sine periculo q̄stū ad mare rubrū. z trāsuexit illos p̄ aquā nimiā. i. p̄ iordanis fluuiū q̄ illo tpe trāsierat alueos suos: sicut patet Josue. iij. de quo hic narrāda ē hīstoria. Cū exploratores terrā p̄missionis vidissent z relationē ioſue fecissent certo tpe. Josue dixit ad populū quē ducebat. Sanctificamini cras videbitis mirabilia: statim q̄z de mane dicit sacerdotib⁹ q̄ accipientes arcā intrarēt fluuiū q̄ tūc maxim⁹ fuit: tū ex aquis imbrīū: tū ex liquefactione niuiū de montibus. Cūq̄z sacerdotes intrassent aquā: steterūt aque ex illa parte vnde fluebant q̄si mons: ex alia aut̄ descēdebāt z currebāt in mare mortuū. Sacerdotes vero steterūt in medio fluminis cū arca dū vniuersus p̄pl's p̄trāsiret. Et hāc hīstoriā tāgit hic cū dicit. Transuexit illos p̄ aquā nimiā. i. per iordanē q̄ tūc maxim⁹ existebat. Uel aliter pōt exponi de mari rubro: z tunc cōtinuat̄ cū littera q̄ dicit. Inimicos autē illorꝫ dimersit in mari. i. egyptios: z ab altitudine inferorum eduxit eos scz hebreos. Ab altitudine. i. profunditate maris: q̄ valde inferi⁹ descēdebat. Trāstulit illos p̄ mare. Doraliter p̄ mare p̄ qō transire debem⁹ ad regnū celeste: qō est terra p̄missionis nobis facte: est mundus iste q̄ mare dr̄ ꝓpter inquietudinē tēpestatis: ꝓpter amaritudinē acerbitatis: z ꝓpter inualitudinem sanitatis. Primo g̃ iste mūdus dr̄ mare z cōparat̄ mari ꝓpter inquietudinē tēpestatis. In mari em̄ est abundantia fluctuū z ventorꝫ. Un̄ qui in mari sunt semp̄ sunt in p̄iculo. Eccī. xliij. Qui nauigant mare: narrāt p̄icula eius. Sic in p̄senti vita semp̄ sunt ꝓcelle et fluctuationes vndarū. modo hō deprimit̄ p̄ aduersitatē: mō eleuat̄ p̄ prosperitatē: mō gaudet p̄ sanitatē: mō dolet: mō ridet: modo circūdat̄ turbis amicorꝫ: modo hostiū z inimicorꝫ: modo exaltatur ad dignitatē: modo humiliatur ad paupertatē. Jn p̄s. Mirabiles elationes maris. i. huj⁹ mūdi fluctuantis. Macrobi⁹. q̄. saturnaliū ꝓpe finē dicit q̄ aq̄ maris ꝓiecta in flammā eā nō extinguit ~~neq;~~ accendit. Cui⁹ rō est naturalis pinguedo aque marine q̄ est densa: salsa pinguis z grauis. Moralr loquēdo: aq̄ maris ē locūditas secularis. Hec locūditas adiūcta flāme iuuenilis ardoris eā accēdit vltra omnē modū recte rōnis. Et ō debēt iuuenes virtuosi se ab istis abstrahere z feruorē suę iuuentutis in aqua dulci extinguere. Eccī. xlij. Jgnē ardentē extinguit aqua Jn libro de naturis rerū dicit̄ q̄ si leo dormiat in naui transeunte mare: nauis incipit mergi z periclitari: cum vero vigilat redit trāquillitas nauis. Moraliter quando p̄latus dormit per negligentiam: cōgregatio incipit periclitari. Tali p̄lato dicit̄ Prouer. xxiij. Eris sicut dormiēs in medio

De mūdo isto q̄r dicat merito mare ꝑ qđ trāsit ad celū ꝛ ꝙ sūt ẽ. q̄ dulcorat aq̄ ẽ

Lectio CXXXIIII

maris: et sicut gubernator amisso clauo. Et ideo ad hoc ꝙ salus ꝯgregatiōi reddat oꝛtet talē pre-latum excitari: cui⁹ figurā habemus Math. viij. vbi legimus ꝙ rp̄o in naui dormiente tātas susti-nuit nauis tempestates ꝙ discipuli cōpellebātur dominū excitare ꝛ dicere. Dñe salua nos perim⁹ Ecclesia in mūdo est sicut nauis in mari: vñ eccl'ia vocat nauicula: iuxta illud metricū. Ecclesiā pro naui rego sūt climata mūdi. Sunt mihi scripture rhetia piscis homo: qñ in ista naui dormit ꝓlatus per negligētiā ꝛ remissionē excitandus est ꝑ moni-tiones amicoꝝ vt pricula ꝯsideret et vndas maris ne nauicula submergat. q̄ periculosū sit istud mare dicit beat⁹ Bern̄. in q̄dam sermone. Periculosū inq̄t ꝓbat transeuntiū raritas ꝛ pereuntiū multi-tudo: in mari marsilie de q̄tuoꝛ nauibus nō perit vna: in mari hui⁹ mūdi de q̄tuoꝛ aīab⁹ vix euadit vna. Secūdo mūdus iste dicit mare ꝓpter amari tudinē acerbitatis: totū em̄ gaudiū hui⁹ vite asp̄ sum est amaritudinib⁹: vñ Greg. in quadā ome-lia. Ubiq̄ moꝛs: vbiq̄ luct⁹: vbiq̄ desolatio: vn-diq̄ concutimur: vndiq̄ amaritudine replemur: et tamē ceca mente carnalē concupiscentiā ꝛ eius amaritudines amam⁹: fugientē insequmur: labēti inheremus: ꝛ qꝛ labentē retinere nō possumus cū ipsa labimur: cadentem quā tenem⁹: hec Grego. Clementer em̄ deus disposuit vt vita ista tedijs ꝛ tribulatiōib⁹ sit admixta: qꝛ eā alit̄ nimis am...e mus. Uñ sicut nutrix volens puerū ablactare: ...nit mamillā aliquo amaro vt sinapio: ita deus vo lens nos ab amoꝛe mūdi retrahere: ip̄m amaritu dinibus voluit admiscere. vñ Greg. xxiij. mora. Electis suis ad se pergētib⁹ dñs huius mūdi iter asperū facit: ne dū quisq̄ vite presentis requie q̄si vie amenitate pascit: magis cū diu ꝓgere: q̄q̄ citi⁹ ꝓuenire delectet: ne dū delectat in via: obliuiscat qđ desiderabat in patria: sicut em̄ pisces nō sētiūt amaritudinē maris: sic homines mūdani hoꝝ nō sentiūt amaritudinē: qꝛ sūt talib⁹ asueti. Abacbuc j. Facies hominis vt pisces maris. Dic tamen est aduertendū ꝙ viri sancti qui inter alios amaritu-dines mūdi gustant: triplicit̄ sciunt eas dulcoꝛare secundū tres modos q̄bus solēt dulces fieri aque maris: aque em̄ marine fiūt dulces ꝑ solis eleua-tionē. ꝑ terre transmutationē: ꝛ ꝑ cere distillatōez Isto modo sancti viri tribulationes hui⁹ mundi dulces sibi faciūt. Primo ꝑ eleuationē sicut sol ele uat vapoꝛes a mari qui postea cōgelant̄ in nubes de q̄bus dulcissima reddit̄ aqua: sic sancti viri tri-bulationib⁹ agitati statim in celū ascendūt vbi de gloꝛia futura recogitāt: q̄b⁹ pēsatis manifeste cō-siderant ꝙ nō sūt ꝯdigne passiones hui⁹ tēpoꝛis ad futurā gloꝛiā ꝛ bītudinē quā expectāt. Scōo aque fiunt dulces ex cōditione terre ꝑ quā trāseūt Unde aque transeūtes ꝑ terrā sabulosā ꝯmunit̄ fiunt dulces. Sic moraliter si mortē nostrā et nos in breui moꝛituros ꝛ in terrā vertēdos cogitem⁹ dicentes ꝙ vana sunt quecunq̄ in hac vita dura vident. Hieroni⁹. Facile cōtemnit omnia q̄ semp se cogitat moꝛiturū. Tertiū experimentum est ꝙ si vas integrū et cōcauū de cera virginea factū

mittatur in mare inuenit̄ cito repletū aqua valde dulci: eo ꝙ cera illa nihil amaritudinis permittit intrare. Sic moraliter christum recogitem⁹ in cui⁹ persona dicit ps̄. Factum est coꝛ meū tanq̄ cera li quescēs: ꝛ certe cera virginea: qꝛ de virgine pura natus est ꝛ in eū referamus q̄cquid hic tribulatio nis toleramus et totū fiet dulce: ratio est: qꝛ cera talis est in se dulcis ex natura mellis ꝛ habet in se poꝛos ꝑ quos aqua salsa trabitur: ꝛ sic dulcescit. Christus aūt dulcis est ex natura mellis: quia cō-ceptus in virgine pura fuit de spūsancto: de quo Eccī. xxiiij. Spūs em̄ meus sup̄ mel dulcis. Po-ros autē habet patētes magnos ꝛ puos: vulnera videlicz spinis et clauis lācea ꝛ flagellis coꝛpi suo sancto ꝓ nobis illata: ꝛ ideo si ꝑ istos poꝛos tribu lationes huius vite distillare velim⁹: nihil est ita magnū nec ita graue q̄n paruissimum videbit̄ ad illud qđ ip̄e ꝓ nobis nō pro se voluit tolerare: vñ Ambro. in quodā sermone. Q̄a habem⁹ in xp̄o ꝛ omnia in nobis habet xp̄s. Si vulnera curare de sideras: medicus est: si febꝛibus estuas fons est: si grauaris iiqua sentētia iusticia est: si indiges auri lio virt⁹ est: si mortē times vita est: si tenebras fu gis lux est: si celū desideras via est: si cibū queris alimentū est. Sic igit̄ xp̄us amaritudines huius vite dulcit̄ recogitat⁹ efficit nobis dulces: nec via vite nostre intolerabilis nobis fiat. Esaie. lj. Po-suisti profundū maris viam vt trāsirent liberati. Hoc est dictū q̄ntumcūq̄ sit homo in ꝓfundo tri-bulationis in hoc mari magno viā tñ habet ꝑ quā christus p̄cessit. Tertio mūdus iste dicit̄ mare ꝓpter inualitudinē sanitatis. Nō est aliq̄s q̄ntū-cumq̄ bone cōplexionis: q̄ ita bene possit esse san⁹ in mari sicut in terra: illi em̄ qui in terra nutriti ꝛ ad terrā sunt asueti q̄n in mare veniūt pessime pa-tiuntur et abominationē tantā habēt ꝙ inter nau tas nō possunt capita eleuare. Isto modo moraliter nullus est ita moꝛigeratus q̄ possit ita ꝛtuose viuere in mari huius mundi sicut in solida terra sancte religionis. nec est aliq̄s in religiōe bona ra-dicaliter educatus q̄n multas abominatiōes pa-tiat̄ si se īmiscea t mūdanis vt merito dici possit il-lud. Sopho. ij. Ue qui habitatis funiculū maris: gens perditoꝛum.

Lectio. CXXXIIII

Deo iusti tulerunt

i spolia impioꝛū et decātauerūt domi-ne sanctum nomē tuū ꝛ victricē manū tuam laudauerūt pariter: quoniā sapiētia aperuit os mutoꝛū ꝛ linguas infantiū fecit disertas. Di-rexit opera coꝝ in manib⁹ ꝓphete sancti. Explicata liberatiōe filioꝝ israel de egypto ꝛ eoꝛum mi rabili peregrinatiōe in deserto. Hic prosequit̄ de iustoꝛū gratiarūactiōe. Postq̄ enim dñs tot mi-rabiles plagas fecerat in egypto: diuisiones in mari rubꝛo: submersiones egyptioꝛum in eo et fi-lij israel se in manu foꝛti liberatos et liberos vide-derunt: statim gratias deo reddiderunt. Unde tūc tēpoꝛis fecit moyses illud canticū qđ ponitur Exo. xv. Cantem⁹ dño: gloriose em̄ magnificat⁹

est rē. r morat⁹ est totus ppl's iuxta litus maris septē dieb⁹ r omni die accesserūt ad lit⁹ cū tympanis r cytharis r alijs musicis instrumētis r cantauerūt illud canticū dño. Viri seorsum in turma vna: r mulieres seorsum in alia. Cōsimili aūt mō ecclesia septē dieb⁹ in ebdomada pasche descendit cū pcessione r cantu ad fontē baptismalē cantādo cū gaudio illū psā. In exitu israel de egypto. Fuit aūt cāticū istud a moyse factū metrice versib⁹ exametris siue metro heroyco in quo nobiliū victorie describi solēt. Et quia istud canticum est primum de quo legimus. Ideo vocatur canticū canticoꝝ róne antiqtatis. Narrando igit in lectione ista de iubilo atq laude quā deo dederūt filij israel liberati ab egyptijs q̄ttuor facit. Primo em dicit: Laudantiū cōditionē. Scdo laudis intentionē. Tertio tante iocūditatis assignat occasionem. Et qrto isti⁹ laudis ordinationē. Illi nāq; q̄ laudauerūt iusti fuerūt: q⁹ Eccī. xv. Nō ē speciosa laus in ore pctōris. Un̄ qztū ad hoc dicit p̄mo sic: iusti tulerūt spolia impioꝝ ideo videlicet q⁹ sapia direxit ppl'm isrl': ideo ipsi iuste tulerunt spolia ipioꝝ. Qñ em ipij submersi sunt et piecti ad litus maris filij isrl' eos spoliauerūt armis r reb⁹ qs habebāt: sil'r spoliauerūt eos ante asportando de mandato dñi vestes et vasa argētea r aurea de egypto. Huic hystorie alludit Aug⁹. ij. de doctrina xp̄iana. c. vlti. dicēs q⁹ si forte vera r fidei nr̄e accomoda p̄bi dixerint r maxime platonici: nō solū formidāda nō sūt sed ab eis tāq; ab iniustis possessorib⁹ in vsum nostrū vendicāda. Sicut em egyptij nō tm̄ idola habuerūt r onera grauia q̄ ppl's israel detestaret et fugeret: sed etiā vasa atq; ornamēta de auro r argento q̄ ppl's isrl' exiens de egypto in vsus meliores de pcepto dñi vēdicauit: sic etiā doctrine gentiliū nō solū superstitiosa r superuacua p̄tinēt sed scias liberales aptissimas vsui veritatis: r q̄dā pcepta de bonis moribus q̄ oia sunt a bonis theologis vendicāda fm sentētiā Aug⁹. vt p̄bia bona theologie subseruiat. Et ideo tā in p̄bia q̄z in poetria debent theologi ad horā aliquā studuisse. Nec est veritas cōtēnenda licet in theca lateat vanitatis. Un̄ cum vigili⁹ studeret in poetriā r q̄dā ab eo q̄reret q̄d faceret. Rñdit. Lego inq̄t aurū in stercore. i. colligo sapientiā de rudi poetria. Justi igit tulerūt spolia impioꝝ. i. egyptioꝝ: q⁹ in eos ipij fuerūt r crudeles r decantauerūt. Dñe nomen scīm tuū. Ecce recta intentio laudantiū: q⁹ nō hoib⁹ decantauerūt nec dñab⁹ sed dño: quē specialr extulerūt de nobilitate sue essentie: r strēnuitate sue potentie. Un̄ dicit. Decantauerūt dñe nomē scīm tuū q̄ noie nobilis ei⁹ essentia designat in psā. Dñe dñs nr̄: q̄z admirabile est nomē tuū in vniuersa terra. Hec q̄ztū ad p̄mū. Et victricē manū tuā laudauer̄t pariter. Manū. i. potētiā: q̄ztū ad scdm: r ita fecerūt vnanimiter mulieres seorsum r viri seorsum. Et h̄ ē multo cōmēdabili⁹ q̄z mittere mulieres inter clericos r cātores stare r discurrere in choro. Zach. xij. Familie r familie seorsum r mulieres coꝝ seorsum. Laudauerūt igit sed ex q̄ actione? Certe quia sapia os mutoꝝ aperuit. i. hebreoꝝ q̄ fuerūt ante q̄si muti pretimore r captiuitate in q̄ fuerunt. Et linguas infantiū fecit disertas: hoc ē hebreoꝝ q̄ siluerūt a laude dei in egypto q̄si infantes nō potentes loq̄. Eoꝝ inq̄z linguas sapia fecit disertas. i. expeditas ad loquēdū: ad disertitudinē multū cōfert iocūditas r audacia. Et p oppositū obstat r impedit ois timor: r iō post q̄z euaserūt egyptioꝝ timorē: statim facti sunt diserti ad deū suū laudandū. Sed de cuius ordinatiōe fecerūt istū laudē? Certe hec r alia fecerūt de mādato moysi: r ideo subiūgit. Direxit opa eoꝝ videlicet sapia in manib⁹ p̄phete sancti scz moysi. Osee. xij. In manib⁹ p̄phetaꝝ assimilat⁹ sū. Decantauerūt dñe nomen scīm tuū. Si filij israel nomē dñi decantauerūt deuote: q⁹ eos de seruitute egyptiaca liberauit: multomagis nos nomē dñi decantare debemus r venerari: q⁹ nos a pena inferni sua passione redemit. Ipsi em laudare potuerūt nomē antiquū tremēde potentie. Nos aūt nomē nouū pietatis r clemētie. In psā. Scōm nomen tuū de⁹: sic r laus tua in fines terre. Hoc nomen ē iesus de quo Matth. j. Uocabis nomē ei⁹ iesum. Ipse em salū faciet ppl'm suū a pctis eoꝝ. Solent em multū amātes de psonis amatis facere cantilenas earū noīa exp̄mēdo. Igit de h̄ noie iesu idē faciamus iuxta illud psā. Laudabo nomen dñi cū cantico r magnificabo eū in laude. Est igit notandū q⁹ istud nomē est nomē honoris r excellentie: nomē amoris r beniuolētie: nomē valoris r oipotentie. Primo ē nomē honoris r excellētie. Phil'. ij. Dedit illi nomē q̄ō est sup omne nomē vt in noie iesu omne genu flectat̄ / celestiū / terrestriū / r infernoꝝ. Un̄ fm sacros canones: q̄n hoc nomē iesus p̄fert̄ in ecclesia ois xp̄ian⁹ inclinari docet cū capite: q̄uis tā hoc q̄z multa alia spūalia in q̄b⁹ lucrū diuitiarū nō p̄sistit: a platis bui⁹ tp̄is negligant̄. Istud nomē est nomē nouum r nouiter fuit xp̄o ipositū in sua circūcisione. Uocatū est nomen ei⁹ iesus q̄ō vocatū ē ab angelo priusq̄z in vtero cōciperet̄. Luc. ij. Solēt em̄ boies noīa noua assumere triplici róne. Quidā róne adepte dignitatis quidā róne celande veritatis: r q̄dā róne practice p̄bitatis. Róne adepte dignitatis: ois persona q̄ creat̄ in papā eligit sibi nomen nouū et nomē tale q̄ō virtutē bonitatē r modestiā rep̄sentet. q. d. q̄li tercūq; fuerim tēp⁹ib⁹ retroactis rigidus vel iniustus: negligens vel seuerus: ero deinceps pietate modestus r regulat⁹ virtute. Scōo róne celande veritatis. Solent nonnulli sibi assumere noīa noua r maxime tales q̄ intrāt regnū in quo dominant̄ inimici coꝝ. Tūc solēt tales statū suū celare r se extraneo noie nuncupare: ne coꝝ cōditio alijs innotescat. Tertio róne practice p̄bitatis: sicut manlius torquat⁹: iste em fuit quidā romanus r dicebat̄ lucius manli⁹ quē cū quidā gallus ad singulare certamen p̄uocauit: cū eo cōgressus ipsum occidit: r torquē aureā quā in collo gestabat auferens sibi ip̄osuit. A quo facto nomē torquati tam sibi q̄z posteris conquisiuit. Et sic etiā p̄ter auctā magnifice romanā rempublicā Octauianus dicebatur august⁹. Propter istas tres rōnes: decuit christum filiū dei nouiter incarnatū sibi assumere

nomẽ nouũ. Creat⁹ nãq3 fuit apostolic⁹ siue summus pontifex et caput ecclesie ꝑm humanitatem. Eph̃.j. Ipsum dedit caput sup̃ omnẽ ecclesiã q̃ est corp⁹ ei⁹. ad Heb̃.iij. Cõsiderate apl'm t pontificẽ nr̃e ꝓfessionis iesum. Et q2 fuerat multũ rigidus ante: voluit in suo noĩe future clemẽtie significare modestiã. Scõo q2 ipse intrauit mũdũ istũ coporaliter in quo demones q̃ sibi inimicabant grauiter: et vt plurimũ dominabantur: voluit se occultare: ne ab eis depẽderet vt latere posset princi pes t prãtes tenebraꝝ earũ. Tertio rõne practice ꝓbitatis quã fecit sanguine ꝑprio redimẽdo genus humanũ. Unũ statim effuso modico sanguine in circũcisione q̃ fuit q̃si pign⁹ t arra cõplete redẽptionis future: ipositũ fuit sibi illud nomen iesus. Esa.lxij. Uocabit tibi nomẽ nouũ qđ os dñi nominauit. Est igit nomẽ iesus nomẽ bonoris t excellẽtie. Scõo hoc nomẽ est nomẽ amoris t beniuolentie. Esa.xxvj. Nomẽ tuũ t memoriale tuum in desiderio aĩe. Aĩa mea desiderauit te in nocte. Nec mirũ: q2 ꝑm Berñ. Hoc nomẽ iesus ẽ mel in ore: melos in aure: iubilus in corde. Hoc nomen bn̄ senserat btũs ignacius q̃ toꝛmẽtis exposit⁹ nomen istud semp̃ sonabat. A q̃ cũ pagani q̃rerẽt: q̃re incessanter hoc nomẽ inuocaret. Dixit ꝙ illud sic in corde scriptũ habuit ꝙ illud oblitioni tradere nõ valebat. Hic igit cũ occisus fuisset cor de corpe extraxerũt: t illud in partes minutas deciderũt: t sp̃ in vnaq̃q3 ꝑticula b̃ nomen iesus scꝑtũ aureis lr̃is scriptũ inuenerũt. Hoc nomẽ paul⁹ sibi multũ impſſerat: cui⁹ caput a corpore decollatũ illud manifeste sonuit clara voce. Qui etiã nomẽ christi sub isto termino iesus vel xp̃s in suis epl'is. ccccvicib⁹ replicauit. Hui⁹ etiã nois amorẽ satis sibi impſſerat q̃ ꝓpeo cõtumeliã t obꝓobria perpeti se gaudebat. Act̃.v. Ibant apl'i gaudẽtes a ꝓspectu cõcilij ꝛc̃. Tertio nomẽ istud ẽ nomẽ valoris et ois potentie cui nihil vel diabolicum vel fantasticũ põt resistere si digne ꝙ demones ꝑferatur. Unde Mar.xvj. In noĩe meo demonia eiciẽt: linguis loquent̃ nouis: serpentes tollent ꝛc̃. Unũ narrat̃ ꝙ cũ q̃dã gentilis ad fidem nostrã fuisset ꝓuersus: demones sibi inuidẽtes mirabilit̃ eũ infestauerũt t visibil'r verberauerũt frequẽter. Iste ad doctrinã cuiusdã viri scti in q̃tuor angulis lintheaminũ suoꝝ fecit istud nomẽ sanctũ scribi: t quotiens ad camerã intrauerũt stantes a remotis dixerũt: ba iesu ba iesu: sed ad lectũ nullaten⁹ appropinquare valebãt: ille ꝓuersus de nouo hoc vidẽs scꝑsit hoc nomẽ: t ad quandã lanceã appendit: t quotiens ad eũ molestandũ venerũt: lanceã cũ noĩe iesu obiecit: t sic ab eis penit⁹ extitit liberatus. De b̃ noĩe verificat̃ illud Joel'.ij. Dis quicũq3 inuocauerit nomẽ dñi saluus erit. Hui⁹ nois vila ✠ture sctus dyonisi⁹ ariopagita ꝓuersus ẽ ad fidẽ. Sicut em̃ refert mgr̃ in histoꝛijs sup̃ actus apl'oꝝ. Contigit quendã cecũ coram paulo et dyonisio in athenis trãsire. Dixit g̃ dyonisi⁹ paulo. Si dixeris isti ceco. In noĩe dei tui vide: t si viderit: ego statim credam. Sz ne vtaris magicis verbis: q2 forte nosti verba q̃ habẽt huiusmodi efficatiã: ego ꝓscribam formã verboꝝ. In hac inqt forma verboꝝ dicas In noĩe iesu xp̃i nati de virgine crucifixi: mortui q̃ t resurrexit t ascendit in celũ vide. Sed vt omnis suspitio tolleret̃: paul⁹ ꝓcepit dyonisio vt ipsemet eadẽ verba proferret. Quo facto: qui fuerat cec⁹ vidit: t dyonisius statim conuersus est. Unde de isto noĩe singulariter t signanter dicit̃ Actuũ.iij. Nec em̃ est aliud nomen sub celo datũ hominib⁹ in quo oporteat nos saluos fieri ꝛc̃.

Capitulũ. XI. Lectio. CXXXV.

Ter fecerũt per deserta que non inhabitabant̃ t in locis desertis fecerũt casas. Steterũt cõtra hostes t de inimicis se vindicauerũt. Sitierũt et inuocauerũt te t data ẽ illis aqua de petra altissima: t requies sitis de lapide duro.

Post q̃ salomon ad laudem sapie enarrauit mirabilẽ liberationẽ populi israelitici de egypto. In hac parte cõsequenter sapientiã cõmendando agit de eiusdem populi gubernatione in deserto: t vt hec gubernatio mirabilis euidẽtius appareat: describit eã per quandã antithesim. Nũc recitando bn̄ficia collata iudeis. Nũc replicando supplicia irrogata eoꝝ aduersarijs. Aduersarij autẽ filioꝝ israel fuerunt egyptij in egypto: Amalechite in deserto: Chananei in terra ꝓmissionis: t oẽs istos de⁹ pro filijs israel mirabiliter flagellauit. Primo ergo ostẽdit in sequentib⁹ qualis fuerit reproboꝝ pena. Scõo quanta fuerit eorũ culpa. Scõa pars ibi. ca.xij. Uani autẽ sunt oẽs hoies. Circa primũ duo facit Primo agit de penis egyptioꝝ. Secundo de penis amorreoꝝ: ibi. ca.xij. O q̃ bonus t suauis es dñe. Circa ꝓmũ duo fiunt. Nã primo ostendit ꝙ diuina iusticia punit ꝓportionabiliter ad peccata. Secũdo ostendit ꝙ diuina potentia nõ est ad certum modũ puniendi necessario limitata. Secunda pars ibi. Non em̃ impossibilis ꝛc̃. Circa ꝓmũ duo facit. Nam primo agit̃ de beneficio collato filijs israel in deserto. Secũdo de supplicio eidẽ beneficio cõtrario illato egyptijs in egypto. Secunda pars ibi. Per que em̃ penas. In lectione hodierna agit̃ de tribꝰ in quib⁹ fuerũt a sapiẽtia gubernati dũ in deserto fuerũt videlicet de longa t periculosa peregrinatione: de magna t victoriosa hostium expugnatione: de larga et miraculosa sitis extinctione. Secũda pars ibi. Steterunt contra hostes. Et tertia ibi. Sitierunt t inuocauerunt.

Quantũ ad primũ dicit sic. Iter fecerũt per de- A
serta. Ubi notandũ ꝙ filij israel recedẽtes de egypto versus terrã ꝓmissionis ꝑ multa deserta trãsierũt. Nã inter egyptũ t mare rubrũ habuerũt q̃tuor mãsiones i deserto: t de trãsitu maris rubri habuerũt deserta sur t syn t cades: sic patet Numeri.xxxiij. Cũ g̃ venissent in cades ꝑ terminos amorreoꝝ: misit moyses.xij. exploratores vt considerarent terrã ꝓmissionis: t redeũtes ꝑ m animarẽt ex fertilitate fr̃e: sicut patet Nume.xiij. Isti nuncij reuersi post quadraginta dies quib⁹ terrã ꝓmissionis explorauerãt: dissenserũt inter se. Nã B
decem ex eis dixerũt terrã esse pessimã et pericu-

Iosam ad acq̃rendū ꝛ q̃ ibi habitarēt gygātes q̃b⁹ filij israel cōparati q̃si locuste videbāt. Asserueruṅ etiā q̃ terra illa deuorat habitatores suos: hoc est ꝫ labore exigit vt colaṫ q̃ hoies ꝓpter excessus labor ꝛ modicitatē fruct⁹ cōsumūt. vl' fm hebreos exponiṫ sic. Terra infirma est nec habere viuaces hoies pōt. Soli duo de duodecim: videlicet Josue ꝛ Caleph cōmēdauerūt terrā fm veritatē quā viderāt. Populus igiṫ maiorē partē secut⁹: cepit murmurare ꝫ dñm ꝛ cogitauerūt sibi ordinare duces: et voluerūt reuerti in egyptū. Quāobrē dñs offensus ad ppl'm: iussit eos redire ad solitudinē q̃ de q̃ venerāt vt illi decē iuxta numerū. xl. dierum q̃b⁹ terrā ꝓmissionis ꝫsiderauerāt. xl. ānis in deserto viuerent: ꝛ tandē ibi morerenṫ cū ppl'o q̃ eis assenserat. Et sic factū est q̃ oēs illi qui exierāt de egypto viri fortes ꝛ robusti mortui fuerunt: ꝛ filij eor̄. xl. ānis elapsis terrā ꝓmissionis intrauerūt oīb⁹ illis qui exierāt de egypto mortuis exceptis Josue filio Nun: ꝛ Caleph filio Jephone. Transierūt ergo de egypto in cades ꝓpe terminos terre ꝓmissionis duob⁹ ānis. Et iterū a loco illo reuersi in desertum cōsumpserūt. xxxviij. ānos: ꝛ in fine xxxix. āni redierūt in cades: ꝛ sic. xlij. māsiones q̃s legunṫ fecisse ab egypto vsq̃ ad cāpestria moab. Juxta iordanē tm̄ trib⁹ ānis cōplete fuerūt videlicet ab egypto vsq̃ ad montē sinai vbi ꝑ ānū mansērūt. A sinai vsq̃ ad cades. xij. māsiones fecerunt infra ānū secundū. Per. xxxviij. ānos postea errauerūt in deserto. Et redierūt fere ad mare rubrū quo tpe moriebaṫ ppl'us successiue ꝛ alij in locū eor̄ generabanṫ: ꝛ in fine. xxxix. ānī: redierūt de finib⁹ sinai in cades in. xj. dieb⁹: q̃b⁹. xix. māsiones fecerṫ Vide magistrū in hystoria. Nūeri. xix. xx. ꝛ. xxxij. q̃ hec ē opinio sua. Et videṫ dicere q̃ fuerūt in deserto. xl. ānis post murmurationē factā in reditu explorator̄. Alij dicūt q̃ nō ē intelligendū q̃ fuerṫ in deserto. xl. ānis cōputādo a tpe q̃ dixit eis dñs iuxta numerū. xl. dierū quib⁹ terrā ꝫsideraſtis. xl. ānis recipietis iniq̃tates vr̄as. Cū em̄ hoc dictū fuit post duos ānos ab egressione de egypto fuissent. xlij. ānis in deserto: qđ nō teneṫ: sed post q̃ redeuntib⁹ exploratorib⁹ murmurauerūt cōsumpserūt. xxxix. annos errādo in deserto de cadesbarne vsq̃ ad montē oreb: ꝛ ecōtra redeūdo ꝑ montē synai in cadesbarne. xl. āno inchoato. De ista ꝑegrinatione loquēs lra dicit. Iter fecerūt per deserta pluraliter: q̃ ꝑ multa deserta trāsierūt: q̃ nō inhabitabanṫ supple ab hoīb⁹ sed a bestijs et feris. Et ideo dr Deut. xxij. Loc⁹ horroris ꝛ vaste solitudinis. Et in istis desertis fixerunt casas. i. diuersas
B māsiones: q̃. xlij. fecerūt vt supius dictū ē. Casa fm Jsiđ. xv. etbi. ca. xj. est agreste tabernaculū palis ꝛ virgultis arūdinibusq̃ cōtextū: q̃b⁹ possunt hoies se tueri a vi frigoris caloriſq̃ iniuria. Sic igiṫ habuerūt lōgā ꝛ ꝑiculosā ꝑegrinationē in deserto. Scđo habuerūt ibidē magnā ꝛ victoriosam hostiū debellationē. Un̄ Exo. xvij. narraṫ q̃ amalechite venerūt in desertū raphidim ad pugnādū ꝫ isrl'. Moyses vo misit ꝫ eos Josue cū paucis armatis. Ipe vo ascēdēs i montē assumēs secū aaron et hur: ꝛ portās secū virgā dei. Cū q̃z moyses orās dñm man⁹ eleuaret: vincebat isrl'. Si aūt paululum remisisset: vincebat amalech. Quo comperto aaron ꝛ hur supposuerūt ei lapidē ꝛ ipsi man⁹ ei⁹ ex vtraq̃ ꝑte sustētabāt. Qđ factū ē vt moyses nō remitteret man⁹ vsq̃ ad sol' occasū. Fugauitq̃ Josue amalech in ore gladij. Isti hystorie ꝛ alijs alludens lra dicit. Steterūt ꝫ hostes ꝛ de inimicis se vindicauerūt. Tertio habuerūt in deserto largā miraculosā sitis extinctionē: sicut patet Exo. xvij. et Numeri. xx. Primo em̄ cū ppl's venisset in raphidim defecit eis aq̃ penit⁹ ꝛ ceperūt murmurare ꝫ moysen: Moyses vero de mādato dñi percussit semel petrā in oreb ꝛ egresse sunt aque: et vocauit moyses nomē loci illi⁹ tēptatio. Un̄ sicut narraṫ Nume. xx. cū. xl. āno redijssent ī cades post mortē marie sororis moysi: indiguit ppl's aq̃ ꝛ murmurauerūt ꝫ moysen ꝛ aaron q̃ ambo dñm orauerūt ꝓ remedio. Deꝰ aūt dixit moysi q̃ si ꝫgregata multitudine ꝑcuteret petrā coram eis: illa daret aquam Moyses vo aliq̃liṫ hesitādo ꝑcussit petrā semel ꝛ nihil manauit ꝓpter diffidentiā. Percussit scđo et egresse sunt aq̃ largissime: vt biberet ppl's ꝛ iumēta: ꝛ q̃ moyses ꝛ aaron dictis dñi non crediderūt ꝑfecte: dixit eis dñs q̃ ppl'm in terrā ꝓmissionis nō inducerēt: ꝛ ideo ambo mortui sunt in deserto. Aaron ī monte hor. xl. āno egressionis: Moyses vero in mōte nebo a q̃ ꝫsiderauerat ꝑus terrā promissionis. Un̄ vidit eā: sed eā nō intrauit. Et quia moyses ꝛ aaron incredulī fuerūt deo promittenti aquas de petra quasi deo promittenti contradicentes: ideo vocate sunt aque ille: aque ꝫdictionis His duab⁹ hystorijs alludēs lra sic dicit. Sitierūt ꝛ inuocauerūt te ꝛ data ē illis aq̃ de petra altissima. i. ab alto loco sita. Et ꝓ tanto mirabili⁹ videṫ q̃z si aq̃ exissent de petra iacēte in imo. Et reqes sitis. i. aqua ꝑ quā sedaṫ sitis: data ē illis de lapide duro. Jn ps̄. Qui ꝫuertit petrā in stagna aq̃r̄ ꝛc. Et notandū q̃ ista duo miracula distabāt tā loco q̃z tpe: q̃ primū factū fuit in raphidim vbi fecerūt septē māsiones a trāsitu marꝭ rubri. Scđm factū fuit in cades vbi fecerūt. xij. māsiones a raphidim cōputādo: et. xxij. ab exitu de egypto. Distabant etiā tpe: q̃ vnū qđ fuit in raphidim factū fuit āno ꝓmo egressionis ab egypto. Secūdū vero factum fuit āno q̃rto p⁹ reditū ppli de cades ꝛ morte marie vt supius factū fuit parū ante mortē aaron.

Notandū moraliṫ q̃ trāsit⁹ filior̄ israel ꝑ desertum versus terrā ꝓmissionis: trāsitū nostrū designat ꝑ mūdū istū versus patriā celestē. Jn deserto autē tria fecerūt fm litterā modo lectā. Sicut em̄ viatores ꝑegrinabanṫ: sicut bellatores ꝓliabanṫ: ꝛ sicut dei cultores deū venerabanṫ. Primū notatur cū dr. Iter fecerūt. Scđm cū dr. Steterṫ ꝫ. Tertiū cum dr. Sitierūt. Jn ꝓmo se habuerūt sic ꝑegrini. Un̄ fecerūt sibi casas nō castra / non magna pallacia: sed parua tuguria ꝛ de fragili materia in q̃ redarguiṫ curiositas illor̄ q̃ nimis in excessiuis edificijs delectanṫ qui plus circa lapides nō viuentes sollicitantur q̃z circa lapides viuos: acsi in eternū forent ꝑmansuri; nō cōsiderantes q̃

hic nō habem⁹ manentē ciuitatē sed futurā inquirimus. ad Heb. xiij. Et cōiter q̄ ista excessiua edificia fabricāt breui rpe ea inhabitāt⁊ alijs morientes dimittūt: nō cogitātes de ꝟbo saluatoris Marc. xiij. qm̄ cum q̄dā discipulus dixisset. Magister aspice q̄les lapides⁊ q̄les structure. Rn̄dit. Videtis bas oēs magnas edificationes. Amen dico vobis nō manebit lapis sup lapidē q̄ nō destruat. Scdo filij israel se habuerūt in deserto sicut bellatores: ⁊ nos ꝯ vitia semp pugnare debem⁹. Habem⁹ em̄ pugnare ꝯtra demonē/mundū/⁊ carnē. Demon pugnat ꝯ nos duplici manu: occulta suggestione⁊ apta impugnatiōe. Primā manū euadem⁹ p prudentiā querendo exit⁹ metit. Secundā p patientiā q̄ eq̄nimiter tribulatio tolerat. Mundus pugnat duplici manu. s. ambitione honoris: ⁊ amore diuitiaꝝ. Primā manū amputabimus p timorē iudicij finalis cogitantes: q⁹ q̄ mō in honoribus alijs preponunt: quomodo in fine strictissime iudicabunt. Sapientie. vj. Judicium durum bis qui p̄sunt fiet. Secundā manum sibi amputabim⁹ amore xp̄i pauperis q̄ nobis exēplū paupertatis dedit nascendo/viuēdo/moriēdo⁊c̄. Laro ꝟo pugnat duplici manu/gula⁊ luxuria. Primā manū amputare debem⁹ p cōtinētiā. Secundam p abstinentiā⁊ maxime illi q̄ sunt in religionis deserto cōstituti. Tertio filij israel se habuerūt sicut veri dei cultores: a deo cū indigerēt potū suppliciter postulantes. Sitis autē bonoꝝ virorum est desiderij vidēdi summā essentiā apud quā est fons vite: ⁊ in cui⁹ lumine videbim⁹ lumē. In ps̄. Sitiuit aīa mea⁊c̄. Accepta purgatione efficacit̄ natural⁹ bō sitit: ⁊ moral⁹ loquēdo q̄cūq̄ est purgatus a pcō: vitā istā fastidit et eternā desiderat. Jurta illud ps̄. Sitiuit ī te aīa mea⁊c̄. Jsta sitis extingui nō potest donec xp̄s nobis dixerit illud Lañ. v. Comedite amici mei⁊c̄. vt ipleat illō ps̄. Jnebriabunt ab vbertate dom⁹ tue⁊ torrēte⁊c̄.

Lectio. CXXXVI.

Er que enim penas

p passi sunt inimici illoꝝ: a defectiōe potus sui⁊ in eis cū abundarēt filij israel letati sunt: p bec cū illis deessent bñ cū illis actum est. Nam pro fonte quidē sempiterni fluminis humanū sanguinē dedisti iniustis. Enarrato bñficio collationis aque profluentis de petra miraculose quā dedit sapia increata filijs israel sitientib⁹ ī deserto: bic cōparat istud bñficiū ad penā ꝯriā illatā egyptijs in egypto. Cū em̄ egyptij rebelles dño filios israel nollēt dimittere: dns decē plagis egyptū pcussit q̄ in his versib⁹ ꝯtinent. Sanguis rana culex cinomia mors pecorina. Ulcera grando bruc⁹ tenebre stirps mortua ṗma⁊c̄. Quaꝝ ṗma fuit ista: aaron virga moysi accepta pcussit fluuiū nylū⁊ ꝯuersa ē aq̄ fluuij ī sanguinē: ita q̄ egyptijs aliq̄d inde haurire volentib⁹ tam colore q̄z sapore sanguis apparuit: ⁊ sic fact⁹ ē sanguis ī tota terra egypti in fluuijs⁊ riuis⁊ paludib⁹ ⁊ in vasis domoꝝ tā ligneis q̄z sareis: ⁊ vbicūq̄z egyptij foderūt puteos iuxta fluuiū inuenerūt sanguinē. Huic aūt

miraculo alludens salomon in bac lra vult dicere p quādā antithesim: q⁹ sicut dns iuste punivit egyptios p sitim⁊ pot⁹ defectū in egypto q̄n filij isrl̄ ī egypto aq̄s potabilib⁹ abūdabāt: ita p oppositū in deserto cū filij isrl̄ sitim haberēt⁊ aq̄s carerent; bn̄ cū illis fecit de⁹ dando eis aquā de petra miraculose⁊ nō sustinendo eos siti nimis affligi. Dicit igit̄ sic: p q̄ em̄ penas defectione. i. ꝓpter defect⁹ potus sui⁊ in eis cū abundarēt filij isrl̄ letati sunt: p bec. i. p naturas agrū in deserto cū illis. i. cū filijs israel actū ē deo ministrāte aq̄s salubres de petra. Et iō sicut p defectū aq̄rū puniuit egyptios⁊ letificauit filios israel in egypto. Jta p ꝯriū filios isrl̄ sitientes in deserto aq̄s eductis de petra potauit. Et est ꝯrietas in b egyptijs sitientib⁹ nullā aquā concessit: hebreis p sitim afflictis aq̄s optimas de petra ꝓduxit: ⁊ b est qđ subiūgit lra: nā p fonte q̄dem sempiterni fluminis. i. nyli humanū sāguinē id est aq̄s mutatas in sanguinē dedisti iniustis. i. egyptijs: ⁊ b iuste. q⁊ humanū sanguinē in flumē ꝓiecerāt submergēdo paruulos hebreoꝝ: sicut habetur Exo. j. humanū sanguinē. i. aq̄s ꝯuersas in sanguinē biberēt si vellent extinguere sitim suam. Juxta illud Ezech. xxxv. Cū sanguinē oderis sanguis te p̄seqūt. Hec est snīa lr̄e. Licet vario mō posset exponi. Humanū sanguinē dedisti iniustis Sicut dicit Aug⁹. ꝯ q̄nq̄z bereses. Fusus est sanguis medici⁊ factū ē medicamētū frenetici. Dis pctōr frenetico cōparat: q⁊ quāto graui⁹ ifirmat: tanto se reputat securiorē: ridet cū flere deberet: et gaudet de infirmitate⁊ nō pōt custodiri nisi vinculatus. Jsto mō pctōr q̄z to peior tanto minus se reputat peccatorē: q⁊ Prouerb. xviij. Impius cū in ꝓfundū venerit pctōꝝ contemnit. Sed sequit cū ignominia⁊ opprobriū: q⁊ ridet cum flere deberet. Un̄ xp̄s videns ciuitatē hierusalē fleuit sup eā dicēs. Quia si cognouisses⁊ tu: supple fleres. Luce xix. Un̄ etiā viri sancti gaudentib⁹ impijs flere solent ꝓpter cōpassionē quā babēt de ꝓditione eoꝝ. Un̄ in vitas patrū de quodā sancto legit̄ q⁹ cū vidisset ornatum curiosum cuiusdaz fatue mulieris flens dixit. Jgnosce mihi oīpotēs deus: q⁊ vnus dies ornat⁹ isti⁹ mulieris superauit toti⁹ vite mee industria ornamēta. Interrogantib⁹ ḡ causam fletus dixit. Due res memouēt: vna de illi⁹ ꝓditione: alia de mea remissione: q⁊ nō habeo tm̄ studiū placēdi deo q̄ztū habet illa ad placendū boib⁹ malis⁊ diabolo. Frenetic⁹ etiā gaudet de sua ꝓpria infirmitate: ⁊ multi turpissimi peccatores iactant se de suis sceleribus. Prouer. ij. Letant̄ cū malefecerint⁊ exultāt in reb⁹ pessimis. Jsti sanari nō p̄nt nisi vinculent̄ infirmitatib⁹ immissis a deo q̄ sunt vincula salutaria peccatoꝝ. Jn ps̄. Cū occideret eos querebant eum⁊ reuertebant̄⁊ diluculo veniebant ad eū. Et in ps̄. Et multiplicati sunt infirmitates eorū: et postea accelerauerunt. Uincula etiā in quibus ligari debet peccator sunt sacramēta ecclesie⁊ p̄cipue tres partes penitentie: cōtritio cōfessio/⁊ satisfactio. Eccl. vj. Decor enim vite est in illa: ⁊ vincula illius alligatura salutis. Jsta vincula salutē opant̄ virtute passionis cbristi: in qua

pro salute nra sanguinē suū fudit vt pro eodē verificet dictū Aug⁹. qz fusus ē sanguis medici z factū est medicamētū frenetici: vt merito xpo regratiando dicamus: Humanū sanguinē dedisti iniustis. In qbꝫ verbis nra redēptio p xpi passionē diuinitus ꝓcurata declarat esse ꝑciosa/dolorosa/amorosa/z gratiosa. Preciosa: qz humanū. inter oēs em creaturas corporales hō est ꝑciosior: qz ad similitudinē z imaginē trinitatis creat⁹. Esa. xliij. Preciosior est vir auro z hō mūdo obrizo: z ideo ex ordinatione diuina: hō oibꝫ bestijs ꝓponit ad regendum vt dicit Jaco. iij. Omis natura bestiarū z volucrū z serpentū z ceteroꝝ domat z domata est a natura humana. Et ido p effusione sanguinis humanī hō bestialis mors inflicta fuit ꝓ pena. Gen. ix. Quicūqꝫ effuderit sanguinē humanū effundet sanguis illi⁹. Ad imaginē qppe dei fact⁹ ē hō. Un Aristo. in epla ad alexandrū. Laue inqt effundere sanguinē humanū: qz hoc solū deo cōuenit. Fuit ꝙ redemptio nra ꝑciosa facta p xpi humanitatē. Un apls ad Tit. iij. Apparuit benignitas z hūanitas saluatorꝭ nri. Un Aug⁹. in li. de ỿgine. Inspicite vulnera pendentis: sanguinē morientis: preciū redimētis: cicatrices resurgētis: caput hz inclinatū ad osculū: cor apertū ad diligēdū: brachia extensa ad amplexandū: totū corp⁹ extensū ad redimendum: hec qꝫta sint cogitate. Hec in statera cordis appendite: vt tot⁹ orbis sit figurat⁹ i corde q tot⁹ pro vobis fuit fixus in cruce. Est igit redēptio nra ꝑciosa: qz p humanū sanguinē: qz veraciter imaginando nunqꝫ fuit human⁹ sanguis vere z ꝓprie z pure effusus vt in xpo: hō em peccādo recedit a natura humana: z fit sicut bestia. p ps. et Boe. ij. de ꝙso. phie. Post perm ergo ꝑmi parētis corruptus est sanguis ille qui ꝑmo corpori ꝑmi hois fuit concreat⁹ nec vnqꝫ san⁹ fuit donec veniret ad xpm de mūdissimis sanguinibꝫ de purissima virgine z in vtero sanctificato: pgenitū ope spūssancti. Un ipe scōs post adā sanguinē habuit humanū in illa puritate quā natura reqrit humana: z iō ꝓprie loquēdo nūqꝫ fuit sanguis human⁹ nisi ille: z iō signanter dicit Apls ad Heb. ix. q xpus assistēs pontifex futuroꝝ bonoꝝ p ampli⁹ z pfecti⁹ tabernaculū nō manufactū: neqꝫ p sanguinē hircoꝝ aut vituloꝝ: sed p ꝓprium sanguinē introiuit semel in sctā eterna redēptione inuēta. Scōo innuit nra redēptio dolorosa: cū dr p sanguinē. Sanguis de corpore sano nō exit sine dolore. Dolor aūt xpi maximus fuit. Juxta illud Thren. j. O vos oēs qui trāsitis p viā attendite z videte si est dolor similis
L sicut dolor me⁹. Sanguis aūt human⁹ hz naturaliter ista tria. s. q fecūdat lignū aridū: sanat corpus languidū: z causat cementū solidū. Primo fecūdat lignū aridū: dr q si fuerit lignū arefactū: optimū remediū ē statim in ꝑncipio arefactionis apponere radici sanguinē humanū. Narrat em hermes egyptius q rosarū plāratū in terra cōmixta cū sanguine humano ad calorē modicū ignis omitte āni ꝑdidit rosas. Sic moraliter hō sicut arbor. Marci. viij. Video homines ꝙsi arbores. Arescit p petm qñ de deo nō cogitat vt deberet: non habet devotionē: nō facit delectabiliter q dei sunt. Joel. j Ligna agri aruerunt qm cōfusum est gaudiū a filijs hoim. In isto casu non est meli⁹ remediū qꝫ ad radicē cordis talis ꝑsone apponere sanguinez xpi calidū p meditationē deuotā. Ista meditatio statim accendit amorē q est calor naturalis arboris vl hois. Sed amor dei nūqꝫ ociosus ē: sed opatur magna si est fm Gregō. Et ideo ad istū sanguinē sequit fructus operis. Et ideo dicit Bernardus sup Canti. sermone. xxij. Super oia reddit te mihi amabilē bone iesu calix quē bibisti opus nostre redēptionis. Hic em omnino amorē meū sibi vendicat: hic deuotionez blandius sibi allicit: iustius exigit: z artius astringit. Et ideo sicut dicit apls ad Hebreos. ix. Omnia pene fm legem in sanguine mundātur: z sine sanguinis effusione nō fit remissio. Secundo sanguis sanat corpus languidū Unde consultū legimus Constantino imperatori leproso q balnearet se in sanguine calido puerorum: z curaret. Est em ifirmitas pueri quā quandoqꝫ sustinent et vocatur tenglos periculosa valde nisi per remediū aliquod occurrat. Et est remedium tale q puer vngatur sanguine hominis qui prius morbū illū passus fuerit. Isto modo corporis nostri mortalitas est incurabilis infirmitas: quia cōtinue morimur fm Senecā. Ista infirmitas vt videlicet fieremus imortales: curari nō potuit nisi per illius sanguinē qui sponte nostrā mortalitatē suscepit z sua nos passione curauit. Unde Bernard⁹ in quodā sermone. O bone iesu qd tibi z morti: nos deliquimus z tu soluis. Nos peccauimus z tu luis. O pus sine exemplo: gratia sine merito: et charitas sine modo. Tertio sanguis D causat cementū solidū: dicit q antiqui volentes facere edificia ꝑpetua: cementū cum humano sanguine cōmiscuerūt. Unde etiā de Uortegirno rege britanie in hist̄oria britonū dicit: q cum edificaret turrim in monte ererij vel monte niuis in wallia: quicquid cementarij vna die operabant: tellus alio die absorbuit. Consuluerunt ergo magistri dicto regi q iuuenē quēdā inquiri faceret qui patrem terrenū non haberet cuius sanguine lapides z cementū aspersi prestarent solidū fundamentum. Moraliter ante christi passionē sic erat in mundo: q quicqd homines edificauerūt quantūcunqꝫ bene edificarēt moraliter viuendo bene: totum in morte absorbebat a terra: quia omnes in puteū inferni descenderūt nec stare potuit edificiū meritorum: donec aspersi essent sanguine iuuenis qui patrē nō habebat in terris. Ad Hebreos. xij. Accessistis ad mediatorem noui testamenti iesum z sanguinis aspersionē: melius loquentē qꝫ Abel. Isto igitur sanguine cementū ecclesie conglutinatur z solidatur vt deo amore indissolubili inhereamus qui procul prius in regione dissimilitudinis distabamus. Ad Eph. ij. Nunc autem in christo iesu vos qui aliquādo erratis longe facti estis ꝓpe in sanguine xpi. Tertio innuit nostra redemptio fuisse amorosa: cū dicit. Dedisti. Non em propter nostra ꝑcedentia merita vel futura xps nos redemit: sed sola sua ineffabili charitate. Juxta illud

apostoli ad Titū.ij.Dedit semetipsum pro nobis vt nos redimeret ab omni iniquitate. Et Job.ij. Sic deꝰ dilexit mūdū vt filiū suū vnigenitū daret De ista mirabili deuotione deuote loquit Augꝰ. in quodā sermone denatali dñi. Hō inqt factꝰ est hois factor vt sugeret vltro regens sidera: vt esuriret panis: sitiret fons: dormiret lux: ab itinere riret panis: sitiret fons: dormiret lux: ab itinere via fatigaret: fallis testib⁹ veritas occultaret: iudex viuoꝝ t mortuorū a iudice mortali iudicaret ab iniustis iusticia damnaret: flagellis disciplina cederet: spinis botrus coronaret: virtus infirmaretur: salus vulneraret: vita moreret. Quarto fuit nostra redēptio gratiosa: qz non fuit facta pro amicis bonis t iustis: sed pro inimicis peccatoribus t iniustis. Un vltimo subinfert. Humanū sanguinē dedisti iniustis. j. Pet. iij. Christꝰ semel propter nr̄is mortuus est: iustꝰ pro iniustis. Sz qō adhuc est gratiosꝰ nō solū pro iniustis dabat: sed quotidie datur iniustis in sacramēto altaris: qz iniusti sunt q̄ peccādi tanto bñficio sunt ingrati. Unde Augꝰ. in quodā sermone de die iudicij. Cur me grauiori criminū tuoꝝ cruce: q̄z illa in q̄ quondā pendērā affixisti. Grauior em̄ mihi ē crux criminū tuoꝝ in q̄ inuitꝰ pendo q̄z illa in q̄ quondam mortē tuā occisurꝰ: tui miserꝰ volens ascēdi Hec Augꝰ. Quapropter btūs Bernā. in quodā sermone loquēs in p̄sona dñi deuote aīe sic dicit. O hō vide q̄d pro te patior: nō est dolor sup̄ dolorē meū quo crucior: ad te clamo q̄ pro te morior: vide penas q̄b⁹ afficior: vide clauos q̄b⁹ confodior: t cū sit dolor tantꝰ exterior: interi⁹ tamē est planctus grauior cū te iam ingratū experior.

Augꝰ

Bnardꝰ

Lectio. CXXXVII

Di cū minuerentur

q in traductiōe infantiū occisoꝝ: dedisti illis abundantē aquā insperate: ostendēs p̄ sitim q̄ tūc fuit quēadmodū tuos exaltares t aduersarios eoꝝ necares. Enarrato aque bñficio notabilis date miraculose hebreis in deserto t ecōtrario supplicio aque p̄uerse i sanguinē illato egyptijs i egypto. Hic assignat tanti beneficij hebreis collati cōgruā rationē. Est autē quedā talis cōgruentia q̄re eos nō sustinuit p̄pter defectū aquarum perimi in deserto. Hebrei em̄ in egypto occisi fuerant t mirabil'r diminuti p̄ submersionē paruuloꝝ. De q̄ habet Exo. j. Quicūd masculini sexus natū fuerit in flumē p̄jcite: igit in recōpensationē illiꝰ dāni p̄ aq̄s illati congruū fuit q̄ p̄ aq̄s remediū ꝫ sitim p̄ciperent in deserto vt sic ostenderetur iniusticia egyptiorū siti occisoꝝ: a quis conuersis in sanguinē t innocētia hebreoꝝ cōsecutoꝝ de sua siti remediū p̄ aquas de petra p̄fluentes: dicit ergo sic. Qui cū minuerent: qui. i. hebrei cū minuerent. i. fierent pauciores in traductione infantium occisoꝝ. i. in p̄palatione infantiū ad mortem fm legē statutā q̄ ordinabat q̄ oēs masculi traducerent ad mortē. Dedisti illis aquā abundantē insperate. i. ꝫ spem ipsoꝝ. s. moysi t aaron. Un dicit moyses ppl'o. Nūeri. xiij. Audite rebelles t increduli: Nū de petra hac poterim⁹ vobis ēicere aq̄s

Et infra: dixit dñs ad moysen t aaron. Cur non credidistis mihi vt sanctificaretꝭ me coram filijs isrl' Nō introducetis hos ppl'os in terrā quam dabo eis. Dedisti inqt eis aquā insperate: ostendēs per sitim q̄ tūc fuit in deserto cōparatā ad sitim q̄ fuit in egypto: quēadmodū exaltares eis miraculose potū tribuēdo t mīstrādo t aduersarios eoꝝ necares sitī intolerabili flagellādo. Circa istā clausulā: dedisti eis aquā abundantē. Notādū q̄ per aquā in scriptura sacra plurima designāt. Significat interdū sapiam salutarē: interdū astutiā secularē: interdū penitentiā regularē. Sapiētiā autē salutarē: q̄ est verꝰ deiculꝰ qui cōsistit in studio t oratione. i. in studio sacre theologie: et orationibꝰ deuotis qō nobis p̄ sacrā scp̄turā relucet: t signāter p̄pter tria: videlicet p̄pter eiꝰ superficialē p̄tinuationē: p̄pter naturalē humectationē: t p̄pter eiꝰ figure rep̄sentationē. Primo aq̄ sapientiā salutarē significat p̄pter eiꝰ superficialē cōtinuationē. Aq̄ em̄ faciliter fm ea que sibi approximant se cōformat. Un Amb. in hexameron. li. iij. Aq̄ rigorē frigoris cōmutat: vt inter vaporantia feruear: inf vmbrosa frigescat: sole repcussa exestuet: niuib⁹ irrigata glatiali humore calescat. Isto mō sapia moralis q̄ hoiem docet conuersari sine q̄rela in medio nationis praue t puerse salua semp honestate vite t veritate p̄sciētie: nouit se oīb⁹ cōformare. j. Coꝝ. ix. Omnib⁹ oia factꝰ sum vt oēs lucrifacerē. vñ catho. Cōstans t lenis vt res expostulat esto. Tēporib⁹ mores sapiēs sine crimine mutat. Itē salustiꝰ sup̄ Albertū. Cōsulo q̄sq̄ eris qui pacis federa q̄ris. Consonꝰ esto lupis cū quib⁹ viuere cupis. Nec tm̄ hoc incōstantie cōputādū ē sed prudētie. Un moralis de formula vite honeste. capi. j. Si prudentiā amplecteris idē vbiq̄ eris: t p̄ut rerū aut temporū varietas exigit ita te accomodes tpi. Nec te in aliq̄b⁹ mutes: sed magis aptes: sicut manꝰ cadē est t cū palma extendit et in pugnū stringit. Iste sunt aque syloe q̄ currūt cū silētio. Esa. viij. Quia vbi est multiloquiū clamor t garrulitas ibi est cōmuniter fatuitas t turbatio. Hiere. ij. Quid tibi vis in via egypti vt bibas aquā turbidā. Ista sapientia traditur in scriptura sacra t emanat de petra altissima: videlicet de christo. j. Coꝝ. x. Petra autē erat xp̄s. Et sic dicit Auicēna. Sicut aq̄ descendens de alto melior est alijs ceteris paribus: ita sapia t discretio viuēdi deriuata a xp̄o melior est nobis doctrina q̄cūq̄z alia. Eccī. j. Fons sapie verbū dei in excelsis. Secūdo interdū aqua in scriptura sacra significat sapientiā salutarē p̄pter eius naturalem humectationē. Dicit Ambrosiꝰ in hexameron de opere tertie diei. q̄ aqua est altrix omniū virgultoꝝ diuersos singulis vsus ministrās. Isto modo doctrina sacre scripture dat singulis alimētum iuxta sue cōditionis necessitatē vt faciant fructum bonoꝝ operū tempore opportuno. In p̄s. Et erit tāq̄z lignū quod plantatū est secus decursus aquarū qō fructū suū dabit in tempore suo. Dicit Aristo. viij. de animalib⁹. ca. v. q̄ aqua pluuialis valet omnib⁹ piscib⁹ t plantis terre plus q̄z aqua fluuialis vel fontis t plus p̄ illā crescūt arbores.

nihil bene crescit nisi bñ inbibat aq̃. Moraliter aq̃ pluuialis q̃ de celo descẽdit est doctrina moral' sacre scripture Deut'. xxxij. Lõcrescat vt ros eloquiũ meũ Ista pl' ꝓfert piscib' t plantꝫ .i. hoib' in mũdo ꝙuersantib' t crescẽtib' q̃z q̃cũq; alia doctrina q̃tũcũq; moral'a phis adiuẽta. Et ió signant' vocat aq̃ sapie salutarꝫ. Eccl. xv. Et in p̃s. In loco pascue ibi me collocauit: super aq̃m refectionis educauit me. Aq̃ enim scẽpture sacre nõ solũ potat bibẽtes sed eos reficit. Uñ int' religiosos in refectorio legi solet vt non solũ vẽtres cibo sed etiã mẽtes reficiant' dei v̈bo. Ista aq̃ mutat' in vinũ ad p̃ces marie: q; nisi ipa gr̃am docendi impetrare digner': insipidũ apparebit q̃cq̃d ab hoie p̃ferẽt'. In cui' figurã nõ nisi ad marie instãtiã xp̃s i nuptijs
B aquã cõmutauit i vinũ. Joh. ij. Tertio aq̃ in scriptura significat sapientiã salutarẽ p̃ter eius figuralem repsentationẽ. In aq̃ em̃ clara t nõ turbata sed quieta spẽs rerũ abiectarũ apparẽt. vñ Berñ. siluester in megacosmo suo. Prodit liquẽtis aque clara substãtia: cui' plana ac lubrica supficies figuras reddit emulas vmbrarũ incursibus lacessita. Uñ aq̃ tenet vicẽ speculi ad vsum pauperũ: iuxta illud Eccl. xxvij. In aq̃ resplẽdet vult' p̃spicientiũ Isto mõ scẽptura sacra seu etiã verbũ dei hominẽ sibi ostẽdit q̃lis est i moribꝫ. Uñ Grego. ij. moral'. Scẽptura sacra mẽtis ocul' q̃si q̃ddã speculũ opponitur vt interna nr̃a facies i ipsa videat'. Ibi etem̃ feda: ibi pulchra nr̃a agnoscim' : ibi sentim' q̃z tũ pficim' : vel q̃z longe a p̃fectu distam'. Scõo p̃n cipaliter aq̃ in scriptura significat astutiã secularẽ De q̃ apl's .j. Lor̃. iij. Sapia hui' mũdi stultitia ẽ
L apud deũ. Scriptũ est em̃. Lõphendã sapientes in astutia sua. Hec em̃ astutia ad modũ aque dat apparentiã quãtitatis: excellentiã sublimitatis: t insolentiã mutabilitatis. Primo astutia secularis dat apparentiã quãtitatis: q; illud qõ p aquã videtur grãdius apparet q̃z est in sua p̃pria quãtitate. Uñ ptolome'. Qõ in aq̃ ponit' videt mai'. Et Seneca de naturalibꝫ q̃stionibꝫ. li. j. dicit. Dia p aquã iudicantib' longe vident' esse maiora. Et cito post. Sidera ampliora p nubẽ aspicientꝫ vident' q; acies nr̃a in humido labit': nec appẽdere qõ vult fideliter põt. qõ manifestũ fiet si poculum impleuer' aq̃ t in illud p̃iecer̃is anulũ. Nã cũ i ipso fundo anulus lateat: facies ei' in summa clarior reddit': q̃cq̃d videt' p humorẽ longe ampli' i illo ẽ: hec Seneca. Probat' etiã in p̃spectiua q̃ aliq̃ que ab oculis in certa distantia nõ videtur aq̃ supinfusione incipiũt videri. Uñ si denari' in scutella ponat' sumaturq; distantia a q̃ minime videat': si aq̃ in scutellã infundat' in eode existente spacio inter scutellã t oculũ: denarius q̃ prius ante infusionẽ aque videri nõ poterat: apparebit. Moraliter Quantũcunq; aliquis fuerit modicus fm mũdũ sine pulchritudine t fortitudine corporis: sine diuitijs: sine genere: sine parentib' si aqua sapientie secularis ingriat': grandescet t apparebit magn' Addiscat iura ciuilia t canonica: ornet se legibus et statutis regijs: statim apparebit nobilissime quantitatis: faciet eum crescere in diuitijs familia t thesauris: t tamen non ideo est maior in rei veritate apud deũ sed minor. Unde Grego. v. moral' Paruulus est qui terrena diligit: magnus qui celestia cõcupiscit. Unde q̃zuis appareant magni nobiles t iocundi apud seculariter iudicantes: sũt tamen in diuino conspectu t iudicio cõscientie proprie parui ignobiles et dolore repleti. Job. xxix. Ecce gigantes gemunt sub aquis t qui habitant cũ eis. Gigantes hoc est illi qui nostro iudicio magni vident'. Secũdo aqua dat excellẽtiã subtilitatis. Aqua em̃ naturaliter querit terre supemminere t dominari: t aliter nõ quiescit aqua naturaliter: quia ille est totus appetitus aque supemminere t supponi immediate dominari terre. Isto modo moraliter: astutia seecularis ad nullum alium finẽ tendit nisi ad volandũ in honoribꝫ t acquirendum dominiũ terrenoꝝ: In cui' figura aqua produxit aues. Ben̄. j. Producant aque reptilie anime viuentis t volatile super terrã sub firmamento celi. Astutia enim secularis duo genera hominum producit: reptilia et volatilia. Reptilia sunt agricultores et falsi mechanici t manuũ operatores t hmõi quoꝝ tota cõuersatio est in terra. Volatilia sunt nobiles placitatores falsi mercatores vsurarij solẽnes t clerici simoniaci t praui nobiliũ cõsilarij: isti acq̃rũt loca sublimia t gradus t dignitates in ecclesia. Benek'. vij. Multiplicate sunt aque t eleuauerũt arcã in sublime a terra. Tertio aqua dat insolentiã mutabilitatis. Uñ omes insulares t maritimi inconstantes sũt t insolẽtes nimis: sicut patet de nautis q̃ ꝯmunit' cõseruant' in aquis: tales em̃ regulant' p lunã q̃ est domina aq̃ꝝ. Luna em̃ est velocissimi mot' b̃ est plures circũuolutiones facit circa terrã q̃z q̃cũq; ali' planeta: t sic moralit' astutia secularis reddit homines mutabiles et versipelles ad modũ vulpis q̃ nũq̃z recto sed tortuoso itinere gradit': de ista astutia dicitur Hiere. xv. Facta est mihi q̃si mẽdaciũ aquarum infidelium. Bacul' q̃ntũcũq; rectus si vna ei' medietas p̃fundet' in aq̃ videbit' tortuosus. Sic isti falsi placitatores q̃ntumcũq; fuerit causa bois iusta: per coꝝ astutiã t astutã versuciã faciũt apparere iniustã: t econtra causã iniustã faciunt videre rectã: t bi sunt a q̃bus iurgia lites et iniq̃ mẽdacia oriunt' Prouer. xvij. Qui dimittit aquã caput ẽ iurgioꝝ: qui dimittit aquã. i. qui astutia seculari sine regula bone cõscientie vtitur: caput est. i. p̃cipalis causa litis inter hoies mũdiales. Tertio principaliter aqua in scriptura sacra significat penitẽtiã regularẽ. Aqua em̃ lauat sordida: flectit rigida: t coquit cruda. Isto modo penitentia p̃mo abluit sordes peccatoꝝ q̃ntũcũq; fuerint enormia In cuius figurã dictum est Naaman leproso. iiij. Regũ. v. Vade t lauare septies in iordane t recipiet sanitatẽ caro tua atq; mundaberis. Ezechiel' xvj. Laui te aqua munda et mundaui sanguinez tuũ ex te. Sanguinẽ tuũ hoc est peccatũ tuum qõ et carne t sanguine ortũ habet. Eccl. xvij. Quid nequius q̃z qõ excogitauit caro? sanguis. Hoc ergo sacramentũ penitentie figuratur per piscinam probaticam: de qua Joh. v. q̃ habuit quinq; por-
D
c

De pma cuiꝰ sunt quinqꝫ porticꝰ

ticus in quibꝫ iacebat multitudo languentiū. Angelus autē dñi fm tēpus descendebat ⁊ mouebatur aqua ⁊ qui primꝰ descendisset post motionem aque sanus fiebat a quacūqz detinebaꝫ infirmitate. Piscina dicit quasi aqua habēs pisces per contrariū. Probatio grece ouis latine. Quia ergo illa aqua caruit piscibꝫ ⁊ oues immolande ibi lauabantur: ideo piscina probatica dicebaꝫ. Et sacramentum penitētie significat: in quo lauari debet quisquis q̄ debet deo immolari. Habet aūt q̄nqꝫ porticus fm quinqꝫ occasiones ex q̄bus homines aquā pnīe ingrediunꝫ videlicet: verbi dei predicationē: sanctoꝝ p̄cedentiū cōsiderationē: generalē ecclesie ordinationē: diuinā inspirationē: ⁊ corporee infirmitatis tribulationē. Quidā ⁊ valde multi ingrediunꝫ piscinā penitētie p porticū verbi dei

£ Actuū. ij. His auditis cōpuncti sunt corde: ⁊ dixerūt ad petrū ⁊ reliquos ap̄los. Quid faciem⁹ viri fratres? Petrus vero ait ad illos. Penitentiam agite. Alij ingrediunꝫ piscinā pnīe p porticū exemplo⁹ viroꝝ sanctoꝝ. Unꝰ btūs Gregoriꝰ. j. dialo. Sunt nōnulli quos ad amorē patrie celestis non minꝰ exēpla q̄ p̄dicamēta succēdūt. Alij p porticū ecclesiastice cōstitutionis qua p̄cipit cuilibet christiano semel in āno cōfiteri ⁊ cōmunicare. Alij per diuinā ispirationē ⁊ occultā sicut Nicolaꝰ. Benedictus: Dominicꝰ: et Franciscꝰ. Alij p infirmitatis corporee flagellationē. Et ista est porticꝰ cōmunissima in qua iacet multitudo maxima languentium: quia vix volūt extra quadragesimā cōfiteri nisi p infirmitatis articulū necessitentꝫ. Secundo aqua designat penitētiā quia flectit rigida. ita penitentia corda superba indomita ⁊ insolentia flectit ad obedientiā. Unꝰ sicut corallus q̄diu est in aqua crescit et augeꝫ ad modū plante: q̄cito extrahit rigescit in lapidē. Juxta illud Ouidij metha. xv. Sic ⁊ corallū q̄ primū cōtigit auras. Tēpore durescit mollis fuit herba sub vndis. Ita multi dū sunt inter sanctos viros penitētie datos crescunt ⁊ molles ⁊ attractabiles fiūt: qui extra penitētiā positi iuenirentꝫ rigidi ⁊ rebelles. Eccī. xxiij. Diximus rigabo ortum plantationū inebriabo partus mei fructus. Tertio aq̄ designat penitentiā q̄ coquit cruda. cū adiutorio em̄ ignis q̄ crudū est et digestioni cōtrariū fit p decoctionē in aq̄ cōueniēs corporis nutrimentū. Isto modo q̄dā incorporari nō possunt corpori xp̄i mystico p̄pter suam cruditatē ⁊ insipiditatē: donec in aquis pnīe decocti fuerint Juxta illud Ezech. xxiiij. Cōsumentꝫ carnes ⁊ coquetur vniuersa compositio ⁊ ossa tabescent. Consumentur carnes. id est carnales affectiones ⁊ coquetur vniuersa cōpositio: id est ornatꝰ superfluus ad modestiā reduceꝫ: ⁊ ossa tabescēt. i. rigide ⁊ rebelles voluntates ad humanitatē ⁊ obedientiam ducentur.

Lectio. CXXXVIII.

Dm enim temptati

c sunt ⁊ quidā cū misericordia disciplinā accipientes: ⁊ scierūt quēadmodū cum iam iudicati impij tormēta paterentꝫ. Nos quidē tanq̄ pater monens probasti. Illos autem tanq̄ rex durus interrogās cōdemnasti. Absentes em̄ ⁊ p̄sentes similiter torquebantꝫ. Duplex em̄ illos acceperat tediū ⁊ gemitus cū memoria p̄teritoꝝ.

Quia dictum est q̄ tam hebrei q̄ egyptij a deo flagellati fuerūt. In hac parte intendit ostendere qualiter isti populi diuersimode fuerunt afflicti. Nā hebrei ad correctionē: egyptij ad damnationē. Et circa hoc tria facit. Primo ponit afflictionis diuersitatē. Secūdo replicat egyptioꝝ puersitatē: ibi. Pro cogitationib⁹. Circa primū duo facit. Primo ostendit q̄ tribulatio immissa hebreis cessit ad moꝝ iformationē. Scōo q̄ tribulatio inflicta egyptijs fuit eis ad pene eōne inchoationē. Et istud facit loquēdo alternatim ⁊ vicissim: nunc de egyptijs: nūc de hebreis. Circa primū ostendit A q̄ afflictio imissa hebreis in illa siti: in deserto fuit eoꝝ probatio: castigatio: et informatio. Probabantꝫ ad eoꝝ humiliationē: castigabantꝫ ad malorum suoꝝ correctionē: ⁊ informabantur ad cognoscendā diuinā vltionē. Quātū ad eoꝝ ꝓbationē dicit. Cū em̄ tēptati sunt. i. probati ad bonum eoꝝ. Gen. xxij. Tēptauit deus abraam ⁊ dixit ad illū ⁊c. Et quidā cū misceōia disciplinā acceperunt vel accipiētes quia castigabantꝫ misericorditer ad suā correctionē: ⁊ p illā castigationē cognouerunt experimēraliter quodāmodo diuinā vltionē in dā natione malorum. ⁊ iō subdit. Scierūt quēadmodū cū ira iudicati impij. i. egyptij tormenta paterentꝫ: id est per illā sitim quā filij israel sustinuerūt in deserto quasi quodam experimento scierunt qualiter fuerūt egyptij afflicti tempore quo tota aqua egypti in sanguinem fuit conuersa. de quo in ps. Conuertit aquas eoꝝ in sanguinē ⁊ imbres eorū ne biberent: ⁊ fuit ḡ illa siris illata hebreis in deserto ad eoꝝ probationē vt per ipsius patientiam mereret̄ et ad eoꝝ castigationē misericorditer illata vt dilectionē dei ad se experirentꝫ: et ad eoꝝ informationē vt penā quā egyptij sustinuerāt p manū dei in semetipis intuerentꝫ p sitim cōsimilē: in hoc tamē fuit diuersitas: qz hos q̄dem. i. hebreos tāq̄ pater monens ꝓbasti: illos aūt tanq̄ rex durꝰ interrogans cōdēnasti. Pater em̄ licet p̄mittat filiū aliq̄liter indigere ad ipsius castigationē: iuuat tn̄ eum circa extremā necessitatē: exemplū de patre ⁊ filio prodigo. Luc. xv. Cum adhuc longe esset vidit illū pater suꝰ ⁊ misericordia motus est: sed rex condemnans aliquē iudicialit̄ ad penā mortis illam penā executioni demādat sine dispēsatione q̄cunq̄. Quia ergo deus filios israel sitire p̄misit: sed cito eis de remedio miraculose puidit ideo dī Hos q̄dem tanq̄ pater monēs ꝓbasti: ⁊ qz egyptios siti puniuit: nec contra illā aliquā dispēsationem exhibuit ideo dicit̄ merito; Illos autē tanq̄ rex durus interrogans cōdemnasti: ⁊ ideo nō dic ablolute tanq̄ rex: sed tanq̄ rex durus: quia rex bonus se habet ad subditos sicut pastor ad oues ⁊ pater ad filios: scōm Aristo. viij. Ethi. Cōdemnati ergo fuerunt egyptij nō ꝓbati nec castigati: et q̄ grauiter afflicti fuerint ostēdit ex circūstātia loci ⁊ temporis. Nō em̄ aliqui affligebantꝫ ista siti puta absentes a locis aquaꝝ. i. fontiū imo tanta

siri affligebant qui fuerūt ꝑsentes in locis vbi solent aque abūdare: sicut absentes a locis illis: qz omnes aque ille cōuerse fuerūt in sanguinē ita vt essent impotabiles oīno: z hoc ē qō subdit. Absentes et ꝑsentes similiť torq̄bant: z etiā vt q̄ similes erant in culpa: fierent similes in pena. Quantum autem ad circūstantiā loci z temporis puniebant grauiť: quia gemuerūt ex doloze pene ꝓsentis: z timuerūt de futura ex memoria ꝓteritoꝝ: z ideo dicit. Duplex cēpit illos acceperat tediū z ℣ Prouer. j. Hemit⁹ cū memoria ꝓteritoꝝ. Circa illā clausulam: Hos quidē tanq̄ pater monēs ꝓbasti nota q̄ triplicem habem⁹ patrē: supnaturalē ꝑ creationem: coꝛpalem ꝑ ꝓpagationē: z spūalem ꝑ curam et coseruationē. De primo dicitur Deutro. xxxij. Nunq̄d non ipse est pater tuus qui po.te. fecit et creauit te: Matth. xxiij. ℣ Patrē nolite vobis vocare sup terrā: vnus est ēm pater vester q̄ in celis ē Iste pater est pater sanctitatis: pater potestatis z pater pietatis. ℣ Pater sanctitatis. Joh. xvij. ℣ Pater sancte clarifica filiū tuū vt fi. zc̄. Iterū in eodē Pater sctē serua eos i noīe tuo quos dedisti mihi et infra. ℣ Pater sanctifica eos in veritate. ℣ Pater potestatis. Matth xxvij. et Marci. xiiij. ℣ Pater omnia possibilia sūt tibi. ℣ Pater pietatis. ij. Loꝝ. j. Benedictus deus z pater dñi nostri iesu christi pater misericoꝛdiaꝝ z deus totius cōsola. quia est pater sanctitatis debem⁹ eū deꝓcari ꝑ deuotionem: quia pater potestatis: debemus eū venerari per subiectionē: quia est pater pietatis: debem⁹ eū imitari ꝑ assimilationē. Primo qz est pater sanctitatis: debemus eū deꝓcari ꝑ deuotionē. Matth. vj. ℣ Pater noster qui es in celis sanctificeť nomen tuū: que est oratio dominica in qua omnia nobis necessaria paucissimis petitionib⁹ includunť: que omnes alias orationes antecellit auctoꝛitate: vtilitate: z cōpendiositate: quā si fideliter / feruenter et humiliť dixerim⁹ impetrabim⁹: quicq̄d nostre saluti poterit expedire. Joh. xvj. Amē dico vobis si quid petieritis patrē in noīe meo dabit vobis. ¶ Et est notandū q̄ multo vtili⁹ est illam oratiōnem dicere generalē q̄ particularia vota nostra deo exꝓimere: quib⁹ plerumq̄ ea desideramus q̄ nocerent obtenta. Unde Ualeri⁹ libro. vij. ca. ij. Socrates humane sapientie quasi quoddā terrestre oꝛaculū nihil vltra petendū a dijs immoꝛtalibus arbitrabatur q̄ vt bona tribuerent: quia bi demū scirent quid vnicuiq̄ esset vtile. Nos autem plerūq̄ id votis expetirem⁹ quod non impetrasse melius foꝛet. Etenim densissimis tenebꝛis inuoluta moꝛtaliū mens inquit late patente erroꝛe cecas petitiōes tuas spargis: diuitias appetis: que multis exitio fuerunt: bonoꝛes cōcupiscis qui cū pessundederunt: regna ipsa tecū voluis: q̄rum exitus sepe nūero miserabiles cernuntur: splendidis coniugijs inijcis manus: at hec vt aliqñ illustrāt ita nōnunq̄ domos euertūt fundit⁹. Desine ergo stulte futuris maloꝝ tuoꝝ causis q̄si felicissimis rebus inbiare: teq̄ totā celestiū arbitrio permitte quia qui tribuere bona ex facili solent: etiā eligere aptissime possunt. Luce. xj. Si vos cū sitis mali nostis bona data dare filijs vestris quantomag̃ pater vester celestis dabit spiritū bonū petenti se. Secundo quia pater iste est pater potestatis debemus eum venerari per subiectionem: iuxta illud Malachie. j. Filius honoꝛat patrē: z seruus dominū suum: si igiť pater ego sū: vbi est honoꝛ me⁹ et Ecclesiasti. iij. Magna potēcia dei solius et ab humilibus honoꝛaťur. Tertio quia est pater pietatis debemus eū imitari ꝑ assimilationē. Luce. vj. Estote misericoꝛdes: sicut pater vester misericoꝛs est. laudabile et honoꝛabile est in filio bonā patris ꝓpꝛietatē effigiare: ꝓpietas aūt dei misereri est. Unde cantat ecclesia. Deus cui ꝓpriū est misereri. zc̄ et ideo. Beati misericoꝛdes quoniā misericoꝛdiā consequenť. Matth. v.. Secūdo habemus patrem naturalē per ꝓpagationē: z istū debemus in vite necessarijs supꝑoꝛtare: in christo cōtrarijs repudiare: eternis memoꝛijs cogitare. Isti inq̄ patri debem⁹ in vite necessarijs sū idiget ministrare Unde Chꝛyso. exponens illud Johannis. xix. Mulier ecce filius tuus dicit sic. Docet nos xp̄us vsq̄ ad vltimā respirationē parentū diligentiā habere q̄ ēm alijs mulieribꝫ astantibꝫ nihil dixit: docet plus aliq̄d impendere parētibꝫ: sicut ēm xp̄ianus aduersāres genitoꝛes ad spiritualia nosse nō debꝫ Ita q̄ nihil impediūt merito oīa his sunt tribuenda z oīb⁹ ꝓferēdi: quia genuerūt et quia aluerūt. Unde Ambꝛosi⁹ sup illud Matth. xix. Honoꝛa patrē. Primus inquit gradus pietatis est iste vt quos auctoꝛes tibi voluit esse deus honoꝛes obsequijs: abstineas cōtumelijs: quia nec vultu ledenda est pietas parentū. Un Aristo. ix. ethicoꝝ docet q̄ parentib⁹ debem⁹ sufficere in nutrimento et debem⁹ eis honoꝛē quēadmodū dijs ꝓpter maxima beneficia generandi z nutriendi. et. viij. ethicoꝝ dicit: q̄ in honoꝛib⁹ quos debem⁹ dijs z parentib⁹ nō est possibile reddere ꝓm dignitatē beneficioꝝ ab eis receptoꝝ: z iō apud antiq̄s tā honoꝛ exhibēdus deo q̄ etiā honoꝛ exhibēdus parētib⁹ pietas dicebať. Unde Tullius in sua rbetoꝛica. Pietas est ꝑ quā sanguine iunctis patrieq̄ beniuolum officiū z diligens tribuiť cultus. Huius pietatis exemplū ꝓbuit nobis natura in ciconia de qua Solin⁹ dicit in de mirabilib⁹ mūdi. Eximia ciconie inest pietas. Nā quantū tēpoꝛis impēderūt fetibus educandis: tantū z ipse inuicē a pullis aluntur. Utinā quilibet saltē septē ānos vellet circa parentū curā expendere: sicut illi cū septē annis ab aqua z igne custodire tenenť. Eccī. iij. Fili suscipe senectā patris z non contristes eū in vita illius: z si defecerit sensu: veniā da z ne spernas illum in tua virtute. Hanc naturā ciconie planius narrat Ambꝛosius in exameron de opere quinte diei. ca. xxxv. Hec auis depositi patris artus: per longeuū senectutis tempus plumarū tegumento alarūq̄ remigio nudatos circūstantesq̄ soboles pennis ꝓpꝛijs fouet: z quid dicam? Collato cibo pascit: quādo etiā reparat nature dispendia vt hinc atq̄ inde subleuantes senem fulcro alarum suarū ad volandum exerceant z in ꝓistinos vsus dissueta iam reducant pij patris membꝛa. et ideo

¶ Nō. de oꝛoib⁹ z peticionib⁹ ꝑticularib⁹ nō faciedis

romanoꝝ vsu pia auis vocat: hec Ambrosi⁹. Hec auis fuit dee Concordie cōsecrata sicut dicit iuuenalis. lib. j. In signū q̄ nisi a filijs debitus honor patrib⁹ impendat nulla in republica ꝯcordia esse potest: z ideo inter diuina p̄cepta loco quarto ponitur: Honora patrē z matrē vt sis longeuus sup terrā. Exo. xx. et in lege moysi cautū fuit: Qui maledixerit patri ac matri morte moriat. Exod. xxj. Secūdo patrē istū debem⁹ in christo cōtrarijs repudiare: ita q̄ si in his que ad vite perfectionem et christi pertinent imitationē pater voluerit filium impedire sicut de ingrediēdo religionē: de vouendo continentiā: huiusmodi que ad consiliū p̄fectionis pertinent seu pertinere noscunt: filius nō solū debet eū expectare: sed sua ꝟba repudiare. Juxta doctrinā saluatoris Matth. x. Veni em̄ separare hominē aduersus patrē suum: z filiā aduersus matrem suā: z in codē. Qui amat patrē z matrē plus q̄ me: nō est me dignus. super hoc verbo hieronymus. Si necessitas venerit: vt amor parentū siue filioꝝ amori dei comparet z nō possit vtrumq; seruari: odium in suos: z pietas in deū est seruanda. Potissima em̄ cautela diaboli est boīes ab amore religionis retrahere per amorē parentū. In cui⁹ figurā sicut dicit hieronym⁹ z chrysostom⁹ cū dñs esset occupatus in officio p̄dicandi suggessit ei quidam Matth. xij. Ecce mater tua z fratres tui foris stant querentes loqui tibi: insidias christo tendens vt spirituali operi carnē z sanguinē anteferret: super quē locū expressius loquens chrysostomus dicit sic. Dū christus persuaderet populo q̄ esset filius dei: diabolus procurauit aduentū matris vt turbe videntes parentes carnales diuinitatis eius obscuraret naturā. Et ideo qui vult fugere a mūdo: nō debet hoc parentibus nec amicis carnalib⁹ indicare. Figurā huius habem⁹ Gen. xxxj. q̄ iacob dū vellet fugere in patriā suā auunculum suum z socerū noluit de fuga p̄monere. Et Judicū. xiij. Samson leonem cōscidit in frusta: z postea de ore leonis mel comedit: et neutrū patri vel matri voluit indicare. Et ideo de ista materia hieronym⁹ in quadā epistola ita scribit: Licet in collo paruulus dependeat nepos: licet sparso crine z scissis vestibus vbera quib⁹ te nutrierat mater ostendat: licet in limine iaceat pater: per calcatum perge patrē. per calcatam perge matrē: siccis oculis ad vexillū crucis euola: solū pietatis gen⁹ est in hac re te esse crudelē. Tertio patrē istū debemus eternis memorijs cogitare ne sim⁹ q̄diu habemus eū ingrati illi per quē deus dedit nobis esse. Eccl. xxiij. Memēto patris tui z matris tue. Sed de filijs ingratis cōmuniter modo videm⁹ q̄ quātūcunq; chari fuerint patri vel matri q̄tūcunq; eis diuitias copiosas relinquant: post tres dies a sepultura peractos obliuioni perpetue recōmendant: falsum quendā dolorē in habitu nigro z vultu luctuoso p̄tendunt: et cordis letitiā quadam cooperiunt tristicia simulata. Talis fuit Bellia de qua narrat Marcialis cocus primo libro epygramaton. Amissum nō flet cū sola est gellia patrē. Si quis adest iusse prosiliūt lachryme.

Non lugeat quisquis laudari gellia querit. Ille dolet vere qui sine teste dolet. Vult dicere q̄ ista gellia quādo erat sola in nullo doluit mortem patris: z q̄sito perpendit q̄ aliquis cam videret statim volūtarias lachrymas fudit. Et sic dicit poeta de gellia. Nullus dolet veraciter qui vult de suo dolore laudari. Sed ille dolet vere qui sine teste dolet. Tertio q̄ habemus patrē spiritua- D lem per curā et conseruationē cui debemus obedientiam benuolentiā z honorē z merito. Ipse em̄ pro nobis tenetur reddere rationē: tenetur nos instruere per informationē: tenet nos fouere per cōpassionē. De talibus patribus potest exponi illud Ben. xlvij. Pastores ouiū sumus: z nos z patres nostri. Iste pater debet esse sicut helyas ad quē helyseus dixit: iiij. Regū. ij. Pater mi pater mi: currus israel et auriga eius: vt sit currus supportās suauiter debilitates infirmoꝝ: et auriga pungēs viriliter negligentias accidiosorū. Iste debet esse arca domini in qua fuerūt virga tabule z manna Ita in prelato debet esse virga correctionis seu castigationis: tabule informationis: z manna consolationis. Unde augustin⁹. Corripiat inquietos consolet pusillanimes: pius pater sit ad omnes. Iste debet habere nō solū faciē leonis per austeritatem: sed faciē hominis per mansuetudinē z pietatem. Sit columna nō solū ignis per actiuitatē crustionis: sed etiā columna nubis per suauitatē protectionis. Unde Bernardus super Cant. Discite prelati subditorum matres vos esse debere nō dominos: studete magis amari q̄ metui. Et si interdū seueritate opus est: paterna sit nō tyrannica. matres fouendo: patres corripiēdo vos exhibeatis: supēdite ꝟbera: producite ꝟbera: pectora lacte pinguescant nō cyppo turgescant.

Lectio. CXXXIX.

Dm enim audirent

c per sua tormēta bene secū agi cōmemorati sunt dominū: admirantes in finē exitus. Quē em̄ in expositione praua proiectū deriserūt: in finē euentus mirati sunt nō similiter iustis faciens. Postq̄ ostēsum ē qualiter pena consimili ad diuersum tamen finē afflicti fuerunt siti bgyptij et hebrei. Illi in egypto: isti in deserto. In hac parte declaratur quis inde profectus iusticie prouenerit apud egyptios. Et est duplex. Primo iustū fuit q̄ qui se deum ignorare dicebant ad dei noticiam z confessionē inducerent per coactionē. Secundo iustū fuit q̄ qui dei prophetam contempserant z morti exposuerant: postea venerarentur per admirationē. Et istū duplicem profectū ex diuina flagellatione secutū explicat salomon in hodierna lectione. Secunda pars ibi. Quem enim in expositione. Primo igitur istud bonum de egyptiorum flagellatione sequebatur q̄ illi qui proterue et maliciose dei noticiā se habere negauerāt. Exod. v. Quis est dominus vt audiam ꝟocē eius z dimittā israel? Nescio dominū z israel nō dimittam. Quod illi inq̄ ad dei recognitionem et confessionem per tormenta cogerent. Et sic factū est.

Nam quando senserūt se torqueri diuinit⁹: nunc per mutationē aquaꝝ in sanguinē: nūc per ranas immissas: nunc per alias octo plagas reducti fuerunt ad recognoscendā diuinā virtutē. Unde viso tertio signo de cynifib⁹ dixerūt malefici Pharaonis: digit⁹ dei est hic. Exo. viij. ⁊ .ix. dixit ⁊ Pharao post plagā grandinis. Peccaui etiā tnūc dominus iustus: ego ⁊ populus meus impij ⁊ Exo. xiiij. Fugiamus israelē: dñs enim pugnat pro eis contra nos. Hoc dixerunt quādo fuerūt in mari rubro ⁊ dñs exercitū eoꝝ pcussit imbre fulmine ⁊ tonitruo immediate anteq̄ mare redīret sup eos: et hoc est qō littera vult dicere. Cum em audirēt sup ple egyptij: p̄ sua tormēta bene secū agi. i. iuste agi cum eis: cōmemorati sunt dñm. i. recognoscentes se diuina virtute correptos dñm esse deū confessi sunt admirantes in finē exitus. i. de fine exit⁹ isrl de egypto: in ps. Fecit magnalia in egypto ⁊ mirabilia in terra Cham: terribilia in mari rubro. Secundo per tormenta ⁊ flagella dei reducti fuerūt egyptij ad venerādū moysen dei ꝓphetā quē pri⁹ paruulū submersisse volebāt. Exo. j. ⁊ quantū ad hoc littera dicit sic. Quē em in expositione praua: quando videlicz de p̄cepto malicioso regis egypti paruuli exponebanꝫ ad mortē ⁊ ꝓiciebanꝫ in flumen: protectum Moysen deriserūt: id est contēptibiliꝫ abiecerunt: in finē euentus mirati sunt: qñ videlicet in tot plagis ⁊ portentis pcussit egyptū et eduxit populū suū de egypto et vltra mare rubrum submerso egyptioꝝ exercitu in eodē: non similiter iustis faciens. Ista littera debet referri ad tertum lectionis precedentis vbi dicit. Illos tāq̄ durus rex interrogans condēnasti non similiter iustis faciens: aliter nō appareret congruitas in sermone: ⁊ est sensus ꝙ aliꝫ puniuit iustos hebreos: aliter iniustos egyptios: qz illos ad correctionem: hos ad damnationē seu condemnationē vt in lectione p̄cedente dictum fuit.

Lectio. CXL

Ro cogitationibus

p insensatis iniquitates illoꝝ: qō q̄dam errantes colebant mutos serpentes ⁊ bestias supuacuas: īmisisti illis multitudinē mutorum animaliū in vindictā vt scirent: quia per q̄ peccat quis: p hec ⁊ torquet. Postq̄ Salomō deū glorificando ⁊ magnificādo recitauit mirabilem afflictionē quā egyptis intulit eos multiplciꝫ flagellando. In hac pte ait de coꝝ culpa ostēdēdo qꝫ iuste puniti sūt scōm exigentiā culparū suarum Et circa hoc duo fiunt. Primo conūgiꝫ culpe pena. Secundo ostendiꝫ ꝓportio debita inter ea ibi. Ut scirēt. Circa primū duo facit: quia prīo ponit libertatem peccandi in generali: secundo exprimit fatuitatē peccandi magis in speciali. Secunda pa ibi. Qō quidam errantes. Circa primū dicit sic Pro cogitationib⁹ autē īsensatis iniq̄tates illorū q. d. Nulla ratione probabili vl tēptatiōe carnali peccauerūt peccato idolatrie: sed omīo euanuerūt in cogitationib⁹ ⁊ obscuratū est cor eoꝝ insipiens Roma. j. sed q̄liter in spāli consequent enarrat sic

Qō q̄dam errantes colebant mutos serpētes. q. .i. quia. Quidā errauerunt vt egyptij ⁊ chananei q̄ ad suā dānationē idolatriā inuenerunt: errātes errore morū inexcusabili. Prouer. xiiij. Errant q̄ operanꝫ malū. Colebant mutos serpentes. i. esculapiū sub specie serpentis et bestias supuacuas. i. pictas vel sculptas: vil supuacuas. i. inutiles ad vsum būanū: sicut serpentes ⁊ vermes: vl bestias supuacuas. i. fictas imagines bestiaꝝ: colebāt Jouem sub specie arietis: ⁊ mercuriū sub specie canis Uel sicut dicit magister in hist⁹: depīgebatur iupiter capite arietino: mercuri⁹ capite canino ⁊ cetere partes. vel fuerūt būane effigies vl aliarum bestiarū. Jtē Jsido. viij. Etb. ca. vl. dicit ꝙ mercurius pingebaꝫ cū capite canino ⁊ canis est animal sagacissimū: ⁊ mercurius est deus eloquentie: habuit etiā in capite ⁊ pedib⁹ alas ad designandum velocitatē qua deferꝫ vox p aera: ⁊ quia sic coluerunt idola bestiaꝝ: merito etiā per bestias puniti fuerunt: vñ subdit. Immisisti illis multitudinem animaliū mutoꝝ in vindictā. Unū Raban⁹. Dignum fuit vt qui creaturā pro creatore venerabāꝫ penā sustinerent a creatura: vnde opē querebant. Unde merito subinferꝫ: quia p que q̄s peccat per hec ⁊ torquet. Exēpla autē istā ꝓportionē verificātia habemus in scriptura sacra multa valde. Goliath gladio quo voluit occidisse Dauid occisus ē j. Regū. xvij. Aman suspensus est in patibulo qō parauerat mardocheo. Hester vij. Dives epulo lingua cruciat⁹ est in qua pri⁹ fuerat voluptuose delectat⁹. Luc. xvj. Ezech. xxxv. Cum sanguinē oderis sanguis te p̄sequet. Math. xvj. Omnis q̄ acceperit gladium gladio p̄bit. Apoc. xij. Qui in captiuitatē duxerit in captiuitatē ibit: ⁊ q̄ gladio occiderit oportet eū gladio occidi. Esa. xxxiij. Ue qui predaris nōne p̄daberis? Prouer. xj. Qui inebriat: ipse quoq̄ inebriatur. Abacuc. ij. Quia tu spoliasti gētes multas spoliabunt te oēs q̄ reliq̄ fuerint de populis israel Samuel concidit Agag in frusta dicens. Sicut fecit absq̄ liberis mulieres gladius tuus: sic absq̄ liberis inter mulieres erit mater tua. j. Regū. xv. Sacerdotes falsi lapidati sunt iuste q̄ iniuste voluerūt lapidare Susannam. Danie. xiij. Herodes in filijs suis punit⁹ est qui filios alioꝝ īnocentē trucidauerat. Unde sicut multos filijs orbauit: sic ⁊ ipse filijs miserabiliter orbatus est: sicut dicit magister in hist⁹ super euangilia. Narratetiā Ouidi⁹ li. j. de arte amādi duo ad ꝓpositū exempla. Primū est tale. Cōtigit semel in egypto tanta siccitas ꝙ p nouē annos nō fuerunt ibi imbres. Fuit aūt busiris noīe quidam potens ⁊ magnus tyrannus in illa terra. Accessit ergo ad istū busirim vel busiridem q̄dam nomine Thrasius: et dixit sibi ꝙ si effunderet sanguinem alicu⁹ hospitis ad eū venientis ⁊ sacrificaret eum Jouī. ꝙ statim haberet iouē placatū ⁊ pluuiam in abundantia: sicut vtiq̄ expediret p terra: cui statī busiris respondit. Tu es hospes et tu fies Jouis hostia primus ⁊ egypto tu dabis hospes aquā: et eum Jouī sacrificauit. Secundū exemplū est tale Phalaris q̄dam tyrannus fuit rex sicilie q̄ noua

tormēta excogitauit q̄b hoīes trucidaret: ad istuz accessit q̄dā noīe Perillus. Domīe inq̄t ego facio tibi vnū bouē cōcauū de ere: z q̄n volueris aliquē īterficere: tūc pones illū in illa boue p̄ fenestrā quā faciā in latere bouis z tūc apponēs ignē z ipso clamāte p̄ dolore magno fiet mugit⁹ mirabil' p̄ instrumentū ereū. Tyrann⁹ sibi regratiabat. pfecto igit̄ instrumēto. Perill⁹ accessit ad Phalaridē tyrannum p̄sentās eidē bouē ereū cōcauū quē fecerat: q̄ viso Phalaris p̄mū oīm iussit illū bouis artificez in bouē mitti z trucidari pena quā ipsemet p̄ alijs excogitauit. De istis duob⁹ scribit Ouid. sic. Justus vterq; fuit: nec eīm lex equior vlla est. Quā necis artificē arte pire sua. Igit̄ p̄ q̄ q̄s peccat: p̄ hec torquet̄. Isti sentētie ꝯcordat Anselm. de ꝯceptu v̄ginali. c. iij. vbi inq̄t. Utrū mēbris z sensib⁹ corporis sit imputandū peccatū. Et rīndet q̄ nō: quia voluntati: q̄ si de actoīb⁹ inuolūtarijs q̄ inuste fiūt arguant̄ mēbra z sensus q̄b⁹ fiūt peta: rīndere p̄t deus nos z potestatē q̄ in nobis est subiecit voluntati vt ad iperiū eius nō possum⁹ nō mouere nos z facere q̄d vult: imo ipsa mouet nos velut instrumenta sua z facit opa q̄ videmur facere. Quicq̄d ergo faciūt imputandū est volūtati vt dicit Anselm. Sed tūc pōt aliq̄s mirari: q̄re sensus z mēbra puniunt̄ p̄ culpa volūtatis: cui q̄ obediendo volūtati seruāt legē eius a deo inditā: nec peccāt p̄ ꝯsequēs. rīndit Anselm. q̄ nō est sic: q̄ sicut cū sola voluntas peccat: sic sola voluntas punit̄. Sic cū peccat per sensus z mēbra: etiā p̄ sensus z mēbra punit̄. Sicut inq̄t membris z sensib⁹ opatur: ita ipsa in illis torquet̄ aut delectabit̄. Nihil eīm est penale: nisi q̄d est cōtrariū volūtati. Circa illā clausulā Colebāt mutos serpētes: est notandū ꝑm Aug⁹. xij. de ciui. dei. q̄ sicut in pctō p̄mi hoīs tres creature fuerunt: vir: mulier: z serpens: ita in pctō actuali ista tria cōcurrūt: sensualitas: rō inferior: z rō superior: ita q̄ p̄m eū sensualitas q̄ suggerit: tenet locuz serpentis. Istū g̃ serpentē multi colūt: q̄ ea q̄ sensualitas suggerit q̄si oēs hoīes p̄sequūtur: z ea q̄ carnis sunt sapiūt. De q̄b⁹ dicit ap̄l's ad Phil'. iij. Multi eīm ambulāt de q̄b⁹ sepe dicebam vobis. Nunc aūt flens dico inimicos crucis x̄pi: quoꝝ finis interit⁹: quoꝝ deus venter est. Isti g̃ moral'r colūt serpentē. i. ventrē: z habēt deus iste diligēs ministeriū z honorē assiduū: sicut v̄o deo fieri cōsuevit. Habet eīm templū insolētie: altare affluentie: z sabbatū somnolentie: sacrificia supfluitatis: oblatiōes iniq̄tatis: z incensuz voluptatis: sacerdotes laboriosos: cantores luxuriosos: z lectores mendosos. Primo g̃ templū istius diei nephandi z turpissimi est taberna in q̄ cultores vētris inueniūtur assidui a mane vsq; ad meridiē cōmessationibus z potationib⁹ z impudicitijs occupati. De quo templo verificat̄ illud. ij. Macha. vj. Templuz luxuria z cōmessatōnib⁹ erat plenū: z scortantium cū mereticib⁹. Non aūt solū a mane vsq; meridiem: sed vsq; ad mediā noctē isti deo seruit̄ z verificatur illud Apoc. vij. Seruiunt ei die ac nocte in templo ei⁹. Et q̄s fructus p̄uenit eis inde? Certe directissime cōtrariū illi⁹ q̄d intendūt. Nā per cibū: potū: z luduz: plongare reputant vitā z cū manib⁹ p̄prijs semetipsos occidūt. Plures eīm p̄ter crapulā: gulā: z ebrietatē: pereūt: q̄z cuz gladio fame vel peste. Unde semp primū q̄d medicus p̄ponit infirmo de stomacho est. Scit eīm q̄ cōiter plus ex nimia repletione q̄z ex maceratiōe infirmitates gignūtur. Sic g̃ gulosi in tempe insolentie quod est taberna semetipsos interficiūt dum deuz suū colūt. In cui⁹ figura Sennacherib duz adoraret in templo deū suū a p̄prijs filijs est occisus. Opera eīm hoīs filij sui dicunt̄. Juxta illd. Eccl. xj. In filijs suis agnoscit̄ vir. Scd̄o habz deus iste altare effluentie q̄d est in mensa sua. De qua exponi potest illud p̄s. Fiat mēsa eoꝝ coram ipsis in laqueū. Est eīm de diabolo sicut de aucupe Auceps enim vbi maiorē copiam cibi spargit: ibi laqueum suū abscondit: vt dum auis auidius comedit: certius capiatur vel p̄ pedem vel p̄ collum: vel totuz corpus rheti inuoluatur: Eodem modo inter fercula z pocula que sup̄ mensā ponunt̄ collocat diabolus laqueuz gule vt excessiuos z voraces facilit̄ cōprehendat. Eccē. ix. Sicut cōprehendunt̄ aues laqueo: sic cōprehendunt̄ homies tempe malo cū eis extemplo supuenerit. Aliqui eīm homies capiunt̄ p̄ caput: q̄ forte ire possūt: sed neq; loqui: neq; sensib⁹ alijs bene vti. Aliqui p̄ pedes: q̄a licet garrulare valeāt: incessu tamē p̄riuant̄. De bocaltari verificat̄ illud p̄s. Imponēt sup̄ altare tuū vitulos. Tertio habet deus iste sabbatū somnolentie. Sabbatū idez est q̄d requies: z certe cultores ventris cū in templo suo diu seruierint fatigati vino necesse habēt p̄funde dormire in crastino: z tarde venire ad ecclesiaz. Job. ix. Non est hic homo a deo qui sabbatū nō custodit. Quarto habet deus iste sacrificia supfluitatis que sunt diuersa fercula sumptuose z curiose parata q̄ magis nocent nature q̄z proficiūt: q̄a paucis minimisq; natura cōtenta est: quā si supfluis vrgere velis q̄cquid supeffuderis: aut inīocūdū fiet: aut noxiū. dicit Boet⁹ de cōso. z Sen̄. Multos morbos multa fercula fecerūt. Deistis sacrificijs dicit Esa. j. Ne offeratis vltra sacrificiū frustra. Quinto habz deus iste oblationes iniquitatis. Iste oblatiōes sunt scortationes vel simbolisatiōes q̄s multo libentius faciūt in taberna q̄z faciant oblationes in ecclesia. Eccl. xxxiij. Immolātis ex iniquo oblatio est maculata Sexto iste deus habet incensū voluptatis: boc est species: cōfectiones z electuaria odorifera z palatum inflammātia: vt potus delectabiliter ingrediatur. De bocincensu dicit p̄pheta Esa. j. Incensum abhomīatio est mihi. Septimo habet iste deus sacerdotes laboriosos: b̄ij sunt venatores: piscatores: pistores: et coci: ceteriq; subseruientes quorum tota sollicitudo est parare sacrificia deo suo ventri. In psal'. Moyses et Aaron in sacerdotibus eius. Moyses interpretatur assumptus de aquis: z sīgnificat piscatores Aaron q̄ vitulos z arietes iugulauit: macellarios designat q̄ oīs cōtinent̄ sub arte coq̄naria sicut frenefactiua sub militari. Octauo habet cantores luxuriosos qui cantilenas vocib⁹ effeminatis z gestu meretricio

cum musicis instrumentis decantãr. Esaie. v. Ue qui cõsurgitis mane ad ebrietatẽ sectandã ꝛ potãdum vsq; ad vesperã: vt vino estuetis. Cithara et lyra ꝛ vinũ in conuiuijs vestris ꝛ opus dñi nõ respicitis. Nono habet iste deus suos lectores mendosos: ꝛ histriones ioculatores ꝛ adulatores ꝛ cantatrices ꝛ rithmorũ factores: qui illo solo lucrantur sibi victum. ij. Machab. ij. Omnibus legentibus vtilitas conferatur.

Lectio. CXLI

On enim impossibilis erat omnipotens manus tua: que creauit orbem terraꝝ ex materia iussa immittere illis multitudinẽ vrsorũ aut audaces leones aut noui generis ira plenas ꝛ ignotas bestias aut vaporem igneũ spirantes: aut odorẽ fumi proferentes: aut horrendas ab oculis scintillas emittẽtes: quarũ non solũ lesura poterat illos exterminare: sz ꝛ aspectꝰ p timorẽ occidere. Postq̃ ostensuz est q̃ diuina iusticia punit pctõres ꝓportionabilit scõm exigentiã peccatoꝝ qz per que q̃s peccat p hec ꝛ totq̃t. In hac pte declarat q̃ diuina potentia nõ ad certũ gradũ puniendi est limitata. Unde multo alit posset tã egyptios q̃z chananeos puniuisse si sibi placuisset: ꝛ circa h̃ tria fiunt Nam primo declarat magnitudo diuine potẽtie Secundo congruentia sue iusticie. Et tertio subinfertur cõmunis ratio vtriusq;, secũda pars ibi Sed omnia in mẽsura, tertia ibi. Multũ em̃ valere. Circa pmũ duo declarauit. Nã pmo oñditur q̃ deus poterat idolatras egyptios alit puniuisse mediante alia creatura. Secudo q̃ potuit eos aliter puniuisse imediate p seipsũ sine ministerio alterius creature: secunda pars ibi. Sed et sine his.

A Circa primũ ꝓbatur q̃ deꝰ potuit peccatores per ministeriũ alicuius creature duplicit in genere punire ꝛ occidere: quia vl̃ per creaturas modo creatas: vel p nouas ꝛ inusitas creaturas: hoc probatur sic. Quia potentia dei est omnipotẽs ꝛ per cõsequens potest quicqd possibile est fieri: g̃ deus potuit et potest peccatores affligere: vel creando noua genera bestiarũ crudeliũ: qualiũ subseruientium ministerio occidant peccatores: vl̃ imittẽdo eis bestias horrẽdas tã creatas: que ad peccatorũ destructionẽ sufficerent multipliciter. Ex autẽ ad vtrũq; sufficiat dei potentia: ꝓbatur duplicit: tum quia aliter nõ esset omnipotens: tum qz fecit quod plus est creãdo orbẽ terraꝝ ex nihilo: hec est sententia littere: dicit ergo sic. Non em̃ impossibilis erat omnipotens manus tua imporens q̃ creauit orbem terrarũ ex materia inusita: ex materia sz informi secundũ imaginationẽ aliquorũ tam philosophorũ q̃z sanctorũ: imo antea illã materiã creauit ex nihilo. Nõ ergo erat impotens illa manus immittere illis multitudinẽ vrsoꝝ q̃ crudeles sũt et voraces. iiij. Reg̃. ij. Egressi sunt duo vrsi de saltu et lacerauerunt quadraginta duos pueros. Aut audaces leones. iiij. Reg̃ xvij. Immisit illis leones qui interficiebant illos. Aut noui generis ira plenas ꝛ ignotas bestias q̃si vastias a vastando. Utrũq; istoꝝ solet homini timorẽ incutere: videlicet extraneitas: et crudelitas: q̃ quãdo bestia visa crudelis apparet ꝛ ignota: que q̃dem bestie forent: aut vaporem igneũ spirantes. i. extra flãtes ad reprobos inflammandos: sicut de Behemoth dicitur Job. xlj. Sternutatio eius splẽdor ignis Aut odorẽ fumi proferẽtes putridũ ꝛ fetidũ quo possunt homines suffocari. Aut horrẽdas ab oculis scintillas emittentes que solo visu eos ꝓburerent vel intoxicarent sicut basiliscus: quarum sz bestiarũ nõ solũ lesura poterat illos exterminare. i. extra terminos vite ponere q̃ est destruere: sed et aspectꝰ p timorẽ occidere. Provenit aũt timor nõ solũ ex visu alicuiꝰ terribilis imo etiã ex imaginatiõe sola: sic̃ fortis imaginatio casus facit quãdoq; hominẽ cadere: ꝛ ex istaꝝ bestiarũ septuplici descriptione: notat̃ septẽ genera peccatoꝝ capitaliũ que quasi septẽ crudeles bestie nos inuadunt

Per vrsũ intelligit̃ gula: tũ quia vrsus est aial vorax et in melle specialit̃ delectat̃: tum quia ferũ producit informẽ ꝛ turpẽ: quia ~~ar~~ ~~act~~ naturales q̃ vrsa massam carnis parit sine lineamẽtis ꝛ partibus organicis ordinate distinctis: sic gulosi voracitati dediti in delectabilib; ꝛ dulcibus specialiter delectant̃: ꝛ quicqd opis faciũt carneũ est ꝛ ad carnis comodũ ordinat̃. Unde nihil a talib; parit̃ nisi carnalitas: contra quos apl̃s ad Roma. xiij. Carnis curã ne feceritis i desideriis. Per leonẽ intelligit̃ superbia: quia leo plus ceteris animalib; diligit dominari. Unde Amb. in exameron de sexte die operc. Leo nature sue ferocia superbit: aliarũ ferarũ quasi rex consortia dedignat̃: sed neq; vlla ei fera sociare se audet: cũ eiꝰ vocis tantꝰ sit terror naturalit̃: vt eo rugiente cetera formidẽt. Hec est regula omis superbi quia ꝛ alij sibi verent̃ accedere ꝛ dedignat̃ se alijs sociare: ꝓpter q̃ contra superbiam dicit̃ signanter. Eccl. iij. Noli esse quasi leo in domo tua subuertẽs domesticos tuos. Tertio B per bestiã ira plenã notat̃ iracundia: ꝛ hec figurat̃ per quoddã animal quod apud Aristotelẽ vocat̃ albanes: ij. de animalib;. ca. ij. quod est anial quod dam magnitudine quasi cerui: quod cõtra cõsuetudinẽ omniũ aliorũ animaliũ habet fel in aure simile felli hominis in colore: ꝛ est amarũ valde cau satiuũ vehementis ire ferocitatisq;. Iracũdi ergo homines videnꝫ habere fel in aure: quia quantũcumq; se homo componat ad conuiuendum cũ eis pacifice ꝛ honeste: ꝛ modeste loquat̃ ꝛ rationabiliter semper videt̃ eis q̃ fiat eis aliqualis iniuria. Unde nihil ꝓfecte placet eis: diu em̃ portãt fel in aure: quia quicqd audiũt in amaritudinẽ cõuertunt: ꝛ fel illud est simile felli hominis: quia omne illud q̃ displicet: rationib; licet malis confutare et reprobare nitũt̃: quorũ cuilib; dici potest illud Actuum. viij. In felle em̃ amaritudinis ꝛ obligatione iniq̃tatis video te esse: ꝛ de illis verificatur illud Deut. xxxij. Fel draconũ vinũ eoꝝ ꝛ venenũ aspidũ insanabile: vua eorũ vua fellis: quasi diceret. Totũ est amarũ q̃ ab eis ꝓcenit: siue vua siue botrus/siue vinũ. Quarto p bestiã ignotam designat̃ accidia: hõ em̃ pigricie datus non potest

agnosci defacili. Quia modo vult vnū: modo aliud. Prouer. xiij. Vult nō vult piger. ꝛ Prouer. xxj. Desideria occidunt pigrum. Et ista bestia figuratur per asinum. vnde Boetius. iij. de consola. prosa. iij. loquēs de accidioso dicit. Segnis ac stupidus torpet ꝛ asinum viuit. Et stat asinus aduerbialiter: ꝛ est sensus. Asinus viuit. i. viuit vt asin⁹ vel ad modū asini. Et est proprietas asini q̄ in anteriori parte versus scapulas portat crucem: ꝛ illa parte est debilis ꝛ nihil potest portare: sed versus partem posteriorem est satis fortis. Unde ibi cōmuniter ponitur onus suū. Isto modo multi inueniuntur accidiosi nimis ꝛ asinini ad ea que sunt crucis ꝛ penitentie siue religionis sed ad opera carnis ꝛ lasciuie secularis satis sunt fortes. Et de talibus verificatur illud quod de diabolo dicitur. Job. xl. Fortitudo eius in lumbis eius: ꝛ virtus eius in vmbilico ventris ei⁹. Et de tali pigro datur regula. Eccī. xxxiij. Libaria et virga et onus asino: panis ꝛ disciplina ꝛ opus seruo. Quinto per bestiam spirantē vaporem igneum notatur luxuria: et hec figuraturper duos dracones qui in duobus montibus armenie latitantes viam regiam intermediam tanta pestilentia infecerūt q̄ nullus per eam transire potuit: quin subito moreret: sicut narrat Aristoti. li. suo de proprietatib⁹ elemētorum: q̄ socrates erecta sibi quadā altissima fabrica in loco nō multū distante a montib⁹ per speculum factum de calibe deprehendit in quo speculo manifeste vidit illos duos dracones: vnum ex vno monte: ꝛ alium ex alio vaporem emittere quo aer infectus homines inter montes per viam regiam transeūtes occidit. Istud accidit tempe Philippi regis: patris alexandri magni sicut ibidem narratur. Isti duo dracones in montib⁹ habitantes ꝛ vaporem igneum spirantes duos status designāt in ecclesia dei scz dominos seculares: ꝛ prelatos ecclesiasticos. Isti hinc et inde famam fetentem de publica voluptate ꝛ carnis lasciuia sic defedant terram: q̄ simplices in via inferiori ambulantes per fetorem exempli eorum penitus corrūpuntur: laici vero adulteria publica sine ꝓfusione committunt: clerici concubinas sustentant notorie: ꝛ per istum vaporem emissum hinc inde totus populus inficitur ꝛ allicitur ad peccatum. Joelis. ij. Dabo prodigia in celo: ꝛ in terra sanguinez ꝛ vaporem fumi. Dabo inquit. i. dari permittam ꝑdigia. i. opera mōstruosa peccati: in celo. i. in statu clericali: ꝛ in terra. i. statu laycali sanguinē homicidij: ignem concupiscentie ꝛ vaporem luxurie: ꝛ ista in ecclesia primitiua mira fuissent prodigia: sed modo non apparent nobis monstra ꝓpter consuetudinē: ꝙa ita frequenter talia videmus ꝛ vidimus perpetrari: q̄ nec miramur videndo prelatū lasciuū: nec cōiugatum adulterū. Sicut nec Balaam erpauit advocē asine q̄uis mōstruosuz esset ꝙa in exercendo artem magicā ꝛ ad videndū monstra fuit assuetus. Sicut dicit magister ī histor⁹ sup. xx. ca. Numerorum. Sexto in odore fumi q̄ est naturaliter liuidus designat̄ inuidia. Proprīū est em̄ inuidi occultas detractiōes: deprauationes: ꝛ diffamationes: q̄si quendā liuidū fumū emittere: vt claritatē fame bonoruz denigret. Hij sunt similes vulpib⁹ que naturaliter fetent ꝛ sunt bestie inhoneste: ꝛ per oppositum dicunt naturales q̄ taxus est bestia honesta. Cū em̄ taxus paraverit sibi foueā cū labore: cōsiderat vulpes in absentia taxi cauee honestatē ꝛ volens taxum repellere: fetidum fimū suū coram ingressu fouee derelinquit: redit taxus ꝛ fetorem fimi vulpini abhominans: domū suam cōtemnit ꝛ vulpi dimittit: ꝛ sic vulpes sibi cōquirit hospitiuz nō laboriose: sed potius cautelose. Isto modo nō nunq̄ faciunt inuidi de viris bonis: considerant enim eos habere status vel officia dignitatum ꝫm q̄ merita sua requirunt: inuidēt eis statum ꝛ statui eorum: ꝛ quō possent eos talibus officijs spoliare recogitant ꝛ non occurrit nisi vna via. Sciunt em̄ virtuosos teneros esse de fama sua ꝛ malle pro cōseruatiōe fame sue magnū statū dimittere: q̄ cum infamia ꝛ aliorum obsequijs occupare: emittunt ergo fetentem fimuz sue detractionis ꝛ suſurrationis cōtra eos: ꝛ sic quos non valuerūt virtute repellere: vi ꝛ iniuriosa inuidia cedere sibi cogunt. De isto fimo inuidie quo viri nobilissimi per inuidos obscurantur: exponi potest illud Apoca. ix. Ascendit fum⁹ putei sicut fumus fornacis magne ꝛ obscuratus est aer de fumo putei. Septimo per bestiam ab oculis scintillaz emittentē designatur concupiscētia oculoruz. Ignis em̄ crescit in infinitū per appositionē cōbustibiliuz. sicut dicit. ij. de aīa. ꝛ Prouer. xxx. Ignis nunq̄ dicit sufficit. ꝛ Aristo. ꝑmo polit. dicit q̄ concupiscentia crescit in infinitum. Moraliter loquendo: cupidi scintillas emittunt quia quicquid viderint q̄tumcunq̄ satis habent concupiscunt. Scintille ignee sunt afflictiones cōcupiscentie ꝛ desideria plura acquirendi. Hec cōcupiscentia figuratur per cattuz qui oculos habet igneos et scintillantes. Unde ꝫm Papiam. Catat grece idem est qō videt latine: ꝛ inde dicitur cattus quia videt in nocte sicut in die. Nam ipse sagaciter venatur predam suam in tenebris: sicut in luce. Isto modo moraliter: prudentes huius seculi venantur de luce: venantur in tenebris, venātur in curia clericali: in curia laycali a dextris et a sinistris: iuste ꝛ iniuste. De tali quolibz verificatur illud Job. xxviij. Omne pretiosum vidit oculus eius. Et Ecclesiastes. j. dicitur. Nō satiatur oculus visu: nec auris impletur auditu. Ecclesiastes iij. Laborare non cessat ꝛ non satiantur oculi ei⁹ diuitijs. Et per oppositū dicit ps̄. Non proponebam ante oculos meos rem iniustam. Hec sunt septem vitia capitalia per septem capita draconis significata ꝛ designata. Apoca. xij. Ecce draco magnus ꝛ rufus ꝛ habēs capita septem ꝛ cornua decem: que septem vitia per septem dona spiritussancti expugnare debemus. Lectio. CXLII

Am et sine his vno

n spiritu poterant occidi persecutionem passi ab ipsis factis suis: ꝛ dispersi per spiritū virtutis tue: ſz omīa in mēsura: ꝛ numero:

et pondere dispositi: multū enim valere tibi soli supererat semp ⁊ virtuti brachij tui quis resistet? Quoniam tamq̄ momentū statere: sic est ante te orbis terrarū ⁊ tamq̄ gutta roris antelucani qui descendit in terram. Postq̄ declaratum est q̄ de⁹ potuit aliter puniuisse egyptios q̄ fecit: quia potuit vsus fuisse in eorū supplicio multiplici ministerio mirabilis creature vtpote bestijs seuis: tā creatis q̄ creabilibus que eos exterminassent omnino. In hac parte declarat q̄ etiam sine quocūq̄ ministerio creaturarum potuisset hoc per se ⁊ immediate propria virtute. Unde ab hoc loco vsq̄ ad finē capituli declaratur quomodo deus regit omnia: ⁊ specialiter naturam humanaz miscendo potentiam suam cū sua misericordia: ⁊ hoc facit alternatim sicut in littera satis docet. A Quantū ad primum dicit sic. Nam ⁊ sine his ⁊c̄. quasi diceret placuit tibi egyptios per infirmas bestias affligere sicut per cynipbes: muscas: ranas: potuisti tamen per vrsos ⁊ leones ⁊ bestias inusitas occidisse si tibi placuisset: ⁊ non solum hoc. Nam et pro etiā sine his talibus: scilicet bestijs creabilibꝫ vel creatis: vno spiritu: id est vna iussione tue voluntatis poterant occidi. persecutionē: id est diuinam vltionem passi ab ipsis factis suis: id est merito factorū suorū: et dispersi: id est resoluti in elementa per spiritum: id est iussionem virtutis tue. Ex quibus patet: domine quid posses de tua infinita potentia: sed clementia regulatus nō exequeris vlciscendo potentiam absolutam sed potentiā magis per clementiā limitatā. Quia omnia in mensura ⁊ numero ⁊ pondere dispositi. Hanc auctoritatē exponit Augustin⁹ super Ben̄. ad litterā. ca. vij. Fateamur inquit deum omnia in mensura ⁊ numero et pondere dispositi: tamq̄ dictū esset. Ita dispositā sunt omnia vt habeant ꝓprias mensuras suas et proprios numeros ⁊ proprium pondus: que in eis pro sui cuiusq̄ mutabilitate mutarent̄ augmentis ⁊ diminutionibus multitudine ⁊ paucitate: leuitate ⁊ grauitate ꝑm dispositionē dei. Scōm istā expositionē est i illa ꝓpositione distributio accomodata rōn̄ pro generabilibꝫ ⁊ corruptibilibꝫ q̄ sola augentur ⁊ diminuunt̄ et grauitatē aut leuitatē habent. Generalius tamē potest sic exponi: imaginemur q̄ a deo cuncta procedant sicut numeri ab vnitate: ⁊ vnaquaeq̄ species vniuersi certū gradū teneat ꝑm distantiā a prima causa rerū. Et sic videtur loqui Aristoteles. viij. metaph̄. vbi dicit q̄ formē rerū se habent sicut numeri: ⁊ sic inuenie⁹ q̄ omnis res est in numero: id est in distantia certa a deo: modo quilibet numerus certā habet distantiam ad vnitatē. Item omnis res est in mensura: quia omnis res creata ē finite ⁊ limitate perfectionis tā in essentia q̄z in potentia agendi. Tertio omnis res creata habet suū pondus: id est naturalem appetitum ad aliquid in quo sua natura saluat̄ ⁊ perficitur: sicut creatura rationalis naturaliter appetit beatitudinē: ⁊ creatura corporalis locum sibi conuenientē. Sed magis ad propositum sic exponitur. Tu domine poteras quidem per potentiā peccatores ⁊ idolatras multipliciter afflixisse immo anibilasse sicut eas de nibilo produxisti: ⁊ verum est q̄ pro quolibet peccato posses maximā penam infligere: quia nulla pena potest adequari peccato quantumcunq̄ sit magna: tu tamen domine omnia peccata nostra in mensura certe quantitatis et numero tuo sancte discretionis a pondere recti iudicij dispositi ac si peccata nostra non maiorem penam sibi determinarent. Ratio autē quare sic potentiā cum clementia temperas: est magnitudo potentie et bonitatis tue. Nam ex quo potes omnia ⁊ es summe bonus: bonitas tua disposuit omnia sicut ea decet disponi. Et hoc est quod subditur. Multū enim valere: id est posse tibi soli supererat: id est abundanter erat: quia infinite semper etiam anteq̄z mūdus esset: et quid mirū potentia actiua quā nulla resistētia impedit operatur sine difficultate: sed talis est potentia dei: ergo sine difficultate facere potest quicq̄d vult. Et hoc est quod subdit. Virtuti brachij tui quis resistet: quasi diceret: nullus: quia nibil potest tibi resistere. Et hoc pulchre probat Boetius ij̄. de cōsolatione prosa. xij̄. Nibil seruans naturam deo contraire conatur: vide ibi. Et potest colligi ratio sic. Omnia appetunt bonū per naturā: ergo nibil contrariatur bono per naturam: deus est summū bonū: ideo deo nibil seruans naturam contrariatur. Ex quo autē nibil possit deo resistere probat operādo naturā ad duo in quibꝫ modica resistentia reperit̄. Primū est momentū statere id est lingua statere. lingua em̄ statere q̄n pendicula sunt equalia ⁊ in eis equalia pondera apposita ceteris paribꝫ dat erecta perpendiculariter. Sed quantūcunq̄z modicū grauitatis apponat̄ statim recedit a situ suo ⁊ facit nutū sine quacūq̄ resistentia. Isto modo om̄is creatura est in manu dei q̄ si deus voluerit eā anibilare: nulla resistentia pōt esse. Et hoc est qđ dicit: qm̄ tāq̄z momentū statere: sic est ante te orbis terrarū. Scōm exemplū ad qđ cōparat̄ instabilitas humana est gutta roris antelucani. Ros antelucan⁹ est ros generatus ante ortū solis in matutino. Et dicit̄ antelucan⁹: id est ante ortū solis existēs. Et declinat̄ antelucanus na. nū. Ros autē talis oriente sole: statim desiccatur ⁊ a terra absorbetur: ⁊ hoc est qđ subdit̄. tāq̄z gutta roris antelucani que descendit in terrā. Et hec est sentētia littere. Quia omnia deus disponit in mensura ⁊ numero ⁊ pondere. Conueniens est nobis ⁊ necessariū q̄ omnia nostra in mensura numero ⁊ pondere disponamus: quia nisi hec fecerimus: vitam nostrā non poterimus ordinare virtuose. In figuram cuius legimus. iiij̄. Esdre. iiij̄. versus principium: q̄ angelus ad Esdrā missus dixit sic. Tres vias missus sum tibi dicere: ⁊ tres similitudines ostendere coram te: vade pondera mihi pondus ignis: aut mensura mihi flatū venti aut revoca diem que preterijt: quasi diceret: pondera penam infernalis acerbitatis: mensura flatum temporalis vanitatis: revoca hoc est numera reatū ꝓprie prauitatis. Igit̄ iuxta litterā lectionis mensuremus: numerem⁹ ⁊ ponderem⁹. Mensuremus mūdane glorie leuitatē: ꝑsentis transitus

B

q̃r ora nr̃a debeam⁹ m numero: pondere: mesura: q̃stituere:~

breuitatẽ: future vite iocunditatẽ. Et cũ sic mensurauerim⁹: numerem⁹ q̃t recepim⁹ diuina munera: quot cõmisim⁹ horrẽda crimina: quot obmisimus concessa tempora. Et cũ sic numerauimus ponderem⁹ quantũ debuim⁹: q̃ ingrati fuerim⁹: quicquid meruim⁹. Et omnia nostra in mensura numero ꝛ pondere disponam⁹. Si mensuremus mundane glorie leuitatẽ: videbim⁹ q ipsa est parũ ap̃cianda. Unde Aug⁹. super ps̃. cxxx. Inanis est gloria huius seculi: fallax est suauitas ꝛ infructuosus labor ꝛ ꝓpetuus timor ꝛ periculosa sublimitas. Initiũ sine prudẽtia: finis cũ pena. Hanc vanitatẽ mensurauerat rex ille: de quo Ualerius lib. vij. ca. ij. Rex inquit ille subtilis iudicij quẽ ferunt traditũ sibi dyadema priusq̃ capiti imponeret: retentũ diu considerasse et dixisse. O nobilem magis q̃ felicẽ pannũ: quẽ si quis penitus agnoscat q̃ multis sollicitudinib⁹ ꝛ piculis et miseriis sit refertus: ne humi quidẽ iacentẽ tollere velit. Ergo si fm verũ valorẽ mensurarẽ gloria temporalis parua foret: vt merito dicãt boni christiani illud. ij. Lo. x. Nos non in imensum gloriamur sed fm mensurã regule quã mensus est nobis de⁹. Ista ergo regula est conscientia bene ordinata. ij. Lo. j. Gloria nostra hec est testimoniũ cõscientie
L nostre. Secũdo si mensurem⁹ p̃sentis trãsitus breuitatẽ videbiꝫ modica vel nulla. Ps̃. Ecce mẽsurabiles posuisti dies meos ꝛ substantia mea ꝛc̃. Istã breuitatẽ vite cõsiderauit xerxes rex ꝛc̃. Itẽ ille qui alexandro suadente: rex nullo modo fieri voluit. In istius tamẽ tẽporis breuitate tria magna negocia nos oportet seruare: videlicet obedientiam preceptor̃: penitentiã peccator̃: ꝛ beniuolentiã proximor̃. In cui⁹ figurã legiꝫ Apocal'. xxj q angelus q̃muros ciuitatis hierusalẽ mensurauit: habuit mensurã arundineã ꝛ mensus est muros eius. cxliij. cubitor̃. Anima nostra est mozaliter ciuitas dei summi in qua p gratiã inhabitare dignaꝫ. Murus ei⁹ est corp⁹ corruptibile. Istos muros mensurare debet hõ seu ratio: replicando quotidie vite breuitatẽ ꝛ mortis vicinitatẽ: sic tamen mensuret q habeat. cxliij. cubitos. In centenario obedientia p̃ceptor̃ designaꝫ: decies eñ decem faciũt centũ. Nos ergo si quinq; sensus exteriores ꝛ quinq; interiores reducam⁹ ad decẽ pr̃cepta decalogi: decẽ multiplicam⁹ per decẽ: et ad centenariũ obedientie p̃ceptor̃ puenimus: ꝛ sic in centũ annis edificam⁹ arcã qua saluamur a diluuio hui⁹ vite. Ben. vj. Sed debet habere murus corporis nostri. cxliij. cubitos quia nõ solũ oportet nos habere obedientiã preceptor̃: sed etiã penitentiã peccator̃: quia in multis offendimus oẽs. Et si dixerim⁹ quia peccatũ nõ habem⁹ nosipsos seducim⁹. Hec tamẽ penitẽtia in numero quadragenario designatur. Prouenit autẽ ex ductu quaternarij in decẽ. Iste eñ numer⁹ est numer⁹ penitentie cõsecratus ab ecclesia. Unde in q̃dragesima oẽs xp̃iani ieiunij⁹ ꝛ opib⁹ pie indulgẽt. Et merito q̃dragenari⁹ est numer⁹ penitentie cõsecrat⁹. Si eñ oẽs partes aliquotas ipsius q̃dragenarij capiam⁹: faciẽt p̃fecte q̃nq̃ginta. Uñ q̃draginta est numer⁹ superabundans. Uerbi gr̃a. j. ñ. iiij. v. viij. x. xx. nõ habet plures partes aliquotas: ꝛ iste cõplent quinq̃ginta. Quinq̃genarius vero est numerus gratie ꝛ remissionis fm quẽ cõputaꝫ annus iubileus in lege iudeor̃. In signũ ergo q per sacramentũ penitẽtie cõsequimnr perfectã remissionem peccator̃: quadragenarius numerus cuius partes aliquote faciũt q̃nquaginta q̃ est numerus remissionis penitẽtie cõsecraꝫ. Sic ergo mensurabim⁹ murũ nostrũ q habeat. cxliij. cubitos ꝛ ipse totalis numer⁹ cõpositus est numer⁹ humane saluti deputat⁹. In cuius figuram Johãnes vidit cxliij. milia signatos. Apocal'. vij. Et. cxliij. milia virgines agnũ sequẽtes. Apocal'. xiij. Tertio si D
mensurem⁹ future vite iocunditatẽ recolligendo q beatitudinis future gaudia recipiem⁹ pro momentaneis meritis in p̃senti: nõ inueniem⁹ mensuram pro mensura: quia premiabimur vltra: sed inueniem⁹ verificatũ qõ scribiꝫ Luce. vj. Mensuram bonã ꝛ confertã ꝛ coagitatã ꝛ superefluentẽ dabũt in sinũ vestrũ. Cũ q̃ sic disposuerim⁹ nos in mensura: restat disponere nos in numero. Numeremus ergo primo quot recepim⁹ diuina munera: ꝛ inueniem⁹ infinita que numerari nõ possunt. Primo nos creauit ad suam similitudinẽ ꝛ pro nobis celũ ꝛ terram ꝛ omnia mirabilia que celi ambitu continenꝫ. Ben. xv. Suspice celum et numera stellas si potes. Job. ix. Facit magna ꝛ inscrutabilia ꝛ mirabilia quor̃ nõ ẽ numer⁹. Secũdo numerem⁹ quot cõmisim⁹ deflenda crimina ꝛ iterum inueniem⁹ infinita. In ps̃. Delicta quis intelligit. Job. xxij. Propꝫ malicia tuã plurimã ꝛ infinitas iniquitates tuas. Et Eccs. j. Stultor̃ infinit⁹ est numer⁹. Tertio inueniem⁹ quot amisimus cõcessa tẽpora: ꝛ inueniem⁹ infinita. Eccs. xvij. Numerũ dierũ vel tẽpus dedit illi. s. ad bene operandũ ꝛ ad penitendũ de peccatis. Sed Job xxiiij. scribiꝫ. Dedit illi locũ penitẽtie ꝛ ipse abutiꝫ eo in superbiã. Cũ sic nos disposuerim⁹ in mensuram ꝛ numero: ponam⁹ etiã nos in pondere. Primo ponderem⁹ quantũ debemus p̃sertim propter beneficiũ incarnatiõis: exquo natura nostra cum diuina natura cõmunicationẽ cepit habere. Eccl. iij. Pondus super se tollit qui honestiori se cõmunicat. Secũdo ponderem⁹ q ingrati fuimus ꝛ ingratitudinis nostre pondera deponam⁹ Juxta consiliũ apostoli ad Hebreos. xij. Deponentes omne pondus et circũstans nos peccatũ: per patientiã curramus ad p̃positum nobis certamen. Tertio ponderemus quicquid meruimus: quia totũ siue bonũ siue malũ in iudiciũ adducetur Ysaie. xxviij. Ponam iudiciũ in pondere ꝛ iusticiã in mẽsura. Et sic disponam⁹ nos in mensura: numero ꝛ pondere. Mensurem⁹ ergo mundane glorie vanitatẽ ꝛ leuitatẽ. Mẽsurem⁹ p̃sentis trãsit⁹ breuitatẽ: mẽsurem⁹ future vite iocũditatẽ. Et cũ mẽsurauerim⁹ numerem⁹ q̃t recepim⁹ diuina munera: numerem⁹ quot cõmisimus horrenda crimina: numerem⁹ quot omisim⁹ concessa tempora. Et cũ sic numerauerim⁹ ponderemus q̃tũ debuim⁹: ponderemus q̃tũ ingrati fuimus:

ponderem⁹ quicquid meruim⁹. Et sic oīa nostra in mensura numero ꝛ pondere disponamus.

Lectio. CXLIII

Ed et misereris om-

nium qm̄ omnia potes et dissimulas peccata hominū ꝓpter penitentiā. Diligis em̄ omnia que sunt ꝛ nihil odisti eoꝝ q̄ fecisti: nec em̄ odiēs aliq̄d cōstituisti aut fecisti. Postq̄z ostensuz est ꝙ deus gubernat vniuersaz creaturā ꝑ potentiā cui nihil potest resistere. Hic ostēdit ꝙ eam administrat ꝑ benuolentiā: cui nulla creatura potest satisfacere. Et circa hoc duo facit: nam ꝑmo ostendit ꝙ deus omnē ceraturā ꝑ beniuolētiā ꝛ amorē libere cōstituit ꝛ creauit a ꝓncipio. Scōo ꝙ omnē creaturā libere cōseruat ꝛ cōtinuat in esse suo ꝑ sue volūtatis arbitrio. scōa pars ibi. Quō autē aliquid ꝑmanere possit. A Circa ꝓmū tria facit. Primo ostendit ꝙ miscōia dei est generalis ad omnē creaturā vniuersaliter. Secūdo ꝙ est mirabilis circa homīes specialiter. Tertio ꝓbat deū diligere quicq̄d ꝑduxit tpaliter. scōa pars ibi. Et dissimulas peccata. Et tertia ibi. Diligis em̄ omia. Dicit g̃ ꝓmo sic. Sed ꝛ misereris oīm quoniam omnia potes: q̄si diceret. Licet totus orbis terrarū sit tanq̄z momentū statere ante te: vel sicut gutta roris ante lucani: nō tn̄ iō despicis vl' quipē dis creaturā tuā: sed foues ꝓuebis ꝛ ꝓseruas: ꝛ iō misereris omniū vniuersaliter. In ps̄. Miserationes eius sup oīa opera eius. Et q̄re sic misereris? Certe ideo: qm̄ omnia potes. Non ex indigentia quasi tu indigeas auxilio vel cōsilio creature: nō ex infirmitate q̄si nō possis creaturā delere: sed ideo qm̄ oīa potes naturaliter. Marci. xiij. Pater oīa possibila sūt tibi. ꝛ Ecci. ij. Scōm magnitudinē illi⁹ sic ꝛ misericordia ipsi⁹ cū ipso est. Et hoc est qō dicit infra. xij. ca. Ob hoc ꝙ dns es omniū omnib⁹ parcere facis. Et ideo tales domini ꝛ ꝓlati sunt dei specialiter imitatores: qui quāto fuerint potentiores tanto sunt clementiores. Sic alexander magnus populos plus clementia q̄z potentia sibi cōstrinxit. iij. Reg̃. xx. Reges israel clemētes sunt. Et q̄uis dn̄e miserationes tue sūt sup oīa opa tua: tn̄ magis ē admirāda circa oēs pctōres quoꝝ peccata dissimulas vindicare. Unde subdit. Dissimulans peccata hominū ꝓpter penitentiam. i. sub dissimulatione nō fictionis sed affectionis: peccata hominū ꝓpter penitentiā. i. vt ipsi peniteant interim: dum sic eos clementer expectas. Roma. ij. Ignoras qm̄ benignitas dei ad penitentiā te adducit. Glosa dicit hic. potentia dei bonitate plena opus suū ꝓpter peccata nō despicit: sed ꝑ penitētiā abluit ꝛ ipse fouet ꝛ nutrit. Ezech. xviij. Si impi⁹ egerit penitentiā ab omnib⁹ peccatis que fecerit: vita viuet ꝛ non morietur: omniū iniquitatū quas operat⁹ est nō recordabor. Tertio ꝓbat deū diligere: quicq̄d ꝑduxit tpaliter. Hoc ꝓbat sic: null⁹ facit nec ꝑducit libere illud qō detestat et odit: qz si hō odit aliq̄d vellet illud nō esse: ꝛ ꝙ cōsequens nō dat sibi libere esse: sed deus libere ꝑduxit ꝛ cōstituit oīa: ergo diligit que tēporaliter constituit.

Et hoc est qō dicit littera. Diligis em̄ oīa q̄ sunt. supra ca. j. Creauit vt essent omnia: ꝛ nihil odisti eorum que fecisti inquantū videlicet est opus tuū: quia Ecci. xij. Altissimus odio habet peccatores: hoc est ad modū odientis se habet: quia prohibet peccata fieri: pro peccatis punit peccantes nec ipsa peccata ipse fecit inquantū peccata sunt. Fit em̄ actus qui est peccatū et a deo ꝛ ab homine: a deo vero fit iuste: ꝛ ideo nō habet ꝙ sit peccatū quia fit a deo. Ab homine vero fit iniuste: ꝛ ideo ab hoc habet ꝙ fit peccatum: et sine deo factum est peccatum ſm Augustinū: quia licet hoc quod est peccatū fit a deo: nō tn̄ habet a deo ꝙ sit peccatū. Nihil ergo eorum odisti que fecisti et quare? Certe quia nihil possis odiendo constituere vel facere. Nam si quid odis vis non esse: quod autē constituis vis esse. Et ideo dicit. Nec em̄ odiens aliquid constituisti de nihilo aut fecisti ex ꝓpacenti materia producendo. Dissimulas peccata hominū propter penitentiam. B Circa penitentiā est notandū ꝙ quatuor sunt penitentie incitamenta: quattuor penitentie impedimenta: quattuor penitentie documenta: quattuor penitentie emoluměta. Quatuor penitentie incitaměta sunt ista. Amor christi quē offendimus: dolor pro gratia quā amisimus horror pene quā incurrimus: et timor mortis ad quā decurrimus. Inter hec quattuor primū incitamentū ad penitendū est amor christi quem offendimus. Si christi beneficia cogitemus nostrā ingratitudinē ponderemus: nō est dubiū si vsum rationis habemus quin occasionem penitentie sentiemus. Scribūt philosophi naturales ꝙ arpya auis est habēs faciem quasi hominis: sed est auis multū crudelis ꝛ feror intantū ꝙ interdū et fame stimulante hominē inuadit et occidit. Sitiens ad aquam volat vt bibat vbi faciem suam intuens ꝛ sibi similem se occidisse recolligens: tanto dolore cōpatitur ꝙ inde q̄nq̄z morit. Quid g̃ nos rōne vtentes faciemus qn̄ dn̄m nostrū ꝛ fratrē nostrū christum quantū nostri interfuit nos occidisse cognoscimus. Hoc autē videmus expresse cum verba dei audimus vel scripta legimus sancto⁹ deuore: et quicūq̄z non penitet de peccatis ista recolligens: nō est perfecte christianus: nec euangelio dei credit. Et ideo signanter dicit Marci. j. Penitemini ꝛ credite euangelio. Secundū incitamentum est dolor pro gratia quā amisimus efficimur em̄ per culpam de filijs dei filij diaboli: et de familiaribus et amicis dei: hostes: proditores et emuli: ꝛ de regni celestis heredibus sum⁹ exules et proscripti. In libro de naturis rerum dicit ꝙ sit quedam auis que vocatur auis paradisi que propter insignem pulchritudinē sic vocat. Sunt em̄ penne eius adeo pulchre et mirabiles ꝙ nullus eis color deesse credat: vox ē ita dulcis ꝛ pia: ꝙ possit in hoīe deuotionē ꝛ gaudiū excitare: hec auis si capta fuerit et illaqueata: irremediabiliter gemit ꝛ plangit nec plāgere desinit: donec reddita fuerit libtati. Moraliter auis ista ē figura ꝛ exēplū aīe xp̄iane: hec qn̄ ē in gr̃a ē auis pulcherrima: qz in ea relucet imago trinitatis naturaliter sibi impſa

ímago inqt decorata virtutiby et gra vt nihil sibi desit qn sit dei filia z patrie celestis incola grosa. Jsta illa queaf z capif in laqueo demonis quādo peccat. Quid ergo restat ei facere nisi plangere et plorare et flere et dolere/et incessanter penitere donec per gratiā reconciliationis in statū pristinū reducaf: z de bufone diaboli fiat denuo auis paradisi. Sic planxit et gemuit sanctus latro iurta xpm suspēsus: donec a fōte gratie graz obtinuit z audiuit. Amen dico tibi: hodie mecū eris in paradiso. Luce. xxiij. Et ideo Matth. iij. Penitentiā
L agite appropinquabit enī regnū celoy. Tertiū incitamentū penitentie est horror pene quā incurrimus. Jstū horrorē bene sibi impresserat Job qñ dixit. Dimitte me vt plangā paululū dolorē meū anteq̄ vadam z nō reuertar ad terrā tenebrosam z opertā mortis caligine: terrā miserie z tenebraz vbi vmbra mortis et nullus ordo sed sempitern⁹ horror inhabitat. Et apostolus ad Hebreos. x. Horrendū est incidere in manus dei omnipotentis. Et Gregori⁹. ix. moral'. Horrenda modo sit miseris mors sine morte: finis sine fine: defectus sine defectu: quia mors semp viuit: z finis semper incipit: z deficere defectus nescit. Mors perimit z nō extinguit: dolor cruciat sed pauorē nō fugit: flāma comburit sed tenebras nō excutit. hec Gregorius. Jstud incitamentū penitētie multos mouit: quia sic a timore pene qui est timor seruilis et initialis gignitur timor filialis: sicut cera precedit sigillū vel seta precedit filū fm Aug⁹. Sic incepit iohānes baptista pdicare iudeis: Progenies viperarū quis demonstrauit vobis fugere a ventura ira. Facite fructū dignū penitentie. Matth. iij. Quartū incitamentū penitentie est timor mortis ad quā trāscurrim⁹. Nec enī est ratio fm Gregoriū quare de⁹ diē mortis nostre nobis incertā esse voluit: vt dū sp ignorat sp prim⁹ esse credat: z ideo semp parati inueniamur. xij. moral'. Penitentia autē post mortē est impossibilis: qz in morte desinit esse viator. Penitentia ppe mortē est valde difficilis. Tum qz dolor languoris corporis occupat totaliter vires mētis: z cū hō tm cor vnicū habeat: nō habet ptūc vbi dolorē pro culpa pducat. Tum qz hō tūc nō pōt esse cert⁹ an doleat p pctō suo duct⁹ timore an duct⁹ amore. Unde Aug⁹. in quodā sermone z ponit in canone de peni. dis. vij. nullus. Quē morbi vrget et pena terret ad verā vix venit satisfactionē maxime cū filij quos illicite dilexerit sint psentes: vxor mūdus ad se vocet. Multos enī solet serotina pnia decipe: hec aug⁹. Qñ enī psona nobilis grauiter infirmaf vix inuenitur aliq̄s q̄ de aie salute audeat sibi loqui: executores sollicitanf circa diuitias z thesauros: medici circa corporis medicinas: vxor z filij z amici cōsolanf infirmū etiā ꝯ scientiā mentientes: z sic nō pmittif de pctis suis cogitare: nec anime sue statū salubriter ordinare: z sic iusto dei iudicio se dānationi exponit. Eccl. ij. Si penitentiā nō egerimus incidem⁹ in man⁹ dei: z nō in manus hominū. Jn man⁹ hominū incidim⁹ si sacramētū pnie debito modo suscipim⁹. Sed in manus dei incidim⁹ qñ

Gregoꝰ

Augꝰ

post mortē tēpus sacramētoy trāsimus. Scdo D
q̄tuor sunt pnie impedimēta: pudor ppalandi: timor recidiuādi: ardor delectandi: et torpor pstolandi. Primo volenti efficaciter penitere obicif pudor quo hō cōfundif alteri homini reuelare qđ notū ē deo z angelis z demonib z sctis aiab z forte multis animab. Et iste pudor est pmus armiger quem diabol⁹ mittit ꝰ volentē salubriter penitere. Un quidā sanct⁹ vidit diabolū inter penitētes incedere z facientē eos erubescere in ecclesia cū se ad confessionē pararēt: q̄ adiurat⁹ a sctō z interrogatus qđ inter illos penitentes faceret. Rndit: Reddo qđ abstuli: verecundiā eis abstuli qñ peccauerunt z modo eis restituo ne possint confiteri. Sicut enī lupus ouem p guttur accipit z non p pedē: z vulpes gallinā: ita diabolus guttur pctōy ꝰstringit pudore. Un Aug⁹ sup ps. O hō qd times cōfiteri illud qđ p cōfessionē scio: min⁹ scio q̄ id qđ nescio. Cui cōfiteri erubescis pctā tua: pctor sū sicut z tu hō sum: humanū nihil a me alienū: cōfitere hō homini: hō peccator boi peccatori. Elige qđ vis: si cōfessus lates: nō cōfessus dānaberis. Ad hoc deus exigit ꝰfessionē vt liberet humilē: ad hoc damnat nō cōfitentē vt puniat superbū. Scōm impedimentū est timor recidiuandi: z iste est secūdus armiger quem diabolus mittit statim ꝰ penitere volentē. Quō inquit ponis tu deceteroa peccatis abstinere: poteris tu in ppetuū viuere cōtinēter: Ad qd tibi proderit hodie cōfiteri: z post cras labi in simile. Et nō aduertit hō fatuus q̄ ideo statuit de⁹ sacramētū pnie ad manū: vt quoties recidiuamus toties resurgam⁹. Tertiū impedimētū pnie est ardor delectādi z est tertius armiger obuiās penitenti. Recolligit enī hō miser delectationē pbabūā in peccato vt videaf sibi q̄ sine eo nō possit producere vitā suā: z manente tali affectione impossibile est eū vtiliter penitere. Chrys. li. de cōpūctione cordis. Sicut impossibile est vt ignis inflāmetur in aqua: ita impossibile est cōpunctionē cordis vigere in delitijs. Contraria enī hec sunt sibi ad inuicē z pemptoria. Illa enī mater flet⁹: hec risus: illa cor cōstringit: hec dissoluit. Quartū z fortissimū impedimentū pnie ē torpor pstolandi q̄ orif ex duplici psumptione. s. ex psumptione vite plixe: z finalis venie diuinit⁹ cōcedende: z est q̄rtus armiger: z cōiter oēs impedit: cōfidūt de futuro: pmittūt in posterū: perastināt in longinquū: z dicūt cū corvo cras cras donec morte subita periclitentur.

Lectio. CXLIIII

Quomodo autem ali

q quid permanere possit nisi tu voluisses aut quod vocatū a te nō esset cōseruare tur. Parcis aūt omnib: qm̄ tua sunt domine qui amas animas. Postq̄ ostensum ē q̄ deus omnē A
creaturā p sue bonitatis clemētiam creando produxit a pncipio. In hac parte declarat Salomō q̄ idē de⁹ omnē creaturā ꝰseruat q̄diu sibi placet p sue volūtatis arbitrio. Et pmo generaliter ascribit deo oim rerū ꝰseruatōem. Scōo deo spealiter ascribit humanā gubernatiōez: scōa pars ibi. Parcis

℣ Sermone. dmice. 20. post trinitatez nobiho est ista lectio:-

autē omnibus. Circa primū dicit sic. Quomodo aūt aliqd permanere posset nisi tu voluisses. Nō em̄ creatura ita parū dependet a deo sicut dom⁹ ab artifice. Perfecta aūt domo nō plus dependet dom⁹ ab artifice: imo corrupto artifice nihilomin⁹ manet dom⁹. Unde artifex nō est causa rei cū iam est in esse pfecto sed tantū est causa fieri ipsi⁹ rei. Unde Aug⁹. xxij. de ciui. dei. c. xxiij. Ut ipsi⁹ diaboli natura subsistat ille facit qui summe est z facit esse q̄cquid aliquo mō est. Efficacē quippe potentiā si reb⁹ subtrahat: nec pgredi poterunt z suis diuersis motib⁹ pagere tempora: nec prius in eo q̄ create sunt aliquaten⁹ permanebūt. Itē de vera religione. ca. xxxiij. Deus p suā sapiaz omia fecit z p suā benignitatē omia ꝓseruat. Idem. j. z. ij. sup Ben. z. iij. de trinita. z in multꝭ alijs locis: z hoc est qđ subdit in lra: aut quō qđ a te vocatū nō esset cōseruaretur. q. d. nullo mō vocatū id est verbū edictū de nō esse. in ps. Dixit z facta sunt. z ad Rom. iij. Uocat ea que nō sunt tanq̄z ea q̄ sunt. Et q̄uis sic generaliter omia cōseruet q̄ pduxit: specialiter tn̄ homies gubernat p clementiā. Un̄ merito lra subdit. Parcis aūt omib⁹ qm̄ tua sūt dom̄ie q̄ amas anias: parcis inq̄t omib⁹ supple homib⁹ etiā peccantib⁹ q̄ digne forent si tibi placeret stati in infernum detrudi: sed parcis eis tu q̄ omēs hoies vis saluos fieri z ad ꝓgnitionē vitatis venire. j. Thimoth. j. Ratio aūt parcēdi est qm̄ tua sunt dom̄ie Sap. xv. Etiā si peccauerim⁹ tui sum⁹ qui amas anias: homies em̄ cōiter amāt corpa: sed tu amas aias a te creatas singulariter z tibi assimilatas z ruo sanguine reformatas. Ezech. xviij. Oēs anime mee sunt. Amat deus etiā anias nō singulariter sic q̄ nō corpa amet: sed priuilegialiter: q̄a eas ad se impetuū fruendū pparauit. Totus aūt labor diaboli ad hoc nititur vt sūmope corpa diligamus z anias negligam⁹ vt illud qō a nobis neglectuz fuerit: in partē suā cedat. Ben. xiij. Da mihi animas cetera tolle tibi. Arguūtur etiā in hoc verbo: parcis aūt omib⁹ qm̄ tua sunt dñe: qui amas anias tam mali dñi q̄z mali plati: mali dñi nō parcunt boib⁹ qm̄ sui sunt sed spoliāt et appropant et destruūt: z si de hoc arguātur: respondēt q̄ licite facīūt qm̄ sui sunt. Isti deū pot⁹ imitari deberēt z eis parcere qm̄ sui sunt. Mali aūt plati arguūtur q̄ plus amāt decimas oblatiōes garbas z lanas q̄z aias xpi sanguīe redēptas: ꝓtra q̄s Bern. in psona boni plati dicit. Certe seruandū accepi p quo mercatoz nō insipiēs ipsa vtiq̄z sapia sanguinem suū fudit. Sic loquebaī Paul⁹. ij. Corꝝ. xij. Ego aūt libētissime impendā z supimpendar ipse p aniab⁹ vestris licet plus vos diligens min⁹ diligar. Quō quod vocatū a te nō esset: conseruareī

B ¶ Hic est notandū que sint diuine vocationes: q̄ sunt humane excusationes: et que sint excusantiū punitiones. De diuinis aūt vocationib⁹ est sciendum q̄ tres sunt in genere z tres in specie. In genere quidē quendo vocat verbo: signo: z nūcio. sicut volens aliquē ad se vocare: vocationē suā potest facere tribus modis p verbū signū z p nunciū Deus aūt vocat nos per verbuz in incarnatiōe filij sui quādo verbū caro factū est. Joh. j. Quando misit verbū suū z sanauit eos. in ps. Magna foret rusticitas si rex anglie mitteret filiuz suū ad vocandum aliquē pauperē si ille venire cōtemneret: z maioz fit iniuria si homo vilis z paup verbo dei quod est filius patris incarnato inuitante venire cōtemnit: quod tamē frequenter videmus vt merito dicat xpus illud Job. xix. Seruū meū vocaui z nō respōdit mihi ore proprio deprecabar illū. Os dei est verbuz dei. Jurta illud. Can. j. Osculetur me osculo oris sui. Secundo xpus vocauit nos signo. Signū istud fuit corpus suuz extensuz in cruce z exaltatū in mōte: rubricatū proprio sanguine: sicut volens reclamare falconē stat in loco apparenti cum reclamatorio rubricato Ita xpus volēs homini clamare qui a paradiso auolauerat in infernū: in montē caluarie accessit: lignum crucis ascendit: latus sanguinolentū ostēdit: voce magna clamauit: vt sic seipo facto signo hominē reuocaret: z tamē istis visis ingratissimi homies ad eū venire cōtemnunt: sicut ipse cōqueritur. Prouer. j. Uocaui z rēnuistis extendi manus meas z nō fuit qui aspiceret. Tertio vocauit nos per nunciū i. p predicatorū officiū cuiuscunq̄ fuerint cōditionis: siue prelati ordinarij: siue alij ab ecclesia ad p̄dicandū deputati. De isto nuncio dicit Luc. xiij. Homo quidā fecit cenam magnā z vocauit multos: z misit seruum suū hora cene dicere inuitatis vt venirent. Qnē locum exponens Grego. dicit seruum illuz ordinem predicatorū designare: cuz tamē tempe suo nullus ordo in ecclesia sic vocaret

Secūdo sicut homies tripliciter vocant: ita se excusant tripliciter. Superbi per subtilitatē dominationis. Auari p difficultatē terrene occupationis Luxuriosi p voluptatē carnalis delectatōnis. Et isti tres figurāt p illos tres quos enumerat euangelista. Luc. xiij. quorū primus dixit: villam emi et necesse habeo exire z videre illā: rogo te habe me excusatū. Scōus dixit. Juga boum emi quinq̄z z eo pbare illa: rogo te habe me excusatū. Et terti⁹ dixit: vxorem duxi z ideo nō possuz venire. Primus designat superbos qui pro ambitione terrene dominij gloriam amittunt celestis regni. iste in sua excusatione bene se fatetur fatuum fuisse qui se prius dicit villam emisse q̄z vidisse. Faciliter enim quilibet fallitur quando videlicz illud emit quod ab eo absconditur: z certe si homo videret et cōsideraret q̄d est i dignitate dominij secularis: illud nō emeret nimis chare: videret em̄ ipsius brevitatez. quia Ecclesiastici. x. Omnis potentatus brevis vite. Uideret precipitij grauitatem: quia quanto status altior: tanto casus grauior. Cecidit petrus sed de infimo: ideo statim surrexit. Cecidit dauid sed de plano: quia se non in altum extulit. Juxta illud psalmiste. Dñe non est exaltatum cor meū: et ideo cito surrexit. Cecidit adam: sed de alto: quia de paradiso. z ideo cum difficultate surrexit. Cecidit lucifer: sed de celo altissimo: ideo surgere nunq̄z potuit. Secundus se excusans figurat auaros qui iuga boum quinq̄z dicit se emisse. Per quinq̄z em̄ iuga boum intelliguntur quinq̄z sen-

℣ Gneza vocationū dei:-

℣ Gneza excusationū hoīm:-

sus exteriores corporis. Et dicuntur iuga: q3 fm Aug⁹. cuiuslibet sensus instrumenta cõbinantur. Duo em̃ sunt oculi. due aures. due nares. duo instrumẽta gustus: lingua z palatũ. Due manus in quib⁹ pcipue patet tactus. Sic ergo boues terraz versant. sic sensus auari circa terrena cõtinue delectant. magis em̃ delectant ei⁹ oculi videndo massam auri q̃z in ecclesia videre corp⁹ xp̃i. In ore etiã dulcior est auri notatio q̃z verbi dei pdicatio. z fatue iste se excusauit. qa pri⁹ debuit iuga pbasse q̃z emisse. Tertiꝰ luxuriosos designat q̃ p vxorẽ intelligit voluptatẽ nõ em̃ p cõiugiũ cõiugati excludũtur a cena lz aliq̃liter. Un̄ ille dicit vxorẽ duxisse q̃ tota affectõne se tradidit voluptati: z talis ad cenam celestem venire nõ potest nec debet nec est dignus nec potest ire q3 ipe est fetidus: nõ est dign⁹ qa est sordida veste indutus: z ideo qa tot sunt q̃ se excusant: ideo licet multi sint vocati pauci tñ sunt electi. Matb̃. xx. In cui⁹ signũ Nũeri xxxj. legimus q̃ de sedeci milib⁹ hoim nõ cesserũt in partez domini: nisi. xxxij. anie Tertio videndũ est que sunt excusantiũ punitones: z sunt tres. Segregatio a cõsortio bonorũ. Luc̃. xiiij. Nemo viroꝝ illorum q̃ vocati sunt gustabũt cenã meã. Subsannatio z improperiũ pcõꝝ: q3 in iudicio de⁹ angeli z homines z demones subsannabũt z deridebũt fatuos pcores qui diuinas vocatiões neglexerũt. Prouer. pmo Quia vocaui z renuistis: extendi manus meas et nõ fuit q̃ aspiceret. Et infra Ego q̃z in ĩteritu vestro ridebo: z subsannabo cũ vobis qõ timebatis aduenerit. Cruciatio ppetua tormẽtorũ. Esa. vlti. Eligã illusiões eorũ que timebant adducã eis qa vocaui z nõ erat q̃ responderet. Nõ sic de bonis z iustis q̃ deũ audiũt vocantẽ p obedientiã z preceptorũ obseruantiã: bij in celo ponẽtur lucẽtes sicut stelle in ppetuas eternitates. Baruch. iij. Stelle vocate sunt z dixerũt assum⁹ z luxerunt ei cũ iocunditate q̃ fecit illas. Specialius aũt vocat nos ostensionib⁹ exemploꝝ: pmissionibus premiorũ: z pcussionib⁹ flagellorũ. Primo nos vocat ostensionib⁹ exemploꝝ: q̃tem̃ nos p viã penitentie precesserũt tot vocatiões habemus: q̃t milia martyrũ: q̃t milia virginũ: q̃t milia cõfessorum: tot sunt milia vocantiũ. Joh̃. x. Proprias oues vocat nomiatim z adducit eas. Et apl's ad Phil'. iij. Ea que retro sunt obliuiscẽs z ad ea que priora sunt extendẽs meipsuz ad destinatũ persequor ad brauiũ supne vocationis. Scõo nos vocat pmissionib⁹ premiorũ sicut diues vocat paupe rem ostendẽdo sibi denariũ. j. Pet'. iij. In hoc estis vocati vt bñdictionẽ hereditate possideatis. Tertio vocat nos pcussionibus flagellorũ: q̃tiens em̃ infirmitatib⁹ flgellamur seu fatigamur vel aduersitatib⁹ tribulamur: toties a deo vocamur. Et sicut Gregoꝝ dicit. Mala que nos hic premunt ad deum ire compellunt.

Capitulũ. XII. Lectio. CXLV.

Quã bon⁹ et suauis

o est dñe spũs tuus in nobis: ideoq3 hos qui exerrãt partib⁹ corripis z de quibus peccant admones z alloqueris vt relicta malicia credãt in te dñe. Sicut supius dictũ fuit: intentio salomonis a medio. x. ca. vsq3 ad finem libri est declarare quõ sapiẽtia q̃ est ver⁹ dei cultus mirabiliter gubernauit populũ hebreoꝝ: vt p hoc omnes homies hebreorũ historiã audiẽtes ad verum cultũ vnius dei qui est sapia aniarent̃. Fuit ista gubernatio mirabilis in trib⁹. In egyptioꝝ expugnatiõe: in hebreorũ p desertũ traductõne: z in chananeoꝝ de terra pmissionis eiectione. Post q̃z igitur declarata est gubernatio sapie circa populũ hebreorũ q̃ntuz ad duo pma. In ista pte ꝓsequenter agitur de punitiõe gentiũ quersarũ que terraz sanctã inhabitabãt ante filios israel. Inhabitabatur aũt a septẽ gentib⁹ q̃s in aduentu filiorũ israel z in moza eorũ nõ statim z subito sed paulati dñs deleuit z captiuauit z dominio illius terre priuauit: z ĩ eadẽ filios israel miraculose plantauit. Et circa ista duo fiũt. Naz pmo agitur de chananeorum afflictione. Scõo de hebreoꝝ instructiõe. ibi Tu aũt dñator. Circa primũ aũt duo fiunt: q3 pmo agitur de mõ afflictõnis qua gens chananeorum fuit flagellata. Scõo ostendit̃ q̃ ad illuz modum diuina potentia nõ fuit necessario limitata. scõa pars ibi. Nõ qa impotẽs. Circa primũ duo fiunt. q3 pmo ostendit̃ bonitas diuine castigatõnis ad oẽs pcores generaliter. Scõo ad chananeos specialiter. scõa pars ibi. Illos em̃ antiq̃s. Circa primũ in lectiõe hodierna duo fiũt: q3 pmo agitur de diuina dulcedine quã influit mentib⁹ iustorũ. scõo de mira mãsuetudine quã ostẽdit ĩ correptione malorꝝ. scõa pars ibi. Ideoq3 hos q̃ exerrãt pti bus corpis z de quib⁹ tc̃. Circa pmũ dicit sic. O q̃z bonus et suauis est domie spũs tuus in nobis vbi diuine bonitatis dulcedo cõmendat̃ ex signo magne admirationis. O est nota grãdis intentionis: quã ex vocabulo summe pfectõnis: bonus ex verbo mire dilectatõnis: suauis ex dulcedine degustationis spũs tuus. O fm̃ pscianũ z papiã aliquãdo est nomẽ littere: aliquãdo est ĩteriectio: aliquãdo ẽ aduerbiũ. Si est ĩteriectio: est interiectio quãdoq3 dolentis: vt o in quanta miseria sumus. quãdoq3 est interiectio admirãtis. vt o rem mirabilem: quãdoq3 simil'r est aduerbiũ: z diuersas habet significationes. Est em̃ aduerbiũ vocandi. vt o regina: admirandi: vt o qualis facies. Indignãdi: vt o rempa: o moze. Optãdi: vt o assis. Exhortandi: vt o fugite. Quando vero pfertur cũ suspiratione et motu animi sic est interiectio. Quando sequitur accusatiu⁹ est aduerbiũ: vt o cõditionem miserã. In ꝓposito. O an est interiectio vel aduerbium: nõ est cura z est nota magne admirationis Quã est nota grandis intentõis. Juxta illud ps̃. O q̃z magna multitudo dulcedinis tue domine: Bonus est vocabulum diuine perfectõnis. Luc̃. xviij. Nemo bonus est nisi solus deus. Suauis est verbum mire delectationis. In ps̃. Gustate z videte quoniã suauis est dominus. Valt ergo dicere deo regratiando: O q̃z mirabiliter: q̃z ineffabiliter spũs tu⁹. i. benignitas tua ẽ magna ĩ nobis .i. iudeis Jn ps̃. Nõ fecit taliter oi natõni: vel in oi-

D excusatiuz pmo ver.

Bli. trib⁹ modis at me deg.

A

B

C

bus:fm aliã lrãm.qz in ps. Suauis est dns vniuersis et miserationes eius super omia opa eius. Sic ergo ptz diuina dulcedo in omnib creaturis generaliter: sed specialiter mãsuetudinẽ declarat in corpreptione malorũ: quos tñ posset affligere et annihilare si vellet vel in infernũ detrudere corripit ãmonet et alloquit vt relinquãt maliciã suam z redeant ad eũ per penitentiã. Et hoc est qđ subdit. Ideoqz videlicet qz tanta est in te suauitas bonitatis, circa hos qui exerrãt peccãdo scz pribus corpis.i.particulariter z paulati,z de quib peccant,i. de peccatis admones p predicationẽ exteriorem tuã z alloqueris p internã inspiraõnez.vt relicta malicia credant p fidem opantẽ p dilectionem in te domine qui eos ita dulciter reuocas ab
B errore. Suauis est dñe spũs tuus. Quãuis homo certitudinaliter experiri nõ potest se spiritumsanctũ habere,sicut nec potest se scire esse in charitate fm sctõs:tria tamẽ signa potest homo habere fm tria signa p que bõ potest scire qz habeat spiritumsanctũ que verisimiliꝛ potest cõiicere se spiritũ sanctũ habere per gratiã. Et accipiunt̃ ista tria signa fm triplicẽ speciẽ in qua legim9 spiritũsanctũ apparuisse. Apparuit em̃ in specie nubis sup xp̃m transfiguratũ. In specie colũbe sup baptisatũ. In specie ignis super apostolorũ collegiũ congregatũ. Primũ signũ est abundantia lachrymarũ, z ideo apparuit in specie nubis. Nubes em̃ fundunt fluuios super terrã. z spiritussctũs irrigat mentẽ deuotam quã inhabitare dignat fluuio lachrymarũ vnde Ben̄.j.dicit qz spirit9 dei ferebat sup aquas z in ps. Flauit spũs eius z fluẽt aque. Rom.viij Ipse spirit9 postulat p nobis gemitib inenarrabilib.postulat.i.postulare nos facit fm glo.Bern̄. sup Can̄. Lachryme penitentiũ vinũ sunt angelorum,quia in illis est dulcor vite:sapor gratie:gustus indulgentie:sanitas redeuntis innocentie:reconciliatõnis iocunditas:z serenate ꝛscientie suauitas. Scõm signũ est dimissio iniuriarũ. z ideo apparuit in specie colũbe que felle caret. vnde qñ homo inuenit se paratũ z benignũ ad dimittendũ iniuriã sibi factã:euidens signũ est qz spiritũsanctũ habet cũ quo nullũ odiũ stare potest. cũ sit amor. odiũ nanqz animã inflat indurat z amaricat:sed spiritussctũs p oppositas cõditiões describit. Nã cõparatur rori,vnctioni z melli. Inquantũ ei cor inflammatũ refrigerat dicit ros.Ecci.xviij. Nõne ardorẽ refrigerabit ros? Unde petit ecclesia qz corda nostra spũssancti mundet infusio.z sui roris intima aspersiõe fecundet. Inquantũ vero cor odijs induratũ mollificat: dicit vnctio.j.Joh.ij. Unctionem habetis a sancto z nostis omnia. Quia vero cor odio amaricatũ dulcorat dicit mel Ecci.xxiiij Spiritus meus sup mel dulcis,nec iuuat hominem pacem fictã pretendere in verbis z odiũ celare in corde:qa fictionẽ talem detestatur spũssanct9 Sapie.j. Spũs em̃ sanctus discipline effugiet fictum. Tertiũ signũ est desideriũ supernorũ, z ideo spũssctũs apparuit i specie ignis. Sicut em̃ ignis naturaliter tendit sursuz z se celo ꝛiungit: Ita spiritussanct9 corda illorũ accendit z sursuz eleuat vt

frena fastidiãt z celestia desiderẽt. Ezech.viij. Eleuauit me spũs iter celũ z terrã,nõ dixit posuit me in celo:quia ibi tm̃ sunt boni:nec dixit posuit me in terra,qa ibi manẽt mali auari:sed dixit eleuauit me iter celũ z terrã. Quia ibi debẽt esse fideles xpiani Cui9 ratio est,qa habẽt aliqñ ascendere versus celũ celestia ꝛtemplãdo:z aliqñ vsus terrã p ximorũ vtilitatib ministrando. Dubitatio lralis. Utrũ gra spũssctī dek necessario hõi se quãtũ põt ad grãm ꝓparanti,z videk qz nõ,qz cuicũqz deus dat gram,gratis dat eam z libere ex sola miscõia Igit̃ qntũcũqz disponat se homo: est in libera dei volũtate dare sibi grãm vel nõ dare. Itẽ homo cõparak ad deũ sic lutũ ad figulũ. Hiere.xviij. Sic lutũ in manu figulk sic vos in ma.m,do.i.sed lutũ qntũcũqz sit bene ꝓparatũ nõ accipit formã a figulo ex necessitate:igit̃ nec homo grãm a deo quãtũcumqz se ꝓparet. Ad oppositũ est glo.sup illõ Ro. v. Justificati p fidem pacẽ habeam9. Et est aug9. Deus recipit ꝛfugiẽtes ad se:aliter esset iniqtas i eo. Sed impossibile est qz i deo sit iniquitas, ergo impossibile est qz nõ recipiat ꝛfugientes ad se. g̃ cõfugiẽs ad deũ necessario seqt̃ grãz. Preterea Apoca.iij. Ego sto ad ostiũ z pulso si qs aperuerit mihi introibo ad eũ z cenabo cũ eo. Sz iste q disponit se faciẽdo id qõ in eo est aperit sibi, g̃ intrat necessario. Cõfirmat̃ qz isto apiente sibi:aut intrat:aut nõ intrat. Si nõ intrat. g̃ frustra pulsat qõ ipiũ est dicere. Si intrat. g̃ dat grãz. Preterea Ansel.de casu diaboli.ca.iij. dicit qz illa est cã q̃re de9 diabolo nõ dedit grãm z pseuerãtiã,qz ipse noluit accipe. Uñ nõ ideo nõ accepit diabolus pseuerantiã:qz deus nõ dedit,sed ideo deus nõ dedit:qz ipse nõ accepit qa quicumqz se paratvt accipiat necessario recipit.

Ad dubitationẽ dõm qz quedã est necessitas coactõnis:z quedã est necessitas infallibilitatis Necessitas coactõnis nullomodo cadit in deũ:necessitas vero infallibilitatis cadit in deũ ex ꝓmisso suo z pacto siue lege statuta:z hec nõ est necessitas absoluta sed necessitas cõsequẽtie. Unde nõ stat cũ lege statuta qz viator faciat qõ in se est disponẽdo se ad gratiã qn̄ habeat gratiã;posset tamẽ deus mutare legẽ circa aliã pson̄ã si vellet: z talis quãtumcumqz se disponeret nõ haberet: qa dispositio hominis nullaz causalitatẽ habet respectu gratie de necessitate: sed tantũ de cõgruo: qa gratia excedit omnẽ operationẽ naturalẽ: nec est possibile qz homo mereatur per quodcũqz opus naturale morale:puta gratiã de cõdigno. Ad rationes in oppositum: Primã ꝛcedendo qz ex misericordia z gratia sua p tanto qa talem legem misericorditer statuit z obseruat:sed statuta lege necessario dat gratiaz necessitate cõsequentie. Ad secundũ q̃z̃ius sumus sicut lutum per cõparationẽ ad deũ aliquo modo non tamen simílitudo tenet in omnib: nec est pactum inter artificem z lutum: z dato qz foret artifex posset frangere pactuz:pacti lege manente: qõ non potest deus pacto suo manente:nec lutum potest aliquid apud artificẽ promereri:nec de condigno:nec de ꝛgruo. In hac tamẽ questione magis pie q̃z̃ logice est loquendũ.

Lectio. CXLVI

Illos enim ãtiquos

i inhabitatores terre tue sancte quos ex horruisti: qm̃ odibilia tibi opera faciebant ꝑ medicamina ⁊ sacrificia iniusta: ⁊ filiorum suoꝝ necatores sine miscõia: ⁊ comestores viscerũ hoim ⁊ deuoratores sanguis: ⁊ auctores parẽtes animarũ inauxiliatarũ a medio sacro tuo voluisti ꝓdere ꝑ manꝰ parentũ nostroꝝ vt dignã ꝓciperẽt pegrinationẽ pueroꝝ dei q̃ tibi oim carior est t'ra.

Declarata diuina castigatione ad oẽs pctores general'r: qr oẽs corripit: admonet et alloquitur vt relinquãt maliciã. In hac parte ostẽdit diuinã clementiã in castigatione illaꝝ gentiũ q̃s de terra sctã expulerũt filij israel special'r. Et circa hoc duo facit. Nã ꝓmo replicat puniẽdoꝝ puersitatẽ. Secundo explicat dei puniẽtis pietatẽ: ibi. Sed i his tã q̃. Et tertio recapitulat dei miserẽtis equitatẽ: ibi. Cũ ergo sis iustꝰ. Circa ꝓmũ in explicando puniendoꝝ puersitatẽ q̃nq̃ fiũt in lectione hodierna. Nã ꝓmo ostẽdit q̃ erãt puniẽdi. Scõo q̃re erãt puniẽdi. Tertio quõ erãt puniẽdi. Quarto ꝑ q̃s erãt puniẽdi. Et q̃nto ad q̃d erãt puniẽdi. Primo ergo ostẽdit q̃ fuerũt q̃s deꝰ puniuit in aduẽtu filioꝝ israel i terrã sanctã. Et q̃tũ ad ꝟ dicit. Illos em̃ antiq̃s habitatores sctẽ tue terre. Ubi notãdũ ꝙ septẽ gẽtes q̃ a terra sctã eiecte fuerũt suis noibꝫ cõputant. Deut. vij. videlicet ethei: amorrei: chananei: ⁊ pherezei: euei: ⁊ iebuzei: ⁊ gergezei. Et significant septẽ pctã mortalia q̃ nos oportet expugnare si terrã ꝓmissionis velimꝰ intrare. Quare autẽ eiecte fuerũt ꝺr in lr̃a statim: quos inquit exhorruisti. i. abominabiles habuisti: qm̃ odibilia sunt tibi opa q̃ faciebãt. Et quõ? Certe peccauerũt in deũ: peccauerũt in ꝓmũ. In deũ peccauerũ ꝑ summã veritatẽ: ꝑ summã maiestatẽ: ꝑ tra summã bonitatẽ. Peccauerũt ꝑ sũmã veritatẽ indulgẽdo sortilegijs q̃bꝫ inuestigabãt de occultis: ⁊ q̃bꝫ se dicebãt mederi infirmos. Uñ coꝝ sortilegia vocat hic medicamina: qr infirmitates ꝑ sortilegia medebanꝯ: sicut nõnulle vetule adhuc facere dicunꝯ. Cõtra summã maiestatẽ deliquerũt: qr sacrificia q̃ solo deo debebanꝯ idolis faciebãt: ⁊ iõ iniuste. Et hoc intelligit qñ dicit ꝙ faciebãt iniusta sacrificia: q̃ grauiꝯ peccauerũt in deũ. Et non solũ hoc imo peccauerunt in ꝓmũ: ⁊ maxime in illos q̃bꝫ ceteris paribꝫ magis grati debebãt fuisse: videlicet in filijs suis. Uñ lr̃a subdit ꝙ fuerũt filioꝝ suoꝝ necatores. In ps̃. Immolauerũt filios suos ⁊ filias suas demonijs. Ecce q̃ difficile fuit colere demones q̃ iubebãt sibi filios a patribꝫ imolari: ⁊ hoc fecerũt isti gentiles sine miscõia. Uñ non solũ interfecerũt filios suos vt immolarẽt demonijs: imo cũ gaudio ⁊ hilaritate hoc fecerũt. Et ideo lr̃a dicit ꝙ fuerũt filioꝝ suoꝝ necatores sine miscõia: ⁊ nõ solũ occiderũt filios: imo viscera. i. carnes humanas comederũt quarũ ptes deo sacrificauerũt cõburẽdo: partẽ comederũt masticãdo sicut iudei de suis sacrificijs faciebant: ⁊ ꝟ hoc est qõ subdit. Et viscerũ comestores: ⁊ noiant̃ viscera ad ostendũ crudelitatẽ eoꝝ: qr põt esse ꝙ interiora humana sicut pulmonẽ ⁊ epar ⁊ renes comederunt. Ouidꝰ meta. xv. Heu q̃tum scelus est in viscera viscera cõdi. Congestoq̃ auidũ pinguescere corpore corpus. O q̃ crudele est in viscera viscera condi ⁊ etiã in sanguine. Uñ subdit. Deuoratores sanguinis: ⁊ hoc sup̃ oĩa sectã coꝝ reddit detestabilem ꝙ erãt auctores parentũ animarũ inauxiliatarũ. littera est obscura: sed vult dicere ꝙ illi qui fuerũt parẽtes animarũ inauxiliataꝝ. i. hoim occisoꝝ sine auxilio: ⁊ defuerũt auctores iubẽdo ⁊ ordinando de morte eoꝝ: ita ꝙ ipsimet parẽtes vice fuerũt auctores mortis: ⁊ hoc est qõ dicit ꝙ fuerũt iubendo ⁊ ordinando ipsam mortẽ filioꝝ ad sacrificium deoꝝ suoꝝ. Ipsimet in q̃bꝫ parentes carnaliter animarum inauxiliatarũ: id est hominũ derelictoꝝ sine auxilio. Peccauerũt q̃ tam in deũ q̃ in ꝓmũ: ⁊ sic patet q̃liter deleri debebãt. Sed quõ? Certe ꝑ occisionẽ et expulsionẽ a terra illa sancta in qua filiꝰ dei erat nascituꝰ: victurus ⁊ morituꝰ ꝓpter qõ illam sacram noĩat. Uñ subdit sic littera: a medio sacramẽto tuo sic voluisti ꝓdere. Terra em̃ sancta sacramentũ dicit̃. Est em̃ sacramẽtũ general'r loquẽdo sacre rei signũ. Quia ergo illa terra figurabat ecclesiã militãtẽ ⁊ etiã triũphantẽ. Et quia xp̃s in ea sacramẽta noui testamẽti fuerat cõstituturꝰ merito sacramentũ vocat̃: mediũ vero sacrm quia in medio mũdi posita est. Sed ꝑ quos fuerũt delendi? Certe dicit salomon ꝑ manꝰ parentũ nostroꝝ: qui sub iosue intrauerãt terrã ꝓmissionis. Josue. v. Justũ em̃ fuit ꝙ cultores veri dei: cultores demonũ superent. Et ideo subdit q̃nto causã ad q̃d expulsi fuerũt: vt videlicet dignã ꝓciperent pegrinationẽ pueroꝝ dei. i. abrahãe/ isaac/ ⁊ iacob: qui in terra illa fuerũt ꝓgrinati ⁊ q̃bus terra sancta fuerat repromissa: q̃ tibi deo oĩm est carior terra. Primo quia ibi habitauerũt sancti patriarche tã q̃ pegrini. Secũdo qr ibi xp̃s cõceptꝰ est natus ꝙersatꝰ docuit: mortuꝰ ⁊ resurrexit: ascẽdit in celum ⁊ ibi iudicaturꝰ est viuos ⁊ mortuos. In ps̃. Benedixisti dñe terrã tuã. Illuc adhuc ꝑ discrimina multa a deuotis transiꝯ: vbi mori nõ timeꝯ ibi ꝑ martyriũ ad terrã viuentiũ ascendiꝯ. Chara est ergo terra illa rõne creatiõis: charior rõne recreationis: charissima rõne figurationis. vt dignã acciperent vel ꝓciperent ꝓgrinationẽ pueroꝝ dei. Cũ vita christiana peregrinatio quedã sit versus patriã nobis promissam: necesse est ꝙ christianus cõditiones peregrini habeat eundo et redeundo. Peregrinus autẽ tria seruat/ tria vitat/ ⁊ tria reportat. Seruat peregrinando ista tria: Quotidie socios malos vitat: q̃tidie cõputat: q̃tidie terminũ recogitat. Primo q̃ ꝟ maxime hꝫ in corde ꝙ nõ intrat peruersam societatẽ: quia hoc est summe periculosum sibi. Aliqui em̃ sunt prodicioſi: aliqui nimis sumptuosi: ⁊ aliqui nimis accidiosi: et isti oẽs impedirent cũ. Isto modo moraliter xp̃ianus sibi cauere debet ne malorũ societate turbẽ a bona vita: nõ habeat societatẽ cũ demone: quia est prodicioſus: nec cum mundo: qr est nimis sumptuosus nec cũ carne: qr est noster hostis: ⁊ nimis accidio-

sus. Scdo peregrinus quotidie cōputat z eodem modo bonus christianus quotidie vitā suā exami nat. Unde Sene. de ira. li. iij. versus finē. Quoti die animus ad rationē reddendā vocand⁹ est: fa- ciebat hoc sextim⁹ noster vt ꝓsumato die cū se ad quietē nocturnā reposuisset interrogaret animū suū qđ hodie malū tuū sanasti cui vitio obstitisti: q̄ parte melior factus es. Tertio peregrin⁹ quoti- die de termino recogitat: z nos semp de patria co gitare debemus. Aug⁹. In hostili em̄ terra dulc⁹ est recogitatio patrie. in ps̄. Heu quia incolatus meus ꝓlongat⁹ est: sic recogitauit paulus termi- num suū qn̄ dixit: Dissolui em̄ cupio z esse cū xp̄o multo melius est. Secundo peregrin⁹ tria vitat quantū est sibi possibile; thesauri sui ostensionem: hospitis deceptionē: z sui ipsius nimiā onerationez Jsto mō devotus christianus vitat sp ostensiōez suarū virtutū p iactantiā qui potius eas occultat per humilitatem. Grego. Depredari desiderat q̄ thesaurū in via publice portat. Secūdo vitat ho- spitis deceptionē: hospes noster z hostis mundus est: q̄ sicut hospes gratissimū vultū facit; lectisterni a honestissima demōstrat: z bona ꝓpinat: sed in fine pessime z strictissime ꝓputat nec hominē secū quicq̄ asportare ꝑmittit. Tertio peregrin⁹ vitat suiꝑsius nimiā onerationē: q̄nto minus pōt secū portat de vestib⁹ z alijs q̄buscūq̄. Eodē mō xp̄iani devoti dicūt cū ap̄lo. Habentes alimēta z q̄b⁹ tegamur his contēti sumus: imo peccuniā suā ipi nō portāt iterdū; sed mercatorib⁹ eā in patria sua tradūt vt ab alijs eiusdē societatis mercatoribus tantū recipiant in patria ad quā vadūt. Sic etiā prudentes xp̄iani diuitias suas elemosynas ero- gando paupib⁹ tribuūt in p̄ti: hi em̄ sūt mercato res celoꝝ z securitatē ab eis habēt: litteras christi euangeliū vicz q tantundē imo cētuplū in celo re- cipiēt. Tertio peregrin⁹ tria reportat qn̄ i patriā suā redit: de peccatis indulgentiā: ab amicis reue rentiā: z deinceps quiescendi licentiā. Sic etiam christian⁹ devotus rediens vsus patriā celestē in morte gaudet: quia secū portat indulgentiā pecca torū z recipit ab amicis reuerentiā. Solent enim amici hominis venientis de peregrinatiōe sibi pro- cessionalit̄ occurrere z in domū suā deuote deduc- cere. Eodē modo in morte sanctoꝝ redeūtiū de pe regrinatiōe mūdi occurrūt sancti angeli sic̄ pie pe tit eccl'ia. Subuenite scti dei: occurrite angeli dñi suscipientes animā ei⁹ offe. in conspectu altissimi et tūc est in domo sua: z tūc cōsequet̄ post labores ꝑpetuā q̄escendi licētiā. Apoc. xiiij. Amodo iā dic spiritus vt req̄escant a laborib⁹ suis; et bi ꝓdignā peregrinationē facient puerꝝ dei.

Lectio. CXLVII

Ed et his tanquam

f hominib⁹ peccasti et misisti ancessores exercit⁹ tui vespas: vt illos paulatim exterminarent: nō quia imporens in bello eras: subijcere impios iustis: aut bestijs seuis: aut vbo duro simul exterminare: sed partib⁹ iudicans da- bas locū penitentie: nō ignorans qm̄ iniqua ē na tio eorū z quasi naturalis malicia eorū; z quoniā nō poterat mutari cogitatio coꝝ in ꝑpetuū: semen em̄ illorum erat maledictū ab initio. Declarata chananeoꝝ multiplici quersitate ꝓpter quā meri- to destrui debuerūt. In hac pte prosequit̄ de dei circa eos pietate nō obstante tanta coꝝ quersitate Fuit aūt diuina pietas in hoc mirabil' z laudabil' circa eos q nō subito sed paulatim z p partes eos deleuit vt semp relinquerēt penitētie locus his q̄ supfuerūt. Ex alia em̄ parte deleuit eos z hoc mō incōsueto z miro vt coꝝ deletio merito appareret nō homis opus sed dei; z sic tā ex successiua exter- minatione q̄z ex incōsueta vltiōe materiā haberēt penitentie. Fiūt igit̄ circa istud tria. Prio narrat̄ diuina pietas in pcendo. Secūdo excusat̄ ei⁹ po- testas in puniendo. Tertio replicat̄ malicoꝝ quer- sitas in obstinacitate resistendo: secūda ps ibi. Nō quia impotens: tertia ibi. Non ignorās. Circa A ꝑmum pietas dei punientis declarat̄ in trib⁹; quia puniuit eos misericorditer mirabilit̄ z pcibiliter. Unde dicit. Sed in his vicz antiq̄s habitatorib⁹ terre sancte non obstante eorū multiplici malicia tanq̄z hominib⁹ peccasti; tanq̄z hominib⁹. i. ad ima ginē tuā factis vel tanq̄z fragilib⁹. Beñ. vj. Non permanebit spūs meus in homine ineternū; quia caro est. Secūdo puniuit eos mirabil'r: z ideo sub dit. Et misisti antecessores exercitus tui vespas. Ad litterā dicit̄ Josue. xxiiij. Misi añ eos cabro Calibo nes z eieci eos de locis suis. scdm Jsiō. xij. Et bi. ca. vl. Apes ꝓprie vocant̄ orte de bob⁹; cabrones de equis: fuci de mulis; vespe de asinis. Dicūtur aut̄ cabrones a cabo. i. caballo q⁹ de putrefactiōe cadauer⁹ caballi oriūt̄: sicut apes de putrefactiōe carnis bouine; q̄uis nō oīs apes illo modo gene- rent̄: sed bñt generationē duplicē vicz naturalē per ꝓpagationē q̄ vna generat̄ ex alia; z per putre factionē carnis iumenti vacce vel bouis: z q̄uis in multis libris scribant̄; scrabroges: correctores tamē parisienses z Job. in speculo eccl'ie dicūt cra bones; versus. Labo caball⁹ erit; sed cabro nasci- tur inde: z declinatur Labo cabonis. Idem dicit alexander nequā: z in Papi. scribit̄ per dictiones incipientes p cra. Sed tñ fm Hugut. z Britonē debet dici scabro scabronis z scabre⁹. Huismodi aut̄ vespas ꝑmisit dñs ante exercitū suū vt illos paulati exterminaret z particularit̄: sic ergo patet diuina pietas in parcendo. Consequēt̄ ostendit̄ eius potestas in puniendo: quia nō est concipiēdū q̄ deus qui est infinite potentie nō alit̄ q̄z p mini- ma animalia eos poterat occidisse: vel imittendo bestias seuas; vel imediate sua ꝓpria iussione sicut supius de egyptijs dictū fuit: z hoc est quod dicit Non quia impotens in bello eras subijcere ipios iustis: sed ptib⁹. i. p ptes iudicās. i. iudicij vindictā exercens: dabas locū penitentie ipis q̄ relinq̄bāt̄ Tertio iterū replicat̄ malicia punitoꝝ z simul cū hoc excludit̄ q̄dam dubitatio que posset suboriri in hoc qđ dictū est q deus dedit eis locū penitētie quasi expectans z temptans an vellent penitere Posset aliq̄s quere Nū deus nescuit q̄d vo- B lebant facere; z respondet littera q sic. Sciuit em̄

q̄ ipsi persisterent in malicia. Et tamen q̄tū in eo fuit dedit eis occasionem maliciam dimittendi: vt ostendatur q̄ non ipso impellente mali facti sunt: sed ipsis intelligentib⁹ eligentib⁹ ꝛ negligentibus ꝛ eo permittente nō compellente. Et ideo subdit. Non ignorans quoniā iniqua est natio eoꝝ: quia ipsi ab ipso nativitatis initio: in malicia fuerunt a suis progenitorib⁹ educati: ꝛ ideo fuit quasi naturalis malicia ipsoꝝ. Consuetudo est quasi altera natura: ꝛ quia quod naturale est difficile tollitur. Sciebas q̄ non poterat immutari: id est difficile poterat mutari cogitatio illorum imperpetuum. Hieremie tredecimo. Si mutare potest ethiops pellem suā ꝛ pardus varietates suas et vos poteritis benefacere cū didiceritis malum. Semē em̄ illorū maledictū erat ab initio: quia ad litterā de Cain filio ade qui ab initio: id est ab antiquo maledictus extitit descenderūt. Dicit hic glosa q̄ exq̄ ipsi erant: quedā prava qualitas in ipsis erat: maledictione digna: et forte intelligit de qualitate q̄ dicit fomes vel pronitas ad peccandū. Dabas locum ad penitentiā: omne em̄ tēpus est nobis datum ad merendū vel penitendū. Et si est momentum sine merito vel penitentia exigetur a nobis tamq̄ vtiliter concessum ꝛ inutiliter cōsumptum. Eccī. xv. Nemini mandauit deus impie agere: et nemini dedit spaciū peccandi: quin potius ꝑ quolibet homine dici potest deo. Quoniā dabas locū penitentie. Vbi notandū q̄ sicut dictū fuit in penultima lectione capituli p̄cedentis quatuor sunt penitentie incitamenta: quatuor penitentie impedimenta: quatuor penitentie documēta: et q̄tuor emolumenta. De duob⁹ primis quaternarijs dictum fuit ibidē: de duob⁹ autē reliquis hic est dicendū. Quattuor ergo sunt documēta penitentie vtiliter peragenda: videlicet sollicitudo p̄cogitationis: amaritudo cōpunctionis: plenitudo confessionis: ꝛ fortitudo satisfactionis. Primo ergo ad hoc q̄ penitentia de peccatis vtiliter inchoetur necessaria est p̄cogitationis sollicitudo. Quis em̄ p̄positus vel baliuus qui bona alicui⁹ domini expendisset per mensem p̄sumeret compotum facere sine p̄meditatione sollicita? Peccator autē multa bona recepit dispēsanda: bona gratie: bona nature ꝛ fortune: ꝛ omnia ista male cōsumpsit pro maiori parte. Quomodo igit̄ subito et ex improuiso ad cōfessionis compotū se audebit ingerere? Nota medicina purgatiua presupponit p̄parativam. Preparativa est cōtritio ꝛ p̄cogitatio: purgativa est confessio. j. Regū. ij. Deus scientiarū dñs est ꝛ ipsi p̄parant̄ cogitationes. Et. j. Coꝝ. v. Expurgate vetus fermentū. Et ideo dixit signanter Ezechias. Esaie. xxxviij. Quid dicā aut quid respondebo tibi cū ipse fecerim. Tot videlicet errores cogitando/loquēdo/operando: ꝛ omittendo. Et respondit. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee. Sed hui⁹ contrariū cōmuniter fit: p̄sumunt em̄ nōnulli in dimidia hora confessionē facere pro qua vix sufficeret septimana si esset bene examinata: nō interrogant: nō examinant semetipsos pre omnib⁹: ꝛ ideo nō possunt integre penitere. Hiere. viij. Nullus est qui agat penitentiā super peccato suo: dicēs. Quid feci. Cuius oppositum fecit p̄s. dixit inq̄. Confitebor aduersū me iniusticiā meā dño. Ego. dixi: id est ꝓpus deliberaui apud me: hoc scz q̄ ego confitebor aduersum me. Multi confitent̄ iniquitatē suā: sed aduersus deum. Quando em̄ inuenīunt̄ in peccatis: dicūt. Non feci hoc: aut nō est hoc peccatū sed deus voluit. Alij dicunt. Fatū mihi fecit. Stelle mihi fecerūt: ꝛ ita per circuitū nituntur venire ad accusandū deū. Stellas em̄ ipse fecit ꝛ ordinauit: ꝛ ita per eas volunt ostendere q̄ deus fecit vt peccarent. Sed vere penitēs dicit: ego peccaui: nō fatū nō fortuna: non diabolus me coegit: sed ego p̄suadenti cōsensi. hec glosa. Vere igitur penitētes p̄cogitāt ꝛ deliberant quō possint semetipsos accusare: falsi penitentes deliberant quō possint deū accusare. Secūdo debet penitentia in se habere amaritudinē compunctionis: exemplo Job dicentis. Loquar in amaritudine anime mee dicā deo: noli me cōdemnare. Mulier bene cōcipit fetū sine dolore naturaliter: iz nūq̄ fuit mulier q̄ peperit sine dolore nisi vna vgo beata miraculose. Alia q̄ peccat cōcipit fetū a diabolo ꝛ hoc sine dolore: immo cū delectatione peccatū cōcipit: parit autē cū confitetur ꝛ prodit in lucē peccatū suo confessori: ꝛ hoc nō potest esse sine dolore cōtritionis et penitentie. Joh. xvj. Mulier cū parit tristiciam habet. Sed mulier cū parit seu parturit dolet amarissime cū peperit gaudet ꝛ se sentit alleuiatam. Ita persona grauida peccato ante confessionē ꝛ tēpore cōfessionis tristis est ꝛ amara: sed ꝓfessione finita videt̄ q̄si liberata ꝛ letificata. Vnde omnis homo post confessionē sentit se alleuiatum a pondere peccati p̄existente. Judith. viij. Quia pacies est dominus peniteam⁹ ꝛ eius indulgentiā fusis lachrymis postulem⁹. Et sicut nulla mulier quantūcūq̄ nobilis ꝛ delicata sit potest euadere quin indigeat aliq̄ obstetrice: ꝛ quin ostendat se alicui obstetrici velit nolit. Ita nulla persona est ingrauidata peccato quin aliquo homine indigeat pro confessore suo. Juxta illud Jacobi. v. Confitemini alterutrū peccata vestra ꝛ orate. Et qui istū dolorē vel amaritudinem nūc recusant: multo maiorē experient̄ dolorem quādo suū peccatū coram toto mundo ostendent facientes penitentiā: sed nō fructuosam. Sapientie. v. Dicent intra se penitentiā agētes ꝛ pre angustia spiritus gementes. Hi sunt quos aliq̄n habuim⁹ in derisum ꝛc. Tertio debet penitentia habere plenitudinē confessionis vt nō sit compilata nec abbreviata: nec colorata nec excusata: nec depicta nec diminuta: sed plena debet esse sufficiens ꝛ totalis. Sudor vniuersalis in infirmo est signum sanitatis. Sed quando vnū membrū sudat ꝛ aliud manet siccum: signū est infirmitatis ꝛ non cōualescentie. Et eodem modo confessio si est plena significat sanitatem: sed diminuta signū est infirmitat̄. sicut aliq̄ ꝓfitent̄ de gula ꝛ luxuria: de rapina ꝛ ira nihil. Apoc. iij. Non inueni opa tua plena coram deo meo: in mente q̄ habe q̄liter accepe ris ꝛ audieris ꝛ serua ꝛ age penitentiā: Vincēti⁹

Prima:

in speculo naturali narrat de quodā pisce mario q̄ centipes dicit a multitudie pedū. Iste piscis cum hamum piscatoris senserit suis visceribꝫ inherere et timore mortis iminentis viscera sua quadā industria naturali effundit ⁊ hamū euomit et iterū viscera sua resumit ⁊ sic morte euadit. Ham⁹ diaboli est peccatū infra delectatione sicut infra escam subtilit̄ inuolutū. Homo hamo capitur: qñ ꝑter delectatione peccata cōplectitur. Eccs. ix. Sicut pisces capiunt̄ hamo: ⁊ aues ꝯprehendūt̄ laqueo sic cōprehendunt̄ homies tpe malo. Hamus iste viscera torquet: qñ peccatū conscientiā remordet ergo summū remediū est tūc hamū cū visceribus .i. cum circūstantijs ꝑ cōfessione effundere coram deo: iuxta doctrinā .ps. Effundite cora illo corda vestra: ⁊ postea ipm cor lotū ⁊ ablutū per penitentie sacramētū resumam⁹ et sic recupabim⁹ salute Juxta illud ad Roma. x. Ore aūt cōfessio fit ad salutē. ij. Cor. vij. Que em̄ secundū deū tristicia est penitentiā in salutē stabilē operat̄. Quarto penitētia debet habere fortitudinē satisfactōis vt homo nō se fingat debilē vel infirmū ad faciendū satisfactionē pro peccat̄ suis: sed narrat Amb. in exame. de ope. vj. dici. q̄ elephas est tante fortitudinis q̄ sufficit turrim ligneā cū multis armatis portare. tante audacie q̄ nullo clipeorū retardatur obiectu aut aliqua militū constipatiōe terreat̄: mirabilit̄ tamen timet murē. Moralit̄ sic est de multis qui ad opa mūdi pro lucro vel gloria tpali inueniunt̄ fortissimi: ieiunant: vigilant: transeūt maria: fatigant̄ ⁊ fustigant̄: sed ad faciendū vnā modicā penitentiā pro peccatis suis timent. in ps. Trepidauerunt timore vbi non erat timor: huic⁹ oppositū suadet euangeliū Luc. iij. Facite fructus dignos penitentie. Exemplū de Magdalena de q̄ Bre. in omel. xxxiij. Quot habuit in se maria oblectamenta: tot de se inuenit holocausta: conuertit ad numerū virtutū: nūerū criminū: vt totū seruiret deo i penitētia: q̄cq̄d ex se deū ꝯtēpserat in culpa.

Lectio. XCLVIII

Ec timens aliquem

ni venia dabas peccatis eor. Quis em̄ dicet tibi: q̄d fecisti: aut q̄s stabit contra iudiciū tuū: aut q̄s in conspectu tuo venit vindex iniquor hominū: aut q̄s tibi imputabit si perierint nationes q̄s tu fecisti: Nec em̄ est ali⁹ de⁹ q̄ tu: cui cura est de omnib⁹: vt ostendas quonia nō iniuste iudicas iudiciū: neq; rex: neq; tyrānus in conspectu tuo inq̄rent de his q̄s pdidisti. Quia in punitione ⁊ deletione chananeorū de dominio terre ꝓmissionis: deus ꝓcessit misericorditer: mirabiliter ⁊ particulariter eo q̄ nō stati omnes deleuit sed alios deleuit vna vice ⁊ alios reseruauit vt peniterent si vellēt. Poterat em̄ de facto dei triplex mala interpretatio fieri. Uno modo dici q̄ de⁹ sic eis pepcit ex īpotētia. Poterat etiā dici q̄ deus sic pepcit ex scientia vel ex ignorātia. Poterat tertio dici q̄ deus sic pepercit ex timore vel reuerentia alicuius superioris: quasi deus non esset iudex supremus. Due prime interpretationes reprobate sūt in lectiōe p̄cedenti: ⁊ ideo restat mō reprobare tertiā ⁊ oīdere q̄ de⁹ ex mera sua benignitate ⁊ iustitia nō ex timore alteri⁹ sic eis pepcit ⁊ paulatim destruxit. Et circa hoc duo fiūt. Prio premittit̄ cōclusio. Scdo subiūgit̄ ꝓbatio ibi. Quis enim dicet tibi q̄d ⁊c. Cōclusio est ista q̄ deus dedit veniā. i. locū ⁊ tps venie si voluissent ex sola benignitate sua nō ex timore: ⁊ hoc est q̄d dicit. Nec timens aliquē veniā dabas peccatis cor: cuius probatio patet p exclusionē q̄tuor que solent in iudicibus q̄nq; inueniri. Solent em̄ iudices īterdū delinare a rigore iustitie: aut ꝑter supior⁹ iudicū reuocatiōes: aut ꝑter interpositas appellatiōes aut ꝑter futuras visitatiōes: aut ꝑter sequētes ꝓsecutiones: sed nihil istorū potuit in deo causare timorē: quia ipe est iudex supmus: vnde dicit sic. Quis em̄ dicet tibi q̄d fecisti reuocando videlicet sententiā a te datā: q. d. nullus: aut q̄s stabit contra iudiciū tuū: interponēdo appellationē: aut q̄s in conspectu tuo veniet vindex iniq̄tū hominū: q. d. q̄s ꝓsumet irritare tuū iudiciū ne sortiat̄ effectū per iudiciariā visitationē vt vindicet penā illatā per te iniq̄s hoīb⁹: q. d. nullus: aut q̄s tibi īputabit si perierint nationes q̄s tu fecisti: ꝓsecutiones tibi postea vel molestias inferendo: q. d. nullus. Job. v. Si subuerterit oia ⁊ in vnū coartauerit quis contradicit ei: Ex autem quelibet causa timoris a deo excludat̄ patet sic. Nā ipe solus est deus iudex supmus et dispositor omniū rerū et hoc est q̄d subdit: nec em̄ est alius deus q̄s tu: cui cura est de omnib⁹. Si arguat̄ cōtra hoc: quia. j. Cor. ix. dicitur q̄ nō est deo cura de bobus. Dicēdum q̄ est cura prouidentie generalis ꝓ seruationē rer⁹ in suo esse: ⁊ cura ꝓuidentie specialis per doctrine informationē. Prima est de omnib⁹ non scd̄a: sed tantū de hominib⁹: vt ostēdas q̄m nō iniuste iudicas iudiciū. Ista littera debet ꝓiūgi ad cōclusionē principalem p̄missā in principio lectionis sic. Nec timens aliquē: veniā dabas peccatis eor⁹ vt ostendas omnib⁹ sequentib⁹ ⁊ historiā eor⁹ legentibus quoniā nō iniuste iudicas iudiciū id est nō iniuste flagellas ⁊ punis malos. Et q: est sūmus iudex: ideo concludit̄ corrolarie q̄ neq; rex qui videlicet iuste regit: neq; tyrann⁹ q̄ ꝑ oppressionē subiectos regit i conspectu tuo inq̄rent de his quos pdidisti q. d. nunq̄ ꝑ inq̄sitionē poteris cōuinci male puniuisse quos pdere ꝑter eorū peccata decreuisti. Abacbuc. j. Ipe de regib⁹ triūphabit ⁊ tyrāni ridiculū ei⁹ erūt: iuxta illā clausulā: Veniā dabas peccatis eor⁹. Notandū veniā peccati cōsequmur ꝑ penitentiā cuius q̄tuor sūt īcitamenta: quatuor impedimēta: et q̄tuor emolumēta. Ubi notādū de vltimo quaternario q̄ ꝑ penitentiā xp̄m nobis reconciliamus: angelos letificam⁹: animas īmo nosmetipos reformam⁹: ⁊ demones cōfutamus Primo christū reconciliam⁹. Hiere. xviij. Si penitentiā egerit gens illa a malo suo q̄ locutus sū aduersus illā: agam ⁊ ego penitentiā sup malo q̄ cogitaui vt facerē ei. Ecce mirabilis modus reconciliatiōis domini tanti qui vult quasi ad paria iudicari cū homine seruo suo. Unde ad modū boīs

A

B

Deo nō ē cura de bobus ꝓ dctiā ꝑ doctrinā informationē

q̄ prima

loquitur de seipso. Si enī homo vellet penitere: ipse vult penitere hoc est ad modū penitētis se habere. Sic autē nobiles impatores pulchrū vindicte genus reputauerūt ignoscere z nortis penitētibus cōcedere venīā post reatū, sicut dicit Petrus de vineis in quadā epistola. Secūdo angelos letificamus. Iuxta illud. Luc. xv. Gaudiū erit coraz angelis dei: sup vno peccatore penitentiā agente. Legimus enī .iij. Regū. vj. q Salomon fecit angelos fieri in ppiatorio templi, de quibus quattuor ibi legimus. Fuerunt enī imagines ille de lignis oliuarū. Secūdo habebant alas expansas. Tertio habebāt pedes obliquos z eleuatos quasi ad ambulandū paratos. Quarto q versis vultibus mutuo se respiciebāt. Primo fuerūt isti noui angeli Salomonis de lignis oliuarū: antiquitus fuerunt ferrei ppter incōpassionē et duriciam qua hominibus nō cōpatiebantur. Nunc aūt de lignis oliuarū: quia misericordes z pij. Prius habebant alas demissas: ḡa quasi inuiti z cum difficultate veniebant ad homies: sed modo ad nos cito veniūt: z ideo alas expansas habent. Olim laudabant deum soli: sed modo in laudando hominibus se associant. Olim naturā nostrā quasi infirmam despiciebant: modo videntes ipsaz in christo exaltatam: in stupore z admiratione cōuertūtur. Unde se mutuo respicere dicunt: quasi de nature nostre innouatiōe specialiter admirātes. Et nota q dixit penitentiā agente: nō dicit penitentiā cogitante: q̄ est penitentia prastinantiū. Nec dicit penitentiā docēte z nō faciēte: que est penitentia verboꝛum predicatoꝛū. Nec dixit penitentiā ostendente: que est penitētia hypocritarū et simulatoꝝ. Sed dixit penitentiā agente que est penitentia de
£ uotoꝛū. Gaudent etiā angeli de cōuersione peccatoris ppter tria. Primo ḡa vidēt sue custodie tam glorioſuz fructū: sicut medicus gaudet quādo videt sue cure cōmissuz reparatū: z cōsuete valitudini restitutū. Secūdo quia vident ex petōrib⁹ conuersis suū adimpleri numerū. Tertio ḡa vident ad laudandū deuz tale se habere consoꝛtiū: igitur per penitentiā nostrā angelos letificamus. Tertio nosmetipsos reformam⁹ per penitentiaz: sicut docet Boetius .iiij. de cōsol. Homo fm varia vitia quibus indulget: in naturā bestiarū transformatur: sicut inquietus in lingua cōparatur cani. Insidiatoꝛ callid⁹ vulpi. Accidiosus asino: z sic de alijs. Ratio huius est: ḡa anīa homis est sicut cera mollis. Cera enī calefacta z mollificata recipit effigiem illius rei cui applicatur. Unde si applicat sigillo cui impssa est figura leonis: induet cera leonis effigiem Si applicetur sigillo cui insculpta est imago lupi vel vulpis: cera cōsimilē induet imaginem seu formā. Isto modo anima rerum quib⁹ se p amorē applicat effigiem induit: z in illas se trāsformat. vnde Hugo de arra anīe. Ea est vis amoris vt talem esse te necesse sit: quale est illud quod amas: z cui per affectum coniungeris: in cuius similitudinē z figuram dilectionis societate transformaris. Figura ad hoc Danielis .iiij. q Nabuchodonoſoꝛ ppter culpam suā est ab hominibus eiectus: z fenum vt bos comedit: sed postea recuperauit penitens quod amisit. Sed nota q penitē D
tia hominis reformatiua tres debet habere conditiones: integritatem: taciturnitatē: z diuturnitatem: que quidez conditiones per tres lras huius dictionis homo notātur H enī nō est littera: sed aspiratiōis nota fm priscianū Per primū enī O. significatur integritas penitentie. Integrum enī est qō plenum z circularis linea perfectissima est: z plenissima est: z circulus inter figuras superficiales perfectissima est: quia non est possibile vt aliq̄d addatur in linea circulari omīno fm Aristo .ij. de celo z mundo. Penitētia ergo debet esse pfecta vt omnis pars puniatur sicut quelibz peccauit. Lingua pro vaniloquio orationib⁹: pedes peregrinationibus: venter ieunijs. Per secundā lram que est M. designatur taciturnitas q̄ ad penitentiaz requiritur ne fiat cum pompa z ostentatione. Et bene M designat taciturnitatē: quia illa sola inter litteras proferri potest labijs clausis z labijs ipsis imprimit. Tertia littera est O. et significat diuturnitatē siue finalem perseuerantiam que in alphabeto greco vltima est littera. Penitētia autem si est perfecta vsq̄ ad finem esse debet: z talis hominē reformat de bestiali natura nō tamē sine aspirationis nota: ḡa nisi spiritussancti gratia per suam benignitatē hominē mollificet: salubrem penitentiā non attemptat. Roma. ij. Ignoras quoniam benignitas dei ad penitentiam te adducit. Quartū emolumentū penitētie est q per eam demones cōfutamus. Uehementer enī confundūtur quando eoꝛum prodimus cōsilium: quādo eorum euadimus carcerē: z a suis principibus grauius affliguntur: sicut custos carceris pro euasione latronum punitur. Ualde ergo agitantur inuidia quādo vident nos prius esse eis similes deformatos per peccatum: iterum per sacramentū penitentie restitutos: quod nullo modo eis cōceditur. Unde de hominibus singulariter dixit Petrus. ij. Pet. iij. Non tardat dominus promissionē sed patienter agit propter nos: nolens aliquē perire: sed ad penitentiā reuerti. Penitemini ergo z confitemini vt deleantur peccata vestra. Actꝝ. ca. iij.

Lectio. CXLIX

Dm ergo sis iustus

c iuste omnia disponis: ipsuz q̄z qui nō debet puniri cōdemnas z exteruz estimas a tua virtute. Uirtus enī tua iusticie initiuz est. Et ob hoc q dominus oīm es oībus te parcere facis: virtutē enī ostendis tu: q̄ nō crederis esse in virtute ꝓsumatus. Et hos q̄ te nesciūt in audacia traducis. Postq̄z declarata est diuina pietas ī punitiōe malorū: in ista pte cōcludit eius equitas in gubernatiōe vniuersoꝝ. Et circa hoc duo fiūt: ḡa ꝑmo premittit cōclusio. secūdo subdit cōclusionis ꝓbatio. secūda pars ibi. Ipsuz q̄z. Conclusio que A
premittit est ista: q cum dominus sit⁹ deus sit iustus: iuste omia disponit. Ista cōclusio probatur sic. Omis homo habēs vsum liberi arbitrij vel est peccatoꝛ vel iustus. Si est peccatoꝛ: tu cum corri-

pis admones ⁊ alloqueris sicut supⁱ dictū fuit: et si velit correctionē recipere eū admittis: sinautē iuste repellis: si est iustus; hoc nō est nisi per gratiā tuam quia nullus potest iustⁱ fieri nisi te iniciāte et incipiente bonū motum in eo: ergo iuste siue bonos siue malos disponis. Et si queratur: vnde est q̄ tu omnipotens tam clementer disponis: hec est causa generalis omnipotentia qua creaturas conseruas ⁊ anibilas si volueris vniuersa: dicit ergo sic. Cū ergo sis iustus sic q̄ nō possis esse iniustus quia quicq̄d vis fieri iustū est fieri: iuste omnia disponis. in p̄s. Justus dominus ⁊ iusticiā dilexit. Ipsum quoq; qui non debet puniri. i. ad tempus misericorditer flagellari codēnas impetuū: et exterū. i. extraneū estimas a virtute tua: que est misericordia tua: quia ille est proprie virtus dei. Deus cui p̄prium est misereri. Et quia posset aliquis credere q̄ soli peccatores misericordia dei indigent q̄ vocatur virtus dei. Subdit; q̄ etiam iusti gratia et misericordia sua egent. Virtus enim tua. i. gratia iusticie initium est: quia nisi gratia p̄ueniat hominis voluntatē: saltem natura vl' causalitate homo iustus esse non potest. Romanoꝝ iij. Justificati gratis per gratiam ipsi⁹. Et ad Titum. i. iij Non ex operibus iusticie que fecimus nos: sed secundum suā misericordiā saluos nos fecit: sed vñ habet ortū ista misericordia: certe ex omnipotentia; vnde dicit littera. Et ob hoc q̄ domin⁹ omniū
B es; omnibus te parcere facis. Ubi notandū q̄ deus in natura sic p̄euidit cōiter q̄ clemētia ⁊ potentia fortitudo ⁊ māsuetudo naturaliter coniungunt ⁊ vbi est plus fortitudinis: ibi plus mansuetudinis ⁊ clemētie reperit. Exemplū de leone qui fortissimus bestiarū; clementissimus est etiā; vnde Solinus de mirabilibus mundi. Leonū clementie indicia multa sunt; p̄stratis parcūt; in viros potius q̄z in feminas seuiūt: infantes nō nisi magna fame perimūt: nec a misericordia separantur hec Solinus. Unde metrice dicit. Parcere p̄stratis scit nobilis ira leonis: et p oppositū de⁹ animalia crudelia potestate priuauit: Unde inter canes paruissimi canes sunt maxime colerici ⁊ quo min⁹ possunt viribus: eo magis abundant latratibus. Christus autē more leonis quibuscumq; se p̄sternentib⁹ per penitentiā clementē se exhibet in viros potius q̄z in feminas: hoc est in peccātes malicia potius q̄z in peccantes ex passione se vindicat ⁊ infantes. i. innocentes nō nisi magna fame id est magno amore saluris eorū in p̄senti flagellat. Apoca. iij. Et ego quos amo arguo ⁊ castigo. Si ergo deus p̄cipaliter ⁊ leo naturaliter parcunt p̄stratis: ita omnis bona anima petēs veniam de offensis: parcere consuecit. Unde apud gentiles sic principes informabantur antiq̄tus: sicut docet Virgilius. vj. Eneido. et idem recitat Augustin⁹. v. de ciui. dei. ca. xij. Cum Eneas patrem suū anchisen per loca infernalia quesiuisset ⁊ per campos Elisios tandem iuenisset: sic a patre suo informatus fuit q̄ conditiones nobilitatis rationi concederentur inter populos totius orbis. Tu regere iperio populos romane memēto. Hec tibi erunt artes pacis imponere mores. Parcere subiectis ⁊ debellare superbos. De hac diuina iusticia ⁊ misericordia simul coniuncta loquit Anselmus p̄slogion. ca. x. Alio modo iuste punis malos. Alio modo iuste parcis malis. Cū em̄ punis malos iustū est: quia eorū meritis cōuenit. Cum vero parcis malis iustū est: non quia eorū meritis sed quia bonitati tue condecens est. Nā parcendo malis ita iustus es secundū te: ⁊ nō secundū nos: sicut misericors es secundū nos ⁊ nō secundū te q̄ saluādo nos quos iuste perderes sicut misericors es nō quia tu sentias affectum; sed quia nos sentimus effectū; ita iustus es nō quia reddis debitū: sed quia facis q̄d decet te summū bonū. Sic itaq; sine repugnātia iuste punis ⁊ iuste p̄cis hec Anselmus. ⁊ infra ca. xj. Sic ergo nascit de iusticia tua misericordia; q̄ iustū est te; ⁊ sic esse bonū: vt parcendo sis bonus: ergo ab hoc q̄ dñs oīm es omnibus te parcere facis. Glo. vt p̄sis potētia mitescas natura. ¶ Notandū q̄ in toto mūdo nō est £ res que possit rationabil'r dñs nuncupari p̄ter deum solū de trib⁹ causis. Tum q̄ homo dispensator; mutuator; medicator nō potest rationabilit dñs nūcupari: et adde tres impotentias in omni domino terreno. Pria est q̄ nō potest tātū reddere seruo sic⁹ seru⁹ sibi ⁊ per cōsequēs magis indiget seruo q̄z seruus eo: vt cōmunit sicut tibi p̄bat. Secundo quia nullus dñs terrenus p̄t facere fuū suum libe; cui⁹ p̄batio est: q̄ ipse nō est liber: seruit ei malis affectionib⁹; cupiditatib⁹: ire ⁊ īpatiē tie. Unde Seneca. epl'a. xlvij. secūdū cōes libros. Seru⁹ es ostende q̄s nō sit: ali⁹ libidini: ali⁹ auaricie: ali⁹ ambitioni: oēs timore seruiūt: imo sicut docet idem Seneca in p̄uerb⁹ suis. Dñi vt cōit magis timent q̄z subditi: res vera est; q̄ a multis timet: multos timet. reg⁹ peius est multo q̄z seruientib⁹. Res vera q̄ isti singulos: illi vniuersos timēt: vult dicere: q̄ vna p̄uata p̄sona habet forte vnū quē timet: ⁊ alia p̄uata habet quē timet: ita q̄ singuli h̄nt singulos; sed dñi ⁊ p̄lati timent vniuersos. Tertia īpotentia est quā dñi terreni sustinent q̄ nō p̄nt hominē cōpellere ad seruiendū eis velint nolint: q̄ nunq̄z eis aliq̄s bene seruiet inuitus. Per oppositū deus est dñs realit q̄ seruo in nullo indiget: nec p ei⁹ seruitū aliq̄d sibi accrescit imo econtra ip̄e suo pot⁹ seruit quē sp̄ custodit. in p̄s. Conserua me dñe q̄m speraui in te dixi dñe deus me⁹ es tu: q̄m bo. m. nō eges. Scō ipse sibi seruientes: liberos facit imo reges. Apoc. v. Dign⁹ est agn⁹ accipe librū; ⁊ īfra. Redemisti nos in sanguine tuo ⁊ fecisti nos deo nostro reges ⁊ sacerdotes. Tertio nō solū bō imo oīs creatura sibi seruit velit nolit in celo ⁊ in terra ⁊ in inferno: quia si homo obediat suis p̄ceptis volūtarie ⁊ virtuose seruit deo: ad declarandā diuinā misericordiam in p̄nti ad tp̄s: ⁊ i futuro p̄ro sp̄. Si nolit diuinis p̄ceptis seruire volūtarie seruiet deo inuoluntarie ad declarandā diuinam iusticiam in p̄senti ad tp̄s ⁊ in futuro p̄ro sp̄: ⁊ ideo oīa necessario seruient ei vel in suo celesti pallatio vel in suo infernali ergastulo in eternū; ⁊ ideo dicit p̄s. Magnus

domin⁹ ꝛ laudabilis nimis:ꝛ magnitudinis ei⁹ nō est finis. Et iterū. Ordinatione tua pseuerans dies qm̄ oia seruiunt tibi. Istud satis aduerterat. Octauian⁹ august⁹ sicut narrat de eo Suetoni⁹ de vita duodecim cesarū. Domini inquit appellationē ꝛ maledictū et opprobriū semp exhorruit:cū spectante eo ludos pronunciatū esset in initio. O dominū equū ꝛ bonum:ꝛ vniuersi dictū quasi de eo exultantes cōprobassent:statim manu vultuq; indecoras adulationes repssit ꝛ sequenti die grauissimo corripuit edicto:dominūq; se post hec appellari ne a liberis quidem ꝛ nepotibus suis serio vel ioco passus est.

Lectio. CL

Ⅴ autē dominator

t virtutis cū magna tranquillitate iudicas ꝛ cū magna reuerētia disponis nos, subest em̄ tibi cū volueris posse. Docuisti em̄ populū tuū per talia opera:qm̄ oportet esse iustū ꝛ humanū ꝛ bone spei fecisti filios:quoniā iudicās das locū penitētie in peccatis Postq; sufficienter actū est de chananeorū afflictione:in ista parte agit de hebreoꝝ per eandē afflictionē instructione Fuit autē instructio hec talis:q; per flagellationē chananeoꝝ potuerūt ꝛ debuerūt hebrei animari ad cōfidentiā ꝛ spei consolationē. Unde in hac secunda parte capituli duo fiūt. Nam ꝑmo occasio spei habende ad deū enarrat. Secūdo per rationem probatur ibi. Si em̄ inimicos seruoꝝ. Circa ꝑimū duo facit. Primo narrat diuina modestia quā obseruat immittendo afflictionē. Secūdo infertur q; bona doctrina bonis tribuit per maloꝝ iustam punitionē. secūda pars ibi. Docuisti autē.

A Circa ꝑimū ꝑimo ostendit q; deus in puniendo duas habet conditiones necessarias iudici punienti. Secūdo subdit causam q̄re ille cōditiones deo deesse non possunt ibi. Subest em̄. Due vero cōditiones necessarie cuilibet iudici volenti punire delinquētes sūt iste:quies ꝛ turbationis sedatio:mora ꝛ deliberatiōis expectatio. Primo ergo requirit in iudice ad hoc q; recte exerceat iusticia quies ꝛ sedatio cuiuscūq; turbationis. Nam turbati recte iudicare nō possunt. Et q̄tum ad hoc dicit sic. Tu autē dominator virtutis:quia videlicet dator es virtutis ꝛ rector virtutis:cū trāquillitate iudicas:nō ex passione ire vel offense sed sine quacūq; turbatione. Esaie. xlij. In veritate educet iudiciū nō erit tristis neq; turbulentus. Utere enim philosophi qui tantū moribꝰ scientijs studuerūt tam verbo q̄ exemplo:principes docuerūt q; nunq; turbati in reos animaduerterēt. Unde de Archyta tarentino scribit Ualerius libro. iij. ca. j. Archytas tarentinus dū se preceptis pitagore penit⁹ metaponti imergit:magno labore multoq; tēpore solidū opus doctrine cōplexus:postq; in patriā reuertit ac rura sua reuisere cepit:animaduertit negligentia villici corrupta ꝛ perdita:intuensq; male meritum sumpsissem inquit a te supplicium:nisi iratus essem. Maluit em̄ impunitū dimittere q̄ ꝓpter iram iusto grauius punire. Idē de platone scribit sic. Plato cū aduersus delictū serui vehemētius exarsisset:veritus ne ipse vindicte modū despicere non posset Speusippo amico suo castigationis modum mandauit:deforme sibi futurū existimans si cōmisisset vt parem culpam serui reprehensio ꝛ platonis animaduersio mereretur. De eodē Platone narrat Seneca libro. iij. de ira:q; cū irasceretur seruo:iussit tunicā deponere scapulamq; prebere verberibꝰ sua manu ipse cesurus. Postq; autē intellexit se irasci:manū suspēsam detinebat sicut sustulerat ꝛ stabat percussuro similis. Interrogatus ab amico quid interuenerit:quid ageret? Cui respondit. Exigo penas ab homine:tu autē seruulū istū verberibus obiurga. Nā ego irascor ꝓpter quod nō cecidi. Irascor inq; ne plus faciam q̄ oportet:ꝛ libentius faciā ne sit ille seruus in eius potestate qui in sua nō est qualis scilicet ego sum. Plato oblitus serui:quia aliū quē potius castigaret inuenit:seq; semetipsum. Et ideo ait Seneca ibidē. Nihil tibi liceat cum irasceris ꝛ hoc ideo:quia si vis tibi licere pugna tecū ipe. Secundo requiritur in iudice ad hoc q; recte exerceatur iusticia:mora ꝛ expectatio deliberationis:q; non eximpetu vel abrupto fiat sententie iudicialis executio. Et ideo libro. ix. historie tripartite narratur q; beatus Ambrosius iniunxit Theodosio imperatori q; legem talem ediceret q; videlicet triginta diebꝰ sententia necis atq; proscriptionis in litteris tantūmodo maneret vt ratio causam indicans apud semetipsam que cognouerat sub veritate disponat. Cū autē apud Thessaliā q̄dā iudicum fuissent lapidati:indignatus theodosius omnes passim iussit interimi non precedente iudicio:intantū q; septē milia hominū occisi fuerunt. Ob hoc ergo postea lex statuta fuit ab eo sub hac forma. Imperator Gratian⁹:Ualentinian⁹:Theodosius Flauiano pretorio prefecto illustri. Si vindicari in aliquos seuerius contra nostrā consuetudinē pro cause intuitu iusserimus:nolum⁹ statim eos aut subire sententiā aut excipere penā:sed per triginta dies:sors ꝛ fortuna supⁿ statū eoꝝ suspensa sit:reos sane accipiat carcer atq; custodia:ꝛ excubijs solertibus iugiter obseruet. Unde pro excessu Theodosij beat⁹ Ambrosi⁹ p octo mēses eū ab ingressu ecclesie coartauit ꝛ postea ab excōmunicatione absoluit: vide ibi. Hec autē expectatio deliberationis in deo reperit:licet ipse mora vel consilio nō indigeat. Unū Gen. ix. dixit. Descendā ꝛ videbo vtrū clamorē ope cōpleuerint. Et q̄tū ad b subdit. Et cū magna reuerētia disponis nos. Est B autē reuerētia dilectio mixta cū pauore:ꝛ isto modo punit ꝛ affligit malos ꝛ iniustos:cū quadā expectatione ꝛ reuerentia vt interim se emendēt. Et cōsequenter subdit hui⁹ expectationis ratio. Nihil em̄ iusticie deperit per morā tue expectationis Contingit interdū q; ꝓpter iudicis expectationē subterfugit reus iurisditionē suā ꝛ hoc ꝓpter defectum potestatis in iudice:q; forte reus se trāsfert ad patriā ad quam se iurisditio illius iudicis non extendit. Sicut si reus in francia transferat se ad angliam vel ecōtra:vel forte expectat donec pote-

stas iudicis expiret; ꝛ tunc nō potest iudex in eum animaduertere: dato ꝙ vellet. Sed neutrū istorū deo potest cōtingere: qz in omne tps ꝛ in omnē locum suam extendit potentiā: iurta sue voluntatis arbitrium: ꝛ hoc est qō subdit lra. Subest em̄ tibi ꝛ cum volueris posse. Anselm. ij. Cur deus homo ca. xvij. Omīs necessitas ꝛ impossibilitas dei subiacet voluntati. Illius autē voluntas nulli subditur necessitati aut impossibilitati. Nihil em̄ est necessariū aut impossibile nisi ꝙa ipse ita vult. Ipsuz vero aut velle aut nolle aliquid ꝓpter necessitatem aut impossibilitatem alienatum est a veritate. Secūda pars huiꝰ lectionis cōtinet q̄z bona doctrina cōfertur iustis per malorū iustā punitionem. Informant aūt homies si diuinas punitiones cōsiderent de tribꝰ; quoꝝ duo ptinent ad iudices ꝛ plātos q̄ informant. Primo ꝙ non sint nimis remissi in regendo per nimiam dissimulationem: ꝛ q̄z tum ad hoc dicit. Docuisti autē populuz
L tuū talia opa qm̄ opter iustū esse. Scō ꝙ nō sint nimis rigidi p tyrannicā districtionem: ꝛ q̄z tū ad hoc subdit ꝙ opter esse nō soluz iustū sed humanū, i. rōnabiliter mansuetuz ꝛ cōpatientē. Roma. vj. Humanū dico ꝓpter infirmitatem carnis vestre.

Tertia informatio est ad oēs cōiter ꝙ oēs sint longanimi: ꝓpter boni spei cōsolationē. Et q̄z tum ad hoc subdit. Et bone spei filios tuos: quoniā iudicans das locū in peccatis penitentie: sicut superius exposituz est: bone spei fecisti filios tuos. Sicut docet Bern̄. in sermone quodā qui sic incipit. Misericordias domini in eternū cantabo. Spes humana in deo p cōsiderationē triplicē stabilitur. Tria inquit cōsidero in quibus tota spes mea cōsistit. Charitatē adoptiōis: veritatē promissiōis: ꝛ potestatē redditionis. Primo em̄ debz homies mouere ad spei cōfidentiā ꝙ deus eos adoptauit in filios; ꝛ patrē eorum cōstituit semetipsuz. vnde Bern̄. sup oꝛōem dn̄icam. Mihi inquit dicatur oratio cuiꝰ principiū dulce: nomie paterno sequētium petitionū obtinendarū prestat fiduciam. Et glosa Matth. vj. super hoc verbo: pater. In hoc inquit datur fiducia q̄d negabit filiꝰ qui iam dedit ꝙ pater est. Exemplum de filio prodigo. Luc. xv. vbi filius criminosus ad patrem rediens cum amplexibus et osculis conuiuiꝰ et melodiꝰ a patre recipitur. Roma. v. Gramus ꝛ gloriamur in spe glorie filioꝝ dei. Scō debet hoiem in spem mouere veritas promissionis. Deus enim est qui mentiri non potest qui nobis veniam pollicetur: ꝛ gloriā per totam scripturā sacrā quā habemus a deo sicut quoddam obligatorium maxime securitatis. Roma. xv. Per patientiā ꝛ consolationē scripturarum spem habeamus. ꝛ in ps̄. Memor
D esto verbi tui suo tuo i q̄ mihi spem dedisti. Tertio causat in nobis spem potestas redditiōis. Nō em̄ impotens est sed omnipotens est ad cōplendū promissa: ꝛ ideo nullus q̄ sperat in eo cōfundi potest. Eccl. ij. Respicite filij natōes hominū q̄a nullus speraūit in dn̄o ꝛ cōfusus est: pmansit in mādatis eius ꝛ derelictus est. Roma. v. Spes vero non cōfundit. In ps̄. In te domīe speraui nō con-

fundar ineternū. Debet igit̄ spes nostra esse sicut anchora firmitatis ne a fluctiꝰ moueamur: sicut mola veritatis ne indebite conteramur: ꝛ sicut galea securitatis ne ab hoste ledamur. De primo ad Heb. vj. Confugimus ad tenendā ꝓpositaz spem quā sicut anchoram habemus anime tutam ꝛ firmam. De secundo dicit glo. sup illud. Deut. xxiij. Non accipies loco pignoris inferiorem ꝛ superiorē molam. Superior ꝛ inferior mola spes et timor. Spes ad alta subuehit. Timor ad inferiora premit. Una mola sine altera inutiliter habetur. In peccatoris ergo pectore semper debent spes et formido coniungi: quia incassum misericordiam sperat si iusticiam non timeat: et incassum metuit: q̄ non cōfidit. Loco ergo pignoris mola superior aut inferior non tollitur: quia qui predicat peccatori: cauta dispensatione disponere debet predicationē vt non relicta spe timorē subtrahat nec subtracta spe timorem relinquat. Est igitur spes sicut mola inferior que cor eleuat ꝛ sustinet in contritione debita pro peccato: et timor iusticie mola superior q̄ conterit et comprimit ne cor exaltetur nimis. In psal̄. Ab altitudine diei timebo: ego vero in te sperabo. Tertio spes nostra ē sicut galea securitatis ne ab hoste ledamur. Homo em̄ priuatus ista galea per desperationem: omni vulnere temptatōis occidit̄ eo ꝙ caput habet inerme. Hieremie. xviij. Desperauimus. post cogitatōes nostras ibimus. Et istam galeam continue induamus. Juxta illud apostoli. j. Thessalo. v. Sobrij simus induti lorica fidei ꝛ charitatis ꝛ galeam spem salutis.

Lectio. CLI.

Si enim inimicos ser
f uorum tuorum ꝛ debitos morti cū tanta cruciasti attentione ꝛ liberasti: dans tempus ꝛ locū per que possunt mutari a malicia: cum quāta diligentia iudicas filios tuos: quorū parentibus iuramenta ꝛ cōuentiones dedisti bonarum promissionum. Postq̄z spiritussanctus in parte precedente declarauit diuinam misericordiam obseruatam in puniendo chananeos qui terram occupauerūt iudeis a deo promissaz. In hac parte ostendit ꝙ illa malorū deletione cum pietate admixta magna datur nobis hominibus deuz recte colentibus materia magne spei. Et circa hoc duo facit. Nam primo ostendit ꝙ ex modo diuine punitionis circa malos in bonos oriri debet spes respectu gratie obtinende in via. Secūdo ꝙ ex eadem oriri debet spes glorie conferende in patria. Secunda pars ibi. Cum ergo nobis. Quan- A
tum ad primū ratio sic deducitur. Constat deum nō esse minus clementē et benignum in remittendo culpas et facinora electis suis et predestinatis q̄z fuerit peruersis et reprobis: sed in puniendo reprobos tantam ostendit clementiam: ꝙ eos paulatim dispersit ꝛ deleuit vt semp supstites tps haberēt penitētie: moti ꝛ attracti p penas p̄decessoꝝ quos pro sua malicia videbant destrui successiue quasi deus ipse desiderasset eoꝝ salutē quantū in ipso fuit; ergo nō minus erit clemens filijs suis si

deliquerint et veniam postea petant: ergo ex hoc q̄ considerauimus modū punitionis maloꝝ que fit cū mora ⁊ expectatione diuturna inuitāte eos ad penitentiā ⁊ quodāmodo veniā offerente: merito possum⁹ animari ad sperandū dei clementiā si nostram maliciā relinquam⁹. Hec est sentētia rationis quā facit spūssctūs in littera hui⁹ lectionis: dicit ergo sic. Si inimicos seruoꝝ tuoꝝ. i. chananeos inimicos hebreoꝝ tibi seruientiū ⁊ te colentiū ⁊ adorantiū debitos morti ꝓpter peccata ⁊ flagicia infidelitatis cū tanta cruciasti attentiõe. i. cum diligēti expectatione: ⁊ liberasti quosdā scz dimittendo supstites aliꝭ occisis ⁊ deletis dans temp⁹ ⁊ locuz p̄ que possent mutari a malicia p̄ penitentiam: cū quāta diligentia iudicas filios tuos puniendo in p̄senti ne pereāt eternaliṫ. Filios inq̄ tuos quoꝝ parentib⁹ iuramēta ⁊ cōuentiões dedisti bonarū ꝓmissionū videlicz de terra chananeorum possidenda. Ad lām: qz dicit hic in lra deuz iuramenta fecisse: videnda sunt hic tria circa materiam iuramēti. Primo de iuramenti licentia. Secundo de iuramenti frequētia. Tertio de iuramēti innocētia. B Circa primū de iuramēti licentia est sciendū q̄ fuerūt quidā heretici qui asseruerūt omne iuramentū esse illicitum quocūq̄ posito: ita q̄ nullam veritatē liceret omino asserere cū iuramēto: ⁊ habuit hec heresis motiua ex scriptura sacra. Primo ex illo ꝟbo saluatoris. Matth. v. Ego dico vobis nō iurare oīno. Item Jaco. v. Ante omnia fratres mei nolite iurare. Itē Matth. v. Sit aūt sermo vester est est: non nō: quod aūt abundātius est a malo est. Itē Aug⁹. in quodaz sermone. Falsa inquit iuratio exitiosa est: vera iuratio periculosa: nulla iuratio est secura: ergo ab omni iuramento est abstinendū. Itē Eccl. xxiij. Omnis iurans ⁊ deū nominās in toto: a pcto nō purgabiṫ. ergo illicitū est iurare. Sed heresis ista faciliter redarguiṫ a sanctis multipliciter. Primo deus ipse inueniṫ iurasse: ⁊ sic hic dicit ⁊ in ps̄. Jurauit dominus ⁊ nō penitebit eū. Itez. Hebre. vj. Abrae nanq̄ ꝓmittens deus q̄m neminē habuit p̄ quem iuraret maiorē: iurauit p̄ semetipsuz ⁊c̄. Itē apl's inuenitur iurasse. Roma. j. Testis est mihi deus cui seruio in spiritu meo. Et. ij. Loꝟ. j. Testem inuoco deū in animā meā. Item Deuṫ. vj. Dominū deum tuum timebis ⁊ p̄ nomen eius iurabis. Itē Matth. v. Reddes dño iuramēta tua. Itē omis natio⁹ omis secta vtitur iureiurādo. Et ꝟm ꝑhm Uox oīm est vox nature. Et ideo dicendū q̄ iuramentū est licitū ⁊ nō est malū ꝟm se: sicut ista heresis asserebat. Ubi sciendū est q̄ iuramentū ordinatur ad cōfirmationē vel ꝓbationē illius q̄ homo dicit. In scibilibus autē potest fieri ꝓbatio p̄ rationem necessariā ex aliquib⁹ notioribꝫ: sed in p̄ticularibus factis hominū nō potest talis ꝓbatio adhiberi. Et ideo in talib⁹ recurritur ad testimoniū: ita q̄ loco ꝓbationis p̄ viam argumenti accipitur testimoniū hominū. Istud vero testimoniū in multis nō sufficit facere confirmationē euidentē: tum q̄a interdum mentitur: tum q̄a frequēter errat et decipitur: ⁊ ideo in talib⁹ necessariū fuit recurrere ad diuinū testimoniū ⁊ hoc fit per iuramentū eo q̄ nec deus mentiri potest nec decipi. Unde per se loquendo ille qui iurat deū venerat̄ ⁊ honorat: ꝓtestans eum summam esse veritatem: quem adducit in testimoniū: ad ostendendū dictum suum esse verum. Unde patet q̄ iuramentū licitum est tam ex origine q̄z ex fine. Ex origine quidem: quia iuramentū inductū est ex fidei deuotione: quia homines credunt deum habere infallibilem veritatem ⁊ generalem omniū prouisionem. Ex fine etiam qz iuramentū est ordinatū ad certificandū hoīem de veritate et ad finiendū cōtrouersias inr̄ hoīes Heb. vj. Ois cōtrouersie eoꝝ finis est iuramētū.

Ad primū dicendū q̄ iuramentū est p̄hibitū sic videlicet ne fiat absq̄ necessitate vel vtilitate: ne iurando ad facilitatē perueniat̄: ⁊ ex facilitate ad consuetudinē: ⁊ ex consuetudine ad periurium decidatur. Et sic patet ad duo prima. Unde nec paulus inuenitur iurasse nisi in scribendo: vbi homo cautiorem diligentiam adhibet q̄z in loquendo. Unde sensus est. Nolite iurare omnino: id est passim: id est nolite assuescere ad iurandum: non sitis faciles ad iurandum: vel nolite iurare absq̄ cuidēti necessitate. Et ideo dicit Aug⁹. exponēdo illud Matth. v. Sit sermo vester/est est: nō non. qō autē his abūdāti⁹ ē: a malo ē. Si iurare cogeris: scias de necessitate infirmitatis eoꝝ venire q̄bus aliq̄d suades: q̄ vtiq̄z infirmitas malū quoddā est. Tu em̄ malefacis: ⁊ q̄ bñ vteris iuratione vel alteri p̄suades qō vtiliter suades. Sed a malo est illi⁹ cui⁹ infirmitate cogerꝭ iurare. Uñ ꝟm Augꝭ. cū ōz in hac auctoritate: qō his abūdāti⁹ est: a malo est. Uel qō ampli⁹ est: a malo est. Malū nō accipitur p̄ malo culpe sed p̄ malo pene infirmitatꝭ vel ignorantie illi⁹ cui fit iuramentū: qz si sibi aliṫ de veritate cōstaret: nulla foret necessitas sibi iuramentū p̄stare. Ad q̄rtū q̄n Aug⁹. dicit: q̄ nulla iuratio est secura. vult dicere sic: q̄ securum est nunq̄z iurare. Ad q̄ntū dicendū de ecclesiastico: q̄ loquiṫ ibi de ꝙsuetudine iurādi. Ubi scō sciendum q̄ frequētia iurandi ē Primo ꝑiculosa: eo q̄ hō de facili delinquit in verbo ꝟm illud Jaco. iij. Si q̄s in verbo nō offendit: hic ꝑfect⁹ est vir. Uñ Eccl. xxiij. Jurationi nō assuescat os tuum: multi eñ casus in illa. Uñ signū infallibile magne leuitatis ē hoīs p̄ni ad mēdaciū: iurādi frequētia ⁊ facilitas. Scō ē deo ml'tū iniuriosa: qz paruā reuerentiā videṫ habere ad deū q̄ ex leui causa magnū testē inducit deū qō non faceret de aliquo honesto viro. Tertio sibīp̄si est verecundū. nā in hoc q̄ ita faciliter ⁊ frequēter deū in testē inducit sine necessitate: ostēdit seipsum parue fore fidelitatis cui sine iuramēto nō crediṫ. Tertio de iuramēti innocentia est sciendū q̄ ad iuramentū licitū requiruntur tria. Justicia: iudiciū: et veritas: sicut dicitur Hieremie. iiij. Jurabis viuit domin⁹ in veritate ⁊ in iudicio ⁊ in iustitia. Ut per veritatē caueatur iuramentū mendax: per iudiciū iuramentū incautum: per iusticiā iuramentū iniquum ⁊ illicitum Unde ex p̄te iurantis debz p̄cedere iudicii discretionis: vt non leuiter sed ex necessaria causa iuret

Ex parte iuramēti requirunt duo: videlicet ne sit falsum: saltem fm iudiciū cōscientie sue: neqz illicitum sicut aliquādo in iuramento promissorio contingit qd homo iurat se interfecturū hominē: vel iurat qd nunqz cōcordabitur cū illo qui cōtra euz deliquit vel aliud tale quod est illicitum fieri in effectu. In quo casu peccat iurando qō illicitū est obseruare. Et iterum peccat si obseruet. Et in hoc casu dicit Jsidorus. In malis promissis rescinde fidem z in turpi voto muta decretum.

Lectio. CLII.

Dm ergo nobis di-

c sciplinā das: inimicos nostros multipliciter flagellas vt bonitatē tuam cogitemus iudicantes: z cū de nobis iudicatur speremus misericordiā tuam. Unde z illis qui in vita sua insensate z iniuste vixerunt: per hec que coluerunt: dedisti summa tormēta. Etēm in erroris via diutius errauerūt: deos estimātes hec que in animalibꝫ: vel fm aliam litteram: vel in manibꝫ sunt supuacua: infantiū insensatorū more viuētes ꝓpter hoc tanqz pueris insensatis iudiciū eis in derisum dedisti. Postqz spiritussanctꝰ nos instruxit qualiter ex malorꝝ punitiōe animari debemus ad spem respectu gratie in presenti. Hic cōsequenter ostendit qd ex malorū flagellatiōe z damnatione debent boni animari ad spem glorie in vita futura. Et circa hoc duo fiunt: qa primo ostēdit quale iudiciū deus exercet circa peccatores corrigibiles. Secūdo ostendit quale iudiciuz exercet cōtra obstinatos z incorrigibiles z specialiter istos chananeos. Secūda pars ibi. Unde z illis qui in vi-

A ta zc. Quantum ad primū innuitur talis deductio rationis. Sicut obstinati flagellanꝫ in presenti: z qa senō corrigunt in ꝑpetuum damnātur: ita penitētes disciplinanꝫ in presenti: z qa se corrigūt premiātur in perpetuū. Quādo vo videmus malos flagellari sine correctione: et nos disciplinari cum nostra correctiōe: iudicare possumus diuinā bonitatē in premiatiōe nostra futura z sperare de misericordia q ab omni miseria liberat que est collatio vite eterne. Dicit ergo sic deo loquens de nobis. Cum ergo nobis disciplinā das: disciplinam scz verborū: vel verbum das cōtra maliciā aliquorum qui dicunt tribulationē non esse a deo inimicos nostros: qui videlicz sunt inimici tui: multipliciter flagellas. Juxta illō ps. Multa flagella peccatoris: vt bonitatē tuam qua oībus te cōmunicas fm naturarū diuersaꝝ capacitatē cogitemus iudicātes alios incorrigibiles ad flagella tua. Et cum de nobis iudicatur: id est exerceatur iudiciū siue iuste siue iniuste: siue ab homibꝫ siue a deo: speremus misericordiam tuā. Job. xiij. Et si occidat me in ipso sperabo: misericordiā videlicet ab omni pena liberantē: que ab omnibꝫ immisericordibus ꝙsequetur. Juxta illud Jacobi. ij. Judiciū sine misericordia fiet illi qui nō facit misericordiā. Secundo ostendit quale iudicium exercet deus: puniendo ꝓcōres obstinatos: z specialiter illos chananeos qs expulit a facie hebreoꝝ. Jlli ēm tales fuerūt idolatre qd coluerunt imagines animaliū sicut superius dictū fuit. Et ideo merito deus illos ꝑ animalia vilia voluit exterminare: ꝓpter qō sic subiūgit. Unde z illis q in vita sua insensate z iniuste vixerunt. Insensate quo ad deū: z iniuste tam cōtra deum qz cōtra proximū: vel insensate q ad seipsos z iniuste cōtra deū z ꝓximos. Per hec q coluerūt dedisti summa tormēta: qñ per vespas z muscas z vilissima aīalia eos iteremisti. Et qd hoc fuit cōuenienter factū: hoc sic ꝓbatur. Jlli ēm nō ex surreptione necmodico tempe errauerūt colendo talia aīalia sed diu z vixerūt more infantiū: z ideo cōueniens fuit qd exterminarētur iudicio singulari z derisibili sicut infantes vl' fatui a bestijs quas prius coluerāt. vñ dicit sic. Etēm isti chananei in erroris via. i. in idolatria: diutius nō per modicū tempꝰ errauerūt errore negligentie: qa noluerunt se corrigere nec ad verum deum conuerti: deos estimantes hec que in animalibus sunt supuacua id est inutilia z nociua: cuiusmodi sunt dracones: serpentes: z talpe. Uel fm aliaz litterā. Deos estimantes que in manibus sunt supuacua. i. ab operibus humanis quez manus fiunt hominū sunt supuacua z mutilia: sicut carpentariꝰ extremitates lignorū z truncos tunc dimittit quādo sibi seruire nō possunt. Et de talibꝫ venit sculptor z pingit imagines. Esaie. xxxiij. Artifex lignarius sumpsit ex lignis saltus et calefactus est et succendit z coxit panes: de reliquo aūtē operatus est deum z adorauit euz. Fecit sculptile sibi et incuruatus est ante illud. Medium eiꝰ combussit igni: z de medio eiꝰ carnes coxit zc. Et infra. Reliquū aūt eiꝰ deū fecit z sculptile sibi. Curuaꝫ ante illō z adorat illō z obsecrat illud dicēs. Libera me qz deꝰ meꝰ es tu Talia q coluerūt isti chananei: infantiū insensatorum more viuētes. Pueri ēm insensati faciūt sibi puppas z imagines pueroꝝ z ludūt cum eis. Et ideo merito tu deꝰ dedisti eis iudiciū in derisū tāqz pueris insensatis. Quia satis derisibiles videbāt cū ꝑ cynipbes: muscas z ranas vrsos z leones exterminabanꝫ. Circa illā clausulā. Speremꝰ misericordiā. Notandū est qd spem nostrā tribꝫ tpibꝫ B ꝑcipue recolligere debemꝰ: videlicet iminēte tempestate tpalis tribulationis: accedente necessitate corporalꝭ dissolutionis: z supueniēte pplexitate criminalis desperatiōis. Primo sperare debemꝰ diuinā misericordiā nobis facillime affuturā imminente tēpestate tpalis tribulationis. Jn ps. Qm in me sperauit liberabo eū ꝓtegā eū qm cognouit nomen meū. Exemplum ad hoc habemus in vita sancti Martini: Qui cum inter alpes incidisset in latrones et vnus eorum eum ferire minaretur: alius ictum ferientis continuit. Et cum postea latrones quererent ab eo an timeret. Dixit se nunqz magis securum fuisse: quia sciebat misericordem deum maxime in temptationibꝫ affuturū. Summa cautela militū antiquorū fuit omia que videbanꝫ aduersa z terribilia: z bone spei cōtraria ad confidentiam interpretari. sicut narrat sextus Julius stratogematon. libro ꝓmo. capꝫ. j. Unde cum Scipio affricanus ex italia in Affricam exercituz

traduxisset t ipe de naui deberet descẽdere cecidit ad terrã. Considerans ergo milites atronitos de casu: ipm lapsũ materiam spei fecit. Audite inquit milites: affricani oppressi tc. Consimili mõ Gaius cesar cũ nauẽ ascendere deberet decidit ad terrã et militibꝫ consternatis dixit. Teneo inquit te terra mater: quasi diceret: nõ sic recedo quin ad te redibo: t sic illo verbo milites sperare fecit: notãdo se in terram ꝓpriã rediturũ. Itez stercoriꝰ dux q̃dã militũ cũ equitũ scuta equorũ q; pectora cruẽta subito ꝓdigio apparuissẽt t milites inde cõsternarẽtur: victoriã inq̃t pro nobis portendit. Iste em̃ partes nõ ꝓprio sed hostili cruore solent aspgi. Eamũdus thebanus cũ fax de celo nocte fuisset delapsa et eos qui aduerterant terruit metũ cõceptũ sic fugauit: lumina inq̃t numina ostendũt: quasi dicat dñi nobis mittunt lumẽ vt nos iuuẽt. Isto modo viri sancti omnia terribilia q̃ eis accidunt vl' malorum ꝓsecutione seu mundana mutatiõe: seu corporis infirmitate: interpretant in bonũ scientes q̃ diligentibꝫ deũ omnia cooperant in bonũ: t q̃nto maior materia timoris incutit: tanto feruentior spes eoꝝ erigit: iuxta illud Job. xiij. Etiã si occiderit me sperabo in eũ. Secũdo sperare debemꝰ confident accedente necessitate corpalis dissolutionis. Prouer. xiiij. Sperat iustꝰ in morte sua: sicut docet Aristo. li. suo de pomo t morte. Nõ est philosophi timere mortẽ sed magis gaudere t bone spei esse imminẽte morte: et hoc suis discipulis declarauit i morte per duas rationes. Primo sic petiuit ab eis. Creditis inq̃t p phiam vestrã que differentia est inter hominẽ t bestiam: t qui inq̃rit veritatem t rectitudinẽ in phia meret gradus altissimos. Credimus inq̃unt: tunc ille. Bonũ igit quod prouenit homini ex scientijs illis: aut puenit eis in hoc seculo in quo sumus: aut in alio futuro. Si dicitis q̃ in hoc seculo in quo sumus: ergo gradus conuenientes scientie nõ didicistis. Nam plures homines insipientes qui nõ cognouerunt creatorem: finierunt dies suos in bono et annos suos in desideriis eorũ: t plures sapientes q̃ cognouerunt creatorẽ suũ habent priuationẽ boni et pacis. Ex quo autẽ bonũ a philosophis expectatũ non cuenit ante mortẽ sed post mortẽ: quare mortem timetis? que via est t incessus anime ad illud quod maxime concupiuit. Secundo sic idem persuasit. Quero inq̃t a vobis: vtrũ mors sit aliquid aliud q̃z recessus anime a corpe: responderũt q̃ nõ Corpus em̃ nihil audit nec videt nisi per animam sed consentit delectationibꝫ t passionibꝫ que sunt contraria appetitui anime in eo q̃ vult ascendere ad gradus bonos t rectos. Quare igit doletis si anima recedit ab eo q̃ est cõtrariũ sue delectatiõi et pfectiõi t suo desiderio. Et ideo cũ facies Arist. morituri clara esset t iocunda: dixit eis. Nũ cogitatis in cordibus vestris q̃ ego letor eo q̃ sperem euadere de infirmitate mea. qm̃ bene scio me mõ moriturũ: et nisi esset hoc pomũ qõ in manu mea teneo: t q̃ odor illius me cõfortat: t aliq̃liter prolongat vitã meã: iam expirassem. Sed anima sensitiua in qua cõmunicamus cũ bestijs fouet odore bono: t ego letor q̃ recedo de hoc seculo qõ est cõpositũ ex contrarijs: quia quodlibet quattuor elementorum est contrariũ alteri. Unde quõ posset stare aut diu prolongari corpꝰ ex his compositũ: tandem cadente pomo de manu mortuus est: pro quo philosophi orauerũt. Ille qui suscipit animas philosophorũ: suscipiat animã tuã. Esaie. xl. Qui sperat in domino mutabit fortitudinẽ per mortẽ videlicet transeundo ad vitã. Tertio maxie sperare debemus supueniente pplexitate criminalis desperationis. Eccl. ij. Scitote quia nullus sperauit in domino t cõfusus est: dicit Hypo. in amphor. Desipiẽtie cũ risu facte securiores sũt ceteris et alibi. Et ideo sicut infirmis multũ cõfert q̃ sint bone spei: ita moraliter peccatoribꝫ: iuxta illud metricum. Speret q̃ metuit morituros viuere vidi. Spe duce victuros spe moriente mori. Uñ Bernñ. in quodã sermone. Tu es dñe spes mea: quicq̃d agendũ: q̃quid declinandũ: q̃quid tolerandum quicq̃d optãdũ: tu es dñe spes mea: hec mihi vna omniũ ꝓmissionũ causa: hec tota ratio mee expectatiõis. Pretẽdat alter meritũ: sustinere se iactet põdus diei t estus. Jeiunare se bis in sabbato dicat: postremo nõ esse sicut ceteri hominũ glorietur Mihi aũt adherere deo bonũ ẽ: t ponere in dño deo spẽ meã t ifra. Si mihi premia promittũt p te obtinẽda sperabo. Si surgant aduersũ me prelia si seuiat mundus: si fremat malignus: si ipsa caro aduersus spiritũ concupiscat: in te sperabo. in ps. xxij. Qm̃ tu dñe singulariꝫ in spe cõstituisti me.

Lectio. CLIII

Vi autem ludibrijs

q et increpationibꝫ nõ correcti sunt dignum dei iudiciũ experti sunt: in his em̃ que patiebant molestе ferebant: in quibus patiẽtes indignabant: per hec quos putabant deos in ipsis cũ exterminarent: videntes illum quẽ olim negabant se nosse: deũ verũ agnouerũt: ꝓpter qõ et finis condemnationis illorũ veniet super illos.

Declarato sufficienter q̃ deus est benignus flagellando quo ad illos qui se corrigunt. Hic finaliter concludit q̃ est iustus / rigidus / t seuerus cõtra illos qui se ꝓpter flagella nõ conuertũt. Et circa hoc duo facit. Nã primo ostendit q̃ deus cõtra eos iustũ exercet iudiciũ. Secũdo declarat iudicij sui modũ: secunda pars ibi. In his em̃ que patiebantur. Quantũ ad primũ dicit sic. Qui autẽ A ludibrijs t increpationibꝫ nõ correcti sunt: dignũ dei iudiciũ experti sũt. Ludibriũ secundũ Papiã est res aliqua que digna est baberi ludo vel cõtemptui: vel magis ꝓprie in sacra scriptura dicit ludibrium pena alicui illata cum ludo t derisione. Et quia deus chananeos sic afflixit: vt hebrei de eis ludere et ridere potuerunt quando viderunt eos per vespas t muscas exterminari: ideo dicit deus eos ludibrijs puniuisse et increpationibꝫ per verba videlicet seruorum suorum eos monendo. Et quia nec bis nec illis correpti sunt id est correctionem ꝓpter quã fit correptio nõ habuerũt: ideo dignũ dei iudiciũ experti sũt: t q̃ quẽ modũ subiungit

incolendo tñ idem qđ prius dictū est frequenter qualiter per talia animalia puniebātur qualia in preiudiciū deitatis coluerant. In punitione vero duo fiebant. Primo ipsi afflicti murmurauerunt z cōtra deū indignabant. Secundo ex falsis dijs quos in specie animaliū coluerunt ad veri dei noticiā deducebantur. Nam quādo ipsi idolatre affligebātur clamauerūt p liberatione sua ad deos quos colebant. Et cū eos impotentes sentirēt: reducti sunt ad cognoscendū verū deum quem olim negabant se nosse. quia fm Greg. oculos ḡs culpa claudit: pena aperit: ꝓpter quod z finis condemnationis illorū veniet super illos. i. finalis cōdemnatio que in inferno fine carebit. Negabāt se nosse deum. Circa illam clausulā notandū est ꝙ tria genera hominū negāt se nosse deum: videlicet auari z pecunioſi: superbi z presumptuosi: piuri: z malicioſi. Pecunioſi sunt nimis tenaces: presumptuosi sunt nimis audaces: malicioſi sunt nimis fallaces. Primi negant deū quatenꝰ est charitas secūdi quatenꝰ est bonitas: tertij quatenus est veritas. Primo ergo se negant deum nosse auari et tenaces. Christꝰ em̄ eis apparet in forma pauperis ostendēs idigentiā z petēs charitatē: ipsi paupere cōtemnunt nec poterūt se excusare dicentes. Dñe apparuisti nobis in aliena effigie: non potuimus noticiā tui habere. Premoniti em̄ sūt ꝙ christus in presenti tali roba vestitur. Isti sunt de qbꝫ dicit christus. Non potestis deo seruire z mammone. z nemo potest duobus dñis seruire. Aut em̄ vnum odio habebit z alterꝫ cōtemnet Matb. vj. De ista negatiōe pulchre excusauit se sctūs Job. xxxj. Si negaui quod volebant pauperibus: et oculos vidue expectare feci. Isti negant xp̄m modo: z xp̄us eos negabit in die iudicij quando dicet eis illud. Matth. xxv. Amen amen dico vobis: nescio vos z Matth. x. Qui negauerit me coꝝ hominibus negabo z ego eum coꝝ patre meo. Secūdo negāt se nosse deuꝫ presumptuosi z nimis audaces. Tales sunt qui ꝓprie fortitudini vel viribꝫ innitentes nō recōmendant se deo: nec diuinū implorant auxilium sicut xp̄s eos docuit. Matth. vj. dicēs. Et ne nos inducas in temptationē. Tales sunt qui se īmergūt vel ingerūt pricul' tēptationū z male societati se admiscent: suspecta consortia non refugiūt. z ideo cito cadunt. Horū figurā z signū gessit petrus: qui ꝓprie infirmitatis ignarus dixit christo Etiā si oportuerit me mori tecum non te negabo. Matth. xxvj. Ipse tñ eadē nocte se ingerēs societati curialium z mulierū: christū ter negauit sicut ibidem describitur. Tales sunt multi se iactātes de castitate z cōtinentia z alios qui cadunt cōtemnentes: sed ipsi nec ex modica temptatiōe vexati facillime caperentur z frequenter capiunt. Et ideo sancti viri deo se recomendant cōtinue: scientes ꝙ diuina bonitas est z nō sua: si cōtra temptatiōes resistant. Et ideo signanter dicit Job Si vidi solem cū fulgeret z lunā incedentē clare z letatū est in abscondito coꝝ meum z osculatus sum manum meam ore meo que est iniquitas maxima: z negatio cōtra deum altissimū. Job. xxxj. Ubi dicit glo. Brego. Oculari manū est bonum vel nature vel gratie a deo cōcessum meritis humanis tribuere. Unde qui bona opera faciunt z illa deo non attribuunt: sed virtuti naturali vel prudentie proprie: hij deū qui est bonitas a quo omne bonū derivat negant. Tertio negant se nosse deum piuri malicioſi z fallaces: cuiusmodi sūt falsi testes z falsi advocati z falsi iudices qui scienter veritatē negant. Christus enim est veritas. Joh̄. xiiij. Falsi enī testes a iudicibus inuestigantur ꝙ super materiam de qua fit inquisitio veritatē dicant: fidē prestent: sed ipsi volūtarie a veritate recedunt: z tales nō solum xp̄m negant: imo vendunt. Unde glo. sup illud Matth. xxvj. Exinde querebat oportunitatē vt eum traderet. Multi enim hodie sunt qui factum iude execrātur z idē faciūt. Nā cū ꝓ munere falsum testimonium dicūt: deū qui veritas est vendunt. Horū figuram gesserunt iudei qbꝫ Petrus dixit Act. iij. Deus glorificauit filium suum Jesum quē vos quidē tradidistis z negastis ante faciem pilati: iudicante illo dimitti. Tales sunt etiā falsi iudices: qui scienter veritatē subuertūt: z iudicant prō muneribꝫ illud qđ sciūt esse falsum vel pretimore z minis a veritate recedūt. Sicut fecit pilatus q̄ audito isto verbo a iudeis. Si hunc dimittis nō es amicus cesaris: timuit z a dictamine ꝓprie conscientie recessit. Et tamen est notandum ꝙ nō excusant falsi iudices nisi totis viribus liberare studeant innocētes. Legimus em̄ Matthei. xxvj. ꝙ pilatus multipliciter egit ad liberationem christi. Primo comparando latronē iusto dicendo. Quē vultis dimittam vobis: barrabam an iesum qui dicit christus: quasi diceret. Necesse habetis vnū dimittere exquo debetis vel eum dimittere vel latronē. Secūdo cū quereret a iudeis Quid em̄ mali fecit et quid faciā de iesu qui dicit christꝰ. Tertio qñ lauit manus suas coꝝ populo z dixit. Innocens ego sum a sanguine iusti huius vos videritis. Quarto qñ flagellari cū mandauit qđ ideo fm Rabanū fecisse creditur vt iudei penis et obprobrijs eius satiati desisterent ab instantia mortis christi. Sed his omnibꝫ non obstantibus nō excusatur pilatus: quia sciebat eū innocentem z ꝙ ꝓ inuidiā tradidissent eū iudei. Hoc tamē nō obstante illud verbū concluſit pilatū. Si hunc dimittis non es amicus cesaris. Unde audito hoc ꝟbo adiudicauit fieri petitionē iudeoꝝ de christo Matth. xxvij. et Joh. xix. Et sicut falsi iudices cū pretendunt se velle defendere veritatē diligenter inquirunt de veritate: sed si possint eam faciliter videre nō prosequunt. Ita pilatus diligenter inquisiuit a christo quid ē veritas: sed noluit christi responsum audire: sed post questionē exiuit continuo ad iudeos. Joh. xviij. De his omnibꝫ verificat illud Hiere. v. Negauerūt dñm et dixerūt. Non est ipse neqꝫ veniet super nos malū. Falsi em̄ aduocati dicūt se nosse deum verbis: sed factis eum negant: et nō solū negant imo reprobant veritatē z colorant falsitatē. De quibꝫ verificatur illud ad Titū. j. Inq̄nate sunt vie eoꝝ z mens z ꝙscientia. Confitent autē se nosse deū: factis autem negant.

De istis loquēs Sidoni⁹ in quadā epistola sic eos describit. Hȳ sunt in cōuiuijs scurre: in exactiōib⁹ arpyie: in collocutionib⁹ bestie: in questionib⁹ statue: ad intelligendū saxei: ad iudicandum ligni: ad ignoscendū ferrei: ad iniurias pardi: ad facecias vrsi: ad fallendū vulpes: ad superbiendū thauri ⁊ ad cōsummandū minotauri. hec ille. Istis nihil sufficit: nihil placet nisi pecunia. sicut dic̄ Alanus in li. suo de cōquestu nature. Si quis inquit armatur pecunia: tanq̄ loricis argenteis torrentis impetū fulguris tulliani: incursus hectoree militie: robur virtutis herculee: versipellis vlyxis vilipendit astutiā. Et in tantū habendi fames incanduit vt dialectice mutescat subtilitas: rhetorice languescat ciuilitas: vbi numo⁹ perorat plura litas. Si em̄ in aure iudicis vel aduocati susurret pecunia: orphei lyra: carmē amphitrionis: musa Virgilij: voce pecunie suffocantur. Quid plura? Ubi numus loquitur: tulliani eloquij ligua mutescit: vbi numus militat hectoree militie fulgura cōpescuntur: vbi pugnat pecunia virtus expugnatur herculea: numus vincit: numus regnat num⁹ imperat vniuersis. hec Alanus. Istis aduocatis sicut dicit Ambro. in quodam sermone. iuste dicetur: redde quod accepisti que cōtra veritatē dixisti iniquitati affuisti: iudicem fefellisti: iustam causaz oppressisti: de falsitate vixisti.

Alanus

Capitulū. XIII. Lectio. CLIIII.

Ani autē sunt oēs

v homies in quibus nō subest scientia dei: ⁊ de bis que videntur bona nō potuerūt intelligere eū qui est: neq̄ operibus attendentes agnouerūt quis esset artifex: sed aut ignem: aut spiritum: aut citatū aerem: aut gyrum stellarū: aut nimiā aquam: aut solem: aut lunam rectores orbis terrarū deos putauerunt. Postq̄ Salomon ꝓsecutus est iustā chananeorum exterminationē per deū: pro eo ꝙ deū colere noluerunt: sed sicut stulti ⁊ insani idolis seruire ꝓelegerūt: Cōsequenter insistit auctor hui⁹ libri circa crimen idolatrie reprobandaz. Et circa hoc sic procedit. Primo agit de magnitudine culpe seruientiū idolis. Secūdo de rectitudine pene quā deus inflixit idolatris ⁊ specialiter egyptijs. Secunda pars ibi ca. xvj. Propter hec ⁊ bis similia digni passi sunt tormenta. Circa primū duo fiunt. Primo prosequit̄ de idolatrarū superstitiosa adoratione. Secūdo de idolo⁹ primaria adinuētione. Secūda pars ibi. infra ca. xiiij. Acerbo em̄ luctu doloris. Circa primū duo facit. Primo reprehendit idolatras colētes naturales creaturas Secūdo reprehēdit alios qui colebāt artificiales imagies ⁊ sculpturas. Infra. Infelices. Quia vero in idolatria duo sunt: videlicet auersio a vero deo qui ab omib⁹ est colendus: ⁊ cōuersio ad creaturam: Ideo ꝑmo agit de gentiliū auersione a deo Secūdo de eorū cōuersione ad creaturas. Scōa pars ibi. Sed aut ignem. Circa primū reprehendit spiritus sctūs stoliditatē ⁊ fatuitatē curiosoruz gentiliū qui circa naturales inuestigationes cum summis laboribus studuerūt: ⁊ tamē dei noticia caruerunt. Et sic dicit. Uani aūt sunt omnes hoies in q̄b⁹ nō subest sciētia dei. Uanū aūt est sicut dicit phs. ij. phisi. quod est ordinatū ad aliquid sicut ad finem ⁊ nō potest attingere finem suū. Sicut si aliquis deambulet ꝓpter sanitatē ⁊ eam ꝑ deambulationem nō cōsequatur. Dicimus em̄ inuanū ambulasse: homies aūt ordinant̄ ad deuz cognoscendum et colendū. vnde Anselm. ij. Cur deus homo. Rationalē creaturā a deo factā esse iustam vt illo fruendo beata esset dubitari nō debet. Ideo natura rationalis est vt discernat inter iustuz ⁊ iniustū inter bonū ⁊ malū: ⁊ inter maius bonū et minus bonū: alioquin frustra facta esset rationalis. Igitur omis homo frustra est ⁊ vanus si scientiam de deo nō habeat. Et ideo dicit. Uani aūt sunt omēs homines in quib⁹ nō subest scientia dei .i. scientia de deo. Hec scientia est fides ꝑ ꝓphetas reuelata antiquis patrib⁹ ⁊ postea nobis ꝑ filiuz predicata fm Glo. Hec sciētia est timor ⁊ reuerētia dei. Baruch. iij. dicit̄ de prudentib⁹ hui⁹ mundi. Perierunt eo ꝙ non habuerūt scientiā. Et signanter dicitur. In quib⁹ non subest scientia dei. i. fides. Est em̄ fides fundamentum totius edificij spūalis in christiano. Heb. xj. Fides est sperendarum rerum substantia argumentū nō apparentiū. Et ideo infideles nihil boni supedificant: dūmodo in sua infidelitate perseuerant. Hoc est ergo primū de quo reprehendunt̄ gentiles idolatre ꝙ fidez de deo nō habuerunt pro fundamento sue inquisitōnis. Ex aut̄ noticiā vel scientiā de deo non habuerūt patet ex duobus. Primo q̄a nō intellexerūt eum bonum remuneratorē vel gubernatorē mundi. Secundo ex eo ꝙ nō intellexerūt eū esse mundi creatorem. Quantū ergo ad primū dicit sic. Et de bis q̄ videntur bona nō poterant intelligere eū qui est. .i. deū qui est summe bonus: et solus vere est: quia a se est: ⁊ sine eo nihil ē ⁊ nihil esse potest. Sicut ār deus ꝓpriissime dicit̄ qui est: ita diabolus ꝓpter suam malicia dicitur qui nō est. Job. xviij. Habitēt in tabernaculo illius socij eius qui nō est. Cū em̄ viderēt creaturas esse bonas: potuerunt arguisse ad vnū ꝑ se bonū deuenīēdū: sicut arguit Auicēna j. sue metha. ad vnū simplicit̄ necesse ē ex alijs nō necesse esse. ⁊ sic deuenissent ad illū q̄ vere ē: q̄ dixit Exo. iij. Ego sū q̄ sū: ait. Sic dices filijs isrl̄. Qui est misit me ad vos. Unde sicut dicūt sancti: istud nomē ꝓpriissime cōuenit deo: videlicz. Qui est. Ip se em̄ solus vniformiter semper idem est: omis em̄ creatura alicui mutationi subijcitur. Angeli siquidem fm aliq̄s affectiones mutant̄ ⁊ corpora celestia fm loca. Corpora inferiora infra spherā activoruz ⁊ passiuorū existentia alterant̄ augmentantur diminuunt̄ et mouentur fm loca. Et ideo signanter dicit Anselm. psologion. ca. xxij. Tu solus domine es quod es ⁊ tu es qui es. Nā quod aliud est in toto: aliud in ptibus: ⁊ aliquādo est i tempe. ⁊ in quo aliq̄d est mutabile: nō omino est quod est. Et quod incepit a nō esse ⁊ potest cogitari nō esse ⁊ nisi ꝑ aliud subsistat: redit in nō esse: ⁊ qō habet fuisse qō iam non est ⁊ futurū esse quod nondū est:

illud nondū dicit esse ꝑprie et absolute. Tu vero es illud qō es: quia q̄cquid aliquando aut aliquo modo es: hoc tot⁹ t semp es: t tu es qō sp et ꝑprie t simpliciter es: q̄ nec habes fuisse nec futurū esse sed tantū presens esse: hec Anselꝰ. Secūdo reprehendit fatuitatē gentiliū phorū de eo q̄ nō cognouerunt deū esse mūdi creatorē. t q̄ntū ad hoc dicit sic. Neq; operib⁹ attendentes agnouerūt q̄s esset artifex. Cū em effectus ducāt in noticiā sue cause et ipsi totaliter occupati fuerūt ad inuestigandum causas rerū: in hoc culpandi sūt quantū ad primā causā q̄ deuenire nō potuerūt ad ꝯgnoscendū deū
B bonoꝝ remuneratorē vel mūdi creatorē. Sed posset queri qualiter est q̄ philosophi ad demonstrandū deū esse bonorū remuneratorē vel mūdi creatorē arguūt de insufficiētia: cū nec christiani qui soli vni⁹ veri dei noticiā hūt ad hoc sufficiant.

Ad hoc dicendū vt estimo: q̄ deū esse nō est per aliquā rationē demonstratū hucusq; nec deū esse creatorē mūdi: sed q̄cunq; se innocenter habēt ad deū t rationē naturalē exercent studendo: nec diuine gratie obicem prebent: deus eis sufficienter sui cōmunicat noticiā sic q̄ eis sufficiat ad salutē. Exempla ad hoc habent. Primo de cornelio: cui missus est Petr⁹: t de Paulo cui missus est Ananias: qui se sic disposuerūt p reuelationē vel inspirationē q̄ noticiā de vno deo meruerunt habere: et ideo dicendū est q̄ si nō obstat culpa homis: ad hunc rationis vsū vtiq; pueniet q̄ dei noticiā habeat. i. de deo saltē quāta est necessaria ad salutē: q̄ phi nō fecerunt: t ideo arguendi. Tertio reprehendit errores gentilium de crimine idolatrie quantū ad cōuersionē ad creaturā: t notat septem genera creaturarū: q̄ apud idolatras supstitiōes habebāt in honore cū dicit. Sed supple deos putauerunt: aut ignē: aut spiritū. ꝛc.
L Ignē coluerunt chaldei: et apud gentiles dicebat vulcanus quasi volitanus secundū Hiero. t Remigiū. i. volantem candorē facies. Iste fingebat quasi faber claudus: t dicebat fulminare vel fabricare fulmina ioui: quia ioui superiorē partē aeris addixerūt: t vulcano deputauerūt mediā regionē a q̄ loco fulgura t corruscatiōes descēdūt. Chaldei autē sicut in q̄busdā historijs scholasticis inuenit ignē adorabant t ad bocalios agebant per modū istū. Obtulerunt q̄buscumq; negantib⁹ ignem esse deū: et alium deū colentib⁹ pugnā. ita q̄ si deus eorū ab aliquo vinceret eius culturā dimitterēt. Si vero ignis q̄ fuit deus eorū alioꝝ cōsumeret idola: ipsi ad ignē colendū pro deo semp se obligarent. Isto audito canopei in egypto q̄ idolū Beli coluerūt deposuerunt de capite idoli sui coronā aureā: et sup caput suū quoddam vas testeū aqua plenū posuerunt t illud multis foraminib⁹ pforauerūt t cera obturauerūt. Uenerunt ergo chaldei ad istud idolum examinandū t apposuerunt ignē t statim in foraminib⁹ cera liquefacta descendit aqua t ignē extinxit. Et sic preualuerunt idola canopei eiusdē ciuitatis egypti: t illi de ciuitate pmissi sunt deinceps idolis suis vti. Alij coluerūt spiritum. i. etherem quē dixerunt iouē. i. superiorem partē aeris vel ipsum ignem secundū alios: quia aerē diuiserūt in duas partes vel potius in tres. Superiorē vocauerunt iouē. Inferiorē iunonē: t illā inferiorē partē vocat hic citatū aerē ꝑpter facilitatē mot⁹ t diuisionis. Quarto alij venerabāt gyrū stellarū. i. firmamētū in quo sunt stelle fixe. i. varijs imaginibus nominate secundū greco ꝝ fabulas. Alij coluerunt aquā. Unde neptunū fingebant dominū vel deū maris/ thetydem deā frugū. Inter istas falsas fabulas equiuocatio magna est de ioue: q̄ interdū significat planetā imediate sub saturno. interdū superiorē ptem aeris. Fingunt poete q̄ saturn⁹ tres filios habuit. Jouē/ Neptunū/ t Plutonē: iupiter regnat in celo; neptun⁹ in mari; pluto in inferno. Unde tales habent versus. Jupiter astra: fretū neptun⁹: tartara pluto Regna paterna tenent: tres tria quisq; suū. vnde ipm elementū aquarū vocauerūt neptunū: t ideo dicit in littera hic q̄ aliqui coluerunt nimiā aquā. Hui⁹ imago portauit in manu tridentē ad designandū q̄ aque triplici fungunt virtute. Sūt em liquide/ fecūde t potabiles. Hic etiā neptun⁹ amphitritē accepit in cōiugem: et dicit amphitrites ab amphi qō est circum t tritū quasi contritū: eo q̄ aqua trib⁹ elementis q̄si cōclusa sit t circūtrita: in celo vt in aq̄s superioribus. in aere/ in nubib⁹. in terra/ in fontibus t puteis. Uel vxor neptuni dicit amphitrites fm Macrobiū quia mare terram ambit t circūtegit Alij coluerunt solē quē multis nominib⁹ nūcupauerunt. Solē em dicunt primū filiū iouis: quem vocāt phebū quasi nouū: eo q̄ i ortu suo quotidie nouus appareat: t ideo pingebat imberbis. Hic etiā appollo dicit. i. perdens siue exterminās: eo q̄ calore suo omniū virentiū humorē pdit t exterminat. Idē vocat pythius a pythone serpēte quē statim natus occidit sagittis. Sol dicit vel q; sol⁹ pcellit magnitudine inter stellas: vel q; sol⁹ lucet de die alijs per ei⁹ plentiā obscuratis. Dicit etiā licius a lico. i. lupo: eo q̄ sicut lupus pecora dilacerat: ita sol suo feruore omnē humorē exsiccat. Alij colebant lunā quā vocabant dianā: hec multa nomina secundū diuersos effectus habebat. Dicebatur enim diana in siluis: luna in celis: deistis t de eorum cultu habet. iiij. Reg. xxj. Adolebat incēsum Baal soli t lune t duodecim signis t omni militie celi. Hec igit putauerunt deos videlicz rectores orbis terrarū. Sed preter ista multas alias supstitiōes adinuenerūt poete sicut narrat Plato in libro qui dicit phyſis. Antiqui nāq; siluicole t pastores/ rationes t positiones datas ab homib⁹ ad vsum viuendi a diuina gratia colebāt pro dijs sicut agricultura vindemiatiōez t seminatiōez et hmōi: postea poete causa lucri et fauoris casdē artes siue scias mēbrati effigiauerūt t ꝑprijs noib⁹ distinxerūt vocātes sciaz colēdi agros cererē: sciētiā colēdi vineas bachū: act⁹ etiā būane libidinis veneré vocauerūt: t sic supstitiones multiplicate sunt nimis. Et vocāt supstitiones scōm Seruiū a vetulis vltra cōsuetudinē būane vite supstitib⁹. Tales em vetustissime vetule tā decrepite t delire taliū numinū t fictionū inuētrices fuerunt.

Lectio. CLV

Dorū ⁊ si specie de-

q lectati deos putauerūt: sciant quanto bis dñator eoꝝ speciosior ē: speciei em̄ generator hec oīa constituit. Aut si virtutē et opa eoꝝ mirati sunt: intelligant ab ipsis quoniā q̄ hec fecit fortior est illis. A magnitudine em̄ speciei et creature cognoscibiliter poterit creator horum videri. Postꝫ spiritussanctus redarguit gentiles de ignorantia quā habuerūt de deo oīm conditore. Hic ostendit consequnt̄ q̄ illa ignorantia nō fuit a natura humana sed ab eoꝝ malicioso errore: ⁊ circa hoc duo fiunt. Nā primo ostendit p quam viā venisse poterant ad dei cognitionē. Secundo q̄ nullā habent suc ignorantie excusationē:

A secunda ps ibi. Sed tamē adhuc in his. Circa primū duo facit. Primo tangit dupler mediū diuisim per quorū vtrunꝫ ad dei noticiā poterant puenisse. Secūdo ostendit quō p illa media debebant arguisse. ibi. A magnitudine em̄. Duo ergo sunt in creaturis: videlicꝫ forma delectabil'i essendo: ⁊ virt⁹ admirabilis in agēdo: ⁊ ista duo maxime apparēt in corpib⁹ celestib⁹: scz sole ⁊ luna ⁊ stellis: de q̄bꝫ imediate dictū est ante: ⁊ de istꝫ loquēs ībdit. Quoꝝ si spē delectati. deos putauerūt: sciāt quanto bis dñator eoꝝ speciosior est. Quoꝝ predictoꝝ scz solis ⁊ lune ⁊ stellaꝝ specie delectati. in pō. Delectasti me dñe in facura tua: vñ glo. Delectari in specie creature ꝓpter deū licitū est: sed delectari in creatura ꝓpter ipsam nō referendo ad deū puersū est: ergo si horū specie delectati sūt: sciant. i. scire debent quanto dñator eoꝝ deus videlicet speciosior est scz his reb⁹: cui⁹ rationē subdit dicens. Speciei em̄ generator. i. creator rerū speciosarū: hec oīa cōstituit: quia ergo de⁹ pulchritudinem creaturarū creauit ⁊ nō creauit nisi q̄ libeꝝ arbitriū: sicut artifex facit opus suū: scire poterāt q̄ ipe longe sit speciosior q̄ op⁹ suū Boe. iij. de cō. me. ix. Pulchrū pulcherrim⁹ ipse. Mūdū mēte gerens: Simliq̄ imagine formās. Aliud mediū est in istis creaturis ducens intellectū hois ī deū totius creature causam: videlicet mirabilis vtus ⁊ potentia corpum celestiū/lucendo/mouendo diuersos ⁊ quasi infinitos effect⁹ in istis inferioribꝫ ꝓducendo. Igit̄ si virtutē et opera eorum mirati sunt (quia ꝓter mirari ceperūt homines philosophari. i. Metha.) videtur phia habere mirabiles delectationes in sinceritate ⁊ puritate. x. Ethico. Intelligant: hoc est intelligere debent ab ipsis. i. per ipas creaturas. qm̄ q̄ hec fecit fortior est illis: fortior. i. virtuosior et potentior est illis in agendo Vñ ipo volēte sol lumē suū retraxit. Math. xxvij. Ipso volente sol stetit. Josue. x. Ipo volente sol retro redijt. iiij. Reg⁹. xx. Consequēter ostendit quō per ista duo media intellect⁹ hūan⁹ ascendit ī deū q. d. Hec est tota ratio quare gētiles ab ignorantia sua de deo sūt inexcusabiles: qz a magnitudine speciei ⁊ creature poterit creator eoꝝ cognoscibiliter videri. A magnitudine speciei. i. pulchritudis: ⁊ creature. i. mirabilis facture debebant arguisse

creatorē esse maiorē tā specie q̄ virtute: sicut etiā Aristo. per viā motus nisus est probare vnū pmū mouens esse imptibile ⁊ infinitū nullā hñs magnitudinē corpalē. viij. phico. Roma. j. Inuisibilia enim ipsius. i. dei a creatura mundi. i. ab homine per ea q̄ facta sunt intellecta cōspiciunt̄: sēpiterna quoq̄ ei⁹ virtus ⁊ diuinitas: ita vt sint inexcusabiles. B Iuxta illā clausulā. Quoꝝ specie delectati deos putauerūt. Notandū est q̄ delectant̄ aliq̄ vicioši specie ꝓpria: ⁊ aliqui specie aliena: primi sūt qui superbiunt de pulchritudinis vanitate: secundi sūt qui insanūt libidinis voluptate. Primi ergo delectant̄ in specie ꝓpria: superbientes de pulchritudinis vanitate nō cōsiderantes q̄ vana sit ⁊ superficialis/q̄ breuis ⁊ temporalis. Unde Boeti. iij. de conso. prosa. viij. Forme vero nitor vt vent⁹ rapidus est ⁊ velox vt vernaliū florū mutabilitate fugacior. Q̄ si vt Aristote. ait. linceis oculis vterent̄ homines vt eoꝝ visus obstātia queq̄ penetraret: nōne introspectis viscerib⁹ illud alcibiadis superficie pulcherrimū corpus turpissimū videret̄: ergo te pulchrū videri nō tua natura sed oculoꝝ spectātiū reddit infirmitas: sed estimate q̄ vultis nimio corpis bona: dū sciatis hoc q̄ cūq̄ miramini triduane febris igniculo posse dissolui. hec Boetius Refert Ouī. meta. iij. q̄ Narcissus puer q̄dam tā te fuit speciei vt statim nat⁹ ab omnib⁹ posset amari. Parentes ergo pre nimia admiratiōe pulchritudinis cōsuluerūt quēdā vatē: si iste puer temp⁹ attingeret senectutē ⁊ si esset futur⁹ eratis lōgeue ille respondit: diu inquit viuet si semetipsū nō nouerit. Puer adultus ⁊ factus iam iuuenis tantā cōcepit de suo decore superbiam q̄ oīm contempsit amorem tam iuuenū q̄ puellarū: tandē fatigatus q̄dam die de venatione diuertit ad fontē quendā purissimū causa sitis sedande: ⁊ dū biberet imaginem suc faciei vidit in aqua: miratus speciem vise imaginis considerat frontē/crines/os/genas/et oculos et amore istius imaginis capit̄: alloquitur imaginē: extendit brachia vt eā apphēdat ⁊ nihil inuenit nisi aquā. Offert ⁊ oscula et imago videt̄ reddere sibi velle: ridet puer ⁊ illa corridet: lachrymatur ⁊ illa replorat. Sic ergo exardescēs ī amore suiꝫpsius languens defecit: ⁊ in florem sui nois est conuersus. Iste puer ꝓpter speciē nimiā elatus in superbiam designat vane gloriantes de fragili decore corpis: qui tantū delectant̄ de sue pulchritudinis venustate q̄ totaliter euanescūt vbi homines esse deberent inutiles flores fiunt. Un̄ Esaie xl. Omnis caro fenū ⁊ omnis gloria eius q̄si flos agri: iste diu viuerēt vita ḡtie si metipos nō nosce rent: in cui⁹ figuram herodes occidit Johannem Math. xiiij. Herodes interpt̄at̄ glorians in pelibus ⁊ designat personā de pulchritudine corpis gloriantē que nō est nisi in superficie et pelle scōm Aristotelē. Johannes gratia vel in quo est gratia interpret̄at̄: Herodes ergo Johannē occidit dū superbiens de specie gratiā interimit que latebat in mēte. Unde auctor libri de varietate carminū Tria inquit sunt seminū genera que in cultu iuuē tutis agro absq̄ comitantibus zizanijs rarissime

conualescunt scz elegantia pulchritudinis: vigor fortitudinis: z suauitas vocis: pulchritudo enim iuuenē aliene predam libidinis aut predonē efficit castitatis: fortitudo ingerit audaciam: audacia vero ad iniurias cōmittēdas impellit. At vero bi qui vocis amenitate pminent lasciua modestis: ludicra proficuis: z tocosa serijs anteponūt: hec ille. Secundo delectanť alij vicioše in specie aliena: sic ille senex cui dixit Daniel. Semen chanaan et nō Juda: species decepit te z concupiscentia subuertit cor tuū. Dañ. xiij. Porro Susanna erat delicata nimis z pulchra specie: sic Holofernes occiditur dū incaute iudith speciē cōtemplať. Judith. xvj. Judith filia merari ī specie faciei sue dissoluit eum. Unde Judith. x. scribiť q cū ipsa orasset añ faciem ei⁹ statim captus est oculis suis Holofernes: sic Dauid capt⁹ est in spē Bersabee. ij. Regū. xj. z ideo signanť dicit Eccī. ix. Ne circumspicias speciem alienā: propter speciē eñ mulieris pierūt multi: z ex hoc cōcupiscētia quasi ignis exardescit

¶ Notandū est q nihil est ita potens subuertere cor humanū sicut concupiscentia et amor speciei. Jn cui⁹ figurā z signū fingunt poete q Alexāder filius Priami Paris vocabať a paritate udicij Unde ad eū missi fuerunt iuno pallas z Ven⁹ vt inter eas discerneret cui pomū aureū deberet qđ mittente dea discordie casu cecidit inter eas: ī quo pomo sic erat iscriptū: pulchrior me habebit: certabant ergo iste tres dee que foret pomū pre ceteris habitura. Juno promisit diuitias z regnū. Pallas laudem militie. Uenus pulchriorē de gratia mulierem. Iste ergo Paris nō obstāte sui iudicij subtilitate a concupiscentia est subuersus: vnde et pomum adiudicauit Ueneri donari. Secūdo notandum q inter delectationes tales et eternas multiplex est differentia. Primo eñ delectatiōes corporales secundū Aristł. vij. Et bi. sunt q̄si medie z habent tristicias sibi oppositas imo nihil valent nisi tristicia sibi precedente cōtraria: sicut delectatio que est in q̄escendo nō placet nisi fesso z fatigato: z delectatio que est in bibendo nō acceptať nisi per sitim: z delectatio que est in comedendo intendiť z augmentať ꝓter famā precedentē et sic de alijs: z sic concludit ibi Aristo. q nihil idem est nobis delectabile semp. Cui⁹ ratio est: q̄a bō continue mutatur ab vna dispositione in aliā: z illud qđ placet homini et est sibi delectabile in vna dispositione: z eidem abhoīabile in alia dispositione z ideo eoipso q natura nostra nō est simplex sed cōposita ex multis: z trāssumiť de vna dispositione in contrariā: necesse est q illud quod est delectabile homini secūdum vnā dispositionē sit eidē tristabile secundū aliam: sicut esurienti sumptio cibi est delectabilis z iam satiato fit eidem abhominabil. Sic per oppositū dicit Aristo. q quia deus est natura simplex z inuariabilis sp gaudet vna et simplici delectatione quam habet in contemplatione suipsius. Cum ergo adstatū diuinū deuenimus per gloriosos dotes corporis z anime erit delectatio nostra semp vna z vniformis z ppetua. Juxta illud Psalmiste. Adimplebis me leticia cū vultu tuo: delectationes in dextera tua vsq; in finē.

Lectio. CLVI

Ed tamen in his adhuc minor est querela: z bi eñ forte errant deū querentes et volentes inuenire. Etenim cū in operibus illius conuersenť z inq̄runt z persuasum habent: quoniā bona sunt que videnť: iterū tamen nec bis debet ignosci. Si enim tantū potuerunt scire vt possent estimare seculum quomodo huius dominū nō facilius inuenerunt: Postq̄ spiritussanctus declarauit viā z modum per quē gentiles philosophi poterāt deuenisse ad veram dei cognitionē. Hic ostēdit q de eorum negligentia in hac parte nullā habuerunt excusationē. Et circa hoc tria facit: quia primo ponit eiusdem excusationis allegationē. Scđo illi⁹ allegationis probationē. Tertio eiusdem ratiōis confutationē: secunda pars ibi. Eteni cū in opib tertia ibi. Iterū tamen nec bis. Allegatio ad excusandum gentiles philosophos posset esse talis: videri eteni posset q eis minor esset querela q̄s predicta pretendunt pro tanto: quia ipsi fecerunt qđ in eis fuit. Quesierunt deum studijs et ingenijs: disputationib z doctrinis volebant eū inuenisse vnde si nō inuenerunt nō videť culpa eorū. Confirmatio isti⁹ allegatiōis est q ipsi cōtinue in operibus dei scz creaturis discutiendis cōuersabanť studentes circa naturam rerū creatarū. Et ad deū cognoscendū multipliciter inq̄sierunt inueniendo disputando/z docendo: z cōcluserunt cuidēter q omnia sensibilia que videnť bona sunt z vsui humano multū necessaria: igitť videtur q si potuissēt vlterius ascendisse ad deū cognoscendū: hoc multo libentius attemptassent: sed confutatio isti⁹ allegationis cū sua ꝓbatione est talis. Si isti fuerūt ita studiosi z ingeniosi q potuerunt sibi acquirere estimationē z aliqualem cognitionē de toto mūdo sicut de motib solis z lune: de viribus arborum lapidū z herbarū qđ est difficilimū: quō nō facili⁹ horū omniū dominū z causam poterant inuenire presertim cū ipse se deuote viuentibus sponte ingerat. Sap. vj. Preoccupat aūt qui se cōcupiscūt vt illis se prior ostendat: dicit ergo sic a principio lectionis pro littera: Sed tamē adhuc in his gentibus videlicet colentib corpora celestia z elemēta minor est querela / vel minor q̄s de colentibus idola de quib postea statī dicet. Uel minor querela est: hoc est esse videť q̄s lectio vltima pretendebat. Et bi eñ: eñ pro quia: quia bi fortassis errāt Jn hoc q dicit fortassis: innuit excusatiōis insufficientiā. Deū querentes et sic facientes qđ in eis fuit z volentes inuenire sed nō valentes: hui⁹ rationis confirmatio videť esse illud qđ sequiť. Etenim cū in operibus illius conuersenť z inquirant z sic continue versenť per studiū et inquisitionem in operibus illius id est dei: etiam manifestum est ex dictis eorū q persuasū habent. i. ratū et per rationem probatum quoniā bona sunt que videnť: videlicz ista sensibilia: sed hec respōsio refellitur sic Iterū tamen nec bis debet ignosci: z exponiť per

litteram que est ista. Aut est tamē p̄o sed: sed istis non debet ignosci: id est nō debēt p̄o excusatis haberi. Et subiungit ratio in littera. Si enī tantū potuerant scire vt possent estimare seculū quomodo dominū huius facilius non inuenerunt: quasi diceret. Mirum est z si tanti erāt ingenij q̄ istos effectus scire poterant: igitur causam omniū istorum efectuū vtiq; leuissime scire potuissent. Sed contra illud vltimū videtur esse illud superius positum. vj. ca. Difficile estimamus que in terra sūt z que in prospectu sunt inuenimus cū labore: que autē in celis sunt quis inuestigabit? Igitur nō potuerunt facilius inuenisse deum q̄z estimare seculum. Dicunt doctores q̄ aliud est comprehendere de deo quia est: z aliud quid est. Primū potuerunt philosophi per creaturas. Secundū fuit eis impossibile. Sed quia deum esse bucusq; demonstratū nō inueni siue ab Aristo. siue a quocūq; alio vt dicit quidam doctor: licet ego cum philosopho z alijs solennibus doctoribus in vltima lectione tenuerim z adhuc teneam oppositum. Et ideo iuxta viam illius doctoris aliter ad dictam obiectionem respondeo. Dicam enī fm mentem beati Augustini. xviij. de ciuitate dei. capitu. xxxviij. q̄ ante omnes philosophos grecos vel barbaros prophete sancti p̄cesserūt: qui tam verbo vel scripto dei noticiam docuerunt: z ideo deum esse statim a principio mundi per Adam et filios suos extitit p̄dicatum. Cui dicto quidam assenserunt: z quidā dissenserunt: sicut modo de alijs articulis inuenimus. Isti ergo philosophi audientes deum esse et a dei cultoribus fuisse p̄dicatum: poterant ex regimine mundi rerum vniformi gubernatione rationabiliter asseruisse deum esse. Et ideo q̄ erraverunt: eorum vel negligentia vel malicia fuit in causa. Et quia p̄pter reuelationē antiquam diuulgatum est apud omnes gentes legib⁹ vtentes deum esse: z quod est omnibus notum videtur ipsa natura notum. Ideo estimo Damascenum dixisse ij. sententiarū. ca. iij. Cognitio existendi deum nobis naturaliter inserta est: q̄uis non ingenij naturalis inuestigatione: sed potius diuina reuelatione dei noticia hominibus fuerit cōmunicata. Unde dico ad obiectionē q̄ multo facilius est deum: id est fidē de deo inuenire q̄z seculū estimare: quia bene vtentibus naturali ingenio deus seipsuz aliquo modo reuelat: vl' per extrinsecam informationem: vel per intrinsecam inspirationē. Confirmatur hec responsio quia nec aliter astronomiam dicunt plurimi adinuentam fuisse. Unde magister in historijs scholasticis super Geñ. de dispersione filiorum Noe narrat Noe habuisse filium quendam nomine Jonicbum: qui accepit a deo sapientiam seu donum sapientie z inuenit astronomiam. Sicut ergo addiscere potuerunt scientiam ad mēsurandum quantitatē terre solis z lune: ita potuerant didicisse colere verum deum. Juxta illam clausulam. Dominū non inuenerunt. Notandus q̄ ratio est q̄a non quesierunt eum vbi manet. Nō enī inuenit in lasciuijs voluptatis: nec in diuitijs vanitatis: nec in p̄sortijs carnal' p̄sanguinitatis,

Ad ea q̄ dicit lectio b.

onoma fert in beta nodū reuelā. a filiu nodā nne nnē Jonich

B

Nō inuenit in lasciuijs voluptatis: q̄a fm q̄d scribitur Job. xxviij. Nō inuenit in terra suauiter viuentium. z Cant. iij. In lectulo meo p̄ nocte quesiui quē diligit anīa mea: quesiui z nō inueni. Secūdo nō inuenitur in diuitijs vanitatis: q̄a Osee. v. In gregib⁹ suis z in armentis suis vadent ad querendum dominū z nō inuenient. Tertio nō inuenitur dominus in cōsortio carnalis cōsanguinitatis. Luc. ij. Requirebāt eum inter cognatos z notos z nō inuenientes eū regressi sunt in hierusalem Sed inuenit in p̄sepio pānis involutus austere penitentie. Luc. ij. Inuenietis infantē pannis involutum: z positū in p̄sepio. Inuenit etiā in domo mūde p̄scientie. Matth. ij. Intrātes domū inuenerūt puerū cū maria matre eius. Tertio autē inuenit in templo cōtemplatiōis deuote. Luc. ij. Post triduū inuenerūt eū in templo. Errauerūt ergo isti p̄ī circa diuina z celestia p̄pter nimiā distantiā. Dicit enī Basili⁹ q̄ nimia distantia facit errare circa tria: videlicz quantitatē: qualitatē: et circa figurā. Circa quantitatē fm Basiliū z ponit exemplū de sole qui p̄pter nimiā distantiā a nobis apparet vix pedalis quātitatis in dyametro. Circa qualitatē z̄c. Et ponit exemplū de velis nauiū que cū sint alba apparent multū distantib⁹ esse nigra. Erratur etiā circa figurā p̄pter distantiā z̄c. Et exemplū ponit de turrib⁹ que cū sint quadrate p̄pter nimiā distantiā apparent esse rotūde. Unde auctor de visu p̄positiōe. x. Rectangule magnitudines magna distantia vise parifarie apparent. Ubi habet alia trāslatio. Sicut quadra p̄ distantiam longā visa rotunda apparēt. Ratio est q̄a in magna distātia anguli quadrati nō immutāt sensum: q̄a cuiuslibet visibilis p̄ imp̄roportionatā distantiā siue p̄ elongationē visuz terminari p̄tingit sicut dicit p̄positiō e tertia eiusdē libri. Isto mō peccatores elongati a celestib⁹ errāt circa futurā gloriam tripliciter: q̄a circa eius quantitatē nō cōsiderātes q̄z magna est multitudo dulcedinis tue domine z̄c. Circa eius qualitatē nō p̄siderantes: q̄a nec auris audiuit nec in cor hois ascēdit glia quā deus se diligētib⁹ p̄parauit. Circa eius figurā nō cōsiderātes q̄z stabilis sit et eterna. Est enī in quadro posita. sicut dicit Apoc. xxj. ipsi autē credunt eam esse rotundā. i. volubilem z caducam.

£

Lectio. CLVII

Infelices autez sunt

i z inter mortuos est spes illoz: q̄ appellauerūt deos opa manuū hoim aurū z argentū artis inuētionē z similitudinē anīaliuz. aut lapidē inutilē opus man⁹ antique. Postq̄z spūssctūs reprobauit idolatras colentes naturales creaturas. In hac p̄te p̄sequēs aggredit reprobare idolatras qui colūt imagines z artificiales figuras. Et circa hoc duo facit. Primo agit de idolorum multiplici diuersitate. Secūdo de adorantium stulticia z fatuitate. Secunda ps ibi. Et de substantia sua. Circa p̄mū duo facit. Nā p̄mo ostendit quō coluerūt idola in materia minerali. Secō quō in materia ligneaz nemorali. Secūda pars ibi

B

A

Aut si quis artifex. Circa primū dicit sic. Infelices aūt sunt ꝛc̄. Et merito infelices. Est em̄ felicitas ꝓpria operatio hominis fm virtutē optimā in vitam perfectam. j. Ethi. Propria aūt operatio hominis est intelligere ꝛ amare deū vnde isti aberrantes ꝛ colentes imagines falsas: merito dicunt infelices In ps̄. Contritio ꝛ infelicitas in vijs eorū. Solet etiā sic dici metrice. Tres infelices in mūdo nouimus esse. Infelix qui pauca sapit spernitq; doceri. Infelix qui multa sapit spernitq; docere. Infelix qui recta docet et operatur inique. Et omnibus istis modis infelices fuerūt idolatre. Primo quidem qa cū pauca saperēt de deo: spreuerūt a ꝓphetis doceri. Secūdo cū multa saperent de mundanis: spreuerūt deuz p illa inuestigare ꝛ sic se ꝛ suos docere. Tertio qa cum recta multa docerēt de naturalib⁹: maxime tamē opabantur inique idola colendo ꝛ venerādo. Infelices ergo fuerūt per luminis fidei ꝑuationē ꝛ p beatitudinis desperationē. Unde subdit. Et inter mortuos est spes illoꝝ: q̄si diceret. Sicut de mortuis nulla ē spes q redeant ad vitā naturaliter: ita nec de istis est vnq̄ spes: q ad vitā gratie possint redire qui appellauerūt deos opera manuū hominū aurū ꝛ argentū. In ps̄. Simulacra gentiū argentū ꝛ aurū ꝛc̄. Artis inuentionem. i. idolū noua arte excogitatū. Dicitur em̄ Dedalus primus fecisse idola se mouētia fm magistrū in hist⁹ijs scholasticis sup libz̄ Judicū de tempibus Gedeonis. Et similitudines animaliū sicut superius est expositū. Coluerūt em̄ similitudines serpentū: draconū: ꝛ ouiū: ranarū: atq; canum: aut lapidem inutilem: qa ad nullū vsum vite deseruientē opus manus antique: qa olim pl⁹ numinis credebat in antiquis imaginib⁹ q̄ in nouis ꝓpter vetustatem. Solent em̄ vetule dicere q imagines sexagesimo anno a fabricatōe sua sortiūtur virtutē. Et qa in hac lectiōe vituperant adoratores imaginū sit ista dubitatio ſralis. Utrum licet christianis aliquas imagines adorare. Et arguitur q nō. qa. Exod. ij. dicit. Nō facies tibi imaginem neq; vllam similitudinē ꝛc̄. Sed si nō licet facere: multo fortius nō licet adorare. Itē de nullo alio vituperant in scriptura idolatre nisi q adorauerunt opus manuū suaꝝ: sicut patet in hac lectione. Sed imagines sunt opera manuū de auro ꝛ argento: lignis ꝛ lapidibus. Item in Canone scripture legitur nihil tale esse cōcessuz ergo superstitiosuz videtur tales imagines introducere.

Ad oppositū est ritus ecclesie: ꝛ Damascen⁹. iij. sententia ꝓ ca. viij. quod intitulat de sanctis imaginib⁹ vbi allegat magnū Basilium dicentē: q honor imaginis ad prothotipuz peruenit. i. ad exemplatum. Ad istā questionē respondet sctūs Thomas sup. iij. sententia ꝓ di. iij. q imago potest dupliciter ꝯsiderari. Uel fm q est res q̄daz. Uel fm q est imago. Primo modo nullus honor sibi debetur: sicut nec ligno vel lapidi. Secūdo modo idem motus est in imagine et imaginato. Et ideo idem honor debet imagini ꝛ illi cui⁹ est imago. Sed cōtra istā responsionē obijcio ꝑmo sic: qa latria est honor soli deo debitus: sed nulla imago est deus: ergo nulli imagini debet talis honor: ergo cōtradictionē includit dicere q latria sit honor soli deo debitus ꝛ tamē debetur imagini christi ꝛ christo. Preterea si idem honor debet imagini xp̄i ꝛ xp̄o idem honor etiā debet lapidi ꝛ xp̄o: ꝛ per ꝯsequēs idem honor debet xp̄o ꝛ creature: quod nō est credendū. Preterea q adorat aliquid honore latrie: cōfitet illud esse deū: ergo si aliqs posset licite adorare dei imaginē cultu latrie: posset licite protestari ꝛ cōfiteri aliud a deo esse deum. Ideo aliter dicitur: q nulla adoratio debet imagini nec licz aliquā imaginē adorare. Uera em̄ adoratio est in spiritu ꝛ deuotione ꝛ amore summo ꝛ istā nullo modo debemus in aliquam creaturā dirigere. Quia aūt ꝓpter imaginē xp̄i excitamur ad adorādū xp̄m ꝛ corā imagine adorationē nostrā facimus xp̄o: ergo dicit large loquēdo q imaginē adoram⁹. Unde videt mihi dicendū q nec adoro imaginem xp̄i qa lignū nec quia imago xp̄i: sed adoro xp̄m coraz imagine xp̄i: qa est imago xp̄i ꝛ excitat me ad adorandū xp̄m: ꝛ sic exponit Johānes damascenus. lib. iij. ca. viij. Ubi videt docere q sanctorū imagines debēt adorari. Hoc intelligo sic q ꝓpter imaginis representationē: licet mihi corā imagine sanctum illū cuius est imago adorare. Et eodem modo intelligo sanctū Thomā ꝛ magnū Basiliū ꝛ totum ecclesie ritum. Nec video ꝙ nunc bene esse dictum q eodem honore honorat imago ꝛ deus cuius est imago. Sed adhuc cōtra vtranq; viā arguitur: qa si debeo adorare deuz ex cōmemoratione imaginis: multomagis debeo hec facere ex cōmemoratiōe imaginis veriozis: sed verior imago dei est in homīe fm animā: ꝛ verior imago primi est vnus verus homo q̄ imago lignea vel lapidea: ergo licet mihi ꝛ debeo adorare deuz vel xp̄m in homīe potius q̄ in imagine mortua. Dicendum q homo verus habet in se magnā nobilitatē. Unde si adorarem posset presumi q ꝓpter se adorarem: imago autē lignea nihil bonitatis habet vel modicum: quare corā ea debeat adoratio fieri. Et ideo statuit ecclesia q potius corā imagine fiat adoratio q̄ coram homine: q̄uis qui sic deū adorarem ex citatus per hominē quaten⁹ est imago dei: in nullo peccaret nisi forte p accidens ratiōe scandali qō alij possent sibi inde assumere. Est aūt notandū q vsuz imaginū in ecclesia introduxerūt apostoli: licet hoc in canone biblie nullibi exprimatur. Unde allegat Damascen⁹ li. iij. ca. preallegato. q rumor ad eum puenerat q beatus Lucas depinxerat imagines tam xp̄i q̄ matris sue: ꝛ q ille imagines habebant in roma ꝛ fm illas alie fuerūt depicte q̄ olim hierosolymis habebant. Narratur etiā in ecclesiastica hist⁹ia q xp̄us ab agaro gessimorum ciuitatis regi qui pictorē suum miserat ad eū. imaginē sui ipsius transmisit. Cum em̄ pictor nō posset in faciem xp̄i aciem visus sui defigere ꝓpter claritatis choruscationē: xp̄us deuotionē regis attendens vestimentū suum faciei applicuit ꝛ sic sui ipsius imaginez ei misit: sicut narrat damascenus vbi prius. Fuit em̄ triplex causa institutionis imaginum in ecclesia. Primo ad instructionē

hic iste doctor deuiat a tramite veritatis q a firmā doctrina sctōr ꝛc̄ argūta cuius multi robor sunt. cū ista dicit latria de ꝙ solū debet deo dz de p accens pt creature exhibezi. de hoc habebit capolq̄ in. 3°. di. q. q̄. 2am. em. ꝛc̄ bona vētura cardinalis in eadē distō

laycorū quib⁹ imagines exhibentur loco libror⁹. Secūdo vt incarnationis mysteriū ꝛ sanctorū exempla nobis frequentius ꝛ recentius infigerent. Tertio ad excitandū deuotiōis affectum qui magis ex visis q̄ auditis causat. Et p̄ hoc patz ad ratiōnē vtriusq; partis. D

Circa simulachror⁹ aūt uentionē est notandū ſm Isiō. viij. etymo. ca. xj. Simulachror⁹ vsus p̄mo exortus est ex nimia affectione ad mortuos: nam ꝓstituebant effigies vel imagines vt mortuos viuis repꝛesentarēt. Post hec demones illa simulachꝛa sūt ingressi ꝛ responsiones dederūt ꝛ se coli a malis ꝛ pditis hominib⁹ psuaserunt. Simulachꝛa aūt dicunt vel q̄a similia vel q̄a sunt simulata atq; conficta. Judei dicūt q̄ Ismahel p̄mo simulachꝛū fecerit ex luto. Gentiles dicunt Promethеū simulachꝛū primū hominis finxisse de luto ꝛ ab eo dicūt artem inueniēdi statuas vel faciendi adinuentam. Unde ꝛ poete ab eo fingūt homies p̄mo fictos figuratiue loquētes p̄ter effigies hominū quas effecit. Apud grecos Cecrops p̄mus simulachꝛa repperit: aras erexit: ꝛ sacrificia dijs instituit. Juxta illud Theodoli. Egregio cecropi debetur causa litandi. Jlle bouis primo rimatur viscera ferro. Sacra iouis statuit que posteritas celebrauit. Condidit adiuuit athenas nomine pallas. i. minerua adiuuit nomine suo q̄a ab ea athene ciuitas vocabat: q̄a minerua grece dicit athena. Quam historiā beatus Augustin⁹ narrat. viij. de ciuitate dei. ca. x. allegans Varronem. Cū em̄ repente in illa ciuitate duo mirabilia p̄digia apparuissent: vnū scz arbor oliue: aliud fons aque. Cecrops qui tūc temp⁹ regnabat ibidem motus de istis p̄digijs misit ad appollinem delphicū sciscitando quid sibi esset faciendū. Appollo respōdit q̄ olea siue oliua designaret mineruam: ꝛ vnda neptunū esse etiā in potestate ciuium ex quo illorū deor⁹ nomine ciuitas vocaretur. Rex igit̄ oēs ciues vtriusq; sexus cōuocat. Nos em̄ erat tūc temp⁹ q̄ femine publicis cōsultationibus interessent. Cōsulta igit̄ multitudine mares p̄ neptuno: femine p̄ minerua tulerūt sententias. Et q̄a vna plus inuenta est feminarū: minerua vicit. Neptunus igitur ira motus marinis fluctib⁹ estuantibus: terras athenien siū depopulatus est. Cuius vt iracundia placaret̄: triplici supplicio femine athenienses sunt punite: videlicz vt nulla vlterius darent cōsilia. Secūdo vt nullus nascentium maternū nomē acciperet. Tertio vt nullus deinceps eas athenas vocaret: ne illi⁹ nomē quā victricem fecerant recitaretur nominando.

Lectio. CLVIII

Vt si quis artifex faber de silua lignū rectū secuerit: ꝛ huius docte eradat corticem omnē: ꝛ arte sua vsus diligenter fabricet vas inutile in cōuersatione vite: reliq̄as aūt huius operis ad p̄parationē esce abutatur: ꝛ reliquum horum quod ad nullum vsum facit lignum curuū et verticib⁹ plenum sculpat diligenter per vacuitatē suam ꝛ per scientiam sue artis figuret illud ꝛ assimilet imagini hominis

aut alicuius ex animalib⁹ illud comparet perliniens rubrica ꝛ rubicūdū faciens fuco colorem illius et omnē maculam que in illo est perliniēs: ꝛ faciat ei dignam habitationē in pariete ponens illud ꝛ cōfirmans ferro ne forte cadat ꝓspiciens illi sciens quoniā nō potest adiuuare se: imago em̄ est ꝛ op⁹ est illi adiutorium. Postq̄ redarguti sunt idolatre colētes imagines de minerali materia pura idola aurea: argentea: ꝛ lapidea. Jn hac p̄te deridēt colētes simulacra in materia lignea. Et circa hoc tria fiunt. Nam p̄mo tales idolatras reprobat et deridet ratione materialis cōpositionis. Secūdo rōne formalis cōpositionis Et tertio rōne localis situationis. Quantū ad materialē cōpositionē sunt merito deridēdi. Nam in casu arboris secte artifex deferri faciens lignū magnū de silua diuidet illud in tres p̄tes. De vna forte facit aliq̄ vas vel instrumētū necessariū ad vitā sicut biga: nauē vel aratrū. De alia p̄te que est superfluitas delenda a tali vase facit sibi ignem ad coquendū cibos. De tertia p̄te que est plena gibbis ꝛ nodis: de qua nichil ad vitā humanā necessariū fieri pōt: facit idolum. Fatuissimū igitur est illud credere deū q̄ō est omogeneū cum eo quod cōbussit ꝛ cum eo de quo aratrum suū fecit. Dicit ergo sic quantū ad ītam Aut si quis artifex faber videlicz lignarius secuerit: serra vel securi lignuz rectum de silua. Et buiusmodi lignū docte. i. artificialiter eradat corticē omnē tam exteriorē q̄z interiorē ꝛ arte sua diligenter vsus fabricet vas inutile in cōuersatione vite. Jnutile. i. valde vtile. Talem em̄ modū loquendi habet Virgili⁹ vbi dicit. Nunq̄z ip̄rudentib⁹ nocuit imber. Jmp̄rudentib⁹. i. valde p̄rudentib⁹. Unde Esa. xxxiij. Populū ip̄rudentē nō videbis. i. valde p̄rudentē ſm vnā expositionē: ꝛ sic accipitur hic inutile. i. valde vtile. Jn nanq̄z sicut dicit Papias aliquādo significat idem q̄ valde vt increpuit: aliquādo significat idem est q̄ nō: vt ualidus: aliquando idē q̄ inter: vt b̄n dicta tu in mulieribus. i. inter mulieres: aliquādo idē q̄ ad: vt impulit in latus. i. ad latus: aliquādo p̄ cum: vt in baculo meo transiui. i. cum baculo. Jn cōtra retinet necnon ad p̄iuat ꝛ auget. P̄iuat in cōpositiōe: sicut iniustus inualidus. Auget in cōpositione quādo accipitur p̄ valde: ꝛ sic accipit̄ in ꝓposito: cum dicitur vas inutile id est valde vtile in cōuersatione vite. Reliquias aūt eius opis. i. vasis ad p̄parationē esce abutatur coquendo escas. Unde apud iuristas homo vtitur re aliqua quādo post vsum saluatur substantia: sicut vtor equo mihi concesso ad vsum qui manet post vsuz: sed quādo res nō manet post vsum sed destruit̄: tūc tali re homo abutit̄. Un cōcedūt q̄ homo abutit̄ cibo ꝛ potu: ꝛ nō vtit̄ ꝓprie Et isto modo q̄a illud q̄ō de ligno cōburitur ꝛ destruitur dicit̄ q̄ artifex illo abutatur. Aliter theologi vocant abuti. i. male vti: sed hoc nō est ad ꝓpositum. Dic etiā translator⁹ vtitur antiqua grāmatica: cū dicit reliquias abutatur: q̄a apud modernos vti ꝛ abuti exigunt post se ablatiuum casum. ꝛ nunq̄z accusatiuū: vnde stat hic reliquias p̄ reliquijs accusatiuus p̄ ablatiuo. Et reliquū horū. i.

Jn ꝓpō quot modis accipiat⁹ in scri

vasis pfecti z ignis: qō ad nullū vsum facit: id est inuare potest. Lignū curuū verticibꝫ plenū. Plenum verticibus: id est gibbis z nodis. Apud antiquos em̄ dicebaꝫ vorter vorticis vbi nos dicim⁹ verter verticis vnde littera hieronymi habet vorticibus. Sed rabanus z moderni habēt verticibꝫ sententia nō mutaꝫ vorter autē appellaꝫ circularis reuolutio aque. Sculptat diligenter p vacuitatem suā: id est quādo sibi vacat. Hic deridentur idolatre q̄ztū ad formalē dispositionē quādo est in fieri. Sculptat diligenter per vacuitatē suā z per scientiā sue artis figuret illud faciēdo de ligno statuā: vbi nihil nouū causat sed remouet partes ab inuicē z assimilet imagini homis. Esaie. xliij. Fecit imaginē viri quasi speciosum hominē habitantem in domo z c̄. Aut alicui ex animalibꝫ illud cōparet. i. assimilet sicut apis depingebaꝫ in specie bouis. Hamon de⁹ egypti in figura arietis: anuber in specie canis. Posita dispositione figurationis subdit dispositionē colorationis z dicit: perliniens illud scz lignum rubrica: id est colore rubeo vel rubrica appellatur instrumentū quo rubricabantur mars z pallas: quia mars est deus bellorum z pallas dea etiā bellorū. Et ideo cruentate mars z pallas depingebanꝫ. Jupiter vero igneo colore depictus est ꝓpter terrorē fulguris et choruscationis. Alij libri habent rubrica media correpta z tūc est instrumentū quo vtunt mulieres ad poliendū z complanandū lineas vestes: cuius diminutiuū est rubiuncula: sed quia hoc instrumentum tenuit z nō linit: nō concordat huic littere que est pliniens. Est em̄ linire liniendo inungere: vnde in ꝓposito accipiꝫ pro colore rubeo vel terra rubea ꝑm Jsido. li. x. ca. xij. Et rubicundū faciens fuco colorem illius. Fucus em̄ est equinocū. Uno modo significat colorē assimilatū vel adulterinū. Alio modo significat quoddā genꝰ apis. Tertio modo est idē qō medicaū vel hypocrisis. vnde habetur versus talis. Fucus inermis apis falsus color atqꝫ simultas. Jn ꝓposito accipitur pro colore adulterino qui naturū colorē occultat z aliū prētendit. vnde subdit. Et omnē maculā que in illo est. i. ligno de quo fabricat statuā: pliniens. i. pungens vt occultet sub extraneo colore: vt faciat ei dignaz habitationē. Posita imaginis materiali compositione z formali dispositiōe: hic subiūgit derisionē idolatrarū ratione localis situationis dicens. Ut faciat ei dignā habitationē: quia posuerunt tales imagines in pulcherrimis tēplis: i pariete ponēs illud. i. idoluz ponit talis idolatra in arcuato loco parietis z cōfirmans ferrone forte cadat: sicut cecidit Dagon ad pīctā arce dei. j. Regū. v. Dagon pronus in terrā iacebat ante arcam dei z c̄. prospiciens illi ne cadat: sciens quoniā nō potest adiuuare se: imago em̄ est hominis z nō homo: z opus est illi adiutorio hominis z nullo modo potest hominē adiuuare Jurta illam clausulā. Facit em̄ dignā habitationē. Notandū est q⁹ virgo gl'iosa facta est illo tempe digna habitatio dei: quādo in suo corpore filius dei carnē assumpsit. Jn ps̄. Elegit dominus syon: elegit eam in habitationē sibi. Syon

interpretat speculatio z virginē beatā figurat: q̄ nostra specula altissima z pminēs extitit p vite excellentiā. Eccī. lj. Exaltasti super terrā habitationē meā. Digna facta ē habitatio ꝓpter tria: scz ꝓpter humilitatis pfunditatē: ꝓpter v̄ginitatis puritatem: z ꝓpter conuersationis sanctitatē: que gratia breuitatis non deduco.

Lectio. CLIX

Tde substantia sua

e de filijs suis z de nuptijs votū faciēs inquirit. Non erubescit loqui cū illo q̄ sine anima est et pro sanitate quidē infirmum deprecaꝫ z pro vita mortuū rogat et in adiutorium inutilem inuocat z pro itinere petit ab illo qui ambulare non potest: et de acquirendo et de operando: et de omnium rerum euentu petit ab eo qui in omnibus est inutilis. Postq̄ redarguti sunt idolatre de multiplici idolorū diuersitate: in ista parte prosequitur de adorantium stulticia z fatuitate. Consistit autē in supsticioso cultu idolorū fatuitas multipler. Nam idolis suis emittūt vota: porrigunt supplicationes z orationes ac si eos intelligerent de omnibꝫ negocijs que vitā humanā ptingunt. Primo ergo deridenꝫ idolatre p cultu quē exhibent pro negocijs que geruntur in terra. Secūdo deridenꝫ pro cultu quē exhibēt pro negocijs que geruntꝫ in aqua. Scda pars ca. xliij. Jte ꝓ alius nauigare z c̄. Circa primū duo fiunt. primo deridenꝫ de voto ꝓ promissione. secūdo de v̄borū oratione ibi. Non erubescit loqui. Quātū ad primū dicit sic. Et de sua substātia q̄ztū ad bona fortune que sunt diuitie: z de filijs suis: q̄ztū ad prolis successionē z de nuptijs contrahendis pro se z filijs suis votū faciēs inquirit ab idolo suo. Votū diffinit a iuristis sic. Votū est alicui⁹ boni cū deliberatione facta promissio. Aliter a magistro sentētiarū. libro. iij. di. xxxviij. ca. j. Votum est testificatio quedā spontanee ꝓmissionis que de deo et de bis que dei sunt ꝓpie fieri debet. Ad votū em̄ necessario requirunꝫ tria: scz deliberatio: ꝓpositū voluntatis: z promissio saltē verbi interioris qō sufficit quo ad deum. vel verbi seu facti exterioris qō requiritꝫ quo ad ecclesiā: idolo vero nihil horū intelligenti: fatuū est vouere. Scdo deridet spūssanct⁹ idolatras de porrigēdo supplicationes idolis z dicit. Nō erubescit loq̄ cū illo q̄ est sine aīa. s. vegetatiua: sensitiua: z intellectiua. Et ideo debet erubescere supplicare tali vl'loq̄ tali cū ipsemet sit rōnal' z illud idolū sit nō rōnale: qz nullā animā bz z c̄. Et cū tale idolū sit infirmū. i. impotens cōferre sanitatē: ipsū ꝓ sanitate deprecaꝫ et pro vita mortuū rogat. mortuū: qz lignū aridū: vel mortuū. i. non viuentē: sicut lapidē equiualentē mortuo z in adiutorū inutilē inuocat: sic fecerūt sacerdotes baal iij. Regū. xviij. Jnuocabant nomen baal de mane vsq̄ ad meridiē dicētes. Baal exaudi nos et trāsiliebāt altare qō fecerāt z icidebāt se iurta ritū suū lanceolis vt sanguine pfunderenꝫ. Demones em̄ plurimū delectāt in oblatione sanguis hūani. Et tūc merito derisit eos helias dicēs. Clamate voce

maiori. Forte eñ deus vester dormit aut cum ali quo loquit: aut in diuersorio est ⁊c. Item fatuus idolatra proitinere petit ab eo q̃ ambulare nó pót ⁊ de acq̃rendo p negociationē: ⁊ de opando quan tum ad operis inchoationē: an sit fortunatus vel nó: breuiter de omni rerū euentu petit ab eo q̃ in omnib⁹ est inutilis. De obseruatorib⁹ futurorum euētuū p signa ad eos nullaten⁹ ordinata loquit reprobando prolixe beat⁹ Augustin⁹. ij. de doctri na xp̃iana. ca. ij. dicēs tales obseruationes superstitiosas esse: sicut aliqui cū vident caligas a soricib⁹ rodi timent de aliquo infortunio euēturo. Unde legit carbonē quendā dixisse qui sibi pro mirabili signo infortunij nunciauit caligas p sorices esse corrosas. Certe non est in q̃t mirabile sed mirabile fuisset si calige sorices corrosissent. Ad ista ptinet si hó surgēs de lecto ad lectū redeat: q̃ sternutauit anteq̃ potuit se calciare. Itē si homini singultienti dr. Teneas manu dextera pollicē manus sinistre. Item cū pro malo accipit si duob⁹ amicis simul ambulantib⁹ puer medi⁹ intercurrerit vel aliqđ aliud animal. Estimat eñ q̃ eor̃ amicitia sit diuidenda. Simile est: redire domū si hó statim procedens offenderit. Et tales multas fatuas obseruātias ibidē recitat Aug⁹. Tale simile est his duob⁹ q̃ venatores si eundo venatū fratrib⁹ vel sacerdotibus obuiant vel aliquē talem in sua societate habeant: pro illo die de expeditione diffidūt. Usus etiam caracterū ⁊ omniū figurarū: excepta figura crucis: ⁊ inuocatio nominū incognitor̃ ⁊ alligatio cedularū de euangelio circa collū patientis et multa talia ad superstitiones ptinent fm eum ⁊ sunt quedā reliquie idolatrie. Sed hic potest esse dubiū. Utrū obseruatio signor̃ ad p̃cognoscendum euentus futuros sit licita: vl̃ superstitiosa. Uidetur primo q̃ sit licita: quia licitū est illo vti qđ antiqui per multa experimenta ꝓbauerūt esse verū sed multi ꝓbauerūt q̃ occursus religiosor̃ est signū frustrationis artis venatorie. Igit licet illo vti et fm hoc procedere vel dimittere. Itē multi experiunt q̃ inchoare labores: vel itinera certis diebus: puta feria tertia est periculosum et tediosum. Igit licet hoc obseruare ⁊ vitare. Ad oppositū est Aug⁹. ij. de doctrina xp̃iana. ca. ij. vbi docet q̃ oēs tales obseruationes ptinēt ad quedā pacta significationum cū demonib⁹ inita. Ad istud dicendū q̃ talia que obseruant respectu futuror̃ euentuū: vel obseruant vt cause illor̃ euentuū: vel vt signum tm̃. Si sint cause: cōsiderandum est an possit esse vera causalitas respectu futuri: vel nó. Si sic: nullum peccatū est obseruare illud: sicut si viderim⁹ aerē nebulosum conijcim⁹ q̃ erit pluuia vel aliqđ tale. Si vero nulla causalitas possit attendi sed tm̃ dicatur q̃ illud signū significat talē futurū euentum sicut q̃n pice garrūt significat aduentus hospitū ex quo ista significatio nó est a deo instituta: dicūt doctores q̃ tales obseruationes signor̃ hui⁹mo di sunt introducte ab humana vanitate cooperante demonū malicia: q̃ gaudent implicare hoies in vanitatib⁹ ⁊ erroribus. Et interdū casu accidit q̃ tale signū talis euent⁹ sequatur. Sed postea q̃n homines inceperūt talib⁹ indulgere multa seq̃bant̃ p cooperationes demonū vt hoies magis fierent curiosi ⁊ artius in talib⁹ superstitionib⁹ radicati. Uñ cū nulla ratio posset esse: quare occursus sanctorū virorū venationē impediat q̃n est licita ⁊ p̃sonis cōuenientib⁹ licite exercet̃: manifestū est q̃ hoc credere supsticiosum est ⁊ erroneū. Hoc etiā ostendit̃ ex frequenti falsitate signi. Ad rónes patet p̃dicta q̃ homines decipiunt̃ per cooperationes demonū ꝓter cor̃ falsam credulitatē precedentē: ⁊ ideo observatores taliū multa incōmoda recipiūt ꝓter cor̃ falsam fidē: que alij nullatenus patiunt̃ qui de talibus nō curant. Sed de imaginib⁹ astrologicis que fiunt certis tēporibus: planetis existentibus in quibusdā locis celi determinatis. Dubiū est an liceat tales imagines facere ⁊ talibus factis vti: sicut tēporib⁹ meis quidā in londonia dicebatur curari a quartana per imaginē leonis aureā fm certā constellationē factā: hoc est difficile dicere q̃ sit verū ꝓter mirabiles operationes corpor̃ celestiū: quia hoc est certū q̃ nihil est homini illicitum qđ p̃ naturā cōpleri pót. Dicit tñ sanct⁹ thomas sc̃da sc̃de. q. xcvj. Et allegat Aug⁹. x. de ciui. dei. q̃ opinio porphyrij fuit falsa de talib⁹ imaginibus cōstruendis. Uerum est autē q̃ res naturales formas suas ⁊ virtutes cōsequunt̃ ex corporibus celestibus: sed imagines artificiales nullam virtutē consequi possunt ab arte: nec aliā virtutē habere possunt nisi quā habēt rōne materie. Figura autē nō est principiū alterandi: ⁊ ideo nō aliam virtutem causandi habet aurū talis imaginis: q̃ aliud aurū alterius figure. Sed si aliū effectū habet: hoc est ex operatione demonū qui sunt ludificatores hominū fm Aug⁹. Et ideo tales imagines astronomice: virtutē fortunt̃ per demones. Cuius signū est: q̃ oportet illis imaginib⁹ quosdā caracteres imprimi q̃ ad nihil naturaliter opant̃. Unde sciendū est q̃ imagines astrologice ⁊ necromantice in hoc differunt q̃ in factura necromanticarū imaginū fiūt expresse quedā inuocationes demonū. Unde tales imagines ptinent ad expssa pacta cū demonib⁹ inita. Sed in factura astronomor̃ sunt tacita pacta cū demonib⁹ per quosdam caracteres ⁊ figuras ab ipsis demonib⁹ adinuentas: ad quor̃ caracterū factionē demones facientibus suffragant̃. Sz adhuc de cartulis ⁊ alligaturis circa colla p̃sonar̃ infirmarū in q̃b⁹ ptinent̃ verba euangelica vel verba psalterij posset esse dubium: an talia sint superstitiosa. Dicendū q̃ si p̃ese verba talia euangelij alligent̃ vt deus ad eor̃ appensionē patiente citius iuuet ꝓter deuotionem: nihil mali est: sed q̃n putas q̃ illa verba ex propria virtute curent febres ⁊ phibeant morbū caducū: et similiter q̃n cū illis v̄bis admiscent̃ caracteres ignoti ⁊ noia extranea si non permittit̃ q̃ persona portans sciat q̃d scribit̃: tūc nó est dubiū quin ibi est superstitio. Unde Chrysosto. super Matheū. Quidā aliquā partē euangelij scriptā circa collū portant: nónne continue in ecclesia legit̃r euangelium ⁊ auditur ab omnib⁹? Cur igitur in aure posita euangelia nihil prosunt: quomō possunt eum

B

L

circa colla iuuare. Deinde vbi est virtus euãgelij in figuris litteraꝝ aut in intellectu sensuũ: Si in figuris: bene eĩ circa collũ suspẽdis. Si in intellectu: ergo melius in corde posita prosunt q̃z circa collum suspensa.

Capitulũ. XIIII. Lectio. CLX.

Tenĩ aliq̃s cogitãs nauigare ꝛ p feros fluctus iter accipiens ligno portante se fragili⁹ lignum inuocat. Illud eĩ cupiditas acquirẽdi excogitauit: ꝛ artifex sapientia sua fabricauit. Tu aũt pater oĩa gubernas puidentia qm̃ dedisti in mari viã et inter fluctus semitã firmissimã: ostendẽs qm̃ potens es ex omnibus sanare: etiã si sine rate aliquis adeat mare: sed vt nõ essent vacua sapie tue opa: ꝓpter hoc etiã exiguo ligno credũt boies animas suas ꝛ trãseuntes mare p ratem liberati sunt. Postq̃z derisa ẽ idolatraꝝ fatuitas in veneratione idoloꝝ pro negocijs que gerunt in terra. In hac parte deridet fatuitas eorundẽ in supplicando idolis pro negotijs que gerunt in aqua. Hec etiã fatuitas ostenditur per cõparationẽ idoli facti de ligno ad nauẽ factã de ligno cõsimiliter. Cũ eĩ vtrũq̃z factũ sit de ligno ꝛ nauis sit fortior: subtilior ꝛ utilior. q̃z a scientia diuina ordinata. Geñ. vj. Fac tibi arcã de lignis leuigatis ꝛc. idolũ vero fit a scientia humana: igit̃ minor fatuitas foret adorare nauẽ q̃z idolũ. Circa hoc tria facit. Primo repbendit idolatre vacuosam fatuitatẽ. Scõo ostendit superstitiosam idoli vilitatẽ. Tertio nauis fructuosã cõmoditatẽ. Scõa ps ibi. Illud eĩ cupiditas ꝛc. Tertia pars ibi. Sed vt nõ essent ꝛc. Quãtũ ad primũ dicit sic: iterũ aliq̃s alius videlicet idolatra nauigare cogitãs ꝛ p feros. i. feroces fluct⁹ iter facere incipiẽs ligno portante se. i. naui: fragilius lignum inuocat videlicet idolũ: qõ fragili⁹ est: quia idolũ põt fieri de ligno valde debili. Sed nauis fit de lignis fortissimis ꝛ fortissime cõpaginatis. q̃ autem nauis sit melior et utilior idolo probatur sic. Idolũ fabricaũ est sapiẽtia humana ꝛ ꝓpter cupiditatẽ vt artifex per pulchritudinẽ imaginis cõsequeret plus mercedis. Sed nauis fabricata est a sapientia diuina cõsulente boĩb⁹ qõ eoꝝ congruebat saluti: sicut dictũ est de noe. Illud eĩ: id est idolũ cupiditas acq̃rendi tã in artifice q̃z in sacerdotib⁹ et pontificib⁹ idoloꝝ excogitauit. Quia isti qui seruiebãt idolis: ꝛ vixerũt p oblationes et sacrificia eis facta: celauerunt oĩno q̃ idola forent pulchra ꝛ artifex sapia sua fabricauit: nõ diuina. Et q̃ nauis adinuentio dicit esse de diuina puidentia: posset aliq̃s dubitare an deus sine nauis adiutorio possit homies in mari saluare. Et ideo primo ꝺ̃r q̃ sic. Scõo declarat nauis cõmoditas magna. Secũda pars ibi. Sed vt nõ esset vacua.

Quantũ ad primũ dicit sic. Tu aũt pater gubernas: supple oĩa puidẽtia. Iuxta illud. vj. Bui⁹ In omni puidentia occurret illis: qm̃ dedisti in mari viam: ſ̃z in mari rubro. Exoꝺ. xiiij. Et inter fluctus semitã firmissimã. Inter fluct⁹ iordanis fluminis. Josue. iij. Omnis populus per arentẽ alueum transibat: ostendens quoniam potens est ex omnibus sanare. id est ex omnib⁹ periculis saluare et in ombus locis vel elementis hominẽ liberare: sicut ab igne saluauit Abraã fm hebreos. Geñ. xv. Ego eduxi te de bur: id est de igne chaldeorum. Et tres pueros missos in fornacẽ ignis ardentis. Daniel. iij. In aere saluauit latronẽ pendentem. Luce. xxiij In aqua maris ionã. Jone. ij In terra lazarũ. Joh. xj. Etiã si sine rate aliq̃s adeat mare cõfidens in deo debet sperare de salute: sicut patuit in petro. Matth. xiiij. Descendens petrus de nauicula ambulauit sup aquas. Ratis fm Jsidoꝝ. j. ethi. ca. j. fuit primũ ꝛ antiquissimũ nauigij genus ex rudib⁹ lignis ꝛ asseribꝫ cõfectũ: ad cui⁹ similitudinẽ naues facte sunt. Ratẽ vero moderni grãmatici dicũt esse latus nauis. Unde Grecism⁹. Prora prior pars est: nauis altera: tertia puppis. Dic latus esse ratem: ventrẽ dic esse carinam. Et fm hoc in littera est synecdoche vt ponatur pars pro tota naui. Ultimo extollit et prefertur nauis commoditas: quia licet deus possit immediate per se hominem gubernare in mari: tamen voluit homini dare prudentiam nauifactiuã vt nõ essent vacua sapientie tue opera: id est infructuosa ꝛ inutilia: ꝓpter hoc etiã exiguo ligno credũt boies animas suas: id est vitam suã temporalem ꝛ transeuntes mare per ratem liberati sunt: id est per nauem. Circa illã particulam: propter hoc etiam exiguo ligno credunt homines animas suas. Notandum q̃ christus dici potest moraliter loquendo modicũ lignũ propter humilitatẽ: lignũ propter fructus fertilitatẽ. De cuius modicitate scribitur ad Hebreos. ij. Eum qui modico min⁹ ab angelis minoratus est videmus iesum. De cuius ligni fertilitate ꝺ̃r in ps̃. Et erit tãq̃z lignũ qõ plantatũ est secus decursus aquarũ qõ fructũ suũ dabit in tempore suo. Istud lignũ plantatũ fuit in terra in benedicta incarnatione: hoc est in virgine gloriosa: de qua dicit in ps̃. Benedixisti dñe terrã tuã. Ista terra est bona que bene culta reddit fructum triceſimum sexagesimũ vel centesimũ. Sed ista est multũ melior ꝛ magis bñdicta que sine labore vel cultura ꝓducit optimũ fructũ et infinite bonitatis: Talis fuit virgo benedicta que sine nature subsidio genuit xp̃m mũdo. Et ideo bñ dicit. Bñdixisti dñe terrã tuã: nã specialiter singulariter ꝛ appropriate fuit benedicta. Et sicut lignũ plantatũ in terra solidat terrã ex omni parte: ꝛ per radices suas colligit ꝛ cõstringit ne defluat. Ita christus plantatus in virgine bñdicta matre sua eam solidauit virtutib⁹: ꝛ gratijs sic astrinxit q̃ nũq̃z defluere potuit per peccatũ mortale vl̃ veniale. Fuit eĩ sanctificata in vtero ita q̃ mundata a peccato originali et in ea fomes ligatus sic q̃ nunq̃z eã ad peccandũ impegit. Et hec fuit prima sanctificatio in vtero matris sue. Et ista sanctificatio fuit eius vera cõceptio. Nã q̃z cito virgo btã habuit esse in vtero tã cito fuit sctã: nõ eĩ potuit esse sctã anteq̃z esset vera: g̃ cõceptio btẽ v̄ginis attendit ꝛ sumit penes instans infusionis anime in corpus suffici-

enter ꝛ debito modo orgaꝝsatū: necnon ab omni qualitate inordinata quā cōtraxerat ratione ꝓpagationis seminalis purgatū et emundatū. Et sic patet q̄ isto modo capiendo nomē cōceptionis stricte ꝛ ꝓprie: beata virgo nō fuit concepta in peccato originali. Alio modo capit multū impropriet large pro infusione seminis in matricē: ex quo semine corp⁹ debuit formari in vtero matris sue: ꝛ iuxta hoc multū improprie dicūt quidā ipsaz fuisse cōceptam in peccato originali: qđ nō ē aliud nisi q̄ anima beate virginis fuisset corpori suo ex illo semine formato absq; vnita purificatiōe ꝛ emūdatione illius corporis a qualitate morbida cōtracta ratione ꝓpagationis seminalis. Tūc certe q̄cito beata virgo esse habuisset: tam cito habuisz peccatū originale: qa fuisset sibi imputatū sicut beato Johanni baptiste ꝛ hieremie qui tamē fuerūt sanctificati in vtero matris. Sic ergo patet ꝛc. Sed sanctificatio secūda fuit in cōceptiōe filij sui benedicti quā do fomes ablatus fuit ꝑm essentiā ꝛ gratiā superaditā que flexibilitatē liberi arbitrij determinauit ad bonū: sic q̄ ex tūc nullo modo potuit in malum flecti. Unde tūc cōfirmata fuit sicut in via potuit. In prima nanq; sanctificatione ligatus fuit fomes ꝛ gratia sibi collata fuit inclnās efficaciter liberū arbitriū in bonū: tamē nō fuit tanta q̄ flexibilitatē liberi arbitrij in malū auferebat. sic nec gratia collata p̄mo homini in statu innocentie: sed p prouidentiā diuinā fuit ꝓtinue pseruata ꝛ cōseruata vt esset imunis a peccato: q̄uis ante ꝓceptionem filij dei peccare potuisset nisi fuisset preseruata. Sed i secūda sanctificatiōe sic sanctificata fuit q̄ deinceps peccare nō potuit. Unde istud lignū pfecte solidauit istā terrā ꝛ eā sibi ꝓstrinxit. Ben. j. Berminet terra herbā virentē ꝛ facientē semen et lignū pomiferū faciens fructū iuxta semen suum.

D Secūdo istud lignū germinauit in miraculorū opatiōe. Quādo lignū incipit germinare: virtus que infra lignū latuit se exerit ꝛ ostēdit. Eodē modo virtus q̄ in christo latuerat vsq; ad temp⁹ sue p dicatōis se ostendit euidēter in miraculorū opatione. Luc. vj. Virtus de illo exibat ꝛ sanabat omēs ne. Ezech. xxxvj. Multiplicabo fructū ligni ꝛ germē

Tertio lignū istud fronduit i bona opatiōe orā do ꝛ ieiunādo. Quarto floruit per fame diuulgationē. Cant. v. Vinee florētes odorez dederūt. Odor florum in vinea dicit serpentes fugare: ꝛ bona fama christi iudeos scādalizauit. Quinto folia produxit p doctrine salubris p̄dicationē. Uerba em̄ sunt sicut folia. Nam folia sunt sonora ꝛ habent figurā lingue. Apoc. vlt. Folia ligni ad sanitatē gentiū. Sexto fructū fecit in ablutione peccatorū. Esaie. xxvij. Iste est omis fructus vt auffe ratur peccatū eius. Septimo istud fuit putatū in passione: vt fructū plus afferret. Can. ij. Tempus putatiōis aduenit. Octauo fuit isti ligno appodiamentū appositum ad supportandū: quando cruci fuit applicatū. Actuū. x. Quē occiderūt suspendētes in ligno quādo christus peccata nostra pertulit in corpore suo super lignum. j. Petri. ij.

Nono istud lignū aruit in morte. Eccl. vj. Relinqueris velut lignū aridum in heremo. Decimo refloruit in resurrectione. Jn ps̄. Refloruit caro mea. Et Job. xiiij. Lignū habet spem si p̄scisum fuerit rursum virescit ꝛ rami ei⁹ pullulant. Undecimo vsq; ad celū creuit in ascensione. Ezechiel. xxxj. Eleuata est altitudo sup omnia ligna regionis. Duodecimo iterū fructificauit i spūssancti missione. Apocal. xxij. Ex vtraq; parte fluminis lignū vite afferens duodecim fruct⁹ per mēses singulos ꝛc. xp̄s veraciter est lignū vite. Nam ab eo datur homini vita triplex: nature: gratie: ꝛ glorie. Nature. Ben. ij. Inspirauit in faciē ei⁹ spiraculū vite. Secūdo dat vitā gratie. Prouerb. xiij. Lignum vite desiderū veniēs. Tertio dat vitā glorie. Prouerb. iij. Lignū vite est his qui ap̄hendent eā ꝛ qui tenuerint eā beati: dicit de sapientia increata q̄ est xp̄s. Illud lignū attulit alios duodecim fruct⁹ vel racemos qñ post missionē spūssancti duodecim ap̄los misit in mundū. Luce. vj. Elegit duodecim quos ꝛ apostolos noiauit: q̄bus dixit Joh. xv. Ego vos elegi de mundo ꝛ posui vos vt eatis ꝛ fructū afferatis: ꝛ fruct⁹ vester maneat.

Lectio. CLXI

Sed et ab initio cum

S perirent superbi gigantes. Spes eōm orbis terrarū ad ratē ꝓfugiēs remisit seculo semē natiuitatis: q̄ in manu tua erat gubernata. Bñdictū ē em̄ lignū per qđ fit iusticia. Permanꝰ autē qđ fit idolū maledictū est ꝛ ipsum et q̄ fecit illud: qz ille quidē opatus est: illud autē cum esset fragile: deus cognominat⁹ est. Similit autē odio sunt deo: impius ꝛ impietas eius. Etem̄ qđ factū est cū illo q̄ fecit: tormenta patiet. Posita cōparatione inter idolū ꝛ nauigiū: prosequit spiritussanct⁹ de cōmēdatione nauis: vl̄ arce diuinit⁹ ordinate. Et circa hoc duo facit. Nā primo ostendit q̄ nauis meret humanā benedictionē. Scdo q̄ idolū meret humanā maledictionē: secūda pars ibi. Per manus autem. Circa primū duo facit: quia p̄mo ponit ipsi⁹ arce noe debite saluationis officiū. Secūdo ex hoc infert q̄ ei debet merito benedictionis beneficiū. secūda pars ibi. Benedictū est lignū. Dicit igit. Sz ꝛ ab initio. id ē parū post mūdi exordiū: qz in principio secunde etatis seculi sub noe cū pirent supbi gigates in quo notat p̄ditionis peccatoꝝ causa ꝛ ratio. Erāt em̄ superbi terreni carnales ꝛ luxuriosi. Esa. xxvj. Terrā gigantum detrahes in ruinā. Spes orbis terrarū. i. seminariū generis hūani. noe videlicet filij ei⁹: vxor ei⁹ ꝛ vxores filioꝝ ei⁹. ad ratē. i. arcā refugiēs remisit seculo semen natiuitatis. i. seminariū ꝓgationis qđ mūdo fuit fere subtractū cum nō staret nisi in octo personis q̄ scz ratis vel arca manu tua id est potentia gubernata erat. Et ideo merito debet illud lignū ab boīb⁹ benedici. Unde subdit. Benedictū em̄ lignū p qđ fit iusticia. Benedictū: id est benedictione dignū: lignū inq̄z. id est arca p qđ fit iusticia. i. salus ꝛ ꝓseruatio iustoꝝ peuntibꝰ malis. Unde dixit dominus ad Noe. Genes. vij. Te em̄ vidi iustū coram me in generatione hac. Si.

cui autē illud lignū qđ est arca dignū fuit benedictione: ita lignū quod est idolum est dignū maledictione ꝓpter duo. Tum ratione facientis qui peccauit fabricādo: ꝙa deus ꝓhibuit fabricari. Deut. xxvij. Maledict⁹ homo qui facit sculptile t cōflatile. Tum ratiōe rei facte que indigne cognominatur deus in ꝓiudiciū maiestatis eterne. i. diuine Dicit ḡ cōstruēdo rectū sic. Idolū aūt qđ fit ꝑ manus maledictū est: t ipsuꝫ scz idoluꝫ t ꝙ fecit illud. Et subdit rōnem dicēs: ꝙa male quidē opatus est id qđ licuit. Illud aūt cū esset fragile deus cognominatus est. Unde sequit. Similiter aūt odio sūt deo impius t impietas eius. i. idolatra t idolum suum. Ubi notandū ꝙ idoluꝫ accipit tripliciter in ꝓcessu isto. Uno modo ꝑ materia figurata lignea vel lapidea vl' metallina: t sic verū est ꝙ idoluꝫ est aliquid. Secūdo modo accipit ꝑ diabolo ꝓsidēte tali idolo t sic etiā est aliquid. Tertio modo accipitur idoluꝫ q̄si ꝑ quodā ꝯposito ex demone t materia figurata: sicut homo cōponit ex corpe t aīa Et sic loquit aplūs. j. Cor. x viij. Scimus ꝙ nichil est idoluꝫ in mūdo. Secūdo modo accipit idolum cōiter in lra cū subinfert. Etem qđ factū est. i. diabolus qui dicit idoluꝫ secūdo mō: t ꝓsidet illi quod factū est. i. materie figurate cū illo ꝙ fecit tormenta patiet in inferno. ¶ Circa illā clausulā videlicet benedictū lignū ꝑ qđ fit iusticia. Notandum est ꝙ in ligno crucis multipler iusticia facta fuit. Primo ꝙa homo repēdit qđ abstulerat. Diabolus deuincit ꝑ illud in quo vicerat. Primo ergo homo rependit qđ abstulerat. Justū est em qđ fm formā t quātitatē delicti fiat emendatio cū restitutione ablati. Homo aūt fructū vetitū acceperat ab arbore: t homo xp̄s fructū vite restituit arbori. Homo delectatus est in omni suo sensu illicite: t homo xp̄s punitus est in omni suo sensu iniuste. Pena em habuit ꝙ ad tactū in flagellatiōe crucifixione t coronatiōe. Quo ad visuꝫ cōsiderando matrē lachrymantē t discipuluꝫ quē diligebat: t iudeos insultātes. Quo ad auditum. Audinit em opꝓbria t blaspemias. Si filius dei es descende nunc de cruce t multa alia. Quo ad gustū. Gustavit em acetū cū felle mixtū. Quo ad olfactū. Odoratus est sputoꝝ fetorē. Ysaie. l. Faciē meā nō auerti ab increpantibꝫ t cōspuentibꝫ in me. De ista iusticia dicit Roma. v. Sicut ꝑ vn⁹ delictū in oēs homies cōdemnatio venit: ita ꝑ vnius iusticiā in omēs homies iustificatio vite. Secūdo iustū fuit vt sicut diabolus hoiem i ligno deceperat t vicerat: ꝑ lignū falleretur t vinceret fm illud Quidꝫ Justus vterqꝫ fuit: nec est lex equior villa. Quā necis artificē arte perire sua. In ps̄. Justus dominus in omibꝫ vīs suis. Ergo benedictū lignū crucis ꝑ quod fit iusticia. De ista iusticia loquit magister sententia ꝝ. li. ij. di. xx. reddens rōnem quare xp̄us voluit nos sic liberare: non potentia sed iusticia. Ideo inqt potentia vincere noluit: ꝙa diabolus vitio puersitatis fuit amator est potentie t desertor oppugnatorꝙ iusticie: in quo illi hoies eū magis imitant qui neglecta vl' etiā perosa iusticia poētice magis studēt: eiusqꝙ adeptione letant vel cupiditate inflammātur. Ideo placuit deo vt non potentia sed iusticia vincens hominem cruceret: in quo homo eum imitari disceret. Igitur benedictū lignum per quod fit iusticia. Lignum nanqꝙ crucis benedictione dignum est. Ipsum em ē pons ꝑ quē christus transiit: est lectus in quo xp̄us dormiuit: scala per quā christus ascendit: libra in qua redemptio nostra pependit. Primo ergo ipsa crux est pons per quē christus transiit fluuium mundane vanitatis: t super quē calcare debemus pedibus affectionis: vt nos supporter a fluctibꝫ inundantibꝫ peccatorū. Et sicut quilibet cōtemnēs pontem periclitatur t submergit: ita quilibet qui nō supportat a cruce nec ei innititur saluari nō potest. j. Cor. j. Uerbuꝫ em crucis percuntibꝫ quidem stultitia est: bis aūt qui salui fūt. i. nobis virtus dei est. Unde de cruce potest exponi illud Sapiēn. x. Cū aqua deleret terrā saluauit iterū sapiētia per cōtemptibile lignum iustum gubernans. vnde Maxim⁹ in sermone de martyribꝫ. Crux inquit non solū intelligatur lignuꝫ patibuli: sed pie vite virtutisqꝙ propositū. Unde omis christiani vita qui fm euangelium vixerit crux est atqꝙ martyrium. Iste est pons fixus t imobilis: sed est pons qui leuatur t attrahit de nocte. Unde qui voluerit super istuꝫ pontē transire: oportet ꝙ veniat de die. Dies est vita nostra: mors est nox. Pons crucis penitentie eleuatur t subtrahitur a pedibꝫ nostris in morte: quare scribitur Eccl. xvij. Confitere domio ante mortē. A mortuo q̄si nichil perit cōfessio. Hoc est figuratiue lignuꝫ quod dns ostendit moysi. Exo. xv. Cū em ꝑplus venisset in Ramatha t inuenissent aquas ita amaras ꝙ eas nullo modo bibere potuerūt: clamauit moyses ad dominū: qui ostendit ei lignū: qđ cū immissum fuisset in aquas: dulcorate sunt aque t facte sunt potabiles. Isto modo moraliter: si quecūqꝙ penitentia i hac vita nobis amara videat: imitetur lignū crucis. i. recogitet ꝙd ibi passus est xp̄s: t fiet dulce nobis quicqd ꝓ eo biberim⁹. Unde Isido. de sūmo bono sic inqt. Si passio redemptoris ad memoriā reducat nichil tam durū quod nō equo animo toleret. Parua em toleramus si recordamur qd biberit ad patibulū ꝙ nos inuitat ad celū. Illa em opꝓbria: ꝓtumelias: irrisiones: alapas: sputa: flagella: spineā coronaꝫ: crucēqꝙ sustinuit. Et nos miseri ad nostrā ꝓfusionē vno sermone fatigamur vno vbo deijcimur. Scō lignū crucis ē lectus in qꝫ xp̄s dormiuit. Qñ em aliꝙ dñi se reclinant in meridie ad dormiendū in estate: solēt fenestre thalami sui claudi vt quiet⁹ dormiāt. Isto mō qñ fatigatus xp̄s de misera ista vita: dormire volebat in lecto crucis: fenestra mundi videbatur clausa. quando facte sunt tenebre sup vniuersam terram a sexta hora vsqꝙ ad horam nonam: vt de eo merito dicatur illud. ij. Paral. xxiij. Occiderunt eum in lectulo suo t mortuus est. Ubi fuerunt duo in lecto vno: Diuinitas t humanitas. Una assumebatur ad penā: alia relinquebatur libera: ꝙa pati nō potuit. Et bene potest lignū crucis vocari lectulus t nō perfecte lect⁹. Nam ita strictū fuit t bre-

La cruz es puente
de Sadiza q̄ 7
Ysidor⁹
D
Atende

ue q̄ nec habuit vbi caput suuz reclinaret: nec vbi genua posset reclinare. Unde de eo potest exponi illud Ben̄. l. de iacob. Finitis mādatis quib⁹ filios instruebat: collegit pedes suos super lectulū z obijt. Hoc fuit ferculum qō fecit sibi Salomon de lignis libani. Cant. iij. z dicitur ferculum a fero fers non p̄o ferculo escarū: sed est genus vehiculi: qō vulgo lectica dicit. Tertio lignum crucis est scala p̄ quā xp̄us ascendit. Ascendit em̄ sicut ionathas reptans manib⁹ z pedibus. j. Reg. xiiij. Hec est scala quā iacob vidit in somnis cui⁹ cacumen attingebat celū: angelos q̄z dei vidit ascendē tes z descendentes z dominū innixuz scale. Ben̄. xxviij. Super istā scalaz oportet ascendere si ad celum velimus venire nec ad verā gloriā alia via patet: p̄opter quod dicebat ap̄s ad Gal. vj. Mihi absit gloriari nisi in cruce zc̄. Quarto lignū crucis est libra in qua redemptio nostra pependit. Diuites z nobiles quādo pecuniā soluunt in magna quātitate: nō numerant: sed ponderāt siue librant. Pauperes em̄ semp̄ numerant. Tamen si vtrunq̄ fiat de pecunia: videlicz q̄ ponderet z numeretur: tūc potest oīno cōstare de quātitate. Nā possibile est q̄ certus numerus denariorum: puta xx. solidi deficiant a libra in pondere. Et iterū possibile est q̄ aliquādo. xix. solidi ponderēt vnā librā sed deficiant in numero. Et ḡa apud xp̄m facta est copiosa nostra redemptio: voluit nō soluz numerari. Juxta illud p̄s. Dinumerauerūt oīa ossa mea: immo voluit ponderari vt ostenderet nobis illud Eccl̄i. vj. Amico fideli nulla est cōparatio. Et non est digna ponderatio auri z argenti cōtra bonitatem fidei illius. Ponebat ergo xp̄us quasi in vno appendiculo libre z homo peccatoz in alio: z inuētum est q̄ sicut xp̄us sufficientissime ponderosum realiter descendit ad medū quod est simpliciter deorsum: quādo ania cōiuncta deitati descendit ad infernū qui est circa centrū mundi. Et quāto ipse descendit tanto hominē pctōrem exaltauit: videlicet vsq̄ ad celū: z sic verificabat illud Ezech. xvij. Humiliauī lignū sublime z exaltauī lignū humile.

Lectio. CLXII.

Ropter hoc z ī idolis nationū nō erit respectus: quoniaz creature dei in odiū facte sunt z in temptationē anie hoim z in muscipulā pedib⁹ insipiētium. Initiū em̄ fornicatōnis est exquisitio idolorum z adinuētio illorū corruptio vite est. Neq̄ em̄ erāt ab initio: neq̄ erūt imp̄petuū. Supuacuitas em̄ hoim hec adinuenit in orbez terraꝝ: z ideo breuis illorū finis adinuētus est. Postq̄ reprobata est idolatrarū fatuitas p̄ter idoli inutilitatem. In ista p̄ predicit culpe eoꝝ irremissibilitatē. Et circa hoc tria facit. Primo p̄dicit eorū iustā punitionē. Secūdo allegat pene rationē: z tertio ponit rationis p̄bationē: secūda pars ibi. Quoniā creature dei zc̄. tertia pars ibi. Initiū fornicationis. Dicit ergo p̄mo sic. p̄ter hoc videlicet q̄ idolatre sunt odibiles deo: ideo z idolis nationū. i. demonibus p̄sidentib⁹ idolis apud diuersas natiōes nō erit respectus misericordie. Abacbuc. j. Mundi sunt oculi tui ne videas malū: z respicere ad iniquitatem nō poteris. Et ratio hui⁹ subdit: ḡa per abusuz hoim z instigationē demonū: creature dei que facte sunt z ordinate fuerūt ad bonorē dei z p fectum hoim cōuerse sunt in odiuz dei: vt deus p pter illas in odiuz habeat z homies decipiant et perdant: z hoc est qō dicit: quoniā creature in odium dei facte sunt: nō q̄ creatura in idolo odiatur a deo: qui nihil odit eoꝝ que fecit: sed q̄ per suggestionē diaboli factū est idoluz in odiū dei. i. vt de⁹ odiatur dum bonor sibi debit⁹ subtrahit z idolo impendit. Et in temptationē anie. i. aniaꝝ hoim z in muscipulā scz deceptionis pedib⁹ insipientiū Et hec est causa quare idolis nationū nō est respectus. Et q̄ hec causa sit vera: p̄batur. ḡa initium fornicatōis anie recedētis a deo: est exquisitio idolorum z adinuētio illorum corruptio vite est: vite videlicet creature rōnalis que ad cultū dei veri est ordinata naturaliter. Fornicatio fm̄ Papiā dicit a fornix fornicis q̄ est arcus vel curuatura in pariete vel edificio: ḡa in talib⁹ locis meretrices p̄stitue bantur. Est em̄ fornicatio amor a legitimo cōnubio solutus z vagus explende libidinis cōsectandeq̄ licentia. Scripture aūt solēt vocare fornicationē omnē illicitā corruptionē: sicut est idolatria z auaricia: ex quib⁹ fit trāsgressio legis diuine fm̄ illud. Perdes omēs q̄ fornicant abs te. Hec Papias. Ex autē adinuēta fuerūt p̄batur: ḡa si fuissent p̄ diuinā p̄ductionē: fuissent inter opa sex dierum qō nō est verum: manerēt etiā semp̄ qō planū est esse falsuz: ḡa destruēt ante finē mūdi. Et hoc ē qō subdit. Neq̄ em̄ erāt ab initio: neq̄ erūt imp̄petuū. Enim p̄o quia: superuacuitas. id est vana hominū ociositas hoc adinuenit in orbē terrarū. Et ideo breuis illorū finis est adinuētus. Opera em̄ dei p̄seuerāt in eternū: opa hoim habebūt finē Act̄. v. de verbis gamalielis Si est ex homib⁹ cōsiliuz hoc aut opus cito dissolues. Si vero ex deo nō poteritis dissoluere illud zc̄. Sic ḡ p̄mo tangit adinuētio idolorum in genere: sed cōsequenter p̄sequitur de eorū adinuētione in specie. Circa illā clausulā. Initiū fornicatōis est exquisitio idolorū: sciendū q̄ moraliter loquēdo quattuor genera idolorum in eccl̄ia repimus: videlicz idoluz trāsparentie z figuratiue simulationis: idoluz cōcupiscentie z pecuniatiue cōgregationis: idoluz negligentie z defectiue p̄lationis: idoluz incōtinentie z allectiue cōpositōis. Primū ergo idoluz designat simulatores z bypocritas. Secūdū collectores z pecuniarchas. Tertiū rectores. ſ. idiotas. Quartum ōsignat mlierculas lubricas z lasciuas. Primo ḡ bypocrita cōparat idolo. Sicut em̄ idolum habet extrinsecus effigiem hominis viui: sed caret corde intrinsecus z omnibus partibus spiritualibus: ita tales videntur viuere vita gratie: z tamē interius mortui sunt in corde per peccatum. Uñ plerunq̄ lapsos damnāt z iudicant sine cōpassione: vt eo rectiores et mundiores credantur: quo in reos seueriores monstrantur. De tali bene dicit Hyero. in quadā epistola. Intus nero z foris

Catho totus ambigu⁹: monstrū est velut quedaz bestia cōficta que vocat chymera. Et qz tales nō nunq3 inueniunt in statibus z gradibus ecclesiasticis merito conquerit dominus p ꝓphetam. Hie remiam. xxxij. Posuerūt idola in domo in qua inuocatum est nomē meum z polluerunt eā. Contra tales existentes in religiōe qui habit⁹ sanctitatem putant sibi sufficere ōz metrice. Ampla cozona nimis: nigra vestis bota rotunda. Non faciūt monachum sed mēs a crimine mūda. Scōm genus idolozū est ꝛcupiscētie z pecuniatiue cōgregationis. De quo ōz osee. viij. Argentū suū z aurū fecerunt sibi idola vt interirent. Hoc sc3 māmon dicitur qō adozant auari. Un z auaricia idolo ꝓ seruitus appellatur. Epbe. v. Glo. Istud idolū auarum significat cuius de⁹ num⁹ est. Talis numū adozat z colit vt deum. Diligit em̄ numū plus q3 se: sicut xpianus debet diligere xpm. Hoc patz qz animā suā ponit p pecunia acquirēda z nō pōt maiorem dilectionē ostendere: testante saluatore Johan. xv. Maiorē hac dilectionē nemo hz: vt aiam suam quis ponat pro amicis suis. Sed tm̄ amare pecuniā quantū dēū iniquū est valde. Un Ecc̄i x. Nihil iniquius q3 amare pecuniā. Hic em̄ habet venalem animā suā p pecunia. Nā illam cōtinue cōtemplatur z de ea frequenr meditatur. vnde Beñ. xlij. Contemplati sūt pecuniā in ore sacci. tales pecunia ꝓ amatores a pecunia sua nūq3 spōte separantur: sed coz eoz solum in pecunia reqescit. Mat. vj. Ubi ē thesaur⁹ tu⁹ ibi z coz tuū. Qz pecunie sue obedientiā seruat magis q3 deo: z ideo in infernū descendit. Eccs. x. Pecunie obediunt oia: z in fine descendūt ad inferna decepti. Amos ij. Deceperūt eos idola sua post que abierūt pres eoz. Hoc est ergo idolū cōcupiscētie z pecuniatiue cōgregationis. Aristo. j. politi. distinguit triplicem pecuniationē. Naturalē Campsoriā vel obolestoricā z vsurariā. Pecuniatio natural ꝓsistit in cōmutatione fructuū z animaliū z rerū naturalium p pecunia: z hec est pars iconomice z laudabilis. Pecuniatio campsoria est circa cōmutationez numismatū z a numismate incipit z i numisma terminatur. Et hec est vitupabilis si fiat ꝓpter lucrū suū ꝓpriū: qz nō vrit pecunia ad finē suū debitum. Pecuniatio naturalis vel iconomica etiā cōsistit in cōmutatione rei naturalis p pecunia: z hec est laudabilis z pars iconomice vl politice. Campsoria ḡ est dupler. s. Obolestorica q̄ est circa cōmutatiōes numismatū vbi vna moneta cōmutat p alia et hec est vitupabilis z inaturalis: qz nō vtitur pecunia ad finē suum. Alia vero est vsuraria z hec ē odibilis z marime abominabilis: qz finis z fruct⁹ pecunie est eius vsus: z ideo q̄ ꝛcedit alteri pecuniam: cōcedit sibi vsum: z qz p vsu petit: de alieno petit: z ideo peccat. Tertiū gen⁹ idolo ꝓ est idolum negligentie z defectiue ꝓlationis hoc idolum bene recipit honozes z nihil valet: ponit in loco solenni z nihil virturis habet: portat gladiū vel bastam z nūq3 ꝓcurit seu castigat. Eo dē mō prelatus negligens recipit honozes z ponitur in loco solēni et habet auctozitatē cozrigēdi defectus et nihil facit: imo sicut videm⁹ q̄ passeres z aues alie fedāt sup caput idoli nō obstāte gladio suo versatili: ita nōnūq3 dissoluti z lasciui fedant z requiescūt sup caput prelati. Tales sunt sibi familiares seruientes z consiliarij z ab eo suppozrantka quo deberēt argui z puniri. Un ipsi eum fecibus fedārt: qz culpis suis damnabilē eum ꝓbant. Tali ꝓlato dicit Zacharie. xj. O pastoz z idolum derelinquēs gregem. Aulius gelius noctiū atbicarū li. vij. z pōit Thaurus in cōmento suo sup Platonē. Puniendis peccatis tres esse causas extimatum est. Una quando adhibetur pena castigandi z emendandi gratia vt is q̄ deliquit attentioz fiat cozrectioz q3. Alia cōdignitas z auctozitas in quā peccat tuenda est: ne ꝓtermissa aia diuersio contemptū ei⁹ pariat. Tertia est ꝓpter exemplum vt ceteri metu pene terreant. Quartum gen⁹ idolo ꝓ est idolum incontinentiez allective cōpositionis vt mulier oz natu meretricio preparata ad capiēdas animas: cōposita z circūornata vt similitudo templi. Hoc est idolum zeli ad ꝓuocandū imolationē. Ezech. viij. Isti sunt idola in quib⁹ demones dant respon sa fallacia: z libidinis incentiua. Radiant auro et argento z gēmis z vestib⁹ preciosis z nihilominus sunt intrinsecus vile lutum. Un metrice ōz. Auri nobilitas luteam si vestiat ollam. Nō tamen hinc sequitur hanc minus esse lutum. Contra vo curiositatē ornatus: vt exinde ꝓsona quelibet virum vel mulierē ad illicitum amorē alliciat: dicit beatus Hieronym⁹ in quadā epistola. Si vir vl mulier ad illicitū amorē se ornauerit z vultus hominum ad se ꝓuocauerit z si nullū dānū inde sequat iudicium tm̄ patietur eternuz: qz venenū attulit si fuisset qui biberet. Hecille. Et de istis potest exponi prima pars lectiōis hodierne. In idolis nationum nō erit respectus. hoc est nō licet viro virtuoso z bono tale idolum respicere. Jurta illud Ecc̄i. ix. Ne respicias mulierē multivolam: ne forte incidas in laqueos illius. Et infra. Auerte faciē tuaz a muliere compta z ne circumspicias speciem alienam. Iste creature sūt de q̄b⁹ dicit i littera. Quoniam creature dei in odium facte sūt. vicz ipsi⁹ dei et in tēptationē anime hominū z in muscipulā pedibus insipientiū. In hac muscipula capt⁹ est David. Hoc etiā idolum sapientē Salomonē ad culturam idoloū ꝓduxit. iij. Reg. xj. Hec idola fugienda sunt z nō exquirenda p curiositatem: qz sicut ōz in littera. Initiū fornicatiōis est exquisitio idoloū. Nā impossibile est q̄ homo curiosus z lasciuus se socians istis idolis nō cozrumpat ab ipsis: vel homo diligenter exquirēs z cōmemorans cogitādo de specie mulierū vt faciat sibi idola: z sic necessario sibi ꝓparat casum. Unde in vitas patrū narratur de quodā qui noluit alloqui mulierem: imo nec matrē nisi clausis oculis. Et q̄ senes tūc temporis noluerunt videre mulieres a quib⁹ dū quereretur de causa. Respōderūt q̄ cogitatiōes sunt sicut picture inquietātes ex cōmemoratione rerum visarum. Nota fabulam Ouidij metamoz. x. de pugna leonis cōtra picrozem tē. Et ideo summa cautela cōtra ista idola est fuga. Nam pu-

Hiero⁹ q̄ mulier ornatuz

Exē

gna est difficillima: & hoc satis innuit Apls. j. Corinth. x. Fidelis inquit deus est q̄ non patiet̄ vos tēptari supra id qđ potestis: sed faciet cum temptatione etiā puentum vt possitis sustinere. Propter qđ charissimi fugite ab idolorū cultura. q. d. Licet necessarium sit vt tempremini nō tñ tēptabimi super id qđ poterit̄: nisi vos p̄sūptuose opportunitatib⁹ ingeratis: et iō fugite ab idolorū cultura &c.

Lectio. CLXIII.

Lerbo enī luctu dolens pater cito sibi rapti filij fecit imaginē & illum q̄ tunc quasi mortu⁹ homo fuerat: nūc tanq̄ deum colere cepit & constituit inter seruos suos sacra & sacrificia. Deinde interueniente tpe conualescente iniqua ꝯsuetudine hic error tanq̄ lex custodit⁹ est & tyrānorum imperio colebant̄ figmenta. Postq̄ spūssanct⁹ multiplicit̄ reprobauit superstitiosam idolorū adorationez Jn ista parte incipit enarrare idolorū primariam adinuentionē. Et circa hoc duo facit. Primo ondit quō idola adinueniebant̄. Scđo q̄t ex eis mala sequebant̄. scđa pars ibi. Et nō sufficeret. Circa primū tria facit. Nā primo agit de idolorū adinuentione. Scđo de idolatrie cōtinuatione. Et tertio de eiusdem augmentatiōe. scđa ps ibi. Deinde interueniente: & tertia ibi. Prouerit. Circa p̄mum tria narrat. vicz idoli factura idoli cultura: & cult⁹ fuādi legez siue censura. Motiuū aūt ad idolū cōstruendum. Primo fuit amor deordinat⁹ patris carnalis ad filiuz suū q̄ filio iam defuncto dolēs vltra rationis mensurā modū iā excogitauit quō tantū dolorē delinire valeret & accersito sculptore effigiari fecit filium: vt quē realiter habere nō posset: saltem haberet apparent̄. Sicut em̄ dicit Aristo. in poetria. Homo naturaliter delectat̄ in rep̄sentatione sui. Et q̄ vnusquisq̄ hoc p̄ deo colit qđ summe diligit: iō ex deordinata dilectione ad filiū cepit talis pater fatu⁹ imaginem filij colere tanq̄ deum & inter seruos suos q̄ sibi ꝯdicere nō audebant legem statuit de solēnitatib⁹ & sacrificijs faciē dis eidem. Jstā hystoriā de ortu idolorū narrat magister in spāli fulgenti⁹ mirtologiarum li. j. Et Alexander neq̄ in scintillario poetarum. ca. j. Fuit inq̄t in egypto vir ditissim⁹ nomie Sirophanes hic habuit filiuz vnigenitū quem īmoderate diligebat. Contigit filiū mori: cuius simulachrū pater pre nimio dilectionis affectu in edibus suis constituit: dumq̄ tristicie quesiuit remediū: seminariuz potius doloris inuenit. Deniq̄ simulachrū illud idolum dictū est qđ nos latini spēm doloris dicimus. Familia ğ Sirophanis in adulationē domini flores offerebat idolo: corōas plectebat: et odoramenta succendebat. Rei etiā ad simulachrū cōfugientes venīā sunt adepti: veneratiq̄ sunt illud potius timore q̄ amore. Unde petron⁹ lacedonum. Prim⁹ in orbe deos fecit inesse timor. Huius hystorie narrator antiquissim⁹ est diaphānes lacedonuz auctor fm Fulgentium vbi sup̄. Unde fm magistrū in hystoria scholastica. sup. c. ij. Beñ. aliam narrat hystoriaz de ortu idolorū. Dicit enim q̄ Ninus rex assyriorū mortuo Belo patre suo in solatium doloris imaginē patris fecit: cui tantam exhibuit reuerentiā: vt q̄buslibet reis q̄ ad eaz cō fugerent parceret: ꝓpter qđ ceperunt homines illi simulachro diuinos honores impendere & huius exemplo plurimi caris suis mortuis imaginē dedicauerunt. Jstā hystoriā narrat Grego. sup illud Luce. xj. Jn beelzebub p̄ncipe demoniorū eiicit demonia. Nec inter istas hystorias est repugnantia quia origo idolatrie in diuersis regionib⁹ diuersos habet inuētores. Uñ Ninus rex ninive p̄mus fuit apud assyrios. Syrophanes autē p̄mus apd egyptios. Et q̄ apud egyptios maxime idola colebātur: placuit Salomoni in hoc loco idolatrie egyptiace tangere inuentorē. Sicut em̄ docet hermes trimegistus libro suo logostileos qđ est verbum perfectum. Jn egypto potissime & religiosissime fiebant idola & colebant̄. vñ dicit q̄ egypt⁹ est imago celi & mundi tot⁹ templū. Prophetabat tamen mirabiliter de egyptiace religionis destructione. Et dicit sic. Tunc terra ista sanctissima sedes delubrorum atq̄ templorū sepulchrū erit atq̄ mortuorum plenissima. O egypte. religionū tuarū solle superunt fabule: & eque incredibile posteris tuis: sola q̄ superūt verba lapidib⁹ incisa tua pia facta narrantib⁹. hec ille. Qua igit̄ in egypto idola maxime colebantur: placuit Salomoni in hoc loco per ordinē enarrare q̄ apud egyptios facta fuerūt De multitudine vo idolorū dicit Lytbon & ponit̄ i glosa lactantij q̄ optimi quiq̄ virorū deorū honore consecrabantur. Hinc romani cesares suos cōsecrauerūt & mauri reges suos: & sic paulatim inceperūt religiones in varijs ꝓuincijs celebrari. Cōsequenter in ciuitatib⁹ & vrbibus tam viri q̄ femine ꝓpter virtutis aliqđ priuilegiū insigne puta fortitudinē: castitatē vel scientiā deificari ceperūt. vñ Jsi. ô. viij. etbi. ca. xj. Quos pagani deos asserunt homines olim fuisse produnt̄: & pro vniuscuiusq̄ vita vel merito coli apud suos post mortē fecerunt vt apud egytum Jsis: apud cretam iupiter: apud mauros iuba: apud latinos faunus: apud romanos Quirinus: qui & romul⁹. Jsis fuit filia regis pithi dicta que de grecia veniens in egyptū docuit egyptios litteras & culturā terre: & ideo eaz post mortem deam habuerūt. Jupiter a iuuando dicitur q̄si iuuās pater. Fuit autē fili⁹ Saturni & rex crete expulso p̄re de creta. Juxta illud. Prim⁹ creteis Saturnus venit ab oris. Hic deificatus est ꝓpter multa mirabilia q̄ fecit maxime apud Cretenses. Simil̄ iuba fuit rex mauror̄. Faun⁹ latinorū. Quirinus q̄ & Romul⁹ p̄mus conditor vrbis rome. Redeundo ğ ad litterā exponenda ē de Sirophane egyptio. Jste enī pater acerbo luctu dolens cito rapti filij fecit imaginē. Et pōt b̄ aduerbium cito determinare hoc participium rapti et est sensus q̄ filius ille ante maturā etatē morie-
A batur: & ideo quasi raptus patri dicit̄. Uel potest hoc aduerbium cito determinare hoc verbū fecit et erit iste sensus: q̄ statim filio mortuo imaginem sibi statuit. Et illum qui tunc quasi homo mortuus fuerat. i. vere & realiter mortuus fuerat; nūc. i.

post mortem: tanq̃ deum colere cepit exhibendo sibi latriã.i.cultũ debitum soli deo. Nota q̃ q̃si
B aliquando ponit̃ p similitudine.sicut.ij. Corinth. vj.cap̃.Quasi tristes semp autẽ gaudentes. Aliquando autẽ p veritate. Sicut Joh.j. Cuius gloriam vidimus quasi vnigeniti a patre:plenũ gratia ⁊ veritate. Et cõstituit inter seruos suos sacra id est dies solẽnes:⁊ sacrificia.i.oblationes. Consequenter agit de peruersa cõtinuatione. Inualuit autem iste error p antiquã consuetudinẽ ⁊ tyranno p cohertionẽ ⁊ potentiam. Vñ dicit sic. Interueniente tempore ⁊ cõualescente iniqua cõsuetudine:q̃uis ꝓprie loquendo ꝑm iuristas consuetudo nõ potest esse iniqua:q̃ iniqua assuefactio corrupta est nõ cõsuetudo:large tamẽ loquẽdo ꝓsuetudo õr visitatio quecunq̃ bona vel mala ⁊ sic iniqua cõsuetudine inualescente hic error de colendis idolis tanq̃ lex custoditus est ⁊ tyrãnorũ imperio colebantur figmẽta. Iuxta illam clausulã
L Acerbo eĩ lucru dolens pater ⁊c. Notandũ est q̃ circa modos lugendi amicos decedentes multipliciter se habent homines his diebꝫ. Lugent ei quidam amicos suos defunctos fallaciter:simulatiue ⁊ cum fictione. Quidam pinaciť ⁊ excessiue ⁊ sine consolatione. Quidã sagaciter ⁊ charitatiue ⁊ cr pia deuotione. Primo mõ lugent interdum filij morte parentũ in quorũ bonis succedũt. Uxores maritos:a quorũ societate libenter recedũt. Legatarij testatores qui eis bona legãdo recedunt. Hi oĩes nigris vestiuntur extrinsecus ⁊ facies suas exterminãt:⁊ tamẽ in mente satis gaudent. Sicut forte iudas lurit mortez vxoris sue q̃ sue dicebať. De quo Beñ.rrr viij.õr q̃ post lucruz consolatione susceptra ascẽdit ad consores ouiũ suarum ⁊ diuertit ad thamar quã putauit meretricẽ Sic etiã plantit patrẽ suũ gellia de qua epigramaton lib.j. Amissum nõ flet cũ sola est gellia patrem. Si q̃s adest iusse psiliũt lachryme. Non lugeat quisquis laudari gellia querit. Ille dolet vere q̃ sine teste dolet. Isti figurantur p mulierẽ thecuitẽ cui dixit Joab.ij. Reg.xiiij. Lugere te simila ⁊ induere veste lugubri ⁊ nõ vngar̃ oleo: vt sis quasi mulier plurimo tã tempe lugens mortuum

Scõo modo lugẽt immoderati q̃ sic lugẽt mortem amicorũ quasi totaliť phẽnter interirent:q̃rũ fatuitas er decem rõibꝫ declaraťque in duob⁹ vltimis cõtinenť seu includunť. Hec bis quinq̃ tibi qui mortem plangis amici. Mensurã statuant:⁊ gaudia leta reducant. Uult de⁹ ⁊ suus est:ler liberat omnia noscens. Nec valet imo nocet:obstabit surget amabit. Prima ergo rõ ad ostendendã fatuitatẽ ꝑtinaciter lugentiũ mortem amicorũ accipitur er cõsideratiõe diuine voluntatis:cui nullo modo debemus esse ꝓtrarij. Uñ Sene.ad Lucillum. Placeat hoĩ quicq̃d deo placet ob hoc ipm q̃ deo placet. Diuina eĩ volũtas ꝑma ⁊ summa est causa oĩm que fiunt. Cuius alia causa querenda nõ est ꝑm magistrũ sen.li.j.di.xlv. Ergo si amicum quantumcũq̃ charũ mortuum habeas: considera ꝑmo hanc rationẽ:q̃ deus vult. Unde augustin⁹ de vera religione.cap̃.xliij. Qui ꝑfecte deum diligit nõ affligiť morte cuiusq̃:quoniã q̃ toto animo deũ diligit:nouit nec sibi perire qõ deo nõ perit. Deus autẽ domin⁹ est viuorũ ⁊ mortuorum. Secũdo cõsidera q̃ iustum ⁊ licitũ est vnicuiq̃ repetere qõ suum est. Hieronym⁹ in epistola ad Marsiliũ vel Cyrasiũ. Nihil abstulit tuum qui dignatus est recipere ꝓpriũ. Creditũ suum recipere decuit creatorẽ ⁊ nihil aliud decet q̃ creatori gratias agere mutuanti. exemplo sancti Job. qui filijs orbatus ⁊ substantia tota priuar⁹ dixit. Dominus dedit domin⁹ abstulit:sicut dño placuit ita factũ est. Sit nomẽ domini benedictũ Tertio consídera q̃ necessitas moriendi est lex cõmunis oĩbus:si aliquid factũ esset ꝓtra amicũ tuum mortuũ:qõ nõ fuisset necessario euẽtũ iuste cõqueri posses ⁊ plangere. Jam vero nihil actũ est:nisi qõ lege cõmuni toti generi humano statutum est. Heb.xiij. Statutũ est oĩbus hoĩbus semel mori Unde Amb.lib.iij. de morte Satiri fratris sui dicit sic. Quid absurdius q̃ illud qõ scis oĩbus ꝓscriptum quasi spãle deplorasthoc est amicum supra cõditionẽ extollere: legez cõmunẽ nõ recipere nature consortũ recusare:sensum carnis inflare:⁊ carnis ipsius mensuram nescire. De hac cõmuni lege dicit̃ metrice. Paupis ⁊ regis communis lex moriendi. Dat causam flendi si bene scripta legis. Gustato pomo nullus trãsit sine morte. Heu misera sorte claudit̃ homo morte. Quarto cuz lugere ꝓpinis amicũ:consídera q̃ per mortem fit liber de seruo:certus de dubio:beatus de misero: quia õr Job.xiij. Homo natus de muliere breui viuens tempe repletur multis miseriis. Uñ Augu. de visitatione infirmo ꝓ.li.j. dicit sic. Quis numerare potest ꝓsentz vite molestias. Esurire: sitire:algere:calere:lassari:⁊ cetera innumerabilia que ex ipsa ꝓsuetudine sola nobis domestica sunt. Et infra. Deniq̃ audacter ꝓnuncio:q̃ principiũ vite hominis initiuz doloris est:finis vo requies Philosophi vero quidã hoc nõ ignorãtes in ortu puerorũz lugebant:in morte autẽ gaudebant:p bõ signantes q̃ homo ad laborẽ nascatur:ad requiem autem moriť. Cõsimiliter fecit saluator q̃ de morte lazari nõ plorauit q̃n potius dixit. Lazar⁹ mortuus est ⁊ gaudeo ꝓpter vos. In resurrectione vero quãdo eum ad vitam reuocauit:plorauit:quia eum ad huius vite miserias reuocauit. Et paulo post dicit ibidez. Aug⁹. O mors desiderabilis.o mors omniũ malorũ ꝓsentium finis.o mors laborum clausura quietis ꝓcipiuz:quis cogitare potest tuarum vtilitates beatitudinũ. Nam male mori christianorũ nõ est:bene autẽ mori cũ xpo viuere est.hec Aug. Jgiť mors liberat a seruitute ⁊c. Unde Jsido.li.ij. de sũmo bono. Illi deplorãdi sunt in morte quos miseros infernus ex hac vita recipit:nõ quos celestis aula letificãdo ĩcludit

Quinto cõsidera dum morte plangis amici q̃ D deus est oĩa noscens. Ipse enim nouit quid vnicuiq̃ expedit potius:quãdo viuere ⁊ quãdo mori nobis cõueniat. Hec igitur quinq̃ rationes in ꝑmo versu tanguntur cum dicitur. Uult deus ⁊c.

Sexto consídera q̃ luctus tuus inmoderat⁹

cum nō iuuat. Neq; enī ad vitam poteris eum re
uocare: nec ꝑ talem luctu; a purgatorio liberare.
Et hoc fuit qō allegabat Dauid. ij. Reg. xij. cum
filius su⁹ charissimus langueret flebat ꝛ nō capie
bat cibum. Cum autē mortu⁹ esset surrexit de ter
ra: lauit: comedit: ꝛ ꝯsolationē recepit ꝛ ait. Nun
quid potero eū reuocare ampli⁹. Ego vadā magꝭ
ad eum: ille vo nō reuertet ad me. Septimo cō
sidera: qꝛ luctus irrōabilis tibīpsi nocet q̄ luges:
et illi ꝑ quo luges nō ꝑdest iuxta illud Eccī. xxxviij
Repelle tristiciam a te. Et infra. Neq; enī est con
uersio ꝛ huic nihil ꝑderis ꝛ teipsum pessimabis.
Dum enī homo a tanta tristicia absorbet: animū
nō habet liberum ad orandum ꝑ illo quem luget.

Octauo considera q̄ aliquotiēs amici nos im
pediunt a virtute ꝛ a via salutis. Nā cor nostrū ad
mundū alliciunt ꝛ ad gerdēum sollicitudinē circa
statum eorū ꝛ ob hoc minus obediunt deo ꝛ consi
lijs suis. vñ Aug⁹. sup Gene. ad litterā. Sepe of
fenditur deus nec offendat amic⁹. Et ideo dispē
satione diuina plerūq; cōtingit vt amici quos car
naliter dilexim⁹ subtrahant: quatenus affectio
nes nostre in deum liberius ꝛ integrius extendā
tur. Nota de heremita vidente angelum filiuꝫ
boni viri submergere. Nono cōsidera spem re
surrectionis future: quia quē modo mortuum vi
des alias rediuiuum videbis. j. Thessa. iiij. No
lumus vos ignorare fratres de dormientib⁹ vt non
contristemini sicut ꝛ ceteri qui spem non habent.
Unde Amb. li. ij. c. iij. de morte fratris sui. Lessa
bunt inquit lachrymē mee: qꝛ debet aliq̄d interfi
dos ꝛ pfidos interesse. Fleant suos q̄ eos in ꝑpetu
um estimāt interīsse q̄ spem resurrectiōis non ha
bent: nobis vo quib⁹ mori nō nature sed hui⁹ vite
finis est: qꝛ ipsa natura in melius reparat: mortis
casus abstergat oēs flet⁹. Hec ille. Decimo cō
sidera qꝛ si viuens fuerit tibi gratus: gratior erit
tibi iam saluatus. Et ideo dicit in versu. Amabit
Sic enī amici nostri a torrente voluptatis diuine
inebriantur: vt tamē nullaten⁹ nostri obliuiscātur
sicut docet beat⁹ Augustinus. ix. cōfessionū. ca. iij.
loquens de nebridio amico suo defuncto. His er
go decem cōsiderationib⁹ ꝛ motuis excessum do
loris mitigare debemus cuꝫ amicos nr̄os sc̄z mo
riendo subtrahi videm⁹: sicut notabilit suadet Ci
prianus libro suo de īmortalitate anie. Non sūt in
quit lugendi fratres nostri accessione dñica de se
culo liberati: cum sciam⁹ eos nō amitti: sed p̄mit
ti ꝛ occasionē nō esse dandam gentilib⁹ vt nos me
rito reprehendant: vt quos apud deum viuere di
cimus: vt extinctos ac ꝑditos lugeam⁹. Nihil enī
prodest verbis ꝓferre ꝛ factis destruere veritatez
Hec ille. Igitur cōtra istos excessiue lugentes: nec
istas decem cōsiderationes attendētes: dicitur si
gnanter Eccī. xxij. Modicum ploza sup mortuuꝫ
quoniam requieuit. videlicet a laborib⁹ ꝛ misē
rijs huius vite. Apocalip̄. xiiij. Amodo iam dicit
spiritus vt requiescant a laborib⁹ suis. Ter
cio sunt qui lugent mortem amicorum sagaciter ꝛ
charitatiue ꝛ ex pia deuotione. Nihil ei tristari in
recessu amici: ingratitudinis signum est. Nimis
vero tristari: desperationē arguit de salute recedē
tis. Sunt autem tres rationes quare cum ratio
ne condolere possumus morientibus bonis viris
Primo quia pauci boni viri sunt in ecclesia militā
tet ꝛ de beato Augustino legit q̄ quotiens de mor
te alicuius boni sacerdotis audiuit doluit: nō qꝛ
sibi de statu suo timuit: sed quia paucos tales in
ecclesia dei reliquit. Secundo quia forsitan ali
qua purganda secum deferunt que in presenti to
taliter non impleuerunt. Tertio ex cōsideratione
naturalis miserie qua oportet nos propter pecca
tum primi parentis mori: putrefieri et incinerari.
Et sic Tobias sepeliebat ꝛ lugebat mortuos To
bie. ij. Et inde dicitur Eccs. vij. Meli⁹ē ire ad do
mum luctus q̄ ad domū ꝓuiuij. in illa em̄ admo
netur finis oim viuentiū.

Lectio. CLXIIII

Os quos homines

b in palam honorare non poterant pro
pter hoc q̄ longe essent a longinquo
figura eorum allata cuidentem ima
ginem regis quem honorare volebant fecerūt: vt
illum qui aberat tanq̄ presentem colerent sua sol A
licitudine. Posita prima causa adinuentionis
idolorum que fuit amor deordinatus hominū ad
amicos ꝛ parentes. In ista parte prosequitur de
causa scā a principali eiusdem erroris que fuit sup
bia ꝛ vana ambitio regum ꝛ principum ad domina
tiones ꝛ honores. Principes ꝛ tyrānivolentes ho
norari nō solum ꝑsentibus sed etiam ab absentib⁹
dedicauerunt vel ordinauerūt sibīpis imagines
quas multiplicari fecerunt ꝛ apud remotas na
tiōes statuerūt veneratione seruari vt vbiq; time
rentur. Unde sibīpsis honores diuinos fecerunt
attribui infirmitatis humane obliti. Sic Nabu
chodonosor precepit Holoferni oēs deos terre
extermiare: vt ipse solus deus diceretur ab alīs
nationibus que potuissent holofernis potētia sb
iugari. Sic caius caligula imperator per vniuer
sum mundū imaginē suam misit: vt ab oib⁹ tanq̄
deus coleret. Dicebat enī se fratrē iouis esse. Un
et vnicā filiā quā habebat posuit inter genua iouis
vt postq̄ egressa esset de genibus iouis. cōmunis
vtriusq; filia videret. Iste Caius mandauit Pe
tronio quē iudee ꝑfecerat ꝑ pretore: q̄ statuam su
am erigeret in hierusalez eo q̄ intellexerat solos iu
deos cultum statue sue recusare. Quo audito iu
dei ad petroniū accesserunt supplicantes vt nullo
modo ad cultū statue cesaris eos hortaret: qꝛ citi
us vellent occidi ꝛ se iugulari obtulerūt ꝛ iurabāt
q̄ nūq̄ terrā ampli⁹ colerēt: ꝛ sic inedia afflicti mo
rerent. Sic herodes agrippa diuos honores ab
adulatoribus recepit, sicut dicitur Actꝫ. xij. Qui
inter honores sibi factos bubonem vidit insisten
tem ꝛ iminentē capiti suo: nuncium mortis sue ꝛ in
clinatus ad eos qui sibi applaudebant dixit. Ec
ego deus vester morior. Statimq; percussus ab
angelo ꝛ consumptus a corrodentibus vermib⁹
viscera ei⁹ expirauit. Hec ḡ vana superbia ꝛ am
bitiosa elatio scā causa fuit idola faciēdi. Et ō est

de herode agrippa nō

qō ōr in littera. Nos quos palā. i. pncipaliter: homines honorare nō poterāt. s. colendo. ꝓpter qō. i. quia longe essent ipsi a regionib⁹ suis e longinquo figura eorū allata euidentē imaginem ꝛc̄. Littera plana est. Circa illam clausulā. Imaginem regis quā honorare voluerunt. Notanduꝫ q̄ qz hic agitur de ambitione honoris gentilium ſpncipuꝫ et ſm doctrinā Aristo. iij. ethi. circa amorē honoris cōtingit inuenire ſuperabundantiā ꝛ defectuꝫ et mediū. Ideo circa honoris materiā est sciendū: q̄ ad honorē triplicit nos habere debemus. Debemus ei honoribus nos dignificare: honores non nimis desiderare: honores inuicē cōicare. Primo enim debem⁹ honoribus nos dignificare. Sola em̄ virtus facit hominē dignū honore. Nullus ei parvus existens est dignus honore: qz virtutis pmiū est honor ꝛ tribuit bonis. sicut dicit Aristote. iij. ethi. ca. iij. In cuius signū narrat aug⁹. v. de ciui. dei. c. xij. q̄ romani antiquit⁹ virtute ꝛ honorem sicut duos deos coluerūt: quib⁹ duas edes: siue duo templa cōstituerūt: sic ad seinuicem ordinata et cōtinuata q̄ null⁹ posset intrare templū honoris nisi ꝑus templum virtutis ptrāsiret. In signū q̄ apud eos nullus reportaret honorē: nisi illuꝫ ꝓ virtutē aliquā meruisset. Et ideo dicit Aristo. iij. ethi. c. v. scōm veritatē q̄ solus bon⁹ est honorandus. Unū ad Ro. ij. Honor ꝛ pax oī operanti bonum. Et q̄uis honor debeat virtuti sicut pmium qōdam insufficiens: tn̄ nihilomin⁹ honor plerūq; derogat virtuti dū mentē honorati in ſuperbiam nititur eleuare. Et ideo ad istā pestē rōnabilit̄ euitandam legim⁹ q̄ victoribus triūphantib⁹ ꝛ romā redeuntib⁹ triplex honor impendebat ꝛ triplex iniuria
Ł inferebatur. Primus honor fuit q̄ victori popul⁹ obuiauit cum iubilo ꝛ letitia. Scōs q̄ oēs captiui sequebant currum ei⁹ ligatis manib⁹ post tergum. Tertius honor fuit q̄ victor induebatur tunica ioues ꝛ ponebatur in curru quē trahebāt q̄tuor equi albi: ꝛ ducebatur vsq; ad capitoliū. Juxta illud quattuor ī niueis aureis ibāt equis. Ne tamē istis honoribus ſublimatus obliuiscerē sui: triplicez molestiā sustinere debuit illo die. Prima erat q̄ ponebatur vna cū eo quedā ꝑsona seruilis conditiōis vt daretur spes cuilibet quātūcūq; vilis cōditionis pueniendi ad talem honorē: si ꝑ ꝓbitatem ꝛ virtutē se dignificare vellet. Scōa molestia erat q̄ seruus ille cum ꝑ vices sedentez in curru colaphisabat dicens. Gnotosolyton. i. nosce teipsum ꝛ noli de honore tibi exhibito ſupbire. Tertia molestia erat q̄ illo die licebat cuilibet dicere: impune obprobria in victorez. Unde Julio cesari reuertenti post multas victorias fuerūt grauissime ꝛtumelie dicte: nulla penitus vltione ſequēte. Aliter aliquantulū de isto honore scribit Jsidor⁹ vij. ethymo. ca. ij. ꝛ allegat trāquillū ducem q̄ triumphus dicāt ab eo: quia triūphans cum vrbem ingrederet: tripertito iudicio honorabāt. Nā primum de triūpho duci cōcedendo iudicabat exercitus. Scōo senatus. Tertio populus. Erat autē mos romanoꝝ vt triūphās q̄drigis veheret et colore rufo ꝓmiret: purpura ꝛ palmata toga in-
duceretur: palma aurea vel lauro coronaretur scipione seu sceptro ſup q̄ sedebat aquila ornaretur Et istis oīb⁹ preparatis ei carnifex ꝓ socio ꝓponeretur. Ideo vo in quadriga vehebāt: quia illo genere vehiculi pmi pliantes vtebant. Ideo colore rubeo ꝓliniebatur: quasi diuini ignis inuictam effigiem imitaret. Ideo sup scipionē siue sceptrum aquilā habebat: eo q̄ ꝑ victoriā ad summā magnificentiā ascendebat. Coronabāt corona palmea: si in bello vel in cōflictu triūphasset. Palma autem aculeos habet ꝛ significat cōflictum. Coronabāt corona laurea si sine ꝙflictu cōtingeret triumphare vicz hostes sine pugna fugādo: quia laur⁹ aculeos vel spinas nō habet. A carnifice cōtingebāt vt ad tantū fastigiū euectus mediocritatis humane cōmoneret. Ā si sibi diceret illud Ecc̄. xj. In vestitu ne glorieris vnq̄z: nec in die honoris tui extollaris. Scōo debem⁹ honores nō nimis desiderare. Arist. vj. Topi. dicit q̄ oīes appetūt honores. Nec bene diffinitur ambicios⁹ si sic dicatur. Ambicios⁹ est appetēs honores: ſz vltra merita querēs vel a quib⁹ nō debet: aut quādo nō debet: hoc est eni vicios⁹m. Ecc̄i. x. In mānsuetudine serua animā tuā ꝛ da illi honorē ſm meritū suum Qui autē vltra merituꝫ vel sine merito honorari desiderat: alios ad falsū testimoniū inuitat. Qui enim honorē alteri impendit: eum aliqua virtute ꝓditum dicit. Ecc̄i. x. dicit. q̄ insc̄ius nō honorabitur. ꝛ Prouer. xxvj. Sicut q̄ mittit lapidem in aceruum Mercurij: sic qui tribuit insipienti honorem. Status em̄ honoris nō est nimis appetendus: qz sicut dicit Seneca epistola. lxxxij. Abstrahunt a recto: diuitie: potētia: ꝛ honores. Narrat de quodam ꝓre clareuallensi Gaufrido nomine qui cum elect⁹ esset in epm̄ tornacēsem: ꝛ ab Eugenio papa ꝛ abbate suo sancto Bernardo cogeretur onus episcopatus subire: prostrat⁹ ad pedes abbatis ꝛ clericorū qui se elegerant in modū crucis dixit. Monachus fugitiuus si me eligitis esse potero eps nunq̄z ero. Isti laboranti ī extremis q̄dam monachus ei charus assidebat: ꝛ dixit Care mi: qz nūc corpe separamur: oro te vt si potes: salua dei voluntate: statum tuū mihi post mortē reueles. Cui oranti post mortē eius corā altari apparuit Gaufridus dicēs. Ecce assum Gaufrid⁹ frater tuus. Cui ille. Care mi quō est tibi? Cui Gaufridus Bene inq̄t est: sed reuelatū ē mihi a sancta trinitate q̄ si ꝓmotus fuissem in episcopū fuissem de numero reproborum: nec mirū qz honores vt frequenter mutant mores in peius. Unū metrice dr. Plurima cū soleāt hominū corrūpere mores. Alti⁹ euertūt femia cēsus ꝛ honores. tn̄ q̄dā dixit ad sociū iā ad dignitatē ꝓmotū. Optim⁹ cē soles te fecit honor meliorē: estimo q̄ fies de meliore bon⁹ Et iō nemo sibi sumat honorē: ſz q̄ vocat⁹ a deo tanq̄z aaron q̄ iudicio virge florentis ꝛ incendio emulorū electus est ꝛ mōstratus placere deo ſm glosam ad Heb. v. Tertio debem⁹ honores in Ł
uicem cōicare. Est eni triplex honor. s. subiectōis et obedientie: honor ſupportatiōis ꝛ bñficentie: honor affectionis ꝛ beniuolētie. Primus honor de-

betur ꝑlatis ⁊ ꝓncipibus. Dicit enī Aristo. v. ethi co. ca. vij. q̄ ḳlibet tenetur dare mercedē ei q̄ pro se laborat. Sed ꝓnceps laborat ꝑ tota multitudi ne. Hec aūt merces est honor ⁊ gloria. Et cui ista nō sufficiūt tyrānus est ⁊ nō ꝓnceps. j. Pe. iij. Deum timete: regē honorificate. Et ꝑcordat Apl's. j. Timoth. v. Qui bene ꝑsunt ꝑsbyteri duplici honore digni habeant̄ ⁊ maxime q̄ laborāt in verbo et doctrina. Duplici honore: vt scz eis obediatur ⁊ exteriora ministrentur �fm glosam. Scōs honor est supportationis ⁊ beneficentie: ⁊ maxime debet̄ parentib⁹. Deut̄. v. Honora patrē ⁊ matrē vt longeuus sis sup terram. Et Deut̄. xxvij. Maledictus qui nō honorat patrē suū ⁊ matrē suā. Tertius honor qui est honor affectiōis ⁊ beniuolentie debetur oībus. j. Pet̄. ij. Omnes honorate: fraternitatē diligite. Ad Roma. xij. Honore inuicez preuenientes: nō alta sapiētes sz humilib⁹ ꝓsentiētes. Et ideo refert magister Helynandus q̄ Helius adrianus ex senatore factus est imꝑator. Iste intantū gratiā habuit populi ⁊ senat⁹ q̄ senat⁹ eū rogauit vt filiū suuz augustum appellaret. Pater vo sciens q̄ graue ꝑiculū imminebat regimini. Respondit. Sufficit q̄ ego inuitus regnauerim. Et subiunxit. Alendi sunt prius pueri ⁊ virtutib⁹ exercendi: vt ꝓbētur virtutib⁹ antecedere quos debēt honorib⁹ anteire. Unde metrice dicit̄. Ut ver dat florem flos fructū fructus odorem. Sic studium morē mos sensum: sensus honorē. Huius vo conclusiōis vicz q̄ iuxta meritū virtutis honor debetur: notabile reperim⁹ exemplū in Julio. vj. li. iiij. ca. j. de duce quodā q̄ Theogenes dicebat̄. Iste dux erat athenien'siū ⁊ exercitū cōtra Megarēn. ducere debuit. Milites statim ordinem suum petunt vt videlicet designētur qui ⁊ quot precedere debeant. Theogenes respōdit se tunc ordinē assignaturū cum megarē peruenissent. Et statim clā equites quosdā premisit: qui in specie hostium impetum in socios retorquerēt. De istis autez quos secum habuit visis istis insultatōibus ꝓmisit vnū quēq̄z ordinare sicut voluit. Strēnui ⁊ cordati spōte ꝓtulerūt se: vecordes ⁊ timidi se retro traxerūt: vbi igitur ad insultantes deuentū est: cōpertū est eos socios esse: nō hostes. Dux q̄ ꝓdictus prudēs vnicuiq̄z ordinē illū tribuit quē sibīpsi in isto euētu eligere ꝓmo vidit.

Lectio. CLXV.

Rouerit autem ad

p horū culturā ⁊ hos q̄ ignorabāt artificis eximia diligentia. Ille enī volens plus placere illi qui se assumpserat: elaborauit arte sua vt similitudinē i melius figuraret. Quo facto multitudo hoim abducta ꝑ spēm opis: eum q̄ ante temp⁹ tanq̄z homo honorat⁹ fuerat nūc deum estimauerunt. Et hec fuit humane vite deceptio quoniā aut affectui aut regib⁹ deseruientes homines incōicabile nomē lapidib⁹ ⁊ lignis ꝓposuerūt.

Postq̄z actū est de idolo ꝓncipali adinuentione. In hac ꝑte agitur de quadam idolatrie ꝓmotione vel augmentatione. Et circa hoc duo facit.

Primo ponit istaz causam incidentalē. Scōo recapitulat duas causas ꝓncipales. scōa ꝑs ibi. Et hec fuit humane. Circa primū dicit q̄ causa vehemēt̄ ꝓmotiua ad colēdū idola fuit diligētia et subtilitas artificū q̄ labore sūmor reb⁹ pciosis elaborauerūt fabrice idola mire speciei ⁊ pulchritudinis gratiose: ꝓpter qō simplices idola intuētes credebant idolis aliquid numinis inesse. Isti aūt artifices iō hec fecerūt vt placerent regib⁹ a quib⁹ inducebant̄ vt eo ꝓ effigies fabricarent. Dicit ḡ sic Prouerit autē ad horū scz idolorū culturā: ⁊ hos q̄ se ignorabant. i. ad simplices alliciendos artificis eximia diligentia. Et subdit. Ille scz artifex volens placere illi. i. alicui regi vel ꝓncipi vel tyrāno qui assumpserat ꝑ alijs ad effigiandū speciem suā elaborauit. i. diligenter laborauit arte sua: vt similitudinē. i. imaginē talis regis in meli⁹ figuraret. i. ita pulchre sicut melius sciuit formare: quo facto multitudo hominū abducta a veritate ꝑ speciem. i. pulchritudinē operis: eum ꝓncipē vel regem qui ante tēpus. i. pauloante tanq̄z homo honoratus fuerat: quia honoratus fuit dulia. i. cultu debito alicui excellenti ꝑsone: nūc. id ē post mortem deum estimauerūt exhibentes sibi latriam q̄ est cultus debitus soli deo. ij. Macha. xj. Rex antiochus lysie fratri salutē: pr̄e nr̄o inter deos trās lato cē. Consequenter ponit recapitulationē causarum idolatrie que fuerūt principalit̄ due vt predictum est: amor deordinatus amico ꝝ: ⁊ timor tyrannorum. Unde dicit ꝙ hec. s. dementatio fuit vite humane deceptio. i. causa deceptionis. Quoniā aut affectui. i. dilectioni amicorum defunctorū: aut regib⁹ adhuc viuentib⁹ pretimore seruientes hoies incōicabile nomē: qō est hoc nomē de⁹: lapidib⁹ ⁊ lignis imposuerunt. Dicit̄ autē hoc nomen incōicabile: qz impossibile est pl'es esse tales res absolute distinctas: q̄le est illud ꝑ quo iste terminus de⁹ ꝓprie loquēdo supponit: ⁊ tm̄ hoc nomē deus est equocū. Nam dicit̄ adoptiue de sanctis. Jn Ps̄. Ego dixi dij estis. Nūcupative de idolis Jn ps̄. Dēs dij gentiū demonia. Substātiuet naturaliter de diuia essentia. Et lz hoc nomē sit cōe tribus ꝑsonis: tm̄ qz ille ꝑsone sūt vna res simplicissima: ꝺz hoc nomē incōicabile. Circa illaz clausulam. Et hec fuit humane vite deceptio. Notandum est q̄ licet vita humana multipliciter decipiatur. quattuor tm̄ sunt in q̄bus vt cōiter maior ꝑs mundi decipit̄ ⁊ oberrat. Decipiūtur ei hoies in ꝑsumptiōe ꝓprie ꝑfectiōis: in acceptatiōe nimie cōmendationis: in delectatiōe feminee affectionis: et in simulatiōe columbine cōpositiōis. Prima ḡ materia in qua hoies cōmunissime decipiūtur est in ꝑsumptiōe ꝓprie ꝑfectionis. Nemo enī de facili bene iudicat: nec de gratijs ꝓprijs: nec de culpis ꝓprijs: sz gratias nr̄as nimis magnificam⁹: ⁊ cꝑas nr̄as nimis attenuam⁹. Et ideo vir ē aliq̄s q̄ bene iudicet de seipso. Un̄ Therē. i quadā comedia Ita fere cōparata ē humana natura: seu oim hominū natura vt aliena meli⁹ iudicet q̄z sua. ⁊ Tullius in orōe ꝓ Dyotauro. Nemo fere ē qui ꝑiculi iudex qui nō se equiorem q̄z reo prebeat. Hinc est q̄

nōnulli cum pauca faciant: magna sibi arrogāt: et facta ꝓpria non aliter extollunt q̄z si p̄ ea ceteri oēs supportarent. Dino similes Baldeuio depicto et sculpto qui colla humeris z brachijs z facie ꝓminens totam fabricā cū onerosa fatigatiōe se simulat supportare: z tm̄ fabrica ita fortiter staret z eque duriter z totū illud idolū deleretur vel tolleretur. Tales etiā similes sunt cuidaz alienato a mente q̄ semp̄ stans sub diuo nullo mō voluit intrare domū nec sedere: bibere vel comedere. Requisitus quare hoc faceret. Rndit q̄ ipse supportabat totū celum z si ad horā dimisisset celū esset casurū. Ita est de nōnullis p̄sumptuosis q̄ inflati scientia secularī: reputant se totam ecclīam supportare discretione z sapīa quā se habere p̄sumūt: quoꝝ cuilibz illud Esa. xlviij. 02. Sapia tua z sciēcia tua hec decepit te. Et quia deceptoria p̄sumptio ex verbosis scientijs magis q̄z ex realibus solet oriri. signāter scripsit apls ad Col'. ij. Videte ne quis vos seducat per philosophiā z inanē fallaciam. Secūda materia in qua hoies cōmuniter decipiuntur est in acceptatione nimie cōmendationis. de ista peste dicit Seneca epla. ij. Incredibile est multis q̄z magnos viros dulcedo orationis abducat: z epla xcv. Illud p̄cipue impedit q̄ nobis cito placemus Si inuenim⁹ qui nos laudat: qui nos bonos dicat: qui prudentes: qui sanctos: non sumus modica laudatione ꝓtenti. Quicqd in nos adulatio sine pudore cōgessit: tanq̄z debitū pendimus: optimos nos esse z sapientissimos assentientes credimus: cum sciamus illos multa mentiri sepe. hec Seneca. Et quia hec deceptio fit potissime ꝑ amicos vel veros apparētes: signāter dr tali. Tren. j. Vocaui amicos meos ipsi deceperunt me. Ursus excecari solet si cādens peluis oculis suis obijciatur. Consimiliter si homini aliqua gratia vl' vere vel fallaciter sibi attributa oculis mentis obijciatur adulatoꝝ cōmendatione: statim excecatur z decipitur. Esa. j. Populo meus qui beatū te dicunt ipsi te decipiunt z viā gressuū tuoꝝ dissipāt.

£ Exemplum huius narrat Seneca lib. vj. de bñficijs. Xerxes inquit dux medoꝝ grecis bellum indixit. Cui familiariū vnus dixit. Grecos bellum nō expectaturos. Alius greciam nō solum vinci: sed obrui mole exercitus medorū. Alius dicebat timendum esse ne vrbes desertas z vacuas inueniret: nec se habiturum vbi tantas vires exercere possent. Alius dixit vr illi naturam rerum posse sufficere angusta esse classibus maria: militib⁹ castra explicanda: copijs equestrib⁹ campestria: vr celū patere sagittis. Dum in hunc modū regē nimia exultatione furentē excitarent: dixit Demaratus regi. Multitudo ista que tibi placet metuēda est tibi. Verum est eī imoderata nūq̄z posse regi: nec diu durare q̄ regi nō pōt. Nihil tam magnū q̄ ꝑire nō possit. Acciderūt ḡ q̄ dixit demaratus. Ille em̄ tā grādis exercit⁹ ob defectū prudentie z regimis fuit vict⁹ a pauc⁹ prudē ordinat⁹. De cui⁹ victorie cōmendatōe narrat Justin⁹ in abstrologi. li. ij. q̄ De regno suo. dccc. milia armauerat ō auxiliarijs vo. ccc. miliaz cētū milia nauiū legit ha-

buisse: sed ipse p̄mus in fuga: postrem⁹ in p̄lio. Impiculis timidus: si metus abesset inflat⁹: a paucis est fugatus. In cui⁹ exercitu parū ante fugā equa peperit lepozē q̄ ē aial fugitiuū: sicut narrat Valerius. lib. j. ca. iiij. ꝓter hoc fuit sententia Platonis sicut narratur in dictis phoꝝ. Homies ex inimicis magis q̄z ex amicis sibi proficiūt. quia inimici dū eis errores imporperant erinde corrigūtur. Amici vero suos eis nō ostendunt errores: sed tolerant z occultant. Tertia materia circa quā potissime decipitur vita humana est in delectatiōe femince affectionis. Licet em̄ inuicē amare z amari sit iuuenib⁹ delectabile multū: sicut dicit Aug⁹. ij. confes. suarū. cap̄. j. Quid erat q̄ me delectabat: nisi amare z amari: sed nō teneba k̄ modus ab aio vsq̄z ad animū: quatenus limosus est limes amicitie: sed exalabant nebule de limosa ꝯcupiscētia carnis z scatebra puberratis z obnubilabant z obfuscabāt coz meū vt nō discerneret serenitas dilectiōis a caligie libidinis. hec Aug⁹. Licet m̄q̄z ista caliginosa dilectio z carnalis charitas multū delecter: molliat z eneruet potissime tm̄ ꝑstringit z decipit familiaritas feminarū. Nūeri. xxxi. Cur feminas reseruastis: nōne iste sunt que deceperūt filios israel? Harū nāq̄z natura ars z delectatio est hoiem emollire z emollitū decipere. Et iō signanter philistei dalilam fecerūt mediatricē vt superarent sampsonē dicētes: decipe eū z disce ab eo in q̄ habeat tantā fortitudinē. Sciuerūt em̄ illū versiculū. Fallere nere flere statuit deus in muliere. Simul em̄ ista fiūt nōnunq̄z dū mulier a sancto viro soliditatē recepit ad virtutē: viro mollicie infirmitat⁊ refundit. In cuius figura Ben. ij. dr q̄ ad fabricaz mulieris: ablatū est a viro quoddā os et restituta caro ꝑ osse. z ideo q̄tumcūq̄z homo sit osseus soliditate bone vite: caueat sibi semp̄: q̄z ex familiaritate feminea os ꝑ carne facillime cōmutatur. Fingunt fabule de achille q̄ mor cū natus esset: mater eiz in aquis stigijs intinxit ꝑ totū corpus: excepto talo: ꝓpter q̄ factus est postea inuulnerabilis in toto corpore: ⁊z tandē in talo vulnerat⁹ occiditur. Hec fabula quā exponit alexāder neq̄z in scintillario poetarū sic intelligit. Achilles greco ꝓ fortissimus: viruz virtute pfectū designat. Hic in aquis stigijs intingitur: q̄z ī actibus pñe z aduersitatib⁹ solidatur: solus talus nō intinctus dimittitur: q̄z semper libidineis tētationib⁹ exponitur. Dicit em̄ Orpheus q̄ in talo est locus libidinis. Humana igitur virtus q̄tuscūq̄z munita sit ad omnia libidinis tamen vsibus subiacet patula. Vene etiaz que in talo sunt ad renū et femoꝝ z virilium pertinent rationem. Signat etiaz moraliter q̄ q̄tumcūq̄z hō virtuose z pudice vixerit ante caueat tamen semp̄ talum. id est finem. Persona quedaz sera genaria semper virgo vixerat. z anno sera gemsimo corrupta est z defuncta. Et ideo signanter enūerat Job inter cetera difficillima que deuitat. Si deceptuz est coz meū sup̄ muliere. q. d. Nō esse quicq̄z super difficultatem resistentie: contra stimulum carnis et tentationis libidinis. Job. xxxj. Et Valerius ad Rufinuz in fine. Lege Aureolam theofrasti et

medeã Jasonis ⁊ vir pauca inuenies impossibilia mulieri: ⁊ subdit. Amice det mihi deus oipotens oipotentis femine nõ falli fallatijs. vñ metrice ór: Adam sampsonẽ dauid loth ⁊ salomonẽ. Femina decepit quis mõ tutus erit. Quarta materia in q̃ decipitur vita humana cõiter est in simulatiõe colũbine cõpositóis: ⁊ hec est hypocritarũ ⁊ assuetorum ad falsam seculi affabilitatẽ ⁊ p̃tendentiũ extrinsecus sanctitatẽ: ⁊ habentiũ intrinsecus lupinam rapacitatẽ. Prouer. xj. Simulator ore decipit amicũ suũ: ⁊ iõ sigñater docemur in scriptura. Non debemus nos iudicare hoim maliciã vel bonitatẽ fm extrinsecã physonomiã: nec fm intrinsecam anthonomiã: nec fm geneaticã astronomiaz: nec fm ignotã phiam. Extrinseca physonomia relucet in facie. Job. vij. Nolite iudicare fm faciem. Intrinseca anthonomia sunt intentiões q̃s hoies hñt intrinsecꝰ ⁊ has iudicare nõ licet. Luce. vj. Nolite iudicare vt nõ iudicemini. Geneatica astronomia est diuinatio fm horã natiuitatis alicuiꝰ ⁊ cõstellationis tũc habite. Ignota phia est statim pronũciare ⁊ diffinire: iste nũq̃ erit bonꝰ hõ de vno iuuene forsitan errante ex aliq̃ leuitate. j. Cor. iiij. Nolite ante tp̃s iudicare. Dicit em̃ hypocras in amphorismis q̃ p̃nosticationes acutoꝝ morborũ nõ sunt oino certe p̃nosticationes neq̃ sanitatis neq̃ mortis. Moraliter acuti morbi sunt lasciuia et dissolutio iuuenilis. Malus igit̃ medicus in moribus est q̃ statim p̃nosticat q̃ talis iuuenis morietur finaliter morte pcti ⁊ q̃ nunq̃ bene faciet.

Lectio. CLXVI.

Tnon suffecerat erraſſe eos circa dei sciam: sz ⁊ in magno

c viuentes insciẽtie bello: tot ⁊ tam mala magna pacẽ appellant. Aut em̃ filios suos sacrificantes aut obscura sacrificia facientes. Aut insanie plenas vigilias habentes. Nec vitam neq̃ nuptias mũdas iam custodiũt: sed ⁊ alius aliũ occidit p̃ inuidiã: aut adulterans ꝓtristat ⁊ oia cõmixta sunt sanguis ⁊ homicidiũ: furtũ ⁊ fictio: corruptio ⁊ infidelitas: turbatio ⁊ periuriũ tumultus bonoꝝ dei imemoratio: aiarũ inquinatio: natiuitatis imutatio: nuptiarũ icõstãtia: iordinatio mechie ⁊ impudicitie. Positis tribꝰ causis adinuẽtionis idolatrie videlz amore delictoꝝ: timore tyrannoꝝ: ⁊ decore idoloꝝ. In hac parte ꝓsequitur enarrare quãte malicie ⁊ quot vitia seu moꝝ corruptiones ex idolatria causantur. Et circa h̃ duo facit. Quia p̃mo ista mala enumerat diuisim. Secũdo cõiunctim: ibi. Et oia cõmixta sunt. Mala

A autem q̃ inter idolatras p̃ idolatriã sunt suborta: sunt quattuor in genere: quia q̃tum ad deum debita eius noticia p̃uabant: q̃tum ad seipsos decipiebant: q̃tum ad demones eoꝝ seruituti subdebantur: q̃tum ad p̃rimos oẽs sibiꝝnuicẽ iniuriabantur. Si igit̃ loq̃mur de noticia quã hõ p̃ fidez debet hr̃e de deo: ista p̃uabant. vñ p̃mittit̃. Et nõ suffecerat erraſſe circa dei sciam p̃ infidelitatẽ: sed ⁊ in magno viuẽtes insciẽtie bello: tot in multitudine ⁊ tã magna mala. intentõe scz malicioſa pacem appellant: q̃ decipiebantur q̃tum ad seipsos. Nec em̃ insciẽtia bellare eos fecit ꝓ deũ cuiꝰ debuissent subdi legibꝰ: ⁊ cũ eẽnt i bello ꝓtinuo ꝓtra deũ ⁊ bonos moꝝ existimauerũt se viuere in q̃ete. Nec q̃ duo mala ꝓsecuti sunt quo ad deũ p̃mo: ⁊ postea q̃ ad seipsos. Tertio demonibꝰ seruitute crudelissima subdebant̃. Nã cultꝰ ⁊ sacrificia q̃ idolis faciebãt fuerũt inhũana ⁊ irrõnabilia q̃tum ad materiã de q̃ fiebant: intẽpestiua ⁊ suspecta q̃tum ad tp̃us in q̃ fiebant: feda ⁊ abhominabilia q̃tum ad ritũ ⁊ modũ q̃ fiebãt. vñ q̃tum ad ista tria dicit sic Aut em̃ filios suos sacrificãtes sicut obseruabant in sacrificijs saturni. Hoc em̃ ꝓpter odiũ iouis filij sui q̃ eum de regno expulerat cultoribus suis p̃cepit sibi filios suos imolare. Aut obscura sacrificia facientes vel de nocte vel de die. s. in antris vel spelũcis ⁊ lucis siue in locis obscuris. Dr̃ em̃ lucus per antifrasim locus sine luce ꝓpter nimiã arboꝝ vmbrã. Aut insanie plenas vigilias habentes sic in sacrificijs Bachi ⁊ Cybeles matris deoꝝ in quorũ festiuitatibꝰ lusibꝰ ⁊ luxurijs vacãtes totã noctem turpit̃ trãsibãt: quos arguit apl's ad Eph̃. v. Nolite cõicare operibꝰ ifructuosis tenebrarũ sz magꝭ redarguite. Que aũt in occulto fiũt ab ipsis turpe ẽ dicere. Propt̃ hmõi feditates sbtraxit eccl'ia multas vigilias que solebant ab oibus pp̃lis celebrari de nocte in solẽnitatibꝰ sanctoꝝ. Quarto sibiꝝnuicem iniuriabant̃ in corpibꝰ inferẽdo molestias: ⁊ i vxoribꝰ nuptias violãdo. vñ dicit. Neq̃ vitã supple mũdam iã custodiũt neq̃ nuptias mũdas: sed alius aliũ p̃ inuidiã occidit aut adulterãs ꝓtristat ⁊c. lr̃a est plana. Sequit̃ scõa ps lectiõis huiꝰ in B qua moꝝ corruptiões cõiunctim enumerat idolatriã ꝓsequẽtes ⁊ sũt. xv. dicit em̃ sic. Et oia cõmixta sunt sanguis. s. in inuasione: ⁊ in vulneratiõe iusta: homicidiũ in occisione: furtũ in aliene rei indebita detentione: fictio in falsa hypocrisis simulatione: corruptio in virginũ defloratione: infidelitas in mutua p̃ditione: turbatio in discordiarũ seminatione: periuriũ in falsa p̃batione: tumultus in rixarũ ꝓtentione: bonoꝝ dñi imemoratõe: in bñficioꝝ dei ingrata oblitione: aiarũ inq̃natiõe: in gule ⁊ luxurie delectatõe: in natiuitatis imutatione: in vitij ꝓtra naturã perpetratiõe: nuptiarũ inconstantia: in vxoꝝ illicita p̃mutatiõe: inordinatio mechie: in incestus ⁊ adulterij p̃mixtione: ⁊ impudicitie inordinatio supple i libidinosa ꝓtrectatiõe. Cõtra tales idolatras luculẽter inuehit Didimꝰ rex bragmãnoꝝ in epl'a ad alexandrũ magnũ deridẽs eos in hoc q̃ hoiem minorẽ mũdum direrũt ⁊ singulas partes corpis singulis dijs coaptauerunt. Hoiem inq̃t mundum paruũ dicitis: ⁊ sicut in eo multiplicia sunt mẽbra disposita: ita varios deos ꝓfingitis in celo ꝓsistere quorũ vnicuiq̃ diuersas ⁊ diuisas vr̃i corpis partes deputat̃ ⁊ familiares singulis victimas imolatis ⁊ vocabula illis exq̃sita tribuitis asserẽtes mineruã capitis arcẽ: vtpote sapiam tenere. Junonẽ iracũdie p̃sidentẽ p̃cordia possidere. Martẽ belloꝝ p̃sidem pectora vulneribꝰ apta distinguere. Mercuriũ factũdie repertorem linguelanuas possidere. Herculẽ lacertos

sibi vrpote pugilem vēdicasse. Cupidinē ieconis secreta coercere. Bachū ebrietatis ductorē celaria gutturis obtinere Cererē frumenti datricem borrea ventris implere. Uenerē matris libidinis femoꝝ occupasse cubicula. Jouē quasi atriū supremū in naribꝫ hre pconē. Appollinē medicine ⁊ musice pceptorem palmarū habitacula possidere ⁊c. Tantaqꝫ hois fabrica dīs quos dicat vris dīando ꝓtradicit nulla pte corpori domicilij naturali dño vris sedibꝫ reseruata. Qui tñ nec gr̄arum vobis debitā actionē vt liberis hospitibꝫ referūt: sed vt inq̄linis obnoxijs soluendū vectigal imponunt atqꝫ alijs alia tributa pfligunt. Itaqꝫ marti apercedit. Bacho dicat hircus. Junoni pauo mactat. Joui thaurus ducit. Appollini cignus offert. Veneri columba decernit. Minerue noctua ꝓsecrat Cereri farra libant. Mercurio mella pandūtur. Aras herculeas populea corona circūdat. Pbanū cupidinis rosea serta ꝓdecorant. ⁊ infra. Reuera nō opitulares deos sed carnifices reterrimos inuocatis q̄ viscera vestra supplicioꝝ diuersitate discerpant. Necesse est em̄ in corpore vestro tot penas ꝓstitutas cē quot sunt dij: cū singuli suis vos cogūt inseruire ludibrijs. vnus trahit ad bellum: alter cūdem ducit ad luxuriā: tertius lucrandi cā hortat inquiri. hic desideriū suggerit epulādi. Et in fine epīe sic deridendo ꝓcludit. O qꝫ vos felicissimos dixerim quoꝝ ⁊ religio crimen est ⁊ vita suppliciū. Circa istam clausulā. Et tam magna mala pacem appellant. Uideo q̄ in cōi modo loquēdi tria magna mala pacis noie gloriant. Interdum em̄ vocat par ꝫ indigne beniuolentia libidinose familiaritatis: interdū violentia calūniose fraternitatis: ⁊ interdū negligentia scelerose impunitatis Prima est pax carnalium pctoꝝ. Secūda est pax mūdialiū ꝓspiratoꝝ. Tertia est pax curialiū prelatoꝝ. Prima pax scilꝫ carnaliū peccatoꝝ reperit inter adulterū ⁊ adultrā: fornicatorē ⁊ fornicatricem: vt dicer mulier illud Ezech. xvj. Ego murus ⁊ vbera mea sicut turris ergo facta sum coram eo quasi pacem reperiens. Talis pacificus fuit salomon de quo ꝺr Eccli. xlvij. Salomon imperauit in diebꝫ pacis. ⁊ cito post sequit. Inclinasti femora tua mulieribꝫ habuisti ptātem in corpore tuo: dedisti maculaꝫ in gloria tua. In diebꝫ belli ⁊ aduersitatis homines nō vacant libidini sꝫ in diebus ocij. Unde dauid cū ociaret in domo ioab exīte in bello adulteriū cōmisit. ij. Reg. xj. Siccuitas romana cū bellis ⁊ discordijs ꝓtra carthaginē veraretur virtuosis exercitijs colebat. Sed postqꝫ carthago subuersa fuit ocio libidini ⁊ gule tota se dedit vt plus nocuerit rome euersa carthago qꝫ ꝓus nocebat aduersa: sicut dicit Aug⁹. iij. de ciui. dei. ca. xix. In horum signū mensis marcius deo belli fuit ꝓsecratus. Unde ille est mensis in quo solēt reges ad bella ꝓcedere. ij. Regum. xj. Et statim immediate mensis sequens q̄ est Aprilis veneri est dedicatus. In cuius signū q̄ finito bello ⁊ exercitio bonoꝝ operū tpe pacis ⁊ ocij domina libido. Juxta illud Ouidij de remedio amoris. Oscia si tollas periere cupidinis arcus. Scōa est pax mūdialiuꝫ conspiratoꝝ q̄ nihil aliud est qꝫ violentia quedam calūniose fraternitatis qua mali se colligūt ⁊ cōfederant ad resistendū ⁊ nocendū iustis. Hec figuratur ꝑ amicitiā ⁊ pacē herodis ⁊ pylati ꝓtra christū Et sic videm⁹ q̄ inter spinas steriles ⁊ infructuosas lōge maior est cōnexio qꝫ inter arbores fructuosas: sic in malis congregationibꝫ ⁊ collegijs longe fortior est coherētia brigosarū psonarū ad inuicem ad se defendendū qꝫ sit bonoꝝ ad malos corrigendum. Nau. j. Sicut spine inuicē cōplectūtur sic cōiuiū eoꝝ pariter potantiū. De ista pace dicit ps. Zelaui sup iniquos pacē iniquoꝝ videns. glo. i. invidi eis ⁊ male tuli pacē pctōꝝ. Tertia est pax curialiū platoꝝ ⁊ hec nihil aliud est qꝫ quedā negligētia sceleroſe impuniatis: qñ em̄ platus videt pcā notoria subditoꝝ ⁊ ea dissimulat scire: talis prelatus vocat pacificus. Notandū q̄ hūmectatio locoꝝ circa aures q̄ vocant ꝓpa de lacte mulieris inducit somnū: sic ꝓsimil'r qñ platus hz verba remissionis ⁊ dulcedinis ad manifeste malos inducit eos ad dormiendū in pctō suo. vnde verba platorum ⁊ ꝓphetarū antiquitus vocabant onera Malach. j. Onus verbi dei ad isrl̄. ⁊ in Esa. Onus da masci: onus egypti: onus tyri: ⁊ sic de alijs. Debēt em̄ verba plati esse onerosa ꝓtra primates ⁊ rebelles: sed solacioſa ad devotos ⁊ hūiles. Sic distinguendū videt de remissione ⁊ rigore in platis: qz si loquamur de eoꝝ psonali iniuria vel derogatiōe honoris eoꝝ inueniūtur acutissimi et rigidissimi: nihil remittunt. Si vero agatur de iniuria illata deo: vel de honoris diuini diminutiōe ibi sunt remississimi nec curant oīno. Contra tales loqt Crisosto. super Math. Epūs si debitum honoris non acceperit a presbytero: aut presbyter a dyacono: aut dyaconus a lectore irascitur ⁊ turbat. Si aūt viderit epūs presbyterū: aut presbyter dyaconum aut dyacon⁹ lectorē circa obsequiū ecclie non permanentē: aut alias peccantē in deū nō irascitur ei neqꝫ curat: qz oēs quidē de honore suo solliciti sūt de honore aūt dei nullus. hec Crisosto. Quāuis em̄ esse pacificum ⁊ patientem in ꝑprijs iniurijs sit laudabile: esse tamen patientē in dei iniurijs est sūme vituperabile in plato. In cuius figura christ⁹ sicut legimus Math. iij. quādo diabolus sibi dixit. Si filius dei es dic vt lapides isti panes fiant patienter sustinuit: ⁊ per auctoritatē sacre scripture eum ꝓfutauit. Iterum secūdo quādo sibi simil'r dixit. Si filius dei es: mitte te deorsum. quia iste due tentationes nonfuerunt directe nisi cōtra humanitatē. Sed in tertia tentatione quando dixit. Hec omnia tibi dabo si cadēs adoraueris me: repulit miserū cū indignatione dicens. Uade satha na nō tentabis dūm deum tuū. Exodi. x. Super quē locum dicit Crysо. Exemplo xpi discamus iniurias nostras equanimiter sustinere: dei aūt iniurias neqꝫ vsqꝫ ad auditum sufferre. Qm̄ in ꝑprijs iniurijs esse quādoqꝫ patientē laudabile est. Iniurias vo dei dissimulate nimis impiū est: et de ista mala pace negligentie: prelat⁹ dicit saluator Mathei. x. Non veni pacem mittere: sed gladium. id est acutam correctionē viuoꝝ.

ex 3. pax mala

¶ Greg⁹ xv. li. mor. Miscēda ē lenit. seueritati: faciēdq; ex vtroq; tempe. vt neq; ex nimia exulceret subdi. ex multa: beny. frāgant. q; sequnt ibi

Lectio. CLXVII.

Infandoꝝ enim ido

lorꝝ cultura oīs mali cā est: et initiū et finis. Aut eīm dū lerant insaniunt: aut certe vaticinant falsa: aut viuūt iniuste aut pīurāt ato. Dū eīm ꝓfidunt in idolis q̄ sunt sine aīa male iurātes noceri sibi nō sperāt. Utraq; igit illis eueniēt digne qm̄ male senserūt de deo attendentes ad idola et iniuste iurauerūt idolo ꝓtenētes iusticiā. nō eīm iurantiū est virt⁹ sz peccātiū pena pambulat sp iniusto ꝝ ꝓuaricationē. Postq̄ enumerata sunt vitia et mo ꝝ corruptiōes q̄ ex idolatria ꝓcreā tur. In ista ꝑte explicat cālitas illa et oñdit spāliter quō ex idolatria diriuatur falsitas et iniusticia. Et circa hoc tria fiūt. Quia ꝑmo agit de malo ꝝ ꝓpe/ tratiōe. Scōo de malo ꝝ punitiōe. Tertio de iu/ rameti naturalis ꝓditione. Scōa ꝑs ibi. Utraq; tē. Tertia ibi. Nō eīm iurantiū. Circa ꝑmū in de testationē idolo ꝝ replicat gīalitatē malitie idola/ trie: et dicit. Infando ꝝ eīm idolo ꝝ cultura oīs ma li causa est et initiū. Et sic idola dicuntur infanda: q̄ nō sunt famine. i. sermone digna. Hec ḡ cultu/ ra est cā oīs mali initiū et finis ifuis cultorib⁹. Nā ꝓpter idola colenda ordinātur pcā sicut ꝓpter finē Qualium aūt malo ꝝ sit idolatria initium et finis: manifestat cū subdit. Aut eīm dum lerant insaniūt sicut in festis et ludis quos dīs suis faciebant: in q̄bus se ꝑ libidinē more bestiarū fedabāt. Aut cer/ te vaticinantur falsa sicut ꝓphete Achab. de quib⁹ ⁊. iij. Regū. xxij. Ecce dedit dñs spīm mendacij in ore oīm ꝓphetarū tuoꝝ: aut viuūt iniuste ꝓximis nocendo. Aut periurant cito. i. de facili: et ꝑ leui cā falsa sciēter iurant. Habent eīm ad hoc audaciā ꝑ tanto. Sciūt eīm q̄ idolum non pōt se vindicare nec eos punire ꝑ periurio facto ꝑ idolum: et ꝛ fa/ cilius periurant et ꝓfidentius: et hoc est q̄ dicit. Dū enim ꝓfidunt in idolis q̄ sunt sine aīa. i. sine intel/ lectu et voluntate. Male iurantes nocere sibi. i. sibi nō sperant. i. nō metuūt et hoc puniri q̄ iurant fal sum per idolū. Narrata mltiplicat ꝝ culpa: sequi tur de ꝝ pena. Pena aūt est q̄ ꝑ vtroq; dānabū tur. vnde subdit. Utraq; ergo illis eueniēt digne id est ꝓ vtroq; digne punient videlz de eo q̄ ma le senserunt de deo attendentes idolis et iniuste iu/ rauerūt in idolo contēnentes iusticiā: et sic duplici ter peccauerunt. Tum q̄ iurauerunt falsum. Tū quia iurauerunt ꝑ falsum q̄ est idolum. Et tertio subinfertur de natura iuramenti: et dicit sic. Non enim iuramētum est virtus. i. iurare non est virt⁹ nec est virtus nec ꝑ se appetendū est: sed peccantiū pena. Propter incredulitatē enim hoīm oportet iurare. Math. v. Sit sermo vester est est: nō non. Q̄ō autem his abūdantius est: a malo est: sz a pe na vel a culpa illius cui iuratur vel q̄ iurat. et hec pena perambulat semp. i. crescit: in iusto ꝝ. i. iusti/ cie vel iustarū rerū ꝓuaricationē iuxta illā clau/ sulam. Periurant cito. Circa periurū est notā/ dum q̄ periurus est multipliciter detestandus et spāliter ꝓpter tria. Est enim periurus ꝓdicioſus ꝑ infidelitatē quo ad deū. Iniurioſus ꝑ falsitatē quo ad ꝓximū: et ꝑnicioſus ꝑ iniquitatē quo ad se/ ipsum. Primo igit periturus est ꝓdicioſus ꝑ infi/ delitatē quo ad deū. Proditio foret magna si ille q̄ haberet custodiam sigilli regij sigillaret litteraz pactionis quā rex maxime detestaret: et si hoc fa/ ceret de sigillo pape esset excōicat⁹ ipso facto et bra chio seculari tradendus. Nomē dei est nomen cō/ missum nobis quasi quoddā sigillū ad testificādū veritatē et cōfirmandū. Deut. vj. Dīm deū tuū ti/ mebis et illi soli seruies: et ꝑ nomen eius iurabis: et ideo dicit Apls ad Heb. vj. q̄ oīs ꝓuersie finis ad ꝓfirmationē est iuramētum. Falsitas aūt est il lud q̄ō deus summe odit tanq̄ sibi ꝓrīū q̄ est veri tas. Et iō q̄ nomen dei assumit ad ꝓfirmādā falsi tatem dei ꝓditor est. Hoc idē ꝑz sēdo: q̄si castrū dñi regis sue fidelitati cōmissum traderet hostib⁹ regis, ꝓditor eius eēt. Castrū est nomen dñi q̄ō in/ uocamus et ad q̄ō refugimus in oī nostra necessita te. Prouer. xviij. Turris fortissima nomē dñi ad eam fugiet iustus et saluabitur. Istud castrū tra/ ditur hosti q̄n demonib⁹ et falsis hoibus cōmittit ad ꝓbationez falsitatis. Hoc idem patet tertio q̄ qui dñm suū diffamat malicioſe et inuoluit in cri/ mine ꝓditor suus est sed qui deū inducit tanq̄ te stem falsitatis nititur deum inuoluere in crimine et ꝛ aufferre sibi nomen bonū quo vocat: et est sūma veritas: ergo ꝓditor suus est. vnde q̄ntum in eo est plus contēnit xp̄m q̄z crucifixores xp̄i: nā ipsi non intulerunt xp̄o nisi malum pene: et iste nititur eum mittere in malum culpe. Diabolus adiuratus in noie dei dicere veritatem nō mentitur cōmuniter nec inuenitur q̄ addat suis mendacijs iuramen/ tum licet mendax sit et pater mendacij: et iō non est mirū si deus eis velocē vltionē ꝓmittat. Malach. iij. Ero testis velox maleficis et adulteris et periu/ ris. Narrat Ouidius. ij. metamor. de mercurio et Bacho. Mercurius accepta figura humana tē/ tauit furari boues q̄s Appollo pastor regis Amid di debuit custodisse: inuenit autem eos depascen/ tes latera cuiusdam montis et statim arte sua abe git eos ad quandam siluam et ibi eos occultauit: istud factū nullus percepit nisi quidā pastor q̄ dice bat bachus. Istum igit mercurius timens acces/ sit ad eū rogans q̄ si aliquis veniret inquirere ꝓ bobus q̄ negaret se eos vidisse nihilq̄ aliud rnde ret: et ne factuz suū careret ꝓmio: dabo inquit tibi istam vaccaz albā oīno. Qua accepta bachus re/ spondit. Sic tutus eas. Lapis iste ꝓius tua fur/ ta loquetur: et lapidē ostendit. Mercurius simu/ lat se recedere: et statim mutata figura corꝓoris et voce sermonis redit ad rusticum in forma sez ali/ cuius inq̄rentis boues et vaccas dicit sibi. Rusti/ ce vidisti si quis hoc limite durit boues: Fer opez furtoq; silentiū deme. Juncto suo pariter dabitur sua femina thauro. Videns ergo rusticus q̄ mer ces sua foret geminata si furtū diceret et etiā volēs habere vaccam albā et albuz thaurū respondit q̄ sub illis montibus fuerunt: et ostendit montes in quibus fuerunt ante vagati. Risit mercurius et me mihi perfide ꝓdis. Me mihi ꝓdis ait periuro pectora vertit Jn durū silicem: q̄ nūc q̄q; ꝛ inder

Jnq3 nihil merito vetus est infamia saxo. Et sic iuste in illū vel ꝑsimilē est mutatus de quo ꝓius dixerat. Turus eas lapis iste ꝓpus tua furta loquet Et sic frequenter videm⁹ q⁹ hoīes falsi mun⁹ accipiunt ex vtraq3 parte ꝛ cōmittunt periurīū ꝛ lesionē veritatis ꝛ tandē iusto dei iudicio ī lapides conuertunt quia appropinquāte fine vite frequēter desperant. Job.xlj. Cor eius indurabit quasi lapis Non sic fuit de marco marcello regulo. De q̄ beatus Aug⁹.v.de ciui.dei.ca.xv.vel.xix.fm libroz nostruz. Marcus iste imperator roman⁹ captiu⁹ fuit apud carthaginenses: qui cū mallent a romanis suos reddi captiuos q3 romanoruz captiuos tenere. Regulū istum cū legat⁹ suis romā misērūt ꝓius iuramēto ꝑstrictū se carthaginē rediturū si illud qō volebāt minime peregisset. Perrexit ille ꝛ plane in senatu ꝓria psuasit: qz nō arbitrabatur vtile reipublice romanoꝝ commutare captiuos: nec p⁹ hanc psuasionē ad hostes redire cōpulsus ē: sed qz iurauerat illō spōte cōpleuerat. At illi excogitatis supplicijs interemerūt: inclusumq3 angusto ligno vbi stare cogeretur: clauis acutissimis vndiq3 cōfixo: vt se in nullā partē sine penis atrocissimis inclinaret abscisis etiā cilijs ne dormiret crudeliter peremerūt. Jste liber sui ꝛ in ciuitate ꝓpria ꝓ nulla causa hostib⁹ se reddidit nisi vt fidelitatē seruaret quā ꝓmiserat iuramēto se videlz reditu⁹ si romanis cōmutationez captiuoꝝ psuadere non posset. Et tm̄ cū psuasisse potuisset ꝛ vitā saluasset: noluit. qz hec ꝑtra fidem reipublice foze vidit: ꝛ sic cū posset p duas vias euasisse: neutrā tm̄ voluit: qz neutra cū fidelitate stare potuit. Scō periur⁹ est iniurios⁹ p falsitatē q̄ ad ꝓximū. Decipit em̄ iudicē ꝛ spoliat iure suo bone fidei possessoꝛez: ꝛ tō restituere tenet quilibet de duodena vel ad duo insolidū: sed cū vnus soluerit restituēdo cōplete alij deobligantur. Legim⁹ de dolo gabaonitarū qui simulantes se a lōge venisse obtinuerūt a filijs isrl vite ꝓmissionē. Hanc aūt ꝓmissionē seruauerunt nō obstante dolo gabaonitarū. vnde ꝓcepto dolo ꝛ ꝓpter hoc clamāte ꝑplo ꝛ murmurāte dixit iosue. Reseruent iq̄t iosue ꝛ viuāt ne ꝑtra nos ira dei ꝑcetur si periurauerim⁹. Tertio ꝓiurus ē pernicios⁹ p iniquitatē q̄ ad seipm̄. Ille em̄ q̄ sciēt per iurat: manū libro supponit q̄ tangit euāgeliū: et illam diabolo cōmendat nisi dicat verū. vñ illa manus efficit diaboli: ꝛ postea māu diaboli se signat se cabat ꝛ operat. Vñ ꝑ illā manū tenet eū diabol⁹ donec periteat. In missali vero sup qō iurat quat tuoꝛ scripta sunt: cōsecratio corporis et sanguinis xp̄i: suffragia sanctoꝝ: beatitudo bonoꝝ: ꝛ dānatio reproboꝝ. Est g̃ sensus iuramēti sui. Nisi verū sit qō modo iuro: nō me iuuet missarū celebratio nec sanctoꝝ deprecatio ꝛ priuer oīno futura beatitudine sanctoꝝ ꝛ beatoꝝ: ꝛ veniat sup me maledictio reproboꝝ q̄ ponit Math.xxv. Jte maledicti in ignē eternū q̄ preparatus est diabolo ꝛ angelis eius. Simil⁹ genua flectendo abrenūciat oīb⁹ gressib⁹ quos pedib⁹ suis fecit nisi dicat verū. Extendendo manū ad librū: abrenūciat bonis opib⁹ elemosyne si q̄ fecit. Osculādo librum abrenūciat oīb⁹ bonis verbis ꝛ oronib⁹ quas dñs fecit ꝓpter qō Eccl̄i.xxiij.oz. Vir multū iurans replebit iniquitate: ꝛ nō recedet de domo eius plaga. ꝛ Leuitici.xix. Nō periurabis in noīe meo.

Capitulū. XV. Lectio. CLXVIII.

Vautē deus noster t suauis ꝛ verus es: patiens ꝛ in misericordia oīa disponens. Etem̄ si peccauerimus tui sumus scientes magnitudinē tuam. Et si nō peccauerim⁹: scimus qm̄ apud te sumus cōputati. Nosse em̄ te ꝑfummata iustitia est: et scire iustitiā ꝛ virtutē tuam radix est imortalitatis.

Intentio spūssancti tam ī isto capitulo q3 in duobus p̄cedentibus est idolatriā destruere ꝛ verum dei cultum hoīb⁹ suadere. Hoc aūt in isto capl'o ꝓ duas vias aggredit. Nā ꝓmo cōmendat diuinā bonitatez ꝓpter quā oīs creatura rōnalis ei debet seruire. Secūdo declarat idoloꝝ vilitatez ꝓpter quā oīs hō ea tenet contēnere. Scōa ps ibi. Non em̄ in errorē. Circa primū ꝓmo ponit diuinā commendationē. Scōo subiūgit tante cōmendatiōis declarationē. scōa ps ibi. Etem̄ si peccauerimus Cōmendabilia aūt q̄ dicit de deo sunt q̄ttuor que maxime mouēt aliquē ad seruiendū dño tales cōditiones hūti videlz suauitas in cōicatōe. Dño em̄ amaro ꝛ iracūdo null⁹ famulat libenter. Veritas in ꝓmissione. Nā multa ꝓmittens ꝛ pauca persoluens raro habebit famulos sibi deuotos. Patiētia in expectatiōe. Dñs em̄ q̄ nō subito nec rigide ꝓcedit ad sui vltionē dat subditis ꝑfidentiā sperādi veniam post offensas. Et misericordia in gñali dispositione qz misericordia dñi famulos facit eē deuotos ꝛ obedientes. Quātum g̃ ad ista q̄ttuor dicit. Tu aūt de⁹ noster suauis ꝛ verus es. Suauis beneficia largiendo: verus ꝓmissa implendo: patiēs expectando delinquētes. Eccl̄i.v. Altissim⁹ est patiens reddituꝛ in misericordia disponēs oīa quia punit citra condignū ꝛ ꝓmiat bonos vltra cōdignū. Hec est veri dei cōmendatio. Scōo subiūgitur hui⁹ magnifice cōmendationis declaratio. Justum est em̄ vt deo seruiamus ꝛ eū bonorem⁹ siue fuerimus in statu culpe siue in statu iustitie: quia si fuerimus peccatoꝛes nihilomin⁹ infra potētiaz suā puniendi sum⁹: si fuerim⁹ iusti sum⁹ infra potentiā suā ꝛ ꝑ eam supra meritū premiandi: et h̄ est qō subdit. Etem̄ si peccauerimus tui sumus sciētes magnitudinem tuā. i. infinitatez potentie tue, in ps̄. Magnus dñs ꝛ laudabilis nimis ꝛ magnitudinis eius non est finis. Et si nō peccauerimus scimus: id est firmissima fide credimus: quia apō te computati sumus. i. numerati ꝛ electi vt in celis eternaliter premiemur Luce.vj. Gaudete ꝛ exultate qz merces vestra multa est in celis. Sed posset aliquis querere qō est illud premiū vite: ꝛ quō ad illud pueniemus: ideo subdit. Nosse em̄ te nude videlz ꝛ apte ꝑfummata iustitia est. Johā.xvij. Hec est vita eterna vt cognoscant te solum verum deum ꝛ quem misisti iesum xp̄m. Ecce premiū: sed quō ad illud perueniem⁹ subdit. Et sare. i. credere per dilectionē iustitiā. i. equitatē ꝛ virtutē tuā. i.

pietatem; radix est, i. principium immortalitatis, i. beatitudinis sempiterne. q. d. qui habet fidē formatam charitate ꝙ tu es vere iustus ⁊ vere pius; ille habet radicē beatitudinis. De hac radice fidei xp̄iane loquit̄ Aug⁹. sup Joh̄. sic dicens. Sicut in radice arboris nulla prorsus apparet spēs ⁊ tm̄ quicquid est in arbore pulchritudinis vel decoris totū ex illa p̄cedit; sic ex fidei humilitate q̄cquid meriti quicq̄d beatitudinis aia suscepturа est: ex fidei fūdamēto p̄cedit. vñ signāter dr ꝙ fides est radix immortalitatis. vnde Eccli. j. Radix sapie est timere deum. Rami eius lōgeui. Circa illam clausulā.

B Scimus qm̄ apud te sum⁹ cōputati. Notandum est ꝙ istud verbū dr p̄cise de electis quor̄ numer⁹ soli deo cognitus est sicut dicit Aug⁹. in enche. ca. xcij. Ubi notandū ꝙ magni dñi aliter possidēt modica ⁊ vilia ⁊ aliter p̄ciosa ⁊ nobilia. Vilia vl'res parui p̄cij ꝛ habeātur; nō tm̄ a dominis cōputātur. Sed p̄ciosa ⁊ nobilia locatia bene habentur: ⁊ in numero diligenter cōputant̄. Isto mō est de deo qui oēs possidet siue sint p̄ctores siue iusti et p̄destinati. Peccatores hz sub dominio suo: ꝛ nullius numeri sunt apud eū. Eccl̄s. j. Stultor̄ infinitus est numerus. vñ Boe. j. arisme. loquens de diuisione numeri p diminutū ⁊ superfluū ⁊ perfectum dicit. In his est magna similitudo virtutis ⁊ vitij. p̄fectos em̄ raros inuenim⁹ numeros sed superfluos ⁊ diminutos multos et infinitos. Perfect⁹ em̄ numerus est q̄ ex oibus partib⁹ suis aliquotis simul sumptis sicut est sex ⁊ infra centū milia: non sunt nisi q̄nq̄ tales numeri: ⁊ qr̄ tanta est malor̄ copia: nō est deo cura de eis vt numerentur. Justi aūt possidentur sicut locatia p̄fecta ⁊ p̄ciosa. Esa. xiij. Pretiosior erit vir auro ⁊ homo mūdo obrizo Et bene dicit vir. qr̄ sicut ordinabat̄ in lege mulieres ⁊ paruuli nō numerabant̄ sed soli viri: ita apd deum effeminati ad opera virilia seu virtuosa nec rationabiliter viuentes p̄ciosi iudicant̄: sed tm̄ viri. i. virtuosi qui p̄ xp̄o persecutiones ⁊ iniurias seu ignominias p̄tulerunt: de quib⁹ Sap̄. v. scribitur. Tunc stabunt iusti in magna ꝯstantia aduersus eos q̄ se angustiauerūt: ⁊ sicut ibidem infra dr tūc dicent reprobi. Nos insensati vitam illor̄ estimabamus insaniā: ⁊ finem illor̄ sine honore. quō igitur cōputati sunt inter filios dei ⁊ inter sanctos sors illor̄ est. Possunt ḡ sancti ⁊ electi dicere. Scimus qm̄ apud te sumus cōputati sicut ex arte algoristica satis p̄tz. Septē sunt cōputationis spēs

L que in cōibus versib⁹ ꝯtinentur. Addere subtrahere duplare dimidiare. Sextaq̄ diuidere: q̄nta vero multiplicare. Radicem trahere ps septima dr esse. Deus autē in effectib⁹ gratiosis quos circa electos suos facit: omnes istas cōputatiōis species exercet. Addit subtrahit duplat ⁊ dimidiat multiplicat diuidit ⁊ radices extrahit. Addit enim nobis peccantib⁹ tp̄s p̄nie vt conteramur. Exemplum de rege ezechia. iiij. Regū. xx. cui dixit dñs. Addā dieb⁹ tuis q̄ndecim annos. Subtrahit q̄nq̄ malos ⁊ impeditores quietis nostre vt proficiamus: qr̄ Prouer. xxvj. dr. Sufurrone subtracto iurgia quiescūt: ⁊ ideo ꝯsulit per ap̄lm. ij. Thessa. iij. Subtrahite vos ab omni fratre ambulante inordinate. Duplat nobis spūalia in p̄nti vt sufficiāt qñ dat nobis virtutes tam naturales q̄z gratuitas Prouer. xxxj. Oēs domestici eius vestiti duplicibus. Et in futuro duplicat nobis gloriā qñ dabit nobis duplicem stolam. i. qñ tam in corpore q̄z in aia glorificati erim⁹. Esa. lxj. In terra sua duplicia possidebunt. Dimidiat penas quas iuste meremur: qr̄ longe citra cōdignū punit: si tm̄ alia pena posset estimari p̄ctō mortali ꝯdigna. j. Macha. x. Dimidiā partem fructus ligni qō est portōis mee relinquo vobis ⁊c. Multiplicat in nobis dona sua ⁊ bñficia orationes nostras exaudiendo. in p̄s. In quacunq̄z die inuocauero te velociter exaudi me: multiplicabis in aīa mea virtutem. Diuidit quando gratias gratis datas diuersis p̄sonis cōicat diuersimode vt oēs fideles in eccl̄ia seinuicē valeāt supportare iuxta sententiam ap̄li. j. Cor̄. xij. Diuisiones gratiarū sunt: idem aūt spūs diuidēs singulis p̄out vult. sed radices extrahet qñ peruersas cogitationes a quib⁹ oia mala oriuntur iudicialiter denudabit. Prouer. xxv. Cogitatiōes impior̄ eradicabūtur. Sūt ergo iusti multiplicat̄ cōputati. Notandū est aūt ꝙ aliter cōputat senescalus cū p̄posito. aliter vsurarius de superfluo. aliter iconomus. i. procurator dom⁹ cū famulo. Primus computat ad calūniandum. Secūdus ad iniuste lucrandū. Tertius ad iuste remunerandu⁹. Isto modo aliter cōputant nobiscū demones: aliter vani arrogantes hoies: ⁊ aliter deus ⁊ angeli boni nos expectantes. Demones cōputant ad calūniandum tantūmodo. vnde sicut falsus auditor cōputi q̄ calūniari ꝓponit p̄positū vel baliuū illas expensas diligentissime cōputat in quib⁹ videt eū amplius neglexisse: ita diabolus cōputat nobiscū de p̄ctis nostris. Portat em̄ semp talliam p̄paratam p̄tra nos: qui plus leratur in sentib⁹ peccator̄ q̄z in floribus meritor̄. de quib⁹ dr Job. xxx. Inter huiuscemodi letabant̄ ⁊ esse sub sentib⁹ delitias cōputabant. Scō aliter computant hoies arrogantes. Illi em̄ computant modo vsurarij. solus vsurarius vendit tp̄s: qr̄ p̄ solo lapsu tp̄is pl⁹ percipit q̄z debet. Et istum modum cōputandi habent alique p̄sone q̄ cum sue iuuentutis tp̄a trāsierint ociose quocūq̄z merito virtuose: ex solo lapsu tp̄is ⁊ nature defectu honorē vendicant senectuti similes antiquis imaginib⁹ in quib⁹ fm opinionē vetularū nihil est numinis donec fuerint. lx. annorum: ⁊ certe istud lucrum est illicitū. qr̄ nō correspōdet merito vel virtuti: sed lapsui tp̄is et senectuti. ecce quid dicit scriptura Sap̄. iiij. Senectus em̄ venerabilis est non diuturna nec anno⁹ numero cōputata. Cani sunt sensus hois: ⁊ etas senectutis vita imaculata: ⁊ ideo vos quicūq̄z iuuenes q̄ in senectute virtutis honores p̄ponitis vendicare: niramini in iuuentute nō ociosis sz studiosis insistere laboribus ⁊ meritis dum vires habetis in corpore ⁊ recens ingenium possidetis in mēte iuxta ꝯsilium Ouidij de arte amandi lib. iij. Duz vires anniq̄s sinūt tolerate labores. Nam veniet tacito curua senecta pede. Non q̄ p̄teriit iterū vocabit

vnda. Nec q̄ p̄terijt hora redire potest. Utendum est etate cito pede labitur etas. Nec bona tam seq̄ tur q̄z bona p̄ma fuit. Quia nisi virtuose vixeritis iuuenes: nō potestis iuste vendicare virtutis honores. Sapiē. iij. Siquidē lōge vite erūt: in nihilū cōputabunt̄ z sine honore erit nouissima senectus eorū. Et q̄uis homo honores ambire nō debeat: debet tñ se honorib⁹ dignificare, sicut dicit Arist. iij. ethi. vt alias extitit declaratū. Tertio cōputant nobiscum de⁹ z angeli eius beati z etiā aie nos expectātes modo quo iconom⁹ cōputat cum famulo suo de labore ad remunerandū: sicut cōputauit ille p̄curator q̄ sero redijt singulis operarijs reddere singulos denarios. Math. xx. Sic etiā de⁹ cōputat mō dies q̄b⁹ meritorie laboram⁹ et actus etiā meritorū. Et nō solum deus immo tota celestis hierusalez mater nr̄a vt merito dicat quilibet nostrū illud Iob. x. Ego noui q̄ pat̄ meus z mater mea dies cōputāt: ad iuste vicz remunerandū vnicuiq̄ p̄ merito vitam sempiternā.

Lectio CLXIX.

On enim in merore

n indurit nos hominū male artis excogitatio nec vmbra picture: labor sine fructu effigies sculpta p̄ varios colores cui⁹ aspect⁹ insensato dat cōcupiscētiā z diligit imagis morue effigiem sine aīa. Malorū ei amatores digni sūt morte q̄ spem habēt in talib⁹ z qui faciūt illos
A et qui diligunt z q̄ colunt. Cū sit intentio spūsancti in isto capitulo sicut in duobus p̄cedentib⁹ idolatriā penitus extirpare z cultū vni⁹ dei hominibus publicare: p̄cedit p̄tra idolatriam ostendens idolatrarū fatuitatem ſm quattuor causas ipius idoli. vicz materialē: formalē: efficientē: z finalem Forma nāq̄z idoli vana est z inutilis atq̄z deceptoria p̄tendens aliq̄d numinis vbi nihil vite ē. Materia est corruptibilis de quocūq̄z accipiat̄ siue sit aurū vl̄ argentū: siue sit lapis vel lignū. Efficiens est derisibilis: q̄z homo miser z peccatis inuolut⁹ p̄sumit sibi facere deum. Finalis causa siue finis ē impossibilis: q̄z illud q̄d i se nec viuit nec intelligit alijs nullo modo cōsilium z auxilium pōt p̄stare. Diuidit̄ ergo ps sequens vsq̄z ad finē p̄ncipaliter in quattuor. Nā p̄mo ostendit idolor̄ inutilitatez ex p̄te forme. Sc̄o ex materie z efficientis simul. Tertio ex p̄te efficientis p̄ se. Quarto ex p̄te finis et efficientis cōiunctim. sc̄da pars ibi. Sed z figulus. tertia ibi. Sed z est cura. q̄rta ibi. Quoniam om̄ia idola nationū. Circa p̄mū duo facit: quia p̄mo ostendit quō idolatre p̄ speciem idoli decipiuntur. Sc̄o quō iuste p̄ter hoc puniuntur. ibi Malorum amatores. Primo q̄ dicit dē do formā siue pulchritudinē idoli loq̄tur in p̄sona colentium verum deū. i. in p̄sona iudeor̄ q̄ tūc coluerūt verū deū. z dicit sic. Nō em̄ in errorē indurit nos hoim male artis excogitatio: male artis fabricādi idola q̄ dicit̄ ars hominū: q̄z ab hoīb⁹ nō a deo est inuenta. Illa incogitatio. i. ars excogitata nō indurit nos in errorē idolatrādi vel deserēdi verū cultum dei: nec etiam vmbra picture. i. spēs idolorum aro

trāsiture sicut vmbra. Umbra dico q̄ ē labor sine fructu. i. forma inutili labore fabricata. Effigies sculpta p̄ varios colores cui⁹ aspect⁹. i. forma aspecta dat insensato cupiscentiā. i. amorē reuerētiet dilectionis idolo tribuende. Et talis insensat⁹ diligit morue. i. nō viuentis imaginis effigiem sine ania: sicut fecit pigmaleon. de quo Meta. x. narnat Ouidius. Consequenter ibi. Malorū em̄ amatores subiungit qua pena digni sunt: z distinguit quattuor p̄sonas quaz tres p̄tinēt ad idolor̄ cultores. quarta p̄tinet ad factores idolor̄. Ad cultores p̄tinent: sperātes: diligentes z colētes. ad factores q̄ ea opantur: omnes isti digni sunt morte vicz inferni. in Ps̄. Sic oues in inferno positi sūt mors depascet eos. Et hoc ē q̄d dicit littera. Malorū enī amatores digni sunt morte tē. Circa il
B lud q̄d dicit̄ in p̄senti lr̄a. Labor sine fructu. Notandum est q̄ locus vite p̄ntis est medius inter celum z infernū. Medium autē sape cōsuevit natura extremorū. modo in celo est summa quies et nullus labor. Apoca. xiiij. Amodo iam dicit spūs vt requiescant a laboribus suis. In inferno est summus labor z nulla requies. Iuxta illud Ps̄. Laborabit in eternū z viuet adhuc in finem. Ergo cōueniens est q̄ in loco medio. i. in mūdo sit quedaz cōmixtio laboris z quietis: tamen plus p̄cipare debet de labore q̄z vicinior ē infern⁹ q̄z celum. Unde signāter dr̄ Job. v. Homo ad laborandū nascitur. Et ideo necessaria est nobis cautela aliqua q̄ fiat tolerabilis labor iste. Labor autē iste fieri pōt tolerabilis triplr̄ z etiā facilis. Primo p̄ occupationum variationē. Sc̄o p̄ collaborantiū consideratione. Tertio p̄ magne mercedis expectationez.

Primū ergo q̄d facilitat labores bonorū viroz̄ est occupationū variatio: vt hō modo studeat: mō scribat: mō oret: mō laboret. Iuxta illud metricuz Nunc lege: nūc ora: nūc cum feruore labora. Sic erit hora breuis z labor ipse leuis. Et hoc ē q̄d docet Aug⁹. lib. ij. de sancta virginitate. Diuersis inquit seminib⁹ pectoris tui colens agrum tedia tolles. Sere nunc alimonijs mediocrib⁹: nūc ieuniis partioribus. lectione: oꝛe: p̄ce. z mutationes laboris inducie sunt quietis. Sc̄o facilitat laborē nostrum collaborantiū cōsideratio. Sicut em̄ cōsideramus dominū dicentē p̄ ps̄. Paup̄ sum ego et in laboribus a iuuentute mea. z apostol⁹ dicit. j. Corinth. iiij. Usq̄z in hanc horam esurim⁹ z sitimus z nudi sum⁹ z colaphis cedimur z instabiles sumus z laboram⁹ manib⁹ nostris. Non solū viri imo etiam mulieres. Phil̄. iij. Adiuua illas que mecum laborauerūt. Si ergo taliū collaborantium diligentiam cōsideauerim⁹: facile erit nobis laborare in opibus meritorū. Unū Greg. v. li. moral̄. Si desideram⁹ in labore p̄sistere: collaborantem videam⁹: q̄z subleuatio laboris est visio collaborantis. Jaco. v. Exemplū accipite fratres laboris z patientie p̄phetas q̄ locuti sūt in noīe domini. Unū subdit ibidē Grego. Sicut cū in itinere comes iungitur: via quidē nō ꝓbitur ſz tñ de societate comitis labor itineris alleuiat̄. Tertio laborez sanctorum facilitat in p̄ti magne mercedis expe

cratio. Hinc athletis ꝓponit̄ bꝛauiū in fine stadij rusticus recolit in hyeme futuros fructꝰ autumni et oparius quātitatē suī stipēdij cōtēplat̄. De hac mercede nostra futura ⁊ labore pñti dicit Hiero. in quadā epistola. Nullus labor durꝰ: nullū tempus longū videri debet quo gloria eternitatis acquiritur. Sap̄. v. Bonoꝝ laboꝝ gloriosus est fructus. Et Sap̄. x. Reddidit iustis mercedē laboꝝ
£ suorum. Est em̄ norandū ꝙ distinguere possumus de multiplici labore hominū in pñti. Est ei labor delinquentiū atq; peccatoꝝ: est labor penitentium atq; ꝯritoꝝ: est labor studentiū atq; scholasticorum: est labor pñsidentiū at̄ plat̄orū. Primus ḡ labor est delinquentiū atq; peccatoꝝ. via em̄ peccatoꝝ est magis laboriosa q̄ via sanctorū. Famulus quāto pluribꝫ habet seruire: tāto maiorem laborē habet: mō peccatoꝛ vult seruire diabolo: mūdo ⁊ carni suę: ⁊ ideo necesse hꝫ multiplicit̄ laborare. Hiere. ix. Docuerūt linguā suam loqui mendaciū: vt inique agerēt laborauerūt. Et multo sollicitius laborāt homines circa mūdana transitoria q̄ circa eterna ⁊ magis circa voluptates q̄ circa virtutes. Unde leo papa in sermone quodam de ieiunio septimi mēsis. Libentius sustinet̄ labor ꝑ desiderio voluptatis q̄ amore ꝛtutis. Et Greg⁹. sup̄ Ezech. Quibusdā prauis mētibꝫ nihil laboriosi⁹ est q̄ si eis ꝑcipit̄ q̄ in mūdi hui⁹ actibꝫ non laborēt. De hmōi varie ⁊ vane laborātibꝫ loq̄tur Anse. de silitudinib⁹. Molentiū. i. in hac vita laborātiū tria sūt genera. Hec autē sūt velut tres homines a mane vsq; ad vesperam molētes. Horum itaq; ꝑmus q̄cquid molit in saccū suscipit et abscondit. Alter ꝛo partem capit ⁊ partem ex negligentia in flumen cadere facit: ⁊ partē aliā a vento rapi ꝑmittit. Tertiꝰ ꝛo q̄cq̄d molit flumis impetus secum tollit vel ventus dissoluit. Veniente autem vespa q̄n a labore cessat̄ ⁊ fructꝰ laboris inquiritur: quid putas singulos habituros? Primus quidē farinā totā seruauit bene: totū laborē suum recognouit bene. Scōs vero qui partē collegit: inde letat⁹ est q̄ habuit: inde mestus q̄ vento vel flumine amisit. Tertius aūt q̄ totū amisit: eo tristioꝛ fuit. Moralit̄ loquēdo Flumen ꝑ seculi decursu accipitur. Uento vero gloria designatur inanis. Molendinum q̄ tota die molit: pñs labor est qui a mane vsq; ad vesperam nunq; finitur. Mane nobiscū erat q̄n nati sumus vespe autem erit quādo ꝑ mortis debitū hinc transibim⁹. Tēpus itaq; pñs dies est quo laborare debem⁹ vt ad vesperā veniam⁹. Et sicut mola circūducta ad eundem locū semp reuertit̄: sic labor iste singulis ānis more solito reiterat̄. Modo nāq; aratur: semīatur: metitur: panificat̄: comedit̄ ite ꝙ ad idē reuertitur. In vespe autē cū dicet̄ voca operarios ⁊ redde illis mercedē letabunt̄ iusti tota sua seruata farina. i. vita sua. Alij ꝛo q̄ nō totā eā seruauerunt in hoc mesti erūt leti ei q̄ ex parte laboris sui deum cognouerūt. Uerū alij oīm̄ ex ꝑs suū in vanitate ponūt: ⁊ qđ faciūt nō ab humana laude abscōdunt quasi oīm̄ studium vite sue in decursum fluminis ꝓijciūt: farinā q; suā vento cōmittūt. Unde et in fine pane vite carebūt eterne: ve illis. hec Ansel. Isti fatue laborantes dicere poterunt illud Luce. xv. Per totam noctē laborātes nihil cepimus. Nihil. i. peccatū ſm illud Job. j. Sine ipso factus est nihil. Scōs labor in ꝓposito est penitentiū ⁊ cōtritoꝝ. Narrat sextus iulius. j. stratogem. c. xlj. q̄ Cyrus rex psarū volens animos populariū D cōcitare ad bellū ꝓtra medos tali vsus ē cautela. Duxit populū ad quandā siluā vbi tota die laboribus maximis occupauit eos circa ligna succidē da. In crastino iussit epulas lautissimas prepara re ⁊ exercitū cum gaudio ⁊ tripudio cōuiuari: et circūiens ꝑ turmas interrogauit: quis illoꝝ dierum plus placeret eis? Rñderūt q̄ dies secund⁹ plus placeret eis q; ꝑmus. Quibꝫ ille subiunxit. Sicut ꝑ laborē hesternū peruenistis ad hodiernum cōuiuium: sic felices beatiq; esse nō potestis nisi ꝑmus medos viceritis. Sic etiā moraliter si peccatorum nostroꝝ remissionē: si vitā ⁊ cenā eternam ingredi volum⁹: necesse habem⁹ ꝑmus laborē penitentie ⁊ humilitatis subire. v n̄ Ps. sic petit̄. Uide humilitatē meā ⁊ laborem meū ⁊ dimitte vniuersa delicta mea. Et cuiusmodi fuerit labor su⁹ manifestat alibi dicens: Laborauī in gemitu meo lauabo ꝑ singulas noctes ⁊c̄. Tertius labor in ꝓposito est studentiū ⁊ scholastico⁹. De quo loquitur sic Sen̄. Non est inquit viri timere laborē. Generosos animos labor nutrit. Philosophia inq̄t nemini nascitur: qui eā volunt habere oportet q̄ laborēt. Aristotelē nō suscepit philosophia ingeniosum: sꝫ effecit. Hinc Hiero. cum in studijs scripturarum ⁊ circa hebreum discendū vsq; ad fatigationem laborar et: semetipsū ꝑ illud dictū poeticū cōfortare solebat. Labor improbꝫ oīa vincit. Iste labor est in studēdo: loquēdo ⁊ scribendo vt posteris poterit ꝓdesse. Eccl. xxiiij. Uidete q̄m nō solū mihi laborauī: sꝫ oībus exquirentibꝫ veritatē. Et etiam in orando exemplo Salomonis dicentis. Da mihi dñe sedium tua⁹ assistricē sapientiam vt mecum sit ⁊ mecum laboret. Quartus labor est p̄sidentiū ⁊ alioꝝ plat̄oꝝ quoꝝ est laborare in doctrina ⁊ exemplo bone vite. iuxta illud. j. Timo. v Qui bene p̄sunt p̄sbyteri duplici honore habeāt maxie q̄ laborāt in verbo ⁊ doctrina ⁊c̄.

Lectio. CLXX

Ed et si figulus mol

ſ lem terraꝫ ꝑmens: laboriose fingit ad vsus nr̄os vnūq; q̄ras ⁊ de eodē luto fingit q̄ munda sūt in vsū vasa ⁊ silr̄ q̄ hꝭ sūt ꝯtraria. Horꝝ aūt vasoꝝ q̄s sit vsus iudex ē figul⁹. Et cū labore vano deū fingit ꝺ eodē luto: ille q̄ paulo ante de ꝛra fact⁹ fuerat ⁊ p⁹ pusillū reducit se vñ acceptus est: repetitus anie debitum quā habebat.

Postq; reprobata ē idolatra⁹ fatuitas ⁊ malicia ex pte speciei siue artificialis pulchritudis idoloꝝ. Hic ꝯsequēter eos reprobat de causa tā efficiente q; materiali eoꝝdē cōiunctim. Et q̄uis q̄cūq; materia inepta sit ⁊ incōuenies ad essendum A
pars dei: ⁊ oīs artifex impotēs ⁊ insufficiēs ad ꝓducendū deū: maxie tñ euidenter idolatra⁹ fatui-

tās oñditur in hoc q̄ credūt vnū figulū q̄ est deie-
ctus artifex de vilissimo elemento qđ est terra pos
se formare deum p̄fertim cū vident figulum de eo
dem luto formare vasa honesta ⁊ inhonesta quātū
ad vsum ſm iudiciū suū ⁊ de eodez luto fabricare
vnū idolum. Igit̄ quātū ad materiā nulla nobili-
tas maior est in idolo q̄z sit i olla vilissima facta de
luto. Et hec rō ponit̄ in p̄ma pte lectionis plane et
sumit̄ principaliter a pte materie. Scōa est talis.
Colētes idolū i materia lutea siue terrestri sciūt
ipsum figulum factū de terra ⁊ post modicū redi-
gendum in terrā. Ergo cū nō possit dare terre de
qua factus est vitā imortalem vel diuinā; multo
min⁹ pōt dare vitā terre circa quā opat̄ arte sua.
Et hoc est qđ dicit. Et cū labore vano deuz fingit
id ē idolū colēdū p deo: de eodē luto. sup̄. de quo
p̄ius fecit vasa honesta ⁊ inhonesta quātū ad vsū
illo p̄ille qui pauloāte de terra fact⁹ fuerat. Ecc̄i.
xvij. De⁹ de terra creauit hominē. Et post pusillū
ducit se. i. ducit̄ merito pcrō p̄ suoz̄: vñ acceptus
est. i. ō terra i terrā reuertet̄. Ecc̄i. xl. Oīa que
de terra sūt in terram ꝓuertent̄. Vel educit se ſm
alios libros; ille etiā nō solū sic ducit̄ in terrā: sed
repetitur⁹ ē debitū aie quā habebat. Hec lr̄a du
pliciter exponit̄. Prio modo anie debitū ōz mors
ipsa quā pari ois homo debet post pcrīm p̄imi pa-
rētis. Ben. ij. In q̄cūq̄z die comederis ex eo mor-
te morieris. i. necessitati mortis eris addictus tu
et tota posteritas tua. Alio modo est ꝓstructio in-
transitiua repetit⁹ anie debitū tē. i. debitū qđ est
ipa aia. Luce. xij. Stulte hac nocte animā tuā re
petēt a te. Et est grāmatica nō vsitata mō. vt hoc
participiū passiue significatiōis repetit⁹ regat hūc
accusatiuū debitū; qđ dicūt q̄ hoc ideo ē: q̄z suum
actiuū regit duplicē actīm sicut ō verbū doceo. vā
bñ dicit̄; repetit⁹ debitū; sicut ōz est doct⁹ grāma-
ticam. Circa illā clausulā, repetit⁹ anie debitu⁊
Notandū q̄ homo bñ ꝓsideras statū suū diuersi
mode est debitor multo p̄. Et est debitor supiōris
inferiōris ⁊ equalis. Roma. xiij. Reddite oīb⁹ de
bita. Deus est supiōr: caro inferiōr: primus equa
lis. Deo ei debitores sum⁹ sicut dicit q̄dā doctor
ratiōe delicti; rōne bñficij ⁊ rōne depositi. Primo
quidē rōne delicti. Oēs enī ꝓtra eū delinquimus
Et iō oēs ei p offensa emendā debem⁹. Exemplū
huius. j. Reg. vj. habem⁹ de philisteis q̄ arcā dñi
detinuerūt iniuste; et ideo diuersimode afflicti fue
runt. Vñ dictū fuit eis. Qđ deberis ei reddite p
peccato ⁊ tunc curabimini. Istud debitū ē penitē-
tia qđ multi male soluūt ⁊ quidā nūq̄. Male sol-
uunt qui suā penitentriā in senectutē differūt. Nū-
q̄z soluūt q̄ sine penitētia ⁊ charitate decedunt. Et
rōne hui⁹ debiti qđ est pena p pctis: etiā ipsa pec-
cata debita nūcupant̄. Matb. vj. Dimitte nobis
debita nostra sicut ⁊ nos dimittim⁹ debitoribus no
stris. Scōo sumus deo debitores rōne bñficij.
Recepim⁹ enī a deo bona gratie nature ⁊ fortu-
ne; p q̄bus oīb⁹ merito ei fuire debem⁹. Lu. xvij. Cū
omnia bene feceritis q̄ p̄cepta sunt vobis dicite:
quia oīno serui inutiles facti sum⁹: qđ debuimus
facere fecimus. Tertio sum⁹ deo debitores rō
ne dispositi. Hec enī oīa bona q̄ videntur nobis es
se collata dispositia sūt magis q̄z data. Vñ reddi-
turi sum⁹ de oīb⁹ rōnē. Matt. xviij. Mittite eū in
carcerē donec reddat vniuersum debitum. Scōo
p̄ncipaliter debitores sum⁹ carni: nō vt ſm eam vi
uamus: sz vt eā spiritui subiiciam⁹. Rom. viij. De
bitores sum⁹ nō carni vt ſm eā viuam⁹. Si enim
ſm carnē vixeritis moriemini. Si autez spū facta
carnis mortificaueritis; viuetis. Carni igit̄ debe-
mus vicz sustentationē: castigationē ⁊ exercita
tionem. Sustētari enī debet ne deficiat. Deliciari
nō debet ne insolescat. Vñ Brez. omel. vij. scōe p
tis sup̄ Ezech. In hoc mūdo cū nris tēptatiōib⁹ na
scimur; ⁊ caro nobis aliquādo adiutrix est ī bono
opere; aliquādo seductrix in malo. Si enī ei pl⁹ q̄z
debemus tribuim⁹; hostē nutrim⁹; ⁊ si necessitati
eius q̄ debemus nō reddim⁹; cauem necam⁹. Sa
tianda itaq̄z est caro; sz ad ō vt in bono ope nobis
sufficiat. Nā quisq̄z ei tantū tribuit vt sup̄biat; sa-
tiari penitus ignorat. Hec ille. De eodē Sen. epi
stola. xlvij. Fateor insitā nobis nostri corpis chari
tatez; fateor nos hui⁹ gerere cautelā. Nō nego in
dulgendū illi; seruiendū nego; sic gerere nos debe
mus nō tanq̄z ꝓpter corpus viuere debeam⁹; sz tā
q̄z nō possim⁹ sine corpe viuere. Et infra dicit no
tabile verbū. Honestū inq̄t ei vile est cui corp⁹ ni-
mis carum est. Caro g̃ sustētari ōz nō impingua-
ri ne ꝓtra spiritū fiat hostis. Juxta illud metricū.
Si bene sū pasta dicit caro nō ero casta. Jtē alius
dicit sic. O mihi cara caro rōni ꝓsona raro. Dū ti
bi multa paro fercula litus aro. Scōo debemus
carni castigationē p abstinētias; vigilias ⁊ afflicti
ones rōnabiles. j. Cor. ix. Castigo corp⁹ meum ⁊
in seruitutē redigo; ne forte cū aliis p̄dicauerim ip
se rep̄rob⁹ efficiar. Est enī caro sicut equ⁹ lasciu⁹
ꝓpter nimiā p̄bendam q̄ dñm suū p̄icit in lutū. vñ
Brego. sup̄ illud Job. Uersa est in luctum cythara
mea dicit sic. Si corda in cythara minus ten-
ditur non sonat; si ampli⁹ raucum sonum dat: q̄z
nimirū tanto q̄sq̄z sibimet moderamīe ōz p̄esse vt
ad culpā caro nō sup̄biat; ⁊ tñ nō ad effectū rectitu
dinis in ope subsistat. Tertio debem⁹ carni ex-
ercitationē nō ociū vel vacationez. De ista loquit̄
Sene epl̄a. viij. ſm libros cōes. Nullus mihi per
ociū erit dies; p̄tem noctiū studiis vendico; nō va-
co somno sed succūbo; ⁊ oculos vigilia fatigatos
cadentesq̄z in ope detineo. Et Hieronym⁹ in qua
dā epl̄a. Semp aliq̄d opis facito: vt te diabol⁹ in-
ueniat occupatū. Nō enī facile capit̄ a diabolo q̄
bono vacat exercitio. Tertio p̄ncipal̄r debito-
res sum⁹ primo: cui debem⁹ dilectionē: instructi
onem ⁊ supportationē. Dilectionē debem⁹ oībus
Jurta illud Roma. xiij. Nemini q̄cq̄z debeatis ni
si vt inuicē diligatis. Et. j. Joh. iij. Si de⁹ dilexit
nos ⁊ nos debem⁹ alterutrū diligere. Unde dicit
Tulli⁹ de amicitia q̄ fruct⁹ ingenij ⁊ virtutis oīsq̄z
p̄stātie tūc marie carpit̄ cū in primū quēq̄z ꝓfert.
Jtē Brego. in quadā omelia dicit sic. Habēs in-
tellectū curet oīno ne taceat: habēs rerū affluen-
tiam a misericordia nō torpescat: habēs artē qua
regitur; vsum illius cū p̄ximo partiat̄: habēs lo

cum loquēdi apud diuitē: ꝑ paupib⁹ itercedat: talenti noīe reputabitur cuilibet etiā nimiuz qđ accepit. De ista dilectōe dicit petr⁹ Rauē. in quadā epistola. Cum humane ꝯditiōis stat⁹ multiplicimotu variet: nihil in temp⁹ inuenio ꝑter vnumqđ vite celest⁹ imaginē repñter: sola dilectio ē quānō alterat casualis euētus: quā separatio corpal⁹nō diuidit: quā tp⁹ longitudo nō abolet: q defectui nō succūbit: sola dilectio est ꝑ quā amicos absentes videm⁹: alloq̄mur: amplexamur: q̄ sic quadam āgelica agilitate z imaginario cōmeatu trās uolat z recurrit vt nihil de dāno corpozee molis: aut distātie localis iniurie cōqueramur. Scđo debemus primo instructionem. Rom. j. Grecis ac barbaris sapientib⁹ z insipiētib⁹ debitoz sū. Tertō debemus primo supportationē: cui⁹ exemplū de ceruis habem⁹. qui fm Amb. z Jsiō. xij. ethy. ca. j. cum flumia vel maria trāsnatāt capita clunib⁹ ꝑcedentium supponūt: sibiq̄ inuicē famulantes nl⁹ lius pōderis laborē sentiunt. Cōsimili mō in oīi cōgregatiōe z statu: q̄ ꝓfectiozes fuerint z fortiores: infirmo⁹ defect⁹ z imbecillitates sustinere debent Ro⁹. xv. Debem⁹ nos firmiozes imbecillitates infirmo⁹ sustinere.

Lectio. CLXXI

Ed ē cura illi non qz

laboraturus est: nec qm̄ breuis vita illius sed cōcertat cū aurificib⁹ z argentarijs sed z erarios imitat z gloriā ꝑfert: quoniam res supuacuas fingit. Linis est em̄ coz eius et terra supuacua spes illius z luto vilioz vita illi⁹ quoniā ignozauit illū qui finxit se z q̄ inspirauit illi animā z amat ea q̄ opatus est z nō eum q̄ insufflauit ei spiritū vitalē. Postq̄z reprobata ē vanitas idola fabricantiū er ꝑte cause materialis z formalis. In ꝑte ista reprobat vanitatē eozundem er ꝑte cause efficientis z hoc in materia vili sicut ō luto. Nā quāto materia idoli est vilioz: tanto magis sunt deridibiles idola fabricātes de illa: z etiā talia idola adorantes. Un̄ spūsictūs deridet hic specialiter figulos idola gentiū fabricātes de materia fictili. Et circa hoc duo facit. Nā ꝓmo eos absolute vituꝑat. Scđo eos fabricātes idola alijs compat. ibi. Hic enī scit se sup oīes. Circa primū duo facit. Primo tales opifices arguit de negligentia bone ꝯsideratiōis quantū ad laborē ꝑpruum z corpalem fragilitatē. Secūdo eos redarguit de vehemētia false opionis circa humane vite bonitatē. scđa ps ibi. Sed estimauerūt. Circa ꝓmū quattuoz facit. Naz ꝓmo arguit tales de negligentia. Scđo de vana gloria. Tertio de spe supuacua. Et quarto de ignozantia nimis fatua. Negligentes ẏo sūt in eo q̄ nō curāt de labor⁹ sui quātitate: nec de sue vite breuitate: z q̄ntū ad hoc dicit sic. Sed est illi cura: nō qz laboraturus est: z nec qm̄ breuis est vita illi⁹. Istā negligētiā patiuntur oēs cupidi q̄ ꝓtinue circa diuitias z honoꝛes laborant: z vite sue breuitatē nō ꝯsiderāt z ꝯcertāt cum aurificib⁹ id ē q̄ in auro opant⁹ z argentarijs i. qui opant⁹ i argēto: ecce vana gl'ia figuli q̄ certat cum nobilib⁹ artificibus vt operur ita subtilit⁹ i luto sicut alius in metallo: sed et erarios. i. illos qui operātur in ere z in quo cūq̄z alio metallo imitat⁹ et gloriā ꝑfert. i. inutiliter se iactat q̄rēs gloriā ꝑferendo opus suū opibus artificū aliozū. Et ió se inutiliter ꝑfert: qm̄ res supuacuas finxit. i. inutiles Reprobata eozū negligentia z vana gl'ia. Hic reprobatur tertio eoꝝ spes supuacua in idoloꝝ cultura: que quidē cultura reprobanda ē vt mala et cogitatiōe: affectiōe z tota ꝯuersatiōe. Quātū ad cogitationē dicit sic. Linis enī est coz ei⁹: hoc ē cogitatio cozdis illius q̄ adozat vile idolū ē cinis. i. circa cinerem sicut circa obiectū suum. Act⁹ enim specificant⁹ z denominant⁹ frequent⁹ ab obiectis sicut cogitatio cupidi ē aurū: z terra supuacua spes illius: quantū ad affectionē: z luto vilioz vita illi⁹ id est cōuersatio adozātis idolū vilioz est ipso luto qđ adozat z cui se subdit. Mozaliter in cinere qui vento agitat⁹ designat⁹ supbia vite. In terra concupiscentia oculoꝝ. In luto ꝯcupiscentia carnis.

Quarto reprobat eos de ignozātia ꝓpria ꝑpter quā inciderūt in tot errozes. Un̄ subdit. Quoniaz ignozauit cū q̄ se finxit scz deum. De quo in Ps̄. Qui finxit singillatim cozda eozū. Et q̄ illi inspirauit animā. Ben. ij. Inspirauit in faciē ei⁹ spiraculum vite: z amat q̄ opatus est. s. figulus amat idola sua z nō eum q̄ inflauit ei spiritū vitalē. i. deum quia illum ignozat: nihil aūt ignotū est amatum. Breuis est vita illi⁹. Circa istam clausulā Notandū est q̄ inter oīa que ꝯsiderare debem⁹ ad ẏtuose viuendū: maxime nobis ꝯfert ponderare diligenter vite pūctis innumerabiles qualitates z cōditiones. Un̄ Aug⁹. li. suo de oratiōe dicit sic. Logitem⁹ q̄z breuis sit vita nr̄a q̄z lubrica sit vita nostra: q̄z incerta moꝛs nr̄a. Logitemus q̄ lugentes banc vitā intrauim⁹: cū labore viuim⁹ z cū gemitu exituri sum⁹. Logitem⁹ cū quātis amaritudinibus mixtū sit: si quid dulce est: si q̄d iocundū in hui⁹ vite via occursu suo nobis alludit fallat: q̄z suspectū q̄z instabile: q̄z trāsitoriū sit. si q̄d amoꝛ mūdi parturit: quicq̄d spēs z pulchritudo tp⁹ ꝓmittit. Et postea enumerat mltas hui⁹ vite miserias quō cū peccatis intrauim⁹: z pctā peccat⁹ acumulauim⁹ et tandem subdit. Quis enī oīa mala hui⁹ vite enumerare pōt? Ut enī ꝑmittam⁹ ea mala q̄ omnes cōiter oppriműt: quantū putam⁹ singulozum secreta pricula quoꝝ quiq̄z sibi conscij sunt. Si q̄s enim cogitare voluerit a iuuentute mala que fecerit: que sustinuerit: ponat q̄z ante oculos tpa ꝑte rita dies vite sue: ꝯsideret diligēter que z quot pricula z quantos labores inaniter ꝓtulerit: quoties ad huius vite bonoꝛes frustra desudauerit: quotiens in laboriosis conatib⁹ fallaces exit⁹ inuenerit: ꝓfecto sciet quid de hac vita iudicet. Un̄ Salomō. Qui addit scientiā addit z doloꝛē. Quanto enim hō seipsum plus intelligit: tāto plus suspirat et ingemiscat. hec Aug. Habet ergo vita ista durationis breuitatē: afflictionis acerbitatē z terminationis ambiguitatē. Habet enim ꝓmo durationis breuitatē. Juxta illud Job. xiiij. Homo na

tus de muliere; breui viuens tempe. ꝛc. Et infra. Breues dies hois sunt. Et q̄uis hoc sit de oi homine; magis tñ ista breuitas apparet in magnis p̄sonis: sicut sūt pontifices atq; reges hoꝝ em̄ anni crebrius cōputant̄ cū dicit̄. Anno regis tali ꝛc. Pontificatus nostri anno tali ꝛc. Unde Eccī. x. Omnis potentatus breuis vita; ꝛ forte ad litterā maluz regimē corpis ꝛ excessus delitiarū in cibis ꝛ potibus ꝛ voluptatib⁹ hui⁹ agit fortasse ad vite eoꝝ breuitatē. Quia Eccī. xxxvij. dicit̄. In multis escis erit infirmitas. ꝛ cito post. Propter crapulā multi obierūt. Disputat Macrobi⁹. ij. saturnaliū Utrū difficiliōris digestiōis sit cib⁹ simplex ꝛ vniformis. Et respondet ad istā questionē Dysarius p̄bs asserēs q̄ cibus multiplex est difficiliōris digestionis. Qō probat quinq; rōnib⁹ quaꝝ tria sūt exempla p̄ rudib⁹. Primo em̄ videm⁹ q̄ pecudes que simplici alimēto vescūtur sanissime sūt: ꝛ siq̄dem inter pecudes alique infirmāt̄: ille potissime infirmant̄ quas hoīm voluptas p̄ varietates ciboꝝ nitit̄ saginare. Scōa ratio est q̄ cib⁹ simplex facilius digerit̄. In cuius signū oīs medicus simplici cibo reficit infirmū: tanq; natura debilis facilius simplicē cibū in sui naturam cōuertat. Tertia rō est q̄ sicut citius nocet varietas vinoꝝ q̄ idem vinū in equali sumptū quantitate: ita varietas ciboꝝ in aliqua quātitate pl⁹ resistit nature q̄ vnus cib⁹ in ꝑsimili quātitate. Quarta rō est q̄ qui simplicem cibum sumit si postea infirmetur facilius sue infirmitatis cā ꝓpendit̄. Et per ꝓsequens pōt sibi facilius cauere vel tali cibo totaliter abstinēdo vl̄ minuendo quātitatē cibi: q̄ si multis ꝛ varijs vteret̄: q̄ tunc nesciret cui de mitis posset imputare: ḡ simplex dieta salubrior est censenda q̄ multiplex. Quinta rō est talis: diuersoꝝ ciboꝝ in stomacho receptoꝝ diuersa ē natura: ꝛ ideo agente natura vniformit̄ ex pte sui quidā cib⁹ citius digerit̄ alijs adhuc manentib⁹ crudis. Illud aūt qō pus infra stomachū manēs cōuertitur dū expectat illud qō est postea digerēdum corrumpit̄ ꝛ aresc̄it sicut in eructationib⁹ satis patet. Ergo q̄n cib⁹ est vniformis ꝛ idē vniformiter digerit̄ ꝛ vitat̄ talis putrefactio i stomacho Unde relinq̄tur ꝑ eū q̄ cib⁹ simplex est salubrioris digestionis q̄ cib⁹ multiplex. Decibi. Quia ḡ potentes ꝛ diuites multis ferculis ꝛ varijs vescūtur ciboꝝ generib⁹: frequēter infirmant̄ ꝛ citi⁹ moriuntur. Et ideo oīs potentatus breuis vita. Et in multis escis erit infirmitas: ꝛ in abstinētia vita diuturna. Eccī. xxxvij. dr q̄ q̄ abstinēs est adijciat vitam. Huic sententie ꝓcordat Seneca epl̄a. vij. Multos inq̄t morbos mlta fercula fecerūt. Ista tamē veritas vite nostre nō est ꝝ nos sz ꝓ nobis si bene cōsiderem⁹: q̄ sicut dicit Amb. in ꝑmone de quadragesima. Jō de⁹ breuē illā vitā fecit vt molestie ei⁹ q̄ ꝓsperitate vinci nō poterāt: tempis exiguitate finirent̄. Sap̄. ij. Exiguū em̄ ꝛ cum tedio est tempus vite nr̄e. Scōo vita p̄s habet afflictionis acerbitatē ꝑm auctoritatē beati Aug. supi⁹ allegatam. Et ibi Greg. xj. moraliū dicit sic. Si sb̄tiliter ꝓsideremus q̄cq̄d hic agit̄ pena ꝛ miseria ē: et cum hoc ipō q̄ vita nostra tāris repleat̄ miserijs misericorditer dispensat̄. Un̄ idem Greg. xij. moral̄. Secreto dei cōsilio agit̄ vt hui⁹ peregrinatiōis tempore electoꝝ vita turbetur: via q̄pe vita p̄s est q̄ ad patriā tendim⁹: ꝛ idcirco ḃ occulto dei iudicio frequēti turbatione cōterimur ne viā ꝓ patria diligamus. Istud satis ꝓsiderauit Salomon q̄n in oīb⁹ q̄ fiunt sub sole vanitatē vidit ꝛ afflictionem spūs. Et iō Eccs. ij. c. dicit. Tetdit me vite mee videntē mala esse vniuersa sub sole ꝛ cūcta vanitatem ꝛ afflictionē spūs. Docet Arist. de ꝓbleuma. pti. ij. ꝓbleumate. iij. q̄ aqua salsa multo melius supportat nauē q̄z aqua dulcis etiā eiusdē q̄ntitatis. Cui⁹ causa est: q̄ aqua salsa est corpulentior ꝛ densior q̄z aqua dulcis. Unde si ouū ponat̄ in vase in quo est aqua salsa supnatat: si in aq̄ dulci submergit̄. Et ob hoc aliqui ignorantes adhuc diuersitatem: penes grauitatem et leuitatem in aquis: onerati primitus in mari damnificati sūt in fluminibus sicut dicitur. ij. methaph̄. Et ideo securi⁹ cōtingit nauigari in mari q̄z in fluminib⁹. Moraliter aqua maris est vita p̄sentis tribulationis que est salsa ꝛ amara nimis. Nauis est p̄sona bene onusta virtutib⁹ ꝛ gratijs. Prouer. xxxj. Facta est quasi nauis institoris de longe portans panem suū. Ista itaq; p̄sona bona multo securi⁹ nauigat ī amaritudie fedi ꝛ aduersitate q̄z ī ꝓspitate ꝛ delicijs vt merito dicat illō Esa. xxxviij. Dñe si sic viuit̄ ꝛ in talib⁹ vita spūs mei: corripies me ꝛ viuificabis me ecce i pace amaritudo mea amarissima hoc est in pace ꝓscientie amaritudo mea amarissima donec totalit̄ ꝓ patientiā absorbeat̄. Querit ergo Arist: ꝓbleumate. xxj. particu. xij. Quare post comestionē coꝝ que sunt stiptica: pontica: vl̄ austera que multū ab inuicē differūt ꝑm cōmentatorem vinū ꝛ aqua ꝛ vl̄ oīs potus videt̄ dulcior. Causa est dupler. Prima cā est: q̄ ꝓtrariū magis apparet iuxta suū ꝓtrariū ꝛc. Alia cā est: quia per talia aperiunt̄ pori lingue ꝛ organoꝝ gustus: et sic potus meli⁹ penetrat ꝛ diutius adheret eis. Isto mō moral̄ vinū ꝓpetue iocunditatis meli⁹ sapiet anie post̄q; amara vite p̄sentis degustauerit: sicut exeunti de tenebris fit lux magꝭ accepta. Job xij. Lux ꝛ vita his qui in amaritudine aie sūt. Tertio vita p̄s habet terminatiōis ambiguitatem. Eccs. ix. Sūt iusti ꝛ sapiētes ꝛ opa eoꝝ in manu dei: ꝛ infra ibidem. Nescit hō finē suū sed oia in futurū seruant̄ incerta. Et ideo dicit Sen̄. q̄ virtuosus dz in opinione ꝛ mortis ꝓtemptu mori anteq̄z finiat vitā suā ꝛ cōsūmare vitā añ mortē. Dicit iterum Seneca epl̄a. xxxij. Pulchrū est ꝓsummare vitam ante mortē ꝛ expectare secure reliquā sui tē poris partē. Et tales illi erāt quib⁹ apl̄s loquebatur ad Coloss. iij. Mortui enim estis ꝛ vita vestra abscondita est cū xp̄o in deo ꝛc.

Lectio CLXXII.

Sed et estimauerunt

lusum esse vitā nostrā ꝛ ꝓuersationē vite cōpositā ad lucrū: ꝛ oportere vnde cūq; etiā ex malo acq̄rere. Dic ei scit se sup oēs de

linquere ⁊ exterre materia fragilia vasa ⁊ sculptilia fingit. Oēs ei insipientes ⁊ infelices supra modum anie supbi sunt inimici ꝑ̄ tui ⁊ imperātes
A illi. Postꝫ spūssanct⁹ redarguit idolatras de negligentia bone cōsiderationis circa ꝓpriū corpis fragilitatē. In ista ꝑte redarguit eorū falsam opinionem circa vite humane moralē bonitatē. Est autē opinio ipsorū reprobo ꝓ de conuersatione humana sic: ꝙ tota conuersatio homis ordinari debet ad duo, vicz ad delectationes siue delicias: ⁊ ad possessiones siue diuitias: ⁊ hoc est qđ dicit. Sed estimauerūt vitā nostrā esse lusū vl'ludū vl'luxū. fm ꝙ diuersi sert⁹ habēt: hoc est delectationē ⁊ voluptatem estimauerūt finē esse ⁊ pfectionem vite humane vt homo circa nihil aliud sollicitari debeat nisi ꝙ fruat delitijs ⁊ voluptatibus corpis ⁊ cum hoc abundet diuitijs. Unde subdit ꝙ estimauerūt cōuersationē vite humane esse compositā. i. ordinatam ad lucrū diuitiarū. ⁊ ideo oportet vndecunqꝫ siue iuste siue iniusteeriā ex malo acquirere: ⁊ ideo tales miseri figuli studuerūt fabricare idola curiose vt possent ea carius vendere idolatris. Cōsequenter cōparat figulum de vili materia idola faciētē ad alios artifices idolorū de nobiliori materia fabricantes. Et circa hoc duo facit. Primo vituperat eum sicut peccantē scienter ⁊ singulariē. Secundo vituperat oīes idolatras generaliter. Scđa pars ibi. Oēs enī insipientes. Dicit em̄ de figulo deos fictiles faciente sic. Hic ei scit se supᵒ oēs delinqre q̄ ex tre materia. i. ex materia fictili fragilia vasa et sculptilia fingit. Igit̄ experte videt ⁊ palpat ꝙ nō sunt plus honorāda sculptilia q̄ vasa fragilia sed nō solum iste: sz etiā oēs idolatre sunt insipientes ⁊ infelices supbi ⁊ bonorū inimici ⁊ exprobratores populi dei. vnde subdit: oēs enī insipiētes quātuz ad cognitiuā cognitionē: infelices quantū ad effectiuam supra modū. i. vltra mēsuram anie sue. i. proprie bonitatis: supbi sunt inimici etiā ꝓpl'o dei ⁊ bonis viris eos ope ꝓsequēdo ⁊ improperātes ill' deridendo ⁊ diffamando ⁊c̄. Circa istam clausulā
B Estimauerūt lusū esse vitā nostrā. Notandum ꝙ Aristo. 1. Ethi. ca. 11. recitat opinionē quorūdaz ⁊ reprobat qui posuerūt humanā felicitatē in oprib⁹ ludi cōsistere: ⁊ est hec eadē opinio a spūsctō reprobata in lectione hodierna. Ponit ꝯ Aristo. primo rationē que eos mouit ad ponēdum felicitatē humanam in ludis cōsistere: ⁊ est ista. Quo diuites ⁊ potentes maxime indigent ⁊ quo maxime delectantur videt̄ potissime ad felicitatem ptinere: sed diuites ⁊ potētes maxime querūt delectatōes ludi: vñ ꝓsone cōiter ludentes sunt eis care ⁊ pciose. Ergo videt̄ ꝙ in talib⁹ cōsistat felicitas. Scđo Arist. istā rōnē euacuat ꝓpter duo. Prio qz non est sufficiēs signū ꝙ felicitas cōsistat in ludo ꝓpter hoc ꝙ potētes maxime in ludo delectant̄. Nam in illis hoibus nihil est singulare qđ nō est in alijs hominibus nisi potētia vel diuitie. Sed nec diuitie nec potētia faciūt operatiōes coꝝ virtuosas. Jō nō sequit̄ ꝙ iō aliqđ sit virtuosū: qz fit a diuitib⁹ ⁊ potētibus. Minor patet: qz potentie ⁊ diuitie nec conferūt homi virtutes morales nec itellectuales: que sunt ꝓncipia virtuosarū operationū. Scđo qz si illi qb⁹ nō sapiūt delectatiōes spūales que sūt in exercitio virtutū moraliū ⁊ intellectualiū fugiūt ad delectationes corpales nō tm̄ ꝓpter hoc seqt̄: ꝙ ille sint eligibiles simpl'r ⁊ ꝓpter se. Sicut nec sequit̄ ꝙ pueri qui intellectu ⁊ virtute carēt iudicāt aliq̄ esse pretiosa ⁊ magni ponderis: q̄ sūt talia. Modo a simili sicut pueris ⁊ viris ꝓfect̄: talia ⁊ talia pciosa videntur prauis et virtuosis alia et alia preciosa vident̄. Illud autē simpliciter virtuosū siue pōderosum ē siue pciosum qđ a virtuoso laudabile iudicatur vel pciosum. Cū q̄ potētes a potentia sua virtutem nō habeant. pz ꝙ nō sequit̄. Potētes in ludo delectant̄ maxime: q̄ felicitas ꝯsistit in ludo: falsum est. Tertio Arist. arguit istā tripl'r. Primo cū felicitas sit finis humane vite: si in opib⁹ ludi cōsistat felicitas: ludus foret finis vite humane et ex hoc sequit̄ ꝙ homo studeret ⁊ laboraret ꝓpt̄ ludum qđ est stultū ⁊ puerile: sz ecōuerso fm̄ sniaz Anatharsis bene se hz dicere. s. ꝙ aliquis ludat ad horā vt postea meli⁹ studeat: qz requies est ꝓpt̄ operationē: nō operatio ꝓpter requiē. Scđo cum felicitas sit summū bonū: necesse est ꝙ in optimis cōsistat. Seria ār sūt ridiculosis meliora: q̄ felicitas magis circa seriosa q̄z circa ridiculosa ꝯsistit. Unde Tullius de officijs. Nō ita a natura generati sumus vt ad ludum ⁊ iocū facti esse videamur: sz ad seueritatem poti⁹ ⁊ quedā studia grauiora atq̄z maiora. Tertio qz nobiliorīs ptis anie ē melior operatio ⁊ p̄ consequens in nobilissima ꝑte poni debet felicitas: sz nihil ꝓhibet hominē bestialē corporales delectatiōes maxime participare: q̄ in talib⁹ delectationib⁹ non est felicitas: q̄uis aūt lud⁹ nō sit humane vite felicitas: est tamē ludus ꝙueniens virtus quedā. Sicut enī homo indiget aliq̄n-
C do a veratiōnibus corporis requiescere: ita indiget intentionē ⁊ a studijs seriosis relaxare ⁊ a solicitudinū anxietate pausare: hoc autē fit ꝑ ludum q̄ consistit in colloquijs ⁊ collationibus conuenienter inter homines ordinatis. Est ꝯ notandū circa ludum ꝙ ad hoc ꝙ virtuose fiat tria requirunt̄ videlicet condecentia honestatis: prouidentia idē pritat̄: ⁊ carentia superfluitatis. Primū ergo qđ a virtuose ludentibus cōsiderari debet: est honestatis condecentia. vt videlicet talis ludus deceat ꝑsonam ludentem: deceat ꝑsonas assistentes. Unde alius ludus cōuenit clerico vel ꝓlato seu viro religioso: ⁊ alius militi armigero vel famulo: alius etiam ludus decet senes ⁊ alius iuuenes: quia non omnia decent. Fingit Esopus de asino et catulo: ꝙ asinus considerans catulum ociosuz mirabiliter gratum ⁊ acceptū domino: deliberauit que posset esse causa quare dominus catulum nihil operis facientem tantū diligeret. Et deprehēdit ꝙ quotiens dominus domuz redijt: catulus ei occurrit pedib⁹ ⁊ voce modis oībus quibus potuit domino suo semp applausit. Visum est ergo ⁊ expediens asino effigiari catulum ⁊ sic domi sui gratiam promereri. Domino ergo de foris redeū te occurrit asinus cum impetu pedes anteriores humeris domini allisit: et clamore valido rudi-

re cepit: dominus turbatus ꝛ lesus auxilium con uocat famuloꝫ qui asinū validissime fustigatum a dño abegerūt. Isto mō multi sunt q̄ putant q̄ eos deceat ois ludus ꝛ tñ in rei veritate displicent vbi se putāt placturos. Narratur fabulose q̄ minerua inuenta tibijs incepit fistulare. Cū ḡ circa aquā quādā sufflādo tibias incideret: ꝓsiderauit buccarū suarū magnitudinē ꝛ tumorē ꝛ visa idecētia vultus sui proiecit tibias suas nec vnq̄ postea voluit fistulare. Consideret ḡ ludens pſone sue conditionem ꝛ honestatē ꝛ nihil attēpter qō eum vel statuꝫ suū non deceat: ꝛ semp oīa turpia caueat que aliq̄ modo ad pctm̄ inclinēt. vñ Sene. de quattuor virtutib⁹. Dia tolerabilia p̄ter turpitudinē crede. A verbis aūt turpib⁹ abstineto: qz licentia coꝫ ipudentiā nutrit: sermones vtiles magis q̄ facetos ꝛ affabiles ama: miscebis interdū seriis locos: sed temperatos ꝛ sine detrimento dignitatis ꝛ verecūdie. Nam rep̄hensibilis risus est simul imodicus vel imoderatus vel puerilit̄er effusus vel mulieb⁹iter fractus. Odibilē quoq̄ hominem facit risus aut supbus aut elatus aut malignus: ꝛ furtiuus ꝛ alienis malis euocatus. hec Sene. De ista honestate ꝛ decentia in ludo seruanda dicit Aristo. iiij. ethi. ca. xvj. q̄ ludus liberalis ꝛ disciplinatus differt a ludo seruili: ꝛ distinguit̄ in hoc: qz ludens indisciplinate exponit se duplici dāno videlz derisioni ꝛ suspitioni. Uñ indisciplinate ludētes in comedijs ꝑm eū aliq̄n patiebant̄ derisionē si videlz inepte dixerūt. Aliq̄n suspitionē q̄n videlz turpia dixerunt: qz ꝓbabile est q̄ qui de turpib⁹ ludunt in turpibus delectent̄: ꝛ iō ex paruis magna sepe intelligimus sicut docet Tulli⁹ in sua rhetorica: ex oculoꝫ ituitu et hilaritate ꝛ risu ꝛ huiusmodi. Sicut inq̄t idē Tullius de officijs li. j. Pueris nō oēm licentiā ludēdi dam⁹ sed solū circa ea q̄ ab honest̄ actionibus nō sunt aliena: vt sic in ipso ioco semp aliquid probi ingenij eluceſcat. ꝛ Amb. de officijs lib. j. Caueamus ne dum animū relaxare volum⁹ soluamus omnē armoniā quasi cōcentū quēdam bonorū operum: vsus em̄ cito inflectit naturam. Unde clericos nullo modo decet puocatiōes mulierū vel meretricia effigiare gestu habitu vel loq̄la ne hoies suspicent̄ eos in talib⁹ p̄cordialiter delectari. Item nec nimie saltatiōes decent clericos testante illud Ehrysostomo sup Math. xiiij. Die aūt natalis herodis saltauit filia herodiadis: vbi dicat sic. Ubi saltatio: ibi diabolus: nec enim ad hō deus dedit nobis pedes vt cum camelis saltem⁹: sed vt cū angelis chorꝫ faciamus. In saltib⁹ exultant demones ꝛ letantur ministri demonū: hec ille. Istam honestatē bene seruauerat illa virgo sara filia raguelis: ꝓpter qō dicere potuit Thob. iij. Nunq̄ cum ludentib⁹ miscuime: neq̄ cuꝫ his qui
D in leuitate ambulant participem me p̄buī. Secundum qō ludus virtuosus requirit ē ꝓuidētia identitatis vt ludēs semp ꝓuideat q̄ ludus suus sit simpler innocens ꝛ innoxius ne aliquis inde ledatur. vnde q̄ nihil in dictis suis ponderāt nisi vt risuꝫ faciant nec curant quē p̄ dicta sua ꝓtristent: derisores sūt ꝛ homolochi. ꝛ nō eutrapoli ꝑm Aristo. iiij. ethi. Et de tali loquit̄ salomon Prouerb. xxvj. Fraudulenter nocet amico suo ꝛ cū deprehensus fuerit dicit: ludēs feci. Tales ludūt more simplonis qui tam se q̄ assistentes ludens oppressit. Judicū. xvj. Sed nunq̄d virtuose ludens poterit alteri cōuiciari? Ad hoc satis respondet Aristo. iij. ethi. q̄ quedā sunt cōuicia ꝓtumeliosa: quedā non. Dicere aūt ꝓtumeliā alicui est eū infamare: ꝛ ideo talia cōuicia dicere nullo mō p̄t virtuose ludens: sed hoc apud gentiles legibus ꝓhibebatur Sunt aūt alia quedam cōuicia de leuibus q̄ p̄t cōuenienter virtuosus dicere: vel ꝓpter delectationem: vel ꝓpter emendationē sicut exponit ibidem sanctus thomas. Tertiū qō virtuosus ludus requirit est carentia superfluitatis ne vel nimis frequentetur vl̄ nimis ꝓtinuetur ꝛ q̄ fiat q̄n oportet: ꝛ sicut opꝫ. ꝛ q̄n debeat fieri dicit Tullius li. j. de officijs Ludo quidem et ioco vti licet: sed sicut somno et quietibus ceteris: tunc videlicet cū grauib⁹ seriis aliisq̄ rebus satis fecerimus. Distinguit em̄ sctus Tho. triplex genus ludi sup. iiij. sniarū dis. xvj. q. vlti. ar. j. est em̄ ludus turpis ꝛ inhonestus q̄ in se deformitatē importat ꝛ tales fecerūt gentiles coram dijs suis in theatris ꝛ templis ꝛ ille est simpliciter inhibitus xp̄ianis. de peni. dist. v. in fine. et in multis alijs locis. Ali⁹ est ludus gaudij spūalis q̄lem faciūt xp̄iani in die corꝫ xp̄i ꝛ qualē fecit Dauid corā arca dñi. ij. Regū. vj. Terti⁹ est lud⁹ hūane ꝓsolationis: cui⁹ medietas vocat̄ eutrapolia ꝛ virtuosus ista virtute dr̄ ab Aristo. eutrapolus q̄ virt⁹ est ira nocīa hūano cōuictui q̄ ꝑm euꝫ ꝓpriū eutrapoli est eē epidoriotem: ab epi qō est supra: et doxios qō est apt⁹ quasi optime aptus ad ꝓuictū humanū. Et de tali ludo p̄t exponi illud Zacharie. viij. Platee ciuitat̄ implebūtur infantib⁹ ꝛ puellis ludentib⁹. Lectio. CLXXIII.

Uoniā oīa idola nationū deos estimauerūt quib⁹ nec oculoꝫ visus ē ad videdum: nec nares ad percipiendū spm̄: nec aures ad audiendū: nec digiti manuū ad tractādū: sed ꝛ pedes coꝫ pigri ad ambulādū: hō em̄ fecit illos: et qui spm̄ mutuat⁹ est finxit illos. Nemo em̄ sibi simile hō p̄t deum fingere cuꝫ em̄ sit mortalis: mortuū fingit manib⁹ iniq̄s. Postq̄ spūsctus reprobauit tā culturā q̄ facturā: facturā vero specialit̄ reprobauit ex parte cause formalis: materialis ꝛ efficientis. In ista p̄te facturam reprobat ꝛ etiā culturam ex parte cause finalis: finis em̄ faciendi idola ꝛ colendi est spes suffragiū vel auxilium consequēdi ꝓtra defectus vite humane: sed tales suffragiū cōferre nō possūt cum careant omni sensu: motu progressiu ꝛ vita ergo frustra fiunt ꝛ colūtur. q̄ autem careant omni sensu probat inductiue: sicut patet in littera excepto sensu gustus: de quo nō facit mentionē in l̄ra. Sed tm̄ patet eos sensus tactus carere: ꝛ gust⁹ est quidaꝫ tactus sicut dr̄. ij. de aīa satis liquet q̄ gustu carent. Rōnem quare carent sensib⁹ asserit impotentiā facientis vel efficientis: q̄ cū sit mortalis mortuuꝫ fingit. i. componit: fingere em̄ cōponere

dicimus fm Greg. vñ licet mortalis generare possit viuũ per naturaz: fingere tñ p artem nullaten⁹
A potest viuũ. Notandũ q veteres doctores vl' postillatores istã lram exponũt de malis pastoribꝫ et plat̃is quos dupliciter describit. Primo a dñatoria administratiõe. Scõo ab intrusoria institutione. Primo oñdit quales reputãt ab alijs. secũdo q̃les sunt in seipsis. Reputãtur em̃ ab alijs vt dij vñ eis fiũt genuflexiones adoratões supplicatões Sap. xiij. Rectores orb̃ terrarũ deos estimauerũt. j. Paral. xvj. Oẽs dij ꝓpl'orũ idola: t q̃ꝝtum ad hoc dicit sic. Oia idola nationũ deos estimauerunt. i. malos pastores. Zacha. xj. O pastor t idolus de relinquens gregem. Quales aũt sũt in seipsis sb iungit: qz aliud sunt q̃ apparent. Apparent em̃ viui t sunt mortui: qõ manifeste ꝓbat̃ per carentiaz sensus t motus: deficiunt autẽ in plat̃is oẽs q̃nqz sensus spũales quibꝫ regere debẽt tam in ꝓpria cõuersatione q̃ꝝ in subdicto ꝝ regimine. Primo enim carent virtute visiua discretionis t scientie: qua discernere debent inter lepram t lepram. Carent cognitione nõ solum sacre scripture: sed t ois scientie naturalis t liberalis. Isti excecant puluere terrenorum t stercoribꝫ hyrundinũ. Tobie. ij. t ideo dicit Esa. lvj. Speculatores ei⁹ ceci sũt oẽs: isti nihil vident et tñ tpalia vident ad emendum t disponendum ea. Hiere. iiij. dicitur. Aspexi terram et ecce vacua erat et nihil. t Sap. vij. Diuitias nihil esse diri. Scõo carent spũali olfactiua qua virtute sentitur odor ille quo aie deuote currũt post sponsum. Can. j. Curremus in odore vngentoꝝ tuoꝝ O dor spine florẽtis aufert cani odorem pde. Moraliter spine florentes sunt diuitie cũ honoribus t dignitatibꝫ que tñ redolent in naribꝫ prelatoꝝ q odorez prede celestis vel xpi quẽ insequi deberent currendo totaliter amiserunt: de quibꝫ per ps. dr. Mares habent t nõ odorabũt. Tertio carent virtute auditiua in auribꝫ. Duas em̃ aures spũales debent habere. vnã ad audiendũ delectanter et libenter verbũ dei: aliam ad intelligenduz faciliter clamorem egeni. ꝑma auris est dextra. scõa est sinistra: sed plat̃i moderni nonulli more aspidis surde dextram aurẽ obturant terra t sinistram cauda: qz si offeratur eis copia verbi dei dicunt q nõ vacat eos audire oportet em̃ eos de terrenis reddentibus t placitis habere consilia: si clament pauperes p elemosyna obturãt aurem sinistram cauda dicunt em̃. tanta familia nobis ẽ necessaria tot milites: tot clerici: tot armigeri: tot seruientes: tot famuli: tot ribaldi q vix sufficiunt quecũq̃ de ecclia possidem⁹. Et iste due surditates reddũt eos execrabiles t inefficaces. de ꝑmo Prouerbio. xxviij. Qui declinat aurẽ suam ne audiat legem: oratio eius fiet execrabilis. Apoc. ix. Ptãs in ore eoꝝ et in cauda eoꝝ. Et ꝓsimiliter ptãs plat̃oꝝ est in ore eoꝝ per imperiũ: t in caudis: hoc est in magna familia p ministeriũ: de secũda Prouerb. xxij. Qui obturat aurẽ suam ad clamorẽ pauperis ille clamabit t non exaudiet. Quarto carent virtute gustatiua spũali qua gustatur a sanctis q̃ꝝ suauis est dñs. Patiũtur etiã febres variorꝝ peccatorꝝ: quia

*i mali carent
q̃nqz Sensib⁹*

modo infrigidantur p timorẽ perdendi mũdialia: mõ calescũt per rancorẽ semetipsos vlciscendi de iniuria: modo sudãt torpore in delicijs et desidia: ideo hñt gustũ infectũ t nõ sapiũt q̃ dei sunt. Propter qõ ad Col'. iij. eis dr. Que sursum sunt sapite non que sup terram. t ps. Gustate t videte qm̃ B
suauis est dñs. dicit Arist. de probleumatibꝫ particula. xxij. pbleumate. v. Putridos fructꝰ comedentibus vinũ dulce videt amarũ: qz amaritudo manet diffusa in lingua eoꝝ t magis diffunditur per vinũ. Moraliter de prelatis nõnulli fructus putridos voluptatũ carnaliũ comedunt: t ideo vinũ deuotionis t spũalis ꝓemplatiõis nihil eis sapit. Luce. xiiij. Nemo illoꝝ viroꝝ q̃ vocati sũt gustabũt cenam meã. Quiro carent virtute tactiua spũali: t q̃ꝝtuz ad hoc dicit q nõ sunt eis digiti manuũ ad tractandũ. Et bene dicit manuũ in plurali quia duas manus spũales habere deberent: dexteram qua reuerenter tractẽt mysteria sacroꝝ: et sinistram qua suauiter curent vulnera peccatorũ. Prima manus debet esse mũdissima: q̃ tractare debent filiũ dei. j. Johã. j. Manꝰ nostre tractaue runt de verdo vite. Sed ista manus in multis est leprosa t infecta libidine vt merito dicat vnicuiqz illud Exo. xliij. Mitte manũ tuã in sinũ tuũ: t istõ Johã. xx. Noli me tangere. i. subtrahe te a celebratione diuinoꝝ t administratiõe sacramentoꝝ dei ꝓpter immũdiciam vite tue. Job. xiij. Manũ tuaz longe fac a me. Scõa manus debet esse sanissima qua tractare debẽt vulnera peccatoꝝ. iiij. Regũ. v. Putabam q egrederetur ad me t manu sua tãgeret locũ lepre. Et saluator extendens manũ suã tetigit locum lepre vel leprosum: dicẽs. Volo mũdare. Mathei. viij. Sed multi curati t plati sunt bis diebꝫ vt canes qui sola lingua lingũt vlcera lazari. Tales em̃ sola lingua lingũt vulnera peccatoꝝ: sed manu nõ pungunt: qz opera misericordie nõ impendunt: nec operibꝫ ꝓpijs exemplũ prebẽt subditis vel penitentie vel virtutis. Math. xxiij. Supra cathedrã moysi sederũt scribe t pharisei: t infra. Alligant em̃ onera grauia t importabilia t imponũt humeris hoim: digito aũt suo nolunt ea mouere. Hec ergo dicit moraliter spiritussanctus de istorũ idoloꝝ. i. maloꝝ prelatoꝝ negligentia t defectiua cõuersatione. Tales sacerdotes cõparat Greg. omel'. xvij. aque baptismatis: q̃ alios mũdant t seipsos nõ mũdant: dicens sic. Ingrediuntur electi sacerdotũ manibꝫ expiati celestẽ patriam: t sacerdotes xpi ad eterna supplicia festinant Cui rei sacerdotes malos similes dixerim nisi aq̃ baptismatis que pctã cetero ꝝ diluens illos ad re- C
gnũ celeste mittit: t ipsa in cloacam descendit. Secũdo describit eos ab intrusoria institutõe. Dicit em̃ q homo fecit illos t is q̃ spiritũ mutuatus est finxit illos: t q mortalis mortuũ fingit manibus iniquis. Et notat modũ triplicẽ quo plati nõnũq̃ male instituũtur. Quidã em̃ adipiscũtur dignitatem t statum in eccla p sanguinis affectionẽ: t de talibus dr q homo finxit illos: hõ videlicet morꝰ carne t sanguine t nõ spũsancto. Quidã adipiscũtur p cõmunem ꝓspirationem spũs humani: non

per cōmunem inſpiratiōē ſpūſſancti: z de talibus bñ dr. Qui ſpiritū mutuat⁹ eſt is finxit illos. Spūs em̄ interdū pro voce accipit. iuxta illud. j. Lor. xiiij. Pſallam ſpiritu: pſallam et mente. Is ergo q̄ ſpm̄ mutuatus ē: hoc eſt cōpromiſſarius q̄ voces obtinet alioꝝ z p alijs eligit: iſte fingit idolum. i. falſum p̄latum ad comodum p̄priū nō ad eccleſie pfectum. Tertij adipiſcunt dignitatem p̄ munerū pactionez: z de talib⁹ dr q⁹ mortalis mortuū fingit manib⁹ iniquis. Mortalis id eſt ſimoniace vendens beneficiū: fingit mortuū. i. ſimoniace promotus: quoꝝ vterq; a morte denotatur: q⁹ vterq; peccat mortaliter z p̄mouens z promotus: ſed de p̄tractu conſtat. Uterq; talem fingit manibus iniquis: hoc eſt muneribus datis vel promiſſis: de quibus dr in p̄s. In quoꝝ manib⁹ iniquitates ſūt dextera eoꝝ repleta eſt muneribus. De iſtoꝝ muneruz acceptione dicit Iſido. lib. j. de ſūmo bono. ca. iij. Tres ſunt munerū acceptiones quib⁹ p̄tra iuſticiam humana vanitas militat: fauor amicitiaruz adulatio laudis: z corporalis acceptatio muner̄ Facili⁹ aūt peruertit̄ anim⁹ rei corpoꝛee mūere q̄ gr̄a laudis z fauore. Lectio. CLXXIIII.

Eliorestenſi ipſe bis

m q̄s colit: q⁹ ipſe q̄dē vixit cū eēt mortalis: illi aūt nunq̄ ſz z aialia miſerrima colunt. Inſenſata em̄ cōparata bis: illis ſunt deteriora: ſed nec aſpectu aliq̄s ex bis aialibus bona pōt p̄ſpicere. Effugierūt aūt dei laudē z bñdictionem eius. Poſtq̄ reprobata eſt multiplicit̄ idoloꝝ factoꝝ factura. In hac pte ſignāter reprobat̄ idoloꝝ factoꝝ cultura. Et circa h̄ duo facit. Prio em̄ arguit eoꝝ culpam mortalē. Scō p̄cludit eoruz penā perpetuā: ſecūda ps ibi. Effugierūt. Circa primū quattuor facit. Primo redarguit idola fragilia de materia lutea. Scō colentes aialia. Tertio oſtendit q⁹ idolatre ſunt ſuis idolis magz nobiles. Quarto q⁹ eoꝝ idola ſunt penit⁹ inutilia.

A Circa primū dicit q⁹ miſer figulus colens idoluz fictile melior eſt idolo q̄ colit cuius rō eſt: q⁹ iſte vivit: illud aūt nunq̄z. Circa ſcōm dicit q⁹ miſeri idolatre colunt aialia. i. imagines aialium: de quo ſatis dictum eſt ſupra in ca. xiij. Circa tertiū p̄bat q⁹ miſeri idolatre ſunt ſuis idolis q̄ colunt magz nobiles: q⁹ ipſi ſentire p̄nt illa aūt nō. vñ dicit. Inſenſata em̄. i. idola carētia ſenſu cōparata bis. i. ſuis cultoribus: illis ſunt deteriora. Circa quartū dicit q⁹ nullū ex bis aialibus. i. idolis animaliū pōt cōſpicere bona aſpectu interiori vl̄ exteriori: nec per conſequēs bona cultoribus ſuis dare. Et ideo ſubinfertur merito idolatrarū pena in genere videlz q⁹ ſunt indigni laude z benedictione dei. vñ ſubdit Effugierūt dei laudem z benedictionē ei⁹. Et poteſt ſic legi dupliciter: vel q⁹ fecerunt ſe indignos dei laude z bñdictione actiua vel ſunt indigni vt a deo laudentur z benedicātur. Sed contra dicta videtur eſſe q̄ dicit Ariſt. j. ethi. Optimo p̄ inquit nō eſt laus ſed aliquod maius laude: deus igitur optimus eſt: ergo ſibi nō debetur laus. Dicendum q⁹ deū dupliciter honoram⁹. Primo modo ſm eſſentiam ſuam q̄ eſt incomp̄henſibilis z infinita: z ſic ſibi debetur honor latrie: nō aūt laus: q⁹ laus p̄priē loquēdo nō debet alicui niſi ad incitandū cuz ad maius bonū: ſed cū ipſe ſit optim⁹ z vltimus finis noſter z felicitas noſtra vera z ſuprema cōpletiua z vltimata. Felicitas aūt ſm p̄hm nō ē de numero laudabiliū ſed honorabiliū. Laus igit̄ cum nō debeat̄ fini ſed illi q̄ eſt expediens ad finē: nō videtur cōuenire deo vt ſic: z ſic loquit̄ p̄s. ſm trāſlationē Hiero. p̄s. vj. Tibi ſilet laus deus in ſyon. Nec mirum q⁹ maior eſt oī laude. Eccl̄i. xliij. Alio modo honoram⁹ deū ſm effectus ſuos circa nos: z ſic poſſum⁹ ſibi laudem attribuere: q⁹ effect⁹ ſui ad noſtrā vtilitatem ordinantur z ſic loquitur p̄s. frequēter. Laudate dñm oēs gentes. Circa dei benedictionē eſt notandū q⁹ quattuor diſpoſitōes reperiūtur in ſacra ſcriptura q̄ homini diuinā bñdictionem impetrant z acquirūt videlz reuerentia deuotionis ad parentes: z beneficētia cōtionis ad indigentes: innocentia cōuerſationis ad cōuenientes: z reſiſtentia correptionis ad inſolentes. Prīa ergo diſpoſitio virtuoſa q̄ hominē dei benedictione dignificat ē reuerentia deuotionis ad parētes Eccl̄i. iij. Honora patrē tuū vt ſupueniat tibi benedictio a deo: et benedictio illius in nouiſſimo maneat. Exemplis iſtius ſentētie plena eſt ſacra ſcriptura. Jacob meruit benedictionē patris offerendo ei cibos in vſum de cōſilio matris ſue. Gene. xxvij. z illa benedictio data fuit a deo: et ordinata etiam p̄tra intentionē patris q̄ putabat ſe benedixiſſe Eſau: ſed dubiū eſt quomodo benedixit Jacob pater ſuus iſaac p̄tra intentionē ſuam. Dicēs em̄ verba p̄ſecrationis z non intendens celebrare vel p̄ſecrare nō conſecrat. Eodē modo in alijs benedictionib⁹ ſacramētalibus requiritur intentio vnde ſacerdos nullum ſacramētum p̄fert vel conficit niſi intendat facere ſicut eccleſia ſtatuit faciēdum in ſacramento. Poteſt dici q⁹ iacob conſecutus eſt beneficiū benedictionis: nō quādo p̄mo benedixit ei putans benedixiſſe eſau: ſed poſtea quādo eſau venerat z innotuit iſaac de deceptione approbauit z ratam habuit benedictionē ſibi datam dicens. Benedixi ei z erit benedictus. Dicit magiſter q⁹ iacob benedictus eſt ſm verba z nō ſm intentionem patris: ſicut ep̄s ordinat alienū quē putat ſuū z ordinatus eſt: ſed nō videt̄ ſimile: q⁹ ep̄us intendit ordinare illam p̄ſonam ſibi p̄ſentataz: z nullum alium p̄o tunc. vnde intentio epiſcopi per ſe terminatur ad illam p̄ſonam: ſed iſaac nō intendebat benedicere iacob: ergo ꝛc. Poteſt dici q⁹ q̄z nō intendebat benedicere iacob p̄mo z principaliter tñ p̄ accidens: videlz per deceptionem intendebat benedicere illi quē tetigit z quē oſculatus eſt: forte prima reſponſio eſt melior. Huius enim exēplum habemus in ſaluatore p̄cipuū: de quo dr q⁹ obtemperauit parentib⁹ ſuis z erat ſubditus illis. Luce. ij. Intantū aūt curam honoris habebat matri deferendi vt etiam in articulo mortis inter verbera vulnera et iniurias: reuerentiam debitam ei exhibuit: z ō eius neceſſitate futura ſollicitudinē piam geſſit. Mulier ecce filius tu⁹. Joh̄.

B

(nrio fuz dubij

o q̄ eiꝰ matre

rix. sed nō solum tunc sed etiam nūc honorem con-
Ctinuū defert matri cū eius p̄cib⁹ semp̄ fauet ꝛ ip
sa rogāte q̄busc̄ꝫ delinquētib⁹ vitā p̄bet. Uñ de
eo videt esse sicut de coriolano p̄ncipe volsco ꝓ: de
quo narrat Ualeriꝰ li. v. ca. iiij. q̄ fugatꝰ de roma
ad volscos fugit vt lateret: sed cū p̄udens ꝛ p̄ob⁹
esset apud quos q̄siuit latibulū adeptus est impe
riū. Iste ergo romanis infestus multas ꝓtra eos
obtinuit victorias. Tandē cū duxisset exercitū cō-
tra romanos in campū: ꝓpīs romanꝰ coactus fuit
ab eo pacē postulare. Mittūtur ergo ad supplicā-
dum legati sed nihil pfecerūt. Mittūtur sacerdo-
tes cū infulis sꝫ sine effectu redierūt. Stupebat se
natus: trepidabat ꝓpīs viri pariter ꝛ mulieres ci
tium imminens lamentabāt. Tūc veturia Coriola
ni mater vxorem eius ꝛ liberos secū trahēs castra
volsco ꝓ: petijt quā statim filius vt asperit. Expu-
gnasti inq̄t ꝛ vicisti iram meā. Patriam p̄cib⁹ hui⁹
admonitis cui⁹ vtero q̄ꝫ merito mihi inuisam
dono. Et ꝓtinue a romanis exercitū suū amouit.
sic oīno xp̄s se habet ad reuerentiā matris sue: q̄
vbi p̄ces cuiusc̄ꝫ creature repellūtur: ibi p̄ce-
ces marie ꝓtinue ꝛ grataūter exaudiūtur efficacit
vñ Ansel. in quadā oratione sic inquit. O beatissi-
ma dña sicut ois a te auersus: ꝛ a te despectus ne
cesse ē vt intereat: ita ois ad te cōuersus ꝛ a te re-
spectus vt pereat ipossibile est. Istā etiā virtutem
pietatis ad matrē pulchre ostenderūt belinꝰ ꝛ gre
ninus qui cū inumerabilib⁹ exercitib⁹ congredi se
parassent superuenit mater: nudat vbera: pacem
supplicat ꝓcordanꝫ germani. De ista pietate loqui
tur petrus rauēnensis in quodā sermone. Sepa
ra filiū a paterna denotatiōe iā nō est filius: sed fra
ter ꝛ collega eoꝝ: ꝺ quib⁹ ꝺr. Uos ex patre diabo
lo estis: ꝛ vtiq̄ talis filius maledictionē patris me
rito ꝓmeret. Deut. xxvij. Maledictꝰ qui nō bono
rat patrē suū ꝛ matrē suam ꝛ dixit ois ꝓpīs amen.

Secūda dispositio virtuosa q̄ diuinā benedictio
nem impetrat hoī: est beneficētia cōis ad indigen-
tes vnde ditati operib⁹ pietatis ꝛ elemosyne a do
mino benedicūtur. Prouer. xxij. Qui ꝺis q̄ pronus ē
ad misericordiā benedicet: de panibus em̄ suis de
dit pauperi. Est em̄ de viro elemosynario sic nar
rat merbodus libro suo de lapidib⁹. ca. xlvij. de la
pide enedros. Iste em̄ lapis semp̄ mittit de se a-
quas in abūdantia: ꝛ tm̄ nunq̄ꝫ ex hoc decrescat vel
minuit. Cui⁹ cām difficile est assignare q̄ semper
dat ꝛ semp̄ abūdat. Cōsimiliter est de viro libera-
li q̄ quāto plura ꝓ deo dispersit: tanto plus abun
dat frequēter. Prouer. xj. Alij diuidūt ꝓpria ꝛ di
tiores sunt: alij rapiūt non sua: ꝛ semp̄ in egestate
sunt: ꝛ tales finalē benedictionē habebunt: q̄n recī
tatis operib⁹ pietatis dicet. Uenite benedicti pa-
tris mei percipite regnū. ij. Cor. ix. ꝺr. Qui semi
nat in benedictionib⁹ de benedictionibus ꝛ metet

D Tertia dispositio virtuosa q̄ hōi diuinā benedi-
ctionē acquirit: est innocentia ꝙuersationis ad cō
uiuentes. vñ in ps. ꝺr. Innocens manib⁹ ꝛ mūdo
corde: q̄ non accepit in vano aiam suā: nec iurauit
in dolo ꝓximo suo: hic accipiet benedictionē a dño
Ecce quattuor ponit. Simplicitatem operis seu
operationis. Innocens manib⁹. Puritatem co-
gitationis: mūdo corde. Soliditatem deuotiōis:
nō accepit in vano aiam suam. Et sanctitatē locu
tionis: nec iurauit in dolo ꝓximo suo. Talis de
scribitur sctūs Job vir simplex ꝛ rectus ac timens
deū ꝛ ideo cito post subiūgitur. Operib⁹ manuū
eius benedixisti: ꝛ possessio eius creuit in terra: et
in fine ꝺr. Dñs aūt bñdixit nouissimis iob magis
q̄ꝫ principio eius. Job. xlij. Sed est notandū q̄ est
de deo ꝛ mundo sicut fuit de ioseph ꝛ iacob patre
suo. Gen. xlviij. Joseph voluit vt iacob benedice-
ret filijs suis duob⁹ manassen ꝛ effraym. ꝛ quia io
seph plus dilexit manassen posuit eū ex parte dex
tera patris sui: ꝛ effraym ad sinistrā applicuit: sed
iacob instructus in spiritu manus suas cancella-
uit ꝛ effraym imposuit manū dexteram. Manassi
vero manū sinistram: ꝛ sic vtriq̄ bñdixit. Isto mo-
do moralit mūdus approbat amicos ꝛ ponit eos
in magna dignitate sicut sunt dñi ꝛ prelati: ꝛ vidē
tur ad dexterā dei applicari. Alios mūdus repro-
bat ꝛ ponit eos in paupertate in infirmitate et ad-
uersitate: ꝛ ipsa vita vident indigni: sed quid est fi
naliter? Certe deus cancellat manus ꝛ sup illum
quē mūdus approbauit ponit sinistram: ꝛ super il
lum quem reprobauit ponit dexteraꝫ et tm̄ vtriq̄
benedicit. Dat em̄ illis quos mūdus plus diligit
diuitias ꝛ gl'iam hui⁹ vite: ꝛ hec est bñdictio sini-
stre manus dei. Illis vero quos quodāmodo re-
probat dat vitā eternā in celo. Prouer. iij. Longi-
tudo dierū in dextera ei⁹ ꝛ in sinistra illius diuitie
ꝛ gloria: ꝛ ió sancti viri qui maledicūtur a mundo:
benedicunt a deo. Uñ ꝺr in ps. Maledicent illi et
tu benedices. Quarta dispositio virtuosa que ho £
mini diuinā benedictionē acquirit est resistētia cor
reptionis ꝓtra insolentes. Prouer. xxviij. Qui ar
guit eū laudabunt ꝛ sup ipsos veniet benedictio.
Arguere em̄ insolentes ꝛ precipue iuuenes: de q̄-
bus est spes correptiōis ꝛ pfectus: est opus maxi
me charitatis ꝓpter tria. Primo q̄ ipsi corrigunt
in seipsis. Secūdo per hoc instruuntur quomodo
per pcessum temporis increpationes facient alijs.
Tertio quia per hoc obsistitur vicijs. vnde Sene.
libro de moribus. Uitia trāsmittit ad posteros qui
peccātibus ignoscit: bonis nocet qui malis parcit
Cauere tamen debet iuste corripiens a tribus a cō-
simili defectu: a spiritus impetu: ꝛ a peccantis cō-
temptu. A consimili defectu. vnde Isi. do. lib. iij. de
summo bono. ca. xxxij. Non debet vitia aliena cor
rigere q̄ adhuc vitio ꝓ cōtagijs fuerit inuolutus.
Improbū em̄ est arguere quicq̄ in alio q̄ adhuc
reprehendit in seipso. A spiritus impetu debet hō
cauere cum corripit: quia quod impetuose profer
tur non ab amore: sed ab ira procedere videtur: et
talis nihil corrigit: q̄ ab amoris consistorio nō p-
cedit. vnde Aug⁹. super epl'am ad Gal'. Quecūq̄ꝫ A
lacerato animo dixeris: punientis est impetus nō
charitas corrigentis. Dilige ꝛ quicq̄d voles dic.
Tertio corripiens cauere debet a peccantis con-
temptu semper cogitans q̄ in simili casu possit. vn
de Augustin⁹ de sermone domini in monte lib. iij.
ca. xxx. Cogitemus cū aliquid nos reprehendere

Iuste corripiens debz cauere a tribꝰ vt ꝓfit
sua arrectiv: ~

necessitas cogat. vtrū tale quid habuim⁹ z iam nō habem⁹ z tunc tangat memoriā cōmunis fragilitas vt illam correptionē: nō odiū sed misericordia p̄cedat. Uel si aliqō virtū qō nunq̄ habuimus: z tunc cogitemus nos hoies esse z habere potuisse. Et qui isto modo corripit z punit delicta: benedictionē dñi promereť. In cuius figurā moyses dixit leuitis q̄ vnusquisq̄ gladiuz acciperet z fratrē z amicum occideret quivitulum cōflatilem adorauerāt: z cū ip'o mādato moysi paruissent: dixit ad leuitas moyses. Cōsecrastis manus vestras hodie dño vnusquisq̄ in filio z in fratre suo vt detur vobis benedictio. Exodi. xxij. Et p oppositum faluentes insolentib⁹ z eis in eorūdem factis adulantes sunt causa perditionis eor̄ z p̄fusionis finalis vnde de quolibet tali dicit saluator Luce. vj. Ue vobis: cū benedixerint vobis hoies: hoies inq̄ faluentes defectib⁹ sunt qui errantes nō corrigūt sed adulatorie bñdicunt. Contra quos per ꝓphetam ait. Maledicā benedictionibus vestris z maledicam illis: qm̄ non posuistis supra cor. Malach. ij. z sicut p̄allegatum est: qui arguūt ꝛc.

Capitulū. XVI. Lectio. CLXXV.

Ropter hec z his si milia passi sunt digne tormenta: z per multitudinē bestiarū exterminati sunt q̄ quibus tormētis bene disposuisti populum tuū quib⁹ dedisti ꝓcupiscentiā delectamenti sui nouū saporem: escam parās eis ortigometrā vt illi quidem cōcupiscentes escam ꝓpter ea q̄ illis ostensa z immissa sunt: z a'necessaria ꝓcupiscentia auerterentur. Hi autē in breui inopes facti nouā gustauerunt escam. Postq̄ spiritussanctus reprobauit idolatras per multas vias z declarauit diffuse vnū solū verū deū colendū esse. Cultus autem vnius dei fuit antiquitus potissime apud hebreos: cultus idolor̄ apud egyptios. Modo cōsequēter in ista parte vt cultum vnius dei complete suadeat z cultum idolor̄ p̄fecte dissuadeat: agit cōmixtim vsq̄ ad finem libri: nūc de supplicijs inflictis egyptijs: nūc de beneficijs collatis iudeis: ostēdens q̄ illi erant iuste puniti ꝓpter eor̄ iniquitatē: z isti mirabiliter visitati a deo ꝓpter eor̄ pietatem quia vnū verum deum fideliter coluerūt. Et huiusmodi p̄cessum tenuit supra. ca. v. Diuidit ergo p̄cessus suus vsq̄ ad finem libri in duas ptes. Nā ꝑmo narrat iusto r̄ z iniustorum cōmunem retributionē. Secūdo rependit autor libri deo p collatis beneficijs populo dei gratiarūactionē in fine libri ibi. In oibus eī magnificasti. Circa primuz duo fac̄. Nā ꝑmo narrat malor̄ multiplicē tribulationē Scō eor̄ finalē exterminationē ibi. Impijs autē. Circa primū tria fac̄. Primo oñdit quō egyptij affligebanť per bestias z a'alia. Secundo ostendit quō affligebanť per res insensatas z elementa. Tertio quō affligebātur p corpora supcelestia. Secunda pars infra ca. isto. Negantes em̄ nosse. Tertia ca. xvij. Magna em̄ sūt iudicia tua in qualibet em̄ istarū partiū facit collationē z correspondentiā inter beneficia et supplicia nam sicut

egyptij p̄remebantur per bestias elemēta z corpora supercelestia: ita hebrei contra hec tres mirabiles consolationes habuerūt siue receperunt: habuerūt coturnices eis datas in escam: vt sicut musce z cyniphes afflixerūt egyptios: ita nobiles volucres cōsolarentur hebreos. Secūdo habuerūt māna de aere descendens: vt sicut ignis z grando afflixerūt per elementū aeris egyptios: ita māna per idem elemētum descendens ꝓfortaret hebreos. Tertio habuerūt lucem a corporibus supcelestibus semp cum eis permanentē vt corpora celestia: quādo egyptijs lucem suā subtraberent: eam tamen nihilominus hebreis exhiberent. De istis ergo beneficijs z supplicijs agitur alternatim per antithesim per duo capitula. Circa tamen p̄maz antithesim que est de egyptior̄ exterminatione: z de hebreor̄ ꝓsolatione z vtraq̄ p bestias z volatilia tria facit. Nam ꝑmo narrat egyptior̄ exterminationē. Secūdo hebreor̄ mirabilē consolationē Tertio assignat inter egyptios z hebreos cuiusdā diuersitatis distinctionem: secūda pars ibi. Pro quibus tormentis: tertia ibi. Oportebat. Quantum ad p̄mū dicit: ꝓpter hec. i. idolatriam multiplicē z his similia: quia aliquos modos idolatrie specificauit: z aliquos p̄termisit. Passi sunt digne tormenta z per similitudinē bestiarū exterminati sunt: quia per multitudinē bestiarū quidam afflicti z quidā exterminati sunt. Circa scōm p̄ contrariū fecit deus circa p̄m suū licet peccassent in deserto sicut narratur Exo. xvj. Filij israel in deserto murmurauerūt contra dominū dicētes. Utinā essem⁹ mortui in egypto quādo sedebam⁹ sup ollas carnū z comedebamus ad saturitatē: statim vero cū moyses orasset ad dñm redijt z respondit eis. Audiuit dominꝰ murmurationes vestras contra eū z dabit vobis vespere carnes. Facto vero vespere ascenderunt coturnices de quodam sinu arabico vbi potissime nutriuntur z transito mari intermedio ceciderunt inter castra: id est inter tentoria hebreorum z capiebantur ad nutum populi: z hāc historiam narrans in littera: dicit sic. p̄o quibus tormentis egyptior̄ p̄ius recitatis: id est loco tormentor̄ egyptijs illator̄ bene disposuisti populū tuū id est dedisti beneficia populo tuo: quib⁹. i. illis qui fuit populus tuus. Dedisti concupiscentiā delectamēti sui. i. delectationem ꝓcupiram. iuxta illud p̄s. Concupierunt ꝓcupiscentiam in deserto nouū saporem: id est escaz noui saporis parās eis ortigometram. Est autez ortigometra auis regia fm magistrū in hystorijs quā Josephus ortigiam vocat. Grecus vero ortigometram nos vulgo dicimus currigeluz a currendo: z dicit ortigometra quasi recta mensura. Isido. tamen videť differentiam ponere inter coturnicem z ortigometram. ij. ethimo. ca. vij. Coturnices a sono vocis dicuntur quas greci ortigias vocant eo q̄ vise fuerunt p̄mo in ortigia insula. be adueniendi tempora habent. Nam estate depulsa maria transmeāt. Ortigometra dr que gregem ducit. Cum aūt terre appropin quat accipiter videns eam rapit: z ꝓterea cura est vniuersis ducem sollicitare externi generis p quā

caueant extrema pericula. Libos gratissimos habens semina venenoꝝ quã ob causam eas veteres vesci interdixerunt: soluz eñ hoc aial sicut homo caducum patitur morbum. hec Jsido. Ubi patet fm eum q coturnix t ortigometra non sunt idem: quia solum illa dicitur ortigometra que ducit ex ercitum t non alia: quãuis autem dicat Jsidorus accipiens a solino q solum hoc animal morbũ patitur caducum: nõ tamẽ credit hoc esse verũ. Vulgus enim dicit q auctor libri q incipit. Tripler eẽ scribit q illum quidem morbũ patiũtur passeres Scribit etiam solinus de mirabilibꝫ mundi de coturnicibus: q quãdo mare trãsire volunt austro flante nunq̃z exeunt. Nã vim flatꝰ timidioris metuunt: plurimũq̃z se aquilonaribꝫ credunt: vt corpora pinguia t ideo tarda facilius prouehat fortior ac vehementior spũs: cum maria transeũt: impetus differunt t metu spacij lõgioris vires suas tarditate nutriũt. vbi vero terram cõspiciũt cateruatim coeunt. Deinde conglobate vehementius ꝓperant que festinatio pleriq̃z exitiũ parat nauigantibus. Accidit eñ noctibus vt vela incidant t preponderatꝫ funibꝫ in alueos mergant. hec Solinus. Jsto ergo aliũ genere pauit dñs filios ysrl in deserto cũ paterentur ↄcupiscentiã carniũ quales comederant in egypto: vt videlz per illas carnes auerterentur a ↄcupiscentia quã habebant: t hoc est qõ dicit in littera: vt illi quidem. i. filij ysrl ↄcupiscentes escam carniũ. s. de egypto auerterentur: t a necessaria ↄcupiscentia hoc ẽ violentia. necessariũ eñ vno modo dr violentum fm Aristo. v. metha. c. de necessario. fuit aũt ↄcupiscentia eoꝝ violentia q oriebat ex ↄsuetudine vescendi carnibus in egypto. Cõsuetudo autẽ assimilatur nature. vij. ethi. Consuetudo est altera natura. Ut ergo auerterentur a necessaria ↄcupiscẽtia ꝓpter ea que illis ostensa t missa sunt. i. ꝓpter animalia: q̃ illis missa fuerunt p diuinã prouidentiã. i. coturnices: ideo eis diuinitꝰ date fuerunt: qõ t factum ꝓ tunc saltez fuit vt a ↄcupiscentia auerterent. vnde sequit. Hi aũt. i. filij ysrael in breui inopes facti. i. indigentes cibo nouã gustauerũt escam. de qua dictum est. Et est notandũ q consuetudo maximã habet violentiã inclinandi voluntatẽ ad se: t ideo sicut optimũ est assuefieri ad bonas ↄsuetudines t virtuosas: ita periculosum t pessimũ est assuefieri advitia. vnde narrat Ualerius lib. vij. ca. ij. in fine q cretenses cũ acerbissima execratione vti volunt aduersus eos quos vehemẽter odiũt: optant vt mala ↄsuetudine delectent: modestoq̃z voluntatis genere efficacissimũ genus vltionis euentũ reperiunt. hec ille. Ult dicere q ipsi videntur moleste maledicere quãdo dicũt homini mala consuetudine delecteris: t tñ imꝓcantur ei maximũ genꝰ mali. De malicia vero peruerse ↄsuetudinis loquitur Augꝰ. viij. ↄfessionũ. ca. v. de semetipso dicẽs q difficilis fuit ad cõuertendũ ad fidem. vnde dicit sic. Ligatus eram nõ ferro alieno sed mea ferrea voluntate: velle meũ tenebat inimicus et inde mihi catbenã fecerat et cõstrinxerat me. quippe ex voluntate peruersa facta est libido: t dũ seruitur libidini facta est consuetudo: t dum cõsuetudini nõ resistit facta est necessitas. hec Augꝰ. vnde etiã metrice dicitur. Qui nõ assuescit virtuti dũ iuuenescit. A vicijs nescit discedere qñ senescit. In cuiꝰ figurã saluator faciliter suscitauit puellã in domo t iuuenem delatuz in porta: sed lazarum quadriduanũ in monumento cum gemitu lachrymis t clamore Johã. xj. Quã historiã exponens Augꝰ. sup mat. omel. xv. dicit sic. Moles imposita sepulchris ipsa est dura vis ↄsuetudis q̃ ꝓmit aia: nec resurgere nec spirare permittitur dictũ est autẽ q̃driduanꝰ Reuera ad istam consuetudinem de qua loquor de quodam progressu peruenit anima prima est quasi scintillatio delectationis in corde: secũda cõsensus in voluntate: tertia factum: quarta consuetudo. hec Augustinus.

Lectio. CLXXVI.

Portebat enim illis quidẽ sine excusatione supuenire interitum exercentibꝫ tyrannidem. His aũt ostendere tñ quẽadmodũ inimici illoꝝ exterminabantur Etem cũ illis supuenit seua bestiarũ ira: morbꝫ peruersoꝝ colubroꝝ exterminabant.

Postq̃z spũssanctus p salomonẽ declarauit aliq̃liter quo egyptij puniebãtur in egypto p cyniphes muscas et ranas: q posset aliquis dicere q oĩno ↄsimiliter affligebant hebrei in deserto per serpẽtes ignitos q ꝓpter tactu venenoso inflãmauerũt t occiderunt ideo placuit auctori diuersitatẽ assignare i hac parte inter afflictões illatas egyptijs per hmõi bestias t castigationes illatas hebreis p consimilẽ modum. Et circa hoc duo facit. Nam ꝓmo assignat miraculosam diuersitatem. Secundo illoꝝ miraculoꝝ deo attribuit autoritatem: secũda pars ibi. Tu es dñe. Circa primũ duo facit Primo ostendit diuersitatẽ inter egyptios punitos t hebreos ex parte eoꝝ qui patiebãtur. Secũdo ex parte penarum que eis infligebãtur: secũda ps ibi. Sed nõ in perpetuũ. Circa primũ duo facit. Primo ostẽdit quõ diuersimode digni fuerũt punitione. Secũdo quõ hebrei habuerũt se in afflictione. secũda ps ibi. Etem cuz illis. Circa primũ sciendũ q egyptij qui detinuerũt hebreos. i. filios ysrael per. cccc. annos in seruitute post mortẽ ioseph qui etiã ordinauerũt totum masculinũ genus hebreoꝝ interfici: merito debent tradi ad interitum sine quocũq̃z remedio: t maxime ꝓpter duritiam cordis eoꝝ ad orationem moysi t aaron merito debuerunt morti tradi: sed hebrei in deserto multo minus peccauerũt: t ideo suffecit q aliqua tali punirẽtur pena per bestias: sicut egyptij quõdam puniti extiterãt vt castigarent in seipsis t perpenderent que egyptij sustinuerãt in egypto. Et b est qõ dicẽ. Oportebat eñ illis quidẽ. i. egyptijs sine excusatione. i. sine pene mitigatione supuenire interitũ. i. mortẽ exercẽtibꝫ tyrãnidem in eis. Nec tyrãnidis est regimen tyrãni: t est quedã spẽs monarchie regalis qñ aliquis ꝓncipatur ꝓpter contra eoꝝ volũtatem t ad suũ ꝓpriꝰ solũ vtilitatem ꝓpter tam fm Arist. iij. poli. t. viij. etbi. Unde tyrãnidis

est crudel' domiatio. His aũt .i. filijs israel oportebat oñdere tantũ p sensibilẽ expientiã in ꝓsimilibus affectionib9 quẽadmodũ inimici illo9 scz egyptij exterminabañt: hec autẽ ppenderũt sensibiliter: exterminabañt morsib9 colubro9. Et hoc est qđ subdit. Etenim cũ illis supuenit seua bestiarũ ira scz serpentũ ignitorũ immissa vicz a deo morsibus puersorũ colubrorũ exterminabañt. i. aliqui murmurantes cõtra dominũ z nõ penitẽtes mordebantur sed nõ exterminabañt. Coluber est genus serpentis: z dicit coluber quasi colẽs vmbras quia in vmbris septũ cõmoratur dicit Deut. viij. In deserto illo fuerũt ꝛpẽtes flatu adurẽtes scorpiones z dipsades. Dipsas dis. est genus sepentꝭ et dr latine situla ꝓcontrariũ: quia perimit boies siti: vas vero situla vocat ꝓprie qđ aufert sitim: et iste situle sunt adeo parue: vt cũ calcañ vix videãtur: quarũ venenũ ante extinguit q̃z sentiatur nec tristiciam sentit morit9 fm magistrũ in hystoria sup. viij. ca. Deut. Et figurãt moraliter iste situle demones q̃ bonos viros fedis cogitationibus agitãt z infestãt: iste etiã sũt ita parue q̃ vix videntur: z ex nimia occasione surgunt z intoxicant sine molestia: imo cũ delectatione ꝓmunt: qñ sũt
B per delectationẽ morose. Circa illã clausulam. Oportebit eũ i illis sine excusatione supuenire interitum. Notandũ q̃ tria sũt que inexcusabiles reddunt oẽs peccatores z pena dignos ostendũt. videlicet magnitudo scientie in peccãte: similitudo culpe in iudicante: z ineptitudo cause in allegante.

Primo reddit hominẽ inexcusabilẽ magnitudo scientie in peccante. Quãto enĩ aliq̃s maiorem et clariorẽ noticiã habet de deo: tanto magis peccat ceteris paribꝰ. Et hõ de ꝓbis dicit apl's ad Roma. j. Qđ inuisibilia dei eis p creaturas innotuerũt z tñ euanuerũt in cogitatõibꝰ suis z obscuratũ ẽ insipiẽs cor eo9 intantũ vt idola colerẽt nec sup hoc alicq excusantur quasi de deo nullã noticiã habuissent: qr inuisibilia dei per ea que facta sunt intellecta conspiciuñt: sempiterna quoq̃ virtus eiꝰ et diuinitas ita vt sint iexcusabiles. Sile dic saluator de iudeis Joh. xv. Si nõ venissem z locutꝰ eis fuissem: pctm̃ ñ haberẽt: nũc aũt de pctõ suo ñ hñt excusationẽ. Secõ reddit hominẽ inexcusabilẽ similitudo culpe in iudicãte: quãdo aliq̃s iudex deprehendit in crimine ꝓ quo solet alios punire: nullam põt excusationẽ pretendere. Exemplũ de falsis iudicibus q̃ volebãt ꝓdemnare susannã. Dañ. xiij. Et ideo signanter dicit apl's. Ro. ij. Inexcusabilis es o hõ omnis q̃ iudicas: in quo enĩ alterum iudicas: teipsum ꝓdẽnas. Tertio reddit hominem inexcusabilem ineptitudo cause in allegante: quãdo enĩ causa q̃ allegat manifeste nulla est vel conficta p mendaciũ: nõ est excusatio sed aggrauatio ad ꝓcedens delictũ. Exemplum de inuitatꝭ ad cenã. Luc. xiij. Qui falsas z fictas excusatiões fecerunt z assignauerũt a cena fuerũt reprobati: et alij loco corum vocati. Et ideo cõtra tales excusationes malicioſas petit Ps̃. Nõ declines cor meum in verba malicie ad excusandas excusatiões
L in peccatis. Excusant tamẽ se quadrupliciter homines de peccatis suis. Quidã p lasciuã societatem: quidã p diuinã voluntatẽ: quidã per carnalẽ fragilitatem: quidã p finalem vtilitatẽ. Primi dicunt communiter quãdo deprehendunt peccasse mala societas cõpulit me ad hoc malum: que quidem excusatio fatuissima putaret apud iudicẽ secularem: cũ cõcedat facinus z alios coaccuset: sed multo magis apud deũ non valet qui nouit mali arbitrij libertatem. Vñ Sen̄. in puerbijs. Omitte excusatiõem: nemo peccat inuit9: z est excusatio multorũ: allegatio socio9 sicut dicũt multi. Quare nõ licet mihi: Sic enĩ facit talis z talis. Sz ista societas nõ excusat peccantem fm Hieronymum in quadã epla. Multitudo sociorum impunibile non facit crimẽ. Secõ quidã se excusant p diuinã voluntatem: quorum aliqui dicunt deũ eos sciuisse peccaturos z velle eos tales esse nec eis esse imputandũ: sed dispositioni diuine z corporib9 celestibus z constellationi. Et tales deũ blasphemãt q̃si sit auctor malo9 z vinder factorũ que boies cauere nõ possunt. Isti aliquo mõ figurañ p Iacob volentem decipe patrẽ suũ cũ pater quereret quõ tam cito inuenire potuisset: vñ sibi cibum optatus pararet. Rñdit: voluntas dei fuit vt mihi cito occurreret qđ volebã. Ben̄. xxvij. Isto modo sũt non nulli mũdi sapientes iuris ciuilis periti: qui cquid faciunt colorare legibus z munire rõnibus sciunt omnino vt nihil faciant sceleris qđ non sit iurib9 excusatus si homo credere velit eis. Tales assimilantur Dyonisio tyrãno: de q̃ narrat Valeri9 lib. j. ca. ij. Iste ingressus templa deorũ detracto Joui olimpio magni ponderis aureo amictu pannũ laneum ei circũdedit: z admirantib9 illis q̃ aderãt q̃ sic sine timore sanctos suos spoliare ꝓsumpsit. Respondit q̃ illud ad dei sui comodum fecisset. Nam aureũ amictum graue foret p estate z frigidum p hyeme: laneum quoq̃ p vtroq̃ tempe fuit aptum. Iterũ esculapio q̃ fuit barba aurea redimitus demi iussit barbam z auferri. Cui9 causas assignauit q̃ Appollo pater suus imberbis esset: z non decebat patre carẽte barba: filium apparere barbatum. Iterũ vittas aureas z pateras z coronas q̃ simulachra porrectis manib9 sustinebãt tollebat z se eas accipere nõ auferre dicebat: stultus esse confirmãs a quibus bona precamur: ab his porrigentib9 nolle sumere. Isto modo prudentes seculi quãtumcũq̃ flagitiose se habeant cõtra iura deũ z ecclesiã semper colorãtis rationibus se excusant Tertio quidã se excusant per carnalẽ fragilitatem z dicũt plane blasphemantes deum se nõ posse a libidinib9 abstinere ꝓpter complexionẽ talem. Contra quos arguit Hieronym9 in explanatione fidei z allegat eũ magister sententiarũ. ij. disti. xxxvj. Execramus inquit nos blasphemiaz eorũ q̃ dicunt impossibile aliq̃d homi a deo preceptum esse: z mandata dei nõ a singulis: sz ab oib9 in cõi posse seruari Quarto quidã excusant se p
D finalem vtilitatem: z tales inueniuntur nõnulli predones: raptores: z iniusti exquisitores: qui auferunt a diuitibus bona sua sine conscientia: colligunt z recondunt z elemosynas causam finalẽ pre
A

rendunt. Isto modo diuersi diuersas excusatio nes inuenũt: z cum peccatores existant se tamen contra deuz de peccatis defendũt. Un Greg. xrj. moral'. Usitatũ generis humani vitiuz est libido: peccatum cõmittere z cõmissum negando abscon dere z cõuictum defendendo excusare. Sicut au tem impiũ est peccata que cõmisim⁹ nos ptinacit excusare: ita virtuosum est valde primũ nõ facilit iudicare: sz cõpatiendo aliqualr excusare: conside rantes cõis fragilitatis ꝯditionem: sincere fami liaritatis cõmunionẽ z vere pietatis exercitatio nẽ. Prima ei cõis fragilitas qua frequẽter oẽs er ramus debet nos mouere ad aliqualiter excusan dum: nõ tamẽ pertinaciter defendẽdũ errores fa ciles aliorum. Unde Bern. sup cantica sermo. xlj Noli iudicare primum sed magis excusa intentio nem si opus nõ potes: puta ignorantiã: puta sur reptionem: puta casum: q si oẽs omnino dissimu lationem rei certitudo recusat: suade nihilomin⁹ tibi z dicito apud temetipm vehemẽs temptatio fuit. Quid de me illa fecisset si illa accepisset in me similiter potestatem. Secũdo mouere nos de bet ad idem sincere familiaritatis cõmunio vt sal tem de amicis faciliter mala nõ credam⁹: nec etiã de proximis: nec de plãtis vel etate puectis. Un de Hiero. in epistola ad rusticũ. Nõ ẽ facile maluz de puecta etate credendũ quã vita pterita defen dit z honorat vocabulũ dignitatis. De amico etiã suo xenocrate cum quidã Platoni dixisset q dixe rat de eo malũ respondit sibi nõ esse credibile q il le quẽ tantũ amabat cuz nõ diligeret: cũq narrãs dictuz suum se pbaturũ assereret. Respõdit Pla to nũq xenocratẽ talia dixisse nisi expedire iudicas set. Tertio mouere nos debet ad idẽ vere pieta tis exercitatio. Piũ est enĩ alienos defectus sine lesione iusticie quantũ fieri põt excusare: z famam proximorum quantũ possibile est illesam seruare. Unde Origenes sup Leuiticum. xxxiij. cap. Non vult te domin⁹ si forte videris peccatum fratris continuo euolare ad publicum z proclamare pas sim z diuulgare peccata aliena: qõ esset vtiq non corrigentis sed infamãtis. Unde apostoli Symõ et Judas. Nos innocẽtes absoluere oportet: nocẽ tes vero prodere nõ decet.

Lectio. CLXXVII.

Ed non in perpetu-

s um ira tua permansit: sed ad correctionem in breui turbati sunt: signũ habentes salutis ad commemoratio nem mandati legis tue. Qui enĩ cõuersus est nõ per hoc qõ videbat sanabatur: sed p te omniũ salua torem: z in hoc ostendisti inimicis nostris: quia tu es qui liberas ab omni malo. Illos autẽ locu starum z muscarum occiderunt morsus: z nõ ẽ in uenta sanitas anime illorũ quomã digni erant ab huiusmodi exterminari. Ostensa diuersitate demeriti inr egyptios punitos p bestias i egypto z inr hebreos puitos p bestias i deserto. In ista p te psequr de eadem diuersitate supplicij. Fuerunt aũt diuersimode puniti: egyptij ad extermiationẽ hebrei vo ad correctionẽ. De punitione egyptioꝝ per ranas muscas z cymphes satis est supius ta ctum. De punitione vero hebreorũ est sciendus q sicut habetur Nume. xrj. Cum popul⁹ in deserto cõtra dominũ murmurasset immisit eis serpẽtes ignitos hoc est paruos z veloces ad modũ scintil larum q tactu venenoso inflãmabant z causabãt tumorem z ruborez in carne: ad quorũ punctura quidam vulnerati sunt: quidam vero mortui. Ue nerunt ergo ad Moysen z rogauerũt eum q ora ret p eis ad dominũ. Ad hui⁹ q preces ordinauit domin⁹ vt faceret figuraz serpentis de ere z pone ret sup summitatem partice z faceret illum defer ri in populo z dixit eis q quicunq esset pcussus a serpente ignito statim aspiceret ad serpentem ene um z curaretur. Istud miraculosum remediũ p uidit deus filijs israel in deserto z fuit figura pul cherrima de passione xpi sicut ipsemet allegauit Johã. iij. Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto: ita exaltari oportet filiũ hominis: vt om nis qui credit in eum nõ pereat: sed habeat vitam eternã. De afflictione igitur hebreorũ per serpen tes ignitos z remedio eis cõcesso agit autor in par te ista declarãs qualiter egyptij afflicti fuerunt si ne remedio tanq incorrigibiles: hebrei vero cũ re medio tãq filij ad correctionẽ habiles. Et circa b tria facit. Nam primo tãgit hebreorum rationa bilem castigationem. Secũdo egyptiorũ miserabilem exterminationẽ. Tertio redit ad declarandam mirabilem hebreorũ liberationẽ in plaga ser pentũ. scõa ps ibi. Illos autẽ locustarũ. tertia ibi Filios autez tuos. Circa primum quattuor facit. Nam primo agit de afflictiõis tedio. Scõo de af flictionis remedio. Tertio de eius dez remedij au tore precipuo. Quarto de fine per illud remediuz principaliter intento. secũda pars ibi. Habentes signum salutis. tertia ibi. Qui enĩ cõuersus. quar ta ibi. Et in hoc ostendisti. Dicit enĩ sic. Sed nõ in perpetuuz ira tua pmansit. Ira tua id est pena in flicta per te: hebreis peccantibus in deserto: nõ fu it exterminatiua omniũ generaliter sed castigati ua tantũ. Unde subdit. Sed ad correctionem in breui turbati sunt. Hieremie. xxx. Non faciam te in consummationẽ: sed castigabo te in iudicio vt non videaris tibi innocuus: z hoc in breui. qz Esa. liij. In momento indignationis mee abscondi fa ciem meã parumper a te. Et tamẽ cum fuerũt in turbatione illa fuerũt habentes signum salutis. sz serpentem eneũ ad cõmemorationem manda ti legis tue. i. sicut cõmemoratoz in lege tua. Nu meri. xxj. Fac serpentem eneũ z pone eum pro si gno. Sed quia ille effectus quo curati fuerũt ad inspectionem serpentis enei posset a simplicib⁹ ip si serpenti attribui z nõ deo: ideo tertio subiungit Qui enim conuersus est zc. per te christũ figura tum per illum serpentẽ eneum qui omnium est sal uator. Figurabatur autẽ christus p istum serpen tem eneum multipliciter. sz quantum ad moruz innocentiam: quatũ ad situs eminentiam: quan tum ad vite carentiam: z quantum ad salutis effi cientiam. Primo quantum ad morum innocẽ- a

Ista figurabat⁹ p serpetez eneu z. xp⁹

riam: quia sicut illa figura serpentis venenosa apparuit: z tamē nullum venenum habuit; ita christus i carne peccati apparuit z tamē nullum peccatum habuit: nec est inuentus dolus in ore ipsius.

Scōo quo ad vite carentiā: qz sicut serpens ille vitam nō habuit z tñ de materia marie dura tiua fuit: qz es inter oīa metalla durabilius ē; sicut dicit h̄ glo; ita xp̄s vere mortuꝰ ē fm humanitatē et vere eternꝰ z imortalis ē fm diuinitatē. Tertio quantū ad situs eminentiā: qz sicut serpēs positus fuit sup particam longam vt a toto populo videretur z a gentib; ita christus i ligno crucis ita alte suspendebaꝫ vt a toto populo videretur; vbi etiam adhuc a deuotis mētibus per fidem z amorem cōspicitur. Quarto quātū ad salutis efficiētiam: quia sicut omnis a vero serpente p̄cussus si serpentem eneū aspiceret curabatur: Jta quilibet a diabolo vulneratꝰ si christum in cruce cōsideret per fidem z veniam roget sanaꝫ. Quarto subiūgit finem p istud miraculum p̄cipaliter intentū, videlicet honorē dei: cum dicit. Et in hoc ostendisti inimicis nostris; qz tu es qui liberas ab oi malo; scilicet corporali z spirituali. Christus enim legitur fecisse miracula, p̄ter tria. Primo ad eorum circa quos operabatur vtilitatē; qz eos frequēt in corpore z in anima curabat. Scōo p̄ter aliorū cōuersionem; qz multi videntes christi miracula conuertebanꝫ. Tertio p̄ter dei gloriam z honorem. Joh. ix. Nec hic peccauit; neq; parētes eius sed vt manifestētur opa dei in illo. Et eodem modo in p̄posito deus istud miraculū fecit ad vtilitatem bonorum de filiis israel ad conuersionez ma
B lorum z ad gloriam dei dilatandā. Scōo p̄cipaliter in ista lectione agit de egyptiorū in egypto mirabili p bestias exterminatione que propter eorum maliciam sine quocunq; remedio infligebaꝫ. vñ sb̄dit. Illos autē. i. egyptios: locustarum z muscarum occiderūt morsus. De quibus locustis dicitur Exo. x. Dixit dominus ad Moysen extende manum tuā sup terram egypti ad locustā vt ascēdant sup eam z deuorent omnē herbā que residua est grandini. De muscis vero Exo. viij. habetur. Uenit musca grandis in domo Pharaonis tē. Locusta fm glosaz sup illud. Exo. x. dicitur quasi longa hasta: qz habet longiora crura retro q̄ ante. Et fm Jsidō. xij. ethi. est animal paruum nocriū habens dentez z plus q̄ cetera animalia frugib; nocet. Jtem fm Hieronymū sup primum capitulū Jobelis. Hmōi volatilis sunt tria nomina successiue secundū etatem. Nam fetus locuste anteq̄ habeat alas vocaꝫ bruchus: cum incipit volare vocatur accelabus: cū plene volat vocaꝫ locusta. De locusta loquens Basilius in exameron dicit. Locusta dicit quasi loco stare faciens: quia cum iter arripienti occurrit: malum est z siniſtrū; sicut bufo dextrum p̄tendit. Uel dicitur locusta: quia nunc saltum dat: nunc loco stat: vel quia per modicum tempus stat in vno loco. Chryso. sup Matheum sic ait Locuste sunt volatilia munda quidem sed parua: z non satis in altum volantia que manducauit Johannes in deserto. Arnolpbꝰ etiam quidam exposito; sic ait. Minimum genꝰ locustarum in deserto iudee quo pastus est Johannes vsq; hodie apparet: z habet corpusculuz i modum digiti manus: mēbris exilibus z brcuibus: in herbis faciliter capitur. Hec ille. Talib⁹ ergo locustis z muscis exterminabaⁿ ẽ egypt ij in contē ptum z derisionem z non per leones vel vrsos vel fortia animalia: qz digni erant p̄pter eorum idolatriam a talibus exterminari. ¶ Circa illam clausulam. signum habentes salutis Notanduz q̄ deus humano generi multa signa ostendit. benuolentie: reminiscentie: p̄ouidentie z patientie. Signa benuolentie sunt oīs creature facte z create ad seruiendū homini. Est enim signum qđ vnū offert sensui z aliud intellectui: z ideo omnis creatura sensibilis sei ipsam offert sensui z deum repre/sentat intellectui boni viatoris. Nemo potest hec signa facere que tu facis nisi fuerit deus cum eo. Johannis. iij. Signa reminiscentie sunt septem sacramenta ecclesie per que reducimur ad memoriam passionis dominice. Hebre. ij. Salus nostra firmata est contestante deo signis z portentis z variis virtutibus: z spiritussancti distributionibus. Signa p̄uidentie dabat ante suuz aduentum: ne omnino veniat peccatorib⁹ improuisus: z hoc est signum magne curialitatis diuine: nullus enim q̄ aliquid facit qđ vellet occultari: approbat aduentum hominis improuisum: sed peccator quilibet faceret qđ vellet: si posset occultari z ideo deꝰ mundo pleno peccatis venturus premittit signa quedam notabilia per que homines contra ipsius aduentuz sibi p̄uideant z disponant. De istis signis dicit Luce. xxj. cap̄. Erunt signa in sole z luna et stellis: Dicit Uegetius de re militari libro. iij. capi. v. Tria inquit genera constat esse signoruz pro negocijs belli. videlicet vocalia semiuocalia: z muta. Uocalia dicuntur que humana voce p̄ferun tur: sicut duces p̄eordinant aliquod certum verbum: quo in conflictu vruntur: sicut deus nobiscū vel triumphus imperatoris: vel aliqđ consimile. Signa semiuocalia sunt que fiunt per tubam cornu vel buccinam. Signa muta sunt vexilla: aquila draconēs: z circa ista signa ponebatur medietas donatiui omnium militū euntium ad bellum propter duas rationes: vna fuit ratio ne si ea habuissent in custodia p̄pria in friuolis expēderent: vnde ad vtilitatem eorū p̄ouisum fuit q̄ sufficienter sustentabantur de annona cōmuni. Alia ratio fuit vt per hoc animosius z fortiꝰ sequerētur signa sua z ea nullo modo relinquerent erquo peculiū suum castrense ibidem scirent consistere: sed potiꝰ ea defenderent quantum possent. ista tria signorum genera faciet christus in aduentu suo secūdo. Nam signa vocalia erunt in illa disceptatione: sicut dicitur Matth. xxv. Esurui z non dedistis mihi manducare tē. Signa semiuocalia: quia tuba p̄cedet: z de istis simul dicit Apostolꝰ. j. Thes sal. iiij. Dominus in iussu z in voce archangeli z in tuba dei descēdet de celo. Signa vero muta erūt instrumenta passionis christi z ipsum corpus dominicum vulneribus insignitum. Dan. vj. Ipse ē

saluator z liberator faciens signa z pdigia in celo et in terra. Signa patiētie dat nobis diu expectā/do nos ad veniaz vt redeamus ad gratiā. Ephe. iiij. Nolite cōtristare spīm sanctuz dei in quo signati estis in die redemptionis.

Lectio. CLXXVIII

f **Filios autē tuos nec** draconum nec venatorū vicerunt dentes: misericordia enim tua aduenies saluabat illos. In memoriam sermonū tuorum et terminabantur z velociter sanabant ne in altā incidentes obliuionem: nō possent tuo vti adiutorio. Etenim neq; herba: nec malagma sanauit eos: sz tuus domine sermo qui sanat oīa. Explicata tribulatione egyptijs illata p minutas bestias q/bus sine remedio eranimabantur: redit ad correptionem filiorū israel in deserto: a qua cum mirabili adiutorio liberabant. Et circa hoc tria facit. Nā primo ostendit huius remedij causaz supnaturalē. Scōo ponit hui⁹ remedij cām finalē. Et tertio excludit ad hui⁹ remedij efficientiā oēm causam medicinalē. scōa ps ibi. ne in altā. Tertia ibi.

A Etenim neq; herba. Quantū ad primum dicit sic. Filios autem tuos zc. quia fuerunt filij iō debuerunt castigari. Eccī. vij. Filij tibi sunt erudi illos z curua illos a puericia eorū. In cuius figurā dicit Ps. Beatus qui tenebit z allidet parvulos suos ad petram. i. beatus qui castigabit filios suos vel carnales p naturam: vel spirituales p curā et allidēs eos petre. i. christo assuefaciens eos ad opera virtuosa. z alibi dicit. In matutino interficiebam oīes peccatores terre: hoc est statim in iuuentute vitia peccatorū per castigationes condignas amputari: z hoc est caperevulpes paruulas que demoliuntur vineas. Cant. ij. Unde Hieronymus sup epistolaz Ephe. ij. z habetur in cano. dist. xxxvij. legāt. Hely sacerdos pater sanct⁹ fuit sed quia filios non eruduit in omni disciplina et correctione: supinus cecidit z mortu⁹ est. Filios autem tuos nec draconum nec venatorum vicerunt dentes; quia nec a magnis bestijs in quantitate cuiusmodi sunt dracones: nec a malicijs in qualitate: cuiusmodi sunt serpentes minores domino protegente ledebantur. Draco enim fm Jsidorum veneno caret. xij. ethimol. ca. viij. ita scribit Draco maior cunctorum serpentum siue omniuz animantium super terram. Hunc greci dracontā vocant. Unde z deriuatum est in latinum: vt draco diceretur qui sepe a speluncis extractus fertur in aerem: concitaturq; propter eum aer. Est autē cristatus ore paruo z artis fistulis per quas trahit spiritum z linguam exerit. Uim autem nō in dentibus sed in cauda habet: verbere potius q̄z ictu nocet: innocuius est enim a venenis: z ideo huic ad mortem faciendam venena non erunt necessaria: quia si quē illigauerit occidit. Unde nec elephas tutus est sui corporis magnitudine: nam circa semitas delitescens per quas elephantes solito gradiuntur crura eorū nodis illigat ac suffocatos perimit. Hec Jsido. Fertur autem fm Papi/

am q herba que draconiea dicitur nata sit de sanguine dracōis: et ideo sic vocata: z est draconei coloris: flos vero ei⁹ sicut lingua draconis. Si qs radicem huius herbe sanis confricet manib⁹: serpentes sine periculo prendet: est autē tyriace virtutis si legatur mense Julij. Hec Papias. mirabile est autem si veneno careat draco cum fm autores auram spirando inficiat z flatu mortifero pestes ingerat: sicut patet er narratione Aristotelis libro suo de pprietatibus elementorū: de eo qō cōtigit tempore Philippi in armenia z Solinus de mirabilibus mundi dicit expresse q non in dentibus sed in cauda venenum habeat: nec obstat q eius carnes comedunt ethiopes: sicut dicit Ps. Dedisti eum populo ethyopū escam qō potest esse vel quia venenum excutiunt aliqua arte sicut medici faciunt de serpentibus: vel caudam abscidūt in qua latet venenum. Draconis autē caro vitrei coloris est z infrigidat vescētes eam hinc ē q ethiopes in feruida plaga habitantes carne draconis libenter vescuntur. Mercatores etiam: qō est mirabile dictu: quibusdaz carminibus dracones faciunt mansuetos ad tempus: quibus insidentes freno eos regunt vsq; cum in ethiopiam veniunt vbi eos vendunt. vt dicitur in libro de naturis rerum. Dicit ergo littera. Filios autē tuos nec draconum: nec venatorūz vicerunt dentes: misericordia autem tua aduenies saluauit eos per aspectum serpentū: sicut in lectione precedente dictuz est. Subdit autem causam quare sic affligebantur z ait. In memoria ei sermonū tuorum exterminabantur: z velociter sanabantur ne in altā incidentes obliuionem non possent vti tuo adiutorio. Et dicuntur tria, videlicet causa afflictionis illate: modus medicine collate: z finis salutis eis date. Puniebantur enim in memoriā sermonum tuorum: hoc est ad memoriam z cōmunicationez dei exterminabantur. Aliqui legunt in memoria dictionaliter: quia obliuio diuinorum sermonuz multos duxit in exterminiū. Aliqui legunt eraniabant: aliq exterminabātur z pōt expōi exterminabant. i. grauiter verabant. Mod⁹ medicine collate subiūgit cū dr. Et velociter sanabant. Finis vo salutis eis date fuit remotio desperationis. vnde subdit. Ne in altam incidentes obliuionē in altaz id est in profundam vt non possent tuo vti adiutorio desperatione pueniente cogitationez. Ultimo excludit ab illo remedio causam naturalem z dicit sic. Etenim nec herba: nec malagma sanauit eos: sed tu⁹ domine sermo qui sanat oīa. Malagma idez est qō emplastrum: z dicitur a malaxo as: qō est malū laxare z comprimere herbas coctas cum oleo vel butiro in aliquo genere gūmi. vel aliquas species cōmiscere pro emplastro: et nihil tale sanauit eos; sed sermo dei quo precepit serpentem eneum fieri z poni pro signo. Numeri. xxj

Circa illam clausulam. Tuus sermo domine sanat oīa. Notanduz est q sermo dei deuote cōceptus sanat oīes infirmitates mortales vl' morales virtute diuina. de quo Ps. Qui propitiat/ om. in. tu. q sa. o. in. tuas: z sicut medicina nō subi

B

to sanitatis effectum inducit: sed per processus tẽporis ꝛ cum mora: ita verbum auditum aliquotiens auditorem subito nõ conuertit: sed cum forte in anima eius quieuit per .xx. annos. tũc primo incipit operari: habet autem anima multas infirmitates que ad .vij. capitales radicaliter reducuntur: ꝛ et per septem corporeas infirmitates figurantur. Nam superbia frenesi comparatur. patit enim freneticus mentis alienationem qua nec bene iudicat de seipso nec de alijs: imo seipsum iudicat quanto infirmiorem tanto valentiorẽ. Eodem modo superbus oĩes contemnit ꝛ damnat: et se solum sufficientẽ reputat ꝛ sibi plus q̃z habet semper arrogat. Istam mentis alienationem patiebatur merito pro sua superbia rex nabuchodonosor de quo Dañ. iiij. qui dixit deambulans in aula sua. Nonne hec est babylon magna quã ego edificaui in domũ regis in robore fortitudinis mee et gloria decoris mei. Et statim virtute dei electus est ab hominibus ꝛ cuz feris vixit ꝛ passus est mẽtis alienationẽ ꝛ videbatur sibi q̃ esset bos in anterioribus: ꝛ in posterioribus leo: ꝛ post septẽ mẽses restitutus est ad preces Danielis ad sensum. licet non statim ad regnum. ꝛ tunc legitur sic dixisse. Omnes vie dei iudicia ꝛ gradientes in supbia potest humiliare. Dañ. iiij. Cura vero frenesis in principio est euacuatio sanguinis et aliorum superfluorum que ad cerebrum ascendentes perturbant vsum rationis. Et eodem modo verbum vĩ sermo dei ostendens nos vacuos esse ab omni bono quantum ad nos attinet ꝛ a deo habere quicquid boni fecerim⁹: ꝛ q̃z diu in frenesi superbie detinemur ta nobis sanitatem mẽtis recuperare nõ valemus. Juxta illud Eccĩ. iij. Synagoge superborum nõ est sanitas: ꝛ certe ideo oportet nos sanguinez superbie emittere ꝛ effundere superfluos humores rerum temporalium ꝛ cum vera humilitate ꝛ firma fide currere ad deum. De quo dicitur Luce. vj. Omnis turba querebat eum tangere: quia virtus de illo exibat ꝛ sanabat omnes.

Scõa infirmitas spiritualis est ira: ꝛ hec comparatur febri acute: eo q̃ habens eam patitur calorem continuum ꝛ sitim magnam ẽm Constantinum lib. vij. viati. capĩ. de cersi. vel causon. Et isto modo est de homine iracundo qui statim ad qõlibet verbum calorem colere sue ostendit gestu verbis ꝛ vultu: habet etiam sitim magnam semetipsum vindicandi: ꝛ talis oĩ die incendit omnes vicinos suos pro nihilo. Hanc infirmitatem patiebatur Herodes quãdo videbat q̃ illusus a magꝫ esset: iratus est valde: ꝛ mittens occidit oĩes pueros qui erant in bethleem ꝛ in omnibus finibus eius. Ecce precessit calor nimius ꝛ secuta est sitis irrationabilis vltionis. Istam infirmitatem curat sermo diuinus predicando de diuina dulcedine ꝛ pietate dei. In cuius figuraz legimus Marci. vj. q̃ discipuli vngebant multos oleo ꝛ sanabãtur. Tertia infirmitas est inuidia ꝛ comparatur febri seu febricitãti. Febricitans nãq̃z mõ calescit: modo frigescit: eodem modo inuidus: modo gaudet de aduersitate bonorum: modo dolet de corum prosperitate. Istam infirmitatem patiebatur. Saul. j. Regũ. xviij. quando iuuenculas audiuit canere de Dauid. ꝛ ait. Mihi dederunt mille: ꝛ dauid decem milia. Ista infirmitas putrefacit interiora hominis: et cura eius est sermo diuinus persuadens amicitiam ꝛ gratitudinem: quia sicut inuidia est putredo anime: ita amicitia est eĩ⁹ sanitas. Prouerbio. xiiij. Vita carnium sanitas cordis putredo ossium inuidia. Quarta infirmitas spiritualis est accidia que comparatur paralysi: que est membrorum dissolutio ꝛ debilitatio: ita q̃ motum debitum perficere non possunt patientes eam. Istam infirmitatem patiebatur figurative loquendo ille qui .xxxviij. annis iacuit ante piscinam salutiferam ꝛ nũq̃z descẽdit in eam vt sanaretur. Johã. v. ꝛ significat inueteratos dierũ malorum qui continue iacent iuxta sacramentuz cõfessionis ꝛ penitentie: ꝛ nũq̃z curant intrare donec debeant mori. Jsta infirmitas sanatur per valde calida: q̃ si ex vna parte consideraꝫ calor pene gebennalis: ꝛ ex alia parte calor charitatis christi excitantis ad operatiões virtutis: statim de tanta accidia poterit habere curam. Iere. iij. Conuertimini filij reuertentes ꝛ sanabo infirmitates vestras. Quinta infirmitas spiritualis est auaricia ꝛ comparatur hydropisi ẽm Bedam. cui⁹ p̃prietas est: quanto magis bibit: tanto plus sitit. Et eodem modo auarus nũq̃z dicit sufficit: hanc infirmitatem patiebatur diues ille qui dixit. Luce. xij. Destruã horrea mea ꝛ faciã maiora et illuc congregabo omnia que nata sũt mihi. Istam infirmitatem sanat sermo diuinus: psuadẽs elemosynam et opera pietatis. Esaie. lviij. Frange esurienti panem tuum: ꝛ egenos vagosq̃z induc in domum tuam: ꝛ sequitur. Tunc erumpet quasi mane lumen tuum ꝛ sanitas tua citius orietur. Sexta infirmitas spiritualis est gula ꝛ ebrietas: subuertens iudicium rationis ꝛ comparatur epilẽsie que facit hominem cadere corporaliter: spiritualiter autem ꝛ moraliter ad omnia genera peccatorum cum sit ingressus ꝛ ianua omnium vitiorum Istam infirmitatem patiebatur diues epulo. Luce. xvj. qui induebatur purpura ꝛ byssо ꝛ epulabatur quotidie splendide. Loth etiã inebriatus vtrãq̃z filiã cognouit. Gñ. xix Qz hec ẽ infirmitas q̃ nũq̃z sola venit. Hac sanat sermo diuinus persuadẽs abstinentiam rationabilẽ. Eccĩ. xxxj. Sanitas ẽ mentis ꝛ corporis sobrius potus. Septima infirmitas est luxuria: ꝛ comparatur lepre: eo q̃ generatur ex calore corrupto ꝛ decordinato. Et istaz infirmitatẽ patiebatur Salomõ qui habuit vxores reginas quasi septingentas: ꝛ concubinas trecentas: ꝛ cum iam senex esset deprauatum est cor eius per mulieres. iij. Reg. xj. Hec est infirmitas cõtagiosa ꝛ abhominabilis. Una nanq̃z personalis centum potest inficere: ꝛ hãc sanat sermo dei persuadens homini honestam societatem ꝛ penitentie seueritatem: ꝛ deuote orationis instantiam Hec ẽm omnia ad curam hui⁹ infirmitatis exigũtur. In cuius figura: maria lepra pcussa p̃ septez dies fuit exclusa a castris ꝛ non nisi ad orationem

Moysi sanata. Numeri. xij dicēte Moyse ad dominum. Deus obsecro, sana eam. Sic ergo sermo dei sanat omnia. In cuius figura dicitur Luē. ix. q̄ christus conuocatis duodecim discipulis misit eos predicare regnum dei: z sanare infirmos.

Lectio CLXXIX.

t **Des domine qui vite z mortis habes potestatē: z educis ad portas mortis z reducis: homo autem occidit per maliciā suam: z cum exierit spirit⁹ non reuertetur nec reuocabit animā que recepta est sed tuam manū fugere impossibile est Postq̄ spiritussanctus declarauit diuersitatem inter punitiones duas quarū vna est: q̄ exterminauit egyptios: z altera q̄ puniuit hebreos: ꝺa declarauit quomodo miraculose ꝓuidit hebreis de remedio quo sanarent in deserto: videlicz de serpente eneo In ista parte istorum miraculorum omniū deo attribuit auctoritatem. Et circa hoc tria facit. Nam primo deo attribuit puniendi omnimodā potestatem. Secūdo attribuit homini delinquendi spontaneam fatuitatem. Tertio ab homīe excludit impune euadēdi liberam facultatem. Secūda pars ibi. Homo autē occidit. tertia ibi. Sed tuam manum. Circa primum duo facit. Unum est q̄ deus habet potestatem vite z mortis quia in ipso est potestas vitam auferendi: conseruandi: z afferendi. Secunduz est q̄ ipse potest homīes deducere per afflictiones intrinsecas vsq̄ ad portas mortis: et iterum ad vitam z salutem reparare: ergo in ipso est omnipotentia puniēdi Porte mortis sunt graues īfirmitates et tribulatiōes per quas homies moziuntur. Ad egredien dū per portas debemus nos semper parare. vnde Sene. epistola. lvj. Uenientem mortē nemo hylaris accipit nisi qui se ad illam diu composuit Hassus ait tam stultum esse qui mortem timeat q̄z qui senectutem. Nam quem admodū senectus adolescentiā sequitur: ita mors senectutem. Uiuere nesciuit: qui mori nō vult: vita cum acceptione mortis data est. Ad hanc itur: quam ideo timere dementis est: quia certa expectantur: dubia meruūtur: quis queri potest in ea conditione se esse in qua nemo non est Prima autem pars equitatis est equalitas. hec Seneca. et vult dicere q̄ iniqu⁹ est qui contra mortē murmurat: cum omnē hominē mori oporteat. Secundo attribuit homini spontaneam fatuitatē delinquēdi. Et circa hoc tria facit. Primo dicit q̄ homo si hūpsi infligit triplicem mortē: videlicet culpe: nature: z gehenne. Quantū ad mortē culpe dicit. Homo autē occidit per maliciā animā suam: quantuz ad mortē nature dicit. Cum exierit spiritus in die mortis nō reuertet ad presentē vitaz naturaliter. q̄tum ad mortē gehēne subdit: nec reuocabit animam: q̄ recepta est supple in inferno. Job. vij. Sicut cōsumitur nubes et ptransit: sic qui descendit ad inferos nō ascendet. Tertio excludit ab homine impune euadendi liberam facultatem. Et quā tum ad hoc subinferr. Sed manū tuā effugere im**

CLXXIX

possibile est: ꝺa sicut nec celum effugere potes: sic etiam nec manū dei: nam si ad occidentē ieris ab oriente fugiendo: celum super te extensuz est: si ab aquilone ad austrum semper a celo cōtineris sicut auis in caueaz effugere non potes. Eodem modo si fugis deuz placatū: accedis ad deum iratū. quocunq; verteris semper in manu dei eris: vel puniē te pro delicto: vel premiante pro merito: vnde bene poeta dixit. Quo fugis Eucbalide quascūq; accesseris oras. Sub ioue semp eris. An nescis longas regibus esse manus Homo quidē occidit per maliciā. Nota q̄ multa mala facit malicia. Est B **enim recte rationis subuersiua: humane cōuersationis turbatiua: z in propriū auctorē reflexiua. Sciendū etiā q̄ malicia radicata facit hominē male eligere: z corrumpit bonam estimationē z verā de rebus sicut dicit Aristo. vij. ethi. Hec est ratio quare malicioſi cuz sint inter mille prudentes frequenter fallūtur vt ceci. Sap. ij. Excecauit eos malicia eorum. vnde Chryſ. super. ij. ca. Math. ostēdit quomodo malicia herodis fecit eū esse stultum quādo nitebatur occidere christuz: z dicit sic. Considera hic stulticiā mixtam dolo tyrannitaut enim herodes credidit scripturis aut nō. Si non credidit: q̄d interrogabat scripturas: quas credidit vaniloquas. Si credidit estimans ꝓphetiam etiam immobilem: quomodo ergo sperabat illum regem posse interficere quē futuruz dicebant scripture. Nam si ꝓphetie credidit planum erat ipsuz aduersus impossibilia conari. Si nō credidit: tūc nec sibi timere debuit nec puero insidiari. respondet Chryſ. Anīa semel malignitate capta stultioz cunctis efficitur. Tale em̄ est vitium malignitatis vt a nullo plerunq; impulsa seipsaz precipitet: z sepe absq; effectu operis erumnosa: impossibilia conatur efficere. hec Chryſ. Quāuis aūt in vtroq; sexu multa sit malicia: callidioz tamē z cōmunioz in sexu femineo reperitur. Juxta illud Eccī. xxv. Breuis est omnis malicia super maliciā mulieris sors peccatoruz cadet super illam. vnde in eodem capitulo pauloante cōparat eam trib⁹ bestijs multum noquis: z tamē dicit eam in malicia omnes excellere. Cōparat eam colubro: leoni: z draconi. De colubro dicit sic. Non est caput nequius super caput colubri: z nō est ira super iram mulieris De leone z dracone dicit sic. Commorari leoni z draconi placebit: q̄ habitare cū muliere nequā: z subintellige magis. Comparatur ergo colubro quadruplici ratione. Nam coluber dicit quasi colens vmbras: z mulier vmbras plus diligit q̄ lucem. Secūdo coluber totum venenum habet in capite z mulier ornatum precipuū in velis: coronis gemmis z vnguentis in capite suo portat vt oculos intuentiū valeat intoxicare. Tertio coluber totū venenum suū colligit in fauces vt per eos effundat: z mala mulier os z fauces totam maliciam suam mētiendo cōtendendo detrahēdo effundit. Quarto coluber sibilat vt noceat: mala mulier cantando: adulando mirabiliter multos fallit. vnde Augusti. de singularitate cle. ca. viij. Hoc Venenosi⁹ est super cuncta quod psallere delectatur cuius cā**

tu est tolerabilius audire basiliscum sibilantem.

Secūdo comparatur leoni ꝓpter tria ꝓpter iracū diam: qz sicut leo sine vindicta placari non potest: sic nec mulier. Eccli. xxv. Nō est ira sup iram mulieris. Secūdo si leonis ossa adinuicē collidantur causant ignē eodē mōdo mulierū ꝟba ⁊ fabulationes ⁊ colloquia: q̄tumcūq; videantur seriosa ⁊ solida: ignem voluptatis accendūt. Tertio leonis cautela est q̄ cauda sua vestigia sua tegit: et hoc ē mulierū ꝓpriū crimina sua excusationibus suis et mendacijs operire. ⁊ ideo signāter dicitur Eccli. xlvij. In medio mulieruz nolite cōmorari de vestimentis em̄ ꝓcedit tinea ⁊ a muliere iniquitas viri In antiquis vestibus ⁊ in nouis similiter nascunt tinee ꝓpter malā custodiā: ⁊ certe in antiquissimis vetulis nutritur adhuc tinea libidinis ad litterā. Prima iniquitas viri a muliere ꝓcessit qō in multis bonis viris cōmuniter cuenit. Exēplū de sampsone ⁊ dalida. Judicum. xvij. Dauid ⁊ bersabee. ij Regū. xj. Et in multis alijs quoꝝ nō est numer⁹.

L Tertio cōparatur mala mlier draconi ꝓpter quatuor. Draco habet os paruū inficit aerem: incedit cristatus ⁊ spāliter elephanti insidiatur. Et eodez modo mulier neq̄ os habet paruū per verborum ⁊ vultus simplicitatem in ꝓncipio: q̄tumcūq; etiā si cōmestatrix ⁊ gulosa simulat se in aula tanq̄ appetitu careat. Secūdo inficit aerem aspectu suo sicut basiliscus qui solo visu interficit hominē qui non solum cum videt sed etiam cum videtur occidit hominem. Ad litteram mulier mēstruata aspectu suo inficit speculum ſm Aristo. ij. de som. ⁊ vig. et facit in eo maculam. Eodem modo mulier mala virū q̄tumcūq; sit speculum omniū scientiā repzesentās inficit ⁊ maculat si mulierum consorcio se immiscet vt patet de salomone Eccli. xlvij. Inclinasti femora tua mulieribus. Tertio draco incedit cristatus: ⁊ iste cristas habent in capitib⁹ coronis ⁊ gemmis ⁊ varijs ornamentis distinctas.

Quarto elephanti insidiatur. Elephas enim est animal castissimū et tm̄ semel gignit ſm Aristo. v. ⁊. viij. de animalibus: ⁊ cum femina fuerit impzegnata mas ei non appzopinquat. Isti animali draco insidiatur et pedes eius sua cauda constringit ⁊ occidit. Moraliter q̄tumcūq; homo sit castus: si mulierum malam familiaritatem diligat ꝓstringit pedes affectionis sue et occidit. vnde Aug⁹. de singularitate cle. ca. viij. Semel dixerim omne inconueniens: societas mulierum gluten est delicatum ⁊ viscus toxicatus quo diabolus aucupatur Et sic pensatis predictis de mulierum sola malicia possz exponi: quia homo supple per maliciam mulieris eis illicite cōmunicando occidit animam suam. vnde versus. Femina corpus opes animaz vim lumina vocem. Polluit annihilat necat eripit orbat acerbat: redde singula singulis. Secū-

D do ꝓncipaliter malicia est humane conuersatiōis turbatiua. Persona enim maliciosa nunq̄ cessat machinare malum: etiam sub specie sanctitatis et iusticie. vnde Hugo lib. j. de anima. Loquit apud se maligne cogitādo vsq̄quo illum tolero. Consentire me ei comprobor si eum non corripio. Consentiens autem in eum: deum offendo. Corripiaz ergo ne deum offendam: nihil ꝓ mea: sed pro dei iniuria vlciscendo totum facio: immo si illum sibi restituam. Proximū enim corripere ⁊ eum castigare: hoc non est proximo nocere: sed prodesse velle: sic sepe apud se loquitur maligna cogitādo. Excecauit enim euz malicia sua. hec Hugo. Nec em̄ malicia habet currum suum: sicut docet Bernar. super Can. quattuor rotis consistentem: que sunt seuicia: impatientia: audacia: ⁊ impudentia. Valde enim velox est currus iste ad effundendum sanguinem: qui nec innocentia sistitur: nec patientia retardatur: nec timore seruatur: nec pudore inhibetur. Trahitur autem a duobus equis ad omnem perniciem: qui sunt terrena potentia: ⁊ seculi pompa. Porro president bis duobus equis aurige duo videlz tumor ⁊ liuor. Tumor quidem pōpam: liuor potentiam regit ⁊ suū ascēsorem ducūt ad infernū. vnde Eccl's. ix. Corda filiorum hominū implentur malicia et contemptu in vita sua: et post hec ad inferos deducentur. Tertio malicia est in auctorem proprium reflexiua. vnde Seneca epistola. lxxxij. ſm cōmunes libros ostendit: q̄ venenum malicie peius est q̄z venenuz serpentis: quia licet venenum serpentis mortiferum sit: alteri tamen serpenti non nocet: sed venenum malicie primo ⁊ principaliter nocet habenti: vnde dicit sic. Malicia ipsam maximam partem veneni sui bibit. Illud venenū quod serpentes in alienam perniciem proferunt sine sua continent: non est huic simile hoc habentibus pessimū. hec Seneca. vnde Gregorius. xij. moral'. Mens praua semper in laboribus ē: quia aut molitur mala que inferat: vel metuit ne sibi ab alijs inferatur ⁊ quicquid cōtra proximū excogitat hoc cōtra se a proximis formidat. hec Greg⁹. ideo signanter Iere. ij. dicit. Arguet te malicia tua. ⁊ Iere. iiij. Laua a malicia cor tuū hierusalem vt salua fias.

Lectio. CLXXX.

Egantes enim nosse

n te impij per fortitudinē brachij tui flagellati sunt nouis aquis ⁊ grandinib⁹ ⁊ pluuijs ꝓsecutionem passi sunt ⁊ per ignem consumpti. Qō em̄ mirabile in aquis erat: que oīa extinguit plus ignis valebit. Under etem̄ est orbis iustoruz. Postq̄ spiritussanctus declarauit quō diuersimode flagellati fuerunt egyptij ⁊ bebrei ꝓ bestias ⁊ aialia: quia egyptij ad exterminationē bebrei vero ad castigationem. In hac parte ꝓsequēter ostendit quomō diuersimode flagellati fuerūt egyptij ⁊ filij israel ꝓ oppositum consolati et hoc ꝓres insensatas ⁊ elemēta. Et circa hoc duo facit. Nam ꝓmo agit de egyptijs ꝓ terribili flagellatione. Secūdo de bebreorum admirabili consolatione: secūda pars ibi. Pro quibus angelorum. Circa primū q̄nq̄ facit. Primo assignat illius flagellationis cām principalem. Secūdo causam instrumentalem. Tertio eiusdem instrumēti actiuitatē supnaturalē. Quarto eiusdē actiuitatis congruitatē. Quito asserit instrumētalis actiuitatis

temporalem diuersitatē: secūda pars ibi. Nouis aquis ꝛ grādinibus: tertia pars ibi. Qō ēm mirabile: quarta ibi. Uinder ēm: q̄nta ibi. Quodā ēm. Circa primū dicit. Negātes ēm ꝛc. Ubi tāgit causam principalem istius flagellationis: et est culpa ignorantie. Negantes ēm te nosse impiū. Exod. v. dicit pharao. Nescio dōm: ꝛ israel non dimittam. Secūdo tangit penam per fortitudinē brachij tui flagellari sunt vt qui nolunt deum noscere in pace saltem cōfiteantur eum in tribulatione sicut pharao fecit. Exodi. ix. Justus dūs ego autem ꝛ pp̄l's meus impius, vnde Greg⁹. Oculos quos culpa claudit pena aperit. Causam aūt instrumentalez flagellationis egyptioꝝ exp̄mit consequēter cū dicat. Nouis aquis ꝛ grādinibus ꝛ pluuijs p̄secutionem passi sunt ꝛ ꝓsumpti. de ista flagellatione narratur Exo. ix. Quia septima plaga qua dūs p̄cussit egyptum fuit talis: Dominꝰ pluit de celo grandinem maximā cōmixtam igni cum fulgure ꝛ tonitruo ꝛ occidit boues ꝛ iumenta quotquot in agro reperiebātur. Illi aūtē egyptij qui dominū timuerūt se ꝛ iumēta sua receperūt infra domos q̄ fuerunt p̄moniti a moyse quo tempore caderet grando et illi nihil mali patiebantur: sed illi reprobi q̄ cōminationes dei non timuerūt: sed cum iumentis in agro reperti sunt generaliter interierunt. Tantum in terra iessen vbi habitabant filij israel nō cecidit grando talis. Fuit ergo mirabile ꝛ contra naturam q̄ iste impressiones simul fiebant: fulgura ꝛ grando: pluuie et tonitrua: ꝛ q̄ ignis descendēs cum grandine nō liquefecit grandinem: nec aqua ignem. sed ignis mansit in sua caliditate ad cōburendum: ꝛ aqua in sua congelata frigiditate ad cōterendum: de ista ergo mirabili plaga dicit sic. Nouis aquis ꝛ grandinibus ꝛ pluuijs persecutiones passi sunt ꝛ igne ꝓsumpti. Illi videlicet q̄ extra domos fuerūt. Et dicit nouis aquis q̄ in terra egypti naturaliter pluuie non descendunt: sed nylus qui pro tempore excrescens terram irrigare cōsueuit: ꝛ ideo fuit eis ista plaga mirabilis: sed multo magis fuit mirabile q̄ duo cōtraria fuerūt iuxta seinuicem approximata: ꝛ q̄ neutrum eorum egit in aliud: ꝛ hoc est qō subdit. Qō enim mirabile erat in aqua que omnia ardētia extinguit: plus ignis valebat. Quarto assignat huiꝰ miraculi congruitatem: ꝛ dicit. Uinder est enim orbis iustoꝝ: id est ignis aqua ꝛ ois creatura erexit se in vindictā impiorum propter informationem iustorum. Circa istam clausulam. Uinder est enim orbis iustorum Notandum q̄ de triplici vindicta legimus in scriptura. Una nobis indicitur: sicut per nos exercēda. Alia nobis interdicitur tanq̄ precauenda. Et tertia nobis predicitur sicut p̄uidenda. Prima ē vindicta penitentie temporalis. Secūda est vindicta maliuolentie mūdialis. Tertia est vindicta diuine sententie generalis. Prima ergo vindicta est vltio penitentie tēporalis: quā quilibet debet accipere ō seipso. Si puer deberet v̄berari: mallet ab amico verberari q̄ ab hoste: ꝛ quilibet nostrū meretur pro peccato verberari: quia seruus sciens voluntatem dñi sui ꝛ non faciens vapulabit plagis multis. Luc. xij. Ergo oportet q̄ vapulemus hic vel in purgatorio vel in inferno. Si in purgatorio vel in inferno hoc fiet per ministeriuz demonū fm multos. Si vero i p̄nti hoc fiet ab amicis: q̄ vnusquisq̄ maxime est amicus sibijpsi: sicut dicitur. xx. ethi. Hec ergo penitentia est hic a nobis exercēda: sed quō legimus in scriptura veteris testamēti q̄ patres antiqui in suis penitentijs quatuor faciebant: caput radebant: barbam p̄scindebant: saccū induebant ꝛ in cinere sedebant: sicut innuit in glosa. Esa. xxij. Uocabit dūs deus exercituū in die illa ad fletum ad planctū ꝛ ad caluiciū ꝛc. Sic moraliter cōueniens est nos facere penitentes vt primo caput tondeamus: id est mētem: que est caput anime exquisita discussione denudemus recogitātes omnes annos nostros in amaritudine aīe nostre. Esa. xxxviij. Secūdo barbam radamus q̄ noua culam mūde cōfessionis. Tertio saccum induamus per austeritatē satisfactionis. Jone. iij. Rex niniue reiecit vestimenta sua et indutus est sacco. Quarto in cinere sedeamus per memoriam mortificationis corporis nostri qō in cinerem resoluetur. Sap. ij. Extinctus cinis erit corpus nostruz. Iste cinis impedit ne corruus infernalis nidificet in mente nostra. Iste cinis sicut cinis iuniperi conseruat ignem per annum: ita seruabit charitatem per totum tēpus vite nostre. Refert Valeriꝰ lib. iij. ca. vj. de quadam insolentia cuiusdam p̄ncipis romani qui Caius marius dicebat: iste post multos triūphos obtentos semp̄ de cantaro potare solebat. Est autem cātarus quoddam genꝰ vasis cum duabꝰ ansis. Requisitus quare hoc faceret. Respondit quia liberpater post inclytum triumphum quē de asia obtinuerat semp̄ de isto genere vasis bibit qō ille caius imitari decreuit vt inter ipsuz haustū vini victorias suas dei sui victorie cōpararet. Qō ille p̄nceps insolenter fecisse legitur: nos ex deuotōe facere consuenit. Christus vocat penitentiā calicem suū ꝛ spāliter martyriū. Mat. xx. Potestis bibere calicem quē ego bibitur⁹ sum Istum calicem debem⁹ bibere in memoriā victoriarum quas xp̄us tulit de inimicis nostris: ꝛ si nobis delectabile videbit penitere. ō ista vindicta loquitur btūs Augꝰ. de vera ꝛ falsa p̄nia ca. xiij. et habet in canone de p̄nia. di. iij. vbi dicitur. Jtē penitentia est q̄dā dolentis vindicta puniēs in se qō dolet cōmisisse, ꝛ infra. Continue dolendum ē de peccato: qō declarat ipsa deuotionis virtus. Penitere ēm est ipsam p̄niam tenere vt semper peniteat in se vlciscēdo qō cōmisit in peccādo. Et istud allegat magister sententiarū li. iij. di. xiij. De ista eadem vindicta loquit apl's. ij. Cor. vij. Secūdū deum tristari operatur vindictam. Secūda vindicta de qua est intentio in scriptura ē vindicta maliuolentie mundialis quādo homo passus iniuriā neq̄ potest remittere p̄timo: nec vltionem deo cōmittere: sed ipsemet oīno vult semetipsum vindicare: ꝛ istud est iniustum fm iura tam humana q̄ diuina: ꝛ ratio est: q̄ nullus est bonꝰ iudex durante offensa. Similiter nullus potest eē iudex suip̄siꝰ vnde Tulliꝰ in oratione p̄o deiotaro. Nemo fere

B

Vindicta

L

est qui sui periculi iudex nō sibi se equiorem q̄z reo prebeat. Hinc xp̄us iacobum z iohānem increpauit dure satis. Luce. ix. quando ignem de celo petiuisse volebant in vltionem iniurie: quia samaritani xp̄m recipere nolebant: in quo nobis datur intelligi q̄ nō semp in eos q̄ peccāt exercenda est vindicta sicut notatur. xxiiij. q. iiij. q̄ autem vindicta. Ratio aūt quare in iniuria nemo bene iudicat: p̄z per exemplum quādo nubes interponuntur inter solem z oculum nostrū: ex motu siue tremore causato in nube media apparet nobis sol tremere: dicunt simplices solem trepidare z causa huius deceptiōis est tremor in medio per q̄ visus fit. Isto modo moraliter quando homo considerat iniuriam sibi illatam durante offensa siue rancore et insensualitate ꝑsiderat iusticiam suā per medium nebulosum: tunc necessario errat in iudicādo. Hec ergo vindicta est nobis interdicta sub pena grauissima videlicet q̄ si non remiserimus proximo: remissionem nō consequamur. vnde Matthei. xviij. Serue neq̄z omne debitū dimisi tibi quoniā rogasti me. Sic pater meus celestis faciet vobis si nō remiseritis vnusquisq̄z fratri suo de cordibus vestris. vnde remittere iniuriaz z nō petere vindictā magnū gen⁹ elemosyne est: de quo dicit Cesarius āmonitione. ij. Qui captiuos redimere z pauperes pascere z vestire nō prevalet: contra nullum hominē odium in corde reseruet: z inimicis suis non solum malum pro malo nō reddat: sed etiam eos diligat z pro eis orare non desinat: certus de p̄missione z de misericordia dñi vt libera cōscientia aī tribunal dei dicere poterit. Da domine q̄ dedit: dimitte q̄ dimisi. hec ille. Quā perfecte aūt xp̄us iniuriam sibi factā dimisit: notat Bern. sup Can. sermo. lxxxix. Tam liberaliter inquit dominꝰ dimittit iniuriam vt illam nec dānet vlciscendo: nec confundat improperando: nec minus diligat imputando. Et pondera illa tria: quia pauci sunt etiam qui vindictam remittunt: qui duo residua habere possunt: propter hoc signanter dicitur Eccli. xxviij. Qui vindictam vult a deo: inueniet vindictam: z peccata illiꝰ seruans seruabit. z infra. Homo homini seruat iram z a deo querit medelam: in hominem similem sibi non facit misericordiam z pro peccatis suis deprecabitur. Tertia est vindicta iudicialis que nobis predicitur sicut continue previdenda. vnde Greg⁹. omel. xxxix. Presentis tēporis agenda est letitia: vt nunq̄z amaritudo sequentis iudicij recedat a memoria. z Hugo libro suo de animali. j. Quis putas memor erit: que tristicia: cum separabuntur impij a consortio sanctorum z a visione dei: z traditi sunt in potestate demonū z ibūt cum ipsis in ignem eternū: ibiq̄z semper erūt sine fine in luctu z gemitu: vbi erit stridor dentium intolerabilis: fetor incōparabilis: timor horribilis: mors corporis z anime sine spe venie z misericordie: vbi nec qui torquet: nec qui torquetur: aliquando morietur: sed sic morientur vt semper viuant: et sic viuent vt semper moriantur. hec ille. Prouerb. vj. Zelus z ira viri nō parcet in die vindicte: nec acquiescet cuiusq̄z precibus: nec susci

piet p̄z redemptione don z plurima. Et tunc erit vindex orbis terrarum ꝛc̄.

Lectio. CLXXXI.

Sodam enim tēpore mansuetabat ignis ne cōburerētur que ad impios missa erant animalia: sed vt ipsi videntes scirent: quoniā dei iudicio patiebantur persecutionē. Et quodam tempore supra virtutem ignis in qua exardebat vndiq̄z vt iniquā terre nationem exterminaret. Declarata miserabili flagellatione egyptioꝝ per ignem z grandinem. Inista parte agit de mirabili variatione ipsoꝝ flagelloꝝ. Ignis autem nō vniformiter sed multum diffōrmiter iuxta diuinam voluntatez se habuit in augēdo maloꝝ afflictionem. Nam quodam tēpore videbatur suam naturam comburendi z ledendi continere etiam a rebus que de facili combustibiles videbantur z extiterunt: nā iumenta et hoīes repertos in agris combussit: iumentis vero domi detentis pepercit sicut dicit Exodi. ix. vt hoīes quibus ignis pepercit possent videre: q̄ illi iuste patiebantur q̄ in agris remanserūt ꝑtra monitionez dñi cum aīalibus. Alio vero tempore circa iustoꝝ afflictionem ignis supra virtutem suam exardebat in aqua: id est in locis humidis Sodome z Gomorre: vbi humido nō obstante ignis oīa consumpsit. Gen. xix. Ut iniquā terre nationez exterminaret. Sic ergo diuersis tēporibus diuersimode egit ignis vt manifestum esset oībus q̄ non esset operatio nature: sed vindicta diuine iusticie: dicit ergo sic. Quodam vero tēpore mansuetabatur ignis: id est mansuete videbatur in parcendo ne comburerentur que ad impios missa erant aīalia: illa videlicet que de agris missa erant ad impios domi existentes: sed vt ipsi videntes: id est percipientes scirent quonā dei iudicio patiebantur persecutionē. Et quodā tempore in subuersione videlicet Sodome quādo dominus pluit ignem z sulphur de celo in aqua super virtutem ignis exarsit ꝛc̄. vt expositum est. Posset tamen p̄ma particula de mansuetudine ignis exponi z verificari multo euidentius de trib⁹ pueris missis in caminū ignis Anania Azaria z Misabele Dan. iij. vbi ita mirabiliter se habuit q̄ ipsos positos in fornace non lesit: tamen illos qui circūstabant z qui eos in fornacem mittebant conflagrauit. Et vocant isti puert animalia ad impios missa propter eorum simplicitatem z captiuitatē in qua tenebātur: z hec facta sunt vt babylonij videntes scirent quoniā ipsi met dei iudicio patiebantur persecutionē ab igne propter idolatriam suam. Secūda vero pars lectionis exponi potest de plaga septima egyptiorū. videlicet de igne mixto cum grandine: de qua supra dictum est: videlicet de subuersione sodomorum z in hoc solum stat sentētia q̄ ignis vario modo se habuit: aliquando parcendo: aliquando agēdo mirabiliter et contra naturam vt dei obediret volūtati. Circa illam clausulā in aqua supra naturam ignis exardebat. Notandum q̄ mor aliter ignis in aqua est spiritussanctus in muliere sancta

Mulier q̄pat aque ꝓter sex ꝓpetates aque q̄ in bōa mulīere repiūt.

Lectio CLXXXII

ignis nāq; spūs est. Actuū.j. Tanq̄ ignis sedit supra singulos eoꝝ spūssanctus. Mulier naturaliter est sexus fragilis z ideo ceterꝭ paribꝫ amplius cōmēdanda qñ vtuose se gerit. Prouerbioꝝ.xxxj Mulierem fortē q̄s inueniet: procul z de vltimis finibus pciū illius. Est em̄ inuenire in bona mulīere iuxta numerū senarium qui perfectissim⁹ est sex progatiuas cōmendabiles z amabiles. naz in ipsa reperiūtur sine dubio pr̄optitudo clementie: gratitudo beniuolentie: sollicitudo diligentie: magnitudo innocentie: certitudo ꝓfidentie: z britudo complacentie. In cui⁹ figura dixit Lya Gen̄.xxx. Mecū erit marit⁹ me⁹ eo q̄ ego genuerim ei sex filios: hoc est me diligit ois rōnalis creatura. Dicit sexus mulieruz naturaliter eo q̄ in me reperiet sex habit⁹ virtuosos p̄dictos: et iō merito noīe aq̄ poterit designari. In aqua em̄ sex ꝓpietates habētur. Est em̄ i aqua liquiditas sapororosa: luciditas radiosa: fecūditas fructuosa: sinceritas speciosa: soliditas seriosa: z felicitas ministeriosa. Primo ergo in aqua pz liquiditas sapororosa: qz q̄tumcūq; fuerit cōgelata faciliter liquescit: z designat promptitudinē clemētie z pietatis q̄ inest naturaliter mulieri: nā ipa est ꝓsolatiuū primū hūane imbecillitatis: ipsa est nutrimentū humane q̄ritatis: ipsa est medicamentū ois infirmitatis: ipsa est supplementum cuiuscūq; egestatꝭ. Eccli.xxxvj. Ubi non est mulier ingemiscit eger. In signum aūt q̄ in mulīere est ois clemētia naturaliter: filius dei corp⁹ hūane redēptionis totaliter a muliere decreuit accipe qz Eccī.x. Nō ē creata boīb superbia neq; iracūdia natiōi mulieꝝ. Iste igit̄ sexus in q̄ latet ois malitie medium cōuenienter figurat̄ p aquā piscine ꝓbatice p quā sanus fiebat: quicunq; prius in eā descendebat post motionē aqueta quacūq; detinebat̄ infirmitate. Joban.v. Scdo in aqua est luciditas radiosa. Prouer.xxvij. In aquis resplendent vult⁹ ꝓspicientiū: sicut aūt inter creaturas nihil est nobilius nec amabilius ipsa luce: ita nihil reperit̄ gratiosius ipsa ḡtitudine in mulīere: z ideo luciditas radiosa q̄ in aquarū specie ꝓtinetur ḡtitudinē immortalis affectionis z beniuolētie repr̄sentat q̄ in bonis mulieribꝫ semp̄ viget: quāq; em̄ rp̄s quosdam dum hic viuerent viros gratos inuenerit: nunq; tñ tam ꝓstantem gratitudinem in petro z Jacobo vl̄ Johāne repperit: q̄ntam in mulieribꝫ sibi deuotꝭ inuenit. He sunt q̄ eum p patrias p̄dicantem sequebant̄ ministrātes ei de facultatibꝫ suis. Luce.viij. z Marce.xv. He sunt q̄ eum in cruce pendentem fugientibꝫ discipulis comitabant̄. Matb.xxxviij. He sunt q̄ i morte corpori sepulto vnguēta aromatica parauerūt. He sunt q̄ nec tenebrose noctis caligine: nec militū armato ꝓ furiosa seuitia deterrebantur: vt rp̄s de eis dicat illud Boetij. Has autem null⁹ potuit euincere terror: Ne nostrū comites psequerētur iter. Et ideo pre viris ois rp̄s huic sexui primū sue resurrectionis nūciauit triūphum: sciens quoniā sup oēm gratiā est ḡa mulieris. Eccli.xxvj. Gratia sup̄ gratiā in mulīere sancta z pudorata. Iste sunt aque q̄ super celos eē dicūtur: quia mulieres sup̄ aplos dilexerunt. in ps

Aque q̄ super celos sunt laudent nomen dñi. Earum gratitudo nō solum in fidelibus elucet mulieribus: sed etiā in gentilibꝫ satis claret. Que ḡtior eē poterit z magis pudica penelope que vlyxis absentiam.xx.ānis expers cuiuslibet virilis amoris alterius expectauit: que quāris afflictionibꝫ angebatur: explicat ipsa satꝭ in epistola sua dicēs. Hāc tua penelope lento tibi mittit vlyxe. Nil mihi rescribas attamen ipse veni. Que gratitudie flagrātior esse potuit porcia filia Catbonis z vxore bruti que viro interfecto viuere noluit: sed arma quibꝫ interimeret se: statim postulauit famulis autez arma negantibus prunas ardētes transglutiuit. de qua sic scribit Martialis epigra.lib.iiij. Cōiugis audisset fatum cum porcia bruti. Et subtracta sibi quereret arma dolor. Nondum satis ait mortem nō posse negari. Credideraī satis hoc edocuisse patrem. Dixit z ardentes auido bibit ore faullas. Dū nunc z ferrū turba molesta negat. Que gratior esse potuit arria perset cōiuge: qui simul se interfecerunt. Illa tñ prius semetipsaz gladio mariti percussit. de qua idem Martialis cocus.lib. ij. scribit. Casta suuz gladium cum traberet arria pco. Quā de visceribus traxerit ipsa suis. Si q̄ fides vulnus qō fecit: nō dolet inquit. Sed qō tu facies hoc mihi pro re dolet. Que didone gratior esse potuit: de qua Hiero. contra Jouinianū.li.j. et Virgil̄.lib.iiij. eneidō. Dydo sor pigmaleonis cum carthaginem condidisset et ab Hyarba rege libie in cōiugū peteretur: nuptias distulit cautelose et tandem ꝓdita cuitate pyram quādam in memoriam mariti sui cōstruxit z semetipsam proiecit in medio z ardere q̄z nubere maluit. Quid de lucretia et sabinis iulia filia cesaris: sulpitia lentulitalemene: et de alīs infinitꝭ dici possit. Tertio in aqua est fecūditas fructuosa. Sine em̄ hūore aqueo nihil viresc̄it: nihil crescit: vel florescit vel fructescit. iuxta illud p̄s. Erit tanq̄ lignū qō plantatum est ꝛc. Hec aūt aque fecūditas designat terciam mulieris nobilitatem que est sollicitudo diligentie. Mulier em̄ in regendo familiam circunspecta z in operibus artificiosa: sic se habz i domo q̄ ois domus est sine ordine q̄ mulieris caret regimine. Et ideo vir z mulier nō solum causa prolis ꝓiungūtur: sed etiam ꝓpter administrationem iconomicā que sine muliere cōpleri nō p̄t: sicut docet Aristo. In cui⁹ signū dictū est Gen̄.ij. Faciam⁹ ei adiutoriū simile sibi. de mulierū diligentia dicit Prouer.xij. Mulier diligēs corona est viro suo: z xiiij. eiusdem. Mulier sa.e.d.s. z Eccī.xxvj. Bōa mulieris sedule delectabit virū suū. Quarto sincerias est in aqua speciosa. Aqua em̄ pura est: et quecūq; feda purificat et emūdat: quod designat magnitudinē innocentie: que inuenit̄ in bona mulīere. Per aquam enim ad originalem innocentiā restituimur: per aquam a mundialibus emundamur. ad Ephe.v. Viri diligite vxores vestras sicut christus ecclesiam mūdans eam lauacro aq̄.

Quinto est in aqua soliditas seriosa. Nam iuxta scripturam sacram terra que est solidissima fundatur sup̄ aquas. in p̄s. Domini est terra z pleni-

De mana q etiaz de sacra eucha-fyn ibi

tudo eius ꝛc. qz ipse super maria fundauit eam: et alibi. Fundauit terram sup aquas ꝛ designat certitudinē ꝓfidentie quā homo pōt habere de bona muliere que infirmū hoiem nō detestatur: pauperem nō aspnatur: deliris ꝛ seniby famulat. j. Lozꝫ vij. Sanctificatus est vir infidelis p mulierē fidelem: sic ergo tota virozū bonitas ꝛ stabilitas sup mulierū bonarū gratiosa soliditate fundat. Mulier nāqꝫ formata est de osse solidissimo: vir autem de terra arida ꝛ in puluerem faciliter redigenda. In cui⁹ figura arcā cum toto genere hūano aqua supportauit. Gen. vij. i qua octo aīe salue facte sūt per aquā. j. Petri. iij. Sexto in aqua ē facilitas ministeriosa. Deus em̄ sacramentozum misteria in aquarū substantia cōdidit sicut superius tactū fuit significat beatitudinem complacentie quā vir er sancta muliere sortitur: qz Eccli. xxvj. Mulieris bone beatus vir: ꝛ eiusdem. xxv. Beatus q̄ habitat cuz muliere sensata. Sic er go ignis in aqua est spūssanctus in muliere sancta.

Lectio. CLXXXII.

Ro quibus angelo

p rum esca nūtriuisti pp̄lm tuū ꝛ paratuz panē de celo pꝛestitisti illis sine labore omne delectamentū in se habentem et oīs sapozis suauitatem: substantiā em̄ tuā ꝛ dulcedinez tuam quā in filios habes ostendisti: ꝛ deseruiens vniuscuiusqꝫ voluntati: ad qō q̄libet volebat cōuerteba tur. Quia p̄ncipalis autozis intentio ē: mirabilem gubernationē dei retexere qua pp̄lm suū gratiose rexit in deserto ꝛ pp̄lm egypti mirabiliter afflixit in egypto: ꝛ i ista parte imediate p̄cedēti narrauit quō afflicti fuerunt terribiliter p grandines admixtas igni descendentes de aere. In ista parte declarat p oppositū quō deus pp̄lm suū sustentauit mirifice per cibū quēdam generatū in aere. Et ꝓsistit hec antithesis in isto: q̄ sicut egyptij affligebantur per corpora descendentia de aere: ita de filijs israel ꝓfortabantur per cibos eis de aere missos scz mana vt sic fiat cōparatio inter egyptiozuz supplicia: ꝛ hebreis collata beneficia: que fuerunt per aerem vtrisqꝫ collata. Nam p̄mo agens ō mane beneficio declarauit qualiter dulcis fuit in sapore. Secundo qualis fuit fortitudinis in vigore. scō a pars ibi. Qō em̄ ab igne nō poterat. Circa p̄imū duo facit. Nam p̄mo ostendit quale fuerit supnaturale delectamentū illius beneficij. Secūdo ostendit quale innaturale tormentū egyptiaci supplicij: secūda pars ibi. Nix autez ꝛ glacies. Circa p̄imū duo facit. Nam p̄mo explicat huius cibi p̄eminentiam. Scō o assignat tanti doni congruētiam: secūda pars ibi. Substantiā em̄ tuā. De p̄i
A mo dicit sic: pro quiby scz grandine pluuia et igne missis de celo ad vltionem contra malos. Angelozꝫ esca nutriuisti populum tuū. Et dicit de isto cibo q̄nqz videlicet: quoꝝ ministerio dabatur qz p angelos. in ps. Panem angelozꝝ manducauit hō. Secūdo pro quo dabatur scz pro comodo: qz ad refectionem nutriuisti populum tuū. Tertio vnde mittebatur ꝛ de quo loco: quia panem angelo/rum de celo aereo. Quarto qualiter dabatur ꝛ quō: quia p̄stitisti illis sine labore. Quinto q̄ alebat mirabili delectamento. Omne inquit delectamentum in se habentē ꝛ oīs saporis suauitatem. i. perfecti ꝛ dulcis saporis. Exod. xvj. Justus eius quasi simile cū melle. Alijs aliter est visum: qz vnicuiqꝫ sapiebat sicut volebat: ꝛ sic in diuersis personis ꝛ in eadem p̄sona diuersis temporiby diuersos sapozes habebat. vñ Aug. ij. retrac. ca. ij. Qō de māna dixi ad inquisitiones Januarij. li. j. quia vnicuiqꝫ fm̄ p̄priam voluntatem sapiebat: nō mihi occurrit vnde possit p̄bari nisi ex libro sapie: quez iudei nō recipiunt in auctozitatem canonicam: qō tamen fidelib⁹ potuit euenire: non illis aduersus dn̄m murmurātiby: qui p̄fecto alias escas non desiderarent si hec eis saperent sicut vellent. De secūdo videlicet congruētia beneficij fuit ista: vt deus suam essentialem suauitatem cōmunicaret figuraliter creature: sicut em̄ illud alimentum vnicuiqꝫ sapiebat fm̄ p̄priam voluntatem: ita deus omnibus sibi seruientibus tantū retribuet de dulcedine q̄tum meruerunt per gratiam ꝛ liberi arbitrij voluntatem. vnde subdit. Substantiam em̄ tuam ꝛ dulcedinem tuam quā in filios habes. i. quā filijs parasti ꝛ paratam habens ostendisti: ꝛ deseruiens vniuscuiusqꝫ voluntati: scilicet de bonis conuertebatur ad quod quilibet volebat: non natura p̄pria: sed operatione diuina: malis vero murmurantibus tale delectamentum perstitit: imo vertebatur eis in redium. Numeri. xj. Oculi nostri nihil aliud respiciebant nisi māna: sed contra illud videtur esse dubium. nam Exodi. xvj. dicitur q̄ sapoz manne similis erat similagini oleo conspersa ergo nulli sapiebat sicut volebat indifferenter mō vnō: modo aliud. Item si vnicuiqꝫ bono sapuisset sicut volebat nullus eozum habuisset causam murmuratiōis: vel desiderium alterius cibi. Ad istud respondent expositozes sic q̄ iudei in deserto vescētes isto cibo: vl' cogitabāt cuz desiderio de alio genere cibi pro tunc: vel non cogitabant. Si cogitabant et desiderabant aliud genus cibi: statim māna in eis talem causauit saporem mirabilem tam in bonis q̄z in malis. Si non habebāt actuale desiderium alicuius alterius cibi: tunc nō causabat in comedentibus nisi naturalem saporem: sicut simila oleo conspersa. Quātum vero ad cām murmurationis dicunt cōmuniter q̄ fastidium nō habebant ex sapore manne: sed potius ex colore. vnde signanter dixerunt. Numeri. xj. Anima nostra arida est et nihil aliud respiciunt oculi nostri nisi
B māna. Circa illam clausulam. Angelozum esca nutriuisti populum tuū. Notandū q̄ p manna in sacra scriptura figurat̄ signāter eucharistie sacramentum: sicut em̄ filij israel transeūtes per desertum versus terram eis a domino promissam celi refocillabantur alimentozita nos per mundum ad celum pergentes corporis ꝛ sanguinis christi quotidiano viatico recreamur. Uocatur autem merito panis angelozum tam propter cōficientes eucharistiam: q̄z propter vescentes. Conficiunt autem hoc sacramentum solūmodo sacerdotes: si-

cut patet distinc.xcv.Ecce ego. Sacerdotes vero in sacra scriptura angeli nominantur.j.Esdr.xj. Mulier debet habere velamen,ꝓpter angelos.i.p ptter reuerentiã sacerdotũ q̃ dei nunciꝰ sunt. Malachie.ij.Labia sacerdotis custodiunt scientiam t legem requirẽt ex ore eius:q̃ angelus dñi exercituũ est. Ratio aũt huius denoiationis metapho/rica est:q̃ sacerdotem decet angelũ in vndecim cõditionibus imitari que in istis versib9 continẽtur. Pascit t hortatur:ducit vehit excitat arcet.Orat cõgaudet punit laudat sine sumptu. Prima ergo operatio angeli circa nos fm ordinẽ versuũ est pascere. Cuius exẽplum habemus.iij. Regũ.xix.vbi legimus q̃ angelus detulit panẽ t aquã ad helyã dormiẽtem t famelicũ inde pauit. Surge inquit t comede:grandis em̃ restat tibi via. Isto mõ moraliter,ꝓprium officiũ sacerdotis est pascere populum verbo exẽplo t subsidio tẽporali sibi possibili. Unde signãter dictum est petro ter pasce pasce pasce. Johã.xxj. Bis aũt ei dictum est. Pasce agnos meos:t semel Pasce oues meas: ad innuendam differentiã inter doctrinã necessariã iuuenibus et senibus. Nam simplex admonitio sufficit senibus Juuenib9 vero opus est tam verbis q̃z verberib9 vt debite doceantur. Aliter tñ dicitur illud exposuisse quidã nouicius arguens q̃ iuuenes fratres deberent refici bis:t senibus cõuenit ieiunare:et ideo pie dixit xp̃s prelato bis pasce agnos meos. Secũda operatio quã angelũ circa nos legimus exercere est exhortari. Cui9 exemplum habemus Matb.ij. Angelus dñi apparuit in somno ioseph dicẽs, Surge t accipe puerũ t matrẽ ei9 t fuge in egyptum tc̃. Hanc operationẽ imitatur sacerdos sana ꝓsilia ꝓuerbia suggerẽdo. Tertio tenetur ducere ꝓ bonã t aptam cõuersationem:exemplo raguelis.Thob.v. Ego inquit angelus ducam t reducam euz ad te. Et sicut victoria exercit9 est gl̃ia boni ducis:ita sanctitas ꝓpli attribuit̃,p merito sacerdoti.vñ Criso.de dignitate sacerdotali lib.iij. Bene agenti ꝓpl̃o vnusquisq̃ ꝓ merito suo remũerabitur:sacerdos autẽ ꝓ bonis oim. Habet em̃ ꝓ ꝓprijs bonis aureã:ꝓ acquisitione alioꝝ aureolaz hec Criso. t ideo fm eũdem sup Matb.in imper. omel.xxxj. Sacerdos est in ppl̃o sicut radix est in arbore:t sicut stomachus est in corpore. Quẽadmodum inquit cũ videris arborem palleantib9 foliꝭ marcidam intelligꝭ q̃ aliquã culpam circa radicem habet. Ita cũ videris ꝓpl̃m indisciplinatum t irreligiosum sine dubio cognosce: q̃ sacerdotiũ eius nõ est sanũ.hec Crisost.sed fm Plinium t Isid. ij.etbi.ca.iiij. Salamãdra est serpens quidã cui9 inter venena maxima vis est:hic si trũco vel radici arboris irrepserit:omia poma eius inficit et intoxicat oẽs ramos. Renera isto modo diabol9 qui more salamãdre semp viuit in igne:radices.i.ecclesie sacerdotes sic intoxicat t inficit his diebus: q̃ oẽs rami ecclie ex eius pctis venenũ assumũt.ad Roma.xj. Si radix sancta t rami:t per oppositũ: si radix est infecta:t rami erunt nociui. Item dicit Crisost.q̃ sacerdos in grege est sicut stomachus in corpore;quẽadmodum inquit medicus quãdo

L

primo ingreditur ad infirmũ:statim de stomacho eius interrogat t eũ cõponere festinat:q̃ si stomachus sanus fuerit:totũ corpus validũ est. Si aũt dissipatus fuerit:totũ corpus infirmũ est:ita si sacerdotium integrum fuerit:tota floret ecclesia. Si aũt corruptum fuerit tota fides marcida est et infirma:t sicut stomachus accipiens cibum coquit in seipso t ꝓ totum corpus dispergit: sic sacerdotes accipiũt scientiã sermonis ꝓ scripturas ex deo t excoquẽtes eam in se.i.tractantes t meditantes apud se:vniuerso ꝓpl̃o subministrant:t infra. Sicut in corpore si membrũ aliqd̃ infirmũ fuerit:non oino languet t stomachus. Si aũt stomachus laguet:oia mẽbra inueniũtur infirma. sic si aliquis peccauerit xp̃iano ꝓ nõ oino peccant t sacerdotes Si autẽ sacerdotes fuerint in pctõ:totus popul9 cõuertitur ad peccãdum:t dicit Isid. de summo bono.ca.xxxvj. Sacerdotes ꝓ iniquitate populorum dãnantur si eos aut ignorantes nõ erudiant aut peccãtes nõ arguant dicente dño ad ꝓpheta Eze.iij. Speculatorẽ dedi te domui isrl̃ si nõ fueris locutus vt custodiant se a via sua mala. Ille in iniq̃tate eius morietur:sanguinẽ vero eius de manu tua requirã. Quartus actus angeli fm p̃dictos versus est vehere.i. transportare. Deferunt em̃ boni angeli animas morientiũ in celum. Luce xvj. Factum est autẽ vt moreretur mẽdicus t portaretur ab angelis in sinũ abrae. sic sacerdotes ẽ terrenis desideriꝭ t amorem celestium trãsferũt penitentes: quãdo eis cõfitendo peccatis ꝑtinis moriũtur.j. Petri.ij. Peccatis mortui iusticie viuamus. Quintus actus angeli est excitare. Act. xij. Angelus dñi astitit:t lumen refulsit in habitaculo carceris:percussoq̃ latere petri excitauit eũ dicens:Surge velociter. Petrus in carcere dormiens.i.peccator irretitus mala ꝓsuetudine iacet inter duos milites: vinct9 catbenis duabꝰ: t duo custodes añ ostiũ custodiũt carcerẽ. Duo milites sunt mors t diabol9. Mors insidiat corpori: diabolus aie. Due carbene amor deliciandi:t pudor reuelandi. Duo custodes ne hõ per ꝓfessionẽ ostiũ exeat:ꝑsumptio venie t ꝓfidẽtia vite ꝑplxe. Huic debet astare sacerdos t angelus t eum corripiendo excitare ꝓcutere nõ palpare. Sextus act9 angeli est arcere demonũ ptãtem:sicut fecit raphael de asmodeo qui suffocauerat septem viros sare. Thob.v. Cõsimiliter sacerdos arcere debet malos hoies per censuras ecclesiasticas: demones etiam ꝓ cõiurationes sacras:ne noceant bonis viris. Septim9 actus angeli est orare. vñ legim9. Actuũ.xvj. q̃ paulo apparuit angelus ꝓ visum in specie viri macedonis dicens. Transiens macedoniã adiuua nos:qui dicit macedonib9 prepositus fuisse q̃ eoꝝ a paulo petijt salutem: sic sacerdos ꝓ salute ꝓpli tenetur orare. Octauus actus angeli est congaudere penitentib9 de peccatis. Luce.xv. Gaudium est angelis dei sup vno peccatore penitentiã agente. t penitentiã ꝓpli gaudium debet esse sacerdoti. Nonus act9 angeli est punire. iiij. Regum.xix. Uenit angelus dñi t ꝓcussit in castris assyrio ꝓ centũ octoginta milia boim:sic decet sacer

dotes excõicationum sententiã ferre ꝓtra contumaces ꝛ rebelles. Decim⁹ actus angeli est laudare. Esa. vj. Clamauit alter ad alterũ ꝛ dicebãt Sanctus sanctus sanct⁹ dom⁹ deus exercituũ Hoc etiã sacerdotib⁹ dinoscit conuenire. i. Esdre ij. Steterũt sacerdotes in ordine suo vt laudarẽt dominũ. Ultimo angelus est sine sumptu sicut patuit in angelo. Tobie. v. qui magne fuit vtilitatis: ꝛ parui sumpt⁹. Similr sacerdotes relicta cupiditate rerũ temporaliũ de decimis ꝛ oblationibus viuunt. Silr cum spiritualia ministeria largiuntur: nihil ꝑ eisdem recipiunt ꝑ mercede: ne symonie vitio maculantur. Jtẽ notandũ q̃ angeli habent quattuor ꝓditiones q̃b⁹ sacerdotes ꝓuenit eos imitari. Sũt enĩ imateriales siue substantie separate: sunt intellectuales pleni sciẽtie veritate: sunt motores orbiũ ꝛ rectores hominũ. Primo angeli sunt immateriales. Spũs enim sunt q̃ carnẽ ꝛ ossa nõ habent: ꝛ tales debent esse sacerdotes ꝑ cõtinentiã vt motus passionũ nõ sequantur. In cuius figura dictũ est Petro. Caro ꝛ sanguis nõ reuelauit tibi. Math. xvj. Herbodus de lapidibus c. iij. dicit quattuor de allectorio. Primo q̃ ille lapis nõ gener⁹ nisi in gallis castratis. Scõo q̃ extinguit sitim. Tertio q̃ reddit hominẽ honorabilem. Et quarto diserũ. Jste lapis moralit̃ designat ꝓtinentiã clericalem: q̃ nõ inuenit̃ nisi i his qui se refrenãt a carnis desideriis ꝓpter meritum vite eterne. Matthei. xix. Sũt eunuchi q̃ semetipsos castrauerũt ꝓpter regnum celorum: hec virtus extinguit sitim fomitis carnis infectre ꝛ illicita desideria carnalis cõcupiscentie. Sap̃. x. Data ẽ illis aqua de petra altissima ꝛ requies sitis de lapide duro. lapis durus est ꝓtinẽtia. Durũ est enĩ cõtra stimulos carnis recalcitrare. hec virt⁹ reddit honorabilẽ: sicut incõtinentia reddit ꝓfusibilẽ. Judith. xiij. Una mulier fecit ꝓfusionez in domo nabuchodonosor. Hec etiã virtus reddit homiez diserũ. i. eloquentẽ ꝛ acceptum in loquẽdo: tã in oratione q̃ in p̃dicatõe. Et ꝑ oppositũ sacerdotes infames de incontinẽtia: nec digni sunt orare vl' p̃dicare. Sũt ergo ꝓmo sacerdotes imateriales et substãtie separate. In cui⁹ figura dicit̃ de Nathã ꝓpheta: ꝛ quasi adeps separat⁹ ẽ a carne. Et de talibus ꝓbis angelis dicit̃ in Ps̃. Qui facis angelos tuos spiritus. Scõo angeli sũt intellectuales pleni sciẽtie ꝛ veritate: ꝛ sacerdotes pollere debent scientia sacre scripture: ꝛ ideo ꝓuenient̃ ẽ sanctitum extra de magistris: ꝛ ne erigãt aliquid ꝑ licentia docendi. cap̃lo. Quia a nõnullis q̃ magister in theologia semper in metropoli habeat̃: qui doceat omnes sacerdotes. Omnes autez tam cathedrales ecclesie q̃ alie in quib⁹ suppetũt facultates doctores habeant in grãmatica: q̃ clericos ecclesie gratis instruant: ꝛ etiam alios iurta posse. Hec est sententia illius capituli: ꝛ eodẽ titulo capitulo. Quoniã ecclesia. ꝛ capitulo. Quãto galli/cana. habetur q̃ magistri debẽt istitui ꝑ singulas ecclesias cathedrales et eis beneficia assignari q̃ pauperes gratis doceant ꝛ informent. Et ideo sigñãter dicitur Aggei. ij. Interroga sacerdotes legem. sup q̃ verbum dicit Hiero. Consídera sacerdotum officium esse: de lege interrogatos respondere: si sacerdos est sciat legem dñi: si ignorat legem domini ipse se arguit nõ esse sacerdotez domini. Malachie. ij. Labia sacerdotis custodiunt legẽ ꝛ sciẽtiã de ore eius requirent: q̃ angel⁹ domini exercituũ est. Tertio sũt motores orbium a quibus causat̃ ꝛ generatur quicq̃d inter corpora ꝓcedit ad esse. Sic officiũ sacerdotũ est monere nobiles ꝛ potentes: quorũ virtute regunt̃ subditi ad cultuz dei. Figurat̃ ꝫ Job. v. de angelo qui descendebat ꝫm tempus in piscinam post motionem aque ꝛ qui ꝓmus descendisset in piscinã sanus fiebat. Piscina multe aque est ꝑsona magne potẽtie. In hanc descendit sacerdos ꝛ curatus q̃n ei⁹ conscientiam examinat de delictis: mouet aquã q̃n limitat suã potẽtiã ad regulas iuris diui. Quarto sunt angeli rectores hominũ custodes ꝫm sanctos. Et eodẽ modo sacerdotes ꝛ curati q̃ ꝑ subditorum animab⁹ coram dño habẽt respondere. In psal. Angelis suis mãdauit de te: vt custodiant te in omnib⁹ vijs tuis. Sed ꝓchdolor his diebus verificatur nimis illud Job. cap̃. iij. Ecce q̃ seruiunt ei. i. domino nõ sunt stabiles: ꝛ in angelis suis reperit ꝓuitatẽ. Sũt enĩ quidã de modernis sacerdotibus angeli sathane ꝑ discordiam: quidaz angeli apostatici ꝑ superbiam: quidã incubi ꝑ luxuriam: ꝛ quidã angeli abyssi ꝑ auariciã. Quidaz sunt angeli sathane ꝛ sunt ꝓmi scz ꝑ discordiam. Satban ei interꝑtatur aduersari⁹ ꝛ tales de omni briga aduersitate ꝛ discordia se intromittunt: conspirãt plia: ingrediunt̃ pugnas: exercent latrocinia vt vir quis posset inuenire comitiuã predonum que nõ habeat cõsortium sacerdotũ. Jsti sũt similes sacerdotib⁹ baal. de quib⁹. iij. Reg. xviij. dicitur q̃ incidebãt se cultris ꝛ lanceolis vsq̃ ad sanguis ꝑfusionem. Demones multũ letant̃ in effusione sanguinis humani: quilibet talis figurat̃ per angelũ: de quo Prouerb. xvij. Semp malus iurgia querit angelus malus mittetur ꝓtra eum.

Secũdo sacerdotes sũt angeli apostatici ꝑ superbiam Eccl. x. Initiũ superbie hoim apostatare a deo Hi sunt similes sacerdotib⁹ dagon: de q̃b⁹ ꝛ. j. Reg. v. q̃ nõ calcant sacerdotes Dagon ꝛ omnes qui ingrediuntur templũ dagon sup limẽ templi Limẽ sup q̃ calcatur ꝑfectionẽ designat humilitatis: sup q̃ stabiliter stãt viri sancti. Jstud limen nõ calcant sacerdotes ambitiosi ꝛ superbi: q̃ ad ꝓlationes ꝛ altiores dignitates aspirãt: ꝓtinue adulãtur regibus ꝛ principibus ꝛ eos infatuant ꝛ finaliter decipiũt. Et sic deceptus fuit Antiochus rex syrie in templo Nanee cõsilio sacerdotis: sicut dicit̃. ij. Macha. j. Tertio sacerdotes moderni sũt angeli incubi ꝑ luxuriam. Incubi vel incubones ꝫm Jsidor. viij. ethimo. ca. vlti. in fine a romanis dicunt̃ fauni: sunt etiã vt credit̃ demones corpora assumentes: vel sibi iũgentes ꝛ sic mulieribus se immiscentes. Et demones incubi dicunt̃ nõnũq̃ generare gigãtes: ita sacerdotes ꝑ vehementiam voluptatis gignũt cõiter pingues grossos ꝛ corpulentos. Hi possunt dici sacerdotes priapi vel beel

phegor. Fuit enim idolum Moab supra montem phegor. Unde fm locū dicitur beelphegor. Interpretatur enim idolū ignominie ⁊ representat priapum quē latini dicunt deum hortorū. Fuit eni iuuenis quidaꝫ de lapsaco ciuitate hellesponti. quē propter magnitudinez mēbri virilis expulsum de lapsaco in numerū deorum greci lubrici transtulerunt fm Jsido. viij. etbi. cap. xj. Hunc vilissimum deum excolūt nō pauci sacerdotes moderni discipuli illius maligni angeli: de quo loquit Paulus ij. Corinth. xij. Datus est mihi stimul⁹ carnis mee angelus sathane qui me collaphiset. Quarto sacerdotes moderni sūt angeli abyssi per auariciaꝫ. Terra nāqꝫ abyssum. i. infernū creditur cōtinere. Unde sacerdotes terrenis dediti lucris videlicet et mercationibus angeli abyssi dici possunt imitatores illius angeli. de quo Apoc. ix. Locuste habebant sup se regem angelum abyssi: tales fuerunt sacerdotes Belis quorum vestigia nō nisi per cineres sunt comperta: ⁊ ideo iuste trucidati. Daniel. xiiij. Sicut istoruꝫ facta post mortem corpis erūt nota ⁊ ipsi p meritis puniti pena ꝑpetua ab illo q̄ angelis peccantib⁹ nō pepercit: sed rudentibus infernī detractos in tartarū tradidit in iudiciū cruciandos reseruari. ij. Pet. ij. Non sic boni sacerdotes; quib⁹ dicitur Esa. lxj. Vos sacerdotes domini vocabimini ministri dei nr̄i. q: Matthei. iiij Ecce angeli accesserūt ⁊ ministrauerūt ei.

Lectio. CLXXXIII

Jr autez et glacies

n fustinebant vim ignis: et non tabescebant: vt scirent quoniam fructus iniq̄rum exterminabat ignis ardens in grādine ⁊ pluuia corruscans. Hoc autem iterū vt nutrirent̄ iusti etiam ignis sue virtutis oblitus est. Creatura ei tua tibi factori deseruiēs excādescit in tormentis aduersus iniustos: ⁊ leuior fit ad benefaciendum pro his qui in te ꝑfidūt. Declarato supnaturali beneficio quo filij israel in deserto sustētati fuerunt a dño. redit auctor ad enarrandum de mirabili supplicio illato egyptijs in egypto. Beneficiuꝫ autem hebreis collatū fuit pluuia manne de aere ad eos sustentandum. Supplicū autem illatum egyptijs fuit pluuia niuis ⁊ grandinis: tonitrua et fulgura ad egyptios terribiliter flagellandum Sicut eni Exod. ix. narrat̄ inter decem plagas: hec fuit vna q̄ deus pluit grandinē sup terrā egypti ⁊ cum grandine fuit ignis admixtus: qua quidem mirabili pluuia occisi sunt oīa que inueniebātur in agris ab homie vsqꝫ ad pecus. Ligna vero ⁊ herbe confracta sunt in tota terra egypti. In terra iessen vbi habitabāt filij israel non erat grādo talis. In comparādo ista duo adinuicem: beneficium videlicet ⁊ supplicium: docet auctor quomō ignis contra naturam diuino subseruiebat miraculo vtrobiqꝫ. Et circa hec duo facit. Primo narrat miraculi conditionis circumstātiam. Secundo narrat ipsius miraculi verā causam. Secūda A ibi. Creatura enim tua. Quantum ad primuꝫ dicit q̄ nix ⁊ glacies sustinebant vim ignis: vt cuꝫ simul de aere descenderunt ⁊ essent sufficient̄ apprimata sic q̄ ignis potuisset naturalit̄ resoluisse niuem ⁊ grandinem: ⁊ nix cum grandine extinxisse ignem: nullum eorum egit in aliud: sed nix ⁊ grādo manserunt in sua frigiditate sicut ignis in suo calore. Et non tabescebant: vt esset similis pene infernali: ibi enim transitur ab aquis niuium ad calorem nimium. Job. xxiiij. Fuit autem istud miraculum ideo ostensum egyptijs ⁊ israelitis vt exirent de egypto: quoniam fructus iniquorū exterminabat ignis ardens in grandine: qō fuit terribile tactui: ⁊ pluuia choruscans qō fuit terribile visui. Sicut enim ignis non exercuit actiuitatez propriam circa grandinem in supplicio: ita nec circa manna in beneficio. Nam hoc fuit mirabile sicut infra dicetur q̄ māna qō ad exiguum solis radium liquescebat: ad calorem ignis durescebat. Et hoc est qō subdit: hoc autem iteruꝫ ignis. Sz vt nutrirentur iusti sue virtutis oblitus est Quia non resoluebat sed potius conseruabat māna in natura sua vt nutrirent̄ iusti filij israel in deserto. Cōsequenter assignat huius miraculi causam: et est obedientia creature ad diuinā voluntatem que sicut instrumentum diuine voluntatis aliquando excandescit in tormentum aduersus malum cum tamē deo placuerit: ⁊ aliquando renitescat nō agēdo ad solatium iustorum: cum deus hoc voluerit ordinare. Dañ. iij. Chaldei fornacem accendētes ab igne consumpti sunt: in quo pueri custodiebantur illesi. Fecit autem dominus medium fornacis quasi ventum roris flantem: et pueros omnino non tetigit ignis: neqꝫ contristauit ⁊c. Hec ē sententia littere: ignis sue virtutis oblitus est. Ignis in scriptura sacra charitatē designat. dicente saluatore. Luce. xij. Ignem veni mittere in terram. Unde ⁊ spiritussanct⁹ qui est charitas patris ⁊ filij: in specie ignis missus est. Act. ij. Ratio huius similitudinis quadruplex eē potest. Primo: quia ignis inter cetera elementa est maioris actiuitat̄. Scōo quia maxime tendit sursum. Tertio quia ignis crescit in infinitum per appositionē combustibiliuꝫ sicut dicitur. ij. de anima. Quarto: quia ignis est quasi forma omnium elementorum: sic inter virtutes charitas est magis actiua. Amor ei fm Gregorium nunqꝫ est ociosus: operatur enim magna si est: si autem operari renuit: amor nō est. Scōo charitas tendit sursum. Nam incipit a deo et omnia ordinat in deuꝫ: ⁊ sicut ignis maxime calefacit ad superius: minus ad latus: minime ad deorsum: ita habens charitatem maxime diligit deum: minus seipsum ⁊ proximum: ⁊ minime corpus ⁊ mundum. Tertio charitas crescit in infinitum. Nam bonis operibus augetur: nec finē habet augmenti in vita presenti. Quarto vocat̄ forma aliarum virtutum: quia sine charitate nullus virtutis actus meritorius esse potest. De illo autem igne modernis temporibus fere adimpleta est prophetia saluatoris. Mathei. xxiiij. Abundabit iniquitas ⁊ refrigescet charitas multorum: vt merito dici posset ignis virtutis sue oblitus ē.

BUbi notandū q̄ de obliuione quadruplici hominēs sūt arguendi, vidz de obliuione diuinoruz beneficiorū: de obliuione ꝓpriorū delictoꝝ: de obliuione familiariū amicorū: z de obliuione salutariū mādatorū. Primo arguendi sūt peccatores de obliuione beneficiorū, de qbꝫ dr in Ps. Obliti sunt benefactorū eiꝰ z mirabiliū eius q̄ ostendit eis. Scdo arguendi sūt hoies de obliuione priorū delictorū. Illa em̄ habenda sunt in memoria, vt pro eis indulgentia supplicet, exemplo Ps qui ait, Iniquitatē si aspexi in corde meo. Et iterū Iniquitatē meā ego cognosco z peccatū meū contra me est semp. Istud est cōtra nōnullos q̄ aliena delicta semp in ꝓspectu aspiciunt z peccata ꝓpria nō aduertunt: Contra quos dr Bene. l. Obsecro vt obliuiscaris sceleris fratrū tuoꝝ. Tertio arguendi sunt de obliuione familiariū amicorum z maxime cum fuerint mortui. Magna ingratitudo est: tūc amicos deserere cū nostra amicitia primo inceperint indigere. Amici em̄ nostri q̄diu viuunt poterunt se iuuare in his que spectāt ad meritum vel demeritū: sz cū fuerint mortui: fiunt ad merendum penitus impotētes: z tūc nō habēt aliquod refrigerū vel refugiuz: nisi ad amicos si q̄s in vita post se reliquerūt. vt dicat quilibet illoruz illud Job. xix. Miseremini mei saltem vos amici mei: q̄ manus dei tetigit me. Hi autē de quatuor generibꝫ hominū conquerūtur q̄ sunt isti successores occupantes ꝓgenitoꝝ hereditates: executores defraudantes defunctorū voluntates: prophetes nō pensantes fundatorū pietates: z mēdicatores nō recipr̄ocantes benefactoribꝫ suis grates. Primi sunt heredes ingrati q̄ succedunt parentibus in terris bonis z redditibꝫ que illi aut sūptibus vel sanguine conquisierunt: isti obtinent sine labore: z tamē vir semel in anno ꝓ eis dici faciunt vnam missam. Nota Auic. lvij. hic z multa q̄ ibi dicūtur de memoria. Eccs. vj. Si quis genuerit filios centū. z infra: obliuione delebit nomen eius. Secundū genꝰ hoīm de quo mortui cōqueunt sūt executores falsi z fraudulenti defraudantes eorū vltimas volūtates: ꝓtra quos. xiij. q ij. Ultima volūtas defuncti oibus modis seruetur. Hoc autē a iure nature ꝓcessit. Liberū em̄ debet esse qd iterū nō redit ad arbitriū. vñ Alexāder nequā libro suo de naturis rerū ostendit naturaz de ꝓportionibꝫ nō solum pulchram: sed etiā necessariam iurisperitis in casu. hoc ꝓbat his verbis. Quis legem romanā volūtati testatoris intelligit satisfeciſſe: nisi in ꝓportionū naturis instructꝰ sit. Igit quidā lecto doloris detentus videt animaz soluēdā esse legibus humane seruitutis cōdidit testamentum sub hac forma verboruū. Si vxor mea pregnans rē melioris sexus enitatur: delego puero duas ptes hereditatis, vxori tertiā. Si femina prole fecundetur gaudeat vxor duabus portionibus: filia tertiam ꝓcipiat. Uiro itaq̄ soluēte debituz nature tributū vxori eius Lucina fauēs masculum z femineā plem concessit. Quesituz est enim qd iuris statutū ē a iuris pragmaticis hereditatem in septem portiones esse diuidendā. Assignate autē sunt quattuor ptes puero: due partes vxori. z vna puelle. Liber em̄ debet esse supreme volūtatis stilꝰ. z liberū qd iterū nō redit ad arbitrium. ꝓtulit autē ea portione masculinā plem vxori qua pretulit vxorē proli femineę vidz in dupla. Jō qz recte dictū est iudiciuz bercisc̄ude familie. Hec Alexander. Pragmaticus dr causator. Pragma nāq̄ grece dicit causa latine. Un pragmatici dicuntur iurisperiti qui causas z negocia decidunt. Hi autē fraudatores vltimarū voluntatū sacrile gi sunt z fures z pauperū necatores. xiij. q. ij. Clerici. zc. De talibus cōqueritꝰ defunctꝰ dicens i ps. Obliuioni datus sum tanq̄ mortuꝰ a corde. Sz felices potius executores q̄ dicere poterunt illud Ps. Nec obliti sumꝰ te: nec inique egimꝰ in testamento tuo. Tertiū genus hominum de quibꝰ mortui cōqueruntur sūt ꝓfessores non pensantes fundatorū pietates. Hi sunt religiosi possessionati manentes: redditibꝫ z omnibꝰ bonis ditati: non solum ad necessitatē imo ad voluptatis superfluitatem q̄ vix nouerūt nomina suoꝝ fundatoꝝ: quoꝝ quilibet pōt de eis dicere illud Osee. xiij. Saturati sunt z leuauerunt cor suū z obliti sunt mei: saturati sunt p gulam: leuauerūt cor suum p superbiam: z obliti sunt mei p negligentiam. Quartum genꝰ hominū de quibꝫ mortui cōqueruntur: sunt mēdicatores nō recipr̄ocātes benefactoribꝰ suis grates qui temporalia bona recipiūt z spiritualia nō retribuūt vt deberent: q̄ benefactoribus adulant donec recipiāt z cum receperint deuotionibus z ꝑcibꝰ nō recōpensant. Cōtra quos Ecci. xxxvij. dr Nō obliuiscaris amici tui in aīo tuo: et non imemor sis illius in operibꝫ tuis. Quarto arguendi sunt homies de obliuione salutariū mādatorū: ꝓfunditas em̄ peccandi z inueterata consuetudo male viuendi adimit quasi memoriā diuinorum mādatorū. Ptra quos Ps. gloriat q̄ suis se peccasse fateat dicens. Errani sicut ouis que perit quere seruū tuū: quia mandata tua non sum oblitus.

Lectio. CLXXXIIII.

Propter hoc etiam

p in oīa tunc trāsfigurata omniū nutrici gratie tue deseruiebant ad voluntatem horū q̄ a te desiderati sunt vt scirent filij tui quos dilexisti dñe: qm̄ nō natiuitatis fructꝰ pascunt hoies: sz sermo tuꝰ hos q̄ in te crediderīt cōseruat. Posita generali forma mirabiliū q̄ deꝰ exercuit circa ꝓpm̄ hebreoꝝ in deserto gubernando: z circa ꝓpm̄ egyptiorū in egypto eos flagellando. vidz obedientia creature ad diuinā voluntatē In ista pte eandē obedientiā applicat singulariter ad illam cibationē glorioſam qua p mānā populū suum quadraginta annis in deserto pauit. Et circa hoc duo facit. Nā primo ostendit miraculi qualitatem. Scdo miracli vtilitatē. Scda ps ibi. Ut scirent filij tui. Fuit autē miraculi magnitudo ineffabilis: in hoc q̄ oīa cibaria videbant transfigurata id ē trāssubstātiata cuilibet in qd libet sub spē ipsius mane: qd vnicuiq̄ sapiebat illud genꝰ cibi qd

magis dilerit: z hoc qđ dicit, ꝓpter hoc .i. quia omnis creatura factori deseruiuit ad nutū: ideo etiā tunc in oīa transfigurata .i. cibaria vel cibos q̄bus homies pascuntur transfigurata in oīa ꝟz apparentiā z iudiciū comedentiū: quia qđ ꝑus sapiebat vnū cibū postea videbaꝫ alius z tertio tertius: z sic quodāmodo oīa ad esum humanū ꝑtinentia transfigurata: z in omnia omniū nutrici gratie tue .i. voluntati gratiose populū nutriente seruiebat ad volūtatē horū qui a te desiderati sūt id est adoptati z dilecti. Hec est ergo miraculi q̄litas. z sequiꝫ eius vtilitas z informatio. vicz fideliū vt cognoscatur q̄ nō solū fructus ꝑ consuetuz cursum nature ꝑducti ꝓseruabāt homies in vita naturali: sed etiā sermo z imperiū ꝑducentis de quolibet quicq̄d placet. Et hoc est qđ dicit. Ut scirent filij tui dñe: quoniā nō nativitatis fructꝰ pascunt homies .i. fructus ꝑ consuetū modū nature ꝓcedentes: sed sermo tuꝰ .i. māna celitus datuz ad sermonē tuum: hos q̄ in te crediderint cōseruat Dilexisti dñe: dilectionē suā deus ad hominē q̄tuor modis magnificat z cōmendat. Preuenit ei tarditatem nostre benivolētie: abluit feditatē immunde conscientie: superat quātitatem nostre sufficientie: z preparat voluptatē ꝑhennis affluentie Primo dico q̄ suā dilectionē ostendit in hoc q̄ ꝑuenit tarditatē nostre benivolentie. j. Joh. iiij. In hoc est charitas nō quasi nos dilexerimꝰ deū: sed qm̄ ipse ꝑior dilexit nos. vñ Bern. Dulcis Jesus ꝑmus es ī accessu: z vltimꝰ ī recessu: et ideo ꝓuenienter cor humanū exigit sibi dari. Prouerb. xxiij Fili mi prebe mihi cor tuū. Sicut enī ipse ꝑmꝰ in accessu ꝑueniendo voluntatē vt ad eū ꝓuertatur: et vltimus in recessu: q̄ prius natura z causalitate homo recedit a deo ꝑ peccatū: q̄z deus derelinquat subtrahendam gratiā. Ita cor humanū primum est inter partes corpis qđ viuit: z vltimū qđ moritur. In cuiꝰ figura dr Exod. xiij. Sanctifica mihi oīe primogenitum .i. omne cor humanū qđ intra mēbra corporis ꝑmogenitū dici potest. Et ꝫ est quod signanter dicit Matth. xxij. Diliges dñm deum tuū ex toto corde tuo z ex tota anima tua.

B Scđo ostendit christꝰ suā dilectionez ad nos in hoc q̄ abluit feditatē immūde cōscientie. Deleuit enim peccatū originale ꝑ vij sanguinis effusione: delet peccatū actuale ꝑ sacramentalez penitentie lotionez: z hoc est qđ nobis cōmemorat. Johānes Apocal'. j. Dilexit nos z lauit nos a peccatis nr̄is in sanguine suo. Sanguis significat amorez z causat amorem. Unde sanguinee cōplexionis naturaliter sunt amativi: z iuuenes magis amativi q̄z senes ꝑ sanguinis abundantiā ampliorē. Narrat Hieronymus cōtra Jouinianū. lib. j. allegās xenophontem hec scripsisse de infantia Cyri maioris. Scribit niq̄t Hieronymꝰ xenephon occiso Abradaco viro quem panteō vxor miro modo dilexerat collocasse se iuxta corpusculū z cōfosso pectore sanguinē sui mariti vulneribꝫ infudisse. Isto modo moraliter anime deuote sponse fideles Jesu christi videant cōtemplando maritum suum occisum z nō casualiter: sed ꝑ earum amore spōte de

panteoz

functum: collocent se iuxta corpus sacrū crucifixi et illud tam voluntate q̄z intellectu quasi duobus brachijs amplectent: cōfodiāt pectus suū gladio doloris z cōtritionis ac cōpassionis: vt inde sanguis amoris erūpat z in vulnera saluatoris trāscurrat. Ad Hebre. ix. Sine sanguinis effusione nō fit remissio pcōrū. Et hoc est qđ suadet Apl's ad Ephe. v. Ambulate in dilectione: sicut z christꝰ dilexit nos z tradidit semetipsū ꝓ nobis. Tertio christus ostendit ad nos suam dilectionē maiorem in hoc q̄ supat quātitatem nostre sufficientie. Plura ei nobis tribuit q̄z perfecte intelligere et cōsiderare sciamus nec sufficiamus suuz amorē recompensare. Unđ Apostolꝰ ad Ephe. iij. vocat charitatē christi nimiā. Propter inq̄t nimiā charitatem qua dilexit nos. Sicut enī dicit Chrysost. de reparatione lapsi. Nemo amicorū carnalium etiā si sit in hoc supra modū insanies: ita exardescere potest in amorē dilecte sue: sicut deꝰ effunditur in amorem animarū nostrarū. Quattuor enim £ defectus in dilectione hominū experiri cōtingit a quibus amor diuinꝰ est totaliter alienꝰ. Sūt enī aliqui qui licet amentꝫ: nō tamē reamāt amatores suos: sicut sūt ingrati. Ecōtra dicit dñs Prouerbio. viij. Ego diligentes me diligo. Et Boetiꝰ. iij. de consolatiōe philo. dicit. Pulcherrimū diuitiarum genus est: amicos inuenisti. Sūt qui diligunt: sed ꝓpter ꝓpriam vtilitatē. Indigent enī beneficijs amicorū. Contra quos Seneca in quadā epistola. Negociatio est amicitia que ad comoduz attendit: z ꝑm Aristote. viij. Ethico. Cum sit amicitia ꝓpter vtile: ꝓpter delectabile: et ꝓpter honestū diligentes ꝓpter vtile sunt minimi amici inter omnes. Et hoc etiā deplangit Ouidius ꝑmo libro de ponto. Turpe quidē dictu: sed si modo vera fatemur. Vulgus amicitias vtilitate probat. Sed ꝑ oppositum deus diligit nos nō ꝓpter suam vtilitatem q̄ nostris nō indiget bonis: ſz diligit nos ad fructum nostrū. Ephe. j. Gratificauit nos in dilecto filio suo gratis .i. gratos nos sibi fecit. Ozee. xiiij. Sanabo ꝓtritiōes eoꝝ: z diligam eos spōtanee. Tertij sunt qui diligunt hominē: sed nō nisi in ꝓsperitate z felicitate sua: de quorū quolibet verificaꝫ illud Boetij. iij. de cōsola. prosa. v. Quē felicitas amicū infortunium facit inimicū. Unde dixit quidā exemplo didici q̄ ꝓsperitatis amicires amplectunꝫ: nō nos sed nostra sequuntur. Et iterū metricus. Nō sunt ꝑsone sed ꝑsperitatꝭ amici. Quos fortuna tenet dulcis: acerba fugat. Sz per oppositum christus tūc maxime diligit q̄n homo a mūdo deseritꝫ: z a malis hominibꝫ agitatur. Unde ꝑ Ps̄: dicit deus. Cum ipso sum in tribulatione: eripiam eū z glorificabo eū. Quarto in mundanis amicis reperitur defectus: q̄z multi diligunt viuentes: z mortuos ꝑsequūnꝫ z odiunt: cuiusmodi sūt nōnūq̄z: fratres: filij: vxor: seruus z executor. Cum enī homo fuerit defunctus: tunc illi q̄ de bonis suis eum magis iuuare deberēt spoliāt et ꝑdantur: z sibi appropriant quicquid possunt. Unde metrice dicit. Post mortis mortem vertit dilectio dorsuz. Finita vita finit ac amor ita. Per

B

oppositum christus diligit amatorē dum viuit z lōge amplius post mortē. Job. xiij. Cū dilexisset suos qui erant in hoc mūdo: in finē dilexit eos. id ē imperuum dilexit eos. Hiere. xxxj. In charitate pperua dilexi te iō attraxi te. Quarto oñdit deus suā dilectionē ad nos ī hoc q̄ p̄parat nobis voluptatem phennis affluentie. Un. ij. ad Thessal. ij. Dilexit nos z dedit ꝓsolationē eternam que quanta sit: sancti nitunt exprimere z non possunt. Unde Aug. de moribꝫ ecclesie. Tanta est pulchritudo iusticie: tanta est ioconditas vite eterne: hoc ē incōmutabilis veritatis z sapiētie: vt etiā si nō liceret i ea amplius manere q̄z vnī⁹ diei hora ꝓp̄ hoc solum anni hui⁹ vite innumerabiles: pleni diuitiis z circūfluentia temporaliū bonorum certe meritoq̄z cōtemnerent. Et Chrysosto. de reparatione lapsi. Si quottidie oporteret tormenta perferre: si ipsam gehennā paruo tempore tolerare ꝓ eo vt christum possemus videre in gloria viuentem: sanctorum eius numero sociari: nō erat dignum pati omne qō triste est modo: vt tunc tanti boni tanteq̄z glorie pricipes haberemur.

Lectio. CLXXXV.

Quod enim ab igne

q non poterat exterminari: statim ab exiguo radio solis calefactū tabescebat: vt notū omnibꝫ esset: quoniā oportet p̄uenire solem ad benedictionem tuā: et ad ortum lucis te adorare. Ingrati ei spes tāq̄z hybernalis glacies tabescet z dispiet tanq̄z aqua superuacua. Postq̄z autor declarauit de illa manna qō deus dedit patribꝫ ī deserto: quāte fuerit dulcedinis in delectando. In ista pte ꝓsequitur quante fuerit fortitudinis in durando. Erat enī ipsius mira conditio: q; cum esset liquefactibilis: non liquefiebat ab omni calore igneo: ꝛ a calore solari. Primo ergo ponit istius liquefactiōis diuersitatem. Scō o subdit mirabilis conditionis vtilitatē Scō a pars ibi. Ut notum esset omnibꝫ. Circa primum dicit sic. Qō enim ab igne nō poterat exterminari. i. resolui: statī ab exiguo radio solis orientis qñ vicz radij sui sūt debilissimi ad calefaciēdū: tum quia cadit oblique sup terram: tum q; frigꝰ noctis dominatur in aere calefactū tabescebat et deficiebat. Exō. xvj. Cunq̄z incaluisset sol liquefiebat z ante solis ortū colligebant illud. Finis siue vtilitas fuit dupler: vna q̄ ad bonos vt essent p̄moniti quo tpe debebant illud colligere: z quātū ad hoc dicit vt notum oibꝫ esset hebreis in deserto quoniā oportet p̄uenire solem. i. ortum solis ad benedictionem: i. ad colligendum manna quod erat eis benedictio. vicz beneficium datū a deo. Unde Exō. xvj. Colligebant autem singuli mane quātum sufficere poterat ad vescendum: z ad ortuz lucis te adorare pro beneficio mane: qō colligi debuit summo mane. Fuerunt multa mirabilia circa cibum istuz. Primū quia regulariter dabatur omni nocte ī abundātia ꝓ toto populo. Scō o q̄ colligentes singuli certam mensuram scilicet gomor: satis inueniebant cū illud domi deportassent q̄n-

B tumcūq̄z essent edaces: nec qui plus collegerat habuit amplius: nec qui minꝰ parauerat repperit minus. Tertio q̄ nō poterat seruari p̄ noctem vsq̄z ad mane: sed si seruabat scatebat vermibꝰ. Et tamen feria sexta debebat ꝓ duabus noctibus colligi: quia sabbato non inueniebatur in agro: z tunc optime p̄ duos dies potuit seruari. Quarto fuit mirabile q̄ ad modicū radium solis liquefiebat: et ab igne durescebat. Quinto q̄ sapiebat vnicuiq̄z ſm suā voluntatē saltem de bonis vt supius dictum fuit. Sexto q̄ poterat redigi in puluerem z transformari in panes: z ideo merito poterat dici dei benedictio. Scōa vtilitas ꝓueniens ex ista liquescentia ad ortuz solis z resistentia ad calorem ignis: fuit quantū ad malos: q̄ si negligerent p̄uenire solem z differrēt expectando diutius ad colligendum: frustrarent spe sua māna tabescēre z disparente: sicut aqua. Et hoc est qō subdit ad litteram. Sicut enī ingrati spes. i. māna speratuz durare ab ingrato: qui nō credidit mandato domini de tempore colligendi: tanq̄z hybernalis glacies id est hyemalis nō vernalis: tabescet z disparet tāq̄z supuacua: quia veniēs colligere post ortum: nihil inueniebat: sed totum erat liquefactum. Iste ē sensus litteralis. Exponit tn̄ de christo sole iusticie cuius ortum ad iudiciū oportet p̄uenire ad habēdam illam benedictionem. de qua Matthei. xxv. Uenite benedicti p̄ris mei ꝛc. z oportet ad ortum lucis id est in aduentu iudicis adorare: z tūc ingrati spes tabescet ingrati spes tabescebat: ingrati sūt deo multipliciter peccatores. Quidam enī dona dei nō recogitant. Quidam eū de suis beneficijs nō honorant. Quidam ei sua beneficia ꝓprobrāt et quidā contra eum ꝓ beneficia pugnant. Primi sunt ingrati qui nūq̄z ponderāt p̄concessa: sed semper aspirant ad habendaz nō quid receperint de p̄terito: sed quid recepturi sunt ꝓspiciunt de futuro Et hec est prima ac potissima causa ingratitudis sicut dicit Seneca. iij. de beneficijs fere in principio. Prima inq̄t omniū ac potissima cā ingratitudinis est. q̄ nouis semp cupiditatibꝫ occupati: nō quid habeam⁹: sed quid petamus inspicim⁹. Nō in id qō est: sed in id qō petim⁹ intenti sum⁹. Quic quid est domi vile est. Sequit autē vt vbi qō acceperis leuiter noueris: cupiditas fecit q̄ datoz eorum nō sit in p̄cio. Et ideo nō immerito ꝓquerebatur Epycurus assidue. sicut refert Seneca consequenter q̄ aduersus preterita sumus ingrati. Et quecunq̄z p̄cepimus bona ad memoriā nō reducamus. Nec inter voluptates numerem⁹ cā certioz nulla sit voluptas: q̄z que iam eripi nō potest: presentia bona nōdum tota in solido sunt: futura pendent z incerta sunt. Et ideo cōcludit Seneca: q̄ ad hoc q̄ nō ingrati sum⁹ indigemus bona memoria: quia si ad perfectam scientiam sufficit quedam semel didicisse que semp postea sciūtur: quedam vt sciantur nō est satis didicisse. Intercidit eī eorum scientia: nisi cōtineatur: geometriam dico et sublimium cursum: ita beneficia quedam magnitudo nō compatitur excidere quedam minora sed numero plura effluunt: quia nō frequenter il-

la tractamus: nec libenter q̃d cui debeamus: recognoscimus. Sed hic posset esse dubium: an tales beneficia nõ recognoscentes: sed obliuioni tradentes debeant dici ingrati. Et cuz Seneca cum Eburtio amico suo de hac materia disputaret. Eburcius tales nõ ingratos: sed oblitos vocare solebat: tanq̃z ea res ingratũ excuset que facit: aut per hoc accidat alicui: vt non sit ingratus cũ hoc nõ accidit nisi ingrato. Et ideo distinguit Seneca ꝓsequẽter de ingratis sic. Ingratus est qui beneficium se accepisse denegat qõ accepit. Ingrat⁹ est ille qui dissimulat: ingratus est qui non reddit. Ingratissimus omnium qui oblitus est. Et hoc probat primo quia alij qui sunt memores beneficiorum: licet nõ redda nt: sentiunt tamen in amio se esse debitores ꝛ possunt ex facili occasiõe ad reddendum induci. Isti vero videlicet oblito totũ beneficium elapsum est. Scõo quia ad reddendum homo multis indiget meminisse qõ sine impendio potest. Et ideo nũq̃z voluit esse gratus qui beneficium tam longe ꝓiecit: vt extra conceptum suum poneret. De q̃libet tali verificaꝫ illud Eccĩ.xxix. Ingratus sensu derelinquit liberantẽ se. Bene ei dicitur ingrat⁹ q̃ memoriã perdidit illi⁹ qõ semp sensisse debuit. Scõo sunt ingrati qui deũ de suis beneficijs nõ honorãt honorũz oim largitorem ꝓ beneficijs gratis ipensis: nec vel mentali agnitione: nec elemosynarũ extrinseca largitione gratias recompensant similes porcis qui glandes cõtinue comedẽtes ad arborem oculos nũq̃z erigũt: cuius fructu incessanter depascunt. Cõtra quos Aristo. v. Ethi. capĩ. viij. ostendit q̃ in famulatu ꝓportionabili cõmanent ꝛ cohabitant boni ciues: ꝛ illi qui non possunt ꝓsimilia retribuere saltẽ gratiarum sacramentum sponte faciunt vt retributio sit. hoc enim ꝓprium est gratie. Est etiam gratia q̃ actio quedã retributio ꝛ quasi qõdaz sacrm in eo q̃ non potest retribuere ad honorẽ vl' valorẽ. Re famulari oportet ei qui gratiaz fecit. i. ei seruire in recompensatione collati beneficij. Hinc poete nõ ad veritatem sed ad voluptatem fabulãtes: tres sorores esse finxerunt que gratie nominabantur: sicut narrat Seneca de beneficijs lib. j. que sorores ꝛ filie veneris ꝛ liberi patris ꝝ aliquos dicũtur virgies: etiam compleris manibus vt chorus tripudiatum efficiant ridentes ꝛ perlucida veste ac soluta indute: quarum due sunt ad nos conuerse: tertia vultum auertit. Virgines fuerũt eo q̃ incorrupta ꝛ sincera intentione debent fieri beneficia: cõneris manibus circulum quendam efficiunt: eo q̃ beneficium de manu ad manum transit ꝛ tandem iterum redit ad autorem: ridentes sunt: quia beneficia hylarem debent habere datorem: plucida veste ac soluta induuntur: vel ꝝ antiquos nude fuerunt: quia beneficia cõspici volunt ꝛ non latere. Est enim amicitia beniuolentia non latens in contrapassis. viij. Ethi. Due cõuertuntur ad nos: ꝛ tertia procedit auersa facie: quia beneficium simpler a facilitate ꝓgreditur: sed dupla redit. Sunt liberi patris ꝛ filie veneris quia ꝓpter amorem ꝛ liberalitatez beneficia dari debẽt.

Lum ergo a deo continue beneficia recipimus: sibi continue regratiari debemus. Unde dicit beatus Aug⁹. in epistola ad Marcellinũ q̃ nihil melius dicere possumus q̃z deo gratias. Quid inq̃t melius vel animo geram⁹ vel ore proferamus: vl' calamo scribamus q̃z deo gratias. Hoc enĩ dicere nihil breuius: nec audiri letius: nec itelligi gratius: nec agi fructuosius quic q̃z põt. Et ideo dicit Hermes trimegist⁹ libro suo qui logostileos dicitur in fine q̃ nõ est cõueniẽs deo thus vl' myrrham incendere ꝛ sic eũ adorare si non inquit gratias agentes adoremus. He sunt enĩ sume incensiones cum gratie deo agunt̃ a mortalib⁹. Sed timendum est q̃ iam nimis verificetur ꝓphetia apostoli. ij. Timo. iij. In nouissimis diebꝫ instabunt tẽpora periculosa ꝛ erunt homines seipsos amãtes et ingrati. Tertio sunt quidã ingrati qui deum de suis beneficijs exprobrant ad modum vroris ingrate pro qua vir in colloster gio posit⁹: cui⁹ enor miratem vror ei deinceps improperauit in perpetuum. Istam imitari videnꝫ qui christo suorum vulnerum fatue iurando improperant q̃ nullatenus sustinuisset nisi eus charitas ad hoc coegisset Eccĩ.xxix. Pascet ꝛ potabit ingratos ꝛ adhuc amara audiet. Quarto sunt ingrati q̃ contra deum per beneficia pugnant q̃ donis dei ad peccanduz vruntur aliquãdo qui abũdãt diuitijs a deo concessis: vt necessitatibꝫ pauperũ succurrãt: ꝛ hi erũt precipui pauperũ oppressores. Alij fortitudie corporis sui vigent: vt deo q̃ penitentiam seruiant: ꝛ hi specialiter in seruitijs demonũ vires suas cõsumunt: ꝛ erũt brigosi: ritosi: predones ꝛ latrones. Nõnulli vigent ingenio naturali quo deũ colerẽt se ꝛ alios regere deberent: ꝛ isti fraudibꝫ ꝛ dolis intenti circũueniunt ꝓximos deseruientes diabolo et nõ deo. Contra quos Gregorius. xxxij. moralium. super illud Job. xl. Huic montes herbas ferunt. dicit sic. Dum reprobi de diuinitus accept⁹ nequaq̃z recta: sed prava cogitant: quid aliud faciunt: nisi contra deum suis donis pugnant. Quã sententiam expressius in omelia quadam dicit super illud. Cum audieritis prelia et seditões. Omnia inquit que ad vsum vite accepimus: ad vsum culpe conuertimus: tranquillitatem quippe pacis humane ad vsum conuertimus securitatis vane: peregrinationẽ terre pro habitatione diligimus patrie: salutem corporum in vsum redigim⁹ vitiorum: substantie abundantiam ad peruersitatem intorsimus voluptatis. Hec ille. Hi sũt similes cuculo qui per quandam auiculam dicitur foueri in nido: quã postea occidit cum etatem adultam habuerit ꝛ comedit. Et tamẽ istis non obstantibus benignus est super ingratos malos. Luce. vj Ingratum tripliciter punitum inuenio libertum Unde apud athenienses conuictus libertus de ingratitudine aduersus patronũ iure libertatis eruebatur. sicut narrat Ualerius. li. iij. ca. j. Dicebatq̃z ei domin⁹ supsedeo ciuem tanti muneris impium estimatorem: nec abduci possum vt te credam vbi vtilem quẽ de libertate destituo. Abi ergo et esto seruus: quia liber esse nescisti. Sene-

ca in declamationib⁹ narrat de quodã ingrato filio q̃ ob ingratitudinẽ fuit a patre vinculatus. Dicens liberi parentes alant aut vinciantur. ⁊ Seneca de beneficijs. Miles quidã naufragus litore est appulsus ⁊ in hospicio cuiusdã per tres dies refocillatus: tandẽ licentiã recipiẽs ait. Gratias tibi referam si imperatorẽ meũ me videre ꝓringat veniens apud ꝓ Philippũ regem macedonũ ꝑdia illius apud quẽ hospitatus fuit poscit: annuit ꝓ Philippus: vir suis expulsus non vt iners vel rusticus illud tulit: sed ad curiã imperatoris accessit: ingratitudinem militis exposuit. ꝓ Philippus hec audiẽs iussit vt reprobissimo militi ⁊ ingratissimo hospiti stigmata infligerẽtur que eius ingratitudinẽ perpetuo testarentur ⁊ hospiti omnia redderentur: sic ergo libertus ꝑuilegio ꝑuabatur: ⁊ filius ingratus parentibus vinculis carceralibus artabaꝫ: ⁊ miles ingratus hospiti et amico stigmatibus perpetuis notãbatur.

Capitulum. XVII. Lectio. CLXXXVI.

Magna enĩz sunt iudi

m cia tua dñe et inenarrabilia verba tua ꝓpter hoc indisciplinate aie errauerunt. Dum enĩ ꝑsuasuz hñt iniqui posse dñari nationi tue sancte: vinculis tenebrarũ ⁊ longe noctis cõpediti inclusi sub tectis fugitiui perpetue ꝓuidentie iacuerũt vel placuerũt ⁊ latuerũt. Ad cõmendationẽ diuine gubernationis et excellentiaz sapie increate: agit autor in postrema parte sui de spãli ꝓtectione generis iudaici qõ deus sibi adoptaverat: ⁊ de miraculosa detectiõe generis egyptiaci qõ filios israel captiuauerat multꝫ annis. Afflixit aũt deus egyptios decez plagis: inter quas inferebanꝯ q̃dã per bestias ⁊ aialia q̃ scz illis supuenit seua bestiarũ ira morsib⁹ puersoꝝ colubroꝝ exterminabanꝯ: ac draconũ ⁊ locustarũ inuasionibus attriti irremediabiliter torquebãꝫ. Aliq̃ per res insensatas ⁊ elemẽtata: aliquẽ p corpora supcelestia: vtpote in aquarũ nouo imisso gñe ac grandinib⁹ ⁊ pluuijs desup̃ imissis: seua trucidati interemptione sicut superi⁹ visum fuit. ió postq̃z autor declarauit quõ egyptij affligebanꝯ per bestias et aialia: ⁊ etiaz p res insensatas ⁊ elementa. In ista parte oñdit quõ idem egyptij afflicti fuerũt p corpora celestia: dupliciter enĩ puniebanꝯ. Uno mõ p luminis subtractionẽ. Alio mõ per ꝓmogenitorum occisionẽ: et ꝙm hoc diuidit ꝓcessus in duas ptes. Nã ꝓmo agit de noua plaga illata egyptijs q̃ fuit p tenebras palpabiles sicut dr Exodi. x. Secũdo agit de decima plaga q̃ fuit p innumerabiles mortes ꝓmogenitoꝝ: de q̃ Exo. xj. sc̃da ps infra ca. xvij. ibi. Cum cogitarẽt. Circa primũ duo facit. Primo agitur de mirabili supplicio tenebrarũ illato egyptijs. Secũdo de beneficio spãlis lumis tũ ctpis collato hebreis: ibi. Sctis aũt tuis. Circa primũ q̃nqz facit. Nam ꝓmo agit de istius pene causalitate. Sc̃do de ei⁹ irremediabilitate. Tertio de eius imensitate. Quarto de eius vniuersalitate. Quinto de ipsius equitate. Sc̃da pars ibi. Dñ putant se latere. Tertia ibi. Frequẽter. Quarta ibi. Ille aũt q̃ impotentẽ. Quinta ibi. Dis enim orbis terrarũ. Circa primũ duo facit. Quia ꝓmo asserit tãte pene cãm. Sc̃do eiusdẽ pene ponit formã: ibi. In vinculis tenebrarũ. Causa aũt ei⁹ fuit duplex ex parte dei iusta ꝓsideratio: ⁊ ex pte egyptioꝝ iniqua conuersatio. Quãtum ad ꝓmũ dicit sic. Magna enĩ sunt iudicia tua dñe q̃bus electos id est filios israel gubernasti ⁊ eorũz aduersarios flagellasti ⁊ inenarrabilia ꝟba tua. i. fctã tua. Dei⁹ enĩ factis loquit̃ q̃ dixit ⁊ facta sunt. Luc. ij. Trãseamus bethleem ⁊ videam⁹ hoc verbũ qõ factuz est. Ex pte egyptioꝝ fuit duplex iniq̃tas. Una contra deũ p rebellionẽ. Alia ꝓtra primũ p violentaz oppressionẽ. Fuerunt enĩ deo rebelles in hoc maxime q̃ cũ eos plag' grauissimis flagellaret: illi nullam disciplinã receperũt: ⁊ q̃ntum ad hoc dic. Propter hoc. i. q̃ iudicia dei ⁊ flagella eius non recepe runt egyptij ad sui correctionẽ: indisciplinate anie errauerũt repugnãtes imperijs dei sup̃ dimissiõe populi sui. Secũdo peccauerũt ꝓtra primũ: videlicet ꝓtra filios israel: super quos vsurpabant sibi violentiã oppressionẽ: ⁊ q̃ntum ad hoc subdit. Duz enĩ ꝑsuasum habent. i. firmiter credũt iniqui egyptij posse dñari per oppressionẽ nationi tue. i. ppl'o hebreoꝝ quem deus sibi sanctis dedicauerat legibus deseruire: ecce culpa: et statim subdit̃ pene forma vinculis tenebrarũ ⁊ longe noctis ⁊c. quasi diceret. Dum egyptij diuinis prodigijs factis per moysen rebellarent ⁊ populum israel seruitute solita cogitarent oppꝛimere subito tenebris palpabilibus inclusi iacuerunt imobiles. Et tangit istarũ tenebrarum tres conditiones graues videlz palpabilitatem cũ dicit. U inculis tenebrarum cõpediti. Fuit enĩ aer non solum ꝑuat⁹ lumine imo sic cõdensatus q̃ palpari potuit. Unde ipsi miseri iacuerunt quasi vinculati in tenebris. Dicunt enim quidam q̃ aer potest ꝓdensari per artẽ intantũ q̃ fiat bõi impenetrabilis: sed siue hoc sit verum siue nõ: saltẽ hoc tũc a deo factũ legitur Exo. x. Erant tenebre in terra egypti vt possent palpari: nec mouit se quisq̃z de loco in quo erat. Secũdo tangit istius ligationis diuturnitatem cum dicit. Et longe noctis. Exo. x. Tribus diebus nemo vidit fratrem suũ. Tertio tãgit ligatoꝝ imobilitatem cũ dicit. Jacuerunt inclusi sub tectis: quia nullibi poterant se vertere ꝓpter aeris densitatem. Fugitiui perpetue ꝓuidentie. i. putantes se posse fugere diuinã ꝓuidentiam que est imobilis et imutabilis. Sap. xvj. Manũ tuam effugere impossibile est. Rabanus ⁊ antiqui habent Latuerũt: ⁊ tunc sensus nõ mutatur. Alij dicũt ꝓ Placuerũt: ⁊ tũc ẽ sensus q̃ miseri puniti satisfecerũt p penas ꝓpterue ꝓuidentie. Magna sunt iudicia tua dñe. Nota q̃ diuina iudicia magna sunt ꝓpter quattuor videlz ꝓpter iudicis infallibilitatẽ: ꝓpter iurisditionis generalitatem: ꝓpter iustitie inflexibilitatem: ⁊ ꝓpter potentie incoꝓhensibilitatẽ. Primo iudiciũ dei dr magnũ ꝓpter iudicis infallibilitatẽ. Humanuz em̃ iudiciũ fallit ⁊ fallitur. Unde iudiciuz ecclesie fallitur nõnunq̃z: sicut dr extra de sen. ex. a nobis ⁊. xxxij. q. iij. Si quis: ⁊ ca. Luz aliqs erit. Unde

ſbi ꝺr q̄ eccleſia quãdoq; in ſuo iudicio decipitur ⁊ q̄ intrat illã p̄ eam extra mittat: et q̄ foris eſt intro mittat. Et ꝛõ ſolius dei eſt occulta iudicare q̄ ſol⁹ nouit coꝛda hoium: vt ꝺr. ij. q. iiij. Cõſuluiſti: ⁊ alibi ꝺr. Diuinũ iudiciũ vſurpãt q̄ incerta ⁊ dubia iudicant: ⁊ ꝛõ dicit bt̃us Aug⁹. xix. de ciuita. dei. q̄ ignoꝛantia iudicis eſt plerũq; calamitas innocentis. Debet em̃ in iudicio diligens examinatio p̄cedere iudiciũ ſiue ſniam: ⁊ ſnia punitionẽ ſiue abſolutionẽ. vnde fingũt poete ſicut tangit Claudian⁹ in fine ſecũdi maioꝛis tres fuerũt filij Iouis q̄ ſunt Minos Eacus: ⁊ Radamanthus: qui q̄m inuita ſua iuſtiſſimi fuerũt: ideo officiũ apud inferos exercere dicũtur. vnde fingũtur tres iudices eẽ in inferno: quilibet eoꝝ antiquiſſimũ exercens iudiciũ quis tm̃ ſit q̄ exerceat iudiciũ vel officiũ dubiũ eſt: q̄uis a nõnullis dicatur. Minos examen Radamãthus dat cruciamẽ. Querere de labe tertius frater habet: de iſtis nõ eſt magna cura: ſed hoc eſt certũ q̄ volebant ſignare p̄ iſta q̄ in oi iudicio iſta debent eſſe diligẽs inquiſitio: ſententie ꝓnũciatio ⁊ eiuſdẽ executio. Modo ſi agam⁹ de iudicio humano: cũ hõ iudicare nõ poſſit niſi ſm allegata et p̄bata ⁊ frequẽter ꝓtingat falſa ꝓbari ꝓbatione iuris ꝙſequens eſt oẽm terrenũ iudicem fallibilem eſſe: ſed ſolus deus eſt q̄ errare nõ põt. de quo ſolo verificatur illud Prouer. xvj. Diuinatio in labijs regis nõ errabit in iudicio os eius. Secũdo iudiciũ dei dicitur magnũ ꝓpter iuriſdictionuz generalitatez. Nullus em̃ homo eſt cuius dominiũ ad oẽm locum ſe extendat. Deus aũt omnes gentes iudicabit. Joban. v. Pater omne iudicium dedit filio. ⁊ Jobelis. iij. Conſurgant ⁊ aſcendant gẽtes in vallem ioſephat: quia ibi ſedebo vt iudicem omnes gentes. ij. Coꝝ. v. Omnes nos manifeſtari oꝑtet ante tribunal xp̄i vt referat vnuſquiſq; ⁊ Criſoſt. omel. xix. loquens in imꝑfecto opere de die iudicij ſic dicit. In qua die quãdo venerit i maieſtate ſua quando iam nemo auſus garrula contentione ſermonem aut mendaciũ defendere: aut contradicere veritati: quãdo nõ os loquitur ⁊ op⁹ abſconditur ſicut in hoc tempoꝛe: ſed econtra opera ſinguloꝝ loquentur ⁊ oꝛa tacebunt: nõ quando ꝑſona interrogatur ⁊ ꝙſcientia nõ videtur: ſed ecõtra ꝙſcientia diſcutitur ⁊ perſona ꝙfunditur: quãdo nemo excuſat peccatoꝛem: ſed omnes accuſãt: nec alter pro altero interuenit: ſed ſinguli ibi timebunt: quia in illo iudicio non erunt teſtes adulatores: ſed angeli veraces: nõ erunt iudicantes perſonarum acceptoꝛes: ſed deus qui iuſtus eſt reddet vnicuiq; ſm opera. hec Criſoſtom⁹. narrat Ouidius. xv. metamoꝛ: q̄ mos erat antiquis niueis atriſq; lapillis: bis damnare reos: illis abſoluere culpas. Mos enim ſiue modus fuit ſententiã pꝛoferre ſigno nõ voce: qꝛ ſi accuſat⁹ debebat abſolui effundebantur de vna coꝛam toto populo aliqui lapilli albi: ⁊ ſi debuit dãnari nigri. Eodez modo in iudicio generali quilibet fundet de vna ſua: id eſt conſcientia pꝛopꝛia lapides quales ipſemet immiſit id eſt opera dura ⁊ imperpetuũ perſeueran tia quãtum ad meritum vel reatũ: ⁊ ſi fundat opera alba: ſaluabitur ſi nigra peccata condemnabitur. Naum. ij. dicitur de damnatis. Facies hominũ ſicut nigredo olle. Tertio iudicium dei dicitur magnuz pꝛopter iuſticie inflexibilitatem ſicut dicit Jſidoꝛus de ſummo bono: et in Canone. xj. q. iij. Quattuoꝛ modis peruertitur humanũ iudicium timoꝛe: cupiditate: odio: ⁊ amoꝛe. Deus autem nullo iſtoꝝ modoꝝ coꝛrumpi poterit. Non timoꝛe quia omnipotens eſt et nullius metũ habet Job. xxij. Nunquid timens arguet te: et veniet tecum ad iudicium: quaſi diceret non: immo quãto potentioꝛes: tanto contra eos ſententiam pꝛofert duꝛioꝛem. Sapien. vj. Potentes potenter toꝛmenta patientur: ⁊ ibidem. Foꝛtioꝛibus foꝛtioꝛ inſtat cruciatio. Fingitur q̄ leo ſemel tenuit curiam beſtiarum: debuitq; vnaquez ſemetipſam pꝛoclamare de culpis coꝛã leone. Aſinus ait. Sequebar inquit aliquando plauſtrum plenuz feno ⁊ cum manipulus feni cecidiſſet de plauſtro acceꝑi ⁊ comedi. Cui leo. Male inquit erraſti miſer: ⁊ contra legem ⁊ fidelitatem feciſti. Debebas em̃ ei qui perdidit reddidiſſe: ergo de p̄cepto leonis verberabatur ad moꝛtem. Acceſſit lupus ⁊ ait. Domine circũiui aliquando greges ouiũ ⁊ armentoꝛum ⁊ rapui aliquando agnũ tenerum ⁊ ſtrangulaui: aliquãdo pinguem vitulum quando eum attingere poteram: quãdoq; ouem: quãdoq; hedũ. Cui leo. Dimittas inquit chariſſime talia ponderare: nimis ſtrictam ꝙſcientiam habes. Naturale eſt tibi ſic facere: ⁊ nemo faciens quod natura dictat peccat. Sic a falſo iudice lupus iuſtificatur: ⁊ aſinus innocens verberatur. Non ſic erit de iudice chriſto qui nullum timet: imo ſicut dicit Sapientie. vj. Judicium duriſſimuz his qui pꝛeſunt fiet. Nec coꝛrũpi cupiditate poterit: quia ditiſſimus eſt: nec odio quia optimus: nec amoꝛe quia iuſtiſſimus. Job. xxxiij. Uere enim deus non condẽnabit fruſtra: nec omnipotens ſubuertet iudicium: ⁊ Thobie. iij. Omnia iudicia tua vera ſunt.

Quarto iudicium dei dicitur magnuz ꝓpter ſue potentie incompꝛehenſibilitatem. Rom̃. xj. O altitudo diuitiarum ſapientie ⁊ ſcientie dei q̄z incõpꝛehenſibilia ſunt iudicia eius: ⁊ iueſtigabiles vie illius. Iſta ſunt occulta iudicia dei quibus homines diſponit et regit in pꝛeſenti: permittendo iuſtum affligi et iniuſtum extolli que a nobis modo non videntur: ſed patebunt clarius quando eum ſicuti eſt videbimus.

Lectio. CLXXXVII.

Tdum putant ſe latere in obſcuris peccaꝛ: tenebꝛoſo oblitionis velamento diſpꝛſi ſunt pauẽtes hoꝛrende ⁊ cũ admiratione vel turbatione nimia ꝓturbati: neq; em̃ que cõtinebat illos ſpelũca ſine timoꝛe cuſtodiebat: qm̃ ſonitus deſcendens ꝓturbabat illos: ⁊ perſone triſtes illis apparentes pauoꝛem illis pꝛeſtabant. Poſtq; auctoꝛ deſcripſit tenebꝛas triduanas olim illatas egyptijs q̄ntum ad earum denſitatem: quia fuerunt ꝑlpabiles. In iſta parte deſcribit eaſdem q̄ntum ad puniẽdi

poteſtatem oſtendens q̄ nullum remediū potuerunt egyptij adhibere quo ꝓtra tenebras ſe iuuarent: negabat eis remediū tam intrinſecum q̄z extrinſecū. Intrinſecū remediū poſſent ei ſibi ſperaſſe per animoſam audaciam cordis: ſed ꝓtra illud remedium habuerūt pauorem maximū: vt nullꝰ q̄ntumcūq̄z cordatus poſſet alium animare. Prio ergo oſtendit eos caruiſſe remedio ꝓſolationis cuiuſlibet ab intrinſeco. Secūdo oſtēdit eos caruiſſe remedio q̄ poſſent ſperaſſe ab extrinſeco. Secūda ps ibi. Neq̄z em̄ que ꝓtinebat. Quātuz ad primū tangit tria grauia, ꝓpter que potuit tūc tpis nullus alium ꝓſolari. Fuerūt em̄ diſperſi locali ſeparatione: fuerūt pauidi z pcuſſi ſtupefactiōe: fuerunt turbati z poſiti in nimia admiratione, vñ dicit ſic. Et dum putant ſupple egyptij ſe latere in obſcuris peccatis tenebroſo obliuionis velamēto diſperſi ſunt. Aerem tenebroſum vocat velamentuz obliuionis: ſicut em̄ lumē efficit z figurat ſcientiā ita tenebre obliuionē deſignant z ignorantiam. Dicūtur peccata obſcura, ꝓpter effectū q̄z auferunt cognitionē vere lucis. Eph. iiij. Tenebris obſcuratum habentes intellectuz: z q̄z ducunt ad obſcuritatem inferni. Jn ps. Obſcurentur oculi eoꝝ ne videāt. Sic ergo fuerūt illi egyptij diſperſi abinuicem: q̄z quidā erant in domibꝫ: z quidā in agris: z illi qui ꝓpe ſe erant: putabant ſe multū diſtare propter tenebras palpabiles interpoſitas, vnde fuerunt pauentes horrende z cū admiratione pertur bati. Cōſequenter excludit ab eis remediū quod poſſent ſperaſſe ab extrinſeco. Poſſent aūt ſperaſſe tripler remedium ab extrinſeco cōtra illas tenebras. Primo loci ſecuritatē. Secūdo ignis claritatem. Tertio magoꝝ ſuoꝝ ſubtilitatē: z ideo iſta tria ab eis excludit. primū ibi. Neq̄z em̄ cōtinebat ſcōm ibi. Jgnis quidē. tertiū ibi. Et magice artis.

A

Quātum ad primū a loco ꝓtinente eos durantibus illis tenebris nullū habebant ſolatium, ꝓpter duo. Primo, ꝓpter ſtrepitum quē audiebāt in loco q̄: quēlibet terrebat ille ſonus. Scōo, ꝓpter melancolicas imaginatiōes de demonibꝫ z mortuis hominibus. vnde dicit ſic. Nec em̄ illa q̄ ꝓtinebat illos ſpelūca: quia ad foueas z cauernas multi cōfugerant: ſine timore cuſtodiebat: q̄m ſonitus deſcendens ꝓturbabat illos z pſone triſtes illis apparentes viſione imaginaria pauorem pſtabant. Et pſone triſtes illis apparentes. Nota q̄ quattuor ſunt gña mala triſtiū pſonarū que ducūt cōiter dies ſuos in triſticia videlz inuidi et pfidi: cupidi: et ſtupidi. Jnuidi mordaces: pfidi fallaces: cupidi tenaces: z ſtupidi ptinaces. Primo videmus q̄ oēs inuidi ſunt cōiter triſtes. vnde Ouidius. ij. meta. fabulatur qualiter Pallas iuit ad inuidiā vt pcuraret mortem Aglāris: vbi deſcribit quattuor ad inuidiam ptinentia videlz domū: pſonam: eſcam: z viam. Domū deſcribit. Protinus inuidie nigro ſqualēria tabo. Tecta petit domus z eſt in vallibus imis. Abdita ſole carens nōnulli peruia vento. Triſtis z ignaui pleniſſima frigoris z q̄ Jgne vacat ſemp: caligine ſemp abundat. Vult ergo dicere q̄ domus inuidie eſt ſituata in vallibꝫ pro tāto q̄ pſone humiles inuident ſuperioribus: et oīs inuidus ideo iuidet: quia ſe inferiorem alio in aliquo q̄d appetit eſſe videt. Jnferior planeta eclipſat ſuperiorē: z non econtra: ſicut patet de luna z ſole: z ita regulariter illi qui minus valent z ſūt gratijs z meritis inferiores obūbrare nituntur per inuidiā meliores: z ideo ſignāter dicit Job. v. Paruulum occidit iuidia. vñ merito dicitur q̄ domꝰ inuidie eſt in imis vallibꝫ ſituata. Tecti buꝰ domus eſt cooperti ſqualenti tabe. i. veneno ſqualore z languore. Nam tota locutio inuidi eſt de peccatoꝝ: tota conſideratio de defectibus electoꝝ. Jtem domus inuidie caret ſole: quia nunq̄z gaudet de pſperitate ſeu felicitate proximoꝝ: mouenti bonarum narrationū eum occidunt. Jtem domus inuidie eſt triſtis. dicit enim Damaſcenus q̄ iuidia eſt triſticia de alienis bonis. Vnde ſicut buſo triſtatur de bono odore vinearum florentiū: ita inuidus de profectu valentiū perſonarum. Jtem domus inuidie ſemper caret igne: z eſt plena frigore: quia nullus inuidus feruet charitate: caligine tamen ſemper abundat: quia nunq̄z bene iudicat inuidus de perſonis. Secūdo q̄ztum ad eſcā dicitur q̄ Pallas eam inuenit comedentem carnes vipereas. Nam omnis inuidus paſcitur de maligniis cogitationibus z machinationibus turbatiuis aliorum. Tertio perſonā inuidi deſcribit Ouidius ſic. Pallor in ore ſedet macies in corpore toto. Nuſq̄z recta facies liuēt rubigine dentes. Pectora felle virent lingua eſt ſuffuſa veneno. Riſus abeſt niſi quē viſi fecere dolores. Nec fruitur ſomno vigilantibus excita curis. Sed videt ingratos tabeſcitq̄z videndo. Succeſſus hoīum carpit z carpitur vna. Supplicīūq̄z ſuū eſt. Quarto vīā z modum incedendi inuidie cuntis verſus athenas deſcribit ſic. Jndoluit baculūq̄z capit quē ſpinea totum. Vincla cingebant opertaq̄z nubibus atris. Quaq̄z ingreditur florētia proterit arua. Eruritq̄z herbas z ſūma cacumina carpit. Afflatuq̄z ſuo populos vrbeſq̄z domoſq̄z polluit. Ecce modꝰ nocendi quem inuidus ſemper obſeruat. Portat baculum plenū ſpinis: quia illō vnde fulcire deberet pungit z non portat: quia nō eſt q̄d inuiduz poſſet delectari: atris nubibus operitur: quia inuidus z detractor nunq̄z claram: ſed obſcuram dicit ſententiā de illo cui nocere proponit. Jtem quaq̄z ingreditur florentia proterit arua: quia iuidus nulli nocet niſi aliqua virtute floreſcat. vnde Valeriꝰ lib. iiij. Nulla tam honeſta ciuitas que malignitatis dentes poſſit vitare. Diuites em̄ ſunt alienis iacturis: locupleteres funeribꝫ. vnde quidā interrogatus quō inuidus nō haberet Rñdit ſi nihil inquit er magnis rebus habueris: aut nihil felicitatis geſſeris, nam ſola miſeria caret inuidia. Vnde Tullius vltimo rhetorice ponit exemplū de colore qui vocatur gradatio: z ait: Affricatio iuſticiā: iuſticia veritatē: veritas gloriā: z gloria emulationem parit. Quarto dicit q̄ exurit herbas. i. iuuenes proficientes ſicut talpa ceca q̄ morat̄ in terra: et radices herbarum rodit et impedit ab augmento: z nō ſolum herbas imo ſumma cacumina

carpit: qz semper cõtra superiozes suos platos et dominos suos inuidus quisqz garrit. Ultimo dicit q̃ ex afflatu suo. i. verbo malicioso polluit oẽm populũ z vrbem quã attingit. Hoc est primũ genꝰ tristiũ personarũ: de qua tristicia dz Prouer. xxv. Sicut tinea vestimento z vermes ligno: ita tristicia nocet cordi. Eccli. xxx. Tristiciã longe expelle a te: multos enĩ occidit tristicia. Scõo videmus q̃ oẽs perfidi z fallaces sunt cõiter mali z tristes. vñ hypocrite vt decipiant alios quãdam exteriozem tristiciam simulant z sanctitatẽ: ꝓtra quos monet saluator Math. vj. Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. Tales sunt iocũdissimi in lasciuias in occulto z tristissimi q̃stum ad apparẽtiã in publico: similes gellie ỏ qua Marcialis cocus lib. epygramm. iij. Sene. epla. xxxv. Ambro. in quodam sermone. Latet plerũqz sub tristi amictu lasciuia: z deformis horror vili veste obtenitur vt secreta regantur petulantiũ animoꝝ: cõtra tales Oratius. Nunqz te fallant animi vel agni sub vulpe latentes. Impia sub dulci melle venena latent. Tertiũ genus tristium personarum sunt cupidi z tenaces imitatores Nabal qui semp sunt in timore et dolore quõ aliquid acquirant vel acquisita retinant. Eccls. ij. Euncti dies eius erũnis et doloribꝫ pleni sunt: nec per noctem mente requiescũt: talis fuit ille inuenis cui saluator dixit Math. xix. Si vis perfectus esse vade z vende oĩa que habes: et da pauperibus: z habebis thesaurũ in celo: z veni sequere me z abiit tristis. Erat enĩ habens possessiones multas: cõtra quos dicitur Eccli. iiij. Declina pauperi aurem tuã sine tristicia. Quartũ genus male tristium personarũ in presenti sunt stupidi z pertinaces: qui de dei clemẽtia z pietate diffidunt: quoꝝ aliqui de peccatis ꝑteritis sic irremediabiliter tristantur: vt dicant sacramentum penitentie eis nõ posse sufficere ad salutem. vel quia iustitia dei non permittat cum penitentibꝫ misereri: contra quos ps. alloquens animam suã dicit sic. Quare tristis es anima mea z quare conturbas me zc. Aliqui sunt de istis sicut qui mortem amicorum suoꝝ inconsolabiliter nimis plangunt: quasi nihil de eoꝝ beatitudine z resurrectiõe futura sperent contra quos aplus. j. Thessal. iiij. Nolo vos ignorare fratres de dormientibus vt non contristemini sicut z ceteri qui spem non habent. Et qui istud genus tristicie sunt patientes miserrimi sunt et de miseria presenti vadunt ad miseriam eternam. Contra quos signanter dicitur Eccli. xiiij. Felix qui non habuit animi tristiciam et non excidit a spe sua.

Lectio. CLXXXVIII.

Tignis quidẽ nulla e vis poterat illis lumen prebere: nec syderum limpide flãme illuminare poterant illam noctez horrendam. Apparebat enĩ illis ignis subitaneus timore plenus: z timore illiꝰ percussi que facies videbantur: estimabant deteriora esse que nõ videbantur. Postqz declarauit auctor q̃ egyptij tenebris fuerunt circũcluſi z nullum potuerunt habere remedium a loco eos continente. In parte ista ꝓsequitur consequẽter ostendens q̃ nec remedium habere potuerũt a quacũqz luce tenebras expellẽte. Expulit autem tenebras lux duplex videlicet elementaris z celestis, z ideo ostẽdo q̃ nulla talis lux eis valere potuit. Primo oñdit q̃ eis valere nõ potuit ignis cõmunis. Secundo q̃ nec ignis celestis. Tertio q̃ nec ignis in medio aeris ex impressionibꝫ generatꝰ nullum adhibuit remedium imo aurit potius eoꝝ tediũ. Secũda pars ibi. Nec syderum. Tertia ibi. Apparebat enĩ. Quãtum ad primũ dicit. Et ignis quidez nulla vis poterat illis lumen ꝓbere: nec syderum limpide flãme illuminare poterant zc. ꝓpter densitatẽ aeris tenebrosi. Et bene dicit nulla vis ignis: qz nec calor rarefactionis: nec lumen illustratiõis potuit illuz aerem illuminare nec tabefacere. Et quid mirum si ignis materialis z cõmunis hoc facere non posset: cum nec syderũ limpide flãme illuminare poterant illam noctem horrendã. Consequẽter ostendit q̃ ignis ex impssionibꝫ generatus nullũ eis adhibuit remediũ: imo aurit potius eorum tedium: z q̃stum ad hoc dicit. Apparebat aũt illis subitaneus ignis timore plenus. i. subita chorusc atio fulguris: sed contra. Si apparebat illis chorusc atio: ergo aer fuit illuminatꝰ. Verũ ẽ aer fuit ꝑ vices obscuratus z etiã illuminatꝰ: z illa vicissitudo plus terruit eos q̃ si fuissent tenebre continuate. vñ qñ dixit q̃ nulla vis ignis potuit illis lumen prebere: intelligit q̃ nullum lumen habuerunt ad eoꝝ solatiũ: sed potius ad penã z supplicium Simul enĩ cum illis chorusc ationibꝫ illuminantibus subito aerem caliginosum z spissum apparuerunt illis ꝓsone tristes z horribiles demonũ accipientiũ effigies mortuoꝝ z facies laruatas ad terrendum eos: qõ fuit eis valde penale nõ solum ꝓpter illa que imaginabant ex visis: z hoc est qõ subdit. Et timore illius ꝑcussi que videbantur facies. vel corporali visione vel imaginaria estimabãt deteriora esse q̃ nõ videbantur: qz ex malis visis estimabant peiora esse futura: z sic fuerũt in maximo timore z miseria. Notandum q̃ pena istoz̃ egyptioꝝ assimilatur in multꝫ pene infernali. Apparebat inq̃z illis subitaneus ignis timore plenus. Tũ quia repente venit: tum qz ad plenũ punit. Quantum ad primũ. j. Thessal. vlti. Cum dixerint pax z securitas tunc repentinus eis supueniet interitus: sicut dolor in vtero habentis z non effugient. Quãtum ad scõm Apocal. xviij. Quãtum glorificauit se z in delicijs fuit: tantũ date illi tormentũ z luctum. Occasione illius similitudinis moueo istam dubitationẽ. Utrũ ignis corporalis puniet in inferno dãnatos. Et arguitur q̃ nõ: quia si sic: ignis ille calefaceret corpora dãnatoꝝ: z sic cũ nullum sit resistẽs qõ possit actionẽ ignis diminuere vl̃ remittere: sequeret̃ q̃ ignis ille calefaceret ỏ facto: corpus iude vel cuiuscũqz alterius vltra quẽlibet gradum signatũ: z cum sit aliquis gradꝰ caloris excedẽs ꝓportionẽ cõplexionis humane: sequitur q̃ per calefactionẽ talem corrũperetur corpus humanũ z fieret separatio aĩe a corpe. Uel oporte

De loco ꝙ igne Infern

bit dicere ꝙ aliqua caliditas que sufficit corrũpere viram maxime sane complexionis nõ sufficiet corrũpere viram complexionis in centuplo debiliozis. Secũdo si ignis affligeret ista corpora futura in inferno: ergo cum sit agens naturale ⁊ non voluntariũ agit vniformiter per mediũ vniforme per oia corpora eq̃liter approximata: ergo equaliter affliget minus mali corpus sicut peiozis si fuerit equaliter approximatũ. Tertio si ibi erit ignis ergo ibi erit aliqꝺ lumen; consequens est falsum: quia dicitur Matb. xxij. Ligatis manibus et pedibus proiicite eum in tenebras exteriozes. Supquo dicit Brego. Si ignis ille lumen haberet: in tenebras exteriozes nõ diceretur mitti. ⁊ Basilius dicit super illud ps. Uox dñi intercidẽtis flãmam ignis ꝙ virtute diuina separabitur claritas ignis ab eius ⁊tute adustiua: ita ꝙ claritas cedet in gaudiũ sanctoꝝ ⁊ vstiuũ ignis in tormentum dãnandoruz: ergo ibi nullum lumen erit. Quarto si ignis sit sub terra: hoc est per violentiam: sed nullum violentum est eternũ. j. de celo: ergo ignis ille non erit eternus. Quinto sic. Quero an infern⁹ sit idem locus cum purgatorio: ⁊ ignis eiusdem rationis: hic tibi: vel nõ. Si sic ergo ꝛcedendum est ꝙ decedentes cum charitate vadunt ad infernũ. Si non. Contra. Sancti patres ante mortem xpi purgabantur: sed non purgabantur in aliquo loco supza lymbũ patruz nec in lymbo; ergo in inferno. Antecedens istius ꝛsequentie patet: qz in lymbo non est pena sensus. Ad oppositum videtur esse illud Matb. xxv. Discedite a me maledicti in ignẽ
B eternũ: ergo damnãdi erũt in igne eterno. Qõ autem ignis corporalis sit: dicit Brego⁹. iiij. dialo. Ignem gehẽne corporeuz esse (in quo certũ est corpora cruciari) nõ ambigo. In ista dubitatione nõ est querenda noua fictio: sed cũ reuerentia recitãda sunt dicta sanctorum. Uolo igitur recitare qd de igne inferni: quid de loco inferni: quid de loco ⁊ igne purgatorij senserunt doctores antiqui. Augustin⁹. xij. sup Gen. ad litteram sensit ꝙ aie malorum post mortem nõ per corpora: sed per corporũ similitudies in aia causatas affligũtur. vnde vult ibi ꝙ ignis ille spũalis est: nõ corporalis. Similit dicit de loco: sed postea illud retractat tenens ꝙ locus ille sit corporeus ⁊ sub terra: ⁊ ꝙ ignis sit corporeus et sub terra ardet. Brego⁹. iiij. dialo. dicit. Ignem infernalem corporalem eẽ nõ ambigo. De isto ergo certum est ꝙ nulli patet veritas per rationem demonstratiuã: sed tm̃ per reuelationes factas sanctis viris: ⁊ iõ sequẽdo dicta sancti Thome dicende sunt iste cõclusiones. Prima ignis infernalis ẽ corporeus. Secũda ignis iste non agit in corpora materialr ⁊ modo nature: sed spiritualiter ⁊ modo anime. Tertia est ꝙ ignis non calefacit corpora dãnãdoꝝ: nec illa corpora calefiũt per ignem illum. Quarta est ꝙ ignis ille infernalis affligit sicut instrumẽtuz diuine iusticie: nõ sicut pncipale agens. Quinta est ꝙ infernus est infra terram. Sexta est ꝙ purgatorium est infra infernũ: ⁊ idem est ignis purgatorij ⁊ infernalis. Primam conclusionem probat sic. Corpori nõ potest coaptari nisi corporea pena. vnde ex hoc pbat Brego⁹. ꝙ ignis infernalis est corporeus in quem corpora dãnatorum post diem iudicij statim retruduntur Augustin⁹ etiam. xxj. de ciuita. dei. cap. x. dicit ꝙ ignis quo etiam spiritus affligũtur corporeus sit. Secũdam conclusionẽ illam videlicet ignis ille q̃ materialiter non agit modo nature sicut ignis calefacit lignuz causando in eo calorem qualis est in igne sicut declarat magister sententiarũ dis. xlviij. lib. iiij. si aliter fieret: necessario causaret passionẽ in corpore dãnati ⁊ alterationez realem. Omnis autem talis alteratio presupponit motum celi: sed post iudiciũ motus celi cessabit: ergo tunc non erit talis alteratio. Est ergo fm eum ⁊ fm Aristo. duplex alteratio siue passio. Una per modũ nature quãdo agens assimilat sibi passum materialiter sicut quãdo ignis calefacit lignũ. Alia quãdo agẽs non assimilat sibi passum in qualitate qua agit: sicut obiectum agit in medium. Albedo eim̃ nõ facit medium album: sed tantũ causat in medio speciez albedinis. cõsimili modo fm eũ corpora dãnãdoꝝ nõ patient ꝑmo mõ passiõis sicut modo patiũtur sed secũdo modo tantũ: ⁊ sic defendit ꝙ ignis agẽdo perpetue in corpora dãnãdoꝝ nunq̃z ea consumet vel corrumpet. Tertia patet ex dictis videlicet ꝙ non calefaciet corpora dãnãdorum nec comburet: quia tm̃ spiritualiter imutabit sicut color medium vel pupillam. Quarta conclusio sequitur ex precedenti: quia ignis ibi non agit alterãdo materialiter sed spiritualiter: et aliquis magis et aliquis minus: quia agit sicut instrumẽtum diuine iusticie. Quintam conclusionem videlicet ꝙ infernus sit infra terram declarat ex dict⁹ Brego⁹. iiij. dialogo. ⁊ Augustini. xij. super Gen. ad litteram qui duas ad hoc congruentias assignant videlicet. Tum quia sicut anime peccatoꝝ propter carnis amorem peccauerunt. Ita eis loca exhibeantur sicut mortue carni debetur. tum quia sicut grauitas est in corporibus: ita tristicia est in spiritibus: ⁊ letitia est in spiritibus sicut leuitas in corporibus. Locus autem grauium est deorsum: sic etiam locus est spirituũ peccatorum. Sextam conclusionem tenet videlicet ꝙ idẽ sicut est locus purgatorij ⁊ inferni: ita ꝙ illa loca sunt sibiñuicem vicina super. iiij. sententiarũ dist. xxv. in responsione ad argmẽtum secũduz: ⁊ ratio sua est ista. Quia lymbus patrũ fuit coniunctus inferno: alias christus non diceretur ad infernum descendisse. Sed lymbus fuit superioz q̃z locus purgatorij: ergo locus purgatorij fuit vicinioz inferno q̃z locus ille siue lymbus patrũ. Ult tamen dicere ꝙ infra ambitum infernalez sunt quattuoz loca distincta. In summitate lymbus patrũ: et postea lymbꝰ puerorum: tertio purgatoriũ vbi est pena sensus: quarto dãnandoꝝ. Idem Hanõ. viij. quodlibet. q. xxxij. ꝙ ibi est locus purgatorij fm legem cõmunẽ secũdum vero ꝓuilegia ꝑsonalia ⁊ dispensationẽ diuinam anime quorũdã puniũtur in loco in quo peccauerũt. Tum ad viuorum vicinorum instructionem: tum ad mortuorum subuentionez. Per hec ad argumenta. Ad primuz patet ꝙ ignis iste non

alterat corpus materialiter: ꝛ tantū ſpiritualiter ſicut obiectū mutat intellectuꝫ vel ſenſum: ꝛ ideo nunq̄ corrūpet: imo nec ſemel corpus ab illa trāſpoſitione tranſmutabit in qua ponetur in inferno Ad ſecūdum patet licet nō ſit agens voluntarium agit tamen vt inſtrumentū agentis voluntarie: et ideo punit ꝛ affligit ſm volūtatem ipſius: ꝛ nō ſm naturam ꝓpriam ignis. Ad tertium de igne ꝛ lumine dicendum eſt q̄ locus ille ſic erit diſpoſitus ſicut cōuenit maxime miſerie dānādoꝝ. Unde nō erit ibi lumen aliq̄d: ſed vmbroſum vt illa videantur que afflictionē ingerere poſſunt. Dicit tamē q̄ ignis ille eſt naturaliter eiuſdem ſpeciei cum lumine noſtro: ſed differunt ſm materiales diſpoſitiones: ſicut differunt flamma ꝛ ignis q̄ꝫ ignis ſit eiuſdem ſpeciei ſiue ſit in materia aerea ſicut eſt in flāma: ſiue in materia terreſtri ſicut eſt in carbone q: ḡ lumen illud erit in materia fumoſa ꝛ vmbroſa ſimpliciter loquendo dicitur locus ille tenebroſus. Ad quartū dicendum q̄ licet nullum violentum ſit perpetuū ex ordinatione nature poteſt tñ ordinatione diuine iuſticie. Ad q̄ntum patet per dicta in ſexta concluſione: ſic ergo totam difficultatem de eternitate corpoꝝ non ꝓſumendo ꝓ igne inferni quā pertractat Aug. xxj. de ciui. dei ſoluit ille doctor per hoc ꝓncipiū ceſſante motu celi nulla poteſt fieri in corporibus actio vel paſſio materialis: ſed ſpūalis tantū. Et q̄uis iſtud eſſet quoddam dānatum Pariſius: eſt tamen illa ſententia retractata q̄tum attinet ad dicta ſancti Thome per dñm papā Johā. xxij. cōtra quē arguit Scotus doctor ſubtilis diſtin. xlviij. lib. iij. ad iam dicta concludens.

Lectio. CLXXXIX.

Tmagice artis appoſiti erant deriſus ꝛ ſapientie gl'ia correptio cum contumelia. Illi em̄ qui ꝓmittebant timores ꝛ ꝓturbationes ſe expellere ab anima languente: hi cum deriſu pleni timore languebant. Nam ꝛ ſi nihil eos ex mōſtris perturbabat tranſitu animaliū ꝛ ſerpentum ſibilatione cōmoti tremebundi peribant ꝛ aerem quē nulla ratiōe euadere q̄s poſſit negātes ſe videre. Poſtq̄ declaratū eſt q̄ egyptij per totū triduū tenebroſū nullum poterant habere ſolatiū contra tenebras nec ab igne nec a lumine. Hic oſtendit q̄ nec aliq̄d remediū cōſequi poterant per eorū magos quos tñ peritiſſimos habuerunt imo ipſi magi a demonibus derelicti ꝛ a deo afflicti deridebantur: ꝛ q̄liter cuꝫ aliꝭ affligebantur. Et circa hoc tria facit. Primo ponit coꝝ deriſionem. Secūdo ponit deriſionis rōem. Tertio excludit quādam obiectionem. Secūda pars ibi. Illi em̄ qui promittebant. Tertia ibi. Nam ꝛ ſi nihil. Quātum ad primū dicit ſic. Et magice artis appoſiti erant deriſus: hoc eſt tunc tēporis deriſibiles oſtendebant magi egyptiaci manifeſte qui per artem magicā monſtra faciebant: quādo nec ſibi nec aliꝭ contra predictas tenebras potuerūt ꝓdeſſe. Et ſapiētie gloria correptio cum contumelia quaſi diceret: vana gloria quā habuerunt dicti magi egyptiaci de falſa ſapientia verſa mō fuit in correptionem cū contumelia quādo pharao ꝛ alij nobiles clamantes petiuerūt eorum ſubſidia ꝛ cū eos iuuare nō poſſent ꝓtumelias intulerunt tanq̄ fallacibꝫ ꝛ pompoſis deceptoribus. Secūdo ponit deriſionis occaſionem. Illi enim qui promittebant timores ꝛ turbationes ſe expellere ab aīa languente: hi cum deriſu pleni timore languebant: ergo manifeſte fuerunt deriſi ꝛ deridendi: ſicut preſumptuoſi ꝛ fallaces promittētes ſe alios adiuturos quādo nec potuerunt ſuccurrere ſibīpſis. Tertio quia poſſet aliquis obij cere q̄ ipſi nō affligebantur ex viſione corporali vl' imaginaria triſtiū perſonaꝝ ꝛ mōſtruoſarum effigierū q: aſſueti fuerunt talia cernere ſicut nec Balaam erpauit ad locutionez aſine: reſpondetur q̄ nihilomin⁹ hoc conceſſo turbabant. maxime tñ ex tranſitu aīalium que iuxta eos ſtrepitum facientia videbant eos ꝓculcare: ꝛ ſibilatiōez ſerpentū quos tñ nō videbant: tamen ex hoc q̄ negabant ſe videre ac rem ſine qua nemo viuere poteſt: ꝛ hoc ē q̄ dicit: nam ꝛ ſi nihil illos ex monſtris apparentibus in coruſcationibus viſibiliter vel imaginarie perturbabat: tranſitu tamen animaliū robuſtorum ꝛ ſerpentū ſibilatione cōmoti ne ab animalibus conculcarentur: vel a ſerpentibus intoxicarentur tremebundi peribant et aerem quē nulla ratiōe euadere quis poſſet negantes ſe videre: quē tñ timebant ꝛ tangebant. Et magice artis appoſiti erant deriſus. Ad litteram vacantes arti magice multipliciter deridentur. Naꝫ deridentur a demonibus ꝛ ab hominibꝫ: deridentur a bonis āgelis ꝛ deridentur a deo. A demonibꝫ deridentur ꝛ decipiūtur frequēter: aliquādo ab ipſis ſpiritibꝫ fallacibus ꝛ mendoſis quibus ſacrificant ꝛ quos colunt ſicut patuit de papa Siluestro. ij. qui ꝓius dicebatur Gerebertus hic primo monachus floriacēn. cenobij poſtea diabolo ſuadente ꝛ enormiter inſtigāte apoſtatauit diaboli obſequijs et arti magice ſe obligauit intantū q̄ diabolo fecit homagium cū pacto vt ei oīa ad nutum ſuccederēt. Auxilio ergo demōis ꝓmotus ꝛ ſuffultus factus eſt ꝓmo Remenſis archiepꝰ: poſtea Rauēnenſis: et tandem papa: ꝛ tūc q̄ſiuit a diabolo q̄diu adhuc viueret in papatu: reſponſum eſt ſibi q̄diu non celebraret in hierl'm. Cum ergo poſtea celebraret in quodā loco rome qui hieruſalem dr in eccleſia ſancte cruc⁹: ex motu ꝛ ſtrepitu demonū mortem ſibi ſenſit adeſſe. Suſpirauit ergo ꝛ ingemuit ꝛ ꝛ ſceleratiſſimus eſſet: nullo modo tamen deſperauit: ſed coram omnibꝫ peccatum ſuū confeſſus mēbratim ordinauit diuidi corpus ſuū vt oīa illa mēbra diuiderentur ꝛ amputarent quibꝫ demones adorauerat. Corpus vero mortuū ſup bigam imponi ꝛ vbicūq̄ animalia illud trahentia ſiſterent ſepeliri. Deo vero ſignū euidens ſue clemētie demōſtrante tulerunt aīalia corpus illud in eccl'iam lateranēſem. In cuius ſepulchro litteris exaratum habetur q̄ tumultu ſuo ꝓ oſſiuꝫ ꝛ ſudoꝝe pape prebetur prelagium morituro. hec in cronica fratris martini. De hac eadem perſona talis extat vſus:

vide de ꝑ Silueſtro ꝛ magice arti dicto

Transit a re Gerebertus ad ra. post papa regēs. Et designant tres nobiles ecclesie quas exit̄ successiue: que sunt. Remensis Rauenensis et Roma. Iste ḡ fuit turpiter derisus. Cōsimile narrat de quodā alio epō: qui scz ꝓpter honores cōsequendos arti magice fuit datus: tandē factus episcopus cū multos haberet aduersarios: et esset in castro quodā suo de quo plurimū cōfidebat: et timeret cōsuluit demonē suū sub hac forma. Fugiam: an non. Respondit demon: Nō: sed sta secure: Uenient inimici tui suauiter et subdent tibi Accedunt hostes et castrū capiūt ⁊ succendunt. Inuocans ergo demonez in extrema necessitate: quesiuit quid faceret: et quare eū finaliter sic fefellisset. Et rñdit demon q eū nō decepisset: sz verū dixit si dictū suū intellexisset. Dixi inq̄z: non sta secure. i. fugias: Uenient inimici tui suauiter: et tibi subdent vt. i. ignē: et sic suū famulū in fine diabolus delusit. His similia infinita possunt narrari. Alij aūt decipiunt a spiritib⁹ alijs: nō quidē ab ipsis quos inuocant: sed ab eorū principibus quibus sunt alijs potentiores. Uñ cū quidā teutonicus ꝑegrinaret ad sanctū Jacobū in quadaz villa nauarrie quendā necromanticū obuiū habuit. Hic dixit peregrino: Uideo te charissime eē in periculo mortis: sed si vis mihi rependere mercedē saluabo vitā tuā. Spondet teutonicus: volo. Ducit ergo necromāticus teutonicū in quandā camerā: parat sibi balneū: et ponit eū in aqua: collocat ante eū speculū de calibe quo magici solent vti. Et querit ab eo quid videat in speculo: rñdit teutonicus q videret vxē ⁊ vxorē in domo ꝓria. Et necromāticꝰ q̄ndā imaginē formauerat de cera: stat̄q; clericꝰ arcu extēso ⁊ sagitta īmissa vt sagittaret imaginē. Cui necromāticꝰ: Imago inq̄t cerea imago tua ē: vxor ꝙ tua ⁊ clericꝰ amasius suus in hoc cōuenerūt vt te occidāt: quia si imaginē illā posset clericꝰ sagittare mortuꝰ esses. Custodias ergo teipsum: ⁊ cū incipiet trahere immerge te totū in aqua sub aqua balnei i qua stas et sic secūdo ⁊ tertio: qr pluries nō poterit sagittare. Fecit sic. Tandē se erigens tertio de aqua respiciēs speculū: vidit qualiter vxor cū famula clericū illū subito mortuū in stabulo q̄dā sepeliunt. Soluit ergo teutonicus necromantico suo mercedē: et facta peregriuatione domū rediens que p speculū viderat opa cōpleta prospexit. Uñ habent tales versus. Teutonicus peregrinus eo iacobita nauarie. Balneū cū speculo docuere malum muliere. Te latet ad statuā sub aquis īmersio terna. Infatuat fatuā fatuꝰ stabuli tenet ima. Uñ signāter dicit: magico spū eū decipiēte Eccī. xiij. Subridens spē dabit narrans tibi bona: et i nouissimo deridebit te. Scōo dericnt dantes se illi arti etiā ab hominib⁹: sicut nup patuit nostris diebus de quodā clerico necromātico: cui demō apparens ꝓmisit q esset rex anglie: et q cū tanta militia duceret i medio anglie: sicut vnq̄z Eduardū filiū Heinrici viderat equitare. Hic tandē in nartbanicona tpe plamenti; cōcomitantib⁹ totꝰ regis ꝓceribꝰ tractus fuit ⁊ suspensus q̄z diu ossa ossibus adherebant. Immo generaliter omnes qui tali arti insistunt ⁊ apud deū ⁊ apud homies confundunt. Sed mihi tps deficetet si oia narrarē: vt merito dicere possint illud ps̄. Posuisti nos opprobriū vicinis nostris subsannationē ⁊ derisum ⁊c. Figurā et exemplū. in. Reg̃. xviij. habemus: quō Helias ꝓphetas Baal derisit: qñ dixit Clamate voce maiori: deꝰ vester forsitan dormit aut loquit cū alio: aut in diuersorio est vl' in itinere. Tertio nō est dubiū quin a bonis angelis etiā deridenf: qr se vilissimis spiritib⁹ submittere non verent. Uñ angelus obuians Balaā ꝓphete necromantico cū euaginato gladio satis eū de dīs suis confidentē derisit: qñ asinā eū ad maceriem collidere impauit. Nume. xxij. Quarto deridebūtur a deo finaliter: Juxta illud ps̄. Et tu dñe deridebis eos: et ad nihilū deduces oēs gētes. i. oēs gētiliter se demonib⁹ submittētes. Dubitatio literalis est. Utrū ars magica sit hoīb⁹ rōnabiliter interdicta. Qō nō ꝓbo: Nā ad bonorē dei videt esse q hōies virtute noīm sanctoꝝ vel euangelij vel sacramētoꝝ eccl'ie possint demonib⁹ imperare: Sed hoc frequenter tradit in arte magica: videlicet inuocare demones p nomē dei: ergo nō debz hominib⁹ ꝓhiberi. Preterea ad artē magicaz videt ꝓtinere vti imaginib⁹ ad curā hoīm spectantibus: sed hoc fieri pōt naturaliter: ergo illud est irrationabiliter hōi ꝓhibitū. Minor ꝓbatur: quia illud qō narrat cōmentator sup centilogiū prolomei verbo. ix. vbi narrat se vidisse quendā q̄ sculpsit figurā scorpionis in lapide: luna existente in signo scorpionis vno de quattuor angulis: et q̄c quid postea impressionē illius sigilli habebat siue i cera siue in quocūq; alio a morsu scorpionis curabat: sicut ipse testat se vidisse: sed hoc nō fiebat nisi p naturā: ergo ⁊c. Preterea irrationabile ē illud ꝓhibere qō a diuersis est expertū: sed diuersi sunt expti q quedā negocia malos euentus denunciant: sicut obuiare leporī est malū: et obuiare bufoni significat bonuz: vestes rodi a soricib⁹ offendere statim cū hō de domo ꝓcedit. Et multa hmōi habent p experimentis: maxime a mulierib⁹: quib⁹ plus valet talia cōsiderare: que sunt signa fortunij vel infortunij. Ergo irrōnabile est talia ꝓhibere. Preterea magister in hist̄oria narrat sup euangelia: q inter iudeos fuerūt quidā exorciste: qui p exorcismos factos a salomone demones eiciebant: maxime apposita radice cuiusdaz herbe in naribus obsessi: ergo hoc videt naturale. Et confirmat: qr dicit cōiter q herba Johānis que dicitur ꝓfugata fugat demones p naturā. Preterea verbis cōfert vis naturalis et characteribus ex stellis ⁊ signis celestib⁹. Sed cū reb⁹ naturalibus liceat vti applicando ad effectū continentē: ergo nō debet rōnabiliter ꝓhiberi. Ad oppositū est Aug⁹. ij. de doctrina xp̄iana. Ubi dicit q ad supstitionē ptinent volumina magicarū artiū et ligature: que medicoꝝ q̄z disciplina cōdemnat; siue in imp̄cationib⁹ siue quibusdā votis: q̄s

D

Lūde argū gīnib⁹ dicto

L

caracteres vocant Ad questionē dicēdū ꝙ sic: rō est: qz ars magica dicit illa superstitiosa obfuā- tia qlīscūqz fuerit q̄ auxilio vel ꝯsilio demonū ad b̄ p̄cib⁹ vel pactiōib⁹ vocatoꝝ ꝯplet. Ubi primo sciendū ꝙ demones antiq̄tus tpe idolatrie mul- tas obfuātias hoīb⁹ reuelauerūt ad certos effe- ctus cauēdos: q̄s ipimet demones causabant ad decipiēdū hoīes et ꝯtrabēdū cū eis familiaritatē ꝛ ad fallenduz eos finaliter: ꝛ int̄ talia videt ars notoria tenere locū p quā suadet hoi oēm sciētiā posse acq̄ri p inspectionē quarūdā figuraꝝ et ora tionib⁹ dicēdis cū obfuatiōib⁹: q̄ vel est totaliter inefficax qđ est mihi incredibile: vel p reuelatiōez demonū pōt haberi obfuatz p̄ncipijs illi⁹ artis: que sunt valde difficilia: vt patet artē illā intuēti

£ Ulterius est notandū ꝙ inter ea q̄ sunt hōib⁹ p demones reuelata quedā ꝯtinēt expssas inuoca- tiones: sicut patet de modo includēdi spūs: et in alijs demonū supstitionib⁹: quedā alia seruitia ī exhibitiōe rerū: q̄dā cōtinent q̄si vana q̄ cū demo nes ordiauerūt fieri: q̄b⁹ factz ad modū q̄ illi ordi nauerūt accedūt demones nō coacti: sed spōte ꝛ q̄si ex quodā pacto: et efficiūt effectus quos anti quitus p̄miserūt: et in talib⁹ cōsistit tota magica ars. Quō autē discerni possit an sequat effect⁹ ex magica arte vel ex natura rerū creatarū: est in q̄- busdā casibus valde difficile: qñ tūc sic ē ꝙ nulla causalitas naturalis inuenit quare talis effect⁹ sequi debet: ꝛ qñ aliq̄d admisceat necessario quod causare nō pōt ex natura sua: sicut sunt figure: ca racteres vel voces extranee vel alia huiusmōi: ar bitrandū est talia magica esse oīno: sicut est illud quod scribit Palladius de agricultura lib. j. vbi agens de columbis dicit sic: Columbe nō pariūt nec locū deserūt: si sup omnes fenestras aliq̄d de strangulati bōis loro vel vinculo vel fune suspē- das. Et in Plinio de hystoria naturali multa ta- lia inueniunt. Sil'r in Bilberto: vbicunqz ponī- tur experimentū intelligit aliquid supstitiosum: que oīa generaliter spectāt ad aliqua pacta anti- quitus inter demones ꝛ hoīes cōstituta. Ter-

£ tio notandū ꝙ nulla v̄tus nature corporee lapi- dis: metalli: ligni vel herbe pōt demones ad ali- quid compellere: q̄uis fingāt se compelli ꝛ homi ni aliquo mō subdi: vt p hec familiaritatē cū ho- minib⁹ cōtrahāt: et finaliter eos fallant. Qđ autē dicit agrimonia vel acrimonia fugare demones: nō est credendū nisi miraculose a deo: sicut fuisse credit de dauid et saule. ij. Regz. xvj. Friuolū est: sicut satis innuit Augu. x. de ciui. dei cōtra Por- phyriū. Sed sciendū ꝙ demon dupliciter homi- ni seruit. Primo mō sponte vt decipiat. Alio mō coacte a superiori spū: sicut iudei dixerūt de xp̄o: ꝙ in Beelzebub principe demoniorū eyceret demo- nia. Matth. xij. Ulterius est notandū de incan- tationibus serpentū: ꝙ ex quo nulla causa natu- ralis a ꝑparet: quare voces tales q̄lescūqz fuerint faciāt serpētē expectare: nec serpens intelligit qđ profert. Uident tales incātationes per demones effectum sortiri: et sunt reliquie veteris idolatrie.

Jnuocationes etiā quas vetule p nōia barbarica et extranea vel obseruationes infinitas p morbis curandis sortilegia sunt: q̄uis admisceant q̄daz de deo vel de euāgelio. Si q̄s aūt cōtra infirmi- tatē appēdi faciat noīa xp̄i seu euāgelū ex simpli- ci deuotiōe nō habēdi spē ad modū ligādi vl' scri bēdi vel figurā vl' caracteres: nō est piculū: q̄uis talia nō ordinant ad expellendū morbos directe Ad rationes. Ad primā: qđ ad bonorē dei est ꝛē Dōm ꝙ nō est ad honorē dei ꝙ hoīes talia faciāt ad querendū auxiliū ꝛ cōsiliū a demonibus: imo est eis cōtra eos bellū indictū. Uñ expellere eū de corpib⁹ hoīm quos verant bene licet: sicut faciūt exorciste. Nō aūt eos suscitare: vt doceant hoīes quecūq̄z media: vel vt iuuēt ad quēcūq̄z effectuz. Si aūt inuenit b̄ aliq̄s fecisse: fecit hoc dñō dispē sante et miraculose cooperāte. Ad scōm de ima ginibus curantibus infirmitates artificialiter fa ctis in q̄cūq̄z materia fuerint nisi forte ipsa mate- ria habeat efficaciā naturalē. Dicit sanctus Tho mas secūda secūde: ꝙ oēs imagines tales supsti ciose ꝛ magice sunt: qđ ptz ex hoc: qz fm eū nullū effectū habēt nisi in eis q̄dā caracteres scribant. Figura aūt non est naturalis actionis p̄ncipiū. Hec aūt ē differētia inter imagines astrologicas et necromāticas: ꝙ necromātice fiūt p expssaz in- uocationē demonū: Astrologice p pacta tacita fi- gurarū vel caracterū. Ad tertiū: ꝙ obseruātie a demonib⁹ tradite antiq̄tus nō sūt cause taliū euē tuū: sz signa tm̄ ꝛ non naturaliter instituta: nec a deo: igit̄ ab angelo nō bono vl' ab hoīe. Ad q̄rtū constat Salomonē aliq̄n idolatrā fuisse. Uñ pos sibile est suos exorcismos p demones ordinatos fuisse: et ideo sunt illiciti. Ad quintū: ꝙ figuris et caracterib⁹ nulla virt⁹ actiua a stellis pōt imp̄ri mi: cū nō sunt res distincte a rebus figuratis. Si aūt dicat ꝙ ipsis rebus imp̄rimit virtus p̄pter fi- gurā vel caracterē: hoc nō est nisi p pacta antiqui tus p demones innita.

Lectio. CXC.

Requēter enim p̄re

£ occupāt pessima: redarguēte conscīē- tia. Cū sit em̄ timida neq̄cia: data est in oīm cōdemnationē: semp em̄ p̄sumit seua ptur bata ꝯsciētia. Nihil em̄ est timor nisi p̄sumptiōis adiutoriū: ꝑditio cogitatiōis auxiliorū: et dū ab intro minor est expectatio maiorē putat penā ei⁹ cause de q̄ tormētū p̄stat. Enarratis penis multi plicib⁹ q̄b⁹ afflicti fuerūt egyptij tenebris palpa- bilibus circūsepti p triduū: intra q̄s penas vna ō maximis fuit timor: q̄ sp suspicabātur eis peiora sinquētura supplicia q̄z fuerūt p̄tialiter iā illata. In ista pte intēdit assignare causaz hui⁹ timoris suspicios. Et circa b̄ duo facit. Primo assignat hui⁹ timoris ordinē in generali. Scōo eā magis explanat in speciali. ibi: Cū sit em̄ timida. Circa primū dic sic. Frequēter em̄ ꝓoccupāt pessima re- darguēte ꝯsciētia: q̄si diceret: Hec ē cā tāti timo- ris in pctōribus iā afflictis: vt nō solū doleāt de pe-

nis ꝑsentibus: sed magis timeāt penas futuras quia tales frequēter ꝓoccupant.i.concipiunt: pessima.i.maxima penalia eis inferēda: redarguente conscientia: q̄ iudicat sibi penā maiorem deberi q̄z actualiter inferꝛ. Hiere.ij. Arguet te malicia tua Conscientia ḡ lesa ꝑ culpam facit hominē ꝓoccupare.i.concipere grauiora futura q̄z patiꝛ vt plꝰ torqueatur metu q̄z sensu. Uel pōt pessima esse nomi natiui casus. Pessima.i. grauissima tormēta ꝓoccupant malos: ꝛ est sentētia cōsimilis. Consequēter istud magis explanat in spāli: ꝛ ponit istius timoris ꝓncipium medium ꝛ effectum. Principiū eni est nequicia q̄ ē principalis origo timoris. Et quātum ad hoc dicit. Cum sit em̄ timida nequicia data est in omniū cōdemnationē: in omniū vicz malorū siue peccantiū ꝯdemnationē. Naz ipsamet nequicia penā secum habet ne aliqō in vniuerso deordinatum remaneat. Un̄ Boetiꝰ. iiij. de ꝯso. psa. iij. Sicut ꝓbis ꝓbitas ipsa est premiū: ita improbis neq̄cia ipsa est supplicium. Et Augꝰ. j. ꝯfeꝭ. Iusti dñe ꝛ sic est vt pena sit sibi omnis inordinatus animus. Et idē de vera innocētia c. iiij. Nulle pene grauiores sūt q̄z male conscie: in qua cū non haberetur deus ꝯsolatio nō inueniꝭ. Hoc est ergo ꝓncipium excessiui timoris in peccatoribus. vicz nequicia q̄ reste eo ꝙ ꝯscia iudicat eos esse malos. Hic est eni ꝓmus effectꝰ culpe sicut dicit poeta iuuenalis lib. v. Ertēplo qōcūq̄z malū cōmittiꝭ ipi displicet actori. Pria est ḡ vltio q̄ se iudice nemo nocēs Absoluiꝭ: improba q̄uis grā fallacis ꝓtoris vicerit vrna. Mos erat antiq̄tꝰ sicut narrat Ouidꝰ xv. metha. q̄ ꝓtor ꝯdemnaturꝰ nocentē misit in vrnā nigros lapillos ꝛ eos postea cora ꝓpꝛio effudit: ꝛ sic rem ostēdit esse dānandā: quādo autem erat liberaturꝰ misit lapillos albos quos postea ad ostēsionē innocentie effundebat: dicit ḡ iuuenalis q̄ q̄z alicꝫ cōscius sue malicie euadat iudiciū ꝓtoris ꝓtore ꝑ gratiā ꝛ fauorem vincente: tamē seipso iudice nō absoluiꝭ sed dignꝰ supplicio iudicaꝭ: ꝛ iō dicit Seneca de moribꝰ. Mala ꝯscientia sepe tuta est: secura nūq̄z. Et ideo signanter q̄ nequicia data est omnibus in dānationē. Uel sicut alia lra hꝫ: dat testimoniū ꝯdemnatiōi ꝛ eadā sntia est. Et hec est rō illiꝰ qō sequiꝭ: semp eni seua ꝓsumit. i. ꝓcōcipit sibi futura penalia ꝛ crudelia ꝑturbata vl cō turbata seu turbata ꝯscia: hec ergo triplici nequicia ꝓpetrata ꝯscientia dictat q̄ ois culpa pena aliq̄ debet puniri. Et ꝓcōceptio pene causat timorē: et hoc est qō subdit. Nihil em̄ ē timor nisi ꝓsūptiōis idē anticipationis vel ꝓconceptiōis ꝓdicte de pena debita inferenda: adiutoriū ꝓditio cogitatōis auxiliorū. Prodit em̄ timor. i. manifestat q̄ timēs habet cogitatiōes de auxilio acqrēdo: ꝛ eoipso q̄ sollicite desiderat auxiliū ꝛ nihil videt bonitatꝭ intrinsecus in seipso vñ debeat esse dignꝰ auxilio et eoipso augeꝭ timor ꝛ iudicat penā causē ꝑ quā torquetur esse maiorē. vñ subdit. Et dum ab itro minor est expectatio de remedio maiorē cōputat penam: vel sciam fm aliā lram credo ꝯsciētiaz. id est certitudinē eiusdem. i. exteriozis rei de qua tormētum prestat. i. a qua inferꝭ sibi pena: ꝓoccupat pesA

sima redarguente ꝯscia. Notandū est q̄ ꝯscientia homis multiplicē actū habet. Est aūt ꝯsciētia accusatrix praue trāsgressiōis: sicut em̄ puero datur dica in qua defectus sui signanꝭ vt posteaverberēꝭ ꝛ nullo modo licet sibi abiicere dicam suam sed ꝑ eam accusabiꝭ: ita cuilibet homi alligaꝭ conscientia in qua omnia petā notātur vt fm eam in iudicio accuseꝛ. Roma. ij. Testimoniū reddente illis ꝯscientia ipsoꝝ ꝛ inter seinuicē cogitationuz accusantiū ꝛ defendentiū in die quo iudicabit deꝰ occulta hominū. Et ideo istā accusatricē maxime timere debemus dicēte Seneca li. suo de moribꝰ Nullū ꝯscium petō ꝙ tuo ꝙ magis timueris q̄z teipsum. Alienū eni potes fugere: te aūt nunq̄z. Item in eodē ꝯscientiā magis q̄z famam intende. Falli em̄ sepe pōt fama: ꝯscientia nunq̄z. Sicut ei charitatiuus accusatoꝛ ꝓmo monet ad ptē ꝛ eū ꝓmonet de suis defectib⁹: ꝛ si se coꝛrexerit culpā celat. Si vo coꝛrigere ꝯtempserit: publice in iudicio ꝓclamat: ita ꝯscientia nostra in ꝑsenti quidem nos coꝛripit ꝛ reprehendit occulte: ꝛ si nos nō coꝛrexerimus: in futuro iudicio nos ꝓclamabit. Leui. v. Conscius est sibi: nisi iudicauerit portabit iniq̄tatem suam. Scōo ꝯscientia bois est eleuatrix sue depssionis. In omni eni depressione vel turbatiōe terrena singularis ꝯsolatio est bona ꝯscientia. ij. Cor ꝙ. j. Gloria nostra hec est testimoniū ꝯscientie nostre. Un̄ Amb. de officijs. Bene sibi conscius falsis nō dꝫ cōmoueri cōuicijs nec estimare plus pōderis in alieno ꝯuicio: q̄z in sue ꝯsciētie testimonio. Et Brego. sup Ezech. Omel. ix. Quid ꝓdest si oēs laudant ꝛ ꝯscientia accusat: aut q̄d obest si omnes derogāt ꝛ sola ꝯscientia defendat. Itē augu. in quadā epla ꝛ ponit in canone. xi. q. iij. sentl. loquēs ad Manicheū dicit. Senti de Augu. q̄cquid libet: solaīē in oculis dei ꝯscientia nō accuset. Et ca. sequēti habeꝭ qualr Costantinꝰ medio laneñ. archieps a q̄busdā malignis infamatꝰ erat de quibusdā crimib⁹ ꝓpter qō ꝓtermittebat ꝓpꝛio ꝓdicare verbū: qz ista crimia ꝓbari nō poterāt: vt verisimilia fuerāt: scribit sibi papa Brego. q̄ ad ꝓpriam ꝯscientiā redeat et inde ꝯsolatus ꝓpꝛio non subtrahat q̄ ei vtilia esse cognoscit: quē inquit cōscientia defendit liber est inter accusationes: ꝛ liber sine accusatiōe esse nō pōt si sola q̄ interius addicit ꝯscientia accuset. De hoc etiā Augꝰ. notabiliter loqꝭ sup Ps. xxxvij. ꝛ ponit similiter in canone. xi. q. iij. Custodi inquit intus ꝯscientiam tuā: vbi nemo oppꝛimit cām tuā ꝑualebit in te falsū testimonium: ꝫ apud hoīes nūq̄ apud deum valebit vbi causa tua dicenda est quādo deꝰ erit iudex nō aliꝰ testis q̄z tua ꝯscia erit inter iudicē iustū ꝛ tuā conscientiam: noli timere nisi cām tuā. Hec Augustinus. Tertio ꝯscia hominis est cōseruatrix bone possessionis. Bern. Sanū vas cōscientia ꝛ seruandis secretis idoneū: nullis patēs insidijs: nullis violentijs cedēs: vtpote nec manu nec oculis accessibilis: q̄cquid imposuero securꝰ sū: seruabit viuo: defuncto restituet quocūq̄z vadoipa erit mecuz. secum ferens depositū qō seruandū acceꝑat vbiq̄z gloria vel ꝯfusio ineuitabilis ꝑ qualitate depo

B

Senē

Brego

siti. hec Bern̄. Est ergo ꝓseruatrix bone possessionis. Est enī bona ꝓscīētia sicut quedā bona charta in qua merita nostra scribūt̄ ꝑ quam assecuramur de ꝓmio paradisi. j. Tim. j. Finis autem p̄cepti est charitas de corde puro ⁊ ꝓscīētia bona Finis p̄cepti pōt dici p̄miū siue merces debita ꝑ p̄cepto. Habēs igit̄ chartā bonā ꝑ quā occupaturus est magnā hereditātē eā diligēter p̄cauet: ⁊ maxie cōseruat ne a tineis vel a vermib⁹ cōsumatur. Charta aūt ꝑ quā vitā celestē vendicam⁹ ē cōscientia bona informata charitate scripta tota plena bonis meritis: ⁊ ideo ꝓseruari debet a tineis ⁊ vermib⁹: hoc aūt fit dupl'r. Uno mō si frequent̄ tractet̄ si respiciat̄ ⁊ tergat̄. Alio mō si ꝓliniatur cedria que est gūma cedri. Dicit em̄ Isidor⁹. xvij. etbimo. ca. vij. de cedro q̄ resinā quandā habet quecedria ōr q̄ in seruādis libris adeo ē vtilis vt ꝓliniti ex ea nec tineas patiātur nec ꝓpe senescant. Isto duplici modo si chartā nostre ꝓscīētie a corruptione seruare velim⁹. ꝑmo oportet q̄ frequenter eam tractem⁹ ⁊ respiciam⁹ dicta facta ⁊ cogitationes diligent̄ discutiendo ⁊ eā diligēter etiā a pulnere detergam⁹ vt nec venialia incōfessa dimittamus. exemplo ap'li Pauli q̄ dicebat Actuū. xxiiij. Studeo sine offendiculo ꝓscientiā habere ad deū studium est fm̄ Tullū vehemēs animi applicatio ad aliquid agendū cū summa volūtate ⁊ reuerentia: maxime animi applicatio req̄rit̄ ad bene discutiendum ac discernendū ac pure cōfitendū de peccatis: ⁊ ideo merito dicit ap'ls. studeo ꝓscīētiā habere: nō leuit̄ ac ꝓfunctorie loquēdo seruo ꝓscientiam: sz studeo cōscientiā habere: ⁊ hoc sine offendiculo vt nec etiā diminuta pctā ⁊ q̄ cōtingūt continue negligant̄. Scōo debem⁹ istā chartā ꝓlinire cedria que est resina cedri quasi sanguinē crucifixi vel crucis xp̄i frequēter cogitare ⁊ meditari. De cedro nāq̄ fuit pes crucis ad litteraz: ⁊ sic ꝓsynecdochē ꝑ cruce pōt poni. Habet aūt talis meditatio vermes. i. remorsus pctorū extirpare oīno. dicente ap'lo ad Heb. ix. Sanguis xp̄i emundabit cōscientias nr̄as ab op̄ibus mortuis: ⁊ sicut idem est ꝓdere hereditatē ⁊ talem chartā: ita idē ē ꝓdere cōscientiam bonā ⁊ vitā futuram. Et iō illi q̄ se oīno depingunt ad fame claritatē nō ad cōscīētie veritatē ꝓdent finaliter celestem hereditatē: ꝯ quos Seneca de moribꝫ. Plurimi famā pauci cōscientiam verent̄. Quarto ꝓscientia est vindicatrix fracte ꝓfessionis. Oēs enī xp̄iana ꝓfessiōe censemur et ideo quotiēs istā ꝓfessionē infringim⁹ cōscīētia nostra nō solū accusat: imo vindicat mordendo et pungendo. Prouerb. xij. Est qui ꝑmittit ⁊ supplenō impler ⁊ quasi gladio pungit̄ cōscientie. In baptismali ꝓfessiōe signat̄ imago dei in cōscīētia hominis ꝑ virtutes ⁊ gr̄am q̄ tūc infundūtur paruulis etiā carētibꝫ vsu rōnis. Et ē ille denari⁹ quem xp̄s semꝑ exigit ꝑ tributo ꝑ quē cōfiteri debemus nos esse seruos suos. Un̄ Ebryso. sup Mat. xxij Reddite cesari que sunt cesaris. Numisma cesar̄ au ꝓ est: numisma dei hō. In solidis videt̄ cesar: in hoib⁹ aūt de⁹ cognoscit̄. Jō diuitias vr̄as date cesari; deo aūt cōscīētie vr̄e in nocētiā reseruate. Sz

istis tpib⁹ cōscīētiā habēt nōnulli quadrupl'r defectiuā. Habent enī quidā ꝓscientiā dilatatā: q̄dā cōscīētiā infirmatā: q̄dā ꝓscientiā ꝑturbatā: ⁊ q̄dā cōscientiā habēt cauteriatā. Primo inueniunt̄ nōnulli quoꝝ cōscientia est nimis dilatata q̄ nūq̄ pōderāt nisi grossiora pctā quoꝝ cōscīa est sicut rhete habēs larga foramina: vbi nō cōprehenduntur nisi pisces maiores sz minores semꝑ euadūt: tales nō pōderāt otiosa iuramēta imo nec mēdacia: p̄iuria nisi forte corā iudice sup̄ libr̄ū. mendacia nullius momēti sunt apud tales nisi cedant in diffamationē ꝓximi. Furtū nō est eis magni ponder̄ si sit de bonis regis vel alicui⁹ alteri⁹ magni: sed tātum si de bonis pauperis fiat furtū: etiā si fiat de bonis ꝓsonalib⁹ furtū remordet ꝓscientiā: sz si de bonis alicui⁹ cōiratis nō remordet nec remanet i cōscientijs quorūdam vt peccatū alicui⁹ pōderis qui nimis dilatāt cōscientias suas: dicētes Geneſis. xlij. nō est i cōscientijs nostris q̄s cā vicz pecunia posuerit in marsupijs nr̄is. Alij sūt q̄ habēt cōscientiā satis infirmatā ꝑ oppositū q̄ nō solū peccata magna ponderaant: sz etiā parua sicut debēt et plus iusto: ⁊ que nō sūt pctā iudicāt esse pctā: ⁊ hec conscīētia frequent̄ diabolo instigante generat̄ q̄ sic inducit homies ad ꝓplexitatē peccādi: qr̄ q̄cq̄d ꝯ cōscīētiā fit etiā erronea edificat ad gehennā: et hec est cōscīētia infirma quā ap'ls ꝓhibet. j. Coꝝ. viij. Percutiētes cōscīētiā eoꝝ infirmam in xp̄o peccantes et tales vidi tēptatione cessante frequēter habuisse cōscientiā nimis largaz. Tertio sunt q̄ habent cōscientiā ꝑturbatā q̄ ꝑ cōmissa desperāt cōtra quos Bern̄. sermōe. lxij. sup̄ cāti. Quid efficatius ad cōscie vulnera necnō ad purganduz acīē mētis: q̄ xp̄i vulnerum sedula meditatio. Et idē. Turbabor: sz nō ꝑturbabor: qr̄ vulneꝝ dn̄i recordabor. Nota. j. Coꝝ. j. c. Dme q̄ō in macello venit māducate nihil interrogātes ꝓp̄ cōscientiā. De ista cōscīētia ōr in ſa: semꝑ p̄sumit seua ꝑturbata cōscīētia. Quarto sūt quidā qui bn̄t cōscientiam cauteriatā ⁊ bi ponderāt ꝑua sed de magnis nihil curāt. Tales fuerūt pharisei decimātes mētā ⁊ rutā ⁊ oē olus ⁊ grauiora legis ꝑtermittētes. Mat. xxiij. ⁊ bi sunt hipocrite de quib⁹ ꝓphetauit ap'ls. j. Timoth. iiij. q̄ in nouissimis dieb⁹ venient quidā hypocrite loquētes mēdaciū ⁊ cauteriatas habētes cōscīētiā Nos g̃ hmōi q̄druplicē cōscientiā deponētes faciam⁹ q̄d scribit̄ Heb. x. Accedamus cū vero corde ⁊ in plenitudine fidei aspſi corde a cōscientia mala.

Lectio. CXCI

Ili autem qui in potentem venere noctem et ab infimis ⁊ ab altissimis superuenientem cundez somnum dormientes aliquādo monstrorū eragitabantur timore aliqñ anie deficiebāt traductiōe Subitane⁹ em̄ illis timor supuenerat ⁊ insperat⁹

Hec est quarta pars huius capituli in qua agit de veritate noue plage illate egyptijs per tene/

bras palpabiliter trib⁹ dieb⁹ durãtes. Uñ postq̃ actũ est de ipsius plage imensitate: In ista parte agitur de eiusdẽ vniuersitate. Et diuidit̃ ꝓcessus iste in tres partes. Nã ꝑmo oñdit̃ q̃ pena illa fuit vniuersalis q̃tũ ad tpa. Scõdo q̃ fuit vniuersal' q̃tũ ad psonas. Tertio q̃ fuit vniuersalis q̃tum ad causas. Secũda pars ibi: Si q̃sq̃. Tertia ibi Sibilãs. Primo g̃ q̃tũ ad tps oñdit̃ magnitudo illi⁹ pene: q̃tũ ad h̃ q̃ durantib⁹ illis tenebris nullũ dabat̃ egyptijs tps solatiũ vl' q̃etis: q; siue esset tps vigilia⁹ siue dormitiõis sp exagitabant̃ timore: vñ dic̃ sic: Illi aũt. i. egyptij qui in potẽtẽ venere noctẽ: id est in illas tenebras ad modũ noctis se habẽtes: q̃ potẽter eos oẽs ligauit: et ab infimis ⁊ altissimis supueniẽtẽ: q; tenebre ille causabant̃ partim ab infimis q̃si de vapor⁹ de terr⁊ ascẽdentib⁹: et ꝑtim ab altissimis. i. corpib⁹ celestibus lumen suũ subtrahentib⁹: sicut absentia gubernatoris nauis dicit̃ esse causa submersiõis nauis: eundẽ somnũ dormientes. i. eandẽ noctẽ vel tenebras patiẽtes: aliqñ mõstro⁊ agitabãt̃ timore vic⁊ in somnis: sicut frequẽter cõtigit dormientibus ꝑ horribiles visiones: aliqñ aũt puta in vigilia aie deficiebãt traductione. i. successiua mutatione de vna imaginatione ad aliã: sicut euenit existentib⁹ in tenebris: et deficiebãt traductiõe aie id est tali variatiõe aie. Uel fiebãt traductiõe aie: id ẽ morte ꝑ quã aie traducabant̃ de vita ad morẽ: vel de corpe ad infernũ: vel de sẽsu ad insaniã: q; fiebãt forte demẽtes ꝓ timore: ⁊ h̃ q; subitane⁹ illis in ipsa dormitione timor supuenerat: et ideo magꝭ ledebant̃: tũ q; improuisus: tũ q; a causis superioribus q̃ ꝓcaueri nõ poterãt. Alia lr̃a habet sic: Illi aũt q̃ impotentẽ venere noctẽ. s. patiebant̃: ⁊ dicit̃ q̃ illa nox erat vere imporens ab effectu: q; egyptios penitus reddebat impotẽtes. Eundem somnũ dormiẽtes. Somnus in sacra scptura significat pctm̃: et dormiẽs pctõrẽ. Roma. xiij. Hora est iã nos de somno surgere. Et Eph̃. v. Surge q̃ dormis: et exurge a mortuis ⁊ illũina. te christ⁹. Ubi notandũ q̃ cõiter et cõueniẽter pctm̃ cõpat̃ somno ꝓpter q̃ttuor rões: vic⁊ ꝓpter somni causationẽ: ꝓpter somni interptationẽ: ꝓpter sensuũ ligationẽ: ꝓpter iudicij deceptionẽ. Primo g̃ somnus dr figuratiue pctm̃ ꝓpter somni causationẽ: Causat̃ em̃ somnus ab euaporatiõe ascẽdẽte ad cerebrũ. De nutrimẽto q̃dã vapor ꝑ calorẽ ascendit: s; cũ ad cerebrũ puenerit ꝓpter cerebri frigiditatẽ infrigidat̃ ibidẽ: et cũ natura illa fuerit grauis ꝓpter cõgelationẽ nitit̃ descẽdere: descendens ꝙo ꝑ venas obstruit vias spirituũ ꝑ quos sensus habẽt exercere actus suos: ⁊ sic causat̃ impotẽtia sentiẽdi ⁊ retractio caloris ad iterius: Et hoc est sensus ꝓuatio vic⁊ act⁹ sentiẽdi ꝑ euaporationẽ sic eleuatã de nutrimẽto ⁊ postea infrigiditatam. Sicut declarat Aristo. j. de somno et vigilia per septẽ signa: vbi oñdit cõseq̃nter q̃ triplex dispositio hõis corpalis facit hominẽ somnolentũ naturaliter: videlicet si habeat caput graue: vñ aialia habẽtia ꝓua capita ⁊ parũ de cerebro parũ dormiunt: sicut aues ⁊ aialia habẽtia cerebrũ siccũ: sic canes ⁊ melãcolici parũ dormiũt ꝟm Aristo. Si hõ habet caput grãde collũ breue ⁊ venas graciles est naturaliter somnolentus: q; si vene sunt graciles euaporatio calida et subtilis facilit̃ ascẽdit ad cerebrum: et eadem euaporatio infrigidata in capite ⁊ ingrossata difficulter descendit propter gracilitatẽ venarum: ꝑ consequẽs ille vapor grauis diu retinet̃ in capite: et q̃ diu retinet̃: obstruit meatus sensuũ: et tã diu manẽt sensus ligati. Sil'r si habet caput grãde habet ml'tũ de cerebro: et sic multũ de frigiditate in loco illo. Tertio si habet collũ breue citi⁹ pueniũt vapores ad cerebrũ de stomacho. Isto mõ moraliter ẽ: si psona habet caput grãde: collũ breue ⁊ venas graciles erit cõsequẽter ꝑ delitias ⁊ pigritiã somnolenta. Caput grãde est magna dignitas: puta rex: dux: comes vel magnus in eccl'ia. Collũ breue est parua charitas: charitas em̃ est q̃si collũ in corpe xpi mystico: qõ est eccl'ia ꝓnectẽs xpm̃ q̃ est caput cor ꝓri suo qõ est eccl'ia. Uena ẽ vas sanguinis: sanguis em̃ cõpassionẽ ad xpm̃ significat: et reuera q̃ cũq; habz magnã secl'i dignitatẽ ⁊ ad xpm̃ paruã charitatẽ et erga ꝓximũ modicã pietatẽ: talis erit necessario somnolẽtus. Esa. xiij. Oẽs reges gẽtiũ vniuersi dormierũt in gloria vir in domo sua. In cui⁹ figurã tres reges siue magi respõso accepto in somnis ne rediret̃ ad herodẽ: ꝑ aliã viã reuersi sunt in regionẽ suã. Matth̃. ij. Pastorib⁹ apparuit angelus vigilantib⁹: s; reges inuenit oppssos somno. Et ita est hodie: q; paupes inueniunt̃ vtrũq; vigilãtes ad ea q̃ salut⁊ sue sũt: sed diuites ⁊ maiores dormiũt in pctis: Et iõ ꝓmiũ celeste nõ potuerũt inuenire: ps̃. testãte: Dormierũt. s. s. et. n. in. vi. di. in. m. s. Scõdo compat̃ pctm̃ somno ꝓpter somni interptationẽ. Dicit̃ em̃ vulgariter q̃uis nõ sit sp verũ q̃ recta ĩterptatio somni est exponere somniũ ꝑ oppositũ: sicut illi q̃ artẽ designatiõe somnior⁊ ꝓtẽdũt: licet dicat Ari. de somno ca. de diuinatione q̃ oẽs vel plures existimant̃ habere aliquã significationẽ somnior⁊ ꝑstat fidẽ tanq̃ ab expientia dictũ. Dicit̃ em̃ vulgariter q̃ somnia verti debẽt ad ꝓtrariũ sensum: certe isto mõ est spũaliter: Nã somniãtes de honorib⁹: dignitatib⁹: diuitijs delitijsq; in pñti: i futuro ponent̃ i penis: doloribus⁹ ⁊ miserijs. Et ꝑ oppositũ afflicti tribulationib⁹ ⁊ tedijs ꝓpter deũ in futuro gaudio replebuntur. Et hoc est qõ saluator dixit ad discipulos suos: qñ ab eis de seculo erat recessurus: Amẽ amẽ dico vobis: q; plorabitis ⁊ flebitis vos: mũdus aũt gaudebit: vos aũt cõtristabimini: s; tristicia vra ꝓtetur in gaudiũ. Joh̃. xvj. Gaudiũ ꝙo mũdano⁊ ĩ tristiciã vertet̃. Job. xxj. Ducũt ĩ bonis dies suos: ⁊ in pũcto ad infernũ descendũt. De istis somnijs dicit̃ Eccl. xxxiij. Uana spes et mẽdaciũ insensato viro: et somnia extollũt imprudẽtes. Fingit Ouidius. xj. Metamor. q̃ halcyone miro feruore dilexit virũ suum ceycem: pro quo cũ mare transire tẽptasset ⁊ naufragiuz passa fuisset: halcyone vxor⁊ sua nesciens

B

A

casum omnibus dijs thura offerebat: sed pcipue Junoni. Juno g nō ferēs vlteri⁹ lachrimas halcyonis: vocauit iridē fidelissimā nunciā: iussit ei vt iret statim ad palatiū somni regis et excitaret somnū: pcipiēdo ei ex pte Jnuonis q aliquē de filijs suis.i. de somnijs: qr sōnia dicunt filij somni: mitteret ad halcyonē qui ei dormiēti ostēdat effigiē ceycis viri sui in mari submersi. Juit ergo iris famula Junonis ad palatiū somni regis: r iussa Junonis compleuit. Habet aūt somnus tres filios potissimos: quos nunqz nisi ad reges nobiles r duces mittit. Primus vocatur morpheus: Secundus Icarus: Tertius panthesus. Morpheus habet suū officiū: q nō effigiat i capite dormiētis nisi effigiē humanā cū gestibr loquela cū ceteris q ptinēt ad humanā naturā. Icarus causat effigiē brutor et volatiliū cū omnib gestibus ad bestias ptinētib⁹: sz de humanis nullo mō se itromittit. Panthesus aūt causat figuras inaiatorū: vt lapidū: mōtiū r ceterorū. Rex ergo somnus ducens secū primogenitū suū iuit ad halcyonē: quo cū pueniss̄et filius su⁹ morpheus: posuit se in capite halcyonis in effigie ceycis naufragi r mortui: r sic eā de morte mariti certificauit r voluntatē Junonis expleuit. Vult aūt Quidius p hos tres filios somni intelligere tripler gen⁹ sollicitudinis qō immittit diabolus in corda hoim dormientiū p negligentiā vite sue. Prima sollicitudo est circa honores r dignitates. Scōa est circa voluptates. Tertia circa cupiditates. Primus ergo filius mittit ad supbos: q eis effigiat ō nobilitate humana: de dignitatib r honorib: de pompa seculari in vestitu: gestu: famulatu r equitatu: Et isti quatenus tales sunt: nō curāt multū de diuitijs vel voluptate. Secūdus mittit ad libidinosos: et nō repsentat nisi ea q ad bruta ptinent. Dicit em Aristo. ij. Ethi. ca. xv. q illa delectatio videt maxime exprobabilis qua delectāt: nō fm qō boies: sed fm qō sumus aialia: talib⁹ em gaudere et tales diligere bestiale est. Jste filius causat in boie sollicitudinē r curā carnis in desideryjs: cibis r potib venereis et quiete. Et isti p n cipaliter nō amāt corde honores vel diuitias nisi secūdario: sed tm modo voluptatē. Terti⁹ filius somni mittit ad cupidos. Jste facit hominē cogitatiuū circa inaiata: sicut sunt aurū r argētū: terre r mineralia: qr si circa oues r boues sollicitēt: hoc est secūdario inqztū p talia pecunie sunt acqrende. Et hi oēs p somnū regunt. Roma. v. Regnauit mors ab Adā vsqz ad moysen. Et iste sōnus diuitiar: voluptatū r bonor vertet finaliter in pauptatē: vilitatē r miseriā. Jn ps. Dormierūt somnū suū: et nihil inuenerūt viri diuitiar in manibus suis. Prouer. q. Noli diligere somnum ne te egestas oppримat. Tertio pctm compat somno ppter sensuū ligationē. Dormiēs em sensus sic habet ligatos q de suis opationb⁹ nihil exercet: sed est quasi mortuus. Eodē mō dormiēs p cōsuetudinē male vite i pctō mortali: nihil pōt interim opari meritoriū vite eterne. Dicit Aristo. de somno r vigilia q dormiētes in dormiēdo facientes opa vigilie nō possunt memorari operū illorū: sz somnior bene recordant. Eodē mō faciētes opa de genere bonor extra charitatē nō recordant. i. nihil recipiēt in celo de pmio essentiali: sed bñ rememorabunt se fuisse p eisdē tpaliter premiatos: et sic iudicabūt ista opa nō sicut bona: sed potius sicut somniū bonorū operū pteriss̄e. Job. xx. Velut somniū auolās nō inuenie: transibit velut visio nocturna. Quarto pctm comparat somno ppter iudiciū somnior deceptionē. Somnians iudicat se qnqz esse in magnis festis collocatū inter reges: et cū euigilat: inuenit se fortassis in carcere compeditū. Somnias vo terribilia nō timet: qr si qs stet ad caput gladio euaginato: nihil timet: sed de fantasijs pprij capitis q sibi nocere nō pōt: timet supra modū: si ignis appropinquat vel aq nō timet vel curat. Eodē mō dormiētes in pctis falsum iudiciū et turbationes seculi: q nō sunt nisi fantastice nimis timēt: penas eternas nll'aten⁹ formidāt: quorū qlibet pōt dicere illud Job. vij: Terrebis me p somnia r visiones horrore cōcutiēs: qr Eccl. xl. Somn⁹ noctis imutauit scias ei⁹.

Lectio. CXCII.

Einde si quis ex illis decidisset custodiebat i carcere sine ferro reclusus: si em rusticus quis erat aut pastor aut agri laborū oparius pōccupat⁹ esset: ineffugabilē sustinebat necessitatē: vna em catbena tenebrar vēs erāt colligati. Ostenso in parte pcedenti q pena tenebrar erat vniuersalis in egypto p triduū: et hoc ex pte tpis: Jn ista parte oñdit q fuit sil'r vniuersalis ex pte psonar. Et circa hoc duo facit. Primo ostēdit q fuit vniuersalis qztū ad oparios r rurales. Scōo q fuit vniuersalis qztū ad oēs. Scōa ibi: vna em catbena. Circa primū primo tangunt oparij r rurales indistincte. Scōo distincte. ibi: Si em rusticus. Dicit g primo sic: Deinde si qs ex illis. i. egyptijs pcipue oparijs qui forte erant: decidisset forte in foueā: custodiebat ibi p tenebras qsi in carcere reclusus sine ferro. Un fuit rusticus. i. colens siue custodiēs rura: aut pastor aialiū aut porcor aut etiā laborū agri oparius qlitercunqz. s. q oparat in laboribr ex agris collectis: sicut qui collectas fruges triturant: si quis taliū esset preoccupatus id est: preuentus forte p tempestatē tenebrarum ineffugabilem: id est quā nullo modo fugere poterat sustinebat necessitatē. Et additur de ista pena sic: Una em catbena tenebrarum: id est consimili catbena tenebrarū omnes erāt colligati. Littera est satis plana. Circa illā particulam: Custodiebat in carcere: notandū q in sacra scriptura legimus de quadruplici carcere. Est em carcer corporalis coartatiōis: cōsuetudinalis oppressionis: medicinalis expurgatiōis: et infernalis cōdēnationis. Primo corpus nostrū est quasi carcer ipsius aie. Persona namqz incarcerata qztūcunqz libera vel nobilis nō exequit vel vtit sua li-

bertate:sed ſm carceris leges coartaſ. Eodē modo ſpūs rōnalis q̄ eſt anima:natus eſt eſſe liber ⁊ corpori dñari:nō ſubīci: qm̄ idē ſpūs deo debite ſubīci noluit corpi ſubditus:de palatio corpis ſibi fecit carcerē in q̄ paſſionib⁹ ⁊ tēptationib⁹ coartaſ:intātū vt ſancti viri iā diſſolui deſiderarent ⁊ eſſe cū xp̄o:dicēte apl'o ad Phil'.j. Coarto:r em̄ de duob⁹ deſiderijs hns diſſolui ⁊ eſſe cū xp̄o. Et hoc eſt qđ dicit Sene.epl'a.cj. Corp⁹ hoc animi pondus eſt pena:p̄mēte illo vrgeſ in vinculis eſt. Et iō dicit Plato q̄ in hoc maxīe manifeſtus eſt phs ſi anima abſoluit a corpis cōmunitōe differētius alijs hoīb⁹. Et vult dicere q̄ ania in p̄ſti non pōt totaliter a corpis cōione abſolui. Nam eſurimus ⁊ ſitimus ⁊ fatigamur frequēter: quib⁹ neceſſitatibus oportet p̄uidere de remedio: ſed a paſſionib⁹ voluptuoſis oportet verū ph̄m animā ſuā abſoluere ⁊ nequaq̄ in talib⁹ corpori aſſentire. De iſto carcere petit ps̄.educi dicēs: Educ de carcere animā meā ad confitendū nomī tuo. Glo. Corpus q̄dem carcer eſt: nō vtiq̄ ſm illud qđ deus fecit bonū:ſed ſm qđ corrūpiſ ⁊ aggrauat animā ſcz corruptione eius q̄ venit ex peccato carcer eſt. Et infra: Nunc g̃ corpus anie carcer eſt p̄pter corruptionē: In futuro erit domus p̄pter incorruptionē ⁊ libertatē. Merita em̄ ei carcerē faciūt ſicut vnum habitaculū incluſo carcer eſt:cuſtodia eſt domus Libertas domū facit: ſeruitus carcerē. Hec glo.

B Sēcūs carcer eſt conſuetudinalis oppſſiōis:petis nāq̄ ⁊ puerſis moribus ductis in conſuetudinē hō q̄ dāmodo violēter in malicia detineſ. Et ideo dicit Ariſt.ij. Ethi.ca.j. q̄ habit⁹ mali poſtq̄ ſunt generati nō ſubiacēt volūtati: ⁊ tñ videnſ volūtarij a p̄ncipio:quēadmodū p̄jciens lapidē nō habet in ſua ptāte iam p̄iectū reſumere: ⁊ tñ fuit p̄iectio volūtaria:q: in ipſo fuit mittere vel nō mittere a p̄ncipio. Figura ad hoc eſt de Sampſone. Judi. xvj. quē volūtarie fatue femine copulatū amore: philiſtei ceperūt ⁊ vinctū cathenis in carcere molere coegerūt. Femina aūt voluptatē deſignat cui hō libere ⁊ voluntarie ſe imiſcet:eſtimans q̄ poſſet libere ſuſtinere qn̄ placet. Sed certe qn̄ gr̄a p̄uaſ:cathena diaboli capiſ ⁊ illigaſ q̄ eſt inclinatio delectabilis ad illecebrā: ⁊ ſic p̄ demones i carcere puerſe conſuetudinis ſeruire cogitur: vt iam ſine difficultate magna reſiſtere negat cogitatiōib⁹ cōſuetis:q̄uis em̄ duplici de cauſa hoies tēptenſ vicz p̄pē expiētiā voluptatis p̄habite ⁊ p̄pē expiētiā voluptatis ig̃te. Cōgetū moleſti⁹ iclinaſ expti q̄ iexpti p̄pē ip̄reſſam mēoriā voluptatis. De iſto carcere dicit Apoc.ij. Ecce diabolus miſſurus eſt ex vobis aliquos i carcerem vt temptemini: De iſto carcere dicit Grego.ij. Moraliū. Sepe nōnulli exire a prauis actib⁹ cupiūt:ſed q: eorundē actuū pondere p̄munſ:in male conſuetudinis carcere inclusi a ſemetip̄is exire nō p̄nt. Conſuetudo nāq̄ mala mirabiliter nimis nocet:q: iuuētutē nectit ⁊ conſtringit: affectū fallit ⁊ decipit ſeu inficit: ⁊ iudicium de culpis ſubuertit. Qđ iuuentutem lenter inuadit:dicit gloſa Bede ſup illud Prouerb.xxij. Adoleſcens iuxta viam ſuam graditur etiam cum ſenuerit nō recedet ab ea. Grecia narrat hiſtoria: Alexandrū potiſſimuq̄ regem orbiſq̄ dñatorem ⁊ in moribus ⁊ in inceſſu Leonidis pedagogi ſui nō potuiſſe carere vitijs quib⁹ paruulus fuerat imbutus. Qđ ſenectutē nectit ⁊ conſtringit: dicit Greg.xv.Moraliū. Senectutis inquit prauе cōſuetudines que ſemel receperūt quotidie ditiores exiſtunt: ⁊ nō niſi pctōris vita finiunſ. Qđ aūt affectum fallat ⁊ inficiat: dicit Seneca epl'a. lxxxv. Dum inq̄t in vitijs iacuerimus euelli difficile eſt: Non em̄ inquinati ſumus ſed infecti. Et Aug⁹. viij.ſoliloquiorū. Prauus vſus vir abolitur:aſſidua conſuetudo vitium in naturam conuertit:animus in ſceleribus cōſtrictus vix euelli poteſt ab eis. Qđ autem rectum iudicium de culpis diripiat ⁊ ſubuertat patet. vij.ethi. De intemperato in quo p̄pter conſuetudinē proſequēdi voluptuoſa: corrumpiſ bona opinio circa finem: ⁊ hoc ē qđ dicit Aug. Enche.ca.ij. Petā inq̄t q̄uis magna ⁊ horrēda cū in conſuetudinē venerint: aut parua:aut nulla eſſe credunſ vsq̄ adeo vt nō ſolum occultāda ſed etiā predicāda diffamandaq̄ videanſ. Eſa.ij. Petm̄ ſuum quaſi ſodoma p̄dicauerūt:nec abſconderūt:quoniā ſicut ſcriptum eſt: Vaudaſ petōr in deſideriis anie ſue ⁊ qui iniq̄ egerit. Talis iniquitas in diuinis libris vocaſ clamor:ſicut apud Eſaiā habeſ de vinea mala ca.v Expectaui inq̄t vt faceret iudiciū ⁊ iuſticiā: fecit autē iniquitatē ⁊ nō iuſticiā ſed clamorē: vt eſt illud Gen.xviij. Clamor ſodomorū ⁊ gomorreorū multiplicatus eſt coram me:eo q̄ petm̄ ſuū in cōſuetudinē traxerant puerſam. Hec ille. Sic ergo tales conſuetudine peccandi irretiti iacent. De illis g̃ q̄ puerſa cōſuetudine detinenſ ⁊ nō p̄nt euadere verificaſ illud Eſa.xlij. In domib⁹ carcerū abſcōditi ſunt. Figura ad hoc eſt Actuū.xij. quādo Petrus dormiuit i carcere inter duos milites vinctus cathenis duab⁹ ⁊ cuſtodes ante oſtiū cuſtodiebant carcerem. Tertius carcer eſt carcer medicinalis expurgatōis:ſicut em̄ p̄ſona debitis obnoxia carceri aliquotiēs mancipaſ p debitis: ita aliquando anime de corpore recedentes pene tēporalis debitrices p̄o culpis in carcere purgatorij retruduntur: ⁊ iſtos incarceratos p̄ſſimum eſt viſitare ſuffragijs ac orationum ⁊ elemoſynarum ſubſidijs liberare:clamante ad nos vnaquaq̄ illarum: ⁊ dicente illud Ben.xl. Facias mecum miſericordiam vt ſuggeras pharaoni vt educat me de iſto carcere. Iſtos ſic incarceratos valde pium eſt beneficijs iuuare:quia ipſi finaliter inde egrediuntur ad regnum celeſte: ⁊ p̄o bis qui eis benefecerunt intercedēt. Ecc̄s.iiij. De carcere cathenisq̄ interdum egreditur quis ad regnum. Quartus carcer eſt carcer infernalis condemnationis:qui eſt carcer grauiſſimus :in quo null⁹ alleuiatur:nullus fugit:nullus morte terminatur. Quantūcunq̄ carcerarij ſint feroces ⁊ ſeui in p̄ſenti:neceſſario perſone eorum euadēt poteſtatē: ſaltem in morte. Sed in illo carcere eſt maxia pe-

L

na eo ꝙ mors ibi optatur pro solatio. Habet etiã deus sicut dicit Jacob rauenẽsis in quodã ꝼmone palatiũ: stabulũ ⁊ hospitale ⁊ carcerẽ. In palatio erũt boni. In hospitali erũt mediocriter boni ⁊ mediocriter mali. In stabulo sunt boni ⁊ mali. Carcer ꝙ est infernꝰ: penalis carcer est hoi: qr manibus ⁊ pedibꝫ vinculat: sed penalior: qr tenebris includit ꝯinuis: penalissimus: qr ꝯiuuis fletibꝫ ⁊ dentiũ stridoribꝫ coangustat. Talis aũt erit carcer infernalis: Juxta illud Matth. xxij. Ligatis manibꝫ ⁊ pedibꝫ ⁊c. Palatiũ est padisus: ꝙle aũt palatiũ ꝙs sibi hic edificat: tale sibi inueniet ibi. Edificat enim de auro dilectiõis dei: de argẽto dilectionis ꝓximi: de lapidibꝫ ꝑciosis bonoꝝ operũ Juxta illud. j. Cor. iij. Si ꝙs aũt supedificat super fundamentũ hoc aurũ ⁊ argentũ vel lapides ꝑcios ⁊c. Stabulũ est mũdus in quo hõ positꝰ fuit postq̃ peccauit: testãte ps̃. Comparatus est iumẽtis ⁊c. Et iõ ad eiꝰ liberationẽ saluator posuit se in stabulo. Ue aũt illis ꝙ stabulũ ꝓponũt palatio: ⁊ fetorẽ stabuli odoribꝫ dulcibꝫ paradisi. Hospitale dei est purgatoriũ: de ꝙ supraꝰ dictũ est in ꝙ ponunt infirmi vt sanent. De isto carcere scribit Esa. xxiiij. de malis. Cõgregabunt in cõgregatione vniꝰ fascis ad lacũ: ⁊ includent ibi in carcere.

Lectio. CXCIII.

Jue spiritus sibilãs

s aut inter spissos arboꝝ ramos: auiũ sonus suauis: aut vis aque decurrentis nimiũ: aut sonus validus ꝑcipitarũ petrarũ: aut ludentiũ aialiũ cursus inuisus: aut mugientium valida bestiarum vox: aut resonans de altissimis montibꝫ echo: deficientes faciebant istos ꝓ timore Declarato de pena mortis tpe tenebraꝝ que fuit vniuersalis egyptijs tã ex pte tpis q̃ ex pte psonarũ: In ista pte declarat tertio ꝙ fuit vniuersalis ex pte causarũ: ⁊ ponunt septẽ cause illatiue timoris. Non ꝙdẽ ex natura sua sed ex ꝯditiõe egyptiorũ tunc tpis in tenebris existentiũ: qr ꝓturbata cõscientia semp ꝑsumit seua. Jõ etiã illa q̃ ex natura bonis hoibꝫ ꝑstant solatiũ ꝯscijs sibi ꝑsis de malicia ꝓpria ꝑstant metũ: sed cã mouens ad timorẽ stat vel in aere vel in aqua vel in terra. i. iuxta terrã in alto aeris. Due differẽtie ibi erãt: Sonꝰ ventoꝝ ⁊ cantus auiũ. Quantũ ad ꝓmũ. s. spũs sibilãs. i. vẽtus leuiter flans. Quantũ ad scõm dicit: Aut inter spissos arboꝝ ramos ⁊c. Sz ꝙliter erit terribilis si erat suauis. Sibilꝰ enim venti vel suauitas cantꝰ est marie delectabilis: qr nõ inducũt timores: sed qr differũt aliqñ fiũt: ꝑnt aues infeste ⁊ feroces dulciter canere: vt est cãtus syrenaꝝ. Jõ ꝓpter causas ignotas vt fiebãt sibilus terribilis erat eis. Et iõ dicit: inter spissos arboꝝ ramos qr spissitudo crudelis negocij significat absconsionẽ. Scõo in aq̃ fuit duplex differẽtia causarum deterrentiũ. Una ex impetu aque: alia ex collisione petraꝝ ꝓtentaꝝ in aqua. Quantũ ad primũ dicit sic: aut vis aque decurrẽtꝫ nimiũ. i. impetuose vel nimium irruentis a sublimi in profundum.

Quantũ ad scõm dicit: aut sonus validus ꝑcipitarũ petraꝝ dest. vicz ꝙ vim aq̃. Tertio i terra. i. ꝓpe terrã erat triplex dña cãꝝ eos deterrẽtiũ: qr triplex sonꝰ eos ꝓturbabat: vnꝰ ꝙ motũ aialiũ localẽ: aliꝰ ꝙ motũ aialiũ vocalẽ: ⁊ tertiꝰ ꝙ motus vocales silitudin arie. Quãtũ ad ꝑmũ dicit: aut ludentiũ aialiũ cursus inuisus: ⁊ iõ timebãt ne ab aialibus ꝯculcarent. Quãtũ ad scõm dicit: aut mugientiũ valida bestiaꝝ vox. De tertio dicit: aut resonãs de altissimis mõtibꝫ echo: ista igit oia deficiẽtes faciebãt ⁊c. A Circa generationẽ echo notãda sunt duo: vnũ est naturale: aliud fabulosũ. Naturalẽ aũt gnationẽ ipius echo declarat Arist. ij. de aia corrndente cõmento. viij. Est enim ꝼm cõmẽtatorẽ iteratio soni ꝯseruãdo figurã suã: ⁊ fit ab aere percusso ⁊ sonãte cũ reflexione ad aliqd̃ obstaculum maxime ꝯcauũ. Ponit aũt ad hoc exẽplũ Aristo. de lumine. Lumẽ multiplicatũ i aere ⁊ reflexũ ad aliqd̃ politũ: reflectit ꝟsus illã ptẽ in q̃ gnat: sicut manifestũ ẽ in corpe lũinoso qd̃ illũinat nõ solũ ꝑ radios icidẽtes: sz ꝑ radios reflexos: alit esset vmbra vbicũq̃ nõ incidũt radij solis. Aliud exẽplũ ẽ in aq̃. Si enim lapillꝰ ꝓiciat in aquã fiũt mlte circulatiões vbi cecidit lapillꝰ: ⁊ minor circulꝰ pellẽdo causat maiorẽ ⁊ ille aliũ: ⁊ sic deinceps donec deficiat ꝟtus ꝓmi pellẽtis. Si aũt circulatiões ille occurrãt alicui obstaculo ꝓusq̃ ꝟtus ꝓmi pellẽtis ꝺficiat repcutiũt: ⁊ fiũt circulatões ꝟsus locũ vbi ꝓma ꝓcussio facta ẽ ꝑ lapidẽ. Eodẽ mõ qñ expcutiẽte ⁊ ꝓcussio fit sonꝰ i aere: ille sonꝰ mltiplicat ⁊ sonꝰ iste generat aliũ ⁊ ille aliũ circulariter q̃diu durat ꝟtꝰ ꝓmi ꝓcutiẽtz. Si aũt occurrat alicui obstaculo qd̃ trãsire nõ posset reflectit sonꝰ venièdo ꝑ idẽ mediũ ꝑ qd̃ iuit vsq̃ ad locũ sue gnatiõis ꝯfuando figurã ꝓmo causatã: ⁊ ista iteratio soni est echo. Fabulose loq̃ndo echo narrat Ouidius. iij. Methamor. Fuit enim ꝟgo q̃dã mire eloq̃ntie q̃ Junonẽ longa narratiõe detinere solebat dũmõ Jupit in mõtibꝫ adultera sua fecit cũ puellis. Impediebat igit Juno ꝑ narratiões ipiꝰ echone deꝑbendere posset istas puellas ipis fugiẽtibꝫ Junone detẽta ꝑ narratiões ipius echo. Tandẽ Juno hoc ꝓcepto: huius ait lingue q̃ suꝫ decepta ptãs: Praua tibi dat vocisq̃ breuissimus vsus. Priuauit eã vsu loq̃ndi: hoc solũ sibi relinq̃ns ꝙ fines ꝟboꝝ ingemiat. Hec ḡ echo Narcissum iuuenem adamauit pulcherrimũ sed ab eo repellit. Spreta latet siluis pudibũdaq̃ frondibus ora. Protegit ⁊ solũ ex illo viuit in antris. Fatigãtibꝫ igit eã amore dolore ⁊ pudore cuius corpus totũ euanuit ꝑter vocẽ ⁊ ossa. Ossa ꝟo cõuersa sunt in saxa ⁊ tãdem sola vox remansit q̃ vocat echo. Deficientes faciebant illos pre timore: q̃uis non fiat hic mentio de bono timore moraliter: sed tantum de timore qui est pena. Est tamen nihilominus aduertendũ ꝙ timor laudabilis mlta bona operatur in hoibus. Causat enim timor in ꝓsona bona de futurꝫ ꝓuidẽtiã ⁊ circũspectoez ꝺ ꝑteritis ꝯtritionẽ ⁊ pniam: in agẽdis discretionẽ ⁊ diligẽtiã: in ꝓcul' bonã aggressionẽ ⁊ confidentiã. B

Primus omnium bonorumque timor operatur in homine est q̄ dat sibi de futuris prouidentiam z circūspectionē. Videt em̄ q̄ p̄sumptuosi z superbi z accidiosi negligēter omittāt p̄curare q̄ sunt saluti eor̄ necessaria. Virtuosi vero timētes p̄uidēt et p̄uident sibi de his q̄ ad salutē suā p̄tinēt. Ad hoc est exemplū Josue. ix. de gabaonitis q̄ timentes a facie filio p̄ isrl̄ eos cautelose p̄uenerūt: z ne eos destruerent: iuramento cōstrinxerūt eos: z requisiti de fraude responderunt. Timuim⁹ valde z p̄uidimus aiabus nostris vestro terrore cōpulsi. Consimiliter viri sancti in p̄nti vita multa p̄sider̄at eis periculosa futura: z ideo cū oi diligentia p̄uident aiabus suis: z ideo dixit epimenides phs. Beata ciuitas q̄ in pace bellū timet. In vitas patrum legitur lib. ij. p̄te tertia q̄ abbas helias ait. Tres res timeo. Una quō aia egressura est ō corpore. Alia quō sum iudici occurs⁹r⁹. Tertia quō de me fuerit p̄ferenda sn̄ia. Narrat macrobius in saturna. de cōuiuio tertie diei fere in fine. Carnes aprorum delate in lumine lune p̄trahunt ex nimio humore putrefactionē: ita q̄ nihil valēt ad esum humanū. Cum ergo venatores illud perpendissent nec possent de siluis ad ciuitatē per diem oēs apros trās ferre. Unus prudentior ceteris dixit q̄ carnes illas in multis partib⁹ acutis clauis ereis cōfigerent. Infixo ḡ vnicuiq̄ parti clauo eneo detulerūt illas carnes in lumine lune sine quacunq̄ iactura carniū. Moraliter. Lumē lune est vana gl̄ia mundi: in qua q̄ nimis cōuersant̄ p̄pter humores nimiū diuitiarū putrescūt. in p̄s. P̄putruerūt z corrupte sunt cicatrices mee ꝛc̄. Un̄ remediū spāle est p̄tra illud: timor futuri iudicij̄ quo hō configat crebro meditando cor suū. iuxta illud p̄s. Cōfige timore tuo carnes meas a iudicijs ꝛc̄. Solin⁹ de mirabilibus mūdi. ca. ij. Nutris inter dū incitamentū vocis necessariū est: q̄ nō solum acuit sed si nūq̄ fuerit extorquet. Deniq̄ cū olimpiade octaua z quinquagesima victor cyrus intrasset sardis Asie oppidū vbi tūc latebat Cresus filius achis regis mutus vsq̄ ad illud tp̄s in vocē metu timoris p̄orupit. Ex damasse em̄ ō⁹ parce p̄ri meo cyre z hoiem te disce vel casib⁹ nr̄is. Sic peccator saltē metu iudicij̄ diuini si mut⁹ an̄ fuerit in vocē p̄fessionis erūpat. Tobie. xiij. Cū timore z tremore p̄fitemini illi
L regēq̄ seculoꝝ exaltate in operib⁹ vr̄is. Secō timor virtuosus causat in hoie de p̄teritis p̄niam z p̄trition̄. Est em̄ sicut tyriaca q̄ expellit venenū: sicut em̄ tyriaca de tyro efficit̄ serpēte: z est nihilominus antidotū p̄tra venenū: ita timor de peccatis oritur z tm̄ pcā expellit. Eccl̄i. j. Timor dn̄i expellit peccatū. Nā qui sine timore est nō p̄t iustus fieri. Hinc est q̄ tam p̄bi q̄ sancti inter oēs passiones p̄cipue cōmendant verecūdiam q̄ est quasi quidam timor significans p̄niam de aliquo defectu. Dicit em̄ Aristo. iiij. ethi. in fine. verecundia est timor ingloriationis. i. timor p̄fusionis de quo probat cōmentator p̄mo q̄ nō est virtus sed passio: qō ostendit: tum p̄ eius diffinitionē: tum p̄ effectū ei⁹ P̄er diffinitionē quidem: q̄ timor est verecundia ingloriationis: ois aūt timor est passio z nō virtus

P̄er effectū verecundie p̄bat idem oēs passiones appetitus sensitiui causant in corpore trās mutationem: z b̄ facit verecūdia: sicut em̄ p̄ timorē in periculis mortis bō pallescit: ita p̄ verecūdiam q̄ est timor ingloriationis bō rubescit. Rō hui⁹ diuersitatis inter timorē z verecūdiam fuit ista q̄ verecūdia sit q̄ dā timor: q̄ timor p̄tie ē de periculo mortis vel alicui⁹ nocentis vitā hois. Sedes aūt vite est in corde: z ideō q̄n cor incipit deficere p̄ timorē: natura mittit illuc sp̄us z calorem: z ideo tūc retrahitur calor a facie cū sanguine z bō pallescit. Honor aūt z inhonor in exterioribus est: z ideō q̄n bō timet per verecūdiam p̄dere honorem: sp̄us z humores trahunt se ad exteriora: z sic p̄current sanguine: bō exterius rubescit fm̄ q̄ ibi p̄bat Arist. de verecundia q̄ est passio laudabilis in iuuene, vn̄ dicit Laudamus quidē verecūdos. Tertio oñdit q̄ non cōuenit etati senili. Quarto q̄ nec studioso: q̄ nec⁊ senex nec⁊ studiosus aliquid debet cōmittere: vn̄ debeat verecūdari: sed certe si senex aliquid cōmiserit turpe: vel etiā studiosus: laudabile est q̄ verecundetur: z illi laudabilis obstinationis signum est nō verecundari de turpibus. Quātum vero sanctiverecūdiam cōmendant. Ecce verba Bernardi super Cañ, sermone. lxxxvij. Nescio si quicq̄ gratius verecūdia in moribus⁹ hominū depbendi queat. Verecūdia omniū est ornatus etatum: sed in tenera etate amplius pulchriusq̄ enitescit. Quid amabilius verecūdo adolescente? q̄ pulchra hec est: q̄ splendida gemma mo⁊ in vultu adolescentis: q̄ vera z minime dubia nūcia bone spei: bone indolis: iudex sui: virga disciplinē: p̄pugnatrix puritatis innate: specialis gloria conscientie: fame custos: vite decus: virtutis sedes: p̄mitie nature: laus z insigne totius honesti: hic est timor necessarius. Eccl̄i. xxiij. Nihil melius ē q̄ timor domini.

Tertio timor bonus causat in agendis diligentiam z discretionem. Eccl̄s. vij. Qui timet deum nihil negligit. Quarto bonus timor causat homini in periculo p̄fidentiam z aggressionem. Multi em̄ reputant se debiles qui ingruente timore z cogente ardua z difficilia fecerunt. vnde Gregorius v. moral̄. In via dei a timore incipitur: vt ad fortitudinem veniatur. Nam sicut in via seculi audacia fortitudinem: ita in via dei audacia debilitatē facit. Et sicut in via seculi timor debilitatem: ita in via dei timor fortitudinem. Prouerb. xiij. In timore domini fiducia fortitudinis.

Lectio. CXCIIII.

Onis enī orbis terrarum limpido illuminabatur lumie: z nō ab impeditis operib⁹ continebaī. Solis autem illis superposita erat grauis nox: imago tenebrarum que supuentura illis erat. Jp̄i igī libi grauiores erāt tenebris. Declarato superius q̄ palpabiles tenebre durātes p̄ triduū afflixerunt egyptios vniuersaliter sine exceptione. hic oñdit quō afflixerūt eos singulariter sine aliorū p̄turbatiōe. Et circa hoc tria facit. vnū ē q̄ p̄terptes egypti tor⁹ mūd⁹ vtebaī z gaudebat sufficiē-

Leonardo d
verecundi

ter illo tpe lucis beneficio. Aliud est q̄ soli egyptij puniebant tunc tpis tenebrarū supplicio. Tertiū est q̄ pena illa fuit eis illata iusto dei iudicio. Secūda ps ibi. Solis aūt. Tertia ibi. Ipsi igit. Circa primū dicit sic. Dis em̄ orbis terrarū ꝛc̄. Dis inquit orbis terrarū p̄ter egyptū imo p̄ter loca in quib egyptij morabāt̄ limpido illuminabāt lumine: intm̄ q̄ homies vbicūq; loco ꝓ p̄terq; in egypto videre potuerūt sufficiēter ad quecūq; opera exequēda. Et hoc est qđ dicit q̄ non ab impeditis operib ꝓ tinebat. Exo. x. Ubicūq; erāt filij israel lux erat. De scđo dicit q̄ solis illis supposita erat grauis nor. i. nebulosa ꝛ palpabilis tenebrarū obscuritas. Nor dico existens imago. i. signū ꝛ figura tenebra ꝓ infernaliū que supuētura erat illis. i. in inferno futura. De tertio dicit sic. Ipsi g̃ grauiores sibi erant tenebris. Et fit hic mentio de de triplici genere tenebrarū videlz de tenebris materialibus in p̄ti que fuerunt in egypto in aere. De tenebris spūalibus q̄ sunt pctā q̄ fuerūt egyptijs in mente: ꝛ de tenebris infernalibus q̄ sunt aggregate extrisq; in inferno. Tenebre ergo culpe fuerūt causa tenebre pene: ꝛ q̄ culpa plus habet de malo q̄ pena dicit q̄ egyptij pctōres ꝛ tenebrosi intrinsecus ꝑ pctm̄ erant sibijpsis grauiores tenebre q̄ tenebre materiales exteriores. Ul' ipsi erāt sibi grauiores tenebris scz materialib: ꝛ est idem sensus. Grauiores aūt tenebris erant. Nota q̄ peccata in scriptura sacra ꝑ tenebras designātur quadruplici rōne. Sūt em̄ tenebre corpales cā erroris ꝛ deceptōis: cā terroris ꝛ stupefactionis: cā lāguoris ꝛ ōsolatōis: cā torporis et dormitionis: ꝛ ꝓsimil'r est de pctis. Primo ergo tenebre corporales sunt causa erroris ꝛ deceptionis. vnde q̄ ambulant de nocte faciliter cadunt. Joh̄. xj. Qui ambulat in tenebris nescit quo vadit. Et generaliter nullus operarius nullus artifex in tenebris pōt ire ad artem suaz sine erroris periculo. vñ Martialis epigra. lib. v. Pictor quidā redargutus a quodā parasito: quare cum pulcherrimas imagines depingeret turpissimos tamen generaret filios. Ille rndit trufando dicēs q̄ hoc eēt iō q̄ generaret in tenebris ꝛ pingeret in luce. vnde autor dicit sic.

Baba bonus pictor boies pinxisse decoros
Fertur: ꝛ indecoros progenuisse duos.
Cui ait parasitus. Miror bone gabo cur melius pingas q̄z facias homines. Non debet mirū respondit gaba videri: pingo die clara nocte viros facio. Intm̄ aut̄ tenebre decipiūt homies occasionaliter q̄ omnis qui male agit odit lucez: eo q̄ in tenebris potest in malefactis se protegere ꝛ alios improuisos circūuenire: imo ipsam verecūdiam que ē quo dđā virtutis ꝑpugnaculum tenebre auferunt ꝛ expellunt: ꝛ ideo generaliter omnia vitia magis exercent̄ de nocte ꝛ crebrius q̄z de die. De nocte Loth cum filiabus incestū cōmisit. Gen̄. xix. De nocte mirrha patri se supposuit ꝑpter incestum a quo impregnata ꝛ postea in arborē sui mutata ē. vt dicit Ouidi⁹ xix. metha morphoseos li. x. vbi dicitur.

Tenebre minuūt noxq; atra pudorem.

De nocte ꝛ tempore tenebrarū xp̄m ceperunt iudei. Luce. xxij. Hec est hora vestra ꝛ potestas tenebrarū. In tenebris troia capta fuit prodentibus vlyxe Antenore ꝛ enea: sicut narrat dares phrygius de troiana versus finem. vnde etiam Job. xxiiij. Perfoderunt in tenebris domos sicut in die condixerūt sibi. Sicut autem corporaliter tenebre sunt occasiones erroris et peccati multipliciter: ita consuetudo iacendi in crimine aufert homini lumē bone discretionis: ꝛ inducit eum in omne genus peccati. Unde de talibus in p̄s. dicitur. Nescierunt neq; intellexerunt qui in tenebris ambulant. ꝛ ideo dicit Augustin⁹ de senten. prosperi. cap̄. cccv. Tenebre inquit metuende sunt mox nō oculoꝝ: ꝛ si oculoꝝ non exteriorum vnde discernitur albū ꝛ nigrum: sed iustū ꝛ iniustum: ꝛ ideo signanter dicitur. j. Thessal'. v. Omnes em̄ vos filij lucis estis ꝛ filij diei nō noctis nec tenebrarum. Fingunt poete sicut fingit ꝛ dicit Claudian⁹ in maiori volumine lib. v. q̄ omnes pestes infernales q̄ sunt apud eos vitia ꝛ supplicia nate fuerunt de nocte ꝛ de acheronte. Est autē acheron fluui⁹ infernalis: ꝛ sic notatur ab a qđ est sine ꝛ cheron saluatio quasi sine saluatione. Eodē modo moraliter oia vitia oēsq; pestes infernales fuerunt de nocte generate inter diabolū ꝛ euā primā matrē nostrā q̄ merito acherōta vel acheron dicā pōt: quasi sine gaudio vel saluatiōe q̄ nō saluata: ꝛ maledicta fuit a dō Gen̄. iij. Multiplicabo erūnas tuas ꝛ ꝓceptus tuos: in dolore paries filios. In cuius signū vocata est eua cui⁹ nois elementa ꝓrario ordine distinguūtur ad illius salutatiōis vocabulū qđ est aue: sub cuius maledictionis dispendio totū mansit genus humanū donec illa veniret q̄ nomen eue mutauit in aue. Et veteris testamenti tenebras in euangeliū vertit ꝛ in lucē q̄ norum est in tenebris lumen rectis corde. Aue inquit gratia plena. Luce. j. Hoc em̄ salutiferū verbum aue nō solum iocūditate bone significatiōis repletur: sed etiam mystice diuine essentie vnitatē ꝛ psonarum trinitatē: nec non ꝛ nostre salutis felicitatem designat. Nam illud vocabulū aue in sua resonatione vt vna dictio pnūciatur: ꝛ in sua cōpositione ex trib lr̄is integra in sua significatiōe salutem cuiuslibet interptatur. Propter primū designat essentie diuine vnitatē: ꝑpter scđm psonarū trinitatē: ꝑpter tertiū nostre felicitatis salutē ꝓtat. Primo ergo i isto vocabulo aue tres vocales existunt: q̄ sunt a u ꝛ e: ꝛ tres psonas designant. A apud oēs gentes p̄ma littera ōr eo q̄ ipsa nascentibus vocem prior aperiat ſm papiā: ꝛ ideo p a antiqua patris auctoritas. Per u vnius ✠bi veritas Per e eterne emanationis extremitas figurat: ꝛ ideo in incarnationis mysterio vbi fuit in Maria totius trinitatis operatio q̄uis solius verbi incarnatio: nō debuit fieri annūciatio nisi ista suauis salutatio aue: in q̄ latet sūme trinitatis assimilatio p̄cessisset: ꝛ iō istud est ✠bū nō tetragrāmaton sz trigramaton sūme trinitatis vestigiū ꝛ imago nō ineffabile sed summe effabile ꝛ iugi deuotiōe a xp̄ianis effandū iurta exhortationē ecclie sic dic̄tis. Uerbum bonū et suaue psonem⁹ illud aue p qđ xp̄i fit ꝛclaue ✠go mr̄ filia. Primo g̃ p istā lr̄am que est a

A

B

ta designant
p tenebras qua
druplici rõe:

designat prima psona fm ordinē originis q̄ est pr̄ Ubi notandū q̄ iste terminus pr̄ dupl'r accipit in scriptura essentialiter ꝛ notionalit̄. Essentialiter accipit Matth̄. vj. Pater nr̄ q̄ es in celis. Qñq̄ notional'r: vt Joh̄.x. Ego ꝛ pater vnū sum⁹. Ita hoc elemētū qñq̄ accipit essentialiter ꝛ p q̄libet psona supponit. Qñq̄ notional'r ꝛ soli pr̄i deseruit. Essential'r ār ꝛ p q̄libz psona videt accipi a ꝓpha Hiere.j. A a a dñe de⁹. Per h̄ q̄ triplicat a: trinitatē significat psonaꝝ. Et p hoc q̄ semel ꝛ singulariter subiūgit: dñe de⁹: essentie indicat vnitatē. Unū ꝛ de⁹ ipe se vocari a Johe in Apoc̄. reuelauit replicatiōe triplici ita dicens. Ego sum alpha ꝛ o ꝑncipiū ꝛ finis dicit dñs deus. Apocal'.j. Eandē auctoritatē ꝛ nō plures ponit i eodē li.ca.j.xxj.et xxij.ad ostendendū q̄ h̄ vocabulū alpha cuilibet psone est cōe: alpha em̄ grece a latine dicit. Sic ꝫ qñq̄ essential'r accipit ꝛ de q̄libet psona p̄dicat. Qñq̄ notional'r accipit ꝛ soli psone pr̄is deseruit ꝛ sic accipit Joh̄.xvj. Exiui a pr̄e ꝛ veni in mūdū ꝛ sic canit eccl'ia: A patre vnigenit⁹ ad nos venit p ṽginē baptisma cruce cōsecrās. Scō o p h̄ elementū u q̄ est scā vocalis: designat vnius verbi
L ṽitas. Ubi breuiter notandū q̄ istud elemētū u qñq̄ est vocal' qñq̄ ꝯsonās: qñq̄ nota numeralis q̄nq̄ designās. Uocalis dicit q: p se voce efficit fm Prisc̄ia. in maiori volumie. Consonās: q: cū alio sonat. Et certe isto mō verbuz diuinū fuit q̄si vocalis ante incarnationē: ꝯsonās in incarnatione: nota nūeralis fuit in passione. Dico ergo q̄ ante incarnationē fuit q̄si vocalis: qñ vicz nō habuit nisi vnius nature diuie sonū: iuxta illud: In ꝑncipio erat verbū ⁊c̄. Joh̄.j. Sed certe verbum in incarnatiōe factū est ꝯsonās q̄si cū alio sonans qñ cū natura humana cōicauit sonū ꝛ idioma iuxta illud: Uerbū caro factū est ⁊c̄. hoc autē factū est p hoc verbū aue: ꝛ ideo u in h̄ ṽbo manet consonās ꝛ nō vocalis. Sz tandē factū est istud u.i. ṽbū nota nūeral' in sua passione. Sed cui⁹ nūeri nota certe q̄narij ꝓpter q̄nq̄ vulnera de q̄b⁹ volo q̄nq̄ verba loqui.j. Lozꝝ.xliij. Sic ergo per hanc vocalē designat vni⁹ verbi veritas. Tertio p hoc elementū e eterne emanatiōis extremitas signat vicz ſpūssctūs q̄ est vltima psona originaliter in emanādo: sic̄ in hoc vocabulo aue est vltima i sonādo. Et videt notandū q̄ in hoc vocabulo ꝛ mystica dictione aue in q̄ multo plura sunt sacramēta q̄z elemēta vnū primū elementū stat p se: ꝛ alia duo adinuicē syllabicant̄: ad exp̄mēdū manifeste modū originis ꝛ emanationis psonarū. Nam q: pater est a se ꝛ a nullo alio: ideo p se syllabicat̄: et alie residue adinuicē syllabicant̄ specialiter ꝓpter duo: ꝛ in hoc cōueniūt: q: vtraq̄ est ab alia q̄uis vna ab vno ꝛ altera a duob⁹. Et etiaz sola e inter vocales ꝓprie formatꝫ in gutture. Nam a formatꝫ in pectore: e in gutture: i in fauciby: o in dentibus u in labijs: ꝛ q: e formatꝫ in gutture: bene illū designat de quo canit eccl'ia: Tu rite ꝓmisso patris sermone ditans guttura. Per guttur em̄ spūs vital' emittit̄: ꝛ sic a pr̄e ꝓ eccl'iam petit̄: Emitte spm̄ tuū ꝛ creabunt̄: ꝛ renouabis faciē terre. Sic ꝫ h̄ notabile ṽbū aue: q: vt vna dictio ꝓnūciat̄ diuie essentie notificat vnitatem: et q: ex triby lr̄is integrat̄: psonaꝝ significat trinitatē: q: salutē cuilibz interpret̄: p̄destinatiōis denotat pietatē. Scō o tenebre corpales sūt cā horroris ꝛ stupefactiōis. Esa.xxj. Tenebre stupefecerunt me. Et Ben̄.xv. Horror magn⁹ ꝛ tenebrosus inuasit Abraā. Eo dē mō pctā reddūt hoiez timidū ꝛ stupidū dictāte oscia ꝓpria se fore puniēdū a deo. Sic eū in tenebris magis potētes sunt demōes ꝛ audaciores ꝛ latrones ꝛ hmōi: ita sup pctōres pl⁹ p̄nt demones q̄z sup iustos: vñ xp̄ianitate crescēte p orbē p maiori pte illusiones demonū cessauerūt. Tertio tenebre corpales sunt cā languoris ꝛ desolatōis: ois em̄ infirmitas plus de nocte q̄z de die affligit infirmū: ꝛ magis patiūt̄ in tenebris q̄z in luce: vñ Tobie.v. Quale mihi gaudiū erit q̄ in tenebris sedeo ꝛ lumē celi nō video. Dixerunt em̄ q̄dā antiq̄ q̄ mediāte q̄dā luce celesti aīa itellectiua corpi copulat̄: ꝛ q̄ ois sensus opat̄ q̄dā luce mediāte. Et Arist. iij. de aīa dicit q̄ intellect⁹ agēs est habitus velut lumen. Et Aug. dicit in diuersis locis q̄ veritas non videt̄ nisi in q̄dā luce sue generis: q̄ oia lucis nobilitatē ostēdūt: ꝛ iō sicut in luce est vita hois sal⁹ ꝛ solatiū: ita in tenebris est desolatiū et ois languoris augmētū. Sic aūt gr̄a lux est: ita absentia gr̄e tenebre sūt q̄ hoiem in desperationis laborē vel languorē inducūt: De q̄li dr̄ Eccl̄s.v: Cūctis diebꝫ vite sue comedet in tenebris ꝛ in curis multis ꝛ in erūna ꝛ in tristicia. Quarto tenebre corpales sunt cā torporis ꝛ dormitiōis: ꝛ eodē mō moral'r absentia gr̄e reddit potētias sensitiuas vinctas ꝛ ligatas: ita q̄ nihil boni possit hō ad p̄miū vite eterne meritorie operari.j. Regū.ij. Impij in tenebris ꝓticescēt: q: nō in fortitudine sua morabit̄ vir: h̄ ē dictū: nō sufficiāt naturalia hois ad merēdū vitā et̄nā sine lūine gr̄e coagēte.

Capitulū XVIII. Lectio CXCV.

Sanctis autem tuis

s maxima erat lux: ꝛ horū quidā vocem inimici audiebāt sz figurā nō videbāt: ꝛ q: nō ipi p eadē passi erant magnificabāt te: ꝛ q̄ ante lesi erāt: q: nō ledebant̄ gr̄as agebant tibi: ꝛ vt esset dñna te deū petebāt. Postq̄ actū ē de tenebris quib⁹ afflicti fuerūt egyptij: In isto capl'o agit̄ de bñficio lucis quo confortati sunt hebrei. Et circa hoc duo facit: primo cōmorat beneficiū lucis collatū hebreis in egypto. Secūdo beneficium lucis collatum eisdem in deserto. Secūda pars ibi: Propter quod ignis ardentem ⁊c̄.

Circa primū notatur quō lucis beneficio deprecabant̄. Scō o quō ꝓpter h̄ deo deuote regratiabāt. sc̄a ps ibi: Et q: nō. Circa p̄mū p̄mo notat apud hebreos lucis p̄ntia cū dr̄: Sanctis autem tuis maxima erit lux. Secundo apud egyptios lucis carentia: que impediebat visum: licet nō auditum. Et ideo dicit: Et eox quidē vocem sz hebreorū egyptij audiebant; sed figurā corporalem

nō videbant p̄ densitate tenebraꝝ: q̄ omniū lucē impediebāt. Existētes em̄ in tenebris cōiby pñt ex istētes in lumine videre. Ex q̄ argui potest q̄ lux multiplicat speciē suā p̄ mediū tenebrosum q̄ species nō est realiter lux sed intēsio lucis: sicut spēs colōris nō est color: sed intēsio colōris: nisi em̄ talis multiplicatio speciey ponat: infinite difficultates ꝓspectiue insolubiles apparebūt. Sz istos egyptios nō potuit lux attingere in q̄ erāt filij isrl̄: nec potuit se multiplicare ꝓpter aeris vel vaporis densitatē. Consequēter sequit gratiarū actio vbi narrat duo: vicz q̄ tūc tpis filij israel duo fecerūt. Nā regratiabant̄ t̄ deꝑcabant̄. Regratiabant aūt p̄ duoby: vicz p̄ sui impunitiōe t̄ liberatiōe t̄ ab hostiū ptāte. Quantū ad primū dicit sic. Et qr non ipi sed hebrei p̄ eadē passi sunt cū egyptijs magnificabāt te. Exod̄.xv. Cantemus dño: glorioſe em̄ magnificatus est. Quantū ad liberationē ab hostiū ptāte subdit. Et q̄ ante lesi erant sub seruitio pharaonis. Exod̄.j. qr nō ledebant̄ a plagis istis gr̄as agebāt tibi: t̄ sequit̄ eoꝝ deꝑcatio. Fuit aūt eoꝝ deꝑcatio: qō esset differētia inter illos t̄ egyptios. i. vt nō sic tractarent̄ sīc egyptij: nec sic tractari mererent̄: t̄ b̄ est qō dicit. Et vt esset differentia te deū petebāt: gratias agebāt. ¶ Circa gr̄aꝝactionē notanda sunt tria. Primo q̄liter deo gratiaꝝactio est reddēda. Sco de q̄ materia est sumenda. Tertio q̄liter gratiarūactio est explenda. Circa primū est sciēdū q̄ regratiari vel gr̄as agere deo est actus multū cōmēdabilis: vtpote qr est beatoꝝ opatio: pceptoꝝ augmētatio: diuinitatis ptestatio t̄ nr̄e necessitatis demōstratio. Primo q̄ deo regratiari est ꝓpria opatio beatoꝝ: q̄ ad nihil aliud vacant nisi ad deū laudandū t̄ ei de collatis bñficijs regratiandū. Et ideo illō artificiū bonū est addiscere de quo imꝑpetuū oportet nos viuere: q̄ em̄ ad curiā regis debēt trāsire tēpestiue cōditiōes curie debēt addiscere. Eodē modo nos cōuenit in pñti gr̄aꝝactionē addiscere vt sciam⁹ q̄liter nos i patria debeamus hīe: qr Esa.lj. dicit Gaudiū t̄ leticia iuenit̄ in ea gratiaꝝactio t̄ vox laudis. Sco gr̄aꝝactio deuota est bonoꝝ a deo receptoꝝ augmētatio. Nam sic deū maxie ꝓuocamus ad dandū maiora si de pceptis gr̄as referamus. Un̄ Bern̄. Ad locū vn̄ exeūt flumina gr̄aꝝ reuertunt̄ vt iterū fluant. Agricola nimirū illam terrā diligētius colit t̄ seminat: que fructū reddit vberius: t̄ q̄nto terra est fecundior tanto meliori semine seminat̄. Moraliter: hō est q̄si ager dei. j. Coꝝ. iij. Dei agricultura estis. Ipe em̄ est sīc agricola. Joh̄.xv. Pater meus agricola est. Quāto q̄ maiorē fructū p̄ gratiaꝝactionē ꝑsona repēdit tāto ei libētius dona sua tribuit. Et iō optimus modus impetrādi est gratias agere de acceptis. Et p̄ oppositū q̄ nō agunt gratias de receptis: merent̄ puniri t̄ ꝓuari iā habitis. Testāte ap̄lo ad Rom̄. j. de philosophis: qui cū cognouissent deū non tm̄ sicut deum glorificauerunt aut gratias egerunt: sed euanuerūt in cogitationiby suis t̄ obscuratū est insipiens cor eorū. Unde dicit Aug⁹. qō deus dedit gratis: tollit ingratis. Exemplum em̄ habemus de Ezechia. Esa.xxxviij. qui punitus fuit ꝓpter ingratitudinē. Cū em̄ dedisset ei dñs triumphū incredibilē t̄ ꝓcussit centū octogintaq̄nq; milia in castris sennacherib: licet ſm Josephū hostias cū populo imolasset: nō tm̄ digne gratias egit nec canticū inde cātauit: sicut p̄ces illo tpe ꝓsueuerunt. Tertio gratiaꝝactio est quedā diuine maiestatis ꝓtestatio. In hoc em̄ q̄ deo de suis beneficijs regratiamur: eum dñm nr̄m t̄ capitaneū protestamur. In cuius figura adeps in sacrificijs soli deo offerri debuit. Leuitici. iij. Omnis adeps domini est iure ꝑpetuo. Un̄ t̄ xp̄s volens de q̄nq; panib̄ festum facere qō non fuit festum humanum sed dignū: gratias agēs fregit t̄ dedit discipulis suis vt apponerēt turbe. Mar. viij. Quarto gratiaꝝactio est nostre necessitatis demōstratio. Qui em̄ regratiat̄ suaꝝ necessitatē ꝓtestatur. Et hec est ratio moralis quare decime īstitute fuerūt: t̄ deo specialiter dedicate. Est em̄ decem limes t̄ pfectio numeroꝝ: t̄ ideo dum nobis nouem retinemus t̄ deo decimū damus: impfectionē nobis inesse fatemur t̄ omnē pfectionē soli deo attribuimus. Eodem modo dum deo gratias agimus de receptis ꝓtestamur q̄ nihil nisi de ei⁹ munere possidem⁹.

A

Scō notandū q̄ materiā regratiandi sumere debemus ex diuinis beneficijs q̄ sunt potissime sex vicz creationis: redēptionis: expectationis: iustificationis: cōseruationis: t̄ p̄miatiōis. De ope creationis Bern̄. in quodā sermone dicit sic. Considera deū in beneficio creationis q̄ creauit te sine cōmodo suo. Ps̄. ait. Bonoꝝ meoꝝ non indiges. Sine merito tuo: qr nihil ante ꝓmeruit q̄ penitus nihil fuit. Cogita qualē te fecit ſm corpus egregiam creaturā: ſm animā magis egregiā: vtpote imagini creatoris insignē: rōnis participez: beatitudinis sempiterne capacem. Considera et damnatiōis potestatē. Terror em̄ hominis super cuncta animātia in minimo discernit̄. Considera ergo largitatis administrationē: q̄nta tibi largit⁹ est ad sustētationē: quāta ad eruditionē: q̄nta ad consolationē: quanta ad correptiōnē: quanta ad delectationē. Secūdo deo gr̄as agamus de ope redēptionis Bern̄. in quodā alio sermone. O bone iesu quid tibi t̄ morti: nos debuimus t̄ tu soluis: nos peccauimus t̄ tu luis. O pietas opus sine exemplo: gratia sine merito: charitas sine modo. Tertio de beneficio expectatiōis q̄ nos peccātes expectrat gratiaꝝactionis materia sumi debet q̄tiens petōr ꝓmeruit q̄ ei tēpus pnie auferet̄. Et ꝓstat quotiēs mortal⁹ peccauit indignus est vita eterna statim cū sit ingratus auctori vite. Frequēter aūt habet peccator ꝓsiderare q̄tiens in statu damnatiōis existens in piculo mortis fuit vel ab infirmitate intrinseca: vel ab aduersitate extrinseca. Est enim beneficium si quis addictus suspēdio: t̄ fune iam applicato ad collum: vel si vinculatus membrū extendit mutilatori: si tunc taliter ab aliquo liberaretur maximū beneficium esse dinoſceretur. Quo ergo tunc peccator diuertisset:

B

si tūc liberatus nō fuisset nisi ad infernū ꝑ semꝑ. Huius ergo liberatiōis beneficiū sempiternū vē dicat amorem humanū. Lassiod. de opere vario rū dicit sic Elephantem ingenio bois posse capi. Cum em̄ se arbori semisuccise appodiauerit ⁊ arbore fracta ceciderit ꝑ se resurgere nequit: sed humano solatio cuius parte iacuit belua suis gressibus restituta: memor est bñficij sui. In magistrū quippe recipit' quem sibi beneficū fuisse agnoscit ad ipsius arbitriū mouet gressus: ipsius voluntate cibos capit: inuicē manus promuscidā tendit: ⁊ a magistro ꝑ futura gratia tantū accipit: quia se ipius cura viuere posse intelligit. Si ergo bestia rationē nō habens tantas liberatori gratias agit: qui lapsum ad gressum reducit: longe magis homo gratias referre tenet illi qui pluries lapsum de iferni voragie pluries liberauit. Quarto de beneficio conseruationis tam in esse nature q̄z in esse gratie grates referende sunt. Unde Augustinus de sancta virginitate: Dia peccata sic habēda sunt: tanq̄z dimittant a quibus deus custodit ne cōmittant. Et infra: Quisquis ab initio pudicus permanet: ab illo regitur. ⁊ quisquis ab impudico pudicus factus est: ab illo corrigitur: ⁊ quisquis in finē pudicus est: ab illo deserit: occulto quidē iudicio sed nō iniquo. Et ideo signāter dicit hic in lra: Quia non ledebant gras agebant. Nam sancti viri non solum de sibi dimissis gras agūt deo: sz ⁊ de his a qbꝫ sūt ꝑ suū adiutoriū ꝑseruati. Ultia materia grārūactiōis ē ꝓsideratio ꝑmiatiōis: qr de⁹ talia ꝑpauit electꝫ q̄ in cor
L bois ascēdere neqūt ī pnti. Tertio notādū quō vel q̄liter gratiarum actio ē explēda. Debet em̄ habere quattuor cōditiones: si debito mō debet expleri. Primo debet habere magnitudinē. Scō assiduitatē. Tertio vniuersalitatē: ⁊ quarto hilaritatem. Primo g̃ debz habere magnitudinē: ⁊ rō est qr hō plus accepit a deo q̄z aliq̄ creatura: ⁊ iō decet eū magis magnifice gras agere. Nā lucis est talis natura q̄ vbi plures radij ad aliqd̄ solidum dirigunt: ibi maior est reflectio ⁊ maior splendoris multiplicatio. Un̄ iuxta terrā est maior calor q̄z in medio interstitio aeris: ꝑter maiorē ⁊ densiorem radiorꝫ solariū multitudinē. Sic moraliter debet esse: quo nāq̄z hoīes plures diuinorꝫ beneficiorꝫ radios recipiūt eo ꝑ grarum actiones plures radios in deum reflectere conuenit. ij. Mach. j. De magnis piculis a deo liberati magnifice gratias agimus ipsi. Scō debet habere assiduitatē. j. Thes. ij. Gratias agim⁹ deo sine intermissione. Hec est ratio q̄re oēs horas canonicas ꝑ deo gratias terminam⁹: in signū q̄ oia opa nra in ei⁹ debent grarum actione terminari. Tertio debet habere vniuersalitatē vt ꝑ oīb nō solū ꝑ placentib ⁊ ꝓsperis: sed etiā ꝑ aduersis deo gras reddam⁹. Eph. v. Gras deo agētes semꝑ ꝑ oīb. Aristo. ij. politi. q̄ finē dicit q̄ plato inter leges suas ordinauit q̄ ciues se exercitarēt ꝑ vsum ⁊ studium: vt fierent ambidextri vt vtraq3 man⁹ fieret vtilis ad bellandū. Isto modo moralit nos exercitari debemus vt ambidextri fiamus: vt videlicet nō solum tēpore ꝓsperitatis sed etiā aduersitatis ꝓtra fortunā pugnare ⁊ deo semꝑ regratiari sciamus. Dicit aūt Galienus q̄ mulier vtraq3 dextras habens non sit: vir nāq̄z qñq̄z vtr̄ vtraq̄z ꝑ dextera: mulier nō ita. Moraliter effeminati vtrāq̄z fortunā equanimiter sustinere nō p̃nt: sed tm̄ ꝓsperitate sciūt vti. Per oppositū viri sancti omni fortuna bñ vtunt ad honorē dei ⁊ victoriā. Talis fuit apl's q̄ dicebat. ij. Cor. ij. Deo autē gratias qui semꝑ triūphat nos ī xpō iesu. Quarto debet habere hilaritatē siue iocunditatē vt fiat nō ex tristicia vel necessitate. Solin⁹ de mirabilib⁹ mūdi dicit: q̄ in alesa regione est fons q̄etus q̄ scaturit sꝑ ⁊ infra riuos suos manens: nisi ad cantū siue cythará vel tibiam: statim ꝓ ad sonitū melodie intumescit ⁊ alueum suū excedit. Fons oīs bonitatis deus est: hic ad letā grāz actionē statim exuberat ⁊ beneficia maiora impēdit: ⁊ subtrahit ei qui grāz actiōes lete nō repēdit. In cuius figura dr Nee. xij. q̄ indei ꝙuocauerūt leuitas vt dedicatiōnē facerēt muri hierl'm ī leticia grāz actiōe ⁊ cymbalis ⁊ cantico: sic ergo gras agebūt in cāntico.

Lectio. CXCVI.

Propter quod ignis

Ꝑ ardentē colūnā habuerūt ducē ignote vie: ⁊ solē sine lesura boni hospitij ꝑstitisti. Digni q̄dē illi erāt carere luce ⁊ pati carcerem tenebraꝝ qui inclusos custodiebant filios sctōs tuos ꝑ quos incipiebat corruptū legis lumen seculo dari. Postq̄z tactū est de bñficio luminis collato hebreis in egypto quādo egyptij tenebraꝝ nubilo triduo tenebāt. In ista ꝑte agit de alio lūinis bñficio collato filijs isrl' in deserto. Et circa hoc duo facit. Primo recitat bñficiū luminis collatū filijs israel in deserto. Scō ostendit ꝑ oppositū q̄ digni fuerunt egyptij puniri ⁊ affligi tenebraꝝ supplicio. Scō a ps ibi. Digni quidem erant. Concessum aūt fuit filijs israel beneficiū lucis dum ꝑ desertū transirent ꝑ modū illū: q̄ nocte ⁊ die lux eis seruiuit: ducendo eos ꝑ viā ignotā: nocte apparuit colūna ignis ⁊ in die colūna nubis. Un̄ Exo. xiij. Nunq̄z eis defuit colūna nubis ꝑ diē: neq̄z defecit eis colūna ignis ꝑ noctē vt dux esset itineris vtroq̄z tpe: ⁊ hoc est qd̄ dicit ꝑpter qd̄: qr filij israel tibi gratias agebant ⁊ de nocte petebāt adiutoriū tuū ⁊ habuerunt ardentem columnā ignis ducem ignote vie per noctē videlicet: ⁊ in die cum sufficiēti luce solis habuerunt columnā nubis ne lederent estu solis: ⁊ hoc ē qd̄ dicit: Et solem sine lesura boni hospitij p̃stitisti. i. tranquille ꝓtectionis. Interpositio em̄ nubis tēperabat solis ardorem: vt esset illis refrigeriū qd̄ alias fuisset eis incendiū. Et pōt esse q̄ vapor eleuatus vno tpe nubes fieret: ⁊ alio tempore ignie batur ⁊ fieret colūna ignis. Moraliter ꝑm Gregoriū in nocte aduersitatis ostendit deus electis suis ignem consolationis: et in die ꝓsperitatis nubem sustinere obscure aduersitatis: monetq̄z in eis sibi p̃cauere dupliciter. Primo ne aduersitas frangat. Secundo ne ꝑsperitas dissoluat.

Consequenter ostēdit q̄ iuste egyptij priuabant bñficio luminis i egypto. Et dicit sic: Digni q̄dē illi.i. egyptij erant carere luce exteriori: quia carebant luce interiori gratie ⁊ pati carcerē tenebraꝝ qui inclusos custodiebāt filios sanctos tuos israelitas non pmittētes abire sicut mandauit dñs p Moysen: per quos incipiebat incorruptū legis lumen.i. lex incorrupta et illuminās seculo dari: quia ipsi filij israel ꝓpter miracula que viderāt in egypto non preparabāt se ad legē suscipiendā .i.
A ad eū dū in deserto vbi legē accepturi erāt. Circa illā clausulā: ardētē colūnā habuerit ducē: notandū q̄ status boni ꝓlati describit penes q̄tuor conditiones in his verbis. Debet em bonus ꝓlatus habere zelū feruoris et sancte correptionis: statū rigoris ⁊ supportationis: locū amoris ⁊ cōmunicationis: motū ꝓcessoris ⁊ informationis. Primo ḡ ꝓlatus debet habere zelum feruoris et sancte correptiōis vt sit ardēs p̄ industriā: nō tepidus p̄ ignauiā: nec fumigās p̄ inanē gloriā: nō extinctus p̄ infamiā. Ardentē inq̄t columnā. In cui⁹ figurā dicit de Helia Eccī. xlviij. Surrexit Helias quasi ignis: et verbū illius quasi facula ardebat. Est ḡ ꝓlatus quasi ignis ardens p̄ sincerum zelum: sed isti igni q̄nq̄ adiungit sulphur ⁊ quādoq̄ thus. Quādo em̄ thus admiscetur igni tota domus suauitate redolet: quādo vo sulphuri adiungit ignis vehemēter accēdit: sed tota domus fetore replet: et isto mō est de ꝓlato nōnunq̄ Contingit em̄ quādoq̄ q̄ ꝓlatus collaterales et consiliarios sibi assumit et personas sulphureas incendētes p̄ maliciā ⁊ ferentes p̄ infamiā: et q̄ sic est: domus replet abhominatiōe ⁊ fetore ⁊ tribulatione. Apoc̄. xxj. Pars illoꝝ in stagno ardēte igne ⁊ sulphure. Esa. xxxiij. Cōuertent torrentes eius in picē: ⁊ humus eius in sulphur: et erit terra eius in picē ardentē nocte ⁊ die. Quādo q̄z em̄ fit q̄ ꝓlatus collaterales ⁊ cōsiliarios sibi facit de sanctis p̄sonis ⁊ deuotis ⁊ fame honeste: Et tunc nulli dubiū quin domus tota repleatur dulcedine dilectionis et suauitate pacis que per thus figurant. Et verificat de tali prelato illud
B Eccī .l. Quasi ignis effulgens ⁊ thus ardens in igne. Hic em̄ est notandū qualis cōditionis debet esse a quo debet ꝓlatus consiliū petere: qō pulchre et eloquēter describit Ambrosius de offi cijs li.ij. Aduertēdū inq̄t q̄ in acquirēdis ꝓsilijs plurimū valet vite probitas: virtutū progenua: bñuolētie vsus: facilitatis gratia. Quis em̄ in cenno fontē requirat: Quis de aqua turbida potum petat: Itaq̄ vbi est luxuria ibi est intemperantia: vbi vitiū confusio: quis inde sibi aliq̄d hauriēdū existimet. Quis vtilē iūdicet causē aliene quā videt inutilē vite sue. Quō eū potero iudicare cōsilio superiorē quē video moribꝰ inferiorē. Supra me debet esse cui me cōmittere paro. An cum putabo idoneū qui mihi det consiliū qui nō dat sibi et mihi eū vacare credam qui sibi nō vacat: cui⁹ animā voluptates occupāt: libido deuincit: auaricia submergit: cupiditas perturbat. Hec Ambrosius. Secundo prelatus debet habere statum rigoris ⁊ supportationis vt sit columna fortiter supportās regiminis sui on⁹. Vñ ꝓlato Hiere. j. C dicit: Dedi te hodie in ciuitatē munitā et columnā ferreā: q̄diu em̄ colūna est recta bene supportat onus superpositū: sed q̄cito incipit curuari: statim tota fabrica cadit. Ita est moraliter q̄diu seruat prelatus rectitudinē ⁊ iusticiā sequens iura et bonā cōscientiā meritorie supportat et exequitur causam suam. Quādo vo declinat ad latus ꝓpter affectiones vel offensam nō reprimēdo defectuos et fouēdo bonos: tunc tota fabrica cadit. Judicū. xvj. legimus q̄ Sampson cōcutiendo duas columnas quib⁹ tota domus innitebat domū prostrauit: et omnes qui in ea erāt occidit. Isto modo est de diabolo: Affectat em̄ aliq̄n vnā cōgregationē deuotā subuertere et eos occidere: hoc est eis charitatē que est vita spūalis auferre. Et vt illō fiat breuiorē viā nō habz nisi colūnas illi⁹ congregatiōes cōcutere ⁊ allidere p̄ turbatiōes ⁊ cōmotiōes. Job. ix. Qui terrā cōmouet de loco suo et colūne ei⁹ cōcutient. Legim⁹ em̄ in historia scholastica sup̄ Gen̄. q̄ Cham filius Noe septez artes liberales in quatuordecim columnis descripsit: quarū septem erant ree et septem laterite vt cōtra diluuiū ignis ⁊ aque impetuū ꝓmanerent. In figurā q̄ in ꝓlatis q̄ dicunt columne: sufficiens scientia debet esse et nō ignorantia. Et ideo sapiētia dicit excidisse columnas septē. Proꝝ uerbiorū .ix. Quia nisi prelati ecclesie scientia et sapiētia fuerint informati fabrica eccl'ie cito rueret. Tertio prelatus debet habere locū amoris et cōmunicationis: vt p̄ benuolentiā et bonā affectionē subditos habeat et a subditis habeat. Et hoc notat cū dicitur: habuerūt. Debet em̄ ꝓlatus haberi ab omnib⁹ ⁊ nō a quibusdā tantū ⁊ a q̄busdā nō sed oīb⁹ ⁊ singulis debet esse cōis. Unde in laudē Traiani cesaris dicit q̄ cū arguerēt eū amici sui de nimia cōitate: ⁊ q̄ ad simplices nimis esset affabilis vltra id q̄ etiā imperialē dignitatē deceret. Rñdit talem se velle esse imperatorē q̄ales sibi esse imperatores q̄tus optasset. Sic̄ dicit Eutropi⁹ romane hystorie li. viij. Et sic etiā Julius cesar amorē suoꝝ militum meruit: q̄ eos non milites sed cōmilitones appellauit: sicut de eo narrat Suetoni⁹ li. j. Et Vegetius de re militari li. iij. ca. j. docet q̄ in exercitu bñ ordinato debent esse tres duces. Primus secūdus ⁊ tertius. Primus aūt q̄ p̄cipuā sustinet potestatē debz esse in parte dextera ⁊ inter equites ⁊ pedites: vt ⁊ cōsilio regere tam equites q̄z pedites ⁊ auctoritate ad pugnā possit hortari. Moraliter: sic ꝓlatus p̄sona cōmunis debet esse vt ⁊ maioribꝰ ⁊ minoribus suā benuolentiā ostendat non semp cum equitibus ꝓmium requirat honorem: nec semp cum peditibus subiectus nimie negligētie torpore sordescat. Sic enim christus in familia sua: hoc est inter apostolos se habebat. Nam aliquando exhibebat se vt supior. Joh. xiij. Uos vocatis me magister ⁊ domine ⁊ bene dicitis: Sum etenim. Aliquando se habebat vt inferior. Luce. xxij. Ego autem in medio vestrū sum sicut qui ministrat. Alij

quando vt equalis. Joban.xv. Jam non dicam vos seruos sed amicos meos:amicitia ẽ equalitatem requirit. viij.ethico. Eodem modo prelatus inter subditos aliquãdo debet esse maior: aliquando minor:aliquãdo equalis.Maior q̃tum ad corregẽdũ iniquitatẽ.Ad Titũ.ij. Argue cum omni imperio.Minor q̃tum ad humilitatẽ representationẽ.j.Thessal.ij. Facti sumus paruli in medio vestrũ. Equalis q̃tum ad amicabilem operationẽ vel cõuersationẽ.Eccl.xxxij. Rectorẽ te posuerũt noli extolli: sed esto in illis quasi vn⁹ ex illis. Ista tria tangit beatus Augustinus in regula vel speculo clericorũ. Honore corã vobis prelatus sit vobis: Ecce reuerentia autoritatis: timore coraz deo substratus sit pedibus vestris: ecce repsentatio humilitatis: erga omnes semetipsum bonorũ operũ se prebeat exemplũ amicabilitatis:ecce cõuersatio equalitatis: ꝺm Aristo. xiij.de animãlibns: Cor est cõmuñe principiũ: a quo omnia membra vitã et virtutem recipiunt. Declinat tñ magis ad sinistrã partẽ q̃ ad dexteram q̃tum ad suũ sitũ. Isto modo moraliter prelatus est cor in corpore christi mystico:a quo oẽs subditi recipere debent virtutẽ et consolationem et influentiã sui motus.Debet tñ ad infirmiores compatiendo fauorabiliter declinare. Unde in libro de põderibus: propositione quinta dicit sic: Si brachia libre fuerint inequalia equalib⁹ appensis ex pte longiori motus fiet. Moraliter libra est prelatus qui facta suoz subditorũ ꝺm regulas iusticie librare tenetur. Esa.xl. Librauit in pondere montes z colles in statera. Aliquãdo ꝫ contingit q̃ ista libra habet longam et magnam affectionẽ priuataz z partialem ad vnã personã: et breuem ⁊ paruã ad aliã: certe tunc brachia libre sunt inequalia z statera necessario est dolosa. Nã illa persona que iacet in brachio longiori maioris affectionis: licet sit equalis alteri in rei veritate: vel forte minus bonus prepõderabit alteri iacenti in brachio breuiori. Et ideo nõ sic formaliter iudicat de isto prelat⁹ suus:sicut talis est in rei veritate:sed oportet supponere q̃ prelatus sit statera iusta:et non de numero eoz̃ de q̃b ait ps̃. Mendaces filij hominũ in stateris vt decipiant. Sed debet haberi prelatus a subditis tanq̃ pso na cõmunis: a q̃ quilibet ꝓsimili mõ ꝓsolationẽ: eruditionẽ instructionẽ z exẽplũ habere possit: vt merito subditi dicãt ei illud Tobie .x. Omnia in te vno habentes te non debuimus dimittere ire a nobis. Quarto debet prelatus habere motum precessoris z informationis: et hoc notatur cum dicitur: Ducẽ. Unde ad boni ducis strennuitatẽ non sufficit bene monere:pcipere et corripere z solis sermonib⁹ ordinare: sed necesse est eũ strenue se habere:ꝓtuose pro loco et tẽpore militare z qõ pcipit; alijs exercere:aliquotiẽs factis suis debet implere.ꝭ. Macha.ij. Jesus dũ impleuit verbũ: factus est dux in israel. Talis dux fuit Julius cesar qui nunq̃ dixit militibus suis ite: sed semper venite;et subiunxit causam;Labor inquit partici patus cũ duce videt militib⁹ esse minor: sicut de eo scribit Johãnes galensis. Talis fuit dux Abimelech:qui pscindens arboris ramũ impositũq̃ ferens humeris socijs suis dixit: Quod me videritis facere cito facite:ꝫ certatim ramos de arboribꝰ pscindẽtes seq̃bant ducẽ. Judicz.ix. Ergo ardentem columnam z̃ẽ.

Lectio.CXCVII.

Vm cogitarẽt iusto-

c rum occidere infantes: et vno exposito filio sed liberato in traductionẽ illorũ multitudinẽ filioz̃ abstulisti: et pariter illos in aqua pdidisti valida. Illa aũt nox cognita est ante a patribus nostris:vt vere sciẽtes quibus iuramẽtis crediderũt animequiores essent. Suscepta est aũt a populo tuo sanitas iustoz̃: inustoz̃ aũt exterminatio. Sicut eñ eiecisti aduersarios nostros: sic nos ꝓuocãs magnificasti. Postq̃ actũ est diffuse de nona plaga illata egyptijs per tenebrosi aeris obscuritatez. In ista parte incipit agere de decima plaga illata eijsdẽ p ꝓmogenitorũ exterminationez. Et circa hoc duo facit. Nam primo agit de morte mirabili ꝓmogenitoz̃ in egypto. Secundo de submersione totali z rationabili egyptiorũ in mari rubro. Secunda pars ibi: ca. vlti. Impijs aũt. Circa primũ duo facit. Primo agit de pena mortis que inflicta fuit egyptijs per diuinã animaduersionẽ. Secũda de quadã pena mortis indicta hebreis ꝓpter eorũ rebellionẽ. ibi:Terigit autez et tunc. Circa primũ duo facit. Nã ꝓmo agit de illi⁹ exterminationis qualitate. Secũdo de eiusdẽ quantitate.ibi: Simili autez pena. Circa primũ quattuor fiunt. Nam ꝓmo ostendit q̃ ista exterminatio ꝓmogenitorum fuit egyptijs iuste illata. Secũdo q̃ fuit hebreis iuste prius ꝓphetata. Tertio q̃ fuit a iustis laudabiliter acceptata. Et quarto ostendit qualiter diuersimode se habuerũt egyptij z hebrei cũ pena fuisset illata. Scõa pars ibi: Illa eñ nox est. Tertia ibi:Suscepta est. Quarta in lectiõe sequẽti: Absconse. z̃ẽ. Legenda est ꝫ littera sic: Cũ cogitarẽt egyptij iustoz̃.i.iudeorũ occidere infantes: sicut ad lõgũ habet Exodi.j. Uno exposito filio.i. moyse ꝓiecto in aqua in fiscellã et liberato a morte p filiã ꝑaraonis sororẽ matris Moysi cõsiderãtem euentũ rei. Exodi.ij. In traductionẽ illoz̃.i. vt traduceret filios israel de egypto:multitudinẽ filiorũ abstulisti.i. ꝓmogenita egyptioz̃ occidisti Exo.xij. Et pariter illos.i. egyptios perdidisti in aqua valida in mari rubro. Exo.xiiij.q̃si diceret Nõ solũ filios egyptioz̃ occidisti: sed etiã patres eoz̃ occidisti Moyse liberato. Consequẽter dicit quõ hec nox fuit hebreis ꝓphetata. Hec autẽ nox qua ꝓmogenita egyptioz̃ ꝓcussisti nõ subitanea fuit z improuisa: immo de⁹ hec ante reuelauerat Abraã Isaac z Jacob dicens eis q̃ in manu forti educturus esset filios israel de egypto. Unñ Ben.xv. Scito ꝓnoscẽs dixit dñs ad abraam q̃ peregrinũ futurũ sit semen tuũ in terra nõ sua: et

A

subiẽcient eos seruituti:et affligent q̃dringentis annis. Uerũtamẽ gentẽ cui seruituti sunt ego iudicabo ꝛ post hec egredient. Dicit ergo: Illa nox qua mortua sunt ꝓmogenita egyptiorũ cognita est a patribus nostris:scz de his reuelante vt vere scientes:quibus iuramẽtis.i.firmis ꝓmissionib⁹ crediderũt:animequiores essent: id est magis patientes. Nam certitudo de liberatione futura facit hominẽ magis patientẽ in iniuria siue in iniurijs:suscepta est a populo tuo sanitas q̃dẽ iustoꝝ id est debita iustis. Iniustoꝝ aũt exterminatio:q̃si diceret: vtrũq; istorũ scz iustorũ sanitas et iustoꝝ sanitas ꝛ iniustoꝝ exterminatio factũ est ad vtilitatẽ populi tui. Nã sicut eiecisti aduersarios nostros:id est egyptios:sic nos prouocãs magnificasti.i.te dñe magnificare fecisti. Uno filio exposito.i.liberato. Extra de infantibus ꝛ languidis expositis. Si a patre. De expositione talium sic determinãt iura. Si a patre siue alio scientẽ aut ratũ habẽte:denegato pietatis officio infans expositus extiterit:hocipso a potestate patris est liberatus. Nam in hoc casu in ingenuitatẽ libertus: et seru⁹ in libertatẽ eripit:idẽ de languidis cuiuscũq; fuerint etatis. Moraliter: mundus iste filios suos tractat diuersimode: quosdã sibi applicat ꝛ ꝓficit: quosdã abdicat ꝛ exponit. Applicat sibi diuites ꝛ abdicat paupes: sicut egypt⁹ filios egyptioꝝ saluauit ꝛ filios israel submersit: et tamẽ de isto nocumento ꝓuenit vnũ lucrũ. Nã diuites remanent in tutela mundi semp subiecti ipsi⁹ potestati:sed certe pauperes eximunt a mũdi huius potestate: eoipso q̃ a mundi huius amicitia deserunt. Et sicut quẽ impius et crudelis pater naturalis exponit:pius ꝛ generosus homo interdũ adoptat:ita quẽ mũdus exponit de⁹ adoptat ꝛ a seruitute mũdi liberat. Rom.viij. Non em̃ accepistis spm̃ seruitutis iterũ in timore:sed accepistis spiritũ adoptiõis filioꝝ dei in quo clamam⁹
B abba pater. Circa illã clausulã. Scientes quibus iuramẽtis crediderunt. Notandum q̃ bona credulitas siue fides quattuor impetrat fore appetẽda.procurat em̃ fides bene credenti peccatorũ remissionẽ:demoniorũ cõfusionẽ:optatorũq; cõsecutionẽ:ꝛ electoꝝ benedictionẽ. Primo em̃ fides confert credẽti peccatoꝝ remissionẽ. Actuũ x.de christo dicit. Huic omnes ꝓphete testimoniũ perhibẽt remissionem peccatoꝝ accipere ꝑ nomẽ eius omnes q̃ credũt in eum. Exemplũ Jone. iij. Crediderũt viri niniuite dño:ꝛ predicauerũt ieiuniũ. Docet Aristo.in ꝓmo rhetorice i principio q̃ tria sunt q̃ faciũt dictũ alicui⁹ credibile q̃ꝫuis non demonstratiue loquat: videlicet prudentia: virtus ꝛ beniuolentia. Cuius causa est ꝓm eũ:qz ꝓpter opposita istoꝝ discredimus alicui nõ demõstratiue loquẽti videlicet: aut ꝓpter imprudentiã quia reputamus eũ ignarũ:aut ꝓpter maliciã: qz q̃ꝫuis verum sciat non tñ est amicus veritatis et iusticie:aut ꝓpter defectũ beniuolẽtie:quia in causa licet sit prudẽs ꝛ virtuosus: nõ tñ reputamus eum ita beniuolũ:q̃ velit nobis cõsulere qđ nob expediens iudicat. Sed q̃n ista tria cõcurrunt in consiliario:scz q̃ reputamus eũ prudentẽ:virtuosum et nobis beniuolũ: tunc absq; dubio credimus dictis eius:q̃ꝫuis ea neq̃q̃ demonstret. Sic de xpo loquimur: q̃ venit in mundũ psuadere et ꝓdicare:non dicta sua scientifice demonstrare:et ideo doctrina sua nõ scientia sed fides nominat. Sunt tñ dicta sua nihilominus credibilia ꝓpter tres rationes ꝓdictas. Tum qz in eo viguit prudentia:cũ esset sapiẽtia dei patris:tũ qz in eo fuit virtus:qz oia bene fecit. Marci.vij. Tum quia in eo fuit beniuolẽtia ad nos: qz dilexit nos ꝛ lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Apoc̃.j. Et ideo signanter dicit ps̃. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis. Secundo operat fides demonioꝝ confusionem. Marc̃. vltimo. Signa eos q̃ in me crediderint hec sequent: In noie meo demonia eiicient. Et ideo fides dicit scutũ spirituale in quo demonia vincimus. Eph̃. vj. In oibus sumentes scutũ fidei :in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Dicit Papias: ꝛ habet in expositione sup Juuenalẽ:satyra.q̃. Numa pompilio sacrificãte cecidit quoddã scutũ de celo quod ancile dictũ fuit:datũq; est respõsum q̃ illic foret romanũ imperiũ determinatũ: vbi foret ancile seruatũ. Numa vndecim alia scuta fecit vt essent duodecim numero: vt q̃ illud de de celo deciderat maneret occultuz. Moraliter: scutũ fidei de celo cecidit:q̃n xp̃s veniens de celo fidẽ hominibus ꝓdicauit: et vbicũq; fuerit scutũ istud seruatũ:demonis extirpabit dominiũ:et ꝓseuerabit diuinũ imperiũ. Hec aũt scuta duodecim sunt:quia fidei articulos duodecim apostoli fundauerũt. Istud scutũ liberat a demonib⁹: qđ in Daniele figuratũ fuit cõuenienter: qui licet in lacu cũ leonib⁹ moraret: nulla tñ lesio inuẽta est in eo:qz credidit deo suo. Dañ. vj. Tertio confert fides optatoꝝ cõsecutionẽ. Marci.xj. Quecũq; orãtes petitis credite:qz accipietis ꝛ fiet vobis. Narrat magister in historijs: q̃ cũ Alexãder venisset in mõtes caspios miserũt ad eũ filij captiuitatis decẽ tribuũ egrediẽdi licẽtiã postulãtes: cũq; quesisset causam captiuitatis respõderunt: q̃ eo qz recessissent a deo israel: vitulis aureis immolando: et ꝓphetas dei dictũ esse eos nõ rediturus. Tũc rñdit Alexander q̃ artius eos includeret. Cũ g̃ angusta viarũ incipet obstruere molibus bituminatis: et vidit humanũ laborẽ non posse sufficere:rogauit deũ israel vt illud opus cõpleret. Et ecce nutu diuino p̃rupta montiũ ad seinuicẽ accesserũt:et factus est locus immeabilis. Et vt ait Josephus: Deus inquit quid facturus est ꝓ fidelibus suis:cũ ꝓ infidelib⁹ ab eo auxilium petentib⁹ tanta miraculoꝝ insignia voluit opari Exemplũ ad istud patet. Joh̃.iij.de regulo:cui⁹ filius infirmabat capharnaũ: cuius reguli fides licet esset diminuta: qz non credidit chr̃istũ posse sanare filiũ suũ nisi descenderet corpaliter ad eũ: salutẽ tñ filio impetrauit. Patet etiã istud exẽplũ in centurione. Matth̃. viij. cui ꝓ salute serui de-

precanti finaliter responsum fuit: Vade sicut credidisti fiet tibi. Quarto fides bene credenti cōfert electoꝝ bñdictōez. Joh.xx. dixit ihesus: Quia vidisti me Thoma credidisti: beati q̄ nō viderunt et crediderūt. Qō exponēs Greg. dic̄ sic: In hac sententia nos specialiter signati sum⁹: qui eū quē carne nō videmus mēte retinemus: si tñ fidē nostrā opib⁹ sequamur. Ille etenī vere credit q̄ exercet opando qō credit. Distinguunt aūt doctores de fide q̄ fides quedā est informis: quedā formata. Informis est qñ est sine charitate: sicut est in demonib⁹ t malis hōib⁹. Formata dicit qñ charitate viuificat. Et iō dicit mgr̄ sentēt̄iaꝝ. li. ij. dis. xxij. Aliud est credere deū et aliud in deū t aliud deo credere. Credere deo est credere esse vera que loquunt: qō t mali faciunt: et nos credim⁹ hōi: sz nō in hominē. Credere deū est credere q̄ ipse sit qō etiā mali faciunt. Credere in deū est credendo amare t amādo in eū ire. Et hec est illa credulitas sola q̄ facit hoīem siue animā hominis esse rectā. Per cuius cōtrariū dicit Abacuk. ij. Qui incredulus est ania eius nō erit recta in semetipso. Justus aūt ex fide sua viuit: et signanter dicit q̄ aia increduli q̄ fidē formatā non habet nō est recta

Ubi notandū q̄ est de aīa humana moraliter: sic̄ de triangulo naturaliter cōstat esse. Nullus em̄ triangulus plures angulos rectos habere pōt sz em̄ vnū: et tñ ab illo totus triangulus denoiat rectangulus vel orthogon⁹: sic̄ in penultima cōclusione elenchoꝝ: t p̄mo Enclidis patet. Cui⁹ figurā ipse pitbagoras noiauit dulcarnō. Sicut em̄ narrat Alexāder neq̄ li. de naturis rerū: dulcarnō fuit figura pythagore: et dicit dulcarnō a dulia carnis .i. ab imolatiōe carnis tauri: quē idem ph̄s imolauit Jouī ob inuentionē dicte cōclusionis. Ab hac ḡ cōclusione habeo q̄ totus triangulus ab vno angulo recto triangulus denoiat rectangulus. Et eodē mō est de aīa humana moraliter. Aia em̄ humana triāgularis esse dinoscit p memoriā: intelligentiā t volūtatē. Un̄ Augu. x. de trinita. ca. xvij. Nulla istarū psonarū seu virtutū dicit aīa esse recta nisi a sola volūtate. Nō em̄ dicit aīa recta ꝓpter bonitatē memorie: nec a subtilitate intelligentie. Multi em̄ reperiunt valde fecunde memorie t subtilis t pspicacis intelligētie: q̄ tñ non sunt recti nec iusti: immo qñq̄ valde distorti t iniusti. Relinquit ḡ q̄ aīa humana ōr esse recta a sola volūtate: a qua sola existēte recta homo dicit iustus t rectus: et tō rōnabiliter ꝯcludit Ansel. viij. de li. arbi. q̄ iusticia ē rectitudo voluntatis. Est ḡ magna vanitas q̄ hō nitit cotis viribus illas ptes rectificare q̄ eū nō faciūt rectū: t illā potētiā dimittat incultā a q̄ tota ipsius sumit rectitudo. Sūt em̄ hoies cōiter curiosi vt multaꝝ sciētiaꝝ ꝓfitates memoriter teneāt: t eas p intelligētiā diligēter discutiūt: sz q̄ voluntas coꝝ amore dei t ꝓximi inflamet nō curāt: a q̄ sola ōr hō rect⁹ Lañ. j. Recti diligūt te: et iō nō imerito plangit ꝓpheta Mich. vij. Perijt sanct⁹ de terra: t rect⁹ in hōib⁹ non est. Cuius causa assignat Eccs. vij:

Solūmodo hoc inueni q̄ de⁹ fecit hominē rectū t ipse se imiscuit infinitis q̄stionib⁹. Et iō vt recte credam⁹ t bñdictionē electoꝝ habeam⁹: fidē nostrā catholicā charitate informare debem⁹. Bal. ij. Qui ex fide sunt benedicent.

Lectio. CXCVIII.

Bsonse eū sacrifi-

a cabāt iusti pueri bonoꝝ iusticie legē i cōcordia disposuerūt: sil' inter bona t mala recepturos iustos patrias decātātes laudes. Resonabat aūt incōueniēs inimicoꝝ vox et flebilis audiebat planctus ploratoruz infantiū.

Postq̄z tacta ē plaga mirabil' q̄ ꝓmogenita fuerunt occisa: hic agit de planctu miserabili: q̄ oēs vniuersaliter sunt lamētati. Et circa hoc duo facit. Nā primo agit de hebreoꝝ letitia t exultatione. Scō de egyptioꝝ lamētatione t tristicia. ibi Resonabat Circa p̄mū narrat: q̄ hebrei nocte illa insteterūt totaliter laudi diuine: ope: corde et ore. Ope: qz sacrificabāt. corde: quia ad legē istā seruādā se parabāt. ore: qz laudes deo decātabāt Et hoc ē q̄ dicit: Absc̄ōse em̄ sacrificabāt iusti pueri bonoꝝ. i. hebrei filij p̄triarchaꝝ occulte fecerūt phase. Exo. xij. qō etiā de nocte fecerūt: sic̄ ibi ptz Et in domib⁹ inclusi. Et iō absc̄ōse fecerūt et q̄ztū ad tp̄s t q̄ztū ad locū t figurā t modū. Absc̄ōditū fuit illud sacrificiū: qz figura fuit sacrificij nr̄i in noua lege. Et iusticie legē in cōcordia disposuerūt .i. disposuerūt istud bonū forte impperuū de celebratione phase in cōcordia. i. in cōseruatione gētis illi⁹: qz extraneus nō vescebat ex eo nisi circūcideret: ꝓm q̄ p̄cepat eis de⁹. Et ecce quō disposuerut se in corde tripliciter. Nā disposuerūt se deo forte obedientes: disposuerunt se forte patientes: t disposuerūt se forte gr̄as deo agētes. Quātū ad p̄mū disposuerūt legē in ꝯcordia: sic̄ expositū fuit. Quātū ad scōm dic̄ q̄ disposuerūt se iustos recepturos sil'r bona t mala .i. disposuerūt patiēter t equanimiter se recepturos a deo: tā ꝓspa q̄z aduersa: aduersa sine murmuratiōe: ꝓspa sine elatione. Quantū ad tertiū dicit q̄ hec disposuerūt decātātes laudes patrias. i. laudes q̄s a p̄ib⁹ didicerāt: qō est ꝯ nōnullos q̄ nō laudes sc̄ōz patrū: sed cātilenas p̄eligūt cātare meretricū. Alia lr̄a habet: Patri oīm decantātes laudes: et sniat ptz. Sed q̄liter tūc se habuerūt egyptij declarat cū sequit: Resonabat aūt incōueniēs inimicorū discordās egyptioꝝ vox. Erāt em̄ plangētes sine cōcordia t sine ꝯuenīēti ꝓportiōe crexerūt voces suas: et flebiles audiebant plāctus ploratoꝝ infantiū. Magna em̄ fuit materia doloris tot innocentes occidi sil': t subito ꝯsiderare. Circa illā clausulā: Justicie legē in cōcordia disposuerunt. Notādū q̄ rectores reipublice q̄cūq̄z circa leges statuēdas ad ꝯmodū subditoꝝ in his ꝑbis q̄drupliciter informant. Req̄rūt nāq̄z leges ad b q̄ debito mō fiāt subtilitatē mature deliberationis et vtilitatē secure cohabitatiōis: auctoritatē māsure obligatiōis: et eq̄litatē mēsure et distributionis.

lex humā:

Primo mō: vt q̄ ad subtiliatē debito mō statuā
ant reqrīt maturitas deliberatiōis: et h̄ notat cū
dicit: disposuerūt. Nō em̄ subito neq; ex abrupto
pūt leges vtiliter ⁊ vniuersaliter statui. In cuius
figurā Moyses cū dño. xl. diebꝫ fuit qñ legē scri-
ptā accepit: p qđ etiā tpis icuniū fecit ꝯtinuū: ad
designādū q̄ legislatores sobrietati non festis ⁊
cōuiuijs vacare debēt p tpe q̄ leges cōdūt. Sūt
em̄ leges q̄ ordinant ad bonū aie principaliores
artib⁹ medicaminū q̄ ordinant ad bonū corpis:
sic dic Ari. iij. politi. Cū g̈ leges mediciales hōibꝫ
nō dentur sine ꝓuia meditatiōe sollicita ⁊ secura
seu matura: cōstat q̄ nec leges morales sine ma-
turitate debita dari debēt. Et iō scribit Justinia-
nus in ꝓlogo institutionū: q̄ cū sūma diligētia ⁊
sūmis vigilijs p prudētissimoꝝ virorꝝ sollertiā le
ges fecit in illud vnū volumē cōpingi. Est em̄ le-
gispositiuū p̄ncipal' ps politice: ⁊ maxime necessa
riū est cōitari humane q̄ aliq̄ fiāt boni legispositi
ui siue legislatores: sic docet Ari. x. ethi. Probat
em̄ ibidē Aristo. tribꝫ vltimis capl'is tres cōclusi-
ones. Prima ad faciēdū hoies vtuosos nō solū
sufficit sermo psuasiuus. Scđa est q̄ ad h̄ neces-
saria est bona ꝓsuetudo. Tertia ē q̄ bona ꝓsuetu
do sine bonis legibꝫ haberi nō pōt. Pria ꝓclusio
ptz: qz iuuenū aliq̄ sūt liberales: aliq̄ degeneres:
⁊ aliq̄ insanabiles. Liberales sī q̄ apti nati sūt fu
gere turpes delectatiōes ex sola vecūdia. Dege-
neres sunt ⁊ inobediētes q̄ q̄lescūq; delectatiōes
psequunt nisi p penā ꝓtrariā castigent. Insana-
biles sūt q̄ neq; psuasiōibꝫ neq; penis a ꝑuis dele
ctatiōibꝫ retrahūt. Pro bonis aūt iuuenibꝫ sufficē
tmo psuasiu⁹: q̄ statiz alliciunt ad vtutē ꝓsidera
ta turpitudine vitiose delectatiōis ⁊ pulchritudi
ne honeste vtutis. Pro inobediētibꝫ ⁊ rebellibꝫ n̄
sufficit sermo psuasiu⁹: sz reqrunt pene ⁊ punitio
B nes in psonis vel i rebꝫ. Pro insanabilibꝫ q̄s nos
incorrigibiles vocam⁹ requirit exterminatio siue
mors. Dicit Galienus in dynamide: vt recitat vi
ctor in⁹. xxxj. li. suo naturaliū. ca. ccij. Q̄me auxi-
liū medicine tot⁹ corpis triptitū est: vicz medica
mēto: ferro et igne. Qđ si medicamēto curari nō
pōt: ferro ⁊ igne cureť. Si aūt nec ferro: igne cu-
reť: qđ aūt nullo istoꝝ triū curari poterit: incura-
bile estimeť. Moraliter: medicamētū est occulta
correptio et charitatiua: ferrū ꝓclamatio: ignis
excōicatio vl' seqstratio corpalis. Et q̄ nll'o istoꝝ
triū ē curabilis insanabil' iudicať: cui debeť mors
vel exterminatio ſm Ari. Ptz g̈ q̄ non sufficit ad
humanā vtutē solus sermo psuasiu⁹. Scđa vo
conclusio q̄ ad h̄ necessario bona ꝓsuetudo req̄-
rať: seqť ex p̄dictis. Illud em̄ necessariū ē ad salu
tē p qđ exterminať passio inclinās ad vitiū: sz hu
iusmōi est sola bona cōsuetudo: g̈ ⁊c. qz sic dictū
est sola doctrina nō sufficit. Triplex em̄ fuit anti-
quoꝝ sn̄ia de eo q̄ est hoies vtuosos fieri. Dixerūt
em̄ quidā q̄ hoies fiūt boni p naturā: puta ex na
turali ꝓplexiōe cū impressiōe corpū supcelestiū. alij
dixerūt q̄ hoies fiunt boni ꝓpter exercitiū. Tertij
dixerūt q̄ p doctrinā; et ista tria dicta sunt aliqlit
vera. Nā quidā mor a natiuitate sūt dispositi ad
fortitudinē vl' tēpantiā: sz hec natural' dispositio
est vtus impfecta: sic ar. vj. ethi. Un̄ ad ei⁹ pfe-
ctionē reqrīt doctrina q̄ est pfectio rōnis. Sed cū
vtutes morales sint in appetitu: nō sufficit cū na
turali dispositiōe doctrina: sed vlteri⁹ reqrīt ꝓsue
tudo: p quā ipse appetit⁹ inclineť ad bonū. Ha-
bet em̄ ꝓsuetudo bona q̄ndā violētiā inclinantē
ad bonū. Ex q̄ ptz q̄ ad bonitatē mor reqrīt bōa
ꝓsuetudo. Tertia cōclusio vicz q̄ ad bona cōsue
tudinē reqrūt bone leges sic oñdit. Bona ꝓsuetu
do iō nccia ē ad bonos mores: qz cōsuetudo bōa
iducit necessitatē q̄ndā ad bonū: sz hec necessitas
sine legibꝫ bn̄ ordinatis nō habeť. Habet em̄ lex L
q̄ndā vim coactiuā inq̄tū p multitudinē vl' saltē
p aliquā scz psonā q̄ vicē m̄l'titudinis gerat insti
tuit: et iō necessariū est hr̄e bonos legislatores: tū
ꝓpter iuuenes q̄ sine difficultate a vanis nō retra-
hunt: tū ꝓpter viros in pfecta etate: vt p leges bo
nas bone ꝓsuetudines i eis reseruent. Reqrūt g̈
leges q̄stū ad sui institutionē: subtilitatē mature
deliberatiōis: qđ notat cū dr: Disposuerūt. Eccle.
xix. In oī sapia dispositio legis. Scđo reqrūt le-
ges vtilitatē secure cohabitatiōis. Hec est causa
final' legū: vt hoies possint adiuicē ꝓcorditer ha
bitare: et h̄ notat cū dr: In ꝓcordia. Un̄ dic Aris.
iij. poli. q̄ ciuitas est cōicatio bonaꝝ actionū ꝓpt
bn̄ viuere ex gētibꝫ ⁊ domibꝫ gr̄a vite pfecte ⁊ p se
sufficiētis. viij. Ethi. ca. j. dr q̄ amicitia maxime
videť cōtinere ciuitates: et legispositores magis
studēt circa eā q̄z circa iusticiā. Cōcordia em̄ ali-
qd simile amicitie videť esse. Hāc aūt maxime ap
petūt ⁊ ꝓtētionē inimicā existētē maxime expellūt
Hec Aris. Et iō ſm Isid. ij. ethimo. ca. iij. in de-
scriptiōe ppl'i cadit ꝓcordia. Dic em̄ q̄ ppl's ē hu
mane m̄l'titudinis cetus iuris cōsensu ⁊ cōcordi
cōione sociat⁹. Et cōcordat cū dictis Augusti. de
vbis dn̄i in mōte: sermone. xxvj. vbi ꝓmēdās vni
tatē dicit sic: Unuz cogitate frēs mei: et videte in
ipsa multitudine si delectet nisi vnū. Ecce deo p
pitio q̄z multi estis. Quis vos ferret nisi vnū sa-
peretis. Un̄ de multis quies ista. Da vnū ⁊ ppl's
est: tolle vnū ⁊ tnrba est. Hec Augu. ij. tn̄ de ciui.
dei. ca. xxj. dicit Augu. qđ sit ppl's ſm sn̄iaz Sci
pionis: et dic q̄ respublica ē res ppli: ppl'm autez
dicit Scipio nō oēm cetū multitudinis: sz cetuz
iuris ꝓsensu ⁊ vtilitatis cōione sociatū. Aliā adhuc
replicat diffinitionē ppl'i. xix. de ciuita. dei. ca. xxij
q̄ est talis: Popul⁹ ē cet⁹ multitudinis rōnalis:
rez q̄s diligit ꝓcordi cōione sociatus. Prima tn̄
diffinitio videť melior q̄ ppl'm ponit ee cetū iuris
ꝓsensu sociatū. Sz in oibꝫ istis diffinitiōibꝫ satis
liquet q̄ nulla multitudo sine ꝓcordia ppl's dici
pōt. Res vo publica sine ppl'o esse non pōt. Et iō
dic Augu. recitās vba scipionis. ij. ō ciui. dei. ca.
xxj. q̄ quēadmodū armonia in cātu est: ita ē ꝓcor
dia i ciuitate. Sicut ei ex distinctis sonis i fidibꝫ:
in tibꝫs cōcors ꝓcet⁹ efficit: ita ex sūmis: infimis
⁊ medijs interiectis ordinibꝫ ꝓcordia statuit ciui-
tatis. Hec concordia hec vnanimitas et dilectio

mutua finis ē quē legispositor intendit. Roma. xiij. Plenitudo legis est dilectio. Et.j. Thimo.j. Finis aūt p̄cepti ē charitas. Tertio req̄rūt leges i republica q̄lēcūq; autoritatē mās̄ure obligatiōis vt sic nō sine sūmo ꝯsilio īstituūt̄: ita nec sine causis maximis abrogēt̄. Recitat aūt Ari. legē Jpodami vni⁹ de antiq̄s legislatoribꝫ i.iij.poli.i ml'tz ⁊ specialit̄ q: statuit talē legē q̄stū ad legislatores ꝙ q̄cūq; adīueniret aliq̄d nouū expediēs ciuitati bonor ē aliquē reptaret: ⁊ q: ista lex videt̄ br̄e bonā apparētiā: occasiōe hui⁹ legꝫ disputat istā q̄stionē. D Utrū ciuitati ꝙ expediat mutare patrias leges ꝑ melioribꝫ legibꝫ nouit̄ īuētis. Et videt̄ ꝙ sic q̄druplicit̄: tū q: sic ē i alijs artibꝫ q̄buscūq; sic in medicinali ⁊ i musica: ꝙ aliq̄ a ꝑobata ab antiq̄s doctoribꝫ sūt mutata: tū q: ml'te de legibꝫ talibꝫ sūt valde barbarice ⁊ irrōnabiles: sic ꝙ ciues poterāt vēdere vxores suas ꝑ ferro: tū q: boies antiq̄ fuer̄t q̄si brutales ⁊ insensati: tū q: leges sunt scripte vniuersalit̄: act⁹ aūt hoim ꝑticulares sūt ⁊ varij: nec p̄nt ꝑ vnā legē regi. Ad istā questionē vult Ari. dicere ꝙ nll'o mō expedit ciuitati ꝙ facilit̄ mutet vl' abrogет leges antiq̄s ꝑ nouis legib⁹ etiā si aliq̄d modicū vtilitatis ciuitati ꝓueniret ꝑ nouas. Et iō dicit ꝙ illa lex ipodami mala fuit q̄ statuit ꝙ adīuenīēti nouā legē ⁊ vtilē ciuitati aliq̄s honor daret̄: q: ꝑ hūc iuuenes ⁊ igenioſi īsisterēt circa adīuētionē nouar legū sub specie boni cōis ⁊ ad abrogationē veter: sic de facili īducerēt mutationē toti⁹ policie. Et iō dic̄ Ari. ꝙ leges antiq̄ debēt ee magne reuerētie ⁊ stabilitatꝫ. Un facilit̄ cōdere leges nouas ⁊ mutare antiq̄s ē multipl'r nociuū: q: hūc nihil aliō est q̄z assuefacere hoies ad soluēdū leges ⁊ ad ꝙuipēdēdū obligationē legis ⁊ iō meli⁹ ē sinere modicos ⁊ leues errores q̄z soluere leges antiq̄s: q: q̄ freq̄nter leges mutāt pl⁹ nocēt q̄z ꝓsūt: q: assuefaciūt ciues ad nō obseruāda statuta: ꝑncipiū ⁊ p̄cepta. Un tenet Arist. ꝙ q̄ facilit̄ legē mutat: legꝫ ꝫtutē debilitat. Nec ē sil'e ꝑm eū de artibꝫ ⁊ legibꝫ. Nā ꝫtus ⁊ efficacia artiū ⁊ sciētiar fundat̄ sup rōem: et ex tali rōe naturali hꝫ vim suā. Leges aūt posituе i ml'tis nō hūt obligationē nisi ex ꝯsuetudine ⁊ obseruātia ⁊ vetustate: et iō debilitare ꝯsuetudinē ē debilitare legē ff. de le. ⁊ sen. ꝯsul. ⁊ iō. ꝯsuetudie. le. nō oim. Nō oim q̄ a maioribꝫ ꝯstituta sūt rō reddi pōt. et. l. seq̄nti. ⁊ iō rōes eor oim q̄ instituūt̄ inq̄ri nō optet alioq̄n ml'ta ex his q̄ certa sunt subuerterent̄. Si ꝫo eēnt aliq̄ leges antiq̄ q̄ manifeste ꝯtinerēt pniciē ciuitatꝫ de maturo ꝯsilio abrogari deberēt: sz nullo ꝯsensu: nec h̄ cōiter freq̄ntaret̄. Et iō dic̄ signāter Ualeri⁹ li.ij. de īstitutis Massiliēsiū: ꝙ in eor ciuitate ꝯdita vrbe seruat⁹ ē q̄dā gladi⁹ vsq; ad tp̄s suū q̄ norij iugalabant̄: rubigine exesus ⁊ vix sufficiēs mīsterio: sz iudex ex minimis q̄z reb⁹ oīa antiq̄ ꝯsuetudinis monimēta seruare debet. In hui⁹ figurā lex mosayca in lapidibꝫ scꝑta erat Leges etiā romanor ī duodecim tabul' eburneis scribebāt̄ in signū stabilitatꝫ ⁊ indebilitatꝫ future Narrat ad istū ꝓpositū Trogus pōpe. li. vj. ca. v. de ligurgo. Quarto req̄rūt leges eq̄litatē mēsure ⁊ distrubutionis: vt vicz leges sint oīb⁹ cōes q̄ sunt ciusdē ꝯditiōis: vt q̄ō vni taliū liceat oīmb⁹ liceat: ⁊ q̄ō interdicit̄ vni oīb⁹ sit interdictū. Hoc tn̄ sic ītelligi nō debet ꝙ oīs lex eq̄lit̄ oēs ciues cōplectat̄: cū alie leges debeāt militib⁹: alie agricol' alie artificib⁹: alie dn̄is: alie seruis: sz oīb⁹ ciusdē stat⁹ ꝯditiōis debz lex eis data eē cōis. Et iō q̄ volūt aliquā rēpublicā seu cōitatē q̄zcūq; cōstituere ex ꝑsonis oīno eq̄lib⁹: necessario destruūt ordinē ⁊ pulchritudinē reipublice: q̄ stat ī diuersor gradū ꝓueniēti ꝓportiōe. Un dic̄ Augu. xix. d̄ ci. dei ca. xxiij. ꝙ par oīm rex ē trāq̄llitas ordinis: ordo ꝫo ē pariū ⁊ dispariū rex sua cuiq; loca tribuēs dispositio. Ac ꝑ hō vbi ē oīmoda paritas ibi nll's ē ordo dic̄ Ari. vij. poli. ꝙ lex est q̄dā ordo: ⁊ bona legislatio ē bona ordinatio. ⁊. iij. poli. dic̄ ꝙ iust̄ ē eq̄les ꝑm ꝫtutē equale meritū recipe: et ineq̄les ineq̄le. Est em̄ vnitas ciuitatis sicut vnitas animalis: que in bona proportione consistit.

Lectio. CXCIX.

Jmili autem pena

ſ seru⁹ cū dño afflict⁹ ē: ⁊ popularꝫ hō regi sil'ia pass⁹. Sil'r ḡ oēs vno noie mortis mortuos habebāt īnumerabiles: nec em̄ ad sepeliēdū viui sufficiebāt: q̄m̄ v no momēto q̄ erat ꝑclarior natio eor exterminata ē. De oīm⁹ em̄ nō credētes ꝓpter bn̄ficia tūc cū ꝑmū fuit exterminiū ꝑmogenitor spopōderūt se ppl'm dei esse. Postq̄z actū ē de mirabili exterminatiōe ꝑmogenitor in egypto q̄stū ad q̄litatē eius. Hic agit̄ de eiusdē pene magnitudine: q̄stū ad ipsi⁹ ml'tiplicē acerbitatē. Circa q̄ō tria facit. Primo oñdit ꝙ illa pena nulli pepcit ꝓp̄ generis nobilitatē. Secūdo ꝙ nll'i pepcit ꝓpter tp̄is imptunitatē. Et tertio ꝙ nulli pepcit ꝓpter stat⁹ insensibilitatē. scd̄a ibi: Cū em̄ quietū. tertia ibi: Tūc ꝯtinuo. Circa ꝑmū dicunt̄ tria. Nā ꝑmo enarrat̄ pene general' indifferētia. Scd̄o sepulture legal' insufficiētia. Tertio ꝯtritiōis aliq̄lis cuidētia. Circa ꝑmū dic̄ ꝙ in pena ipsi⁹ plage q̄ exterminabant̄ egyptior ꝑmogenita fuit duplex indifferētia: q: cōiter ⁊ indifferēter affligebant̄ dn̄s ⁊ seru⁹: rex ⁊ vulgus. Sil'i inq̄t pena ⁊c̄. Et ex h̄ ꝯcludit ꝙ oēs sil' vno noie mortis mortuos habebant innumerabiles. Jnsufficiētia ꝫo sepulture subiūgit̄ ꝑ tāto ꝙ mortui fuerūt tot q̄t viui defecer̄t ꝑ tristicia: nec sufficerūt ad sepeliēdū mortuos. Un̄ subdit: Nec em̄ ad sepeliēdū sufficiebāt: q̄m̄ vno momēto q̄ erat ꝑclarior natio eor. i. ꝑmogenita exterminata ē ⁊c̄. Et tertiū aliq̄lis ꝯtritionis cuidētiā q̄ tūc in egyptijs appuit: ꝙ illi q̄ nll'o mō volebāt credere ꝓp̄ ipa bn̄ficia: tūc q̄n̄ exterminiū factū ē ꝑmogenitor spopōdert̄ se ppl'm dei eē. i. ꝑmiserūt se velle subiici deo tali pacto ꝙ plaga cessaret. Ul' legit̄ aliter ō hebreis q̄ añ mortē ꝑmogenitor visis alijs plagis egyptior ⁊ bn̄ficijs sibi ꝑstitis nō credidert̄ ꝑfecte in deū: sz tūc ꝑmo cū viderēt mortē ꝑmogenitor ꝯfessi sūt se ppl'm dei eē. Et nota ꝙ tria po-

A nunc hic hiſtorialiter pcā q̄ ꝓdie fieri cernim⁹ inter gētes. Dicit enī q̄ de qualibet familia iacebat vn⁹ mortu⁹: et q̄ iſte erat de natiōe clariori: q̄ pri mogenit⁹. Et viſa illa plaga egyptij egerūt penitētiā fictā: et ſpopōderūt ſe filios dei eſſe. Iſto mō moraliter ſi ſcrutemur vix eſt aliq̄ dom⁹ vel familia in q̄ nō iacet aliq̄s mortu⁹ pctō: imo forte plures: q̄ ſtultor infinit⁹ eſt numer⁹. Eccs. j. Itē cōſiderem⁹ ad oculū: illi q̄ deberēt eſſe p̄clariores et nobiliores genere plurimuz inueniuntur mortui morte culpe. Item et hec ꝑpendere poſſum⁹ euidēter q̄ ficta ē penitētia nōnullor: q̄ tpe infirmitatis vl' aduerſitatis clamāt ad deū plus timore pene q̄ amore iuſticie. Et iō q̄n reſtituūt ſanitati vel ꝓſperitati redeūt ad ſolitā puerſitatē: ſicut de lupo metrice dr: Heu cū lāguebat monach⁹ lupus eſſe volebat. Sed dū cōualuit māſit vt ante fuit. Itē dū fero lāguorē fero religiōis amorē. Expers languoris nō ſū memor hui⁹ amoris. Sic antiochus a deo pcuſſus ꝓmiſit ſe iudeū futurū: et oēm locū terre pambulaturū: et p̄dicaturū dei poteſtatē. ij. Machab. ix. q̄ nō fecit. Circa illā clauſulā: Popularꝫ hō regi ſimi: notādū q̄ aliq̄ circa ſtatū regiū decreuerūt antiq̄ ſolliciti⁹ obſeruāda. ſ. p̄latiōis regie neceſſitatē: inſtitutiōis congruitatē: executōis autoritatē et bone puerſatiōis ꝓbitatē. Circa ꝑmū ē aduertēdū q̄ neceſſitatē regie p̄latiōis pulchre declarat Petrus Rauenen⁹ in ſuo epl'ari epl'a. j. vbi dic ſic: Ad extollenda iuſtor p̄conia et repmēdas inſolētias trāſgreſſorū: ſpiciēs e celo iuſticia erexit in ppl'is regnātiū ſolia et diuerſor p̄ncipū poteſtates. Caruiſſet nāq̄ libēti⁹ hūana ꝓditio iugo dominij: nec libertatē a ſe quā eis natura donauerat hoies abdicaſſet: niſi q̄ impunita licētia ſcelerū in euidētia humani generis pniciē redūdabat. Et ſic neceſſitate q̄dā optuit naturā ſubeſſe iuſticie et ſeruare iudicij libertatē: ſꝫ nec extrinſec⁹ exq̄ri decuit ſpeciē aliquā creature: cui ſe repſentata p hoiem celeſtis imago ſubiiceret: ſꝫ hō p̄lat⁹ ē hōi vt gratiorē p̄laturā efficeret idēptitas ſpēi: potiſſime cū diuina ſnia p̄fecit ad regimē ppl'or romanor impij: dū oſtēſa ſibi figura numiſmatis in redditiōe cēſus et ſolutionib⁹ tributor p̄ ceteris regib⁹ ceſaree fortune p̄ſignauit faſtigiū: cui ſubiecit oīmodas nationes: nō ad b̄ ſolū vt eis impando p̄eſſet: ſꝫ vt ipſi⁹ potri⁹ iuſticie copiā miniſtrādo ꝓdeſſet: ne p impunitatē criminū cōualeſcāt ſōlēnia trāſgreſſor. Hec
B ille. In q̄ ſnia tres q̄ſtiones ſoluunt. Prima: q̄re neceſſe fuit regimē regꝫ inter hoies introduci: cū hō deſideret naturaliter libertate gaudere. Rō eſt: ne impunita licētia ſcelex iuſticiā extirparet: et iō optuit libertatē ſubeſſe iuſticie. Scōa: q̄re nulla ſpecies aialis creature aſſūpta eſt i regimīe hois: vicz q̄ hō ē aīal rōnale habēs in ſe imaginē trinitatis: et iō nulli creature ſubiici debuit corpali: q̄ imagine tali caret: nec angelus ei p̄latus ē: ſꝫ hō hōi vt gratiorē p̄laturā efficeret idēptitas ſpeciei. Tertia q̄ ex ſnia dicta liquet q̄s inter reges regēdi teneat faſtigiū; q̄ vicz impator ex ſentētia ſal-

uatoris Mat. xxij. Reddite ḡ q̄ ſunt ceſaris ceſari: et q̄ ſunt dei deo. Regna vo q̄ttuor imperialia p̄teriſſe cognoſcim⁹ ſm cronicas: et in ꝓphia legimus Dañ. vij. videlicet: Aſſyrior: Perſarū: Grecorū et Romanor. Imperiū vo romanor quod p Conſtantinū ad grecos fuit deuolutū tranſtulit romana eccleſia in teutonicos in pſona karoli magni filij Pipini tpe Stephani ſecūdi: extra de elect. et elec. p̄tē. ca: Venerabilē. Hic aūt eſt rex regū cui oēs ſubſunt ſanationes et ppl'i: q̄ vicz tēporalia ab eo recipiūt. Sacerdotio tñ ac ſummo pōtifici debet ſubeſſe: ſic declarat extra de ma. et obedientia. ca. Solite. Pōtifex enī in ſpūalib⁹ añcellit q̄ tāto tpalib⁹ ſunt digniora quāto aia p̄fert corpi. Uñ imperatori p̄cellere declarat in decretali p̄dicta dupliciter vel duplici autoritate. Quarū vna eſt: q̄ dñs dixit Hieremie qui ſacerdos fuit: Ecce cōſtitui te hodie ſup gētes et regna. Hie. j. Alia eſt Geñ. j. vbi dicit q̄ deus fecit duo magna luminaria. i. duas p̄tates inſtituit: que ſunt pōtificalis et regalis p̄tās ad eccleſie firmamētū: ſꝫ illa q̄ p̄eeſt diei. i. ſpūalib⁹ maior eſt: q̄ vo nocti. i. carnalib⁹ minor eſt. Scōo de regie inſtitutiōis C
cōgruitate eſt ſciēdum: q̄ inſtitutio regis ſiue p̄ncipis q̄druplici via ſolet eſſe legittima: vicz diuina puiſione: eccl'ie collatione: generis ſucceſſiōe: et vnanimi electione. Exemplū primi de Saul et Dauid. j. Regꝫ. x. Exemplū ſecundi: quō Moyſes p̄fecit Joſue. Deut. xxxj. Et ſamuel vnxit dauid in regē: in figura q̄ vicarius xp̄i et p̄latus eccleſie cōfert p̄ncipatū et regiā poteſtatē ad vtilitatē eccl'ie. Uñ et vis et autoritas examinādi pſonā electā in regē et p̄mouēdi ad imp̄iū ad papā ſpectat: ſicut patet extra de electione. c. Venerabilē. Exemplū tertij de Salomone filio dauid: et multis alijs. Exemplū quarti de veſpaſiano et multꝫ alijs: q̄ electione ppl'i vel ſenatus adepti ſunt regiā dignitatē. De quadā aūt p̄ncipis electiōe mirabili narrat Solinus de mirabilib⁹ mūdi ita dicens: Apud thraciā in regis electiōe nō nobilitas p̄eualet: ſed ſuffragiū vniuerſorum. Populus enī elegit ſpectabilē in moribus: vel inueteratum clementia: vel annis grauez: ſed hoc in eo querit cui liberi nulli ſunt. Nam qui pater fuerit etiaz ſi vita polleat non admittitur ad regendū: et ſi forte dum regat genuerit: exuit poteſtate. Ideo hoc maxime cuſtoditur ne fiat hereditarium regnuz: deinde ſi rex p̄referat maximā equitatem nolunt ei totum licere: ſed quadraginta rectores accepit ne in cauſis capitum ſolus iudicet: et ſi diſpliceat iudicatum ad populum reuocatur: atq̄ ita datis iudicibus. lxx. fertur ſentētia cui neceſſario acquieſcere eſt. Hec Solinus. Tertio de regie executionis auctoritate poteſt exponi illud Prouerb. xx. Rex qui ſedet in ſolio iudicij diſſipat oīne malum intuitu ſuo. Ubi quattuor conditiones ponuntur neceſſario req̄ſite: et ad hoc q̄ regia auctoritas executionē debitaz ſortiat ſcz tranquillitas in p̄ſidendo: qō notat cū dicit: Rex qui ſedet. Eq̄tas in diſcernendo: q̄ in ſolio iudicij. Perſpica-

citas in inquirendo:intuitu suo:⁊ veritas in puniendo dissipat omne malū. Quarto precipue pensabant antiq regie ꝙuersatiōis ꝓbitatē: vt sic ꝑcedit ⁊ ꝑcellit ceteros dignitate regali sic añcedat bonitate morali. Uñ Seneca epl'a.clxxx. Nature ē nō deteriorib⁹ potiora submittere:ꝫ meliorib⁹. Arietes q̄ ducatu ꝑsunt gregib⁹ aut maxima cornua hñt aut vehemētissima.i.fortissima. Non ꝑcedit armēta degener thaur⁹ sed q̄ magnitudie ceteros mares vincit. Elephantoꝝ gregē excellētissim⁹ ducit. Sūma felicitas erat gētiū in aureo seculo:in q̄ nō poterat potētior ee nisi melior. In illo igit̄ seculo qđ aureū phibet penes sapiētes fuisse regnū possidoni⁹ iudicat:qñ officiū erat imperare nō regnū. hec Sene. ⁊ Boe. de ꝙsol'.li.j.ꝓsa iij.dic̄ sic. Tu inq̄t hāc snīam ore Platonis sanxisti:Beatas fore respublicas si eas vel studiosi sapiētie regerēt:vel eaꝝ rectores sapie studere ꝙtigisset. Uñ metrice dr. Regna btā fore posset si vel ꝙtigeret esse. Phos reges vel reges philosophari.

Lectio. CC.

Dm enim quietum

c silentiū ꝙtineret oīa:⁊ nox in suo cursu mediū iter haberet: oīpotens sermo tuus dñe exiliens de celo a regalib⁹ sedib⁹ durus bellator in mediā exterminij terrā ꝓsilijt gladius acutus insimulatū imperiū tuū portās. Et stans oīa repleuit morte: ⁊ vsq; ad celū attingebat stās in terra. Postq̄ ostēsum est ꝙ pena exterminationis ꝑmogenitoꝝ nulli pepcit ꝓpter generis nobilitatē: qr eq̄liter afflixit regē ⁊ vulgū ⁊ dñm ⁊ seruū. In ista lr̄a ꝙseqūnter declarat̄ ꝙ etiā nō pepcit aliq̄b⁹ ꝓpter tpis importunitatē. Cū nox sit tēpus humani q̄eti deputatū: molestius affligat oīs aduersitas. Uñ in ista lr̄a tria fiūt: qr ꝑmo describit̄ hora decurrēs. Scđo cā efficiēs. Tertio effectus sequēs. Scđa ibi: Omnipotēs ſmo. Tertia ibi: Stans oīa repleuit. Circa ꝑmū dicit sic. Cum em̄ quietū silentiū ꝙtineret oīa.i. media nocte q̄n hoies dant̄ q̄eti ⁊ ꝙtinēt se a strepitu ⁊ tumultu.s. intēpesto:⁊ nox i suo cursu rē. Septē em̄ sunt hore noctis ſm Isidoꝝ.v.ethim̄.ca.xxxij. vicz: vespeꝝ:crepusculū:⁊ cōticiniū:intempestū:gallicinū:matutinū: diluculū. Uespeꝝ dicit̄ a stella q̄ solem occidentē sequit̄ vno tpe ⁊ alio tpe ꝓcedit. Uñ cadē stella vocat̄ hesperus: qr seq̄t solē ꝑcedēs tenebras noctis:⁊ tūc dicit̄ lucifer: qr ꝑcedit solē in aurora. vñ Boeti⁹.j.de ꝙsol'. metro q̄nto: Et q̄ ꝑme tēpore noctis Agit algentes hesperus ortus: Solitas iterum mutat habenas: Phebi pallēs lucifer ortu. Crepusculū idē est qđ dubia lux. Nā creperū dubiū dicim⁹ hoc est inter lucē ⁊ tenebras. Cōticiniū dicim⁹ qñ oēs solēt ꝙticescere qđ idē est qđ silere. Intēpestū mediū est ⁊ inactuosum tps noctis qñ agi nō pōt:⁊ oīa in sopore ⁊ q̄ete sunt. Mediū aūt noctis actu caret. Gallicinū dr illa ps noctis in q̄ galli lucē ꝑnūciāt suo cantu Matutinū dicit̄ in abcessu tenebraꝝ ⁊ aurore ad uētu. Diluculū dr q̄si iā incipiēs ꝓua diei lux. Ergo in tēpestō:qñ oēs sunt in silentio:⁊ nox in suo cursu mediū iter hz. Nox est qñ sol est sub terra ⁊ spaciū noctis ab occidēte ad orientē sub terra: solis ē cursus ſm Damascenū li.j.ca.v. In medio ḡilli⁹ noctis terribil' oīpotēs ſmo tu⁹ dñe.i.ꝑceptū tuū qđ est xp̄s vel angel⁹ sermonis tui nūci⁹ vel executor ꝑcepti. Ecce cā efficiēs istius. Exiliēs de celo a regalib⁹ sedib⁹ venit.i.ab angelis in qb⁹ deus sedet:durus debellator in mediā exterminij terrā.i.in mediū egypti q̄ fuit tūc terra exterminij gladi⁹ tuus.i.sermo tuus vel angel⁹ hñs gladiū acutū:insimulatū.i.verū ⁊ non fictū imperiū tuū ptās:ecce hora decurrens ⁊ ꝑsona occidēs:⁊ seq̄t effectus subsequēs: ⁊ stans repleuit oīa morte.i. oēs domos repleuit mortuis. Exo.xij. Nō erat domus vbi non iaceret mortuus: ⁊ vsq; ad celos attingebat stans in terra. Ecce ineuitabilitas de q̄ nullus euadere potuit. Hic est dubitatio lr̄alis. Utrū angelus exterminator egypti fuerit bonus. Et videt̄ q̄ ſ. Nā de illo angelo dicit̄ Act̄. vij. Hunc.s.moysen deus ꝓncipē redēptorē q̄ misit in manu angeli q̄ apparuit ei in rubo: hic eduxit eos faciēs ꝓdigia ⁊ signa in terra egypti in mari ⁊ in deserto q̄draginta annis. Idē ad Hebr.j. Qui facit angelos suos spūs. Ubi Brego. Ad exercitū vindicte mittit deus angelos suos in Zodomā:ḡ boni angeli exterminatores fuerūt sodomoꝝ ⁊ eadem rōne egyptioꝝ. Item Esaie.xxxvij. Egressus est angelus dñi ⁊ ꝑcussit in castris assyrioꝝ.clxxxv.milia:ergo angel⁹ bonus ꝑcussit assyrios:⁊ eadē rōne egyptios Ad oppositū Ezech. xxx. Dissipabo terrā ⁊ ponā eā in manus alienoꝝ Breg.in moral'. Nō em̄ angeli sed mali tortores sunt. Itē Aug.sup illud ps̄. Misit in eos irā indignatiōis:imissiones ꝑ angelos malos. Possumus inq̄t sine dubio malis angel' attribuere mortes ꝓmitiuoꝝ ⁊ iuduratiōis egyptioꝝ. Respōsio Hic est duplex modus loq̄ndi. Un⁹ ꝙ angelus malus erat exterminator egyptioꝝ:sed postea misit deus angelū bonū q̄ malum cohiberet ne similiter exterminaret hebreos:⁊ de illo dicit̄ vt in lr̄a patet: Attingebat vsq; ad celū. Alius modus dicēdi ē:ꝙ fuit angel⁹ bon⁹. Et h̄ magꝭ ꝙcordat cū lr̄a hui⁹ lectōis:qr alit̄ esset nimis distortū exponere ꝓmā ptē de angelo malo ⁊ scđam de angelo bono q̄n dicit̄: Stās oīa repleuit morte: vsq; ad celū attingebat stās in terra. Et ꝙ angeli boni exterminānt malos corpal'r exp̄sse dicūt ꝓme rōnes. Mali vo aliq̄n puniunt bonos corpal'r tm̄: sicut ptz Job.j.⁊.ij. Ecce in manu tua est: veruntamen aiam ei⁹ ſua. Sz malos puniūt boni angeli ⁊ corpal'r ⁊ spūal'r :boni vo angeli puniunt malos hoies corpalib⁹ penis nō spūalib⁹. Hec glo. super illud ps̄. Immissiones ꝑ angelos malos. Ad primū in oppositū de dicto Brego. dōm ꝙ illud dictū sic debet intelligi:ꝙ angeli boni nō sunt tortores bonoꝝ sz maloꝝ. vt patet in sodomitis ⁊ assyrijs.

Ad secundū dicendū ꝙ Aug⁹ non determinat q̄d fuerit de facto:sz q̄d possit attribui angelo malo. Et vult dicere ꝙ angel⁹ mal⁹ pōt facere mutas

tiões naturaꝝ: sic̄ mutare aquā i sanguinē vl' crearе ranas: sꝫ occidere pecora ꝑmittua⁊ obdurare id ē tēptare de obduratiõe pñt. s. demões de ptāte eis ꝯcessa a deo. Posset etiā dici in ꝓposito nr̄oꝙ bon⁹ angel⁹ vtebat demõib⁹ eos cogēdo exterminare egyptios. ⁊ sic ista extermiatio fuit ꝑ angelū
£ bonū ⁊ ꝑ malū. Sꝫ ex dictꝫ ozit alia dubitatio ⁊ ē ista: qꝛ dictū ē ꝙ ágeli boni nõ puniũt bonos.

Utꝫ aie i purgatorio puniũt ꝑ angelos bonos vel ꝑ malos. Et ad hāc q̄stionē dom ꝙ nõ puniũtur ꝑ bonos nec ꝑ malos. Nõ ꝑ bonos: qꝛ nõ esset ꝙuenies ꝙ ꝯciues suos ita vehemēter affligerent Nec ꝑ malos h̄ decet fieri: qꝛ nõ decꝫ bonas aias ita ꝑ illos torq̄ri: q̄ꝝ ꝓus extiterũt victores in via Et iõ ꝑ solā diuinā iusticiā ignis affligit aias in purgatorio exñtes: ꝯcomitāt̄ bonis angel' demones ad loca penalia: aias ducētib⁹ ⁊ etiā aiab⁹ ibidē afflictis assistũt vt de eaꝝ pena sentiant. Assistũt etiā moriētib⁹ ad exploradū i exercitu si aliq̄d in eis calūniare possit. Uide sctm̄ thomā sup. iiij. sniaꝝ di. xxj. q. j. ar. iiij. iuxta illā clausulā: Cū em̄ q̄etū silentiū tenerēt oia. Notādū ē ꝙ q̄es ⁊ silētiū ꝙueniēter ꝯiūgūt: qꝛ nihil magꝫ trāq̄llitati ē ꝯsonū q̄ꝝ nimia loq̄citas. Est etiā ꝓtuosū silētiū moral'r
Silencium custos ꝯscie: frenū insolētie: decor innocētie: ⁊ signū sapie. Est em̄ ꝓmo moderatū silentiū custos ꝯscie. Nā in multiloq̄o nõ deest pctm̄. Un̄ credo vbicūq̄ hõ ꝓn⁹ ē ad loq̄ndū ꝯscia scito ledit: ⁊ sicut null⁹ thesaur⁹ secure ponit in cista q̄ nõ habꝫ serā: ita nec virtutes diu manēt in ꝯscia hois q̄ est īmoderat⁹ ad loq̄ndū. Hoies tpe belli habitāt in ciuitatib⁹ muratis libēti⁹ q̄ꝝ ex: qꝛ ibi ē maior securitas ꝓpter fortitudinē muri: ita bone ꝑsone ⁊ silētio bñ murate sunt q̄si fortia castra dei. Esa. xxx. In silētio ⁊ in spe erit fortitudo vīa. Scdo silen
D tiū est frenū insolētie. Nota ꝙ nobiles eq̄ frenant ⁊ viles agrarij ⁊ null⁹ valoris frenis nõ vtunt. Et eodē mõ moral'r viri scti q̄ xp̄m ferũt ꝑ obediē tiā frenant ꝑ silētiū a ꝓmonib⁹ indiscretꝫ ⁊ piculosis retrahunt. Eccl. xxvij. Uerbis tuis facito staterā ⁊ frenos ori tuo rectos. Tertio silētiū ē decor innocētie. Zacharias in silētio genuit iohānē. scitis ꝙ maiorē sonū faciunt ligna arētia q̄ꝝ virētia: ita aride ꝑsone freq̄nter sūt ꝯbose. Esa. xxxij. Cultus iusticie silētiū. Ualer⁹ li. vij. ca. ij. Zenocrates cū q̄dā tpe maledictoꝝ ꝓmoni interesset sūmo silētio: vno ex his ꝯq̄rēte: Cur sol⁹ linguā cohiberet: qꝛ dixisse me inquit aliq̄n penituit: tacuisse ꝯnunq̄ꝝ. Itē ali⁹ phs cuidā dicēti sibi: male de te dixit tal': nõ curo inq̄t: qꝛ audit⁹ dedit esse robustior lingua: cū singul' hoīb⁹ sint singule lingue ⁊ aures bine. Un̄ q̄dā cuidā ꝯboso dixit sic: Cū nihil auscultes sꝫ plima vana loq̄ris. Una tibi melius auris q̄ꝝ ora duo. Nā gemias aures nobis de⁹: os dedit vnū. Nos audire decet plima pauca loqui. Quarto silentiū moderatū est signū patiētie. Un̄ Hiero. sup ecclesiastē pithagoricoꝝ disciplina est tacere ꝑ q̄nquēniū ⁊ postea erudit⁹ loq̄. Job. xiij. Utinā taceretis vt putaremini sapiētes. Scitꝫ ꝙ aq̄ q̄ꝝto ꝓfūdior tāto q̄etior. Et eodē mõ sapiētes q̄ꝝto ꝓfundi⁹ sciūt tāto q̄etius silēt. Prouer. xiij: Aqua ꝓfūda ꝯba ex ore sapiētis viri. Exptū ē freq̄nter ꝙ paup mercator trāsiēs ꝑ villā pl'a bꝫ verba q̄ꝝ diues. Ita ē interdū ꝙ pauca sciēs sp̄ē iactatiuus de nihilo. Prouer. xiij. Ubi pl'ima sūt ꝯba ibi freq̄nter egestas. Et ꝑ oppositū abūdātes diuitijs sapiē cū modestia ⁊ silētio exp̄mūt sensum suū Esa. viij. Aque siloe currūt cū silētio. ⁊ Eccēs ix. Uerba sapiētiū audiunt cū silētio plus q̄ꝝ clamor ꝓncipis int' stultos. Uersus. Scire loq̄ dec⁹ est ⁊ scire tacere. Hec duo si poterꝫ scire pit⁹ eris.

Lectio. CCI.

Unc continuo vi-

n sus malox somniox turbauerunt illos: ⁊ timores supuenerũt inspirati: ⁊ ali⁹ alibi ꝓiect⁹ semiuiu⁹ ꝓpter quā cām moriebat demõstrabat mortꝫ. Uisiões em̄ q̄ illos turbauerũt hec p̄monebāt: ne inscij q̄re mala patiebant ꝑirent. Postq̄ ostensum est ꝙ pena illata egyptijs in morte primogenitox nulli pepcit ꝓp̄ gnis nobilitatē: nec ꝓpter tpis importunitatē. In hac pte declarat ꝙ nulli pepcit ꝓpter stat⁹ insensibilitatē siue q̄litatē. In illa nāq̄ nocte interfectionis ꝓmogenitox nõ pepcit diuia vindicta dormientib⁹: sꝫ indifferēter ꝓmogenita egypti iterficit siue dormirēt siue vigilarēt. In hac aūt diuia seueritas tpamēto clemētie cōmixta fuit ꝙ ꝑuros ꝑ sōnia ⁊ visiones p̄monuit: sciētes q̄re fuerũt in ꝓximo puniēdi tpaliter: si vellēt ꝙ eternalit' ꝑ penitētiā saluarent. Tria ꝯ dicunt in lra ista. Primū est ꝙ dormiētes p̄monebāt ꝑ somniox apparētiā Scōm ē ꝙ expellebant a locis suis ꝑ corpalē violentiā. Tertiū ē ꝙ īmissio visionū fuit eis ad cōis reat⁹ euidētiā. Prio ꝯ q̄ꝝtū ad sōniox apparētiā dicit sic. Tūc ꝯtinuo. i. statim sine ipedimēto: qꝛ snia diuia decreuit hāc mirabilē plagā iferre egyptijs illa nocte. Uisus sōniox. i. fantasmatū subito apparētiū turbauerũt illos: ⁊ timores supuenerũt inspirati in illis q̄ se ad somnū posuerũt ꝑ q̄ete. Sic moral'r mūdiales dormiētes i pctis q̄ꝝtuis in delectatiõib⁹ sp̄ intēdāt q̄escere: remorsu tñ cōsciētie turbant ꝯtinue quē secū bñt: ⁊ non solū sic ꝓturbabāt egyptij spūal'r ⁊ imagiarie sꝫ etiā trāsferebāt corpal'r de loco ad locū. Et ꝟ est q̄ꝛ dicit: Et ali⁹ alibi ꝓiectus semiuiu⁹. i. vn⁹ in vno loco: ali⁹ in alio loco iacuit semiuiu⁹ ⁊ deficiēs ab actu vitali q̄ ē sensus vel mot⁹. Demõstrabat cām ꝓp̄ quā moriebat. i. mod⁹ moriēdi: ita regularis fuit ex diuersis circūstātijs ꝙ euidēter apparuit: ꝙ nõ habuerũt cām efficientē nisi deū. Notandū mo A raliter ꝙ duo faciūt vitā spūalē anie: vicꝫ ꝯtus ⁊ sciētia. Uirt⁹ in volūtate siue effectu: scia in ītellectu. Qñ ꝯ ꝯtus tollit' ⁊ remanet scientia tunc talis ꝑsona relinquit' semiuiua. Scit em̄ bene agere sed tñ nõ operat'. Et talis tanq̄ꝝ vilis ꝓiciēdus est in foueā infernalē. Luc. x. Plagis ipositis abierũt semiuiuo relicto. Hoc est ꝙ amon. i. diabol⁹ rasit dimidiā barbā nunciorũ dauid ⁊ decurtauit vestes eoꝝ vsq̄ ad nates. ij. Reg. x. Moralit' lo-

q̄ndo. Dimidia ps barbe radiť: qñ opatio ẏ̄tutis omittiť ⁊ claritas scie referuať: vestes p̄scinduńť vsq; ad nates qñ fama ex p̄auis opib⁹ orta: vilitas p̄sone q̄ p nates designať denudať. Semiuiuus etiā dr pctor viuēs in corpe ⁊ mortu⁹ in aīa. Aīa em̄ talis mortua est spūal'r q̄ caret vita gr̄e. j. Thi. v. Uidua q̄ in delitijs est viuēs mortua est. Semiuiuus etiā dr fama clar⁹ ⁊ vita sordid⁹: vt habeť Apoc. iij. Nomē habes q̄ viuas ⁊ mortu⁹ es. Tandē finaliter dr in lr̄a: q̄ talis apparētia visionū dormiēdo facta fuit eis ad cōis reat⁹ euidētiā vt vicz p̄monerent̄ de pctis suis ne ignorarēt gr̄e tot mala patiebant̄. Uñ dicit sic. Uisiones em̄ q̄ illos p̄turbauerūt hec p̄monebāt ex dei miscōia ne insciį. i. ignorātes gr̄e mala patiebať pirēt. vñ dicit Raban⁹ in glo. Hoc diuine bonitatis est q̄ peccātes castigat: vt abstineāt a pctis suis ⁊ pniaz agāt. Si aūt dei patiētia abutunť sine excusatiōe ineternū punient̄. Quia hic dr q̄ Egyptij fuerunt p̄moniti p visiones somniorū: fit dubitatio lr̄alis: Utrū diuiatio p somnia sit licita: Et arguiť q̄ nō Nā Leuiť. xix. dr. Nō augurabimini nec obseruabitis somnia. Et sil'r Deuť. xviij. phibeť somniorū obseruatio: ḡ est illicitū. Ad oppositū scribitur Jobeľ. ij Juuenes vī visiōes videbūt: ⁊ senes vī somnia somniabūt. Et Hiere. xxiij. Prophēta q̄ habet somniū suū: ḡ licitū est in casu p somnia diuinare. Et cōfirmať p textū hui⁹ lectiōis. Uisiōes inq̄t q̄ eos turbauerūt: hec p̄monebant eos: ḡ ille visiōes fuerūt signa futuroꝝ euētuū: ḡ licitū est p tales visiones somniales diuiare. Jtē in scriptura sacra legim⁹ multa p somnia diuinasse. Beñ. xxxvij. de Joseph q̄ dixit: Uidi p sōniū q̄si solē et lunā ⁊ stellas duodeci adorare me ⁊c. et Judicū. vij. de somnio mediāte q̄ cōfortat⁹ est Gedeon. Et ij. Mach. xv. somnio digno fide ostēso Jude machabeo. Jgiť aliq̄ sūt somnia digna fide. Pro dubitatōe ista videndū est p° q̄d sit sōniū ⁊ q̄d diuinatio. Somniū ẏm Arist. ij. de som. ⁊ vigi. est fantasia facta a motu simulachror̄ in simpl'r dormiente. Remanēt em̄ simulachra: idola siue species in organo fantasie ⁊ ex illis causanť idola in organo sensus cōis ⁊ etiā in organis exteriorū sensuū sic̄ visus: audit⁹: ⁊ sic de alijs. Et sic apparet hoī q̄ videat audiat ⁊ tāgat eo q̄ aīa vtiť simulachris rer̄ p reb⁹ ipis: ⁊ iō dicit Aug. xij. sup Beñ. ad lr̄am q̄ tūc ē somniū: cū inter spēs receptas ⁊ veras res cui⁹ sūt spēs nō discerniť: ⁊ iō xp̄s nūq̄ somniauit. Diuinare ẏo est p̄dicere euētū futurū vel ignotū q̄tū ad ꝓpositū ptinet. Istis visis dico tria. Unū est q̄ diuiatio p sōnia ē licita in casu scōm est q̄ tal' diuinatio nō est ab oīb⁹ expectāda. Tertiū est q̄ tal' diuiatio ē multū piculosa. Pria ꝯclusio ptz sic. Diuiatio p somnia ē natural' aliq̄n: ḡ tūc ē licita: ꝯña patz. Añcedēs est Aristo. ij. de som. ⁊ vigi. de diuiatiōe vbi dicit Arist. q̄ diuination̄ quā in somnijs agūt: nec est ꝯtēnere idoneū: nec oīno suadere Ubi dic cōmētator q̄ null⁹ hō ē q̄ nō vidit somniū q̄d enūciauit sibi aliq̄d futuꝝ ḡ ⁊c. Ex q̄ ḡ diuiatio p somniū nō ē nisi somnīū significatiuū: ⁊ manifestū ē multa sōnia esse significatiua: planū ē diuiationē p sōniū esse licitā in casu. Cōfirmať p dictū Aristo. vij. ethic. Fama nō oīno p̄dic quā oēs famāt. Multi aūt existimāt sōnia significationē hr̄e tāq̄ ab expiētia moti ẏm Arist. de som. ⁊ vigi. vbi p̄us. Uñ verisil'e ē diuiationē esse sil'em ⁊ p ꝯñs in casu licitā. Est ḡ aduertēdū sic̄ extrahi pōt ex dictis bti Aug. xxij. sup Beñ. ca. xliij. ⁊ Arist. de som. ⁊ vigi. ⁊ etiā Albertus i lib. suo de eisdē. Sōnia sumūt originē ml'tiplicit̄. Aliqñ a corpe hūano: aliqñ ab aīa: aliqñ a corpib⁹ supceleſtib⁹: aliqñ a spiritib⁹ bonis: aliqñ a spiritib⁹ mal'. Ex pte q̄dē corpis original'r oriūť sōnia cōiter in hūore. Uñ qñ in corpe hūano supabūdat humor flegmaticus accedēs ad organū fantasie: fantasia fit ꝯ̄ idolū sil'e illi hūori ⁊ hoī q̄d ē in aliq̄ hūido sic̄ in aq̄: vl'q gustat aquā. sil'r qñ humor dulcis ⁊ flegmatic⁹ descēdit a capite apparet illi q̄ ipa gustet dulcia. Cōsil'r colera nimis abūdāte in corpe somniat hō freq̄nter de incēdijs ⁊ ꝯflagratiōe dom⁹ ⁊ hmōi. Et sic narrat albert⁹ q̄ndā sōniasse picē ardentē fuisse i vētro suo: ⁊ cā fuit: qr̄ i eo abūdauit colera nigra vñ exurgēs emisit colerā nigrā in magna q̄ntitate. Talia ḡ sōnia manifesta sunt significatiua futuraꝝ infirmitatū freq̄nter: ⁊ de talib⁹ somnijs bñ informāť medici ad iudicādū solliciti ⁊ cogitatiui cū aliq̄ negocia facere cogitāt freq̄nter somniāt de eisdē. Eccs. v. Per ml'tas curas sequunť sōnia. Et ē cā hec q̄re hoies frequēter sōniāt de amicis suis ⁊ notis suis ⁊ citr⁹ de eis q̄s de extraneis ⁊ plura de eis p̄uidēt Amici em̄ p̄cul exñtes maxīe solliciti sunt de seinuicē: sic̄ docet Arist. vbi p̄us. Hec ē etiā cā q̄re diti vilib⁹ vigilādo: vigilia somniāt dormiēdo: et q̄re tātus pōt esse habit⁹ honestatis i vigilādo q̄ psona etiam nō assentiet dormiēdo fedit̄atib⁹ nec voluptatib⁹ carnalib⁹. sic̄ docet Aug. x. ꝯfessio. q̄ tm̄ habitū honestatis pōt hō acq̄rere q̄ ẏtute isti⁹ habit⁹ dissipabūť fantasie male q̄ p sōnia ingerūť dormiēti. Tertio sunt sōnia q̄ causanť in hoie virtute corpoꝝ supceleſtiū. Nā corpa supceleſtia influēdo ẏtutē nr̄is corpib⁹: alterāt corpa nr̄a i somnia: ⁊ tunc ꝓtingit fantasiā sibi formare spēs ⁊ idola ꝯformia q̄litatib⁹ i corpe causatis: ⁊ sic apparēt aīe aliq̄ effect⁹ futuri: sic̄ de bell' ⁊ fertilitate ⁊ sterilitate terre ⁊ hmōi: q̄ a corpib⁹ celeſtib⁹ cām hñt sicut fuit de somnio pharaonis de septē bob⁹ ⁊ septem spicis. Beñ. xlij. Quarto originanť in nob⁹ nōnūq̄ somnia a spiritib⁹ bonis: sic̄ ptz Mat. ij. de angelo q̄ apparuit in sōnis ioseph ⁊ i alijs scripture locis. Et tale videť somniū simonidis: de q̄ narrat Ualeri⁹ li. j. ca. v. Simonides cū ad lit⁹ nauē applicuisset inbumatū corp⁹ iacēs repisset: ⁊ illud sepulture mādasset: admonit⁹ ab eo p somniū ne ꝓria die nauigaret: in terra remānsit: q̄ inde soluerāt fluctib⁹ ⁊ pcell' in ci⁹ ꝯspectu obruti sc̄ ipe lerat⁹ ē q̄ vitā suā sōnio q̄ naui cedere maluisset: mēor aūt bñficij elegātissimo carmīe eternari ꝯsecrauit. meli⁹ illi ⁊ diuturni⁹ i aīs hoīm ꝯstituēs sepulcbꝝ q̄ in deserti ⁊ ignotis arenis ꝯstruxerat

Compn⁹ multiplx

Hoc somniū ab aliq̄ bono spiritu potuit fieri ī re cōpensationē pietatis. Simonidis ꝛc. Quinto originant nōnunq̄ somnia a malis spiritib⁹: sicut patet de vxore Pilati: q̄ ociosa die pasceues dormiebat: multaq̄ passa fuit p̄ visum de xp̄o demone īmittente: vt p̄ tales visiones seu apparitiones nostrā impedire potuisset redemptionē. Uñ mulier mādauit viro suo pilato dicēs taliter. Nihil tibi ꝛ iusto illi. Multa eñ passa sum p̄ visum hodie ꝓpter eū. Matth̄. xxvij. ꝛ a tali spū videt illud somniū causatū esse q̄ narrat Ualerius vbi prius de cassio pmensi. Huic dormienti q̄dā pcere magnitudinis: ꝛ nigri coloris apparuit: squalid⁹ barba ꝛ capite demisso interrogatus q̄s esset Rñdit cacademon. Cassius pterrit⁹ familiā excitauit ꝛ q̄siuit si q̄s talis camerā suā fuisset ingressus. rñderūt q̄ nō. Rursus obdormiuit: ꝛ rursus eadē species apparuit. Tumē ḡ iussit afferri ꝛ pueros sibi assistere p̄cepit. Et ecce infra modicū tempus post hoc de mādato cesaris capite punit⁹ est. Ex dictis eñ patet q̄ somnia siue vno modo siue alio mō causent frequnter ꝓtingit q̄ sunt futuroꝝ euentuū signa. Ex q̄ patet vitas p̄me ꝛclusionis q̄ diuinatio in casu p̄ somnia est licita. Scōa cōclusio est q̄ diuinatio ista in oib⁹ somnijs non est expectāda. vñ Aristo. de som. ꝛ vigilia. vbi prius distinguit sic. Quedā inq̄t sōnia sūt signa aliorū effectuū: q̄dā cause q̄dā accētia. i. ptinētia ad futuros euēt⁹. Sig̃ sūt sic patuit supi⁹ de hūoribꝰ colericis ꝛ flegmaticis cause sunt interdū: q̄ aliq̄ hō vel sollicitat circa opus inchoatū vel inchoandū: q̄ in dormiēdo pfecte cōprehēdit modū conueniente q̄ illud opus pficiet: ꝛ postea iuxta fantasiam p̄ducit ꝓpositū ad effectū: ꝛ sic est somniū causa euētus futuri. Sunt etiā q̄dā accidētia et imptinētia ad euentū futuꝝ: q̄ nec sūt signa nec causa alicuius euētus: ꝛ er talib⁹ somnijs nullo modo est diuinatio expectāda: ꝛ sic patet scōa cōclusio. Tertia ꝛclusio est q̄ somnioꝝ diuinationi indulgere est multū piculosum. Hec cōclusio patet p̄mo ꝓpter deceptionē malorꝝ spirituū q̄ per somnia nitūt decipe illos vel seducere q̄ somnijs fidē p̄stant: ꝛ iō faciliter posset hō nimis credens somnijs labi in desperationē ad suggestionē diaboli. Scōo ꝓpter diuersitatē significatiōis ī somnijs. P̄ōt eñ somniū eq̄uoce ꝛ eq̄liter mlta significare: ꝛ iō hō applicans ad vnū ꝑticulare statim decipit. Tertio q̄ nōnulla somnia hñt interp̄tari p̄ simile ꝛ nōnulla p̄ ꝛtrariū: ꝛ in hoc casu difficile est discernere. Quarto q̄ sicut dicit Aristo. licz somnia sūt significatiua futuroꝝ aliq̄: tñ nō est necesse euētū somnioꝝ accidere: q̄ possunt supiores cause impedire. Sicut eñ nubes q̄ sunt cause pluuie: aliq̄ abundāt ꝛ signāt pluuiā futurā: ꝛ tñ p̄ aliā cām superiorē eas dispgētē ꝓtingit pluuiā impedire. Consil⁹ in volūtarijs operatiōib⁹ q̄s hz q̄s ad aliq̄d faciēdū ꝛ firmū ꝓpositū ad aliud exequēdū nō tñ ē necesse q̄ sic faciat: pōt eñ fortius cōsiliū supuenire ꝛ totū mutare ꝓpositū: ꝛ iō interp̄tator somnioꝝ nō debet dicere determiate q̄ sic eueniet sic̄ somniū signat: sz cū ꝓdītōe nisi fortior cā supueniēs impediat. Et ꝓsil⁹ debēt astronomi diuinari. vñ dicit Albert⁹ vbi ꝓus q̄ astrologi dicētes determiate q̄ tal' effect⁹ eueniet: faciūt sciam astrologicā vilescere: cū tñ in scia astrologica vitiū nō inueniat: sz in astrologo determināte ꝛ alit sniam ꝓferēte. Periculosū ē ḡ p̄ somnia nimis cōmuniter diuinare: q̄ poetice dicit. Sōnia ne cures nā fallūt somnia plures. Et Eccl̄i. xxxiij. Uana spes ꝛ mēdaciū insensato viro ꝛ somnia extollūt impios: q̄si q̄ apprehēdit vmbrā ꝛ p̄sequit ventū: sic q̄ attēdit ad visa mēdacia: scōm h̄ visio somniorꝝ ꝛc. sicut p̄uriētis cor tuū fantasias patiet nisi ab altissimo emissa fuerit visitatio. Et sic p̄z ad dubitationē. Ad rōnē in oppositū inhibet ne supstitiose hec fiāt nimis cōiter. Nō aūt q̄n aliq̄n liceat: sicut declaratum est.

Lectio. CCII.

Tigit autē et tunc

a iustos tēptatio mortis: ꝛ cōmotio in heremo facta est multitudinis: sz nō diu p̄māsit ira tua: ꝓperās eñ hō sine q̄rela depcari p̄ ppl'is ꝓferēs turibulū sue salutis oronē: ꝛ p̄ incensum depcationē allegās restitit ire ꝛ finē impositurus necessitati oñdens: qm̄ tu⁹ famul⁹. Postq̄ actū est de pena mortis inflicta egyptijs p̄ diuinā aduersionē: hic trāsfert se autor ad tractādū de q̄dā insolita pena mortis īflicta hebreis ꝓpter eorū rebellionē. Ubi notādū sic̄ narrat Nūeri. xvj Chore filius Jsuar fratris Amrā: q̄ fuit p̄ Moysi ꝛ Aaron inuidit eisdē murmurās ꝫ eos: q̄ vn⁹ eorꝝ sibi sacerdotiū vsurpauerat: alius ꝓncipatū Voluit ḡ fieri sacerdos ꝛ fungi sacerdotio q̄ soli Aaron ꝛ filijs ei⁹ ꝛcesserat ī q̄ etiā ꝓposito adiūxerat sibi. ccl. leuitas q̄s oēs dignos p̄ferebat sacerdotio: ꝛ in odiū ipius Aaron ꝛ in supplātationē ipius moysi q̄ erat dux ppl'i adiūxerat sibi dathan ꝛ abyron q̄ fuerūt rubenite q̄bus dicebat debere potissime ppl'i ꝓncipatū: eo q̄ erāt de ruben primogenito iacob. Deo ḡ vltionē insolitā infligēte dathan ꝛ abyron a t̄ra absorpti sunt: sz ꝛ ignis in maxia q̄ntitate egressus de thuribul' chore ꝛ aliorū leuitaꝝ q̄ cū eo eiusdē ꝛspiratōis fuerūt eos vinos ī fauillā redegit. Aaron iuxta illos stāte illesos istis penis visis adhuc murmurauit ppl's ꝫ moysen ꝛ aarō. Seq̄nti die ois. s. mlt̄itudo filioꝝ isr̄l' ꝛuenit dicēs. Uos mihi īterfecist̄ ppl'm dñi: cūq̄ voluisset eos ppl's lapidare: fugerunt moyses ꝛ aaron in tabernaculū ꝛ opuit eos nubes ꝛ statim egress⁹ ignis de tabnaculo cepit ppl'm ꝛflagrare Dixitq̄ moyses ad Aaron: Tolle thuribulū tuū ꝛ hausto igne de altari pone thimiama: ꝛ vade rogare p̄ populo: accurrensq̄ aaron cum thuribulo stetitq̄ inter viuos ꝛ mortuos orans dominū ꝛ plaga cessauit. Fuerūtq̄ p̄cussi quattuordecim milia ꝛ septīgēta absq̄ his q̄ p̄ierāt ī sedit̄one chore Et de hac scōa historia h̄ autor agit. Et circa h̄ duo fac̄. Nā p⁹ narrat breuit̄ quō pēa mortis fuit hebreis terribil'r illata. scōo quō fuit suauit̄ mit-

gata.ibi:Sed nō diu pmansit. Circa p̄mū tangit penā ꝛ pene causam.cū dicit:Tetigit autē. Et tūc iustos.i.hebꝛeos tēptatio moꝛtis.i. plaga incendij qua moꝛtui fuerūt multi de ppl'o:ꝛ tēptatio moꝛtis in murmuratiōe populi ꝓpter quā fuerūt digni moꝛte. Et sequit causa pene illate:ꝛ cōmotio facta ē in heremo multitudinis ꝓtra Moysen ꝛ Aaron.Sed quō:dicit ꝙ tunc tetigit hebꝛeos tēptatio moꝛtis. Nunqd ēm illa cōmotio fuit tunc qñ ꝓmogenita egyptioꝝ occisa sunt:ꝛ manifestū est ꝙ nō:sed bñ post. Et dicendū ꝙ in b̄ loco tūc nō dicit sil'itudinē in tpe: sed ꝙuenientiā in genere pene:ꝛ fortē in greco sonat taliter. Uel tunc id est post.Qual'r aūt illa pena fuit suauiter mitigata:subdit ꝙnter vsqꝝ in finē capl'i. Modus ēm q̄ illa pena sopita ꝛ finita cōtinet tria: vicz ipius Aaron deuotā oꝛationē: diuine ꝙsideratiōis allegationē:ꝛ sacrarū vestiū repsentationē. Propter hec ēm tria angelū cedentē populā cessare fecit a plaga. Primo ḡ agit auctoꝛ de ipius aaron deuota supplicatiōe. Scō de ipi⁹ rōnabili coꝛā dño allegatiōe. Et tertio de vestiū suaꝝ quib⁹ indut⁹ erat repsentatiōe. Scō ibi: Uncit autē turbas. Tertia ibi: In veste poderis eius. Circa primū dicit sic.Sed nō diu pmansit ira tua.i.pena ex zelo iusticie diuie ꝓueniēs. Properās ēm hō.i. aaron sine querela q̄ videlicz habuit se ad deū pie:ad se ipm sobꝛie:ꝛ ad ꝓximū iuste:ꝛ iō dign⁹ p̄ces deo fundere fuit:ꝛ dep̄cari ꝓ populis.i.ad dep̄candū ꝓ his quos incendiū ꝙsumauit:ꝛ ꝓferens seruitutis sue scutū scz oꝛationē. Est ēm oꝛatio ascensus mēt⁹ in deū ſm Damascenū. Hec oꝛatio est scutū p̄lati triplici ꝛrute coꝛnutū ad modū scuti:qꝛ ſm Bernardū. Oꝛatio est intentio coꝛdis fide:spe ꝛ charitate subnixa: ꝛ dicit scutū seruitutis p̄lati:qꝛ debitū annexū officio p̄lati est:oꝛare ꝓ subditis:ergo sacerdotis officium est oꝛatiōes fundere:ꝛ pro iustis ne cadant:ꝛ ꝓ peccatoꝛib⁹ vt resurgant.ad Heb.v. Debet quēadmodū ꝓ populo ꝛ ipe ꝓ seipō oꝛare. Et per incensum depꝛecationē allegans. Obtulit ēm thymiama ꝛ dep̄catus est ꝓ populo. Nūeri.xvij. Fuit aūt thymiama puluis cōpositꝰ ex stacte nonycha galbano ꝛ thure:sicut patet Exo.xxx. Et vocat hic incensū ꝛ signat deuotionē oꝛonis. Apocal'. xviij. Ascendit fumus incensoꝝ de oratiōib⁹ sanctoꝝ. Et Cassiodoꝛus. Oratio sine deuotione est sicut coꝛpus sine anima. Coꝛpus sine anima est cadauer ꝛ feꝛoꝛi ꝓximū qō indignū est offeꝛꝛi deo ꝛ sctis eius Sic ergo dispositus aaron restitit ire.i.pene imisse a deo:ꝛ finem imposuit necessitati.i. violentie moꝛtis:vt dicit.v.metha.ca.de necessario.ostendens qm̄ tuus est famulus.i. pastoꝛ ꝛ p̄latus:cuius est ꝓ grege se exponere:qñ deus ppl'm suū castigat. Circa illam clausulā. Proferens seruitutis sue scutū oꝛationē. Notandū est ꝙ deuota oꝛo est ꝛ᷑nabiliter scala nr̄e ascēsionis: scutū nr̄e defensionis:ꝛ nūcius nr̄e legationis:ꝛ redditus nostre subiectiōis. Primo est scala nostre ascēsionis. Per hāc ēm ascēdimus ad deū:ꝛ a terrenis ad celestia nos leuam⁹. Eccī.xxxv. Oꝛo hūiliantis se penetrat celos vel nubes. Sz dubiū esse pōt q̄d intendimus dū deū oꝛamus:qꝛ vel petimus ꝙ opet illud qō disposuit se facturū ꝓ tpe:ꝛ hoc videt frustra. Nā sine p̄cib⁹ nr̄is q̄cq̄d disposuit se facturū ꝓficiet:vel petimus ꝙ mutet volūtatē ꝛ dispositionē ꝛ velit:sicut nos volumus:ꝛ hoc est impossibile:cū deus mutari nō potest. Sed dicendū est ꝙ nō intendimus deū: nec diuinā dispositionē mutare: sed magis instare ꝙ cōpleat. Sic ēm de⁹ disposuit ꝙ ea q̄ circa nos ꝙsumabunt per nr̄as oꝛones ꝙsumare merebunt. Et iō dicit Boetius.v.de ꝙsol'.psa.iij.ꝙ q̄ ponūt oīa de necessitate euenire auferūt hūanī generis cū deo illud singulare cōmertiū scz gꝛonē. Non ergo cū oramus deū mutare ꝓponim⁹ vel ad nos inclinare:sed magis nos ad deū leuare:ꝛ nostrā voluntatē suo beneplacito ꝙformare. Et hoc pulcheꝛ declarat Dionysius.iij.ca.de diui.noib⁹ sub duob⁹ exemplis quoꝝ ꝓximū tale est. Si imaginemur vnā catheꝛnam lūinis de celo dependentē ꝛ nos alternādo manus nitamur illā ad nos trahere:nō eā descēdere faceremus eq̄liter:sed nosmetipos ꝓ eam ad supius ageremus.sic in ꝓposito est de oꝛone. Secundū exemplū est tale:si essemus in naui existēte in aqua ꝛ teneremus funes foꝛtes in manib⁹ extentos ad nos de aliqua rupe imobili ꝛ traheremus foꝛtiter illos funes: nō moueremus rupem ad nos:sed ecōtra ꝛ nos ꝛ nauē moueremus ad rupē. Sic cū oꝛamus nō mouemus ad nos imobilē dei virtutē sed potius trahim⁹ nos ad eum.

Scō oꝛo est scutū nr̄e defensiōis. Un̄ hic dicitur: Proferēs seruitutis scutū.i.oꝛonē. Naꝛrat hystoria Britonū ꝙ rex Archtur⁹ illustris depictā habuit infra scutū imaginē ꝙginis bñdicte filiū suū in bꝛachijs suis baiulantē. Ad hāc imaginē q̄tiēs in p̄ssura belli incepit fatigari respexit. cui⁹ statim ituitu latēter vires recētes recepit. Unde li.vij.ca.v.ꝺꝛ: ꝙ clype⁹ ei⁹ p̄silken vocabat in q̄ imago sctē dei genitricis depicta fuit. Moraliter isto mō ꝺz scutū nr̄e oꝛonis oꝛnari vt vicz intrinsecus habeat imaginē ꝙgis bñdicte. Si ēm imagiemur ꝙginē bñdictā in iteꝛioꝛi ꝑte scuti stantē:ipa videbit scutū nr̄e oꝛonis deferre. Studeamus ḡ scutū nr̄e oꝛonis ipi⁹ imagie exoꝛnare:ꝛ pōd⁹ nr̄e dep̄catiōis sibi ip̄onere ꝛ ipa dignabit nr̄az oꝛonē poꝛtare ꝛ ꝓ nob filio suo p̄ntare. Nam q̄cq̄d filio suo offert:necessario acceptū est. Et iō dic̄ Bern̄. sup missus ē. Crede frater q̄cq̄d illud ē q̄ deo offerre paras:Marie cōmēdare memēto:vt eodem alueo ad largitoꝛē gr̄e gr̄a redeat q̄ influxit:ḡ oꝛonē nr̄am duo debēt cōplere: xp̄s vicz q̄ maria. Dicūt grāmatici ꝙ inter ꝑtes oꝛonis p̄ncipalioꝛes sūt nomē ꝛ ꝛbū. Inter nomē ꝛ ꝛbū tal' dīntia dat ꝙ nomē significat subam cū q̄litate sine tpe. Uer bū significat ꝙsonā agere vl' pati aliq̄d cū tpe. De natura etiā nois ē reddere suppositū ipi ꝛbo:ꝛ de rōne ꝛbi ē regere nomē sibi ī oꝛone supponēs: sic̄ in grāmatica int̄ puerilia docti sum⁹. Moralit̄ loq̄ndo charissimi ad b̄ ꝙ nr̄a oꝛo q̄ ad p̄ns ſmōi

B

debet ꝓmitti inueniaꝫ ꝯgrua cõueniens ⁊ ꝓfecta necesse ẽ ꝙ ex noie ⁊ ẏbo cõponaꝫ. Uerbũ aũt qõ nostrã oꝛonẽ ingredi debeat certe ẽ illud ẏbũ de q̃ dicit ꝙ de⁹ erat ẏbũ. Et verbũ caro factũ est. Johan.j. Istud verbũ ꝓsonã significat: imo est ꝓsona filij dei. Significat etiã cũ tpe: qꝛ qñ venit plenitudo tpis misit de⁹ filiũ suũ ad Gal.iiij. Sil'r istud verbũ tã actionẽ q̃ passionẽ importat. Isti⁹ enim verbi actione secula formata sunt: quia ad Heb.xj. Fide intelligimus secula aptata esse dei verbo vt ex inuisibilib⁹ visibilia fierẽt. Istius em̃ verbi passione cũcta sunt reformata: qñ verbum ens altissimi coꝛpali passum est carne sũpta. Habemus ergo verbũ qõ nostrã oꝛationẽ ingredi debet. Sed est illud nomẽ: qõ ꝛa oꝛatiõe isti ẏbo debet cõiungi. Reuera nõ inuenit nomen sub celo: qõ isti verbo cõuenientius cõiungi possit q̃ illud de quo Luce.j. Nomen virginis Maria ecce substantia: virgo ecce q̃litas: ⁊ hoc sine tpe. Cui⁹ causa est ista.viij.phisic. vbi dicit ꝙ tẽpus est cã coꝛruptionis: oꝛa em̃ coꝛrũpunt ⁊ tabescũt in tpe. Ille ergo mulieres q̃ ꝓmo sunt ẏgines: ⁊ postea fiunt matres: sed sine coꝛruptiõe ⁊ generatiõe certe ille mulieres sunt ẏgines in tpe. Sed hec benedicta ⁊ singularis que ẏgo concepit: virgo peperit: ⁊ post partũ virgo quẽ genuit adoꝛauit. Reuera ipa est virgo sine tpe. Uersus: Transit ad erbera virgo puerpa virgula iesse. Non sine coꝛpe: sed sine tpe transit adesse. Habemus ergo nomẽ ⁊ verbum ꝓ nostra oꝛone formanda. Sed vt inter hec oĩmoda ꝯgruitas ostẽdaꝫ restat videre quõ ⁊ q̃ istud nomen huic verbo suppositũ reddit: ⁊ quõ virgo ab eodẽ verbo regebaꝫ. Reuera charissimi quãdo illa benedicta ab eterno ꝓdestinata: ꝓsanctificata ⁊ dei filio cõsecrata: ⁊ cunctis creaturis supposita: ab angelo extitit salutata ⁊ ipa hoc nõ obstãte quasi vniuersis suppositũ semetipam isti verbo benedicto suppositũ reddendo dicẽs: Ecce ancilla dñi. Et certe eadem humilitate q̃ sic suppositum verbo reddidit: ab ipo ꝙsequẽter regi petijt: q̃ subiũxit. Fiat mihi ſm verbũ tuũ. Ecce inquit ancilla dñi: fiat mihi ſm verbũ tuũ. De dictis hic dubitatio oꝛitur. Impossibile videt apud grãmaticos: ꝙ nomen reddat suppositũ verbo: ⁊ tñ nõ regaꝫ a verbo. Modo inuenio istam verbo reddidisse suppositũ q̃ nequaq̃ recta videtur a verbo. Q̃ certe verbũ incarnatũ pependit in cruce ipa reddidit suppositũ isti verbo: sicut Joh.xix dicit: Stabat inquit iuxta crucẽ mater iesu ⁊ soꝛor matris eius. Q; autẽ virgo ista tunc tẽpoꝛis recta nõ fuit a verbo. Probaꝫ: quia si sic fuisset recta a verbo in moꝛte: sicut in oꝛtu: certe tunc sicut ipa verbũ peperit sine pudoꝛe: sita verbũ vidisset moꝛi sine doloꝛe: sed sic nõ fuit: qꝛ ipa maxime doluit: ergo inter nomen ⁊ verbum: videlicet matrẽ ⁊ filiũ que deberent esse ꝓtes oꝛationis nostre tũc tpis mala grãmatica fuit. Ad istam questionẽ tripliciter respondeo. Uno mõ põt concedi cõclusio: ꝙ vicz tẽpoꝛe moꝛtis xpi grãmatica mala fuit in mundo ⁊ homines loquebaꝫ falsum latinum

Multi em̃ latinũ tũc tpis loq̃baꝫ falsum de xpo Uidem⁹ em̃ qñ grãmatic⁹ scribit falsũ latinũ hoc est incõgruũ: ponit crucẽ in margie vt postea coꝛrigaꝫ. Uñ i illa lra q̃ est ꝓpinqoꝛ cruci denotaꝫ eẽ mala grãmatica. Ergo cũ illa btã ẏgo tunc tpis stetit ꝓpinqoꝛ iuxta crucẽ: nõ est mirãdũ si i ea mala grãmatica fuit ⁊ si ẏbo supponẽs: a ẏbo moꝛe solito recta nõ fuit. Cõfirmaꝫ hec rñsio: qꝛ sicut tũc tpis falsa fuit astronomia in mũdo q̃re nõ potuit esse mala grãmatica. Dicat astrologus: quare eclypsis facta fuit in sole: luna exñte in oꝓpositione. Et dicet grãmaticus q̃liter defect⁹ fuit in regimine ẏbi: noie exñte ad ẏbũ in debita suppositione. Sz qꝛ hec rñsio nõ saluat bonã grãmaticã fuisse tũc. Ecce alia rñsio ⁊ melioꝛ. Uerũ est ꝙ nomẽ in ntõ casu regulariter loquẽdo nõ ponit absolute q̃n a verbo regaꝫ: sed in ablatiuo casu valde cõiter absolute ponit: ⁊ dicit a grãmaticis ablatiu⁹ casus absolut⁹. Moꝛaliter maria in moꝛte ẏbi incarnati fuit toraliter in ablatiuo casu absolute posita: q̃ aia xpi absoluebaꝫ a carne: ⁊ coꝛpus filij auferebaꝫ a matre. Esaie.xxxviij. Generatio mea ablata est ⁊ cõuoluta est a me. Sed certe in cõceptiõe verbi ipa stetit toraliter in ntõ casu. In cuius signũ euãgeliũ narrãs xpi ꝯceptionẽ: repleꝫ noib⁹ passum illum Luc.j. vbi dicit. Cui nomen Nazareth: cui nomẽ Joseph ⁊ nomẽ ẏginis Maria: ⁊ vocabis nomẽ eius Jesus. Ecce ꝙ posuit toraliter in ntõ casu. Sed certe euãgeliũ Johãnis vbi narraꝫ quõ suppositum in moꝛte vbi nomẽ marie subticeꝫ. Stabat inq̃t iuxta crucẽ maꝫ iesu ⁊c. vt ꝓ ꝫ signãter denotaret ꝙ ipa nõ stetit in ntõ casu: sz magis in ablto. Actz.xxvij. Jã ablata erat oĩs spes salutz. Sz ꝫtia rñsio dari põt: ꝙ nec ipa fuit a regimie toraliꝛ ablata: sz certe recta fuit a ẏbo licz nõ imediate: rñ imediãte q̃dã aduerbio Uñ donatus. Aduerbiũ est ps oꝛonis q̃ addita ẏbo significationẽ ei⁹ explanat atq̃ iplet: sz null⁹ magis significationẽ ẏbi explanauit eiusq̃ volũtatẽ cõpleuit: q̃ ẏbi charissim⁹ Johes euãgelista Uñ sicut xps vocaꝫ verbũ: sic iohes põt dici aduerbiũ: ⁊ certe xps verbũ expirãs in cruce cõmisit iohãni aduerbio regimẽ mris sue dicẽs: Mulier ecce fili⁹ tu⁹. Deinde dicit discipulo. Ecce mr̃ tua Joh.xix. Et ex illa hoꝛa accepit eã discipul⁹ in suã Notate modũ xpi loquẽdi. Ecce fili⁹ tuus. Potuit aũt dixisse: Iste ẽ fili⁹ tu⁹: ⁊ ista ẽ mr̃ tua. Nõ est aduerbiũ in mũdo qõ regat ntm̃ casum: nisi ꝫ aduerbiũ ecce vel en qõ idẽ est. Uoluit ğ in hac extrema moꝛiẽtz locutiõe aliq̃ ẏbo vocisq̃ sono exꝓmere ꝫ aduerbiũ ecce: i signũ ꝙ illa bñdicta nõ deinceps imediate a xpo ẏbo coꝛpali pñtia: sz mediante aduerbio iohe regeret. Habemus ğ nomẽ ⁊ ẏbũ. Tertio oꝛõ ẽ nũci⁹ nr̃e legatõis. Uñ Aug. sup ps.lxv. Oꝛonis pure magna ẏt⁹ est ⁊ velut fidel' nũci⁹ mãdatũ pagit ⁊ illic penetrat q̃ caro nõ puenit. Uñ ps. Intret i ꝙspectu tuo oꝛõ mea: iclina aurẽ tuã ad pcẽ meã. Cũ ei tres sint satisfactionis ptes: elemosyna: oꝛõ ⁊ ieiuniũ: dubiũ põt eẽ q̃ istaꝝ est potioꝛ ad satisfaciẽdũ. Et dicũt q̃dam ꝙ

oratio est potior. Sed in ꝓtrariū dicēdū ⁊ tenendum est: ꝙ elemosyna est potior: nā ꝓtinet in se tā virtutē oꝛonis q̄ ieiunij ⁊ ideo sicut anima intellectiua est nobilior sensitiua ⁊ vegetatiua: quas virtualiter ꝓtinet elemosyna efficatior est ad satisfaciendū q̄ ieiuniū vel oratio de natura sua ceteris paribꝫ. Cōtinet em̄ elemosyna virtutē ieiunij ⁊ oꝛonis duplici rōne. Primo: qꝛ elemosyna constituit eū cui dat debitorē ad orandū ⁊ ieiunādū ꝑ eo q̄ dedit. Scō qꝛ elemosyna est q̄dā oblatio facta deo q̄ vim oꝛonis habz. Silr elemosyna cōtinet ieiuniū inq̄ntū ꝑ elemosynā bona exteriora que ad corpis sustentationē ꝓtinēt diminuūtur. Oratio vero continet ieiuniū in virtute. Nam extensio intellect⁹ in deū debilitatē corpis parit: sicut etiā ieiuniū. Et iō inter ista tria minus est ieiuniū: elemosyna maximū: ⁊ oratio tenet mediū. Quarto oꝛo est redditus nāe subiectionis. Cadit em̄ oratio sub p̄cepto determinate: ⁊ indeterminate. Determinate quidē q̄ntū ad ministros ecclie q̄ ex statuto ⁊ p̄cepto ad horas canonicas dicēdas obligant. Indeterminate ꝙ q̄ntū ad oēs. Dis em̄ hō tenet suā salutē ꝓcurare q̄ sine oꝛone adulto nō ꝓcedit: ⁊ iō orare mētaliter vel vocaliter est de iure nature: ⁊ reducit ad scōm p̄ceptū p̄me tabule. Memēto vt diē sabbati sanctifices. Tēpus ꝙ orandi laicis videt institui ex statutis canonū dieb⁹ festiuis q̄n tenent diuinis officijs interesse: vt ministris ꝑ ppl'o orantib⁹ suā intentionē confirmēt. Est ergo oratio quasi quidā redditus quē deus a nobis exigit sibi dari. Osee. xiij. Dēm auser iniq̄tatē ⁊ accipe bonū: ⁊ reddemus vitulos labioꝝ nr̄oꝝ. i. oꝛones deuotas.

Lectio. CCIII.

Dixit aūt turbas non

℣ in ꝙtute corpis: nec in armatura potētie: sed ꝙbo illū q̄ se vexabat subiecit: turamēta parentū ⁊ testamentū cōmemorās. Cū em̄ iā aceruatim cecidissent sup alterutrū mortui interstitit ⁊ amputauit ipetū ⁊ diuisit illā q̄ ad viuos ducebat viam. Postq̄ tactū est de forma quā sūmus pontifex Aaron obseruauit in sedando diuinā offensam cōtra populū: q̄ntū ad supplicationē. In hac pte p̄sequit de eadē forma placādi deū q̄ntū ad familiarē allegationē. Allegauit aūt Aaron deo ꝑ ppl'o saluando p̄scientiā ⁊ antiquā dei ad ppl'm iudeoꝝ vehementē affectionē: cōmēorans ei ml'ta facta q̄ fecerat patrib⁹ eoꝝ: vt sic memor amicicie veteris nouas offensas remitteret. Duo ḡ fiunt in hac ista. Primo ostēdit quō Aaron adeptus est victoriā ꝑ diuie affectiōis allegationē. Scō ponit eusdē victorie explanationē. Scā ps ibi: Cū em̄ iā. Circa primū duo facit. Primo excludit illud qō videbat statui pontificali ꝓtrariū. Scō subiūgit illud qō eidē statui noscit esse necessariū. ibi: Sed ℣bo. Cōtrariū em̄ videt statui pontificali armata potētia seu virtute corpis vim inferre: nisi fortaſſis vim vi repellēdo qō natura cōcedit cuilibet. Et ideo dicit de Aaron sic; Uicit aūt turbas nō virtute corporis, Turbas. i. pestes turbantes populū sibi subiectū virtute corpis sicut Samson vicit Philisteos. Judicū. xv. Nec armatura potētie: sed ℣bo pure oꝛonis illū q̄ se vexabat. i. angelū puniētē ppl'm subiecit. i. a plaga incēdij cessare fecit. Et nota ꝙ vexationē ppl'i dicit suā fuisse more boni p̄lati. ij. Cor. xj. Quis infirmat̄ ⁊ ego non infirmor. Sic Moyses ꝑ verbum oꝛonis deuicit Amelechitas Exo. xvij. Subiecit inquā iuramēta patrū. i. promissiones patrib⁹ factas: ⁊ testamētū cōmēorans id ē legē eis datā. Cōsequenter istī⁹ hystorie ponit explanationē dicēs: Cū em̄ iā aceruatim. i. p aceruos cecidissent sup alterutrū. i. vn⁹ sup aliū mortui: igne eos occidente: interstitit aaron inf viuos ⁊ mortuos opponēs se q̄si murū ꝑ viuētib⁹ cōtra ignē ⁊ amputauit impetū ignis ppl'm incendētis. Hec amputatio facta ē gladio ℣bi oꝛonis: qꝛ vt ait Chryſ. Nihil est potētius hoīe pure oꝛāte. Et diuisit illā viā ignis q̄ ducebat ad viuos. i. diuisit flāmā tendentē ꝓpe viuos. Unū ps. Uox dñi intercidētis flāmā ignis. Moraliter: sicut ignis ille corpaliter incendēs ppl'm: oēs nitebat occidere: ita ignis libidinose luxurie q̄ i ꝓcupiscētia carnis viget: populū. i. multitudinē hoīm q̄tidie nititur ꝓflagrare. Boni ḡ pastoris ꝓuidentia more ipius aaron ꝓsideret diligēter q̄ sunt illi q̄ iā sunt occisi ꝑ peccatū: ⁊ q̄ adhuc īmunes ⁊ innocētes: ꝑ malū autē exēplum ⁊ corruptionē alioꝝ peccatum tēptati: ⁊ ponat p̄latus se mediū inter illos ꝑ vigilantē p̄sidētiā diuidēs viā ignis: ne ad viuos attingat: ⁊ ne innocētes a corruptis iā mortuis incēdant Juxta illā clausulā: Uicit autē turbas. Notandum est ꝙ septem sunt vitia capitalia que nos turbāt ⁊ que nos bellando tenemur euincere ꝑ septem dona sancti spiritus: pro quarū septuplici victoria septiformia nobis in apocalipsi p̄mia promittūtur. Designant autem hec septē vitia per septē gentes pestiferas: quas ipsi hebrei expugnauerunt ⁊ vicerunt: quas gentes dimisit dñs vt superarent eas filij israel sicut Judicū. iij. continetur: que fuerunt Berfei: Amorrei: Euei: Ethei: Chananei: Jebusei ⁊ Fereſei. Deutero. vij Gergeseus interpretat colonū ejciens: ⁊ significat superbiam: que primū angelū de celo ⁊ Adā colonum paradisi eiecit. Hanc vincere debet qui libet nostrum per donum timoris: ⁊ tunc promissionem cōsequetur: que ponitur Apocal'. iij. Qui vicerit faciam illum columnā in templo dei mei. De natura columne est fortiter supportare qō sibi superponitur: ⁊ conditio superbie est nihil tolerare sibi suppositum: quia nititur esse super alios non sub alijs: ⁊ ideo illum qui vicerit superbiam faciet deus columnam. Amorreus interpretatur amaricans vel amara loquēs: ⁊ significat invidum: qui totus est fellitus intrinsecus qui in se semper amaricatus semper amara effundit. Dicit Aristo. ij. de animalib⁹ ca. ij. ꝙ abane est animal magnitudine cerui: qō contra naturam omniū aliorum animaliū habet fel in aure simile felli hominis in colore: et est animal amarum ⁊ velox nimis; Et significat invidū q̄ fel in aure gerit

quia quicqd audit in offensionē amaritudinis cō uertit. Quidꝰ.ij.Metham. Pectora felle vi- rent lingua suffusa veneno. Risus abest nisi quē visi fecere dolores. Iste Amoreus vincēdus est per donū intellectus q̄ homo aduertēs proximū sue nature participē dulcez se p̄beat primo suo et cōpassione fauentē: ⁊ sic vincēdo ꝓsequit̄ pmissi- onē que Apocȝ.ij. ponit̄: Vincenti dabo manna absconditū. Tertiꝰ est Eueꝰ q̄ interp̄tat̄ lapides colligens ⁊ figurat iracundū ⁊ rixosum: Hic col ligit petras offensionis et lapides scandali vt in iurgio iaciat cōtra proximū. Sic Semei gradie batur maledicens ⁊ mittens lapides ꝓtra dauid ij.Regȝ.xvj. Istum vincere debemus p donū cō- silij sequēdo xp̄i consilia de patientia ⁊ tolerātia iniuriaꝝ.Math.v. Ego aūt dico vobis nō resi- stere malo: sed si quis te p̄cusserit in maxillā vnā p̄rebe ei et alterā. Et talis victor erit securꝰ de p̄- missione facta.Apocȝ.ij. Qui vicerit non ledet a
B morte secunda .i. infernali pena. Quartus est Ethеus q̄ interp̄tat̄ stupor vel formido: Et signi ficat accidiā que facit hominē stupidū ⁊ formidā tem opa virtuosa. Ille vincendus est p donū for titudinis: De quo Grego.vj moral. Justoꝝ for- titudo est carnē vincere: ꝑ rijs voluptatib ꝓtra ire: delectationē vite p̄sentis extinguere: huius mūdi aspera p eternis p̄mijs amare: prosperi- tatis blandimēta ꝓtēnere: aduersitatis metū cor dis audacia supare. Reproboꝝ fortitudo ē trāsi toria sine cessatione diligere: ꝓtra flagella ipsius conditoris insensibiliter ꝑdurare: ab amore rerū temporaliū nec aduersitate quiescere: ad inanez gloriā etiā cū vite detrimēto ꝓuenire: malicie ar- gumēta acq̄rere: bonoꝝ vitā nō solū verbis ⁊ mo ribus sed etiā gladijs impugnare: in semetipsis spem ponere: iniquitatē semp sine vllo penitētie desiderio ꝑpetrare. Sed victori huiꝰ ethei p̄miū p̄mittit̄ Apocȝ.iij. Qui vicerit dabo illi sedere mecū in throno. Quintus est chananeus q̄ in- terp̄retat̄ possessor vel negociator: et signat aua- rum ⁊ cupidū: qui p diuersas negociationes pos sessiones acquirit ⁊ auget. Unꝰ Augꝰ.de dñi ver- bis: sermone.xxv. Que est illa auiditas ꝓcupiscē tie: cū et ipa habet belue modū: Tunc em̄ rapiūt q̄n esuriunt: parcunt ꝙo p̄de cū senserint saturi tatē: insatiabilis est sola auaritia diuitū: semp ra pit ⁊ nūq̄ satiat̄: nec deū timet: nec hominē reue- retur: nec patri parcit: nec matrē recognoscit: nec fratri obtempat: nec amico fidē p̄stat: viduā op primit: ⁊ pupillū inuadit: liberos in seruitū reuo cat: testimoniū falsum ꝑfert: res mortui nequiter occupat. Et que est ista insania: Animaꝝ amitte- re vitā: appetere mortē: acq̄rere aurū: et ꝑdere ce- lum. Iste chananeus vincēdus est p donū pieta- tis: q̄ monet ad dandū paupibus ꝓpter deū. Nar
L rat Julius sextus Stratogematon li.j.ca.iiij.q̄ cū Emilius paulus consul romanus in lucanis iuxta litus angusto itinere exercitū duceret: ⁊ tha rentini ei classe insidiantes agmen eius scorpio- nibus essent aggressi: captiuis latera euntiū p̄e- texuit: quorū respectu hostes imbuere tela. Sic mo: aliter diuites si tela demonū vel vltiones di- uinas euadere velint: ponāt iuxta latera sua pau peres elemosynas largiēdo ⁊ circūdēt latera sua paupibus: ꝓpter quos deus frequēter ꝓcit ab vl- ciscendo ⁊ demones cessant a nocēdo. Et taliter vincēti dabit̄ illud in futuro quod p̄mittit̄ Apoc xxij. Qui vicerit possidebit hec et ero illi deus et ipse mihi filius. Sextus est Jebuseus qui inter p̄etat̄ p̄sepe: et significat gulā: que suader boi semp stare ad p̄sepe sicut asinus vel iumentū. Et iste vinci debet p donū scitēie: qua sciamꝰ viuere temperate: Juxta illud Apli ad Phil.iiij. Scio abundare et penuriā pati. Et sic vincēti dabit̄ q̄ p̄mittit̄ Apocȝ.ij. Vincēti dabo edere de ligno vite. Ad litterā. Temperantia etiā p̄sentē vitaꝝ p̄logat. Eccī.xxxvij. Qui abstinens est adꝺiciet vitā. Et p oppositū gula in morbū et in mortē in- ducit. Eccī.xxxj. Uigilia ⁊ colera ⁊ tortura viro infrunito. Ad litterā. Excessus gule causat defe- ctū suauis somni ⁊ cholerā et fomidicā passionē: torturā. i. torsiones vētris. Et hec oia facit gula viro infrunito. Dicit̄ aūt infrunitꝰ q̄si sine frumi- ne. i. sine sapore. Est em̄ frumē illa pars gutturȝ que saporē sentit. Bulosus aūt morsellos deglu tit sine sapore admodū lupi deuorādo. Ul dicit̄ infrunitus quasi sine fruno q̄ est confectio qua cozia fruniunt̄. Uel dicit̄ a freneſi vel a frōte vel a freno. Uersus: Frons freneſis frumē frunia fre na dabis. Septimus est Phereseus qui inter- p̄etat̄ disseminans terrā. Et significat lubricū et illecebris datū: qui illicite seminat semen suū et merit mometaneā delectationē et i fine penā eter nam. Ad Gal'.vj. Qui seminat in carne de carne et metet corruptionē. Iste vincendus est p sapiē- tiam: id est p saporē celestiū: quib gustatis cessat omnis delectatio carnalis. Et qui sic vicerit p̄o missionē cōsequet̄ que ponit̄ Apocȝ.iij. Qui vice rit hic vestiet̄ vestimētis albis. Hi sunt turbe se- ptē quas vincere nos oportet. Est em̄ de christo sicut de Marco furio camillo: De q̄ narrat sextꝰ iulius Stratogema.li.vij. ca.iij. Iste iturus ad bellū in exercitu ꝑclamare fecit se nō recepturuꝝ quenq̄ in castra nisi victorē: reductisq̄ militibꝰ in acie victoria potitus est. Isto mō xp̄s nullum recipit in celū in die iudicij nisi fuerit p̄us victor. Et ideo has septem p̄missiones facit sub sola cō- ditione victorie: Propter q̄ dicit Esaie. ix. Le- tabunt̄ cor. ā te: sicut qui letant̄ in messe: sicut ex- ultant victores capta preda q̄n diuidūt spolia.

Lectio.CCIIII.

Aueste em̄ poderis

i quam habebat totus erat orbis ter- rarū ⁊ parētū magnalia in quattuor ordinibus lapidū erant sculpta: et magnificētia tua in dyademate capitis illius erat scripta. His aūt cessit qui exterminabat: et hec extinxit. Erat em̄ sola temptatio ire sufficiens. Postq̄ decla- ratū est q̄liter summus pōtifex aaron diuinā pla- cauit offensam: et angelū occidentē populū per incēdiū cessare fecit plagā p deuotā supplicatio-

nem et p diuini federis allegationē. In ista parte ꝓsequit quō ad eūdem effectū comodius exequēdum adiūxit sacrarū vestiū repsentationē. Fuit em̄ indutus pontificalib⁹ vestib⁹ que misteriis plene erant. Et circa hoc duo facit. Nā ꝓmo describit sacerdotalis ornatus conuenientiā. Scō o ostendit quātam ipsi aaron sic ornato ꝓstitit angelus reuerentiā: ibi. His aūt cessit. In describendo autē ornatū sacerdotalē nō enumerat oēs vestes: de quibus Exo. xxviij. agit sed tm̄ tria ornamēta describit in quib⁹ oia alia intelligi voluit. Sūt autē ista tunica byacinthina rōnale: et lamina aurea q̄ pendebat in fronte. In hoc aūt ornatu triplici erat repzesentatio orbis terrarū: cōmemoratio paterne nobilitatis: et declaratio diuine maiestatis: dicit g̃ sic. In veste poderis. Est aūt poderis tunica talaris: et dicit a pos podis grece qō est pes latine: qz erat tunica byacinthina vsq; ad pedes descendēs Unde ꝺz poderis quasi pedib⁹ inherens. Erat autem de duab⁹ incisionibus facta: consuta sup humeros et per latera in modū dalmatice facta: manicas eiusdem colozis habuit: capuciū habēs nō ex trāsuerso sup scapulas: sed longā sectionem habebat ista vest a pectoze vsq; ad medias scapulas cui aperture ne turpiter appareret ante et retro assuta erat vitta: que sup scapulas bincinde vasculis ꝓstringebatur. Habebat aūt hec solēnis tunica pontificalis ꝓ fimbriis. lxxij. tintinnabula aurea quib⁹ erant immixta totidez vascula quasi malapunica ex byacintho et purpura et cocco bis tincto: ita vt post tintinnabulū esset malogranatum quasi interscalari modo positū: vt audiret sonus q̄n ingrediebatur sacerdos sanctuariū. de hac igitur veste pōtificali ꝺz hic. In veste em̄ poderis. Est ꝓstructio intrāsitiua quā habebat totus orbis terrarū: stat aūt hic poderis nō solum ꝓ tunica iā descripta: imo pro toto ornamento sacerdotali: p qō fm̄ suas diuersas ptes totus orbis terrarum mystice significabatur. A Ubi notandū q̄ sicut dicit magister in hystoriis. Exodi. xxviij. Quattuoz erant vestes tam minoz⁹ sacerdotib⁹ quos communes vocabant q̄ ꝓncipi sacerdotū quē Arabarchum appellabāt cōes: et alie quattuoz erāt quib⁹ solus Arabarchus sup illis quattuoz vtebatur. Quattuoz ꝑme erāt feminalia: camisia: talaris: et balthcus latus ad q̄titatē quattuoz digitoꝝ intextus florib⁹ coccineis: purpureis: byacinthinis: et thyara. Quattuoz vo pontificales vestes quibus summ⁹ sacerdos induebat fuerunt iste. Poderis ō qua suplus dictū est Suphumerale qō habuit formā quadrāguli in pectoze et duos lapides onychinos sup vtrūq; humerū. In vno erāt scripta ꝓuincialib⁹ litteris sex noia filioꝝ israel: et i alio alia sex. Rōnale fuit tertiū ornamentū et quadrangulum iuxta mensurā aperture in suphumerali ex q̄ttuoz colozib⁹ scilicet byssо et purpura: byacintho cocco bis tincto et auro ꝓtextū sicut et suphumerale. Et erāt i eo duodeci lapides auro firmit̄ iclusi ꝑ q̄ttuoz ordines tres in singulis ordinib⁹. In primo ordine sardius: topazius: et smaragd⁹. In secundo carbūculus: saphyrus: et iaspis. In tertio ligurius achates: et ameristus. In q̄rto chrysolit⁹ onychinus: et beryllus. In quibus erāt scripta nomina. xij. filioꝝ israel iuxta ordinē natiuitatis sue singula in singulis. Quartū ornamentū sacerdotis sūmi erat capitis: qō cōiter thyara: mitra vl infula dicit̄. sed specialit⁹ cydaris: et erat interi⁹ totaliter byacinthina que circūdabat exteri⁹ aureo circulo trib⁹ ordinib⁹ facto: cuius sūmitas in acutissimū cacumen tendebat: sup frontē tendebat lamina aurea ad modū dimidie lune facta: q̄ arcuationem suā habuit versus sursū: et p anulū aureū vncini non inserebatur qui thyare affixus erat. In hac lamina sculptum erat Ayotb Adonay id est magnum nomē domini. s. tetragramaton qō ineffabile dicit̄ nō quia dici nō possit: sz qz rem ineffabilem significat qō bis litteris scribitur. Hee. Joth. heth. vau: que sūnāt principiū vite passiōis iste: qō est dictū: per passionez illius quē ꝓfigurat iste sacerdos renunciat̄ vita in Adam pdita. Ista sunt ornamēta summi sacerdotis. De quib⁹ nota magistrum in hystoriis sup Exoꝺ. xxviij. pulchre et diffuse. Quā do g̃ dicit̄ In veste poderis stat poderis ꝓ totali ornamēto sacerdotis: et in istis figurabatur totus orbis terrarū. Nā feminalia et camisia linea: quia de lino erant: figurabāt terram. Balthcus oceanum. Tunica vo byacinthina ipso colore suo aerem ꝓferebat. Et intinnabula rōne sui sonitus tonitruū. Malogranata chorusca tiones. Ephoth vo vel suphumerale ꝓpter varietatem suoꝝ colorum celū sidereū figurabat. q̄ vero aurū quattuoz alijs coloribus intextum erat: significat q̄ calor vitalē penetrat vniuersa. Duo sardonices solem et lunā significabāt. Duodecim gēme pectorales duodecim signa in zodiaco ostendebant. Rōnale qō erat in pectore significabat: q̄ terrena adherent celestib⁹ et q̄ ratiōe cuncta sunt plena. Cydaris celum est empyreū. Lamina suppositra: deū oibus presidentē. Sic ergo patet sensus litteralis huius text⁹: in quo sic dicit̄. In veste poderis quā habebat tot⁹ erat orbis terrarū fm̄ Josephum et iudeos. Secundum ornamentum quod specificat̄ hic in littera est rationale siue logyon: siue pectorale in quo erāt fm̄ euz quattuoz ordines. Duodecim gēme in quib⁹ sculpta fuerūt duodecim nomia filioꝝ israel: vt superius dictuz fuit: et quātū ad hoc dicit. Et parentū scz duodecī patriarcharū filioꝝ Jacob magnalia. i. magnuz aliqō signantia sculpta erant in q̄ttuoz ordinibus lapidū. i. gemmarū. Tertiū ornamentū qō specificatur hic in littera est cydaris pontificalis que a sui parte vocat̄ vicz a lamina: que pendet in frōte pontificis. Un̄ dicit sic. Et magnificentia tua. id est magnificū et ineffabile nomē tuū erat scriptū in dyademate capitis illius. i. lamina aurea ad modum dimidie lune corniculate que pēdebat in frōte pōtificis: et dyademati. i. cydari vel mitre fuit inserta? Et sic stat totum ꝓ parte. Cōsequenter ostendit quantā reuerentiā fecit angelus Aaron: sic induto vbi dicit. His autē cessit. His autez. i. que scribebant̄ et figurabant̄ ꝓ sacerdotis vestes cessit angelus siue bon⁹ siue mal⁹ q̄ exterminauit

populū: ⁊ insup hec extimuit nō timore q̄ est pas-
sio: sed timore q̄ est reuerentie exhibitio. Sed cū
fuerit angelus bon⁹ incōueniēs erat q̄ istis cede-
ret ⁊ ad hoc̄ repīratione punire cessaret. Ēm pro
q̄: quia erat sola tētatio ire sufficiēs. i. timor quē
habuit pl̄s dei iurta dei vindictā qñ videbat tan-
tā multitudinē subito cōflagratā sufficiēs erat ad
delectionem sceleris sui. Sunt aūt quidam facilis
correptiōis quib⁹ sufficit verbū corripientis. Qui-
dā aūt nō sic se hñt sz post verba opz addere verbe-
ra. Prouerb. xxiij. Seruus vbis eruditi nō pōt:
imo sicut legit Eccli. xxxiij. In opa ꝓstitue eum: sic
eīm ꝓdecet illū: q̄ si nō obaudierit curua illū cum
pedib⁹. Nota moraliter q̄ psona ecclīastica que-
B libet dz indui isto triplici ornamēto podere: rōna-
li ⁊ dyademate vt sit poder⁹ in corpe: rōnale in pec
tore: ⁊ dyadema i capite. Poderis nāq̄ significat
ꝓtinentiā castitatis: dyadema vo eminentiā scita
tis: rōnale sciam veritatis. Primū ḡ vestimentū
quo dz se vestire psona ecclīastica est poderis cōti
nentie: vt totū corp⁹ a moribz lasciue: petulātie et
insolentie cōpescat: ⁊ hec merito vocatur talaris.
Fingūt poete vt ptz in scintillario poetarū q̄ ma-
ter Achillis achillez natū tinxit in aquis stigijs. i.
in aquis cuiusdā fluminis ifernalis q̄tum ad corp⁹
totū excepto talo: ⁊ ideo Achilles iuulnerabi
lis fuit per totū corpus nisi dūtaxat in talo. Cum
ergo captus amore Polyxene in templo eā corā
pere statuisset a paride i talo percussus occubuit.
Et quia paris sub simulachro appollinis latuit in
templo absconditus fingit appollinem telum pari
dis direxisse in talu achillis ⁊ mortu⁹ est. Istius
poesis sensus litteralis est iste. Uene que sunt i ta
lo ad renū et femor atq̄ viriliū pertinent rōnem.
Unde orpheus principalem locum libidinis dixit
esse in talo. Achilles est homo perfectus quē ma-
ter virtus intinxit in aquis stigijs: quia virtus cō
tra omnes labores homines munit: solum talū
non tinxit quia quātumcūq̄ homo per humanaz
virtutē fuerit munitus semper ad libidinis ictus
patet nisi per diuinam gratiam preseruetur: et ī
signanter dicit salomon Sapien. viij. Sciui quia
aliter non possum esse continens nisi deus det: et
ideo hec species iusticie generalis siue virtus que
est continentia est a deo continue postulanda: ⁊ sic
solūmodo haberi potest: iurta illud Eccl̄i. xxvij.
Si sequaris iusticiam (que est continētia qua cor
pus recte agitur) apprehendes illam ⁊ indues illā
quasi poderem honoris. Uocatur etiam talaris
continentia quia vsq̄ ad finem vite continuari de
bet. ij. Regz. xij. Thamar erat indura huiusce mo
di talari tunica. Filie aūt regū virgines huiusce
modi tunica vtebantur. Secūdum ornamentū
C psone ecclesiastice debet esse rationale scientie. In
isto rationali scribebatur doctrina ⁊ veritas. Hec
enim debet esse p̄cipalis intentio clerici vt possit
vera addiscere ⁊ vera docere. In collationib⁹ pa-
trum lib. x. capitulo. xxix. dicitur sic. Dixit abbas
palladius q̄ animam ſm xp̄i voluntatem cōuer-
santez oportet aut discere fideliter que nescit aut
docere manifeste que nouit. Si autem vtrumq̄

possit ⁊ nō vult: insanie morbo laborat. Inicriū em̄
recedendi a deo fastidiū est doctrine: ⁊ cū nō appe
tit id qō anīa semp esurit que diligit deuz. De isto
ornamēto dz Eccl̄i. xxj. Ornamentū aureū prudē
ti doctrina. Tertiū ornamentū quo se debet in D
duere psona ecclesiastica est diadema capitis. Est
enim diadema īsigne regale p qō discernit rex ab
alijs. Sicut certe charitas sola diuidit inter fili-
os regni et pditōis ſm Aug. Unde Hester. vj. di
citur in figura. Homo quē rex honorare cupit de
bet indui vestibus regijs: ⁊ imponi equo q̄ de sel-
la regis est accipere regiū diadema sup caput ei⁹.
Uestes eni regis nostri xp̄i sunt virtutes q̄s etiaz
philosophus vocat habit⁹. Equ⁹ de sella regis fuit
crux: ⁊ diadema regis charitas. Et ideo p hec tria
honorabiles nos faciemus apud deū ⁊ apud ho-
mines: videlicet virtutib⁹ penitētia ⁊ charitate.

Ea. XIX. Lectio. CCV.

Opijs autem vs-
i q̄ in nouissimū sine misericordia
ira supuenit: pscīebat enim ⁊ fu-
tura cor: quoniā cum ipsi rever
si essent ⁊ pmisissēt vt se educerēt
et cū magna sollicitudine pmisissent illos ꝓseque-
batur illos act⁹ penitētie. Adhuc eni inter manus
habentes luctū et deplorātes ad monumēta mor
tuorū: aliā sibi assumpserūt cogitationē insciētie:
et quos rogātes ,piecerāt: hos tanq̄z fugitiuos p-
sequebant. Post q̄z auctor cōmendauit dei sa-
pientiā iuste oīa gubernātē a mirabili exterminā-
tione p̄mogenitoz in egypto. In hoc vltimo capi-
tulo cōmendat eandē a terribili submersione egy
priorū i mari rubro. Et circa hoc duo facit. Nā
primo agit de terribili exterminio in mari rubro.
Scō de multiplici patrocinio hebreorū in deser
to. Scā ps ibi. Omnis eni creatura. Et de istis
duabus agit alternatim nūc de patrocinio colla-
to hebreis: nunc de exterminio illato egyptijs vs-
q̄ ad finē libri. Et circa hoc duo fiunt. Nam p-
mo agitur de peccātiū graui malicia. Scō de pe
ne eoz ꝓuenienti iusticia. ibi. Ducebat enim illos A

Circa primū tria narrat. Primo quō iusti ⁊ im
pij a deo diuersimode puniebant. Scō quō ma-
lorum scelera p̄ntia ⁊ futura a deo nō absconde-
bantur. Tertio p̄sequit q̄z rōabilit submergi me-
rebantur. Scā ibi. Prescīebat em̄. Tertia ibi:
Quoniā cum ipsi. Dicit ḡ primo sic. Impijs autem
tē. q. d. Hebrei rebelles ⁊ murmurātes ꝓtra do-
minū occisi sūt: p parte p ignis incendiū: sed nō to
taliter defecit in pl̄m ignis ille: q: sedat⁹ fuit p pō
tificis supplicātis remediū. Sz certe impijs. i. egy
ptijs p̄sequētib⁹ hebreos infra mare rubrū absq̄
remedio vsq̄ in nouissimū sine misericordia ira su
peruenit. Ira. i. vindicta iusta cōsumpti sunt: q: vs
q̄ ad mortē vel vsq̄ in nouissimū. i. quēlibet: q: nul-
lus de illa submersione liberatus est: hec ira sup-
uenit a deo tanq̄z pond⁹ qō sustinere non possent.
Ratio aūt hui⁹ varie punitionis iusto⁹ ⁊ impio⁹
subiungitur: q: dñs pscīebat q̄ ipsi hebrei penite-
rent ⁊ se corrigerēt: ⁊ iō parcitū est eis. Prescīebas

aũt q egyptij pdurarent finalit obstinati: z iõ pro
mittentibus correctionẽ pepercit: z ponentes pti
naciam exterminatiõe finali percussit. Et hoc est
qõ dicit. Prescibat enĩ futura illorũ. i. scelera illo
rum futura si permissi fuissent. Deinde cum dicit.
Quoniã cum ipsi pmisissent declarat quõ ratio-
nabiliter meruerũt submergi, pter malicia q du-
pliciter patuit in exitu israel de egypto. Nã cuz vi
dissent egyptij decimã plagã qua fuerant occisi pmo
geniti: ascẽderũt z pmiserũt q filij isrl'itrarent
desertum ad sacrificanduz deo suo: imo cõpelle-
bant eos exire: sicut pz Exo. xxxiij. z tñ hoc nõ ob-
stante statim displicuit eis q eos pmisissent rece-
dere z tãqz fugitiuos psequebant. Nec ẽ falsitas
et inconstantia in pposito suo aggrauat maliciam
eorũ. Ita q ita receter cũ adhuc erãt occupati cir
ca luctũ z sepulturã suorũ mortuorũ redierũt ad
exercendã maliciã z iniuriã in hebreos z psequen
do: volentes eos reuocare: satis ostendit eoz ma
liciã induratã fuisse z eos de bene actis nõ de cul-
pis penitere. Et ideo eos submersione mirabili di
gnos esse dicit. Igitur vez est q deus pscinit eos fi
naliter forẽ malos qõ ex hoc saltz patuit: qm cũ ip
si egyptij reuersi essent ad cor. vicz ad dei cognitio
nem aliqualẽ q pmisissent licentiãdo hebreos: vt
seducerent. s. de egypto vel vt seducerẽt. i. seorsuz
ducerent egyptij hebreos inter mõtes z mare ru-
brũ et cũ magna sollicitudine remisissent illos scz
hebreos: psequebat illos actus penitẽtie ipsis. s.
egyptijs penitentib de bono q eos facto hebreis.
Istis malis egyptijs de bono ope penitẽtib simi-
les sunt nõnulli religiosi mali: qui de statu pfessio
nis penitent: ad quẽ ppetuo sunt obligati. Lõtra
quos Esaie. l. dicit. Ego autẽ nõ ctradico retror
sũ nõ abij. Et ecce q̃z fatue fecerũt egyptij: adhuc
in manu luctuz habentes. i. materiã luctus. i. fu-
nera suorũ z deplorãtes. i. valde plorãtes ad mo-
numentũ mortuoz: aliam sibi assumpserũt cogita
tionez inscientie. i. qua facti sũt insipientes z fatui
et quos piecerãt. i. eiecerant de egypto hos tanq̃z
fugitiuos psequebant. Exo. xiij. Indurauit do
minus cor Pharaonis regis egypti z psecut est
B filios israel. Circa illam clausulam. In nouissi
mo ira dei supuenit. Notandũ est q ira dei que ni
hil aliud est q̃z iusta dei vindicta fm Aug. de ciui.
dei lib. v. cap. xxv. quattuor hz ctditiones, pter qs
merito debet formidari. Ira ei dei nõ declinatur
viriũ potestate: nõ debilitat tpis tarditate: in plu
res excitatur vnius prauitate: nullaten⁹ mitiga-
tur sine humilitate. Prima ergo ctditio ire dei
est: q nõ declinatur viriũ ptãte. Ab ira ei hominis
potest aliqs se fortassis abscondere vel subterfu-
gere vel resistere: sed ira dei nec loco metit: nec fi-
nitur tempore: nec virtute defendit. Nau. j. capi.
Quis stabit ante faciem indignatiõis eius: z qs
resistet ire furoris ei⁹? Et Ps. Quis no. po. ire. t.
et p. ti. t. i. t. di. quasi diceret nemo. Probat Boe-
tius. j. de cõso. metro. iij. q sapiẽs non hz timere
irã cuiuscũq̃z tyrãni quãtũcũq̃z seuiat ctra cũ. Sa
pientis enĩ est facere irã ipsi⁹ inermẽ: qz si sapiens
nihil timeat pdere qõ tyrãn⁹ põt auferre: nec ali-
quid potest ab eo recipe qõ tyrannus põt ei cõfer
re: reddit irã tyranni totalit impotẽtẽ z puat eam
totaliter armis suis. Un dicit sic. Quisqs cõposi-
to seren⁹ euo zc. Et infra. Quid tm miseri seuos
tyrannos. Mirant sine viribus furentes: nec spe
res aliquid: nec timescas. Exarmaueris impo-
tentis irã. Aut quisqs trepidus pauet vl'optat: q
nõ sit stabilis suiq̃z iuris. Abiecit clypeum: locoq̃z
motus. Nectit qua valeat trahi catbenã. Quicũ
q̃z homo sic hui⁹ vite appetit imoderate honores z
diuitias vl'abhorret pusillanimiter aduersitates
fortune: talis de suis passionib z affectionibus fa
cit catbenã qua hac z illac p amorẽ vel irã alteri⁹
trahi possit. Modo si loquamur de deo nõ possu
mus eũ facere sic impotentẽ: nõ appetendo qõ põt
conferre: nec timendo qõ põt inferre. Nã bea
titudinẽ quã põt ctferre naturalit oẽs appetimus
et miseriã quã põt inferre naturalr abhorremus.
Oẽs enĩ homies beati esse volũt: idq̃z vnũ ardẽ
tissimo amore apperũt. Sicut docet Aug⁹. xiij. de
trini. c. xv. Et alibi dicit. q nullo mõ possum⁹ vel
le miseri esse: ergo nõ restat nobis aliud nisi diui-
nã voluntatẽ explere: erquo naturalr appetim⁹ qõ
sine eo habere nequim⁹. Scõa ctditio ire dei ẽ L
q nõ debilitatur tpis tarditate. Un Valeri⁹ lib.
j. ca. ij. Lento enĩ gradu ad vindictã sui: dei ira pce-
dit z tarditatem supplicij grauitate compensat.
Eccli. xvj. In gente incredibili exardescet ira. Fer-
tur de quadã ciuitate que bello lacessita misit ad
quendã pncipem p succursu habẽdo: z vt illi de ci-
uitate eius animũ citius inclinarẽt: exponunt sibi
fortitudinẽ ciuitatis in muris z turribz et fossatis
quibz ille p responso remisit. Est ne inqt vestra ci
uitas supius cooptata: ita q ira dei sup ipsam de-
scendere nequeat. Qõ si est libenter veniã z defen
dam vos. Sin autẽ ctra irã dei pter pcã vestra
pugnare nõ audeo. In quadã etiã patria i anglia
que Nortfolchia nomiatur ꝺr contigisse: q blada
in estate pulcherrima creuerãt: z ecce appropinq̃n
te tpe messiũ venit qõdam genus muscarũ in tan-
ta multitudine q totũ bladũ in tantũ ctsumpserũt
q vir in quinq̃z miliariũ spacio vnus modius inue-
niret: hoies de illa patria quasdã de illis muscis
ceperũt z diligent inspicientes quales essent: quia
nunq̃z prius cõsimiles viderãt: inuenerũ eas ha-
bere litteras depictas in alis suis: in vna ala scri-
bebatur ira: in alia dei: vt manifestũ esset ppt de
merita ppli vindictam diuinaz fuisse. Juxta illud
Hiere. xij. Seminauerũt triticum z messerũt spi
nas: hereditatẽ acceperũt z eis nõ pderit. Cõfun-
demini a fructibus vestris, pter irã furoris domi
ni. Tertia ctditio ire dei est: q in plures excitat
ob vnius prauitatẽ. Nã pter vni⁹ psone maliciaz
flagellat deus aliquãdo vnã magnã multitudinẽ
Exemplum. Exo. xxj. vbi ꝺr q tota dom⁹ Abi-
melech sterilis facta fuit pter demeritũ Abime-
lech: z totus pplus israel pter peccatũ Achor pu-
nitus fuit. Un dicit ibi. Nõ poteris stare ctra ini
micos tuos: donec deleat ex te q ctaminat⁹ est hũ
scelere. dicit dom⁹ ad Josue. Josue. vij. Propt
qõ legimus Phinees dixisse cuidam parti filio q

Attende.

ísrael. Josue. xxij. Vos hodie dñm reliq̄stis & eras in vniuersum ísrael ira ei⁹ deseuiet. Nónne Achor filius zare p̄terijt mandatū dñi & sup omnē populum ísrael ira eius incubuit? Dñs eñ aliquando punit vnū hominē p̄ peccato alterius temporaliť sed eternaliter non. Quarta cōditio ire dei est: q̄ nō mitigať nisi p̄ humilitatē. Natura ei leonis est nō irasci nisi ledatur. Prostratis enī hominib⁹ parcere dicit. Jurta illud poeticū. Parcere p̄stratis scit nobilis ira leonis. Eodēmō xp̄s nō irascit nisi Iesus. Un Esaie lxiij. Ne irascaris dñe satis et ne vltra memineris iniquitatū nostra x̄. Unde nota. q̄ quātūcūq; deū offenderis si te humiliaueris placabis eum. ij. Parali. xij. Quia humiliati sunt: auersa est ira dei ab eis.

Lectio. CCVI.

Ducebat enim illos

ad hunc finē digna necessitas: & horuz que acciderāt cōmemoratione amittebant: vt que deerant tormētis repleret punitio et populus quidē tuus mirabiliť transiret. Illi autē nouam mortē inuenirēt. Postq̄z declaratum ē q̄ egyptij p̄sequentes filios ísrael vtebanť contra eos vehementi malicia. In ista p̄te ostendit consequenter q̄ statim postea submersi fuerunt ex q̄uenienti diuina iusticia. Et primo tangit eoz̄ pena. Scōo ipsi⁹ pene finalis causa. ibi. Ut que deerāt Ex p̄te pene dr sic. Ducebat enī illos scz egyptios et p̄secutores filioz̄ ísrael ad hunc finem. s. vt periclitarentur in mari rubro: digna necessitas id ē exigentia culpe que talē mortē meruit. Nam omniū plagaz̄ p̄cedentiū que eis acciderāt obliti fuerunt ex eoz̄ p̄tinaci malicia. Et ideo dicit. Et horz̄ que acciderāt cōmemorationē amittebant. Causa vero finalis tangit in genere cum dr. Que deerant tormētis repleret punitio. i. id q̄d deerat plagis quas euaserāt: repleret. i. p̄fecte cōsummaret punitio vsq̄z ad mortē. Sed in specie ipsa causa finalis magis exp̄mit qua scz egyptij submersi sunt in mari rubro. Cui⁹ submersiōis duplex est ratō Una fuit vt p̄s dei trāsiret magis mirabiliter. Alia vt egyptij inusitata morte perirēt miserabiliter. Preterea eñ magis miramur filios ísrael impune transisse: cedente illis mari: q̄z etiā videmus egyptios sōmersos fuisse: mari sup eos denuo redeunte: & hoc ē q̄d dicit. Et p̄s quidez mirabiliť transiret. i. p̄ siccū in medio maris. Illi aūt. i. egyptij nouā mortem inuenirent. Hec morz dr noua fuisse: nō q̄z multi homies ante submersi nō fuissent: sed p̄pter modū submergendi: q̄z nutu diuio recepit eos oēs mare: stās ab vtraq̄z p̄te sicut murus. Et cū oēs submersi fuissent: & filij ísrael iā litora attigissent: diuisit mare in alueū suuz & oēs egyptios cōclusit. Moraliť loquēdo sic frequēter accidit q̄ illud q̄d est materia p̄motōis in p̄ncipio est causa cōfusiōis in termino. Mundus q̄nq̄z cedit homini in p̄ncipio fauendo sibi et dando sibi diuitias & honorez donec fuerit p̄fecte implicat⁹ curis & sollicitudinib⁹ & supbia secularī: & tūc q̄n credit se esse in optimo statu & apice sue dignitatis cōmouet p̄turbationes & p̄secutiōes deij̄ciēdo eū vt in p̄s dr. Deiecisti eos dū alleuarēť. Circa il A
lam clausulā. Ducebat enī illos digna necessitas ad hunc finem. Notandū est q̄ quattuor modis cōiter hoies male ducunť: quidā eñ abducunť illecebrosa sensualitate: quidā p̄nicioſa familiaritate: quidaz p̄sumptuosa temeritate: & quidam malicioſa seueritate. Primo ducunť quidam illecebrosa sensualitate. Hi sunt q̄ nō fm rōnez: sed fm passionē viuunt: qui nō q̄d honestū: sz q̄d est delectabile in oībus querūt. Sic ductus est iuuenis ille vecors quē mulier irretiuit multis sermonib⁹ et blandicijs labioz̄ p̄traxit illum: et statim illam sequitur quasi bos duct⁹ ad victimā. Prouer. vij Narrat fulgenti⁹. j. mirtologi. q̄ cū Admet⁹ rex Alcestam duxerit in vxorē cōtigit admetū infirmari cōsuluit Appollinē quō posset ab infirmitate curari: & responsū est p̄ Appollinē q̄ curari nō possz nisi aliq̄s de suis p̄pinq̄s p̄ eo morereť voluntarie. Quo intellecto Alceſta mortē sponte subijt: et ad inferna descendit. Quo cum Hercules venisset: vt inde cerberū traheret. Alceste cōpatiēs eā ab inferis liberauit. Moraliť mens humana & sensualitas ad inuicem copulanť sicut spōsus & sponsa: vir & vxor. vir infirmať q̄n cogitationibus varijs agitatur. clamat ad deū cum Ps. Miserere mei dñe q̄m infirm⁹ sum sana me dñe: q̄z sic orare debemus q̄n mens infirmať. i. temptať. hoc est deuz sapientie p̄ cōsilio requirere. Respōdet autē deus per scripturas suas q̄ oportet q̄ ad hoc q̄ spirit⁹ consequať salutem vnū de p̄pinquis suis volūtariam mortē subire. i. carnē nostrā volūtarijs penitentijs mortificari: q̄z nisi caro moriať spūs vitaz gratie nō habebit. Et hoc est q̄d dr ad Roma. viij Si fm carnē vixeritis morieminī Si aūt facta carnis mortificaueritis: viuetis. Caro mortificata p̄ pniam rōnabilē: tandē descendit ad inferos q̄n in terrā de qua natus est finaliť reuerteť: sz p̄ Herculē virtuosū p̄ quē xp̄m accipim⁹ in resurrectiōe generali resuscitabiť: & viro suo p̄petuo iūgetur. Caro igiť in hac vita ductrix nostra esse nō debet vt fm sensuales illecebras ducamur: sz magis fz spiritū duci debeam⁹ ad Gal. v. Spiritu ambulate: & desideria carnis nō p̄ficietis. Et infra. Si spiritu ducimini: nō estis sub lege vicz carnalis ꝯcupiscentie q̄ lex carnis dr. Ad Roman. vij. Video aliā legē in mēbris meis repugnātē legi mētis mee

Scōo sūt quidā q̄ ducunť p̄nicioſa familiaritate. Pernicioſa res est nimia familiaritas cum p̄sonis vitioſis. Et rō est: q̄z sicut dicit Hugo de sācto victo. li. suo de arra anime. Ea est vis amoris vt te talem esse neceſſe sit quale sit illud q̄d amas: et cui p̄ affectum ꝯiūgeris in ipi⁹ similitudinē dilectionis societate conformeris. Nec mirū: cum fm Dyonisium. iiij. ca. de diuinis noib⁹. amor habet quandā vim excitatiuā: vnitiuā: et trāsformatiuā que nō dimittit amatorez suūp̄si⁹ esse: sed amatorū. Et a ꝯditiōib⁹ illi⁹ quē amat p̄t hō verissime describi si ei⁹ ꝯditiōes cognoscat. Un signanť scribit Valeri⁹ ad Rufinū Ethicum. Est vidēre cui des. q. d. q̄ bō videat cui dat bona sua. Illud be-

ne est etbicū.i.ad virtutes mozales ptinent: sicut quedā pars ei⁹ ptinet ad virtutē liberalitatis: sed videat cum homo det seipsū p amozē z familiaritatem seu amicabilē cōicationē: z hoc nō est etbicum quasi pars etbice: sed etbica.i. tota virt⁹ moralis. Istud ḡ verbū est summe iuuenib⁹ imp̄mendum. Un̄ quidā senex filiū suū informās: ne familiaritatē cū vitioso contraberet metrice sibi dixit.

Talem quē q̄z fozet: qualez sibi nectit amoze. Sermo veridicus ait: ipe fit alter amicus. Huic dicto alludēs Aristo.ix.etbico.ca.xj.dicit: q̄ amic⁹ est alter ipse. Hui⁹ enī mozes veneraze: cui⁹ amoze appetis. Un̄ quidā metrista. Quisq̄s amat reprobum reprobis sefacit amicū. Se negat esse p/bū: se facto clamat iniquū. Itē. Qui tāgit picē tingit se turpi coloze. Sic tibi sume vicē q̄ flagras turpis amoze. Et ꝓseq̄nter explanat senex quē vocat turpem z dicit sic. Turpem tetra cutis nullum faciet nomiari. Sed mēs pollut⁹ factis cupiēs maculari. Et in fine alloquēs filiū sic cōcludit. Ergo cauefili turpatus crimine vili. Ne tu cōsimili turperis fine senili. Notandū q̄ Aristo.ix.etbi. solB uit tres notabiles q̄nes ad ꝓpositū ptinētes. Prima est ista. Ponam⁹ q̄ aliquis acceptet ad amicitiam virū bonū q̄ postea mutet z sit malus: q̄stio est: vtrū amicitia ad talē sit dissoluenda. Scōa questio est ista: dato q̄ sic: vtrū statim amicitia ad talem sit soluēda: vel debeat hō expectare. Tertia questio est: vtrū ad talē post dissolutionē amicitie se debeat habere alien⁹ vel infamiliari⁹ q̄z si nunq̄z fuisset amicus. Ad p̄mā questionē respō/det Arist. dicens duo. Unuz est q̄ impossibile ē q̄ talis ametur a virtuoso cui⁹ malicia ē manifesta virtuoso: qz solū bonū honestū amatur a virtuoso. Scōo dicit q̄ vir honest⁹ nō debet amare talē sed oino debet dissoluere amicitiā ad talem. Et rō est: qz nō est possibile q̄ diu seruet amicitia ad talem nisi causet aliqua similitudo malitie. Ad secūdam questionē distinguit: qz talis qui fact⁹ est malus: vel est oino insanabil' scz q̄ n̄ p̄t reduci ad statum virtutis. vel nō. Si nō sic nō debet statim dimittere amicū suuz: sz auxiliare ad b̄ q̄ recuperet bonos mozes: z multomagis debet amicus eum ad hoc iuuare q̄z ad recup̄andum diuitias vl' pecuniam: qz virtus est magis bonū q̄z substātia corporalis. Si vero sit oino insanabilis: sicut sūt inueterati die⁹ malo⁹ statim debet amicitia ad eū dissolui. Nec est incōueniēs hoc facere: qz nō erat amicus huic vel tali scz vitioso: sed vtuoso. Et iō dicit arist. in eodē capō. q̄ illi qui simulant se virtuosos vt amicitiā ꝓtrabant cū virtuosis: z tamen sunt latenter mali: sunt magis criminādi q̄z illi qui corrūpunt numismata: qz nobilior est virt⁹ q̄z pecunia. Un̄ qui simulāt virtutes: malignioꝛes sūt q̄z qui fingūt falsam monetā. Ad tertiā questionē respō/det: qz aut fit dissolutio amicitie ꝓp̄ miorem bonitatem in amico: aut ꝓpter abundantē maliciam. Si scōo modo nihil debet homo familiariter exhibere tali magis q̄z cuicūq̄z extraneo: imo rationabile est: q̄ minus ꝓ quāto eum decepit et verecundiam fecit. Uerecundum enī est virtuoso amicum fuisse vitioso. Si p̄mo modo fiat amicitie dissolutio: sicut contingit de duob⁹ quoꝛuz vnus stat in gradu remisso virtutis: z alius ꝓficit in gradum intensum: tunc em̄ nō est possibile q̄ ꝓficiēs seruet amicitiā ad nō ꝓficientē fm Arist. quia nō de eisdem gaudēt z tristant: qō est ꝓp̄rium amicorum. Tunc in tali casu bō debet se exhibere magis benivolum ꝓpter p̄teritam amicitiā q̄z si nūq̄z fuisset amici. Illi v̄o qui insanabiles oīno sunt: abiiciendi sunt oīno a cōicatione virtuosoꝛū quantuz possibile est. Nec curandū est: si homo eis displiceat vel offendat: cū virtuoso semp debet esse ꝓp̄rium displicere pessimis. Sicut dicit Boctius. j de conso. ꝓsa. iij. Hoc est em̄ scōm qō est virtuoso maxime cauendū z vitandum: tam ꝓpter ꝓscientiam q̄z ꝓpter famam: pniciosa familiaritas ad p̄sonas corruptas vel infectas. ꝓpter quā multi innocentes in p̄ncipio corrupti: z abhominābiles facti: sunt in breui ducti z abducti p̄mo a veritate cōscientie z tandem a serenitate fame sue: quoꝛū cui libet dicī potest illud Hiere. xxxviij. Seduxerūt te z p̄ualuerunt aduersū te viri pacifici tui: demerserūt in ceno z in lubꝛico pedes tuos: z recesserunt a te. De hac materia vicz de vitāda societate mala: que ducit hominē in viram vitiosam loquitur Seneca ad Lucillū. epl'a. xviij. scōm integros libꝛos. Si vis inquit habere pegrinatiōes tuas iocundas comitē tuū serua: herebit tibi auaritia q̄z diu auaro sozdido q̄z cōiungeris: herebit tumoꝛ q̄z diu supbo ꝓuersaberis: nunq̄z seuiciā in coꝛtoꝛis contubernijs pones: incendent libidines adulteroꝛum sodalicia. si velis vitijs cedere: longe a vitioꝛū exemplis secedenduz est: ad meliores transi. hec Seneca. De tali ergo coꝛruptoꝛe z puerso doctoꝛe dꝛ Prouerb. xvj. Uir iniquus lactat amicū suum z ducit eum p viam nō bonam. Tertio quidam ducunt p̄sumptuosa temeritate quales sunt pleriq̄z inexpti adhuc qui ꝓp̄rio sensui nimis adherent: qz vt dicit Uegetius de re militari. lib. iij. Imperita rusticitas plura ꝓmittit z credit se scire que nescit: z ideo ꝓpter inexperientiā passio iuuenturis est p̄sumptio: timiditas vero passio senecturis. sicut dicit Arist. xij. rhetoꝛice. Et de talib⁹ bene verificat illud Matthei. xv. Ceci sunt z duces ceꝯoꝛum ꝛc̄. Quarto quidā ducunt maliciosa seueritate. bi sunt potētes z nobiles q̄ latera sua stipant malicioſis cōsiliatoꝛib⁹: quo⁹ instigationib⁹ adiniurias varias agitantur: nunc ad pauperuz deceptiōes z depdationes: nūc ad iniustas ꝓquisitiones: nūc ad iniquas seditiones: ꝓ quas respublica dissipatur: z pax ciuilis turbatur: z qō pei⁹ est ecclesia dei pedib⁹ cōculcat. Et verificatur illud Esaie. v.ca. Propterea ductus est pp̄l's meus captiuus: qz nō habuit sciam: z nobiles eius interierūt fame z multitudo eius siti exaruit: z est p/pheria tam de culpa p̄terita: q̄z de vltione futura.

Lectio. CCVII.

Omnis enim creatu

O ra ab initio ad suum genus refigurabatur deseruiens tuis p̄ceptis vt pue

ri tui custodirẽtur illesi. Nam nubes eoꝝ castra obumbrabat: z ex aqua que ante erat terra apparuit arida: z in mari rubro via sine impedimento et campus germinans de ꝓfundo nimio: per quẽ omnis natio transiuit: que regebaꝫ manu tua videntes tua mirabiliaꝫ mõstra. Actũ est supius de exterminio egyptiorũ mirabili in mari rubro. Hic agit ꝙsequẽter de fauorabili patrocinio collato hebreis in recedendo de egypto. Et circa hoc duo facit. Nã ꝓmo cõmemorat diuina gubernatio. Scõo narrat hebreoꝝ exultatio. ibi. Tanꝫ enim equi. Circa ꝓmum duo facit. Nã ꝓmo ondit in generali quaꝫr omis creatura famulabaꝫ diuine voluntati ad hebreoꝝ liberationẽ. Scõo hoc ipsum manifestat in spãli ꝑ particularẽ deductionẽ. ibi. Nam nubes. Circa ꝓmum est sciendum: ꝙ sicut ois creatura libera dei voluntate ꝓducta est de nihilo: ita omis creatura diuine voluntati suã operationẽ vel exercẽdo vel suspẽdẽdo ꝑ tẽpore famulaꝫ. Et iõ cum deus voluerit solẽ z lunam retrahit z motũ eis sistit: z cũ voluerit mundum ac lucem illuminat z motũ cõtinuat: sicut miraculose factũ fuit tempore passiõis xpi quo ad sẽ tractionẽ: z etiã tpe Josue quo ad stationẽz ꝛc. Et sic est de oi alia creatura. Et hoc est qõ dicit. Omnis em creatura ad suum genꝰ refigurabaꝫ reflectendo se ad suũ genus qõ deus est: z cõformabatur illius voluntati. sicut em docet Aristo. v. Metaꝑ. ca. de genere. Genꝰ vno mõ dr illud a ꝙ multitudo aliqua sicut a ꝓmo generãte ꝓducitur. Et ꝑm illũ modũ loquendi deꝰ põt dici omniũ rerum genus. Apocaꝫ. xxij. Ego sum radix z genꝰ omniũ Ad hoc genꝰ ois creatura refigurabaꝫ. i. est reuerendo ꝙ formabatur deseruiẽs tuis ꝑceptis. Ad hoc enim ois creatura cõdita est vt cõditori suo ꝑ omnia obediat. Et multiplicit refigurabatur per benignã gubernationẽ hebreoꝝ. Et ideo subdit. Ut pueri tui vicz famulantes tibi hebrei. puer em dicitur famulꝰ: custodirenꝫ illesi scz in egyptoꝝ i mari rubro z in deserto. Hanc autẽ obediẽtiã creature ad deũ z solatiũ hebreoꝝ in speciali declarat dupliciter. vicz in colũna nubis que eos ꝓtexit ꝑ diem: ne calore solis comburerenꝫ z in recessu maris rubri quo dedit eis viam siccã in qua sine impedimento graderenꝫ. Uñ dicit sic. Nã nubes illorum castra obũbrabat ꝙ tria eis fecit. Nã diuidebat inter eos z hostes: cõpescuit solis ardores et lucebat ꝑ noctes. Itẽ quãtũ ad recessum marꝭ dicit sic. Et ex aqua ꝙ ante erat supple i loco suo: terra apparuit arida: z in mari rubro via sine impedimento: z campꝰ germinãs de ꝓfundo nimio. id est locus speciosus z ita securꝰ z amenus ꝓ itinere ac si fuisset campꝰ germinãs. Per quẽ campum siue locum ad modũ cãpi se habentis omnis natio hebreoꝝ trãsiuit que regebaꝫ manu tua. i. potestate: videntes tua mirabilia quo ad trãsitum eꝰ sicco pede ꝑ medium rubri maris: z monstra quo
B ad submersionẽ egyptioꝝ in illo. Circa illã clausulam. Ad genus suũ refigurabaꝫ. Moraliꝛ genꝰ nostrũ ꝙsiderare debemus quadrupliꝛ ex pte patris: ex parte mris: ex pte germanoꝝ: ex pte filio-

rum. Pater est deꝰ: mater est terra: germani sunt angeli: filij sunt opa. Seruemꝰ igitur in nobis ratione patris nobilitatẽ: ratiõe matris humilitatẽ rõne fratrũ stabilitatẽ: rõne filiorũ. i. operũ vtilitatem. Primo ergo cũ sumus de gñe ipsiꝰ dei oportet ꝙ simus nobiles: nõ degeneres. Actꝭ. vi. Fecit ex vno homĩe oñe genꝰ hominũ. Et infra. Igitur cum sumus genꝰ dei nõ debemus estimare auro et argento: aut lapidi sculpture artis: z cogitatiõi hoim diuinũ esse simile. Nobilitas autẽ ista nõ est nisi bonitas moraliꝛ. Uñ oñis virtuosus est nobiliꝛ et generosus: z oñis vitiosus degener est z ignobilis. Et iõ cõtra vitiosos gloriantes de sua generositate carnali ratiõabiliꝛ inuehit Boetiꝰ. iij. de ꝙsola. metro sexto. ꝓbans hominez vitiosum esse ignobilem: z hominẽ virtuosum nobilem. Et dicit sic. Omne genꝰ humanũ in terris. Simili surgit ab ortu. Unus eni rerum pater est. Unꝰ qui cuncta ministrat. Ille dedit phebo radios. Dedit et cornua lune. Ille homies etiã terris: dedit z sydera celo. Hic mẽbris claudit animos celsa sede petitos. Mortales igiꝛ cunctos tedidit nobile germen Quid genꝰ z prauos strepitus: si ꝓmordia vestra. Auctorem ꝙ deũ spectes: nullus degener exat. Ni vitijs peiora fouens: proꝓriũ deserat ortum. In hoc metro quito Boetiꝰ dicit ꝓmo ꝙ homines siue diuites siue pauꝑes similem habẽt ortum: qz animã de deo: corpus autẽ de terra. Secundo ꝙ deus est pater oim rerũ: tam hominum ꝙ aliorũ. Tertio dicit ꝙ iste pater est valde nobiliꝛ: quia oñia ꝓduxit: z omnia miꝛstrat tam in celo ꝙ in terra. Dedit z phebo radios: dedit et cornua lune. Quarto em dicit ꝙ fatuum est genꝰ z proauos adiacentiã recitare. Quinto ꝙ ois virtuosus est nobilis: sed ille degener efficit ꝙ deserens deum implicat se vitijs. Huic ꝙcordat Seneca: ꝙ re capꝭo. viij. lectõis. iij. Recogitãtes igiꝛ genꝰ nostrum ex pte pris simus tales in moribꝫ vt nõ mentiamur cũ dicimꝰ Pater noster ꝛc. Matth. vi. c. Sed vt de nobis possit veraciter dici illud. j. Petri. ij. Uos autẽ estis genus electũ regale sacerdotium: gens sancta et ꝑ᷑s acquisitiõis ꝛc. Scõo
C intelligentes genus nostꝝ ex pte matris: seruemꝰ humilitatẽ. Terra eni est mater nostra ꝑm ꝑhm. Terra ẽ ifimũ z vltimũ elemẽtũ. narrat Valeriꝰ li. vij. c. iij. ð Junio bruto: ꝙ cũ a rege Tarquino auunculo suo omnẽ nobilitatis indolem excerpi. interꝙ ceteros etiã fratrẽ suum ꝙ vegetioris ingenij erat interfectũ aiaduerteret: obtusi se esse cordis simulauit: eaꝙ fallacia maximas virtutes texit suas. Profectus etiã delphos cum Tarquiniꝰ filijs quos is ad Appollinẽ pithiũ muneribus sacrificijsꝙ honorandũ miserat aurum deo nomine doni causa cauato baculo inclusum tulit: quia timebat ne sibi celestẽ numẽ aperta liberalitate venerari turum nõ esset. Peractis deinde mandatꝭ patris Appollinẽ iuuenes consuluerũt: quisnã ex ipsis rome regnaturus videreꝫ. Aris penes eum summã vrbis rome potestatez futuram reꝛspõdit qui ante oñes osculũ matri dedisset. Tum brutꝰ perinde atꝙ casu, plapsus de industria se abiecit:

terramq̄ cōmunē omniū matrē existimās oscula tus est. Quod tam vafre telluri impressum oscu lum vbi libertatem? Bruto primū in fastis locuz tribuit. Et illo modo moraliter quicūq̄ ad regnū aspirant celeste necesse habent se in psenti humilit tenere: simplices se simulare z esse: terrā matrē p mortis recordationē oscularī: vt sciat quilibet cu ius gn̄is sit ex parte matris: qz nō ē celestis sz ter renus. Et dicat illud Sapiē. vij. Sum quidem z ego mortalis homo ex genere terreni illi⁹ qui pri mo factus est. Tertio rememorātes genus nr̄m ex parte fratrū qui sūt angeli seruem⁹ stabilitatez in bono. Dicit enī natura humana germana an gelorū. Un̄ cuz Tobias a Raphaele vellet gen⁹ inquirere. Rn̄dit. Ben⁹ queris mercēnarī an ip sum mercēnariuz q̄ cum filio tuo eat? Sed ne for te sollicitum te reddam. Ego sum Azarias Ana nie magni filius. Tobias respōdit. Ex magno ge nere es tu. Tobie. v. Uerū dixit angelus fm no minis interptationē. Azarias nāq̄ interptat ad iutor. Ananias gloria dei. Erat enī adiutor glo rie dei. Quādo g̃ recogitamus angelos frēs no stros germanos esse in tāta gl̃ia: et nos ad eos nō posse pti gere: nisi fratrib⁹ nr̄is assimilemur: cona ri debemus totis viribꝫ nostris ipos fratres no stros imitari in signū fraternitatis isti⁹ Raphael qui z Azarias: quē Tobias vicissim fratrem vo cat. Tobie. vj. Obsecro te Azaria frater. Et To bie. ix. Frater pero te vt auscultes verba mea. Et angelus ad eū. Tobie. xj. Tobia frater scis quē admodū reliquisti patrē tuū zc. Sunt g̃ tam bo mo q̄q̄ angelus de parentela diuia: sz certe homo multiplicius cuz sit triplex cognatio scz legalis p adoptionē: spiritualis p sacri susceptiōez: z carnal' p carnis ꝓpagationem. Angeli tm̄ attinēt deo fm cognationem legalem: qua p gratiā sūt adoptati Nō aūt attinet deo triplici cognatione legali: qz ē filius dei adoptiuus. Ad Ephe. j. Predestinauit nos in adoptionē filio ꝑ dei. Et iā est fili⁹ dei spūal' quia p baptismū nos regenerauit. Johā. j. Dedit eis ptātez filios dei fieri: z etiā carnalis frater: qz de nostra p̄genie naturam assumpsit. Ad Heb. z Nusq̄ angelos apprehēdit: sz semē Abrae: z ideo possumus dicere angelo illud. ij. Macha. vij. No li putare genus nostrum a deo derelictum esse.

de parē tela diuī est homo plusq̄ am gelus ꝙ

Quarto recordantes genus nostrū et pre filio rum: seruem⁹ in moribꝫ vtilitatē. Filij enī nr̄i opa nostra sunt. Eccī. xj. Ante mortē ne laudes homi nem quēq̄: quoniā in filijs suis agnoscit vir. i. in opibus pfectis fm glosam ibidē. Apocal'. xx. Ju dicatum est de singlis fm opa eoꝝ. Et Apoc. xiiij. Opera eī illoꝝ sequūtur illos. In istis g̃ filijs ser uemus vtilitatē: vt sint nobis meritorij ad gl̃iam et nō ad penā: qđ est qñ opus nostrū ꝓducit a gra tia diuina z libero arbitrio. Quādo vero ꝓducit a diabolo carne vel mundo z libero arbitrio ē q̄si spurium gen⁹. Et non potest consequi hereditatē celestem. Et ideo ꝓhibetur pōtifici legis veteris sub figura. Leuit. xxj. ꝙ nō commisceat stirpem sui ḡneris vulgo gentis sue: quia ego dominus qui sanctifico eum zc.

Lectio. CCviii.

Anq̄z enim equi de pauerūt eicā: z tanq̄z agni exultauer̄t magnificātes te dn̄e: q̄ liberasti illos. Memores enim adhuc erant eorum que incola tu eorum facta fuerant: quemadmodū ꝑ nationē animalium edurit terra muscas: z pro piscib⁹ eru ctauit fluuius multitudinem ranarū. Nouissime autem viderunt nouam creaturā auium: cum ad ducti concupiscentia postulauerunt escas epula tionis. In allocutione ei desiderij ascendit illis de mari ortigometra. Postq̄z actū est de mirabili hebreorū gubernatione tam in mari rubro q̄z i de serto. In ista parte agitur de inenarrabili exul tatione eorundem in vtroq̄z loco. Et circa h̄ duo fiunt. Nam ꝓmo ostendit quomodo letabantur pro miraculo transitus maris rubri. Scōo osten ditur quō letabantur de deliciosō cōuiuio cuius dam noui cibi z hoc in loco deserti. ibi. Nouissime autez. Circa primū duo facit. Nam primo deseri bitur eorū exultatio ꝑ transitu maris rubri. Se cūdo exaggerat eorū admiratō ex his que viderāt in terra egypti. ibi. Memores eiñ adhuc. Deseri bitur enim eoꝝ exultatio z gaudiū sub figura du plici. vicz equoꝝ z agnorum. Equi enī depascen tes bona pascua z agni in iuuentute tenera lasci uie z letitie multum vacant. Cōueniens enī nutri mentum z etas tenera iuuentutis tam in homib⁹ q̄z i bestijs causare solet letitiā. Et ideo dicitur de hebreis. Tanq̄z enī equi depauerunt. i. sic exulta uerunt sicut equi depascentes bonā escam. Sic ei dicitur de homine exultante z lasciuiente: p̄bēda sua pungit eū. Tanq̄z agni exultauerūt qui p cor poris gesticulationem letitiā cordis ostēdūt. Eo dem modo loquēdi vsus est. Ps̄. describēs letici am filioꝝ israel post trāsitū maris rubri. Mare vidit z fugit zc. z sequit. Montes exultauerunt vt arietes z colles sicut agni ouiū. Saltem mod⁹ loquendi vtriusq̄z scz tam ꝓphete in psalmo q̄z sa pientis in isto loco cōcordat. Exultauerūt. i. gl̃ifica gnificantes te dn̄e. i. te magnificū collaudantes. Exod. xv. Cantem⁹ domino. gloriose enī magni ficatus est: qui liberasti illos tam de Pharaonis potestate q̄z de via maris rubri. Depauerunt id ē audacter z sine pauore se habuerunt sicut equus. Job. xxxix. Exultat audacter z in occursū pgit ar matus: cōtemnit pauorē: nec cedit gladio Con sequenter narrat gaudiū eorum de transitu ma ris rubri. Recordabantur enim tūc temporis cuz viderēt eis cedere aquas maris rubri: quō aque cōtra egyptios pugnauerunt z quasi contra natu ram aquarum illarum egyptios afflixerūt: p̄bentes eis ranas p piscibus. Terra etiaz exhibebat eis muscas p vtilib⁹ animalibus. Et illa recorda tio multum augmentabat letitiā hebreorum quā do ꝑpendebant terrā z aquā inimicis eorum resi stere: et econuerso eis tam benigne fauere. Et h̄ est qđ dicit. Memores enī adhuc erāt que in incola tu eorum dum adhuc accole egypti fuerunt facti quemadmodū ꝑ nationē vtilium animaliū prodū

rit terra muscas. Exo. viij. Venerunt muſce gra uiſſime in omi domo Pharaonis ⁊ ꝓ piscib⁹. i. loco piscium eructauit fluuius in litore multitudinem ranarum. Exod. viij. Ascenderũt rane ⁊ operuerũt terram egypti. A Circa illam clauſulam. Quemadmodũ ꝓ natione animaliũ produxit terra muscas ⁊c. Notandũ est ꝙ moraliter in primitiua eccleſia fuerũt ꝓsone valide ꝓ vite sanctitatem. Unde erãt quasi fortia animalia. Apoc. iiij. Animalia requiẽ nõ habentia die ac nocte dicẽtia Sanctus sanct⁹ sanctus dñs de⁹ oipotẽs: ſz beu modernis tpibus loco fructuosoꝝ animaliũ succeſſerũt muſce volantes ꝓ ſupbiam: fedantes per luxuriam: mordentes ꝓ iracundiam: mugientes per auariciam. Sap. xvi. Illos autẽ muscarum ⁊ locuſtarum occiderunt morſus ⁊ non est inuenta ſanitas anime eoꝝ. Eodem modo in ſancta religione patres ꝑmitiui fuerunt quaſi boues ꝓter maturitatem ſolide ꝙuerſationis: ꝓter mugitum sonore predicationis: ⁊ ꝓter ſciſſam vngulam recte diſcretionis: ac propter cornua debite ꝓtationis. Sed iam loco boum ſucceſſerunt muſce volãtes per diſcurſus ⁊ euagationem: fedantes ꝓ vilem ⁊ ſcandaloſam cõuerſationem: mordentes ꝓ malicioſas detractiones ⁊ mugiẽtes ꝓ ſuſpicioſas impartiones. Conſimiliter quo ad ſcholam. Primo pro piſcibus ſunt modo rane: fuerunt enim antiquitus ſtudentes curioſi rimantes ⁊ ſcrutantes: tam philoſophie ꝙz theologie profunda fluuiorũ more piſcauz perſcrutantes. Job. xij. Volatilia celi indicabant ⁊ narrabant ea piſces maris. Diſtinguit enim magiſter Rodolphus Beluacẽſis tria genera clericoꝝ ſicut narrat Heraldus Cãbren. B in ꝓlogo primi ſpeculi eccl'ie. Sunt enim quidaz ſupſeminati: quidam pannoſi: quidam paſſati et maſſati. Primi pretermiſſo grãmatice fundamẽto ſuperedificant varias facultates ſuperficiales non exiſtentes: ſtatimꝙz immaturi ⁊ imperfecti ad magiſterium feſtinãtes: quibus illud Plinij conuenienter adaptatur. Sũmo ſole ſparſa ſemina ſe longe celerius effundunt: ⁊ mutate ſpicas herbule in manibus ariſtis: ante meſſis tempus flaueſcunt: et ſimulatis olino vacue fructib⁹ emarceſcunt. Secundi de ſingulis ſcientijs aliquid habẽt vbiꝙz peregrini: nuſꝙz manſuri: qui cum nibil exiſtant omia ſe eſſe videntur. Tertij ſunt pauperes: qui litterature ſolidum fundamẽtũ ceterarũꝙz facultatum edificium ꝓſtruũt interdũ inconuulſum. Hec ille. Et tales fuerũt antiquit⁹ piſces. i. ſtudentes. Jã vero loco piſciũ ſurgũt rane garrulãtes: ſaltãtes in luto morãtes ⁊ aquã turbãtes. Garrulantes ꝓ exceſſiua loquacitatẽ: ſaltãtes ꝓ nimie expeditõis velocitatẽ: qz nec plane nec ꝓtinue nec ordinate addiſcunt: ſed anteꝙz ſciũt ꝓtes ſatiũt ad artes: ⁊ inde de libro ad libꝝ ſe mouẽtes: ꝙ vtilia ⁊ difficilia ſunt trãſiliũt: ⁊ ſcholaſticos gradus attingunt. In luto etiã morãtur ꝓ carnis deſideria: ⁊ aquã. i. ſcientiam turbãt ꝓ impropꝫperatis miniſteria. Conſequenter ponit in lra quõ filij iſrael letabãtur in deſerto ꝓ delicioſo ꝙuiuio cuiuſdã noui cibi: qñ vicz ipis deſiderãtibꝫ eſci carnib⁹ dñs dedit eis coturnices ſicut expoſitũ fuit ſupius. c. xvi. Unde dicit ſic Nouiſſime autẽ viderũt nouã creaturã auiuz: nõ de nouo creatã ſed tũc de nouo eis adductã. Dicit ergo nouiſſime: vt diſtinguat triplex tps: vicz tps more in egypto: tẽpus exitus de eadẽ: ⁊ tps ꝓgreſſus in deſertum. Et tũc in hoc nouiſſimo tpe datum fuit eis ꝙuiuiũ iſtud: alioqn appareret falſuz qõ ſcz õr hic nouiſſime: qz ipſi filij iſrael tardi⁹ habuerunt coturnices ꝙz manna. Exod. xvi. Veſpe comedetis carnes ⁊ mane ſaturabimi panib⁹. Sequit. Cum ducti cõcupiſcẽtia poſtulauerũt eſcas epulationis. i. eſcas delectabiles carniũ quib⁹ vſi fuerant in egypto: quoꝝ deſiderio deus ſatiſfecit. In allocutiõe deſiderio ꝓ. i. deſideriũ eoꝝ qõ ẽ qdã allocutio apud deũ: deſcendit illis de mari ortigometra. i. coturnix, de quo ſupra. c. xvj. in principio dictum eſt. Lectio CCIX.

Tverationes pec-

e catoꝝib⁹ ſupuenerũt nõ ſine illis q̃ ante facta erant argumentis ꝓ vim fluminũ. Juſte em̃ patiebãt ſm ſuas nequicias. Et ei deteſtabiliorẽ inboſpitalitatẽ inſtituerũt. Alij quidẽ ignotos nõ recipiebãt aduenas. Alij autez bonos boſpites in ſeruitutẽ redigebãt: nõ ſolũ hoc ſz et alius quidẽ erat reſpect⁹ illoꝝ: qm̃ inuiti recipiebãt extraneos. Qui aũt cũ letitia receperunt hos q̃ eiſdẽ vſi erãt inſtitutis: ſeuiſſimis afflixerũt doloribꝫ: pcuſſi ſũt aũt cecitate ſicut illi in foribꝫ iuſti cũ ſubitaneis coopti eſſent tenebris: vnuſquiſqz oſtij ſui tranſitũ querebat ⁊c. Enarrato patrocinio facto hebreis ⁊ deſignata eoꝝ letitia ⁊ exultatiõe: redit auctor ad explicãdũ de exterminio facto egyptijs: ac eorum malicia ac ꝓuaricatiõe. Et circa h̃ tria facit. Nã ꝓmo ponit eoꝝ penã. Sc̃o explicat pene iuſte cãm. ibi. Juſte enĩ. Et tertio ponit pena eoꝝ nota vel noua. ibi. Percuſſi ſũt. Circa ꝓmũ dicit. Et veratiões. i. punitiões ſupuenerũt pctoribꝫ ſcz egyptijs ꝓ vim fluminũ in mari rubro nõ ſine illis argumẽtis. i. miris ſignis vl' argumẽtatiõib⁹: q̃ ꝓceſſerũt in egypto ad eoꝝ correctiõez Conſequenter explicata pena ſubdit culpa q̃ fuit pene iuſta cauſa: ⁊ dicit ſic. Juſte enĩ patiebant illas veratiões ſiue punitiões ſm ſuas nequicias. Fuit autẽ hec neqcia ſpãliter cõtra piam boſpitalitatem: cõtra quã dupliciter peccauerunt. Quidã hebreos in terra egypti nõ receperũt. Alij vo ipos recepe- A rũt: ſed cum mala volũtate. Alij vo ipſos receperũt: ſz poſtea receptoſ ſeruitute ⁊ alijs doloribꝫ afflixerũt. Alij aũt nõ ſolũ ipos nõ receperũt: immo recipiẽtes ſeuiſſimis doloribꝫ cruciauerunt. Dicit igit ſic. Bene dictũ ẽ ꝙ iuſte puniebãt: et eteni deteſtabiliorẽ inſtituerũt inboſpitalitatẽ ipſi egyptij: quia inboſpitales et crudeles erant nimis. quod pater ſub differentia quadruplici. Naz alij quidez ignoros non recipiebant aduenas qui totaliter erant inhumani. Alij vero ipſos recepe- runt: ſed bonos boſpites in ſeruitutem accipiebant: in luto ⁊ latere ipſos ſeruitute cogẽtes. Exodi ꝓmo. Tertio non ſolum hoc fecerunt: ſed ma- riſſime ipſos cruciauerunt: quia et alius erat re-

De hospitalitate

spectu illoꝝ.i.intentio ipsorum: qz nō solū fecerūt illiberaliter z inhūane in hoc qꝫ vexauerūt bonos hospites seruitute: sz etiā in hoc qꝫ malā habuerūt ad eos voluntatē ꝓpter hoc solū qꝫ fuerūt extranei z ideo dicit. Quoniā inuiti recipiebāt extraneos. Quarto hoc fuit in eis pessimū qꝫ si erant aliqui q̄ cū leticia receperūt peregrinos naturali cōpassione: illi tm̄ qui nō receperūt tales grauissimis doloribus afflixerūt: z ió sb̄dit. Qui aūt cū leticia receperūt hebreos z alios peregrinos hos sz recipiētes qui z eisdē instituti vsū erant sz ꝓpter deū recipiendo extraneos seuissimis afflixerūt doloribꝰ: z est sensus: qꝫ illi qui statuerūt nō recipiēdos hospites esse illi hos q̄ receperūt acriter punierūt. Consequēter ponit cōueniens z ꝓportionata pena istorū: sicut cm̄ sodomite inhospitales angelos in forma hūana a lotb receptos in hospitio: ignominiose tractare volebant: z ideo merito puniti sunt cecitate z tenebris. Ita isti egyptij non hospitalit̄ tractantes hebreos palpabilibꝰ tenebris ꝑ triduū puniti fuerūt sicut supꝫ dictū est ca. xvij. z hoc est qꝫ dicit. Percussi aūt sunt egyptij. videlz cecitate z tenebris. Exodi. x. sicut z illi. i. sodomite quos in detestationē nefandissimi vitij z abhoīabilis noīare nō curat. sicut nec dns de diuite epulone cuiꝰ de nomine subticēdo solū lazarū recitare dignabat. Luce. xvj. sic similiter de ꝑmo in foribꝰ iusti sz lotb cū subitaneis eēnt cooperti tenebris. Gen. xix. Unusq̄sqz trāsitū hospitij sui querebat sz introitū ostij ipsius lotb: nec inuenire poterāt. Gen. xix. Percussi sunt cecitate a minimo vsqz ad maximum: ita vt ostium inuenire nō posset. Circa opus hospitalitatis est notandū qꝫ hospitalitas grata deo quatruoꝝ debz hospitalitas hr̄e ꝯditiones. s. hylaritatem sine murmuratiōe: securitatē sine turbatiōe: saturitatez sine diminutione: z pietatē sine negociatiōe. Primo igit̄ debz hospitalitas hr̄e hylaritatē sine murmuratiōe. j. Pet. iiij. Hospitales inuicē sine murmuratiōe. Hylarem em̄ se ostenderet miles si rex ad suū manerium. i. hospitium declinare dignaret. Sed rex noster xp̄s totiens hospitio nostro recipit quotiens qualiscūqz i eius noie receptat. vñ dic̄ Mat. xxv. Hospes eram z nō collegistis me: z ideo cum magna hylaritate recipiendi sunt hospites. Exēplo abrae. Gen. xviij. Qui cum vidisset tres viros occurrit eis z adorauit in terra. Cōsimiliter lotb. Gen. xix. Et discipuli. Luce vlti. coegerunt christū manere cū eis vbi dicit glosa qꝫ hoc exemplo docemur qꝫ peregrini nō sunt solū ad hospitiū vocādi: sed etiā trahendi. Scō debet hospitalitas habere securitatē sine turbatione. Defendebant em̄ antiquitus hoīes hospites suos sub periculo suo: sicut narrat in Policrato. li. viij. ca. xij. vbi dr qꝫ crimīs incurrebat notā quisquis ꝑ q̄nqz dies hostī. i. peregrino hūanitatis hospitiuz denegabat. Ob equitatē em̄ hospitibꝰ exhibendā hostis antiq tus dicebat quē nūc dicimꝰ peregrinū. Dicitur hostis ab hostire qd̄ est aquare fm papiā. cui q̄ cunqꝫ fuerat inhūanus de iure ātiquo iniquꝰ erat. Qui cūqz vero fuisset eis hūanus z pius: equꝰ et iustꝰ censebat. Exemplū de lotb Gen. xix. Qui ꝑ hospitibus defendendis filias suas obtulit sodomitis q̄uis ex perturbatione animi: nō sano tm̄ vsus cōsilio hec dixisset. Un̄ nec in hoc est imitādus quia nō sunt facienda mala vt eueniāt bona. Hoc tamē ideo dicit qꝫ mos erat fidelium hostes. i. hospites suos ab oī iniuria defensare: sicut magister in hystorijs suis dicit. Tertio debet hospitalitas habere saturitatez sine diminutione: vt omnia necessaria hospiti ministrentur. vnde cum leuita dixisset seni. Judicū. xix. Nulla re indigem⁹ nisi hospitio. Rūdit senex gabonita ego sum: pbebo oīa q̄ necessaria sunt tibi: tātū q̄so in platea ne maneas. Exēplū etiaz ad hūn sunamite habem⁹. iiij. Regū. iiij. que dixit viro suo. Animaduerti qꝫ vir dei sanctꝰ est iste qui trāsit ꝑ nos frequēter: faciam⁹ ergo illi cenaculū paruū z ponam⁹ in eo lectulū z mēsam z sellam z candelabrū vt cum venerit ad nos maneat ibi. Istud est ꝫ nōnullos q̄ seruiunt hospitibꝰ suis pulcbris verbis tm̄: z de peiori potu quē habent in domo ꝓpinant illis. Quarto hospitalitas debet habere pietatē sine negociatiōe vt ꝑ diuino amore nō ꝑ numo vl̄ lucro hospes admittatur: tales em̄ receperūt mercedē suā. ad Heb. xiij. Charitas fraternitatis maneat in vobis: z hospitalitatem nolite obliuisci. Ecōtra q̄ recipit quatruoꝝ in se seruet. s. vt sit ꝓtentꝰ ꝑ acceptatione: sit hospiti gratꝰ ꝑ gr̄arū actionē: caueat in domo dn̄ationem nec nimis veret amicū ꝑ frequētatione. Primo sit ꝓtentꝰ ꝑ acceptationē z gratāter accipiat q̄ ꝙpōtanee ꝓferunt. Hāc charitatē xp̄s docuit discipulos suos. Luce. x. In eadē domo manete edētes z bibentes q̄ apud illos sunt. vñ dicit q̄dam metrice. Cū tibi pbemꝰ leto vultu qō habemꝰ. Qō tibi fit gratis accipe sitq̄ satis. vñ recitat Seneca qꝫ socrates cum hospites suos satis tenui cena suscipere pararet z amicꝰ ei hoc improperaret: rūdit. Si boni sint equanimiter ferent: si mali turbabūtur. Scō sit hospiti suo gratus: sicut narrat Dares phrygius de bello troiano qꝫ Teleph⁹ impediuit sociū suū Achillem: ne regem Teucratem occideret: memor qꝫ cū patre suo hercule olim apud teucratem hospitatꝰ fuisset. item Sene. lib. iiij. de beneficijs narrat qꝫ miles ingratus hospiti stigmatibus insignitur. quere supꝫ in ca. xvj. lectōe. clxxxv. in fine. In libro eccl̄iastice hystorie narratur qꝫ cuz Greg⁹ epūs vrgente xp̄i z ꝓpelle angustia in alpibꝰ in fanū appollinis diuertisset a sacerdote iz ꝓphano ociosissime est receptus. Post cuius digressuz accessit sacerdos ex more poscere ꝙsulta z responsa: sed nulla responsio veniebat. Tunc iterū z iterum sacerdos victimas repetit: nihilomin⁹ semꝑ silentiū permanebat. Cūq̄ sacerdos stupore estuaret: in somnis demon assistit dixit se nihil posse. Percūctanti causam ait. Per aduētum gregorij esse expulsum: et cum perquireret sacerdos quid tunc remedij daretur ait. Non aliter sibi ingredi licere nisi gregorius admitteret. Quibus audit⁹ sacerdos secutus est beatum gregoriū ad eūq̄ ꝓueniens rem pandit et ordine humanitatis sue z hospitalitatis eū admonuit: q̄relaz expulsi nūmis exposuit: adempt̄ facultatem sui questus deplo-

Loth no bñ
exponedo fil
as sodomit

rat ac reddi sibi oia ad pstinū statū depoſcit. Scripſit Greg. epl'am in hec ẏba dicēs. Grego. Appolini. Permitto te redire ad locū tuū z agere q̄ conſueuiſti. Quā cū ſacerdos poſuiſſet iuxta ſimulachrū: affuit demō reſpōſa dicti poſcenti: qđ iſte admirans z dicēs penes ſe q̄ Greg⁹. maior erat iſto clauſ ianuis phani adijt gregoriū z proſtrauit ſe ad pedes ei⁹ rogās vt illi ſe deo offerat cui⁹ virtute greg⁹ dēs gentiū impabat. Qui cū inſtetiſſet catheccumin⁹ fact⁹ eſt ab ipſo: z poſtea baptiſmū cōſecut⁹ intantū vite merito ac fidei ẏrute pfecit vt ipe bto gregorio in epatu ſucceſſerit. Laudāda ē g̃ hoſpitalitas ſacerdotī infidelis: veneranda ſctitas pōtificis mirifica: z pietas ſaluatoris ſacerdotē iuſtificātis cōmendāda. Tertio caueat hoſpes nimiā dñationem in domo vl' familię ſui hoſpitī. q̄nimo dño domus obtpare ſtudeat diligēter. Eſt em̄ nimis reprehenſibile ſi ordinationē dñi dom⁹ hoſpes pſumeret reprobare: cū teneat ea oia obſeruare que dñs dom⁹ ordinauit. iuxta illud metricū. Cū facī in greſſum ſtudeas ſic eē modeſt⁹. Ut poſt deceſſū de te ſit rumor honeſt⁹. Quarto caueat nimiā frequētationē. iuxta illud Prouer. xxv. Subtrahe pedē de domo ꝓximi tui ne forte ſatiat⁹ oderit te. Et eodē mō ꝓpter eandē cām caueat magnā morā cū hoſpite ſuo ꝙbendā ꝓpter familiaritatē nimiā: D p quā i ipſi⁹ ꝙtemptū facili⁹ cadere poſſet. Scđo ꝙſiderandū eſt q̄ hoſpitalitat⁹ q̄rtuor ſunt emolumēta. Nā ꝑmo diſponit ad dei cognitionē: confert tpaliū multiplicationē: excludit diuinā vltionē et meret⁹ dei z angelo ẏ ſuſceptionē. De ꝑmo exēplū Luce vlt. de duob⁹ diſcipulis q̄ cognouerūt dñm in fractiōe panis. ſic nōnunq̄ diuina cognitio alicui infundit occaſione viri ſancti in hoſpitio ſuſcepti: de ſecūdo ptz. iij. Regū. xvij. de vidua q̄ helyā ſuſcepit hoſpitio ſuo: cui farinula nō defecit nec lechitus olei minu⁹ eſt: de tertio ptz vt hī Joſue. vj. Sola raab meretrix viuat eo q̄ exploratores hoſpitio recepiſſet: de quarto Math. x. Qui vos recipit me recipit. z ad Heb. xiij. Hoſpitalitatē nolite obliuiſci: p hāc em̄ quidā placuerūt angelis hoſpitio receptis: ſicut abraā Gen. xix. Fert q̄ quidā ſenator ſibi caſtrū cōſtruxit pulcherrimū ſup cui⁹ ianuā ſic metrice ſcripſit. Decretum detur ne dormiat aut epulet. Hic gens villana: ſz achilles plato diana. Intendēs p hoc ordinare q̄ nullus ad illud caſtrū ad hoſpitiū vel prandium reciperet nīſi eēt miles vel phūs aut dña nobilis. Cui xp̄s apparuit in ſōnis z ait: me z meos a caſtro tuo conaris excludere ꝓpter qđ z te caſtro meo qđ celum eſt deo iuſte ꝑuare. Cum g̃ ſenator iudicialē acceptu/rus eſſet ſniam: interpoſuit ſe ſupplicās matri dei: z obtinuit ſenatori vite ſue ꝓlongationē z p̄cepit ſibi q̄ verſib⁹ illis ſic dictat⁹ deletis z hoſpitalitati deuote ſe daret: z dixit ſibi ſic. Muta decretū ſancto ẏ ſuſcipe cetū. Nudū martinū iacobū lazarus peregrinū. Lectio. CCX.

Aſcenī eleméta dū

i cōuertūtur: ſicut in organo q̄litatis ſonus imutat z oia ſuū ſonū cuſtodiunt.

Unde eſtimari et ipſo certo viſu pōt. Agreſtia em̄ in aq̄tica cōuertebant z q̄ cūq̄ erat natantia in terra trāſibāt. Ignis in aq̄ valebat ſupra virtutē ſuā z aqua extinguētis nature obliuiſcebat: flāme ecōtrario corruptibiliū aialiū nō verauerunt carnes coambulātiū nec diſſoluebāt illā q̄ facile diſſoluebat ſīc glacies bonā eſcā. Reprobata crudelitate in hoſpitib⁹ egyptio ẏ z oſtēſo q̄ digne p illa inhumanitate fuerunt p̄cuſſi tenebrarū cecitate. In iſta pte redit autor ſatis abrupte tractādo de diuina pāte i opando mirabilia p filijs iſrl' in trāſitu maris rubri z in itinere p deſertū. Dixit em̄ ſupius in iſto capīo q̄ oīs creatura reflectebat ſe quodāmō applicato curſu nature ad obediendū dīne volūtati circa gubernationem electorum ſuo ẏ: illā eandē ꝙcluſionē ptractat in lectōe hodierna. Et circa ꝫ duo facit. Quia ꝑmo declarat obedientiā creatu/re: tā in elemētis q̄z in elemētat⁹ in gñali. Scđo applicat obedientiā illam ad res geſtas in ſpāli: ibi. Ignis in aq̄ valebat. Circa ꝑmū duo facit: q̄ primo oñdit q̄ elemēta tūc receſſerūt deo iubēte a nature ſue ꝙſuetudine: nō tm̄ receſſerūt a ꝙſonātia armoniace diſpoſitiōis. Scđo ꝺclarat quō a ialia inter ſe q̄dā noua viciſſitudine ſuas ꝓprietates cōi A cauerūt: ibi. Agreſtia em̄. Dicit g̃ ꝑmo ſic q̄ ſicut organiſator in q̄cūq̄ inſtrumento muſico efficit armoniā ex diuerſa tenſiōe et moderatiōe chordarū iuxta ſniam art⁹ ſue: z p libito voluntatis ſue facit eandē chordā mō reddere a cutū ſonū: mō grauē: z tm̄ ſp ſeruat⁹ bona armonia z ꝙſonātia delectabilis in opatione ſua: eodē q̄z mō de⁹ vtit⁹ p voluntate ſua elemētis z ceteris creaturis ad bñficia electorū z ſupplicia reprobo ẏ p libito volūtatis ſue: z tm̄ hoc nō obſtante ꝙſonātia armoniaca q̄ eſt inter elementa nō diſſoluit⁹. Dicit g̃ p ſimilitudinē. Dū elemēta in ſe cōuertunt⁹. i. dū elemēta ſuas virtutes mutant vel intermittūt: ſicut in organo q̄cūq̄ muſicali q̄litatis ſon⁹ bypalage. i. q̄litas ſoni imutatur p volūtate organiſāt⁹ z oia elemēta ſuū ſonū cuſtodiūt quo ad vlē modulationē: ita q̄ ſicut nō tollitur melodia p mutationem ſono ẏ in diuerſis chordis inſtrumēti: ita nec in elementis tollit eorum ꝓportio z armonia ꝓpter mirabiles operationes quas de⁹ fecit p ea. Nō em̄ deus ꝙdidit creaturā ſibi ꝙriam: ſz ſue volūtati ꝙſentaneā. vnde. i. de quo facto eſtimari et ipſo certo viſu pōt q̄ nō et ꝙſueto vſu nature: ſed et volūtate ꝙditoris iſta fiebāt ſicut i ſpāli ſtatim declarat. Agreſtia em̄. i. boies et alia aialia in aquatica cōuertebant⁹. i. ad modū piſcium aquatico ẏ in fundo maris ambulabāt: z quecūq̄ erāt natantia vt rane in terra trāſibant: boc q̄tum ad aialia. Quātum vero ad elementa ignis in aq̄ valebat ſupra virtutem. i. ignis mixtus cū grādine de celo veniebat nec ignis aquā nec aqua ignem impediebat. Exo. ix. vnde ſubdit Et aqua extinguētis nature obliuiſcebatur: id eſt nō extinguebat ignem cū quo de celo veniebat: ſicut expoſitū eſt ca. xvj. Conſequēter ſubdit effect⁹ mirabiles diuine gubernationis in ſpeciali q̄tum ad elementa. Ubi ſciendum q̄ flāma ſiue ignis B duplicē habet virtutem in duplici materia. Nam

flāma naturaliter comburit siccū ⁊ dissoluit humidum cōgelatū sicut in glacie: sz fuit mirabile q flāma deo volente etiā passiuis apprōrimata neutrū horū fecit. vñ subdit. Flāme ecōtrario. i. ꝓtra naturam suā nō verauerūt carnes inflāmabiles corruptibiliū aialiū coambulantiū p desertū: ⁊ pōt intelligi de serpentib⁹ ignitis quoꝝ corpa nō fuerūt cōsumpta p flāmā in eis ꝓtentā. Uel de boib⁹ qui p serpentes nō ledebant postq̄z serpentē eneū inspexissent. Uel de aialibus: vel de iumētis q̄ nō ledebantur p illos serpētes ignitos. Nec flāme dissoluebant illā bonā escam. s. māna q̄ cum facile dissoluebat sicut glacies ad calorē ignis sicut supra dictū est ca. xvj. Sed dubiū est de eo qō superius dixit q quecūq; erant natātia in terra trāsibāt. Ubi em̄ loquit: ⁊ tn̄ nō legim⁹ q pisces in terra transibant. Dicendum q pisces erant mortui. Exo. vij. Pisces qui erant in fluuio mortui sunt: ⁊ p piscib⁹ eructauit fluuius ranas. Unde non erant alia tūc natantia nisi rane.

Lectio. CCXI.

Nomnibusemi ma

gnificasti ꝓp̄lm tuū dñe ⁊ honorasti et nō desperasti in oī tpe ⁊ in oī loco assistens eis. Postq̄z autor hui⁹ libri a cap̄lo. xvj. inclusiue iustā oñdit tā circa bonos q̄z circa malos gubernationem. In hac finali clausula exurgit autor in gr̄ārū actionē p bñficijs miris iustis ⁊ magnis ostēsis ꝓp̄lo hebreoꝝ. Regratiat aūt de tribꝫ magnis bñficijs videlz de inimicoꝝ subiectiōe: de miraculoꝝ p eis ostensione: de indeficiēte sue bone volūtatis ꝓmutatiōe. Quātum ad ꝑmū dicit sic. In oīb⁹ em̄ magnificasti. Magnificasti spāliter in hostiū destructione ⁊ eoꝝ liberatiōe. Per hoc em̄ fact⁹ est isrl̄ magn⁹ in terra q ꝓp̄los vicerūt: ⁊ eoꝝ terras possiderūt. Hiere. v. Magnificati sunt et ditati: incrassati sunt ⁊ ipinguati. Et honorificasti in miraculoꝝ ostēsione. Hoc em̄ mirabiliter cessit ad honorē ꝓp̄li illius q de⁹ p eis tanta miracula fecit. sup̄ patuit de plag̃ egyptiacis: sicut etiam patuit de statiōe solis tpe Josue ⁊ etiā de eiusdem regressu tpe ezechie: ⁊ de mult̃ alijs ꝓpter q̄ ꝓp̄ls iudeoꝝ honorabilis videbat̄. vt in ps̄. Honorabile nomē eoꝝ coram illo ⁊c. Et seq̄tur dine affectiōis in sublimādo pp̄lm indeficiens ꝓmutatio ⁊ q̄ztum ad tps ⁊ q̄ztū ad locū. vñ dicit. Nō desperasti eos vicz ꝓtenendo etiā cū tibi peccassent lz eos clemēter flagellaueris: tn̄ eras assistēs illis in oī tpe: etiā in tē pore tribulatiōis sicut in ps̄. Clamauerūt ad dñz cū tribularent̄ ⁊ de necessitatib⁹ eoꝝ liberauit eos ⁊ in oī loco. Actuū. x vij. Non em̄ lōge est ab vnoq̄z nostrū. In ipso em̄ viuim⁹ mouemur et sumus.

A Circa illā clausulā. Magnificasti pp̄lm tuū dñe. Notandū est q quattuor gña petōꝝ magnificant seipsos: ⁊ quadrupliciter de⁹ magnificat suos electos. Magnificāt em̄ seipsos q̄druplicit̄ homines in hac vita videlz iactatores pōposi: simulatores dolosi: perq̄sitores pecuniosi: ⁊ petōres mōstruosi. Primo q̄ magnificant seipsos iactatores pōposi. Hi sunt q̄ sibi mendose attribuūt gr̄as quas non habent: vel q̄s hñt nimis extollūt: hi sunt q̄ sibi cōmendatores cōducūt vt de eis talia diuulgēt q̄lia in ore ꝓp̄rio credibilia forte nō ēent: hi sunt q̄ spreto testimonio ꝓprie ꝓscientie viuūt ꝓfidentes in amicis de sola excellentia laudis aliene. Jactantia nō est virtꝫ laudis humane: sicut dicit Aug⁹. iij. de ciuita. dei. ca. viij. sed est vitiū aīe puerse amantis laudem humanā: spreto testimonio ꝓprie ꝓscientie Tales sunt nōnulli milites et armigeri q̄ strenua facta de ipsis cōfingunt vt attribuāt sibimetipsis que p alios gesta fuerūt. Tales etiaz sunt nōnulli pseudo phi qui sibi arrogant ⁊ attribuūt labores alioꝝ questiones: tractatus ⁊ compilationes studioso⁹ quas vir intelligūt in quib⁹ nihil habent p ꝓp̄rium nisi q peius recitant talia q̄z fuerant ab autoribus cōpilata. Qualis fuit ille Fidenti⁹ quē lepide deridet Martialis cocus epigrāmaton lib. ꝑmo. Iste fidentius libros quos martialis ediderat dū recentes erāt surripuit ⁊ discipulis suis legit: ⁊ tn̄ eos pfecte nō intellexit. Reprehendens q̄ cum sup hoc Martialis sic scribit. Quē recitas meus est fidētine libellus. Sz male dū recitas incipit esse tuus. Inter istud qō maiorat̄ per rarefactionē: ⁊ illud qō maiorat̄ p augmentationē differentia est: qz illud qō rarefit acq̄rit maiorē q̄ztitatem ⁊ occupat maiorē locū q̄z prius: ⁊ tn̄ non plus est in substātia de raro q̄z fuit in denso prius: sicut patet. iij. phisicoꝝ cap̄lo de vacuo: sed illud quod realiter augmentatur crescit tam in substantia q̄z in q̄ztitate ⁊ maiorem locū tenet ⁊ plus de substantia q̄z prius habuit: sicut ptz. ij. de aīa: ⁊ primo de generatione ⁊ corruptione. Et isto modo moralit̄ est de istis ambitiosis scholaribꝫ: qui p solas commendationes laycoꝝ nomen clerici sibi querūt et acquirūt statū ⁊ locum maiorē p mendosas iactantias licet indigne: de pfectione tamen scientie non plus habent q̄z prius. Aliter aūt est de addiscentibus solide ⁊ de his iactantie vitium perhorrescūt. Hi em̄ sicut crescunt in honore ⁊ status sublimatione: ita crescūt in valore ⁊ scientie augmentatiōe Tales ergo iactatores male magnificant semetipsos. Ipsi em̄ sunt qui mag̃ amāt vocari rabbi q̄z esse: magis amant apparere sapientes q̄z ee. Amāt honores: fugiunt labores: appetunt fasti q̄ū: et nescīunt fundamētum: de quibus dicitur Matthei xxiij. Dilatant phylacteria sua ⁊ magnificāt fimbrias ⁊c. Et ꝓ istis rogandū est cum ps̄. Disperdat dñs vniuersa labia dolosa et linguā magniloquā. Qui dixerunt linguā nostrā magnificabimus: et iterū. Ut nō apponat se hō vltra magnificare sup terram. Scōo se magnificāt vitiose simulatores B dolosi: vt sunt adulatores qui magnificant alios vt ecōuerso magnificēt eos. Nam per hoc q alijs adulantes eos magnificant: ab eis econtra magnificari sperant. Unde iactatores ⁊ adulatores semper sunt amici. Est enim adulator quasi spectaculum superbi. Senes quorum oculi incipiūt caligare habent instrumentum quoddā quod vocatur spectaculum siue berillus qō tenent inter oculum ⁊ litteram quā volunt legere: ⁊ tunc statim littera que est in se valde gracilis apparet grossa ꝓ-

pter denſitatē lapidis trāſparentis q̄ eſt in illo inſtrumento: p̄ cuius mediū trāſit littera ad oculuz hoc eſt multiplicat ſpēm ſuam. Iſto mō ꝓtingit aliquādo q̄ hō qui parnus eſt z humilis parū reputat de ſeipō: ſed ſi accedit vnus adulator attribuit ſibi grās z virtutes mirabiles quarū forſan nullā habet: z ſi aliquā habeat illā mendaciter extendit z ampliat: z ſtatim paup qui de ſe nihil eſtimat incipit q̄lis non eſt ſe reputare: ſicut dicit Seneca in epla. ij. Incredibile eſt q̄ magnos viros dulcedo abducat oſtēſionis. z Alanus ō plāctu nature dicit ſic. Hmōi peſtilentia percutiūtur p̄ncipū latera les palatini canes: adulatiōis artifices: fabri laudis: figuli falſitatis. Hi ſunt q̄ magniloqua cōmēdationis tuba in diuitū auribus citharizant: qui mellite adulatiōis fauos foris emittūt: q̄ vt emungant munera: caput diuitis oleo adulationis vngunt. Prelato p̄ auribꝫ puluinaria laudū ſubñciunt q̄ ab eo p̄ pallijs aut ficticiū puluerē excutiunt aut veſtem ſophiſtice deplumant inplumem. z infra. Adulatores a volūtate vultū: ab aio verbū: a mente linguā: ab intellectu loquelā ample diſſenſionis interuallo diſſimulāt: plerūq̄ exterius placabiliter applaudendo collaudāt quos interi⁹ cōtradictoria veriſione defraudant: foris vultu applaudūt virgineo: intus ſcorpiōis pungūt aculeo: foris mellitos compluūt imbres adulatiōis: int⁹ detractionis euomūt tēpeſtates. hec ille. Contra iſtos magnificatores ōr Eccli. x. Gloria diuitum honorato p̄ z pauperū timor dñi eſt. Noli deſpicere hoiem iuſtū pauperē: z noli magnificare virum diuitē peccatorē. Tertio vitioſi ſe magnificāt perquiſitores pecunioſi q̄ dilatant horrea ſua pecora z armenta z familiā multiplicant z ſuperuacuas habitationes edificant. ſic magnificat⁹ fuit nabal de quo. j. Reg. xxv. Homo ille magn⁹ nimis erat diues z durus: peſſim⁹ z malicioſus. Talis aliquādo fuit ſalomō q̄ dicebat. Magnificaui opa mea: edificaui mihi domos z plātaui vineas: feci hortos z pomeria z ꝓſeui ea cuncti gñis arboribꝫ. Eccli. ij. de iſta magnitudine excuſat ſe p̄s. Neq̄ inquit ambulaui in magnis. Quarto vitioſe ſe magnificant pctōres mōſtruoſi. Naturaliter em̄ qñ in aliquo indiuiduo magnitudo nimia reperit: et quādo in vno indiuiduo diuerſe ſpēs ꝓcurrūt: ōr monſtrum in natura: vt ſi vnū indiuiduū eſſet in parte porcus z in parte bos: merito diceret monſtrum. Et q̄nto ſpēs ille magis diſtarent fm̄ pfectionē nature: tanto magꝭ vnio nature eo p̄ mirabilis appareret. Un̄ turpi⁹ monſtrū eēt cōpoſitū ex boue et boie: q̄z cōpoſitū ex boue z aſino. Moraliter. Pctōres dicūtur multiplr mōſtruoſi: qr vel ex exceſſiua magnitudine vni⁹ pcti vel ex aggregatiōe magnorū z grauiū pctō p̄ fm̄ ſpēm diſtincto p̄: imo q̄ſi cōtrario p̄. Sūt em̄ q̄dam vitia q̄ q̄z uis nō ſunt ꝑria ꝓpter vnū tm̄ vt cōiter ad diminutionē alteri⁹ augetur ſicut ſuperbia z luxuria nō ſunt vitia ꝑria: qr nō ſunt eiuſdē gñis: tm̄ naturaliter luxuria bz ex ſua feditate corrūpere ſuperbiam. vñ pſone multū date lubricitati inueniūtur cōiter ſociales z nō multū ſuperbe. Similr ſuperbia corrūpit luxuriā ex ſua nobilitate

Sūt em̄ nōnulli ex indignatōe ſuperbie luxurie feditatē deteſtantes. Si igit aliqs inueniat q̄ ex vna pte ſit lubricioſiſſim⁹ z imūdiſſim⁹: et ex alia pte ſuperbiſſim⁹: talis dz mōſtruoſus reputari: vtpote qui eſt hō p̄ naturā: demon p̄ ſuperbiā: z taur⁹ p̄ luxuriā Et talis aſſimilat minotauro filio paſyphes vxoris minois quē ipſa de tauro ꝓcepit marito morāte in bello: z iſte minotaur⁹ fuit ſemibos z ſemiuir vnde ꝓpter verecūdiam ſui gener⁊ excogitauit Dedalus labyrintbū in quo minois vitā finiuit. Talia etiam monſtra modernis tpibus occiduntur. Eodē modo mōſtruoſus pctōr occidi deber ciuiliter vt videz vita ciuili p̄uetur vel in labyrintbo perpetuo ꝓſeruetur. De tali turpiter magnificatō dicit dñs p̄ ꝓphetā Eſa. x. Uiſitabo ſup fructuz magnifici cordis regis aſſur. Aſſur interꝑtatur arguens vel cōuincēs: z talis arguit vel cōuincit a ſeipſo. z Hiere. ij. Arguet te malicia tua z increpabit te. Scō nota q̄ de⁹ magnificat hoiem multipliciter videz p̄ducendo curioſe: redimēdo copioſe: iuſtificādo gr̄ioſe: z btificando gl̄ioſe. Primo producio hois oñdit hoiem magnū eſſe apud deū. Cuz quadā em̄ curioſitate p̄duct⁹ videt qñ dixit deus Faciam⁹ hoiem ad imaginē z ſimilitudinē noſtrā. Ben. j. Job. vij. Quid eſt hō qr magnificas eū ꝛc. Scō magnificat hoiem redimēdo copioſe: vt merito xp̄s dicere poſſit illud. j. Reg. xxvj. Magnificata eſt hodie aīa tua in oculis meis. Tertio magnificat de⁹ hoiem iuſtificādo gr̄oſe. Arguit enim magnū p̄ciū hois q̄ de⁹ nō vult eū p̄dere: etiam ſi ſit dign⁹ perdi. ad Roma. viij. Quos aūt iuſtificauit illos z magnificauit ꝛc̄. Quarto mgnificat hominē p̄miādo gl̄ioſe: dādo hōi ſemen p̄m. j. Reg⁊. xxvj. Magnificet aīa mea in oculis dñi: z liberet me de omni anguſtia: q̄ nobis ꝓcedat q̄ ſine fine viuit z regnat. Amen.

¶ Explicit poſtilla fratris Roberti Holkot ſup libro Sapientie.

Incipit ſermo eiuſdē de ſtudio ſacre ſcripture.

Diuſti meditabitur

o ſapiaz. p̄s. xxxvj. Dis ſapiētia ſiue humanitus adinuenta ſiue diuinitus inſpirata tam in doctore q̄z in auditore habilitatem requirit idoneā: iuxta ipſi⁹ ſcientie qualitatē. Nullus em̄ q̄tumcūq̄z doct⁹ naturali ingenio niſi habilitetur ꝓficiet ad quācunq̄z facultatē. Hinc ē q̄ pueri ad matbematicā z ad logicā: adoleſcētes ad phiſicā: ſenes vel iam ꝓuecti ad etbicam aptiores credūtur: z hoc eſt qō dicit Ariſt. j. etbi. c. iij. vbi dicit q̄ iuuenis non eſt ꝓprius auditor politice z. vj. etbi. ca. vj. dicit q̄ aliquis p̄ōt eſſe matbematicus dum eſt puer: z nullus p̄ōt eſſe pbs vel ſapiens dū eſt puer. Quāto igitur facultas aliq̄ dignior eſt z nobilior tanto ad ipſius acq̄rendā noticiam ſincerior preexigit aptitudo z babilior diſpō in ſtudente: z ideo cū ſacra ſcriptura q̄ ſingulariter ſapiētia vocat omnē tranſcendat ſcientiam ſecularē: vtpote cui⁹ materia nobilior: cuius forma faciliorꝫ: cuius finis vtilior: cui⁹ cā efficiēs ſublimior inuenit. Neceſſe ē ergo volentē in ſacra ſcriptura ſtudere

dispositiones cōuenientes hre. Nō em̄ ad hoc sufficiūt grām̄atico3ū rudimēta: rhetorum ornamēta: dialectico3 documēta: nec medico3 experimēta. Plus nāq3 ad sacrā scripturā intelligendā pro desse poterit deuota dep̄catio q3 profunda pscrutatio: plus confert imaculata cōuersatio q3 intricata disputatio: magis em̄ valet diuine bonitat3 cōtemplatio q3 mundane curiositatis occupatio: et multoplus valet mentalis suauitatis degustatio q3 sermocionalis indagatio. Hui9 ergo tam sacratissime facultatis solus ille auditor reperitur idoneus q̄ fuerit moraliter ✠uosus. Et q2 iusticia generalis ab Arist. 2o sapia. v. ethi. c. j. ideo sacratissime theologie auditori appropriatur nomē iusti.

A Os iusti meditabit sapiam. In quib3 verbis informatur deuot9 theologus vl catholic9 q̄ sacre scripture noticia p occasionē quadruplicē impetrat. per officiosam supplicationē: p fructuosam cōuersationē: p seriosam ꝯsiderationē: per saporosaz delectationē. Os significat officiosam supplicationē: iustus fructuosam cōuersationē: meditatio seriosam ꝯsiderationē: t sapia saporosam delectatiōez Os iusti meditabit sapiam. Prima ḡ noticia sacre scripture est a deo attrahenda p officiosaz supplicationē: et q3tum ad h̄ pmittit os. ps. Os meū aperui t attraxi spm̄. i. de scriptura sacra nō litteralem sed spūalem sensum: q2 lra occidit: ispūs aūt vinificat. ij. Lo✠. iij. Sicut illi pulli auiū facilius reficiūtur a matre q̄ in nido iacētes capita altri9 leuāt: t os spaciosius dilatant: ita scholares deuoti q̄ in nido scripture iacētes tanto a xp̄o vberiori noticia recreant q3to p oronis instantiā deū deuoti9 dep̄cant: ipso dicēte in ps. Dilata os tuū t iplebo illud. t Luc. xxj. Ego dabo vob os t sapiaz cui nō poterūt resistere nec ꝯtradicere oēs aduersarij vestri: t hoc est qō dicit btūs Greg9. j. mora. c. xxvij. Ea que pscrutari in nobis nitimur: sepe meli9 orā do q3 inuestigādo penetram9. Hinc est q̄ sicut scribit Hieronym9 ad metriadē virginē. Lectionē inquit frequēter iterrūpat oratio t aiam iugiter adherentē deo grata vicissitudo sancte occupatiōis accendat: sic sctūs Aug9. in oīb9 cōiter libris suis cū pscrutatione t studio deuotam orationē admisit. sic sctūs Thomas de aq̄no quotiēs perplexis difficultatib3 angebat: deuotioni legitur se dedisse. Et sic suam scientiam plus deuotiōis subsidio q3 inuestigationis studio 2o acquisisse. sic Paul9 se recōmendat ephesijs. ad Ephe. vj. Orantes sitis oī tpe in spiritu: vt detur mihi sermo i apertione oris mei cū fiducia notū facere mysteriū euangelij. Os ḡ deuoti theologi ad hoc q̄ digne scripture sacre difficultatez attrahat quadruplicit̄ se

B disponat. Separet a luto lubrice vilitatis: expurgetur calculo celice sanctitatis: cibet libro solide veritatis: t armet gladio seueritatis. Primo ḡ os deuoti theologi separari 2o a luto lubrice vilitatis Hiere. xv. ca. Si separaueris pciosum a vili quasi os meū eris. Preciosum a vili. i. aiam pciosam a carnalib3 desideriis: vilib3 t lutosis. Sap̄. xv. Luto vilior vita illius. Secūdo debet expurgari calculo celice sanctitat3: iuxta illud Esa. vj. Volauit ad me vnus de seraphin t in manu eius calculus: quē forcipe tulerat de altari t tetigit os meū et dixit. Ecce tetigi hoc labia tua: et auferet iniquitas tua: t pctm̄ tuū mūdabit. Moraliter. altare est sacra scriptura: calculus difficilis sensus eius: forceps subtilis eiusdē facultatis extractio. Ad litteram āgelici spūs deuote studētes illuminār t expurgant ne in scripturis aberrent. Tertio os deuoti theologi cibari debet libro solide veritat3: de quo Apocal. x. Accepi librū de manu angeli: et deuorauit illum: t erat in ore meo tanq̄ mel dulce. Iste liber est scriptura sacra q̄ nō debet dentib3 cōteri sed potius deuorari: q2 credi debet p fidem integraliter t summarim: t nō per rationē discuti minutatim: t sic fit tanq̄ mel: imo plus q3 mel dulce: iuxta illud p̄s. Quā dulcia faucib3 meis eloquia tua super mel ori meo. Quarto 2o os theologi armari gladio rigide seueritatis ad destruendū hereses t errores vicia t malos mores Esa. xlix. Posuit os meū vt gladiū acutuz: vt illi assimilet: de q̄ Apoc. xix. Vidi celū apertū t ecce equus albus t qui sedebat sup̄ illuz vocabat fidelis t verax: et ex ore eius p̄cedebat gladi9 acutus vt in ipso percutiat oēs gētes. t Apoc. ij. Pugnabo cū illis in gladio oris mei: sed dolendum est de theologis his diebus quo✠ os locutū est vanitatē: t dextera eorum dextera iniquitatis. in p̄s. In quo✠ quibusdā inuenitur os dissolutionis t in nōnullis os detractionis: in pleriscq3 os ambitionis: in multis os adulationis. Os dissolutionis hūt illi quorū ois sermo turpiloq̄o et scurrilitatib3 admiscet. Cōtra quos Colo. iij. Deponite turpem sermonē de ore vestro t ad Eph̄. iij. Omis sermo malus de ore vestro nō p̄cedat. Os detractionis habent illi q̄ non cessant detrahere paupertati quā xp̄s docuit: castitatem deridēt quā xp̄us consuluit: pauperes paruipendunt quos xp̄us elegit. hi sunt pseudo ꝓphete: de quorum ore nihil aliud nisi rane vane garrulitat3 procedunt. Apoca. vj. Os ambitionis habent illi qui sacre scripture noticiaz ad humanos honorez ordinant: t ecclesiasticas dignitates ad officia prebendas t gradus in ecclesia consequendos. Isti p se allegant quod ter dictum est petro. pasce oues meas. Johan. xxj. Et qui episcopatum desiderat bonum opus desiderat. j. Thimo. iij. Hi sunt viles hypocrite cum sola terrena desiderant: de celestibus vero non curant. iuxta illud p̄s. lxxj. Posuerunt in celum os suum t lingua eorum transiuit in terra. Lingua id est lingue intentio corrupta. Os adulationis habent illi qui statuz prelati tenentes et in suis subditis scandalosa videntes cantant semper placebo: sed dirige nunq3 cantant de quibus verificatur illud p̄s. xl. Hec via illorū scandalū ipsis: et postea in ore suo complacebunt.

Secundo principaliter sacra scriptura est a theo

C logo exercenda per fructuosam cōuersationem vt sit nō solum doctus in scientia: sed iustus in vita. Os inq3 iusti. Non em̄ auditores legis iusti sunt apud deum: sed factores legis iustificabuntur. Roma. ij. Distinguit enim Arist. v. ethi. iusticiam quadruplicem: sc3 distributiuā: cōmutatiuā: do-

minatiuā ꝛ paternā. ℙrimo ergo deuotus moralis debet habere iusticiā distributiuā; vt qđ sine fictione didicit sine inuidia cōmunicet alios liberaliter instruendo. ℙrouerb. x. Labia iusti eruditū plurimos. Justiciā cōmutatiuaz debet habere vt nequaq̄z p doctrine meritō famā humanā intendat p premio. Matħ. v. Attēdite ne iusticiam vestram faciatis coꝛā hoibus: scz ꝓpter temporale lucrū sed perpetuū. Danieł. xij. Qui ad iusticiā eruditū multos quasi stelle in perpetuas eternitates Habeat ꝛ tertio iusticiam dñatiuā; instinctus bestiales carnis cōpescendo legibꝫ rōnis. Et hoc est qđ docet plato in phedone ante mediū. Jn hoc inquit manifestus est pbs si absoluat aiam a coꝛporis cōmunione differentius alijs hoibus. Et cito post Anima phi inbonoꝛat cū p⁹ ꝛ fugit ab eo: q̄ritqz ipsa ꝑm seipsam fieri. Jsti cōcoꝛdat cōmentatoꝛ Auerrois in plogo sexto phisicoꝝ vbi loquēs de inclinationibꝫ carnis ꝛ coꝛporis passionibus dicit sic. Studentes inquit cū sciuerint vilitatē eaꝝ expellent eas a se: ꝛ odiant eas marime odio: ꝛ sic erunt casti retinentes leges diuinas et obedientes legibus naturalibꝫ. Hec commentatoꝛ. ℙs. Dñabūtur eoꝝ iusti in matutino. Habeat quarto iusticiam paternam humanitatē patris errantibꝫ erbibendo. Sap. xij. Docuisti ꝑp̄lm tuū per talia: quoD niā opꝫ iustum ꝛ humanū esse. Tertio ꝑncipaliꝫ sacra scriptura est a theologo ꝓspicienda p seriosam ꝓsiderationē: qđ notatur cū infertur. Meditabitur. in ℙs. Jn lege dñi voluntas eius; ꝛ in lege eius meditabitur die ac nocte. Jsta meditatio temperat coꝛporis voluptatē: mitigat mūdi tēpestatē: p̄dicat dei pietatez: excitat hois charitatē. ℙrimo dico q̄ hec meditatio tēperat coꝛporis voluptatē. Eccl̄s. xij. Frequēs meditatio carnis afflictio est. ꝛ Hieronym⁹. Ama sciētiā scripturarū ꝛ carnis vicia nō amabis. Secundo hec meditatio mundi mitigat tēpestatē. vñ Hiero. sup epl̄am ad Eph̄. Si aliquid est qđ in hac vita virū sapientē teneat ꝛ inter pressuras ꝛ tentatiōes mūdi equo aio permanere suadeat: illud primū cē reoꝛ meditationē ꝛ sciam scripturarū. Tertio hec meditatio p̄dicat dei pietatem. Jn ℙs Jn maturinis meditabar in te quia fuisti adiutoꝛ meus. Quarto ista meditatio excitat homis charitatem. in ℙs. Jn meditatione mea exardescet ignis. Jsta meditatio sacre scripture nō debet esse transitoꝛia: sicut de dialectica dixerunt quidā antiqui q̄ est a limine salutanda: sz debet esse moꝛosa ꝛ diuturna ꝛ cōtinua. Et eo feruentioꝛ q̄ hō senioꝛ inuenitur. Eccl̄i. xliij. Beat⁹ vir q̄ i sapia moꝛabit ꝛ q̄ iusticiā meditabit. vñ hiero. ad demetriadē virginē. Sacrarū scripturarū ardoꝛ nulla ꝓꝛsus etate extinguit: imo vt secularꝫ auctoꝛis vtar sententia: potius etate inflāmatur. ꝛ Greg⁹. xx. moral. ca. j. Scriptura sacra paruulis humili sermone blandit: que nec sic clausa est: vt paueſci debeat: nec sic patet vt vileſcat: sed vsu fastidium tollit ꝛ tanto diligitur quāto plus meditE tatur. Quarto ꝑncipaliter scriptura sacra est recolligenda cū sapoꝛosa delectatione: ꝛ ideo merito vocatur sapientia quasi sapida scientia: de qua loquens Hugo de sancto victoꝛe lib. suo p̄mo de anima dicit sic. Nihil in hac vita dulcius sentitur ꝛ nihil auidius sumitur. Nihil ita mentē ab amoꝛe mūdi sepaꝛat: nihil sic aiam ꝫ tentatiōes roboꝛat. nihil ita hoiez exaltat ꝛ adiuuat ad oē bonū sicut studium sacre scripture. Et in eodem volumine lib. iij. dicit. Jn refectoꝛio sacre scripture tres mense. i. tres intellectus ponūtur: hystoꝛialis: mysticus: et moralis. p̄ma mensa simplicibus: secūda doctoꝛibus: tertia cōis est vtriq̄z. Jn p̄ma est cibus grossioꝛ. Jn secūda subtilioꝛ. Jn tertia dulcioꝛ. ℙrima continet saporem exemploꝝ. Secunda vim gestorum. Tertia dulcedinē moꝝ. ꝛ infra. Jn hac scriptura quicq̄d docetur: vitas. quicquid p̄cipitur bonitas: q̄cquid promittitur felicitas. Nam deꝰ veritas est sine fallacia: bonitas sine malicia: felicitas sine miseria. hec Hugo. Est ergo ista sciētia inobfuscabilis in decoꝛe: inseparabilis in vigoꝛe: inappreciabilis in valoꝛe: interminabilis in bonoꝛe. ℙrimo dico q̄ est inobfuscabilis in decoꝛe. Sap. vj. Clara est ꝛ que nunq̄z marcescet sapientia. Secūdo insuperabilis in vigoꝛe. Sapien. v. Melioꝛ est sapientia q̄z vires. ꝛ Sapien. x. Omni potentioꝛ est sapientia. Tertio est inappreciabilis in valoꝛe. ℙrouerb. viij. Melioꝛ est sapia cunctis opibus p̄ciosissimis. Quarto interminabilis in bonoꝛe: quia Sap. vj. Concupiscentia sapie deducet ad regnū perpetuū: Ad qđ nos ꝑducat q̄ sine fine viuit ꝛ regnat. Amen.

¶Opus preclarissimū Roberti Holkot viri doctissimi ordinis fratrum predicatoꝝ in Sapientie librum eterni patris sapientiam elucidantis p magistrum Jacobum de ℙforꝛzen Basilee elaboratum finit feliciter. Anno a partu virginis salutifero. Millesimo q̄ngentesimo sexto.